This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

+ *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.

+ *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.

+ *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.

+ *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via `http://books.google.com`

B 1,193,529

1817
ARTES
VERITAS
SCIENTIA
LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF MICHIGAN
TUEBOR

VERSLAGEN

OMTRENT

'sRIJKS OUDE ARCHIEVEN.

XXVII.

1904.

'S-GRAVENHAGE
1905.

VERSLAGEN

OMTRENT

'sRIJKS OUDE ARCHIEVEN.

XXVII.

1904.

'S GRAVENHAGE.
1905.

Rijksarch.
R 10/31
24492

INHOUD.

	Bladz.
Rijksarchief te 's-Gravenhage	1
Aanwinsten van het Rijksarchief te 's-Gravenhage in 1904	40
Jaarverslag van de Commissie van Advies voor 's Rijks Geschiedkundige Publicatiën	84
Rijksarchief in Noordbrabant	89
Verslag der aanwinsten van het Rijksarchief te 's-Hertogenbosch in 1904	113
Rijksarchief in Gelderland	142
Rijksarchief in Noordholland	166
Rijksarchief in Zeeland	180
Registers van den Burgerlijken Stand, berustende in het Rijks archiefdepôt in Zeeland	203
Rijksarchief in Utrecht	239
Rijksarchief in Friesland	260
Rijksarchief in Overijssel	279
Globale lijst der stukken, verkregen uit den boedel van wijlen Mevr. van Riemsdijk te Hardenberg	288
Rijksarchief in Groningen	290
Inventaris van de Huisarchieven Menkema en Dijksterhuis	315
Rijksarchief in Drenthe	425
Rijksarchief in Limburg	439

Bladz.

Regesten en Inventaris der Archivalia van collegiën, ambtenaren, heeren en heerlijkheden, kapittels en kloosters in Limburg, zich bevindend in het „Kon. Preuss. Staatsarchiv" te Dusseldorf 543

Verslag omtrent de ordening en inventarisatie van oude gemeente- en waterschapsarchieven in Noordbrabant over 1904 654

Inventaris van de oude archieven, dagteekenende vóór den franschen tijd, berustende ten gemeentehuize van Raamsdonk 687

Regeling van oude gemeente- en waterschapsarchieven in Zuidholland 803

Notulen van de vijftiende bijeenkomst der Rijksarchivarissen 810

Het Rijksarchief te 's-Gravenhage.

A. Archiefwezen.

Aan het hoofd van dit verslag meen ik twee gewichtige maatregelen in herinnering te moeten brengen, die in den loop van het jaar op het gebied van het archiefwezen genomen zijn. Tot nog toe hadden de Rijksdepôts in hoofdzaak slechts de van vóór December 1813 dagteekenende archieven bevat, doch al meer en meer werd de wenschelijkheid ingezien om die tijdgrens verder uit te strekken en de nieuwere archieven ook onder wetenschappelijk beheer te stellen. In die richting werd eene eerste schrede gezet, die tevens van groote beteekenis was, toen bij het Koninklijk besluit van 16 Januari 1904 n°. 30 bepaald werd, dat de archieven van de Departementen van algemeen bestuur tot het jaar 1830 naar het Rijksarchief zouden worden overgebracht en daar, naar zekere tevens vastgestelde regelen, voor belangstellenden toegankelijk zouden zijn. Niet lang daarna werd bij eene andere beschikking in eene diep gevoelde behoefte voorzien. De bezoldiging van de archief-ambtenaren was van dien aard, dat het hoogst moeilijk viel aan de Rijksarchieven geschikte werkkrachten te verbinden. Aan dat bezwaar is thans op eene doeltreffende wijze te gemoet gekomen daar, bij het Koninklijk besluit van 18 Februari 1904, n°. 34, eene regeling is vastgesteld, waardoor hunne jaarwedden belangrijk verhoogd zijn geworden.

In de op 25 October met de Rijksarchivarissen gehouden jaarlijksche bijeenkomst is als onderwerp in behandeling genomen: Welke gedrukte officieele stukken moeten in een Rijksarchiefdepôt bewaard worden en in welke verzamelingen van dat depôt zijn ze te plaatsen? Men begreep alleen de vóór het jaar 1795 gedrukte stukken te moeten bespreken en die vraag op verschillende wijze te moeten beantwoorden, naarmate men te doen heeft met een van de navolgende hoofdsoorten, waartoe die documenten konden worden gebracht: 1°. circulaires, 2°. publicaties, 3°. notulen en 4°. stukken die met het

oog op eene in behandeling zijnde zaak gedrukt werden, opdat de gedeputeerden eener Statenvergadering hunne lastgevers zouden kunnen inlichten.

Wat mijne inspectie van de archieven heeft opgeleverd is Uwe Excellentie uit het daaromtrent uitgebracht verslag en mijne hierover medegedeelde beschouwingen bekend.

Naar gewoonte werd ik door Uwe Excellentie gehoord over de periodieke opruiming van stukken die ter provinciale griffie van Zuidholland waardeloos bevonden werden. Ook werd ik door Uwe Excellentie uitgenoodigd mijne zienswijze mede te deelen omtrent de plaats waar de gemeente-archieven en de oude kerkelijke registers van den burgerlijken stand bewaard moeten worden.

Omtrent de rechterlijke archieven heb ik, in verband met de in het belang daarvan verrichte werkzaamheden, uitvoerige mededeelingen te doen.

Nadat ik in het begin des jaars van Uwe Excellentie de opdracht had ontvangen om het nader onderzoek naar oude rechterlijke archieven in die gemeenten van Zuidholland, wier archieven door wijlen den heer Hingman geïnventariseerd waren geworden, met kracht voort te zetten, heb ik de daartoe noodige maatregelen genomen. Daar hiervoor een groot aantal gemeenten in aanmerking kwamen, meende ik denzelfden weg te moeten inslaan, die reeds in 1895 bij eene dergelijke onderneming was gevolgd. Ik verzocht aan de drie adjunct-archivarissen, de heeren Telting, van Meurs en de Hullu, dien arbeid onder zich te willen verdeelen, zoodat ieder een zeker aantal gemeenten voor zijne rekening zou kunnen nemen.

De bij elkander gelegen gemeenten werden hiertoe in drie groepen ingedeeld, welke zich over het noorden, het midden en het zuiden der provincie uitstrekten. In den loop van het jaar zijn de meeste dezer gemeenten door genoemde heeren bezocht, hetgeen de gelegenheid gaf om de bewaarplaats van het archief op te nemen en na te gaan of die verzameling zich nog bevond in den toestand waarin zij door den heer Hingman beschreven was, en of er buiten het geïnventariseerde archief nog oude bescheiden aanwezig waren. Werden er onder de beschreven of onbeschreven stukken eenige aangetroffen die van rechterlijken aard bleken te zijn, dan werden zij naar het Rijksarchief overgebracht. Konden zij niet terstond van de andere stukken worden afgezonderd, dan werden de collecties, waarin zij voorkwamen, overgezonden, zoodat zij op het Rijksarchief konden worden uitgezocht, waarna het overige naar de gemeente terugkeerde. Waar door den heer Hingman beschreven stukken werden overgenomen, werd dit steeds in den door hem ver-

vaardigden inventaris aangeteekend. Uit het hierna volgende overzicht zal blijken, in welke volgorde iedere adjunct-archivaris de tot zijne afdeeling behoorende gemeenten heeft bezocht en welke bevinding hij bij die bezoeken heeft opgedaan.

Door Dr. de Hullu werden de navolgende gemeenten bezocht:

1. Warmond (3 Mei).

Het archief wordt bewaard op het gemeentehuis in een muurkast, in een vertrek, waar van tijd tot tijd wordt gestookt om het droog te houden.

De stukken zijn goed geconserveerd en bevinden zich in de door den heer Hingman aangebrachte orde.

Rechterlijke stukken zijn in het archief niet aangetroffen.

Zwervende, ongeïnventariseerde archiefstukken zijn niet gevonden.

2. Oegstgeest (3 Mei).

Het archief, dat uitstekend is geconserveerd, wordt bewaard op het gemeentehuis in een brandvrije en, voor zooveel Dr. de Hullu kon beoordeelen, droge, steenen kluis.

De stukken bevinden zich in de door den heer Hingman aangebrachte orde.

Eén stuk van niet-rechterlijken aard (n°. 144) was afwezig.

Buiten de geïnventariseerde stukken werden nog zwervende aangetroffen een prothocol van den notaris J. van der Laan over 1665–1691 en twee rekeningboeken van den Marendijkschen polder over 1651–1740.

In het geïnventariseerde archief werden rechterlijke bescheiden gevonden.

3. Lisse (5 Mei).

Het archief wordt bewaard op het gemeentehuis in een vochtig vertrek en is geborgen in een houten kast. De conserveering laat te wenschen over: de stukken zijn overdekt met stof en spinrag, de door den heer Hingman opgeplakte nummeretiquetten zijn bij verscheidene deelen en portefeuilles niet meer aanwezig.

De stukken bevinden zich in de door den heer Hingman aangebrachte orde.

Afwezig waren de nummers 7, 162–165 en 172, alle van niet-rechterlijken aard.

Buiten de geïnventariseerde stukken werden op den zolder rechterlijke stukken zwervende gevonden.

In het geïnventariseerde archief bevonden zich stukken van rechterlijken aard.

4. Voorschoten (6 Mei).

Het goed geconserveerde archief wordt bewaard in een kast in een droog vertrek van het gemeentehuis.

De stukken bevinden zich in de door den heer Hingman aangebrachte orde.

Afwezig waren de nummers 172—231, alle over kerkelijke zaken loopende, die in October 1895 bij raadsbesluit aan de Nederduitsch-Hervormde gemeente werden afgestaan.

Buiten de geïnventariseerde stukken werden nog zwervende aangetroffen een register van de ontvangst van den 200sten reëelen penning alsmede eenige rechterlijke bescheiden.

In het geïnventariseerde archief bevonden zich stukken van rechterlijken aard, waaronder, tegen verwachting, eenige van het gerecht van Veur.

5. Alphen (10 Mei).

Het archief, dat niet vrij bleek van motten, wordt bewaard in een kast op het gemeentehuis.

De stukken bevinden zich in de door den heer Hingman aangebrachte orde.

In het geïnventariseerde archief bevonden zich stukken van rechterlijken aard.

Zwervende, ongeïnventariseerde archiefstukken zijn niet aangetroffen.

6. Aarlanderveen (10 Mei).

Het goed geconserveerde archief wordt bewaard in een kast op het gemeentehuis.

De stukken bevinden zich in de door den heer Hingman aangebrachte orde.

Afwezig waren twee nummers van niet-rechterlijken aard t. w. 78 en 79.

In het geïnventariseerde archief bevonden zich rechterlijke stukken.

Zwervende, ongeïnventariseerde archiefstukken werden niet aangetroffen.

7. Zwammerdam (11 Mei).

Het goed geconserveerde archief wordt bewaard in een kast op het gemeentehuis.

De stukken bevinden zich in de door den heer Hingman aangebrachte orde.

Buiten de geïnventariseerde bescheiden werd nog zwervende aangetroffen een niet-rechterlijk stuk n.l. een „Register van koop

en verkoop ter secretarije van Zwammerdam over 1786—1806."
In het geïnventariseerde archief bevonden zich rechterlijke stukken.

8. Bodegraven (11 Mei).

Het archief wordt bewaard op het gemeentehuis in een kast die uiterst vochtig is, zoodat eenige daarin geborgen gedrukte boeken met een laag schimmel bedekt waren.
De stukken bevinden zich in de door den heer Hingman aangebrachte orde.
Buiten de geïnventariseerde stukken werden nog aangetroffen een „Grootboek van ontvangst en uitgaaf van wege den brand en vierschouwerij te Bodegraven over 1795—1814," alsmede in een kast op den zolder eenige polderrekeningen van de XVIIIe eeuw enz, doch geen rechterlijke stukken.
In het geïnventariseerde archief bleken geen bescheiden aanwezig te zijn van rechterlijken aard.

9. Hazerswoude (13 Mei).

Het archief wordt bewaard in een kast op het gemeentehuis. De verzorging laat te wenschen over blijkens de hoeveelheid stof en spinnewebben, waarmede de stukken zijn bedekt.
De stukken bevinden zich in de door den heer Hingman aangebrachte orde.
Afwezig was een niet-rechterlijk document t. w. n^{0}. 135.
In het geïnventariseerde archief bevond zich een stuk van rechterlijken aard.
Zwervende, ongeïnventariseerde archiefstukken zijn niet aangetroffen.

10. Boskoop (17 Mei).

Het goed geconserveerde archief wordt bewaard in een paar kasten op het gemeentehuis.
De stukken bevinden zich in de door den heer Hingman aangebrachte orde.
Afwezig was een niet-rechterlijk document t. w. n^{0}. 139.
In het geïnventariseerde archief bevonden zich stukken van rechterlijken aard.
Zwervende, ongeïnventariseerde archiefstukken werden niet aangetroffen.

11. Zoeterwoude (18 Mei).

Het goed geconserveerde archief wordt bewaard in houten rekken op het gemeentehuis.
De stukken bevinden zich in de door den heer Hingman aangebrachte orde.

Afwezig waren twee niet-rechterlijke stukken t. w. de nummers 28 en 187.

In het geïnventariseerde archief bevonden zich rechterlijke bescheiden.

Zwervende, ongeïnventariseerde archiefstukken werden niet aangetroffen.

12. Oudshoorn (19 Mei).

Het goed geconserveerde archief wordt bewaard in een kast op het gemeentehuis.

De stukken bevinden zich in de door den heer Hingman aangebrachte orde.

In het geïnventariseerde archief bevonden zich rechterlijke stukken.

Zwervende, ongeïnventariseerde archiefstukken werden niet aangetroffen.

13. Papekop (20 Mei).

Het goed geconserveerde archief wordt bewaard in een tweetal kasten op het gemeentehuis, met uitzondering van een paar Burgerlijke stands-registers (nos. 6 en 7), die op de te Oudewater gevestigde secretarie van Papekop berusten.

De stukken bevinden zich in de door den heer Hingman aangebrachte orde.

Buiten de geïnventariseerde stukken werden zwervende gevonden eenige rechterlijke bescheiden.

In het geïnventariseerde archief bleken geen rechterlijke stukken aanwezig te zijn.

14. Alkemade (31 Mei).

Het goed geconserveerde archief wordt bewaard op het te Roelof Arendsveen gevestigde gemeentehuis, in een gemetseld brandvrij vertrek.

De stukken bevinden zich in de door den heer Hingman aangebrachte orde.

Afwezig waren eenige niet-rechterlijke documenten, t. w. de nummers 169, 171, 172, 181 en 183 alsmede 190 en 191, die waarschijnlijk van rechterlijken aard zijn.

Buiten de geïnventariseerde stukken werden zwervende aangetroffen eenige rechterlijke stukken.

In het geïnventariseerde archief bevonden zich rechterlijke bescheiden.

15. Nieuwkoop (2 Juni).

Het goed geconserveerde archief wordt bewaard in eenige kasten op het gemeentehuis.

De stukken bevinden zich in de door den heer Hingman aangebrachte orde.

In het geïnventariseerde archief bevonden zich rechterlijke bescheiden.

Zwervende, ongeïnventariseerde archiefstukken zijn niet aangetroffen.

16. Woubrugge (16 Juni).

Het archief wordt bewaard in een kast op het gemeentehuis. Het gebouw is vrij vochtig, waardoor de stukken geleden hebben.

Zij bevinden zich in de door den heer Hingman aangebrachte orde.

In het geïnventariseerde archief werden rechterlijke bescheiden gevonden.

Zwervende, ongeïnventariseerde archiefstukken zijn niet aangetroffen.

17. Noordwijk (21 Juni).

Het goed geconserveerde archief wordt bewaard in een paar kasten op het gemeentehuis.

De stukken bevinden zich in de door den heer Hingman aangebrachte orde.

In het geïnventariseerde archief bevonden zich stukken van rechterlijken aard.

Zwervende, ongeïnventariseerde archiefstukken werden niet aangetroffen.

18. Lange Ruige Weide (1 October).

Het goed geconserveerde archief wordt bewaard in een kast op de raadkamer.

De stukken bevinden zich in dezelfde orde, waarin zij door den heer Hingman zijn gebracht.

Zwervende, ongeïnventariseerde archiefstukken werden niet aangetroffen.

Bij enkele stukken van het geïnventariseerde archief bleek het wenschelijk nader te onderzoeken of zich daaronder rechterlijke bescheiden bevinden.

19. Stompwijk (21 December).

Het archief wordt bewaard in een paar kasten op het zeer vochtige gemeentehuis.

De stukken bevinden zich in door den heer Hingman aangebrachte orde.

Afwezig was één nummer (/5), zijnde een Polderprotocol, dat volgens verklaring van den ambtenaar der secretarie niet ontbrak,

maar op het oogenblik dat Dr. de Hullu het archief bezocht, niet voorhanden was.

Buiten het geïnventariseerde archief werden eenige zwervende stukken aangetroffen die, evenals verschillende stukken van het geïnventariseerde archief, nader moeten worden onderzocht, opdat zal kunnen blijken of daaronder ook rechterlijke voorkomen.

Ongeïnventariseerd werd bovendien nog aangetroffen een in 1738 opgemaakte inventaris van de documenten der ambachtsheerlijkheid.

Mr. van Meurs bezocht de volgende gemeenten:

1 en 2. Moercapelle en Bleiswijk (22 Februari).

De archieven van beide gemeenten worden bewaard te Bleiswijk, waar de Burgemeester en de Secretaris, die voor beide gemeenten dezelfde personen zijn, wonen en kantoor houden. De twee verzamelingen, die ieder afzonderlijk door den heer Hingman geïnventariseerd werden, zijn geborgen in een bovenwandkast van de secretarie, alwaar zij zich nog bevinden in de orde welke deze had aangebracht. Aan het archief van Moercapelle heeft de secretaris twee nummers toegevoegd, bestaande uit stukken, die bij de ordening over het hoofd waren gezien.

Rechterlijke stukken werden er niet in het archief van Moercapelle, wel in dat van Bleiswijk gevonden.

Op den zolder lag een groote verzameling ongeordende stukken, waarvan men niet wist of zij Moercapelle of Bleiswijk betroffen. Eerst bij een nader onderzoek zal kunnen blijken, of zich daaronder ook rechterlijke stukken bevinden.

3. Krimpen a/d IJssel (27 Februari).

Wandkasten van het archiefvertrek van het raadhuis bevatten het archief, dat nog in de orde van den inventaris staat. Het bestaat uit twee gedeelten, ieder afzonderlijk geïnventariseerd n.l. Krimpen a/d IJssel en Stormpolder.

Aan de tweede verzameling ontbrak n°. 19, eene portefeuille met verschillende stukken, die de belangrijkste van het archief genoemd kunnen worden.

In beide verzamelingen werden rechterlijke stukken gevonden.

Ongeïnventariseerde stukken werden niet aangetroffen.

4. Hardinxveld (12 Maart).

Het archief is geborgen in een wandkast van de archiefkamer en staat nog in oude orde.

Eenige hiertoe behoorende stukken, die rechterlijk konden zijn, kwamen voor een nader onderzoek in aanmerking.
Ongeïnventariseerde stukken waren niet aanwezig.

5. Hoornaar (25 Maart).

Het archief is in 1883 door den heer Hingman bezocht maar niet geordend en bestaat trouwens slechts uit enkele stukken, die met het nieuwe archief geplaatst zijn in wandkasten van de secretarie.
Rechterlijke stukken werden niet aangetroffen.

6. Zevenhuizen (25 Maart).

Het archief is geplaatst in twee tegen den wand getimmerde kasten in een kamer op de eerste verdieping van het gemeentehuis. Het bevat ook enkele stukken van Moercapelle, hoewel in den inventaris daarvan geen melding wordt gemaakt.
De stukken bevonden zich in de door den heer Hingman aangebrachte orde. N°. 40 van rechterlijken en n°. 345 van niet-rechterlijken aard waren niet meer aanwezig.
Eenige rechterlijke stukken zijn aangetroffen.
Een register van geldelijken aard is het eenige stuk, dat niet in den inventaris is opgenomen.

7. Nieuwerkerk a/d IJssel (5 April).

Het archief staat in een kast op den zolder van het raadhuis in de door den heer Hingman aangebrachte orde.
Ook bevinden zich daar eenige ongeordende registers en stukken.
In beide verzamelingen werden rechterlijke stukken gevonden.

8. Gouderak (18 Juli).

Een kast in de hal van het raadhuis bevat het archief. Het is nog geplaatst in de orde waarin de heer Hingman het gebracht heeft.
Eenige, waaronder belangrijke stukken, zijn ongeïnventariseerd.
In het geïnventariseerde archief zijn rechterlijke stukken gevonden.

9. Moordrecht (18 Juli).

Het archief is geborgen in kasten op den zolder en verkeert in de door den heer Hingman aangebrachte orde.
Rechterlijke stukken werden hierin ook gevonden.
Daar de heer Hingman geen tijd had gehad om de ordening

te voltooien, had de Secretaris het overige gedeelte in 34 pakken vereenigd en die van opschriften voorzien, die niet alle geheel juist zijn. Deze verzameling is gemerkt als A^2, in tegenstelling met A^1, het geïnventariseerde archief.

Ook in A^2 werden rechterlijke stukken aangetroffen.

10. Berkenwoude (8 September).

Het archief staat in de door den inventaris aangegeven volgorde op den zolder.

Enkele rechterlijke stukken werden hierin gevonden.

Ongeordende stukken waren hier niet aanwezig.

11. Haastrecht (17 September).

Het archief wordt in den toestand, waarin de heer Hingman het heeft gebracht, in kasten op de raadzaal bewaard. De bestekken van n°. 96 zijn daarin niet gevonden, evenmin als het voorafgaande stuk („minuut van een request"). In verband met den gaven toestand van het pak en de omstandigheid dat dit archief nog niet lang geleden (1892) geordend werd, is het niet waarschijnlijk, dat de bedoelde stukken na de ordening zijn weggeraakt, maar is er veeleer aan eene vergissing bij het inventariseeren te denken.

Eenige rechterlijke stukken bleken in deze verzameling aanwezig te zijn.

Op den zolder lagen archiefstukken uitgespreid, welke bij de behandeling van Haastrecht door den bewerker werden nedergelegd als stukken van de voormalige gemeente Vlist en polderstukken. Zijn overlijden had ten gevolge dat aan zijn voornemen om ook die stukken te ordenen geen gevolg is gegeven.

Onder deze stukken werden geene rechterlijke bescheiden aangetroffen.

12. Sliedrecht (19 September).

Het archief bevindt zich in een daarvoor bestemd vertrek en is daar in wandkasten geborgen. Het bevat ook stukken van Wijngaarden, hoewel dit uit den inventaris niet blijkt. De orde komt overeen met die, welke door den inventaris wordt aangegeven.

Eenige rechterlijke stukken bleken aanwezig te zijn.

Buiten het geïnventariseerde archief werden er geene stukken gevonden.

13. Ouderkerk a/d IJssel (28 September).

Kasten op den zolder van het raadhuis dienen tot bergplaats van het archief, dat zich nog bevond in de orde, welke de heer Hingman had aangebracht.

Rechterlijke stukken kwamen hierin voor.

Verscheiden ongeïnventariseerde stukken bevonden zich op den zolder, maar de meeste schenen niet van Ouderkerk te zijn.

Ook onder deze werden er rechterlijke stukken aangetroffen.

14. Vianen (3 October).

Het archief bevindt zich in wandkasten van de archiefkamer op het raadhuis en verkeert in de orde, die aan de regeling van den heer Hingman te danken is.

Hierin kwamen rechterlijke stukken voor.

Bij het archief was geborgen eene ongeordende verzameling van kleineren omvang, alleen uit losse stukken bestaande.

Ook deze collectie bleek rechterlijke stukken te bevatten.

15. Ameide (17 October).

Het archief van dit stadje is geplaatst in een paar wandkasten van de secretarie. Hoewel dit door den inventaris niet wordt aangegeven, bevat het ook stukken van Jaarsveld.

De orde, die aan de inventariseering is te danken, is nog aanwezig.

Rechterlijke stukken werden aangetroffen.

Tijdens de regeling, die de heer Hingman ondernam, heeft hij een gedeelte van het archief ongeordend gelaten en vernietigd.

16. Bergambacht (20 October).

Twee wandkasten van het burgemeestersvertrek bevatten het archief, dat zich nog in de orde van de inventarisatie bevindt en waarin ook stukken van Zuidbroek zijn opgenomen.

Verscheiden rechterlijke stukken werden in deze verzameling gevonden.

17. Lexmond (28 November).

Het archief staat in een kast van de raadzaal. De stukken zijn niet genommerd, maar bleken bij vergelijking met den inventaris van den heer Hingman alle aanwezig te zijn.

Hierin werden rechterlijke bescheiden gevonden.

Slechts ongeveer een tiende gedeelte van het archief werd geordend. De ongeordende hoeveelheid bevindt zich bij de geordende en bleek ook rechterlijke bestanddeelen te bevatten.

18. Hei- en Boeicop (12 December).

Het archief is geborgen in wandkasten van de raadzaal. De stukken zijn ongenommerd, maar konden alle in den inventaris teruggevonden worden.

Stukken van rechterlijken aard werden hierin aangetroffen.

Ongeveer een even groote hoeveelheid als geordend is, bleef ongeïnventariseerd.

Ook hierin bevonden zich rechterlijke stukken.

Tot de volgende gemeenten heeft zich het onderzoek van Mr. Tel ting uitgestrekt.

1. Maassluis (11 en 13 April).

Het archief is geplaatst op den zolder van het gemeentehuis, waar het in groote kasten is geborgen.

De door den heer Hingman aangebrachte orde is bewaard gebleven.

Er werden geen oude stukken gevonden, die niet in den inventaris waren vermeld.

Onder de geïnventariseerde stukken bevonden er zich van rechterlijken aard.

2. Hellevoetsluis (29 April).

Het archief staat op planken op den zolder van het gemeentehuis.

De door den heer Hingman aangebrachte orde is niet verstoord.

Onder de in den inventaris beschreven stukken kwamen er voor, die van rechterlijken aard waren.

Behalve de geïnventariseerde stukken worden in eenige houten laden nog een aantal oude losse papieren gevonden van administratieven aard.

3. Schipluiden (14 Mei).

De archieven zijn geplaatst op een zolder, gedeeltelijk op planken, gedeeltelijk op den vloer.

De door den heer Hingman aangebrachte orde is bewaard gebleven.

Er zijn geen stukken aangetroffen, die niet in den inventaris waren vermeld.

Stukken van rechterlijken aard werden hier niet gevonden.

4. Kethel en Spaland (19 Mei).

Het archief wordt bewaard in de ruime raadzaal, waar het in een bovenmuurkast is geborgen.

De door den heer Hingman aangebrachte orde was in stand gehouden.
Niet-geïnventariseerde stukken werden niet gevonden.
Rechterlijke stukken waren niet aanwezig.

5. Maasland (3 Juni).

Het archief is op het gemeentehuis geplaatst in een van den zolder afgeschoten kamertje; het staat daar op planken.
In de door den heer Hingman aangebrachte orde was geen verandering gekomen.
Niet-geïnventariseerde stukken waren er niet.
Stukken van rechterlijken aard werden niet gevonden.

6. de Lier (4 Juni).

Het archief is geplaatst in een kast ter secretarie op de eerste verdieping van het gemeentehuis.
In de door den heer Hingman aangebrachte orde had geen verandering plaats gehad.
Er waren geen oude stukken die niet in den inventaris voorkwamen.
Stukken van rechterlijken aard werden niet aangetroffen.

7. Sommelsdijk (20 en 21 Juni).

Het archief wordt bewaard in een daarvoor opzettelijk vervaardigde kast op een gang bij de secretarie, die zich op de eerste verdieping van het gemeentehuis bevindt.
De door den heer Hingman aangebrachte orde was bewaard gebleven.
Onder de geïnventariseerde archieven kwamen rechterlijke stukken voor.
Op den zolder werden een aantal pakketten gevonden met administratieve stukken, niet in den inventaris vermeld.

8. Ridderkerk (25 Juni).

Het archief is geplaatst in een kast op den zolder van het gemeentehuis, één verdieping hoog.
In de door den heer Hingman aangebrachte orde was geen verandering gekomen.
Onder de geïnventariseerde stukken werden er aangetroffen, die van rechterlijken aard bleken te zijn.
Na de inventarisatie waren er tusschen de nieuwe papieren, waarvan een lijst is opgemaakt, nog een paar stukken uit het oud-archief gevonden, waaronder een notulenboek van Schout en Schepenen van 1796—1807 en een gemeenterekening van 1810.

18. Hei- en Boeicop (12 December).

Het archief is geborgen in wandkasten van de raadzaal. De stukken zijn ongenommerd, maar konden alle in den inventaris teruggevonden worden.

Stukken van rechterlijken aard werden hierin aangetroffen.

Ongeveer een even groote hoeveelheid als geordend is, bleef ongeïnventariseerd.

Ook hierin bevonden zich rechterlijke stukken.

Tot de volgende gemeenten heeft zich het onderzoek van Mr. Tel ting uitgestrekt.

1. Maassluis (11 en 13 April).

Het archief is geplaatst op den zolder van het gemeentehuis, waar het in groote kasten is geborgen.

De door den heer Hingman aangebrachte orde is bewaard gebleven.

Er werden geen oude stukken gevonden, die niet in den inventaris waren vermeld.

Onder de geïnventariseerde stukken bevonden er zich van rechterlijken aard.

2. Hellevoetsluis (29 April).

Het archief staat op planken op den zolder van het gemeentehuis.

De door den heer Hingman aangebrachte orde is niet verstoord.

Onder de in den inventaris beschreven stukken kwamen er voor, die van rechterlijken aard waren.

Behalve de geïnventariseerde stukken worden in eenige houten laden nog een aantal oude losse papieren gevonden van administratieven aard.

3. Schipluiden (14 Mei).

De archieven zijn geplaatst op een zolder, gedeeltelijk op planken, gedeeltelijk op den vloer.

De door den heer Hingman aangebrachte orde is bewaard gebleven.

Er zijn geen stukken aangetroffen, die niet in den inventaris waren vermeld.

Stukken van rechterlijken aard werden hier niet gevonden.

4. Kethel en Spaland (19 Mei).

Het archief wordt bewaard in de ruime raadzaal, waar het in een bovenmuurkast is geborgen.

9. Schiebroek (30 Juni).

Het archief wordt bewaard in een kast, geplaatst in een kamertje achter de secretarie, gelijkvloers gelegen.

De door den heer Hingman aangebrachte orde was bewaard gebleven.

Niet-geïnventariseerde stukken werden niet gevonden.

Onder de geïnventariseerde stukken kwamen er voor van rechterlijken aard.

10. Rockanje (8 September).

Het archief is geplaatst in een kast in de raadzaal op de eerste verdieping van het gemeentehuis.

De door den heer Hingman aangebrachte orde was niet verstoord geworden.

Op den zolder vond Mr. Telting nog verscheidene niet-geïnventariseerde stukken uit de XVIIe, XVIIIe en het begin der XIXe eeuw. Hieronder kwamen, evenals onder de geïnventariseerde, stukken van rechterlijken aard voor.

11. Pernis (16 December).

Het archief wordt bewaard in een groote fraaie kast in de gelijkvloers gelegen secretarie.

De stukken zijn hier echter niet geplaatst volgens de nummers van den inventaris. De losse stukken van oud- en nieuw archief zijn namelijk met elkander vereenigd, opnieuw beschreven en van volgnummers voorzien. De registers van het oud-archief waren evenwel afzonderlijk gehouden en werden in muurkastjes bewaard, doch zijn thans, daar deze vochtig bleken te zijn, met de andere stukken in de groote archiefkast geplaatst.

Onder de geïnventariseerde stukken kwamen er voor, die nog nader behoorden te worden onderzocht opdat zou kunnen blijken of zij van rechterlijken aard zijn.

12. Rhoon (16 December).

Het archief bevindt zich in een kast in een vertrek naast de secretarie, gelijkvloers.

De door den heer Hingman aangebrachte orde was bewaard gebleven, maar bij het opplakken van de nummeretiquetten heeft men abusievelijk een register uit het oud-archief met een uit het archief van na 1811 verwisseld.

Bij sommige geïnventariseerde stukken bleek het wenschelijk nader te onderzoeken of zij als rechterlijk moesten worden beschouwd.

13. Zwijndrecht (23 December).

Het archief wordt bewaard in een vertrekje, grenzende aan de secretarie, welke zich op de eerste verdieping van het gemeentehuis bevindt; het is daar geplaatst in een kastje.

De door den heer Hingman aangebrachte orde was in stand gebleven.

Zwervende stukken werden niet gevonden.

Het geïnventariseerde archief bleek rechterlijke stukken te bevatten.

14. Strijen (24 December).

Het archief is geplaatst in twee kasten op den zolder van het gemeentehuis.

De door den heer Hingman aangebrachte orde was bewaard gebleven.

Niet-geïnventariseerde stukken kwamen er voor die bij nader onderzoek misschien van rechterlijken aard zullen blijken te zijn.

Zooals uit het gegeven overzicht reeds ten deele blijkt, heeft het door de drie adjunct-archivarissen ingestelde onderzoek tot het volgende resultaat geleid:

Er werden geene rechterlijke stukken aangetroffen in de gemeenten Warmond, Bodegraven, Hoornaar, Schipluiden, Kethel en Spaland, Maasland en de Lier.

Naar het Rijksarchief overgebracht, zijn voor de aanwinstenlijst beschreven de rechterlijke stukken van de gemeenten Oegstgeest, Lisse, Voorschoten, Alphen, Aarlanderveen, Zwammerdam, Hazerswoude, Boskoop, Zoeterwoude, Oudshoorn, Papekop, Alkemade, Nieuwkoop, Woubrugge, Noordwijk, Krimpen a/d IJssel, Zevenhuizen, Nieuwerkerk a/d IJssel, Gouderak, Berkenwoude, Sliedrecht, Ouderkerk a/d IJssel, Ameide, Bergarmbacht, Hei- en Boeicop, Maassluis, Hellevoetsluis, Sommelsdijk, Ridderkerk, Schiebroek en Rockanje.

Om te onderzoeken, of zich daaronder rechterlijke bescheiden bevinden, zijn naar het Rijksarchief overgebracht, alwaar zij nog in bewerking zijn, stukken van de gemeenten Lange Ruige Weide, Stompwijk, Vianen, Lexmond, Pernis, Rhoon, Zwijndrecht en Strijen.

Tot nader onderzoek werden opgevraagd, maar nog niet ontvangen, stukken van de gemeenten Bleiswijk, Hardinxveld, Moordrecht en Haastrecht.

Nadat ik de besturen van laatstgenoemde gemeenten herinnerd had aan het schrijven, waarbij ik de stukken had opgevraagd, heb ik dienaangaande de volgende opheldering bekomen.

Het gemeentebestuur van Bleiswijk betoonde zich bereid aan het verzoek te voldoen, zoodra het de kisten zou hebben ontvangen, die ter verpakking waren toegezegd, maar ten gevolge van een verzuim niet waren opgezonden.

Te Hardinxveld was men van oordeel, dat het gemeentearchief voor een groot gedeelte uit archieven van polders en kerkelijke gemeenten bestond wier besturen bezwaar tegen de opzending hadden gemaakt. Het gemeentebestuur wenschte echter met dezen in nader overleg te treden en mij het resultaat hiervan mede te deelen.

De opzending van de stukken van Moordrecht werd nog niet urgent geacht omdat de termijn gesteld in art. 3 van het Kon. besluit van 8 Maart 1879 (*Staatsblad* n°. 40), bij Kon. besluit van 16 December 1904 (*Staatsblad* n°. 254), verlengd was tot 1 Januari 1910. Dit gaf mij aanleiding op te merken, dat laatstgenoemd besluit door het gemeentebestuur niet juist werd opgevat, daar het niet bedoelde, dat de overneming der rechterlijke stukken op 1 Januari 1910 zou plaats hebben maar dat dan de regeling geheel moest zijn afgeloopen.

Door het gemeentebestuur van Haastrecht werd medewerking toegezegd. Het wenschte echter de stukken nog een kleinen tijd te behouden, daar ze juist door den preditant dezer plaats geraadpleegd werden en misschien nog aanwijzingen bevatten voor de restauratie van het raadhuis.

Ik meen hiermede Uwe Excellentie volledig omtrent de verrichte werkzaamheden te hebben ingelicht. De gemeenten die nu nog bezocht moeten worden zijn Hekendorp, Herkingen, IJsselmonde, Middelharnis, Mijnsheerenland en Naaldwijk.

Hoewel de heer Hingman ook inventarissen bewerkt had van de archieven van Geervliet en Hof van Delft, zal het onnoodig zijn ook die gemeenten te bezoeken, daar de heer van Meurs de rechterlijke stukken van daar verwijderd en naar het Rijksarchief overgebracht had, vóórdat de heer Hingman met de inventariseering van die archieven een begin had gemaakt.

Ook schijnt het raadzaam het onderzoek van het door den heer Hingman eveneens geïnventariseerd archief van 's-Gravenhage uit te stellen totdat er weder een archivaris voor die gemeente zal zijn benoemd.

Tot aanvulling van het medegedeelde moet nog bericht worden, dat zich op het Rijksarchief bevonden stukken van eenige gemeenten, die door den heer Hingman niet waren opgenomen in de door hem vervaardigde inventarissen van de archieven dezer gemeenten. Deze waren de gemeenten Zoeterwoude, Nieuwkoop, Noordwijk, Nieuwerkerk a/d. IJssel, Haastrecht, Ameide, Bergambacht, Geervliet, Kethel, Strijen en Wassenaar.

De wenschelijkheid werd ingezien om die aan de betrokken gemeenten terug te zenden, hetgeen reeds met alle, behalve met die van Haastrecht, Geervliet, Kethel en Strijen is geschied. Bij die teruggave werd de inventaris van het gemeentearchief met de beschrijving van die stukken aangevuld, hetgeen alleen niet te Noordwijk en te Wassenaar heeft plaats gehad. In de reeds teruggezonden collecties waren alleen onder de stukken van Noordwijk en Wassenaar rechterlijke stukken aangetroffen, die voor het Rijksarchief behouden zijn en op onze aanwinstenlijst geplaatst: de stukken van Noordwijk onder de zoodanige, die thans van genoemde gemeente zijn overgenomen.

Het gemeentebestuur van Berkenwoude zond ons voordat die gemeente werd bezocht, een rechterlijk register toe, dat bij het in 1896 ingestelde onderzoek niet gevonden had kunnen worden. Het is op onze aanwinstenlijst beschreven onder die stukken welke na het bedoelde bezoek van die gemeente zijn overgenomen.

Terwijl Mr. Telting zich in opdracht van Gedeputeerde Staten met de ordening van het archief der gemeente Heinenoord bezighield, zijn er eenige rechterlijke stukken aan het licht gekomen, die door het gemeentebestuur vervolgens zijn afgestaan.

Met goedvinden van Uwe Excellentie is aan de gemeente Schiedam teruggegeven een deel resolutiën van Schout, Burgemeesters en Schepenen dier stad van 1611—1637, vermeld onder onze aanwinsten van 1890 onder n°. 28 r. r., omdat dit boekdeel een reeks van in het gemeentearchief aanwezige registers aanvult en zoowel administratieve als rechtszaken betreft.

De regeling, door Mr. van Meurs in opdracht van Gedeputeerde Staten ondernomen, van het gemeentearchief van Berkel en Rodenrijs, stelde hem in de gelegenheid eene betere scheiding tusschen dat archief en het rechterlijk archief van die gemeente te maken, dan tot nog toe had bestaan. Dit had ten gevolge, dat aan het gemeentebestuur, na machtiging van Uwe Excellentie, werden afgestaan de stukken vermeld onder de aanwinsten van 1892 als: d.d.—i.i., p.p.—r.r., t.t.—v.v. van n°. 10 en h. van n°. 19 in hun geheel en als a—c, s, b.b. en s.s. van n°. 10 gedeeltelijk. In het hiervan op 2 Augustus opgemaakte proces-verbaal is ook nauwkeurig opgegeven wat van laatstgenoemde gesplitste collecties voor het Rijksarchief behouden bleef.

In aansluiting bij hetgeen in de vorige verslagen omtrent het copieeren van de registers van de dagvaarten van het land van Voorne is medegedeeld, kan bericht worden dat het afschrijven van het eerste deel wordt voortgezet, en die arbeid wegens het moeilijk leesbare schrift slechts langzaam kan vorderen.

Nadat de heer Beth de regeling der van de arrondissements-

rechtbank te Rotterdam afkomstige archieven ten einde had gebracht, heeft hij die van de archieven ondernomen welke onder de rechtbank te Brielle hebben berust.

B. Rijksarchief.

I. *Personeel.*

Bij Kon. besluit van 5 Maart 1904 n°. 19 werd de klerk F. W. Ross, die op het bureau van de Rijksgeschiedkundige publicatiën werkzaam is, met ingang van 1 April bevorderd tot adjunct-commies. Met ingang des jaars werd door Uwe Excellentie bij beschikking van 31 December 1903 tot tijdelijk machinist aangesteld W. Bron in plaats van den eervol ontslagen J. van der Hoeven.

II. *Ordening der archiefverzamelingen.*

Dr. de Hullu heeft zich ook dit jaar weder beziggehouden met het ordenen en beschrijven van de financieele registers van de Oost-Indische Compagnie.

Geïnventariseerd werden de Eischboeken, die meerendeels bleken te behooren tot het archief van de kamer Zeeland. Voorloopig zijn deze onder de volgende rubrieken gebracht:

1°. de zoogenaamde Generale eischen van de door Gouverneur-Generaal en Raden bij de XVII aangevraagde contanten en goederen, met opgaaf van het contingent, daarin door iedere kamer te leveren.

2°. de „Verdeelde eischen", waarin een opgave voorkomt van hetgeen door de onderscheidene kamers ingevolge den uit Indië overgezonden eisch, uit Patria afgezonden is.

3°. de „Bevinding op den generalen eisch voor gansch Indië", houdende opgaaf van hetgeen in Indië van de uit Patria afgezonden contanten en goederen is ontvangen.

4°. de „Aankomende eischen", bevattende een opgaaf van wat door de verschillende Indische buitenkantoren te Batavia aangevraagd en hetgeen daarvan door Gouverneur-Generaal en Raden is afgezonden.

5°. de „Afgaande eischen", waarin vermeld wordt wat Gouverneur-Generaal en Raden van de buitenkantoren geëischt en vervolgens ontvangen hebben.

6°. de „Beantwoorde eischen van retouren uit Indië", behel-

zende een opgaaf van de retourladingen, ingevolge den eisch der XVII uit Indië naar Patria verzonden.

Bovendien komen in deze verzameling nog een paar registers voor, mede tot het archief der kamer Zeeland behoorende, waarin geboekt is wat deze kamer van de door haar te leveren contingenten aan verschillende leveranciers besteld of aanbesteed en naar Indië verzonden heeft.

Daarna werd de inventarisatie ter hand genomen van de transportboeken van actiën. Zij konden met de bij het transport overgelegde documenten gemakkelijk gerangschikt worden, daar het uit den inhoud duidelijk blijkt tot het archief van welke kamer zij onderscheidelijk behooren. Al de zes kamers en opgevolgde kantoren zijn in deze verzameling vertegenwoordigd. Met uitzondering van de registers van Hoorn, die in het laatste vierendeel der XVIIe eeuw aanvangen, loopen zij alle over een korter of langer tijdsverloop van de XVIIIe tot in de eerste jaren van de XIXe eeuw door. In het archief van de kamer Zeeland bleven daarenboven nog bewaard enkele XVIIIe-eeuwsche „Ventilatieboeken", registers waarin bepaaldelijk de verzoeken zijn opgenomen om actiën op de rekeningcourant van anderen over te schrijven.

Van het archief der kamer, respectievelijk comptoir Amsterdam werden beschreven: de Notulen van de besognes, gehouden bij het opnemen van haar vierjarige rekeningen, die van het laatst der XVIIe tot het einde van de XVIIIe eeuw loopen, de Boeken van uitstaande schulden en de „ordonnantieboeken" of registers van gepasseerde ordonnantiën van betaling uit de XVIIIe eeuw, de XVIIIe-eeuwsche en gedeeltelijk ook XIXe-eeuwsche registers van uit Indië getrokken wisselbrieven en assignatiën, de XVIIIe-eeuwsche Balancen van depositarissen ten laste der Compagnie en van deze kamer in het bijzonder; van dat der kamer Zeeland: de zoogenaamde Equipagie-journalen en Equipagie-grootboeken van omstreeks 1614—1628, de „Capitaelboecken van actiën", waarin de bedragen zijn geregistreerd, die door de participanten in het kapitaal der kamer zijn ingebracht, over de XVIIe en het begin van de XVIIIe eeuw, de registers en bijbehoorende documenten van de bedragen, waarvoor omstreeks 1612 bij de kamer ten behoeve van de assurantie der Compagnie is ingeteekend, de Rekenboeken van particuliere goederen over 1779 en volgende jaren.

Al deze registers, liassen en bundels zijn stuk voor stuk op afzonderlijke papierstrooken beschreven. Hoewel eenigszins omslachtig heeft deze wijze van bewerking dit vóór dat, wanneer later nog stukken mochten worden aangetroffen, welke tot een reeds behandelde serie of categorie blijken te behooren, deze

des te gemakkelijker in den voorloopigen inventaris kunnen worden opgenomen, terwijl mogelijke misslagen beter hersteld en de stukken zelve van een supplementair nummer voorzien, tusschen de andere van de reeks ingevoegd kunnen worden.

Op dezelfde wijze is gehandeld ten opzichte van eenige serieën, die, volgens den inventaris door de Munnik omstreeks 1828 opgemaakt van het Oostindische archief, destijds berustende in het Westindisch magazijn te Amsterdam, behooren tot de papieren van de na de opheffing der Compagnie bestaande departementen van den ontvang en den ontvanger-generaal, zooals: de Journalen, de Memorialen van het bureau van finantie, de Bankboeken, de Petitie- en Budgetregisters, de registers van ontvangsten en uitgaven buiten de Petitie, de klappers van betaling der coupons van de in 1786 en 1790 gedane loterijleeningen, de Kasboeken, de Rekening-courantboeken, de Registers van op ordonnantie gedane uitbetalingen met bijbehoorende klappers, alsmede ten aanzien van eenige registers, waarvan zich vooralsnog geen serieën laten vormen.

De afzonderlijke beschrijving van al deze stukken kan, in afwachting van de definitieve vaststelling van den inventaris, nu reeds aan hen, die ze willen raadplegen, de gewenschte aanwijzingen verschaffen.

Dat een diergelijke wijze van doen, die er op berekend is zoo spoedig mogelijk al de registers en stukken van de aanzienlijke hoeveelheid financieele bescheiden door te werken, ook nog in ander opzicht haar voordeel heeft, moge hieruit blijken, dat onder deze ook een paar deelen zijn aangetroffen, die uit het archief van de West-Indische Compagnie waren verdwaald.

De aanwinsten van dit jaar werden door den heer Morren geïnventariseerd, met uitzondering van die van rechterlijken aard en van de collecties Canneman en van Keverberg, welke beide laatstgenoemde verzamelingen door Dr. Colenbrander geregeld werden. Bovendien voltooide de heer Morren de reeds ten vorigen jare aangevangen inventariseering van de collectie van Slingelandt. Omtrent hare samenstelling en lotgevallen meen ik hier in eenige bijzonderheden te moeten treden.

Toen de Regeering in 1857 de verzameling verkreeg, werden vele van de belangrijkste stukken in de archieven, waartoe zij behoorden, ingevoegd. De overige werden in denzelfden toestand gelaten waarin zij ontvangen waren en bleven tot op heden ongeïnventariseerd. Deze zijn geheel willekeurig in portefeuilles verpakt geworden, zoodat stukken afkomstig van verschillende personen en loopende over verschillende eeuwen bij elkander geborgen waren. Dit resteerend gedeelte bleek bij onderzoek afkomstig te zijn van:

I. Mr. Govert van Slingelandt, pensionaris van Dordrecht, 1653—1664, extraordinaris ambassadeur bij de Hoven van Zweden en Polen 1656, extraordinaris gedeputeerde in Denemarken 1659 en 1660 en secretaris bij den Raad van State 1664—1690.

II. Mr. Simon van Slingelandt, secretaris van den Raad van State 1690—1725, thesaurier-generaal van de Unie 1725—1727, raadpensionaris 1727—1736.

III. Mr. Govert Johan van Slingelandt, raad in den Raad van Brabant 1698—1703, raad in het Hof van Holland 1702—1703.

IV. Mr. Johan Diederik van Slingelandt, raad in den Raad van Brabant 1727—1740, raad in het Hof van Holland 1740—1757, gecommitteerde wegens het Hof in de Societeit van den Haag 1747—1749 en commissaris politiek op de Noordhollandsche Synode 1750—1756.

V. Mr. Govert van Slingelandt, oud raad en burgemeester van Dordrecht, ontvanger-generaal van Holland 1728—1767.

VI. Mr. Aalbrecht van Slingelandt, secretaris van Amsterdam 1759—1795.

VII. Mr. Govert Franco van Slingelandt, burgemeester van 's-Gravenhage 1785—1794.

VIII. Mr. Egbert de Vrij Temminck, schepen, raad en burgemeester van Amsterdam 1728—1785, bewindhebber der Oost-Indische Compagnie 1742—1785 en lid van den Raad van State 1745—1748.

IX. Mrs. François en Hendrik Fagel, griffiers van de Staten-Generaal 1690—1746 en 1750—1790.

X. Mr. Pieter van Bleiswijk, raadpensionaris 1772—1787.

XI. Waarschijnlijk van een Dijkgraaf of Hoogheemraad van den Zeedijk beoosten Muiden.

De stukken afkomstig van leden van de familie van Slingelandt zijn allen in geregelde filiatie op den laatsten eigenaar D. Baron van Slingelandt overgegaan.

De stukken van Mr. Govert van Slingelandt, secretaris van den Raad van State, gingen over op zijn zoon en opvolger Mr. Simon. Deze liet één zoon na, die zonder mannelijke nakomelingen overleed. Zijn archief schijnt toen overgegaan te zijn op zijn neef Mr. Govert van Slingelandt, oudsten zoon van zijn broeder Govert Johan.

Uit de nalatenschap van Mr. Govert van Slingelandt kwamen de stukken in 1769 in het bezit van zijn neef Mr. Aalbrecht van Slingelandt, zoon van zijn reeds in 1757 overleden broeder Mr. Johan Diederik.

Aalbrecht van Slingelandt, secretaris van Amsterdam, voegde bij deze stukken zijn eigen papieren en die van zijn vader, terwijl ook in zijn archief stukken van zijn broeder Mr. Govert Franco worden gevonden.

Bovendien kwam hij na het kinderloos overlijden in 1875 van den Amsterdamschen burgemeester Mr. Egbert de Vrij Temminck, den oom van zijne echtgenoote, eveneens in het bezit van diens papieren. Hij inventariseerde de verschillende collecties, die hij achtereenvolgens verkregen had, blijkens den nog aanwezigen inventaris van de stukken en handschriften van: 1°. Mr. Simon van Slingelandt, 2°. Mr. Egbert de Vrij Temminck en 3°. van een gedeelte van het archief van Mr. Johan Diederik van Slingelandt.

Na overlijden van Aalbrecht ging het archief over op zijn zoon Johan Diederik.

Hoe in deze verzameling de stukken afkomstig van Mrs. François en Hendrik Fagel en van Mr. Pieter van Bleiswijk zijn opgenomen, blijkt niet. Het staat buiten twijfel dat de stukken van de griffiers Fagel tot de collectie hebben behoord, daar ze als een onderdeel daarvan vermeld worden in het rapport van den Rijksarchivaris aan den Minister van Binnenlandsche Zaken dd. 6 October 1857, n°. 115.

De stukken, afkomstig van één persoon, zijn nu bijeengevoegd, chronologisch en zoo mogelijk ook systematisch geordend.

Achter den inventaris van deze collectie zijn lijsten opgenomen van de stukken, die in 1857 bij verschillende verzamelingen zijn ingevoegd, en van de stukken afkomstig van Mr. Aalbrecht van Slingelandt en van Mr. Egbert de Vrij Temminck, die in 1862 aan het archief der gemeente Amsterdam in bruikleen zijn afgestaan. Deze afgifte in bruikleen geschiedde evenwel op voorwaarde dat de stukken, die bij onderzoek mochten blijken te behooren tot of deel hadden uitgemaakt van het Amsterdamsch archief, aan die gemeente in eigendom zouden overgaan.

Door den heer van Meurs werd de regeling van de losse stukken van het Hof van Holland voortgezet. Deze bleken in een verwarden toestand te verkeeren, zoo zelfs dat daaronder stukken uit de archieven van den Hoogen Raad, het Nationaal Gerechtshof en den Raad van judicature over de middelen te water en te lande en uit de collectie Bisdom enz. werden aangetroffen. Deze laatste bescheiden werden bij genoemde archieven en verzamelingen gevoegd. Naarmate de ordening gereed kwam, werden de

stukken van het dienstgebouw naar het depôtlokaal overgebracht.

Aan het archief van den Hoogen Raad heeft Mr. Telting ook thans weder zijne zorg gewijd. In het vorige verslag werd medegedeeld, dat het onderzoek der liassen met conclusiën en de verzameling willige condemnatiën werd voortgezet, terwijl er een begin werd gemaakt met het doorloopen der groote verzameling requesten. Deze werkzaamheden werden onder zijne leiding door Mej. Regenboog eerst ten einde gebracht, terwijl daarna de vóór de verhuizing reeds op een voorloopige lijst gebrachte stukken alle nader werden onderzocht en beschreven.

De fiches-inventaris was thans in orde gekomen en de lijst kon daarmede in overeenstemming worden gebracht. Tot de nieuwe nummering der stukken, naar de tengevolge van dit nader onderzoek hier en daar gewijzigde lijst, werd echter nog niet overgegaan, daar, zooals ik blijkens mijn laatste verslag reeds vermoedde dat het geval zou zijn, er nog stukken, behoorende tot de archieven van den Hoogen Raad, onder die van het Hof werden gevonden, en 't dus niet raadzaam kon worden geacht een nieuwe regeling in te voeren, voordat de regeling der stukken van laatstgenoemd college geheel ten einde was gebracht.

De heer Berends heeft zijn onderzoek naar de herkomst van de rekeningen van de rentmeesters der domeinen en geestelijke goederen uit het laatst der XVIIIe en het begin der XIXe eeuw voortgezet. In verband met de aanschrijving van Uwe Excellentie van 14 October 1901 n°. 2412 K. W. en van 23 September 1902 n°. 2365 K. W. om de archieven van de rentmeesters der Nassausche domeingoederen in Zeeland en van de rentmeesters en ontvangers van de Generaliteit in Staats-Vlaanderen aan het archief in Zeeland af te geven, strekte hij dat onderzoek ook uit tot andere financieele stukken dan rekeningen. Om op te sporen van welke admininistraties die bescheiden verkregen waren, heeft hij de noodige gegevens in de briefwisseling mijner ambtsvoorgangers en de daarin voorkomende processen-verbaal van overneming verzameld. Die opgaven moesten nu met de aanwezige stukken vergeleken worden. Dit leverde echter moeilijkheden op. Toen de stukken na de overneming geïnventariseerd zijn geworden, heeft men de stukken van verschillende herkomst dikwijls bijeengevoegd, en ze zoodanig omschreven, dat het niet duidelijk is of zij dezelfde zijn als die welke in de processen-verbaal vermeld waren geworden. Met behulp van de inventarissen waren de stukken dus in den regel niet terug te vinden. Er bleef dus niets anders over dan de stukken zelve in te zien en ze met de processen-verbaal te vergelijken. Ten einde dit ordelijk en stelselmatig te

kunnen doen wordt hierbij gehandeld zooals vroeger bij de Marine-archieven en de verzameling legatie-archieven en gezantschaps-verbalen is geschied. De stukken worden gelaten in den toestand en de volgorde, waarin zij in de inventarissen beschreven zijn. Ieder nommer, dat voor het onderzoek in aanmerking komt, wordt nagegaan en met de processen-verbaal vergeleken en daarna beschreven op een los blaadje, waarop tevens melding gemaakt wordt van het nommer van den tegenwoordigen inventaris en van dat van het proces-verbaal, waarbij het was overgenomen. De heer Berends, hierin bijgestaan door den heer Bondam, heeft het eerst de stukken onder handen genomen, door den heer Hingman beschreven in den door hem vervaardigden inventaris van de Nassausche domeinarchieven.

Onder leiding van den heer Berends heeft de heer Hoogendijk een lijst gemaakt van de in het Rijksarchief berustende rekeningen van de aan de Generaliteit rekenplichtige steden in Staats-Vlaanderen.

De beschrijving van de verspreide stukken, die bij de overbrenging der archieven naar het nieuwe gebouw nog niet geregeld waren, werd door den heer Bondam voortgezet en ten einde gebracht. Het waren de stukken afkomstig uit 7 kamers en van den zolder te zamen vormende eene collectie van 470 boekdeelen en portefeuilles.

In verband met het gebruik dat daarvan in België moest worden gemaakt heeft de heer Bruggeman zich met de nadere ordening van de charters van het kapittel van St. Marie te Tongeren beziggehouden.

In het laatste jaarverslag is medegedeeld dat de heer Rotteveel de kaarten in de nieuwe kaartenkasten geplaatst en bij die gelegenheid nagegaan had, welke herstellingen de binnenlandsche kaarten hadden te ondergaan. Thans is dit laatste ook voor de buitenlandsche geschied terwijl nu ook de ongeïnventariseerde kaarten in de kasten werden opgenomen. Inmiddels nam Mr. Telting de op Nederland betrekking hebbende kaarten onder handen en stelde hij, evenals dat vroeger bij de buitenlandsche had plaats gehad, een onderzoek in naar hare herkomst. Bij vele was deze in den bestaanden inventaris vermeld, maar voor het grootste gedeelte moest zij worden opgespoord. Daarvoor werd de vroegere correspondentie nagegaan en met behulp van de daaruit verzamelde gegevens gelukte het dan ook voor verschillende kaarten de vraag tot een oplossing te brengen.

De heer van Oyen heeft zijne regeling van de losse zegels voortgezet door die nu ook uit te strekken tot de zoodanige welke in de gedrukte aanwinstenlijsten achter mijne jaarverslagen vermeld zijn geworden. Hij beschreef ook die op losse blaadjes,

welke nu nog in de afdeelingen van den catalogus ingevoegd moeten worden, terwijl de zegels zelve in de door de aanwinstenlijsten aangegeven volgorde achter de in de laden gerangschikte verzameling geplaatst moeten worden.

In het afgeloopen jaar werd ook het vertrek, voor de tentoonstelling van merkwaardige archiefstukken bestemd, door Mr. Telting, hierin bijgestaan door den heer van Oyen, grootendeels in orde gebracht. In de vitrines aan de eene zijde en in de zich daaronder bevindende laden werden meest oorkonden enz. van geschiedkundig belang voor ons land neergelegd, terwijl aan de andere zijde stukken, die om de een of andere bijzondere reden, b.v. wegens merkwaardigheid of fraaiheid der zegels of zegeldoozen, bezienswaardig waren, eene plaats verkregen.

De stander in het midden van het vertrek werd ingericht voor kaarten enz. en wel in deze volgorde: platte gronden van Nederlandsche steden, waaronder een aantal der bekende belangrijke kaarten van Jacobus van Deventer, vervaardigd tusschen 1558 en 1575; afbeeldingen van merkwaardige vestingbouwwerken, waarvan eenige afkomstig uit de in de kaartenverzameling opgenomen kaarten van den Raad van State; kaarten betrekking hebbende op de aanlegplaatsen, factoriën en bezittingen van de Oost- en West-Indische Compagniën, gerangschikt naar den koers welken de schepen gewoonlijk volgden, terwijl er nog eenige vakken zijn opengelaten voor een aantal in het archief berustende autografen van beroemde Nederlanders. In verband met deze inrichting van de tentoonstellingszaal werd het bekende kistje, waarin het tractaat van den Munsterschen vrede wordt bewaard, en dat in den loop der tijden veel geleden had, door de firma van Oven alhier onder toezicht van Mr. Telting op uitstekende wijze in zijn oorspronkelijken toestand hersteld, en thans bestaat het plan dit in eene afzonderlijke vitrine, waarin het volkomen veilig, ook voor brandgevaar, zal zijn geborgen, in ditzelfde vertrek te plaatsen.

III. *Toestand der archiefverzamelingen.*

De in dit jaar verkregen boekwerken van de bibliotheek werden voor zoover noodig ingebonden. Bij de fraaie exemplaren der atlassen van Braun en Hogenberg werden de banden, die in den loop van den tijd vuil waren geworden of geschonden waren, door de firma Mensing te Amsterdam op voortreffelijke wijze weder in orde gebracht.

Tot verbetering van den inwendigen toestand der koloniale archieven werd ook thans weder het noodige gedaan. Van de

registers uitmakende de serie van het Batavia's Inkomend Briefboek, werden 250 deelen herbonden. Bovendien werden er 85 resolutieboeken der Staten-Generaal hersteld.

De sedert 1720 „geregistreerde acten" of dingtalen in de voor het Hof van Holland gevoerde processen, die vroeger bundelsgewijze werden bewaard, zijn nu geplaatst geworden in 15000 papieren zakken, die alle van opschriften worden voorzien.

Het copieeren van de door tijd en vocht verbleekte brieven van Simon van Slingelandt werd door den heer Bruggeman geregeld voortgezet.

De concierge-boekbinder bond 4 inventarissen in, herstelde 4 registers van het Hof en de Staten Generaal en 14 andere van de rechterlijke archieven, vervaardigde 180 rugstukken voor portefeuilles en herstelde 45 kaarten, 18 h.s. en 17 zegels.

Buitendien werden er aangemaakt 800 portefeuilles.

IV. *Aanwinsten en verliezen.*

Tot uitvoering van het Koninklijk besluit van 16 Januari 1904 n°. 30 werd ik door Uwe Excellentie uitgenoodigd om met de hoofden van de Departementen van algemeen bestuur de overbrenging van de archieven dier Departementen te regelen en een voorstel betreffende het tijdstip der overbrenging in te dienen. Naar aanleiding hiervan betoogde ik aan Uwe Excellentie de wenschelijkheid om de archieven naar een vast plan over te nemen en stelde ik in het licht dat het opmaken van zulk een plan eerst goed mogelijk was wanneer de bedoelde maatregel op het archief van één Departement werd toegepast. Daar het archief van het Departement van Binnenlandsche Zaken in zijn geheel in het Rijksarchiefgebouw tijdelijk gedeponeerd is, scheen het mij het eenvoudigst, dat in de eerste plaats de stukken tot den door het Koninklijk besluit aangewezen scheidingsdatum van dat Departement zouden worden overgenomen. Daarna zou dan tot het overbrengen van de archieven van de andere Departementen kunnen worden overgegaan. Met dat denkbeeld heeft zich Uwe Excellentie vereenigd. De heer W. G. Ross, wien ik met goedvinden van Uwe Excellentie deze werkzaamheden had opgedragen, heeft zich vervolgens met de betrokken ambtenaren van Uw Departement in betrekking gesteld, van de stukken, die in aanmerking kwamen, een overzicht genomen en die op lijsten gebracht. De splitsing van het archief met den voorgeschreven datum als het eindjaar voor het over te nemen gedeelte leverde geene zwarigheid op, behalve bij het repertorium en den klapper op de kabinetsarchieven, daar deze

verder dan dat jaar doorliepen. In dat bezwaar werd hierdoor voorzien, dat de boekdeelen, waarin de doorloopende gedeelten van die registers voorkomen, tot 1830 voor het Rijksarchief werden afgeschreven. Door den Chef der afdeeling Secretarie en Expeditie werd bij de afdeelingen en bureau's onderzoek gedaan naar de stukken, die uit het archief gelicht waren en daar in gebruik waren gebleven. Deze zijn bij de aanwezige losse dossiers gevoegd, voor zoover zij niet terstond op hunne plaats in het doorloopende archief teruggebracht konden worden. De kabinetsarchieven werden op 18 Juni en het gewone archief op 29 October bij proces-verbaal overgenomen. Een overzicht hiervan hoop ik bij het volgende jaarverslag mede te deelen in verband met zoodanige opgave van de andere Departements-archieven, die nu met het Rijksarchief vereenigd zullen moeten worden.

Inmiddels werd de overbrenging van het archief van het Departement van Oorlog voorbereid.

Nadat Zijne Excellentie de Minister van Marine mij in October 1903 gevraagd had, of onder de te Amsterdam aanwezige stukken van de in 1887 opgeheven Rijkslijnbaan er eenige voorkwamen die voor het Rijksarchief waarde zouden kunnen hebben, had ik verzocht dat zij tot nader onderzoek hierheen zouden worden opgezonden. Deze bescheiden zijn mij door tusschenkomst van den Directeur en Commandant der Marine te Amsterdam in dit jaar geworden, waarna zij door den heer Bondam werden nagezien en voorloopig beschreven. De onderlinge samenhang dezer stukken, waarvan de oudste van 1719 zijn maar de meeste uit de XIXe eeuw dagteekenen, was echter niet goed te beoordeelen, daar de verschillende regelingen, welke de lijnbaan heeft ondergaan, niet voldoende bekend zijn. Alleen het archief van het Departement van Marine kon hierover het noodige licht verspreiden. Daar dit archief toch weldra zal worden overgenomen en dus beter onder ons bereik zal komen dan thans het geval is, meende ik dat onderzoek tot later te moeten uitstellen en de stukken onder mij te moeten houden totdat ik met de noodige kennis van zaken Zijne Excellentie den Minister van Marine dienaangaande zou kunnen inlichten.

Vooral door aankoop is dit archief in het bezit van eenige belangrijke bescheiden gekomen.

Ter auctie van den boekhandelaar J. L. Beijers werd een verzameling stukken gekocht, die afkomstig waren van den heer Royaards van der Ham, welke deze verzameling had aangekocht op de auctie van Martinus Nijhoff in December 1862.

Deze collectie is hoofdzakelijk bijeengebracht door Mr. Frans van Limborch, van 1734—1765 advocaat-fiscaal der domeinen

van Holland. Zij is vooral belangrijk door de vele aanteekeningen omtrent heerlijkheden, gemeenten en waterschappen welke door Mr. Frans van Limborch, hetzij in zijn hoedanigheid als advocaat-fiscaal, hetzij als particulier advocaat zijn gemaakt. Enkele origineele stukken zijn op deze wijze in die collectie achtergebleven.

Eenige stukken in deze verzameling zijn afkomstig van Mr. Rem van Limborch, schoonvader en oom van Mr. Frans van Limborch, die van 1670—1685 eveneens de functie van advocaat-fiscaal bekleedde.

Na overlijden van Frans van Limborch kwam deze collectie in bezit van zijn kleinzoon Mr. Martinus van der Craght, die reeds in 1756 als assistent aan hem was toegevoegd en die hem in 1765 als advocaat-fiscaal opvolgde.

Op een auctie van den expert Noël Charavay te Parijs werden verschillende stukken aangekocht afkomstig van den kolonel De Haulterive, die zoowel onder Prins Maurits als onder Prins Frederik Hendrik lange jaren in dienst van de republiek is geweest. Onder deze stukken komen verschillende missiven en orders voor van Frederik Hendrik over de jaren 1629—1646, die voor de geschiedenis van de campagnes in die jaren niet onbelangrijk zijn.

Door den Archivaris in Limburg werden met machtiging van Uwe Excellentie eenige stukken aan mij overgedragen, die in zijn depôt niet thuis behoorden. Daaronder verdienen vermeld te worden een blaffert van de inkomsten der heerlijkheid Hardinxveld over 1539—1570 en een memorie over „de verleydinge van de riviere de Maes ende den ouden loop van deselve riviere" welk h.s. dagteekent uit de XVIIe eeuw.

Op de aanwinsten die betrekking hebben op onze koloniale geschiedenis, mag vooral de aandacht gevestigd worden.

Hoewel onze verzameling reeds een oud afschrift bezat van het journaal der eerste reis van Jacob van Neck naar Oost-Indië in 1598 en 1599, meende ik de gelegenheid die zich dit jaar voordeed om voor het Rijksarchief door aankoop een tweede exemplaar te verwerven, niet voorbij te moeten laten gaan, daar mij uit een nauwkeurig onderzoek gebleken was, dat dit laatste het oorspronkelijke, door van Neck geheel eigenhandig geschreven, journaal bevatte van den vermaarden tocht. Het verheugt mij dat dit handschrift, een sprekend getuigenis van onzen nationalen roem, in het bezit van het Rijksarchief is overgegaan.

Belangrijk is verder een tweede handschrift insgelijks door koop verkregen en op dienzelfden tocht betrekking hebbende. Blijkens verschillende aanduidingen in den tekst vergeleken met enkele in het journaal van Jacob van Heemskerck, dat de

met nut kan worden gebruikt. Voorts zijn van belang de particuliere memoriën van Keverberg aan koning Willem I over onderwijszaken; de stukken betrekking hebbende op het denkbeeld van een gesplitst Koninkrijk der Nederlanden onder eene dynastie in het najaar van 1830; het handschrift van het niet-gepubliceerde gedeelte van Keverberg's werk „Du Royaume des Pays-Bas"; het materiaal dat tot dit boek gestrekt heeft, waaronder een aantal aanteekeningen voorkomen van A. R. Falck; eene aanteekening van een door Keverberg gehouden gesprek met koning Willem I op 11 Juli 1840 betreffende de grondwetsherziening van dat jaar en 's Konings voornemen tot abdicatie. Voorts is de verzameling mandementen en vastenbrieven niet onmerkwaardig en bevindt zich onder de couranten een tot 28 Augustus 1830 compleete jaargang van het voornaamste Zuidelijk oppositieblad: „Le Courrier des Pays-Bas". Onder de brieven komen er voor van de bekende Staatslieden uit de Noordelijke en Zuidelijke gewesten, als Röell, van Maanen, A. R. Falck, J. van den Bosch, de Coninck, Florent van Ertborn, Goubau; ook een aantal van Prins Frederik der Nederlanden.

Niet minder trekken de papieren van Canneman de aandacht, die als secretaris-generaal onder Gogel een zoo grooten invloed heeft gehad op de reorganisatie van het Nederlandsche belastingwezen. Al dadelijk zijn de papieren over het jaar 1798, toen Canneman secretaris was der Commissie, die de aansluiting van Amsterdam aan den staatsgreep van 12 Juni had te bewerken, niet zonder belang. Voorts vestig ik de aandacht op de nu in de ingebonden collectie opgenomen brieven door Gogel geschreven, terwijl deze van het bestuur der financiën verwijderd werd gehouden. (1801–1805); op eene memorie van Gogel van 28 November 1804 over de administratie der openbare middelen; op de stukken betreffende het beheer der financiën in de Hollandsche departementen tijdens het Fransche Keizerrijk en de quaestiën die zich destijds voordeden als die betreffende de Duitsche Orde; op de „herinneringen aan November 1813", waaronder een naar het schijnt compleet stel der proclamatiën en verdere gedrukte stukken, uitgegaan van het Algemeen Bestuur; op het omvangrijke archief van Canneman als commissaris tot de liquidatie met de Fransche Kroon; op de stukken door hem verzameld in de hoedanigheid van koninklijke commissaris bij de Handelmaatschappij. Onder de brieven zijn (behalve de reeds genoemde van Gogel), van belang die van R. J. Schimmelpenninck, Appelius (zeer talrijk over de jaren 1810—1813), de Mey van Streefkerk, A. R. Falck, R Fagel. Ook komen er eenige belangrijke brieven voor van den Souve-

de maanden December 1813 en Januari 1814.

Als aanwinst voor onze kaartenverzameling is slechts ééne losse kaart te vermelden.

Behalve met de gewone vervolgen werd de bibliotheek vermeerderd met 44 boekwerken op Nederland, 35 op het buitenland en 22 op Oost- en West-Indië betrekking hebbende. Onder de geschonken werken verdienen in het bijzonder genoemd te worden verschillende memoriën door Brazilië in zake het bekende Britsch-Braziliaansche grensgeschil in Guiana, aangeboden aan den Koning van Italië als scheidsrechter, met een bijzonder fraaien atlas van het betwiste gebied, alsmede een ons door den schrijver, den heer C. R. Wilson te Calcutta, vereerde geschiedenis van de Engelschen in Bengalen in het begin der XVIIIe eeuw.

Voor de in dit jaar aan andere depôts afgegeven archiefstukken komen in aanmerking de zoodanige die aan de gemeentebesturen van Schiedam en van Berkel en Rodenrijs werden teruggegeven, waarvan reeds bij de rechterlijke archieven is melding gemaakt.

Toen de Archivaris van Amsterdam mij verzocht eene missive van de regeering van Amsterdam aan hare gedeputeerden ter Statenvergadering van 19 Juli 1651 en een schrijven van burgemeesters en regeerders van Enkhuizen aan een lid van de regeering van Amsterdam van 4 Augustus 1651 te mogen ontvangen, zag ik er bezwaar in die uit den band, waarin zich die brieven met andere stukken bevonden, te verwijderen. Na mij bij den Archivaris in de provincie Utrecht overtuigd te hebben, dat hiertegen bij den schenker Baron van Tuijll van Zuilen, geen bezwaar zou bestaan heb ik met goedvinden van Uwe Excellentie den geheelen band met stukken, op onze aanwinstenlijst van 1902 als XIV n°. 11 omschreven, aan het gemeentearchief van Amsterdam overgedragen, alwaar die bescheiden beter dan in het Rijksarchief op hun plaats zijn.

Eindelijk zijn aan de Archivarissen in Noordbrabant en Zeeland zoo volledig mogelijke stellen afgegeven van de gedrukte resolutiën (ordinaire en secrete) van de Staten van Holland, alsmede van de indices daarop, nader aangeduid op de hiervan opgemaakte lijsten.

V. *Afschriften voor het Rijksarchief gemaakt.*

Het copieeren van oude inventarissen in gemeentearchieven van de provincie Zuidholland aanwezig, werd in dit jaar voortgezet. Ook andere stukken werden voor het Rijksarchief afgeschreven. Onder deze komen vooral in aanmerking eenige charters van de heerlijkheid Loon op Zand, als opheldering gevende over de grensgeschillen tusschen het graafschap Holland

en het hertogdom Brabant. De belangrijkste werden door den heer Bruggeman gecopieerd, die van de overige regesten vervaardigde. Uit het Rijksarchief te Stockholm werd ons ter copieering een tweetal registers toegezonden, waarvan vooral merkwaardig is een journaal of dagregister van den vice-admiraal Witte Cornelisz. de With, loopende van 24 Augustus 1652—7 November en van 1 December 1652—3 Februari 1653. Verder van 28 Maart 1653—12 Juli en van 1 Augustus—14 November 1653; van 27 April 1656—7 November 1656; van 6 Juni 1657—14 November 1657 en van 21 Juni—5 October 1658.

In dit journaal komt een beschrijving voor van de groote zeeslagen gedurende den eersten Engelschen zeeoorlog tegen Blake, Monk en Deane, den bekenden tocht naar Noorwegen om de koopvaardijvloot naar het vaderland te geleiden, de beide tochten naar de Sont tot beveiliging der Oostzee en tot assistentie van Denemarken.

Gedurende het gevecht met Blake op 8 October 1652 was de With opperbevelhebber van de vloot en vervolgens bevelhebber over een smaldeel achtereenvolgens onder Maarten Harpertsz. Tromp en Jacob van Wassenaer Obdam.

Het copieeren van de hiertoe uit West-Indië overgezonden notulenboeken van Gouverneur en Raden van Suriname is nu zoover gevorderd, dat van deze zes registers de deelen I—IV en VI geheel zijn afgeschreven. Daar laatstgenoemd register in zeer slechten toestand verkeert is daarvan nog een tweede copie, bestemd voor het Gouvernement van Suriname, vervaardigd. Deel V is thans alleen nog in bewerking, zoodat deze arbeid spoedig voltooid zal kunnen zijn.

VI. *Gebruik van het archief gemaakt en daaruit verstrekte inlichtingen.*

Vroegere onderzoekingen werden voortgezet voor of door:

den Archivaris van Rotterdam, over oorkonden, te vermelden in de regesten van oorkonden betreffende Rotterdam en Schieland;

den heer H. Toll te Askeröd (Zweden), over middeleeuwsche zegels van Hollandsche edelen;

den Archivaris in Belgisch Limburg, voor den heer J. Paquey te Eelen, over charters van het kapittel van St. Marie te Tongeren;

Graaf H. de Castries te Parijs, over de oudste betrekkingen van Nederland tot Marocco;

dr. G. W. Kernkamp te Utrecht, over de brieven van den raadpensionaris de Witt;

den heer P. G. Zerlentis te Syra (Griekenland), over Panagioti Nicousis, drogman bij het Duitsche gezantschap te Constantinopel, 1665;

den heer F. de Witt Huberts te Haarlem, over Zweedsche troepen in Nederlandschen dienst;

den heer J. E. Elias te Amsterdam, over ambten en bedieningen van leden der Amsterdamsche regeeringsfamiliën;

dr. E. Hubert te Luik, over de bescherming door de Staten-Generaal aan de Protestanten in de Zuidelijke Nederlanden verleend;

den Archivaris in Zeeland, over de archieven der garnizoenskerken te Meenen;

mr. L. M. Rollin Couquerque te 's-Gravenhage, over het ontwerp van een burgerlijk wetboek in 1798;

mej. J. W. A. Naber te Amsterdam, over Nederland tijdens de inlijving bij Frankrijk;

Jhr. G. G. Calkoen te 's-Gravenhage, over de geschiedenis van de Gevangenpoort te 's-Gravenhage en van den inwendigen waterstaat van de hoogheemraadschappen van Rijnland, Woerden, Delf- en Schieland;

den heer A. J. H. Beelo te 's-Gravenhage, over de landswerven in het Noorderkwartier;

mr. S. van Brakel te Amsterdam, over de inrichting der Nederlandsche handelscompagniën;

dr. H. Wätjen te Bremen, over de ontwikkeling van den Nederlandschen handel in de Levant;

den heer N. Mac Leod te Rijswijk, over de maritieme geschiedenis der Oost-Indische Compagnie;

den heer W. P. Groeneveldt te 's-Gravenhage, over de vestiging der Oost-Indische Compagnie op Formosa;

dr. L. W. G. de Roo te 's-Gravenhage, over den gouverneur-generaal H. W. Daendels;

dr. F. de Haan te Weltevreden, over het bestuur der Batavia'sche Ommelanden, inzonderheid over Cheribon, tijdens de Oost-Indische Compagnie;

het Braziliaansch gezantschap te Londen, over de grensscheiding tusschen Brazilië en Britsch Guiana;

den heer J. A. J. de Villiers te Londen, over hetzelfde onderwerp.

De krijgsgeschiedkundige nasporingen werden door den eersten luitenant J. C. Wagner voortgezet.

Op verzoek werden er nasporingen gedaan voor:

den Archivaris in Limburg te Maastricht, over zegels der regeerende heeren van Valkenburg;

dr. H. E. van Gelder te Alkmaar, over de scholasterie aldaar;

den heer C. W. Bruinvis te Alkmaar, over de schouten van Alkmaar, 1407—1573;

den heer J. Block te Bonn, over de inneming van Bonn in 1587 en 1703;

den heer P. D. de Vos te Zierikzee, over Jan Anthonisz. de Huijbert, raad ter Admiraliteit te Hoorn;

dr. H. A. Naber te Zierikzee, over het Perpetuum-mobile-octrooi 1598 en het Leeghwater-octrooi, 1605;

den heer F. Companus te Megen, over pater Johan Neyen, in verband met het Twaalfjarig Bestand;

den heer N. Prins te Aalsmeer, over „Paapsche stoutigheden" aldaar in het begin der XVIIe eeuw;

den heer A. Favaro te Padua, over de betrekkingen van Galilei met de Staten-Generaal;

dr. E. Eggert te Ligat (Lijfland), over de hennepcompagnie te Riga in de XVIIe eeuw;

mej. M. L. Arthur in Sussex, over het verblijf van Karel II in Nederland gedurende zijn ballingschap;

den heer H. Missak Effendi te 's-Gravenhage, over „le faux Messie Sabbathai Tsevi";

den heer F. de Witt Huberts te Haarlem, over de veroordeeling wegens landverraad van W. Hoppeveld, onderwijzer van prins Willem III, 1670;

mej. R. Visscher te Leeuwarden, over de krijgsraadzaak van den kolonel Johan van Burum, gewezen commandant van Coevorden in 1672;

den heer A. Leveson Gower te 's-Gravenhage, over het verblijf in Nederland van Archibald Campbell, graaf van Argyll;

den heer E. W. Moes te Amsterdam, over de stichting van het Hofje van Willem van Heythuysen te Haarlem in het laatst der XVIIe eeuw;

den heer H. le Caivre te Verdun, over het aandeel door de Nederlandsche troepen genomen aan den slag van Malplaquet;

den Nederlandschen gezant te Parijs, over het kerkhof der Protestantsche vreemdelingen te Parijs, het overlijden en de begraafplaats van Paul Jones;

den heer C. W. Bruinvis te Alkmaar, over de verbanning van Mr. W. J. Kloek, vroedschap van Alkmaar 1790;

mr. W. H. K. Mouthaan te Amsterdam, over de tienden van de Oude Zijpe;

den Administrateur van het Kroondomein te 's-Gravenhage, over tienden in de gemeente Vrouwepolder in Zeeland;

den Rentmeester van het Kroondomein te Utrecht, over tienden te Benschop;

mr. J. B. W. Baron van Hugenpoth te 's-Hertogenbosch, over tienden te Boekel in de heerlijkheid Ravenstein;

mr. A. Pijnacker Hordijk te Tiel, over tienden te Geldermalsen;

den heer H. Kerckhaert te Westdorpe, over polders in Staats-Vlaanderen, door zekeren Lippens bedijkt;

den heer J. van Schouwen te Oude Tonge, over de uitgifte van Polders onder Oude Tonge;

den archivaris in Zeeland te Middelburg, over de verponding, dijken en visscherijen van den Isabella-polder benoorden Aardenburg;

den heer C. W. Bruinvis te Alkmaar, over den verkoop van landen bij Alkmaar door de Staten in 1724;

mr. J. E. Heeres te Leiden, over het opschrift van den pas in 1611 door den Keizer van Japan verleend aan Jacques Specx, en een beweerde ambassade van zekeren Bald naar het hof van den Grooten Mogol in 1687 of 1688;

den heer A. A. van Pelt Lechner te Wageningen, over den beweerden invoer van Indisch rundvee in Nederland in het laatst der XVIIe eeuw;

de heeren Fred. Muller & Co. te Amsterdam, over de aanmunting van koperen en tinnen geldstukken aan de Kaap omstreeks 1782—1790, en het zegel der Oost-Indische Compagnie op Ceijlon;

dr. F. de Haan te Weltevreden, over den oorsprong van de namen Maurits-, Dirk de Vries- en Wijnkoopsbaai op de Zuidkust van Java.

Er werden onderzoekingen gedaan door:

dr. O. Oppermann te Utrecht, over de oudste oorkonden van de graven van Holland;

den Archivaris in Noordholland, over de Houtvesterij van Holland;

dr. P. J. Blok te Leiden, over het slot Teylingen;

den heer F. M. Roest van Limburg te Dordrecht, over de oudste heeren van Breda uit het Huis van Nassau;

mr. R. Fruin te Middelburg, ten behoeve van de commissie voor het Handboek der Nederlandsche palaeographie, over bescheiden in dat Handboek op te nemen;

den heer A. Jolles te Freiburg, over de miniaturen in het zoogenaamde „Repertatorium" of „Remissorium";

den heer J. I. Theyssen te Groningen, over Friesland tijdens Karel V;

dr. L. Knappert te Leiden, over de kettervervolging tijdens de Hervorming;

den heer F. Rutten te Apeldorn (Westphalen), over levensbijzonderheden van Martinus Duncanus;

den heer J. J. van den Hoek te Brielle, over den veldtocht van prins Maurits in 1597;

dr. F. J. L. Krämer te 's-Gravenhage, over graaf Hendrik van Nassau in 1640 en 1641;

dr. N. Japikse te 's-Gravenhage, over ongedrukte secrete resolutiën van de Staten van Holland;

dr. A. Geyl te Ginneken, over het balsemen door dr. Ruysch van het lijk van den in den vierdaagschen zeeslag gesneuvelden Engelschen admiraal Berklay, en over het zoogenaamde Roonhuysiaansch geheim;

den heer C. F. Gijsberti Hodenpijl te Vrijenban, over de kanonnen, door den geschutgieter A. Bennings in 1667 aan de Staten van Holland geschonken;

den heer A. Leveson Gower te 's-Gravenhage, over de woonplaats van Sir William Temple;

het Departement van Binnenlandsche Zaken, ten behoeve van prof. Bitschkow te St. Petersburg, over brieven van Peter den Groote;

den heer M. R. Vesnitch te Parijs, over de voorbereiding van, en het verhandelde in het congres van Passarowitz van 1718;

mr. van Hamel te Amsterdam, over stukken uit de nalatenschap van prof. Cras betreffende de codificatie-ontwerpen der commissie van 1798;

den heer E. W. Moes te Amsterdam, over de geschiedenis van het Nationaal Museum;

den heer E. Gachot te Parijs, over den inval der Engelschen in Noordholland in 1799;

den heer R. C. Verwijck te Amsterdam, over den politieken loopbaan van Groen van Prinsterer;

dr. K. Heeringa te Schiedam, over de geschiedenis van den Levantschen handel;

den heer N. W. Posthumus te 's-Gravenhage, over de Leidsche lakenindustrie;

dr. C. te Lintum te Rotterdam, over de societeit der Merchants adventurers te Rotterdam;

den heer F. W. C. H. Oldewelt te 's-Gravenhage, over de Latijnsche school in den Haag;

den heer D. W. P. Keuskamp te 's-Gravenhage, over de geschiedenis van den Haagschen Schouwburg;

den heer D. G. Montenberg te Nijmegen, over de heerlijke rechten van Heumen;

den Archivaris van Dordrecht, over de uitgifte in erfpacht van de heerlijkheid Dubbeldam;

den heer Th. Morren te 's-Gravenhage, over het huis Honsholredijk;

dr. E. van der Mijnsbrugge te Brussel, over de geschiedenis van Westerloo;

mr. J. Knottenbelt te 's-Gravenhage, over den tol aan de Bornisse;

mrs. Knottenbelt en Fruin te Rotterdam, over den naam van het riviervak tusschen Stormpolder en IJselmonde tot de Kralingsche Oostkade;

den heer C. W. Maris Jr. te Klundert, over de uitgifte van den polder Ruigenhil in 1563;

het Departement van Financiën, over de uitwatering van eenige polders in den haven van Goerée;

het gemeentebestuur van Breda, over den weg van Breda naar Ginneken;

den heer H. L. Koopmanschap te Weesp, over het Burger- en Armenweeshuis en het St. Bartholomeusgasthuis te Weesp;

dr. A. Saito te Sendai (Japan), over de betrekkingen tusschen Nederland en Japan;

dr. G. Uchida te Senju, Tokio (Japan), over hetzelfde onderwerp;

den heer H. D. Love in Suffolk, over het fort St. George te Madras;

den heer A. R. Kern te Utrecht, over N. Engelhard, als gecommitteerde tot en over de zaken van den inlander;

dr. W. W. van der Meulen te 's-Gravenhage, over de leeningen voor de plantages in Suriname in de XVIIIe eeuw.

VII. *In druk uitgegeven bescheiden.*

Evenals in vorige jaren werd ook nu de uitgave van de Batavia'sche Dagregisters door Dr. de Hullu voortgezet. Daar thans ook dat over 1656—1657 het licht heeft gezien, zijn al de hier berustende dagregisters uitgegeven op twee na: die van 1766 en 1793. Of het wenschelijk is ook deze ter perse te leggen, zal eerst beslist kunnen worden, wanneer de vraag aan de orde komt, of de publicatie van de te Batavia berustende reeks uit de XVIIIe eeuw gewettigd is.

VIII. *Localen, meubilair en gereedschappen.*

Herstellingen of vernieuwingen kwamen in de geheel nieuwe lokalen natuurlijk niet voor. Alleen werd de wenschelijkheid ingezien om te voorkomen, dat de luiken, waarmede de ramen van het depôtgebouw gesloten worden, zouden nedervallen, indien de kabels, waaraan zij hangen, door roest verteerd worden. Voor dat doeleinde moest de inrichting dezer luiken eenigszins veranderd worden, waarmede op het einde van dit jaar een begin is gemaakt.

In den gang tusschen het depôt en dienstgebouw, waarin een portier toezicht houdt, zijn een deur en een kachel aangebracht, zoodat hij nu tegen tocht en koude beveiligd is.

Voor het depôtgebouw zijn door het Departement van Binnenlandsche Zaken aangeschaft 90 tafeltjes en 45 stoelen.

Het Rijksarchiefgebouw is ook nu in het gemeentelijk telephoonnet opgenomen.

IX. *Reddings- en brandbluschmiddelen.*

In den toestand hiervan kwam geene verandering.

C. Voorstellen.

In den loop van het jaar is mij niets voorgekomen, dat mij thans aanleiding geeft daaromtrent een voorstel aan Uwe Excellentie te doen.

De algemeene Rijksarchivaris,

Th. H. F. van Riemsdijk.

8 Maart 1905.

STAAT DER AANWINSTEN

VAN HET

RIJKSARCHIEF TE 'S-GRAVENHAGE

in **1904**.

A. OVERGENOMEN OF TEN GESCHENKE ONTVANGEN:

Van het Gemeentebestuur van Oegstgeest.

I. Rechterlijk archief van Oegstgeest, (vervolg op aanwinstenlijst 1896, n°. LXIII).

1. Ingekomen stukken van het gerecht, 1795—1810. 33 stukken.

2. Stukken betreffende de protocollen van opdrachten, hypothecatiën, enz., 1707—1810. 580 stukken.

3. Acten van openbaren verkoop van roerende goederen, 1731—1811. 30 stukken.

4. Allerhande acten, 1715—1742, 1804. 17 stukken.

Van het Gemeentebestuur van Lisse.

II. Rechterlijk archief van Lisse, (vervolg op aanwinstenlijst 1896, n°. LII).

1. Ingekomen stukken van het gerecht, 1713—1759, 1798—1810. 32 stukken.

2. Stukken in verschillende zaken gediend hebbende, 1625, 1794. 5 stukken.

3. Stukken betreffende de civiele rol, 1625—1796. 3 liassen en 50 stukken.

4. Dagvaardingen, 1678—1796. 57 stukken.

5. Proclamatiën, 1694—1742. 29 stukken.

6. Stukken betreffende geabandonneerde en insolvente boedels, 1645—1760. 1 lias en 61 stukken.

7. Stukken betreffende de registers van opdrachten, enz., 1625—1805. 75 stukken.

8. Acten van openbaren verkoop van onroerende goederen, 1620—1798. 344 stukken.

9. Acten van aangifte van verkoop van onroerende goederen, 1597—1811. 1 lias en 273 stukken.

10. Acten van openbaren verkoop van roerende goederen, 1630, 1682—1715, 1782—1811. 198 stukken.

11. Concept voorwaarden van verkoop en verpachting van tienden, 1672, 1703. 2 stukken.

12. Acte van verpachting van het jachtrecht, 1797. 1 stuk.

13. Allerhande acten, 1639, 1746—1782. 96 stukken.

Van het Gemeentebestuur van Voorschoten.

III. Rechterlijk archief van Voorschoten, (vervolg op aanwinstenlijst 1896, nº. LXXIX).

1. Ingekomen stukken van het gerecht, 1693—1810. 14 stukken.

2. Stukken van door den secretaris behandelde zaken, XVIIe en XVIIIe eeuw. 11 stukken.

3. Stukken betreffende de crimineele rol, 1660—1741. 13 stukken.

4. Stukken betreffende de civiele rol, 1654—1692. 4 stukken.

5. Stukken van insolvente boedels, XVIIe—XIXe eeuw. 26 stukken.

6. Stukken betreffende den verkoop van onroerende goederen, enz., 1697—1803. 17 stukken.

7. Acten van bekeuring rakende de gemeene landsmiddelen, 1687—1711. 9 stukken.

IV. Rechterlijk archief van Veur.

1. Stukken betreffende de crimineele rol, 1710—1749. 3 stukken.

2. Stukken van insolvente boedels, XVIIe en XVIIIe eeuw. 10 stukken.

3. Acten van bekeuring rakende de gemeene landsmiddelen, 1701—1705. 5 stukken.

Van het Gemeentebestuur van Alphen.

V. Rechterlijk archief van Alphen (vervolg op aanwinstenlijst 1896, n°. XXXIV).

1. Ingekomen stukken van het gerecht, 1795—1810. 24 stukken.

2. Stukken betreffende de civiele rol, 1781—1792. 16 stukken.

3. Stukken betreffende insolvente boedels, 1683 en 1795. 2 stukken.

4. Acten van openbaren verkoop van onroerende goederen, 1630—1811. 73 stukken.

5. Acten van openbaren verkoop van roerende goederen, 1682—1690. 28 stukken.

6. Allerhande acten, 1753—1777. 8 stukken.

Van het Gemeentebestuur van Aarlanderveen.

VI. Rechterlijk archief van Aarlanderveen (vervolg op aanwinstenlijst 1896, n°. XXXII).

Ingekomen stukken van het gerecht, 1795—1809. 18 stukken.

Van het Gemeentebestuur van Zwammerdam.

VII. Rechterlijk archief van het baljuwschap van Voshol, (vervolg op aanwinstenlijst 1896, n°. LXXXVI).

Ingekomen stukken van het gerecht, 1757—1810. 81 stukken.

VIII. Rechterlijk archief van Zwammerdam.

1. Ingekomen stukken van het gerecht, 1795—1810. 24 stukken.

2. Aanvragen om taxatie voor het collateraal, 1798—1810. 7 stukken.

Van het Gemeentebestuur van Hazerswoude.

IX. Rechterlijk archief van Hazerswoude, (vervolg op aanwinstenlijst 1896, n°. XLIII).

Rekening van een desolaten boedel, 1808. 1 stuk.

Van het Gemeentebestuur van Boskoop.

X. Rechterlijk archief van Boskoop, (vervolg op aanwinstenlijst 1896 n°. XXXVII).

Ingekomen stukken van het gerecht, 1798—1800, 22 stukken.

Van het Gemeentebestuur van Zoeterwoude.

XI. Rechterlijk archief van Zoeterwoude, (vervolg op aanwinstenlijst 1898 n°. XI).

1. Ingekomen stukken van het gerecht, 1712—1810. 30 stukken.

2. Stukken van door den secretaris behandelde zaken, 1669 en z. d., 2 stukken.

3. Acte van openbaren verkoop van onroerende goederen, 1659. 1 stuk.

4. Acten van openbaren verkoop van roerende goederen, 1657—1717. 61 stukken.

5. Acten van openbaren verkoop van tienden, 1680—1811. 74 stukken.

6. Requesten, 1771–1810. 21 stukken.

Van het Gemeentebestuur van Oudshoorn.

XII. Rechterlijk archief van Oudshoorn en Gnephoek, (vervolg op aanwinstenlijst 1896 nº. LXV).

Ingekomen stukken van het gerecht, 1807—1811. 24 stukken.

Van het Gemeentebestuur van Papekop.

XIII. Rechterlijk archief van Diemerbroek en Papekop.

Civiele rol, 1588–1605. 1 deel.

Van het Gemeentebestuur van Alkemade.

XIV. Rechterlijk archief van Alkemade, (vervolg op aanwinstenlijst 1896 nº. XXXIII).

1. Ingekomen stukken van het gerecht, 1795—1801. 34 stukken.

2. Stukken in verschillende zaken gediend hebbende, 1654—1686. 8 stukken.

3. Stukken van door den baljuw of secretaris behandelde zaken, 1649—1786. 18 stukken.

4. Stukken betreffende de crimineele rol, XVIIe en XVIIIe eeuw. 17 stukken.

5. Stukken betreffende de civiele rol, 1647—1695. 20 stukken.

6. Minuut-acten van opdracht en hypothecatie, 1673–1690, 1766 en 1767. 37 stukken.

7. Stukken betreffende de registers van opdrachten, XVIIe en XVIIIe eeuw. 17 stukken.

8. Stukken van geabandonneerde en insolvente boedels, XVIIe en XVIIIe eeuw. 64 stukken.

9. Stukken betreffende openbaren verkoop van onroerende goederen, 1783. 2 stukken.

10. Acten van openbaren verkoop van roerende goederen, 1662, 1698 en 1786. 4 stukken.

11. Allerhande acten, 1675, 1779—1783. 16 stukken.

12. Aanvragen en taxatiën voor het collateraal, 1706—1806. 1 lias en 18 stukken.

XV. Rechterlijk archief van de Vrije- en Lage Boekhorst.

1. Ingekomen stuk van het gerecht, 1809. 1 stuk.

2. Notulen en resolutieboek van baljuw en welgeboren mannen, 1794—1809. 1 deel.

3. Protocol van de Leenen van de Vrije- en Lage Boekhorst, 1581—1769. 1 deel.

Van het Gemeentebestuur van Nieuwkoop.

XVI. Rechterlijk archief van Nieuwkoop, (vervolg op aanwinstenlijst 1896 n°. LXII).

Ingekomen stukken van het gerecht, 1726—1810. 46 stukken.

XVII. Rechterlijk archief van Achtienhoven.

1. Ingekomen stukken van het gerecht, 1785—1811. 106 stukken.

2. Aanvragen om taxatie voor het collateraal, 1801. 2 stukken.

Van het Gemeentebestuur van Woubrugge.

XVIII. Rechterlijk archief van Esselijkerwoude en Heer-Jacobswoude, (vervolg op aanwinstenlijst 1896 n°. LXXXIV).

1. Ingekomen stukken van het gerecht, 1794, 1800. 4 stukken.

2. Stukken betreffende de civiele rol, 1781— 1801. 28 stukken.

3. Inventaris van een insolventen boedel, 1809. 2 stukken.

4. Allerhande acten, 1782—1810. 8 stukken.

Van het Gemeentebestuur van Noordwijk.

XIX. Rechterlijke archieven van Noordwijk-binnen, Noordwijk-aan Zee, Langeveld en Ofhem, (vervolg op aanwinstenlijst 1900. n°. III).

1. Ingekomen stukken van het gerecht, 1798—1811. 28 stukken.

2. Stukken van door den secretaris behandelde zaken, XVIII• eeuw. 7 stukken.

3. Stukken betreffende de civiele rol, 1647, 1652. 3 stukken.

4. Stukken van geabandonneerde boedels, enz., 1679-1721. 11 stukken.

5. Acte van openbaren verkoop van roerende goederen, 1714. 1 stuk.

6. Acten van openbare verpachting van tienden, 1652—1804. 62 stukken.

Van het Gemeentebestuur van Krimpen a/d IJssel.

XX. Rechterlijk archief van Krimpen a/d IJssel, (vervolg op aanwinstenlijst 1896 n°. XLIX).

1. Stukken betreffende boedelscheidingen, 1783—1806. 10 stukken.

2. Acten van openbare verpachting, 1780—1809. 90 stukken.

3 Allerhande acten, 1780—1809. 10 stukken.

XXI. Rechterlijk archief van Stormpolder (vroeger Stormspolder).

1. Stukken in verschillende zaken gediend hebbende, 1752—1808. 6 stukken.

2. Stukken van door den secretaris behandelde zaken, 1758—1787. 5 stukken.

3. Rechtboek, 1737—1800. 1 deel.

4, 5. Registers van opdrachten, hypothecatiën, enz. 1729—1808. 2 deelen.

6. Acten van opdracht en bijlbrieven, 1754, 1797—1811. 16 stukken.

7. Stukken betreffende de registers van opdrachten, 1750—1811 26 stukken.

8. Acten van aangifte van verkoop van onroerende goederen, 1751—1810. 6 stukken.

9. Stukken betreffende boedelscheidingen, 1758—1785. 8 stukken.

10. Register van openbaren verkoop van roerende goederen, 1754—1804. 1 deel.

11. Acten van openbare verpachtingen, 1637—1810. 62 stukken.

12—15. Registers van allerhande acten, 1667—1729, 1738—1801. 4 deelen.

16. Allerhande acten, 1637—1811. 46 stukken.

XXII. Rechterlijk archief van Ouderkerk a/d IJssel.

Acte van openbaren verkoop van onroerend goed, 1768. 1 stuk.

XXIII. Rechterlijk archief van Kralingen.

Acte van attestatie, 1623. 1 stuk.

XXIV. Rechterlijk archief van Gelkenes.

Acte van volmacht, 1772. 1 stuk.

Van het Gemeentebestuur van Zevenhuizen.

XXV. Rechterlijk archief van Zevenhuizen, (vervolg op aanwinstenlijst 1896 n°. LXXXV).

1. Ingekomen en minuten van uitgaande stukken van het gerecht, 1698—1735. 1805—1806. 112 stukken.

2. Dagvaardingen, interrogatiën, adviezen, enz., betreffende de civiele rechtspraak, 1676, 1690—1754, 1810. 69 stukken.

3. Stukken betreffende insolvente boedels, 1685—1797. 34 stukken.

4. Stukken betreffende openbaren verkoop van onroerende goederen, 1722—1737. 16 stukken.

5. Acten van openbaren verkoop van tienden, 1678—1724. 9 stukken.

6. Allerhande acten, 1682—1732. 28 stukken.

Van het Gemeentebestuur van Nieuwerkerk a/d IJssel.

XXVI. Rechterlijk archief van Nieuwerkerk a/d IJssel (vervolg op aanwinstenlijst 1896 n°. LXI).

1. Register van openbare verkoopingen van roerende goederen, verpachtingen en bestedingen, 1763—1798. 1 deel.

2, 3. „Afkoopboeken", zijnde registers van het betaalde geld voor afkoop van ordinaire en extra-ordinaire ongelden, 1698—1808, 1824—1843. 2 deelen.

4. Register van ingekomen requesten met appointementen, 1801—1809. 1 deel.

XXVII. Rechterlijk archief van Capelle a/d IJssel.

1. Interrogatie, XVII• eeuw. 1 stuk.

2. Attestatiën, 1659. 8 stukken.

Van het Gemeentebestuur van Gouderak.

XXVIII. Rechterlijk archief van Gouderak, (vervolg op aanwinstenlijst 1896 n°. XLI).

1. Stukken betreffende de ontbinding van het college van schepenen, 1811. 6 stukken.

2. Acten van openbare verpachtingen, 1778, 1806—1810. 16 stukken.

Van het Gemeentebestuur van Berkenwoude.

XXIX. Rechterlijk archief van Berkenwoude, (vervolg op aanwinstenlijst 1896 n°. XXXV).

1. Ingekomen en minuten van uitgaande stukken van het gerecht, 1752—1811. 67 stukken.

2. Register van openbaren verkoop van roerende goederen, 1719—1740. 1 deel.

3. Allerhande acten, 1620, 1810. 2 stukken.

4. Aanvragen en taxatiën voor het collateraal, 1803—1808. 11 stukken.

Van het Gemeentebestuur van Sliedrecht.

XXX. Rechterlijk archief van Sliedrecht, (vervolg op aanwinstenlijst 1896 n° LXXIII).

1. Ingekomen stukken van het gerecht, 1752, 1795—1811. 61 stukken.

2. Stukken van een insolventen boedel, 1757. 8 stukken.

3. Kavelcedel van land, 1665. 1 stuk.

XXXI. Rechterlijk archief van Naaldwijk.

1. Ingekomen stukken van het gerecht, 1756, 1799—1810. 15 stukken.

2. Acte van erfpacht, 1750. 1 stuk.

XXXII. Rechterlijk archief van Niemandsvriend en Lokhorst.

Ingekomen stukken van het gerecht, 1799, 1800. 3 stukken.

Van het Gemeentebestuur van Ouderkerk a/d IJssel.

XXXIII. Rechterlijk archief van Ouderkerk a/d IJssel, (vervolg op aanwinstenlijst 1896 n°. LXIV).

1. Ingekomen stukken van het gerecht, 1753—1808. 13 stukken.

2. Register van openbare verpachtingen te Ouderkerk- en Krimpen a/d IJssel, 1736—1805. 1 deel.

3. Acten van openbare verpachtingen, 1656—1810. 91 stukken.

4. Allerhande acten, 1619, 1651—1659, 1662, 1750. 12 stukken.

5. Register van ingekomen requesten met appointementen, 1773—1810. 1 deel.

6. Aanvragen om taxatie voor het collateraal, 1748—1773. 33 stukken.

Van het Gemeentebestuur van Ameide.

XXXIV. Rechterlijk archief van Ameide, (vervolg op aanwinstenlijst 1898 n°. XV).

1. Stukken in verschillende zaken gediend hebbende, 1693, 1721. 4 stukken.

2. Inventarissen der archieven van Ameide en Tienhoven, XVIIIe eeuw 4 stukken.

3. Ingekomen en minuten van uitgaande stukken van het gerecht, 1677—1811. 76 stukken.

4. Stukken behoorende tot de civiele rol, 1702—1809. 46 stukken.

5. Stukken behoorende tot de registers van opdrachten. 1790—1798. 6 stukken.

6. Acten van openbaren verkoop van onroerende goederen, 1666—1782. 6 stukken.

7. Acten van openbaren verkoop van roerende goederen, 1666—1732. 18 stukken.

8. Acten van openbare verpachtingen, enz., 1616—1622. 6 stukken.

9. Acten van openbare verpachting der gemeenelands impositiën van Ameide en Tienhoven, 1669—1746. 75 stukken.

10. Allerhande acten, 1672, 1699. 2 stukken.

11. Minuut-acte van taxatie voor het collateraal, 1797. 1 stuk.

XXXV. Rechterlijk archief van Tienhoven.

1. Ingekomen stukken van het gerecht, enz., 1757—1811. 13 stukken.

2. Stukken behoorende tot de civiele rol, 1753—1806. 5 stukken.

3. Stuk betreffende het register van opdrachten, 1798. 1 stuk.

XXXVI. Rechterlijk archief van het jachtgerecht van de heerlijkheid Tienhoven.

Attestatiën, enz., 1764, 1786. 4 stukken.

XXXVII. Rechterlijk archief van Meerkerk.

Acte van openbaren verkoop van onroerend goed, 1676. 1 stuk.

Van het Gemeentebestuur van Bergambacht.

XXXVIII. Rechterlijk archief van het baljuwschap van 's-Heeraartsberg, Bergambacht en Ammerstol, (vervolg op aanwinstenlijst 1899 n°. V).

Stukken betreffende de opheffing der crimineele rechtbank, 1811. 7 stukken.

XXXIX. Rechterlijke archieven van 's-Heeraartsberg, Bergambacht en Ammerstol.

's-Heeraartsberg en Bergambacht.

1. Ingekomen stukken van het gerecht, 1782, 1811. 8 stukken.

2. Stukken van door den secretaris behandelde zaken, 1694—1771. 12 stukken.

3. Register van aanteekeningen betreffende opdrachten, enz., 1742—1797. 1 deel.

4. Stukken betreffende het doen van opdrachten, 1778—1781. 91 stukken.

5. Acten van openbare verpachtingen, 1741—1811. 346 stukken.

6. Inventarissen en rekeningen van boedels, 1741—1808. 121 stukken.

7. Allerhande acten, 1721—1783. 15 stukken.

8—16. Registers van aangifte en taxatie voor het collateraal, 1668—1811. 9 deelen.

17. Aanvragen en taxatiën voor het collateraal, 1708—1810. 90 stukken.

Ammerstol.

18. Acten van openbare verpachtingen, 1741—1753. 10 stukken.

XL. Rechterlijk archief van Zuidbroek.

Inventarissen en rekeningen van boedels, enz., 1664—1799. 20 stukken.

Van het Gemeentebestuur van Hei- en Boeicop.

XLI. Rechterlijk archief van Hei- en Boeicop.

1. Inventarissen van het oud archief, 1688—1771. 4 stukken.

2. Acten van openbare verpachting, 1729—1789. 53 stukken.

3. Allerhande acten, 1766—1769. 1 deel.

Van het Gemeentebestuur van Maassluis.

XLII. Rechterlijk archief van Maassluis, (vervolg op aanwinstenlijst 1896 n°. LIV).

1. Ingekomen en minuten van uitgaande stukken van het gerecht, 1708—1811. 160 stukken.

2. Resolutieboek, 1722—1734. 1 deel.

3. Resolutiën, 1730—1734. 1 stuk.

4. Stukken betreffende de civiele rol, 1721—1800. 39 stukken.

5. Stukken betreffende geabandonneerde en insolvente boedels, 1722 - 1811. 61 stukken.

6. Acten van aangifte van verkoop van onroerende goederen, 1655—1664. 22 stukken.

7. Allerhande acten, 1700, 1753 en 1800. 5 stukken.

Van het Gemeentebestuur van Hellevoetsluis.

XLIII. Rechterlijk archief van Hellevoetsluis, (vervolg op aanwinstenlijst 1896, n°. XLVI).

1. Ingekomen stukken van het gerecht, 1787 - 1795. 5 stukken.

2. Stukken betreffende een insolventen boedel, 1730. 9 stukken.

3—7. „Bodboeken," behelzende afkondigingen van huwelijken, openbaren verkoop, enz., 1716—1811. 5 deelen.

8. Allerhande acten, 1696—1792. 1 lias en 3 stukken.

Van het Gemeentebestuur van Sommelsdijk.

XLIV. Rechterlijk archief van Sommelsdijk, (vervolg op aanwinstenlijst 1896, n°. LXXIV).

1. Ingekomen stukken van het gerecht, 1655—1811. 185 stukken.

2. Stukken betreffende insolvente boedels, enz., 1720—1810. 21 stukken.

3—13. Registers van proclamatiën (ook van huwelijken), 1690—1803. 11 deelen.

14. Protocol van allerhande acten (fragment), 1514—1518. 1 stuk.

15. Schepenacte, 1762. 1 stuk.

Van het Gemeentebestuur van Ridderkerk.

XLV. Rechterlijk archief van Ridderkerk, (vervolg op aanwinstenlijst 1896, n°. LXVIII).

1. Acten van openbaren verkoop van onroerende en roerende goederen, 1776—1794. 69 stukken.

2. Acten van openbare verpachting, 1777—1794. 5 stukken.

3. Allerhande acten, 1762 en 1800. 2 stukken.

XLVI. Rechterlijk archief van Rijsoord en Strevelshoek.

Register van acten van taxatie voor het collateraal, enz., 1683—1810. 1 deel.

Van het Gemeentebestuur van Schiebroek.

XLVII. Rechterlijk archief van Schiebroek, (vervolg op aanwinstenlijst 1895 n°. LII).

1. Ingekomen stukken van het gerecht, 1798—1811. 122 stukken.

2. Reglement voor de civiele rechtbank, 1804. 1 stuk.

3. Stukken betreffende desolate en insolvente boedels, 1731—1808 5 stukken.

Van het Gemeentebestuur van Rockanje.

XLVIII. Rechterlijk archief van Rockanje, (vervolg op aanwinstenlijst 1896 n°. LXXI).

1. Ingekomen stukken van het gerecht, 1704—1811. 13 stukken.

2. Reglement voor de civiele rechtbank van Rockanje, Strijpe, Lodderland en Stuifakker, 1804. 1 stuk.

3. Stukken betreffende de civiele rol, 1785—1802. 6 stukken.

4. Stukken betreffende insolvente boedels, 1706—1737. 10 stukken.

5. Requesten, 1769—1808. 20 stukken.

6. Allerhande acten, 1740—1809. 8 stukken.

XLIX. Rechterlijk archief van Naters en Pancrasgors.

1. Ingekomen stukken van het gerecht, 1680—1807. 16 stukken.

2. Stukken betreffende de crimineele rol, 1759—1784. 3 stukken.

3. Allerhande acten, 1666, 1785—1802. 5 stukken.

4. Aanvragen en taxatien voor het collateraal, 1652—1781. 22 stukken.

L. Rechterlijk archief van St. Annapolder en Schapengors.

1. Ingekomen stuk van het gerecht, 1734. 1 stuk.

2. Reglement voor de civiele rechtbank, 1804. 1 stuk.

3. Requesten, 1761—1784. 6 stukken.

Van het Gemeentebestuur van Wassenaar.

LI. Rechterlijk archief van Wassenaar.

1. Stukken betreffende de registers van opdrachten, 1667, 1808. 2 stukken.

2. Acte van accoord, 1692. 1 stuk.

Van het Gemeentebestuur van Heinenoord.

LII. Rechterlijk archief van Heinenoord, (vervolg op aanwinstenlijst 1895 n°. XXII).

1. Ingekomen stukken van het gerecht, 1750—1811. 169 stukken.

2. Acte van openbare verpachting van tienden, 1746. 1 stuk.

3. Register van testamenten, 1625—1683. 1 deel.

LIII. Rechterlijk archief van Oost-Zomerland.

Ingekomen stukken van het gerecht, 1749—1811. 19 stukken.

LIV. Rechterlijk archief van Godschalksoord.

Ingekomen stukken van het gerecht, 1799—1811. 106 stukken.

Van den Archivaris in Limburg.

LV. 1. Beleening door heer Willem van Naaldwijk van Jacob Willem Allairtsz. met twee morgen land in Maasland aan de zuidzijde van de kerk, 1 Maart 1429. Op perkament. 1 charter.

Annex zes transfixen van 1452, 1464, 1478, 1486 en 1503. De drie eerste beleeningen door heeren van Naaldwijk, de drie laatste overdrachten. De laatste opdracht geschiedt door Adriaan van Calenberch te Antwerpen aan Cornelis Jansz. Vermij te Rotterdam.

Aan de transfix van 1478 hangen vier zegels in groen was, geschonden. De zegels aan de andere charters ontbreken.

2. „Blaffert" of „Protecol ende Rekenboeck" van de inkomsten der heerlijkheid Hardinxveld, 1539—1547.
„Blaffaert ende Rekenboeck" als voren, 1547—1570. 2 deelen.

De eerste bladzijden uit dit laatste register zijn gedeeltelijk afgescheurd.

3. Notarieele acte van appèl in zake de benoeming van Arnold van Raveswaye Willemsz. tot vicaris van het altaar van den H. Pontiaan in de kerk van Hardinxveld, 21 November 1560. Op perkament. 1 charter.

4. „Een korte deductie raeckende de verleijdinge van de riviere de Maes ende den ouden loop van deselve riviere de Mase", Hs. XVIIe eeuw. 1 stuk.

5. Overdracht voor Stadhouder en Leenmannen van Holland door de erfgenamen van Moses Machado alias Antonio Alvarez Machado aan Jaques Saurin, predikant van de Waalsche kerk te 's-Gravenhage, van een huis aan de zuidzijde van het Nieuwe Voorhout, 22 Mei 1708. Op perkament, zegel ontbreekt. 1 charter.

6. Missiven aan en minuut-missiven en memories van Hendrik Becker, raad van Ned.-Indië en gouverneur van Ceilon, meerendeels van particulieren aard, 1709, 1715—1719.
„Dagregister der Indische nouvelles", 13 December 1718—12 October 1719. 57 stukken.

7. Overdracht voor schepenen van den ban van Stompwijk, door Cornelis van der Speck aan Cornelis Schoonhooven de Jonge, van een huis enz. in Wilsveen in den Driemanspolder, 14 April 1770. Op perkament, met uithangend zegel in groen was. 1 charter.

8. Missiven van mr. Cornelis Felix van Maanen, minister van Justitie. aan den Directeur van Politie te Spa, over den persoon van Désiré Mary, schrijver van een dreigbrief aan den Prins van Oranje; met bijlagen, 1821. 9 stukken.

Van den Bibliothecaris der Rijksuniversiteit te Leiden, door tusschenkomst van Dr. P. J. Blok aldaar.

LVI. Uitgewerkte schets opgesteld (door mr. Hugo Beyerman) als antwoord op de prijsvraag uitgeschreven bij kon. besluit

van 23 December 1826 n°. 186, omtrent het bewerken van de algemeene Nederlandsche geschiedenis. Ingekomen bij het Departement van Binnenlandsche Zaken, 2 Juli 1827 n°. 46. 1 deel.

Van Jhr. Mr. A. van Daehne van Varick te 's-Gravenhage.

LVII. Request van den Kerkeraad van Osch en Hees aan den Raad van State, met verzoek om approbatie van het beroep van den proponent Paulus Johannes van Haaften als predikant te Osch, met kantbeschikking van den Raad van State dd. 24 Maart 1732 en bijlagen. 11 stukken.

Dit request afkomstig van de familie van Haaften is waarschijnlijk door den Kerkeraad te Osch aan Ds. van Haaften overgegeven.

Van Mr. L. M. Rollin Couquerque te 's-Gravenhage.

LVIII. 1. Minuut-aanteekeningen betreffende de landrente en de daarin aan te brengen wijzigingen, gemaakt door L. M. Rollin Couquerque als lid van de Commissie, door den Gouverneur Generaal benoemd op 23 October 1827. 13 stukken.

2. Minuut-rapporten van denzelfde als assistent-resident van Banjoewangi aan den resident van Bezoeki en Banjoewangi, 1830—1832. 4 stukken.

3. Minuten en algemeene verslagen en memories betreffende den toestand van Banjoewangi door denzelfde, 1830—1832 en 1836. 9 stukken.

4. Minuut-nota van denzelfde over de uitkomsten van het beheer door hem als assistent-resident van Banjoewangi gehouden sedert 16 Mei 1829, 1834. 1 stuk.

5. Minuten van enkele brieven door denzelfde aan den resident van Bezoeki en Banjoewangi en aan anderen gericht, 1834, 1841. 3 stukken.

B. AANGEKOCHT.

Van den boekhandelaar J. L. Beijers te Utrecht.

LIX. Ter auctie van 1 Februari 1904:

Stukken afkomstig van Mr. Rem. van Limborch, advocaat fiscaal der domeinen van Holland, 1670—1685, en van zijn schoonzoon en neef Mr. Frans van Limborch, advocaat fiscaal der domeinen van Holland, 1784—1765.

1. „Copie Privilegieboek" van Berkel en Rodenrijs over 1189—1568, 1609. 1 stuk.

2. Notarieele verklaring ten verzoeke van Jhr. Johan de Hartoge van Orsmaele, omtrent 15 morgen leenland in Woudharnas, 10 Maart 1613. 1 charter.

3. Request van Johan van Gelmen, als man van Maria van der Does, aan het Hof van Holland over zijne successie in de heerlijkheid Middelburch bij Gouda 1584, met acte van executie voor den deurwaarder, 1585.

Request van denzelfde aan Gecommitteerde Raden over de collatie van de pastorie der kerk te Middelburch, met acte van approbatie van 5 April 1595.

Request van Maria Rattaller, wede Johan van Gelmen, aan Gecommitteerde Raden over de successie in de heerlijkheid Middelburch, met apostille van 30 October 1623.

Acten van verhuur van 10 morgen land, gelegen in Bulwijck buiten Woerden, door Maria Rattaller, wede Johan van Gelmen, 1624—1632.

Acte van verkoop van de helft van 721 gemeten 112 roeden, 6 voeten „ambochts", gelegen in Kattendijke, door de wede van Johan van Gelmen aan Jhr. Henrick van Thuyl van Serooskercke, 4 Juni 1630.

Copie-verlijen, -processen, -contracten en aanteekeningen betreffende de heerlijkheid Middelburch. Origineel en copie. 14 stukken.

4. Quitantie van Pieter van Treslong, „rentmeester van de Lecq", van ontvangen penningen wegens „den dubbelden naecoop" van 2 morgen 4¾ hond land gelegen in Crimpen op den IJssel, 11 Mei 1614.

Dictum van den Hoogen Raad, sententie van het Hof, extracten uit de rekeningen van de heerlijkheid van de Lek

en andere stukken betreffende het recht van den heer van de Lek op den nakoop van de landen en erven in dit ambacht, 1660 en 1661 en retroacta. Origineel en copie. 9 stukken.

5. Verklaring afgelegd door H. Rosenboom in zake een geschil tusschen de Ambachtsbewaarders van Hazerswoude en Jhr. Johan Holkert en Gooswijn van Souburgh, 22 December 1661. 1 stuk.

6. Reglement voor de Crimpenerwaard, 2 Juli 1675. Copie. Copie als voren, 2 stukken.

7. Uitspraak door Mrs. Rem van Limborch en Martin van der Goes als arbiters, in een geschil tusschen den Heer van Brederode en Schouten en Schepenen van Velsen, Tetrode, Schooten, Akendam, Haarlemmerliede, Aalbertsberg en Vogelensang, 12 Mei 1676. Copie met bijlagen, 4 stukken.

8. Handvest van (Floris V) voor Ouderkerk op den IJssel, 15 Juni 1087 (1287). Notarieele copie.
Request van Anna Isabella van Beyeren van Schagen, douair. Maurits van Nassau, heer van de Lek, enz., aan de Staten van Holland, over de benoeming van een predikant te Ouderkerk, met ordonnancie van de Staten dd. 17 December 1687 en bijlagen. Origineel en copie, 13 stukken.

Mr. Frans van Limborch.

9. Minuut-missiven van Mr. Frans van Limborch aan:
de Staten van Holland, in of na 1734.
Gecommitteerde Raden, 1742, 1744 en 1743.
het Hof van Holland, 1744,
met bijlagen. 32 stukken.

10. Missiven ontvangen door Mr. Frans van Limborch van:
P. Straat en P. van der Deure, Grootebroek 6 Juli 1740.
Burgemeesters en Regeerders van Grootebroek, 7 Juli 1761.
„Memorie van de pointen, dewelke die van Grotenbroek geerne souden willen dat aan haar by de Ed. Groot Mog. Heeren Staten van Holland wierden geaccordeert", z. j. en andere stukken betreffende deze gemeente, 1737—1761 en retroacta. Geschr. en gedr. Origineel en copie. 13 stukken.

11. Request van de regenten van de dorpen Koedijk, St. Pancras, Oudkarspel, Warmenhuizen en Dijkgraaf en Waarmannen van Geestmerambacht aan den Hoogen Raad, minuut conclusie, dictum, notarieele verklaringen en andere stukken

betreffende de geschillen tusschen Burgemeesters en Regeerders van Hoorn, Enkhuizen, Medemblik en de plattelandsteden van Drechterland mitsgaders Dijkgraaf en Gecommitteerden van de vier Noorderkoggen ter eener en Dijkgraaf van Geestmerambacht, Schagerkogge, Waard, Geersen, Ursem en de Gedeputeerden van Niedorperkoggen ter andere zijde, 1648—1683. Origineel en copie. 26 stukken.

12. Deductie overgegeven door de eigenaars van de visscherij in de Merwede, tusschen de mond van de Lek en het hoofd van Papendrecht, aan Commissarissen van het Hof van Holland, z. j.

Acte van de verpachting van de visscherij in de Lek door den Stadhouder van de leenen en rentmeester van de domeinen van Lodewijk van Nassau, heer van de Lek, 19 October 1628.

Acte als voren, 28 Juli 1662.

Uitgifte van de heerlijkheid van de Lek en aanteekeningen hierover van Mr. Frans van Limborch. Origineel en copie. 24 stukken.

13. Request van Burgemeesters en Regeerders van Ilpendam aan het Hof, verklaringen van Inwoners en buurluiden van Purmerland, Ilpendam en Waterland, advertissement van rechten, consideratiën en andere stukken in zake het proces tusschen Burgemeesteren en Vroedschappen van Ilpendam jegens den President-Schepen, Baljuw en Schout van Purmerland en Ilpendam en Burgemeesteren en Vroedschappen van Purmerland, betreffende het spannen van de Vierschaar, 1693—1695, met bijlagen en retroacta. Origineel en copie. 41 stukken.

14. Copie-request van Anna Philopota Cabeljau, wed^{e}. Johan van Raesvelt, heer van Kenenburg, aan het Hof van Holland en andere stukken betreffende dit leen, 1691—1696. Copiën. 5 stukken

Geteekende kaart van het huis te Kenenburg met de daarbij behoorende gronden, opgemeten op last van Anna Philipota Cabeljau door den landmeter A. B. van Persijn, 1695. Copie van 1696.

15. Request van het college der Zeven Regeerders en Ambachtsbestierders van Bodegraven aan de Staten van Holland, (1721) met bijlagen en aanteekeningen. Copiën. 2 stukken.

16 Missive van Gecommitteerde Raden aan den Baljuw van Zuidholland, 9 November 1730.

Request van den Baljuw van Zuidholland aan het Hof.

„Advertissement van rechten" van Mr. Frans van Limborch in zake het proces tusschen Adam Adriaan van der Duin, vrijheer van 's-Gravenmoer, en den Baljuw van Zuidholland, over de hooge Jurisdictie van 's-Gravenmoer en andere stukken op dit proces betrekking hebbende, met retroacta, 1730—1733. 27 stukken.

17. Minuut- „advertissement van rechten" van Mr. Frans van Limborch, overgegeven aan den Hoogen Raad, in zake het proces tusschen de Hoogdijkheemraden van Oud- en Nieuw Riederwaard mitsgaders Burgemeesters en Regeerders van Dordrecht en Mr. Cornelis Groenincx, heer van Ridderkerk, 1732, met bijlagen en retroacta. Copiën. 24 stukken.

18. „Remarques" op het advies van Mr. C. Kaiser, advocaat te Hoorn, aanteekeningen van Mr. Frans van Limborch en andere stukken betreffende de aanstelling van een dijkgraaf van Drechterland. (1734). 9 stukken. Geschr. en gedr.

19. Project-advies van Gecommitteerde Raden aan de Staten van Holland betreffende de ambachtsheerlijkheden Roxenisse, Onwaard en Aertdijxwal en reflextiën op het verzoek van den heer D. van Leijden tot splitsing van de ambachtsheerlijkheid van Roxenisse van die van Onwaard, enz., opgesteld door Mr. Frans van Limborch, 1745. 2 stukken.

20. „Minuut-advertissement van rechten" van Mr. Frans van Limborch, in zake het proces tusschen François van Aerssen van Sommelsdijk, ambachtsheer van St. Adolfsland en den Bommel, en Ruwaard en Leenmannen van Putten over de jurisdictie van Ooltgensplaat.
Dictum, memories, requesten en aanteekeningen betreffende dit proces, 1727.
Minuut-request van de douair. François van Aerssen aan de Staten van Holland over de betaling van de liberale gifte, van de hand van Mr. Frans van Limborch.
Keuren van Sommelsdijk, 7 Juli 1680. Copie van 1746. Origineel en copie. Geschr. en gedr. 25 stukken.

21. Aanteekeningen van Mr. Frans van Limborch omtrent de jurisdictie over de ingezetenen van de Naardermeer, met bijlagen, 1747. Origineel en Copie. 11 stukken.

22. Advies, geconcipieerd door Mr. Frans van Limborch voor Burgemeesters en Regeerders van Haarlem over het patronaatrecht der kerk te Heemskerk. Maart 1751. 1 stuk.

23. „Consideratiën, opgesteld door Mr. Frans van Limborch op het verzoek van Burgemeesters van Rotterdam aan Gecommitteerde Raden, nopende zekere berekeningen van 100e penningen en verpondingen", 3 Februari 1757. 1 stuk.

24. „Minuut-memorie van Mr. Frans van Limborch" in zake een request van Louis Lalau, bankier en solliciteur-militair in den Haag, aan den Hoogen Raad met verzoek om „letteren requisitoriaal" aan Drossaard en het Gerecht van IJselstein, 1760. 2 stukken.

25. Minuut-advies van Mr. Frans van Limborch aan Commissarissen van de Domeinen, over een request van Burgemeesters en Regeerders van Grootebroek, 3 Februari 1761, met bijlagen. Origineel en Copie. 7 stukken.

26. „Naspeuringe waarin oudtijds bestaan hebbe het „grieckwaarderschap", zijnde geweest een agterleen van den heere van Wassenaar, burggrave van Leiden", van de hand van Mr. Frans van Limborch, met bijlage. z. j. 2 stukken

27. Privilegies, giften, verlijen, octrooien, decreten, ordonnancies, keuren, sententies, conventies, requesten, acten van verkoop, memories, aanteekeningen en andere stukken betreffende de

Heerlijkheden en Gemeenten:

Alphen, 1583—1745.
Altena, 1465.
Arkel, 1416.
Baardwijk, 1490.
Berkel en Rodenrijs, z. j.
den Bommel (zie Ooltgensplaat).
Brandwijk en Gijbeland, 1724.
Calandsoog, 1316—1663.
Cleijnenbroek, 1647—1745.
Doeveren, 1321—1748.
Dussen-Muilkerk, 1561—1705.
Esselijkerwoude of Woude, 1581—1599.
Giessen (zie Op- en Neer Andel).
Giessenkerk (Giessen-Nieuwkerk?), 1434.
Giessen-Oudekerk, 1731.
's-Gravenmoer (zie n°. 9).
Gijbeland (zie Brandwijk).
Haastrecht, 1272—1418

Hardinxveld, 1460.
Hazerswoude, z. j.
Heemstede, 1665—1740.
Heenvliet, Oud- Nieuw- en Zuid Beijerland.
Hei- en Boeikop (zie Kessel).
Hekendorp (zie n°. 9).
Hodenpijl, 1487.
Hof van Delft, 1316—1423.
Huisduinen, 1600—1601.
Jaarsveld, z. j. (omstreeks 1712).
De beide Katwijken en 't Sant, 1671.
Kessel, Hei- en Boeikop, 1765.
Kortenbosch, 1676.
Kronenburg (zie n°. 9).
Krommenie (zie Westzaan).
Langerak, 1599.
Leksmond, 1476. (1477).
Linschoten (zie n°. 9).
Loenen (zie n°. 9).
Loosduinen (Half) (zie Monster).
St. Maartensrecht, 1691.
Maasland, 1584—1723.
Melissant, Noorderschorren en Wellestrijpe, 1479—1480.
Middelharnis, 1477—1745.
Monster, 1447—1521.
Monster, Poeldijk, Ter Heiden en Half Loosduinen, 1593.
Naarden, 1458—1497.
Neder Hemert, 1726.
Noorderschorren (zie Melissant).
Noordwijk, 1439—1704.
Offem, 1512—1546.
Ooltgensplaat, den Bommel, 1718—1729 (zie ook op Waterschappen.)
Oosthuizen, 1762 en z. j.
Oostzaan, 1619—1692.
Op- en Neer Andel, Giessen, 1642—1726.
Oud- en Nieuw-Beijerland, 1669 (zie ook Heenvliet).
Oude en Nieuwe-Niedorp en Winkel, 1402—1733.
Papendrecht, 1672—1732.
Poeldijk (zie Monster).
Schakenbosch, 1698.
Snelrewaard (zie n°. 9).
Sommelsdijk, 1675.
Spanbroek, Spierdijk, Zuidermeer, 1600—1766.
Stormpolder, 1592—1634.

Ter Heiden (zie Monster).
Uitwijk, 1496—1729.
Veur (zie Voorschoten).
Voorschoten en Veur, 1668.
Voshol, 1657—1670.
Wassenaar, 1357—1754.
Den Weenaart, 1703.
Wellestrijpe (zie Melissant).
Winkel (zie Oude- en Nieuwe Niedorp).
Zevenhuizen, 1694.
Zuidermeer (zie Spanbroek).

Waterschappen:

Albrantswaard, 1344—1411.
Aloisepolder, 1748—1749.
Arembergerpolder, 1663.
Galathé, Ooltgensplaat, Vloijhil en den Bommel, 1476—1720 (zie ook op Heerlijkheden).
De Hondsbossche, 1555—1718.
St. Maartenspolder, 1483.
Den Overwaard, 1754.
Zwijndrechtsche Waard, 1321—1588 en z. j.

Leenen:

Hofstad Duivenvoorde, 1600—1666.
Hofstad bij de Poort van het Bosch te 's-Gravenhage, 1328—1683.
Hofstad Haesbroek, 1320—1751.
Huis in 't Noordeinde te Leiden, 1638—1639.
Huis te Marquette, 1709.
Huis Oud-Haarlem te Heemskerk, 1346.
Land van Beukelsdijk te Overschie (achterleen van het Huis te Spangen), 1609—1675.
Hofstad Raaphorst, 1593—1709.
Hofstad Rodenburg in Rijnland bij Leiden, 1528—1558.
Hofstad de Tempel, 1512—1744.
Huis te Zwieten, 1754.
„Maarschalkye" van Noordholland, 1337—1703.

Copiën geschreven en gedrukt, XIIIe—XVIIIe eeuw. 166 stukken.

In deze collectiën bevinden zich ook stukken van de hand van Mr. Martinus van der Craght, die in 1756 aan Mr. Frans van Limborch werd toegevoegd.

28. Diverse gedrukte stukken, 1718—1759. 45 stukken.

Mr. Martinus van der Craght, advocaat-fiscaal der domeinen 1765—1807, kleinzoon van Mr. Frans van Limboreh.

29. Minuut-missive van Mr. Martinus van der Craght aan (een Bewindhebber der O.-I. Compie?). 1767. 1 stuk.

30. Aanteekeningen omtrent de ambachtsheerlijkheid van Nieuw Craijerspolder, z. j. 1 stuk.

31. Extract-resolutiën van de Staten-Generaal en andere gedrukte stukken, 1772—1793. 11 stukken.

Van den boekhandelaar S. Gouda Quint te Arnhem.

LX. Ter auctie van 9 December 1904:

1. Minuut-missive aan Mr. de Frens, „lieutenant" („de la bende de Mr. d'Egmont"), Brussel (10?) Januari 1567. 1 stuk.

2. Concept-aanspraak van een Ambassadeur der Staten-Generaal (aan den Koning van Frankrijk) † 1596, met schema en bijlagen. 4 stukken.

3. Advies van Mrs. Johan Vermeren, Johan van Rosendael, Jacob van der Does, Balthazar van Leeuwen, Dirk Hamel, Nicolaas van Sorgen, Cornelis Bosch en Johan van Andel, advocaten te 's-Gravenhage, in zake een proces gevoerd voor de Admiraliteit in Zeeland, door den Fiscaal van voornoemde Admiraliteit en kapitein Calcar, commandant van 't fort Lillo, contra Adolph Esken c. s., over den invoer van het „Elberveltsche Spinaelgaren", 4 Juni 1624. 1 stuk.

Van den expert Noël Charavay te Parijs.

LXI. Ter auctie van 29 April 1904:

1. Acte van aggreatie van Prins Maurits op een commissie van den Koning van Frankrijk voor den kolonel De Haulterive, om, tijdens de afwezigheid van De Chatillon en van Baron de Courtomer, het bevel te voeren over de Fransche troepen in dienst van de Republiek, 1 Juni 1619. 1 stuk.

2. Missive van Prins Maurits aan den kolonel De Haulterive over militaire zaken, 25 Juli 1624. 1 stuk.

3. Missiven van Prins Frederik Hendrik aan den kolonel De Haulterive over militaire zaken, 1629, 1634, 1640 en 1646. 11 stukken.

4. Orders van Prins Frederik Hendrik voor de officieren van verschillende regimenten, om zich te stellen onder bevel van den kolonel de Haulterive, met opgaaf van de namen van deze regimenten, October 1629. 2 stukken.

5. Missive van Prins Frederik Hendrik aan den kapitein Bockhoven, commandant van Bergen op Zoom, 25 Augustus 1635. 1 stuk.

6. Order van Prins Frederik Hendrik aan de kapiteins Reynert van Merode e. a. om zich met hun compagniën weder naar Vlaanderen te begeven, 9 November 1635. 1 stuk.

7. Order van Prins Frederik Hendrik aan den kolonel de Haulterive, over het inschepen van troepen voor „de Plaet," 29 Juni 1637. 1 stuk.

8. „Liste des 25 Compnies qui s'embarqueront à l'Escluse avec M. de Hauterives et des 7 qu'il trouvera devant Willemstadt," met bevel van Prins Frederik Hendrik voor de in deze lijst genoemde officieren om zich te stellen onder bevel van den kolonel De Haulterive, 16 Juni 1640. 1 stuk.

9. Instructie en order van Prins Frederik Hendrik voor den kolonel De Haulterive, 16 Juni en 23 September 1640. 2 stukken.

10. Order van Prins Frederik Hendrik voor het garnizoen te Breda, 19 October 1641. 1 stuk.

11. Acte van abolitie van Prins Frederik Hendrik voor..... Snater, met vergunning om zich weder te mogen vestigen in Sundert in de baronie van Breda, 21 November 1642. 1 stuk.

12. „Lijst van 34 compagniën te voet ende 10 te peerde, die door den Heere de Hauterive sullen werden geleidt" naar de garnizoenen te Geertruidenberg en Breda, 29 October 1646. 1 stuk.

13. Instructie van den president Franchois Caron voor „Maximiliaen le Maire, provisioneel opperhooft ende presiderend

oppercoopman, den oppercoopman Sr. Jan van Elseracq, mitsgaders de verdere raadtspersoonen des Comptoirs Firando, volgens welcke hun nae 't vertrecq van de E. president Franchois Caron sullen hebben te reguleren." Gegeven op 't kantoor te Firando den (15^{en} Febr.) 1641. 1 stuk.

Van de boekhandelaren Burgersdijk en Niermans te Leiden.

LXII. Ter auctie van 17 Juni 1904:

1 en 2. „Aanteekeningen der verrigtingen en gehoudene vergaderingen door de Commissie ter leniging van de ramp der ingezetenen der stad Woerden, overgekomen door de moord en plundering der Fransche troepen", door J. A. van Waenen, predikant te Woerden, 1813 en 1814. 2 deelen.

Van de boekhandelaren Frederik Muller en Co. te Amsterdam.

LXIII. Ter auctie van 25 Januari 1904:

1. Journaal gehouden door den admiraal Jacob van Neck gedurende zijn eerste reis naar Oost-Indië, Mei 1598—Juli 1599, eigenhandig. 1 deel.

2. „Japans Vergrootglas," memorie over den „regten grond" van Compagnie's handeldrijving in Japan en „de slinxe grepen, waardoor (haar) Indischen handel jaarlijx een vrij groot support ontzet werd," door een ongenoemd Compagnie's dienaar aldaar aan den commissaris-generaal Hendrik van Rheede van Drakestein, aangeboden omstreeks 1689. 1 deel.

Van de boekhandelaren R. W. P. de Vries en Zonen te Amsterdam.

LXIV. „Journael ofte schipvaert" gehouden door den stuurman Heyndrick Dirrecksen Jolinck van Zutphen op het jacht Vriesland en het schip Amsterdam, respectivelijk behoorende tot de vloot onder Jacob van Neck varende naar Oost-Indië en tot het daarvan afgezonderde smaldeel zeilende onder Wijbrand van Warwijck en Jacob van Heemskerk uit Bantam naar de Molukken, 11 Mei 1598—14 Augustus 1600. 1 deel.

In dit register bevinden zich vele landverkenningen en voorin eenige berichten over de lotgevallen van den schrijver op vroegere reizen over de jaren 1580–1596.

Van den heer R. G. Barends te Cocksdorp.

LXV. 1. Notulen van de vergaderingen van den scheepsraad aan boord van het voor de Kamer Zeeland uitgezeilde schip Mentor, gedurende de reis van Nederland naar Batavia. Copie van de hand van den schipper U. Barends, 1793—1794. (defect). 1 deel.

2. Journaal gehouden door U. Barends, kapitein van het schip Mentor, gedurende de reis van Batavia naar Nederland, 1794—1795. 1 deel.

3. Notulen van de vergaderingen van den scheepsraad aan boord van het schip Mentor, gedurende de reis van Batavia naar Nederland. Copie van de hand van den kapitein U. Barends, 1794—1795 (defect). 1 deel.

Van de boekhandelaren W. P. van Stockum en Zoon te 's-Gravenhage.

LXVI. Kaart van St. Martijn, Saba, St. Eustasius en omliggende eilanden. 's-Gravenhage, Nov. 1903.

Van den heer H. Hanssen te Rimburg (Limburg).

LXVII. Papieren afkomstig van Charles Baron van Keverberg van Kessel, onder Napoleon onderprefect te Kleef (departement van de Roer) en prefect van de Boven-Eems; onder Willem I gouverneur van Antwerpen en van Oost-Vlaanderen en lid van den Raad van State; schrijver van het werk „Du Royaume des Pays-Bas" (la Haye 1834).

1. Papieren bijeengebracht door van Keverberg in verschillende betrekkingen tijdens het Fransche Keizerrijk. 38 stukken.

2. Stukken betreffende de vereeniging van Limburg met het koninkrijk der Nederlanden, 1 Juni 1815—20 Maart 1816. 15 stukken.

3. Stukken betreffende het gouvernement der provincie Antwerpen, 1815—1817. 88 stukken.

4. Stukken betreffende het gouvernement der provincie Oost-Vlaanderen, 1817—1819. 102 stukken.

5. Stukken bijeengebracht en aanteekeningen opgesteld door van Keverberg als lid van den Raad van State, (1818) 1819—1822. 150 stukken.

6. Als voren, 1822—1826. 182 stukken.

7. Als voren, 1827—1841. 90 stukken.

8. Ontwerp-reglement voor de ridderschap van Limburg, met begeleidend schrijven (gedrukt), 25 Juli 1820. 2 stukken.

9. Stukken bijeengebracht door van Keverberg als lid van de Staatscommissie tot het ontwerpen eener reorganisatie van het gevangeniswezen, benoemd bij besluit van 12 December 1820. 112 stukken.

10. Stukken bijeengebracht door van Keverberg als lid van de Staatscommissie tot het ontwerpen van maatregelen ter beteugeling der bedelarij, benoemd bij besluit van 3 Januari 1822. 221 stukken.

11. Opstel van van Keverberg betreffende de „Société du Luxembourg", 14 Augustus 1825. 1 stuk.

12. Minuut-brieven van van Keverberg aan de redactie van den *Constitutionnel* te Parijs, November 1825. 10 losse bladen.

13. Stukken bijeengebracht door van Keverberg als lid der Staatscommissie tot het ontwerpen eener reorganisatie van het Hooger Onderwijs, benoemd bij besluit van 13 April 1828. 129 stukken.

14. Memoriën van van Keverberg, den Koning aangeboden den 6 Mei en 8 Juli 1829, betreffende het Lager Onderwijs, met bijbehoorende aanteekeningen en stukken. 80 stukken.

15. Proces-verbaal van de vergadering van het Amortisatie-Syndicaat op 13 October 1829. 1 stuk.

16. Rapport der Staatscommissie benoemd den 19 Februari 1829 tot het ontwerpen eener reorganisatie van het Middelbaar Onderwijs (gedrukt), 1830. 1 stuk.

17. Stukken bijeengebracht door van Keverberg als lid der Staatscommissie tot het ontwerpen eener Grondwet voor het gesplitste koninkrijk der Nederlanden, benoemd bij besluit van 1 October 1830. 125 stukken.

18. Opstellen van van Keverberg betreffende eene reorganisatie van den Raad van State, met bijbehoorende stukken, 1831. 50 stukken.

19. „Du Royaume des Pays-Bas". Handschrift van een niet verschenen gedeelte van dit werk, 1834. 110 losse bladen.

20. Inlichtingen van de hand van A. R. Falck, gediend hebbende bij de vervaardiging van het werk: „Du Royaume des Pays-Bas". 10 stukken.

21. Verdere aanteekeningen en stukken, gediend hebbende bij de vervaardiging als voren. 134 stukken.

22. Opstellen betreffende het Nederlandsch muntwezen, 1837. 4 stukken.

23. Opstel van van Keverberg: „Gedanken eines Niederländischen Patrioten über die Holländisch-Belgischen Irrungen, im Januar 1838". 1 stuk.

24. Aanteekening van een gehouden gesprek met Koning Willem I op 11 Juli 1840. 3 losse bladen.

25. Aanteekeningen op de Grondwet, gedeeltelijk in verband met die van Thorbecke, 1840. 7 losse bladen.

26. „Gedetailleerde memorie van bewezen diensten door F. J. Timmermans, gepensioneerd kolonel, inspecteur bij het ministerie van Marine en Koloniën", met bijbehoorende stukken, 1840. 32 stukken.

27. Copieën van de volgende stukken:

Memorie van Charles Lecocq aan den Prins van Oranje, over politieke vrijheden, 15 April 1817. (1 stuk).

Memorie van Coessin de la Fosse aan Koning Willem I over de droogmaking van het Haarlemmermeer, 25 Maart 1820. (1 stuk).

„Observations sur différents mémoires où l'on cherche à prouver qu'il convient de défendre la sortie des lins du Royaume, par le Baron de Serret," 15 Mei 1820. (1 stuk).

Memorie van den prins van Chimay aan koning Willem I over het markiezaat van Veere en Vlissingen, z. d. (1 stuk).

Memorie van baron Michiels van Verduynen aan

Koning Willem I betreffende de waterkeeringen van de Maas in Limburg, met bijbehoorende stukken, 30 November 1824. (3 stukken).

Uitspraak van Karel V van 24 December 1554 betreffende de scheepvaart op de rivier de Mark, met begeleidende missive van 19 December 1824. (2 stukken).

Advies van Mr. G. Groen van Prinsterer aan Koning Willem II in zake het Lager Onderwijs, 19 Januari 1841. (1 stuk). Te zamen 10 stukken.

28. Tweede Kamer der Staten-Generaal. Gedrukte stukken, 25 Maart 1815—18 April 1820. 46 stukken.

29. Als voren, 26 April 1820—10 Februari 1830. 202 stukken.

30. Als voren, 21 Mei 1830—13 October 1841. 123 stukken.

31. Brochures, mandementen, vastenbrieven en andere gedrukte stukken betreffende de geschiedenis des vaderlands, 1814—1846. 34 stukken.

32. Losse nummers van couranten, nader vermeld op eene daarbij gelegde lijst, 29 October 1815–28 Augustus 1830. 318 stukken.

33. Losse nummers als voren, nader vermeld als voren, 14 Juli 1832—4 October 1841. 240 stukken.

34. Brieven aan en minuten van brieven van van Keverberg, 30 Juli 1801—30 Maart 1841, nader vermeld op eene daarbij gebonden lijst. 1 band met 346 brieven.

Van Mr. G. B. Roes te Arnhem, door tusschenkomst van den Archivaris in Gelderland.

LXVIII. Stukken afkomstig van verschillende leden der familie Canneman.

Elias Canneman, adjunct-secretaris der Beleenbank te Amsterdam, secretaris der commissie wegens het Intermediair Uitvoerend Bewind tot regeling der zaken te Amsterdam (1798), vervolgens chef de bureau aan het Agentschap van Financiën, Griffier van den Raad van Financiën, Secretaris-Generaal van het Departement van Financiën van het koninkrijk Holland en van den Intendant-Generaal van Financiën in de Hollandsche departementen van het Fransche Keizerrijk, Directeur der

directe belastingen in het departement van de Monden van de Maas, Commissaris-Generaal van Financiën der Vereenigde Nederlanden, Staatsraad van het koninkrijk der Nederlanden en commissaris tot de liquidatie met de Fransche Kroon, koninklijk commissaris bij de Nederlandsche Handelmaatschappij, lid van onderscheiden Staatscommissiën.

1. Stukken betreffende de ambtelijke loopbaan van Elias Canneman, (aanstellingen enz.), Juli 1795—14 Maart 1862. 158 stukken.

2. Stukken bijeengebracht als secretaris der commissie wegens het Intermediair Uitvoerend Bewind tot regeling der zaken te Amsterdam, 12 Juni 1798—28 Juni 1798. 56 stukken.

3. Rekening en verantwoording van de leden van het Uitvoerend Bewind wegens eene somme van tachtigduizend guldens, 1798. 1 stuk.

4. „Begrooting der inkomsten van de ingezetenen der geheele Republicq", door P. L. van de Kasteele, zonder jaar, met naschrift van 1803. 2 stukken.

5. „Memorie van het geene Wouter Jochems en Zoon zijn competeerende voor de op hun eigen naam aan den Lande verstrekte somma van f 330.000" met bijbehoorende stukken, 1800(?) 5 stukken.

6. Geliquideerde rekeningen van Elias Canneman als Griffier van den Raad van Financiën, met bijbehoorende stukken, 6 April 1803—30 April 1805. 9 stukken.

7. Aanteekening eener gehouden conferentie met de burgers van Vloten, Gogel en Jochems over opgezegde beleeningen, 26 December 1803. 1 stuk.

8. Copie-„Rapport op de propositie om alle inkomende en uitgaande rechten te bezwaren met een per mille", door M. en S., November 1804. 1 stuk.

9. Copie-missive van Gogel „aan (z)ijn vriend Elias Canneman" betreffende de invordering en administratie der openbare middelen met „reflexiën" van J. Goldberg, 28 November 1804. 2 stukken.

10. Geliquideerde rekeningen van Canneman als Secretaris-Generaal van het Departement van Financiën, met bijbehoorende stukken, 17 Juni 1805—October 1811. 55 stukken.

11. Copie-memorie tot aanbieding der begrooting van 1806, 19 December 1805. 5 losse vellen.

12. „Lijst van de geëmployeerden bij onderscheidene nationale collegiën en administratiën alhier in den Hage", 1805. 1 stuk.

13. Missive van den inspecteur O. van Swinderen te Groningen aan Canneman, over de invordering der middelen, 6 December 1806. 5 losse vellen.

14. „Comparatie van de kostbaarheid der regering in de departementen voor Politie en Financiën" met die van het jaar 1802, 1806(?). 1 stuk.

15. Stukken betreffende de financiën der voormalige Societeit van 's-Gravenhage, (1799), 22 Mei 1807—9 September 1812. 17 stukken.

16. Stukken betreffende de begrootingen van 1809 en 1810. 7 stukken.

17. Passen voor buitenlandsche reizen, 26 Juni 1810—9 Juli 1838. 15 stukken.

18. Copieën betreffende het beheer der financiën in de Hollandsche departementen van het Fransche Keizerrijk, 26 December 1810— 7 Januari 1813. 111 stukken.

19. Stukken betreffende het beheer der voormalige Nassausche domeinen, (1788)—1811. 34 stukken.

20. „Capittelzaken en Duitsche Orde, balije van Utrecht", (1803) 1811—1814. 46 stukken.

21. „Exposé van den aart, de inrichting en de voordeelen der Hollandsche Loterij", met bijbehoorende stukken, 1811 (?). 12 stukken.

22. Geliquideerde rekeningen van Canneman als Secretaris-Generaal der Intendance van Financiën, met bijbehoorende stukken, 4 April 1811—8 December 1814. 26 stukken.

23. „Département des Bouches de la Meuse — Contributions directes —, Tableau Général des Employés", 20 Januari 1813. 1 stuk.

24. „Herinneringen aan November 1813" en volgende maanden, (proclamatiën enz.), 9 November 1813—26 Juni 1816. 41 stukken.

25. Stukken betreffende het beheer der Nederlandsche financiën in 1813—1814. 49 stukken.

26. „Extract uit het algemeen verslag der verrigtingen van de commissie belast met de werkzaamheden voortvloeiende uit de wet van 14 Mei 1814 tot herstel der Nationale Schuld", met bijbehoorende stukken, 1 Juni 1815. 21 stukken.

27—47. Stukken betreffende de liquidatie met de Fransche Kroon:

27. Wetten, besluiten en aanteekeningen van vroeger tijd, geraadpleegd bij de beraadslagingen der commissie van liquidatie, 10 Juli 1791—13 Juni 1814. 47 stukken.

28. Koninklijke besluiten behelzende instructiën voor Canneman als commissaris, gedeeltelijk met bijlagen, 3 December 1814—28 Maart 1820. 20 stukken.

29. Minuut-rapporten aan den Koning, gedeeltelijk met bijlagen, 2 Maart 1816—16 October 1826. 114 stukken.

30. Minuut-missiven aan den Minister van Buitenlandsche Zaken, gedeeltelijk met bijlagen, 8 Februari 1816—14 Juli 1819. 58 stukken.

31. Ingekomen (en eenige minuut-uitgaande) stukken volgens inventaris, 4 Januari 1814—10 Maart 1817. 66 stukken.

32. Ingekomen stukken buiten inventaris, 15 December 1813—20 April 1819. 23 stukken.

33. Missives van den Minister van Buitenlandsche Zaken met bijlagen, 24 Januari 1816—9 Juni 1819. 85 stukken.

34. Tables sommaires des protocoles, 24 Februari 1816—22 Maart 1819. 112 stukken.

35. Bijlagen bij de tables sommaires, April 1816—29 Mei 1817. 26 stukken.

36. Copieën van diverse stukken betreffende de behandeling der liquidatiezaken te Parijs, 18 Januari 1815—31 December 1816. 101 stukken.

37. Copieën als voren, 10 Januari 1817—21 Juni 1824. 81 stukken.

38. Proces betreffende de betaling der achterstallige rente van de Hollandsche schuld over 1813, (9 Juli 1810) 30 Januari 1815—24 November 1816. 55 stukken.

39. Brieven van J. B. de Peüeranda en C. Jubert aan Canneman over de zaken der liquidatie, 4 Januari 1816—6 Augustus 1819. 19 stukken.

40. Brieven van Germain te Brussel aan J. B. de Peüeranda over zaken der liquidatie, 3 April 1816—3 Januari 1818. 22 stukken.

41. „Projet de Convention redigé par les commissaires liquidateurs et discuté dans la conférence du 24 Avril 1818". 1 stuk.

42. „Observations sur quelques principes généraux qui pourraient faire l'objet de stipulations dans une nouvelle convention à conclure avec la France", met bijbehoorende stukken, (1818). 18 stukken.

43. Eerste project van het K. B. van 19 Maart 1819, betreffende de wijze van afdoening der nog onvoldane reclamatiën ten laste van Frankrijk, met bijbehoorenden staat. 2 stukken.

44. Koninklijke besluiten accordeerende voorschotten voor de huishoudelijke uitgaven van het Commissariaat, 4 April 1816—4 September 1817. 9 stukken.

45. Gesloten rekeningen van huishoudelijke uitgaven, met bijbehoorende stukken, 10 November 1817—10 Mei 1820. 79 stukken.

46. Nominatieve staten der uitgaven voor tractementen en huishoudelijke onkosten, met bijbehoorende stukken, 1 Februari 1816—31 Juli 1819. 122 stukken.

47. Stukken betreffende eene Spaansche leening te sluiten bij het huis Thuret te Parijs, 1818. 5 stukken.

48. Aanteekeningen betreffende de begrootingen van 1817—1819. 4 stukken.

49. Stukken betreffende de wet op de jacht, 1818—1819. 21 stukken.

50. Stukken betreffende het voorstel-Hennequin tot afschaffing van het dubbel recht op de binnenlandsche vaart, 1819. 27 stukken.

51. Provisioneele instructie voor de administrateurs van 's Rijks schatkist in de provinciën, met bijbehoorende stukken, December 1823. 7 losse vellen.

52. Stukken betreffende de Nederlandsche Handelmaatschappij, 29 Maart 1824—9 Juli 1852. 175 stukken.

53. Besluit tot vereenvoudiging der werkzaamheden van de Algemeene Rekenkamer, 2 September 1831. 1 stuk.

54. Stukken betreffende het Rijkskassierschap en de opheffing van het Amortisatie-Syndicaat, 1839—1840. 39 stukken.

55. Stukken betreffende de Maatschappij van Weldadigheid, 1841. 10 stukken.

56. Copie-missive van den Minister van Koloniën in zake de afschaffing der slavernij, 1 Augustus 1842 (gedrukt). 1 stuk.

57. Catalogus der bibliotheek van Elias Canneman, z. j. 19 losse vellen.

58—74. Documenten bijeengebracht door Elias Canneman:

58. P. L. van de Kasteele, Geldnegocatiën in Holland sedert 1524. 2 losse vellen.

59. Reglement der Staten-Generaal op de ambassaden en andere commissiën, 22 Juli 1700. 1 stuk.

60. Generale Petitiën voor 1712, 1715, 1725, 1728. 55 losse vellen.

61. Omstandig Relaas van de investituur van Willem IV als ridder van den Kouseband, met bijbehoorende stukken, 1733. 4 stukken.

62. Opstel in het Fransch over de werking van het crediet, ± 1745. 1 stuk.

63. Geschreven copie van het pamflet: „Aan het volk van Nederland", 1781. 18 losse vellen.

64. „Staat van alle schulden der Provinciën bij de Generaliteijt alsook der schulden van de Generaliteijt zelve", opgemaakt in 1786 door H. L. Wichers. 1 stuk.

65. „Consideratiën over den actueelen toestand der zaken", door L. P. van de Spiegel, 1790. 1 stuk.

66. „Algemeene Reflexiën op het ontwerp om eene contra-revolutie in Frankrijk uit te werken", door L. P. van de Spiegel, 1791. 1 stuk.

67. „Concept van verandering van de Unie van Utrecht," door L. P. van de Spiegel, 1799, met inliggenden brief van J. Goldberg. 2 stukken.

68. „Mémoire sur l'importance des possessions des Hollandais aux Indes Oriëntales", door Dirk van Hogendorp, April 1806. 1 stuk.

69. Stukken betreffende het plan der verheffing van de Universiteit te Leiden tot koninklijke Universiteit, 1808. 14 stukken.

70. „Discours de R. J. Schimmelpenninck sur le projet de loi relatif aux emprunts étrangers", 1 Juni 1816. 1 stuk.

71. „Mémoires sur les grains", de R. B., 5 October 1816—9 Januari 1817. 5 stukken.

72. Aanteekening en kaart betreffende de overstrooming in Noordholland op 4 Februari 1825. 2 stukken.

73. Eenige statistieke aanteekeningen, 1837. 3 stukken.

74. „Memorie wegens de bezwaren van het regt van registratie", zonder datum. 1 stuk.

75. Brieven aan Elias Canneman, nader vermeld op bijgebonden lijst. 1 band met 387 brieven.

A. Canneman, officier der genie, zoon van Elias Canneman.

76. Aanteekening betreffende 's Rijks Geschutgieterij, 21 Mei 1844. 1 stuk.

77. „Geschiedkundige bijzonderheden betreffende de stad Sluis in Vlaanderen", door P. Meesters. 24 losse vellen.

78. Nadrukken der Opregte Haarlemsche Courant van 18 en 20 November 1813, (November 1863). 2 stukken.

W. Canneman, Indisch ambtenaar, zoon van Elias Canneman.

79. Stukken betreffende het instituut voor de Javaansche taal te Soerakarta, 18 December 1834—6 Augustus 1838. 19 stukken.

80. Translaten gebruikt bij het onderwijs aan het instituut voor de Javaansche taal te Soerakarta. 1 band.

81. Copie-nota betreffende het gouvernement Makasser, met geschiedkundige bijlagen, 1 Maart 1833. 62 stukken.

82. Stukken betreffende de Makassaarsche aangelegenheden, 23 Maart 1833—31 Maart 1846. 148 stukken.

83. Inkomende brieven bij W. Canneman als controleur te Wonosobo, 26 Juni 1838—27 December 1840. 1 band.

84. Modellenboek voor de cultuurinspectie, met drie inliggende stukken, 1839. 4 stukken.

85. Copie-contract met Boeleleng op Bali, 26 November 1841. 1 stuk.

86. Brieven van inlanders uit Bagelèn en Pekalongan, 12 April 1842—1 Januari 1863. 58 stukken.

87. Stukken betreffende de zaak van den Demang van Sitoebondo, 1844—1845. 14 stukken.

88. Stukken betreffende de gebeurtenissen van het jaar 1848 in Indië. 12 stukken.

89. Cultuurverslag van 1852. 1 band.

90. Bijvoegsels bij de Javasche Courant met opgaven van den stand van het rijstgewas, de resultaten van den suikeroogst en andere cultures, 28 Januari 1854—25 April 1863. 113 stukken.

91. Prijslijst van periodieken, te bekomen bij Lange en Co. te Batavia, 21 Augustus 1856. 1 stuk.

C. Gecopieerd.

Naar bescheiden, berustende

In het archief van de gemeente Bergambacht:

Lijsten van de boeken, charters en papieren van de secretarie van 's-Heeraartsberg en Bergambacht, loopende tot 1800.

Inventaris van het archief van den polder, loopende tot 1800.

In het archief van de gemeente Nieuwerkerk a/d IJssel:

Inventaris van de boeken, papieren, charters en munimenten van de secretarie, 16 September 1666.

Als voren, 15 April 1667.

Als voren, z. d., met ampliaties loopende tot 1683.

Inventaris van de boeken, kohieren, protocollen en andere papieren van de secretarie, 1798.

In het archief van de gemeente Sliedrecht:

Inventaris van de documenten van de dorpskist, 30 April 1677.

Inventaris van de boeken, charters, papieren, gelden enz., behoorende aan het Gereformeerd geloofsgenootschap van het

geheele dorp van Sliedrecht, welke door schout en schepenen aan het kerkbestuur zouden worden overgegeven, 11 November 1797.

In het archief van de gemeente Ameide:

Inventaris van de brieven, akten en andere munimenten, liggende in de poortkist van Ameide en meest concerneerende zijn vrijheden en privilegies, 22 en 23 December 1587.

Inventaris van registers van de particuliere secretarie van Tienhoven, loopende tot 1800.

Inventaris van het rechterlijk archief van Ameide, 28 Augustus 1811. In het Fransch.

Als voren van Tienhoven, 28 Augustus 1811. In het Fransch.

In het archief van de gemeente Hei- en Boeicop:

Inventaris van de registers en rollen van Heicop, 20 Januari 1588—27 Februari 1592.

Memorie van het aan den schout en schepenen van Heicop betaalde voor het inventariseeren van de papieren van de secretarie in 1673 en 1674.

Inventaris van de charters en papieren van de secretarie van Heicop, 8 December 1742.

Inventaris van de charters en papieren van de secretarie van Hei- en Boeicop, 25 September 1745.

Ampliatie, loopende tot 1763.

Als voren, tot 1770.

In het archief van de gemeente Schiebroek:

Inventaris van de papieren, registers, protocollen en andere documenten van de secretarie, 1709.

In het archief van de gemeente Ridderkerk:

Inventaris van de boeken en papieren van de secretarie van Rijsoord, 11 April 1799. Copie van 12 Mei 1799.

Inventaris van de boeken en papieren van de secretarie van Streevelshoek, 11 April 1799. Copie van 12 Mei 1799.

In het archief van de gemeente Sommelsdijk:

Inventaris van charters, brieven, plakkaten, ordonnantiën, resolutiën en verdere papieren, mitsgaders sleutels, fournituren, keukengereedschappen, lijsten van inkwartiering, uitgegeven geweren als anders, van de secretarie, 28 September 1796.

Inventaris van de documenten van de kerk, 2 Augustus 1803.

Inventaris van de protocollen en liassen en de daarbij behoorende minuten „wegens de opdrachten en belastingen," van de secretarie, 25 Februari 1812.

Als voren, 19 October 1812.

Als voren, 4 November 1816.

In het archief van de gemeente Rockanje:

Inventaris van de boeken, charters, papieren en kwitantiën van de secretarie van Rockanje en de annexe polders, met Stuifakker, alsmede van de St. Annapolder en het Schapengors, loopende tot 1773.

Inventaris van het archief der gemeente Rockanje, met ampliaties, loopende tot 1867.

In het archief van de heerlijkheid Loon op Zand:

Bevestiging van de paalscheiding tusschen Brabant en Holland door hertog Jan van Brabant en graaf Willem van Holland, 18 Augustus 1326 (geregesteerd). Vidimus van het kapittel van Gorinchem van 21 Augustus en 4 September 1396. 2 charters.

Kwijtbrief van den bisschop van Utrecht voor Johan Oem wegens het maarschalkambt van Eemland, 7 December 1363. 1 charter.

Copie-transporten van landen in Bergambacht, Sleewijk, Muilwijk, Almkerk, Wolferen, etc., aan P. van Haastrecht door Otto van Arkel, het kapittel van Oudmunster te Utrecht, Jan van Heukelum, Jan van Haaften e. a., 1370—1421 (geregesteerd). 10 bladen papier.

Belofte van een dagelijksche mis door de Vrouwenbroeders te Schoonhoven voor Paulus van Haastrecht, 11 Mei 1378. 1 charter.

Verkoop van land op Wolferen door Otto van Arkel aan P. van Haastrecht, 5 Maart 1383. 1 charter.

Verlei van Paulus van Haastrecht met landen te Reewijk en elders, door hertog Albrecht, 1 Mei 1387 (geregesteerd). 1 charter.

Verklaring van die van Geertruidenberg omtrent de paalscheiding tusschen Brabant en Holland, 21 Juli 1388. Gewaarmerkte copie op papier (geregesteerd).

Boedelscheiding van de familie van Bochoven, 19 April 1392, (geregesteerd). 1 charter met transfix, houdende bevestiging door Otto van Arkel, 14 Juli 1392.

Verklaring van inwoners van Sprang omtrent de grensscheiding tusschen Sprang en Loon, 27 October 1392 (geregesteerd). 1 charter.

Onderzoek naar de grenzen van de heerlijkheid van Loon en verlei van P. van Haastrecht door hertog Albrecht, 30 October 1393. 1 charter en 1 copie op papier, en copie van een vidimus van het kapittel van Gorinchem van 6 Juli 1395.

Vergunning van Johanna hertogin van Brabant aan P. van Haastrecht, heer van Loon, tot het graven van een watervaart door Drunen en Loon, 13 December 1396. 1 charter.

Verband van een eeuwige memorie voor P. van Haastrecht en Elsbeen van Dalem door de Vrouwenbroeders te Schoonhoven, 10 September 1402. 1 charter.

Machtiging tot verkoop van een moer door de Vrouwenbroeders te Schoonhoven aan hun prior, 5 September 1424. 1 charter.

Quitantie van den prior der Vrouwenbroeders te Schoonhoven, aan Dirk van Haastrecht, 26 September 1424. 1 blad papier.

Uitspraak van graaf Philips in het geschil tusschen de heeren van Loon en Baardwijk over een watervaart, 28 Augustus 1451 (geregesteerd). 1 charter.

Uitspraak van graaf Philips in het geschil over de tienden van Sprang, en bevel tot executie, met rapport, 23 Maart en 3 September 1461 (geregesteerd). Notarieele copie van het vidimus van den abt van St. Gertrudis te Leuven van 23 Februari 1463. 8 bladen papier.

Bevel van graaf Philips tot sommatie der erfgenamen van Reynout van Brederode tot afstand van bosch en land te Reewijk, 11 Juli 1497 (geregesteerd). 1 charter.

Quitantie van mater en convent van het Betanienklooster te Amsterdam voor 100 Rijnschguldens als versterf van zuster Margr. van IJmmerseel, 18 Juni 1515. 1 charter.

In het Rijksarchief te Stockholm:

Journaal of dagregister, gehouden door den vice-admiraal Witte Cornelisz. de With aan boord van verschillende schepen gedurende den Eersten Engelschen zeeoorlog, den tocht naar Noorwegen om de koopvaardijvloot naar het Vaderland te geleiden, den tocht naar de Sont tot beveiliging der Oostzee en tot assistentie van Denemarken, 24 Augustus 1652—7 November, 1 December 1652—3 Februari, 28 Maart—12 Juli en 1 Augustus—14 November 1653; 27 April—7 November 1656; 6 Juni--14 November 1657; 21 Juni—5 October 1658.

Copieboek van uitgaande missiven van den vice-admiraal Witte Cornelisz. de With, 9 Februari—13 November 1653; 29 Januari—29 Juni 1654; 31 December 1655 en 7 April—5 October 1656; 13 Augustus—14 October 1657; 15 Augustus—17 October 1658

In het bezit van den heer L. H. Graaf Schimmelpenninck van Nijenhuis, op Nijenhuis bij Diepenheim:

Secrete missiven van R. J. Schimmelpenninck, als gevolmachtigde op het Congres te Amiens, aan den Secretaris van Staat voor de Buitenlandsche Zaken, met bijlagen, 5 December 1801—27 Maart 1802. 1 deel.

JAARVERSLAG

VAN DE

Commissie van Advies voor 's Rijks Geschiedkundige Publicatiën.

Gelijk in het jaarverslag over 1903 gemeld werd, kwam tegen het einde van dat jaar gereed het door onze Commissie bewerkte Overzicht van de door bronnenpublicatie aan te vullen leemten der Nederlandsche Geschiedkennis. Ingevolge Uwer Excellentie's toestemming van 5 December 1903 werd dit geschrift, met een begeleidend schrijven, op ruime schaal aan binnen- en buitenlandsche geleerden, genootschappen en instellingen in druk toegezonden, volgens eene door onze Commissie aangeboden verzendingslijst, welke door Uwe Excellentie bij schrijven van 2 Juni daaraanvolgende werd goedgekeurd. Bij deze lijst werden 350 exemplaren bestemd voor gratis verspreiding, en 150 voor den handel. Uit de bij onze Commissie op de toezending van het Overzicht ingekomen antwoorden blijkt, dat genoemde lijst van desiderata op het gebied van bronnenpublicatie ten dienste der Nederlandsche geschiedbeoefening door belangstellenden in het binnen- en buitenland over het geheel met welwillendheid is ontvangen, en dat het onzer Commissie bij de uitvoering van haar programma aan medewerking van verschillende zijden niet zal ontbreken.

De omstandigheid, dat ons Overzicht tot de uitgave gereed lag, maakte een beslissing noodig omtrent druk en debiet der Rijks Geschiedkundige Publicatiën. Bij brieven van 15 Februari 1904 verzocht onze Commissie, dat voor een tijdperk van ten minste vijf jaren de druk zou worden opgedragen aan een particuliere drukkerij, en dat met het debiet mocht worden belast de firma Martinus Nijhoff te 's-Gravenhage. Ingevolge eerstge-

meld verzoek werd bij K. B. van 14 Maart, n°. 12, goedgekeurd, dat al het drukwerk ten behoeve van de Commissie van Advies voor 's Rijks Geschiedkundige Publicatiën gedurende een tijdvak van vijf jaren, gerekend vanaf de dagteekening van gemeld K. B., buiten openbare aanbesteding zoude worden opgedragen aan een particuliere drukkerij, waarop aanstonds een contract werd afgesloten met de Zuid-Hollandsche Boek- en Handelsdrukkerij te 's-Gravenhage, welke de voordeeligste aanbieding had gedaan. Verder werd bij beschikking van 2 Juni 1904 het debiet van de in den handel te brengen exemplaren van het Overzicht door Uwe Excellentie opgedragen aan de firma Nijhoff voornoemd, terwijl zij zich voorbehield omtrent het debiet der verder gereedkomende publicatiën nadere beschikkingen te nemen.

Ten behoeve der aan Dr. Colenbrander opgedragen uitgave van Gedenkstukken der algemeene geschiedenis van Nederland van 1795 tot 1840 werden de onderzoekingen in eenige der in het vorig jaarverslag genoemde verzamelingen voortgezet. Nieuwe bouwstoffen werden nog ter beschikking gesteld door de heeren D. J. de Eerens te 's-Gravenhage en Jhr. Mr. Frank van Lennep te Zeist. Het bleek wenschelijk, aan het inleidende gedeelte der geheele serie, het gedeelte n l. waarin bouwstoffen zouden worden bijeengebracht voor de geschiedenis van de jaren van voorbereiding der omwenteling van 1795, eenige meerdere uitbreiding te geven dan aanvankelijk was beoogd, en ook voor dit gedeelte een opzettelijk onderzoek te doen instellen in de archieven van het Ministerie van Buitenlandsche Zaken te Parijs, die nog slechts voor de jaren 1795—1810 waren onderzocht. Tevens deden zich te Londen moeilijkheden op betreffende de doorlating van zekere afschriften uit de reeks documenten, getiteld Frontiers of Holland, welke niet schenen te kunnen worden opgeheven dan door een persoonlijk bezoek aan een der ambtenaren van het Foreign Office te Londen. Na verkregen machtiging begaf zich derhalve de heer Colenbrander in Maart 1904 naar Londen en Parijs, en had het genoegen ter eerstgemelde plaats inderdaad opheffing der bedoelde moeilijkheden te verkrijgen, zoodat van de gewichtige bescheiden, opgenomen in de reeks Frontiers of Holland, in dezelfde ruime mate als van andere bestanddeelen van het Engelsche Staatsarchief voor de uitgave der Gedenkstukken zal kunnen worden gebruik gemaakt. Te Parijs werd het archief van het Ministerie van Buitenlandsche Zaken onderzocht voor het tijdvak 1789—1795; tevens werd een vroeger mislukte poging herhaald, om te Parijs ook evenals te Londen en te Berlijn toegang te verkrijgen tot de diplomatieke bescheiden uit de jaren 1813—1840. Ditmaal

was, dank zij de medewerking van den heer Albert Sorel, voorzitter der „Commission des Archives Diplomatiques", de uitslag dat, onder eenige beperkingen, het gebruik der diplomatieke bescheiden over de jaren 1813—1830 werd toegestaan, een zeer gewaardeerde vergunning, waarvan nog niet veel buitenlanders in het genot zijn geweest. De diplomatieke bescheiden van jonger datum dan 1830 blijven vooralsnog ook voor Fransche onderdanen ontoegankelijk. Daar de tijd nog toeliet aan te geven van welke documenten over de jaren 1813—1830 men afschrift wenschte, kan thans het onderzoek der archieven te Parijs voor de aan Dr. Colenbrander toevertrouwde uitgave als afgeloopen worden beschouwd. Dat te Londen liep reeds af ten vorigen jare; de archieven te Berlijn zijn nog te onderzoeken voor het tijdvak 1813—1840.

De druk van het eerste deel der Gedenkstukken ving aan den 1sten Mei 1904, doch moest, daar de drukkerij niet van al de te gebruiken lettersoorten voldoende voorzien bleek, worden gestaakt om weder aan te vangen den 1sten Juni 1904. Het deel zal gereedkomen in Januari 1905. Bij schrijven van 2 December deed onze Commissie het voorstel, dat voortaan 150 exemplaren van alle Rijks Geschiedkundige Publicatiën zouden bestemd worden voor gratis verspreiding, en wel 100 aan autoriteiten en instellingen in het binnen- en buitenland welke een volledig stel dezer publicatiën zouden ontvangen, en 50 aan voor elke uitgave in het bijzonder te bepalen adressen, met dezen verstande, dat een gedeelte dezer 50 exx. geleidelijk zouden worden verspreid ter beoordeeling der Commissie. De exemplaren die worden gedrukt boven het getal van 150 (de oplage der Gedenkstukken is op 500 bepaald) zouden voor den handel zijn te bestemmen.

Bij schrijven van 9 April 1904 stelde onze Commissie voor, uitgaven van Excerpta Romana, van Excerpten uit vreemde Kronieken, en betreffende de Amsterdamsche Bank en Beurs (nos. 1, 3 en 27 van ons Overzicht), op te dragen respectievelijk aan de heeren Prof. Dr. U. Ph. Boissevain te Groningen, Dr. J. de Hullu te 's-Gravenhage en Johan E. Elias te Amsterdam. Bij schrijven van 31 Mei 1904 vereenigde Uwe Excellentie zich met deze voorstellen. Dr. Boissevain had het beding gemaakt, dat een ander wetenschappelijk werk, waaraan deze geleerde op het oogenblik bezig is, zal moeten zijn afgeloopen eer Z. H. G. de uitgave der Excerpta Romana ter hand zal nemen. De voltooiing dezer uitgave zal dus nog eenigen tijd op zich laten wachten. Dr. de Hullu heeft zich aanstonds aan het werk begeven. De heer Elias zal zich gedurende eenigen tijd aan de studie van zijn zoo omvangrijk onder-

werp moeten wijden, eer hij met de voorbereiding in engeren zin van zijn uitgave een aanvang maken kan.

Voorts is bij schrijven van 30 December 1904 door onze Commissie het voorstel gedaan, uitgaven betreffende de Organisatie van het Bestuur onzer gewesten door de Bourgondisch-Oostenrijksche Vorsten, den Levantschen Handel, en een uitgave der Briefwisseling van Constantijn Huygens (nos. 12, 26 (gedeeltelijk) en 60 van ons Overzicht) op te dragen respectievelijk aan de heeren Mr. R. Fruin te Middelburg, Dr. K. Heeringa te Schiedam en Dr. J. A. Worp te Groningen.

Nog kwamen in overweging uitgaven betreffende de Rechtspraak van den Graaf van Holland en haar overgang in die van het Hof, en van de Acta van het College der Nadere Unie en van den Landraad beoosten Maze (nos. 7 en 18 van ons Overzicht). Van de uitgave betreffende de Rechtspraak werd afgezien, daar na onderzoek de „Vereeniging voor de uitgave der bronnen van het Oude Vaderlandsche Recht" gezind bleek, deze publicatie te ondernemen. Omtrent de Acta werd de gewenschte overeenstemming met den bewerker, dien onze Commissie onder zekere voorwaarden gaarne bij Uwe Excellentie had aanbevolen, niet in die mate verkregen, dat onze Commissie vrijheid vond een voorstel ten dezen aan Uwe Excellentie te doen.

In onderzoek is, naar aanleiding van het gereedkomen van den inventaris van een zeker gedeelte van het gemeentearchief te Dordrecht, de mogelijkheid en wenschelijkheid eener uitgave betreffende den Maashandel (n°. 26 (gedeeltelijk) van ons Overzicht).

In het afgeloopen jaar werd door Uwe Excellentie overgegaan tot de vestiging van een Nederlandsch Instituut te Rome, waaraan verbonden werden ons medelid Dr. Brom, en voor kunsthistorische onderzoekingen Dr. J. A. F. Orbaan. De geleerde, wiens advies tot de oprichting van gemeld Instituut aanleiding had gegeven, ons medelid Dr. Blok, stelde Uwer Excellentie voor dat de voorloopige werkplannen der heeren Brom en Orbaan in handen onzer Commissie zouden worden gesteld; Uwe Excellentie besloot bij opdracht van 20 Mei 1904 overeenkomstig dit voorstel. De heeren Brom en Orbaan hebben aan deze opdracht voldaan, en onze Commissie heeft twee vergaderingen, gehouden den 6^{den} September en 29sten November 1904, gewijd aan de behandeling hunner werkplannen, en aan de beantwoording van eenige vragen welke naar aanleiding dier werkplannen zich opdeden. Al aanstonds bleek in de vergadering van 6 September onze Commissie van oordeel, dat van de aanwezigheid van Dr. Brom te Rome allereerst ware gebruik te maken

ter verkrijging eener gedetailleerde beschrijving der archivalia in Italië, belangrijk voor de geschiedenis van Nederland, welke gedetailleerde beschrijving zoude hebben voort te bouwen op den grondslag, door ons medelid den heer Blok in het Verslag zijner Italiaansche archiefreis ('s-Gravenhage 1901) reeds gelegd. De heer Brom, ter vergadering van 6 September aanwezig, verklaarde zich bereid om een dergelijke gedetailleerde beschrijving op zich te nemen, en tevens, om de Commissie te berichten omtrent hetgeen Italiaansche archieven en bibliotheken aan bouwstoffen mochten inhouden voor de uitgaven n°. 12, 13, 15, 26, 39, 48 en 49 van ons Overzicht. Voorts bleek ter vergadering van 6 September, in verband met het aan Dr. Brom gedaan verzoek, de wenschelijkheid dat de Commissie de vraag onder de oogen zag, welken invloed haar eigen bestaan moest hebben op de van Staatswege ingestelde wetenschappelijke onderzoekingen in buitenlandsche archieven in het algemeen. Zij vond hare medeleden de heeren Blok en Kernkamp bereid, rapport uit te brengen „omtrent den stand van het aangevangen systematisch onderzoek in buitenlandsche archieven naar archivalia, belangrijk voor de geschiedenis van Nederland; daarbij een overzicht te geven van hetgeen verricht is en van hetgeen nog te doen overblijft; en tevens aan de Commissie hunne denkbeelden mede te deelen omtrent het verband dat zou kunnen worden gelegd tusschen de verdere leiding van genoemd systematisch onderzoek en de leiding van den arbeid der Rijks Geschiedkundige Publicatiën". Het rapport der beide heeren kwam in den 9den November 1904; het werd behandeld den 29sten daaraanvolgende. Deze behandeling leidde tot het dubbel verzoek aan Uwe Excellentie gedaan bij schrijven onzer Commissie van 6 December 1904: „dat voortaan alle van Rijkswege ingesteld wetenschappelijk onderzoek in buitenlandsche archieven onder de leiding der Commissie worde gesteld", en „dat geen publicatiën van historische documenten van Rijkswege zullen worden ondernomen dan op advies der Commissie". Voorts werd in de vergadering van 29 November besloten, over het door den heer Orbaan ingediende werkplan het advies in te winnen van Dr. C. Hofstede de Groot.

De Commissie van Advies voor 's Rijks Geschiedkundige Publicatiën,

Th. H. F. van Riemsdijk, *Voorzitter.*
H. T. Colenbrander, *Secretaris.*

's-Gravenhage, 31 December 1904.

Het Rijksarchief in Noordbrabant.

I. *Gebouwen en meubelen.*

De toestand van de dienstlokalen en de bewaarplaatsen is uitstekend. De inrichting voldoet voortdurend aan alle redelijke eischen. Zij is bij uitstek praktisch en gemakkelijk. De ligging der bergplaatsen ten opzichte der werkvertrekken is bijzonder geschikt. Wat er aan plaats in de laatste op den duur te kort komt, is op eenvoudige wijze te winnen door aanwending van eenige ruimte in het hoofddepôt, vlak achter de beide werkkamers, tot zitplaats of werklokaal. Boven bieden hiervoor de in het vorige jaar in plaats van een paar boekenrekken gezette kaartentafels goede gelegenheid, terwijl de plaatsing der snijtafels tusschen de voorste steunramen der benedengalerij aan de binderij een heel goede ruimte bezorgen, en de groote benedenzaal voor het publiek vrijlaten zal.

De bestemming van dit vertrek voor leeszaal is hoogst gewenscht, wijl de tegenwoordige leeskamer te klein en 's winters minder goed te verwarmen is. Doch zij zal eerst kunnen plaats vinden als de teruggaaf van de griffie-archieven over 1850 — c. 1879 geschieden kan. Het grootste deel hiervan toch is in de bedoelde zaal tot de zoldering toe opgetast in afwachting der overbrenging in de nieuwe kasten van het depôt der provinciale griffie, welke vermoedelijk in den a.s. zomer zal kunnen geschieden.

Kleine gebreken van ons gebouw, waarin geleidelijk verbetering is aan te brengen, behoef ik ditmaal niet op te noemen. Aan de voorzieningen ten aanzien van het licht waarvan ik in mijn vorige jaarverslag sprak wordt voortgegaan. Al de muren van de depôts zijn nu wit geverfd. Ook zijn thans de lichtramen op den voorzolder en in de kelders aangebracht, wat inderdaad een belangrijke verbetering bracht.

Een groot, niet zoo gemakkelijk te verhelpen gebrek, moet ik echter met nadruk onder de aandacht brengen. Ik doel niet zoozeer op het verleden jaar reeds op den voorgrond gestelde feit

dat de ondergalerijen van het zijdepôt door de engte der straat aldaar veel te donker zijn en op het groote gevaar voor dat geheele depôt in geval van brand in het slechts 3 meter verwijderde en hooge zijpand aldaar. Doch ik moet wijzen op het steeds meer nijpende *ruimtegebrek*. Het gebouw is nu overvol geraakt. De laatste aanwinsten staan op de vloerlatten, nadat de zolders tijdelijk zijn volgeladen. En als de griffie-archieven over 1850 — c. 1879 straks weder afgegeven zullen zijn, zal het gebouw nog precies vol zijn, zonder eenige noemenswaardige ruimte over. Dat is niet goed met het oog op de zekerheid dat in de naaste toekomst bergruimte beschikbaar moet zijn. Ik ware niet verantwoord als ik daarop thans niet wees. Ten eerste zullen de naar aanleiding van de jongste wijziging der Notariswet over te nemen oude notaricele protokollen en minuten opnieuw tot bezetting van de zolders nopen; zelfs zullen deze overnemingen die zolders stellig geheel doen innemen wijl de bedoelde bescheiden voor deze provincie bijzonder talrijk en omvangrijk zijn. Ten tweede dient eindelijk weder eens voortgegaan te kunnen worden met de overneming van de in slechte raadhuizen gevaar loopende oude gemeente-archieven, welke vele gemeentebesturen de laatste jaren aanboden af te staan voor het centrale Archief in de provincie, doch welke ik wegens ruimtegebrek nog niet aanvaarden kon. Ten derde is het te voorzien dat over eenigen tijd ook nog andere archiefverzamelingen een plaats in ons depôt zullen moeten bekomen.

Om deze redenen schijnt het gebiedend plicht thans, nu het tijd is, aan uitbreidingsplannen de noodige aandacht te wijden, waarbij dan tegelijk, in het gemis aan een archief-conciergerie zal kunnen voorzien worden.

II. *Reddings- en brandbluschmiddelen.*

Ook dit jaar geven deze geen aanleiding tot bijzondere opmerkingen of mededeelingen. De beproeving had geregeld plaats.

Alleen verdient opmerking dat de weerstand der bliksemafleiders is toegenomen. Hij was echter nog juist gering genoeg om den onderzoekenden deskundige te veroorloven de leiding goed te keuren.

III. *Toestand der verzamelingen.*

De verbetering van den toestand der griffie-archieven is geleidelijk voortgezet.

Evenzoo de herbinding voor zooveel noodig van de Bossche schepenprotokollen. Deze is evenwel nu niet langer beperkt

tot de banden welke moesten worden uitgeleend en vooraf hersteld dienden te worden, doch is meer algemeen ter hand genomen. De congierge-binder heeft er dit jaar 25 herbonden, nl. de nrs: 183, 329, 334—336, 338, 358, 361, 385, 386, 389, 391, 392, 394, 395, 405, 406, 448, 449, 451, 452, 455, 456, 462, 464; alle even stevig en goed. De oude rugschriften worden steeds nauwkeurig en gelijkvormig overgenomen.

Voor het inbinden van de nieuwe aanwinsten der boekerij wordt geregeld gezorgd; evenzeer voor het opknappen van kaarten, losse bescheiden enz.

Het oud-archief onderging weder een algemeene schoonmaak, waarmede de assistent-binder een geruimen tijd gedurende de voormiddagen bezig was. Het werk is nog niet geheel voltooid. Er werd weder als vroeger gebruik van gemaakt om eenige schepenbanks-archieven na te zien, met de lijsten of inventarissen te vergelijken en beter te doen verzorgen en zoo noodig kartonneeren.

Hierin heeft in het bijzonder ook gedeeld het zeer omvangrijke archief der voormalige schepenbank van 's-Hertogenbosch, dat ik geheel door mijne handen heb laten gaan en een algemeene ordening heb doen ondergaan, waarover straks nader. Eveneens het ongeveer driemaal kleinere, maar toch nog een 60 meter planklengte beslaande schepenbanksarchief van Tilburg en Goirle, dat de commies mr. Ebell in bewerking heeft.

Bij dit laatste archief zijn o. a. de bandjes vernieuwd van de oude protokollen, die gebonden waren in perkamenten bladen beschreven met middelnederlandsche verzen. Deze bladen zijn daarna door dr. D. Bellaard alhier, wiens aandacht er op gevallen was, afgeschreven en door prof. Verdam onderzocht. Deze herkende ze gereedelijk als een tekst van Maerlant's Spieghel Historiael, en deed er eenige mededeelingen over in een vergadering van de Maatschappij van Nederlandsche Letterkunde te Leiden. Daarna heeft dr. Bellaard voornoemd ze uitgegeven in het tijdschrift dier Maatschappij onder den titel van „Nieuwe fragmenten van Jacob van Maerlant's Spieghel Historiael" (juister ware „nieuwe lezingen in M.'s Sp. H." of „Fragmenten van een onbekend Hs. van M's Sp. H.").

Zij zijn nu gevoegd bij onze kleine collectie bladen van missalen, incunabelen enz., van boekbanden afkomstig. Bij deze verzameling, reeds door mijn ambtsvoorganger aangelegd, heb ik, steeds met vermelding der laatste herkomst, al dergelijke beschreven en bedrukte bladen en blaadjes perkament of papier van hoogen ouderdom gevoegd, welke bij het herbinden van oude protokollen gevonden zijn. Eenige zijn indertijd op verzoek van wijlen dr. Campbell aan de Koninklijke Bibliotheek afgestaan.

IV. *Ordening en inventarisatie.*

Bij het opmaken van mijn vorige jaarverslag verkeerde ik in de verwachting dat in den zomer van 1904 de griffie-archieven over 1850—c. 1879 naar de nieuwe bewaarplaats dier griffie overgebracht zouden worden. Ik had daarvoor alles, zooals ik mededeelde, zoo goed mogelijk voorbereid. De omstandigheden beletten echter de opneming in het bedoelde nieuwe gebouw, zoodat zij nogmaals een jaar werd verschoven.

Over het daaruit voor ons voortspruitende ongerief bij het steeds meer nijpende ruimtegebrek schreef ik boven reeds een woord. Door optassing in het groote benedenvertrek, tot aan de 5 meter hooge zoldering toe, door het beladen van de zolders op tijdelijke schragen en hulprekken, en ten laatste door deponeering op de vloerlatten tusschen eenige kasten-rijen, hebben wij ons tot heden zoogoed mogelijk gered. Zoo is gezorgd, dat de oude verzamelingen hun behoorlijke plaats in de depôts zonder persing of stapeling konden behouden, zoodat zij bij de bovenbesproken schoonmaak behoorlijk nagezien, verzorgd en herplaatst konden worden. Zoo is tevens gezorgd, dat nu de dossiers onderhanden genomen konden worden, welke de staart vormen der algemeene chronologische collectie (1) van het archief der Commissarissen des Konings.

Zooals ik in het vorige verslag meldde, had ik na voltooide regeling dier collectie, deze serie toen voor dringender werk moeten laten rusten. Het nieuwe uitstel der terugbrenging naar de griffie werd thans benut voor een grondig onderzoek en algeheele regeling er van. Zij wordt nog voortgezet, doch zal vóór de overbrenging naar de griffie wel voltooid kunnen worden, wijl ik verwacht dat deze niet eerder dan in den loop van den zomer zal kunnen plaats vinden.

Het werk heeft opnieuw vele verrassende vondsten opgeleverd. Tal van geagendeerde stukken, ja geheele verzamelingen van zulke stukken of dossiers over eenig belangrijk onderwerp, zijn voor den dag gekomen: o. a., om er een paar te noemen, over de plannen tot verbetering van de afwatering in het noordoosten van Noordbrabant en over de vaststelling der reglementen voor

---

(1) Er zijn eigenlijk 3 collecties, behoorende bij de Agenda's A (algemeene zaken tot de competentie van den C. d. K. behoorende), B (jachtzaken) en C (belastingzaken). Doch de collectie B eindigt reeds met de invoering der jachtwet van 1857 en behoort dus feitelijk bij het oudere griffie-archief thuis. En de serie C loopt maar tot augustus 1857. Ook loopen de beide collecties nog over een korten tijd samen.

Geertruidenberg (geschil van de Provincie met de gemeente Besoyen over de bijdrage dier gemeente in de kosten; 1853),
van Heesbeen naar Drongelen (1869),
van Helvoirt naar Nieuwkuik (1868),
van Hilvarenbeek naar Oirschot (1868),
van Lieshout naar Stratum (1869),
van Maarheeze naar Budel (1868),
van Michielsgestel over den-Dungen naar Berlicum (1869),
van Moerdijk naar Lage-Zwaluwe (1868),
van Oss naar Herpen (schadeloosstelling voor ingenomen grond; 1858),
van Oss naar Oyen (1868),
van Oefelt naar Uden (1868),
van den Ruigenhilschen dijk naar Halsteren (herstelling traverse Dinteloord; 1856),
van Someren over Asten naar Limburgsche grens (1860),
van Standdaarbuiten naar Zevenbergen (1868),
onder Ulvenhout (1856),
van Vlijmen naar Sprang (hermeting van gronden onder Vlijmen; 1865),
van 't Wildt naar Lithoyen (1869),
van Uden naar Overlangel (herstel brug; 1869),
tot herstel der gemeenschap in de traverse der Beersche Maas (1869).

B. *Stukken betrekking hebbende op werken langs wegen:*

Bouwen van een huis aan den weg Tilburg—Best onder Best (1858); idem idem aan den weg Eindhoven—Arendonk onder Duisel (1858).

Dichten of dempen van een gedeelte bermsloot langs den weg Eindhoven—Arendonk door het R. K. kerkbestuur van Gestel & Blaarthem (1858); idem idem langs den weg Tilburg—Best onder Best (1858 en 1859); idem idem langs den weg Gemert—Aarle-Rikstel onder Beek & Donk (1859).

Maken van een dam in de bermsloot langs den weg Ulvenhout—Baarle-Nassau (1863), idem van een brug over de bermsloot onder Baarle-Nassau (1859).

Maken van uitwegen op den weg Bergen-op-Zoom—Putte onder Ossendrecht (1859).

Aankoop van gronden langs den weg Steenbergen—Roosendaal (1863).

Lijst van te verpachten gedeelten van provinciale wegen ter beplanting gedurende den tijd van 50 jaren (1867).

Maatregelen tot zandverstuiving onder Alphen (1868).
Ontworpen kanaal naar Tilburg (1869).

Bij gemis van een agenda-nummer konden enkele bescheiden betreffende belangrijke onderwerpen geen plaats krijgen in de chronologische collectie. Ik noem:

1. Verhurings-akte van den moestuin achter het Paleis van Justitie te 's-Hertogenbosch (1858).

2. Contract over een te maken uitgang ten behoeve van een perceel moestuin achter het Paleis van Justitie te 's-Hertogenbosch (1858).

Deze bescheiden hebben wij bij de verantwoordingsstukken gelaten omdat zij er natuurlijk mede in verband staan en hunne aanwezigheid met het oog op hun geringe aantal gemakkelijk op den omslag te vermelden viel.

Zoo is ook geschied met de jaarlijks of periodiek voorkomende verpachtakten, die niet geagendeerd waren.

Wat wij natuurlijk weder niet bij de verantwoordingsstukken gelaten hebben, zijn de geheel heterogene bescheiden welke wij er bij verdwaald vonden. Hieronder noem ik op:

Correspondentie-stukken over voorgevallen ongeregeldheden te Grave, Heusden, Oosterhout, Roosendaal en Stratum bij de nationale feestviering op 1 april 1872, behoorende tot het geheim archief van den C. d. K.

Van de gelegenheid om elders van stukken uit dit Archief gebruik te maken, is in het afgeloopen jaar weder een zeer druk gebruik gemaakt. Daartoe werden Bossche schepenprotokollen en nog eenige andere bescheiden tijdelijk gedeponeerd in het Gemeente-Archief te Amsterdam, in de Universiteits-Boekerij aldaar, in het Rijks-Archief te 's-Gravenhage, in dat te Haarlem, in het Gemeente-Archief te Dordrecht, in de Boekerij der Kon. Militaire Akademie. Alle stukken werden steeds in behoorlijken staat en tijdig terug ontvangen. Zij werden niet verzonden zonder eerst nauwkeurig te zijn nagegaan en beschreven en zoo noodig hersteld. Zoodoende had ik gereede aanleiding geleidelijk het ondernomen werk voort te zetten der beschrijving van de Boschprotokollen. Dit jaar beschreef ik op de in vorige verslagen meegedeelde wijze de banden 130—143, loopende over de jaren 1525—1533, herzag ik echter tevens die van de banden 163—165, 167—177 en maakte een geheel nieuwe beschrijving op van band 183. Deze laatste is van een zeer lastige samenstelling, welke voor het terugvinden der dateering van de akten een scherp

en de laatste acht in blanco, behoudens op fol. 418 het slot der laatste akte van fol. 417, en op fol. 425 verso (achterblad van het katern) een renvooi in de akte van fol. 400 (voorblad van het katern);

het vierde: 8 bladen (426—433), waarvan fol. 430 verso—433 in blanco;

het vijfde: 10 bladen (434—442), waarvan het 9e weggesneden, het 8e en 10e (fol. 441 en 442) in blanco.

Dit laatste katern heeft op het voorblad (fol. 434) tot opschrift „Pro oppido" en behelst de verpachtingen van stadsaccijnzen van october 1551; fol. 434 is overigens in blanco.

3, fol. 443—466. Een katern met akten gepasseerd door den secretaris *W. Scellens* van 16 *tot* 21 *mei en van* 16 *juni*—18 *september* 1556.

Bestaat in 24 bladen, genrd. 443—466. Fol. 449—460 hebben een zelfstandig katern van 12 bladen gevormd; daaromheen is een ander geslagen (fol. 443—448 en 461—466). Van het eerstbedoelde zijn de buitenbladen 449 en 460, en is ook fol. 459, in blanco. Van het tweede zijn het voorste blad (443) en de laatste 7 (448 en 461—466 alsook fol. 447 verso onbeschreven.

4, fol. 467—503 bis. Een protokol gehouden door *denzelfden secretaris* van *Remigii* (1 *october*) 1556—15 *juli* 1557.

Bestaat in 2 katerns, omvattende de bladen 467—486 en 487—503 bis (fol. 503 bis is over de lengte ruim half weggesneden). Fol. 500 verso—503 bis zijn in blanco.

5, fol. 504—508 en 534—538. Een fragment-protokol (gehouden door *denzelfde*?), beginnende met *october* 1559.

Een katern van 5 vellen, waarvan de 5 blanco achterbladen (genrd. 534—538) volgen achter de volgende 2 fragmenten. De voorbladen (fol. 504—508) bevatten de akten *tot* 16 *janri.* 1559/60, doch fol. 504 is in blanco.

6, fol. 510—523. Een katern met akten *van* 7 *october* (1553)—2 *augustus* 1554.

Telt 16 bladen (fol. 510—523), terwijl tusschen fol. 520 en 521 twee bladen zijn weggesneden.

Fol. 514 verso, 515 verso, 517 verso—523 zijn in blanco.

7, fol. 509 en 524—533. Een katern bevattende akten van den secretaris *Wouter Scellens* van 11—22 *september* 1554.

Telt 18 bladen, genrd. 509 en 524—533, zijnde tusschen fol. 529 en 530 vijf bladen weggesneden.
Fol. 509 is titelblad; 531 verso—533 zijn in blanco.

8, fol. 539—571. Een katern bevattende akten (van den secretaris *W. Scellens*) van *october* 1557—*juli* 1558 en (fol. 551) een van 15 *october* 1558.
Heeft 32 bladen, genrd. 539—571, zijnde het getal 545 bij de nummering overgeslagen.
Fol. 557, 563—571 zijn in blanco.

9, fol. 572—575. Een katern bevattende akten van 28 *augustus* 1563.
Heeft 8 bladen waarvan alleen de 4 voorbladen (fol. 572—575) beschreven zijn, en de 4 ongenummerde achterbladen (in blanco) volgen achter het volgende katern (n^{0}. 10) dat midden in dit katern is ingenaaid.

10, fol. 576—592. Protokol van den secretaris *W. Scellens* (?) bevattende akten uit het tijdvak *Remigii* 1567 *tot* 4 *augustus* 1568 (fol. 576—590), van 26 *jan^{ri}*. 1569/70 (fol. 591) en van 3 *jan^{ri}*. 1571/72 (fol. 592 r^{to}).
Fol. 590 is recto grootendeels, verso geheel in blanco; fol. 592 verso is eveneens onbeschreven.

B. Een tafel op dezen band, c. 1745 vervaardigd op 44 genummerde bladen.

Vóórin zijn oudtijds twee schutbladen bijgevoegd, waarvan het eerste als opschrift heeft:
„*Grootaert et Scellens* 1551 *LI.*" Het vóór het 2de protokol bijgeplakte blad n^{0}. 350, is van dezelfde papiersoort en heeft als opschrift van dezelfde hand „1551 *Scellens LI.*"
Bij het inbinden in de 18e eeuw zijn vóór 3, achter eveneens 3 schutbladen bijgevoegd, bij welke zoo vóór als achter een strook van een perkamenten schepenbrief uitkomt, binnen tegen het plat vastgeplakt.

Uit de oude stadsrekeningen van 's-Hertogenbosch is een en ander na te sporen omtrent de vroegere verzorging van de Bossche protokollen. Ik laat een overzicht hier volgen van hetgeen ik vond in de door R. A. van Zuylen uitgegeven uittreksels.
In 1732 is de nieuwe kamer in de groote kerk en de ijzeren kist daarin door een smid voor *f* 3.— geopend en zijn de drie sloten van de laatste gangbaar gemaakt; en in het volgende

jaar werd aan DANIEL BRUYNSMA „voor 't in orde brengen van stads archive ent beschrijven van de inventaris van deselve en verschot" 24 gulden 11 stuivers betaald. Nog een jaar later ontving deze Bruynsma voor een register van alle stads- en gasthuisrekeningen 10 gulden.

De bovenbedoelde inventaris van dezen Bruynsma is stellig die, welke is opgenoemd in het eenige ooit over den toestand van het oud-Bossche stadsarchief verschenen uitvoerige jaarverslag (n.l. dat over 1866) onder n°. 556, en onder datzelfde nummer in v. Zuylen's gedrukten catalogus van 1860 van het Bossche archief. Die inventaris, van 11 nov. 1733, begint met de stukken gevonden in de komme in St. Janskerk en vermeldt verder o. a. ook „de geschreven boeken en anderen in de kast op de kamer van heeren schepenen."

Uit niets blijkt dat deze inventarisatie iets anders heeft meegebracht dan een eenvoudige catalogisatie, zonder verzorging. Spoedig echter is ook daaraan de hand geslagen. In 1737 zijn WILLEM ROELS en PETRUS VAN BRUGGEN, „clercquen ter secretarije, voor een extra douceur *voor het in ordre redigeren* (sic) van verschijde notaricele prothocollen," met 63 gulden gehonoreerd; in 1742 en 1743 is Willem Roels alleen met 100 gld. 10 stuivers en met 114 gld. 8 st. betaald voor het *in ordre dirigeren en inbinden* van de protokollen van afgestorven notarissen; terwijl in 1761 Willem Roels, steeds nog klerk ter secretarie, met 86 gld. 1 stuiver en 10 penningen betaald is voor het „*in orde brengen en inbinden*" van de in dat jaar ter secretarie overgebrachte protokollen der afgestorven notarissen.

Bij de post van 1742 wordt vermeld, dat zij 67 protokollen betrof. Alzoo geschiedde toen het werk voor 1 gld. 10 st. per deel. Bij de latere betalingen wordt geen aantal der protokollen opgegeven. Doch ook toen zal de eenheidsprijs wel vastgesteld zijn, — welke in verband met het bedrag van de posten dan iets grooter of kleiner dan 1½ gulden geweest moet zijn. Men liet dergelijk werk in den regel voor aangenomen prijs doen. En Willem Roels deed ook ander bijwerk in die jaren volgens vasten eenheidsprijs. In 1742—1748 en in 1750 ontvangt hij voor het maken van tafels op de secretarieele of schepenbanksprotokollen der 17e en 16e eeuwen (1) telkens belangrijke be-

(1) Sinds het begin der 18e eeuw moesten die tafels door de Bossche secretarissen geregeld worden gemaakt op hun protokol, ingevolge de Waarschuwing door den Raad en Leenhof van Braband enz. dd. 4 juli 1704 tegen de verduistering der leenen en de vervreemding van 's Leenhofs rechten (Groot Placaatboek V, 766).

Gelijk genoegzaam bekend is, was de Bossche schepenbank de eenige in de Meierij, voor welke leengoederen mochten worden vervreemd, bezwaard enz.

dragen, in 1745 bijna 800 gulden. Bij de betaling in 1747 wordt de maatstaf van berekening medegedeeld. „Te samen 8364 bladeren registers, 761 fo. a 5½ stuyver per folio, facit 210 gld. 10 st.", staat er volgens van Zuylen, wat ongeveer uitkomt. In 1750 wordt gezegd, dat de betaling geschiedde volgens resolutie der heeren van de leden dd. 14 februari 1750.

Ik twijfel niet of een gezet onderzoek in de bijlagen der rekeningen zelve en in de resolutie-boeken van den magistraat zal veel meer gegevens opleveren, wellicht bijzonderheden over de inbindingen, voorafgegaan aan die waaraan de tegenwoordige samenstelling der banden te danken is. Voorzeker kunnen zulke bijzonderheden voor de oplossing van sommige moeilijkheden bij de beschrijving der banden en de bepaling der data voor de akten van nut zijn. Doch het licht over de juiste samenstelling zelve, over den samenhang der bladen, katerns en protokollen in elken band, moet ten slotte toch in hoofdzaak ontstaan door een nauwkeurig, scherp en ontledend bekijk met een in dergelijk werk eenigszins ervaren oog. Een werk, waarbij ten slotte de handschriften leven krijgen door de opkomende kennis omtrent de makers en hunne eigenaardigheden, en dat prikkelt om hetgeen soms lang verborgen blijft en alleen door veel combinatie, gissingen en vergelijkingen te ontdekken en te verklaren valt.

Zooals ik boven reeds mededeelde heb ik ook de andere bestanddeelen van het oud-rechterlijk archief van 's-Hertogenbosch dit jaar onderhanden genomen. Dat archief is in 1882 door mijn voorganger overgenomen van de griffie der arrondissementsrechtbank alhier. Het bestond toen, volgens de opgaaf in het verslag van dat jaar (1) in:

a. secretarieele protokollen over de jaren 1368—1811, 991 registers en losse stukken;

b. archief Hooge Vierschaar, 8 rollen over 1791—1811, 19 registers van vonnissen enz. over 1704—1811, en processtukken en akten;

c. schepenen-commissiën (middelen te Lande), 8 registers, losse akten en processtukken;

d. schepenbank, 117 registers over 1735—1811.

Deze opgaaf is ontleend aan de c. 1845 opgemaakte lijsten der oude rechterlijke archieven, op de bedoelde griffie bewaard. Juist voor het oud-rechterlijk archief van den-Bosch zijn die lijsten echter bijzonder gebrekkig en bovendien onvoltooid. De gebrekkigheid blijkt al uit de indeeling (ook de secretarieele

(1) Archiefverslagen V, 1882, blz. 56.

protokollen hooren onder *d*) en uit het feit, dat als afkomstig van de in 1803, volgens de rechterlijke organisatie van dat jaar voor het departement Brabant, opgerichte Hooge Vierschaar, rollen en vonnisboeken zijn gerekend van veel vroegeren tijd. En wat de onvolledigheid betreft: de zeer talrijke losse stukken, dossiers van procedures, boedelpapieren, rekwesten enz. zijn slechts voor een klein gedeelte op de lijsten, met een poging tot omschrijving, vermeld; voor de groote rest zijn zij verzwegen.

Deze verzameling is later niet onbelangrijk uitgebreid met de door mij van het gemeentebestuur alhier overgenomen rollen en vonnisboeken, waarbij nog enkele aktenregisters, processtukken en (boedel)rekeningen.

Thans is het geheele zoo belangrijke Bossche schepenarchief nader onderzocht. Daarbij heb ik een gezet onderzoek ingesteld omtrent de rechtspraak der Bossche schepenen, wier rechtsgebied zich uitstrekte:

a. bij *ingebod* (1) over de geheele Meierij van 's-Hertogenbosch, het Land van Ravestein (waarvoor het in 1328 door hertog Hendrik is bevestigd en 24 februari 1454 door Kanselier en Raad van Brabant nog versterkt), het graafschap Megen, de Geldersche heerlijkheden Oyen, Dieden en Herwaerden, het Brabantsche doch buiten de Meierij van den Bosch liggende Poppel, en Ravels in de Kempen;

b. in appel van alle vonnissen van banken binnen het gebied waar den-Bosch overhoofdig was, met name in de geheele Meierij van den-Bosch, verder van die der stad Landen, de oudste van Brabant, van het dorp Dormalen in Brabant, van de stad Vianen, en sinds 1346 (toen Lith en Lithoyen het appel op Luik ontzegd is) ook van Herwaerden;

c. bij beschrijfbrieven of indaging in geval van weigering van justitie door onderhoorige of andere of lagere rechtbanken, o. a. in Ravestein en in Megen;

d. in reformatie of in revisie, in geval van verzet tegen simpele contumaciën, in de Meierijsche dorpen tegen onwetende partijen verkregen (contumaciale zaken); —

terwijl den Bosch, zelf hofvaart hebbende te Leuven (art. 31 van het Privilegium Trinitatis), *hoofd* is van:

Grave, Kuik en Oyen (brief van Maximiliaan en Maria dd. 26 november 1481 en van Willem van Oranje van 6 augustus 1559),

---

(1) Een zeer oud recht van den-Bosch. De ingebieders mogen citeeren en vóór Bossche schepenen indagen allen die onder het Ingebod wonen en die hunne personen of goederen voor schepenen van den-Bosch verbonden hebben.

Ravestein, Herpen en Uden c.a. (compromis van hertog Wenceslaus met Walraven van Valkenburg en Ravestein van 1345, door keizer Karel IV bevestigd; brief van Philips, heer van Ravestein dd. 20 mei 1526; brief van Karel V dd. 25 mei 1526; brief van Karel V dd. 25 mei 1537; tractaat van Venlo dd. 7 september 1543).

Megen (brief van Karel V dd. 22 november 1537),

Helmond (brief van Jan van Berlaer, heer van Helmond, dd 12 juli 1394),

Eindhoven (brief van hertog Hendrik van Lotharingen de anno 1232),

Delft (brief van scabini, iurati et tota universitas de Buscoducis dd. juli 1259).

In de eerste plaats echter hadden de schepenen van den-Bosch jurisdictie over alle *crimineele en civiele zaken* betreffende feiten, goederen en rechten, geschied, gelegen of gevestigd in de stad en haar vrijdom (waartoe Den-Dungen, Orten, Hintham en Reut of Isabel behoorden). Tevens, ten verzoeke van partijen, over alle zaken van de Bossche binnen- en buitenpoorters en poorteressen, over hunne goederen, waar ook gelegen, en over obligatiën, geloften, contracten, renten, pachten en schulden en alle goederen, welke bij schepenbrieven van den-Bosch verkregen waren. Bovendien in *belastingzaken* of zoogen. pachterszaken, nl. bij beweerde te hooge, onbillijke of onverschuldigde zetting door de pachters der beden of eenige andere collecte, schatting of tollen. Dan hadden zij nog de eigenaardige bevoegdheid om *miserabele personen* (weduwen, weezen en armen) aan kort recht te helpen; de bevoegdheid tot inschrijving van zoogen. *compulsorie-brieven* (dwangbrieven of letteren-requisitoriaal met bevel tot het hooren van getuigen), en recht tot het uitvaardigen van *brieven van iuris-subsidie* (bevelen om hunne vonnissen door de officieren van 's hertogs leenmannen in de Meierij te laten executeeren).

En wat de volontaire jurisdictie betreft, deze was zeer uitgebreid. De Bossche schepenen toch mochten staan over akten van transport en verbinding van alle goederen, renten, pachten en cijnzen, gelegen in de geheele Meierij, terwijl de schepenen van de andere plaatsen alleen bevoegd waren voor de goederen enz. binnen hun eigen dingbank gelegen of gevestigd. Daarbij hadden alleen de Bossche schepenen recht dergelijke akten betreffende leengoederen te passeeren.

De contentieuse rechtspraak geschiedde in *genechten*. Drie jaargedingen (welke hun oorsprong vinden in de stille waarheden en de gemeene waarheden of eeningen van de middeleeuwen) moesten worden gehouden, doch deze, welke eerst nog wel een

afzonderlijke rol deden vormen, vervielen langzamerhand (in pachtzaken hebben zij zich het langst gehandhaafd, in den-Bosch nog in 1746). De manier van procedeeren was overigens zeer nauwkeurig vastgesteld, in het bijzonder in de ordonnantie van Karel V dd. 2 juni 1530.

In verband met dit onderzoek is de uitgebreide verzameling der verschillende soorten van rollen thans geregeld, nadat de vele fragmenten van losgeraakte rolboeken en sententieregisters waren uitgezocht en terechtgebracht. Eveneens de seriën dier vonnisboeken, der registers met appellatiën, met procuratiën ad lites, van borgstellingen in cas van proces of appel, van commucatoiren, reformatiën, enz. De dossiers van procedures, requesten-civiel, letteren-requisitoriaal, informatiën, declaraties en rekeningen van kosten enz. sluiten zich bij die registratuur aan, zijn dan ook thans daarachter geplaatst; waarop de retroacta der voluntaire jurisdictie, zoogen: secretarieele protokollen, volgen. Daarna komen de rekeningen wegens voogdijen en curateele en van insolventie en geabandonneerde boedels of geëxecuteerde goederen met hunne bijlagen, waarop de registers van taxatiën, die van lijsten voor 20e en 40e penning en dergelijke en nog sommige bijzondere registers en stukken de verzamelingen besluiten.

Zoo is nu in hoofdzaak het schepenbanksarchief van 's-Hertogenbosch geregeld. De respectabele hoeveelheid losse stukken moet echter beter en nader worden uitgezocht, waarna eerst tot de inventariseering van het geheele archief kan worden overgegaan.

De heer Ebell heeft zich weer het geheele jaar door bij tusschenpoozen beziggehouden met de regeling der losse stukken van het schepenarchief van Tilburg en Goirle. Een deel hiervan was zeer verward en bovendien met tal van kladden, notities, memorietjes, lijsten, brieven enz. van de secretarissen verward Wat van deze kladden enz. nog eenigermate in het oud-gemeentelijk archief van Tilburg zou kunnen passen of daarvoor van eenige waarde zou kunnen zijn, verzamelt de heer Ebell zorgvuldig. Reeds een paar malen is een kleine bezending van die stukken, welke overigens van niet veel belang zijn, aan het gemeentebestuur toegezonden. Daarvoor worden de reçu's nog ingewacht. Uit mededeelingen van gezegd bestuur bleek mij dat men veel meer verwacht had. Doch inderdaad is nu wel gebleken dat de schifting in oud-rechterlijk en oud-gemeentelijk archief, in 1889 te Tilburg geschied, den omvang en toestand dezer archieven en de omstandigheden in aanmerking genomen, nog al heel nauwkeurig is geschied, en dat in elk geval niet meer aan oud-gemeentelijke stukken tusschen het schepen-archief verscholen en

reid is overgenomen dan aan over het hoofd geziene oude rlijke stukken onder het gemeente-archief achtergelaten is. heer Ebell had aan het eind van het jaar het lastigste te zijner taak volbracht en de meest verwarde portefeuilles ewerkt, die waarin de meeste oogst van gemeentelijke en te verwachten viel. Dit jaar zal hij de hand aan de re regeling kunnen slaan. Intusschen heeft hij, door een stellen onderzoek daartoe geleid, ook twee andere oud-rlijke archieven ter hand genomen, geordend en geïnven-erd, n.l. die van De-Werken en van Sleeuwijk.

verband met de in uitzicht gestelde nadere aanwinst van alia, afkomstig van het Bossche Jezuieten-collegie, is de king van de uit het Rijks-archief in Limburg het vorige erkregen bescheiden voorloopig niet voortgezet.

resultaten onzer werkzaamheid in 1904 kan ik verder ermelden dat door den klerk op een vijftal protokollen de schepenbank van Moergestel met het oog op een zoek tafels zijn gemaakt, en dat ik orde heb gebracht in ndschriftelijke nalatenschap van den Bredaschen archivaris A. G. Klein, welke daarna voor het Rijk is aangekocht, arover straks nader.

laatste maanden van het jaar heb ik bijna geheel gewijd e reizen en zorgen voor de gemeente-archieven.

V. *Uitgaaf van bescheiden uit het Archief.*

ronder valt ook dit jaar niets te vermelden.

VI. *Aanwinsten en Verliezen.*

de aanwinsten voor de verschillende onderdeelen onzer nelingen, in 1904 verkregen, doe ik als van die over de jaren weder afzonderlijk verslag. Verliezen zijn niet n. Hier verdient aangestipt te worden dat van de sche stukken, waarvan ik het vorige jaar de aanwinst in t stelde, een gedeelte is ontvangen, met toezegging neer.

r de hiervóór aan het slot van hoofdstuk IV bedoelde nst van de nagelaten handschriften van mr. A. G. Klein, en advokaat te en archivaris van Breda, wil ik hier nader g doen.

e papieren waren aan de vereeniging tot uitgaaf van aderlandsche rechtsbronnen te koop aangeboden en daarbij luid als in hoofdzaak den apparatus te bevatten voor een

groote uitgaaf van Bredasche rechtsbronnen. De voorzitter dezer vereeniging, mijn ambtgenoot in Utrecht mr. S. Muller Fz., endosseerde de zaak aan mij, omdat zoo'n voorraad als geheel natuurlijk in geen geval een uitgaaf dier vereeniging zou kunnen vormen en omdat het onderzoek en de overweging van een aankoop voor het Noordbrabantsch Archief op mijn weg zouden liggen. De zaak trok mij aan omdat wijlen mr. Klein mij door zijn geschriften bekend was niet alleen als een kritisch beoefenaar der historie van eersten rang, doch ook als een nauwgezette en scherpzinnige werker. De toezending der geheele verzameling naar mijn bureau, waar zij mij eenigen tijd werd toevertrouwd, maakte mij het volledig onderzoek mogelijk.

Er waren 14 zware portefeuilles. Daarin viel ten deele nog de orde te herkennen welke de maker er aan had gegeven. Doch de papieren waren later in verschillende handen geweest en men had de orde geenszins weten te bewaren. In een der portefeuilles lag een door mr. Klein zelf geschreven aankondiging of prospectus van een uitgaaf van costumen en privilegiën en andere oorkonden en rechtsbronnen betreffende stad en lande van Breda. Hij heeft blijkbaar daarbij het oog gehad op een uitgaaf in chronologische orde van al wat hij gevonden en verzameld had. Daarvan geeft de verzameling duidelijk blijk. Zijne kopieën van oude ordonnantiën en rechtsboeken heeft hij zelfs daarvoor verknipt. En de afschriften van oorkonden, keuren, enz. van vóór het jaar 1500 lagen in hoofdzaak ook nog in tijdrekenkundige orde. Doch voor de latere teksten, natuurlijk verre het omvangrijkste deel van zijn werk, is hij met zijn systeem blijkbaar verlegen geraakt, al is ook daarvan nog een deel chronologisch gerangschikt. Hier heeft hij de kopieën der Bredasche rechtsbronnen althans nog in hun geheel gelaten en evenzeer die van ambachtskeuren enz. bijeen gehouden.

Ten slotte heb ik, mij zooveel mogelijk aan de gedachte van den verzamelaar aanpassende, de collectie als volgt afgedeeld:

1. Chronologisch gerangschikte afschriften van oorkonden, brieven, statuten en ordonnantiën, en uittreksels uit kronieken, betreffende de stad en de baronie van Breda, en Steenbergen, van de vroegste tijden tot 1500; circa 900 bladzijden in (op enkele uitzonderingen na) eigenhandig schrift van mr. A. G. Klein. Hierbij is gevoegd een lijst met inhoudsopgaaf van gedrukte en ongedrukte oorkonden uit hetzelfde tijdvak.

2. Teksten van rechtsbronnen, keurboeken, costumen van Breda, Etten, Steenbergen enz.; circa 400 bladzijden als voren.

3. Afschriften van oude codices met geschied- en rechts-

bronnen, en van eenige oude registers met memories, notities, verhandelingen enz. in het stadsarchief van Breda en in andere archieven of in particulier bezit; circa 200 bladzijden als voren.

4. Verzameling kopieën van geschiedbronnen, oorkonden, gildebrieven, ordonnantiën, keuren en statuten, turben, processtukken, brieven enz., voornamelijk uit de 16e en 17e eeuwen, thans naar de soort verdeeld onder eenige rubrieken; een zeer groot aantal bladzijden als voren.

5. Notities van mr. Klein omtrent allerlei historische onderwerpen, getrokken uit archiefstukken; een portefeuille.

6. Opstellen van mr. Klein, naar aanleiding van zijne onderzoekingen over Bredasche geschiedenis, waarbij drie opeenvolgende teksten voor zijn bekende geschrift „Geschiedenis van het Land en de heeren van Breda tot de afscheiding van Bergen-op-Zoom" (de laatste tekst tevens kopij van den druk), en de kopij van zijn verhandeling over de verrassing van Breda in 1591.

7. Een honderdtal oude stukken, uit officieele of partikuliere verzamelingen ontleend, sommige met de geheele of gedeeltelijke kopie van mr. Klein er bij; waarbij eenige notities over de Polanen's enz. en uit Bredasche rekeningen van de hand van den bekenden Bredaschen griffier en historiograaf Adr. Havermans.

Deze collectie, ook het sub 1 en 2 genoemde, is noch rijp noch zelfs geschikt om zoo maar uitgegeven te worden. Daarentegen is het bezit van deze, in het algemeen zeer betrouwbare, afschriften van bronnen uit bijna de geheele westelijke helft onzer provincie voor ons Archief van gewicht. Zij konden onze verzameling van kopieën van Noordbrabantsche oorkonden en van wetenschappelijke hulpmiddelen zoo bij de bewerking onzer archieven als bij onze onderzoekingen op een hoogst gelukkige wijze aanvullen.

VII. *Afschrijving van elders berustende bescheiden.*

Van verscheiden inventarissen van gemeente-„secretarieën" heb ik in het afgeloopen jaar de opzending gevraagd en daarna voor zoover het mij noodig voorkwam er kopieën of uittreksels van laten vervaardigen.

Ook is een begin gemaakt met afschrijven van hetgeen over de gemeentearchieven voorkomt in de na 1869 aan Gedeputeerde Staten ingediende jaarverslagen der gemeenten, welke verslagen daarvoor van het Provinciaal Bestuur worden geleend. Uit

de nog onder onze bewaring zijnde verslagen van alle 184 gemeenten over 1851—1869 zijn die extracten reeds in vorige jaren gemaakt.

VIII. *Raadpleging der verzamelingen.*

Het Archief wierp weder zijn rechtstreeksch nut af voor een, blijkens het register van inlichtingen en onderzoekingen, aanmerkelijk aantal autoriteiten en partikulieren. De schaduwzijde van dit op zich zelf tot voldoening aanleiding gevende feit is, dat met de bemoeiingen ten deze bijna alle bureautijd gemoeid is van minstens één ambtenaar.

Ik heb wederom de taak met den commies, den heer mr. Ebell, gedeeld en in het bijzonder weder onderzoekingen tot bewijsvoering van rechten voor mijne rekening genomen. Ook de klerk J. H. Duysings heeft bij sommige onderzoekingen een deel van het tijdroovendste werk gedaan.

Van de nasporingen naar herkomst en bewijs van rechten zijn vermeldenswaard die omtrent:

Het mederecht van den Staat in de heerlijke jacht van *Oirschot en Best*, waarover den Staat een proces is aangedaan dat nog hangt en waarin mijn hulp werd ingeroepen door den Minister van Financiën.

Het *Tempelsche veer over de Maas* onder Over-Asselt, waarover aan den Ingenieur van den Waterstaat in het 5e Rivier-Arrondissement uitvoerige inlichtingen werden verstrekt, o. a. met behulp van het uit 's Rijks Archief in Gelderland daartoe tijdelijk ten gebruike ontvangen dossier eener procedure voor het Hof van Gelderland gevoerd tusschen den eigenaar van het Maasveer te Grave en dien van den Tempelschen hof met daartoe hoorend „klein veer" van ouds genoemd 't Schimmelpenninks-veer.

Het *Katwijksche veer over de Maas*, waarvan mij de geheele verzameling titels ter inzage en „ontcijfering" werd overhandigd.

Het collatierecht van het Groot Seminarie van het Bossche bisdom betreffende *beurzenstichtingen*, waarover inlichting is gegeven aan de Gedeputeerde Staten dezer provincie, evenals over

de beurzen der fundatie Swaens, en

de studiebeurs-Peelmans.

De heerlijke jachtrechten van *Moergestel*, *Zes-gehuchten* en *Tulden*, waarover de hangende procedures werden voortgezet of in appel vervolgd.

Het vischrecht der voormalige heeren van *Heeze* c. a.

De Bredasche *Nassau's*.
Krijgsgeschiedkundige bijzonderheden betreffende *Breda*.
De heeren *van Daelem*, heeren van Dongen en Zwaluwe.

In het bijzonder acht ik een onderzoek vermeldenswaard, waarbij het gold de echtheid te toetsen van een aantal oude Noordbrabantsche schepenbrieven. Men vroeg mij afschriften van de minuten dier akten uit de betrokken Bossche en andere schepenprotokollen, en dat wel omdat in enkele der perkamenten brieven eenige veranderingen waren aangebracht. Hoewel bij de vraag de dateeringen duidelijk waren omschreven, kon ik slechts een enkele der akten in de protokollen terugvinden. De perkamenten zijn mij daarom tijdelijk toevertrouwd. Bij de inzage bleken mij veranderingen zoowel ten aanzien van namen als van dateeringen te zijn geschied. Hoewel stellig reeds een 150 jaren oud en wellicht nog een eeuw ouder, zijn zij toch zeker niet reeds door de gerechtsschrijvers zelven bij het vervaardigen der brieven gemaakt. Een feit is dat in de uitgevaardigde grossen zoogoed als in de minuten van schepenakten wel eens namen, bijzonder die der schepenen, en de datum later ingevuld worden en dat verschrijvingen wel eens, zonder authentiseering in het slot, op de eenvoudigste wijze verbeterd worden. Doch hier hebben al de veranderingen blijkbaar verband en een strekking, zoodat wel aan opzettelijke vervalsching moest worden gedacht.

Intusschen bleek bij nader bekijk dat de falsaris overleggend en omzichtig was te werk gegaan. De veranderingen van de jaartallen waren geschied door uitwissching en nieuwe invulling in overeenstemmend letterschrift. En met die veranderingen hielden die der namen van de schepenen verband, waarbij men dus òf gebruik heeft gemaakt van de in 1670 in de Bossche stadsbeschrijving van Jacob van Oudenhoven verschenen schepenlijst, òf, als de vervalsching van nog vroeger dateert, op een of andere wijze de schepennamen van het valsche jaar heeft weten te vernemen. En waar de naam van een der partijen veranderd is — op dezelfde voorzichtige wijze — is er aan gedacht zoo noodig ook het rugschrift te veranderen of te vernieuwen, waarin bij Bossche brieven geregeld de naam vermeld wordt van hem aan wien de brief is afgeleverd. Desgelijks met de verdere rugopschriften indien daarin de oorspronkelijke datum of partijnaam vermeld was. Aan alles is, om zoo te zeggen, gedacht. In verband met de veranderingen van de namen der schepenen zijn ook de zegels vervangen door die van andere brieven of is het niet aldus te vervangen zegel door verwarming en pletten onkenbaar gemaakt.

Niet zoo heel sterk te verwonderen is het dan ook dat in de tweede helft der 18e eeuw een notaris van twee dezer aldus vervalschte brieven authentieke kopie heeft gegeven zonder — althans voorzoover blijkt — iets te bemerken; te meer daar in een dezer akten alleen in den tekst, niet in de dateering, veranderd is. Wel, en in hooge mate, verbazend is het, dat een weinig later een der Bossche secretarissen omtrent vijf der gemutileerde brieven verklaring geeft dat hij ze heeft gezien, gelezen en geëxamineerd en dat zij waren gansch en gaaf, uitgenomen eenige beschadiging aan de uithangende zegels, doch alleszins buiten suspicie van fraude. Al is dit de gewone *rim-ram*, overgenomen naar de formule der oude vidimus-brieven („quod nos vidimus et perlegimus litteras sanas et integras, non cancellatas non abolitas nec abrasas sed omni vitio et suspicione ut apperuit carentes," etc), hier gaf iemand verklaring, die de protokollen voor het naslaan had maar vier van de vijf niet opslaan *kon* omdat behalve partijnamen daarin ook de datum (met de schepennamen) veranderd was, en, had hij de vijfde opgeslagen, de afwijking in de namen had moeten zien!

Bij alle omzichtigheid gaf de falsaris intusschen toch vat genoeg op zich.

Ten eerste kwam bij twee brieven de alleen ten aanzien van het jaartal veranderde dateering nu op een zondag uit, op welken dag het protokol geene akten bevat, zoodat de vervalsching vaststond.

Ten andere was bij sommige brieven in de dubbele dateering door de verandering van het jaartal tegenspraak ontstaan. Om een willekeurigen dag als voorbeeld te nemen: dinsdag na Oculi is 5 maart in 1453 doch niet in 1381. Hierdoor vonden wij met wat moeite een echt jaartal terug. Ik rekende n.l. uit, dat vrijdag na Quasimodo slechts in een bepaald aantal jaren klopte op den aangegeven dag van mei; in een van *die* jaren vond men toen de minuut van den brief, welke bijna 50 jaren geantidateerd bleek.

Ten derde heeft de man in één brief slechts den naam van een der beide schepenen veranderd. De andere hielp ons het juiste jaartal weer vinden; de brief bleek bijna 150 jaren geantidateerd te zijn.

Ten vierde is aan een brief een der oorspronkelijke zegels kenbaar gebleven, hetwelk niet wees op de (veranderde) schepennamen. Leden der door dat zegel aangewezen familie waren schepen in 36 verschillende jaren. Van al die jaren moest men de akten van een geheele maand nazien, wijl ook de dag veranderd scheen. De uitslag loonde de moeite; ook deze brief bleek aanmerkelijk geantidateerd.

In vijf der brieven bemerkte ik geene veranderingen. Bij scherp bezien ontdekte ik echter, dat twee dezer geschreven zijn op perkament waarop een andere akte is uitgewischt. Onder scherp licht kwamen daarvan nog enkele letters en woorden weer in het gezicht. En dat *oudere* schrift scheen stellig van jongeren datum dan de dagteekening aanwees van het er overheen geschreven stuk!

Laat ik hier aan toevoegen dat van de rest althans één geheel echt en onvervalscht is. Omtrent één brief, ook blijkbaar vervalscht, schijnt het onderzoek naar den juisten datum hopeloos, wijl van de betrokken schepenbank de bewaard gebleven protokollen niet oud genoeg schijnen op te klimmen.

Aan den wensch om afschriften uit de protokollen kon dus per slot voor 6 van de elf brieven gevolg worden gegeven.

IX. *Bemoeiingen met de locale archieven in de provincie.*

Ten aanzien der hier te vermelden werkzaamheden en zorgen kan ik als vorige jaren weder verwijzen naar het jaarverslag omtrent mijne bemoeiingen voor een goede bewaring van gemeente- en waterschaps-archieven in deze provincie, dat ik aan de Gedeputeerde Staten uitbreng. Daarin zal dit jaar weder de verschijning van een der door mij in de laatste jaren opgemaakte inventarissen vermeld kunnen worden.

De Archivaris in Noordbrabant,

A. C. Bondam.

VERSLAG DER AANWINSTEN

VAN HET

RIJKS-ARCHIEF TE 's-HERTOGENBOSCH.

Hieronder doe ik, evenals over vorige jaren, afzonderlijk verslag van de aanwinsten welke dit Archief deed in het jaar 1904. Ik doe dat weder op den voet als over 1903 en 1902, zoodat de aanwinsten worden opgenoemd volgens de plaats welke zij in het Archief bij de verschillende verzamelingen innemen. Deze verslagorde heeft ontegenzeggelijk voordeelen boven de vroeger gevolgde, waarbij de opsomming geschiedde volgens de toevallige wijze van verkrijg. Een bezwaar is dat sommige aanwinsten, van één persoon of collegie verkregen, niet bijeen vermeld worden. Zoo werd b.v. verleden jaar het geschenk Pels Rijcken-Kuyck onder 3 of 4 verschillende rubrieken vermeld, evenals de overneming uit het gemeente-archief van Oisterwijk. Doch een overwegend voordeel is daartegenover dat bij de nieuwe orde in latere tijden steeds elke aanwinst gemakkelijk is op te sporen en dat er op de verslagen niet ook nog verwijzende tabellen gemaakt moeten worden, zooals ik thans voor de vroegere jaren mij genoodzaakt heb gezien te doen aanleggen. Dit geeft voor de oudere jaren, tusschen 1860 en 1880 en zelfs daarna, thans reeds heel wat moeite en nasporing.

Ik vang weder aan met

A. Aanwinsten voor het oud-provinciaal archief.

I. Bij de collectie-Cuypers van Velthoven, in 1883 aangekocht, berustte een folio register getiteld „Uitgifte Gemeente-

gronden", waarvan de herkomst onzeker was. Thans heb ik, ten gevolge der bewerking van de archieven van het gewestelijk bestuur uit 1795—1810 ontdekt, dat dit register afkomstig is uit het comptoir der Domeinen van Bataafsch Braband. Ik heb het dus met het archief van dat comptoir hereenigd.

Het bevat kopieën van resolutiën van het Bestuur van het Departement van de Dommel (30 maart 1799—20 juni 1802), van het Departementaal Bestuur van Brabant (21 juni 1802—10 mei 1807), alsook (voor zoover betreft de vroegere Nassausche domeinen) van het Staatsbewind der Bataafsche Republiek, bij welke resolutiën octrooi verleend is tot moeren of tot verkoop van gemeentegronden, en uitgiften van nieuwe erven uit gemeentegrond; alle tusschen 28 augustus 1801 en 30 december 1802.

Het is voorzien van een klapper op de plaatsnamen, en geheel volgeschreven. Het is blijkbaar een deel van een serie, waarvan de andere deelen nog te zoeken zijn.

Uit dezelfde collectie-Cuypers scheidde ik vroeger een gedeelte af van het archief van den franschen Fortificatie-Directeur te Breda. (1) Thans trof ik weder eenige aan dien Directeur gerichte missives aan, in een der talrijke portefeuilles van de Collectie tusschen stukken van geheel anderen aard verscholen. Zij betreffen Breda, Geertruidenberg en Willemstad, en zijn weder uit 1812 en 1813.

Het vermoeden ligt voor de hand dat zich dergelijke vondsten nog vaak herhalen zullen.

In een andere portefeuille van dezelfde collectie vond ik eenige missives en een minuutstaat van den sous-préfêt de l'arrondissement de Bréda, département des Deux-Nethes", uit 1810—1812. Naar dat onder-prefectuursarchief heb ik vroeger een vruchteloos onderzoek gedaan, naar aanleiding der aanbieding aan ons van eenige stukken er uit. Ik deed van de zaak toenmaals uitvoerig verslag (2).

Tengevolge van aankoop is voor het archief van den *Raad en Rentmeester-Generaal der Domeinen van Braband over de Stad, Meierije en Quartiere van 's-Hertogenbosch* teruggekregen een dossier uit 1788/89. Het betreft een verzoek aan den Raad van State om tot handhaving van de regalia der vrije grondheerlijkheid Heeze c. a. gebruik te mogen maken van 's Lands ordonnan-

(1) Rijks-Archiefverslagen 1898 blz 294 (overdruk blz. 30).
(2) Idem 1889, blz. 63 en 64; 1890 blz. 83 en 102—113.

sideratie in handen van het gemeentebestuur van Tilburg gesteld rekwest van een groot aantal inwoners der wijken Kerk, Oirle en Broekhoven te Tilburg, houdende verzoek om de nieuwe door het Departementaal Bestuur van Braband geoctroieerde woensdagsche weekmarkt te doen houden in plaats van op het plein van de zoogenaamde wijk De Veldhoven op het plein genaamd „de zaturdagsche markt".

Gemerkt 9 juli 1808—T (tevens 13 juli 1808—2).

b. Een aan den Landdrost van Braband gericht en bij kantbeschikking van dezen dd. 25 augustus 1808—K. K. om bericht en consideratie in handen van het gemeentebestuur van Tilburg gesteld rekwest van eenige ingezetenen van den haardgang Den Heuvel te Tilburg, houdende verzoek om de nieuwe door het Departementaal Bestuur van Braband geoctroieerde woensdagsche weekmarkt te doen houden in plaats van aan De Veldhoven aan Den Heuvel, met opmerking dat de zaturdagsche markt reeds aan de kerk wordt gehouden.

Gemerkt 12 augustus 1808—I en 25 augustus 1808—K. K. (tevens 31 augustus 1808—2).

B. Aanwinsten voor de rechterlijke archieven.

I. Bij dezelfde gelegenheid als de sub A hiervóór aan het slot vermelde aanwinst, werd ook een dossier terugverworven van het Archief van den *Raad en Leenhof van Braband en de Landen van Overmaze.* Het bestaat in kopieën van gewisselde schrifturen, naar aanleiding van het verzoek dd. 24 januari 1760 van den heer van Heeze c. a. om erkenning en bevestiging van zijn recht van vrije warande. Dit dossier is, volgens opschriften, vroeger op vier aucties geveild geweest, onder de n°s. 70, 257(?), 3164 en 2482.

II. In verschillende gemeente-archieven zijn bij nader onderzoek nog deelen van oude rechterlijke archieven gevonden, welke van de betrokken gemeentebesturen zijn opgevraagd en overgenomen. Ik laat de beschrijving dier aanwinsten hier volgen in alfabetische orde naar de plaatsnamen der jurisdicties (schepenbanken en opgevolgde civiele rechtbanken).

Asten en Ommel.

1 en 2. Twee protokollen van openbare verkoopingen en verpachtingen, over 1714—1728 en 1748—1762.

3. Een protokol van tiendverpachtingen over 1785—1805.

4—6. Drie protokollen van akten van indemniteit en borgtocht over 1718—1764, 1765—1787 en 1788—1810.

7 en 8. Twee protokollen van schouwverbalen, over 1750—1793 en 1800—1809.

9—12. Vier pakken vorstersrelazen van huwelijksproclamatiën, 18^{e} eeuw.

13 en 14. Twee protokollen van akten van aangifte voor het recht op de collaterale successie, over 1745—1759 en 1782—1810.

Bergen-op-Zoom.

1—3. Drie protokollen, gevormd door samenbinding van minuten van akten van goedsoverdracht en andere burgerlijke akten, ook trouwakten.

1. Over 1808; genummerd 1—46, waaraan ontbreken de nummers 1, 6, 11, 13, 14, 17, 29, 32, 33, 35, 39—41, 45 en 46 (alle minuten van trouwakten).
2. Over 1809; genummerd 1—117, waaraan ontbreken de nummers 1—4, 10, 11, 13, 22, 37, 40, 41, 45—47, 54, 55, 57, 59—62, 64—66, 68, 73, 77, 78, 88, 89, 93—95, 98, 99, 102, 105, 109, 113, 114 en 117 (idem).
3. Over 1810; genummerd 1—116, waaraan ontbreken de nummers 2—4, 8—11, 15, 16, 21, 23, 31, 32, 34, 35, 39, 41, 43—50, 54, 59—61, 63—71, 76, 77, 82—84, 86, 92—94, 98, 107 en 111 (idem).

Borgvliet.

Een boedelrekening (1782).

Deurne en Liessel.

Twee protokollen van notulen der rechtszittingen, over 1615—1620 en 1690—1708.

Gastel (Oud- en Nieuw-).

1. Een protokol van testamenten over 1740—1746, waarachter certificatien over 1755—1760.

2—4. Drie schepen-echtprotokollen, over 1721—1787, 1788—1807 en 1807—1810.

5. Een pak vorsters relazen van huwelijksafkondigingen over 1752—1780.

6 en 7. Twee registers, gehouden ingevolge art. 5 van de publicatie van het Departementaal bestuur van Brabant dd. 26 augustus 1802 voor de registratie van gereserveerde jacht; één voor Oud- en één voor Nieuw-Gastel.

8. Een lias specifieke lijsten van nagelaten goederen, opgemaakt voor het recht op de collaterale successie (XXe penning) over 1755—1765.

9 en 10. Twee liassen billetten van aangifte voor den XL^{en} en LXXX^{en} penning, over 1773—1779 en 1780—1785.

Geldrop.

1. Eenige katerntjes van een oud schepenprotokol uit de 16^{e} eeuw.

2. Een pakje oude rechterlijke akten.

3—6. Vier schepen-echtprotokollen over 1680—1698, 1730—1768, 1769—1796 en 1797—1808.

7 en 8. Twee pakken relazen van huwelijksaangifte en -afkondiging.

Halsteren c. a.

A. *Halsteren.*

1. Een pakje stukken van correspondentie over rechtszaken uit 1705—1783.

2. Een omslag met schepen-schuldbrieven uit 1698—1810.

3. Eenige minuten van uitgegane borgbrieven uit 1728 en 1730; en een ingekomen borgbrief uit 1783.

4. Een pak akten van openbare verkooping van roerend goed uit 1693—1810.

5 en 6. Twee banden met idem over 1797—1799 en 1803—1805.

7. Een pak akten van onderhandsche verkooping van onroerend goed uit 1660—1810.

8. Idem van openbare verkooping van onroerend goed uit 1695—1808.

9. Een pak akten van openbare verpachting uit 1707—1808.

10 en 11. Twee dito attestatiën vóór schepenen uit 1672—1684 en 1702—1809.

12. Een idem testamenten uit 1695—1797.

13. Een idem akten van uitkoop en deeling uit 1700—1809.

14. Een idem boedelinventarissen uit 1700—1807.

15. Een idem akten van aanstelling en benoeming van voogden uit 1734 1810.

16. Een idem rekwesten aan schepenen uit 1704—1811.

B. *Noordgeest.*

1. Een protokol van opdrachten, contracten en andere akten over 1693—1706.

2. Een missive over een procedure, 1743.

3. Een tweetal schepen schuldbrieven, 1760 en 1803.

4. Een pak akten van openbare verkooping van roerend goed uit 1683—1810.

5. Een idem akten van onderhandsche verkooping van onroerend goed uit 1663—1810.

6. Een idem akten van openbare verkooping van onroerend goed uit 1684—1800.

7. Een idem attestatiën vóór schepenen uit 1705—1737.

8. Een idem testamenten uit 1702—1747.

9. Twee akten van uitkoop en deeling, 1805 en 1810.

10. Eenige boedelinventarissen, 1797—1806.

11. Twee akten van aanstelling van voogden, 1748 en 1806.

C. *Auvergne- en Oud-Glimes-polder.*

1. Eenige schepen-schuldbrieven uit 1734—1763.

2. Een borgbrief, 1724.

3. Een pak akten van openbare verkooping van roerend goed uit 1693—1810.

4. Een idem akten van onderhandsche verkooping van onroerend goed uit 1714—1810.

5. Een idem akten van openbare verkooping van onroerend goed uit 1699—1808.

6. Een idem verpacht-cedulen van tienden van de erven Roskam uit 1760—1783.

7. Een testament; 1736.

8. Een akte van deeling; 1806.

9. Eenige boedelinventarissen uit 1723—1810.

10. Een pak boedelrekeningen uit 1714—1778.

11. Twee akten van aanstelling van voogden; 1769 en 1806.

12. Een rekwest aan schepenen; 1743.

D. *Beimoerpolder.*

1. Een pak akten van onderhandsche verkooping van onroerend goed, uit 1695—1796.

2. Een pak akten van openbare verkooping van roerend en van onroerend goed, uit 1720—1799.

3. Een boedelinventaris; 1764.

E. *Auvergne-, Oud-Glimes- en Beimoerpolder.*

Een protokol van allerhande akten over 1807—1810.

F. *Halsteren, Noordgeest en de Polders.*

1. Een pak verpachtcedulen van de tienden van den markies van Bergen-op-Zoom onder de Buitenpoorterij van Bergen-op-Zoom, Halsteren, Noordgeest en Borgvliet (ten Leenhove van Bergen-op-Zoom), uit 1713, 1717, 1718, 1727—1731, 1749—1758, 1760—1791, 1793 en 1799. (Geliasseerd geweest; met de vroeger overgenomene zijn thans aanwezig die over 1711—1731, 1749—1758 en 1760—1802.)

2. Een pak borderellen op de tiendverpachtingscedulen genoemd sub 1, uit 1753/4—1755/6, 1760/1—1772/3, 1774/5—1787/8, 1790/1 en 1798/9. (Thans aanwezig die over 1753/4—1755/6, 1760/1—1772/3, 1774/5—1788/9, 1790/1—1795/6 en 1798/9—1800/1.)

3. Een pak verpachtcedullen van de tienden van den markies van Bergen-op-Zoom in de Oud-Glimes- en andere polders in het Westkwartier van het Markiezaat (ten Leenhove van Bergen-op-Zoom) uit 1712, 1720, 1723, 1760—1779, 1781—1795. (Geliasseerd geweest; thans aanwezig die over 1712—1727, 1760—1779 en 1781—1802.)

4. Een bundel borderellen op de tiendverpachtingscedulen genoemd sub 3, uit 1761/2—1787/8, 1790/1 en 1794/5. (Thans aanwezig die over 1761/2—1787/8, 1790/1, 1794/5, 1800/1 en 1801/2.)

5. Een verpachtcedule van alle tienden genoemd sub 1 en 3; 1803. (Geliasseerd geweest; thans aanwezig die over 1803—1810.)

6. Eenige borderellen op laatstgenoemde verpachtcedulen, uit 1805/6, 1806/7 en 1808/9. (Thans aanwezig die over 1803/4—1806/7, 1808/9 en 1809/10.)

7. Een verpachtcedule van de tienden van den 5^{en} kavel in den Noordpolder (ten Leenhove van Bergen-op-Zoom); 1721. (Met een liasgat; thans aanwezig die uit 1711, over 1713—1721, uit 1724 en 1727.)

8. Een bundel verpachtcedulen van de tienden van den dijkgraaf Dingemans c. s uit 1719 en 1760—1783. (Geliasseerd geweest; thans aanwezig die over 1712—1727 en 1760—1783.)

9. Een pak akten van volmacht over 1730—1797.

10. Register bevattende de registratie der landen met gereserveerde vrije jacht onder *Halsteren*, *Noordgeest*, *Auvergne-*, *Oud-Glimes- en Beimoerpolder*, *Borgvliet* en *Zuidgeest*, krachtens art. 5 der publicatie van het Departementaal bestuur van Braband dd. 26 augustus 1802; met de verklaringen van volharding der reserve vereischt krachtens art. 8 der publicatie van hetzelfde bestuur dd. 28 juli 1803 en krachtens art. 12 der publicatie van idem dd. 14 augustus 1806.

11. Een bundeltje brieven, protesten enz. betrekkelijk de jacht-reserve; 1802.

12. Een bundel akten betreffende meting en opname van landen met veldvruchten uit 1802—1810.

13. Een pak akten van meting en schatting van eigendommen, ook in verband met beloopen schade, uit 1695—1810.

14. Een protokol van schepen-trouwakten voor Halsteren c. a.

a. over 1676—1710;

b. over 1792—1803 (waarin ook van *Borgvliet* en *Zuidgeest*).

15. Een protokol van schepen-trouwakten voor Halsteren, Noordgeest en de Polders over 1803—1808.

16. Twee pakken relazen van huwelijksproclamatiën, over 1647—1775 en 1799—1810.

17. Een reeks uittreksels uit rekeningen afgelegd door P. Sam aan mevrouw Drostijn—Appeltern; 1682.

18. Eenige notarieele akten van uitkoop en deeling, en eenige van de schepenbank van Woensdrecht.

19. Een pakje allerhande akten verleden vóór schepenen van Woensdrecht, van Ossendrecht en van Borgvliet.

Lierop.

1 en 2. Twee schepen-echtprotokollen, over 1747—1755 en 1755—1810.

3. Een pakje vorstersrelazen van huwelijksproclamatiën; over 1764—1800.

4. Een drietal publicatiën van verschillenden aard; 1700, 1701 en 1778.

5. Perkamenten brief van den Raad van Brabant — waarvan het afhangend zegel is afgevallen — houdende vonnis dd. 10 april 1677, waarbij de verdere behandeling van een privaat geschil gebracht wordt bij de schepenen van Lierop.

Tilburg en Goirle.

Een protokol van publieke verkoop- en verhuringsakten in het bijzonder betrekking hebbende op Goirle, over 1759—1766.

Vlierden.

1—3. Drie protokollen van notulen der rechtzittingen, over 1618—1632, 1702—1744 en 1745—1793.

4. Een pak losse processtukken uit de laatste helft der 18e eeuw.

Zuidgeest.

Een protokol van allerhande akten over 1698—1781.

III. Van mijn ambtgenoot in Zeeland ontving ik, als afkomstig uit een schenking van den heer J. G. Frederiks te Middelburg, een brief-requisitoriaal dd. 28 januari 1700 van den Hoogen Raad van Holland, Zeeland en Vriesland (aan schepenen van den-Bosch) om getuigen te hooren in een proces vóór den Raad hangende.

IV. In 1889 is voor het oud-rechterlijk archief van *Heeswijk* o. a. overgenomen een register van zoogenaamde Boschbrieven over de jaren 1731—1775, gemerkt *B.* (Ingevolge het plakaat van de Staten-Generaal van 2 october 1716 moest door iedere schepenbank in de Meierij worden gehouden een register voor de kopieën van akten, ten overstaan van schepenen van 's-Hertogenbosch verleden maar betrekking hebbende op goederen onder het ressort van de bank gelegen). In het afgeloopen jaar zijn nog gevonden en overgenomen het voorafgaande en het volgende register dier Boschbrieven, nl.:

over 1716—1731, gemerkt A, en
over 1777—1806, gemerkt C.

Verder zijn nog gevonden een tweetal banden behoorende tot het archief van den Laat- en Leenhof van Heeswijk, zoodat daarvan nu zich in het depôt bevinden, met die welke reeds in 1889 verkregen maar toen niet specifiek opgegeven zijn:

1 (Aanwinst 1889). Een dingrol over 1781—1794.

2 (Aanwinst 1904). Een protokol bevattende:

a. Kopieën (blijkens notitie op fol. 4) van leenakten uit 1476—1658;

b. Leenakten over 1662—1727.

3 en 4 (Aanwinst 1889). Twee protokollen van leenakten over 1727—1763 en 1763—1787.

5 (Aanwinst 1904). Een register met kopieën van leenakten, in 1728 aangelegd en geleidelijk bijgehouden, uit 1476—1730.

6—8 (Aanwinst 1889). Drie registers van kopieën van leenakten, geleidelijk bijgehouden, over 1731—1773, 1773—1789 en 1789—1792.

V. Bij de collectie-Cuypers vond ik een tiental origineele kennisgevingen van aanstellingen van schepenen en magistraatspersonen van Geertruidenberg, door of namens den prins van Oranje toegezonden aan den schout van Geertruidenberg. Zij betreffen de jaren 1682, 1685, 1702, 1748, 1753, 1777, 1778, 1779, 1780 en 1783.

C. Aanwinsten voor de Nieuwe Archieven.

I. Door het gemeente-bestuur van Heeswijk zijn ons overgedragen de dubbelen der rekeningen van die gemeente over de jaren 1814, 1817—1823, 1825, 1829, 1830, 1832 en 1834—1849; 28 deelen.

Daarbij het dubbele exemplaar van de gemeente-begrooting voor 1832.

II. Bij de verdere ordening van het archief van de Commissarissen des Konings over het tijdvak juli 1850—1879 is voor de overige griffie-archieven nog een beduidende hoeveelheid dossiers en stukken gevonden.

Voor het archief van *Gedeputeerde Staten* kwamen nog een driehonderd stukken terecht over verschillende onderwerpen. Deze zijn op hunne plaats in de chronologische collectie gebracht. Van deze stukken stip ik aan die in 1857 en 1858 gewisseld over het ontslag van een ontvanger te Boekel, die uit 1860 naar aanleiding van het zinken van de Capelsche boot, alsmede het origineele exemplaar van het „Reglement van bestuur ten Platten Lande in de provincie Noordbrabant", vastgesteld bij Koninklijk besluit van 8 mei 1819 l^{a}. V^{2}, ingekomen bij missive van den Minister van Binnenlandsche Zaken dd. 5 juni 1819, geagendeerd 11 juni 1819 l^{a}. A^{1}. Dit laatste is gedrukt, zoodat het oorspronkelijke niet afzonderlijk behoeft bewaard te worden, integendeel bij voorkeur op zijn plaats in de chronologische collectie aanwezig behoort te zijn.

Andere tot hetzelfde archief behoorende dossiers en stukken zijn gevonden welker invoeging in de chronologische collectie niet wenschelijk was, hetzij wegens hun bijzonder belang, hetzij om louter redenen van practischen aard. Ik vermeld ze onder eenige hoofden.

Rijks- en Provinciale belastingen.

Lijsten van de aanvragen om vrijdom van grondbelasting voor stichtingen op grond van artikelen der wet van 26 mei 1870 *Stbl.* n°. 82; agenda's van de reclames in zake patentrecht en personeele belasting; enz.; 1868—1873.

Lijst der hoogstaangeslagenen voor 1875, met bijlagen.

Processen-verbaal van tolverpachting, 1864—1869.

Verschillende stukken betreffende tolverpachtingen, 1847—1870.

Onderwijs.

Verslag van den toestand van het Lager-Onderwijs over 1854.

Verslagen van de plaatselijke commissies te 's-Hertogenbosch, Breda en Helmond omtrent den toestand van het Middelbaar Onderwijs aldaar over 1867.

Berichten van de arrondissements-ijkers over de levering van stellen maten en gewichten aan de in hun arrondissement liggende gemeenten ten dienste van het onderwijs. (Antwoord op aanschrijving dd. 17 juni 1828 litt. E)

Waterstaat.

Gewisselde stukken over de verbetering van de rivier de Aa, in 1842, 1856, 1857, 1859—1863.

Idem over de verbetering van de rivier de Dommel in 1856, 1857, 1859—1868.

Idem over de verbetering der beide genoemde rivieren in 1856—1858, en 1862, met een lijst der stukken uit 1856 en 1857.

Berichten en adviezen van polderbesturen over het ontwerp van een nieuw reglement op de waterschappen, ter voldoening aan de aanschrijving van 30 september 1859 G 155.

De ontwerpen van de bijzondere reglementen voor de waterschappen, gemaakt ter uitvoering van art. 104 van het reglement op de waterschappen van 9 november 1861, goedgekeurd bij K. B. van 4 januari 1862 n°. 101, en opgenomen in het Prov. blad van 1862 n°. 1 (bij elk de voorafgegnea briefwisseling); 1862—1866.

Opgaven der gemeentebesturen van de namen der in de gemeente liggende polders met vermelding wanneer de inzending van het ontwerp-bijzonder reglement heeft plaats gehad en of en zoo ja wanneer het is vastgesteld; antwoord op de aanschrijving van 3 augustus 1866 G. 155.

Verschillende stukken over de wegen, o. a. rapporten wegens den staat der kunstwegen; 1839—1891.

Waterrampen.

Ontvangbewijzen van gemeentebesturen van gelden ter uitkeering van vergoeding van schade geleden door den watersnood; 1855 en 1856

Staten van uitbetaalde gelden ter uitkeering als voor; 1861.

Staten van schade teweeggebracht aan personen onmachtig die schade te herstellen en opgaven van personen niet in staat om buitengewone of verhoogde dijklasten uit eigen middelen te voldoen; in antwoord op de aanschrijving van 7 mei 1861 G. 90.

Verschillende onderwerpen.

Minuut-verslag dd. 2 november 1860 G 142 aan den Minister van Binnenlandsche Zaken over de ontwerpen van besluit betreffende een nieuwe regeling der bevolkingsregisters; met vele bijlagen en kladden.

Staten van ontvangst en uitgaven van gemeenten die aanvraag om tegemoetkoming in de kosten van het lager onderwijs hadden gedaan; 1866–1868.

Een register (op losse katerns) van besluiten aangaande de kosten van onderhoud der huizen van bewaring; 1860—1869.

Een staat van de bestaande openbare middelen van vervoer (diligences en vrachtkarren) met aanteekening van den datum der concessie en de voornaamste bepalingen daaruit.

Staten aantoonende de voornaamste bijzonderheden betreffende den algemeenen gezondheids- en ziektetoestand in verband tot andere maatschappelijke toestanden en de gesteldheid van den grond in de gemeenten van Noordbrabant; in antwoord op de aanschrijving van 13 januari 1853 G 166[b].

III. Van het *archief van den Commissaris des Konings als Directeur der directe belastingen* zijn nog een zestal stukken en dossiers gevonden (geagendeerd 14 juli 1856 C 1, 26 september 1856 C 1, 28 october 1856 C 4[a.b.c.], 9 juli 1857 C 1[a], 11 augustus 1857 C 3, 28 augustus 1857 C 4.) Zij zijn op hun plaats bij de collectie gebracht.

IV. Van het *archief van den Arrondissements-direkteur der directe belastingen enz. te Breda* zijn aangetroffen een vijftal voordrachten voor het personeel der schatters van de personeele belasting, in 1852 door de controleurs ingezonden. Zij zijn geagendeerd: *rep.*

20 *febr.* n°. 306, *rep.* 24 *febr.* n°. 324, *rep.* 25 *febr.* n°. 331, *rep.* 11 *maart* n°. 407 en *rep.* 15 *maart* n°. 419. Zij vonden een plaats bij de overige hier aanwezige belastingarchieven.

V. Van het archief van den *Ingenieur van den Waterstaat in het* 3e *arrondissement* is te voorschijn gekomen een minuut-missive van dien ingenieur dd. 21 januari 1875 aan een opzichter te Fijnaart over de waterwaarnemingen langs de rivier de Mark. (*Agenda van dien ingenieur:* 21 *januari* 1875, no. 79/235). Dit stuk is voorloopig bij de nog door ons bewaarde archieven van den Provincialen Hoofdingenieur van 's Rijks Waterstaat gevoegd.

VI. Voor het archief van Gedeputeerde Staten van 1814—1850 zijn teruggevonden een pak staten van de hoofdelijke omslagen, batige sloten en posten voor onvoorziene uitgaven, voorkomende op de begrootingen der gemeenten in Noordbrabant (met opgave hoe er over is beschikt) over de jaren 1816—1819, 1835, 1838—1840, 1843—1845.

En later nog twee bundels stukken over de gemeente-comptabiliteit van Heesch (1830—1840) en Loon-op-Zand (1816).

VII. Buiten de reeds in 1902 (1) bekomen aanwinsten voor het archief van den houtvester in het 3e jachtdistrict der provincie Noordbrabant zijn nu nog verkregen voor dat archief:

Een ingekomen stuk uit *1818* en een vijftal uit *1843*.

Eenige oningevulde maand-lijsten van transactiën bestemd om ter autorisatie aan den opper-houtvester te worden ingezonden.

---

(1) Verg. Archiefverslagen 1902 blz. 104 (overdruk blz. 6.)

D. Aanwinsten voor de verzameling wetenschappelijke hulpmiddelen.

I. Onze collectie van afschriften en regesten van privilegiën, oorkonden, costumen enz. en van commentaren op rechtsbronnen enz., is in 1904 verrijkt met de nagelaten papieren van Mr. A. G. Klein — van welke aanwinst ik in het 6e hoofdstuk van het jaarverslag meer uitvoerig melding maakte en opgaaf deed.

II. Zij werd tevens vermeerderd met een stuk dat in de collectie-Cuypers is gevonden en bestaat in een Hs. met aanteekeningen op 315 artikelen van de ordonnantie en instructie op den stijl van procedeeren voor de Hoofd- en Leenbank, en de schepenbank van Breda, dd. 17 juni 1606.

III. Bij de verzamelde fragmenten van codices, oorkonden enz., afkomstig van boekbanden, zijn dit jaar o. a. ook gevoegd twee perkamenten, als band gebruikt gevonden voor twee signaten of schepenprotokollen van Grave, en bevattende:

No. 1. het huwelijks-contract dd. „Grave le XXVIe jour d'aougst l'an mil . . . (1526 † Phil. v. Montmorency) tusschen Joseph van Montmorency Philipsz. en Anna van Egmond Florisdr., beide door hun vader voorgestaan en geassisteerd;

No. 2. een brief van Karel V uit 1550, kwijtschelding verleenende aan een voortvluchtige wegens een doodslag zonder opzet te Grave gepleegd op donderdag vóór Vastelavond 1547/1548 (met visum van des hertogs Raden). Natuurlijk zijn van beide de zegels verdwenen; beide zijn door het gebruik als omslag wat beschadigd, en een weinig afgesneden.

IV. In de Ned. Staatscourant van 3 december ll. nº. 284 is mededeeling gedaan van een door den heer P. Haverkorn van Rijsewijk te Rotterdam aan dit Archief gedaan geschenk van een perkamenten brief van 8 october 1563, gemerkt P., de beide schepenzegels missende en een overeenkomst behelzende tusschen de gemeene ingezetenen van Bokstel en die van Oisterwijk betreffende de grensscheiding van hunne aan elkaar grenzende heide en gemeinte. Ziehier het regest van dit stuk.

1563 october 8. De gemeene ingezetenen van Boextele komen met die van Oisterwijck overeen na nauwkeurige plaatsopneming, oorkonden-onderzoek en getuigenverhoor dat de hun ieder in het bijzonder toebehoorende heyde en gemeynten zullen worden gescheiden met de navolgende palen en limiten: „den eersten paell, reen ende sceyden, een plaitse genoempt de Santvoirt, dwelck is een steechsken lopende vander Belüerscher straten suytwaert op naeden stroom genoempt de Aa, accorderende op een werfen busken staende opten cant vanden selüen stroom inden hoeck van eenen stuck beempts genoempt den Larenbeempt daer die scauwe van Boextele gewoenlijck wordt aengeveert, wesende omtrent eenen worp weechs hoogher dan dair den Roos-op-Loop ende de voirs. Aa tsamen vergaderen; ende vander selüer plaitsen lopende suytwairt lancx eenen langhen gracht van eenen heyüelt; ende vanden hoeck vanden selüen heyüelt lopende linie recht tot opten noortwesten hoeck naer Oisterwijck vanden gracht van eenen heycamp genoempt de Crekelshoeüe; ende soe voert lancs oft beneüen den gracht oft wall vande selüe Crekelshoeüe totten suytwesten hoeck vande selüe Crekelshoeüe, ende van daer linie recht tot opten hoeck vanden gracht te Baelsvoirt, soe ende sulcx gelijck datt nu met vier distincte houte staken is affgerekent; ende zoe voirts lancx den wall oft gracht streckende ende correspondeerende tot opten pael staende boüen de brugge van Balsvoert"; onder bepaling dat die van B. op een stuk land binnen de grens aan hun kant bij den Krekelshoef niet mogen schutten en dat voor de door Oisterwijk over de aldus bepaalde grens vroeger verkochte gemeynte geen verhaal zal zijn.

Zoolang ons niet is gebleken tot welk archief dit stuk is terug te brengen kan het bij de algemeene aanwinsten-collectie op het jaar van verwerf bewaard worden.

V. Aangekocht is een folio Hs. in perkamenten band, op den rug gemerkt „(R)avenstei(n)—Megen" en op het plat „No. 6", en op het voorblad in forsche oude letters tot titel dragende: „**Leeffdael 1697**". Het bevat:

a. Kopie der deductie tot bewijs dat de stad en het land van *Ravenstein* gehoorig zijn onder Brabant en medebegrepen onder de Meierij van 's-Hertogenbosch, aan de Staten-Generaal op hun verzoek ingediend (vanwege de stad 's-Hertogenbosch); op 16 bladen waarvan het eerste enkel als titelblad is gebruikt en het laatste onbeschreven is.

b. Kopie der deductie tot bewijs dat de stad en het land van *Megen* gehooren onder Brabant en bijzonder onder de Meierij van 's-Hertogenbosch, op hun verzoek aan de Staten-Generaal ingediend door schepenen, gezworenen en raden der stad 's-Hertogenbosch; op 17 bladen waarvan het laatste onbeschreven doch in dorso voorzien is van een opschrift: „*Numero* 33 *Deductie raeckende die graeffschap Megen*".

c. Kopie van een gedrukte verzameling van „Titelen ende documenten dienende tot verificatie vande souvereyniteyt des graefschaps ende landen van Meghen", met kopie in margine van kantteekeningen, op het gekopieerde exemplaar nog bijgeschreven; op 35 bladen waarvan het eerste titelblad is en de laatste 5 onbeschreven zijn.

d. Twee kopie-resoluties der Staten-Generaal, met name:

1°. dd. *27 juli 1657*, declareerende de souvereiniteit van den Staat der Vereen. Nederlanden over Megen en Ravenstein;

2°. dd. *15 juni 1686*, den Raad van Brabant bevoegd verklarende het geschil over de erfopvolging in Megen verder te berechten; welke beide stukken blijkens vouwen in de achterbladen (uitkomende achter *e*), vroeger ineengevouwen bewaard zijn onder het opschrift: *mij, 48, 65.*

e. Kopie van een reeks resolutiën der Staten-Generaal van 7 januari tot 22 december 1677, alle verband houdende met het vraagstuk van de souvereiniteit van de Vereen. Nederlanden over Megen en Ravestein; op een katern van 14 bladen.

E. Aanwinsten voor de kaart-verzameling.

Bij de collectie Cuypers-van-Velthoven zijn, ingevouwen tusschen de folio kopieën van bescheiden betreffende **Willemstad**, een tweetal geteekende kaarten gevonden, waarvan de beschrijving hier volgt.

1. Een in vier of vijf kleuren getinte kaart van de polders tusschen Willemstad (N.W.), Klundert (N.O.) en Fijnaart (Z.O.), en wel van de polders: de Ruigenhil, de Heininge, de Groote polder van de Klundert, de Nieuwe Fijnaart en de oude Fijnaart (56 × 42 c.M.).

   Deze kaart heeft blijkbaar gediend bij een verkooping van landerijen (of tienden?), vermoedelijk met nog een dergelijke, tot welk vermoeden het opschrift „*2e deel*" aanleiding geeft.

   Een met potlood geschreven opschrift op den rug luidt: „*Ruygenhil, c.s. 1781.*"

2. Een potlood-schets van het fort Hollandia of Noordfort gelegen tusschen Willemstad en de Klundert aan het Hollandsch diep (48 × 38½ c.M.); vermoedelijk uit de 18e eeuw.

F. Aanwinsten voor de boekerij.

I. De belangrijkste aanwinst voor de boekerij in 1904 verkregen is zeker die van een stel der gedrukte Resolutiën van de Staten van Holland en Westfriesland, mij door den Algemeenen Rijks-Archivaris ingevolge mijn verzoek uit de dubbelen van het Haagsche Rijks-Archief toegezonden. Het bevat de deelen van de jaren, waarvan ik hieronder opgaaf doe. Alle zijn van den tweeden druk, behalve die van de jaren 1557--1564, 1667, 1668, 1670, 1671, 1673, 1674, 1678, 1729, 1741, en de lateren.

1557—1574
1575
1582
1585
1589
1595 en 1596
1598—1600/1
1604/6
1610/12—1631/34
1638/40
1643/44
1647/48
1651—1653
1655/56
1661/62
1667—1674
1678 en 1679
1681 en 1682
1684
1686
1688
1690
1692—1696
1698—1729
1741
1745—1776
1777, 2e deel
1778—1793
1794 (alleen de index)
1795 (januari).

Bij deze, zooals te zien is niet al te zeer incompleete, verzameling was tevens een stel gevoegd van de gedrukte Secreete Resolutiën van Holland en Westfriesland, bevattende de jaren 1669—1795, met een exemplaar van den Index daarop over 1653—1751 en 1791—1795.

Van den ook gedrukten Index op de gewone resoluties bezat onze boekerij reeds een exemplaar over 1524—1790.

II. Van een aantal verslagen, inventarissen en catalogi, in 1904 en vroeger verschenen, hebben wij weder een exemplaar ten geschenke ontvangen. Met name:

Verslagen omtrent 's Rijks verzamelingen van Geschiedenis en Kunst, deel XXV, over 1902 (Ontvangen van Uwe Excellentie).

Verslagen omtrent 's Rijks oude archieven XXVI 1903 (Idem).

Notulen der XIIIe bijeenkomst der Rijks-Archivarissen op 21 october 1902 (Van den Algemeenen Rijks-Archivaris).

Notulen der XIVe bijeenkomst der Rijks-Archivarissen op 20 october 1903 (Idem).

Verslag van den toestand van het Koninklijk Kabinet van munten, penningen en gesneden steenen over het jaar 1902, door den direkteur (Van dezen).

Verslag van de commissie van bestuur van het Provinciaal museum van oudheden en geschiedkundige voorwerpen in Drenthe, over 1903 (Van de commissie).

Verslag van de commissie ter verzekering eener goede bewaring van gedenkstukken van geschiedenis en kunst te Nijmegen over 1903 (Van de commissie).

Verslag van den toestand van het West-Friesche museum te Hoorn over het jaar 1903, uitgebracht door de commissie van toezicht (Van de commissie).

Verslagen van den toestand der Koninklijke bibliotheek over de jaren 1902 en 1903 door den bibliothekaris (Van dezen).

Verslag van den toestand van het gemeente-archief te Amsterdam over het jaar 1903 (Van den Archivaris).

Verslag van den toestand van het gemeente-archief te Dordrecht over 1903 (Van den Archivaris).

Verslag betrekkelijk den dienst der Rijkspostspaarbank in Nederland over 1903, aan de Koningin uitgebracht door den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid (Van den Direkteur).

Inventaires des Archives de la Belgique. Inventaire des inventaires de la deuxième section des archives générales du Royaume (Van Uwe Excellentie).

Mr. R Fruin, Inventaris van het archief van Prelaat en Edelen van Zeeland (Idem).

Inventaris van het archief der Engelsche gemeente te Middelburg, door dr. E. Wiersum (Van dezen).

Catalogus der op Nederland betrekking hebbende gedenkpenningen; I, tot 1702 (Van den direkteur van het Koninklijk Kabinet van munten, penningen en gesneden steenen).

„Catalogus der geschiedenis"; Groot Brittanje en Ierland (Van den Bibliothekaris der Koninklijke bibliotheek).

Catalogus der bibliotheek van het stedelijk museum te Alkmaar, 1e, 2e en 3e gedeelte (Van den Archivaris der gemeente Alkmaar).

Inventaris van het Archief van de heeren en de heerlijkheid van Schagen 1902, door C. J. Gonnet, Rijks-Archivaris in Noordholland (Van dezen).

Onze boekerij werd verrijkt door de toezending van een exemplaar van:

Geschiedkundige publicatiën. Overzicht van de door bronnenpublicatie aan te vullen leemten der Nederlandsche geschiedkennis (Door de commissie van advies voor 's Rijks-geschiedkundige publicatiën).

Overzicht van marktprijzen van granen te Middelburg; pachtprijzen van landerijen en polderlasten in den polder Walcheren in de jaren 1801—1900. Bijdragen tot de statistiek van Nederland, nieuwe volgreeks XLVI; uitgegeven door het

Centraalbureau voor de statistiek (Door den direkteur van het Centraal-bureau voor de statistiek van Nederland).

Dijk en Waterschaprecht in Nederland voor 1795 door A. A. Beekman, afl. 1—7 (Door Uw Excellentie).

Der Westbau des Münsters zu Essen door Geor Humann (Idem).

Geldersche kronieken, uitgegeven door P. N. van Doorninck; afl. 1 (Door den uitgever).

Limburg's jaarboek X. afl. 1—3 (Door de vereen. „Limburg").

Van de schrijvers ontvingen wij een exemplaar van de geschriften, getiteld:

De hervormde gemeente van Sas van Gent, historische bijdrage door *F. Caland.*

Het lidmatenboek van de kerk der vrijheerlijkheid Oyen (N.B.) 1726—1825, met doopinschrijvingen van 1726—1825, door *M. G. Wildeman.*

Verhandeling over den slag bij Nieuwpoort naar aanleiding van de beschrijving der schilderij van Nicaise de Keyser „La Bataille de Nieuport le 2 juillet 1600," door den kolonel *F. de Bas.*

Bijdrage tot de kennis van het middeleeuwsch geld- en muntwezen, geput uit de cameraars-rekeningen van Deventer (1337—1384), door *Aug. Sassen.*

De Stadshuishouding van Roermond in den ouden tijd, anno 1579, door *A. F. van Beurden.*

Gert van der Schueren's Teuthonista of Duytschlenders, akademisch proefschrift door *D. H. G. Bellaard.*

De Regeering van Alkmaar tot 1795, door *C. W. Bruinvis.*

De Ambachtsheerlijkheden van Alkmaar (Akersloot, Koedijk en Noordschermer, Schermerhorn-Westmijsen), 1730—1855, door *C. W. Bruinvis.*

Willem van Oldenbarneveld (overdruk van een artikel uit het tijdschrift „Onze eeuw") door *dr. H. C. Rogge.*

Het geslacht Gijsberti Hodenpijl in het Guldenboek van Schiedam (overdruk uit de Wapenheraut 1904 afl. 3), door *M. G. Wildeman.*

De berijmde heiligen-kalender van A. Magyrus, herdruk met noten (overdruk uit het tijdschrift Oud-Holland 1904), door *dr. W. Zuidema.*

BLADWIJZER.

A. Blz. 113—116. Voor het oud-provinciaal archief.

I. Een register van het Comptoir der Domeinen van Bataafsch Braband.
Ex collectie-Cuypers.

II. Correspondentie van den „Directeur des fortifications" van het arrondissement Breda, 1812 en 1813.
Idem.

III. Correspondentie enz van den Sous-préfet de Bréda, 1810—1812.
Idem.

IV. Dossier van het archief van den Raad en Rentmeester-Generaal der Domeinen van Brabant over stad en Meierij.
Aangekocht.

V. Maatboek voor de verponding, c. 1806.
Gevonden in het archief van de Commissarissen des Konings.

VI. Correspondentie van den Landdrost van Brabant, 1808.
Gevonden in het archief der schepenbank van Tilburg en Goirle.

B. Blz. 117—124. Voor de rechterlijke archieven.

I. Dossier van het archief van den Raad en Leenhof van Braband enz, c. 1760.
Aangekocht.

II. Stukken van het oud-rechterlijk archief van: 1. *Asten en Ommel*, 2. *Bergen-op-Zoom*, 3. *Borgvliet*, 4. *Deurne en Liessel*, 5. *Oud- en Nieuw-Gastel*, 6. *Geldrop*, 7. *Halsteren c. a.*, 8. *Lierop*, 9. *Tilburg en Goirle*, 10. *Vlierden*, 11. *Zuidgeest.*

Die sub 1, 2, 5, 6, 7 en 8 overgenomen van de besturen der gelijknamige gemeenten. Die sub 3 en 11 van dat van Halsteren c. a., die sub 4 en 10 van dat van Asten, die sub 9 van dat van Goirle.

III. Brief-requisitoriaal van den Hoogen Raad van Holland aan schepenen van den-Bosch.

Geschenk door bemiddeling van den Rijksarchivaris in Zeeland.

IV. Oud-rechterlijke stukken van *Heeswijk.*

Overgenomen van het gemeentebestuur.

V. Idem van *Geertruidenberg.*

Ex collectie-Cuypers.

C. Blz. 125—128. Voor de Nieuwe Archieven

I. Dubbele gemeenterekeningen van Heeswijk.

Overgenomen van het gemeentebestuur.

II. Stukken voor het archief van Gedeputeerde Staten.

Gevonden in het archief van de Commissarissen des Konings.

III. Stukken van het archief van den Directeur der Directe Belastingen.

Idem.

IV. Stukken van het archief van den Arrondissementsdirekteur der directe belastingen te Breda.

Idem.

V. Stukken van het archief van den Waterstaat in Noordbrabant.

Idem.

Het Rijksarchief in Gelderland.

I. *Toestand der bewaarplaats van het archief, lokalen, ameublement.*

De bewaarplaats van de archieven verkeert voortdurend in goeden staat; op den zolder werd eene deur gemaakt om gemakkelijker op de daken te kunnen komen in geval van brand, sneeuw afwerpen enz.; overigens onderging het gebouw geene veranderingen en behoefde geene noemenswaardige herstellingen.

Het onderhoud van het Rijksarchiefgebouw gedurende de jaren 1903 en 1904 is op 30 Januari 1903 door den heer J. A. Koenders te Arnhem aangenomen.

Het ameublement werd niet vermeerderd. De reparatiën bepaalden zich tot die van enkele binnenjalouzieën.

De tuin wordt behoorlijk onderhouden.

II. *Toestand der veddings- en brandbluschmiddelen.*

De op het archief geplaatste bliksemafleiders werden door een deskundige, den heer O. F. Lincker te Arnhem, op 29 April en 14 September 1904 beproefd, en, blijkens diens schriftelijk afgegeven verklaringen, in orde bevonden.

Bij de beproeving der brandslangen bleek het, dat er twee door nieuwe moesten worden vervangen, terwijl eenige andere herstelling behoefden. Aan de waterleiding deed zich een lek voor, dat echter spoedig is hersteld. Het aantal brandzakken en flesschen met bluschmidel werd niet vermeerderd.

III. *Toestand van de Archiefverzameling.*

Voor de berging van losse stukken werden 200 stuks schuifportefeuilles aangemaakt. De voorraad van kartonnen klepdoozen behoefde niet te worden aangevuld.

hebbende de Secretarie der Commissie tot het beneficeeren van Nederrijn en IJssel (berust hebbende op het vóór circa 70 jaren afgebroken stadhuis alhier), besloot de Landdag op 31 Juli 1795: „Op het gecommuniceerde door het Provintiaal collegie dat niet „alleen door hun van tijd tot tijd met overleg van deskundigen, „zo uit deze provintie als uit die van Holland, voorziening ware „gedaan, in de meest pressante noodwendigheden, betrekkelijk „de Commissie ter beneficeering van Neder-rhijn en IJssel, aan „dat collegie bij resolutie van den 17 April gedemandeerd, maar „ook, dat volgens het aan hun gedaan rapport van den Provin- „tialen Secretaris door denzelven ware overgenomen en zo het „hem voorkwam in goede orde bevonden de Secretarie van die „Commissie, volgens de respective inventarissen (1) daarvan ge- „maakt, waarom dan ook geene zwarigheid hadde gevonden om „aan den gewezen Secretaris dier Commissie B. J. Hoff te laten „depecheren behoorlijke acte van quitancie en decharge.

„Heeft de Landschap na deliberatie goedgevonden het verrigte in dezen te approberen."

Dit bovenbedoelde archief, dat voor de geschiedenis van den waterstaat merkwaardige stukken bevat, bestaat uit de verbalen of notulen der Commissie tot het beneficeeren van Nederrijn en IJssel, aanvangende 1705, een overgroot aantal ingekomen brieven en minuten van uitgaande, bestekken met bijbehoorende rapporten tot uitvoering der werken van Nederrijn en IJssel, rekeningen van uitgevoerde werken, met bijlagen, dagelijksche aanteekeningen gehouden te Nijmegen van de peilshoogten en merkwaardige gebeurtenissen op de Maas, Rijn, Waal, Nederrijn en IJssel over de jaren 1770—1790, waterlijsten enz., waaraan ook zijn toegevoegd stukken die op de vóór 1705 gevoerde onderhandelingen betrekking hebben.

Tot de inventarisatie van bedoeld archief; dat ook voor de geschiedenis van den waterstaat merkwaardige gegevens bevat, werd besloten: die arbeid kwam niet gereed. Het maken van regesten van de talrijke ingekomen brieven en minuten van de uitgaande brieven vordert veel werk, en het zal alzoo nog eenigen tijd duren vóórdat de inventarisatie zal zijn afgeloopen.

De Adj.-Commies Dr. Van Veen gaat steeds voort met het inventariseeren van de verzameling *brieven uit en aan het Hof* en van het Hof gewisseld met de kwartieren. In die bedoelde verzamelingen ontbreken meerdere antwoorden op brieven waarvan de minuten in het archief aanwezig zijn en omgekeerd.

(1) Deze zijn niet meer aanwezig, althans niet gevonden.

brief van 16 Maart 1566 van Jan van Wijttenhorst, voorkomende in de brieven van het Hof met het Kwartier van Roermond gewisseld, betreffende een geschil tusschen den Magistraat en de gemeente van Roermond in het jaar 1566, mede.

In diens verhandeling: „Bijdrage tot de geschiedenis der heidens," voorkomende in het tijdschrift voor geschiedenis, land- en volkenkunde, uitgave P. Noordhoff te Groningen, werden de bekentenissen der gevangen genomen heidens, dd. 27 December 1553, afgedrukt, voorkomende in de verzameling brieven van het Hof met het Kwartier van Zutphen.

In de door Dr. Van Veen bewerkte verhandeling „Besluiten „der Synode van het landdekenaat Veluwe, A° 1556" werden een paar op die zaak betrekking hebbende stukken, voorkomende in de verzameling brieven uit en aan het Hof, in druk uitgegeven.

Uit een bundel van stukken door G. van Hasselt bijeengebracht, getiteld: „Stukken van groot belang voor het kwartier van Veluwe" en berustende in het archiefdepôt, zoomede uit de brievenverzameling van het Hof, deed Dr. Van Veen eenige stukken afdrukken in zijne verhandeling: „De stichting van „het kerspel Lunteren en hare gevolgen."

In Dr. H. A. Weststrate's verhandeling, voorkomende in de Bijdragen en Mededeelingen der Vereeniging Gelre: „Twisten in het kwartier van Zutphen, na den dood van de Gouvernante Anna", werd een besluit van 20 Augustus 1760, voorkomende in het Resolutieboek der Ridderschap van het kwartier van Zutphen, afgedrukt.

Uit het boek, berustende in het archief der voormalige Rekenkamer van Gelderland, tot opschrift voerende: „Greve Gerits van Gelre privilegien enz." (Inventaris Rekenkamer, Charters 2, litt: e) bevattende brieven van verschillenden inhoud, opdrachten, beleeningen enz., waartusschen zijn geschreven geschiedkundige aanteekeningen ter opheldering van de brieven, gaf de heer P. N. van Doorninck de bedoelde aanteekeningen uit.

Uit het archief van het geslacht van Heeckeren van Enghuizen (in bruikleen in het archiefdepôt aanwezig), gaf de heer J. H. Hofman te Schalkwijk in het archief voor de geschiedenis van 't Aartsbisdom Utrecht, deel XXX, de aanstelling van Georgius van Holt tot pastoor der Kerk te Scherpenzeel, dd. 21 April 1558, uit, terwijl genoemde heer in het Nederlandsch Familieblad bladz. 16, de huwelijksche voorwaarden van Jan van Kuyk, heer van Hoogstraten, met Mechteld van Borselen, Frankendochter, dd. St. Peter ad Cathedram 1386, berustende in het archief van Kuilenburg, (in het archiefdepôt aanwezig), deed afdrukken.

Van Burgemeester en Wethouders der gemeente Borculo:
Gerichtssignaat van het Landgericht van de voormalige heerlijkheid Borculo, loopende van 13 October 1657 tot 10 Juli 1660, dat in het archief ontbrak en bij de overige Borculosche signaten werd geplaatst.

Van den Algemeenen Rijksarchivaris:
1°. Notulen van de 13de bijeenkomst der Rijksarchivarissen op 21 October 1902;
2°. Notulen van de 14de bijeenkomst der Rijksarchivarissen op Dinsdag 20 October 1903 te 's-Gravenhage.

Van den Rijksarchivaris in de provincie Noordbrabant:
1°. Jaarverslag van het Provinciaal archief te 's-Hertogenbosch in 1902;
2°. Gedetailleerd verslag der aanwinsten van het Provinciaal archief te 's-Hertogenbosch in 1902;
3°. Inventaris van de oude archieven, dagteekenende vóór den Franschen tijd, berustende ten gemeentehuize van Dongen;
4°. Overzicht van de archieven van het Provinciaal bestuur in Noordbrabant, bewaard in 's Rijks archiefdepôt te 's-Hertogenbosch;
5°. Verslag omtrent de ordening en inventarisatie van oude gemeente- en waterschaps-archieven in Noordbrabant over 1903, uitgebracht aan de Gedeputeerde Staten;
6°. Verslag van het verhandelde in de 64ste Algemeene vergadering der leden van het Provinciaal genootschap van Kunsten en Wetenschappen in Noordbrabant, gehouden den 8 November 1899, waarin de Rijksarchivaris in die provincie een historisch overzicht van de organisatie van het Nederlandsche archiefwezen heeft gegeven.

Van den Rijksarchivaris in de provincie Noord-Holland:
Archief van de heeren en de heerlijkheid van Schagen.

Van den Rijksarchivaris in de provincie Zeeland:
1°. Schrijven van Burgemeesteren, Schepenen en Raad van Nijmegen, dd. 18 Februari 1647, waarbij aan den Magistraat van de stad Zalt-Bommel een afschrift van de generale propositie van het jaar 1647, door den Stadhouder van Friesland en den Raad van State aan de Staten-generaal overgeleverd, wordt toegezonden;
2°. Opleiding tot het Archivarisambt. Door den schenker. (Overdruk uit de Ned. Spectator);
3°. Nogmaals de opleiding tot het Archivarisambt. Door den schenker.

Van den Rijksarchivaris in de provincie Friesland:
Oude archieven van den burgerlijken stand in Friesland. (Overdruk uit het jaarverslag van genoemden Rijksarchivaris over 1903).

Van den Rijksarchivaris in de provincie Overijssel:
Tijdrekenkundig Register op het oud Provinciaal Archief van Overijssel, gedeelte 1 tot 5.

Van den Rijksarchivaris in de provincie Limburg:
1°. 1467 Juni 21. Schepenbrief van Tuil, waarbij de heer tot Weerdenborch $7^1/_2$ morgen land in Hyrebroeck verkoopt, met 2 transfixen van 1474 Februari 8 en 1564 September 14;
2°. 1527 Mei 1. Akte van aanstelling door Karel, hertog van Gelre, van Arnt van Hessen, heer van Hulhuysen, tot drossaard dier heerlijkheid, die van den hertog geld had opgenomen en de heerlijkheid Hulhuysen tot onderpand had gesteld;
3°. 1537 April 24 en 1548 Februari 6. Twee schepenbrieven van Nijmegen, betreffende verkoop van een waard en grond onder Lent, onder het schependom van Nijmegen;
4°. Lijst van de ingezetenen van Nijmegen, die in 1572 bij den Raad dier stad hebben gepetitioneerd tot toelating van de Jezuieten in Nijmegen;
5°. 1579 Januari 13. Opdracht van een stuk land onder Heumen;
6°. 1598 April. Vonnis van Schepenen van Zalt-Bommel in zake Bernt Hermans, contra Lenart Moll, waarbij laatstgenoemde tot betaling wordt veroordeeld;
7°. 1664 Maart 26. Opdracht van land „de Valckenborch" onder Brummen, buurschap Empe;
8°. 1678 Februari 16. Opdracht van een gedeelte van de Ossenwaard in het schependom van Zutphen;
9°. 1720 Juni 20 en 1721 October 29. Opdracht in 2 gedeelten van een huis in de Torfstraat te Zutphen;
10°. 1734 Mei 7. Opdracht van $^1/_3$ gedeelte van een huis op 's-Gravenhof te Zutphen;
11°. 1805 Maart 29, 1810 Mei 4, 1810 October . . , 1826 Juli 28 en 1827 Maart 30. Opdracht van goederen in het land van Kuik en akte van taxatie dier goederen;
12°. 1810 Juli 18. Opgave van de bezwaren op de goederen van de echtelieden L. L. van Spengler te Bemmel;
13°. 1637 Juni 3. Minuut-schrijven van Stadhouder en Raden van Gelderland aan de Staten van dat gewest, te kennen gevende, dat door overlijden van Dr. Joh. Kaldenbach eene plaats als ordinarisraad, door dat van Dr. Everhardt van Lintelo een

plaats als extra-ordinarisraad en door dat van Dr. Diderick Schutten en Dr. Joh. Everwijn de plaatsen van momber en substituut momber, alsmede door dat van Meint Swaeffken het richterambt van Doesburg zijn opengevallen, met verzoek in de vervulling dier ambten te willen voorzien;

14e. 1640 Juli 29. Minuut-schrijven van Stadhouder en Raden van Gelderland aan de Staten van dat gewest, te kennen gevende, dat door de benoeming van Bartolt van Gent, heer tot Meinerswijk, tot ambtman van Bommel en Tiel- en Bommelerwaarden de betrekking van rekenmeester, en door het overlijden van Dr. H. Brantsen die van momber waren opengevallen, met verzoek in de vervulling te willen voorzien;

15e. 1640 Juni $\frac{18}{28}$. C. Huygens uit kracht van het jus patronatus en dat van collatie der beneficien in de kerk, hem als erfburggraaf en dagelijksch heer van Zuilichem toekomende, begiftigt den predikant te Zuilichem met de 2 vicarien in de kerk, genaamd de Onze Lieve Vrouwe Vicarie en de St. Jans Vicarie, met verzoek aan het Hof van Gelderland die handeling te willen ratificeeren (origineel).

Van de Commissie ter verzekering eener goede bewaring van gedenkstukken van geschiedenis en kunst te Nijmegen:
Verslag over het jaar 1903.

Van den Archivaris der gemeente Nijmegen:

1e. Treur- en Troost-reden over het seer beklaaglijke afsterven van den Hoog Welgeboren Gestrengen Heere, Johan van Arnhem, vrijheer van Roosendaal, 1716;

2e. Verslag door Jan Willem Evers als gecommitteerde der burgerij tot het overzien van het Regeeringsplan voor de stad Arnhem, gedaan in de wettig opgeroepene vergadering der stemgerechtigde burgers op den 12 October 1795;

3e. Zesdaagsche staatsbrief over 's lands hoogste zaak, aan den burger Vitringa naar den Haag alle dagen tot den 28 December 1795 gezonden, door een republikeinsch patriot;

4e. Algemeene wetten en inrichtingen van het vaderlandsch genootschap, opgericht binnen Arnhem den VI Februarij MDCCLXXXV;

5e. Afrekening en scheiding over den boedel en de nalatenschap van G. G. A. Th. Baron van Neukirchen en Nyvenheym, overleden in 1783;

6e. Berekening en verdeeling van den boedel van J. G. L. A. Baron van Neukirchen, genaamd Nijvenheim.

Overzicht van de door bronnenpublicatie aan te vullen leemten der Nederlandsche geschiedkennis.

Van de Rijkscommissie tot het opmaken en uitgeven van een inventaris en eene beschrijving van de Nederlandsche Monumenten van geschiedenis en kunst:

Eerste jaarverslag (1 Augustus tot 31 December 1903). Overdruk uit het bijvoegsel tot de Nederlandsche Staatscourant van Woensdag 1 Juni 1904, nº. 126.

Van den heer Dr. K. O. Meinsma, Leeraar aan het gymnasium te Zutphen:

De aflaten van de St. Walburgiskerk te Zutphen, bewerkt door den schenker.

Van den heer D. A. Brinkerink, predikant te Bovenkarspel:

Van den doechden der vuriger ende stichtiger susteren van Diepenveen, gedeelten 2 en 3, uitgegeven en toegelicht door den schenker; opgenomen in de Bibliotheek van Middel-Nederlandsche Letterkunde, onder redactie van Dr. J. Verdam en Dr. J. te Winkel, afleveringen 72, 73 en 74.

(Het oorspronkelijke handschrift behoort tot het archief der familie van Rhemen van Rhemenshuizen, in bruikleen in het Geldersch archiefdepôt berustende. Het eerste gedeelte verscheen in 1902. Zie verslagen omtrent 's Rijks oude archieven over 1902, pag. 132.)

Van den heer Dr. J. S. van Veen, Adjunct-Commies bij het Geldersch archiefdepôt:

1e. De stichting van het kerspel Lunteren en hare gevolgen, bewerkt door den schenker:

2e. Het verraad van Jelis van Riemsdijk (1539) bewerkt door den schenker;

3e. Bijdrage tot de geschiedenis der heidenen, bewerkt door den schenker (overdruk uit het tijdschrift voor geschiedenis, land- en volkenkunde, uitgave van P. Noordhof te Groningen);

4e. Klacht over het sneuvelen van Hertog Adolf van Gelre voor Doornik, bewerkt door den schenker;

5e. De uitvaart van Koningin Johanna van Castilie in Gelderland, bewerkt door den schenker;

6e. De brand te Roermond in Juli 1554, bewerkt door den schenker;

7e. De brand te Roermond in Juli 1554 (nalezing en aanvulling), bewerkt door den schenker;

2e. Huwelijksvoorwaarden van Jan van Kuijck. heer van Hoogstraten, met Mechteld van Borselen Frankendochter, bewerkt door den schenker (overdruk uit het Nederlandsch Familieblad.)

Van den heer J. Block te Bonn:
Die Belagerung und Eroberung der Festung Bonn durch Kurfürst Friedrich III von Brandenburg im Jahre 1689, bewerkt door den schenker.

Van den heer Dr. N. J. Beversen te Zwolle:
Afschriften van het ontwerp van eene nieuwe instructie voor het Hof van Gelderland, met de daarbij behoorende consideratien en adviezen van 1752.

Van den heer J. D. Wagner, Luitenant-Kolonel, Commandant van het corps Rijdende Artillerie te Arnhem:
1e. 1663 Juni 22. Beleening door de leenkamer van Klarenbeek van Dirk Lubberts, bij doode van zijnen vader Lubbert Henricks, met Aelbert Munters goed onder Velp;
2e. 1663 Juni 22. Beleening door de leenkamer van Klarenbeek van de echtelieden Herman Lubberts Muller, met Aelbert Munters goed onder Velp;
3e. 1790 Maart 2. Beleening door de leenkamer van Klarenbeek van de echtelieden J. C. Baron van Eck van Ommerhof met Aelbert Munters goed onder Velp;
4e. 1657 Maart 5. Verwinsbrief van huis, hof, enz. onder Velp, ten behoeve van Jonker Adriaen van en toe der Hoeve;
5e. 1680 Juni 9. Opdracht van 1/3 van eene hofstede onder Velp aan Johan de Voocht tot Presickhaef;
6e. 1698 Mei 20. Opdracht van 1/3 van eene hofstede onder Velp aan de weduwe van Johan de Voocht tot Presickhaef;
7e. 1714 Juni 9. Opdracht van verschillende perceelen gronds onder Velp, aan Johan Hackefoort;
8e. 1715 Maart 8. Verkoop van eene koeweide in of op de Harke Mathe in het schependom van Lochem aan de echtelieden Theod. van Campen:
9e. Tien opdrachten of verkoopingen van huizen te Zutphen in de jaren 1698, 1751, 1757, 1771, 1781, 1783, 1791, 1796, 1798 en 1805;
10e. 1793 September 24. Octrooi ten leenrechte verleend door A. W. C. W. Baron van Pallandt, heer tot Keppel enz., als leenheer van G. J. Bekman diens erf onder Verwolde gelegen, Segen Hagen of Schoon Hagen genaamd, met 5000 gulden te mogen bezwaren.

an den heer J. Ginsberg te Zutphen:
. 1643 Maart 2. Opdracht van de Hooge weide onder erden;
. 1656 Januari 1, en 1686 Mei 7. Opdrachten van Schesteede onder Varsseveld;
. 1678 November 12. Opdracht van den Havelingshof er het gericht van Haminkelen;
. 1685 Mei 7. Opdracht van de weide Ripperbants slach, er Netterden;
. 1669 Juni 27, 1722 October 1 en 1765 Februari 22. eeningen met het goed Schoelbroek, onder Netterden, leenig aan het huis Anholt.
. 1695 September 5. Verwinbrief van een huis achter het huis te Zutphen.

an den heer D. G. van Epen, te 's-Gravenhage:
lbum studiosorum Academiae Gelro-Zutphanicae MDCXLVIII MDCCCXVIII, bewerkt door den schenker.

n het verslag over het jaar 1902, pag. 137, is melding gekt van een legaat door den heer J. B. van IJsseldijk, te sterdam op 21 April 1902 overleden, aan het Geldersch hiefdepôt besproken, dat echter niet kon worden uitgekeerd ens het voornemen van de erfgenamen ab intestato de nietigklaring van de uiterste wilsbeschikking te vorderen.
e zaak schijnt beëindigd te zijn, althans in de maand April den aan het archiefdepôt door tusschenkomst van de Notarissen elius en Terlaak de gelegateerde stukken toegezonden. Zij taan in 6 opdrachten van goederen onder Driel en Elst in rbetuwe van de jaren 1711, 1723, 1729, 1740, 1740 en 1765 verder in geschrevene genealogiën van het geslacht van pel, van Eck van Panthaleon en van de Hertogen en Graven Buren uit het huis van Egmond. Deze collectie werd eenigen later nog vermeerderd met eenige stukken, die door den r van IJsseldijk aan de stad Utrecht waren gelegateerd en r den archivaris dier gemeente, met machtiging van Burgeester en Wethouders, aan het Geldersch archiefdepôt zijn rgegeven. Daaronder bevinden zich stukken, betreffende het lacht van Schratenbach, van Burmania, een overeenkomst reffende de uitkeering van een legaat, vermaakt door Frederick llem van Baar aan de gereformeerde kerk te Rees, een hrift van de huwelijksche voorwaarden van L. H. W. Baron pel en Agatha Barones van der Capellen van 10 October 0, genealogiën van het geslacht van der Schuren, een afschrift eene genealogische deductie voor George van Hemert, van geslacht van Broeckhuizen, enz.

Het archiefdepôt ontving als lid van de vereeniging tot uitgave der bronnen van het oude vaderlandsche recht:

1e. Verslag en mededeelingen 5de deel, no. 1;

2e. Rechtsbronnen van den Dom van Utrecht, uitgegeven door Mr. S. Muller Fzn., Rijksarchivaris in de provincie Utrecht.

Aangekocht werden:

Bij den boekhandelaar S. Gouda Quint:

1e. Briefwisseling der Hertogen van Gelre en van Gulik, 1389—1393, naar de handschriften uitgegeven door P. N. van Doorninck en P. C. Molhuysen;

2e. Algemeen Nederlandsch Familieblad enz., onder leiding van A. A. Vorsterman van Oijen en J. F. van Maanen, Nieuwe Serie, XVI jaargang, afl. 11 en 12, November en December 1903;

3e. De Wapenheraut enz., onder leiding van D. G. van Epen, 8ste jaargang, 1904;

4e. Mittheilungen des Instituts für Oesterreichische Geschichtsforschung, XXV Band, 1904;

5e. Mittheilungen des Instituts für Oesterreichische Geschichtsforschung. VII Ergänzungsband, Heft 1;

6e. Archivalische Zeitschrift, Neue Folge, Elfter Band;

7e. Oudheidkundige aanteekeningen, meest betrekking hebbende op Nederland en zijne bewoners, door Kolonel I. A. Ort, V. de Romeinsche linker Rijnoeverwegen in het Batavenland;

8e. Het dialect der Noord-West Veluwe, door W. van Schothorst;

9e. Het handschrift van wijlen Mr. W. J. Baron d'Ablaing van Giessenburg, waarnaar Mr. P. A. N. S. van Meurs „de Ridderschap des Quartiers van Nijmegen" vermeerderd en verbeterd heeft uitgegeven.

Op eene door genoemden boekhandelaar gehouden auctie:

1e. Historisch verhaal wegens het gebeurde met de steden Hattem en Elburg in 1786, 4 deelen;

2e. Dr. K. Plath, Het Valkhof te Nijmegen;

3e. Beschrijving van een handschrift, afkomstig van het klooster Bethlehem, door Mr. Is. An. Nijhoff;

4e. Verkoop van ½ morgen lands onder Velp op 7 Augustus 1654 aan de echtelieden W. van Broeckhuysen;

5e. Specificatie der goederen en landerijen, die sedert het overlijden van den Prins van Waldeck van het graafschap Kuilenburg verkocht en veraliëneerd zijn;

VII. *Uitslag der pogingen om afschriften te verkrijgen van belangrijke bescheiden voor het hoofd-archief van gewicht.*

Hiertoe bood het jaar 1904 geene gelegenheid aan.

VIII. *Gebruik van het archief door- en inlichtingen verstrekt aan autoriteiten en particulieren.*

Dr. G. Morre, archivaris te Delft, ontving inlichtingen over de geboorte van P. Verschoor.

De Majoor in Duitschen dienst von der Osten-Sacken te Charlottenburg, ontving inlichtingen over het geslacht van Oist.

De heer Havelaar te 's-Gravenhage verzocht inlichtingen over de ouders der echtelieden Dirk Daeme en Gerarda van Heumen.

De heer W. G. van Oijen te 's Gravenhage ontving een afschrift van het testament van Aelbert van Kervenhem en diens echtgenoot Stijne Nagels, gepasseerd te Lochem op 12 Maart 1619.

De heer J. L. van Dalen, archivaris der gemeente Dordrecht, verzocht inlichting of de naam Carpentier ook onder de Harderwijksche studenten voorkomt.

Aan den heer A. A. Vorsterman van Oijen te Rijswijk bij 's-Gravenhage werden afschriften uit de Arnhemsche schepenprotocollen en het testamenten-register verstrekt, zoomede uit het in bruikleen in het archief aanwezig archief van de familie van Rhemen van Rhemenshuizen betreffende het geslacht van Munster.

Door den heer burgemeester van Houten werden inlichtingen gevraagd over de Lieve Vrouwe Broederschap aldaar, waaraan niet kon worden voldaan.

Aan den heer A. B. van der Vies te Amsterdam werden inlichtingen betreffende het geslacht Roelofs verstrekt.

De heer M. G. Wildeman te 's-Gravenhage verzocht inlichting of onder de eigenaren van het landgoed Klarenbeek bij Arnhem ook N. N. van Clarenburg voorkwam, waarop ontkennend

Aan het verzoek van den Baron Adhémar von Linden te Brighton tot het bekomen van akten van beleeningen van Deest, Winssen, Afferden en Druten tusschen 1200 en 1327, kon niet worden voldaan.

De heer J. J. Bergervoet te Pannerden ontving afschrift van het advies van den prefect van het Departement van den Boven IJssel, betreffende het recht van veer over het Pannerdensche kanaal; dit veerrecht maakte ook een punt van onderzoek uit voor den heer Mr. G. B Roes, advokaat en procureur alhier.

De heer Mr. L. J. van Gelein Vitringa, advokaat en procureur te Arnhem, ontving afschrift van de akte van verpachting van het vischrecht in 1778 aan de stad Tiel door de voormalige Rekenkamer van Gelderland. Hij ontving wijders inlichting betreffende de tiendplichtigheid van het goed Weenink bij Doetinchem.

Aan den heer Hans Müller-Hickler te Darmstadt werden inlichtingen over het wapen van eene gravin van Diepholz, dat in het wapen van Borkulo voorkomt, verstrekt.

De heer M. C. Hegeraat te Grave verzocht inlichtingen over het recht van het Tempelhofsche veer te Overasselt, en wel of dat veer voor 1811 als pontveer had bestaan. Diezelfde zaak gaf eenigen tijd later aan den heer rijksarchivaris in Noordbrabant aanleiding de stukken van een proces, gevoerd tusschen den Luitenant-generaal van Oijen, eigenaar van het veer voor de stad Grave, en den uitoefenaar van het Tempelhofsche veer. beëindigd bij 's Hove's sententie van 25 November 1775, ter raadpleging te mogen ontvangen, waaraan werd voldaan.

De herkomst van de krijtende tienden te Geldermalsen maakte een punt van onderzoek uit ten verzoeke van Mr. A. Pijnacker Hordijk, advokaat en procureur te Tiel; terwijl aan ZEd. Gestr. wijders inlichtingen werden verstrekt over eene procedure tusschen Schout en buurmeesters van Herwijnen en den heer van Vuren gevoerd, in eerste instantie door het gericht van Tuil op 31 October 1760 en in appel definitief op 12 September 1761 door het Hof beslist.

Op verzoek van den heer S Ramisch, candidaat in de philosophie te Marburg, werd een onderzoek naar de oude ambtsgrenzen van Gelder, Wachtendonk, Stralen en Kriekenbeek ingesteld.

De heer Administratrur van het kroondomein te 's-Gravenhage verzocht inlichtingen over de al of niet tiendplichtigheid van een gedeelte van de bouwhoeve Croetsgoed onder het ambt Doetinchem, waaraan niet kon worden voldaan.

Het archief werd wijders gedurende een paar maanden bezocht door G. J. F. Mes, oud-archivaris der gemeente Bergen-op-Zoom, tot het doen van genealogische nasporingen, betreffende het geslacht van Haeften. Ter raadpleging door hem werden eenige protocollen van de gerichten van Tuil, Deil, Zuilichem en Z.-Bommel aan het Algemeen Rijksafchiefdepôt te 's-Gravenhage opgezonden.

De heer A. J. C. Kremer, adjunct-bibliothecaris bij de gemeentebibliotheek, bezocht meermalen het archief tot het doen van genealogische en geschiedkundige nasporingen.

De gepensioneerde Kolonel, C. P. J. van Vlierden, alhier, bezocht het archief eenige malen tot het doen van onderzoek naar leden van zijn geslacht.

De heer H. W. Heuvel, hoofd der school te Borculo, stelde een onderzoek in aangaande de geschiedenis van Gelselaar.

De veerdammen te Westervoort maakten een punt van onderzoek uit van den heer R. P. Tutein Nolthenius, oud-ingenieur van den waterstaat te Amsterdam.

De heer J. D. Wagner, Luitenant-Kolonel, commandant der rijdende artillerie alhier, deed onderzoekingen aangaande het geslacht van Zuijlen van Nijevelt, en wel naar aanleiding van de genealogie van dat geslacht, berustende in het archief der famille van Rhemen van Rhemenshuizen, in bruikleen in het archiefdepôt aanwezig.

De heer Mr. J. F. A. van den Broek, advokaat en procureur te Nijmegen, stelde een onderzoek in betreffende het jachtrecht onder Heumen.
Aan een verzoek van genoemden heer tot inlichting betreffende het weiderecht te Batenburg kon niet worden voldaan.

Het jachtrecht onder Geldrop, leenroerig aan Gelderland, maakte een punt van onderzoek uit door den heer H. W. J. Baron van Tuyll van Serooskerken, alhier.

De gronden van de Marke van Baar en Lathum maakten een punt van onderzoek door de heeren N. van Zadelhoff, boerrichter der Marke en den heer A. van Mameren, hoofd der school te Lathum uit.

De heer H. A. van Steennis, Secretaris van de gemeente Doodewaard, raadpleegde het oud-rechterlijk archief van Deil en eenige andere documenten met het oog op zijne vermeende afstamming van het riddermatig geslacht van Steenhuijs.

Lord Ronald Gower bezocht het archief ten einde te weten te komen in welk huis Philips Sidney, gekwetst van Zutphen naar Arnhem vervoerd, te Arnhem op 17 October 1586 zoude zijn overleden. Het huis was echter niet op te sporen.

De heer H. J. D. van Schevichaven, Archivaris der gemeente Nijmegen, stelde een onderzoek in naar den rijkstol te Nijmegen.

De heer P. H. van den Broeke van Ouden-Rhijn, op den huize Oog-in-Al te Utrecht, stelde een onderzoek in naar het heerlijk jachtrecht van de voormalige heerlijkheid Horssen.

De heeren A. te Gussinklo te Zelhem en K. B. te Gussinklo te Arnhem stelden een onderzoek in naar het geslacht te Gussinklo.

De heer J. Manikus, goudsmid te dezer stede, stelde een onderzoek in naar het wapen van Gelderland.

Meermalen bezocht de heer C. H. Peters, Rijksbouwkundige te 's-Gravenhage, het archief tot het doen van onderzoekingen van verschillenden aard. Aan ZEd. werden ter raadpleging op de Koninklijke bibliotheek zoomede in het Algemeen Rijksarchiefdepôt toegezonden plattegronden van Zutphen, van den voormaligen burcht te Nijmegen, schetsteekening van de gevangenis te Doetinchem.

Aan den heer J. F. van Someren, Bibliothecaris der Rijksuniversiteit te Utrecht, werden ter raadpleging verschillende stukken, betrekking hebbende op het geschil, in 1735 en volgende jaren tusschen Henri des Villates, heer van Gent, ter eenre en Mr. M. N. van Loon, Richter en Ambtman, en Johan Moorrees, Secretaris van Gent, ter andere zijde, welke laatste tot 6 jaren tuchthuisstraf werd veroordeeld, ter inzage gezonden.

Het Rijksarchief in Noordholland.

I. *Toestand der bewaarplaats van het Archief.*

Het schijnt mij toe, dat men voor het oude Archief, in Haarlem geene betere bewaarplaats had kunnen vinden dan het gebouw waar het nu sedert eenige jaren geborgen is, en dat alle voordeelen oplevert, die men, zelfs over de grenzen der redelijkheid heen, zou kunnen verlangen. De Vleeschhal ligt midden in de gemeente aan de Groote Markt; de wijd uitgestrekte zaal voor de Archieven, bestaande uit ééne ruimte gelijkstraats, heeft steenen gewelven, vloer en wanden, en kan dus wel brandvrij gerekend worden.

Op de bovenverdieping bevinden zich de verschillende werk- en leeskamers, welke allen zeer goed voldoen aan de behoeften waarin zij moeten voorzien.

Het gebouw is hecht en sterk, zit degelijk in elkaar en het kan den tand des tijds nog best eenige eeuwen weerstaan, vooral wanneer voor behoorlijk onderhoud (dat bij het beheer der Rijksbouwkundigen niets te wenschen overlaat) wordt zorg gedragen.

Den 7 Januari 1904 is het onderhouden van- en het doen van herstellingen en vernieuwingen aan het Rijks Archiefgebouw in Noord-Holland voor het tweejarig tijdvak 1904—1905 aanbesteed en gegund aan J. van Gelder te Haarlem.

De woning van den concierge, bestaande in de twee aardige huisjes tegen den oostelijken gevel van de Vleeschhal en een paar kamers in den kelder, voldeed niet aan de eischen der onlangs uitgevaardigde Woningwet, en dus is overeengekomen, dat deze lokaliteiten zouden worden ontruimd en eene andere bestemming krijgen. Nadat dit alles was beschikt, is de concierge W. Henssen den 18 Maart 1904 overleden, doch zijne weduwe en kinderen zijn nog in de woning gebleven tot den 15 October 1904. De wensch der Regeering, dat de vrijkomende

beneden en boven bij de dienstlokalen; in elk vertrek zijn drie of vier brandgranaten voorhanden om bij een begin van brand te worden aangewend.

Verder wordt met eene trouwe zorg gewaakt, dat geen vuur de archieven genake en het is dan ook niet waarschijnlijk dat binnen de muren van het gebouw, brand zal ontstaan. Mocht echter eenig onheil over deze bewaarplaats der oude Rijks bescheiden nederkomen, dan zou met de voorhanden bluschmiddelen gewis het vuur zooveel kunnen worden bedwongen, dat de verwoesting en de schade binnen tamelijk enge grenzen beperkt bleef.

III. *Toestand der Archiefverzamelingen.*

Alle kasten zijn leeggehaald en de registers en portefeuilles afgeschuierd en schoongemaakt, hetgeen om de twee jaren geschiedt en altijd eene groote opknapping en verfrissching is. Er komt hier bijna nooit iets aan, dat geene herstelling behoeft en de reeds in- of overgebonden registers, worden bij duizenden geteld: gelukkig, dat de middelen worden verschaft om het loffelijke en nuttige werk der vernieuwing van het oude, gebrekkige, geschondene en verwaarloosde, gestadig en met beleid voort te zetten, want ware dit niet het geval, dan zou een groot bestanddeel van het Archief niet veel anders wezen en blijven, dan eene verwarde en onsamenhangende partij half vergaan papier.

Evenals in vorige jaren zijn ook gedurende het jaar 1904 twee boekbinders gestadig aan het werk geweest en de vrucht van hun arbeid bestond in de aflevering van 392 opnieuw gebonden of herstelde registers.

Kaarten ontbreken hier bijna geheel, charters zijn weinig in aantal en prenten of teekeningen komen schaarsch voor. Wat er echter is van dien aard, bevindt zich in goeden staat.
Het stempelen van stukken geeft bezigheid aan den concierge.

IV. *Werkzaamheden en voortgang der ordening en inventarisatie van het Archief.*

De inventaris van het Archief der Heeren en Heerlijkheid *Schagen* werd gedrukt en met ruime hand rondgedeeld.

te zijn aan Philips Doublet, Heer van Groenevelt, eene som van f 26000.— waarvoor verbonden wordt zijn heerlijkheid Schagen met Haringhuizen, Barsingerhorn, Burghorn en Colhorn.

Van den Archivaris der gemeente Amsterdam.

Opgaven van geboorten en overlijden, voor Algemeen Verslag 1828—1830; nog behoorende tot het Archief der Provinciale Commissie van Geneeskundig onderzoek en Toevoorzicht in Noord-Holland.

Van Heeren Burgemeester en Wethouders van Enkhuizen.

Protocol van den Notaris Reijer Samson, van 5 Juli 1638 tot 25 Februari 1640.

Van Heeren Burgemeester en Wethouders van Zaandam.

Register der obligatiën en contracten ten behoeve der Weeskinderen, staande onder de Weeskamer te Oost-Sanen van

23	December	1627	tot	3 December	1644.
28	December	1644	„	24 Augustus	1662.
24	Mei	1663	„	28 Februari	1669.

3 registers.

Staat- en bewijsboek van de Weeskamer te Oost-Sanen, van:

2	Maart	1628	tot	24 December	1653.
9	Juni	1650	„	14 Februari	1664.
27	Maart	1664	„	25 October	1668.
19	Februari	1654	„	28 Februari	1669.
6	Januari	1718	„	28 September	1730.
28	September	1730	„	23 Juli	1744.
13	Augustus	1744	„	21 Mei	1761.
11	Juni	1761	„	24 December	1772.
14	Januari	1773	„	2 October	1782.
2	October	1782	„	Januari	1792.
15	Maart	1792	„	14 September	1795.
11	Februari	1796	„	7 Maart	1811.
	A°. —	1811	„	31 October	1816.

13 registers.

Bewijsboek voor de Weeskinderen in den banne van Oost-Sanen, van

3	Februari	1729	tot	18 April	1782.
30	Mei	1782	„	4 December	1783.

2 registers.

Woordenboek der Nederlandsche taal. 8°.
Deel IX, afl. 1—2.
Deel XI, afl. 9.

Verslagen omtrent 's Rijks Oude archieven. 8°. XXV, 1902.
XXVI, 1903.

Verslagen omtrent 's Rijks Verzamelingen van Geschiedenis en Kunst. 8°. XXV, 1902.

Publications de la Société historique et archéologique dans le duché de Limbourg. 8°. Tôme XXXIX, 1903.

Mr. *R. Fruin.* Het Archief van Prelaat en Edelen van Zeeland. 8°. 1904.

Fred. Caland. De Hervormde Gemeente van Sas van Gent. Historische Bijdrage. 8°. 1904.

George Hurmann. Der Westbau des Münters zu Essen. 4°. 1890.

Van de Commissie van advies voor 's Rijks geschiedkundige publicatiën.

Overzicht van de door bronnen-publicatie aan te vullen leemten der Nederlandsche Geschiedenis. 8°. 1904.

Van de Commissie.

Eerste Jaarverslag van de Rijks-Commissie tot het opmaken en uitgeven van een Inventaris en eene Beschrijving van de Nederlandsche Monumenten van Geschiedenis en Kunst. (1 Augustus—31 December 1903). 8°. 1904.

Van den Heer Algemeenen Rijks-Archivaris.

De Stadshuishouding van Roermond A°. 1579 in den ouden tijd, door A. F. van Beurden. 8°. 1904.

Notulen van de veertiende bijeenkomst der Rijks-Archivarissen. 20 October 1903. 8°.

Van den Rijks-Archivaris in Noordbrabant.

Jaarverslag en der Aanwinsten van het Provinciaal Archief te 's-Hertogenbosch in 1902. 8°.

Overzicht van de Archieven van het Provinciaal Bestuur in Noord-Brabant in 1902 8°.

Ontvangen Vervolgwerken.

Oud-Holland, Jaargang 1904.

Nijhoff en *Fruin*. Bijdragen voor Vaderlandsche Geschiedenis en Oudheidkunde, Vierde Reeks, Vierde Deel. afl. 1—3.

Robert Fruin. Verspreide geschriften afl. 47—55.

———— Tien jaren uit den tachtigjarigen oorlog. Zesde uitgaaf. 8°. 1904.

Werken der Vereeniging tot uitgave der bronnen van het Oude Vaderlandsche recht, nl.:

Tweede Reeks n°. 5. Rechtsbronnen van den Dom te Utrecht, uitgegeven door Mr. *S. Muller Fz.* En

Verslagen en Mededeelingen Vijfde Deel no. I.

Brugmans en *Kernkamp*. Algemeene Geschiedenis, afl. 29—30 en 35—37.

Bijdragen voor de Geschiedenis van het Bisdom Haarlem. Deel 28 en Deel 29, afl. 1.

Rogge en *Pijper*. Nederlandsch Archief voor Kerkgeschiedenis. Nieuwe Serie. Derde deel, afl. 1—2.

E. W. Moes. Iconographia Batava, afl. 35—36.

Croust. Monumenta paleographica. afl. 6—16.

Aangekochte Oude en Nieuwe Boeken.

Maurice Prou. Manuel de paléographie. Ecritures du Ve au XVIIe siècle. 4°. 1904.

Pompei Festi et *Verrii Flacci* De verborum significatione. 4°. 1799.

Bakhuizen van den Brink. Studiën en Schetsen over Vaderlandsche Geschiedenis en letteren. 8°. 1863—1877. 4 deelen.

G. K. van Hogendorp. Brieven en Gedenkschriften 1762—1813. 8°. 1866—1887. 4 deelen.

Dirk van Hogendorp. Mémoires. 8°. 1887.

VIII. *Gebruik van het Archief gemaakt en inlichtingen verstrekt aan autoriteiten en personen.*

In het Archief werden onderzoekingen verricht door de hierna genoemde personen, voor het doel of naar bijzonderheden, bij hunne namen vermeld:

A. J. C. Daamen, Notaris te Haarlem, in het protocol van overdrachten en verbanden van Schoter-Vlieland.

W. van Engelenburg, Candidaat-Notaris te Broek in Waterland, in de oude rechterlijke Archieven zijner woonplaats.

Jac. Rina, Dagbladschrijver te Amsterdam, in de Archieven der Gemeente Hoorn.

J. M. van Gelder, te Wormerveer, naar genealogische bijzonderheden, in de Archieven van Westzaan, Rijp enz.

L. J. Boogmans, Kapelaan te Hoorn, kerkelijke zaken te Hoorn vóór 1581.

M. Donker, Notaris te Beverwijk, in de verpondingkohieren zijner woonplaats.

Dr. *S. Cramer*, Hoogleeraar te Amsterdam, naar eene akte betreffende de Mennonieten te Graft in de 17e eeuw.

C. de Cock, Weesvader te Haarlem, de geschiedenis van het Weeshuis te Grootebroek;

D. G. van Epen,, te 's-Gravenhage, het Archief der Heeren en Heerlijkheid van Schagen.

Mr. *W. van Hulst*, Advocaat en Procureur te Heemstede, het laatste testament van Piet Heyn en zijne vrouw. 24 Mei 1629.

Mr. *W. R. Veder*, Archivaris der Gemeente Amsterdam, briefwisseling van den Prefect a°. 1811.

Dr. *J. B. Schepers*, over de Drosten van Muiden, Baljuwen van Gooiland, voorgangers van Pieter Corn. Hooft.

De tweede luitenant der Infanterie *J. Kamphuis Suermondt*, die belast was voor het Departement van Oorlog in dit Archief bouwstoffen te verzamelen voor eene Krijgsgeschiedenis van Nederland, kon zijn, ook in het jaar 1904 opgevatten arbeid niet ten einde brengen, omdat hij bevorderd werd in rang, hetgeen voor hem eene verandering van garnizoen ten gevolge had.

In zijne plaats trad met October des jaars de tweede luitenant van het 10e regiment Infanterie *E. L. N. Quadekker*, die met ijver het werk van zijn voorganger vervolgde.

De Burgemeester van Assendelft ontving weder protocollen van transporten verleden voor het gerecht zijner woonplaats, en verwisselde die van tijd tot tijd voor anderen.

Voor den Heer Kapitein *F. W. J. de Witt Huberts*, werden hier door het Algemeen Rijksarchief te 's-Gravenhage, registers en stukken over de Zweedsche Zaken in de 17e eeuw, nedergelegd, welke nu en dan door andere bundels of banden werden vervangen.

De Heer *E. C. van Son* mocht hier inzage nemen van uit het Rijks-Archief in Noord-Brabant te 's-Hertogenbosch afkomstige rekeningen en bescheiden, behoorende tot het Schepenbankarchief van Dongen en betreffende het beheer van Weezengoederen.

De Burgemeester van Hoorn ontving op zijn verzoek eene beschrijving en afbeelding der geslachtwapens van vier beroemde Hoornsche Mannen, wier blazoenen men nu geplaatst heeft in de ramen van Burgemeesterskamer aldaar.

Den Archivaris van Alkmaar werd afschrift verschaft van de stukken betreffende het geding tegen den Procureur en Notaris Martinus van der Burg te Alkmaar, over de politieke zaken van 1795—1796.
Er werd voor hem onderzoek gedaan in de Alkmaarsche Weesboeken, en ook naar een vonnis tegen de lieden, die in 1787 hadden verzocht om inlegering van troepen te Alkmaar.

Voor het Bestuur van den Noord-Scharwouderpolder is een uitvoerig onderzoek ingesteld, naar eene overeenkomst met het bestuur van de Heer Hugowaard omtrent de belooning of jaarwedde van den Sluiswachter, welke geregeld zou zijn in de tweede helft der 18e eeuw.

Aan den Secretaris van het Waterschap „West-Friesland" te Grootebroek werd verschaft, een leesbaar afschrift van een vonnis van den Hove van Holland van 19 November 1593 tusschen kerkmeesters van Grootebroek en Bovenkarspel en den Dijkgraaf van Drechterland, over de ettinge van den Zeedijk in de jurisdictie van genoemde dorpen.

Aan de Zaanlandsche Oudheidkamer werden afgeleverd, een aantal hier ter verspreiding gegeven Verslagen omtrent 's Rijks Oude Archieven.

Ten verzoeke en behoeve van den Heer *Joh. J. Bastert*, Huize Oudaen, te Breukelen, werden nasporingen gedaan in de protocollen van overdrachten en verbanden der Gemeente Weesp, naar personen die in de 17e eeuw zijn geslachtsnaam voerden.

Om den Heer *W. van Engelenburg* voort te helpen in zijne navorschingen betreffende het verleden van het dorp Broek in Waterland, zijn hem de gedrukte bronnen aangewezen waaruit hij de gewenschte wetenschap kan putten en tevens medegedeeld, wat hier over die gemeente aan officieele registers voorhanden is.

Voor den heer *J. F. Gebhard Jr.*, te Amsterdam, werd als vrucht van wijdloopige onderzoekingen, een Verslag opgesteld, aantoonende de betrekking van Nicolaes Witsen, en vele zijner verwanten, op het dorp Egmond op den Hoef.

De Heer *K. de Hartogh*, te Amsterdam, ontving eene opgaaf der bronnen voor de geschiedenis van het kasteel Doorwerth.

Aan den Heer *G. L. van der Helm*, Burgemeester van Buurmalsen, werden ten behoeve van geneologische uitvorschingen breedvoerige mededeelingen gedaan, omtrent de Archieven van Kortenhoef, Watergraafsmeer en Diemen.

De Heer *C. F. Gijsberti Hodenpijl*, te Vrijenban, bij Delft, werd ingelicht omtrent hier voorhanden brievenboeken van den Prefect der Zuiderzee, en de gelegenheid werd hem aangeboden, er inzage van te komen nemen.

Aan Mr. *H. N. Kluyver*, advocaat en procureur te Amsterdam, werd een en ander medegedeeld omtrent het Archief van het Waterschap „De Schermeer", en den weg die moet ingeslagen worden om het door te zoeken.

De Heer *D. Kool*, te Broek op Langendijk, ontving opheldering over heffing van polderlasten wegens drooggelegde gronden.

Voor *Jhr. Mr. E. B. J. F. Wittert van Hoogland*, te 's-Gravenhage werd onderzoek gedaan in het protocol van Nieuwer-Amstel, om te ontdekken, wanneer door Regenten van het Gasthuis der stad Amsterdam aan Arent Crijts verkocht

werd, eene partij land met de daarop staande huizing genaamd: „De Heerlijckheyt." Men slaagde er in te ontdekken, dat dit had plaats gevonden den 21 April 1687 en de aanvrager ontving hiervan mededeeling, tevens met eenige andere opgaven door hem verzocht.

Hier wordt nog vermeld, dat in het jaar 1904 voor bijzondere personen geene afschriften van oude stukken zijn gevraagd, dus niet gemaakt, en dat derhalve niets wegens schrijfloonen is ontvangen en kan worden verantwoord.

IX. *Uitkomsten van de bemoeiingen met Gemeente-, Waterschaps- en andere Archieven.*

In den loop van het jaar is voor het Gemeentebestuur van Beverwijk uitgezocht, gerangschikt en op den Inventaris bijgeschreven, eene partij stukken uit de 17e- 18e- en het begin der 19e eeuwen, op het Raadhuis aldaar ontdekt. In den herfst is alles weder teruggezonden.

Voor de Gemeente Schagen is hier hersteld en opgeplakt, eene geteekende kaart van Schagen en omgeving, uit de 16e eeuw, welke zeer gehavend en beschadigd was.

Ook is, in overeenstemming met den inhoud der missive van Uwe Excellentie van 28 April 1893 no. 813 afd. K. W. door mij een onderzoek ingesteld naar de veiligheid der bewaarplaats, den toestand en de behandeling der rechterlijke Archieven berustende bij de Gemeenten Amsterdam en Haarlem, bij welke gelegenheid is gebleken, dat alles in zeer goede orde verkeerde.

X. *Maatregelen in het belang van het Oude Archief te nemen.*

Geene redenen zijn aanwezig om dergelijke maatregelen voor te stellen en eenige noodzakelijkheid om veranderingen in te voeren, bestaat niet.

De Rijksarchivaris in Noord-Holland,
C. J. Gonnet.

Haarlem, 28 Februari 1905.

Het Rijksarchief in Zeeland.

I. *Toestand der bewaarplaats van het archief.*

Gelijk ik in mijn vorig jaarverslag mededeelde, was 1 Januari 1904 de verbouwing der archieflokalen wel grootendeels afgeloopen, maar toch nog niet geheel gereed gekomen. In het bovenvertrek naast de woning van den Commissaris der Koningin was voor een gedeelte der zoldering door het wegbreken van den schoorsteen vernieuwing gewenscht; in het benedenkamertje achter den vierkanten toren ontbrak een tegelvloer en in de kleine vertrekjes naast de Balanspoort was eveneens de tegelbevloering nog niet geheel in orde. Thans zijn ook die werkzaamheden afgeloopen, intusschen niet geheel op die wijze als ik had verwacht, althans wat betreft het eerste punt. In de kleine bovenkamer naast de woning van den Commissaris n.l. is de zoldering niet vernieuwd, maar alleen bijgeschilderd, wat in zooverre jammer is, als de zolder daardoor voor het plaatsen van boeken, met name van dubbelen van deelen van de Resolutiën der Staten van Zeeland, waarvoor hij eigenlijk bestemd was, ongeschikt blijkt.

Intusschen door de bovenomschreven werkzaamheden is thans de verbouwing van de archieflokalen afgeloopen, en gelijk ik reeds in mijn vorig verslag opmerkte, de nieuwe en vernieuwde lokalen voldoen uitnemend voor het gebruik, waarvoor zij zijn bestemd. Van vocht is niets te bespeuren: alleen in een der benedenvertrekken, waar de muur vernieuwd was, was een gedeelte er van bij het in gebruik nemen van het lokaal eenigszins vochtig, weshalve in dat lokaal toen een bak met ongebluschte kalk is geplaatst. Zekerheidshalve is de kalk in dien bak in 1904 vernieuwd.

Daarentegen is in den loop van dat jaar een ander inconveniënt aan het licht gekomen. Zoo de goten en daken geheel

bedekt zijn met sneeuw en deze dan gaat smelten, kan het voorkomen, dat een gedeelte van het plotseling in groote hoeveelheid voorhandene water niet langs de gewone afvoerbuizen kan wegloopen, maar zich een uitweg zoekt tusschen de leien van het dak en verder door den zolder langs de binnenzijde van den muur, waarboven zich de dakgoot bevindt.

Op zich zelf levert dat geen gevaar op; het water ontlast zich op deze wijze slechts in kleine hoeveelheden en daar de boorden, waarop de archiefstukken zijn geplaatst, niet onmiddellijk aan den muur aansluiten, maar eene kleine tusschenruimte overlaten, vloeit het water langs den muur naar beneden op den steenen vloer. Maar de gaanderijen, die zich in de groote bovenvertrekken bevinden, sloten wel onmiddellijk aan den muur aan en verhinderden dus het verder loopen van het water, dat zich over de gaanderij verbreidde en dus de daarop geplaatste rij banden en liassen bereikte. Daardoor werden werkelijk in het begin van den winter 1904/5 enkele daar geplaatste archiefstukken bevochtigd. Aanstonds zijn toen maatregelen getroffen om in dit ongerief te voorzien. Aan de zijde, waar zich de goot bevindt, zijn de planken, die de gaanderij vormen, wat ingekort, zoodat ongeveer 1 cM. tusschenruimte tusschen de gaanderij en den muur verkregen is, welke afstand voldoende zal zijn om het water zijn weg langs den muur te doen vervolgen. Overigens heeft zich het geval, dat het water op deze wijze een uitweg zocht, niet herhaald; het kan zich trouwens, gelijk is opgemerkt, alleen voordoen, wanneer de geregelde afvloeiing van het water naar de buizen hetzij door sneeuw hetzij op andere wijze tijdelijk belemmerd wordt.

II. *Toestand der reddings- en brandbluschmiddelen.*

In dezen toestand is in 1904 geene wijziging gekomen. De bliksemafleider is dat jaar weder door een deskundige onderzocht en in orde bevonden.

III. *Toestand der archiefverzamelingen.*

Na het uitvoerig overzicht, dat ik daaromtrent in mijn vorig jaarverslag gegeven heb, kan ik ditmaal kort zijn. In het laatst van het jaar werd ik op mijn verzoek gemachtigd tot het aanschaffen van een tweetal kasten, bestemd om geplaatst te worden op de groote zaal boven de Balanspoort. Beide kasten zullen in hoofdzaak op dezelfde wijze zijn ingericht als die, welke in het vorig jaarverslag besproken zijn. Het buitenwerk zal dus ook hier uit eiken-, het binnenwerk uit Amerikaansch populierenhout

vervaardigd worden. Terwijl echter de in 1903 aangeschafte kasten van boven als toonkasten zijn ingericht en van binnen met laden voorzien, bestemd tot berging der kaarten, is het doel der nieuwe kasten een geheel ander. Elke kast zal twee dubbele rijen loketten bevatten, bestemd tot bewaring der middeleeuwsche rekeningen en door een gordijn beschermd worden tegen het overvloedige stof; de bovenzijde der kasten zal plat zijn en kunnen dienen om kaarten en andere stukken uit de op de zaal geplaatste kasten neer te leggen, ten einde ze gemakkelijker te kunnen raadplegen. De aflevering van beide kasten heeft nog niet plaats gehad. Wanneer zulks zal zijn geschied, zal de meubileering boven de Balanspoort geheel gereed zijn. De middeleeuwsche rekeningen, die thans nog in het aan de zaal grenzende kamertje worden bewaard, zullen dan naar de nieuwe kasten worden overgebracht, waardoor alle middeleeuwsche stukken van het archief in de groote zaal vereenigd zullen zijn.

De kaartenkasten, waarover ik zooeven sprak, zijn in 1904 eveneens in gebruik genomen: er is een begin gemaakt met het nazien der kaartenverzameling. Daarbij wordt elke kaart eerst schoongemaakt, daarna worden de gaten en scheuren beplakt en bijgewerkt, en eindelijk wordt, om nieuwe schade te voorkomen, de kaart geheel met groen zijden lint omboord. Het resultaat van deze bewerking der kaarten is verrassend. Vele kaarten schijnen als vernieuwd. Het is slechts jammer, dat deze arbeid zoo uitermate tijdroovend is. Slechts 75 kaarten zijn op deze wijze in 1904 behandeld kunnen worden.

Overigens werd ook dit jaar weder voortgegaan met het aanbrengen van stempels en etiquetten op de definitief geordende archieven van het depôt. In het bijzonder werden dit jaar de collectie De Huybert en het archief van prelaat en edelen op deze wijze verzorgd, waardoor vooral de materiëele toestand van het laatstgenoemde archief veel verbeterd is.

Nadat de kleine bovenkamer, grenzende aan de woning van den Commissaris, gereed was gekomen, zijn daarheen van den zolder overgebracht de acquitten, behoorende bij de rekeningen van den muntmeester, den ontvanger-generaal der rentieren en den waterbaljuw. Daarmede is dit kamertje gevuld. De op zolder achtergebleven acquitten zijn tevens globaal uitgezocht; zij behooren bij de volgende rekeningen: van het collateraal, van den 40sten en den 80sten penning, van het familie-, het dienstboden-, het karos-, het wagen-, het paarde-, het koffie-, het thee-, het chocolade-, het biljet- en het trouwgeld, van de imposten op zeep, zegel, bier, gemaal en de waag, van de amenden, van de espargne en van de gemeene middelen van comsumptie van

Axel, Neuzen, Biervliet, Lillo en Liefkenshoek. Te zamen beslaat deze verzameling acquitten, waarvoor in de eigenlijke archieflokalen geene plaats is, eene lengte van 66 strekkende Meter. Bovendien staan op zolder nog 25 Meter gedrukte stukken. Vermeerdering der archieflokalen is dus, gelijk ik in mijn vorig verslag reeds opmerkte, op den duur onvermijdelijk.

Overigens had geene verplaatsing van archieven plaats. Wanneer de beide kasten op de zaal boven de Balanspoort gereed zullen zijn en daarheen de middeleeuwsche rekeningen zullen zijn overgebracht, zal in het aan de zaal grenzende kamertje, waar zich die rekeningen thans nog bevinden, de verzameling Verheye van Citters worden geplaatst, die thans nog tijdelijk geborgen is in de kleine kamer achter den vierkanten toren.

IV. *Werkzaamheden en voortgang der ordening en der inventarisatie van het archief.*

Allereerst moet hier worden medegedeeld, dat de serie gedrukte inventarissen van het archief vermeerderd is door de uitgave van „Het archief van prelaat en edelen van Zeeland", dat in den loop van 1904 bij de firma Martinus Nijhoff te 's-Gravenhage verschenen is. Behalve met de werkzaamheden, die het corrigeeren der drukproeven en het bewerken der indices medebrachten, hield ik mij in 1904 voornamelijk bezig met de voortzetting van de middeleeuwsche grafelijke rekeningen en de daarbij behoorende acquitten. Dit werk vordert slechts langzaam, deels doordat andere werkzaamheden mij beletten er geregeld aan door te werken, deels doordien het vaststellen, op welken post van welke rekening elk acquit betrekking heeft, een zeer tijdroovende arbeid is. Intusschen is het gedeelte van 1474 tot 1578 nagenoeg gereed gekomen.

De heer Wiersum zette zijne werkzaamheden aan het rechterlijk archief voort, totdat zijne benoeming tot archivaris der gemeente Rotterdam hem 15 Augustus den rijksdienst deed verlaten. Het Zeeuwsche archief verliest in hem een zeer ijverig en bekwaam ambtenaar, wiens werkkracht zeer aan het archief ten goede is gekomen. Zijne plaats werd vervuld door den heer L. Lasonder, doctorandus in de Nederlandsche letteren, te Utrecht, over wien ik tot heden slechts redenen tot tevredenheid heb. De heer Wiersum was met de regeling van het rechterlijk archief van het eigenlijke Zeeland grootendeels gereed gekomen; alleen de archieven van de wet van Vere, van die van Vlissingen en van het in 1802 opgerichte hof van Zeeland waren

nog niet door hem bewerkt. Het scheen mij echter gewenscht den heer Lasonder, die nimmer op een archief werkzaam was geweest, niet dadelijk met dien arbeid te belasten. Ik droeg hem dus de regeling op van de burgerlijke-standsarchieven van gemeenten in Zeeuwsch-Vlaanderen, die indertijd door den gouverneur der provincie Oost-Vlaanderen aan het provinciaal bestuur van Zeeland ten behoeve van het archief waren afgestaan. Hoe hij zich van die taak gekweten heeft, kan blijken uit den hierachter volgenden inventaris, die zich ook uitstrekt over de tienjarige alphabetische indices op de registers van den burgerlijken stand, die in dit depôt berusten. Over de herkomst dier stukken is in de inleiding tot den inventaris het noodige gezegd. Met de beschrijving van deze verzameling is de inventarisatie van alle op zich zelf staande collecties in het archief afgeloopen.

V. *In druk uitgegeven bescheiden, behoorende tot het archief.*

In Het archief van prelaat en edelen van Zeeland, dat in 1904 verscheen, zijn onder bijlagen XIV en XV twee brieven, de eene d.d. 1568 Juni 1 van mr. Chistoffel Roels aan de weduwe van mr. Roland de Pottre, de andere d.d. 1568 Juni 15 van mr. Iman Clais'zoon aan mr. Christoffel Roels afgedrukt, beide naar de copieën, die voorkomen in nr. 1 van dien inventaris. In de Verslagen en mededeelingen van de Vereeniging tot uitgave der bronnen van het Oude Vaderlandsche recht publiceerde de heer Wiersum „Vier zoenverdragen wegens doodslag", die hij in het rechterlijk archief van Westkapelle, Wemeldinge en Domburg aangetroffen had, en gaf ik de „Ordonnantie van Willem V, hertog van Kleef, voor de heerlijkheid Breskens" uit. Door den heer G. C. A. Juten werden onder den titel „Slusana Sacra" in de Annales de la Société d' Emulation, vol. 53, verschillende stukken betreffende de kerken te Sluis uit de jaren 1329—1560 uitgegeven, waarvan er een d.d. 1526 Maart 6 ontleend is aan het register van passeeringen, dat in het rechterlijk archief berust. In de Verslagen omtrent 's rijks oude archieven XXVI werd door dr. Wiersum als bijlage tot den inventaris der heerlijkheid Bruinisse de tot dat archief behoorende „Memorie van de pampieren, bevonden in den boedel van den heer Willem de Jonge, heer van Bruinnisse", afgedrukt.

Buitendien zijn in het afgeloopen jaar verscheidene werken verschenen, waarvan de inhoud voor een groot deel aan bescheiden in dit depôt is ontleend. Ik noem hier slechts: „Onderzoek naar de eerste omwalling en omgeving der stad Middelburg"

door P. K. Dommisse (Archief, uitgegeven door het Zeeuwsch genootschap der Wetenschappen, 1904), „Biggekerke" door K. Wielemaker en „Zeelands tuin" door H. M. Kesteloo (Domburgsch badnieuws, 1904).

VI. *Aanwinsten, door geschenk, aankoop, ruil of in bruikleen verkregen, en verliezen.*

De in het afgeloopen jaar verkregen aanwinsten waren de volgende:

1. Afschriften van mr. J. Verheije van Citters omtrent voorschriften betreffende den uitvoer van koren. 1535—1630. 1 omslag.

N.B. Deze stukken werden 5 Maart 1904 aan het depôt geschonken door den heer J. A. Frederiks te Middelburg.

2. Akkoord aangaande het landrecht van Walcheren. 1579. Twee afschriften, het eene met aanvullingen tot 1685. 1 omslag.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 1.

3. Voorboden en plakaten der stad Vere. 1620—1671. 1 omslag.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 1.

4. Stukken betreffende de regeering der stad Vere. (Gedeeltelijk gedrukt.) 1661—1794. 1 omslag.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 1.

5. Stukken betreffende het geschil tusschen de heeren Milet, burgemeester, en De Mauregnault, pensionaris van Vere. 1771. 1 omslag.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 1.

6. Twee brieven van C. de Brauw te 's-Hertogenbosch en D. M. de Brauw te Zieriksee aan . . . . . met verzoek bij den prins van Oranje aan te dringen op de benoeming van hun zoon en neef Daniël, oud 19 jaren, in de regeering van Zieriksee. 1788. 2 stuks.

N.B. Deze brieven werden 29 Maart 1904 van den heer C. van Ommeren te Rotterdam aangekocht.

7. Rekening van David Zomer, uit naam van de kinderen van wijlen Heynrick Zomer, van ontvangsten en uitgaven ten dienste der gemeene zaak van Paschen 1572 tot Augustus 1573, overgegeven aan den gouverneur en den magistraat der stad Vere. 1 deel.

N.B. Deze rekening, waaraan het reces ontbreekt, schijnt te hebben toebehoord aan dr. S. de Wind, en te zijn geraadpleegd door den dichter A. P. van Groningen (zie Bijdragen Zeeuwsch-Vlaanderen VI, blz. 381). Zij werd aangekocht 22 Maart 1904 in auctie W. P. van Stockum en Zoon te 's-Gravenhage.

8. Alphabetische index op de copulaatboeken, de adviesboeken en de andere registers der rekenkamer van Zeeland, bijgehouden tot 1646. 1 deel.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 7.

9 en 10. Twee kaarten van Zeeland, geteekend door D. W.C. en A. Hattinga. 1753. 2 stuks. (1)

N.B. De eene kaart is in vergulde lijst en de andere opgeplakt op linnen en gespijkerd op rollen. — Deze kaarten werden in September 1904 geschonken door het polderbestuur van Walcheren.

11. Kaart van de ambachten Axel en Terneuzen, geteekend door Adriaan Pieterssen 't Gilde. 1624. 1 stuk.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nrs. 9 en 10.

12. Akte van aanstelling van Cornelis Imansen de Jonge door Gecommitteerde raden van Zeeland tot ontvanger van het

(1) Deze kaarten zijn merkwaardig, omdat men er de wijze van werken der Hattinga's uit kan zien. Tusschen 1743 en 1751 vervaardigden zij eene serie kaarten van de verschillende Zeeuwsche eilanden, die in 1752 door de Staten van Zeeland werd aangekocht (zie Van Visvliet, Inventaris der kaarten en teekeningen, nrs. 8, 10, 14, 16 en 17 en blz. V—VIII van het Voorberigt). Die kaarten werden verkleind afgedrukt in de in 1751 en 1753 uitgekomen deelen van den Tegenwoordigen Staat van Zeeland. Daar de Hattinga's de serie kaarten, voor de Staten bestemd, volgens de resolutie van Gecommitteerde raden dd. 23 December 1752 nog moesten aanvullen met eene kaart van geheel Zeeland, maakten zij gebruik van de gedrukte kaarten der eilanden uit den Tegenwoordigen Staat; zij knipten nl. de afbeeldingen der eilanden uit, plakten die op en teekenden er de stroomen en de omgeving bij. Naar die minuten — dat zijn de bovenvermelde nrs. 9 en 10 — werd in het jaar 1753 de definitieve kaart van Zeeland (Van Visvliet, nr. 6) geteekend.

haardstede-, dienstbode-, karos- en wagengeld over Zieriksee, Schouwen en Duiveland. c. 1695. 1 charter.

N.B. Dit charter werd 23 September 1904 geschonken door den heer J. H. Hennequin te Sluis.

13. Akte van octrooi, door de Staten-Generaal verleend aan Staas Goetier en Magdalena de Wolf, echtelieden, te Sluis, om over hunne goederen bij testament te beschikken. 1707. Met ampliatie d.d. 1727. 1 charter.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 12.

14. Akte van octrooi, door de Staten-Generaal verleend aan Samuël Bar, Waalsch predikant te Sluis, en Catharina Oortman, echtelieden, om over hunne goederen bij testament te beschikken. 1719. 1 charter.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 12.

15. Akte van aanstelling van mr. Iman Cornelis de Jonge door de Staten-Generaal tot schepen van het Vrije van Sluis. 1727. 1 charter.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 12.

16. Akte van octrooi, door de Staten-Generaal verleend aan Levina Berteloot te Sluis, om over hare goederen bij testament te beschikken. 1730. 1 charter.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 12.

17. Akte van aanstelling van Iman Cornelis de Jonge door de Staten-Generaal overeenkomstig de akte van Z. H. tot schepen van het Vrije van Sluis. 1749. 1 charter.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 12.

18. Akte van aanstelling van dr. Johan van der Beke door de Staten-Generaal tot schepen van het Vrije van Sluis. 1771. 1 charter. Hierbij de quitantie wegens betaald ambtgeld.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 12.

19. Akte van aanstelling van dr. Johan van der Beke door de Staten-Generaal tot assessor van het jachtgericht in het district van Sluis. 1777. 1 charter.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 12.

20. Kaart van de grenzen der heerlijkheid Watervliet door den landmeter Lieven van Thienen. 1616 (Copie van H. Thibault

van 1661). Hierbij een opstel van wijlen dr. H. A. Callenfels († 1860), over deze heerlijkheid opgesteld naar aanleiding van eene copie van 1717 van eene copie van 1665 van de copie van 1661. 1 kaart en 1 stuk.

N.B. Deze stukken werden 28 September 1904 geschonken door dr. J. de Hullu te 's-Gravenhage.

21. Akte van octrooi, door de Staten-Generaal verleend aan Dana Vagers, echtgenoot van Cornelis de Jonge, te Zierikzee, om over hare goederen bij testament te beschikken. 1694.

N.B. Dit charter werd 29 September 1904 geschonken door den heer J. H. Hennequin te Sluis.

22. Akte van octrooi, door de Staten-Generaal verleend aan Rebecca de Wolff te Sluis, om over hare goederen bij testament te beschikken. 1711. 1 charter.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 21.

23. Akte van octrooi, door de Staten-Generaal verleend aan Jan van de Reviere, chirurgijn te Sluis, om over zijne goederen bij testament te beschikken. 1712. 1 charter.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 21.

24. Akte van octrooi, door de Staten-Generaal verleend aan Pieter de Wolff te Sluis, om over zijne goederen bij testament te beschikken. 1715. 1 charter.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 21.

25. Akte van oktrooi, door de Staten-Generaal verleend aan Catarina ter Beeke, echtgenoot van Pieter de Wolf, te Sluis, om over hare goederen bij testament te beschikken. 1720. 1 charter.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 21.

26. Bul der Utrechtsche academie voor Iman Cornelis de Jonge als docter utriusque juris. 1722. 1 charter.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 21.

27. Akte van transport van 9 gemeten 200 roeden lands in den Wulpenpolder door Jacobus Loke aan mr. Simon Reynier Verschuur, verleden voor schepenen van het Vrije van Sluis. 1755. 1 charter.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 21.

28. Reliefbrief van de goederen van Jan de Baenst, heer van Sint Jooris, leenroerig aan de Burg van Brugge. 1524. 1 charter.

N.B. Dit charter werd 3 October 1904 geschonken door den heer J. H. Hennequin te Sluis.

29. Akte van beleening van jhr. Samuel de Casembroot met verschillende goederen, leenroerig aan het leenhof van Kadzand. 1623. 1 charter.

N.B. Dit stuk heeft als omslag voor een overlooper van het land van Kadzand gediend, en is dientengevolge geschonden. — Verkregen op dezelfde wijze als nr. 28.

30. Verklaring van . . . . Mattheeusen, baljuw, maander en griffier der leenhoven Kadzand, Loodijk en Ogierlande, dat de boeken dier leenhoven onder hem berusten. 1673. 1 stuk.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 28.

31. Akte van aanstelling van Cornelis de Boot, heer van Bingerskerke, tot voogd over de kinderen van Johan d'Casembroot, heer van Rijnestein. 1681. 1 stuk.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 28.

32. Overeenkomst tusschen jhr. Cornelis de Boot en de erven van mr. Gaspar van der Schooff over de betaling van het door eerstgenoemde aan de laatsten verschuldigde. 1685. 1 stuk.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 28.

33. Quitantie wegens de koopsom van 4 gemeten leenland, afgegeven door den diaken van Zuidzande aan jhr. Cornelis de Boodt. 1688. 1 stuk.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 28.

34. Akte van octrooi, door de Staten-Generaal verleend aan Catrina ter Beeke, echtgenoot van Christiaen (?) de Wolff, te Sluis, om over hare goederen bij testament te beschikken. 1715. 1 charter.

N B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 28.

35. Akte van octrooi, door de Staten-Generaal verleend aan Ferdinand Vincent Bar, te Sluis, om over zijne goederen bij testament te beschikken. 1728. 1 charter.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 28.

36. Akte van aanstelling van mr. Iman Cornelis de Jonge door de Staten-Generaal tot assessor van het jachtgericht van het district van Sluis. 1731. 1 charter.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 28.

37. Akte van aanstelling van Matheus de Jonge, griffier der stad Sluis, tot voogd over de kinderen van Willem van der Beek. 1748. 1 stuk.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 28.

38. Protocol van den notaris Cornelis van Wallenburgh te Goes. 1681—1703. 1 deel.

N.B. Dit deel werd 4 October 1904 van den heer I. Theune te Middelburg aangekocht.

39. Eedboek van den Raad van Vlaanderen. 1715—1794. 1 deel.

N.B. Hierin zijn geregistreerd aan de eene zijde het formulier van den zuiveringseed, door de leden en officieren van den Raad ingevolge resolutie van de Staten-Generaal d.d. 20 December 1715 af te leggen, met de onderteekening dier leden en officieren tot 1717, en aan de andere zijde de formulieren van de eeden, af te leggen door de raden, de hoogere en lagere ambtenaren bij den Raad werkzaam, door den Raad geadmitteerd of onder den Raad ressorteerende, de door den Raad aangestelde voogden enz., met lijsten dier verschillende functionarissen (behalve de raden, advocaten-fiscaal, griffiers en deurwaarders van Hunne Ho: Mo:) benevens der door den Raad verleende brieven van venia aetatis, alles loopende over de jaren 1771—1794. Later is dit deel in particuliere handen gekomen en zijn er allerlei aanteekeningen omtrent Staats-Vlaanderen in opgeschreven. — Dit deel werd 12 October 1904 van den heer K. le Cointre te Middelburg aangekocht.

40. Arbitrale uitspraak in het geschil tusschen Johan de Baenst, ridder, heer van Sint George en Bernem, eener- en Zeghin de Baenst, zijn broeder, en de voogden over de kinderen van wijlen zijn ouderen broeder Loys anderzijds over het leen van Montigny, leenroerig aan de Burg van Brugge. 1463. 1 charter.

N.B. Dit charter werd 13 October 1904 geschonken door den heer J. H. Hennequin te Sluis.

41. Renversaalbrief van het rapport van 87 gemeten lands te Kadzand, leenroerig aan de Burg van Brugge en aankomende

n Anna de Baenst, echtgenoot van Jacob Spruyt. 1500. (Exact.) 1 stuk.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 40.

42. Rapportbrief van den ontvanger-generaal van Brugge en t Vrije van het leen 's-Hazenwal te Kadzand, leenroerig voor helft aan het hof van Kadzand en voor de wederhelft aan het en Montigny en aankomende aan den Koning. 1505. Met een ttract uit dit stuk d.d. 1678. 1 charter en 1 stuk.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 40.

43. Renversaalbrief van het rapport van het leen 's-Hazenwal, enroerig aan de Burg van Brugge, aankomende aan Anna de aenst, weduwe van Philips van Brabant, heer van Crubeecke. 505. (Afschrift van 1679.) 1 stuk.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 40.

44. Extract uit het leenregister van de Burg van Brugge, waarbij jhr. Jan de Baenst, heer van St. Jooris en Thillegem, zijn leengoed het hof van Kadzand op zekere voorwaarden overdraagt aan jvr. Elisabeth Esdor. 1535. (in duplo.) 2 stukken.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 40.

45. Eigendomsbewijs van 9 gemeten 80 roeden lands te Kadzand, leenroerig aan het hof van Kadzand, aankomende aan Pieter de Mulenare. 1547. 1 charter.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 40.

46. Eigendomsbewijs van 8 lijnen lands te Kadzand, leenroerig aan het hof van Kadzand, aankomende aan Joos van Damme. 1581. 1 charter. Met quitantie.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 40.

47. Eigendomsbewijs van 3 gemeten 50 roeden lands in het Oudeland, aankomende aan Philips de Corte. 1618. (Afschrift.) 1 stuk.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 40.

48. Eigendomsbewijs van 3 gemeten 50 roeden lands te Kadzand, aankomende aan Cornelis de Boodt. 1621. 1 charter.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 40.

49. Eigendomsbewijzen van 3 gemeten 208 roeden lands te Kadzand, leenroerig aan het hof van Kadzand, aankomende aan

Adriaen Bavens in 1639, Cornelis de Boodt in 1692 en Adriana Bernardina Agatha d'Ablaing van Giesenburg, vrouwe van Loodijk, in 1789. 3 charters.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 40.

50. Renversaal van het rapport van 13½ gemeten lands, leenroerig aan het hof van Reimerswaal, aankomende aan Guillaume Uuyttenbogaerde. 1641. 1 charter.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 40.

51. Eigendomsbewijzen van 28 gemeten 1 lijn 13 roeden lands te Kadzand, afgespleten van het leengoed Reimerswaal gezegd Loodijk, aankomende aan Elie du Plessys Gouret, heer van La Primaye. 1653. 1 charter en 2 stukken (aaneengehecht).

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 40.

52. Eigendomsbewijzen van 3 gemeten lands te Kadzand, leenroerig aan het hof van Reimerswaal gezegd Loodijk, aankomende aan Jacob Andriesen Huyge, Mathijs Verbeke en Huyge Andriesen Huyge. 1653 en 1654. 1 charter.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 40.

53. Eigendomsbewijs van „d'anomanie, schouttetendom ende waerschouttetendom van Aerdenburgambacht", leenroerig aan de Burg van Brugge, aankomende aan mr. Hendrik Thibaut, ridder, heer van Sint-Aagtekerke. 1654. (Afschrift.) 1 stuk.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 40

54. Eigendomsbewijzen van twee leenen, leenroerig aan het hof van Kadzand, aankomende aan Pieter Jordaens, oud-schepen van Sluis, en aan Cornelis de Boodt. 1664. 1 charter en 1 stuk.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 40.

55. Brief, waarbij schepenen van Brugge de voogden van de nagelaten kinderen van Jan Anthoine Preston, burggraaf van Tarach, baron van Bellemont, heer van Sint Joris en Kadzand, machtigen om op de goederen in het land van Kadzand 6000 gulden te lichten. 1666. Met verbandbrief, groot 700 pond, afgelost 1635. 2 charters.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 40.

56. Eigendomsbewijzen van 7 lijnen lands te Kadzand, leenroerig aan het hof van Kadzand, aankomende aan Charel Wilmsen Hoen. 1669. 3 charters (aaneengehecht).

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 40.

57. Eigendomsbewijzen van 11 lijnen lands te Zuidzande, leenroerig aan het hof van Kadzand, aankomende aan Charel Wilmsen Hoen. 1669. 3 charters.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 40.

58. Verklaringen, dat verschillende overdrachten van land, gedaan door jhr. Cornelis de Boodt, slechts pro forma zijn geschied. 1670, 1682. 2 stuks.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 40.

59. Onderhandsche verklaring, waarbij Joris de Brest de genealogie van het geslacht De Boodt en het portret zijner overleden huisvrouw Adr. de Boodt aan zijn zwager De Boodt legateert. 1675. 1 stuk.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 40.

60. Testament van Cornelis de Jonge en zijne echtgenoot Dana Cornelia de Vager. 1694. 1 stuk.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 40.

61. Eigendomsbewijs van 4 gemeten lands in den Prins-Willempolder, aankomende aan Daniël Sappius. 1748. 1 charter.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 40.

62. Eigendomsbewijs van 8 gemeten 135 roeden lands in den Kleinen Juffrouwpolder, aankomende aan Pieter Johannes Cortvrient. 1786. 1 charter.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 40.

63. Handschrift van E. Hortor, inhoudende de keur van Zoutelande d.d. 1498 met bijvoegsels tot 1508, de keur van Willem III voor Beoosten Schelde d d. 1328, de usantie van de vierschaar van Vere en de waterrechten van Westkapelle met de ordonnantie der schippers en kooplieden. Handschrift uit de 1e helft der 16de eeuw.

N.B. Voor de keur van Zoutelande zie men Smallegange blz. 666, voor die van Beoosten Schelde Van Mieris II blz. 451, voor de waterrechten van Westkapelle Smallegange blz. 623. — Dit deel werd 2 November 1904 aangekocht van de firma Burgersdijk en Niermans te Leiden uit hare Catalogus XLIX nr. 687.

64. Handelingen der provinciale synoden, gehouden te Goes (1597), Tholen (1602), Vere (1610), Zieriksee (1618), Goes (1620)

en Tholen (1638). Met eenige bijlagen. Voorin de gedrukte kerkenordeningen der nationale en provinciale synoden vóór 1618 en de geschrevene der synode van 1618 (gedeeltelijk). Achterin de postacta der synode van 1618, lijsten van de predikanten der classis van Schouwen en Duiveland, bijgehouden tot 1754, en eenige stukken betreffende kerkelijke handelingen uit 1753—1761. 1 band.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 63 (Catalogus XLIX nr. 685).

65. Stukken rakende het geschil tusschen ds. Leydecker, predikant te Middelburg, en den kerkeraad aldaar en tusschen de classis van Walcheren en acht predikanten te Middelburg over de zaak van Anna Wiltschut, geboren Sabbinge, beschuldigd van vrijgeesterij en Hattemisterij. 1714—1717. 1 band.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 63 (Catalogus XLIX nr. 686).

66. „Poincten van deliberatie ende resolutie der deputatie van de Heeren Staten van Zeelandt op de redresse ende menage in Januario 1628." Register, inhoudende de punten, waarover de commissie, op voorstel van Middelburg door de Staten van Zeeland 3 December 1627 ingesteld, heeft beraadslaagd, met aanteekening in margine van de beslissingen door haar genomen. 1628. 1 deel.

N.B. Zie over deze commissie de gedrukte Notulen der Staten van Zeeland 1627 blz. 297—300, 305. — Dit deel werd 19 November 1904 aangekocht in auctie W. P. van Stockum en zoon te 's-Gravenhage.

67. Register, inhoudende opgave der steden, dorpen en polders, aan welke vrijstelling van enkele provinciale lasten of subsidie uit de provinciale kas is verleend. Met opgave der door die polderbesturen bij de Rekenkamer ingediende rekeningen, opgemaakt c. 1792, bijgehouden tot 1805. 1 deel.

N.B. Vóórin een alphabetische index. Dit deel heeft blijkbaar oorspronkelijk in het archief der Rekenkamer berust. — Verkregen op dezelfde wijze als nr. 66.

68. Brieven, door den secretaris van het Departementaal bestuur van Zeeland ontvangen van directiën van calamiteuse polders in dat departement, en minuten van door den secretaris aan de directiën verzonden brieven. 1805—1806. 1 band.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 66.

69. Register, inhoudende afschriften van stukken, overgelegd in het proces voor het hof van Holland en Gecommitteerde raden van Zeeland tusschen prins Maurits en de stad Goes over het recht op de heerlijkheid Borselen, samengesteld c. 1620. 1 deel.

N.B. Dit deel, dat eenigszins door vocht geschonden is, schijnt afkomstig uit het archief der stad Goes. — Verkregen op dezelfde wijze als nr. 66.

70. Rekeningen van den penningmeester van het land en de watering van Borselen, afgehoord door de ambachtsheeren. 1621, 1623, 1625, 1632, 1644–1647, 1649, 1653–1672, 1675–1680, 1682–1684, 1686–1688, 1690 en 1691. Hierbij de rekening der in 1676 nieuw bedijkte landen en die van het extraordinaris geschot over 1686 en 1687. (Gedeeltelijk origineelen, gedeeltelijk afschriften.) 1 pak.

N.B. Exemplaren bestemd voor de stad Goes, als de voornaamste ambachtsgerechtigde. — Verkregen op dezelfde wijze als nr. 66.

71. Stukken betreffende het geschil, zoo voor de Staten van Zeeland als voor het hof van Holland gevoerd tusschen mr. Pieter de Huybert, eener- en mr. Hubertus Stoutenburg c. s. anderzijds over het ambachtsrecht van Campensnieuwland. 1693. Met retroacta sinds 1480. (Gedeeltelijk gedrukt.) 1 pak.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 66.

72 en 73. Rekeningen van den plaatselijken accijns over Elkersee, verschenen 1702—1725, 1738—1745, 1759—1778, 1787—1798. 1 deel en 1 pak.

N.B. In deze rekeningen wordt ook de huisschatting verantwoord. — Verkregen op dezelfde wijze als nr. 66.

74. Losse stukken uit het archief van schout en schepenen van Elkersee. 1689—1789. 1 omslag.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 66.

75. Veldboek van de Drie bannen van Duiveland (Nieuwerkerke, Oude-Nieuwland en Kapelle), hierachter dat van Ouderkerk in Duiveland, beide opgemaakt door den landmeter Adrianus Visser in 1772, bevestigd door dijkgraaf en gezworenen der Vier bannen van Duiveland in 1773. (Afschrift.) 1 deel.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 66.

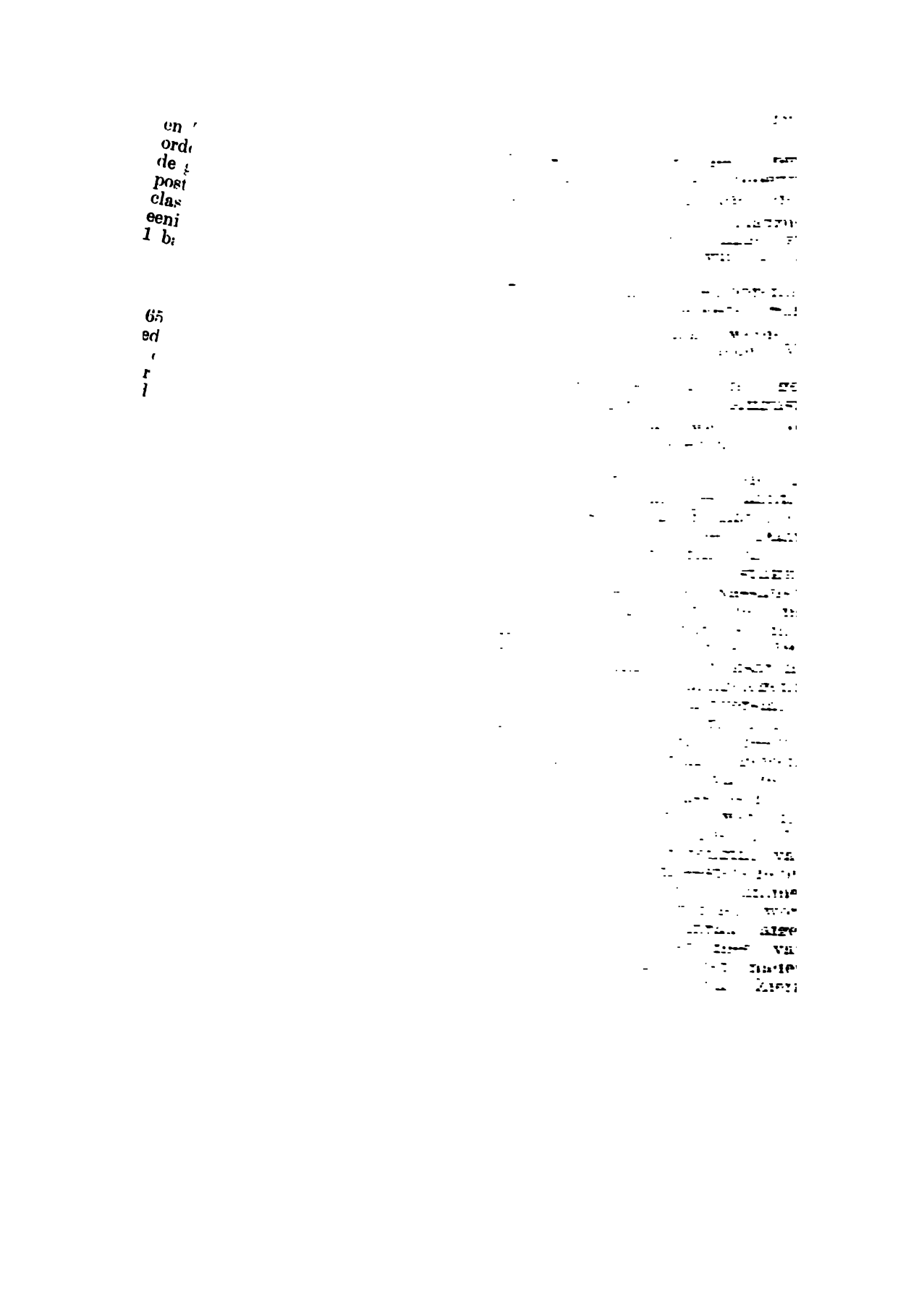

r zich bereid verklaard van het eventueel vinden
'an rechterlijken aard alsnog bericht te doen
.r de ordening van het gemeentearchief schijnt
te gaan, dat het waarschijnlijk nog verschei-
ren zal, eer het bestuur in staat zal zijn met
ggen, of zich nog stukken van rechterlijken aard
bevinden. Eerst dan zal de vraag aan de orde
Regeering zich wenscht neder te leggen bij de
het uitsluitend van gemeentewege in het archief
rzoek, dan wel of zij op een onderzoek door hare
ren in het archief zal staan.
'an de registers van den burgerlijken stand van
taats-Vlaanderen, waarover ik onder IV handelde,
dat ik op mijn verzoek gemachtigd werd aan
der provincie Oost-Vlaanderen, door wien deze
en burgerlijken stand indertijd hierheen gezonden
zenden eenige registers van de gemeente Water-
n: het geboorteregister over het jaar IX der
)liek, de trouwregisters over de jaren V, VI en
rlijdensregisters over de jaren V—IX. Daar de
land bij de scheiding tot België is blijven behooren,
acht dezer registers indertijd op een misverstand
thans is hersteld.
zen kwamen niet voor. Wel heb ik een tweetal
:h bevonden bij andere, mij ten behoeve van dit
heer J. A. Frederiks alhier ten geschenke aan-
nachtiging van den schenker aan mijne ambtge-
erland en Noordbrabant overgedragen.

der pogingen om afschriften te verkrijgen van
onuitgegeven bescheiden, voor het archief in de
van gewicht en berustende in andere binnen-
ndsche en buitenlandsche archieven.

)gingen zijn in het afgeloopen jaar niet aan-

k van het archief gemaakt door en inlichtingen
:haft aan autoriteiten en particulieren.

oopen jaar werden mij inlichtingen gevraagd

ivaris in Limburg over den predikant E. Vlasman;

76. Stukken, meerendeels betrekking hebbende op de provincie Zeeland, door een bloedverwant der familie van Citters bijeengebracht in het midden der 18de eeuw. 1 band.

N.B. De 173 eerste bladzijden hebben betrekking op het postwezen. – Achterin liggen stukken over 1754 en 1785. — Verkregen op dezelfde wijze als nr. 66.

77. Vijf quitantiën, behoorende bij de rekening van de geestelijke goederen van Beoosten Schelde over 1592. 1 omslag.

N.B. Deze stukken werden 29 December 1904 geschonken door het bestuur van den polder Walcheren.

78. Notulenboek van het geneeskundig leesgezelschap De Harmonie, opgericht 1819 Augustus 6. 1 deel.

N.B. Dit deel werd 31 December 1904 geschonken door de leden van het gezelschap.

Bovendien werden door den Algemeenen rijksarchivaris aan dit depôt overgedragen een aantal deelen van de gedrukte resolutiën der Staten van Holland. De verzameling is echter, jammer genoeg, geenszins compleet. Daarentegen is geen verder gevolg gegeven aan de uitvoering van de ministerieele beschikking d.d. 14 October 1901, zoodat de stukken, behoorende tot de archieven van de rentmeesters der Nassausche domeingoederen in Zeeland, die aanleiding gaven tot het meeningsverschil tusschen den Algemeenen rijksarchivaris en mij, waarin de bovenaangehaalde beschikking van 14 October 1901 uitspraak deed, nog altijd niet van het Algemeen rijksarchief naar dit depôt zijn overgebracht. Wel is deze aangelegenheid ook in 1904 aan de orde geweest. Daar uit het jaarverslag over 1903 bleek, dat door den Algemeenen rijksarchivaris nog niet voldaan was aan de hem in 1901 gegevene opdracht, heeft Uwe Excellentie zich tot dien ambtenaar om inlichtingen gewend. Diens antwoord, waarin hij zich op het tijdroovende van het werk eener scheiding tusschen de stukken van het Nassausche domeinarchief en de archieven der rentmeesters beriep, werd in mijne handen gesteld en gaf mij aanleiding uit de lijst, in 1876 opgemaakt door den heer Hingman bij de overbrenging van de stukken, die vroeger tot de archieven der rentmeesters hebben behoord, naar het Algemeen rijksarchief, verschillende nummers aan te geven, die zonder moeite onmiddellijk konden worden aangewezen en van het archief van den domeinraad afgezonderd. Sedert (d. i. sinds 14 April 1904) heb ik niets meer van de zaak vernomen.

Evenmin vernam ik iets naders omtrent de overdracht van het rechterlijk archief van Zieriksee; wel heeft in 1903 het

gemeentebestuur zich bereid verklaard van het eventueel vinden van stukken van rechterlijken aard alsnog bericht te doen toekomen, maar de ordening van het gemeentearchief schijnt zóó langzaam te gaan, dat het waarschijnlijk nog verscheidene jaren duren zal, eer het bestuur in staat zal zijn met zekerheid te zeggen, of zich nog stukken van rechterlijken aard in het archief bevinden. Eerst dan zal de vraag aan de orde komen, of de Regeering zich wenscht neder te leggen bij de resultaten van het uitsluitend van gemeentewege in het archief ingestelde onderzoek, dan wel of zij op een onderzoek door hare eigene ambtenaren in het archief zal staan.

De regeling van de registers van den burgerlijken stand van gemeenten in Staats-Vlaanderen, waarover ik onder IV handelde, gaf aanleiding, dat ik op mijn verzoek gemachtigd werd aan den gouverneur der provincie Oost-Vlaanderen, door wien deze registers van den burgerlijken stand indertijd hierheen gezonden waren, terug te zenden eenige registers van de gemeente Waterland, te weten: het geboorteregister over het jaar IX der Fransche republiek, de trouwregisters over de jaren V, VI en IX en de overlijdensregisters over de jaren V—IX. Daar de gemeente Waterland bij de scheiding tot België is blijven behooren, heeft de overdracht dezer registers indertijd op een misverstand berust, hetwelk thans is hersteld.

Andere verliezen kwamen niet voor. Wel heb ik een tweetal stukken, die zich bevonden bij andere, mij ten behoeve van dit depôt door den heer J. A. Frederiks alhier ten geschenke aangeboden, met machtiging van den schenker aan mijne ambtgenooten in Gelderland en Noordbrabant overgedragen.

VII. *Uitslag der pogingen om afschriften te verkrijgen van belangrijke onuitgegeven bescheiden, voor het archief in de provincie van gewicht en berustende in andere binnenlandsche en buitenlandsche archieven.*

Diergelijke pogingen zijn in het afgeloopen jaar niet aangewend.

VIII. *Gebruik van het archief gemaakt door en inlichtingen verschaft aan autoriteiten en particulieren.*

In het afgeloopen jaar werden mij inlichtingen gevraagd door:

den Rijksarchivaris in Limburg over den predikant E. Vlasman;

den Hoofddirecteur van het Rijksmuseum te Amsterdam over het portret van een lid der familie Duvelaer;

den Archivaris der gemeente Middelburg over maten en gewichten, geldende in 1805, en het eigendomrecht op de Blauwpoort te Middelburg;

den Rentmeester van het Kroondomein in het rentambt Middelburg over de herkomst van een tiendrecht in den Oranjepolder;

den Secretaris van het Britsche Gezantschap te 's-Gravenhage over de archieven der Engelsche kerken in Zeeland en te Bergen op Zoom;

den Britschen Viceconsul te Vlissingen over het huwelijk van Ch. Moke met M. Masterson;

Mejuffrouw M. de Man te Middelburg over Mattheus Gallimontanus (Hanenberch van Heeswijk);

Mr. M. J. de Witt Hamer te Middelburg over het visscherijrecht in den Isabellepolder;

Mr. B. F. W. von Brucken Fock te Middelburg over de genealogie van het geslacht De Huybert;

M. van Boven te Middelburg over J. Huyssen, die vermeld wordt als onderteekenaar der valsche maçonnieke oorkonde van 1535;

P. Sybolts te Middelburg over de bijlagen tot den beschrijvingsbrief der Staten van Zeeland van 1589;

I. Snoep te Middelburg over Anthony de Heide;

Jhr. Mr. W. H. Hoeufft te Middelburg over Goesche familiezegels;

Mr. P. J. Callenfels te Middelburg over zijne genealogie;

Dr. H. T. Obbink en A. Rademaker te Middelburg over de zoogenaamde leges tolae der Middelburgsche predikanten;

C. de Waard te Middelburg over de uitvinding der verrekijkers;

Dr. L. H. Wagenaar te Middelburg over het klooster Groot-Emaus;

Mr. J. J. Heyse te Middelburg over het tiendrecht in Zeeland;

P. J. van Poelvoorde te Middelburg over het oude havenhoofd te Vlissingen;

M. Mackay te Middelburg over de trouwboeken der Engelsche gemeente aldaar;

H. de Zeeuw te Vere over de oudste geschiedenis en de bezittingen van het gasthuis aldaar;

J. H. van 't Hoff te Sint Laurens over de kerkelijke onderhoorigheid van Schellach;

Ds. Hoek te Heinkenszand over de overlevering, dat ds. Smy-

tegelt te Middelburg de gemeente had vermaand de nieuwe belastingen op te brengen;

Jhr. mr. J. W. D. Schuurbeque Boeye te Zieriksee over het archief der heerlijkheid Dreischor;

A. Bijlo te Dreischor over eene uitkeering, door het polderbestuur van Dreischor aan het armbestuur aldaar jaarlijks verschuldigd;

den Heer Crucq te Stavenisse over het eigendomsrecht eener graftombe aldaar;

H. A. van Dalsum te Hulst over de invoering van het Fransche recht in Zeeuwsch Vlaanderen;

K. Kerckhaert te Westdorpe over de genealogie Lippens;

P. K. Dommisse te Lage Zwaluwe over de grootte der ambachten Ritthem en Nieuwwerve en de ligging van verschillende huizen te Middelburg;

H. Wynaendts te Breda over de genealogie De Lannoy;

Mr. A. van der Goes te Nijmegen over de kosterij te Goes;

Jhr. Van Kinschot te Tiel over het gemeentearchief van Ouwerkerk;

Dr. J. de Hullu te 's-Gravenhage over eene ordonnantie van 1685 van het College van het Vrije op de Waalsche gemeente te Kadzand;

A. A. Beekman te 's-Gravenhage over de ordonnantie van 1559 voor het eiland Walcheren;

Mr. C. Fock te 's-Gravenhage over de genealogie Uyttenhove;

D. G. van Epen te 's-Gravenhage over de rentmeesters Pieter Hugen zoon en Pieter uytten Wijngaerden en over de afkomst van Jacop van Hoorn;

D. de Haes te Poeldijk over het oefenen van den Katholieken godsdienst in het taanhuis te Vlissingen;

J. E. Elias te Amsterdam over de genealogie Lampsins en over Jan van de Warcke, pensionaris van Middelburg;

H. G. A. Obreen te Gent over het privilegie van Maria van Bourgondië d.d. 11 Februari 1477;

R. Schoorman te Gent over de genealogie Lippens;

A. Neuhaus te München over het verblijf van Otto van Beieren in Zeeland;

A. J. F. van Laer te Albany (N.-Y.) over het archief der West-Indische compagnie, kamer Zeeland.

Zooveel mogelijk werden die inlichtingen verstrekt, waarbij ik dankbaar de hulp heb te herdenken van den Algemeenen rijksarchivaris, de rijksarchivarissen in Noordbrabant, Noordholland en Gelderland, den directeur van het Koninklijk Huisarchief, de gemeentearchivarissen van Middelburg, Vlissingen,

Rotterdam en Brugge, den heer J. Cuvelier te Brussel en den heer J. Colens te Gent;

De oud-eerste luitenant Boogaert heeft de krijgsgeschiedkundige nasporingen zoo in het begin als in het einde van het jaar weder voortgezet. Hij hield zich onledig met nasporingen over de gebeurtenissen van 1704—1713.

Afschriften werden verstrekt aan het bestuur van den Mairepolder, mr. M. J. de Witt Hamer te Middelburg en A. Hollestelle te Tholen.

Een verblijdend verschijnsel mag het genoemd worden, dat het gebruik van handschriften buiten het archief steeds toeneemt. Zoo zijn in het afgeloopen jaar doorloopend stukken uit het rechterlijk archief van Sluis tijdelijk gedeponeerd ten behoeve van den heer G. C. A. Juten in het archief der gemeente Sluis en later in het archief der gemeente Sas van Gent, waarheen genoemde heer inmiddels was verhuisd. Zoo heeft de heer H. M. Kesteloo eerst te Oostkapelle later te Domburg verschillende registers, behoorende tot het rechterlijk archief van Oostkapelle, kunnen inzien. In den loop van het jaar is ook een aanvang gemaakt met de verzending van verschillende deelen met resolutiën der Gecommitteerde raden, rekeningen enz. naar Zieriksee, waar de heer jhr. B. de Jonge ze voor zijne dissertatie over de geestelijke goederen in Zeeland wenscht te raadplegen. Ten behoeve van den heer dr. De Hullu werden verschillende stukken, behoorende tot het archief van het Vrije van Sluis en tot de bibliotheek van handschriften, opgezonden naar het Algemeen rijksarchief te 's-Gravenhage, waarheen ik ook ten dienste van den heer Caland een deel van het rechterlijk archief van Hulst verzond. In het rijksarchief te Utrecht werd ten verzoeke van den heer Waller Zeper tijdelijk het privilegieboek van Reimerswaal gedeponeerd. Het reeds in 1903 naar Zutfen verzonden deel, dat mr. A. S. de Blécourt bij de uitgave der rechtsbronnen van Zieriksee wenschte te raadplegen, berust daar nog altijd, terwijl het, zoo het schijnt, nog niet te voorzien is, wanneer dit uitermate langzaam vorderend werk gereed zal zijn. In verband met de voorgenomen uitgave van een Handboek der Nederlandsche palaeographie zond ik eerst naar het rijksarchief in Friesland verschillende stukken op, waaruit de heer dr. M. Schoengen eene keuze deed ten behoeve van den atlas met reproducties van handschriften, die de uitgave van het Handboek vergezellen zal. De door hem uitgezochte stukken werden later opgezonden naar de universiteitsbibliotheek te Amsterdam. Vandaar werden zij onder het persoonlijk toezicht van den heer Schoengen overgebracht naar het atelier der firma Van Leer, daar gephotographeerd en vervolgens weder teruggebracht naar

de bibliotheek. Eindelijk werden nog een viertal deelen uit het archief der rekenkamer tijdelijk afgestaan ten behoeve der tentoonstelling van banden, die in December 1904 door de vereeniging Voor de kunst te Middelburg werd georganiseerd. Met het oog op het brandgevaar, dat de tentoonstellingszaal — boven de sociëteit St. Joris — opleverde, werden de deelen dagelijks na het sluiten der tentoonstelling naar het archief teruggebracht en eerst den volgenden morgen er weder gedeponeerd. Zij werden in eene gesloten vitrine tentoongesteld. Een gevolg dezer expositie is geweest, dat ten verzoeke van den heer Kalf te 's-Gravenhage zoo van enkele der tentoongestelde banden als van eenige andere, in het archief berustende, photographieën zijn genomen, waarvan er twee gereproduceerd zijn in het opstel van den heer Kalf over Oude archiefbanden (Het huis, oud en nieuw, jaarg. 3, afl. 2).

In het depôt werden in verband met een genealogisch onderzoek, ten behoeve van den heer mr. J. van de Kasteele te 's-Gravenhage ingesteld, tijdelijk handschriften geplaatst uit de gemeentearchieven van Arnemuiden, Sluis, Oostburg en Kadzand, terwijl uit het gemeentearchief van Goes ter wille van de ordening van het rechterlijk archief de civiele ordonnantiën dier stad geraadpleegd werden.

IX. *Uitkomst der bemoeiingen met gemeente-, waterschaps- en andere archieven.*

De voltooiing van de regeling van het archief der Middelburgsche godshuizen door den heer De Waard gaf mij aanleiding er bij het bestuur dier instelling op aan te dringen, dat de hoogst belangrijke inventaris worde gedrukt, en dat de heer De Waard met het beheer van het archief worde belast, opdat de thans met veel moeite in de verzameling aangebrachte orde niet weder te loor gaat. In beginsel heeft het bestuur zich met die denkbeelden vereenigd, hoewel de uitvoering door het momenteel gemis der noodige geldmiddelen vertraging ondervindt.

Het vertrek van den heer Wiersum heeft ten gevolge gehad, dat de verdere regeling van het archief van den polder Walcheren is opgedragen aan den heer De Waard.

De heer De Kruyter te Goes blijft steeds ijverig bezig met het regelen der zoozeer verwaarloosde kerkelijke archieven in het eiland Zuidbeveland. Dr. Hulsebos, door de Synode der Nederlandsche Hervormde Kerk met het toezicht op de archieven der kerkelijke gemeenten belast, heeft in den loop van het jaar

enkele der aan zijne zorg toevertrouwde archieven in Zeeland bezocht. Over den treurigen toestand, waarin hier vele kerkelijke archieven verkeeren, was ik in de gelegenheid met hem van gedachten te wisselen.

X. *Toestand der rechterlijke archieven van Middelburg.*

Hieromtrent zijn dit jaar geene bijzonderheden mede te deelen. De inleiding tot den inventaris van het rechterlijk archief is nog niet voltooid en de inventaris is dus ook nog niet in den handel gebracht.

Middelburg, 17 Februari 1905.

De Rijksarchivaris in Zeeland,

R. Fruin.

Bijlage.

Registers van den Burgerlijken Stand, berustende in het rijks archief-depôt in Zeeland.

Inleiding.

Bij arrêté van het Directoire van 29 Prairial IV (= 1796 Juni 17) (1) werd de wet van 1792 September 20 (2) „qui détermine le mode de constater l'état civil des citoyens" executoir verklaard in de landen, die kort geleden door de wet van 9 Vendémiaire IV (= 1795 October 1) „sur la réunion de la Belgique et du Pays de Liége à la République française" met Frankrijk vereenigd waren. Hiertoe behoorde ook Zeeuwsch-Vlaanderen, en het is volgens deze wet, dat de registers van den burgerlijken stand van gemeenten in dat land, die juist met 't jaar V (= 1796 September) beginnen, zijn ingericht.

Tot goed begrip dienen we dus enkele belangrijke artikelen daaruit te vermelden. Bij eventueele afwijking daarvan zal dit steeds bij de noten in den inventaris worden aangeteekend.

De akten van den Burgerlijken Stand dan moeten steeds worden bijgehouden door den „officier public", wiens functie in gemeenten onder de 5000 zielen door den „agent municipal", in gemeenten daarboven door een van de leden der municipaliteit wordt uitgeoefend. Hij moet dit doen volgens vaste modellen, aan 't slot der wet aangegeven, in drie registers, respectievelijk voor geboorten, huwelijken en overlijden, die dubbel worden gehouden, en bovendien in een enkel gehouden register voor huwelijksafkondigingen, die kunnen gedaan worden aanvankelijk op elken dag der decade, na het arrêté van 7 Thermidor VIII (= 1800 Juli 8) (3) slechts op de „jours de décadi", na dat

(1) Van Deinse. De regtstoestand van Zeeland op het einde der vorige en bij den aanvang der tegenwoordige eeuw, blz. 39 (Overgedrukt uit: Nieuwe Bijdragen voor Regtsgeleerdheid en Wetgeving XII, 1862).

(2) Recueil de Lois IV, blz. 189 vlg.

(3) Bulletin des Lois, 3de serie I, Bull. 34, n°. 228.

van 10 Floréal X (= 1802 April 30) weder alleen op Zondagen, met dien verstande, dat de huwelijksvoltrekking op zijn vroegst drie dagen daarna plaats heeft. De akten van huwelijksscheiding moeten, zooals Titel IV, Afd. V, art. 4 uitdrukkelijk bepaalt, worden ingeschreven in de huwelijksregisters. Jaarlijks binnen de eerste decade van Fructidor ontvangt nu de „agent municipal" al deze registers voor het volgende jaar, steeds gecoteerd en geparafeerd door den president van de municipale administratie van het kanton, waartoe de gemeente behoort. Op het einde van het jaar ontvangt laatstgenoemde ze ingevuld weder terug. Hij moet verificeeren, of ze naar behooren gehouden zijn, wat intusschen in de hier beschrevene registers nooit geschied is, en ze daarna opsturen naar het bestuur van het departement, in dit geval dus naar Gent. (1) Dit alles geldt slechts een der exemplaren van de registers: het andere blijft met het enkel gehouden register der huwelijksafkondigingen berusten op het secretariaat der gemeente zelve.

Aldus de bepalingen van de wet van 1792 September 20, die echter reeds spoedig na de afkondiging in België verandering heeft ondergaan. Allereerst werd den 28 Pluviôse VIII (= 1800 Februari 17) bij de wet „concernant la division du territoire de la République et l'administration" (2) ook eene nieuwe verdeeling ingesteld van het „département de l'Escaut" in vier „arrondissements communaux" en 44 „cantons communaux". De laatste bleven alleen waarde behouden als zetels van een daar ook al reeds vroeger gevestigden „juge de paix", terwijl de „arrondissementscommunaux" Gent, Oudenaarde, Dendermonde en Sas van Gent (3) ten opzichte van de registers van den Burgerlijken Stand geheel in de plaats kwamen van de vroegere municipale administraties. De tevens bij deze wet ingestelde „sous-préfet" van het „arrondissement communal" had dan ook in het vervolg zorg te dragen voor coteering en parafeering van de registers, zou ze op het einde van 't jaar weder van den „maire" (vroeger „agent municipal") van de „commune" (vroeger

(1) De hoofdplaats van het Département de l'Escaut, waartoe ook Zeeuwsch-Vlaanderen behoorde.

(2) Bulletin des Lois, 3de serie I, Bull. 17, nº. 115.

(3) Niet altijd bleef het bestuur van dit Vierde Arrondissement in deze plaats gevestigd. De wet van 7 Germinal XI (= 1803 Maart 28) (Bulletins des Lois, 3de serie VIII, Bull. 108, nº. 2646) toch bepaalde, dat het geheele kanton Eecloo zou genomen worden van het Eerste Arrondissement Gent, en gevoegd bij het Vierde. Tevens zou in Eecloo voortaan het bestuur over dit Arrondissement zijn gevestigd, alles met ingang van 1 Vendémiaire XII (= 1803 September 21).

nunicipalité") moeten terug ontvangen, om ze daarna aan den efect van het departement te doen toekomen. Het slot was, dat s ook na 't jaar VIII, toen deze wet in werking is getreden, registers te Gent terecht kwamen, waar ze, zooals nader zal ijken, zijn blijven berusten, echter slechts die van tot en met t jaar X (1801 September—1802 September).

In het volgende jaar toch werden verschillende wetten inge-erd met betrekking tot het burgerlijk recht, die later bij de et van 30 Ventôse XII (= 1804 Maart 21) vereenigd zijn tot n „Code civil des Français". (1) Eene van deze, van 20 Ventose XI = 1803 Maart 11) (2), had in het bijzonder betrekking op de geling van den Burgerlijken Stand, en de hoofdwijziging, arin gebracht, bestond hierin, dat voortaan de dubbelen van registers niet meer zouden gezonden worden naar den „sous-éfet" van het arrondissement, maar naar den president van het ribunal de 1re instance" welke tribunaux sinds 27 Ventôse VIII = 1800 Maart 18) (3) in de hoofdplaatsen der arrondissementen, s weder respectievelijk Gent, Oudenaarde, Dendermonde en s van Gent (Eecloo) waren gevestigd. Dezelfde persoon was n zelf in 't vervolg ook met de coteering en parafeering belast. vendien werden de registers nu niet meer verder gezonden, aar bleven zij op de griffie van bovengenoemd tribunal berusten. halve deze bracht de wet van 20 Ventôse XI ook nog enkele einere wijzigingen. Zoo zal het eenige register, dat ook nu nog n de huwelijksafkondigingen gemaakt wordt, niet meer als oeger op de secretarie van de gemeente zelf blijven, maar met andere stukken op de griffie van de rechtbank worden gede-neerd. Uitdrukkelijk wordt nog eens bepaald, dat de „pro-rations et autres pièces", die voor dezen ook herhaaldelijk, oral bij de huwelijksregisters voorkomen, (afschriften van an-re akten van den Burgerlijken Stand, bewijzen van toestemming r ouders, enz.) daarbij gevoegd zullen blijven. De verificatie at nu over op den „commissaire du Gouvernement", maar ook is deze bepaling, althans voor onze registers, nog geruimen id een doode letter gebleven, en eerst op het einde van het ar 1811 zien we al onze bewaard gebleven registers geverifi-erd door den „procureur impérial", meestal met verwijzing ar art. 53 van den „Code Napoléon", overeenkomende met de oeven genoemde bepaling van de wet van 20 Ventôse XI, zoodat s blijkbaar onder het Keizerrijk voor den „commissaire du ouvernement" de „procureur-impérial" in de plaats is gekomen.

(1) Van Deinse t. a. p. blz.. 40.
(2) Bulletin des Lois, 3de serie VIII, Bull. 257, no. 2437.
(3) T. a. p. 3de serie I, Bull. 15, no. 103.

Ten slotte brengt deze zelfde wet nog één nieuw voorschrift, dat nl. op 't einde van ieder jaar de „officier de l'état civil", d.i. in dezen tijd de maire, verplicht is zijn naam onder de afgesloten registers te zetten.

In hoofdzaak is de toestand tot 't einde van den Franschen tijd zoo gebleven. Met de wederinvoering van de Gregoriaansche jaartelling in 1806 is dat natuurlijk ook bij de registers duidelijk merkbaar; alleen ontbreken alle registers voor het jaar 1806, daar een Décret Impérial van 24 Fructidor XIII (= 1805 September 15) (1) voorschreef, dat alle akten voor het jaar 1806 in het register voor XIV zouden worden ingeschreven, en dat het jaar XIV reeds Nivôse 10 door den betrokken maire zou worden afgesloten.

Behalve de registers hebben we nu ook nog te bespreken de Tienjarige Alphabetische Tafels en wel uitsluitend over de jaren 1802—1812. Wel schreef reeds art. 15 van de wet van 1792 September 20 het maken daarvan voor, maar bij onze registers is daarvan vóór 1802 geen spoor te vinden. De tafels sluiten zich dan ook allen aan aan het Décret Impérial van 1807 Juli 20 (2), waarbij bepaald wordt, dat 't eerst voor de jaren 1802—1812 op de griffie van de rechtbank uit de alphabetische tafels, die reeds van 't begin af aan achter ieder register moesten aanwezig zijn, tienjarige tafels moeten worden samengesteld. De griffier moet ze steeds zelf certificeeren, en er moeten drie afschriften van gemaakt worden: één voor de griffie, één voor den prefect van het departement, en één voor de betreffende gemeente zelf.

Wat nu aangaat de herkomst van onze stukken, uit het bovenstaande is het duidelijk, dat die van vóór het jaar XI op de prefectuur te Gent zijn blijven berusten. Ze zijn dan ook allen zonder onderscheid respectievelijk in de jaren 1863 en 1884 aan het provinciaal bestuur van Zeeland ten behoeve van het toen nog provinciale archief toegezonden door den Gouverneur van Oost-Vlaanderen, die immers na den Franschen tijd in de plaats kwam van den prefect van het „Département de l'Escaut". Eenigszins anders is het gesteld met de registers van na dien tijd.

Voor de hand zou 't natuurlijk liggen ze te zoeken op de griffie van de rechtbank van Eecloo. Maar dit is niet mogelijk om de volgende reden. Den 14den Februari 1814 werd ook Zeeuwsch-Vlaanderen weder bij het Souvereine Vorstendom der Vereenigde Nederlanden gevoegd, en Mei 20 van hetzelfde jaar volgde het Besluit van den Souvereinen Vorst, waarbij de indeeling van Staats-Vlaanderen in de vijf

(1) Bulletin des Lois, 4de serie III, Bull. 56, no. 942.
(2) Bulletin des Lois, 4de serie VI, Bull. 154, no. 2613.

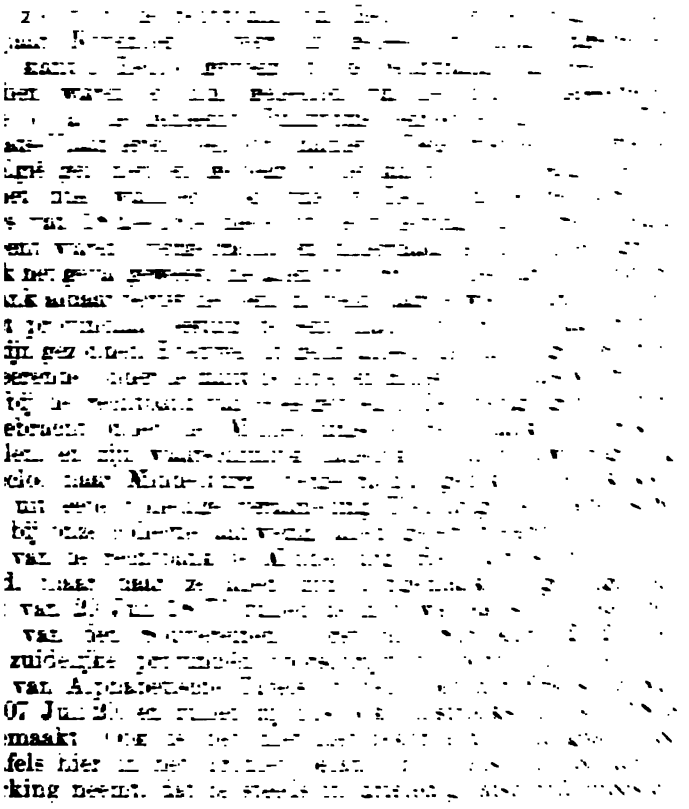

Ter verduidelijking diene het volgende tabellarisch overzicht

Arrondissement Sas van Gent (Eecloo),

Kantons IJzendijke, Oostburg en Sluis

(*later Vierde District*).

†	*	Aardenburg	Reg.	—
	*	Anna ter Muiden (St.)	„	1796—1812.
†		Biervliet	„	1796—1801.
†	*	Breskens	„	1796—1802.
†		Cadzand	„	—
†		Eede	„	—
†		Groede	„	—
†		Heille	„	1796—1802.
†		Hoofdplaat	„	1797—1801.
†		IJzendijke	„	1798—1801.
†	*	Kruis (St.)	„	—
†	*	Nieuwvliet	„	1796—1802.
†	*	Oostburg	„	1796—1800.
†	*	Retranchement	„	1797—1802.
†		Schoondijke	„	—
†		Sluis	„	1796—1802.
†		Waterlandkerkje	„	—
†		Zuidzande	„	—

Kantons Axel en Hulst

(*later Vijfde District*).

	Axel	Reg.	—
*	Boschkapelle	„	1796—1812.
	Clinge	„	—
	Grauw en Langendam	„	1797—1812.
	Hengstdijk	„	1802—1812.
	Hoek	„	1796—1812.
	Hontenisse	„	1796—1812.
	Hulst	„	1801—1812.
	Jansteen (St.)	„	1800—1812.
	Koewacht	„	1796—1812.
*	Neuzen	„	1796—1812.
*	Ossenisse	„	1796—1812.
*	Overslag	„	1801—1813.

* Philippine (1)	Reg.	1799—1812.
* Sas van Gent	„	1802—1812.
* Stoppeldijk	„	1796—1812.
* Waterdijk	„	1802—1814.
Westdorpe	„	1802—1812.
* Zaamslag	„	1796—1812.
Zuiddorpe	„	1802—1812.

Aanm. Van de gemeenten, van * voorzien, zijn aanwezig Tienjarige Alphabetische Tafels over 1802—1812, gecertificeerd te Eecloo 1813. van die, van † voorzien, dezelfde tafels, gecertificeerd te Middelburg c 1816.

Van het overige gedeelte van Zeeland kunnen uit den aard van de zaak slechts archieven van den Burgerlijken Stand bewaard zijn uit den tijd na de inlijving bij Frankrijk. De bij onze collectie bewaard gebleven stukken zijn dan ook slechts Alphabetische Tafels op registers van den Burgerlijken Stand over de jaren 1811 en 1812, gedurende welken tijd Zeeland een afzonderlijk „Département des Bouches de l'Escaut" uitmaakte. Het was bij Décret Imperial van 1810 November 8 verdeeld in drie arrondissementen: Walcheren (hoofdplaats Middelburg), Zuid- en Noord-Beveland (hoofdstad Goes) en Schouwen met Tholen (hoofdstad Zieriksee). In deze drie plaatsen zetelden na 't Décret Impérial van 1810 Augustus 18 ook de „tribunaux de 1re instance", en moesten bijgevolg naar de bovengenoemde voorschriften de Alphabetische Tafels uit de registers worden samengesteld. Te Middelburg werden ze blijkbaar terzelfder tijd gemaakt als de Tienjarige Tafels voor de gemeenten in Zeeuwsch-Vlaanderen, die we boven bespraken, dus c. 1816; te Zieriksee en Goes geschiedde het naar aanleiding van het Koninklijk Besluit van 1820 December 15, dat ook voor de Noordelijke provinciën het maken van alphabetische tafels voorschreef met verwijzing naar het Decreet van 1807. Ze zijn dus bij beide laatste rechtbanken omtreeks 1821 gemaakt, te Goes in 1822, zooals onder alle tafels bij de certificeering uitdrukkelijk vermeld staat. Ten slotte zullen ook dit wel weder de afschriften zijn, die volgens het Décret Impérial van 1807 Juli 20 moesten gezonden worden aan het Departementsbestuur, dat voor 't Département des Bouches de l'Escaut te Middelburg gevestigd was. Ze bleven daar berusten, ook nadat in 1813 met het herstel onzer onafhankelijkheid het Département des Bouches de l'Escaut weder in de provincie Zeeland overging, die ook Middelburg tot hoofdplaats had.

L. Lasonder.

(3) Oorspronkelijk behoorde deze gemeente tot het kanton Assenede, maar in 1814 is ze bij het kanton Axel gevoegd.

INVENTARIS.

I. Registers van den Burgerlijken Stand en daarbij behoorende Alphabetische Tafels der Gemeenten in Zeeuwsch-Vlaanderen (behoorende tot het Département de l'Escaut) over de jaren 1796—1814.

N.B. De registers hebben allen de volgende algemeene kenmerken:

1°. ze zijn steeds gecoteerd en geparafeerd, en wel:

a. die over de jaren V—VIII door den president van de municipale administratie van het kanton.

b. die over de jaren IX—XI door den sous-préfet van het arrondissement communal, i. c. Sas van Gent.

c. die over de jaren XII—XIV Nivôse en 1806—1814, door den president van het tribunal de 1re instance, i. c. Eecloo.

2°. ze zijn ieder jaar voorzien van eene alphabetische tafel, voor ieder register afzonderlijk.

3°. te beginnen met het jaar XI zijn ze steeds afgesloten («clos et arrêté») door den maire van de betrokken gemeente.

4°. de akten van 1806 zijn ingeschreven in de registers voor het jaar XIV.

5°. alle registers van 1811 zijn aan het slot geverificeerd door den procureur impérial.

De Alphabetische Tafels loopen alleen over de tien jaren 1802—1812, en zijn gecertificeerd, deels door den griffier van het tribunal de 1re instance te Eecloo in 1813, deels door den griffier van de rechtbank van eersten aanleg te Middelburg (c. 1816). (1)

Aardenburg.

1 en **2** Tienjarige Alphabetische Tafels op de Registers van den Burgerlijken Stand. 1802 September (= XI Vendémiaire)—1812 December.

2 omslagen.

(1) Zie Inleiding blz. 206.

1. „Table(s) Décennale(s) du 21 Septembre 1802 au 1er Janvier 1813.
   a. Actes de Naissances.
   b. Actes de Mariages.
   c. Actes de Décès."
   N.B. Ze zijn allen gecertificeerd «Eecloo Avril 1813».

2. „(Tienjarige) Alphabetische Tafel(s) sedert Vendémiaire XI tot en met ultº. December 1812.
   a. Acten van Geboorten.
   b. Acten van Huwelijksvoltrekkingen.
   c. Acten van Overledenen."
   N.B. Ze zijn allen gecertificeerd «Middelburg» (c. 1816). (1)

Anna ter uiden (St.).

N.B. Deze gemeente is bij de wet van 1880 April 23 (*Staatsblad* nº. 64) vereenigd met Sluis.

3—7. Registers van den Burgerlijken Stand. 1796 November = V Brumaire)—1812 December.

1 band en 4 pakken.

N.B. Dit is de eenige gemeente van het latere Vierde District (kantons IJzendijke, Oostburg en Sluis), waarvan in onze verzameling de registers over de jaren 1802—1812 aanwezig zijn. Ze zijn dus blijkbaar indertijd met die van de gemeenten in het latere Vijfde District (kantons Axel en Hulst) naar Gent opgezonden, gelijk mede kan blijken uit het feit, dat van deze gemeente geene alphabetische tafels, gecertificeerd te Middelburg, aanwezig zijn.

3. „(Registres des) Naissances, Mariages et Décès ans V – X."

1 band.

N.B. Hierin ontbreken de huwelijksregisters van VII en VIII.

(1) Zie Inleiding blz. 206.

4. „Registre(s) des Naissances an(s) XI—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Novembre."

5. „Registre(s) des Mariages et Divorces an(s) XI—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Avril."

N.B. Bij de jaren XII, 1808, 1809, 1811 en 1812 behooren verschillende bijlagen. (1)

6. „Registre(s) des Publications de Mariages et Actes Préliminaires des Divorces an(s) XI—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

N.B. Bij het jaar 1807 zijn eenige bijlagen gevoegd.

7, „Registre(s) des Décès an(s) XI—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

8. „Table(s) Décennale(s) du 21 Septembre 1802 au 1er Janvier 1813."

1 omslag.

a. „Actes de Naissances.

b. Actes de Mariages.

c. Actes de Décès."

N.B. Ze zijn allen gecertificeerd «Eecloo Avril 1813».

Axel.

N.B. Van deze gemeente zijn in onze collectie geene registers of alphabetische tafels bewaard gebleven.

Biervliet.

9. Registers van den Burgerlijken Stand. 1796 September (=V Vendémiaire)—1801 September (=IX Fructidor).

1 band.

N.B. De huwelijksregisters van de jaren VII en VIII ontbreken, evenals van alle jaren de registers van huwelijksafkondiging. Geen dezer registers is gecoteerd en geparafeerd behalve het huwelijksregister van 't jaar IX.

---

(1) Zie Inleiding blz. 205.

0. „(Tienjarige) Alphabetische Tafel(s) sedert Vendémiaire tot en met ult°. December 1812."

1 omslag.

a. „Acten van Geboorten.

b. Acten van Huwelijksvoltrekkingen.

c. Acten van Overlijden."

N.B. Ze zijn allen gecertificeerd «Middelburg» (c. 1816).

Boschkapelle.

11—15. Registers van den Burgerlijken Stand. 1796 September (=IV Fructidor)—1812 December.

1 band en 4 pakken.

11. „(Registres des) Naissances, Mariages et Décès ans V—IX".

1 band.

N.B. De registers van huwelijksafkondiging over al deze jaren ontbreken, evenals de huwelijksregisters over de jaren VII en VIII. Blijkens mededeeling van den Commissaris des Konings in Zeeland aan den Archivaris in deze provincie d.d. 1884 April 25 is dat van 't jaar VIII aan 't gemeentebestuur van Boschkapelle gezonden, aangezien het daar niet aanwezig was. — In het register van overlijden van 't jaar V zijn nog een paar akten van Fructidor IV ingeschreven.

12. „Registre(s) des Naissances ans XI—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

13. „Registre(s) des Mariages et Divorces ans XI—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

N.B. Bij de jaren XIII en 1807 zijn weder eenige bijlagen.

14. „Registre(s) des Publications de Mariages et Actes Préliminaires des Divorces ans XII—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

N.B. Bij de jaren 1808, 1809 en 1810 zijn verschillende bijlagen gevoegd.

15. „Registre(s) des Décès ans XI—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

21. „(Tienjarige) Alphabetische Tafel(s) sedert Vendémiaire XI tot en met ult°. December 1812.

a. Acten van Geboorten.

b. Acten van Huwelijksvoltrekkingen.

c. Acten van Overledenen."

N.B. Deze zijn allen gecertificeerd «Middelburg» (c. 1816).

Cadzand.

22. „(Tienjarige) Alphabetische Tafel(s) sedert Vendémiaire [tot en met ult°. December 1812."

1 omslag.

a. „Acten van Geboorten.

b. Acten van Huwelijksvoltrekkingen.

c. Acten van Overledenen."

N.B. Deze zijn weder allen gecertificeerd «Middelburg» (c. 1816).

Clinge.

N.B. Van deze gemeente zijn in onze collectie geene registers of alphabetische tafels aanwezig.

Eede.

23. „(Tienjarige) Alphabetische Tafel(s) sedert Vendémiaire tot en met ult°. December 1812."

1 omslag.

a. „Acten van Geboorten.

b. Acten van Huwelijksvoltrekkingen.

c. Acten van Overledenen."

N.B. Alle zijn gecertificeerd «Middelburg» (c. 1816).

Grauw en Langendam.

24—27. Registers van den Burgerlijken Stand. 1797 December : VI Nivôse)—1812 December.

4 pakken.

24. „Registre(s) des Naissances ans XII—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

N.B. In de verificatie van den procureur impérial van 1811 vindt men tevens de mededeeling, dat in het register van dat jaar fraude ontdekt is.

25. „Registre(s) des Mariages et Divorces ans VI—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

N.B. De registers van de jaren VII—XI ontbreken; van 't jaar VI zijn er twee ineenloopende registers, die in 't geheel niet gecoteerd en geparafeerd zijn, evenmin van eene alphabetische tafel voorzien. Bij de jaren XII en XIII zijn weder eenige bijlagen.

26. „Registre(s) des Publications de Mariages et Actes Préliminaires des Divorces ans XII—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

N.B. Bij de jaren 1808, 1809, 1810 en 1811 ontbreken de alphabetische tafels.

27. „Registre(s) des Décès ans XII—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

Groede.

28, „(Tienjarige) Alphabetische Tafel(s) sedert Vendémiaire XI tot en met ult°. December 1812."

1 omslag.

a. „Acten van Geboorten.

b. Acten van Huwelijksvoltrekkingen.

c. Acten van Overledenen."

N.B. Ze zijn weder gecertificeerd «Middelburg» (c. 1816).

Heille.

N.B. Deze gemeente is bij de wet van 1880 April 23 (*Staatsblad* n°. 64) vereenigd met Sluis.

29—31. Registers van den Burgerlijken Stand. 1796 September (= X Vendémiaire)—1802 Juni (= X Prairial).

3 pakken.

29. „Registre(s) des Naissances ans V—X."

30. „Registre(s) des Mariages et Divorces ans V – X."

N.B. De registers van de jaren VII en VIII zijn niet aanwezig.

31. „Registre(s) des Décès ans V – X."

32. „(Tienjarige) Alphabetische Tafel(s) sedert Vendémiaire XI tot en met ult°. December 1812."

1 omslag.

a. „Acten van Geboorten.

b. Acten van Huwelijksvoltrekkingen.

c. Acten van Overledenen."

N.B. Ze zijn allen gecertificeerd «Middelburg» (c. 1816).

Hengstdijk.

33—36. Registers van den Burgerlijken Stand. 1802 September (= XI Vendémiaire) – 1812 December.

4 pakken.

33. „Registre(s) des Naissances an(s) XI—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

N.B. Alleen het register van 1811 ontbreekt.

34. „Registre(s) des Mariages et Divorces an(s) XI – XIV Nivôse, 1806 Janvier – 1812 Décembre."

35. „Registre(s) des Publications de Mariages et Actes Préliminaires des Divorces an(s) XI—XIV Nivôse, 1806 Janvier – 1812 Décembre".

N.B. Bij de jaren XI—XIV en 1806 zijn geene alphabetische tafels aanwezig.

36. „Registre(s) des Décès an(s) XI—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

Hoek.

37 – 40. Registers van den Burgerlijken Stand. 1796 September (= V Vendémiaire)— 1812 December.

4 pakken.

37. „Registre(s) des Naissances an(s) V—XIV Nivôse, 1806 Janvier - 1812 Décembre."

N.B. De registers van de jaren VII en VIII zijn niet gecoteerd en geparafeerd.

38. „Registre(s) des Mariages et Divorces an(s) V—XIV Nivôse, 1806 Janvier--1812 Juillet."

N.B. Van de jaren VII en VIII zijn geene registers aanwezig.

39. „Registre(s) des Publications de Mariages et Actes Préliminaires des Divorces an(s) X—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Novembre."

N.B. Bij de jaren 1807, 1808, 1809, 1810, 1811 en 1812 ontbreken de alphabetische tafels

40. „Registre(s) des Décès ans V—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

N.B. De registers van VII en VIII zijn niet gecoteerd en geparafeerd.

Hontenisse.

41—44. Registers van den Burgerlijken Stand. 1796 September (= V Vendémiaire)—1812 December.

4 pakken.

41. „Registre(s) des Naissances an(s) V—XIV Nivose, 1806 Janvier—1812 Décembre".

N.B. Vergelijk voor het register van V ook nr. 45. — Bij het jaar VIII vinden we als bijlage een schrijven van den burgemeester van Hontenisse d.d. 1827 Januari 30 aan den officier bij de rechtbank van eersten aanleg te Gent, waarbij hij dezen verzoekt nota te nemen van een vonnis van de Goesche rechtbank, dat verbetering voorschrijft van de akte van geboorte op fol. 27 recto.

42. „Registre(s) des Mariages et Divorces an(s) V—XIV Nivôse, 1806 Janvier--1812 Décembre."

N.B. Vergelijk voor het register van V ook nr. 46. — Die van de jaren VII en VIII zijn niet aanwezig. Bij de jaren XIII, 1808, 1810 en 1811 vinden we weder eenige bijlagen.

43. „Registre(s) des Publications de Mariages et Actes Préliminaires des Divorces an(s) XI—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

44. „Registre(s) des Décès an(s) V—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

N.B. Vergelijk voor het register van V ook nr. 47. — Het register van VI ontbreekt.

(Lamsweerde.)

N.B. Dit was een gedeelte van de gemeente Hontenisse. Gedurende een enkel jaar werden voor het District Lamsweerde afzonderlijke registers gehouden. De akten werden intusschen gepasseerd voor den maire van Hontenisse, en behooren dus feitelijk bij deze gemeente thuis.

45—47. Registers van den Burgerlijken Stand. 1796 September (= V Vendémiaire)—1797 September (= V Jours complémentaires).

3 deelen.

45. „Registre des Naissances an V."

46. „Registre des Mariages et Divorces an V."

47. „Registre des Décès an V."

Hoofdplaat.

48—50. Registers van den Burgerlijken Stand. 1797 September (= VI Vendémiaire)—1801 September (=IX Jours complémentaires).

1 deel en 2 pakken.

48. „Registre(s) des Naissances an(s) VI—VIII."
1 pak.

N.B. Geen van deze registers is gecoteerd en geparafeerd.

49. „Registre des Mariages et Divorces an IX."
1 deel.

50. „Registre(s) des Décès an(s) VI—IX."
1 pak.

N.B. Behalve dat van 't jaar IX zijn deze registers niet gecoteerd en geparafeerd.

51. „(Tienjarige) Alphabetische Tafel(s) sedert Vendémiaire XI tot en met ulto December 1812."

1 omslag.

a. „Acten van Geboorten.

b. Acten van Huwelijksvoltrekkingen.

c. Acten van Overledenen."

N.B. Deze zijn weder gecertificeerd «Middelburg» (c. 1816).

Hulst.

52—55. Registers van den Burgerlijken Stand. 1801 September (= X Vendémiaire)—1812 December.

4 pakken.

52. „Registre(s) des Naissances an(s) X—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

N.B. Bij 't jaar 1811 ontbreekt hier de onderteekening van den procureur impérial.

53. „Registre(s) des Mariages et Divorces an(s) X - XIV Nivôse, 1806 Janvier —1812 Décembre."

N.B. Bij de jaren XI, XIV, 1807, 1808 en 1809 zijn hier weder eenige bijlagen.

54. „Registre(s) des Publications de Mariages et Actes Préliminaires des Divorces an(s) XI—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

N.B. Bij al deze registers ontbreekt de alphabetische tafel.

55. „Registre(s) des Décès ans XI—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

IJzendijke.

56—58. Registers van den Burgerlijken Stand. 1798 October (=VII Vendémiaire)—1801 September (=X Vendémiaire).

1 pak en 2 deelen.

56. „Registre des Naissances an IX."

1 deel.

N.B. Wij vinden hierin ook eene akte van X Vendémiaire.

57. „Registre(s) des Mariages et Divorces an(s) VII—IX."

1 pak.

N.B. De registers van VII en VIII zijn niet gecoteerd en geparafeerd. — Aan het slot van 't register voor IX staat eene akte van 't jaar X.

58. „Registre des Décès an IX."

1 deel.

N.B. De laatste akten hierin zijn van 't jaar X.

59. „(Tienjarige) Alphabetische Tafel(s) sedert Vendémiaire XI tot en met ult°. December 1812."

1 omslag.

a. „Acten van Geboorten.

b. Acten van Huwelijksvoltrekkingen.

c. Acten van Overledenen."

N.B. Alle zijn gecertificeerd «Middelburg» (c. 1816).

Jansteen (St.).

60—63. Registers van den Burgerlijken Stand. 1800 September (=IX Vendémiaire)—1812 December.

4 pakken.

60. „Registre(s) des Naissances an(s) IX—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

N.B. De akten van IX en X staan in één register.

61. „Registre(s) des Mariages et Divorces an(s) IX—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

N.B. Ook hier staan de akten van IX en X in één register, waarin bovendien de alphabetische tafel ontbreekt.

62. „Registre(s) des Publications de Mariages et Actes Préliminaires des Divorces an(s) IX—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

N.B. Ook hier is één register voor de akten der jaren IX en X. — In alle registers ontbreekt de alphabetische tafel.

63. „Registre(s) des Décès an(s) IX—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

Koewacht.

64—67. Registers van den Burgerlijken Stand. 1796 October (= V Vendémiaire)— 1812 December.

4 pakken.

64. „Registre(s) des Naissances an(s) V—XIV Nivôse. 1806 Janvier—1812 Décembre."

N.B. Het register van XI ontbreekt geheel, evenals de alphabetische tafels in die van IX, X, XII, XIII en XIV. — De registers van IX en X zijn niet gecoteerd en geparafeerd.

65. „Registre(s) des Mariages et Divorces an(s) V—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

N.B. Hierbij ontbreken de registers van de jaren VII en VIII, en de alphabetische tafels op die van X, XI, XII, XIII en XIV.

66. „Registre(s) des Publications de Mariages et Actes Préliminaires des Divorces 1808 Janvier—1812 Décembre."

N.B. Bij geen van deze registers zijn alphabetische tafels aanwezig, evenmin bij 1811 de onderteekening van den procureur impérial.

67. „Registre(s) des Décès an(s) V—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

N.B. Het register van XI ontbreekt, evenzoo de alphabetische tafels bij XII, XIII en XIV. Die van VII en VIII zijn niet gecoteerd en geparafeerd.

Kruis (St.)

68 en **69**. Tienjarige Alphabetische Tafels op de Registers van den Burgerlijken Stand. 1802 September (= XI Vendémiaire)— 1812 December.

2 omslagen.

68. „Table(s) Décennale(s) du 21 Septembre 1802 au 1er Janvier 1813.

a. Actes de Naissances.

b. Actes de Mariages.

c. Actes de Décès."

N.B. Ze zijn allen gecertificeerd «Eecloo Avril 1813».

69. „(Tienjarige) Alphabetische Tafel(s) sedert Vendémiaire XI tot en met ult°. December 1812.

a. Acten van Geboorten.

b. Acten van Huwelijksvoltrekkingen.

c. Acten van Overledenen."

N.B. Ze zijn allen gecertificeerd «Middelburg» (c. 1816).

Neuzen.

70—73. Registers van den Burgerlijken Stand. 1796 October (= V Vendémiaire)—1812 December.

4 pakken.

70. „Registre(s) des Naissances an(s) V—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

N.B. Die van VII en VIII zijn niet gecoteerd en geparafeerd.

71. „Registre(s) des Mariages et Divorces an(s) V—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

N.B. De registers van VII en VIII ontbreken geheel.

72. „Registre(s) des Publications de Mariages et Actes Préliminaires des Divorces an(s) XI—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

N.B. Bij het jaar 1812 ontbreekt de alphabetische tafel.

73. „Registre(s) des Décès an(s) V—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

N.B. De registers van VII en VIII zijn niet gecoteerd en geparafeerd.

74. „Table(s) Décennale(s) du 21 Septembre 1802 au 1er anvier 1813."

1 omslag.

a. „Actes de Mariages.

b. Actes de Décès".

N.B. Deze tafels zijn niet gecertificeerd, maar

overigens geheel gelijk aan de andere alphabetische tafels, die te Eecloo gecertificeerd zijn. Blijkens mededeeling van den Commissaris des Konings in Zeeland aan den Archivaris in deze provincie d.d. 1885 Maart 9 is de tafel van geboorteakten toegezonden aan het gemeentebestuur van Neuzen, aangezien deze daar ontbrak.

Nieuwvliet.

75—77. Registers van den Burgerlijken Stand. 1796 September (= V Vendémiaire) — 1802 September (= X Jours complémentaires).

3 pakken.

75. „Registre(s) des Naissances an(s) VII—X."

N.B. Het register van X ontbreekt. Dat van VII is niet gecoteerd en geparafeerd.

76. „Registre(s) des Mariages et Divorces an(s) V—IX."

N.B. De registers van VII en VIII ontbreken benevens de alphabetische tafels op alle jaren. Bovendien is het register van V slechts gedeeltelijk bewaard.

77. „Registre(s) des Décès an(s) V—VIII."

N.B. Het register van 't jaar VIII is niet gecoteerd en geparafeerd.

78 en **79**. Tienjarige Alphabetische Tafels op de Registers van den Burgerlijken Stand. 1802 September (= XI Vendémiaire)—1812 December.

2 omslagen.

78. „Table(s) Décennale(s) du 21 Septembre 1802 au 1er Janvier 1813.

a. Actes de Naissances.

b. Actes de Mariages.

c. Actes de Décès."

N.B. Ze zijn geen van allen gecertificeerd, maar overigens geheel gelijk aan de te Eecloo gecertificeerde alphabetische tafels.

79. „(Tienjarige) Alphabetische Tafel(s) sedert Vendémiaire XI tot en met ultº. December 1812.

a. Acten van Geboorten.

b. Acten van Huwelijksvoltrekkingen.

c. Acten van Overledenen."

N.B. Ze zijn gecertificeerd «Middelburg» (c. 1816).

Oostburg.

80—82. Registers van den Burgerlijken Stand. 1796 September (= V Vendémiaire)—1800 September (= VIII Fructidor).
3 pakken.

80. „Registre(s) des Naissances ans V—VIII."

N.B. Het register van het laatste jaar is niet gecoteerd en geparafeerd. — In alle registers ontbreken de alphabetische tafels.

81. „Registre(s) des Mariages et Divorces an(s) V—VIII."

N.B. Bij geen van deze registers is de alphabetische tafel aanwezig. Die van de jaren V, VII en VIII zijn niet gecoteerd en geparafeerd.

82. „Registre(s) des Décès an(s) V—VIII."

N.B. Ook hier ontbreken overal de alphabetische tafels. De registers van VII en VIII zijn niet gecoteerd en geparafeerd.

83 en 84. Tienjarige Alphabetische Tafels op de Registers van den Burgerlijken Stand. 1802 September (= XI Vendémiaire)—1812 December.
2 omslagen.

83. „Table(s) Décennale(s) du 21 Septembre 1802 au 1er Janvier 1813.

a. Actes de Naissances.

b. Actes de Mariages.

c. Actes de Décès."

N.B. Geene van deze tafels is gecertificeerd, maar overigens zijn ze geheel gelijk aan de te Eecloo gecertificeerde tafels.

84. „(Tienjarige) Alphabetische Tafel(s) sedert Vendémiaire XI tot en met ultº. December 1812.

a. Acten van Geboorten.

b. Acten van Huwelijksvoltrekkingen.

c. Acten van Overledenen."

N.B. Allen zijn gecertificeerd «Middelburg» (c. 1816).

Ossenisse.

85—88. Registers van den Burgerlijken Stand. 1796 September (= V Vendémiaire)—1812 December.

4 pakken.

85. „Registre(s) des Naissances an(s) V—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

N.B. De registers van IX en X ontbreken, evenals de alphabetische tafel in dat van 1807. De registers van VII en VIII zijn niet gecoteerd en geparafeerd.

86. „Registre(s) des Mariages et Divorces an(s) V—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

N.B. De registers van de jaren VII—X ontbreken. Dat van VI is niet gecoteerd en geparafeerd. — Bij de jaren XIV, 1806 en 1807 is geene alphabetische tafel.

87. „Registre(s) des Publications de Mariages et Actes Préliminaires des Divorces an(s) XI—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

N.B. Bij de jaren XII—XIV, 1806, 1807 en 1812 ontbreken de alphabetische tafels. — Bij het register van XI is gevoegd een schrijven van den maire van Ossenisse aan den greffier du tribunal. waarbij hij deze de registers van V, VI, IX, X en XI zendt. Die van VII en VIII is hij niet in staat er bij te voegen. «les mariages ayant été célébrés devant la municipalité du canton à Hulst».

88. „Registre(s) des Décès an(s) V—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

N.B. De registers van IX en X ontbreken. Die van VI en VIII zijn niet gecoteerd en geparafeerd

89. „Table(s) Décennale(s) du 21 Septembre 1802 au 1er Janvier 1813."

1 omslag.

a. „Actes de Naissances.

b. Actes de Mariages.

c. Actes de Décès."

N.B. Geene van deze tafels is gecertificeerd, maar overigens zijn ze geheel gelijk aan de te Eecloo gecertificeerde tafels.

Overslag.

90—93. Registers van den Burgerlijken Stand. 1801 September (= X Vendémiaire)—1813 December.

4 pakken.

90. „Registre(s) des Naissances an(s) X—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1813 Décembre."

N.B. Als bijlage bij het jaar XII is gevoegd een schrijven van den sous-préfet van het Vierde Arrondissement aan den maire van Overslag om deze opmerkzaam te maken op het bij de wet van 20 Ventôse XI bepaalde. (1)

91. „Registre(s) des Mariages et Divorces an(s) X—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1813 Décembre."

92. „Registre(s) des Publications de Mariages et Actes Préliminaires des Divorces an(s) X—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1813 Décembre."

N.B. In geen dezer registers is eene alphabetische tafel.

93. „Registre(s) des Décès an(s) X—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1813 Décembre."

94. „Table(s) Décennale(s) du 21 Septembre 1802 au 1er Janvier 1813."

1 omslag.

a. „Actes de Naissances.

b. Actes de Mariages.

c. Actes de Décès."

N.B. Geene van deze tafels is gecertificeerd, maar overigens zijn ze geheel gelijk aan de tafels, gecertificeerd te Eecloo.

(1) Zie Inleiding blz. 205.

Philippine.

95–98. Registers van den Burgerlijken Stand. 1799 November (= VIII Frimaire)—1812 December.

4 pakken.

95. „Registre(s) des Naissances an(s) VIII—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

N.B. De registers van de jaren IX en X ontbreken.

96. „Registre(s) des Mariages et Divorces ans XI—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

N.B. Bij het jaar XIII ontbreekt de alphabetische tafel.

97. „Registre(s) des Publications de Mariages et Actes Préliminaires des Divorces an(s) IX—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

N.B. Het register van X ontbreekt, evenals in de meeste van deze registers de alphabetische tafels.

98. „Registre(s) des Décès ans VIII—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

N.B. De registers van IX en X ontbreken.

99. „Table(s) Décennale(s) du 21 Septembre 1802 au 1er Janvier 1813."

1 omslag.

a. „Actes de Naissances.

b. Actes de Mariages.

c. Actes de Décès."

N.B. Geene van deze tafels is gecertificeerd, maar overigens zijn ze geheel gelijk aan de te Eecloo gecertificeerde tafels.

Retranchement.

100 en **101.** Registers van den Burgerlijken Stand. 1797 October (= VI Vendémiaire)—1802 September (= X Fructidor).

2 deelen.

100. „Registre des Mariages et Divorces an VI."

101. „Registre des Décès an X."

102 en **103.** Tienjarige Alphabetische Tafels op de Registers van den Burgerlijken Stand. 1802 September (= XI Vendémiaire)—1812 December.

2 omslagen.

102. „Table(s) Décennale(s) du 21 Septembre 1802 au 1er Janvier 1813.

a. Actes de Naissances.

b. Actes de Mariages.

c. Actes de Décès."

N.B. Deze tafels zijn niet gecertificeerd, maar overigens geheel gelijk aan de te Eecloo gecertificeerde tafels.

103. „(Tienjarige) Alphabetische Tafel(s) sedert Vendémiaire XI tot en met ulto. December 1812.

a. Acten van Geboorten.

b. Acten van Huwelijksvoltrekkingen.

c. Acten van Overledenen."

N.B. Allen zijn gecertificeerd «Middelburg» (c. 1816). — Op den titel van de laatste tafel staat Departement Zeeland (vergelijk ook Inv. nr. 140).

Sas van Gent.

104—107. Registers van den Burgerlijken Stand. 1802 September (= XI Vendémiaire)—1812 December.

4 pakken.

104. „Registre(s) des Naissances an(s) XI—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

105. „Registre(s) des Mariages et Divorces an(s) XI—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

N.B. Bij het jaar 1809 zijn weder eenige bijlagen.

106. „Registre(s) des Publications de Mariages et Actes Préliminaires des Divorces an(s) XI—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

N.B. In geen van deze registers is eene alphabetische tafel.

107. „Registre(s des Décès an(s) XI—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

N.B. In het register van XIV en 1806 ontbreekt de alphabetische tafel.

108. „Table(s) Décennale(s) du 21 Septembre 1802 au 1er. Janvier 1813."

1 omslag.

a. „Actes de Naissances.

b. Actes de Mariages.

c. Actes de Décès."

N.B. Deze tafels zijn niet gecertificeerd, maar overigens geheel gelijk aan de te Eecloo gecertificeerde tafels.

Schoondijke.

109. „(Tienjarige) Alphabetische Tafel(s) sedert Vendémiaire XI tot en met ult°. December 1812."

1 omslag.

a. „Acten van Geboorten.

b. Acten van Echtverbintenissen.

c. Acten van Overledenen."

N.B. Ze zijn allen gecertificeerd «Middelburg» (c. 1816).

Sluis.

110—112. Registers van den Burgerlijken Stand. 1796 September (= V Vendémiaire)—1802 September (= X Jours complémentaires).

3 pakken.

110. „Registre(s) des Naissances an(s) V—X."

111. „Registre(s) des Mariages et Divorces an(s) V—X."

N.B. Die van de jaren VII en VIII zijn niet gecoteerd en geparafeerd. — Aan het slot van 't register voor X staat ook nog eene akte van Vendémiaire XI.

112. „Registre(s) des Décès an(s) V—X."

113. „(Tienjarige) Alphabetische Tafel(s) sedert Vendémiaire tot en met ult°. December 1812."

1 omslag.

a. „Acten van Geboorten

b. Acten van Huwelijksvoltrekkingen.

c. Acten van Overledenen."

N.B. Ze zijn allen gecertificeerd «Middelburg» (c. 1816).

Stoppeldijk.

114—117. Registers van den Burgerlijken Stand. 1796 September (=V Vendémiaire)—1812 December.

4 pakken.

114. „Registre(s) des Naissances an(s) V - XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

N.B. De registers van VI en VIII zijn niet gecoteerd en geparafeerd. — De akten van IX en X zijn in één register geschreven.

115. „Registre(s) des Mariages et Divorces an(s) V—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

N.B. De registers van VII en VIII ontbreken; dat van VI is niet gecoteerd en geparafeerd. — Ook hier zijn de akten van IX en X in één register geschreven.

116. „Registre(s) des Publications de Mariages et Actes Préliminaires des Divorces an(s) IX—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

N.B. Bij de jaren 1810, 1811 en 1812 zijn geene alphabetische tafels. — Bij het register van XI is gevoegd een schrijven van den maire van Stoppeldijk aan den greffier du tribunal, waarbij hij deze de registers van V, VI, IX, X en XI zendt. Die van VII en VIII kan hij er niet bijvoegen «les mariages ayant été célébrés devant la municipalité du canton à Hulst».

117. „Registre(s) des Décès ans V—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

N.B. De registers van VII en VIII zijn niet gecoteerd en geparafeerd; voor IX en X is slechts één register.

118. „Table(s) Décennale(s) du 21 Septembre 1802 au 1er Janvier 1813."

1 omslag.

a. „Actes de Naissances.

b. Actes de Mariages.

c. Acte de Décès."

N.B. Deze tafels zijn niet gecertificeerd, maar overigens geheel gelijk aan de te Eecloo gecertificeerde.

Waterdijk.

N.B. Deze gemeente is in 1815 gevoegd bij Philippine (1)

119—122. Registers van den Burgerlijken Stand. 1800 September (= IX Frimaire)— 1814 December.

4 pakken.

N.B. Al de registers van 't jaar 1814 zijn bovendien gecoteerd en geparafeerd door den verificateur de l'enregistrement et des domaines.

119. „Registre(s) des Naissances an(s) XI—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1814 Décembre."

120. „Registre(s) des Mariages et Divorces an(s) XI—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1814 Décembre."

N.B. Bij 1814 zijn eenige bijlagen.

121. „Registre(s) des Publications de Mariages et Actes Préliminaires des Divorces an(s) IX—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1814 Décembre."

N.B. De jaren IX, X en XI staan in één register vermeld. — In de registers van IX—XIII ontbreken de alphabetische tafels.

122. „Registre(s) des Décès an(s) XI—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1814 Décembre."

123. „Table(s) Décennale(s) du 21 Septembre 1802 au 1er Janvier 1813."

1 omslag.

a. „Actes de Naissances.

b. Actes de Mariages.

c. Actes de Décès."

N.B. Geene van deze tafels is gecertificeerd, overigens zijn zij geheel gelijk aan de te Eecloo gecertificeerde tafels.

(1) Zie G. P. Roos. Aardrijkskundig woordenboek van Westelijk Zeeuwsch-Vlaanderen, blz. 86).

Waterland.

N.B. Deze gemeente behoort tegenwoordig tot België. De registers van den Burgerlijken Stand waren oorspronkelijk bij deze collectie gevoegd, maar zijn na verkregen machtiging van den Minister van Binnenlandsche Zaken teruggezonden aan den Gouverneur van Oost-Vlaanderen.

Waterlandkerkje.

24. „(Tienjarige) Alphabetische Tafel(s) sedert Vendémiaire **tot en met ult°.** December 1812."

1 omslag.

a. „Acten van Geboorten.

b. Acten van Huwelijksvoltrekkingen.

c. Acten van Overledenen."

N.B. Allen zijn gecertificeerd «Middelburg» (c. 1816).

Westdorpe.

125—128. Registers van den Burgerlijken Stand. 1802 October **XI** Vendémiaire)—1812 December.

4 pakken.

125. „Registre(s) des Naissances an(s) XI—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

126. „Registre(s) des Mariages et Divorces an(s) XI—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

127. „Registre(s) des Publications de Mariages et Actes Préliminaires des Divorces an(s) XI—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

N.B. In deze registers ontbreken de alphabetische tafels.

128. „Registre(s) des Décès an(s) XI—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

Zaamslag.

129—132. Registers van den Burgerlijken Stand. 1796 Sep**nber** (= V Vendémiaire)—1812 December.

4 pakken.

129. „Registre(s) des Naissances an(s) V—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

N.B. De registers van VI, VII en VIII zijn niet gecoteerd en geparafeerd. Bij het jaar 1807 ontbreekt de alphabetische tafel.

130. „Registre(s) des Mariages et Divorces an(s) V—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

N.B. De registers van VII en VIII ontbreken.

131. „Registre(s) des Publications de Mariages et Actes Préliminaires des Divorces an(s) V—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

N.B. Bij geen van deze registers is eene alphabetische tafel.

132. „Registre(s) des Décès an(s) V—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

N.B. De registers van VI, VII en VIII zijn niet gecoteerd en geparafeerd.

133. „Table(s) Décennale(s) du 21 Septembre 1802 au 1er Janvier 1813."

1 omslag.

a. „Actes de Naissances.

b. Actes de Mariages.

c. Actes de Décès."

N.B. Geene van deze tafels is gecertificeerd, maar overigens zijn ze geheel gelijk aan de te Eecloo gecertificeerde tafels.

Zuiddorpe.

134—137. Registers van den Burgerlijken Stand. 1802 September (= XI Vendémiaire)—1812 December.

4 pakken.

134. „Registre(s) des Naissances an(s) XI—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

N.B. Bij het jaar XI ontbreekt de alphabetische tafel.

135. „Registre(s) des Mariages et Divorces an(s) XI—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

136. „Registre(s) des Publications de Mariages et Actes Préliminaires des Divorces an(s) XI—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

N.B. Bij geen van deze registers is eene alphabetische tafel aanwezig.

137. „Registre(s) des Décès an(s) XI—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

N.B. Bij het jaar XII behooren eenige bijlagen. — Het register van 1812 ontbreekt.

Zuidzande.

138. „(Tienjarige) Alphabetische Tafel(s) sedert Vendémiaire tot en met ult°. December 1812."

1 omslag.

a. „Acten van Geboorten.

b. Acten van Huwelijksvoltrekkingen.

c. Acten van overledenen."

N.B. Deze tafels zijn allen gecertificeerd «Middelburg» (c. 1816).

Alphabetische Tafels, behoorende bij de Registers van den Burgerlijken Stand der Gemeenten op de Zeeuwsche eilanden (Departement des Bouches de l'Escaut) over de jaren 1811 en 1812.

Arrondissement Goes.

N.B. Dit arrondissement bestond uit vier kantons (Goes, Heinkenszand, Kortgene en Kruiningen) en de volgende veertig gemeenten:

Baarland en Bakendorp
Borsselen
Colijnsplaat
Driewegen en Coudorpe
Ellewoutsdijk en Everingen
Goes
(1) 's-Gravenpolder
(1) Zwake

(1) Vereenigd volgens Reglement van Bestuur ten platten lande van de provincie Zeeland, gearresteerd bij Koninklijk Besluit van 1816 Juli 21.

(1) 's-Heer-Abtskerke
(1) Sinoutskerke
(2) 's-Heer-Arendskerke
(1) 's-Heer-Hendrikskinderen
(1) Wiskerke
's-Heerenhoek
Heinkenszand
Hoedekenskerke
(1) Kapelle en Biezelinge
(1) Evertsdijk
Kats en Oost-Beveland
Kattendijke
Kloetinge
Kortgene
(1) Krabbendijke
(1) Nieuwland
Kruiningen
Nisse
Oudelande
Ovezande
(3) (1) Rilland
(3) (1) Maire
Forth Bath en Bath
Schore en Vlake
(1) Waarde
(1) Valkenisse
Wemeldinge
(1) Wissekerke en Geersdijk
(1) 's-Gravenhoek
Kampens-Nieuwland
Wolfaartsdijk
Yerseke.

139. „(Tweejarige) Alphabetische Tafel(s) der actes van Huwelijksvoltrekkingen, Geborenen en Overledenen van den 1 Januari 1811 tot den 31 December 1812."

1 pak.

N.B. De tafels zijn aanwezig van alle bovenstaande gemeenten, en allen gecertificeerd «Goes 1 Maart 1822». De tafels van elke gemeente zijn achter elkaar telkens op één stuk geschreven. Dit pak bestaat dus uit 40 stuks.

(1) Vereenigd volgens Reglement van Bestuur ten platten lande van de provincie Zeeland, gearresteerd bij Koninklijk Besluit van 1816 Juli 21.
(2) Vereenigd bij de wet van 1857 Juni 13 (*Staatsblad* n°. 70).
(3) Vereenigd bij de wet van 1877 December 10 (*Staatsblad* n°. 227).

Arrondissement Middelburg.

N.B. Dit arrondissement bestond uit drie kantons (Middelburg, Vere en Vlissingen) en de volgende acht en twintig gemeenten:

(1) Aagtekerke, Arnemuiden, Kleverskerke
(2) Biggekerke, Domburg-binnen, Domburg-buiten
(2) Grijpskerke, Hogelande, Buttingen
(2) Joostland (St.), Nieuwland
(2) Koudekerke, Laurens (St.), Brigdamme
Meliskerke
Middelburg
Oostkapelle
(3) Oost-Souburg, West-Souburg
Ritthem
Serooskerke
Vere
Vlissingen
(1) Vrouwenpolder, Gapinge
(2) Westkapelle-binnen, Westkapelle-buiten
Zoutelande

140. „(Tweejarige) Alphabetische Tafel(s) . . . over de jaren 1811 en 1812."

1 pak.

N.B. Behalve de huwelijkstafels der gemeente Hogelande zijn de tafels van alle bovenstaande gemeenten aanwezig en wel voor iedere gemeente de tafels van geboorte, huwelijk en overlijden op afzonderlijke stukken, zoodat dit pak uit 83 stukken bestaat. Overigens zijn ze allen gecertificeerd te Middelburg (c. 1816) (4), en verder geheel gelijk aan de tafels op de registers der gemeenten in Zeeuwsch-Vlaanderen, ter zelfder plaatse gecertificeerd. Op den titel staat niet Provincie, maar Departement Zeeland (zie ook nr. 103).

a. „Acten van Geboorten.

b. Acten van Huwelijksvoltrekkingen.

c. Acten van Overledenen."

Arrondissement Zierikzee.

N.B. Dit arrondissement bestond uit drie kantons (Brouwershaven, Tholen en Zierikzee) en de volgende zeven en dertig gemeenten:

(1) Vereenigd bij de wetten van 1857 Juni 13 (*Staatsbladen* nos. 68 en 69).
(2) Vereenigd volgens Reglement van Bestuur ten platten lande van de provincie Zeeland, gearresteerd bij Koninklijk Besluit van 1816 Juli 21.
(3) Vereenigd in 1834.
(4) Zie Inleiding blz 209.

Annaland (St.)
Brouwershaven
Bruinisse
(1) Burgh
Westerschouwen
Dreischor
Duivendijke
(1) Brijdorpe
Klaaskinderkerke
Looperskapelle
Elkerzee
Ellemeet
Haamstede
Kerkwerve
(1) Nieuwerkerke (Sch.)
Rengerskerke
Maartensdijk (St.)
(1) Nieuwerkerke (D.)
Kapelle en Botland
Noordgouwe
Noordwelle
(1) Oosterland
Jansland (Sir)
(1) Oud-Vossemeer
Vrijberghe
Ouwerkerk
Philipsland (St.)
(1) Poortvliet
Nieuwstrijen
Renesse
Scherpenisse
Serooskerke
Stavenisse
Tholen
Zierikzee
(2) Zonnemaire
Bommenede en Blois

141. „Tienjarige Tafel(s) der Acten van Geboorten, Huwelijksvoltrekkingen, Echtscheidingen en Overlijden over de jaren 1811 en 1812."

N.B. De tafels zijn aanwezig van alle bovengenoemde gemeenten en allen gecertificeerd te Zierikzee (c. 1821) (3). Voor iedere gemeente zijn de tafels achtereenvolgens op één stuk geschreven, en wel voor ieder jaar afzonderlijk, zoodat dit pak uit 37 stukken bestaat.

(1) Vereenigd volgens Reglement van Bestuur ten platten lande van de provincie Zeeland, gearresteerd bij Koninklijk Besluit van 1816 Juli 21.
(2) Vereenigd bij de wet van 1865 December 30 (*Staatsblad* no. 175).
(3) Zie Inleiding blz. 209.

Het Rijksarchief in Utrecht.

I. *Toestand van de bewaarplaats van het archief.*

t opknappen van de uitgestrekte kelders onder het gebouw genoeg afgeloopen. De achtergevel is thans in de grondverf l in het loopende jaar overgeverfd worden.
gevolge het verlangen van de leveranciers der calorifère het afgeloopen jaar overwogen, in hoever het mogelijk zou om ter vermeerdering van warmte en tot vermindering vocht in het gebouw, de calorifère ook des nachts te doen n. De rijksbouwkundige voor de gebouwen van onderwijs g in een rapport aan Uwe Excellentie ernstig op dezen regel aan. Ik meende echter Uwe Excellentie er op te en wijzen, dat het bezwaarlijk aanging, dit zéér moeilijke thans plotseling van den binder-concierge te eischen, wiens ement laag is, terwijl ik tegen de aanstelling van een hulp- r voor den nacht bezwaar had met het oog op de veilig- van het gebouw. Ten slotte is overeengekomen, dat de ierge elken avond zou doorstoken, totdat hij zich te bed f; doorstoken gedurende den nacht achtte de leverancier ten slotte voor de calorifère niet gewenscht. De warmte in gebouw is thans voldoende.
er de vocht valt ditmaal niets mede te deelen.
r verbetering der slechte verlichting van sommige lokalen als proef door den hoofdopzichter in één vertrek glasruiten bijzondere constructie aangebracht, die wel eenige verbete- in den toestand hebben aangebracht.

II. *Toestand der reddings- en brandbluschmiddelen.*

brandbluschmiddelen zijn als gewoonlijk geïnspecteerd; aarbij ontdekte kleine defecten werden hersteld.
heb Uwer Excellentie's aandacht gevestigd op het feit, dat eddingstoestel aan den achtergevel volgens het oordeel van kommandant van het brandwezen gebrekkig werkte. De zaak

is toen door den rijksbouwkundige opgenomen en de inrichting geheel veranderd.

Een brand in de nabijheid van het gebouw vestigde de aandacht op het feit, dat de brandassistenten geen kennis bekomen van het uitbreken van brand en dus niet tijdig aanwezig kunnen zijn. Een overleg te dier zake met den kommandant van het brandwezen leverde geen resultaat; mijne aandacht blijft op de zaak gevestigd.

II*. *Personeel.*

Het belangrijke feit, dat onder deze afdeeling vermeld behoort te worden, is de nieuwe regeling en verhooging van de traktementen der ambtenaren bij Koninklijk besluit van 22 Januari 1904. De adjunct-commies kon reeds in den loop van het jaar van die verhooging profiteeren. Het is zeer te hopen, dat de verbetering van de materieele positie der archiefambtenaren er toe leiden zal, dat voortaan bij vacatures zich meerdere degelijke sollicanten aanbieden, dan in den laatsten tijd helaas het geval is.

III. *Toestand van de archiefverzamelingen.*

Het herstellen van de boekbanden in de archieven der kloosters en kleine kapittelen, die thans geheel geordend en beschreven zijn, is in het afgeloopen jaar voltooid.

De binder is thans bezig met het opknappen der stukken van het bisschoppelijk archief, dat, weinig omvangrijk, echter bijzondere zorgen eischt. In het afgeloopen jaar werden de losse fragmenten van het 2e diversorium van bisschop Frederik van Blankenheim (indertijd geschonken door de gemeente Utrecht) met zapon behandeld en gevoegd achter in het 1e diversorium, dat in een stevigen band gebonden werd. De banden van het archief der heeren van Montfoort zullen eerlang ook nagezien worden. Ook deze werkzaamheid zal betrekkelijk weinig tijd kosten.

Ik stel mij voor, den binder daarna voorloopig *niet* te doen terugkeeren naar de rechterlijke archieven, waaraan het werk voor een paar jaren gestaakt is. Het is zeker waar, dat deze archieven dringend verzorging en behandeling behoeven; maar met de kapittel-archieven is dit stellig niet minder het geval. Nu de voorloopige regeling dezer precieuse collecties afgeloopen is en dus de uiteengevallen banden allen weder bijeengebracht zijn, bestaat er wel aanleiding, allereerst eenige zorg te wijden aan deze zeer omvangrijke archieven, waarvan de stukken (gedeeltelijk zeer verwaarloosd) over het geheel ouder en zeker belangrijker zijn dan de van de dorpsgerechten overgenomen

registers, waarmede de binder zich laatstelijk bezighield. Hoewel het de bedoeling is, thans alleen het hoog noodige te doen verrichten, is het te verwachten, dat dit werk den binder eenige jaren zal bezighouden.

IV. *Werkzaamheden en voortgang der inventarisatie en der ordening van het archief.*

Ten vorigen jare deelde ik Uwe Excellentie mede, dat de kopij voor den druk der *Regesten van het Stichtsche oorkondenboek* in het laatst van het jaar ter perse was gezonden. De druk ontmoette echter allerlei tegenspoed. Aanvankelijk was het de drukker, die bezwaren maakte. De beschrijvingen der oorkonden zijn door Dr. Brom ten papiere gebracht niet met het oog op een afdruk, doch alleen als hulpmiddel voor hem zelven bij de uitgaaf van het oorkondenboek; natuurlijk heeft hij zich dus daarbij verschillende uitlatingen en verkortingen veroorloofd. Ik heb die lacunes, die in een gedrukt werk natuurlijk ongeoorloofd zouden schijnen, allen aangevuld, voordat de tekst naar de drukkerij werd gezonden; maar het reeds niet zeer duidelijke handschrift is zoodoende niet leesbaarder geworden. De drukker verlangde, dat het geheel zou worden overgeschreven, — een eisch, dien ik echter meende niet te moeten inwilligen, niet alleen om het groote verlies van tijd en geld, dat daarvan het gevolg zou zijn, maar vooral omdat ik de fouten vreesde, die van het kopieëren van den tekst het onvermijdelijk gevolg zouden zijn. Ten slotte is het mij gelukt den tegenstand te overwinnen, toen eene andere drukkerij zich bereid had verklaard, de kopie te aanvaarden; de druk is toen inderdaad begonnen.

Maar nieuwe moeielijkheden ontstonden eerlang. Het doel van Dr. Brom met het bijeenbrengen zijner regesten was alleen geweest (in volkomen overeenstemming met mij), om eene zooveel mogelijk volledige lijst te bezitten van oorkonden, die bij de uitgaaf van een oorkondenboek van het Sticht tot 1301 in aanmerking zouden kunnen komen. Hij heeft dus natuurlijk onder elk regest aanteekening gehouden van de handschriften, die hij van elke oorkonde vond, en van de plaatsen, waar hij gedrukte oorkonden aantrof; dit was voor zijn doel dan ook voldoende. Toch heeft hij nog iets meer gedaan: telkens wanneer hij in een der door hem geraadpleegde boeken eene bespreking van eene der genoteerde oorkonden aantrof, heeft hij die plaatsen aangeteekend, omdat die hem bij eene uitgaaf van nut zouden kunnen zijn. Terecht, natuurlijk! Bij het drukken der regesten werden deze aanteekeningen mede overgenomen, hoewel Dr. Brom zich natuurlijk niet voorstelde, dat deze toevallig samengebrachte

opgaven van literatuur volledig waren. Ik meende, dat deze handelwijs juist was en door het verhalen van geschiedenis en doel van het werk in de inleiding der uitgaaf voldoende verdedigd zou kunnen worden. Maar zóó was niet het oordeel van een zéer bevoegd kenner onzer middeleeuwsche geschiedenis, die toevallig de eerste afgedrukte vellen onder de oogen kreeg; hij hield vol, dat eene uitgaaf als deze niet mocht verschijnen met eene opgaaf van literatuur, die bepaaldelijk onvolledig moest heeten; hij beweerde, dat zulk eene uitgaaf den schijn zou hebben niet op de hoogte der wetenschap te zijn. Ik heb deze bedenkingen natuurlijk ter kennis van Dr. Brom gebracht; het scheen mij gemakkelijk, om het bezwaar weg te nemen door het weglaten der literatuur-opgaven, die immers niet behoorden tot het eigenlijke wezen van het werk. Dr. Brom echter had daartegen bezwaar: hij oordeelde het jammer, om de vrij omvangrijke literatuur-opgaven, die nu eenmaal bijeengebracht waren en groot gemak konden geven, weg te laten, en hij was meer geneigd, om deze onvolledige opgaven aan te vullen en te completeeren. De onderneming scheen mij hachelijk; ik vreesde, dat het onmogelijk zou blijken, om onder den druk in de proeven het karakter van het werk te veranderen. Maar overigens kon ik niet anders dan den moed en den ijver van Dr. Brom prijzen, waardoor zijn werk natuurlijk in waarde en bruikbaarheid slechts zou kunnen winnen, al zou dan ook de druk voortaan zeker vrij wat minder snel vorderen dan gehoopt was. Trouwens niet ik had hier te beslissen; het werk is geheel dat van Dr. Brom: hij alleen behoorde dus te oordeelen, hoe het in het licht verschijnen zou.

Wij zijn dus overeengekomen, dat de twee reeds afgedrukte vellen zouden omgewerkt en herdrukt worden (waartoe Uwe Excellentie op mijn verzoek welwillend machtiging verleende) en dat Dr. Brom zich zou bezighouden met de bewerking van het handschrift volgens het gewijzigde plan; natuurlijk is de druk daartoe tijdelijk weder gestaakt. Met het oog op het door een en ander veroorzaakte uitstel heb ik (met volkomen instemming van Dr. Brom) besloten, om het éenige werk, dat ik (behalve de boven aangeduide redactiewerkzaamheden) voor deze onderneming had verricht, namelijk de chronologische beschouwingen over de in de te vermelden oorkonden gevolgde jaarstijlen, uit de inleiding van het boek te lichten en elders afzonderlijk uit te geven; de op deze beschouwingen later gebaseerde herleiding van de dagteekeningen der oorkonden kon natuurlijk desniettemin intakt blijven. Ik had mij voorgenomen, ook nog aan de inleiding toe te voegen eene tabel van de regeeringsjaren der Utrechtsche bisschoppen; de bewerking

van blijft natuurlijk gewenscht, maar zij is nu niet spoed-
ıend meer. Ik hoop, dat de thans geheel onder Dr. Brom's
ng gestelde druk der regestenlijst, al zal zij uit den aard
zaak niet zeer snel vorderen, toch in het thans begonnen
geregeld zal worden voortgezet.
et grootste gedeelte van het jaar heb ik gewijd aan de be-
leling der bisschoppelijke charters. Ten vorigen jare vestigde
Uwer Excellentie's aandacht op de omstandigheid, dat aan
hans reeds zeer fraaie verzameling der hier bewaarde charters,
ımstig uit het bisschoppelijk archief, nog slechts één element
rak om ze geheel volledig te maken. Ik bedoel de bisschop-
ke charters, die in het archief van het Domkapittel zijn
ergebleven, nadat keizer Karel V daaruit de belangrijkste
ken had doen lichten en naar de Hollandsche charterkamer
brengen. Het uitzoeken dezer stukken vorderde thans aller-
mijne aandacht.
at keizer Karel, toen hij de stukken, die op de temporaliteit
het Sticht betrekking hadden en wier afgifte bij tractaat
ıpuleerd was, liet uitzoeken, geen prijs heeft gesteld op het
van *alle* stukken, was mij sinds lang bekend. In het archief
den Dom toch bevond zich een niet onbelangrijk aantal
onden, die blijkens de dorsaal-notitie „*Pertinet ad episcopum*"
ler twijfel tot het bisschoppelijk archief behoorden. Ik had
stukken reeds jaren geleden uit het archief van den Dom
bijeenverzamelen en bij de bisschoppelijke charters voegen,
nende dat de collectie dan volledig zou zijn. Maar spoedig
k het mij, dat het schijnbaar zekere kenmerk, dat ik als
rium had aangenomen, mij op een dwaalspoor had geleid:
ers meer dan eens bleken nog altijd twee of meer exem-
en van dezelfde oorkonde in het archief van den Dom aan-
g te zijn. De dubbelen konden natuurlijk niet aan den Dom
ord hebben en moesten dus, ook al wees geene dorsaal-notitie
aan, teruggebracht worden tot de archieven van de vijf
ttelen, van de Staten of van den bisschop, welke archieven
(naar bekend was) in het archief van den Dom bewaard
len. Onwederlegbaar bleek dit uit de aanwezigheid van twee
ıplaren van het contract van den bisschop en den Dom-
st van 1293 over de geestelijke rechtspraak, waarvan het
exemplaar de dorsaal-notitie „*Pertinet ad prepositum*" droeg,
ijl op het andere, zonder twijfel voor den bisschop bestemde
ıplaar eene dorsaal-notitie ontbrak.
j het verzamelen dezer achtergebleven bisschoppelijke charters,
bij aldus elke uitwendige leiddraad ontbrak, heb ik natuurlijk
n kunnen afgaan op den inhoud der stukken. Trouwens die
ıd leverde meestal zeer zekere aanwijzingen; bij de vidi-

mussen gaf de persoon of het college, op wier verzoek het vidimus gemaakt werd, den doorslag. Zoo heb ik aanvankelijk meer dan 500 charters, die blijkens hunnen inhoud voor overplaatsing naar het bisschoppelijk archief in aanmerking schenen te komen, bijeenverzameld, en mij daarna aanstonds gezet tot het nader beschouwen en beschrijven dezer volumineuse verzameling. Thans werd elk stuk op zich zelf bij de beschrijving onderzocht; bij het ontbreken van alle uiterlijke kenmerken werd telkens nauwkeurig overwogen, of het stuk al dan niet bestemd bleek te zijn voor het bisschoppelijk depôt. Het spreekt van zelf, dat daarbij de grootste voorzichtigheid werd betracht; een treffend voorbeeld bewees ten overvloede de noodzakelijkheid daarvan.

Onder de stukken bevonden zich talrijke akten, betrekking hebbende op het goed Moershorst onder Woudenberg, dat successivelijk aan verschillende partikulieren had behoord. Ik twijfelde niet, of het goed was later in eigendom van het Domkapittel overgegaan, en ik liet dan ook de oorkonden zonder aarzelen in het archief liggen, totdat het voortgezet onderzoek mij bewees, dat de laatste eigenaar het goed had overgedragen aan bisschop David van Bourgondië. Hoe vreemd het ook scheen, dat nog in de tweede helft der 15e eeuw bij uitzondering stukken betreffende de bisschoppelijke domeinen (overigens allen op het slot Duurstede bewaard) zouden afgedwaald zijn naar de oude bewaarplaats der bisschoppelijke charters in het archief van den Dom, het feit scheen ontwijfelbaar, en ik nam dus alle oorkonden betreffende Moershorst voorloopig over voor het bisschoppelijk archief. Maar toen ik nu de stukken ten behoeve van de beschrijving één voor één ter hand nam en nauwkeurig bezag, merkte ik op den rug van een daarvan de inscriptie op: „*Vicaria domini Davidis*". De vingerwijzing was duidelijk, en ik beijverde mij dan ook aanstonds, om na te gaan, of bisschop David ook, zooals vele zijner voorgangers, eene vicarie voor de rust zijner ziel had gesticht. Dit bleek bij een onderzoek in het archief van den Dom inderdaad het geval te zijn; de fundatiebrief bevatte, zooals nu te verwachten was, ook de overdracht van het door den bisschop gekochte goed Moershorst aan de vicarie, die in den Dom gevestigd was. Het bleek dus ten slotte, dat alle charters betreffende Moershorst toch in het archief van den Dom behoorden: natuurlijk werden ze aanstonds daarheen teruggebracht.

Nadat de beschrijving der charters, die op het laatst van het jaar geheel gereed kwam, was afgeloopen, bleek slechts in uiterst weinig gevallen eenige onzekerheid omtrent de plaatsing te bestaan. Ik nam aan, dat bij twijfel, of eene oorkonde in het archief van den Dom of in dat van den bisschop behoorde, steeds aan het archief van den Dom de voorkeur moest gegeven

worden; immers de bisschop bezat nog andere depôts, waar hij het voor hem bestemde exemplaar kon geborgen hebben (zooals inderdaad nu en dan het geval bleek te zijn); maar het voor den Dom bestemde exemplaar behoorde in ieder geval in het kapittelarchief tehuis. — Stukken, betrekking hebbende op het beheer van het Sticht sede vacante, welk beheer door den Domdeken namens het kapittel gevoerd werd, heb ik steeds in het archief van den Dom gelaten; omdat ze (blijkens de dorsaalnotities) volgens middeleeuwsch begrip gerekend werden te behooren tot de stukken betreffende de uitoefening der rechten van het kapittel.

Na nauwkeurig onderzoek heb ik zoodoende ten slotte bijna de helft der voorloopig afgezonderde oorkonden naar het archief van den Dom teruggebracht; de wederhelft, over wier afkomst uit het bisschoppelijk archief geen twijfel bestond, is beschreven en definitief met de bisschoppelijke charters vereenigd.

Toen ik zoodoende een nauwkeurig overzicht kon nemen van de bestanddeelen der geheele bisschoppelijke charterverzameling, bleek het mij, dat in de bewaring dezer oorkonden eene sterke fluctuatie heeft geheerscht. Het is bekend, dat Wstinc in zijn rechtsboek (1342) verklaart, dat de oorkonden betreffende de rechten van het Sticht en ook over de bisschoppelijke domeinen volgens oud gebruik in het archief van den Dom bewaard worden. De ontdekking van eenige honderden bisschoppelijke charters in dit depôt schijnt deze mededeeling ten volle te bevestigen. Toch is zij niet geheel juist. Het blijkt, dat kort na 1360 het getal der bisschoppelijke oorkonden, die in het archief van den Dom voorkomen, plotseling zeer belangrijk afneemt. Het feit bewijst niets tegen de geloofwaardigheid van Wstinc, die niet weten kon, dat het door hem vermelde gebruik meer dan tien jaren na zijn dood nagenoeg zou ophouden. Maar ernstiger is het, dat ook voor het verleden zijne mededeeling slechts betrekkelijk juist mag heeten. Wij zouden geneigd zijn uit die mededeeling op te maken, dat de oude bisschoppen gewoon waren al hunne archiefstukken aan den Dom ter bewaring toe te vertrouwen. En dit is beslist onjuist. Want wel heeft althans sedert de 11e en 12e eeuw de Dom bewijsbaar het voorrecht gehad, om althans eenige zeer gewichtige bisschoppelijke charters te bewaren; maar hij heeft dit voorrecht toch stellig met anderen gedeeld. Juist onder het bestuur toch van bisschop Jan van Diest, den tijdgenoot van Wstinc, vond ik tal van bisschoppelijke charters in het archief van de stad Utrecht, waar ze blijkbaar gekomen waren uit de zoogenaamde Utrechtsche landskist, die reeds in de 13e eeuw in gebruik was. Wanneer het archief van den Dom omstreeks 1360 op den achtergrond

raakt, schijnt de zoogenaamde Deventersche landskist zich gedurende korten tijd in de voorkeur der bisschoppen te verheugen, totdat met de 15e eeuw de depôts op de bisschoppelijke sloten geheel op den voorgrond komen, — sedert het midden der eeuw bepaaldelijk dat te Duurstede, waaruit, naar het schijnt, de groote meerderheid der charters, die ik van het Algemeene rijks-archief overnam, afkomstig is.

Deze laatste omstandigheid is zeer verklaarbaar: naar mate de bisschop en zijne onderdanen meer en meer uiteengingen en elkaar zelfs bestreden, moest het voor den bisschop altijd wenschelijker worden, zijne archieven onder eigen beheer te hebben. Maar de afwisseling in de voorliefde der bisschoppen voor de depôts van den Dom en van de steden Utrecht en Deventer is niet zoo gemakkelijk te verklaren; het is te hopen, dat het opmerkelijke feit mettertijd zal opgehelderd worden.

Nu ik aldus alle bisschoppelijke charters (bijna 800 stuks) meen bijeen te hebben en beschreven heb, zal ik mij in den loop van het thans begonnen jaar beijveren, om den inventaris daarvan definitief samen te stellen. Ik meen te mogen beloven, dat de geheele inventaris van het bisschoppelijk archief, waarin natuurlijk ook de (reeds vroeger gedrukte, doch sedert veel vermeerderde) inventaris der bisschoppelijke registers op nieuw zal verwerkt worden, nog in den loop van dit jaar ter perse zal kunnen gezonden worden.

De vroeger vervaardigde inventaris van de talrijke bisschoppelijke charters, die jaren geleden van den Algemeenen rijksarchivaris overgenomen werden, was nog altijd niet in het net geschreven. In den loop van het afgeloopen jaar is dit eindelijk geschied, als eene noodzakelijke voorbereiding voor de boven besproken bewerking van den definitieven catalogus van het bisschoppelijk archief.

De werkzaamheden tot het bruikbaar maken van Dr. Vermeulen's voorloopige registers op de oudste diversoria der bisschoppen, waarover ik in mijn vorig verslag rapporteerde, zijn thans afgeloopen. De bewerking van indices op het 2e diversorium van bisschop Rudolf en op dat van bisschop Philips moet echter nog plaats hebben.

Van de gelegenheid, die zich aanbood, toen ik de charters van den Dom doorzag voor het uitzoeken der bisschoppelijke oorkonden, heb ik gebruik gemaakt, om te gelijk een onderzoek in te stellen naar de middeleeuwsche charters der Staten van Utrecht, die nergens elders dan in het archief van den Dom konden berusten; ook de andere middeleeuwsche bescheiden der Staten toch zijn in dit archief aangetroffen, — zeer natuurlijk, omdat in de middeleeuwen de Domdeken als voorzitter en de secretaris

van het kapittel als griffier der Staten fungeerde. Inderdaad heb ik wel niet vele, maar toch eenige ontwijfelbaar tot het Staten-archief behoorende charters aangetroffen, die ik allen heb bijeenverzameld. Het werk, dat met het jaar 1530 (toen de bisschoppelijke heerschappij ophield) gestaakt is, moet nog voortgezet worden tot 1577 of 1580, toen de Staten een afzonderlijk archiefdepôt verkregen. Wanneer alles bijeen is, zal ik de charters ordenen en beschrijven, en de definitief bij het Staten-archief ingedeelde stukken naar dat archief overplaatsen, — als onmisbare voorbereiding voor de definitieve inventarisatie daarvan, die de heer Waller Zeper thans eerlang gaat voltooien.

De overplaatsing van de bisschoppelijke en Staten-charters uit het archief van den Dom (dat daardoor wellicht zijne belangrijkste bestanddeelen verliest) schijnt mij nuttig en zonder bezwaar. Het is waar, dat de mogelijkheid van vergissingen, de kans van verwijdering van charters van den Dom zelf uit het archief, niet absoluut uitgesloten is; maar de gevallen, dat twijfel mogelijk blijft, zijn uiterst zeldzaam. Het scheen mij niet de moeite waard, om ter wille van deze enkele gevallen den bijzonder nuttigen maatregel na te laten; misverstand toch kan, ook zelfs wanneer dergelijke vergissingen mochten plaats hebben, in geen geval daarvan het gevolg zijn; omdat het de bedoeling is, de herkomst van elk stuk in den gedrukten inventaris te vermelden, zooals dit ook geschied is in den inventaris van het archief der heeren van Montfoort, dat, evenals het bisschoppelijk archief, gereconstrueerd is uit verschillende afgedwaalde, van her- en derwaarts weder bijeenverzamelde fragmenten.

De inventaris van de archieven der kleine kapittelen en kloosters is gereedgekomen. De regesten der oorkonden, die reeds in het vorige jaar bijna gereed schenen, bleken ten slotte nog vrij wat tijd te vorderen. Nadat de charters van Oudwijk waren afgehandeld en vermeerderd met een aantal onbekende oorkonden van dit gesticht, door den heer Zeper nog uit de groote collectie onbekenden van het Provinciaal archief bijeengezocht, werd de inventaris van Oudwijk geredigeerd. Ik heb hem toen nog eens herzien. Bij deze gelegenheid trof het mij, dat vooral de beschrijving der oorkonden in den geheelen inventaris leed aan zekere ongelijkmatigheid, die in het belang van de duidelijkheid opgelost scheen te moeten worden. De heer Zeper heeft daarom op mijn verzoek voor de meest voorkomende gevallen (overdrachten van vast goed, erfpachten, huur van landerijen enz.) vaste formulieren geredigeerd, die ik na overweging heb vastgesteld en thans zal laten drukken ter invulling, waardoor het werk der inventarisatie voortaan belangrijk zal worden vereenvoudigd. Reeds dadelijk scheen het gewenscht,

den thans behandelden inventaris van de archieven der geestelijke gestichten volgens deze formulieren in te richten. De heer Waller Zeper heeft dus den geheelen inventaris nog eens herzien en consequent geredigeerd. Daarna is ook de beschrijving van de boekdeelen en bundels der gestichten bij die der charters gevoegd en daarmede in verband gebracht. Toen alles gereed was, heb ik den geheelen inventaris nogmaals doorgezien en, nadat nog enkele details veranderd waren, definitief vastgesteld. Nagenoeg het geheele jaar was met deze werkzaamheden nog voorbijgegaan.

Zeer gelukkig trof het, dat door de vertraging bij den druk der regesten voor het oorkondenboek, een groot deel van het daarvoor bestemde krediet ongebruikt was gebleven; ik stelde dus aan Uwe Excellentie voor, het overschietende geld voor den druk van den thans gereed liggenden inventaris der kloosterarchieven te gebruiken. Nadat dit door Uwe Excellentie was goedgevonden, is de druk aanstonds, ten laste van het dienstjaar 1904, aangevangen en ook spoedig voltooid.

De regestenlijst van de charters der gestichten wordt, in afwachting eener latere uitgave, overgeschreven. Dit werk is nog niet voltooid: de nog ontbrekende regesten van Oudwijk zijn wel ter hand genomen; maar het kopiëeren van de regesten dezer omvangrijke verzameling is nog niet afgeloopen.

Met de behandeling en de definitieve regeling van het archief der Staten van Utrecht, waarover ik reeds in mijn vorig verslag sprak, heeft de heer Waller Zeper tot mijn leedwezen nog geen begin kunnen maken; ik vertrouw echter, dat dit thans spoedig het geval zal kunnen zijn.

Omtrent het gedeelte van het archief der Oud R. C. Clerezy, dat hier bewaard wordt, kan ik Uwe Excellentie heuchelijke berichten mededeelen.

De inventaris der Zuid-Hollandsche stukken (betrekking hebbende op Gouda, Schoonhoven, Den Haag, Den Briel enz.) is door den klerk overgeschreven; waarna de minuut onder dankbetuiging aan den Algemeenen Rijksarchivaris is teruggezonden. Zooals aan Uwe Excellentie bekend is, ontbreekt thans alleen nog de beschrijving der Leidsche stukken. Ook daarover is echter iets mede te deelen: de archivaris van Leiden, die vroeger de beschrijving dezer stukken op zich genomen had, doch sedert niet meer op de zaak was teruggekomen, verzocht op het laatst van het jaar overzending van de zeer talrijke stukken van het klooster Mariënpoel, met het doel om met de beschrijving daarvan te beginnen. Natuurlijk is aan dat verzoek gaarne voldaan.

Nog ééne zaak van belang verdient in dit verslag opzettelijke

vermelding. In den loop van het jaar is Dr. O. Oppermann te Keulen benoemd tot lector in de geschiedenis aan de Utrechtsche universiteit en bepaaldelijk belast met het onderwijs in de middeleeuwsche geschiedenis en in de paleographie, diplomatiek en andere hulpwetenschappen der geschiedenis. Aangezien in het Universiteitsgebouw geen lokaal voor deze lessen beschikbaar was, en de heer Oppermann gaarne zijne lessen wenschte op te luisteren door het vertoonen van proeven van zeer verschillend schrift, scheen het de voorkeur te verdienen, de lessen voorloopig te houden in de lokalen der Universiteits-bibliotheek, waar tal van boekwerken voor de studenten gemakkelijk bereikbaar waren. Door welwillende medewerking van Heeren Curatoren is dan ook een lokaal in het nieuwe, thans in aanbouw zijnde bibliotheekgebouw voor de privatissima van den hoogleeraar en de lectoren in de geschiedenis bestemd. Doch aangezien de voltooiing van dit vertrek zich nog wel eenige jaren zal laten wachten, werd mij van wege Curatoren gevraagd, of deze privatissima in afwachting daarvan ook wellicht gegeven konden worden in de lokalen van mijn archief, waar dan verschillende facsimile's van schriftproeven konden bijeengebracht worden, terwijl schriftproeven in originali daar natuurlijk altijd in grooten overvloed voorhanden waren. Zeer gaarne heb ik aan dit verzoek voldaan: eene der beide leeskamers van het archief is thans op twee middagen 's weeks geregeld voor dit doel beschikbaar gesteld, hetgeen weinig ongerief veroorzaakt. Het zou mij zéér verheugen, indien langs dezen weg *blijvend* een band geknoopt kon worden tusschen het akademische onderwijs en het archief. Ik meen, dat *beiden* daarvan zeer nuttige vruchten zouden plukken, terwijl zoodoende tevens een bodem zou voorbereid kunnen worden, waarop wellicht mettertijd het voorbereidend vakonderwijs der Nederlandsche archivarissen zich zou kunnen ontwikkelen. Utrecht met zijne hoogeschool en zijn veelzijdig belangrijk archief is daarvoor de aangewezen plaats; de aanstaande vervulling van de vaceerende leerstoel van het Oudvaderlandsch recht zal een der weinige nog overige bezwaren tegen zulk eene regeling eerlang wegnemen.

Met den Algemeenen rijksarchivaris trof ik eene overeenkomst over het gemakkelijker overzenden van stukken uit zijn depôt, ten behoeve van personen, die ze hier wenschten te raadplegen. Herhaaldelijk komt het voor, dat bezoekers achtereenvolgens geheele serieën van stukken wenschen te raadplegen, dikwijls slechts gedurende zeer korten tijd, zoodat bijna dagelijks pakken met stukken heen en weder moeten gezonden worden; groot ongerief en tijdverlies wordt daardoor veroorzaakt. Ik stelde nu voor, dat in dergelijke gevallen voortaan eene kist vol stukken

tegelijk aan mijn depôt zou toegezonden worden, — zoo noodig voor iets langeren tijd dan gewoonlijk, opdat de bezoeker op zijn gemak achtereenvolgens de geheele verzameling zou kunnen raadplegen. De Algemeene rijksarchivaris heeft verklaard met deze schikking genoegen te nemen.

Toevallig bleek het mij bij bezoeken aan de gemeenten IJsselstein en Westbroek, dat de daar bewaarde belangrijke 14e-eeuwsche grafmonumenten zich in deerlijk verwaarloosden toestand bevonden. Het feit vestigde mijne aandacht op de omstandigheid, dat dikwijls in zulke gevallen een maatregel, die slechts enkele guldens behoefde te kosten, verbetering zou kunnen aanbrengen in een toestand, die, niet tijdig verholpen, eerlang slechts door eene belangrijke uitgaaf kon verbeterd worden. Zal dit echter voor het vervolg beter worden, dan is het noodig, dat een klein fondsje beschikbaar zij, waaruit tijdig geput kan worden; immers het verkrijgen van een rijkssubsidie gaat met te veel omslag gepaard, om in zulke gevallen doelmatig te mogen heeten. In de provincie Gelderland is juist met dit doel reeds voor eenige jaren door Gedeputeerde Staten eene provinciale commissie benoemd, te wier beschikking een jaarlijksch subsidie van f 200.— gesteld is. Ik vroeg mij af, of in deze provincie niet iets dergelijks mogelijk zou zijn. Besprekingen, door mij met den Commissaris der Koningin gehouden, schenen te bewijzen, dat bij het Provinciaal bestuur veel belangstelling in de zaak bestond, en dat een officieel schrijven, door mij in mijne qualiteit van rijksarchivaris tot Gedeputeerde Staten gericht, niet onmogelijk gunstig gehoor zou vinden en leiden tot de verwezenlijking mijner wenschen. Ik heb mij derhalve veroorloofd, in de laatste dagen van het jaar de aandacht van Gedeputeerde Staten op dit onderwerp te vestigen; de beslissing van het hooge college zie ik met bijzondere belangstelling te gemoet.

De aanwinsten, in den loop van het jaar 1903 voor de verzamelingen verkregen, zijn als gewoonlijk geordend en geïnventariseerd. Weder bleek het daarbij, dat het aanleggen van een provincialen atlas den kring mijner bemoeiingen niet onbelangrijk heeft uitgebreid.

V. *In druk uitgegeven bescheiden, behoorende tot het archief.*

In de Bijdragen en mededeelingen van het Historisch genootschap (deel XXV) gaven de heeren Dr. F. Philippi (te Münster) en Dr. W. A. F. Bannier op nieuw in het licht de bekende goederenlijst van den graaf van Dale dd. 1188, bewaard in het diversorium van bisschop Frederik van Blankenheim, — terwijl in hetzelfde deel professor H. Brugmans een uitvoerig excerpt

gaf uit eene belangrijke Utrechtsche kroniek over de jaren 1566—1576, die in handschrift berust in het archief der Oud R. C. Clerezy alhier.

In de Verslagen en mededeelingen der Vereeniging tot uitgaaf van Oud-vaderlandsche rechtsbronnen (V. 1) liet ik zelf afdrukken nog eenige stukken over de rechten van den proost van St. Jan, ontleend aan het 14e eeuwsche Proestiënboec, dat eveneens in het archief der Oud R. C. Clerezy wordt bewaard. — In het Archief van het aartsbisdom Utrecht (deel XXX) drukte de heer J. H. Hofman af een charter van den elect Otto van Holland d.d. 1238 in het archief van Oudmunster, — terwijl ik zelf in hetzelfde deel in het licht zond den broederschapsbrief van het Utrechtsche gasthuis Mariënwijngaert d.d. 1473, waarvan de minuut door mij aangetroffen was in het formulierboek van den notaris van Oudmunster Willem Buer. — Nog deed ik afdrukken in de Bijdragen en mededeelingen van Gelre een charter van 1344 uit het archief van het kapittel van St. Jan, over de fundatie eener vicarie in eene kapel te Oud-Wageningen.

Ook de uitgaaf van den inventaris der goederen van den Utrechtschen griffier Ledenberch door professor Rogge in de Bijdragen en mededeelingen van het Historisch genootschap verdient hier vermeld, omdat het origineele stuk behoort tot het door mijn depôt aan de gemeente Utrecht in bruikleen gegeven schepenarchief van Utrecht.

Ten slotte verdient hier bijzondere vermelding de verschijning van het 1e deel van het proefschrift van Jhr. D. G. Rengers Hora Siccama over de geestelijke en kerkelijke goederen. Aan dit lijvige boekdeel toch, dat de conclusiën van het tot heden gezaghebbende boek van Mr. VerLoren van Themaat over dit onderwerp doorgaande weerlegt, zijn wel is waar geene bijlagen toegevoegd; maar daar de stof voor het werk bijna geheel uit de archieven van mijn depôt is geput, zijn in den tekst daarvan ook tal van stukken uit dat depôt niet alleen aangehaald, maar ook geheel of gedeeltelijk afgedrukt.

VI. *Aanwinsten en verliezen.*

De Algemeene Rijks-archivaris had de goedheid mij toe te zenden eenige stukken, door hem aangetroffen in de rechterlijke archieven van Woerden en Schoonhoven, die tot de verzameling rechterlijke archieven van mijn depôt bleken te behooren. Het waren gerechtsrollen van Teckop en Indijk, die ik reeds vroeger van het gemeentebestuur van Woerden had opgevraagd, doch waarvan de afgifte toen geweigerd was, — en eenige losse stukken van Hoenkoop en Zuid-Polsbroek. — Eene dergelijke

aanwinst verkreeg ik door de toezending van de door Dr. De Hullu indertijd in de kerk van Eemnes-Buitendijks ontdekte kist met archieven, waarin thans bleek te berusten nagenoeg het geheele rechterlijke archief van Eemnes uit het eerste derde gedeelte der 18e eeuw, — eene niet overbelangrijke, maar toch welkome aanvulling van de hier reeds berustende collectie. — Door tusschenkomst van mijnen ambtgenoot in Zeeland ontving ik een minder omvangrijk maar belangrijk dossier, bevattende 5 origineele brieven, aan de Staten van Utrecht gericht door Floris graaf van Culenborch e. a. in de jaren 1581—1614, — een geschenk van het Zeeuwsch genootschap, welks directie terecht begrepen had, dat dergelijke uit openbare archieven afgedwaalde stukken niet in partikuliere verzamelingen behoorden te blijven. — Burgemeester en Wethouders van Utrecht zonden mij nog toe een oorspronkelijken brief van Dirck Canter aan Floris Heermale d.d. 1590, door de executeuren van den heer J. B. van IJsseldijk te Amsterdam aan de gemeente geschonken, doch in mijn depôt thuis behoorende. — Mijn ambtgenoot in Limburg zond mij eene oorkonde van 1270, waarbij het kapittel van Thorn aan het kapittel van St. Marie te Utrecht verzocht om uitbetaling van eene pensie uit de tienden van Zandwijk, — eene welkome aanwinst, ook voor het oorkondenboek van het Sticht. Daarbij was nog gevoegd eene akte van 1486 over den wederinkoop van eene aan den kanunnik Gerlach van der Donck verkochte roggepacht, met enkele andere stukken van minder belang. — De archivaris van het bisdom Roermond zond mij toe twee charters van 1722 en 1726, over de overdracht eener plecht op het huis Vronesteyn bij Jutfaas. — Van den heer Mr. D. A. van Munster van Heuven te Nijmegen ontving ik een paar stukken betreffende land op Cromwijck, leenroerig aan de proosdij van Oudmunster, en een paar stukken van minder belang.

Door schenking en aankoop verkreeg ik verder nog verschillende gedrukte boekwerken, waaronder echter geen, dat bijzondere vermelding verdient.

Voor den Topographischen atlas vermeesterde ik verschillende belangrijke aanwinsten. Bovenaan staat een folio band met teekeningen van Stichtsche kasteelen, ongeveer uit denzelfden tijd als Roghman's beroemde verzameling, doch daarvan verschillend en dus van groot belang voor de kennis der middeleeuwsche burgerlijke bouwkunst. De band was niet goedkoop; maar gelukkig was ik toch in staat, dien nog uit mijn krediet aan te koopen. — Minder waardevol, maar niet minder welkom was een geschenk, dat ik verkreeg van Mevrouw de weduwe Hofkes, geboren Van Voorthuysen, te Velp: eene verzameling gezichten in de provincie, jaren geleden bijeengebracht door

n haren echtgenoot Mr. J. A. Hofkes. De collectie bevatte
e kostbare stukken; maar zij leverde toch een aantal
eldingen, die in den atlas ontbraken en wier aanwinst zéér
nscht was, omdat de gelegenheid tot het verkrijgen van
elijke prenten zich niet dikwijls aanbiedt. — Bij verschil-
e gelegenheden kon ik nog aankoopen: een gezicht op de
wkapel, teekening door *Van Liender* dd. 1775, — eene ver-
eling gezichten van het huis te Zeist door *D. Stopendaal*,
ene dergelijke verzameling over het huis Ter Meer door
le Leth, — eene afbeelding van het huis Zuilestein door
Stopendaal (2 bladen gr. folio), — en *De Vechtstroom van*
cht tot Muiden, prentwerk uitgegeven te Amsterdam in 1790.
langrijke vermeerderingen verkreeg ik ook voor de ver-
eling prentbriefkaarten met gezichten in de provincie. Op
voorbeeld van eenige mijner collega's heb ik voor de
oleteering dezer collectie de hulp ingeroepen van de burge-
ters ten plattenlande, over het geheel met gelukkig succes,
at de verzameling bijna verdubbeld is.

erliezen werden ditmaal niet geleden. Ik signaleerde den
meenen Rijksarchivaris een ouden inventaris van het
ief der Staten-Generaal, die mij werd aangeboden en die
aarne wilde afgeven aan het Algemeene Rijksarchief, waar-
ze belangrijker scheen. Doch het bleek bij onderzoek, dat
eds vroeger een exemplaar van dezen (onbekenden) inven-
, afkomstig uit het archief van het kasteel Zuylen, aan den
meenen Rijksarchivaris had toegezonden.

e Algemeene Rijksarchivaris verzocht mijne goedkeuring op
overdracht van een register, hem indertijd toegezonden en
mstig uit het archief van het huis te Zuylen, aan het
ief van Amsterdam, waar het beter geplaatst scheen. Natuurlijk
ik daartegen niet het geringste bezwaar.

e hoofdopzichter der gebouwen verzocht mijne toestemming,
in de onlangs gerestaureerde kelders van het gebouw te
en plaatsen eene partij afbraak van oude rijksgebouwen,
ger geborgen in de kelders van het gebouw Leeuwenberch,
onlangs aan de stad Utrecht was teruggegeven. Natuurlijk
gde ik gaarne in; toen de stukken aankwamen, bleken er
daaronder eenige te bevinden, die, hoewel te zeer geschon-
of te weinig belangrijk om eene plaats te verdienen in
Rijksmuseum, toch te fraai waren om bij voortduring te
n in een donkeren en zéér vochtigen kelder. Ik gaf dus
verweging, de stukken in bruikleen aan te bieden aan het
elijk Museum van Oudheden, waar ze goed schenen te
n voldoen. Aldus is, naar ik met bevrediging verneem,
ied.

VII. *Uitslag der pogingen, om afschrift te verkrijgen van belangrijke uitgegeven bescheiden, voor het hoofdarchief der provincie van gewicht en berustende in andere binnen- en buitenlandsche archieven.*

Door vriendelijke bemiddeling van Dr. H. T. Colenbrander te 's-Gravenhage verkreeg ik afschriften van eenige stukken betreffende de opheffing der vijf kapittelen en de daartegen uitgebrachte protesten, aanwezig in de onlangs door het rijk aangekochte collectie Van Maanen en in eenige partikuliere archieven.

VIII. *Gebruik van het archief gemaakt en inlichtingen verstrekt aan autoriteiten en partikulieren.*

Ook in het afgeloopen jaar werd druk gebruik gemaakt van de schatten, die mijn archiefdepôt bevat; vele onderzoekingen daaronder verdienen bijzondere vermelding wegens haar belang voor de kennis der geschiedenis.

De heeren Mrs. J. G. C. Joosting en S. Muller Hz. gingen het geheele jaar voort met het onderzoek van stukken betreffende de geschiedenis en de inrichting der geestelijke rechtspraak in Nederland. De heer Muller is, naar ik verneem, thans bezig met het teekenen der kaart en had dus slechts bij uitzondering behoefte aan de inzage van stukken. De heer Joosting daarentegen is zonder ophouden het geheele jaar door bezig geweest met het raadplegen en excerpeeren van stukken (voornamelijk uit het archief van den Dom), die op dit onderwerp betrekking hebben. — De heer Dr. Linneborn te Arnsberg informeerde naar de aanwezigheid in de hier berustende kloosterarchieven van stukken betreffende de bekende Bursfeldsche congregatie, waarvan hij bezig was een oorkondenboek te bewerken. Ik was zoo gelukkig, hem niet minder dan drie registers (waarvan twee afkomstig uit Cheltendam) te kunnen signaleeren, allen berustende in het archief der abdij Oostbroek, welks abt een tijd lang visitator is geweest van de tot de congregatie behoorende kloosters. Met Uwer Excellentie's machtiging is Dr. Linneborn in de gelegenheid gesteld, deze voor hem hoogst belangrijke registers in de lokalen van het staatsarchief te Münster te raadplegen en te excerpeeren. — Bij gelegenheid van mijn onderzoek naar bisschoppelijke charters in het archief van den Dom, trok het mijne aandacht, dat zich in dat archief bevond eene bijzonder rijke schat van oorkonden betreffende de geschiedenis van den aflaathandel,

waarover professor Paul Fredericq eenige jaren geleden reeds een paar aan hetzelfde archief ontleende registertjes had in het licht gegeven. Ik haastte mij, hem van mijne vondst kennis te geven, en had de voldoening, dat hij zelf overkwam en een paar dagen hier verbleef, om voorloopig eene lijst der stukken te maken. — Vanwege de administratie van het Kroondomein werden mij herhaaldelijk inlichtingen gevraagd over de geschiedenis en den rechtstoestand der tienden van Hagestein, IJsselstein en Wadenoyen, die, naar het schijnt, betwist worden. Hoewel ik voorloopig reeds niet onbevredigende inlichtingen over deze zaak kon geven, heb ik er tot heden niets naders van gehoord. Ik vlei mij echter, dat het te dezer zake nog zal komen tot een proces, dat mij waarschijnlijk wel vrij wat werk zou bezorgen, maar dat daarentegen ook het praktisch nut der archieven wellicht op in het oog vallende wijze zou aantoonen. — Ter gelegenheid van de beschrijving der nieuw ontdekte bisschoppelijke charters ontdekte ik verschillende zeer oude zegels van Overijsselsche steden. Op mijne aanvraag bij den Algemeenen rijks-archivaris bleek het, dat nagenoeg geen dezer zegels voorhanden was in de bekende zoo volledige collectie van oude gemeentezegels van het Algemeene rijks-archief. Ik heb mij toen gehaast, afgietsels der zegels te doen vervaardigen en den Algemeenen rijks-archivaris toe te zenden, onder bijvoeging van afgietsels der zegels van de zoo merkwaardige vereenigingen der borchluden van Goor en Nyenborch, die ik tegelijk had ontdekt. — Twee Belgische ambtgenooten, de heeren J. Cuvelier en E. de Marneffe, bleken zich beiden bezig te houden met het bestudeeren van den jaarstijl, gevolgd door de pauselijke legaten, die in de 13e eeuw de Nederlanden bezochten; beiden vonden in mijne archieven bouwstoffen voor hun onderzoek. — Ten behoeve van het *Handboek der Nederlandsche paleographie*, dat in opdracht der Vereeniging van Nederlandsche archivarissen bewerkt wordt door de heeren Dr. M. Schoengen en professor Dr. H. Brugmans, werden met Uwer Excellentie's machtiging verschillende door Dr. Schoengen uitgezochte handschriften verzonden aan de Amsterdamsche bibliotheek, om daar onder persoonlijk toezicht van Dr. Schoengen gereproduceerd te worden. — De hoogleeraar Jhr. Dr. J. Six te Amsterdam heeft in den loop van het jaar een bezoek aan het archief gebracht, ten einde de verzameling afgietsels van bisschoppelijke zegels te bezichtigen; de collectie, hoewel onvolledig, trok zijne bijzondere opmerkzaamheid, vooral wegens de fraaie exemplaren van 12e eeuwsche zegels, en hij verzocht mij, om van eenige daarvan (naar de hier bewaarde vormen) nieuwe afgietsels voor hem te doen vervaardigen. — Mijn ambtgenoot E. van der Mijnsbrugge te Brussel schreef mij om inlichtingen over charters

betreffende de goederen van het Domkapittel te Westerloo, wier aanwezigheid alhier hij vermoedde. Ik antwoordde hem, dat de in het archief van den Dom (en in dat van Oudmunster) aanwezige stukken betreffende deze goederen zóó buitengewoon talrijk waren, dat het kwalijk aanging hem daarvan eene eenigszins bevredigende lijst te doen toekomen. De heer Van der Mijnsbrugge, die zich bezighoudt met eene studie over deze goederen, is toen persoonlijk overgekomen om de stukken door te zien; hij heeft daarvan eene lijst vervaardigd en stelt zich voor, later te verzoeken, om de belangrijkste nummers eenigen tijd op het staats-archief te Brussel te mogen raadplegen. — De heer Mr. J. C. Overvoorde te Leiden, die door de Rijks-commissie voor de inventarisatie der Nederlandsche monumenten belast is met de opneming der monumenten in een deel der provincie Utrecht, heeft den Topographischen atlas geheel doorgezien, teneinde na te gaan, of zij ook oude en belangrijke afbeeldingen der door hem te beschrijven Utrechtsche monumenten bevatte. — De heer graaf T. de Renesse te Brussel was zeer verheugd, toen ik hem in het kapittel-archief van St. Jan kon signaleeren het archief van den deken Jan van Renesse, berustende in het archief der door hem gestichte fundatie, — eene nog onbekende bron voor zijne familiegeschiedenis, die hij aanstonds heeft laten excerpeeren. — De heer graaf H. von Toll te Hjularod (Zweden) eindelijk schreef mij herhaaldelijk om opgaven betreffende oude zegels der familie van Teylingen, met wier geschiedenis hij zich sedert jaren bezighoudt.

Verschillende handschriften werden hier tijdelijk gedeponeerd door het Algemeene rijksarchief, het Rijksarchief in Zeeland, de archieven van Leiden, Deventer, Wijk bij Duurstede, Straatsburg en Colmar, en de Koninklijke bibliotheek te Brussel, ten behoeve van de heeren C. A. de Kruyff, H. J. Meyboom, R. A. Kern, S. A. Waller Zeper, P. N. van Doorninck, J. H. Hofman, D. G. Rengers Hora Siccama en A. Hulshof. Omgekeerd werden door mij stukken verzonden aan het Algemeene rijks-archief, het Rijks-archief in Gelderland, de archieven van Rotterdam en Dordrecht en de Koninklijke bibliotheek, ten behoeve van de heeren V. de Stuers, J. S. van Veen, S. Muller Hz., J. H. W. Unger, T. M. Roest van Limburg en H. Brugmans.

Ook de hier gedeponeerde stukken van de Oud R. C. Clerezy trokken weder de aandacht. De heer Bijleveld (ambtenaar aan het Leidsche gemeente-archief) verzocht en verkreeg verlof, om de talrijke archiefstukken van het Leidsche klooster Mariënpoel op het archief van Leiden te raadplegen, ten behoeve van zijne studie over de heeren van Swieten. En de heer F. Rütten te Appeldorn (bij Cleve) verzocht overzending van de schriftelijke

nalatenschap van den bekenden pastoor Martinus Duncanus, met wiens biographie hij zich bezighoudt.

De onderzoekingen van genealogischen aard waren weder onrustbarend talrijk; ik wensch ten slotte op te geven, aan Uwe Excellentie daarover verslag te doen.

X. *Uitkomst van de bemoeiingen met gemeente-, waterschaps- en andere archieven.*

Aan het slot van mijn laatste verslag deelde ik Uwe Excellentie mede, dat ik van kerkvoogden van Eemnes-Buitendijks eindelijk de toezegging had gekregen, dat de door Dr. De Hullu bij zijne inspectiereis ontdekte kist met rechterlijke archieven mij ter inspectie zou worden toegezonden. Werkelijk heb ik die reeds in het begin van het afgeloopen jaar ontvangen. Het onderzoek leverde echter weinig bijzonder belangrijks: ik vond er het grootste deel van het gerechtsarchief uit het begin der 18e eeuw. De rechterlijke bescheiden heb ik, zooals boven vermeld werd, met goedvinden van kerkvoogden bij mijne rechterlijke archieven ingelijfd; de andere zijn hier gesorteerd en met gelijke goedkeuring overgedragen aan het gemeentebestuur van Eemnes. Slechts enkele stukken uit de kist zijn zoodoende aan kerkvoogden teruggezonden.

Herhaaldelijk ontving ik in den loop van het jaar bezoeken van een ingezetene van Rotterdam, die zich beklaagde, dat de burgemeester van Breukelen hem de inzage weigerde van oude archiefstukken, wier kennisneming voor hem van groot finantieel belang was en wier aanwezigheid op het gemeentehuis van Breukelen hij meende te kunnen bewijzen. Daar de gezochte stukken behoorden tot de rechterlijke archieven van Breukelen, die ik indertijd bij mijne inspectiereis ter uitvoering van het Koninklijk besluit van 1879 zéer ongaarne had gemist, achtte ik mij verplicht persoonlijk een onderzoek in te stellen. De burgemeester heeft mij met de meeste welwillendheid toegang gegeven tot het archiefdepôt te Breukelerveen, op welks inventaris de gezochte stukken vermeld stonden. Na een nauwkeurig onderzoek bleek het mij echter, dat de klacht geheel ongegrond was, daar de vermelding der stukken eenvoudig overgenomen was uit een ouden inventaris. Dat die stukken gedurende het beheer van den tegenwoordigen burgemeester nog aanwezig geweest waren, was geheel onbewijsbaar; ik kon zelfs vaststellen, dat zij althans reeds in 1888 niet meer ter plaatse waren geweest, zoodat de klacht, dat ze thans met

bijbedoelingen zouden achtergehouden worden, allen grond bleek te missen.

De archivaris van Amersfoort raadpleegde mij, in opdracht van het gemeentebestuur, over de vraag, of het wenschelijk was het gemeente-archief tegen brandschade te verzekeren, en zoo ja voor welk bedrag. Ik antwoordde, dat het nergens gebruikelijk was en mij ook doelloos scheen het archief te verzekeren, daar het, mocht het bij ongeluk verbranden, toch met geene kosten weder te vervangen zou zijn. Mocht evenwel het gemeentebestuur toch tot den maatregel wenschen over te gaan, dan verklaarde ik mij buiten staat, om de verlangde taxatie der unieke stukken te geven, daar de waarde daarvan met evenveel recht op f 10.000 als op f 100.000 gesteld zou kunnen worden. Later heb ik niets meer van de zaak vernomen.

De burgemeester van Polsbroek stelde een onderzoek in naar den oorsprong en het beheer eener armenfundatie, waarover hij vermoedde, dat het hier bewaarde oude archief zijner gemeente opheldering zou kunnen geven. Inderdaad was ik zoo gelukkig, door raadpleging van een manuaal der armengoederen de zaak te kunnen ophelderen; den burgemeester is op zijn verzoek afschrift van het bedoelde manuaal toegezonden.

Boven vermeldde ik reeds, dat ik door tusschenkomst van den Algemeenen rijks-archivaris mocht ontvangen een paar oude rechterlijke registers van Teckop en Indijk, ontdekt in het rechterlijk archief van Woerden.

In een vorig jaarverslag werd door mij medegedeeld, dat, naar ik vernomen had, zich eenige oude registers van den Burgerlijken Stand van Loenen bevonden in het bezit van den ouden predikant aldaar. Uwe Excellentie had de goedheid mij thans te vragen, of ik te dezer zake, na mijne vroegere aanvraag bij den Burgemeester, ook iets naders te berichten had. Toen dit niet het geval bleek te zijn, werd van wege Uwe Excellentie aangedrongen op overbrenging der stukken naar het gemeentehuis. De uitslag was echter, naar ik mocht vernemen, weinig bevredigend, daar de Kerkeraad aanspraak op de stukken maakte en bezwaar opperde tegen de afgifte.

In een vorig verslag deelde ik mede, dat ik op verzoek eener hier wonende dame het haar toebehoorende omvangrijke archief van de heerlijkheid Oosthuizen in Noord-Holland had doorgezien en den raad had gegeven, om de zeer verwarde collectie in bruikleen af te staan aan het rijksarchief in Noord-Holland, waar men dan de stukken kosteloos zou ordenen en in voorkomende gevallen de familie kon inlichten over hare rechten. Men scheen zeer geneigd om dit advies te volgen; doch ik heb sedert niets meer van de zaak vernomen. Mijn ambtgenoot in

Holland wendde zich thans, naar aanleiding van de
eling in mijn verslag, tot mij om inlichting over deze
Ik heb hem echter *niet* geadviseerd tot het oefenen van
aandrang, daar de eigenaars van het archief dan zonder
zouden meenen, dat het verkrijgen van inzage van het
voor de rijks-ambtenaren van bijzonder belang was;
stellig de kans op het tot standkomen der overeenkomst
verminderen.

De rijks-archivaris in Utrecht,

S. Muller Fz.

Het Rijksarchief in Friesland.

I. *Toestand der bewaarplaats van het archief.*

De toestand van het gebouw is over het geheel bevredigend. Behalve enkele kleine reparaties waren aan het uitwendige van het gebouw geene herstellingen noodig. Lekkages deden zich niet voor; zooveel mogelijk werden deze voorkomen o. a. door bij sneeuwval op de meest bedreigde plaatsen de sneeuw tijdig uit de dakgoten te verwijderen.

De in het bestek van het tweejaarlijksch onderhoud op dit jaar gestelde werken werden uitgevoerd, n.l.:

1°. Onderzoek en herstel der verwarmingsinrichting. Van een der ketels bleek de binnenwand aan eene zijde doorgebrand te zijn, waardoor een klein lek ontstond. De ketel behoefde echter niet geheel vernieuwd te worden, en kon door reparatie weder in bruikbaren staat worden gebracht; de andere ketel behoefde slechts eene kleine reparatie. Eenige afsluitkranen moesten hersteld worden; overigens deden zich aan het warmwaterbuizennet geene gebreken voor. 2°. Het aanbrengen van een afsluit deur in de trap bij de Buma-Bibliotheek. Daar er op die trap en ook beneden bij de concierge-woning veel last van tocht ondervonden werd, is deze afsluiting eene groote verbetering. 3°. Het aanbrengen van een tweede brandkraan met slang op den zolder van het hoofdgebouw. Hierdoor kunnen nu beter dan vroeger het geval was met de brandslangen alle gedeelten van den geheelen zolder en ook het dak bereikt worden.

De inrichting van de archief-afdeeling van het gebouw bleef in dit jaar nog dezelfde; doch weldra zal eene belangrijke verbetering hierin aangebracht worden, daar Uwe Excellentie goedkeurde, dat een huis, juist tegenover het archiefgebouw gelegen, en daardoor zeer geschikt, o. a. voor conciergewoning, gehuurd werd. De concierge zal nu het benedengedeelte daarvan bewonen, terwijl zijne tegenwoordige woning in het archiefgebouw en tevens een gedeelte van de verdieping van het

gehuurde huis tot werkkamers van archief-ambtenaren en publiek zullen ingericht worden.

Er werden nog 5 raamhorren aangeschaft, die voor ventilatie bleken noodig te zijn. Overigens werd het meubilair niet vermeerderd.

II. *Toestand der reddings- en brandbluschmiddelen.*

De bliksemafleiders werden door een deskundige nagezien en blijkens diens verklaring in goede orde bevonden.

Zooals ik in de vorige afdeeling meldde, werd op den zolder van het hoofdgebouw een tweede brandkraan aangebracht. Er zijn nu 11 brandkranen, ieder met een linnen slang en koperen straalpijp, verdeeld over de lokalen, gangen en zolders van het hoofd- en het bijgebouw. Deze werden alle beproefd en zonder gebreken bevonden.

Er werd een Minimax blussching-apparaat aangeschaft en op den bovengang geplaatst.

Ook de beide extincteurs, de brandlantaarns en brandzakken, alsook de flesschen met brandbluschmiddel zijn in goeden staat.

III. *Het personeel.*

Hierin kwam in dit jaar geene verandering.

IV. *Toestand der archiefverzamelingen.*

Voor zoover de overige werkzaamheden het toelieten, werd het binden en herstellen van banden der archieven van de nedergerechten geregeld voortgezet. Door den concierge-binder werden met hulp, gedurende een gedeelte van het jaar, van een bindersknecht, 183 banden weder in goeden staat gebracht. Eenige behoefden slechts een nieuwe rug of band, maar de meesten moesten geheel opnieuw gebonden worden.

Van het rechterlijk archief van Westdongeradeel werd eene groote collectie proces- en andere losse stukken, die door vervuring erg geleden hebben en daarom vroeger voorloopig in doozen geborgen waren, thans ieder in een omslag gelegd en in portefeuilles geborgen, zoodat zij nu beter geraadpleegd kunnen worden.

De stukken van het archief van de familie v. Beijma thoe

Kingma, dat vroeger alhier in tamelijk vochtigen toestand gedeponeerd werd, en daarom langen tijd op den zolder ter droging was gelegd, zijn thans alle uitgevouwen en reeds voor een groot gedeelte in portefeuilles geborgen, waarvoor 42 portefeuilles noodig waren.

Ook de stukken, die thans uit het gemeente-archief van Opsterland alhier gedeponeerd werden, zijn uitgevouwen en in 50 portefeuilles gerangschikt.

Op de charters, die in het vorige jaar, wijl zich op eenige daarvan schimmel vertoonde, in een ander vertrek geplaatst waren, werden sedert dien tijd geen vocht-verschijnselen meer bemerkt.

Van de tijdschriften en in afleveringen verschijnende werken werden de complete jaargangen en deelen gebonden, en ook de overige nieuw verkregen drukwerken werden, voor zoover noodig, van een band voorzien.

V. *Werkzaamheden en voortgang der ordening en der inventarisatie van het archief.*

Het grootste gedeelte van het jaar werd aan de rechterlijke archieven besteed. Van deze archieven, met name van het Hof, de steden, de grietenijen, de twee eilanden en de Franeker academie, zijn thans de losse stukken en de registers, te zamen in ruim 2400 portefeuilles en ruim 5000 banden, bijna alle beschreven en zijn de inventarissen grootendeels vastgesteld. Eenige collecties verschillende losse stukken moeten nog nader gesorteerd worden, om de beschrijving van ieder soort stukken in de voorloopig opgemaakte inventarissen te kunnen invoegen; voorts zullen de seriën stukken en banden alle met de inventarissen geconfronteerd worden, en van af 1806, grootendeels althans, nog nader nagegaan moeten worden met het oog op eene nieuwe rechterlijke indeeling van deze Provincie, die in dat jaar plaats had.

Tot 1806 bleef bij de verschillende organisaties na 1795 het rechtsgebied van het Hof en de overige gerechten in deze Provincie hetzelfde als vóór dien tijd, doch in 1806 kwam hierin verandering, voor zoover de plattelands- en enkele stadsgerechten betreft. Bij staatsbesluit van 24 Februari van dat jaar werd een reglement voor de drosten, mederechters en schepenen in Friesland vastgesteld. Terwijl nu de steden, grietenijen en eilanden als gemeenten bleven bestaan, waaraan de administratie en politie was opgedragen, werd volgens dat reglement op het platteland en in de kleinere steden Stavoren, IJlst, Hindeloopen

en Sloten de justitie door drost en gerechten, en in de overige steden, Leeuwarden, Harlingen, Franeker, Dokkum, Sneek en Bolsward, door schepenen uitgeoefend. De grietenijen met de genoemde 4 kleinere steden en het eiland Schiermonnikoog werden te zamen in 15 districten of drostambten verdeeld, ieder bevattende meerdere grietenijen, en bij enkele werden een of meer van die steden en bij één district het eiland Schiermonnikoog gevoegd. Het eiland Ameland vormde een afzonderlijk district. Bij staatsbesluit van 4 Juni 1806 werd aldaar een drost aangesteld. In ieder district was een drost en gerecht, dit laatste bestaande uit personen uit de tot dat district behoorende grietenijen enz. De zittingen van het gerecht zouden op voor ieder district nader door het Departementaal Bestuur vast te stellen plaatsen zijn. Bij besluit van dat Bestuur van 24 Maart 1806 zijn die plaatsen vastgesteld, in de meeste districten twee, in enkele zelfs drie plaatsen, alwaar bij afwisseling het gerecht gehouden zoude worden.

Voorts werd nog bij dit besluit o. a. bepaald, *a.* dat de secretarissen der gemeentebesturen bij de gerechtszittingen als secretaris zouden fungeeren, *b.* dat door de vorige gerechten alle de onder hen berustende boeken tot het justitieele behoorende benevens de stukken betrekkelijk de nog hangende procedures op een behoorlijke en geverifieerde lijst aan de tegenwoordige rechtbanken zullen worden overgegeven, *c.* dat er voor ieder drostambt slechts één recesboek gehouden zou worden.

In verscheidene districten werd echter behalve één recesboek ook van andere gerechtelijke handelingen, de eigenlijke rechtspraak betreffende, o. a. interlocutoire en definitive sententiën enz., slechts één register voor het geheele district gehouden, doch wat de vrijwillige rechtspraak betreft, zooals voogdijstelling, proclamatie en registratie van eigendoms-overgang enz., daarvoor bleven meestal in iedere gemeente de oude registers in gebruik voor de akten, welke die gemeente betreffen.

Evenwel blijkt in alle districten hiervoor geen vaste regel geweest te zijn, o. a. was in een district slechts één register voor verkoopsproclamatiën, zoodat nog vele registers en stukken uit de jaren 1806—1811 moeten onderzocht worden of zij het geheele district of slechts eene gemeente betreffen.

Hoewel nu deze nieuw ingestelde gerechten een ander rechtsgebied hadden als de oude nedergerechten heb ik toch gemeend de inventarissen van hunne archieven niet van die van laatstgenoemden te moeten scheiden, omdat, zooals hierboven gezegd is, voor een groot gedeelte de oude registers in iedere gemeente in gebruik zijn gebleven. In enkele gemeenten werden in 1806 wel nieuwe registers aangelegd, doch in de meesten loopen die

door tot 1811. Eene volkomen scheiding zou dus meestal toch niet mogelijk zijn.

De beschrijving van de banden en stukken, die een geheel district betreffen, wordt nu in den inventaris van het rechterlijk archief van een sedert 1806 tot dat district behoorende gemeente opgenomen, en wel in aansluiting bij de oudere gelijksoortige banden en stukken. In dien inventaris wordt eene aanteekening daaromtrent gesteld, en voorts wordt in de inventarissen der rechterlijke archieven van de overige tot datzelfde district behoorende gemeenten daarnaar verwezen.

Dat er ingevolge de bovengenoemde bepaling, betreffende de overgave van de boeken en stukken aan de nieuwe gerechten, archieven verplaatst zijn, is mij niet gebleken. Trouwens de zetel van het gerecht was in de meeste districten afwisselend op verschillende plaatsen, en deze waren bijna overal dezelfde, waar ook vroeger het gerecht werd gehouden.

De collectie stukken betreffende commissien van raadsheeren van het Hof, werd nader geordend. De inventarissen, die zich bij een gedeelte van deze stukken bevinden, zijn in alphabetische orde naar de namen der eischers of rekestranten opgemaakt. De daarbij behoorende stukken zijn nu met die inventarissen geconfronteerd en genummerd. Doch een groot aantal stukken is niet in de inventarissen vermeld, en bij stukken van eenige raadsheeren ontbreken de inventarissen zelfs geheel en al. Deze zijn nu als afzonderlijke collecties, ook alphabetisch naar de namen der eischers of rekestranten, gerangschikt.

De in de vorige afdeeling vermelde brieven en stukken, uit het gemeente-archief van Opsterland ontvangen, werden vergeleken met den daarbij ontvangen inventaris, waarin alle brieven en stukken in chronologische volgorde beschreven zijn, en de stukken, dateerende van 1812 tot Sept. 1816, toen deze grietenij verdeeld was in 5 kleinere gemeenten, werden zooveel doenlijk tot het archief van ieder dezer gemeenten teruggebracht; doch van eenige stukken was dit wegens gemis van adres niet mogelijk, zoodat deze slechts in chronologische volgorde konden gerangschikt worden.

Met de ordening en beschrijving van het, mede in de vorige afdeeling vermelde, archief van de familie van Beyma thoe Kingma werd begonnen. Zooveel mogelijk wordt getracht het archief van ieder familielid te reconstrueeren; doch waarschijnlijk zal het grootste gedeelte der stukken op die wijze niet terecht te brengen zijn, daar o. a. aan vele brieven het adres ontbreekt.

De archieven der drosten en onderprefecten, van 1807—1813, van de drie kwartieren in deze provincie waren vroeger voorloopig geordend, en de stukken daarvan waren in portefeuilles

geborgen. Thans werd het archief van het 2e kwartier Sneek, ter gelegenheid dat daarin een uitvoerig onderzoek moest ingesteld worden, te gelijker tijd op nieuw geordend en beschreven.

Een gedeelte der ingekomen stukken was genummerd naar het nummer van de resolutie in de resolutieboeken, waarop zij betrekking hebben. Deze zijn naar die volgnummers, en de niet genummerde stukken in chronologische volgorde, gerangschikt. De afzonderlijke collecties stukken en de banden werden beschreven.

In de alphabetische en systematische catalogussen op losse blaadjes van de bij het archief behoorende boekerij werden de titels van de in dit jaar verkregen werken tusschen gevoegd.

VI. *De in druk uitgegeven bescheiden, behoorende tot het archief.*

In het 30e deel van het „Archief voor de geschiedenis van het aartsbisdom Utrecht," werden door den heer Dr. M. Schoengen, als bijlage bij een kroniek van de Cisterciënser-abdij Bloemkamp of Oldeklooster, gepubliceerd 5 stukken, afkomstig van die abdij en van de abdij Klaarkamp, uit de 16e eeuw.

Voor zoover mij bekend, zijn geen andere bescheiden in druk uitgegeven.

VII. *Aanwinsten en verliezen.*

A. Handschriften.

Door bemiddeling van den Heer Rijksarchivaris in Limburg werd aangekocht:

Charter van $^{21}/_{11}$ October 1684, waarin Ludolph Dodo van Laer verklaart Nicolaas B. M. Danckelman, monstercommissaris in Friesland en secretaris der grietenij Westdongeradeel, te beleenen met de grove en smalle tienden over „Almerinck, Stegeman und Roseman zu grossen Ringen auch Nierkens Erbe zu Batern". (So geschehen aufm Hause Lahr den $^{21}/_{11}$ October 1684).

Met het uithangend zegel van Ludolph Dodo van Laer.

Op eene auctie van de firma Meijer Elte te 's-Gravenhage werden aangekocht:

a. een handschrift, bevattende in alphabetische volgorde verschillende aanteekeningen, meerendeels over Friesland. Deze aanteekeningen betreffen o. a. resolutiën van de Staten en Gedeputeerde Staten van Friesland,

aanstellingen van ambtenaren, plaatselijke geschiedenis; voorts o. a. een summiere staat van de opbrengst der klooster-goederen in Friesland in 1590, uittreksels uit geschiedkundige en andere werken, enz.

Een groot gedeelte dezer aanteekeningen is geschreven door J. de Kempenaar, raadsheer in het Hof v. Friesland v. 1730—1789.

b. een handschrift, bevattende:

1. „Inventaris van alle boeken en papieren dewelke gevonden worden ter secretarie van H. E. M. de heeren Staaten van Vriesland". 1754.

2. „Inventaris van de boeken welke gevonden worden in de groote kast, staande in het oud Mindergetal, voor dezen op 't groote voorzaal van het Landschapshuis". 1754.

3. Copie van een brief van N. Tholen, advocaat, en klerk ter secretarie van de Staten van Friesland, aan Professor H. I. Arntzenius te Zutphen, van 22 Jan. 1768, betreffende den oudsten druk van het Friesche landrecht.

4. Extracten uit staten van oorlog.

5. „Notitie van papieren, bevonden in den archivekast op den raad-huyse te Leeuwarden".

6. „Annotatie van eenige oude boeken, papieren en instrumenten, bevonden in de cancellarije van den Hove van Friesland, omme te dienen tot narigt".

7. Copie van eene resolutie van de volmachten der grietenijen van Zevenwouden betreffende het onderhoud van krijgsvolk v. 13 Mei 1574. (Charterb. III, 975.)

Uit het gemeente-archief van Opsterland werden alhier gedeponeerd:

a. Floreen-cohier van 1788.

b. Ingekomen brieven en stukken. 1616—1816.

c. Inventaris van de ingekomen brieven en stukken.

B. Drukwerken.

Van Uwe Excellentie ontving het archief:

a. Verslagen omtrent 's Rijks oude archieven. XXV en XXVI. 1902 en 1903. 's Grav. 1904.

b. Verslagen omtrent 's Rijks verzamelingen van geschiedenis en kunst. XXV. 1902. 's Grav. 1904.

c. Middelnederlandsch woordenboek, door wl. Dr. E. Verwijs en Dr. J. Verdam. 5e dl., 17e en 18e afl. en 6e dl., 1e—3e afl. 's Grav. 1903—04.

d. R. Fruin, Het archief van prelaat en edelen van Zeeland. 's Grav. 1904.

e. F. Caland, De Hervormde gemeente van Sas van Gent. Met 2 afbeeld.

f. G. Humann, Westbau des Münsters zu Essen. Aufgenommen, gezeichnet und erläutert. Essen 1890.

Van heeren Gedeputeerde Staten van Friesland:

Verslag van den toestand der Provincie Friesland over 1903. Leeuw. 1904.

Van het Friesch Genootschap van Geschied-, Oudheid- en Taalkunde:

75e Verslag van het Genootschap over 1902/1903.

Van de Rijkscommissie tot het opmaken en uitgeven van een inventaris en eene beschrijving van de Nederlandsche monumenten van geschiedenis en kunst:

1e Jaarverslag. 1 Augustus—31 December 1903.

Van de Commissie voor 's Rijks geschiedkundige publicatiën:

Overzicht van de door bronnenpublicatie aan te vullen leemten der Nederlandsche geschiedkennis. 's Grav. 1904.

Van den heer Algemeene Rijksarchivaris:

a. Notulen van de 13e bijeenkomst der Rijksarchivarissen op Dinsdag 21 October 1902. *b.* Id. van de 14e bijeenkomst op Dinsdag 20 Oct. 1903.

Van den heer Rijksarchivaris in Zeeland:

E. Wiersum, Inventarissen van: *a.* Het archief van den Wulpenpolder; *b.* Het archief van de ambachtsheerlijkheden Zaamslag, Aandijk en Othene; *c.* Het archief der Vereeniging van ambachtsgerechtigden van 's Heer-Arendskerke c. a.; *d.* Het archief van de ambachtsheerlijkheid Bruinisse. (Overdrukken.)

Van den heer Archivaris der gemeente Rotterdam:

Verslag van de Commissie voor het archief der gemeente Rotterdam over het jaar 1903.

Van den heer Bibliothecaris der Koninklijke Bibliotheek:

a. Catalogus der geschiedenis. Groot-Brittanje en Ierland. ('s Grav. 1903).

b. Verslag van den toestand der Koninklijke Bibliotheek in het jaar 1902. 's Grav. 1903. — Id. in het jaar 1903. 's Grav. 1904.

Van den heer Rijpperda te Oisterwijk:

Cohieren der Stemmen in de provincie Friesland van de jaren 1640 en 1728. Oostergo en Westergo. Leeuw. 1730. 2 bndn. Met aanteekeningen in hs.

Van de Schrijvers:

Catalogus der Nederlandsche en op Nederland betrekking hebbende gedenkpenningen v. h. Kon. kabinet v. munten enz. I (tot 1702). 's Grav. 1903, door Dr. H. J. de Dompierre de Chaufepié.

Kon. kabinet v. munten enz. Verslag over het jaar 1902. Met afbeeldingen. 's Grav. 1904, door denzelfde.

Nasporingen en studiën op het gebied der Nederlandsche krijgsgeschiedenis. 9e jaarverslag. 1 Oct. 1903. 's Grav. 1904, door F. de Bas. (Overdruk.)

De Rijksarchieven te Roermond in 1899, door A. J. Flament.

Archief van de Heeren en de Heerlijkheid van Schagen. 1902, door C. J. Gonnet.

Jaarverslag van het Provinciaal archief te 's Hertogenbosch in 1902. 's Hertogenb. 1903, door Mr. A. C. Bondam.

Overzicht van de archieven van het Provinciaal bestuur in Noordbrabant, bewaard in 's Rijks archiefdepôt te 's Hertogenbosch. Opgemaakt in Mei 1902, door denzelfde.

Gedetailleerd verslag der aanwinsten van het Provinciaal archief te 's Hertogenbosch in 1902, door denzelfde.

Inventaris van de oude archieven, dagteekenende vóór den Franschen tijd, berustende ten gemeentehuize van Dongen, door denzelfde.

Verslag omtrent de ordening en inventarisatie van oude gemeente- en waterschaps-archieven in Noordbrabant over 1903, door denzelfde.

Verslag eener lezing, in de Alg. vergadering d. leden v. h. Prov. Gen. v. Kunsten en Wetenschap. in Noordbrabant den 8 Nov. 1899 gehouden, door denzelfde.

Opleiding van archivarissen. 1904, door Dr. P. J. Blok. (Overdruk.)

De opleiding tot het archivarisambt, door Mr. R. Fruin. (Overdruk).

Nogmaals de opleiding tot het archivarisambt, door denzelfde. (Overdruk).

De economische toestand v. Friesland, door Th. M. Th. v. Welderen baron Rengers.

Mevrouw van Zoutelande en hare gedenkschriften, door Jhr. Mr. J. H. Hora Siccama.

De stadshuishouding van Roermond, a°. 1579 in den ouden tijd, door A. F. van Beurden.

Eenige opmerkingen over gedenkpenningen uit de eerste helft der 16e eeuw. Amst. 1904, door S. Wigersma Hz.

Die Schlossruine Burgheim am Rhein. Freiburg i/ Br. 1904, door P. P. Albert.

Akten en bescheiden betreffende de Cisterciënser abdij Bloemkamp of Oldeklooster bij Bolsward, door Dr. M. Schoengen.

Door aankoop werd verkregen:

Nederlandsch archievenblad. Orgaan van de Vereeniging van archivarissen in Nederland 12e jaarg. 1903/1904 n°. 2 en 3, en 13e jaarg. 1904/1905 n°. 1. Gron. 1904.

Revue des bibliothèques et archives de Belgique. Tome I, 3e—6e livr. en tome II. Renaix 1903—04.

Archivalische Zeitschrift. Herausgegeben durch das Bayerische allgemeine Reichsarchiv in München. Neue Folge. 11er Bd. München 1904.

Dom de Vaines, Dictionnaire raisonné de diplomatique. Paris 1774. 2 tom.

F. Sachse, Das Aufkommen der Datierungen nach dem Festkalender in Urkunden der Reichs-kanzlei und der deutschen Erzbistümer. Ein Beitrag zur Chronologie des Mittelalters. Erlangen 1904.

M. Prou, Manuel de paléographie. Recueil de fac-similés d'écritures du Ve au XVIIe siècle (Manuscrits latins, français et provençaux), accompagnés de transcriptions. Paris 1904.

Monumenta Palaeographica. Denkmäler der Schreibkunst des Mittelalters. 1e Abteilung. Schrifttafeln in Lateinischer u. Deutscher Sprache. In Verbindung m. Fachgenossen herausg. v. Dr. A. Chroust. 1e Serie. Liefr. XIII—XVI. München 1904.

B. Engel, Die Mittelalterlichen Siegel der Fürsten, der Geistlichkeit und des Polnischen Adels im Thorner Rathsarchive. Danzig 1902.

O. Posse, Die Siegel des Adels der Wettiner Lande. Bis zum Jahre 1500. Bd. I. Dresden 1903.

A. Luschin von Ebengreuth, Allgemeine Münzkunde und Geldgeschichte des Mittelalters und der neueren Zeit. München u. Berlin 1904.

J. Wiesner, Beitrag zur Geschichte des Papieres. Wien 1904.

P. Klemm, Handbuch der Papierkunde zum Nachschlagen und zum Unterricht über Verwendung, Herstellung, Prüfung und Vertrieb von Papier. Leipz. 1904.

Perl, Das Archiv-Zapon. (In Korrespondenzblatt des Gesamptvereins d. deutschen Geschichts u. Altertumsvereine. 1904 nr. 8.)

Mitteilungen der Kön. Preussischen Archivverwaltung. Hft. 7, 8. Leipz. 1904.

M. J. Neudegger, Geschichte der Bayerischen Archive. III: Die organische Umgestaltung der drei Haupt-Archive in München seit 1799. München 1904.

E. Ausfeld, Uebersicht über die Bestände des K. Staatsarchivs zu Coblenz. Leipz. 1903.

A. Tille, Uebersicht über den Inhalt der kleineren Archive der Rheinprovinz. Bd. 1, 2. Bonn 1899—1904.

C E. v. Böhm, Die Handschriften des Kaiserlichen und Königlichen Haus-, Hof- und Staatsarchivs. Wien 1873.

Die Archive des fürstlichen Hauses Schwarzenberg ä L. Beiträge zur Geschichte und Statistik derselben. Wien 1873.

J. Cuvelier, Inventaire des inventaires de la deuxième section des archives générales du Royaume. Brux. 1904.

O. Delepierre, Précis analytique des documents que renferme le dépot des archives de la Flandre occidentale à Bruges. 1e serie, 1e—3e vol., 2e serie, tome 1—9. Bruges 1840–58.

L. Guérard, Petite introduction aux inventaires des archives du vatican. Roma, Paris 1901.

J. v. Pflugk—Harttung, Die Bullen der Päpste bis zum Ende des zwölften Jahrhunderts. Gotha 1901.

W. Friedensburg, Das Königlich Preussische historische Institut in Rom in den dreizehn ersten Jahren seines Bestehens. 1888—1901. Berlin 1903.

Urkunden-Buch der Stadt Lübeck. 11er Teil, 5e u 6e Lfrg. Lübeck 1904.

A. Miraeus, Rerum Belgicarum annales. Brux.

A. Miraeus, Fasti Belgici et Burgundici. Brux.

A. Miraeus, Ordinis Praemonstratensis chronicon. Coloniae Agr. 1613.

Bibliothèque de l'école des chartes. Table des tomes I à LX (1839—1899). Paris 1849—1903. 5 dln.

P. Kaltoff, Die Anfänge der Gegenreformation in den Niederlanden. 1er Tl. Halle a. S. 1903.

Realencyclopädie für protestantische Theologie und Kirche. Begründet von J. J. Herzog. 3e Ausg. herausgeg. von A. Hauck. Bd. 12, 13. Leipz. 1904.

Vereeniging tot de uitgave der bronnen van het oude vaderlandsche recht.

Verslagen en mededeelingen. 5e dl., no. 1. 's Grav. 1904. Werken. 2e reeks, no. 5. Rechtsbronnen van den Dom van Utrecht, uitgeg. d. S. Muller Fz. 's Grav. 1903.

C. H. v. Rhijn, Register van het archief der kerkvoogdij van de Nederl. Herv. gemeente te Groningen. Gron. 1905.

L. H. Wagenaar, Het leven van graaf Willem Lodewijk. Amst. (1904).

H. Reimers, Die Quellen der „Rerum Frisicarum historia" des Ubbo Emmius. Inaug. Dissert. Emden 1903.

W. Dijkstra, Friesch woordenboek (Lexicon frisicum), benevens lijst van Friesche eigennamen, bewerkt door Johan Winkler. Afl. 19. Leeuw. 1904.

F. Buitenrust Hettema, Waarom volkstaal, waarom 't Fries bestudeerd? Amst. (1904).

Minerva. Jahrbuch der gelehrten Welt. Herausgeg. v. K. Trübner. 14e Jahrg. Strassb. 1905.

Provinciale almanak van Friesland voor het jaar 1904. Leeuw.

Historisch statistische schetskaart van het Koninkrijk der Nederlanden. Bladen no. 4, 18, 23 en 25 (van ieder 2 ex.). (Van het Historisch Genootschap te Utrecht ontvangen).

VIII. *Uitslag der pogingen om afschriften te verkrijgen van belangrijke onuitgegeven bescheiden, voor het archief in de provincie van gewicht, en berustende in andere binnen- en buitenlandsche archieven.*

Tot het nemen van dergelijke afschriften deed zich in dit jaar geene gelegenheid voor.

IX. *Het gebruik van het archief gemaakt en inlichtingen verstrekt aan autoriteiten en particulieren.*

De volgende handschriften werden tijdelijk gedeponeerd:

1. In het Algemeene Rijksarchief te 's Gravenhage:

a. Civiel sententieboek van het Hof v. Friesland v. 1638, ten gebruike van den heer Dr. C. Hofstede de Groot, te 's Gravenhage.

b. Resolutieboeken van Gedeputeerde Staten van Friesland v. 1610—1619, ten gebruike van den heer H. Boerma, te 's Gravenhage.

2. In de Koninklijke Bibliotheek te 's Gravenhage, en van daar, met machtiging van Uwe Excellentie, overgebracht naar het Ministerie van Buitenlandsche Zaken:

Een rekeningboek der kerkvoogdij en der armvoogdij van Midlum 1610—1665, ten gebruike van den heer Mr. S. Hannema, Secretaris-Generaal bij het Dept. v. Buitenlandsche Zaken.

3. In het Rijksarchief te Maastricht:

4 Charters afkomstig van kloosters uit de 16e eeuw, ten gebruike van pater S. Drost te Maeseyck.

4. In het Rijksarchief te Groningen:

11 Charters van 1522—1524 en het testament van S. Tjaerda v. 1540, ten gebruike van den heer J. S. Theissen aldaar.

5. In de Universiteitsbibliotheek te Amsterdam:

Een cartularium van het St Odulphusklooster te Stavoren en 5 charters van verschillende kloosters, ten behoeve van de Commissie voor een handboek der Nederlandsche Palaeographie, die, met machtiging van Uwe Excellentie, in het atelier van de firma v. Leer aldaar, reproducties van die stukken liet nemen.

6. Ter provinciale griffie alhier:

Stukken betreffende het Keiz. Decreet v. 21 Oct. 1811 over het eigendomsrecht op tollen, ten gebruike van den heer Griffier der Staten.

Ten behoeve van den heer Dr. M. Schoengen, Commies bij het archief, werden alhier gedeponeerd:

Uit de rijksarchieven in Zeeland, Utrecht en Overijssel en uit het gemeente-archief van Utrecht, een aantal stukken, om daaruit eene keuze te doen voor te nemen reproducties voor een handboek der Nederlandsche palaeographie.

Uit het Algemeen Rijksarchief werd het register van den Nassauschen Domeinraad nº. 10216, met rapporten over Ameland 1791—93, ten gebruike van den heer Mr. J. J. Gockinga, alhier gedeponeerd.

Aan Heeren Gedeputeerde Staten van Friesland werden de in mijn vorig jaarverslag genoemde copiën verstrekt van alle arrêtés van den Prefekt van Friesland, in 1812 en 1813 genomen naar aanleiding van het Keizerlijk Decreet van 21 October 1811, aangaande het eigendomsrecht op tollen, met de daarbij behorende toltarieven, en van eenige daartoe betrekkelijke besluiten en missives van den Prefekt.

Voor den heer J. N. Witteveen, lid van Ged. Staten v. Friesland, werd onderzoek gedaan naar stukken betreffende het leggen van de sluis de Nieuwe Zijlen bij Dokkum in 1725 en het bedijken van het Dokkumerdiep, en werd een afschrift van een rapport te dier zake ZE. verstrekt.

Voor den heer Algemeene Rijksarchivaris werd een onderzoek ingesteld naar stukken betreffende het verblijf van Archibald Campbell, earl of Argyll, in Friesland in 1682—1685. Omtrent de plaats waar deze gevestigd was konden echter geen zekere gegevens gevonden worden.

Op verzoek van den heer Mr. S. Hannema, te 's Gravenhage, werden eenige onderzoekingen gedaan in de rechterlijke archieven van Wonseradeel en Franekeradeel.

Aan den heer Th. v. Welderen baron Rengers, te Oenkerk, werden uit het Prefekts-archief opgaven verstrekt omtrent het aantal en de soort fabrieken, die in 1811 in deze provincie waren.

De heer J. E. Elias, te Amsterdam, ontving inlichting omtrent Jacobus van der Waeyen, burgemeester van Franeker, secretaris der Admiraliteit v. Friesland en lid van den Raad v. State.

De heer Dr. C. Hofstede de Groot, te 's Gravenhage, kreeg eenige opgaven en afschriften uit civiele sententieboeken van het Hof van Friesland betreffende Rembrandt van Rhijn.

Op verzoek van den heer Dr. M. v. Domarus, archivaris te Wiesbaden, werden nasporingen gedaan naar stukken betreffende eene bijdrage, die volgens eene aanteekening in het collecteboek van prof J. Matthaeus in 1627 ten behoeve van de door brand

vernielde stad Herborn door de Staten van Friesland gegeven werd. Voor de bevestiging van deze aanteekening konden geene gegevens gevonden worden Er ontbreken trouwens vele rekeningboeken van de lands-rentmeesters uit die jaren.

Aan den heer F. W. Roest v. Limburg, te Dordrecht, moest op eene vraag of het archief alhier oorkonden bezit betreffende, of brieven van en aan de oudere Nederlandsche Nassau's, Engelbrecht I, Jan IV, Engelbrecht II, Hendrik III en René v. Chalons in ontkennenden zin geantwoord worden.

Aan den heer C. J. de Jong, te Joure, werd mededeeling gedaan omtrent stukken betreffende het graven van de vaart „de Overspitting", loopende van de grens van Doniawerstal door Haskerland tot Heerenveen, en omtrent de opvaart „de Baansteegsloot".

De heer Mr. C. B. Menalda, alhier, ontving inlichting omtrent Daniël Claix, klerk van de Gedeputeerde Staten van Friesland in 1658.

Eenige vragen van den heer Rhotert, Domvicar te Osnabrück, omtrent den Frieschen heilige Wiho, die volgens den schrijver Miraeus te Leeuwarden geboren is en in de school te Utrecht gestudeerd heeft, werden beantwoord.

Den heer J. H. Zwage, te 's Hertogenbosch, werd bericht omtrent het beleg van de schans te Stavoren in 1581, en den verdediger van die schans.

Op verzoek van den heer Rijksarchivaris in Noordholland werden nasporingen gedaan betreffende een St. Ursulaklooster bij Workum. Het onderzoek had grootendeels een negatief resultaat. Stukken daaromtrent zijn in het archief alhier en ook in het gemeente-archief van Workum niet Op enkele kaarten uit de 2e helft der 16e eeuw komt de naam St. Ursula wel voor, doch het blijkt niet duidelijk, dat dit een klooster is; veeleer schijnt met die naam een buurtschap aangeduid te zijn. Wellicht was aldaar een, destijds reeds verlaten, klooster.

Voor eene studie over de twisten rakende de magistraatsbestelling te Leeuwarden sedert het jaar 1610, werd aan den heer H. Boerma, te 's Gravenhage, opgave gedaan van daartoe be-

trekkelijke stukken, die zich in het archief bevinden. Ook bezocht ZE. het archief, en nam inzage van verschillende resolutiën en andere stukken.

Voor den heer Th. Muizelaar, te Bolsward, werden in rechterlijke archieven eenige nasporingen van genealogischen aard gedaan.

Een onderzoek voor den heer L. de la Laurencie, te Parijs, gedaan naar stukken betreffende het verblijf van den musicus Leclair aan het hof van de Friesche stadhouders alhier leidde tot geen bevredigend resultaat.

Voorts bezochten nog de volgende personen het archief:

De krijgshistorische onderzoekingen werden in het begin van het jaar voortgezet door den heer H. A. Stork, die sinds 1 October ll. daarin vervangen werd door den heer A. J. van Lakerveld de Heus, 1e Luit. d. Inf., die echter reeds na enkele weken dezen arbeid gestaakt heeft wegens overplaatsing.

De heer S. Haagsma, notaris te Sneek, deed herhaaldelijk nasporingen in rechterlijke archieven.

De heer A. H. ten Cate, emeritus predikant te Huizum, nam afschrift uit het crimineel sententieboek van het Hof van Friesland van 1549.

De heer Mr. A. Burger, alhier, kwam informeeren naar stukken betreffende de pastoriegoederen van Menaldum, en nam inzage van eenige opgaven daarvan.

De heer Mr. J. J. Gockinga, alhier, raadpleegde stukken betreffende Ameland, uit het Algemeene Rijksarchief alhier ten zijnen behoeve gedeponeerd.

De heer J. Hepkema, alhier, kwam meerdere malen in de rechterlijke archieven onderzoekingen doen, en maakte uit informatieboeken van eenige gerechten onderscheidene aanteekeningen.

De heer A. Engelsman, alhier, kwam onderzoek doen naar stukken betrekkelijk het klooster te Dokkum.

De heer D. Cannegieter, notaris te Tzum, nam inzage van een commissieboek van het Hof van Friesland.

Afschriften werden, behalve de hierboven genoemden aan heeren Ged. Staten v. Friesland, gegeven:

1. aan den heer Burgemeester van Bolsward, van het arrêté van den Prefect van Friesland van 16 Januari 1813 n°. 99 betreffende het eigendomsrecht op den tol bij Exmorrazijl en Nieuwezijl.

2. aan den heer Dr. C. Hofstede de Groot, te 's Gravenhage, van de sententies van het Hof v. Friesland van 7 Febr. 1643 en 17 Maart 1646, beide gewezen tusschen Rembrandt v. Rijn en Dirck Alberts.

3. aan den heer Mr. T. v. Hettinga Tromp, alhier, extracten uit de floreencohieren van Menaldumadeel van 1700, 1768, 1798 en 1828, betreffende Menaldum.

4. aan den heer A. H. ten Cate, rustend predikant te Huizum, van eene sententie van het Hof van Friesland van 23 April 1574 betreffende Reyts Ayses.

5. aan den heer L W. J. K. Thompson, alhier, van eene missive van Jac. Kok op Ameland van 28 Oct. 1799, aan het Departementaal Bestuur van Friesland betreffende het verblijf van de Engelschen op dat eiland.

X. *Uitkomst der bemoeiingen met gemeente-, waterschaps- en andere archieven.*

Van het verslag omtrent de oude archieven van den burgerlijken stand in deze provincie, dat als bijlage bij mijn vorig jaarverslag gevoegd was, werden overdrukken gezonden aan het Provinciaal en de Classicale besturen der Nederl. Hervormde kerk, aan de leeraren van die kerkgenootschappen, waarvan archiefstukken in dit verslag vermeld worden, en aan de gemeente-besturen in deze Provincie. Deze allen ontvingen vroeger ook overdrukken van mijne verslagen over de kerkelijke archieven.

Het Provinciaal College van toezicht op de kerkelijke fondsen heeft, zooals ik in mijn vorig jaarverslag mededeelde, de aangesloten gemeenten uitgenoodigd hunne oude archieven in het Rijksarchief alhier te deponeeren. Tot nog toe heb ik geen dezer archieven ontvangen.

De in deze afdeeling ten vorigen jare genoemde stukken uit het gemeente-archief van Opsterland werden, zooals reeds hierboven vermeld is, ontvangen. Het overig gedeelte van het oudarchief dezer gemeente werd reeds in 1893 alhier gedeponeerd.

Ingevolge de aanschrijving van Uwer Excellentie's ambtsvoorganger van 28 April 1893 no 813 Afd. K. W. werden de gemeente-archieven van Leeuwarden en Bolsward weder bezocht. Op beide plaatsen bevond ik, dat aan de rechterlijke archieven, die aan deze gemeenten in bewaring gegeven zijn, goede zorg besteed wordt.

XI. *Maatregelen in het belang van het oud-archief te nemen.*

Tot het voorstellen van dergelijke maatregelen bestaat geene aanleiding.

De archivaris in Friesland,
J. L. Berns.

Leeuwarden, 28 Februari 1905.

Het Rijksarchief in Overijssel.

I. *Toestand der bewaarplaats van het archief.*

De bewaarplaats van het archief bleef in het afgeloopen jaar in behoorlijken toestand verkeeren, en maakte geene herstellingen van eenig aanbelang noodig.

Het uurwerk in den toren bleef goed voldoen, terwijl het ameublement geene wijziging onderging.

Valt er dus ten opzichte van het gebouw geene verandering te constateeren, zoo is dit wel het geval wat de onmiddellijke omgeving betreft.

Twee, onder één dak gebrachte perceelen, in één waarvan sinds jaren eene bakkerij werd gedreven, onmiddellijk aan de Sassenpoort belendend, kwamen, ten gevolge van sterfgeval in het begin van 1904 onder den hamer. De stad Zwolle heeft, met medewerking van den Staat, die beide perceelen aangekocht en doen afbreken. De hierdoor ontstane verbinding met de Koestraat kan dienen om de drukke passage door de Sassenpoort eenigermate te verdeelen. Op de archiefbewaarplaats heeft deze demolitie weinig invloed. Door het verdwijnen der bakkerij met annexen oven is het brandgevaar van die zijde verminderd, terwijl de lichttoevoer van een der vensters in de werkkamer der ambtenaren een weinig is toegenomen.

II. *Toestand der reddings- en brandbluschmiddelen.*

Deze verkeerden bij voortduring in goede conditie. De verandering van den grooten reddingskoker, waarover ik in mijn vorig verslag heb gesproken, heeft dit jaar plaats gehad. Het instrument is pasklaar gemaakt voor het grootste venster van de werkkamer der ambtenaren.

III. *Het personeel.*

Het personeel onderging in het afgeloopen jaar geene verandering.

IV. *Toestand der archiefverzameling.*

Over het geheel genomen verkeerde de verzameling in goeden toestand. Toch blijft het mij leed doen dat tegen de in de bewaarplaats waargenomen vochtigheid, door den aard van het gebouw geene afdoende maatregelen kunnen worden genomen. Vooral de uitgebreide en belangrijke charterverzameling lijdt onder dien toestand, en moet vroeger of later in ongunstige conditie gaan verkeeren.

De concierge-binder ging voort, naar mate dit noodig was, met het herstellen of vernieuwen van beschadigde banden. Ook andere werkzaamheden, het schoonhouden der localen, het verzorgen en stoken van den grooten vulkachel en dergelijke huiselijke verrichtingen, eischten een goed deel van zijnen tijd.

V. *Verslag der werkzaamheden en van den voortgang der inventarisatie en ordening van het archief.*

Zooals ik in mijn vorig verslag kon mededeelen, was de behandeling van het archief der lands-claring, hoofdzakelijk het werk van den adj.-commies, den heer Geesink, voltooid. Ruim 200 portefeuilles waren doorgewerkt. Toch bleef er nog vrij wat te doen over. Reeds vroeger werd opgemerkt dat die portefeuilles voorheen eene welkome gelegenheid hadden opgeleverd tot het bergen van allerlei stukken, waarmede men niet recht weg wist. Dientengevolge bevatten vele portefeuilles allerlei bescheiden, die met de stukken der claring niets te doen hadden.

Toen dan nu het materiaal voor de claring was doorgewerkt, lag het voor de hand die vreemde bestanddeelen te schiften, en, voor zoover dat mogelijk was, onder te brengen waar dat behoorde. In aansluiting aan zijnen vroegeren arbeid, heeft de adj.-commies ook hieraan zijne zorgen gewijd, en is met dien arbeid grootendeels gereedgekomen.

Een goed deel van die vreemde stukken bleek te behooren tot correspondentie van officieelen aard, aan welke hare plaats kon worden aangewezen, in aansluiting aan de wijze waarop

hiermede onder mijnen voorganger, Mr. van Hasselt, een begin was gemaakt.

Nu de tijdroovende behandeling van het archief der claring is afgeloopen, kan voortgang worden gemaakt met de Inventarisatie der overige Rechterlijke archieven, b.v. van de archieven der verschillende schoutambten, waarmede reeds vroeger is begonnen. Echter zal dat werk niet kunnen worden ter hand genomen met die regelmatigheid, welke wenschlijk moet worden geacht. Immers, daar de tweede verdieping van het archief niet kan worden verwarmd, dient men, om daar werkzaam te zijn, rekening te houden met het saisoen. Want de beperkte ruimte laat niet toe een voldoend aantal prothocollen enz. in de verwarmde benedenverdieping tijdelijk te deponeeren.

Ook het ontoereikende licht in het torenkamertje, dat ik als schrijfvertrek gebruik, belemmert mijne persoonlijke werkzaamheid. Naar aanleiding daarvan had ik aangevraagd — daar de trap toch met gas wordt verlicht — eene gasleiding met studeerlamp in dat torenvertrekje te mogen aanbrengen, iets wat gemakkelijk kon plaats vinden. Waarschijnlijk uit motief van brandgevaar, werd ten opzichte van] dit verzoek gedifficulteerd, en ik gemachtigd tot het aanschaffen van één of meer patent-moderateur-olielampen. Doch ook deze lichtbron heeft bij het langdurig lezen van oud schrift zijne bedenkelijke zijde.

Zelf, schoon door afwisselenden gezondheidstoestand in het geregeld arbeiden nu en dan belemmerd, ging ik voort met de ten vorigen jare aangevangen behandeling der talrijke onbeschreven charters, na het register van Mr. van Doorninck op verschillende tijden aan dit archief gekomen. Deze arbeid duurt nog voort.

Verder werd een deel van mijnen tijd besteed aan het Huisarchief der Heerlijkheid de Ehse bij Steenwijk. De heer Commissaris der Koningin in dit gewest vestigde mijne aandacht op die collectie, in de onderstelling dat daarbij wellicht nog iets belangrijks, deze provincie betreffende, zou zijn te vinden. De eigenaar der verzameling, Mr. D. J. R. Brants te Heerenveen, had de welwillendheid de bedoelde stukken, ter fine van onderzoek, in het Rijksarchief alhier te deponeeren. Ofschoon het onderzoek nog niet is afgeloopen, geloof ik niet dat dit Huisarchief veel belangrijks voor deze provincie zal opleveren.

Gelijk telken jare het geval is, werd ook nu de tijd van den adjunct-commies en mij niet zelden besteed aan onderzoekingen voor, en het verstrekken van inlichtingen aan autoriteiten en particulieren, zooals uit de hierna volgende opgaven zal kunnen blijken.

VI *Opgave van in druk uitgegeven bescheiden, behoorende tot het archief.*

In het afgeloopen jaar zijn, voor zoover mij bekend is, geene archiefstukken in hun geheel door den druk openbaar gemaakt.

VII. *Aanwinsten en verliezen.*

De aanwinsten waren:

A. Door schenking.

Van den heer Archivaris der gemeente Nijmegen.

Eenige charters en geschreven stukken, op Overijssel betrekking hebbende, gevonden op den zolder eener oude behuizinge te Nijmegen, waaronder vooral belangrijk het origineel Octroy ende Reglement totter Justicie, Hooghegrecht ende groote Claringe, d.d. 15 Juny 1597, met het uithangend (besch.) zegel van Philips II.

Van Mr. R. E. Hattink te Almelo.

Eenige charters en andere geschreven stukken, betrekkelijk Overijsselsche toestanden.

Door bemiddeling van den heer C. H. Peters, Rijksbouwkundige te 's-Gravenhage, uit den boedel van wijlen Mevr. van Riemsdijk te Hardenberg.

Eene collectie charters, geschreven en gedrukte bescheiden, waarvan eene globale lijst als bijlage aan dit verslag is toegevoegd.

Van Z.E. den Minister van Binnenl. Zaken.

Woordenboek der Ned. Taal, vervolgen.
Verslag omtrent 's Rijks oude archieven 1902.
Publication de la société hist. et arch. dans le duché de Limbourg XXXIX.
Verslag van het Koninkl. Kabinet van Munten etc.
F. Caland. De Hervormde Gemeente van Sas van Gent.
Beekman. Het Dijk- en Waterschapsrecht in Nederland voor 1795.

Georg Humann. Der Westbau des Munsters zu Essen. 1890.
Mr. Fruin. Het archief van Prelaat en Edelen van Zeeland. 1904.
Notulen van de 14e bijeenkomst der Rijksarchivarissen, 20 October 1903.
Verslag omtrent 's Rijks oude archieven 1903.

Van Gedeputeerde Staten der provincie Overijssel.

Verslag Gedeputeerde Staten over 1903.

Van den Rijksarchivaris in Noordholland.

Inventaris van het Archief der Heeren en Heerlijkheid Schagen, door C. J. Gonnet.

Van den Rijksarchivaris in Noordbrabant.

Inventaris van de oude archieven van Dongen.
Verslag omtrent oude Gemeente- en Waterschapsarchieven.

Van den Rijksarchivaris in Friesland.

Oude Archieven van den Burgerlijken Stand in Friesland.

Van het Gemeentebestuur van Leiden.

Catalogus van de bibliotheek van Leiden en omgeving, door Mr. Overvoorde.

Van den heer Gemeentearchivaris van Rotterdam.

Verslag van de commissie voor het archief over het jaar 1903.

Van de Commissie van advies voor 's Rijks geschiedkundige Publicatiën.

Overzicht van de door bronnenpublicatie aan te vullen leemten der Nederl. Geschiedkennis.

Van de Rijks commissie tot het opmaken en uitgeven van een Inventaris en beschrijving van de Nederlandsche Monumenten v. Geschiedenis en Kunst.

Eerste jaarverslag 1 Aug.—31 Dec. 1903.

Van den Directeur van het Krijgsgeschiedkundig archief van den Generalen Staf.

9e Jaarverslag der nasporingen en studiën op het gebied der Nederl. Krijgsgeschiedenis.

Van den Directeur van het Centraal Bureau v. d. Statistiek.

Bijdragen tot de Statistiek van Nederland, Nieuwe volgr. XLVI. (Overzicht v. granen te Middelburg etc.).

Van den Directeur van het Kon. Penn. Kabinet.

Catalogus der Nederl. Gedenkpenningen I.

Van den Bibliothecaris der Kon. Bibliotheek.

Catalogus der Geschiedenis-Groot Brittanje en Ierland.
Verslag van den toestand dier Bibliotheek over 1902.

Van den Heer Aug. Sassen te Helmond.

Bijdrage tot de kennis van het Middeleeuwsch Geld en Muntwezen (overdr.).

Van Dr. W. A. F. Bannier te Utrecht.

Philippi u. Bannier, das Güterverzeichnis graf Heinrich von Dale (overdr. uit de Bijdr. en Meded. Hist. Genootschap).

Van den Heer J. H. A. Bouman te Kampen.

Geschiedk. aanteekeningen nopens Blokzijl en omgeving. (overdr. uit de Steenwijker courant 1904).

Van den Heer A. F. van Beurden te Roermond.

De stadshuishouding van Roermond A°. 1579.

B. Door aankoop:

De gewone vervolgwerken te weten: Oud-Holland, Navorscher, Fruin's Verspreide geschriften etc.
Dr. J. A. Worp. Geschiedenis van het Drama en Tooneel in Nederland. I.
Kuijper. Atlas van Nederland.
Cramer en Pijper. Biblioth. Reformatoria Neerlandica. I.
Dr. Blink. Geschiedenis van den Boerenstand. 2 dln.

Roest v. Limburg. Het Kasteel van Breda.
V. d. Kemp. De Belgische omwenteling in Luik en Limburg. 2 dln.
Later. De Latijnsche woorden in Oud- en Middel-Nederduitsch.
V. d. Loo. Zwolle in woord en beeld.
De Jongh. Kampen in woord en beeld.
M. S. op perkament houdende eene schenking aan het klooster Diepenveen, met gaaf zegel. 1438.
Van Slee. Franciscus Martinius.
Wagenaar. Het leven van graaf Willem Lodewijk.
Van Veen. Een eeuw van worsteling.
Lamprecht. Deutsche Gesch. 6er Bnd.
Gockinga. De verdeeling van markgronden, etc.

VIII. *Uitslag der pogingen om afschriften te verkrijgen van belangrijke onuitgegeven bescheiden, voor het archief van de Provincie van gewicht, en berustende in andere binnen- en buitenlandsche archieven.*

Met uitzondering van het nog niet geëindigde onderzoek in het Huisarchief van de Ehse, (waarvan boven is gesproken) werden dergelijke pogingen in het afgeloopen jaar niet aangewend.

IX. *Gebruik van het archief gemaakt door en inlichtingen verstrekt aan autoriteiten en particulieren.*

Schriftelijke inlichtingen werden verstrekt aan de H.H.:

D. G. van Epen, te 's Gravenhage, over de havezathe „de Haere" in het kerspel Olst.

Dr. G. J. Boekenoogen, te Leiden, over de familie Warnaars.

K. T. H. van Langen, te 's Gravenhage, betreffende het goed Keppelering en beleeningen daarvan.

J. Vriesendorp, te Amsterdam, over Rotger Vriijsendorp.

T. M. Roest van Limburg, te Dordrecht, aangaande stukken betrekkelijk Engelbert I — René van Chalons.

J. H A. Bouman, te Kampen, betreffende Hendrik Morre, als schout van Wanneperveen, en aangaande Carel Hendrick de Divion, Brn. van Bayenchem, en Vrouwe Elisabeth Stuart te Blokzijl.

Den Rijksarchivaris in Drenthe, over de heerlijkheid Ruinen.

Den Rijksarchivaris in Zeeland, over eene munt der Heeren van Kuinre.

Het zal niet ongepast zijn te dezer plaatse te vermelden dat dit jaar op verzoek werden behandeld met „Zapon":

Eene oorkonde, behoorende tot het archief der gemeente Diepenheim.

Een charter d.d. 1296 door Mr. R. E. Hattink te Almelo ter fine van herstel in dit archief gedeponeerd.

De conditie van beide stukken, die vrij wat hadden geleden, is zeer aanmerkelijk verbeterd.

Persoonlijk werd het archief bezocht door de H.H.:

J. P. J. Gewin, te Delden, deed een onderzoek naar eene havezathe Warmerdink.

Carl. S. Petersen, te Kopenhagen, stelde een onderzoek in omtrent Deensche correspondentie.

R. W. N. Keijser, te Arnhem, deed genealogische nasporingen in de leenregisters.

Mr. J. W. N. van Roijen, te Zwolle, raadpleegde stukken van het klooster Sipculo.

Dr. A. J. Kronenberg, te Rotterdam, deed genealogische nasporingen in verschillende Rechterlijke archieven.

Mr. Joosting, te Assen, nam inzage van stukken rakende de Heerlijkheid Ruinen.

W. J. Roscam Abbing, te Middelburg, deed een onderzoek omtrent den oorsprong v. h. klooster Sipculo.

M. H. G. ten Cate, Amsterdam, deed genealogische nasporingen.

C H. van Fenema, te Groningen, raadpleegde verschillende stukken rakende Kampen.

C. H. Peters, te 's Gravenhage, deed onderzoek naar de geschiedenis van Hardenberg.

P. Brouwer, te Zwolle, deed onderzoek naar de kerkelijke toestanden in Overijssel in 't laatst der 18e eeuw.

Dr Buitenrust Hettema, te Zwolle, die herhaaldelijk het archief bezocht, in verband met de voorgenomene uitgave eener geschiedkundige bijdrage der Stad Deventer.

De 1e Luitenant der Infanterie H. G. Keppel Hesselink uit Arnhem, belast met het doen van krijgsgeschiedkundige nasporingen, was, evenals het vorige jaar, vele uren ten archieve werkzaam.

X. *Uitkomsten der bemoeiingen met gemeente-, Waterschaps- en andere archieven.*

In het afgeloopen jaar hadden dergelijke bemoeiingen niet plaats

De Rijksarchivaris in Overijssel,

Zwolle 25 Februari 1905. C. P. L. Rutgers.

Bijlage.

Globale lijst der stukken, verkregen uit den boedel van wijlen Mevr. van Riemsdijk te Hardenberg.

(Men zie sub VII.)

Verzameling stukken, rakende de Convoyen en Licenten van Hardenberg en Enschede, t. w.:

1. Register van in- en uitgaande goederen, 30 dln. perk.
2. Losse stukken, missives, minuten, rekeningen etc., 3 portef.
3. Gedrukte stukken, publicatiën, besluiten, notificatiën etc., 1 portef.

Verzameling stukken, behoorende tot de rechterlijke archieven van Stad- en Schoutambt-Hardenberg.

Bijna alle betrekking hebbende op verschillende procedures.

Verzameling charters, hoofdzakelijk koopbrieven, beleeningen etc., 28 stuks.

Recueil van alle de Placaten, Ordonnantiën, Resolutiën, Instructiën, Lijsten van Waarschouwingen betreffende de Admiraliteiten, Convoyen, Licenten en verdere Zee-saaken, 1492—1771. 's Grav. 1730—1773, 12 dln. en 1 dl. register.

Recueil van de Tractaten, gemaeckt en gesloten tusschen de Ho. Mo. Heeren Staten Generael der Vereen. Nederl. t. e. ende verscheyde Koningen, Princen en Potentaten t. a. z. 's Grav. z. j., 1 dl.

Hedendaegsche Rechtsgeleerdheyt, zoo elders als in Frieslandt gebruikelijk, door Ulrik Huber, oudt-raedt enz., 4e dr. vermeerderd door Zacharias Huber. Amst. 1742, 1 dl.

Paulus Merula, J. C. Manier van procederen in de prov^le van Hollandt, Zeelandt en West-Vrieslandt, belangende civile zaken, door Mr. Ger. de Haas. Leiden 1741, 1 dl.

Mr. Simon van Leeuwen, Rooms-Hollands Regt enz., 7^e dr. Amsterd. 1698, 1 dl.

Resolutie en Placaat op den ophef van de Convoyen en Licenten, mitsgaders de lijste van de inkomende en uijtgaande rechten. 's Grav. 1725, 1 dl.

Practijk judicieel, ofte instructie op de forme van procederen voor Hoven ende Rechtbancken, so in 't generaal als in verscheyden particuliere materien, meest voorvallende. Gestelt door Mr. Gerard van Wassenaer. Utr. 1660, 1 dl.

Practijcke der Nederl. rechten van de daghelijcksche soo civile als criminele questiën, gecolligeert by Bernh. van Zutphen. Leeuw. 1664, 1 dl.

Landregt van Overyssel. Dev. 1724, 1 dl.

Landregt van Overyssel, 1^e st. Campen 1747, 1 dl.

Willem van Alphen, Papegaey ofte Formulierboek. 's Grav. 1668, 1683, 2 dln.

Nader Betoog van Burgem. en Gemeenslieden der stad Enschede, voor zig ende andere Twentsche steden over het recht van wroegen en ijken van ellen, maaten en gewigten der Steden in Twenthe. Volgens Resol. van 12 April 1783. Campen 1783, 1 dl.

Waarschouwinge, ter Observantie van eenige geëxtraheerde articulen uit de ordonnantiën van het recht op het klein zegel. Hoorn 1786, 1 dl.

Nadere Reglementen, Ampliatiën, plakkaten, resolutiën. Z. j., 1 dl.

Het Rijksarchief in Groningen.

I. *Toestand der bewaarplaats van het archief.*

Het gebouw met de daarin gelegen vertrekken voor berging van archieven en werkkamers geeft geene aanleiding tot het maken van opmerkingen.

De centrale verwarming, eenige jaren geleden hersteld, blijft uitstekend aan de van haar gekoesterde verwachting voldoen, al zij het dan ook ten koste van eene zeer groote hoeveelheid brandstof, in casu cokes.

De groote hoeveelheid warme en bovenal droge lucht, door het verwarmingstoestel in het gebouw gebracht, moet zoo nu en dan met eenige frissche buitenlucht worden vermengd, wil men voorkomen, dat de papieren door overmatige droogte omkrullen en de etiketten van de boekbanden lossspringen. De ondervinding ten opzichte van centrale verwarmingen heeft mij dan ook geleerd, dat eene verwarming door middel van heet water in allerlei opzichten, niet het minst wat betreft de kosten van brandstof, te prefereeren is boven eene verwarming met heete lucht. Mocht dus in een der volgende jaren het in het Rijksarchiefgebouw te Groningen geplaatste verwarmingstoestel, na bijna 25 jaren dienst, groote en kostbare herstellingen behoeven, dan zal ik niet aarzelen te adviseeren het geheele systeem van verwarming te veranderen en eene heetwaterverwarming in te richten, waarvan zoowel het magazijn als de werkkamers kunnen genieten.

II. *Toestand der reddings- en brandbluschmiddelen.*

Bovenstaande middelen, bestaande uit brandkranen der waterleiding met slangen, brandbluschflesschen, extincteur, zakken en reddingskoker, verkeeren in goeden staat en werden op geregelde tijden beproefd. Eenige kleine herstellingen werden door bemiddeling van de gemeentelijke brandweer in orde gebracht. De bij

de brandinstructie voorgeschreven oefeningen door het corps assistenten bij den reddingsdienst zijn geregeld in bijwezen van den commandant of van den hoofdman-brandwacht der gemeentelijke brandweer gehouden.

III. *Toestand der archiefverzamelingen.*

De bode-boekbinder vond evenals vorige jaren voortdurend zijne werkzaamheid in het opnieuw binden of herstellen van registers en boeken, het vervaardigen van portefeuilles, het maken van charterzakken, charterdoozen enz. Verder behartigde deze beambte met ijver de belangen van het drooghouden van het magazijn, waarin zich de archivalia bevinden, door bij helder zomer- en winterweder met overleg te luchten en bij vochtige temperatuur flink te stoken.

IV. *Werkzaamheden en voortgang der inventarisatie en ordening van het Archief.*

Werd in het vorig jaarverslag een en ander medegedeeld over de inventarisatie der huisarchieven van Menkema en Dijksterhuis en daarbij verklaard, dat de definitieve afwerking dier inventarisatie voor het jaar 1904 was bestemd, thans kan worden geconstateerd, dat in dit opzicht het jaar 1904 aan zijne bestemming heeft beantwoord. Bedoelde archieven zijn thans geheel geschift, geinventariseerd en dienovereenkomstig geborgen, de inventaris wordt aan Uwe Excellentie als bijlage bij dit verslag aangeboden.

Deze inventarisatie, het werk van den adjunct-commies Mr. P. G. Bos, is, zooals de inleiding nader verklaart, hoewel in hoofdlijnen naar eenzelfden gedachtengang, toch eenigszins anders in elkaar gezet als de inventarissen der andere huisarchieven, in het Rijksarchief te Groningen geborgen en, hetzij door Mr. Rutgers, hetzij door ondergeteekende bewerkt.

De heer Bos heeft zich bij de samenstelling de kritische opmerkingen ten nutte gemaakt, welke naar aanleiding van de in druk verschenen inventarissen zijn gemaakt. Het zal evenwel altijd moeilijk blijven vaste regelen voor te schrijven voor de inventarisatie van huis- en familiearchieven, welke op de meest verscheiden wijzen zijn ontstaan en aangegroeid.

Van zes huis- en familiearchieven: 1°. van het huis Nienoord (1890), 2°. van het geslacht van Ewsum (1899), 3°. van het huis Farmsum (1901), 4°. van het geslacht van Bolhuis te Warffum (1901), 5°. van het huis Allersma (1901), 6°. van de huizen Menkema en Dijksterhuis (1904), allen hetzij in bruikleen, hetzij

in eigendom bewaard in het Rijksarchief te Groningen, zijn thans de inventarissen in druk verschenen of voor de pers gereedgemaakt.

Dat de laatstbewerkte inventaris de belangrijkste is, kan moeilijk worden beweerd. Toch is ook dit archief, vooral in aansluiting bij de andere huisarchieven, een belangrijke bron voor de kennis van de regeering en het leven in de Ommelanden in vorige eeuwen, niet het minst voor de genealogie der oude Ommelander geslachten.

Mede werd in het vorig jaarverslag gewag gemaakt van de door mij aangevangen arbeid ten opzichte van de registers, brieven en andere stukken in ongeordende massa overgebleven van den tijd der Fransche overheersching en de daaraan voorafgegane jaren. In 1904 werd door mij die arbeid met kracht doorgezet en zeker zoude ik gereedgekomen zijn met de schifting en inventarisatie dier archivalia en met het in elkaar zetten der inventarissen van de archieven der verschillende colleges, welke van de revolutie van 1795 tot de wedergeboorte van Nederland in 1813 het bestuur over de provincie Groningen hebben gevoerd, ware het niet, dat 1 Juni 1904 eene ernstige ongesteldheid mij tot staking mijner ambtsbezigheden dwong en ik eerst vijf maanden later mijne werkzaamheden mocht hervatten. Ik heb gegronde hoop te verwachten, dat in de eerste helft van 1905 de inventarisatie van bovengenoemde archieven zal kunnen worden beëindigd.

Diezelfde langdurige ongesteldheid deed den adjunct-commies geheel alleen staan voor het verrichten van allen arbeid, aan het geven van inlichtingen verbonden, welke in andere jaren tusschen hem en mij wordt verdeeld. Gelukkig waren die aanvragen (38 in getal) niet zoo talrijk als in het voorgaande jaar (56 in getal), doch er gingen aan enkele dier inlichtingen langdurige onderzoekingen vooraf, zooals o a. betreffende den rechtstoestand van de ophaalbrug te Oosterhoogebrug, welker geschiedenis tot in het begin der 15e eeuw opklimt. Het doet mij genoegen te kunnen mededeelen, dat de beslissing, in deze quaestie genomen, steunt op de archivalische onderzoekingen.

Eene afzonderlijke vermelding verdient nog het volgende:

In het begin van het jaar 1904 was een geschil gerezen tusschen den kerkeraad der Ned. Herv. Gemeente van Obergum, Maarhuizen en Ranum eenerzijds en de ingezetenen van Maarhuizen anderzijds, deze laatsten in hunne qualiteit van beheerders van een fonds, hetwelk toebehoorde aan het „Kerspel Maarhuizen." De quaestie was van welken aard dit fonds was.

De kerkeraad beweerde dat het zou moeten worden getrokken aan de diaconie van Obergum, waaronder Maarhuizen ressorteert.

De Maarhuizers zelf waren van oordeel, dat dit fonds geen vaste bestemming had, maar dat het hun, en hun alleen, vrij zou staan, er mee te doen wat zij wilden.

Een beroep op verjaring kon hier — waar immers quaestie was van een geschil van publiekrechtelijken aard — niet opgaan; historisch moesten dus aard en karakter van dit fonds worden nagegaan.

Archivalische onderzoekingen leidden tot de overtuiging, dat hier sprake was van een diaconaal fonds, dat dus den kerkeraad — eischer in casu — zijn eisch zou moeten worden toegewezen. Tot de *overtuiging* — een absoluut bewijs echter, dat alle twijfel zou kunnen opheffen, ontbrak nog.

Op zeer eigenaardige wijze werd hieraan tegemoet gekomen. De advocaat toch der Maarhuizers produceerde onder zijne stukken een rekenboek van dit fonds, en dit boek, waarin deze advocaat een bewijs voor zijne stelling meende te hebben gevonden, bevatte tal van volledige bewijzen voor den eischer.

Niet verwonderlijk was het dus, dat de rechtbank — in overeenstemming met de conclusie van den heer Officier van Justitie — bij Vonnis van 24 Juni 1904 (W. v. h. R. nº. 8101) den eischer zijn eisch toewees.

Aan het voornemen het archief der Ommelanden te reconstrueeren, waarvan in het jaarverslag over 1900 (Verslagen XXIII blz. 401) wordt gewaagd, doch hetwelk door de in de eerstvolgende jaren verkregen huisarchieven, welke dringend eene ordening vroegen, telkens werd verschoven, kon dan ook eerst na mijn terugkeer ten archieve, in het allerlaatst van het jaar, door den heer adjunct-commies een begin van uitvoering worden gegeven.

Het laat zich aanzien, dat, nu hoogstwaarschijnlijk in 1905 een vaste klerk aan het archief zal worden verbonden, die bij eenige routine een aantal werkzaamheden van administratie, schrijfwerk enz. den archivaris en den adjunct-commies uit handen zal kunnen nemen, er meer onverdeelde tijd aan de inventarisatie en ordening der in dit depôt geplaatste archieven zal kunnen worden besteed.

Inmiddels werd evenals in vorige jaren door mej. W. J. Canter Cremers ijverig voortgegaan met de vervaardiging van het register van korten inhoud der Resolutiën van Burgemeesteren en Raad der stad Groningen, waarover in vorige verslagen breedere mededeelingen zijn gedaan.

In het afgeloopen jaar vorderde deze arbeid van Februari 1776 tot Maart 1783. Doch ook bovendien werd genoemde dame steeds bereid gevonden bij verschillende archiefbezigheden de behulpzame hand te bieden.

V. *Opgave der in druk uitgegeven bescheiden behoorende tot het archief.*

In het academisch proefschrift getiteld: „Het Groningsch Gilden Stapelrecht tot de Reductie van 1594," waarop de adjunct-commies P. G. Bos op 2 Juli 1904 aan de Rijksuniversiteit te Groningen den graad van doctor in de rechtswetenschap verwierf, en welk werk voor een groot deel de resultaten bevat der kennisneming en studie van talrijke in het Rijksarchief te Groningen bewaarde archivalia, zijn als bijlagen eenige bescheiden in druk uitgegeven, behoorende tot het onder mijn beheer staande archief.

Zij zijn:

Bijlage I blz. 370—399:
Oldermansboek bkk. 1 en 2 naar den tekst (hier als A aangeduid), welke voorkomt in H. S. in octavo n°. 63;
Oldermansboek bk. 2 (Gildrecht) naar den tekst (hier als V aangeduid), welke voorkomt in het stuk gemerkt: Feith, Register Oud-Archief 1434 n°. 11;
De raadsheeren van 1446 achter het Oldermansboek voorkomende, naar den tekst in H. S. in octavo n°. 63.

Bijlage II blz. 400—409:
Schuitemakersgilderol van 1382 naar de twee teksten (hier als B en C aangeduid), welke voorkomen in H. S. in octavo n°. 16.

Bijlage III blz. 410—411:
Koopliedengilderol van 1362; de artikelen, welke ontbreken in het Oorkondenboek van Groningen en Drenthe, genomen uit H. S. in quarto n°. 41.

Bijlage IV blz. 412—422:
Schuttenbrief van 1482 naar het afschrift, voorkomende in H. S. in folio n°. 201.

Bijlage V blz. 423—442:
Gildrechtsregister naar den tekst, voorkomende in H. S. in quarto n°. 143.

Bovendien zijn van een groot aantal stukken extracten van meer of minder grooten omvang in den tekst van het boek opgenomen.

Het „Journaal der reistocht na de Oost Friesche Eijlanden in de maand Julij 1720 gedaan", zijnde n°. 24 van den Inventaris van het Huisarchief Allersma, werd in den Groningschen Volksalmanak voor het jaar 1905, jaarboekje voor Geschiedenis, Taal-

en Oudheidkunde der provincie Groningen, blz. 159—176 door den druk aan het licht gebracht.

Omtrent andere uitgaven in druk van bescheiden, tot het Rijksarchief in Groningen behoorende, is geen bericht tot mij gekomen.

VI. *Aanwinsten en verliezen.*

De aanwinsten waren:

Handschriften.

Door schenking:

Van de executeurs-testamentair in de nalatenschap van den heer J. B. van IJsseldijk een legaat door den heer van IJsseldijk aan het Groningsch Archief vermaakt. Dit legaat bestaat uit de volgende charters:

1°. Huwelijkscontract (voor B. en R. van Groningen) tusschen Johan van Oostbroeck, beroepen predikant te Harkstede, en Albertina Mesterinck. 1663 Juli 3. Zegel: stad Groningen.

2°. Huwelijkscontract (voor B. en R. van Groningen) tusschen Marcus de Muinck, predikant te Oosternieland, en Siverdina van Oostbroeck. 1665 September 18. Geen zegel.

3°. Testament (voor B. en R. van Groningen) van Mevrouw Houdina van Vreden, weduwe van burgemeester Gerhard ten Berge. 1686 Maart 17. Geen zegel.

4°. Koopbrief (voor Nicolaas van Borck tot Loppersum enz., hoofdeling) van een huis en schuur c. a. met landerijen gelegen onder Haren, door Roeleff Meursinge en Jantjen Allerts, ehelieden te Haren, aan Vrouw Anna Clant, weduwe Horenken. 1664 April 29. Zegel: van Borck.

5°. Koopbrief (voor Pastor en kerkvoogden van Winschoten) van een vierde part van een kamp land „liggende op 't Nieuwlandt" door Jan Hillebrants en Grietje Haijen, ehelieden, aan Peter Ottens en Töbeke Wilckens, ehelieden. 1694 Augustus 9. Zegel: karspel Winschoten.

6°. Koopbrief (voor Pastor en kerkvoogden van Winschoten) van een vierde part van een kamp land „liggende op 't Nieuwland" door Froucke Jacobs, weduwe van Luppo Frans, aan Eppo Sluijs en Berentje Jans, ehelieden. 1697 December 20. Zegel: karspel Winschoten.

7°. Scheidbrief (voor Dr. Abelus Reichle, van wege Jr. Sijbrandt Waltha Verruci, redger te ter Laan en in 't Reijdtlandt) van de nalatenschap van IJte Nannekens. 1719 December 17. Zegel: Reichle.

8°. Compromis (voor B. en R. van Groningen) tusschen de erfgenamen van wijlen Truida Meijers, huisvrouw van ds. Heijo Sibinga ter eene en ds. Hermannus Meijer ter andere zijde over de nalatenschap van Truida Meijers voornoemd. 1716 Juni 25. Zegel: stad Groningen.

9°. Rentebrief (voor Johan Wifrinck) aangaande opneming van gelden door Hendrick Hemmens Camminge en Dewertien van Lingen, ehelieden, van Philebertus Coehoorn van Houwerda en Maria Magdalena Braconier. ehelieden. 1669 Januari 15. Zegel: Wifrinck.

Van mejuffrouw *R. G. G. Enschedé* te *Groningen*:

Miscellanea politica. Een handschriftje, inhoudende verschillende bijzonderheden van allerlei aard, afkomstig uit de bibliotheek van wijlen Mr. J. W. Keiser.

Van de erven van *mej. A. G. van Aldringa Wichers*, overleden te *Arnhem*:

Een aantal boeken en papieren, bevattende verschillende genealogische bijzonderheden betrekkelijk de familie Wichers.

Van den heer *J. Keiser*, rijksontvanger te *Middelburg:*

Een h. s. saamgesteld door *Mr. H. L. Wichers* in 1783, bevattende de geschiedenis van het opdragen van het Erfstadhouderschap aan Prins Willem IV, inzonderheid in de prov. Stad en Lande, met afschriften van alle adressen, resolutiën enz. daarop betrekking hebbende.

Dit handschrift, gebonden in volkomen gelijken band, als de andere h. s. s. van Mr. H. L. Wichers, is geplaatst in de collectie geschiedkundige geschriften van genoemden staatsman, reeds vroeger aan het Rijksarchief te Groningen geschonken.

Van den Rijksarchivaris in Limburg:

1510 Juli 19.

Acte, waarbij commandeur en conventsliedeu van de commanderij Wijtwerd aan Ludeken Horenken verkoopen:

1°. een stuk land ter grootte van zeven akkeren, waarvan vroeger een gedeelte was verkocht aan Hermen Kuper, welk gedeelte echter weer aan het klooster vervallen was, nu „Hermen weder bij ons is gecomen, als onze proevener".

2°. een stuk land ter grootte van negen akkeren.
Van beide stukken wordt de ligging niet nader omschreven. Zegel: Convent Wijtwerd.

1493 Februari 11.

Acte, verleden voor Burgemeesteren en Raad van Groningen, waarbij Derrick Sappema en Golde, ehelieden, verkoopen aan Johan van Zwolle en Alijt, ehelieden, eene jaarlijksche rente van negen Arnemsche gulden te beuren uit hun huis aan de noordzijde van de „Kromme jate". Stadszegel.

1497 September 3. (?)

Acte, verleden voor Burgemeesteren en Raad van Groningen, waarbij Johan Warmoldes verklaart, dat Ludeken Horenken een vaste jaarlijksche rente beurt. (Zeer slecht leesbaar). Geschonden Stadszegel.

1521. Juni 10.

Acte, verleden voor den notaris Albertus Conradi, waarbij de ingezetenen van het Westerkwartier en die van Hunsingo in handen van de leden der Hoofdmannenkamer den eed van getrouwheid aan Karel van Gelre afleggen.
Met het notaristeeken van Albertus Conradi.

Door aankoop:

Van den heer *H. Hanssen*, archivaris van het bisdom *Roermond* te *Rimburg*, de volgende vier charters:

1496. Juni 1.

Acte, waarbij commandeur en conventslieden van de commanderij Wijtwerd verklaren verpacht te hebben aan Harmen Kuper en Sijke, ehelieden, zeker land, geheeten Suerlinghe, gelegen onder Wijtwerd. Zegel: Wijtwerd.

1500. Februari 19.

Acte, verleden voor Burgemeesteren en Raad van Groningen, waarbij Johannes Wijck en Ludeken Horenken eene scheiding

aangaan over de nalatenschap van Johan van Zwolle. Zegel afgevallen.

1503. Juni 3.

Acte, waarbij de bedienaren der Akerk verklaren, dat Johan Hoerneken en Clawes Nijs, erfgenamen van wijlen Johan van Zwolle, afgelost hebben eene rente van vijftien schilden min drie schellingen, welke de vicarius Johan Mertens ten behoeve van een vicarie en een altaar in die kerk trok uit het huis van Johan van Zwolle, hetwelk gelegen was in de Scomakerrijp, welk huis certijds genoemd werd „Aleff en de Willem Gijsens steenhuis." In plaats van uit dit huis nemen nu de erfgenamen aan, een gelijke rente te betalen uit hun beider huis, hetwelk gelegen is: „achter de clocke up de oesterzijde van de Vijschmarkte", ten behoeve van het altaar, gelegen in de voorzegde kerk aan de noordkant van den toren, geheeten Sint Andries, Sint Thomas en Sint Maria Magdalena-altaar. Met de zegels van Teso Huginge en Lefferdus Elderwolt, kerkheer en priester der Akerk, en met het secreet zegel der stad.

1521. Juni 10.

Acte, verleden voor den notaris Albertus Conradi, waarbij de ingezetenen van het Westerkwartier in handen van de leden der Hoofdmannenkamer den eed van getrouwheid aan Karel van Gelre afleggen. Met het notaristeeken van Albertus Conradi.

Na de ontvangst der bovenvermelde vier charters van den rijksarchivaris in Limburg, drong de waarschijnlijkheid op den voorgrond, dat er tusschen beide bovengenoemde viertallen van charters eenig verband moest bestaan. Na het bestudeeren dezer charters en de kennisneming van de dorsale aanteekeningen op enkele stukken in hun onderling verband, rees het vermoeden, dat deze acht stukken allen zouden hebben behoord tot het archief van Jonker Ludeken Horenken, hoofdman van Groningen in den tijd, toen Karel van Gelre heer van Groningen was.

Dit vermoeden werd nog grooter, toen uit de kroniek dier dagen door Sicke Benninge bleek, dat aan Ludeken Horenken en twee andere Hoofdmannen in 1521 was opgedragen geweest den eed van getrouwheid aan Karel van Gelre in de Ommelanden van de ingezetenen in ontvangst te nemen.

Dit vermoeden werd waarheid, nadat gebleken was, dat de dochter van Ludeken Horenken is gehuwd geweest aan Jasper van Marwijck, stadhouder te Groningen namens den hertog van Gelre, en nadat op een nadere vraag aan den rijksarchivaris in

Limburg omtrent de herkomst dier stukken het antwoord luidde; dat zij afkomstig waren van de familie van Merwijck van Kessel, een kasteel, waarheen ons was gebleken, dat Jasper van Marwijck na zijn stadhouderschap van Groningen is getogen.

Eene ander zeer belangrijke aankoop had plaats op eene den 18^{en} Mei 1904 te Amsterdam gehouden veiling van oudheden, kunstvoorwerpen, enz.

Voor het rijksarchief te Groningen werd aldaar aangekocht:

Het adelsdiploma in 1726 door koning Filips V van Spanje geschonken aan Joan Willem Ripperda, heer van Jensema, Englumborg en Feerwerd, vrijheer van Poelgeest en Koudekerk, erfgrietman van Humsterland en de Campen, bij zijne benoeming tot hertog en eerste grande van Spanje.

Dit handschrift (31 bij 21 c.M.), gebonden in rood fluweelen band, versierd met prachtige gedreven zilveren hoekstukken, krappen en middenschild in cartouche, waarop het wapen van Ripperda, en waaraan door een zilveren keten verbonden eene eveneens met het wapen van Ripperda versierde zilveren zegeldoos (waarin het gebroken zegel) hangt, bevat dertien perkamenten bladen, waarop in heldere kleuren en goud, in renaissance-stijl onder moorschen invloed, onderscheidene miniaturen zijn geschilderd en geteekend, als wapens, portretten van koning Filips V, zijne gemalin en den infant, de heiligenfiguren van Johannes den Dooper, St. Franciscus en de Moeder Maria, sierletters, prachtige randversieringen, enz.

Dit diploma is geplaatst in het familie-archief der Ripperda's, hetwelk als onderdeel van het huisarchief Farmsum (het oude stamhuis van dit geslacht) eenige jaren geleden aan het Rijksarchief in Groningen is geschonken.

Door bruikleen.

Van de Kerkvoogden der Nederduitsch-Hervormde gemeente te Groningen, door bemiddeling van prof. dr. C. H. van Rhijn:

een handschrift houdende „Anwijsinge van Solwerder Capellen goederen", loopende over de jaren 1560—1567.

Boekwerken.

Door schenking:

Van Zijne Excellentie den heer Minister van Binnenlandsche Zaken:

a. Middel-Nederlandsch Woordenboek van Verwijs en Verdam, dl. V afl. 17 en 18, dl. VI afl. 1, 2 en 3;

b. Woordenboek der Nederlandsche taal, dl. VI afl. 5, dl. IX afl. 1 en 2, dl. XI afl. 9;

c. Verslagen omtrent 's Rijks verzamelingen van Geschiedenis en Kunst XXV, jaar 1902;

d. Verslagen omtrent 's Rijks Oude Archieven, XXV en XXVI, jaren 1902 en 1903;

e. Mr. R. Fruin, Het Archief van Prelaat en Edelen van Zeeland;

f. Fred. Caland, De Hervormde gemeente van Sas van Gent. Historische bijdrage;

g. Georg Humann, Der Westbau des Münsters zu Essen.

Van den Rijksarchivaris in Friesland:

Oude Archieven van den Burgerlijken Stand in Friesland (overdruk jaarverslag 1903).

Van den Rijksarchivaris in Noordholland:

Inventaris en Regestenlijst van het Archief van de Heeren en de Heerlijkheid van Schagen, 1902.

Van den Rijksarchivaris in Noordbrabant:

a. Gedetailleerd verslag der aanwinsten in het Provinciaal Archief te 's-Hertogenbosch in 1902;

b. Jaarverslag van het Provinciaal Archief te 's-Hertogenbosch in 1902;

c. Overzicht van de archieven van het Provinciaal bestuur in Noordbrabant;

d. Inventaris van de oude archieven, dagteekenende voor den Franschen tijd, berustende ten gemeentehuize van Dongen;

e. Verslag omtrent de ordening en inventarisatie van de gemeente- en waterschaps-archieven in Noordbrabant over 1903.

Van den Archivaris der gemeente Delft:

Verslag van de Bibliotheek, het Archief en het Museum in de gemeente Delft over het jaar 1903.

Van den Archivaris der gemeente Dordrecht:

Toestand van het Archief der gemeente Dordrecht over 1903.

Van den Archivaris der gemeente Leiden:

Jaarverslag over den toestand van het gemeente-archief te Leiden gedurende het jaar 1903.

Van den Archivaris der gemeente Middelburg:

Uittreksel uit het door Burgemeester en Wethouders van Middelburg gedaan verslag, voor zooveel het Oud-Archief betreft, 1903.

Van den Bibliothecaris der Koninklijke Bibliotheek te 's-Gravenhage:

a. Catalogus der geschiedenis, Groot-Brittanje en Ierland;

b. Verslagen over den toestand der Koninklijke Bibliotheek in de jaren 1902 en 1903.

Van den Directeur van het Koninklijk Kabinet van Munten, Penningen en gesneden Steenen te 's-Gravenhage:

a. Verslag van den Directeur over het jaar 1902;

b. Catalogus der Nederlandsche en op Nederland betrekking hebbende Gedenkpenningen, I, tot 1702, in bovengenoemd Kabinet, 's-Gravenhage 1903.

Van den Kolonel-Directeur van het Krijgsgeschiedkundig Archief van den Generalen Staf te 's-Gravenhage:

Nasporingen en Studiën op het gebied der Nederlandsche Krijgsgeschiedenis, 9e jaarverslag.

Van het Centraal Bureau voor Statistiek:

Bijdragen, Nieuwe Volgreeks XLVI, Overzicht van marktprijzen van granen te Middelburg enz., 1801—1900.

Van de Commissie van Advies van 's-Rijks geschiedkundige publicatiën:

Overzicht van de door bronnenpublicatie aan te vullen leemten der Nederlandsche geschiedkennis, 1904.

Van de Rijkscommissie tot het opmaken van, en het uitgeven van een Inventaris en eene Beschrijving van de Nederlandsche Monumenten van Geschiedenis en Kunst:

Eerste Jaarverslag van bovengenoemde Commissie.

Van Burgemeester en Wethouders van Groningen:

Verslag van den toestand der gemeente Groningen over het jaar 1903.

Van de Commissie van Bestuur van het Provinciaal Museum van Drenthe:

Verslag dier Commissie over het jaar 1903.

Van de Verein für Thüringische Geschichte und Alterthumskunde te Jena:

Zeitschrift des Vereins, Neue Folge, XIV^er^ Band, Heft 1 en 2, 1904.

Van den Schrijver:

Nicaise de Keijser, La Bataille de Nieuport, le 2 Juillet 1600, door F. de Bas.

Van den Schrijver:

Het Groningsch Gild- en Stapelrecht tot de Reductie in 1594, Academisch proefschrift door P. G. Bos. Groningen 1904.

Van den Schrijver:

Catalogus van de geschiedkundige verzameling verloskundige instrumenten der bibliotheek van de Universiteits-vrouwenkliniek te Groningen, bewerkt door N. J. A. F. Boerma, arts assistent, 1904.

Van den Schrijver:

De Stadshuishouding van Roermond, anno 1579, in den ouden tijd, door A. F. van Beurden. Roermond 1904.

Van den Schrijver:

Register van het archief der Kerkvoogdij van de Nederduitsche Hervormde gemeente te Groningen, door Dr. C. H. van Rhijn, Groningen 1905.

Van den Schrijver:

Een berijmde Cissiojanus uit de 17^e^ eeuw, door Dr. W. Zuidema (overdruk uit Oud-Holland 1904, jaargang XXII afl. 1).

Van den Schrijver:

Der grosze Brand der Stadt Herborn im Jare 1626 und die Kollekten für die Abgebrannten, von Dr. M. von Domarus. Wiesbaden 1904.

Van Mr. J. A. Feith te Groningen:

Hansische Geschichtsblätter, Jahrgang 1903.

Van Dr. G. C. N. de Vooijs te Assen, door bemiddeling van den heer Rijksarchivaris in Drenthe:

De Pilaren ende Peerlen van Groningen, door Bernhard Alting, rechtsgeleerde. Groningen bij Samuel Pieman, 1647. (1e uitgave.)

Door aankoop:

De Navorscher, jaargang 1904.
Het Nederlandsch Archievenblad, jaargang 1904.
Groningsche Volksalmanak voor 1904, jaarboekje voor Geschiedenis, Taal- en Oudheidkunde voor de provincie Groningen.
Nieuwe Drentsche Volksalmanak voor 1904.
De Wapenheraut, jaargang 1904
Groninger Regeeringsalmanak voor 1904.
Driemaandelijksche bladen, uitgegeven door de Vereeniging tot Onderzoek van Taal en Volksleven in het Oosten van Nederland, jaargang IV.
E. W. Moes, Iconographia Batava, afl. 33—36.
Algemeen Nederlandsch Familieblad, jaargang I—XI.
F. Muller, Beschrijvende catalogus van 7000 portretten van Nederlanders, Amsterdam 1853.
De Oude Tijd, jaargangen 1863—1873.
Westfälisches Urkundenbuch, Band VII, Abl. 4. (1269—1280), Munster 1904.
Jean Loubier. Der Bucheinband in alter und neuer zeit, Berlin und Leipzig 1904.
Die Matrikel der Universität Rostock, Th. IV 2, Rostock 1904.
Album Studiosorum Academiae Gelro—Zutphanicae, MDCXLVIII—MDCCCXVIII. Accedunt nomina curatorum et professorum per eadem secula, cura D. G. van Epen, Hagae-Comitis 1904.
A. A. Beekman. Het Dijk- en Waterschapsrecht in Nederland vóór 1795. Afl. 1—4.

Lijst van Noord Nederlandsche Kronijken, met opgave van bestaande handschriften en litteratuur, door Mr. S. Muller Fz. Werken Historisch Genootschap te Utrecht, Nieuwe Serie nr. 31.

Verliezen:

Voor zooverre mij bekend, werden geene verliezen geleden.

VII. *Uitslag der pogingen om afschriften te verkrijgen van belangrijke onuitgegeven bescheiden voor het archief van de provincie van gewicht en berustende in andere binnen- en buitenlandsche archieven:*

In 1904 deed zich geene aanleiding voor afschriften van stukken te vragen ten behoeve van het onder mijn beheer staande depôt.

VIII. *Gebruik gemaakt van het archief door, en inlichtingen verstrekt aan autoriteiten en particulieren.*

Schriftelijke inlichtingen werden verstrekt aan de heeren:

Burgemeester en Wethouders van Groningen, betreffende den rechtstoestand van de ophaalbrug te Oosterhoogebrug.

E. W. Moes te Amsterdam, *a.* betreffende Groninger regeeringsleden uit het geslacht Broijls of Broeils, en *b.* betreffende de schildersfamilie Wassenbergh.

Mr. W. Lunsingh Tonckens te 's Gravenhage, betreffende verschillende leden der familiën Tonckens en Tammens.

W. H. L. Uges te Breda, over de handschriften van het stadboek van Groningen.

Johan E. Elias te Amsterdam, betreffende de ambten, vervuld door eenige Groninger edellieden, gehuwd met de drie dochters van Mr. Joan Graafland; de familie-betrekkingen van Eger Tamminga enz.

B. H. de Graaff te Kloosterburen, betreffende een penning van 1584 aldaar gevonden.

Jhr. B. W. F. van Riemsdijk, directeur van het Rijksmuseum te *Amsterdam*, die biographische mededeelingen over den Groninger schilder Jan Jansen de Stomme ontving.

L. H. Bruininga te Noorddijk, betreffende een stokleggingsbrief van 1767. waarin een vaste huur aan de kerkvoogdij van Noorddijk zou zijn bepaald.

den Rijksarchivaris in Drenthe te Assen:
a. betreffende de correspondentie van den prefect van het Departement van de Westereems met den sous-prefect te Assen over de invoering van het kadaster, en *b.* betreffende een geschil tusschen Jr. Feije Sickinge en den drost van Boetzelaar.

Dr. jur. G. A. Keisselbach te Hamburg over de handelsbetrekkingen in de middeleeuwen tusschen het Deensche schiereiland, speciaal Sleeswijk en Holstein, met Groningen.

Dr. Max von Domarus, Königl. Archivar te Wiesbaden, over het verblijf van Prof. jur. Joh. Matthaeus uit Herborn te Groningen in 1627.

Mr. H. Hesse te Winschoten, betreffende de rechtsbeteekenis van „wandelend land" te Westerbroek.

S. Haagsma te Sneek, betreffende de familiebetrekkingen van den vice-admiraal Enno Doedes Star.

D. G. van Epen te 's Gravenhage, *a.* betreffende de leden en wapens der geslachten Engelhard en Engelhart; *b.* betreffende het wapen van Laman enz.

Gemeentebestuur van Haren, betreffende historische gegevens voor een wapen voor de gemeente Haren.

H. Adriani te Leeuwarden, betreffende Dr. Arius Adriani en zijn geslacht.

Mr P. A. Zeven te Wildervank, betreffende de beteekenis van eenige woorden in een uitspraak van 17 December 1776 van den drost der Oldambten.

C. W. Bruinvis te Alkmaar, betreffende de inschrijving van Arnold Kulenkamp als theol. student te Groningen.

Generaal-Majoor Sabron te Breda, over het Farmsummermeer, het latere afwateringskanaal tusschen Meedhuizen en Farmsum en over de belegering van Delfzijl.

Prof. dr. C. H. van Rhijn te Groningen, ten wiens behoeve uittreksels werden gemaakt van een aantal testamenten, waarbij goederen en renten aan de Martinikerk zijn vermaakt.

Dr. W. Zuidema te Amsterdam, die inlichtingen ontving over het huisarchief Fraeijlemaborg en het archief van het gericht Slochteren.

den Directeur van het Huisarchief van H. M. de Koningin, te wiens behoeve een onderzoek werd ingesteld omtrent een verblijf van de Koninklijke Familie in de Noordelijke Provinciën gedurende het jaar 1841.

Mr. J. D. van Ketwich Verschuur te 's-Gravenhage omtrent de familie Helmolt.

J. Huges te Sappemeer, die uitvoerige mededeelingen ontving over de oudste geschiedenis van Appingedam, over den buurbrief en over het oudste bestuur dier plaats.

C. H. Peters te 's-Gravenhage, wien zeer uitvoerige mededeelingen werden gedaan over de oudste geschiedenis van Groningen.

Mr. H. de Visser te Groningen, betreffende verschillende bepalingen van erfrecht naar het Oud-Groningsche stadsrecht en de latere ordonnantiën.

J. A. R. Kijnmell te Assen over de familiën de Mepsche, Horenken en Thedema.

Jhr. J. H. van Reigersberg Versluijs te Amsterdam betreffende de familie de Waal.

F. M. Roest van Limburg te Dordrecht over het optreden in de Groningsche geschiedenis van Engelbert en andere oudere Nederlandsche leden van het geslacht Nassau.

de Archivaris der stad Hamburg, die inlichtingen vroeg over het recht van vischvangst op de Noordzee door Engeland, in het midden der 17e eeuw.

B. H. Swarte, can. ord. Praem. aan de abdij Park bij Leuven, over het voorkomen van oude kerkmuziek (voornamelijk van de Praemonstratensers) te Groningen.

A. H. Smith te Zuidbroek, betreffende eene spotpenning geslagen op de Pragmatieke Sanctie.

Jhr. Mr. Th. van Riemsdijk te 's-Gravenhage, betreffende de verleening van karspelzegels aan Scheemda en Nieuw-Scheemda.

M. Pitiscus, Oberleutn. te Halberstadt, over het verblijf van Samuel Pitiscus aan de hoogeschool te Groningen.

De Archivaris der gemeente Leeuwarden, betreffende een huwelijk gesloten tusschen Marten Wijchers en E. Laman.

Dr. H. T. Colenbrander te 's Gravenhage, over de citoyenne Palm-Aelders.

Verder werden nog afschriften van verzegelingen, meerendeels beklemcontracten, verstrekt aan de h.h. notarissen: *W. Boer* te *Veendam*, *J. J. Offerhaus* en *G. Fontein* te *Winschoten*, *Mr. W. A. Offerhaus* te *Nieuwolda*, *D. F. Oudenampsen* te *Wildervank* en *Mr. F. van der Tuuk* te *Groningen*, alsmede aan de h.h. *Mr. W. J. Koppius* en *J. Uden Masman* te *Groningen*, *Mr. H. Hesse* te *Winschoten*, *J. H. Nieboer* te *Scheemda*, *ds. H. P. Meeuwenberg* te *Slochteren* en *J. L. van Noord* te *Nieuwolda*.

Stukken, behoorende tot het Rijksarchiefdepôt te Groningen, werden op verlangen toegezonden naar:

het Rijksarchief te Assen:

a Brandordonnantiën van Groningen uit de 17e eeuw;

b. Recueil méthodique des droits, décrets etc. sur le cadastre 1812;

c. Uitgaande brieven van den prefect van de Westereems, 1e divisie, 2e bureau, 1812;

d. dll. 17 en 27 der Verzameling van stukken en twee dossiers betreffende de totstandkoming van het convenant van 1817. Laatgenoemde stukken ten behoeve van den heer *Y. Zijlstra* te *Assen*.

de Universiteitsbibliotheek te Leiden:

de stukken in het Register van het Archief gemerkt 1788 no. 29, 1795 no. 37, 1803 no. 18, ten behoeve van den heer *J. H. de Sitter* aldaar.

het Gemeente-archief te Amsterdam:

twee protocollen van het gericht van Slochteren (XV a^1 en a^2), ten behoeve van *Dr. W. Zuidema* aldaar.

de Universiteitsbibliotheek te Amsterdam:

het Oldermansboek, twee deelen der Staatsresolutiën en de stukken in het Register van het Archief gemerkt 1276 no. 1,

1670 n°. 8, 1670 n°. 9, en H. S. in folio n°. 271, ten behoeve van *dr. M. Schoengen* in zijne hoedanigheid als lid der Commissie voor de uitgave van een Paleographisch Handboek.

den heer Ingenieur van het waterschap Westerwolde te Winschoten:

de stukken gemerkt n°. 11 en 12 uit het archief van het Tienkarspelen-Zijlvest.

den heer Secretaris van het waterschap Reiderland te Beerta:

de stukken gemerkt n°. 11, 31 en 38*a* uit het archief van het Vierkarspelen Zijlvest.

het Algemeen Rijksarchief te 's-Gravenhage:

een copie naar de kaart der stad Groningen van Jac. van Deventer, ten behoeve van den heer *C. H. Peters*.

het Stadhuis te Groningen:

de stukken gemerkt n°. 1, 7, 11, 21, 25, 27, 36 uit het archief van het Vier- en Vijfkarspelen-Zijlvest, ten behoeve van den heer Rentmeester der Stadsbezittingen:

Wederkeerig werden aan het Rijksarchief in Groningen stukken toegezonden om in de leeskamer van het archiefgebouw te worden bestudeerd:

Ten behoeve van den heer *J. S. Theissen*, litt. belg. docts. te *Groningen*:

a. Uit de Rijksarchieven te Brussel en te Leeuwarden: verschillende bundels stukken betrekkelijk den toestand van Friesland in den Saksischen tijd en onder Karel V;

b. uit het Rijksarchief te Leeuwarden: het testament van Sijts Tjaerda in 1540;

c. uit de Bibliotheek van het Friesch Genootschap te Leeuwarden: stukken betrekkelijk als sub *a* bedoeld.

Ten behoeve van *Mr. H. D. Guijot te Groningen*:

a. Uit het gemeente-archief te Kampen: het doop- en trouwboek van de Waalsche gemeente te Kampen;

b. Uit het gemeente-archief te Haarlem: een bundel stukken betreffende de Societeit der Fransche dames te Haarlem, en een boek betreffende de inkomsten en uitgaven van gemelde Societeit.

Ten behoeve van den heer *C. H. van Fenema*, jur. cand. te *Groningen*

Uit de Koninklijke Bibliotheek een achttal manuscripten betrekkelijk de geschiedenis van Kampen.

Een aantal charters en manuscripten werden uit verschillende archieven en bibliotheken te leen ontvangen ten behoeve van *Dr. M. Schoengen* uit *Leeuwarden*, die als privaat-docent aan de Groningsche Universiteit verbonden is, o. a. een groot aantal stukken uit Leeuwarden; verder uit de Universiteitsbibliotheek te Giessen een manuscript, waarin zich een afschrift bevindt der „Chronica abbatum Horti Ste Mariae et Lidlumensium", en uit de Koninklijke Bibliotheek te Brussel een viertal manuscripten, genummerd: 6717—21, 7201, 7202 en 11452.
De werkzaamheid van den heer *Schoengen* had ten gevolge, dat door verschillende bezoekers van diens college herhaaldelijk het archief werd bezocht, terwijl ook, ten behoeve van het palaeographisch onderwijs een aantal photographieën werden genomen van charters uit het archief.

Het archief werd persoonlijk bezocht en de daar aanwezige stukken werden geraadpleegd door de genoemde heeren, te wier behoeve stukken waren overgezonden, alsmede door de heeren:

1e Luitenant G. Snel, die zijne krijgsgeschiedkundige onderzoekingen voortzette.

Dr. T. J. de Boer te Groningen, die de pamfletten en curiosa, in de bibliotheek van het Rijksarchief van Groningen bewaard, raadpleegde.

M. de Muinck Keizer em. predikant *te Groningen*, die een uitvoerig onderzoek instelde naar de aankomsttitels en beklembrieven der eigendommen en grondpachten van de Ned. Herv. kerk te Meeden.

G. A. Wumkes, predikant te Zeerijp, die resolutiën en preeken raadpleegde om tot de kennis te komen van het kerkelijk leven in de Ommelanden in de 17^e^ eeuw.

J. J. H. Bange, stenograaf te Groningen, die onderscheidene soorten geheimschrift uit de 16^e^ eeuw bestudeerde.

Mrs. W. J. Koppius en *H. Schaap, advocaten en procureurs te Groningen*, die onderzoekingen instelden en later uitvoerige inlichtingen ontvingen omtrent de verhouding van de Diaconie van het Karspel Maarhuizen ten opzichte van de Diaconie der

Ned. Herv. Gem te Obergum. Mr. Koppius bezocht later nog het archief in gezelschap van den heer *P. L. Hemmes* van Groningen, ten einde een onderzoek in te stellen in de Stadsschuldprotocollen.

R. W. Roggenkamp te Delfzijl, die onderzoekingen instelde over de geschiedenis zijner woonplaats.

C. H. Peters te 's Gravenhage, die herhaalde malen het archief bezocht en antwoorden op tal van vragen betreffende de geschiedenis van Groningen ontving.

Prof. dr. C. H. van Rhijn te Groningen, die inzage nam van enkele stukken betrekkelijk de Martinikerk van Groningen.

T. Zondag te Roden, die inzage nam van verscheidene stukken uit het Huisarchief Ewsum.

De *studenten*, die de colleges in palaeographie, diplomatiek enz. van den privaat-docent *dr. M. Schoengen* volgden, en als zoodanig een paar malen onder leiding van hunnen leermeester een aantal tevoren daartoe uitgezochte charters en handschriften kwamen bestudeeren.

P. A. Meilink, litt. cand. te Groningen, die inlichtingen ontving omtrent enkele in het Groningsche archief aanwezige cartularia.

Mr. S. Boltjes, notaris te Appingedam, die een onderzoek instelde naar de grenzen van twee beklemmingen onder Amsweer gelegen.

C. H. van Fenema, jur. cand. te Groningen, die herhaalde malen het archief bezocht, teneinde onderzoekingen in te stellen omtrent het recht van groot- en klein burgerrecht in Kampen. Hij bestudeerde daartoe ook h. s. s. ontvangen uit de Kon. Bibliotheek. Ter bestudeering van het schrift raadpleegde deze heer enkele zestiendeëeuwsche Groningsche stadsrekeningen.

L. de Vries Hzn. te Groningen, die inzage nam van verschillende Groningsche schuldprotocollen betrekkelijk den eigendom van een muur tusschen zijn huis in de Brugstraat en het daarnaast gelegen perceel.

H. J. Onnes te Beerta, die inzage nam van enkele protocollen uit het archief van het Vierkarspelen-Zijlvest.

J. H. Nieboer te Scheemda, die inlichtingen ontving over een grondpacht onder Scheemda.

W. H. L. Uges, litt. belg. docts. te Breda, die de oudste op het archief aanwezige documenten in de landstaal raadpleegde, teneinde na te gaan, welke specifiek Groningsche elementen daarin voorkomen.

Carl. S. Petersen te Copenhagen, die inzage nam van enkele archivalia betrekkelijk de geschiedenis van Denemarken.

IJ. Zijlstra te Assen, die verschillende inlichtingen ontving over de totstandkoming van de Semslinie.

Dr. W. Zuidema te Amsterdam, die onderzoekingen instelde over het geslacht Piccardt.

Mr. J. T. A. M. Wierdels te Nijmegen, die over het geslacht Papinck verschillende stukken raadpleegde.

Jan de Waard te Groningen, die inzage nam van de ledenlijst van het Goudsmedengild en van de registers op de Raadsresolutiën, ten behoeve van een door hem bewerkte studie over de penningen, geslagen ter gelegenheid van Groningens ontzet in 1672.

W. Meijer te 's Gravenhage, die verschillende kronieken, raadsresolutiön, verbalen van Syndici enz betrekkelijk de verhouding van Groningen tot de Emder Synode van 1568 tot 1571 raadpleegde.
Den heer *Meijer* werden later nog inlichtingen omtrent deze aangelegenheid toegezonden.

Dr. H. Reimers te Aurich, die verschillende stukken betrekkelijk Ubbo Emmius raadpleegde.

Dr. phil. Conrad Borchling te Göttingen, die inzage nam van verschillende manuscripten van het Oost-Friesche landrecht van graaf Edzard.

Ds. P. H. Meeuwenberg te Slochteren, die verschillende stukken raadpleegde over de geldigheid van eene stem in de collatie van Schildwolde.

Prof. dr. P. H. Schoute te Groningen, die een onderzoek instelde in de archieven van Curatoren der Groningsche Hoogeschool en van den Academischen Senaat, ten einde eene briefwisseling op te sporen, gevoerd naar aanleiding van de benoeming van *J. Bernouilli* tot hoogleeraar te Groningen.

H. A. de Joncheere, inspecteur der directe belastingen te *Hoogezand*, die inzage nam van enkele Bulletins des lois van 1810.

W. Boutelje, secretaris der Joodsche Gemeente te *Groningen*, die inlichtingen ontving over de oprichting van eene Joodsche gemeente en over de geschiedenis der Israëlieten te Groningen.

Dr. F. G. Groneman te Groningen, die inlichtingen ontving over enkele punten van de oudste geschiedenis van Groningen en verschillende Drentsche Volksalmanakken raadpleegde.

J. C. A. Uden Masman te Groningen, die inlichtingen vroeg omtrent oude lijfrentebrieven en afschriften verkreeg van enkele dezer in het Groningsch Archief aanwezige brieven.

J. Meijer te Tripscompagnie, die een onderzoek instelde naar een 18e-eeuwsche verzegeling, verleden voor den richter van Scharmer.

IX. *Uitkomst van de bemoeiingen met gemeente- en waterschapsarchieven.*

Het voornemen, in mijn vorig jaarverslag medegedeeld, betreffende de overbrenging in 1904 van het gedeelte oud-archief der stad Groningen, thans nog ten raadhuize bewaard, naar het onder mijn beheer staande archiefdepôt, is door verschillende omstandigheden niet kunnen worden verwezenlijkt. Het staat thans op de agenda van het jaar 1905.

Van het bestuur van het waterschap Vierburen te Spijk, tot hetwelk ik mij bij schrijven van 22 Januari 1903 had gericht, het bestuur in overweging gevende de nog onder het bestuur berustende registers en stukken van het voormalig Dijkrecht de Vierburen te willen voegen bij het reeds in het Rijksarchiefdepôt te Groningen geplaatste overige archief van genoemd Dijkrecht, mocht ik ook in 1904 niets als een volhardend stilzwijgen bespeuren.

De heer *P. H. Meekhoff Doornbosch* te *Baflo*, aan wien door het hoofdbestuur van het waterschap Hunsingo was opgedragen het maken van een uitvoerigen Catalogus van den inhoud van de oude Zijlvestenij- en Dijkrechtarchieven onder dat hoofdbestuur berustende (zie den in 1901 door mij uitgegeven Catalogus der Inventarissen van de Archieven der voormalige Zijlvestenijen en Dijkrechten in de prov. Groningen, blz. 283—350), wendde zich tot mij met het verzoek bij het tot stand brengen van zijn werk voorlichting en hulp te mogen genieten van den adjunct-

commies aan het archief, *Mr. P. G. Bos*. Volgaarne heb ik aan dat verzoek voldaan en den adjunct-commies verlof gegeven ook in de diensturen den heer *Doornbosch* behulpzaam te zijn.

Als resultaat van dien gemeenschappelijken arbeid is in de maand Februari van het jaar 1905 verschenen het nauwkeurig bewerkte, 468 bladzijden groote werk getiteld: „Catalogus der archieven van de verschillende Zijlvestenijen en Dijkrechten welke thans het waterschap Hunsingo vormen".

Groningen, 24 Februari 1905.

De Rijksarchivaris in Groningen,

J. A. Feith.

Inventaris van de Huisarchieven Menkema en Dijksterhuis.

INLEIDING.

De familie Lewe van Nijenstein schonk in 1902 — als erfgenaam van Jhr. Gerhard Alberda van Menkema en Dijksterhuis († 22 April 1902) — aan het Rijksarchief te Groningen een zevental kisten, benevens een loketkast, waarin een groot aantal stukken, die te zamen de archieven vormden van de verschillende bewoners der kasteelen Menkema en Dijksterhuis, waarvan de laatste met Jhr. Alberda was gestorven.

Korten tijd nadat deze stukken waren aangekomen, begonnen de heer Rijksarchivaris en ik met een voorloopige schifting; toen deze was voltooid, werd de verdere bewerking, alsmede het ineenzetten van den inventaris, aan mij opgedragen. Bij dezen arbeid mocht ik bij voortduring belangstellende medewerking van Mr. Feith ontvangen.

Aan de vriendelijke opmerkingen van Jhr. Mr. J. F. Lewe van Nijenstein te Amsterdam heb ik het te danken, dat tal van kleine onnauwkeurigheden en onjuistheden werden weggenomen.

De vraag kan opkomen, waarom hier gesproken wordt van één huisarchief van twee kasteelen en niet van een archief Menkema en een archief Dijksterhuis.

Hierop kan worden geantwoord, dat deze beide burchten nu eens weer samen in een hand, dan weer in het bezit van verschillende leden der familie Alberda waren, zoodat volledige scheiding eigenlijk zoogoed als onmogelijk was en in elk geval tot niets zou hebben gediend.

Van een vroegere ordening was in de massa, zooals die op het Rijksarchief kwam, zeer weinig te bemerken. In de loketkast, waarin een zeer groot aantal charters waren geborgen, was nog een spoor van regelmaat te bespeuren, maar de klaarblijkelijk hier gevolgde orde was zoo slecht volgehouden, dat zij niet weer te herstellen viel, terwijl zij bovendien nog een niet volgbaar richtsnoer zou geweest zijn.

De heeren Alberda — en evenzeer de andere families, wier archieven gedeeltelijk in dezen inventaris zijn opgenomen — waren, zooals talrijke adellijke families te platten lande, redger of grietman, overste schepper van eene zijlvestenij, administreerend kerkvoogd van verschillende kerken in hunne omgeving enz. Een groot aantal stukken — door hen in hunne qualiteit ontvangen of opgemaakt — zijn onder hen blijven berusten, hoewel zij niet tot het familie-archief behoorden. Deze stukken zijn daarom gebracht onder de rechterlijke archieven en onder de zijlvestenij-archieven, die reeds in het Rijksarchief werden bewaard, of zij zijn, als kerkelijke archieven, afzonderlijk geïnventariseerd.

Niet alle stukken echter, door iemand in qualiteit opgemaakt en ontvangen, dienden uit het familie-archief te worden verwijderd. Een lid der Staten-Generaal b.v. ontvangt als zoodanig afschriften van besluiten, waarvan de origineelen in het archief der Staten zelf blijven berusten. Een afschrift als hier bedoeld is, komt dan in het persoonlijk archief van een bepaald lid der familie „in qualiteit van lid der S.-G."

Deze scheiding — in qualiteit en als particulier -- is het geheele archief door volgehouden bij verschillende leden der familie Alberda en de daaraan verwante families. De aanstellingen tot ambten zijn beschouwd als een onderdeel — schoon afzonderlijk verantwoord — van de ingekomen stukken bij den desbetreffenden persoon als particulier ingekomen, niet als stukken in qualiteit ontvangen. De stukken bij een bepaald persoon ingekomen of door hem opgemaakt als collator, zijn niet bij elkaar gebracht tot archieven van afzonderlijke collaties: het zijn geen van alle stukken, die bestemd waren om in het archief van „den collator" als zoodanig te blijven berusten, maar grootendeels afschriften van stukken of concepten, die bestemd waren als leggers tot persoonlijk gebruik van den collator.

De groep *a.* „Persoonlijk" is weer onderverdeeld in de volgende groepen:

1°. Ingekomen stukken.
2°. Aanstellingen enz.
3°. Uitgaande stukken.
4°. Familieaangelegenheden.
5°. Contracten van correspondentie.
6°. Vermogensaangelegenheden.
7°. Bestekteekeningen.
8°. Processen.

Deze indeeling, die door bijkomende omstandigheden niet overal streng kon worden volgehouden, behoeft weinig verklaring.

De aanstellingen vormen een afzonderlijke afdeeling, omdat hieruit kan worden gezien, welke ambten alzoo door een bepaald persoon zijn bekleed, zoodat een overzicht van zijne werkzaamheden kan worden verkregen. Dat de contracten van correspondentie afzonderlijk genoemd zijn, vindt zijne reden hierin, dat het mij gewenscht voorkwam in den inventaris ook eenigermate de aandacht te vestigen op de daarin vervatte, in de achttiende eeuw zooveel voorkomende praktijken.

De groep *b*: „In qualiteit" is onderverdeeld naar de verschillende ambten, welke door den persoon, wiens archief werd opgegeven, waren bekleed.

Onder de afdeeling „Vermogensaangelegenheden" sub *a* zal men niet vinden gesproken van aankomsttitels van zakelijke rechten op onroerende goederen, noch van eigendomsrechten van onroerende goederen.

Dit komt, omdat ik het volkomen eens ben met de opmerking van Mr. J. C. Overvoorde in Nederlandsch Archievenblad 1900—1901, blz. 145. Aankomsttitels toch van onroerende goederen enz. kunnen niet tot het „persoonlijk archief" van den eersten kooper worden gebracht. Evengoed als zij voor den eersten kooper de aankomsttitels zijn, zijn zij voor den volgenden bezitter de titels, waarmede deze zijn eigendom verdedigt. Er moet, zooals Mr. Overvoorde het uitdrukt, vooral nadruk worden gelegd op het tastbaar verband tusschen die stukken en de bezittingen zelf. Die bezittingen moeten op den voorgrond staan en daarom heb ik in de 6e, 7e, 8e, 9e en 10e afdeeling al dergelijke aankomsttitels bij elkaar gevoegd en ze gerangschikt naar de plaatsen, waar de onroerende goederen liggen. Onder deze afdeeling zijn ook gebracht de processen, die over zakelijke rechten of over den eigendom dier onroerende goederen of rechten hangen; hebben de processen betrekking op eenig persoonlijk recht, dan zijn zij gebracht onder het persoonlijk archief van eischer of verweerder.

Een zelfde gedachte, als hier is gevolgd, moet echter ook gelden voor huwelijkscontracten, voor boedelscheidingen, voor testamenten. Deze acten toch zijn niet alleen van belang voor degenen, die ze hebben opgemaakt, maar ook voor hunne rechtsopvolgers.

Behalve deze theoretische gronden echter zijn er nog redenen van practischen aard, die mij de hier toegepaste methode doen verkiezen boven die, welke bij vroeger bewerkte familiearchieven is gekozen. Gesteld, een eigendomsbewijs wordt gebracht tot het ar-

chief den eersten kooper onder de Alberda's en men is zoo gelukkig tegelijk met dit bewijs alle vroegere aankomsttitels van dit bepaalde goed bij elkaar te vinden, die dan ook onder het persoonlijke archief van dien bepaalden Jhr. Alberda worden gebracht. Maar is het altijd gemakkelijk, al die vroegere aankomstbrieven bij elkaar te vinden? Ontbreekt daar nooit een schakel tusschen, zijn namen van kooper en verkooper, is de omschrijving der grenzen in het stuk altijd nauwkeurig uitgedrukt? Immers neen. En het gevolg hiervan? Dat men, naast de stukken, die dan wel onder een bepaald lid der familie kunnen worden gebracht, een veel grooter aantal krijgt van stukken, waarmede dat niet het geval is. Gevolg hiervan is ongewenschte versnippering. Een van de practische doeleinden immers, die men met de samenstelling van een inventaris van een familie-archief wil bewerken, is, dat klaarheid kan worden verkregen omtrent den toestand van het familie-eigendom. En deze klaarheid valt immers gemakkelijker te verkrijgen, wanneer men in eene afdeeling alle aankomsttitels bij elkander aantreft, dan dat men onder tal van afdeelingen moet trachten te vinden, wat men zoekt.

Eveneens op praktischen grond meen ik de aanwezigheid van afdeelingen als huwelijkscontracten, boedelscheidingen enz. te kunnen verdedigen. Het is waar — wanneer wij nu de theoretische overweging, eenige regels vroeger gegeven, achterwege laten — op sommige huwelijkscontracten enz. staat in dorso de naam van den bezitter van dat stuk aangegeven; hetzij dat het een der partijen zelf is, hetzij een der getuigen. Maar dat is slechts bij uitzondering het geval. En moet er dan in andere gevallen maar naar worden geraden? Moet dan een dergelijk contract maar onder het hoofd van een der partijen worden gebracht? En hoe te handelen wanneer er meer contracten aanwezig zijn, zonder dat op een van alle op voldoende wijze zijne herkomst aangegeven staat?

Het schijnt mij verkieslijker, de vraag omtrent de meerdere of mindere zekerheid te ondervangen, door een algemeene afdeeling te maken, waaronder in chronologische volgorde alle huwelijkscontracten zijn te vinden. Voor testamenten geldt hetzelfde. Een testament kan, het is waar, tot den boedel van den erflater behooren, als zijnde „eene akte, houdende de verklaring van hetgeen „iemand wil, dat na zijnen dood zal geschieden." Nu zijn er testamenten — zij het dan afschriften — waarvan uitdrukkelijk blijkt, dat zij zeer bepaald behooren niet tot den boedel van den erflater. Deze moeten dus elders worden geplaatst. Gevolg hiervan is weer gebrek aan uniformiteit. Boedelscheidingen kunnen worden gebracht tot een der partijen, maar meestal

moet hier waarschijnlijkheid treden in plaats van zekerheid. Hetzelfde kan voor inventarissen gelden.

Bij al deze stukken treedt als practisch belang het meest op den voorgrond het doen van genealogische naspeuringen. Deze kunnen nu het gemakkelijkst en volledigst worden verricht, wanneer men ze alle in chronologische volgorde onder een hoofd bij elkander plaatst.

De inhoud dezer stukken is in zeer verkorten vorm opgegeven. De regestvorm is niet gekozen, omdat dit hier niet anders dan noodelooze omhaal zou zijn.

Bij de samenstelling der overige afdeelingen hebben ook vooral practische overwegingen voorgezeten. In de veertiende afdeeling zijn ongetwijfeld stukken aanwezig, die onder het persoonlijk archief, afdeeling „Ingekomen stukken", van een bepaald lid der familie konden zijn gebracht. Maar dan zouden ze daar zijn begraven, terwijl de stukken, die geen bepaald onderdak zouden hebben kunnen vinden, van de andere zouden gescheiden zijn en in een algemeene afdeeling zouden zijn ondergebracht.

De vijftiende en zestiende afdeeling zouden hier niet moeten zijn opgenomen, wanneer voor een familie-archief geheel dezelfde regels golden als voor het archief van eene corporatie.

Het verband echter met de familie spreekt bij stukken als de in deze afdeelingen voorkomende, sterk; de door de familieleden vervaardigde academische proefschriften, de schoolboekjes enz. te hunnen gebruike samengesteld, de poëzie-albums en teekencahiers door hen met verzen en teekeningen voorzien, behooren mijns inziens in een *familie*-archief niet oneigenaardig tehuis.

Ten slotte nog dit. Bij de namen der families Alberda, Gruijs, Lewe, de Hertoghe e. a., namen, die schier op elke bladzijde van dezen inventaris voorkomen, heb ik niet telkens den adelijken titel vermeld. Ik achtte dit een noodelooze verstoring voor den lezer. Wel vermeldde ik den titel, wanneer er sprake was van een niet-Groningsche familie.

Ik meen hiermede voldoende te hebben toegelicht de wijze, waarop ik bij het bearbeiden van dezen inventaris ben te werk gegaan. Hare samenstelling wijkt af van de tot dusverre op het Groningsch Archief bij familie-archieven gevolgde werkwijze; ik hoop, dat deze afwijkingen uit theoretisch oogpunt niet te zeer mogen worden veroordeeld, dat zij, in practisch opzicht, het gebruik van den inventaris mogen vergemakkelijken.

Groningen, April 1904.

P. G. Bos.

INVENTARIS.

EERSTE AFDEELING

bevattende de stukken, welke geacht kunnen worden te behooren tot de archieven van bepaalde personen.

FAMILIE ALBERDA.

I.

MELLO ALBERDA VAN MENKEMA

Geb. 15 November 1642 † 3 Juli 1698, zoon van Reint Alberda († 4 Februari 1653) en Habina Ubbena († 25 Juli 1669), gehuwd 18 Februari 1664 met Susanna Tamminga geb. 26 April 1646, † 26 April 1680, dochter van Onno Tamminga en Elizabeth Rengers van Luidema.

a. Persoonlijk.

Aanstellingen enz

1. Commissiebrief met proces-verbaal van eedsaflegging als Raad der Admiraliteit van Amsterdam 1672. 1 charter.

Familieaangelegenheden.

2. Décharge uit de voogdij aan Egbert Clant, Mello Alberda en Gerrijt Blencke, boekhouder der West-Indische compagnie, gegeven door den heer van Luidema. 1699. 1 charter.

Contracten van correspondentie.

3. Contract van correspondentie over de Ommelander ambten aangegaan tusschen Mello Alberda en Onno Tamminga van Bellingeweer. (met bijlage) 1671. 2 stukken.

b. In qualiteit.

Als President van Gedeputeerden van Stad en Lande.

4. Resolutie van gecommitteeerden der Ommelanden in zake eenige moeilijkheden, ontstaan door het verleenen van hulp aan Mello Alberda, president van Gedeputeerden, bij het gevangen nemen van een genoemden heer lastig vallenden persoon. 1668. 1 stuk.

II.

WILLEM ALBERDA OP 'T ZAND,

Geb. 1632 † 11 October 1702, broeder van Mello Alberda (no. I), ongehuwd.

5. Verleening van rechten aan Willem Alberda door procureur, receveur enz. van de Universiteit van Orleans. 1655, 1 charter.

III.

WILLEM ALBERDA VAN GODLINZE, later VAN DIJKSTERHUIS,

Geb. 1675 † 19 November 1721, zoon van Mello Alberda (no. I), gehuwd 1° (20 November 1703) met Margaretha Josina Horenken van Dijksterhuis († 1705), dochter van Gerhard Horenken en Bouwina Clant en 2° (24 Juli 1716) met Clara Alberda van Eenum, douairière Jarghes, vrouwe van Tackenborg, dochter van Reint Alberda van Eenum.

a. Persoonlijk.

Aanstellingen, enz.

6. Aanstelling van Willem Alberda tot Raad van Admiraliteit te Harlingen door de Staten-Generaal. 1715. 1 charter.

Contracten van correspondentie.

7. Contract van correspondentie over de ambten en emolumenten in Halfamsteradeel tusschen Willem Alberda, heer van Dijksterhuis en Unico Allard Alberda, heer van Menkema. 1708. 1 charter.

8. Contract van correspondentie over de ambten en emolumenten in Halfamsteradeel tusschen Willem Alberda, heer van Dijksterhuis, Unico Allard Alberda, heer van Menkema en Berent Coenders, heer van Luidema. 1710. 1 charter.

Vermogensaangelegenheden.

9. Stukken betreffende bonghaver en dekenlammeren te Uithuizen en Uithuizermeeden. Begin 18e eeuw. 1 bundel.

10. Lijsten van aankomsttitels van bezittingen en rechten, behoorende bij het huis ten Dijke, eigendom van Willem Alberda. ± 1718. 2 stukken.

11. Quitantie van Leevy Sijmons voor Willem Alberda wegens verkoop van een aantal juweelen cieraden. 1706. 1 stuk.

12. Stukken betreffende eene tusschen Gerhard Horenken en Willem Alberda van Dijksterhuis aangegane ruiling van goederen, rechten en gelden. 1706—1709. 1 dossier.

13. Afrekening en wederzijdsche décharge tusschen Gerhard Horenken en Willem Alberda van Dijksterhuis wegens wederzijds geruilde goederen, rechten en gelden. 1709. 1 charter.

14. Quitantiën voor Willem Alberda van Dijksterhuis wegens betaling van gedeelten koopschat van Warfumborgh. 1708—1711. 3 stukken.

Processen.

15. Stukken in het proces in revisie tusschen Willem Alberda en Maurits Clant van Hankema over de wettigheid van den verkoop van het huis Hankema cum ann. 1704—5. 1 dossier.

16. Stukken in het proces van een aantal ingezetenen van Westernieland contra den schatbeurder van Pieterburen over

de betaling van achterstallige extraordinaris verpondingen 1708—9. 1 dossier.

17. Stukken in het proces van Willem Alberda tegen J. Polman van Godlinze over de betaling van de helft van het orgel in de kerk te Godlinze. 1715—16. 1 dossier.

18. Stukken van verschillende processen, voortvloeiende uit den verkoop van de borg Rengerda te Godlinze, de slijting van dijkrechten te Godlinze en Spijk, de slijting van redgerrechten in de Vierburen, de benoeming van een schatbeurder in het karspel Godlinze, in welke processen Willem Alberda als vroegere eigenaar is betrokken. 1711—1723. 6 dossiers in 1 bundel.

19. Stukken in het proces van den ontvanger H. J. Gruys tegen Willem Alberda over het niet betalen van het provinciale contingent der vrijwillige verkooping van „de borch Oosterhuisen" te Eenrum. 1720—21. 1 dossier (onvolledig).

b. In qualiteit.

Als lid van verschillende colleges van Provinciaal bestuur.

20. Besluiten van den Stadhouder Hendrik Casimir betreffende de in Stad en Lande te heffen aequivalenten. 1693. 2 stukken.

21. Staatsresolutiën betreffende het bedienen van verschillende ambten door paapsgezinden, mennonieten enz. 1679, 1685, 1695.

22. Rapport der Heeren Gecommitteerden van Stad en Lande tot de Noorder- en andere ingedijkte landen. Begin 18e eeuw. 1 stuk.

23. Extracten uit de besognes der Heeren Gecommitteerden tot de dijken cum plena, inzonderheid betreffende de dijken van Westernieland, Pieterburen enz. 1718—1721. 1 bundel.

24 Aanteekeningen over het aandeel in de aequivalenten door heeren Gedeputeerde Staten in 1719—1721 genoten. 2 stukken.

Als lid der Staten-Generaal.

25. Rapporten, missives, placcaten en andere gedrukte en geschreven stukken, ingekomen bij Willem Alberda als lid der Staten-Generaal. 1663—1720. 1 pak.

Als redger.

26. Overeenkomst gesloten tusschen een aantal eigenaren van jurisdictiën over het straffen van misdadigers. Begin 18e eeuw. 1 stuk.

IV.

CLARA ALBERDA VAN EENUM, DOUAIRIÈRE ALBERDA VAN DIJKSTERHUIS.

(Zie nº. III).

Vermogensaangelegenheden.

27. Quitantiën van dood- en begrafeniskosten van Willem Alberda van Dijksterhuis. 1721—22. 1 pak.

28. Quitantiën wegens rekeningen van huishoudelijken aard. 1722. 1 pak.

29. Quitantiën wegens de verteringen door de landdags-comparanten in Maart gemaakt op kosten van Clara Alberda van Dijksterhuis. 1723. 1 pak.

V.

UNICO ALBERDA VAN MENKEMA,

Geb. 18 April 1676, † 6 Sept. 1714, zoon van Mello Alberda (nº. I), gehuwd (13 Sept. 1701) met Everdina Cornera van Berum, geb. 1678, † 3 Dec. 1751, dochter van Bernard van Berum en Wendela Cunera Ubbena.

Ingekomen stuk.

30. Besluit van den Ommelander landdag, Unico Allard Alberda, als nieuwen heer van Menkema tot de bediening der hooge ambten te admitteeren. 1700. 1 stuk.

Contracten van correspondentie.

31. Contract van correspondentie over de ambten en emolumenten in Halfamsteradeel tusschen Gerhard Horenken van Dijksterhuis en Willem Alberda ter eene en Onno Tamminga van Alberda en Unico Alberda van Menkema ter andere zijde. 1699. 1 charter.

32. = n°. 31. 1700. 1 charter.

33. = n°. 31. 1701. 1 charter.

34. Contract van correspondentie over de ambten en emolumenten in Halfamsteradeel tusschen Willem Alberda van Dijksterhuis ter eene en Unico Allard Alberda van Menkema ter andere zijde. 1708. 1 charter.

35. = n°. 34. 1710. 1 charter.

VI.

EVERDINA CORNERA VAN BERUM, DOUAIRIÈRE UNICO ALLARD ALBERDA VAN MENKEMA.

(Zie n°. V).

a. Persoonlijk.

Ingekomen stukken.

36. Brieven ingekomen bij Everdina Cornera van Berum, douair. U. A. Alberda van Menkema. 1736. 1 pak.

Vermogensaangelegenheden.

37. Regeling met J. B. Writzers gemaakt over de waarneming van het ambt van gecommitteerde. 1717. 1 stuk.

38. Afrekeningen tusschen E. C. van Berum douair. Alberda van Dijksterhuis en Dr. Adriani betreffende o. a. de aequivalenten en de waarneming van ambten. 1718—1737. 1 pak.

39. Afrekeningen met den geconstitueerden redger van Adorp en Harssens wegens de ontvangsten en uitgaven van den voor E. C. van Berum douair. Alberda van Dijksterhuis bedienden rechtstoel. 1736—37, 1739—40, 1744. 2 stukken.

40. Stukken betreffende de slijting van het redgerrecht van Obergum, Saaksumhuizen en Maarslacht c. a. door den geconstitueerde van E. C. van Berum douair. Alberda van Dijksterhuis. 1736—37. 1 dossier.

41. Aanteekeningen betreffende de ontvangst van de rechtstoelen van Usquert en Uithuizen. 1714—1745 (met lacunes). 1 pak.

42. Breukcedulen met daarbij behoorende afrekeningen van de schouwingen van wegen, straten, tochten, pompen, uitwateringen enz. te Uithuizen en Uithuizermeeden. 1720—1747. 1 pak.

43. Breukcedulen van de schouwingen en afrekeningen met E. C. van Berum douair. Alberda van Dijksterhuis betreffende 1°. den dijk, 2°. den weg van het Oosteinde, 3°. den weg van het Westeinde, 4°. de vonders, 5°. het bonghaver- en dekenlammergeld, alles te Usquert. 1743—1745. 1 pak.

Processen.

44. Rechtsgeleerd advies in een geschil tusschen E. C. van Berum douair. Alberda van Dijksterhuis en haren schoonzoon C. F. von Wartensleben over het huwelijkscontract. 1736 (met bijlage). 2 stukken.

b. In qualiteit.

Als collatrice van Breede.

45. Adres van E. C. van Berum douair. Alberda van Dijksterhuis als collatrice van de Breede over het vacant houden van de predikantsplaats aldaar (met apostille). 1728. 1 stuk.

Als collatrice van Uithuizen.

46. Beroepingsbrief van Conradus Appelius tot predikant te Uithuizen (afschrift). 1744. 1 stuk.

47. Kondigcedul, uitgevaardigd door E. C. van Berum douair. Alberda van Dijksterhuis betrekkelijk het schouwen van kerkevonders. 1716. 1 stuk.

VII.

GERHARD ALBERDA VAN MENKEMA EN DIJKSTERHUIS.

Geb. 30 Juli 1905, † 30 Nov. 1784, zoon van Willem Alberda (n°. III) en Margaretha Josina Horenken; gehuwd (22 Nov. 1725) met Susanna Elisabeth Alberda van Menkema, geb. 17 April 1707, † 18 Maart 1744, dochter van Unico Allard Alberda van Menkema (n°. V).

a. Persoonlijk.

Ingekomen stukken.

48. Brieven ingekomen bij G. Alberda van Menkema en Dijksterhuis. 1721—1784. 1 pak.

Aanstellingen enz.

49. Aanstelling van G. Alberda van Menkema en Dijksterhuis tot lid van den Raad van State door de Staten-Generaal. 1735. 1 charter.

50. Aanstelling van G. Alberda van Menkema en Dijksterhuis tot Raad van de Admiraliteit te Amsterdam door de Staten-Generaal. 1743. 1 charter.

51. Aanstelling van G. Alberda van Menkema en Dijksterhuis tot Raad van de Admiraliteit te Harlingen door de Staten-Generaal. 1745. 1 charter.

52. Aanstelling van G. Alberda van Menkema en Dijksterhuis tot Raad van de Admiraliteit te Harlingen door de Staten-Generaal. 1764. 1 charter.

Uitgaande stukken.

53. Concept van een brief aan prinses Anna, z. j. 1 stuk.

Familieaangelegenheden.

54. Quitantiën betreffende de opleiding en het verblijf van den jonker Unico Allard Alberda in 's-Gravenhage. 1736—1740. 1 pak.

55. Rekening van reiskosten en reisverhaal van iemand, die door G. Alberda van Menkema en Dijksterhuis naar Leiden gezonden is, naar aanleiding van de ziekte van diens zoon Unico Allard. 174... 1 stuk.

56. Afrekening van de administratie door G. Alberda van Menkema en Dijksterhuis voor zijne schoonmoeder E. C van Berum douair. Alberda van Menkema. 1728—1746. 1 pak.

57. Décharge uit de voogdij aan G. Alberda van Menkema en Dijksterhuis, M. Alberda en Wilh. Beckeringh, door Susanna Johanna Alberda en Johanna Susanna Alberda, bijgestaan door haar echtgenoot Daniël Onno d'Hertoghe. 1745. 1 charter.

58. Stukken betreffende de begrafenis enz. van Wendelina Cornera von Wartensleben, geb. Alberda van Menkema († 22 Februari 1746). 1746. 1 bundel.

59. Stukken betreffende de nalatenschap van W. C. von Wartensleben, geb. Alberda van Menkema, en de geschillen daarover ontstaan tusschen G. Alberda van Menkema en zijnen zwager C. F. graaf von Wartensleben. 1747—1749. 1 bundel.

60. Stukken betreffende de administratie door G. Alberda van Menkema en Dijksterhuis voor zijn zwager C. F. graaf von Wartensleben gevoerd. 1746—1754. 1 bundel.

61. Quitanties van de kosten van begrafenis en laatste ziekte van E. C. van Berum, douair. Alberda van Menkema. 1751. 1 dossier.

62. Opgave der begrafeniskosten van Everdina Cornera du Tour, geb. Alberda († 2 Nov. 1753) 1753. 1 stuk.

63. Overeenkomst tusschen David Constantin baron du Tour en de familie Alberda over de nalatenschap van wijlen E. C. du Tour geb. Alberda. 1754. 1 charter.

64. Goedgekeurde rekening der administratie door G. Alberda van Menkema en Dijksterhuis gevoerd over de goederen der minderjarige kinderen van Edzard Willem Lewe, 1760—1776, 1 stuk.

N.B. E. W. Lewe was gehuwd met Margaretha Josina Alberda, dochter van G. Alberda van Menkema en Dijksterhuis.

Contracten van correspondentie.

65. Contracten van correspondentie betreffende de bediening van verschillende commissiën en ambten, aangegaan door G. Alberda van Menkema en Dijksterhuis en verschillende Ommelander heeren. 1728—1745. 1 pak.

Vermogensaangelegenheden.

66. Staten van afrekening met G. Alberda van Menkema en Dijksterhuis van de opkomsten der rechtstoelen van Pieterburen, Eenrum en Huizinge. 1722—1742. 1 bundel.

67. Rekeningen van den Secretaris Adriani wegens de door hem voor G. Alberda van Menkema en Dijksterhuis gevoerde administratie, meerendeels betreffende de uitoefening van openbare ambten. 1730—1745. 1 bundel.

68. Stukken betreffende de voordeelen uit het bekleeden van onderscheidene ambten voortspruitende. 1746—1749. 1 bundel.

69. Afrekening met geconstitueerde redgers en scheppers wegens de ontvangsten der door hen voor G. Alberda van Menkema en Dijksterhuis bekleede rechtstoelen en schepperijen. 1736—1784. 1 pak.

70. Stukken betreffende de slijting van onderscheidene redgerrechten in de Ommelanden door G. Alberda van Menkema en Dijksterhuis en de daarbij ontstane moeilijkheden. 18e eeuw. 1 pak.

71. Afrekeningen wegens de opbrengst van eenige rechtstoelen. 1784. 3 stukken.

72. Overeenkomst gesloten tusschen G. Alberda van Menkema en Dijksterhuis en zijn zwager D. O. d'Hertoghe van Feringa over de vergraving en exploitatie der veenen onder Grootegast. 1753. 1 charter.

73. Reedercedullen voor de aandeelen, welke G. Alberda van Menkema en Dijksterhuis bezat in de schepen, genaamd: „het Huis ten Dijke", „het Huis Verhildersum" en „de Ommelanden". 1762—1763. 1 omslag.

74. Register van verzegelde rentebrieven behoorende aan G. Alberda van Menkema en Dijksterhuis. 1759—1781. 1 stuk.

75. Staatboek der bezittingen van G. Alberda van Menkema en Dijksterhuis. 1778—1784. 1 deel.

76 Gequiteerde rekeningen voor G. Alberda van Menkema en Dijksterhuis. 1729—1784. 1 pak.

Bestekteekeningen enz.

77. Ontwerp van tuin- en boschaanleg rondom Menkema. 1e helft 18e eeuw. 1 stuk.

Processen.

78. Stukken in een proces tusschen G. Alberda van Menkema en Dijksterhuis en zijne stiefmoeder Clara Alberda van Eenum douair. Alberda van Dijksterhuis, over de verdeeling van de nalatenschap van zijn vader. 1721—1730. 1 dossier.

79. Stukken in het proces tusschen G. Alberda van Menkema en Dijksterhuis en zijne stiefmoeder C. Alberda van Eenum, douair. Alberda van Dijksterhuis over het huis ten Dijke. 1725—1730. 1 dossier.

80. Stukken in het proces van Willem Hendriks nom. uxoris tegen G. Alberda van Menkema en Dijksterhuis in zake arrest wegens achterstallige landhuur. 1751—1755. 1 dossier.

81. Stukken betreffende het onbevoegd laten registreeren van eene aanteekening over de Schepperij van Schouwerzijl. 1755—1756. 1 dossier.

N.B. Hierin is G. Alberda van Menkema en Dijksterhuis partij.

82. Stukken van het proces in revisie tusschen G. Alberda van Menkema en Dijksterhuis eenerzijds en den praeses van de classis van de Marne en Pyrrhus Wilhelmus van Sijtzama in qualiteit als medecollator van Saaxumhuizen anderszijds over de waarde van een stem in de collatie van Saaxumhuizen. 1747—1749. 1 dossier.

N.B. In den origineelen pleitzak.

83. Stukken in het proces tusschen G. Alberda van Menkema en Dijksterhuis en Pyrrhus Wilhelmus en na diens dood F. O. van Sijtzama van Bellingeweer betreffende de carpmaking van een stem in de collatie van Saaxumhuizen. 1742—1764. 1 dossier.

84. Stukken in een proces tot uitoefening van het recht van gereserveerden eigendom door G. Alberda van Menkema en Dijksterhuis op eene behuizing in de Sledemennerstraat te Groningen. 1782—1783. 1 dossier.

85. Stukken in het proces van G. Alberda en Menkema en Dijksterhuis tegen Ipe Muntingh tot betaling eener geldsom. 1783. 1 dossier.

b. In qualiteit.

Als lid van de Staten van Stad en Lande.

86. Monsterrollen der landdagscomparanten namens de Ommelanden voor de jaren 1721, 1725, 1727, 1733, 1735, 1736, 1741, 1742, 1745, 1746. 7 deelen.

87. Declaratiën van advocaten voor G. Alberda van Menkema en Dijksterhuis wegens de monstering der afgevaardigden van het Hunsingo-kwartier. 1760 - 1763. 4 stukken.

88. Stukken betreffende de finantiën van Stad en Lande. 1750—1775. (Afschriften.) 1 bundel.

89. Rapporten, missives en andere, zoowel gedrukte als geschreven stukken, ingekomen bij G. Alberda van Menkema en Dijksterhuis, als lid van de regeering van Stad en Lande. 1724—1773. 1 pak.

Als lid van de Staten-Generaal.

90. Geloofsbrief voor G. Alberda van Menkema en Dijksterhuis als lid der Staten-Generaal namens de provincie Stad en Lande. 1765. 1 stuk.

91. Stukken ingekomen bij G. Alberda van Menkema en Dijksterhuis als lid der Staten-Generaal 18e eeuw. 1 pak.

Als President van de Hooge Justitiekamer.

92. Stukken betreffende de ontvangst van den Prins van Oranje als Stadhouder en Kapitein-Generaal van Stad en Lande. 1729. 2 stukken.

Als lid van de Kamer van Stad en Lande van de West-Indische Compagnie.

93. Stukken betreffende het beheer van de West-Indische Compagnie. 1749—1769. 1 pak.

Als curator van de Hooge School van Stad en Lande.

94. Stukken betreffende de moeilijkheden gerezen naar aanleiding van de leerstellingen door professor F. A. van der Marck te Groningen verkondigd. 1772. 1 omslag.

95. Extract uit de notulen van Curatoren der Academie van Stad en Lande. 1775—1776 1 pak.

Als collator van Eenrum.

96. Beroepingsbrief van Jan Metelerkamp tot predikant te Eenrum. 1735. (Afschrift.) 1 stuk.

Als collator van Huizinge.

97. Beroepingsbrief van Hendricus Blankstein tot predikant te Huizinge. 1752 (Concept.) 1 stuk.

98. Ordonnantie van G. Alberda, als unicus collator te Huizinge betrekkelijk de „temeraire ordres", welke door ds. Blankstein zijn uitgevaardigd over het afzonderlijk zitten in de kerk van mannen en vrouwen. 1771. 1 stuk.

Als collator van Pieterburen.

99. Beroepingsbrief van Rembr. De Cock tot predikant te Pieterburen. 1754. (Afschrift.) 1 stuk.

Als collator van Wierhuizen.

100. Beroepingsbrief van Henricus Stheeman tot predikant te Wierhuizen 1714. (Afschrift.) 1 stuk.

101. Beroepingsbrief van Rutger Adolph Benthem tot predikant te Wierhuizen. z. j. (Concept.) 1 stuk.

VIII.

UNICO ALLARD ALBERDA VAN MENKEMA EN DIJKSTERHUIS.

Geb. 1726, † 27 Augustus 1790, (zoon van Gerhard Alberda n°. VII), gehuwd (14 Mei 1762) met Christina Bentinck, geb. 1736, † 26 November 1815, dochter van Gosen Geurt baron Bentinck en Willemina Jeanne van Reede.

a. Persoonlijk.

Ingekomen Stukken.

102. Brieven ingekomen bij U. A. Alberda van Menkema en Dijksterhuis. 1761—1784. 1 pak.

Aanstellingen, enz.

103. Aanstelling van U. A. Alberda van Menkema en Dijksterhuis tot lid van den Raad van State door de Staten-Generaal. 1748. 1 charter.

104. = 103. 1772. 1 charter.

105. Aanstelling van U. A. Alberda van Menkema en Dijksterhuis tot lid van den Raad van Admiraliteit van Amsterdam, door de Staten-Generaal. 1757. 1 charter.

106. = 105. 1768. 1 charter.

107. Aanstelling van U. A. Alberda van Menkema en Dijksterhuis tot lid van den Raad van Admiraliteit in Friesland door de Staten-Generaal. 1782. 1 charter.

Correspondentie van U. A. Alberda van Menkema en Dijksterhuis met Prins Willem V.

108. Eene verzameling ingekomen brieven en concepten van uitgaande missives. 1785—1789. 1 bundel.

Familieaangelegenheden.

109. Verklaring van G. G. baron Bentinck en W. J. Bentinck, geb. barones Van Reede, over de jaarlijksche huwelijksgift aan hunne dochter Christina, gehuwd met U. A. Alberda van Menkema en Dijksterhuis. 1762. 1 stuk.

110. Stukken betreffende de opvoeding der kinderen van U. A. Alberda van Menkema en Dijksterhuis. 1778, 1784, 1785. 4 stukken.

Vermogensaangelegenheden.

111. Reedercedullen van aandeelen in onderscheidene schepen. 1761—1771. 1 pak.

112. Boek van ontvangsten en uitgaven van U. A. Alberda van Menkema en Dijksterhuis. 1755—1785. 1 deel.

113. Lijst van appel- en pereboomen, aanwezig op Dijksterhuis (met bijlage). z. j. 2 stukken.

114. Aanteekeningen betreffende den verkoop van roerende goederen op Dijksterhuis. 1785. 3 stukken.

115. Stukken betreffende de overteekening van eenige gedeelten van ommegangen in den rechtstoel van Uithuizen op U. A. Alberda van Menkema en Dijksterhuis. 1788—1789. 1 dossier.

116. Stukken betreffende de slijting van deelen in verschillende redgerrechten door U. A. Alberda van Menkema en Dijksterhuis. 1765—1789. 1 pak.

117. Afrekeningen en contracten over het bedienen van onderscheidene rechtstoelen in de Ommelanden door geconstitueerde redgers namens U. A. Alberda van Menkema en Dijksterhuis. 1765—1790. 1 pak.

118. Register van afrekeningen tusschen U. A. Alberda van Menkema en Dijksterhuis en Derk Hindriks wegens ontvangen collecte- en commiesgelden. 1762—1786. 1 deel.

119. Nadere afrekeningen wegens den opbrengst van eenige rechtstoelen. 1784—1789. 6 stukken.

Bestekteekeningen, enz.

120. Bestekken en voorwaarden van vertimmering en andere werken aan de borg Menkema, uitbesteed door U. A. Alberda van Menkema. 2e helft 18e eeuw. 3 stukken.

b. In qualiteit.

Als lid van de Staten van Stad en Lande.

121. Stukken ingekomen bij of opgemaakt door U. A. Alberda van Menkema en Dijksterhuis als lid van de Staten van Stad en Lande. 1787—1789. 1 bundel.

122. Aanteekeningen betreffende het beheer der provinciale financiën. 1755—1789.

Als lid van den Raad van State.

123. Rekening van reiskosten, vacatiën enz. van de heeren de Kempenaer en U. A. Alberda van Menkema en Dijksterhuis als gecommitteerden van den Raad van State wegens het visiteeren der fortificatiën enz. langs de Maze. 1772. 2 stukken.

Als gecommitteerde ter Admiraliteit van Amsterdam.

124. Brief (met bijlage) ingekomen bij U. A. Alberda van Menkema en Dijksterhuis als gecommitteerde ter admiraliteit van Amsterdam. 1757. 2 stukken.

Als lid van de Societeit tot inentinge van het jonge vee.

125. Naamlijst der inteekenaars in de Societeit tot inentinge van het jonge vee, opgericht te Groningen. 1769. 1 stuk.

Als redger.

126. Stukken betreffende het stranden van een schip op de kwelder te Uithuizen en de uitoefening van het strandrecht door U. A. Alberda van Menkema en Dijksterhuis. 1760. 1 dossier.

Als collator van Breede.

127. Beroepingsbrief van Conradus Meijer tot predikant op de Breede. 1757. (Afschrift.) 1 stuk.

128. Beroepingsbrief van Antonius Stenhuys tot predikant op de Breede. 1782 (Afschrift.) 1 stuk.

Als collator van Tinallinge.

129. Aanschrijving van U. A. Alberda van Menkema en Dijksterhuis, collator te Tinallinge aan Henrikus Sissingh, schoolmeester en koster aldaar, tot verbetering van diens onordelijk gedrag „en morsige woninge". z. j. (Concept.) 1 stuk.

Als collator van Uithuizen.

130. Beroepingsbrief van Joh. Franc. Buning tot predikant te Uithuizen. 1780. (Concept.) 1 stuk.

131. Stukken nopens het ergerlijk gedrag van monsieur Ploegman, organist te Uithuizen. 1783—1787. 1 bundel.

IX.

GERHARD ALBERDA VAN MENKEMA,

Geb. 31 Augustus 1764, † 7 Mei 1827 (zoon van Unico Allard Alberda van Menkema en Dijksterhuis n°. VIII), gehuwd 28 November 1789 met Elizabeth Anna d'Hertoghe van Feringa, geb. 13 Augustus 1765, † 24 Juni 1810, dochter van Daniel Onno d'Hertoghe van Feringa en Anna Habina Tjarda van Starkenborgh.

a. Persoonlijk.

Ingekomen stukken.

132. Brieven en andere stukken ingekomen bij G. Alberda van Menkema. 1791—1827. 1 pak.

Aanstellingen, enz.

133. Benoeming van G. Alberda van Menkema tot lid van het studentengezelschap: „Non datur ad Musas currere lata via". 1782. 1 stuk.

134. Bul door den Senaat der Groningsche Universiteit verleend aan G. Alberda van Menkema ten bewijze zijner promotie tot doctor in de rechtswetenschap. 1785. 1 charter.

135. Stukken betreffende de toelating van G. Alberda van Menkema als jonker ten landsdage. 1784—1790. 1 bundel.

136. Aanstelling van G. Alberda van Menkema tot meesterknaap van het jachtgericht van Stad en Lande door Willem V. 1789. 1 charter.

137. Aanstelling van G. Alberda van Menkema tot lid van den Raad van State door de Staten-Generaal. 1790. 1 charter.

138. Stukken betreffende de pogingen door G. Alberda van Menkema aangewend om te worden opgenomen in de Balije van de Ridderlijke Duitsche Orde van Utrecht. 1826—1828. 1 dossier.

Paspoorten.

139. Pas voor G. Alberda van Menkema om te reizen door de provincie Groningen, afgegeven door de Staten-Generaal. 1795. 1 stuk.

140. Permissie voor G. Alberda van Menkema, „oud regent dezer provincie", om zich voor eenigen tijd buiten de stad en hare jurisdictie te mogen begeven. 1798. 1 stuk.

141. Paspoort voor G. Alberda van Menkema. 1811. 1 stuk.

Uitgegane stukken.

142. Afschriften van brieven door G. Alberda van Menkema gericht aan J. Hora Siccama te Slochteren. 1815—1817. 7 stukken.

Familieaangelegenheden.

143. Gequitteerde rekeningen betreffende de begrafenis c. a. van U. A. Alberda van Menkema en Dijksterhuis. 1790. 1 stuk.

144. Quitanties wegens het maken van een rouwwapen voor U. A. Alberda van Menkema en Dijksterhuis. 1792. 3 stukken.

145. Rechtsgeleerd advies door Prof. H. J. Arntzenius en Mr. W. de Sitter uitgebracht in zake de verdeeling van de erfenis van Clara Alberda van Eenum. 1799. 1 stuk.

146. Stukken betreffende het al of niet verschuldigd zijn tot het betalen van eenige belastingen door de erven van mevrouw de Hertoghe van Feringa geb. Tjarda van Starkenborgh. 1799—1800. 1 dossier.

147. Stukken betreffende de onder-curateele-stelling van Edzard Unico de Hertoghe van Feringa. 1801. 4 stukken.

Vermogensaangelegenheden.

148. Rekening van ontvangst en uitgaaf van de exploitatie der veenen te Grootegast over het jaar 1825. 1 stuk.

149. Rekeningen wegens het beheer der goederen te Middelstewehr, nagelaten door mevrouw de Hertoghe van Feringa, overgelegd aan G. Alberda van Menkema. 1799—1821. 1 pak.

150. Stukken betreffende de afrekening van de kerken van Lutjegast en Grootegast met de erven mevrouw de Hertoghe van Feringa, geb. van Starkenborgh. 1801—1806. 1 bundel.

151. Lijsten der betalingen van bonghaver en dekenlammergeld te Usquert aan G. Alberda van Menkema. 1794—1801. 5 stukken.

152. Afrekeningen van den wedman Grimmius te Uithuizen met den heer Alberda van Menkema wegens onderscheidene zaken, het karspel betreffende, o. a. wegens het ontvangen stuivergeld der boelcedulen. 1792—1801. 1 pak.

153. Afrekeningen over het waarnemen van het redgerambt van Baflo c. a. door den geconstitueerden redger. 1793—1795. 2 stukken.

154. Opgave der voordeelen jaarlijks voortspruitende uit de gerechtigheden toebehoorende aan G. Alberda van Menkema. 1785—1796. 2 stukken.

155. Aanteekeningen betreffende de gerechtigheden toebehoorende aan G. Alberda van Menkema. 1826. 6 stukken.

156. Stukken betreffende een in 1528 door de steden Dordrecht, Haarlem, Delft, Leiden en Gouda gesloten losrente met Jr. Willem van Rennenberg en de daarover in later tijd ontstane moeilijkheden. Einde 16e en begin 17e eeuw. 2 charters en 5 stukken.

N.B. Deze rente is vererfd op Bendeleff van Inn- en Knip-huizen, de overgrootmoeder van Elisabeth Anna de Hertoghe van Feringa, echtgenoote van Gerhard Alberda van Menkema.

157. Quitantiën van huishoudelijken aard voor G. Alberd van Menkema. 1812 en 1813. 1 pak.

158. Staatboek der goederen van Elisabeth Anna Alber van Menkema, geb. de Hertoghe, afkomstig van hare moed 1799—1827. 1 deel.

Processen.

159. Stukken in een proces wegens vervolgingen doo Alberda van Menkema tegen diverse personen ingesteld we betaling van bonghaver en dekenlammerengeld. 1799. 1 bu

160. Stukken in het proces van G. Alberda van Men en G. J. Nienhuis over het betalen van geschenken va eigendom. 1801. 1 dossier.

Bestektcekeningen enz.

161. Twee bestekken wegens het maken van het verla het veen te Lutjegast. 1805. 2 stukken.

N.B. De uitbesteding geschiedt door de curatoren v de Hertoghe van Feringa.

162. Bestek, conditiën, teekening en kostenraming maken van een steenen boog over de gracht voor M 1814. 3 stukken.

163. Bestek en conditiën, waarop de volmachten bedijking van de kwelderlanden achter Uithuizen en a gedeelte van Uithuizermeeden in het openbaar, de eischenden gedenken aan te besteden het maken en le eenen kapitalen zeedijk en van een op- of vleugeld dijking van de voorschreven kwelderlanden. 1826. 1

b. In qualiteit.

Als lid van den Raad van State.

164. Extract uit het resolutieboek der stad Deventer, behelzende de beschrijving van het onbehoorlijk gedrag van den conrector Lindenhoff tegenover de Raden van State Stavenisse, Pou en Alberda. 1791. 1 stuk.

Als meesterknaap van het jachtgerecht van Stad en Lande.

165. Reglement op de jacht en visscherij in de provincie van Stad en Lande. (3e kwartaal 18e eeuw). Met bijlage.

Als opperhoutvester.

166. Stukken betreffende het uitoefenen der jacht door G. Alberda van Menkema ontvangen in zijne qualiteit van opperhoutvester. 1807—1809, 1816. 8 stukken.

Als lid van de Ringcommissie beoosten het Reitdiep.

167. Stukken ingekomen bij G. Alberda van Menkema als lid van de Ringcommissie beoosten het Reitdiep. 1810—1811. 4 stukken.

Als lid van het Provinciaal Collegie van Toezicht op de kerkelijke administratie der Hervormden.

168. Stukken ingekomen bij G. Alberda van Menkema als lid van het Provinciaal College van Toezicht op de kerkelijke administratie der Hervormden. 1820—1827. 1 pak.

Als collator van de Breede.

169. Stukken ingekomen bij G. Alberda van Menkema als collator van de Breede. 1811—1822. 8 stukken.

Als collator van Uithuizen.

170. Stukken ingekomen bij G. Alberda van Menkema als collator van Uithuizen 1815. 2 stukken.

171. Beroepingsbrief van Wilhelmus Janssonius tot predikant te Uithuizen. 1792. (Afschrift met bijlagen.) 4 stukken.

Als lid van het genootschap:
„Non datur ad Musas currere lata via."

172. Album societatis sub symbolo „Non datur ad Musas currere lata via". 1781—1783. 2 deelen.

X.

GOSEN GEURT ALBERDA VAN DIJKSTERHUIS,

Geb. 17 Mei 1766, † 20 Mei 1830, broeder van Gerhard (n°. IX), ongehuwd.

a. Persoonlijk.

Ingekomen stukken.

173. Brieven en stukken ingekomen bij G. G. Alberda van Dijksterhuis. 1788—1829. 1 pak.

Aanstellingen, enz.

174. Bul, door den Senaat der Groningsche Universiteit verleend aan G. G. Alberda van Dijksterhuis ten bewijze zijner promotie tot doctor in de rechtswetenschap. 1788. 1 charter.

175. Aanstellingen van G. G. Alberda van Dijksterhuis tot „président de l'Assemblée du canton de Winsum" gedurende het jaar 1812 door keizer Napoleon. 1812. (Met twee bijlagen.) 3 stukken.

176. Stukken betreffende de benoeming van G. G. Alberda van Dijksterhuis tot „chevalier de l'ordre impérial de la Réunion". 1812, 1816. 10 stukken.

Vermogensaangelegenheden.

177. Kasboek van ontvangsten en uitgaven van G. G. Alberda van Dijksterhuis. 1804—1809. 1 deel.

178. Boek van ontvang en uitgaaf van de boerderij, toebehoorende aan G. G. Alberda van Dijksterhuis. 1793—1830. 1 deel.

179. Afrekeningen wegens de opbrengst van verschillende rechtstoelen. 1791—1796. 1 pak.

180. Rekening van de schade, door opheffing van jurisdictie aan G. G. Alberda van Dijksterhuis bezorgd. (Begin 19e eeuw.) 1 stuk.

181. Stukken betreffende aan G. G. Alberda van Dijksterhuis toekomende gerechtigheden en collatiën. 1797. 1 bundel.

182. Advies van G. G. Alberda van Dijksterhuis aan Gedeputeerde Staten over het strandrecht van Eenrum, Pieterburen en Westernieland. ± 1815. (Concept.) Met retroacta. 6 stukken.

183. Stukken betreffende de pogingen in het werk gesteld door G. G. Alberda van Dijksterhuis en anderen tot volledig herstel der heerlijke rechten. 1820. 5 stukken.

184. Stukken betreffende de uitoefening van het recht van jacht en visscherij. 1794—1829. 11 stukken.

b. In qualiteit.

Als lid der Staten van Stad en Lande.

185. Rapporten, reglementen en andere (meerendeels gedrukte) stukken, ingekomen bij G. G. Alberda van Dijksterhuis, in zijne qualiteit als lid van de Staten van Stad en Lande. 1788, 1792, 1816, 1829. 1 pak.

Als lid van het Departementaal Bestuur van het departement Stad en Lande van Groningen.

186. Reglement over de heerlijke regten in het departement Stad en Lande van Groningen. 1807. 1 stuk.

187. Adres van het Departementaal bestuur van Stad en Lande van Groningen aan den Minister van Binnenlandsche Zaken van Zijne Majesteit den Koning van Holland. 1806. (Met bijlagen.) 25 stukken.

Als président de l'Assemblée du canton de Winsum.

188. Stukken ingekomen bij G. G. Alberda van Dijksterhuis als „président de l'assemblée du canton de Winsum". 1813. 1 pak.

189. Brief ingekomen bij de commissie van onderzoek nopens de gemeente-repartitiën in het kanton Winsum. 1814. 1 stuk.

Als secretaris van de kiesvergadering van de Tweede Afdeeling, gehouden te Onderdendam.

190. Kladnotulen der handelingen van deze kiesvergadering. 1803. 1 stuk.

Als Luitenant-Kolonel van den Landstorm.

191. Stukken ingekomen bij G. G. Alberda van Dijksterhuis als luitenant-kolonel van het derde bataillon Landstorm in het arrondissement Appingedam. 1814—1815. 13 stukken.

Als houtvester.

192. Stukken ingekomen bij G. G. Alberda van Dijksterhuis als houtvester in het derde jachtdistrict in de provincie Groningen. 1825—1839. 4 stukken.

Als collator te Eenrum.

193. Beroepingsbrief van F. J. Abresch tot predikant te Eenrum. 1816. (Concept.) 1 stuk.

Als collator te Pieterburen en Wierhuizen.

194. Beroepingsbrief van J. Snethlage tot predikant te Pieterburen en Wierhuizen. 1809. (Concept.) 1 stuk.

Als collator te Westernieland en Saaksumhuizen.

195. Overeenkomst tusschen G. G. Alberda van Dijksterhuis en H. Reits over de onderwijzers- en kosterswoning te Westernieland en Saaksumhuizen. 1828. (Met bijlage.) 2 stukken.

196. Overeenkomst tusschen G. G. Alberda van Dijksterhuis en P. Durleu van Bellingeweer over de bediening van de collatie van Saaxumhuizen. z. j. 1 stuk.

XI.

UNICO ALLARD ALDERDA VAN MENKEMA,

Geb. 8 Febr. 1803. † 23 Mei 1859, gehuwd (14 Nov. 1828) met Josina Petronella Polman Gruijs, geb. 9 Januari 1803, † 15 September 1854, dochter van Jan Ernst Polman Gruijs en Johanna Agnes Lewe.

a. In qualiteit.

Ingekomen stukken.

197. Stukken ingekomen bij U. A. Alberda van Menkema. 1828—1858.

Aanstellingen enz.

198. Bul, door den Senaat van het Groningsch Studentencorps „Vindicat alque polit" afgegeven aan U. A. Alberda van Menkema ten bewijze van zijne toelating als lid van dat corps. 1820. 1 stuk.

N.B. Met bewijs van overschrijving als lid van het Leidsche Studentencorps «Vis Unita fortior.»

199. Bul, door den Senaat der Leidsche Universiteit verleend aan U. A. Alberda van Menkema, ten bewijze zijner promotie tot doctor in de rechtswetenschap. 1827. 1 charter.

199*. Benoeming van U. A. Alberda van Menkema tot meester in de eerwaardige orde der Vrijmetselaren, jaar des lichts 5828 (1828). 1 charter.

200. Benoeming van U. A. Alberda van Menkema tot lid der Provinciale Staten van Groningen vanwege den Stand der Edelen. 1845. 1 stuk.

201. Benoeming van U. A. Alberda van Menkema tot houtvester in het derde jachtdistrict in de provincie Groningen. (Met bijlage.) 1829. 2 stukken.

202. Benoeming van U. A. Alberda van Menkema tot lid van den Raad van Uithuizen. 1829. 1 stuk.

203. Ontslag van U. A. Alberda van Menkema als lid van den Raad van Uithuizen. 1846. 1 stuk.

204. Benoeming van U. A. Alberda van Menkema tot lid van den Schuttersraad te Uithuizen. 1841. 1 stuk.

205. Benoeming van U. A Alberda van Menkema tot kapitein van de rustende Schutterij. 1841. 1 stuk.

206. Eervol ontslag van U. A. Alberda van Menkema als majoor-kommandant van het tweede bataillon rustende Schutterij in de provincie Groningen. 1852. 1 stuk.

207. Eervol ontslag van U. A. Alberda van Menkema als kapitein bij de reserve-schutterij. 1839. 1 stuk.

208. Benoeming van U. A. Alberda van Menkema tot lid van het collegie van toezicht op de kerkelijke administratie der Hervormden. 1835, 1839. 3 stukken.

209. Benoeming van U. A. Alberda van Menkema tot president-kerkvoogd te Uithuizen. 1828. 2 stukken.

210. Benoeming van U. A. Alberda van Menkema tot dijkrechter in het dijkrecht van Usquert. 1828. 2 stukken.

211. Benoeming van U. A. Alberda van Menkema tot schepper van Uithuizen. 1829, 1851. 3 stukken.

Familieaangelegenheden.

212. Stukken betreffende de liquidatie van den boedel van G. Alberda van Menkema. 1828—1843. 1 bundel.

213. Stukken betreffende de aanvaarding der nalatenschap van Willemina Jeanne Alberda van Dijksterhuis, douair. Berend Lewe, door U. A. Alberda van Menkema als voogd over zijn zoon Gerhard. 1845—1849. 1 bundel.

Vermogensaangelegenheden.

214. Stukken betreffende de administratie der landerijen te Middelstewehr door H. K. Meijer te Greetsijhl. 1828—1834. 1 pak.

215. Rapport van Mrs. J. J. Canter Cremers en J. W. Quintus over den verkoop der goederen te Middelstewehr. 1843. 1 stuk.

216. Quitantiën behoorende bij de rekeningen wegens het beheer van de goederen te Middelstewehr. 1830—1847. 1 pak.

217. Rekeningen wegens het beheer der goederen te Middelstewehr. 1828—1848. 1 pak.

218. Afrekening en andere stukken betreffende den verkoop der aan de familie Alberda van Menkema behoorende goederen te Middelstewehr. 1849. 3 stukken.

219. Brieven over het jaarlijksch aandeel, dat aan U. A. Alberda van Menkema wordt toegestaan uit de revenuen der Ommelander kas, wegens het verlies van inkomsten uit de voormalige redgerrechten. 1829—1844. 1 pak.

Processen.

220. Stukken uit het proces van het domeinbestuur tegen grondbezitters te Uithuizen en Uithuizermeeden over den eigendom van den kwelder en de aanwassen. 1857—1858. 6 stukken.

221. Stukken in het proces van U. A. Alberda van Menkema contra het bestuur der domeinen over den eigendom der aanwassen aan de zeekust bij Uithuizen. 1842—1843. 1 dossier.

Bestekken.

222 Plan van indijking, negotiatie en bestuur voor den Oost-Polder in de provincie Groningen. 1839. 1 stuk.

223. Bestek en voorwaarden, waarop de volmagten tot de bedijking van de kwelderlanden achter Uithuizermeeden, 't Zandt en een gedeelte van Bierum in het openbaar gedenken aan te besteden het maken en leggen van een kapitalen zeedijk aldaar. z. j. 1 stuk.

224. Bestek, voorwaarden, teekeningen enz. betreffende een nieuwe grafkelder op het kerkhof te Uithuizen. 1850—1851. 6 stukken.

b. In qualiteit.

Als lid der Provinciale Staten van Groningen.

225. Stukken ingekomen bij U. A. Alberda van Menkema als lid van de Staten der provincie Groningen. 1833—1851. 1 pak.

Als houtvester.

226. Stukken ingekomen bij U. A. Alberda van Menkema als houtvester in het derde jachtdistrict in de provincie Groningen. 1828—1839. 1 bundel.

Als lid van den Raad van Uithuizen.

227. Stukken ingekomen bij U. A. Alberda van Menkema als lid van den Raad der gemeente Uithuizen. 1845—1852. 3 stukken.

Als Directeur van het departement Uithuizen en Usquert van het Instituut voor Doofstommen te Groningen.

228. Brieven en andere stukken bij U. A. Alberda van Menkema in bovengenoemde qualiteit ingekomen. 1829—1835. 1 pak.

Als lid van het Provinciaal Kerkbestuur van Groningen.

229. Stukken bij U. A. Alberda van Menkema in bovengenoemde qualiteit ingekomen. 1828—1855. 1 pak.

Als collator van de Breede.

230. Brieven ingekomen bij U. A. Alberda van Menkema als collator van de Breede. 1832—1849. 4 stukken.

Als collator van Eenrum.

231. Brief ingekomen bij U. A. Alberda van Menkema als collator van Eenrum. 1852. 1 stuk.

Als collator van Grootegast en Doezum.

232. Brief ingekomen bij U. A. Alberda van Menkema als collator van Grootegast en Doezum. 1834. 1 stuk.

Als collator van Lutjegast.

233. Brief ingekomen bij U. A. Alberda van Menkema als collator van Lutjegast. 1852. 1 stuk.

Als collator van Uithuizen.

234. Brieven ingekomen bij U. A. Alberda van Menkema als collator van Uithuizen. 1828—1845. 7 stukken.

XII.

EDZARD WILLEM,

Zoon van Unico Allard Alberda van Menkema (n°. XI), geb. 20 Januari 1833, † 9 Maart 1887 en

ELISABETH ANNA ALBERDA VAN MENKEMA,

Dochter van Unico Allard Alberda van Menkema (n°. XI) geboren 20 Januari 1833, † 28 December 1891.

235. Stukken betreffende de meerderjarigverklaring van Edzard Willem en Elizabeth Anna Alberda van Menkema. 1855. 6 stukken.

XIII.

GERHARD ALBERDA VAN MENKEMA EN DIJKSTERHUIS,

Geboren 31 October 1829, † 21 April 1902, zoon van Unico Allard Alberda van Menkema (n°. XI), ongehuwd.

a. Persoonlijk.

Ingekomen stukken.

236. Brieven en andere stukken ingekomen bij G. Alberda van Menkema en Dijksterhuis. 1830—1892. 1 pak.

237. Stukken betrekkelijk de registratie van de duiventillen onder Eenrum en Uithuizen, toebehoorende aan G. Alberda van Menkema en Dijksterhuis. 1898—1901. 8 stukken.

Bestekken.

238. Teekeningen van het koetshuis en de stalling bij Dijksterhuis in 1862 gebouwd 3 stukken.

239. Teekening van de gevelversiering van het huis Menkema bij het bezoek van Koning Willem III. 1873. 1 stuk.

b. In qualiteit.

Als collator van Lutjegast.

240. Brieven, ingekomen bij G. Alberda van Menkema en Dijksterhuis als collator van Lutjegast. 1860. 2 stukken.

Als collator van Pieterburen.

241. Stuk ingekomen bij G. Alberda van Menkema en Dijksterhuis als collator van Pieterburen. z. j. 1 stuk.

Als collator van Saaksumhuizen.

242. Stukken, ingekomen bij G. Alberda van Menkema en Dijksterhuis als collator van Saaksumhuizen. 1846. 1 bundel met retroacta.

FAMILIE DE HERTOGHE.

XIV.

DANIEL D'HERTOGHE,

Zoon van Jacob de Hertoghe en van Catharina van Bomberghen, geboren 26 Juli 1641 te Sluis, gehuwd met Cecilia Elisabeth Tamminga, dochter van Onno Tamminga en Elisabeth Rengers.

243. Contract van correspondentie tusschen Daniel d'Hertoghe en Claes Sekema over de bediening van ambten in Westerdeel-Langewold. 1675. 1 charter.

XV.

UNICO MICHIEL D'HERTOGHE VAN FERINGA,

Zoon van Daniel de Hertoghe (n°. XIV), gehuwd met 1°. Ulcia Maria Clant van Aykema, 2°. Maria Helena Eenens.

244. Contract van correspondentie tusschen Unico Michiel d'Hertoghe van Feringa ter eene en Hendrik en Jacobus Bennema ter andere zijde over de bediening van ambten in Oosterdeel-Langewold. 1712. 1 charter.

245. Contract van correspondentie tusschen Unico Michiel d'Hertoghe van Feringa en Edzard Jacob Clant over de bediening van ambten in Oosterdeel-Langewold. 1718. 1 charter.

246. Contract van correspondentie tusschen Unico Michiel d'Hertoghe van Feringa en Maurits Clant betreffende de bediening van ambten in Oosterdeel-Langewold. 1724. 1 charter (2 exemplaren).

XVI.

DANIEL ONNO D'HERTOGHE VAN FERINGA,

Geb. 6 Juni 1713, † 19 Oct. 1774, zoon van Unico Michiel d'Hertoghe van Feringa (n°. XV) en van Maria Helena Eenens, gehuwd 1°. 26 Maart 1743 met Johanna Susanna Alberda, geb. 1720, † 5 April 1745, dochter van Willem Alberda (n°. III) en Clara Alberda van Eenum; 2°. 19 Februari 1761 met Anna Habina Tjarda van Starkenborgh, † 18 Februari 1799, dochter van Edzard Jacob Tjarda van Starkenborgh en Elisabeth van Diepenbroek van Middelstewehr.

a. Persoonlijk.

Ingekomen stukken.

247. Brieven ingekomen bij D. O. d'Hertoghe van Feringa. 1735, 1745, 1770. 3 stukken.

Aanstellingen.

248. Aanstelling van D. O. d'Hertoghe van Feringa tot lid van den Raad der Admiraliteit in Friesland, door de Staten-Generaal. 1768. 1 charter.

249. = 248. 1774. 1 charter.

Contracten van correspondentie.

250. Contract van correspondentie tusschen D. O. d'Hertoghe van Feringa en Edzard Jacob Clant van Hankema. 1738. 1 charter.

251 Contract van correspondentie tusschen Rudolph de Mepsche van Faan eenerzijds en de familie d'Hertoghe van Feringa anderzijds. 1735. (Afschrift.) 1 stuk.

Vermogensaangelegenheden.

252. Stukken betreffende de slijting van boerrechten enz. in Westerdeel-Langewold. 1735—1760. 1 pak.

253. Stukken betreffende de boerrechten. aandeelen in de grietenijen en andere rechten, behoorende bij de burcht Hankema te Zuidhorn. 1752. 1 bundel.

254. Overeenkomst tusschen D. O. de Hertoghe van Feringa en de familie Eenens over de aan contractanten opgekomen nalatenschap van Margaretha Breuklands. 1761. 2 stukken.

255. Stukken betreffende de vaart en andere bezittingen te Lutjegast en Grootegast, toebehoorende aan D. O. de Hertoghe van Feringa en diens weduwe. 18e eeuw. 1 pak.

Processen.

256. Stukken (onvolledig) uit het in verschillende instantiën gevoerde proces tusschen D. O. de Hertoghe van Feringa en de grietmannen van Oosterdeel- en Westerdeel-Langewold over de slijting van het halve boerrecht van Grootegast. 1730—1750. 1 dossier.

257. Stukken uit het proces van D. O. de Hertoghe van Feringa als successor bonorum van den heer van Boekstede contra prinses Maria Louise, douair. Jan Willem Friso, als voogdes van Willem IV over de betaling van gelden. 1739—1770. 1 bundel.

258. Stukken van een proces, gevoerd door den krijgsraad te Groningen tusschen D. O. de Hertoghe van Feringa, nom. ux. en E. B. Tjarda van Starkenborgh, over het recht van verzegeling en verdere administratie der nalatenschap van G. S. Tjarda van Starkenborgh, douair. Grevinck. 1771. 1 bundel.

259. Stukken uit twee processen, gevoerd door D. O. de Hertoghe van Feringa over de slijting van grietenij- en boerrechten in Westerdeel-Langewold. 1740—1742 en 1764-1765. 2 dossiers.

260. Stukken (onvolledig) uit het proces van Dr. F. J. Guichart tegen D. O. d'Hertoghe van Feringa c. s. over het verrichten van administratieve en politieke bezigheden voor de landdagscomparanten van Oosterdeel-Langewold, ingevolge aangegane contracten. 1764—1767. 1 bundel.

b. In qualiteit.

Als admiraliteitsheer van Friesland.

261. Stukken betreffende een door D. O. d'Hertoghe van Feringa ingestelde klacht wegens onheusche bejegening hem door de commiezen te Langakkerschans in zijne qualiteit als admiraliteitsheer van Friesland aangedaan. 1768—1769. 2 stukken.

262. Rapport of advies van het hof van Friesland aan den Stadhouder over het misbruik van het verkoopen van ambten. 1769. (Afschrift.) 1 stuk.

263. Contract van correspondentie tusschen de gecommitteerden in het college ter admiraliteit in Friesland en in Groningen en Ommelanden over de begeving der hoogere en lagere admiraliteitsambten. (18e eeuw.) (Afschrift). 1 stuk.

XVII. ANNA HABINA TJARDA VAN STARKENBORGH,

Douair. de Hertoghe van Feringa. (Zie no. XVI.)

a Particulier.

Ingekomen stukken.

264 Brieven en andere stukken, ingekomen bij A. H. Tj. van Starkenborgh, douair. de Hertoghe van Feringa. 1754—1798. 1 pak.

Uitgegane stukken.

265. Concept van een brief van A. H. Tj. van Starkenborgh, douair. de Hertoghe van Feringa, houdende eene beschrijving van haar overkomen ongevallen z. j. 1 stuk.

Vermogensaangelegenheden.

266. Staatboek der bezittingen van A. H. Tj. van Starkenborgh, douair. de Hertoghe van Feringa. 1786—1792. 1 deel.

267. Register der koopbrieven van boerenplaatsen, landerijen en gerechtigheden in Westerdeel-Langewold. 2e helft. 18e eeuw. 1 stuk.

268. Stukken betreffende de slijting van grietenijen en boerrechten in Westerdeel-Langewold. 1780—1794. 1 pak.

269. Register der vaste goederen, gerechtigheden enz onder Lutjegast, Grootegast, Sebaldeburen, Luxwolde, Opende, Visvliet en Spijk. 2e helft. 18e eeuw. 1 stuk.

270. Afrekening tusschen den heer van Hankema, mevrouw d'Hertoghe van Feringa en de weduwe Bennema, wegens de onderlinge praetentiën betreffende de gemeenschappelijke bezittingen en administratie van het onderkwartier Oosterdeel-Langewold. 1791. (Met retroacte.) 1 bundel.

271. Stukken betreffende het maken en verhuren en de tolheffing bij de klapbrug bij de Zandvoorde ten oosten van Lutjegast. 1775—1776. 5 stukken.

272. Rekeningen wegens het beheer der goederen te Middelstewehr, voor A. H. Tj. van Starkenborgh, douair. d'Hertoghe van Feringa. 1775—1776, 1789—1790, 1792—1799. 9 stukken.

273. Stukken betreffende de administratie der goederen enz. te Middelstewehr, toebehoorende aan A. H. Tj. van Starkenborgh, douair. d'Hertoghe van Feringa. 1 pak.

Processen.

274. Stukken uit het proces gevoerd door A. H. Tj. van Starkenborgh, douair. d'Hertoghe van Feringa over de slijting van de halve grietenij van Westerdeel-Langewold. 1788. 1 dossier.

275. Stukken (onvolledig) uit twee processen door A. H. Tj. van Starkenborgh, douair. d'Hertoghe van Feringa en familieleden gevoerd tegen de grietmannen van Westerdeel-Langewold over de slijting van de grietenij. 1788—1790. 1 bundel.

276. Stukken in het geschil tusschen A. H. Tj. van Starkenborgh, douair. d'Hertoghe van Feringa en de zijlrechters der vier karspelen Nuis, Niebert, Marum en Noordwijk betreffende den tol in het Wolddiep. 1787—1788. 1 dossier.

277. Vonnis en andere processtukken in zake den onderhoudsplicht van de waterkeering tusschen de Munneke- en Kommerzijlen van Grijpskerk tot de Jouwer. 1792. 1 bundel.

278. Stukken in het proces tusschen A. H. Tj. van Starkenborgh, douair. de Hertoghe van Feringa eenerzijds en Popke Hindriks en Berend Luppes anderzijds over den afvoer van turf uit de Grootegasterveenen naar het kanaal Groningen—Stroobos. 1796 en 1797. 1 dossier.

b. In qualiteit.

Als collatrice van Grootegast en Doezum.

279. Stuk ingekomen bij A. H. Tj. van Starkenborgh, douair. d'Hertoghe van Feringa als collatrice van Grootegast en Doezum. 1792. 1 stuk.

280. Overeenkomst tusschen de families de Hertoghe en Lewe over de bestelling der collatie van Grootegast en Doezum. 1786. 1 charter.

Als collatrice van Lutjegast.

281. Stukken ingekomen bij A. H. Tj. van Starkenborgh, douair. de Hertoghe van Feringa als collatrice van Lutjegast. 1792. 5 stukken.

282. Overeenkomst betrekkelijk de bediening van het predikambt te Lutjegast. 1788. 1 stuk.

283. Beroepingsbrief van B. Bruins tot predikant te Lutjegast, z. j. (Concept.)

284. Stukken betreffende het optreden van ds. B. Bruins, predikant te Lutjegast, „wegens zijn doldriftig bestaan en onbuigzaam hoofd" uit de provincie verbannen. 1788. 2 stukken.

XVIII.

EDZARD UNICO DE HERTOGHE VAN FERINGA.

Geb. 30 Juli 1763, zoon van Daniel Onno de Hertoghe van Feringa (n°. XVI), gehuwd 27 Maart 1786 met Alagonda Swana Anna Sophia Clant, dochter van Maurits Clant en Everdina Josina Lewe van Mattenes.

285. Staatboek der bezittingen van E. U. de Hertoghe van Feringa, voornamelijk gelegen in het Westerkwartier. 1801—1830. 1 deel.

FAMILIE HORENKEN.

XIX.

GERHARD HORENKEN VAN DIJKSTERHUIS,

Zoon van Egbert Horenken en Sibilla Horenken, gehuwd 1685 met Bouwina Clant, dochter van Derk Clant van Hankema en van Margarietha Josina Ripperda.

Familie-aangelegenheden.

286. Décharge, afgegeven door Ulderich van Ewssum op Elmersma en Eilko Tamminga, voorstanders over de oudste kinderen van wijlen Reint Clant en Sibilla van Asschendorp, voor Adolph Frederick Scherff en Geert Gruijs, die, als voorstanders over Geert Horenken, in plaats van diens vader Egbert Horenken, als voormond over de kinderen Clant hebben gefungeerd. 1682. 1 charter.

Contracten van correspondentie.

287. Contract van correspondentie tusschen de heeren van Dijksterhuis en Menkema over de begeving van ambten en emolumenten in het Halfambt. 1699. 1 stuk.

288. = n°. 287. 1700. 1 charter.

289. Contract van correspondentie tusschen Gerhard Horenken van Dijksterhuis, Unico Allard Alberda van Menkema en Schotto Tamminga van Bellingeweer over de begeving van ambten en emolumenten in het Halfambt. 1701. 1 charter.

FAMILIE LEWE.

XX.

BEREND LEWE,

Geb. 1769, † 18 Oct. 1812, zoon van Evert Joost Lewe en Henriette Paulina van Holsten, gehuwd met Willemina Jeanne Alberda van Dijksterhuis, geb. 10 Juli 1770, † 22 Juli 1845.

In qualiteit.

Als „gecommitteerde tot het werk der verponding".

290. Stukken van het door B. Lewe als commissaris tot de introductie der verponding gevoerde beheer. 1806—1809. 5 deelen.

291. Missiveboeken en administratieboek van B. Lewe, „gecommitteerde tot het werk der verponding" ressort Groningen, arrondissement Oldambt. 1806—1809. 3 deelen.

XXI.

WILHELMINA JEANNE ALBERDA VAN DIJKSTERHUIS,

douair. Berend Lewe. (Zie nº. XX.)

a. Persoonlijk.

Ingekomen stukken.

292. Brieven en andere stukken ingekomen bij W. J. Alberda van Dijksterhuis, douair. B. Lewe. 1826—1845. 1 pak.

b. In qualiteit.

Als collatrice van Pieterburen en Wierhuizen.

293. Beroepingsbrief van Harmannus Huysers tot predikant te Pieterburen en Wierhuizen. 1841. (Afschrift). 1 stuk.

Als collatrice van Saaksumhuizen.

294. Beroepingsbrief van Jan Steen tot predikant te Westernieland en Saaksumhuizen. 1835. (Concept.) 1 stuk.

FAMILIE POLMAN.

XXII.

JOHAN POLMAN.

Aanstellingen.

295. Aanstelling van Johan Polman tot sergeant-major bij het regiment van Stad en Lande door de Gedeputeerde Staten van Stad Groningen en Ommelanden. 1639. 1 charter.

296. Aanstelling van Johan Polman tot luitenant-kolonel bij het regiment van Stad en Lande door de Staten-Generaal. 1639. 1 charter.

XXIII.

JOOST POLMAN.

297. Aanstelling van Joost Polman tot lid van den Raad der Admiraliteit van Dokkum door de Staten-Generaal. 1635. 1 charter.

XXIV.

ANTONIUS POLMAN.

298. Aanstelling van Antonius Polman tot kapitein van eene compagnie voetknechten door Gedeputeerde Staten van Friesland. 1672. 1 charter.

FAMILIE TJARDA VAN STARKENBORGH.

XXV.

EYLKO ONSTA TJARDA VAN STARKENBORGH.

299. Stukken uit het proces tusschen E. O. Tjarda van Starkenborgh en zijne broeders over de uitoefening van verschillende rechten aan het huis Verhildersum verbonden. 1739—1740. 1 dossier.

XXVI.

EDZARD JACOB TJARDA VAN STARKENBORGH.

300. Aanstelling van Edzard Jacob Tjarda van Starkenborgh tot kapitein over eene compagnie van het regiment te voet van den Heer Prince van Nassau door de Staten-Generaal. 1724. 1 charter.

301. Verklaring, op verzoek van Edzard Jacob Tjarda van Starkenborgh door de Staten der Ommelanden afgegeven, dat de families Tjarda van Starkenborgh en Lewe „van ondenckelijke „tijden in dese provincie voor adelijcken sijn erkendt, en uit „kragt van adel het reght van zegulen hebben gebruikt, en als „edelluiden uit het lidt der Ommelanden ten landsdage hebben „gecompareert", dat zij „van ondenckelijke tijden, ja selfs ten tijde „der Spansche regeeringe, alhier in de ridderschap voor adelijck „zijn erkendt". 1728. 1 charter.

FAMILIE UBBENA.

XXVII.

WILLEM UBBENA.

302. Aanstelling van Willem Ubbena tot lid van de Admiraliteit van Harlingen door de Staten-Generaal. 1694. 1 charter.

TWEEDE AFDEELING.

Huwelijkscontracten.

303. 1626 October 10.
Johan Conders en Aaltijen Hilbrandes.
Zegels: Coenders, Schaffer, Millinga.

304. 1631 Juni 26.
Anthoni Gunter Prott en Hibernia Scholles.
Zegels: Prott en Horenken.

305. 1636 September 16.
David Haig van Bijmersijde en Hibernia Scholles, wed. Prott
Zegel: Sighers.

306. 1639 Mei 8. (2 exemplaren.)
Gerhardt Horenken en Beele Manningha.

307. 1646 Januari 23.
Anthonius Polman en Elizabeth Beninga.
Zegels: Polman, Alberda, Hane.

308. 1658 Augustus 24.
Johan Manninga en Zophia Pakosz.
Zegels: Manninga, Heerma, Ronow.

309. 1664 Februari 18.
Mello Alberda en Susanna Tamminga

310. 1669 Maart 5.
Daniel d'Hertoghe en Cecilia Elizabeth Tamminga.

Zegels: d'Hertoghe, van Sanderen, de Ram, Tamminga, Alberda.

311. 1673 Mei 9.
Evert Lewe en Petronella Coenders.

Zegels: Lewe, Alberda, Clant, d' Hertoghe van Feringa.

312. 1679 Maart 20.
Bernhard Johan van Prott en Frederica Tiaerda van Starckenborgh.

Zegels: Prott, Gruys, van Starkenborgh, Clant.

313. 1680 September 2.
Feyo Sickinghe en Elizabeth Tamminga.

Zegels: Sickinghe, Tamminga, d'Hertoghe van Feringa, Alberda.

314. 1681 Juli 7.
Mello Coenders en Gesyna Polman.

Zegels: Clant, Polman, tho Nansum, Rengers.

315. 1682. (maand niet ingevuld.)
Nadere aanvullingen (nopens recht van representatie door de kinderen) tot het voorgaande huwelijkscontract.

Zegels: Jarges (stuk), Clant, Polman, tho Nansum (stuk) Rengers, Tamminga.

316. 1685 November 13. (2 exemplaren.)
Gerhard Horenken van Dijksterhuis en Bouwina Clant.

Zegels: Horenken, Clant, Gruijs, Alberda, Ripperda.

317. 1688 Mei 11. (3 exemplaren.)
Bernhard Johan van Prott en Cecilia Elizabeth Tamminga, douair. d'Hertoghe van Tamminga.

Zegels: Prott, Gruijs, Alberda, Sickinghe.

318. 1689 Maart 8.
Nadere aanvullingen tot het voorgaande huwelijkscontract.

Zegels: Prott, Gruys.

319. 1690 December 26.
Gerhard Horenken van Dijksterhuis en Peternella Maria Lewe
Zegels: Gruijs, Alberda, Lewe, Horenken, Clant.

320. 1693 Januari 5.
Henrick Ferdinand van In- en Kniphuizen en Aurelia Jarges.

321. 1695 October 24. (2 exemplaren.)
Onno Tamminga van Alberda en Josina Peternella Clant.
Zegels: Alberda, Tamminga, Clant.

322. 1697 Augustus 12.
Maurits Clant en Bouduina Clant.
Zegels: Alberda, Horenken, Clant, Lewe.

323. 1701 September 13.
Unico Allard Alberda van Menkema en Everdina Cornera van Berum.
Zegels: Alberda, Sickinghe, Lewe, van Berum.

324. 1702 April 4.
Coppen Jarges en Clara Alberda.

325. 1703 November 20.
Willem Alberda van Godlinze en Margarita Josina Hoornken.
Zegels: Alberda, van Starkenborgh, Horenken.

326. 1704 December 5.
Johan Frederick van Lier, heer van Soetermeer, Middelburg en Spoelwijk, en Catharina Socte de Lake van Villers.
Opgedrukte zegels: de Lyere en de Villers.

327. 1706 Maart 1.
Nadere bepalingen betrekkelijk het huwelijkscontract van Willem Alberda van Godlinze en Margarita Josina Hoornken (nº. 325).

328 1710 Januari 16.
Evert Lewe en Wendela Juliana van Berum.
Zegels: Lewe, Alberda, Lewe van Aduard, van Berum.

329. 1716 Juli 24. (2 exemplaren.)
Willem Alberda van Dijksterhuis en Clara Alberda van Eenum, douair. Jarges.
Zegel: Alberda.

330. 1718 Maart 31.
Daniel Henri chevalier l'Argentier du Chesnoy en Elisabeth Petronella Lewe.

Zegels: van Starkenborgh en Lewe van Aduard.

331. 1723 Juni 3.
Gijsbert Harmen Jarges en Josina Elisabeth Clant.

Zegels: Jarges en Clant.

332. 1725 November 22. (3 exemplaren.)
Gerard Alberda van Dijksterhuis en Susanna Elisabeth Alberda van Menkema.

Zegels: Alberda, Clant, Lewe van Aduard, Lewe, van Berum.

333. 1730 Juli 21.
Fecco Dominicus van Sijtzama en Anna Clant van Haarckema.

334. 1732 September 12.
Jan Roelf Jarges en Catharina Elisabeth d'Hertoghe.

Zegels: Jarges, d'Hertoghe, Clant, Adriani.

335. 1733 September 23. (3 exemplaren.)
Carel Frederick graaf van Wartensleben en Wendelina Cornera Alberda.

Zegels: van Wartensleben, Alberda, Gruys.

336. 1748 December 18.
Edzard Willem Lewe en Margaretha Josina Alberda.

337. 1752 November 2.
David Constantin baron du Tour en Everdina Cornera Alberda.

Zegel: Lewe van Aduard.

338. 1754 December 19.
Ferdinand Folef baron van In- en Kniphuizen en Clara de Hertoghe.

339. 1761 Januari 16.
Daniel Onno d'Hertoghe van Feringa en Anna Habbina Tjarda van Starkenborgh, freule van Middelstewehr en Grimersum.

340. 1762 Mei 14. (3 exemplaren.)
Unico Allard Alberda en Christina Bentinck.

Aanhangend zegel: Luit. en Hoofdmannen. Opgedrukte zegels: Alberda, van Haersolte, van Lijnden, Bentinck, van Reede, van Randwijck.

341. 1766 Juni 20.
Jan van Idsinga en Scadina Sophia Alberda.

Zegel: Lewe van Aduard.

342. 1767 April 16.
Scato Ludolph Alberda en Wendelina Cornera Alberda.

343. 1776 September 16.
Prof. Gadso Coopmans en Wilhelmina Catharina Lewe.

Zegel: Guichart.

344 1786 Maart 27.
Edzard Unico d' Hertoghe van Feringa en Alagonda Swana Anna Sophia Clant.

Zegel: Lewe.

345. 1789 November 28.
Gerhard Alberda van Dijksterhuis en Elizabeth Anna d'Hertoghe van Feringa.

Zegel: Guichart.

346. 1796 Mei 23.
Jean François van Iddekinge en Christina Maria Alberda.

347. 1800 Mei 30. (Concept.)
Jan Ernst van Pollman Gruijs en Johanna Agnes Lewe.

348. 1800 Juli 3. (2 exemplaren)
Jan Ernst van Pollman Gruijs en Johanna Agnes Lewe.

Zegel: Stad Groningen.

349. 1802 Mei 21.
Edzard Willem Lewe en Anna Alberda van Bijma.

Zegel: Hof van Justitie van het voormalig gewest Stad en Lande.

350. 1818 Augustus 10.
François Laurent Ransonnet en Susanna Elizabeth Alberda.

351. 1828 November 14.
Unico Allard Alberda van Menkema en Josina Petronella Polman Gruijs.
Opgedrukt zegel: notaris Mr. W. J. Quintus.

352. z. j. (Concept.)
Edzard Jacob Tjarda van Starkenborgh en Elizabeth van Diepenbroeck.

353. z. j.
Edzard Jacob Tjarda van Starkenborgh en Rutgera Christina Elizabeth barones van Dongen.

DERDE AFDEELING.

Testamenten. *)

354. 1582 Februari 7.
Erflater: Willem d'Hertoghe, heer van Orsmael, Steenhoogenhuysen enz. en Anna Wijts. ehel.
Erfgenamen: Anna, Willem, Peeter, Johan d'Hertoghe.

355. 1629 December 2. (2 exemplaren.)
Erflaatster: Anna Polman.
Erfgenamen: Catharina, Joest, Jan, Roeleff Polman en de zusters van erflaatster, waarvan de namen niet nader zijn opgegeven, en die gehuwd zijn met de heeren de Drews, Hania, van Braekel.

356. 1644 Januari 30.
Erflater: Prins Frederik Hendrik.
Codicillarius: Frederik van Zuijlestein.

*) De testamenten zijn als regel niet gezegeld; vandaar, dat het niet iedere keer vermeld wordt, wanneer een zegel ontbreekt.

3571. 1661 Augustus 15.
Erflaters: Egbert en Sijbilla Horenken.
Mutueel testament.

358. 1673 Juni 20.
Erflaatsters: Alagonda en Johanna Conders.
Mutueel testament.
Zegel: Stad Groningen.

359. 1690 April 7.
Erflater: Bernhard Johan van Prott.
Erfgename: Cecilia Elisabeth Tamminga.
Zegel: Clant.

360. 1700 Februari 9.
Erflater: Bernhard Johan van Prott.
Erfgename: Cecilia Elisabeth Tamminga.
Legatarissen: Maria Elisabeth van Prott, vrouwe tot Meringsborch, de kerk en de diaconie van Lutjegast.
Zegel: Ewsum.

361. 1708 Mei 18.
Erflaters: Unico Allard Alberda van Menkema en Everdina Cunera van Berum, ehelieden.
Mutueel testament.
Zegel: van Inn- en Kniphauzen.

362. 1705 Juli 6.
Erflaters: Wilhelm Alberda tot Godlinze en Margarita Josina Horenken, ehelieden.
Mutueel testament.
Zegel: Ubbena.

363. 1708 Juni 23.
Erflater: Clant van Luidema.
Legatarissen: de kerk, de pastor, de meester, de collector te Usquert en meester Berend te Warfum.

364. 1717 September 20.
Erflater: Wigbolt Gruijs.
Erfgenamen: de kinderen van Pompejus Gruys
Legatarissen: Pompejus Gruijs, Hermanna Elisabeth Schaffer geb. Gruys, Wigbold Aldringa, Gerhold Faitzema Gruys, Joachim Canter, de dienstmaagden Catharina Soorts en Geertien Duidinck.

365. 1718 Juni 18.
Erflaatster: Alegonda Coenders.
Erfgenamen en legatarissen: Alegonda en Gesina Conders, Bouwina Conders douair. Horenken, Elisabeth Clant en Jacob Clant en de dienstmaagd Margaretha Hindrix.

366. 1719 Januari 6.
Erflaatster: Aurelia Margarita van Conders.
Erfgenaam: Herman Adolph van Idsinga.
Legatarissen: Alegonda Coenders, Rixtiarda Lucia van Harinxma thoe Sloten, Albertus Aemilius van Coenders, Margaretha Aurelia van Idsinga, Reiniera Anna van Idsinga, Titia Holdinga van Idsinga, Albertina Aemilia van Idsinga, Jan Roelof van Idsinga, Jan Sijbrand van Coenders, Alegonda van Coenders, Elisabeth Maria van Nilleson.

367. 1720 Februari 29.
Erflaters: Harm Wichers en Renske Dercks, ehelieden.
Mutueel testament met enkele kleine legaten.

368. 1720 Mei 11.
Erflater: Mr. Adriaan Breur.
Erfgenamen: Jacoba, Adriana, Elisabeth Kruyck.
Legataris: de Remonstrantsche broederschap.

369. 1721 Augustus 1.
Erflaatster: Catharina de Zoete Laake van Villers, echtgenoote van Johan Frederick baron van Lyere.
Erfgenamen: de kinderen (niet bij name genoemd) en bij afwezigheid de man.
Legataris: Gesina Coenders.
Met bijlagen.

370. 1728 Januari 23.
Erflater: Edzard Jacob Tjarda van Starkenborgh en Elisabeth van Diepenbroeck, ehelieden.
Mutueel testament.

371. 1729 Juli 28.
Erflaters: Leffert Rompts en Geertjen Sijmens, ehelieden.
Mutueel testament. Kleine legaten, o. a. aan de armen van Grootegast.
Zegel: d'Hertoghe van Feringa.

372. 1738 Mei 28.
Erflater: J. T. van Swart.
Erfgename: Barbara Gockinga.
Legataris: J. Lohman of bij diens overlijden diens huisvrouw Bouwina Coenders.
Zegel: Stad Groningen.

373. 1738 December 17.
Erflater: Jan Lohman.
Erfgenamen: Anna Sibilla en Gesijna Margaretha Horenken.
Zegel. Stad Groningen.

374. 1744 Maart 15.
Erflaatster: Susanna Elisabeth Alberda van Menkema, vrouw van G. Alberda.
Erfgenamen: hare kinderen.
Praelegataris: Unico Allard Alberda, aan wien vooraf het huis Menkema wordt gelegateerd.
Zegel: Evlerts.

375. 1745 October 20.
Erflaters: Lambertus van Andel en Elisabeth Wolfsen.
Erfgenamen: Cornelis van Andel. Hendrik van Inge, Jan Crielaart en Adriaan Schader.
Met bijlagen.

376. 1745 November 17.
Erflaatster: Gesyna Coenders.
Erfgenamen: Anna Sibilla en Gesina Margaretha Horenken.
Legatarissen: Allegonda Elisabeth Coenders, Mello van Boekholt en Anna Maria Snevels.
Zegel: Stad Groningen.

377. 1746 Januari 25.
Erflaatster: Wendelina Cornera Alberda, echtgenoote van C. F. graaf van Wartensleben.
Legatarissen: haar man, de jongste dochter van hare zuster, Unico Allard Alberda, de freule van Eichstorff, hare beide meiden Hendrieke en Lamke, de koetsier Michiel Pasewalt, de armen van Groningen, Uithuizen en Kleinmeer.

378. 1747 Juni 3.
Erflaatster: Everdina Cornera van Berum, douairière Unico Allard Alberda van Menkema.
Erfgenamen: de kinderen van wijlen hare oudste dochter Susanna Elisabeth Alberda.
Zegel: Eilerts.

379. 1753 September 22.
Erflaatster: Everdina Cornera Alberda, echtgenoote van D. C. baron du Tour.
Erfgenamen: hare kinderen.
Legataris: haar man.

380. 1754 Mei 1.
Erflater: Gijsbert Arentsma van Idsinga.
Erfgenaam: Johan van Idsinga.

381. 1757 Augustus 16.
Erflaters: Evert Joost Lewe van Aduard en Wilhelmina Alberda, echtlieden.
Erfgenamen: volgens de wet.

382. 1760 Januari 12.
Erflater: Gerhard Alberda van Dijksterhuis.
Erfgenamen: zijne kinderen.
Praelegataris: Unico Allard Alberda van Dijksterhuis.

383. 1760 Augustus 28.
Erflaters: Evert Joost Lewe van Aduard en Wilhelmina Alberda.
Wijzigingen in n°. 381.

384. 1763 Juni 15.
Erflaatster: Margaretha Aurelia van Idsinga.
Erfgename: Titia Holdinga van Idsinga.
Legatarissen: Johan van Idsinga Matthijszoon, Johan van Idsinga Gijsbertzoon, Alegonda Coenders van Idsinga en de meid.

385. 1763 November 20.
Erflaatster: Titia Holdinga van Idsinga.
Erfgenaam: Johan van Idsinga.

386. 1767 November 21.
Erflaters: Johan van Idsinga en Scadina Sophia Alberda, ehelieden.
Mutueel testament.

387. 1767 December 17.
Erflaters: Evert Joost Lewe van Aduard en Wilhelmina Alberda.
Wijzigingen in n°. 381.

388. 1783 Februari 20.
Erflaatster: Anna Habina Tjarda van Starkenborgh douairière de Hertoghe van Feringa.
Erfgenamen: Edzard Unico en Elizabeth Anna d' Hertoghe van Feringa voor gelijke deelen, de zoon moet echter het huis Rikkerda hebben.

Zegels: Stad Groningen en vier cachet-afdrukken van Anna Habina Tjarda van Starkenborgh.

389. 1783 Maart 21.
Erflater: Willem Alberda van Rensuma.
Erfgenamen: volgens de wet.
Legatarissen: Scato Ludolf Alberda van Bijma, Onno Reint Alberda van Ekenstein, Onno Tamminga van Alberda.

390. 1786 Mei 16.
Erflater: Gosen Geurt baron Bentinck.
Erfgenamen: zijne kinderen.
Legatarissen: zijne ongehuwde kinderen en zijn tweede zoon Goderd Adriaan.

391. 1796 Juni 30.
Erflaatster: Elijsabeth Clara van Ayta.
Erfgenamen: Albertina Titia van Harinxma thoe Sloten, Albertus van Harinxma thoe Sloten.
Legatarissen: Jacob Moorman, Sippina Johanna van der Merwede, Johan van Idsinga (oud-griffier), Martina van Idsinga, Wilhelmina Geertruida van Idsinga, Johan van Idsinga (oud-raadsheer). Willem Anthony Fredrik van Idsinga, Dodonea Elizabeth van Idsinga, Ulbo van Burmania, Julius Hobbe Unia van Burmania, Ds. Johannes Henricus Niewold, het zevende kind van ds. Egbertus Henricus Teuckena, de notaris en verschillende godsdienstige gezelschappen.

392. 1798 Maart 4. (Aanvulling tot nº. 388)
Erflaatster: Anna Habina Tjarda van Starkenborgh, douair. de Hertoghe van Feringa.
Legatarissen: de kleindochter, die naar haar genoemd zal worden, de knecht Hinderk Harmes, de dienstboden en de armen te Lutjegast.

393. 1808 October 11.
Erflater: Mr. Johan van Idsinga.
Erfgenaam: Scato Ludolph Alberda en bij diens vooroverlijden zijne kinderen.
Legatarissen: Josina Petronella Alberda, douair. Cornelis van Maneil en eenige bedienden.

394. 1813 Januari 14.
Erflaatster: Christina Bentinck, douair. Alberda van Menkema.
Erfgenamen: hare kinderen.
Praelegatarissen: G. G. Alberda van Dijksterhuis en W. J. Alberda van Dijksterhuis, douair. Lewe.

395. 1813 Maart 3.
Erflater: Mr. Johan van Idsinga.
Erfgenamen: de kinderen van Scato Ludolph Alberda van Bloemersma.
Legatarissen: Albertina Maria van Maneil gehuwd met Otto Ernst Gelder graaf van Limburg Stirum, verder dienstpersoneel.

396. 1819 Januari 30.
Erflaatster: Rijniera Bentinck.
Legatarissen: verschillende leden der familie Alberda.

397. 1820 Februari 5.
Erflater: Gerhard Alberda van Menkema.
Erfgenamen: zijne kinderen.
Praelegataris: zijn zoon Unico Allard Alberda (het huis Menkema).

398. 1825 Januari 5.
Erflater: Gerhard Alberda van Menkema.
= nº. 397 met enkele kleine wijzigingen.

399. 1828 Juni 1.
Erflater: Onno Tamminga van Alberda.
Erfgenamen: de kinderen van zijn overleden broeders en zusters.
Legatarissen: eenige bedienden.

400. 1842 December 3.
Willemina Jeanne Alberda van Dijksterhuis, douair. Lewe.
Erfgenaam: Gerhard Alberda van Menkema.
Legatarissen: Christina van Kretschmar, geb. Alberda van Menkema, Unico Allard Alberda van Menkema, de kinderen Ransonnet, Anna Habina Alberda van Menkema wed. Nauta, Adriana Elisabeth Reiniera van Suchtelen, geb. Alberda van Menkema, Christina Alberda van Bloemersma, Gerhard van Suchtelen, Tobias Jan van Iddekinge, de kinderen Lewe van Nijenstein. Christina Woldringh, geb. van Iddekinge, Maria Elisabeth Alberda, gehuwd met Mr. J. J. Canter Cremers, Gosina Guurdine Willemine Jeanne van Suchtelen.

VIERDE AFDEELING.

Boedelscheidingen.

401. 1622 April 2.
Nalatenschap van: Johan Rengers van Slochteren en Bela van Laar
tusschen: hunne kinderen Zeyno Hendrick Rengers en Anna Clant douair. Rengers, als moeder en voogdes van Osebrant Johan Rengers.

Zegels: Staten van Stad en Lande, Alberda, Clant.

402. 1626 Juni 14.
Nalatenschap van: Dr. Sicke van Dekama en Helena van Tamminga
tusschen: hunne kinderen Julius van Meckhama, als echtgenoot van Lutz van Dekama, Imk van Dekama douair. Duco van Botnia en Catharina van Dekama douair. Bolte tho Grovestins.

Zegels afgevallen.

403. 1631 April 7.
Nalatenschap van: Aeltien van Asschendorp en van Evert Hoenricks
tusschen: Joachim Hoendricks, Tialling van Ruinnia. voor zijne echtgenoote Ursula Hoendricks, Assweer Hoenricks en voogden van de minderjarigen Jan en Anna Hoenricks, kinderen, broers en zusters van testatrice en testator.
Zegels afgevallen.

404. 1632 Maart 8.
Nalatenschap van: Edzard Jansen en Martien Edsarts, ehelieden
tusschen: hunne kinderen Tjebbe Jelles, als echtgenoot van Janttien Edsarts, Jacob Edsarts, Johan Edsarts, Hindrick Edsarts en Derck Tonnis als echtgenoot van Lamme Edzarts.
Zegel: Horenken.

405. 1635 October 12.
Nalatenschap van: Gerhard Horenken
tusschen: zijne kinderen Gerhard Horenken en Hillebrandt Gruys, voor zijne echtgenoote Geertruyt Horenken. Aan zijne weduwe Bele tho Nansum worden eenige inkomsten toegestaan.
Zegels: Horenken, Gruys.

406. 1640 October 20.
Nadere regeling van n°. 405.
Zegels: Horenken, Gruijs.

407. 1667 Januari 25.
Nalatenschap van: Johan Horenken
tusschen: Anna Clant douair. Horenken, Egbert Horenken en Catharina Magdalena van Isselmuden douair. Horenken, moeder, broeder en zuster van testator.
Zegels: Manninga, Horenken.

408. 1670 Januari 27.
Nalatenschap van: Reint Alberda en Habbina Ubbena, ehel.
tusschen: hunne kinderen Reint Alberda, Willem Alberda, Mello Alberda op 't Zant, Schelto Jarghes en Johanna Alberda, Remmert van Berum en Ave Alberda.
Zegels: Alberda, van Berum.

409. 1675 Februari 10.
Nalatenschap van: Reint Ubbena
tusschen: zijne weduwe Maria Helena Clant en zijne kinderen Maria Helena Ubbena, Willem Ubbena, Ave Ubbena, Reint Ubbena en Hayo Unico Eenens gehuwd met Elizabeth Ubbena.
Zegels: Clant, Eenens.

410. 1682 Maart 22.
Nalatenschap van: Aeltien Hillebrandes douair. Johan Coenders
tusschen: hare kinderen Gerhard Clant en Anna Coenders, Jacob Coenders, Eisso Jarges van Meyma en Bauwe Coenders, Mello Coenders, Egbert Coenders, Alagonda Coenders, Johanna Coenders en Hendrik Coenders. (Voor dezen laatste treedt Dr. Alstorphius op.)
Geen zegels.

411. 1682 Juni 17.
Nalatenschap van: Anna Clant douair. Horenken
tusschen: Gerhard Gruys en Adolph Frederich Scharff als voormond en voogd over Geert Horenken ter eene en Feyo Sickinghe en Elisabeth Tamminga, ehelieden, ter andere zijde.
Zegel: van Julsingha.

412. 1685 Maart 21.
Nalatenschap: Onno Tamminga en Elizabeth Rengers
tusschen: Mello Alberda, als voogd over de onmondige kinderen van hem en wijlen zijne echtgenoote Susanna Tammingha, ter eene en Feyo Sickinghe en Elisabeth Tammingha en Cecilia Elisabeth Tammingha douair. D. de Hertoghe ter andere zijde.
Zegels: Alberda, Sickinghe.

413. 1685 Juli 2.
Nadere regeling nº. 412.
Zegels: Alberda, Sickinghe.

414. 1694 Maart 29.
Nalatenschap: Elisabeth Tamminga.
Nadere overeenkomst tusschen: Egbert Clant van Nijenstein als voormond, Reneke Busch en Gerrit Blenke als voogden van Evert Joost Lewe ter eene en Feyo Sickinghe, voor zich zelven en als tutor legitimus van zijne minderjarige kinderen, ter andere zijde.

415. 1698 Mei 27.
Nalatenschap: Berent van Berum en Wendela Cornera Ubbena, ehelieden
tusschen: Reint Lewe en Reneke Busch. voogden van Berent's zoon Onno Joachim van Berum, ter eene en Feyo Jan Sickinghe en Tekela Elisabeth van Berum, Evert Joost Lewe van Luidema en Christina Emerentiana van Berum, Willem Ubbena en Dr. J. H. Keiser als voorstanders over Wendela Juliana van Berum, ter andere zijde.
Zegel: Clant.

416. 1698 December 25.
Nalatenschap: niet ingevuld
tusschen: Jan Popkes en Willem Jansen voormond en voogd over het minderjarig kind van Hindrich Tjeerts en Aaltien Jans ter eene en Tjeert Jans ter andere zijde.

417. 1699 Februari 25.
Nadere regeling van n°. 415.
Zegel: Clant.

418. 1699 Juli 15.
Nalatenschap: Saco van Idsinga
tusschen: Matthias van Idsinga en Johan van Idsinga.

419. 1700 Januari 29. (2 exemplaren.)
Nalatenschap: Mello Alberda van Menkema en Susanna Tamminga
tusschen: hunne kinderen Onno Tamminga van Alberda, Willem Alberda en Unico Allard Alberda.
Zegel: Alberda.

420. 1700 October 8.
Nalatenschap: Derk Clant van Hankema en Margareta Josina Ripperda, ehelieden
tusschen: Gerhard Horenken (als voogd van zijne dochter Margaretha Horenken), Alagonda Maria Clant, Mauritz Clant en Bouwina Clant.

421. 1700 December 8.
Nadere regeling van n°. 420.
Zegel: Aldringa.

422. 1704 November 28.
Nalatenschap: Ave van Berum geb. Alberda
tusschen: Willem van Borck en Habbina Elisabeth Alberda, Willem Alberda, Reint Alberda van Eenum, Coppen Jarges, Hendrik Ferdinand van In- en Kniphuizen (als voogd over zijne minderjarige kinderen bij wijlen Aurelia Jarges), Onno Tamminga van Alberda van Rensema, Willem Alberda op 't Zant en Unico Allard Alberda van Menkema.

Zegels: van Borck, Alberda, Clant, Jarges, van In- en Kniphuizen.

423. 1705 Maart 4. (2 exemplaren.)
Nalatenschap: Willem Alberda op 't Zant
tusschen: zijne neven Onno Tamminga van Alberda, Willem Alberda en Unico Allard Alberda van Menkema.

Zegels: Alberda.

424. 1706 Maart 13.
Nalatenschap: Lucas Clant van Aickema en Truida Clant, echtelieden
tusschen: hunne kinderen Allert Joost Clant, U. M. de Hertoghe en Ulcia Maria Clant, Oesebrant Clant, Willem Ubbena en Dr. J. H. Keiser als voorstanders over Reint Clant, Josina Clant en Jan Remmert Clant.

Geen zegel.

425. 1707 Maart 9.
Nalatenschap: Johanna Alberda, douair. Jarges
tusschen: Coppen Jarges van Tackenborgh (zoon) en Hendrick Ferdinand van In- en Kniphuizen als voogd over zijne minderjarige kinderen bij wijlen Aurelia Jarges.

Zegels: Jarges, In- en Kniphuizen.

426. 1722 Maart 18.
Nalatenschap: Gerhard Horenken
tusschen: zijne weduwe Bouwina Coenders, en Joachim Canter, Berent Coenders en Jacob Helmolt als voormond en voogden van zijne dochters Anna Sibilla (oud 15 jaar) en Gesina Margaretha Horenken (oud 13 jaar).

Geen zegel.

427. 1724 Juli 5.
Nalatenschap: Willem Ubbena en Reint Ubbena
tusschen: Unico Michiel de Hertoghe van Feringa als voogd over zijne kinderen bij wijlen Maria Helena Enens, Reint Enens en dr. Petrus Alberthoma, gevolmachtigde van Jacobus de Villers en Margrieta Breuklant.

Zegel: P. J. Swarte.

428. 1713—1725.
Nadere regelingen van n°. 426.

429. 1726 Augustus 11.
Nalatenschap (gedeeltelijk, vooral zilver): Margrieta Josina Horenken
tusschen: Gerard Alberda van Dijksterhuis en Clara Alberda douair. Alberda.

430. 1735 September 29.
Nalatenschap: Onno Hillebrandes (zoon van Gosso IJvo Hillebrandes en Everdina Catharina van Berum)
tusschen: E. J. Lewe en Christina Emerentiana van Berum, Everdina Cunnera van Berum douair. Alberda, Evert Lewe en Juliana van Berum, Allard Philip Tjarda van Starckenborgh en Feya Johanna Sickinghe en Lucas van Colenbergh en Houwelia Hillebrandes.

Het zegel van Gruijs is afgevallen.

431. 1738 Februari 24.
Nalatenschap: Coppen en Schelto Reint Jarges
tusschen: de representanten van het huis Ulrum ter eene en Geertruid Fueck van Burmannia met haar echtgenoot Pyrrhus Wilhelmus van Sijtzama ter andere zijde.
Nadere regeling.

Zegel: Stad Groningen.

432. 1739 Maart 28.
Nalatenschap: J. Lohman
tusschen: O. B. Gruijs toe Lellens en Gerardina Lohman, M. Lohman en J. Lohman ten eene en Anna Sibilla en Gesina Margaretha Horenken ter andere zijde.

Zegel: Stad Groningen.

433. 1741 Juli 21.
Nalatenschap: Anna Habina Lewe douair. E. J. Tjarda van Starkenborgh
tusschen: hare kinderen: Geertruida Tjarda van Starkenborgh, E. Greving en Gratia Susanna Tjarda van Starkenborgh, pastor Johan van Diemen en Anna Bouwina Tjarda van Starkenborgh, Eylco Onsta Tjarda van Starkenborgh en Joannes Cleveringa als gevolmachtigde van Edzard Jacob Tjarda van Starkenborgh, heer van Middelstewehr.

Zegel: van Starkenborgh.

434. 1742 Maart 15.
Nalatenschap: Gerhard Horenken
tusschen: Anna Sibilla en Gesina Margaretha Horenken en Gerhard Alberda van Dijksterhuis.

Zegel: Adriani.

435. 1744 Maart 19.
Nalatenschappen: 1°. Clara Alberda van Enum douair. Alberda van Dijksterhuis; 2°. Scelto Reint Jarges van Bellingeweer
tusschen: hare kinderen en zijne zusters: Susanna Johanna Alberda van Enum en Onno Daniel d'Hertoghe van Feringa en Johanna Susanna Alberda, ehel.

Zegel: Beckeringh.
N B. Scelto Reint Jarges was een zoon van Clara Alberda van Enum uit haar eerste huwelijk met Jarges.

436. 1745 Januari 18.
Nalatenschap: Jacob Claesen
tusschen: zijn vrouw Hilje Baljes en zijne kinderen, voor wie als voormond optreedt Jacob Hemmes, als sibbe voogd Lammert Saskes en als vreemde voogd Claas Harms.

Zegel: d'Hertoghe van Feringa.

437. 1745 Februari 25. (2 exemplaren.)
Nalatenschap: Willem Alberda van Dijksterhuis
tusschen: Gerhard Alberda van Dijksterhuis ter eene en Susanna Johanna Alberda van Enum en Daniel Onno d'Hertoghe van Feringa voor zijne echtgenoote Johanna Susanna Alberda ter andere zijde.

Zegel: Adriani.

438. 1747 Maart 10.
Nalatenschap: 1°. Unico Michiel de Hertoghe van Feringa en Ulcia Maria Clant; 2°. B. J. de Hertoghe van Boekstede; 3°. Elizabeth Maria de Hertoghe, dochter van U. M. de H. v. F. en Maria Helena Enens
tusschen: freule C. H. de Hertoghe, freule F. M. de Hertoghe, J. R. Jarges en Catharina Elisabeth de Hertoghe, ehelieden, kinderen van 1°, zusters van 2°, halfzusters van 3°.

439. 1750 Mei 26.
Nadere regeling van n°. 438.

440. 1751 April 6.
Nalatenschap: Johan van Idsinga en Alegonda Coenders.
tusschen: Margaretha Aurelia van Idsinga, Gijsbert Arentsma van Idsinga, Titia Holdinga van Idsinga, Mathijs Adolph van Idsinga (als voogd over Jan van Idsinga, zoon van Mathijs Adolph en Anna Alberda), Maria Geertruida Couper wed. Harmen Adolph van Idsinga.

441. 1754 December 28.
Nalatenschap: 1°. Susanna Elisabeth Alberda van Menkema; 2°. Everdina Cornera van Berum douair. Unico Allard Alberda van Menkema; 3°. Wendelina Cornera Alberda (gehuwd met C. F. von Wartensleben).
tusschen: Unico Allard Alberda, Edzard Willem Lewe (als voogd over zijne kinderen bij wijlen Margaretha Josina Alberda) en Mello Alberda (als voormond), Willem van In- en Kniphuisen (als sibbe voogd) en Evert Joost Lewe (als vreemde voogd over de twee dochters Wilhelmina en Wendelina Cornera van wijlen Susanna Elizabeth Alberda bij Gerhard Alberda van Dijksterhuis) ter eene en de (2 November 1753 overleden) Everdina Cornera Alberda gehuwd met D. C. du Tour ter andere.

Zegel: Staten van Stad en Lande.

442. 1761 Januari 22.
Nalatenschap: Johanna Susanna d'Hertoghe van Feringa, geb. Alberda van Menkema
tusschen: Daniel Onno de Hertoghe van Feringa en zijne dochter Clara de Hertoghe, bijgestaan door haar echtgenoot Ferdinand Folef van In- en Kniphuisen.

Zegels: d'Hertoghe van Feringa, van In- en Kniphuisen.

443. 1762 April 2.
Nalatenschap: Geertruida Tjarda van Starkenborgh
tusschen: Gratia Susanna Tjarda van Starkenborgh douair. Edzard Grevinck, Daniel Onno de Hertoghe van Feringa en Anna Habina Tjarda van Starkenborgh, als gevolmachtigde van Edzard Jacob Tjarda van Starkenborgh en Evert Bartolt Tjarda van Starkenborgh.

444. 1762 April 10.
Nadere regeling van n°. 443.

445. 1772 Mei 8.
Nalatenschap: Gratia Susanna Tjarda van Starkenborgh
tusschen: Daniel Onno de Hertoghe van Feringa voor zijne echtgenoote Anna Habina Tjarda van Starkenborgh ter eene zijde en E. J. Tjarda van Starkenborgh ter andere zijde.

446. 1773 Juli 13.
Nalatenschap: Johan van Idsinga en zijne (niet genoemde) echtgenoote
tusschen: Titia Holdinga van Idsinga en Johan van Idsinga ter eene en Johan van Idsinga en Eduard Marius van Burmania ter andere zijde.

447. 1792 September 5.
Nalatenschap: Goosen Geurt Bentinck en Willemina Jeanne van Reede
tusschen: Willem Jan Berend Bentinck tot den Berenkamp, Christina Bentinck douair. Unico Allard Alberda van Menkema, Adriana Maria Bentinck, Anna Elizabeth Bentinck, Reiniera Bentinck (de sub 1, 3, 4 en 5 genoemden mede als testamentaire erfgenamen van Godert Adriaan Bentinck tot Berghuis), Frederica Christiana Henriette Bentinck en Evert Jan von Neukirchen genaamd Nijvenheim.

Opgedrukte zegels: Bentinck, van Balveren, Alberda, Houck, van Lijnden, Neukirchen gen. Nijvenheim, van Randwijck.

N.B. Met drie bijlagen.

448. 1799 Juni 6.
Nalatenschap: Susanna Johanna Alberda douair. van Inen Kniphuisen
tusschen: Scato Ludolph Alberda van Bijma en Wendelina Cornera Alberda van Dijksterhuis, Gerard Alberda van Menkema (voor zich zelven en als gevolmachtigde van Gosen Geurt Alberda van Dijksterhuis), Gerhard Horenken van Alberda,

Everdina Cornera Alberda, Jean François van Iddekinge en Christina Maria Alberda, verder Gregorius Kijff als gevolmachtigde van de curatoren van E. J. Lewe van Aduard, J. W. Keiser als gevolmachtigde van J. H. van Zuilen van Nievelt en S. E. Lewe van Aduard.

449. 1800 Juni 11.
Nalatenschap of gemeenschappelijk eigendom niet vermeld.
Nadere bepalingen tusschen: E. U. de Hertoghe en A. S. A. S Clant, echtelieden.

Zegel: Hof van Justitie van S. en L.

450. 1801 Maart 20. (1)
Nadere regeling van n°. 448.

451. 1812 December 25. (1)
Nalatenschap: Gerhard Lewe
tusschen: Edzard Willem Lewe van Nijenstein, mevrouw Polman Gruys, geb. Johanna Agnes Lewe en Unico Evert Lewe.

452. 1813 Februari 19.
Nalatenschap: Edzard Unico d'Hertoghe van Feringa
tusschen: de kinderen van Gerhard Alberda en Elizabeth Anna d'Hertoghe van Feringa.

453. 1816 Januari 22.
Nalatenschap: Christina Bentinck douair. Unico Allard Alberda van Menkema
tusschen: Gerhard Alberda van Menkema, Gosen Geurt Alberda van Dijksterhuis, Willemine Jeanne Alberda van Menkema douair. Lewe van Aduard, Gerhard Horenken van Alberda, als voogd over zijne minderjarige kinderen, en Jean François van Iddekinge en Christina Maria Alberda.

454. 1822 Januari 24.
Nalatenschap: Elizabeth Anna d'Hertoghe van Feringa, echtgenoote van Gerhard Alberda van Menkema
tusschen: Gerhard Alberda (haar man) en hunne kinderen.

455. 1823 Mei 3.
Nalatenschap: 1°. Edzard Unico d'Hertoghe van Feringa en 2°. Elizabeth Anna Alberda van Menkema, geb. d'Hertoghe van Feringa
tusschen: Christina Alberda van Menkema, François Laurent Ransonnet als voogd over zijne minderjarige kinderen, Anna

(1) Na no. 450 zijn de boedelscheidingen niet meer geregeld.

Habina Alberda van Menkema en Hemmo Heylico Nauta, Maria Elisabeth Alberda van Menkema en A. H. P. K. van Suchtelen van de Haere, benevens Gerhard Alberda.

456. 1829 Maart 31.
Nalatenschap: Josina Petronella Alberda van Vennebroek douair. Lewe
tusschen: Johanna Agnes Lewe van Nijenstein douair. Polman Gruys, Unico Evert Lewe van Nijenstein, Anna Alberda van Bloemersma douair. Lewe van Nijenstein, mede voor hare minderjarige kinderen en als gevolmachtigde van hare dochter, mevrouw Sels, geb. Josina Eva Lewe van Nijenstein, verder Scato Ludolph Lewe van Nijenstein, Wendelina Cornera Lewe van Nijenstein, representeerende hun vader Edzard Willem Lewe van Nijenstein.

457. 1835 October 24.
Nalatenschap: Gosen Geurt Alberda van Dijksterhuis
tusschen: Christina Alberda van Menkema en J. A. van Kretschmar, F. L. Ransonnet, Anna Habina Alberda van Menkema en Hemmo Heylico Nauta, A. H. P. K. van Suchtelen van de Haere en M. E. R. Alberda van Menkema, Unico Allard Alberda van Menkema, Mr. Jacob Johan Canter Cremers en Maria Elizabeth Alberda van Menkema, Willemine Jeanne Alberda van Dijksterhuis douair. Lewe, Scato Ludolph Lewe van Nijenstein, Christina Alberda van Bloemersma, Jean François van Iddekinge en Christina Maria Alberda van Menkema.

458. 1836 September 1.
Nadere regeling van n°. 457.

459. 1839 Juli 26.
Nalatenschap: Unico Allard Alberda van Menkema
tusschen: Willemine Jeanne Alberda van Dijksterhuis douair. Lewe, Chr. Alberda van Menkema en J. A. van Kretschmar van Veen, F. L. Ransonnet, A. H. Alberda van Menkema weduwe Nauta, M. E. R. Alberda van Menkema en A. H. P. K. van Suchtelen, Unico Allard Alberda van Menkema, Maria Elizabeth Alberda van Menkema en J. J. Canter Cremers, C. M. Alberda van Menkema en J. F. van Iddekinge, Christina Alberda van Bloemersma en Scato Ludolph Lewe van Nijenstein.

460. 1840 Augustus 11.
Verschillende mandeelige goederen
tusschen: J. A. van Kretschmar van Veen, F. L. Ransonnet,

A. H. Alberda van Menkema wed. Nauta, A. H. P. K. van Suchtelen van de Haere en M. E. R. Alberda, U. A. Alberda van Menkema en J. J. Canter Cremers en M. E. Alberda van Menkema.

461. 1849 Februari 14.
Nalatenschap: Jan Ernst Polman Gruijs en Johanna Agnes Lewe van Nijenstein, ehelieden
tusschen: Hendrik Jacob Herbig en Ulrica Eleonora Polman Gruijs, Unico Allard Alberda van Menkema en Josina Petronella Polman Gruijs, Joan Henric Hooft van Iddekinge en Ernestine Bernardine Harmanna Polman Gruijs, Johan Hendrik Lexau Rijsterborgh en Anna Polman Gruijs, Edzard Willem Polman Gruijs en Pompejus Polman Gruijs.

462. 1849 Juli 10.
Nalatenschap: Willemine Jeanne Alberda van Dijksterhuis en Berend Lewe van Aduard, ehelieden
tusschen: U. A. Alberda van Menkema als voogd over zijn minderjarigen zoon Gerhard, eenige erfgenaam van mevrouw van Dijksterhuis, Mr. L. B. Lohman als gevolmachtigde van Magdalena Dorothea Lewe van Aduard douair. van In- en Kniphuizen, Henriette Paulina Lewe van Aduard en Jacob de Vries, Johanna Dorothea Lewe van Aduard en Derk Wilkens, Scato Ludolph Lewe van Aduard, Evert Joost Lewe van Aduard, Henrietta Dorothea Lewe van Aduard, Jan Eduard Lewe van Aduard, Evert Joost Lewe van Aduard, Gijsberta Martha de Veer douair. Jan Evert Lewe van Aduard, Henrietta Paulina van Swinderen echtgen. van Johannes Quintinus Cleveringa, Evert Joost van Swinderen, de laatste als rechthebbende op de nalatenschap van wijlen Berend Lewe van Aduard.

VIJFDE AFDEELING.

Inventarissen.

463. 1708 April 29.
Catharina Zoete de Lake van Villers (bij huwelijk met Johan Frederik baron van Lyere aangebracht).

464. 1718 Februari 15.
Juliana Alberda van Menkema.

465. 1733 October 28.
O. J. van Berum.

466. 1738 September 22.
Anna Habina Lewe, douair. Tjarda von Starkenborgh.

467. 1753 Juni 17.
E J. Lewe van Aduard.

468. 1754 December 5.
Everdina Cornera du Tour geb. Alberda.

469. 1760. September 13.
Edzard Willem Lewe en Margaretha Josina Alberda van Dijksterhuis.

470. 1781 Mei 7.
Edzard Reint Alberda van Bloemersma en Adriana Sophia Gockinga.

471. 1785 Augustus 25.
Gerhard Alberda van Dijksterhuis.

472. 1786 Juni 26.
Willem Alberda van Rensuma.

473. 1796 December 2.
Anna Habina Tjarda van Starkenborgh, douair. d'Hertoghe van Feringa.

474. 1798 April 28.
Gerhard Alberda van Menkema.

475. 1799 April 29 en 30.
Anna Habina Tjarda van Starkenborgh, douair. d'Hertoghe van Feringa.

476. 1801 Januari 14.
Edzard Unico de Hertoghe van Feringa.

477. 1812 Maart 12.
Frédérique Eleonore van Raders, douair. Ulrich Willem Polman Gruys.

478. 1813 Maart 27.
Edzard Unico de Hertoghe van Feringa.

479. 1814 Juni 10.
Johan van Idsinga.

480. 1816 April 27.
Christina Bentinck, douair. Unico Allard Alberda van Menkema.

481. 1828 Juni 4 en 12.
Gerhard Alberda van Menkema.

482. 1848 September 9.
Johanna Agnes Lewe van Nijenstein, douair. J. E. Polman Gruijs.

483. z. j.
P. H. van Idsinga.

484. z. j.
Mevrouw van Dijksterhuis, mevrouw van Menkema en mevrouw von Wartensleben.

ZESDE AFDEELING.

Aankomsttitels van en stukken betreffende onroerende goederen.

485. Den Andel. 1672. 1 charter.

486. Bellingeweer. 1819. 1 charter.

487—492. Breede. 1528, 1644, 1660, 1678, 1703, 1708. 6 charters.

493—497. Dijksterhuis. 1465, 1668, 1669, 1706, 1745. 7 charters. (No. 496 in 3 exemplaren aanwezig.)

498—537. Doezum. 1627, 1628, 1629, 1632, 1634, 1636, 1637, 1638, 1639, 1641, 1642, 1644, 1647, 1651, 1652, 1658, 1659, 1662, 1667, 1668, 1669, 1672, 1675, 1682, 1685, 1692, 1697, 1724, 1725. 38 charters en 2 stukken.

538—546. Eenrum. 1700, 1713, 1727, 1732, 1734, 1747, 1762, 1774. 8 charters, 1 stuk.

547. Eenum. 1681. 1 charter.

548. Eibersburen. 1767. 1 charter.

549. Engelbert. 1704. 1 charter.

550. Enselens. 1654. 1 charter.

551—555. Eppingehuizen. 1622, 1631, 1632, 1725. 5 charters.

556. Ezinge. 1800. 1 charter.

557—560. Garsthuizen. 1646, 1705, 1727, 1741. 4 charters.

561—575. Godlinze. 1615, 1616, 1619, 1648, 1651, 1674, 1677, 1684, 1697, 1699, 1703, 1706. 15 charters.

576. Grimersum. 1763. 1 charter.

577—586. Groningen. 1618, 1624, 1639, 1651, 1668, 1704, 1709, 1718, 1767, 1816. 9 charters, 1 dossier.

587—662. Grootegast. 1578, 1611, 1612, 1630, 1643, 1661, 1662, 1674, 1685, 1693, 1694, 1695, 1697, 1699, 1703, 1704, 1710, 1712, 1714, 1716, 1719, 1721, 1726, 1727, 1737, 1738, 1740, 1746, 1749, 1751, 1753, 1754, 1755, 1756, 1757, 1760, 1764, 1765, 1767, 1770, 1775, 1781, 1799. 70 charters, 6 stukken.

663—666. Grijpskerk. 1671, 1696, 1721, 1727. 4 charters.

667—668. Den Ham. 1685 en 1687. 2 charters.

669. Helpman. 1750. 1 charter.

670. Hoogkerk. 168.. 1 charter.

671—673. Hornhuizen. 1669, 1685, 1735. 3 charters.

674—678. Huizinge. 1586, 1734, 1745, 1787. 4 charters, 1 stuk.

679—680 De Jouwer. 1788. 2 charters.

681—687. Kantens. 1609, 1626, 1627, 1631, 1632. 1633, 1660. 6 charters, 1 stuk.

688—690. Kloosterburen. 1631, 1787, 1789. 3 charters.

691. Leens. 1663. 1 charter.

692—700. Leermens. 1632, 1675, 1676, 1683, 1686, 1687, 1704, 1709. 9 charters.

701. Leeuwarden. 1789. 1 charter.

702. Loppersum. 1742. 1 charter.

703—708. Lukaswolde. 1683, 1692, 1693, 1750, 1754, 1824. 5 charters, 1 stuk.

709—800. Lutjegast. 1631, 1632, 1641, 1646, 1658, 1660, 1662, 1667, 1668, 1671, 1674, 1675, 1676, 1678, 1684, 1686, 1687, 1694, 1696, 1698, 1699, 1700, 1701, 1707, 1708, 1710, 1712, 1713, 1714, 1716, 1717, 1718, 1719, 1720, 1721, 1722, 1723, 1724, 1725, 1727, 1729, 1732, 1736, 1738, 1742, 1743, 1744, 1746, 1754, 1755, 1757, 1759, 1760, 1761, 1762, 1764, 1765, 1771, 1779, 1783, 1784, 1791, 1828. 90 charters, 2 stukken.

801. Maarsbergen. z. j. 1 stuk.

802. Marrum. 1714. 1 charter.

803. Meeden. 1805. 1 charter.

804—808. Menkema. 1682, 1744. 3 charters, 2 stukken.

809. Middelstewehr. 1582. 1 charter.

810. Niebert. 1660. 1 charter.

811—812. Niekerk. 1632. 2 charters.

813—814. Noordhorn. 1595, 1654. 2 charters.

815—817. Noordwijk. 1677, 1788. 3 charters.

818—828. Noordwolde. 1642, 1646, 1669, 1670, 1678, 1681, 1710, 1712, 1718, 1720. 11 charters.

829—831. Nuis. 1679, 1689, 1729. 3 charters.

832—836. Oldehove. 1602, 1683, 1736, 1762, 1777. 3 charters, 2 stukken.

837. [illegible]

838—840. [illegible]

841—843. [illegible]

844. [illegible]

845—848. [illegible]

849. [illegible]

850. [illegible]

851—900. [illegible]
1653. [illegible]
1707. [illegible]
1769. [illegible]

901—946. [illegible]
1657. [illegible]
1710. [illegible]
1749. [illegible]
stukker.

947. [illegible]

948—969. [illegible]
1754. [illegible]
z. j. 17 [illegible]

970—972. [illegible]

973. [illegible]

974. [illegible]

975—977. [illegible]

978—1121. [illegible]
1632. [illegible]
1659. [illegible]
1677. [illegible]
1690. [illegible]
1707. [illegible]
1723. [illegible]

1771, 1772, 1774, 1784, 1785, 1786, 1787, 1789, 1790, 1794, 1797, 1805, 1807, 1819, 1841. 127 charters, 17 stukken.

1122. Ulrum. z. j. 1 charter.

1123—1159. Uskwert 1634, 1645, 1647, 1651, 1654, 1655, 1657, 1660, 1668, 1670, 1674, 1675, 1680, 1681, 1686, 1690, 1695, 1696, 1699, 1707, 1710, 1711, 1713, 1720, 1725, 1763, 1772, 1787. 32 charters en 4 stukken.

1160. Veendam. 1767. 1 charter.

1161. Veenhuizen. 1651. 1 charter.

1162—1163. Visvliet. 1726, 1765. 2 charters.

1164. Westeremden. 1763. 1 charter.

1165—1171. Westerhorn. 1612, 1693, 1700, 1705, 1719, 1730. 7 charters.

1172—1177. Westernieland. 1679, 1710, 1724, 1752, 1825, 1849. 4 charters, 2 stukken.

1178. Westorp. 1608. 1 charter.

1179—1193. Wierhuizen (zie mede onder Pieterburen). 1635, 1675, 1678, 1680, 1722, 1725, 1766, 1775, 1782, 1797, 1822, 1826. 13 charters, 2 stukken.

1194—1195. 't Zandt. 1684, 1701. 2 charters.

1196. Zeerijp. 1617. 1 charter.

1197—1199. Zuidbroek. 1693, 1698, 1712. 3 charters.

1200. Zuidhorn. 1716. 1 charter.

1201—1210. Onroerende goederen, waarvan de ligging niet nader is omschreven. 1611, 1654, 1670, 1694, 1695, 1698, 1712, 1714, 1718, 1769. 10 charters.

ZEVENDE AFDEELING.

Aankomsttitels van en stukken betreffende redgerrechten.

1211—1221. Eenrum. 1631, 1648, 1681, 1683, 1685, 1687, 1699, 1700, 1706, 1717. 11 charters.

1222. Enselens. 1648. 1 charter.

1223. Garsthuizen. 1648. 1 charter.

1224. Godlinze. 1654. 1 charter.

1225—1226. Grootegast. 1680, 1780. 2 charters.

1227—1232. Kloosterburen. 1693, 1706, 1750, 1776, 1819. 6 charters.

1233—1234. Loppersum. 1634. 2 charters.

1235. Lukaswolde. 1747. 1 charter.

1236. Lutjegast. 1664. 1 charter.

1237. Noordhorn. 1676. 1 charter.

1238. Oldekerk. 1707. 1 charter.

1239. Saaksum. 1635. 1 charter.

1240—1241. Sebaldeburen. 1716, 1754. 2 charters.

1242—1261. Uithuizen en Uithuizermeeden. 1654, 1674, 1675, 1689, 1690, 1692, 1699, 1701, 1711, 1712, 1720, 1725, 1726, 1746, 1750. 19 charters, 1 stuk.

1262—1263. Uskwerd. 1703, 1750. 1 charter en 1 stuk.

1264—1265. Visvliet. 1659, 1681. 2 charters.

1266. Westeremden. 1704. 1 charter.

1267—1270. Westerkwartier. 1680, 1734, 1743. 3 charters, 1 stuk.

1271. 't Zandt. 1711. 1 charter.

1272. Zuidhorn. 1643. 1 charter.

ACHTSTE AFDEELING.

Aankomsttilels van en stukken betreffende collatierechten.

1273. Den Andel. 1745. 1 charter.

1274. Bellingeweer. 1727. 1 stuk.

1275. De Breede. 1706. 1 charter.

1276—1289. Eenrum. 1659, 1668, 1706, 1707, 1710, 1712, 1714, 1729, 1735. 14 charters.

1290. Grootegast, Doezum. 1844. 1 stuk.

1291—1292. Huizinge. 1750, 1847. 2 stukken.

1293. Lutjegast. 1750. 1 stuk.

1294—1296. Pieterburen. 1560, 1740, 1750. 2 charters en 1 stuk.

1297—1301. Saaksumhuizen. 1708, 1716, 1717, 1719, 1750. 5 charters.

1302—1303. Tinallinge. 1736, 1750. 2 charters.

1304—1311. Uithuizen en Uithuizermeeden: 1670, 1676, 1678, 1706, 1711, 1740, 1750. 7 charters en 1 stuk.

1312—1313. Uskwerd. 1750, 1660—1885. 1 stuk en 1 dossier (het proces, in laatste instantie voor den Hoogen Raad beslist).

1314—1316. Westernieland. 1716, 1750, 1819. 1 charter en 2 stukken.

1317. Wierhuizen. 1746. 1 charter.

NEGENDE AFDEELING.

Aankomsttitels van en stukken betreffende zijl- en dijkrechten.

1318—1322. Baflo en Rasquerd. 1724, 1727, 1734, 1750. 4 charters en 1 stuk.

1323—1324. Eenrum. 1660, 1695. 2 charters.

1325—1326. Huizinge. 1664, 1750. 1 charter en 1 stuk.

1327—1338. Uithuizen en Uithuizermeeden. 1667, 1669, 1670, 1675, 1676, 1680, 1696, 1701. 12 charters.

1339—1344. Usquert. 1685, 1687, 1711, 1724, 1750. 5 charters en 1 stuk.

1345. Westeremden. 1710. 1 charter.

1346. Winsum. 1734. 1 charter.

TIENDE AFDEELING.

Aankomsttitels van en stukken betreffende andere rechten.

I. *Het recht van begeving der manualen te Zuidwolde en Uskwerd*:

1347. Stukken hiertoe betrekkelijk. 1862. (met retroacta). 1 bundel.

II. *Het recht van dekenlammeren en bonghaver*:

1348. Uskwerd en Breede. 1723. 1 charter.

III. *Het jachtrecht*:

1349—1351. Usquert. 1711, 1737, 1803, 1804, 1 charter en 2 stukken.

IV. *Het maalrecht*:

1352. Uithuizen. 1675. 1 charter.

ELFDE AFDEELING.

Staatboeken en klauwboeken, houdende opgave van bezittingen en rechten van verschillende leden der familie Alberda, zonder dat deze boeken kunnen worden gebracht tot de persoonlijke archieven van een der leden dezer familie.

1353. Staatboeken, 18e en begin 19e eeuw. 7 deelen.

1354. Klauwboek van de redgerrechten te Eenrum, Raskwerd, Baflo, Bedum, Noordwolde, Zuidwolde, Groote Reeschap, Vierhuizen, Kloosterburen, Warfhuizen, Wehe, Adorp, Harssens, Sauwert, Wetzinge, Dijkshorn, Winsum, Bellingeweer, Tijum, Obergum en Warfum. ± 1600. 1 deel.

1355. Klauwboek van de redgerrechten te Leermens. ± 1650. 1 deel.

TWAALFDE AFDEELING.

Kaarten.

1356. Terreinteekening vervaardigd door „Claes Harmens, geadmitteerde landtmeter", van de heerd „Oosterhuisen" gelegen te Eenrum. 1631. 1 stuk. (perkament.)

1357. Terreinteekeningen van de Noorderkadijken bij Uskwerd en Uithuizen, grootendeels vervaardigd door Aernoldus Tideman. 1686 en z. j. 7 stukken.

1358. Terreinteekening van eenig kwelderland, gelegen onder Westernieland, vervaardigd door A. Tideman. 1709. 1 stuk. (perkament).

1359 Terreinteekening van „eenig Kist- en Paalwerk staande „bij de Opdijk nevens Wierhuisen", vervaardigd door den geadmitteerden landmeter A. Tideman. 1710. 1 stuk.

1360. Terreinteekening van eenigen grond in Uithuizen, vervaardigd door A. Tideman, ingenieur en geëxamineerd landmeter. 1716. 1 stuk. (perkament.)

1361. Terreinteekening van het „provintielandt onder Usquardt „genoempt 't Hornster stuck", vervaardigd door H. W. Folckers, prov. ingenieur. 1728. 1 stuk.

1362. Terreinteekening van landerijen onder Kloosterburen, naar het origineel (1764) van den prov. ingenieur G. Munting in 1765 gecopieerd door M. van Olm. 1 stuk.

1363. Terreinteekening van „eenige landerijen en grondper-„ceelen met de daarop staande behuizingen" onder de gemeente Eenrum, vervaardigd door den landmeter bij het kadaster R. Bos. 1849. 1 stuk.

1364. Kaarten van verschillende jachtvelden, toebehoorende aan de familie Alberda. 1868 en z. j. 4 stukken.

1365. „Plan der eigendommen behoorende aan de Erven van „den Hoogwelgeb. Heer Alberda van Dijksterhuis, afgegeven door „den ingenieur-verificateur van het kadaster Jappé." z. j. 1 stuk.

1366. Terreinteekening van twee stadsplaatsen onder Eenrum. z. j. 1 stuk.

1367. „Ruige schets van Ringeweerdt, waartoe behoort een „aansienlick gestoelte in de kerk en een graf op het Coor, zijnde „5 Uiren van Groningen." z. j. 1 stuk.

DERTIENDE AFDEELING.

Genealogische Aanteekeningen, Wapenkaarten.

1368. Familie Alberda. 1 bundel, 1 rol.

1369. Familie d'Anneux. 1 rol.

1370. Familie Bentinck. 1 rol.

1371. Familie Diepenbroeck. 1 pak.

1372. Familie d'Hertoghe. 1 pak.

1373. Familie Hooftman. 2 rollen.

1374. Familie Horenken. 1 rol.

1375. Familie van Nispen. 1 rol.

1376. Familie van Starkenborgh. 1 rol.

1377. Familie Tseraets. 1 rol.

1378. Familie De Zoete Lake van Villers. 1 pak en 3 rollen.

VEERTIENDE AFDEELING.

Gelegenheidsverzen, lijkredenen enz.

1379. Cuipido gesicht en klinkdigt, ter gelegentheyt van het aanstaande huwelijk van Gerard Alberda van Dijksterhuis en Susanna Elisabeth Alberda van Menkema. 1725. 1 rol.

1380. Bruiloftszang bij het huwelijk van U. A. Alberda en Christina Bentinck, door A. C. Schonk, gymn. Bred. rector. 1762. 1 stuk.

1381. Letter- en Lauwerloof, gevlochten voor den Hoogwelgeboren Heere en Meester Jonkheer Scato Ludolf Alberda van Bloemersma en de Hoogwelgeboren Jonkvrouw Wendelina Cornera Alberda. 1767. 1 stuk.

1382. Eerkroon ter bruilofte van den Hoogwelgeboren Heere den Heere Evert Joost Lewe en de Hoogwelgeboren Freule Willemina Alberda van Dijksterhuis. 1776. 1 stuk.

1383. Bruiloftsvers bij het huwelijk van G. Alberda van Dijksterhuis en E. A. d'Hertoghe van Feringa. 1789. 1 stuk.

1384. Huwelijksvers aan een ongenoemde freule opgedragen door S. Gialts, schoolmeester en landmeter te Oldehove. z. j. 1 stuk.

1385. Aan de H.W.G. freulle Elisabeth de Hertoghe op haar H.W.G. verjaarfeest treedende in haar negentiende jaar den 3 Augustus 1783. 1 stuk.

1386. Een klein gedicht gemaakt op de groote geboortedag van de Hoogwelgeboren freulle E. A. de Hertoghe. 1786. 1 stuk.

1387. Vers, door een schoolmeester opgedragen aan Jan Ernst Alberda van Menkema bij gelegenheid van diens verjaardag, zijnde dit missive conductoir bij een koek. z. j. 1 stuk.

1388. Nieuwjaarswenschen van G. Alberda van Menkema aan zijn grootmoeder. 1840, 1841. 2 stukken.

1389. Gedicht opgedragen aan E. C. van Berum door een drieëntachtigjarigen neef. 1720. 1 stuk.

1390. Welkomstgroet (gedicht) van Ds. G. J. G. Bucot bij den terugkeer van den heer G. Alberda van Dijksterhuis op het huis ten Dijke, 18 April 1782 na herstel eener ziekte. 1 stuk.

1391. Gelukwensch gemaakt op den HoogEd.Geb. Heer mijnheer Baron van Alberda tot Dijksterhuis etc. etc. etc. ter gelegenheyd als zijn HoogEd. heeft zitting genomen ter vergadering van hun HoogMogende wegens de provintie van Stad en Lande. 1 stuk.

1392. Heil en zeegenwensch aan den HoogEd. Welgeboren Heer, den Heere Unico Allard Alberda, als zijn Ed. is verheeven tot Raad van Staten der Vereenigde Nederlanden etc. door J. van Renswoude. 1 stuk.

1393. Droeve lijcktraenen uijtgestort over het al te onverwachte, doch ridderlijcke ooverlijden van den Hoogh Edelgebooren ende seer manhafte Krijghsheldt Rudolph Conders, capteyn ende vice-admiraal ter zee, onder de vlagge van Vrieslant. 1666. 1 stuk.

1394. Rouwklagte over den dood van juffer Catrina Elisabeth de Hertoghe. 1694. 1 stuk.

1395. Lijkrede over den dood van Daniel Onno d'Hertoghe van Feringa en Rikkerda, uitgesproken te Lutjegast door Ds. Otto Holst. 1774. 1 deel.

1396. Jacobi de Rhoer Laudatio funebris in obitum viri nobilis atque illustris Edzardi Regneri Alberda toparchae de Bloemersma. 1775. 1 stuk.

1397. Lijkrede op het afsterven van mevrouw E. A. Alberda van Menkema. 1810. 1 stuk.

1398. Lijkrede bij den dood van mevrouw E. A. Alberda, geb. de Hertoghe van Feringa, uitgesproken door Ds. W. Janssonius te Uithuizen. 1810. 1 stuk.

1399. Lijkrede bij den dood van Jhr. G. G. Alberda van Dijksterhuis, uitgesproken door Ds. Joh. Sneek te Huizinge. 1830. 1 stuk.

1400. Ter aandenken aan mijne ontslapene, dierbare Echtgenoote J. A. E. Lohman, door L. Meijer Brouwer. 1851. 1 stuk.

1401. Lijkrede gehouden in de kerk te Uithuizen naar aanleiding van het overlijden van mevrouw J. P. Alberda van Menkema, geb. van Polman Gruys. 1854. 1 deel.

1402. Lijkrede uitgesproken door Ds. M. J. Adriani te Uithuizen na het overlijden van Jhr. U. A. Alberda van Menkema. 1859. 1 stuk.

1403. Grafschriften van verschillende leden van families aan de familie Alberda verwant. 1 pak.

VIJFTIENDE AFDEELING.

Academische Proefschriften door verschillende leden der familie Alberda verdedigd.

1404. Dissertatie van Gerard Alberda (Academie Groningen): De tempore ac modo, quo Groninga et Omlandia in societatem foederis Traiectini venerunt, et in unam civitatem coaluerunt. 1785. 1 deel. (2 exemplaren.)

1405. Dissertatie van Goosen Geurt Alberda (Academie Groningen): Dissertatio inauguralis qua exponitur qui fuerint ac dicantur ordines Omlandiae post debilitatum imperium Germanicum in nostra usque tempora. 1783. 1 deel.

1406. Dissertatie van Unico Allard Alberda (Academie Leiden): De divortiis praecipue de eo quod fit ob malitiosam desertionem. 1827. 1 deel. (2 exemplaren.)

ZESTIENDE AFDEELING.

Schoolboeken, enz.

1407. Schoolboeken, poesiealbums, teekencahiers enz. door verschillende leden der familie Alberda in kinderlijken leeftijd gebruikt.

ZEVENTIENDE AFDEELING.

1408. Bijbel, (uitgave wed. Paulus Aertz van Ravesteyn 1657), waarin op het schutblad verschillende genealogische aanteekeningen betreffende de familie Alberda.

N.B. Dit exemplaar wordt bewaard in een der kamers van het Museum van Oudheden te Groningen.

1409. Aanteekeningen van Goosen Geurt Alberda van Dijksterhuis over zijn verblijf op Dijksterhuis, begin 19e eeuw. 1 deel.

1410. Aanteekeningen van B. J. van Prott over zijn leven. 1631–1702. 1 stuk.

1411. Teekening van het orgel in de kerk te Pieterburen. z. j. 1 stuk.

1412. Leerrede over psalm XCII vs. 2–5 bij gelegenheid ter inwijding van het nieuwe orgel in de kerk te Eenrum. 1817. 1 deel.

1413. Eein kleijne Instructie ende Aenwijsynge van allen gretenyen ende rechten, soewal redgerechten, oeverrechten und buierrechten, soo in die geheele Ommelanden van Groningerlandtt vallen. (± 1600) 1 deel.

1414. Boekje met aanteekeningen over de vergeving der Ommelander ambten in de jaren 1711 en 1712. 1 deel.

1415. Courantenartikels, handelende over zaken van beklemrecht, jachtrecht, vischrecht en collatierecht en over landbouw en veeteelt. (2e helft 19e eeuw). 1 pak.

1416 Recepten voor ziekten van mensch en dier. (17e en 18e eeuw.) 1 pak.

INDEX VAN EIGENNAMEN. (1)

A.

Abresch (F. J.). 346.
Adorp 328, 394.
Adriani (Dr.). 328.
Adriani (Ds. M. J.). 398.
Adriani (secretaris). 332.
Alberda (familie). 349, 396, 398, 399.
Alberda van Bloemersma (Anna). 383.
Alberda van Bijma (Anna). 365, 380.
Alberda van Menkema (Anna Habbina). 373, 383, 384.
Alberda (Ave) 374, 377.
Alberda tot Dijksterhuis (baron van). 397.
Alberda van Bloemersma (Christina). 373, 383.
Alberda van Menkema (Christina) geh. met v. Kretschmar. 373, 382, 383.
Alberda (Christina Maria). 365, 382, 383.
Alberda van Eenum (Clara) douair. Jarges, vrouwe van Tackenborg. IV. 324, 327, 333, 341, 353, 363, 378, 379.
Alberda van Bloemersma (Edzart Reint). 385, 386, 398.
Alberda van Menkema (Edzart Willem). XII. 351.
Alberda van Menkema (Elizabeth Anna). 351.
Alberda (Everdina Cornera). 331, 364, 370, 382, 385.

(1) De cijfers achter de eigennamen wijzen op de bladzijden van den Inventaris.

Alberda van Menkema en Dijksterhuis (Gerhard), VII. 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 364, 369, 370, 378, 379, 381, 382, 385, 396, 397.

Alberda van Menkema (Gerhard) IX, zoon van Unico Allard Alberda van Menkema en Dijksterhuis. 339, 340, 341, 342, 343, 348, 365, 372, 385, 386, 397, 399.

Alberda van Menkema en Dijksterhuis (Gerhard). XIII. 348, 351, 352, 373, 379, 383, 384, 397.

Alberda van Dijksterhuis (Gosen Geurt). 344, 345, 346, 372, 381, 382, 383, 398, 399.

Alberda (Habbina Elizabeth). 377.

Alberda van Menkema (Jan Ernst). 397.

Alberda (Johanna). 374, 377.

Alberda (Johanna Susanna). 331, 353, 379, 380.

Alberda (Josina Petronella). douair. Cornelis van Maneil. 372.

Alberda van Vennebroek (Josina Petronella). 383.

Alberda van Menkema (Juliana). 384.

Alberda (Margaretha Josina). 331, 364, 380, 385.

Alberda (Maria Elisabeth) gehuwd met mr. J. J. Canter Cremers, 373, 383, 384.

Alberda (M.). 331.

Alberda (Mello—van Menkema). I. 323, 324, 327, 361, 375, 376.

Alberda op 't Zandt (Mello). 374, 380.

Alberda van Menkema (M. E. R.). 383, 384.

Alberda van Ekenstein (Onno Reint). 371.

Alberda (Onno Tamminga van). 328, 363, 371, 373, 376, 377.

Alberda (Reint). 323, 374.

Alberda van Eenum (Reint). 324, 374, 377.

Alberda (Scadina Sophia). 365, 371.

Alberda van Bloemersma (Scato Ludolf). 365, 372, 396.

Alberda van Bijma (Scato Ludolf). 371, 381.

Aberda van Menkema (Susanna Elisabeth). 330, 364, 366, 369, 370, 380, 396.

Alberda (Susanna Johanna). 331, 379, 381.

Alberda van Menkema (Unico). V. 325, 327, 328, 330, 358, 363, 367, 370, 376, 377.

Alberda (Unico Allard). VIII. zoon van Gerhard Alberda v. M. en D. 330, 331, 336, 337, 338, 339, 340, 365, 369, 370, 372, 386, 396, 397.

Alberda van Menkema (Unico Allard). XI. 347, 348, 349, 350, 351, 366, 369, 380, 383, 384, 398, 399.

Alberda (Wendelina Cornera). 396.

Alberda (Wendelina Cornera) gehuwd met v. Wartensleben. 331, 364, 365, 369, 380, 381, 386.

Alberda van Dijksterhuis (Willemina Jeanne). XXI. douair. Berend Lewe 348, 358, 372, 373, 382, 383, 384.

Alberda (Wilhelmina). 370, 371, 380, 397.

Alberda op 't Zandt (Willem). II. 324, 374, 377.

Alberda van Godlinze, later van Dijksterhuis (Willem). 324, 325, 326, 327, 328, 330, 353, 363, 367, 376, 379.

Alberda van Rensuma (Willem). 371, 377, 385.

Alberthoma (Dr. Petrus). 378.

Aldringa (Wigbold). 367.

Alstorphius (Dr.). 375.

Amsterdam, 323, 330, 336, 338.

Andel (den). 386, 392.

Andel (Cornelis van). 369.

Andel (Lambertus van). 369.

Anna (Prinses). 330.

Anneux (familie d'). 396.

Appelius (Conradus). 329.

Appingedam. 346.

Argentier du Chesnoy (Daniel Henri Chevalier l'). 364.

Arntzenius (Prof. H. J.). 341.

Asschendorp (Aeltien van). 374.

Assendorp (Sibilla van). 358.

Aykema, 352, 377, 380.

Ayta (Elijsabeth Clara van). 371.

B.

Bacot (G. J. G). 397.

Baflo. 341, 393, 394.

Beckeringh (Wilh.). 331.
Bedum. 394.
Bellingeweer. 324, 334, 346, 358, 386, 392, 394.
Beninga (Elizabeth). 361.
Bennema (Hendrik). 352.
Bennema (Jacobus). 352.
Bennema (weduwe). 356.
Benthem (Rutgers Adolph). 336.
Bentinck (familie). 396.
Bentinck (Anna Elizabeth). 381.
Bentinck (Adriana Maria). 381.
Bentinck (Frederica Christina Henriette). 381.
Bentinck (Christina), vrouw van U. A. Alberda van M. en D. VIII. 336, 337, 365, 372, 381, 382, 386, 396.
Bentinck (Goderd Adriaan baron). 371, 381.
Bentinck (Gosen Geurt baron). 336, 337, 371, 381.
Bentinck (Rijniera). 372, 381.
Bentinck tot den Berenkamp (Willem Jan Berend). 381.
Berend (meester) te Warfum. 367.
Berum (Berend van). 327, 376.
Berum (Christina Emerentiana van). 376, 378.
Berum (Everdina Catharina van). 378.
Berum (Everdina Cornera van). VI. 327, 328, 329, 331, 363, 367, 370, 378, 380, 397.
Berum (Juliana van). 378.
Berum (Onno Joachim van). 376, 385.
Berum (Remmert van). 374.
Berum (Tekela Elisabeth van). 376.
Berum (Wendela Juliana van). 363, 376.
Bierum. 349.
Blanckstein (Hendricus). 335.
Blenke (Gerrit). 323, 375.
Bloemersma, 365, 372, 373, 383, 385, 386, 396, 398.
Boekholt (Mello van). 369.
Boekstede (de heer van). 354.

Boljes (Hilje). 379.
Bomberghe (Catharina de). 352.
Borck (Willem van). 377.
Bos (R.). 395.
Braekel (van). 366.
Breede (de). 329, 339, 343, 350, 386, 392, 393.
Breuklant (Margrieta). 354, 378.
Breur (Mr. Adriaan). 368.
Brouwer (L. Meijer). 398.
Bruins (B.). 357.
Buning (Joh. Franc.). 339.
Burmania (Eduard Marius van). 381.
Burmania (Geertruid Fueck van). 378.
Burmania (Julius Hobbe Unia van). 371.
Burmania (Ulbo van). 371.
Busch (Reneke). 375, 376.
Bijma. 365, 371, 380, 381.
Bijmersijde. 361.

C. en K.

Kantens. 387.
Canter (Joachim). 367, 377.
Keiser (Dr. J. H.). 376.
Keiser (J. W.). 382.
Kempenaer (de). 338.
Claesen (Jacob). 379.
Clant (de kinderen). 358.
Clant van Luidema. 367.
Clant (Alagonda Maria). 376.
Clant (Alagonda Swana Anna Sophia). 357, 365, 382.
Clant (Allert Joost). 377.
Clant van Hankema (Anna). 364.
Clant douair. Horenken (Anna). 374.
Clant douair. Rengers (Anna). 373.

Clant (Bouwina of Bouduina). 324, 358, 362, 363, 376.
Clant van Hankema (Derk). 358, 376.
Clant van Hankema (Edzart Jacob). 352, 353.
Clant van Nijenstein (Egbert). 323, 375.
Clant (Elisabeth). 368.
Clant (Gerhard). 375.
Clant (Jacob). 368.
Clant (Jan Remmerts). 377.
Clant (Josina). 377.
Clant (Josina Elizabeth). 364.
Clant (Josina Petronella). 363.
Clant van Aykema (Lucas). 377.
Clant (Maria Helena) vrouw van Reint Ubbena. 375.
Clant (Maurits). 353, 357, 376.
Clant van Hankema (Maurits). 325, 363.
Clant (Oesebrant). 377.
Clant (Reint). 358, 377.
Clant (Truida). 377.
Clant van Aykema (Ulcia Maria). 352, 377, 380.
Cleveringa (Johannes). 379.
Cleveringa (Johannes Quintinus). 384.
Kleinmeer. 369.
Kloosterburen. 387, 391, 394, 395.
Cock (Rembr. de). 335.
Coenders of Conders (Albertus Aemilius van). 368.
Coenders (Alegonda). 367, 368, 375, 380.
Coenders (Allegonda Elisabeth). 369.
Coenders (Anna). 375.
Coenders (Aurelia Margarita van). 368.
Coenders (Bauwe). 375.
Coenders (Berent) heer van Luidema. 325, 377.
Coenders (Bouwina) douair. Horenken. 368, 377.
Coenders (Bouwina) vrouw van J. Lohman. 369.
Coenders (Egbert). 375.
Coenders (Gesina). 368, 369.

Coenders (Hendrik). 375.
Coenders (Jacob). 375.
Coenders (Jan Sybrand van). 368.
Coenders (Johan). 361.
Coenders (Johanna). 367.
Coenders (Mello). 362, 375.
Coenders (Petronella). 362.
Coenders (Rodolph). 398.
Colenbergh (Lucas van). 378.
Koning van Holland (Z. M. de) 345.
Coopmans (Prof. Gadso). 365.
Couper (Maria Geertruida) wed. Harmen Adolph van Idsinga. 380.
Cremers (Mr. J. J. Canter). 348, 373, 383, 384.
Kretschmar (J. A. van). 383.
Crielaart (Jan). 369.
Kruijck (Adriana). 368.
Kruijck (Elisabeth). 368.
Kruijck (Jacoba). 368.
Kijff (Gregorius). 382.

D.

Dekama (Catharina van) douair. Bolte tho Grovestins. 373.
Dekama (Imk van) douair. Duco van Botnia. 373.
Dekama (Lutz van). 373.
Dekema (Dr. Sicke van). 373.
Delft. 342.
Dercks (Renske). 368.
Deventer. 343.
Diepenbroeck (familie). 396.
Diepenbroeck van Middelstewehr (Elisabeth van). 353, 366, 368.
Diemers (pastor Johan van). 379.
Doezum. 350, 357, 386, 392.
Dokkum. 360.
Dongen (Rutgera Christina Elizabeth barones van). 366.

Dordrecht. 342.
Drews (de). 366.
Duidinck (Geertien). 367.
Durleu (P.). 346.
Dijksterhuis. 324, 325, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 336, 337, 338, 340, 344, 351, 352, 358, 362, 363, 386, 397, 399.
Dijkshorn. 394.

E.

Edsarts (Hendrick). 374.
Edsarts (Jacob). 374.
Edsarts (Janttien). 374.
Edsarts (Johan). 374.
Edzarts (Lamme). 374.
Edsarts (Martien). 374.
Eenens (familie). 354.
Eenens (Hayo Unico). 375.
Eenens (Maria Helena). 352, 353, 378, 380.
Eenens (Reint). 378.
Eenum. 324, 327, 333, 341, 387.
Eenrum. 326, 332, 335, 345, 346, 350, 351, 386, 391, 392, 393, 394, 395, 400.
Eibersburen. 387.
Eichstorff (freule van). 369.
Ekenstein. 371.
Elmersma. 358.
Engelbert. 387.
Enselens. 387, 391.
Eppingehuizen. 387.
Ewssum (Ulderich van). 358
Ezinge. 387.

F. en V.

Veendam. 390.
Veenhuizen. 390.

Veer (Gijsberta Martha de). 384.
Vennebroek. 383.
Verhildersum (huis). 360.
Vierburen. 326.
Vierhuizen. 394.
Villers (Jacob de). 378.
Visvliet. 356, 390, 391.
Folkers (H. W.). 395.
Frederik Hendrik (Prins). 366.
Vries (Jacob de). 384.
Friesland. 336, 353, 355, 360.

G.

Garsthuizen. 387, 391.
Gialts. 397.
Gockinga (Adriana Sophia). 385.
Gockinga (Barbara). 369.
Godlinze. 324, 326, 363, 387, 391.
Gouda. 342.
's-Gravenhage. 330.
Greetsijhl. 348.
Greving (E.). 379.
Grimersum. 387.
Grimmius (wedman). 341.
Grootegast. 332, 341, 350, 354, 356, 357, 368, 387, 391, 392.
Grootegasterveenen. 357.
Groningen. 334, 335, 338, 346, 347, 348, 349, 350, 355, 357, 359, 365, 369, 371, 378, 387, 399.
Gruijs (Anna Polman). 384.
Gruijs (Edsart Willem Polman). 384.
Gruijs (Ernestina Bernardine Harmanna Polman). 384.
Gruijs (Geert). 358.
Gruijs (Gerhard). 375.
Gruijs (Gerhold Faitzema). 367.
Gruijs (H. J.). 326.

Gruijs (Hillebrandt), 374.
Gruijs (Jan Ernst Polman). 347, 365, 384, 386.
Gruijs (Josina Petronella Polman). 347, 366, 384, 398.
Gruijs toe Lellens (O. B). 378.
Gruijs (Pompejus). 367.
Gruijs (Pompejus Polman). 384.
Gruijs (Ulrica Eleonora Polman). 384.
Gruijs (Ulrich Willem Polman). 385.
Gruijs (Wigbolt). 367.
Grijpskerk. 356, 387.
Guichart (Dr. F. J.). 354.

H.

Haarlem. 342.
Haig van Bijmersijde (David). 361.
Halfambt. 325, 328, 358.
Ham (den). 387.
Hankema (huis). 325, 352, 353, 354, 358, 364, 376.
Hania. 366.
Harinxma thoe Sloten (Albertus van). 371.
Harinxma thoe Sloten (Albertina Titia van). 371.
Harinxma thoe Sloten (Rixtiarda Lucia van). 368.
Harlingen. 324, 330, 361.
Harmes (Hinderk). 372.
Harms (Claas). 379, 394.
Harssens. 328, 394.
Helpman. 387.
Helmolt (Jacob). 377.
Hemmes (Jacob). 379.
Hendricke, (dienstmeid). 369.
Hendrik Casimir (Stadhouder). 326.
Hendriks (Willem). 333.
Herbig (Hendrik Jacob). 384.
Hertoghe van Feringa (familie de). 353, 357, 396.
Hertoghe (Anna de). 366.

Hertoghe van Boekstede (B. J. de). 380.
Hertoghe (fr. C. H. de). 380.
Hertoghe (Clara de). 364, 380.
Hertoghe (Catharina Elisabeth de). 364, 380, 398.
Hertoghe (Daniel de). XIV. 352, 362.
Hertoghe (Daniel Onno de). XVI. 331, 332, 339, 353, 354, 355, 357, 364, 379, 380, 381, 398.
Hertoghe van Feringa (Edzart Unico de). XVIII. 341, 342, 357, 365, 371, 382, 385.
Hertoghe (Elisabeth de). 397.
Hertoghe van Feringa (Elizabeth Anna de) 339, 342, 365, 371, 382, 397, 398.
Hertoghe (Elisabeth Maria de). 380.
Hertoghe (fr. F. M. de). 380.
Hertoghe (Jacob de). 352.
Hertoghe (Johan de). 366.
Hertoghe (Peeter de). 366.
Hertoghe van Feringa (Unico Michiel de). XV. 352, 353, 377, 378, 380.
Hertoghe (Willem de). 366.
Hertoghe, heer van Orsmael, Steenhoogenhuizen enz. (Willem de). 366.
Hillebrandes (Aeltien) later douair. Johan Coenders. 361, 375.
Hillebrandes (Gosso Yvo). 378.
Hillebrandes (Houwelina). 378.
Hillebrandes (Onno). 378.
Hindriks (Derk). 337.
Hindrixs (Margaretha). 368.
Hendriks (Popke). 357.
Hoendricks (Joachim). 374.
Hoendricks (Ursula). 374.
Hoenricks (Anna). 374.
Hoenricks (Assweer) 374.
Hoenricks (Evert). 374.
Hoenricks (Jan). 374.
Holst (Otto). 398.

Holsten (Henriette Paulina van). 358.
Hoogkerk. 387.
Hooftman (familie). 396.
Horenken (familie). 396.
Horenken (Anna Sibilla). 369, 377, 378, 379.
Horenken (Egbert). 358, 367, 374.
Horenken (Geert). 358, 375.
Horenken (Geertruijt). 374.
Horenken (Gerhard). XIX. 324, 325, 328, 358, 362, 363, 374, 381, 382.
Horenken (Gerhard). 361, 374, 374, 376, 377, 379.
Horenken (Gesina Margaretha). 369, 377, 378, 379.
Horenken (Johan). 374.
Horenken van Dijksterhuis (Margaretha Josina). 324, 330, 363, 367, 376, 378.
Horenken (Sibilla). 358, 367.
Hornhuizen. 387.
Huizinge. 332, 335, 387, 392, 393, 398.
Hunsingo-Kwartier. 334.
Huijsers (Harmannus). 359.

I. en J.

Jans (Aaltien). 376.
Jans (Tjeert). 376.
Jansen (Edzard). 374.
Jansen (Willem). 376.
Janssonius (Ds. Wilhelmus). 343, 398.
Jappé (ingenieur). 395.
Jarges (Aurelia). 362, 377.
Jarges (Coppen). 363, 377, 378.
Jarges van Meijma (Eisso). 375.
Jarges (Gijsbert Harmen). 364.
Jarges (Jan Roelf). 364, 380.
Jarges (Schelto). 374.
Jarges (Schelto Reint). 378, 379.

Iddekinge (Jean François van). 365, 382, 383.
Iddekinge (Joan Henric Hooft van). 384.
Iddekinge (Tobias Jan van). 373.
Idsinga (Albertina Aemilia van). 368.
Idsinga (Alegonda Coenders van). 370.
Idsinga (Dodonea Elizabeth van). 371.
Idsinga (Gijsbert Arentsma van). 370, 380.
Idsinga (Herman Adolph van). 368, 380.
Idsinga (Jan van). 365, 380.
Idsinga (Jan Roelof van). 368.
Idsinga Gijsbertzoon (Johan van). 370.
Idsinga Matthijszoon (Johan van). 370.
Idsinga (Johan van). 370, 371, 372, 376, 380, 381, 386.
Idsinga (Margaretha Aurelia van). 368, 370, 380.
Idsinga (Martina van). 371.
Idsinga (Matthias). 376.
Idsinga (Mathijs Adolph van). 380.
Idsinga (P. H. van). 386.
Idsinga (Reiniera Anna van). 368.
Idsinga (Saco van). 376.
Idsinga (Titia Holdinga van). 368, 370, 380, 381.
Idsinga (Wilhelmina Geertruida van). 371.
Idsinga (Willem Anthony Frederik van). 371.
Jelles (Tebbe). 374.
Inge (Hendrik van). 369.
In- en Kniphuizen (van). douair. 384.
Inn- en Kniphuizen (Bendeleff). 342.
In- en Kniphuizen (Ferdinand Folef, heer van), 364, 380.
In- en Kniphuizen (Henrick Ferdinand). 362, 377.
In- en Kniphuizen (Willem van). 380.
Jouwer. 356, 387.
Isselmuden (Catharina Magdalena van) douair. Horenken. 374.

L.

Laar (Bela van). 373.
Lamke (dienstmeid). 369.
Langeakkerschans. 355.
Langewold (Oosterdeel). 352, 353, 354, 356.
Langewold (Westerdeel). 352, 353, 354, 355, 356.
Leens. 388.
Leermens. 388, 394.
Leeuwarden. 388.
Leiden. 331, 342.
Lellens. 378.
Lewe (familie). 357, 360.
Lewe van Nijenstein (de kinderen). 373.
Lewe (Anna Habbina) douair. E. J. Tj. v. Starkenborg. 379, 385.
Lewe (Berend). XX. 358, 359, 384.
Lewe van Nijenstein (Edzart Willem). 331, 364, 365, 380, 382, 383, 385.
Lewe (Elisabeth Petronella). 364.
Lewe van Mattenes (Everdina Josina). 357.
Lewe (Evert). 362, 363, 378.
Lewe (Evert Joost). 358, 370, 371, 375, 376, 378, 380, 382, 384, 385, 397.
Lewe (Gerhard). 382.
Lewe van Aduard (Henriëtte Dorothea). 384.
Lewe van Aduard (Henriëtte Paulina). 384.
Lewe van Aduard (Jan Evert). 384.
Lewe van Aduard (Jan Eduard). 384.
Lewe (Johanna Agnes). 347, 365, 382, 383, 384, 386.
Lewe van Aduard (Johanna Dorothea). 384.
Lewe van Nijenstein (Josina Eva). 383.
Lewe van Aduard (Magdalena Dorothea). 384.
Lewe (Petronella Maria). 363.
Lewe (Reint). 376.
Lewe van Aduard (S. E.). 382.
Lewe van Aduard (Scato Ludolph). 384.

Lewe van Nijenstein (Scato Ludolph). 383.
Lewe (Unico Evert). 382.
Lewe van Nijenstein (Wendelina Cornera). 383.
Lewe (Wilhelmina Catharina). 365.
Liere of Lijere (Johan Frederich baron van). 363, 368, 384.
Limburg Stirum (Otto Ernst Gelder graaf van). 372.
Lindenhoff (conrector). 343.
Lohman (Gerardina). 378.
Lohman (J.). 369, 378.
Lohman (J. A. E.). 398.
Lohman (Mr. L. B.). 384.
Lohman (M.). 378.
Loppersum. 391.
Luidema 323, 325, 352, 367, 375, 376, 377, 382.
Luppes (Berend). 357.
Lutjegast. 342, 350, 352, 354, 356, 357, 367, 372, 388, 391, 392, 398.
Lucaswolde. 356, 388, 391.

M.

Maarsbergen. 388.
Maarslacht. 329.
Maneil (Albertina Maria van). 372.
Manninga (Beele). 361.
Manninga (Johan). 361.
Marck (F. A. van der). 335.
Maria Louise douair. Jan Willem Friso (Prinses). 354.
Marne (de). 333.
Marum. 356, 388.
Mattenes. 357.
Meckhama (Julius van). 373.
Meeden. 388.
Menkema. 323, 325, 327, 328, 330, 331, 332, 333, 334, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 347, 348, 350, 351, 352, 358, 363, 369, 388.

Mepsche van Faan (Rodolph de). 353.
Merwede (Sippina Johanna van der). 371.
Metelerkamp (Jan). 335.
Meijer (Conradus). 339.
Meijer (H. K.). 348.
Meijma. 375.
Middelburg. 363.
Middelstewehr. 341, 348, 349, 353, 356, 388.
Moorman (Jacob). 371.
Munting (G.). 395.
Muntingh (Ipe). 334.

N.

Nansum (Bele tho). 374.
Napoleon (Keizer). 344.
Nassau (Prins van). 360.
Nauta (H. H.). 383.
Neukirchen (Evert Jan von), genaamd Nijvenheim. 381.
Niebert. 356, 388.
Niekerk. 388.
Nienhuis (G. J.). 342.
Niewold (Ds. Johannes Henricus). 371.
Nilleson (Elisabeth Maria van). 368.
Nispen (familie van). 396.
Noordhorn. 388, 391.
Noordwolde. 388, 394.
Noordwijk. 356, 388.
Nuis. 356, 388.

O.

Obergum. 329, 394.
Oldambt (arrondissement). 359.
Oldehove. 388, 397.
Oldekerk. 389, 391.
Oldeklooster. 389.

Oldenzijl. 389.
Olm (M. van). 395.
Ommelanden. 355, 359, 360.
Ommelanderwijk. 389.
Onderdendam. 346.
Onnen. 389.
Oosterhuizen (borg). 326, 394.
Oost-polder. 349.
Oostwold. 389.
Opende. 356, 389.
Oranje (Prins van). 335.
Orleans. 324.

P.

Pakosz (Zophia). 361.
Pasewalt (Michiel). 369.
Pieterburen. 325, 326, 332, 335, 345, 346, 352, 359, 389, 392, 400.
Ploegman (organist te Uithuizen). 339.
Polman (Anna). 366.
Polman (Antonius). 360, 361.
Polman (Catharina). 366.
Polman (Gesijna). 362.
Polman van Godlinze (J.). 326.
Polman (Johan of Jan). 359, 366.
Polman (Joost). 360, 366.
Polman (Roeleff). 366.
Popkes (Jan). 376.
Pous. 343.
Prott (Anthoni Gunter). 361.
Prott (Bernhard Johan van). 362, 367, 400.
Prott (Maria Elisabeth van), vrouwe tot Meringsborch. 367.

Q.

Quintus (Mr. J. W.). 348.

R.

Raders (Frédérique Eleonore van). 385.
Ransonnet (de kinderen). 373.
Ransonnet (François Laurent) 366, 382, 383.
Raskwert. 393, 394.
Ravesteijn (wed. Paulus Aertz van). 399.
Reede (Willemina Jeanne van). 336, 337, 381, 382.
Reeschap (Groote). 394.
Reitdiep. 343.
Reits (H.). 346, 382.
Rengerda (borg). 326.
Rengers van Luidema (Elisabeth). 323, 352, 375, 382.
Rengers van Slochteren (Johan). 373, 382.
Rengers (Osebrand Johan). 373, 382.
Rengers (Zeijno Hendrick). 373, 382.
Rengeweer. 395.
Rennenberg (Jr. Willem van). 342, 382.
Rensuma. 371.
Renswoude (J. van). 397.
Rhoer (Jacobi de). 398.
Rikkerda (huis). 371, 398.
Ripperda (Margarietha Josina). 358, 376, 382.
Rompts (Leffert). 368, 382.
Ruinnia (Tjalling van). 374, 382.
Rijsterborgh (Johan Hendrik Lexau). 384.

S. en Z.

Saaksum. 391.
Saaksumhuizen. 329, 333, 334, 346, 352, 359, 389, 392.
Zandvoorde. 356.
't Zandt. 324, 349, 374, 390, 392.
Saskes (Lammert). 379.
Sauwert. 389, 394.
Schader (Adriaan). 369.

Schaffer geb. Gruijs (Hermanna Elisabeth). 367.
Scherff (Adolph Frederick). 358, 375.
Scholles (Hibernia). 361.
Schonk (A. C.). 396.
Schouwerzijl. 333.
Sebaldeburen. 356, 389, 391.
Zeerijp. 390.
Sekema (Claes). 352.
Sels. 383.
Siccama (J. Hora). 340.
Sickinghe (Feijo). 362, 375.
Sickinghe (Feijo Jan). 376.
Sickinghe (Feija Johanna). 378.
Sissingh (Henrikus). 339.
Sitter (Mr. W. de). 341.
Sledemennerstraat. 334.
Slochteren. 340.
Sneek (Ds. Johannes). 398.
Snethlage (J.). 346.
Snevels (Anna Maria). 369.
Soete de Lake van Villers (familie). 396.
Soete de Lake van Villers (Catharina). 363, 384.
Soetermeer. 363.
Soorts (Catharina). 367.
Zuidbroek. 390.
Zuidhorn. 354, 390, 392.
Zuidwolde. 393, 394.
Zuilen van Nievelt (J. H. van). 382.
Zuijlestein (Frederik van). 366.
Sijtmens (Geertjen). 368.
Sijmons (Leevy). 325.
Sijtzama (Fecco Dominicus van). 364.
Spoelwijk. 363.
Spijk. 326, 356, 389.
Starkenborgh (familie Tjarda van). 360, 396.

Starkenborgh (Allard Philip Tjarda van). 378.

Starkenborgh (Anna Bouwina Tjarda van). 379.

Starkenborgh douair. D. O. de Hertoghe v. Feringa. (Anna Habina Tjarda van). XVII. 339, 341, 353, 355, 356, 357, 364, 371, 372, 381, 385.

Starkenborgh (E. B. Tjarda van). 354, 381.

Starkenborgh (Edzard Jacob Tjarda van). XXVI. 353, 360, 366, 368, 379, 381.

Starkenborgh (Eijlko Onsta Tjarda van). XXV. 360, 379.

Starkenborgh (Frederica Tjarda van). 362.

Starkenborgh (Geertruida Tjarda van). 379, 381.

Starkenborgh douair. Grevinck. (Gratia Susanna Tjarda van), 354, 379, 381.

Stavenisse. 343.

Steen (Jan). 359.

Stenhuys (Antonius). 339.

Sthceman (Henricus). 335.

Stitswerd. 389.

Stroobos. 357.

Suchtelen (Adriana Elisabeth Reiniera van), geb. Alberda v. Menkema. 373.

Suchtelen van de Haere (A. H. P. K. van). 383, 384.

Suchtelen (Gerhard van). 373.

Suchtelen (Gosina Guurdine Willemine Jeanne van). 373.

Swart (J. T. van). 369.

Swinderen (Evert Joost van). 384.

Swinderen (Henriëtte Pauline van). 384.

Sijtzama van Bellingeweer (F. O. van). 334.

Sijtzama (Pijrrhus Wilhelmus van). 333, 334, 378.

T.

Tackenborg. 324, 377.

Tamminga (Cecilia Elisabeth). 352, 362, 367, 375.

Tamminga (Eilko). 358.

Tamminga (Elizabeth). 362, 375.

Tamminga (Onno). 323, 324, 352, 375.

Tamminga van Bellingeweer (Schotto). 358.
Tamminga (Susanna). 323, 361, 375, 376.
Teuckema (Ds. Egbertus Henricus). 371.
Tideman (Arnoldus). 395.
Tinallinge. 339, 389, 392.
Tjamsweer. 389.
Tjeerts (Hindrick). 376.
Tonnis (Derck). 374.
Tour (David Constantin baron du). 331, 364, 370.
Tseraets (familie). 396.
Tijum. 394.

U.

Ubbena (Ave). 375.
Ubbena (Elizabeth). 375.
Ubbena (Habbina). 323, 374.
Ubbena (Maria Helena). 375.
Ubbena (Reint). 375, 378.
Ubbena (Wendela Cunera) 327, 376.
Ubbena (Willem). 361, 375, 376, 378.
Uithuizen. 325, 329, 337, 338, 339, 341, 342, 343, 347, 348, 349, 350, 351, 369, 389, 391, 392, 393, 394, 395, 398.
Uithuizermeeden. 325, 329, 342, 349, 389, 391, 392, 393.
Ulrum. 378, 390.
Usquert. 329, 341, 348, 350, 367, 390, 391, 392, 393, 394, 395.
Utrecht. 340.

W.

Warfhuizen. 394.
Warfum. 367, 394.
Warfumborg. 325.
Wartensleben (C. F. von). 329, 331, 364, 369, 380.
Wehe. 394.
Westeremden. 390, 391, 393.

Westerhorn 390.
Westerkwartier. 357, 392.
Westernieland. 325, 326, 345, 346, 359, 390, 392, 395.
West-Indische compagnie. 323, 335.
Westorp. 390.
Wetsinge. 394.
Wichers (Harm). 368.
Wierhuizen. 335, 336, 346, 359, 390, 392, 395.
Willem III (Koning). 351.
Willem IV (Prins). 354.
Willem V (Prins). 336, 340.
Wilkens (Derk). 384.
Winsum 345, 346, 393, 394.
Wolddiep 356.
Wolfsen (Elisabeth). 369.
Woldringh geb. v. Iddekinge (Christina). 373.
Writzers (J. B.). 328.
Wijts (Anna). 366.

INDEX VAN ZEGELS.

Adriani. 378.
Alberda 362.
Balveren (van). 381.
Eijlerts. 369, 370.
Gruijs. 362, 363.
Guichard. 365.
Haersolte (van). 365.
Hane. 361.
Heerma 361.
Houck. 381.
In- en Kniphuizen. 367.
Jarges. 362.
Lewe van Aduard. 363, 364, 365.
Lijere (de). 368.
Lijnden (van). 365, 381.
Millinga. 361.
Nansum. (tho). 362.
Prot. 362.
Quintus (notaris Mr. W. J.). 366.
Ram (de). 362.
Randwijck (van). 365, 381.
Reede (van). 365.

Rengers. 362.
Ripperda. 362.
Ronow 361.
Sanderen (van). 362.
Schaffer. 361.
Sickinghe. 362, 363.
Starkenborgh (van). 363.
Swart. 378.

Het Rijksarchief in Drenthe.

I. *Toestand der bewaarplaats van het archief.*

In 't afgeloopen jaar bleef het gebouw rechtvaardigen de gunstige beschouwingen, daaraan in mijne vorige verslagen gewijd. Het uitwerken der dikke muren had op de plaatsen, waar nog geen volkomen droogte was ingetreden, een geregeld verloop, zoodat verwacht mag worden, dat over niet al te langen tijd de afscheiding van salpeter enz. zal ophouden. Behalve het stoken werkt de bijna voortdurend toegepaste ventilatie hiertoe krachtig mede. Alleen in de kloostergang gaat het proces langzamer. Hier toch is luchtverversching moeilijker te verkrijgen; maar, wat erger is, de zon heeft daarin weinig of geen toegang, zij wordt onderschept door den naar achteren uitgebouwden vleugel van het gouvernementsgebouw. Een ander bezwaar is, dat in de gang oude muren zijn, waarschijnlijk niet gebouwd op trasramen en niet doorregen met goede cement. Door het geregeld stoken en luchten is de atmospheer in de gang echter niet vochtig te noemen; het kwaad schuilt meer in de muren zelf.

De toegang tot den tuin aan de Brinkzijde onderging groote verbetering: de oude schutting is vervangen door een ijzeren hek. De eigenaar van het aangrenzend huis verleende welwillend verlof tot 't verhoogen van een muurtje van zijn perceel en het bevestigen daarin van het zware hek. Wanneer nu mettertijd de oude schutting aan de andere zijde van den toren ook door een hek zal zijn vervangen, zal de hoofdtoegang van het gebouw een behoorlijk aanzien opleveren.

De hinderlijke telefoondraden zijn eindelijk overgebracht op den daarvoor bestemden paal, waardoor het uitsteken der

vlag op de verjaardagen van het Vorstelijk Huis weder kan plaats hebben.

In mijn vorig verslag vermeldde ik, dat Gedeputeerde Staten aan de Commissie voor het provinciaal museum van oudheden een crediet hadden geopend voor de aanstelling van een bewaker in dat museum gedurende een paar middagen in de week. Tengevolge hiervan is die verzameling thans ook 's Dinsdags en 's Vrijdags middag voor het publiek opengesteld, tegen entrée van 10 cents per persoon. Een druk gebruik wordt echter van de aldus geboden gelegenheid tot bezichtiging niet gemaakt.

II. *Toestand der reddings- en brandbluschmiddelen.*

Deze verkeeren in goeden staat.

In 't afgeloopen jaar zijn, in tegenwoordigheid van een ambtenaar der waterleiding-maatschappij, de brandkranen en -slangen beproefd. Zij bleken uitstekend te werken. De wijze van bevestiging der slangen aan de kranen is zoo eenvoudig, dat omtrent terstond water kan worden gegeven op behoorlijken afstand van de kranen.

De draagbare extincteur bleef als de vorige jaren, geposteerd aan den ingang van het museum. De flesschen met het brandbluschmiddel werden door het gebouw verspreid, opdat er in onverhoopt geval van brand overal een hulpmiddel daartegen aanwezig is.

De bliksemafleiders ondergingen de gewone contrôle.

III. *Toestand der archiefverzamelingen.*

De toestand der verzamelingen blijft bij voortduring zeer gunstig, dank zij de zoo doelmatige inrichting van het gebouw.

Aan de materieele verzorging der stukken besteedde de bode al den tijd, die hem niet door zijne overige bezigheden werd ontnomen. Het behoeft geen betoog, dat de definitieve verzorging een werk is, dat eenige jaren vorderen zal. De archieven, die reeds zijn afgewerkt, n.l. die van den Etstoel en van de Schultengerechten, geven groote voldoening. Niet alleen is het uitzicht der verzamelingen ter zeerste verbeterd, maar wat meer waard is, de stukken hebben door de betere berging minder te lijden en zijn daardoor in beter conditie gekomen.

IV. *Werkzaamheden en voortgang der inventarisatie en der ordening van het archief.*

Van de Staten-archieven zijn in het afgeloopen jaar beschreven de stukken, afkomstig van ambtenaren en particulieren. Daarbij zijn deze stukken genummerd, zoodat ook voorshands de weg daarin te vinden is, totdat in een aanhangsel van den inventaris hun eene vaste plaats zal worden gegeven. Waar nog eenige stukken in te deelen zijn, die moeilijkheid geven en 't zou kunnen blijken, dat enkele daarvan niet zeker behoorden tot de Staten-archieven en beter geplaatst worden bij die der ambtenaren, zijn deze laatste nog afzonderlijk gehouden ter voorkoming van vernummering.

Het archief der abdij te Dikninge is geheel beschreven en geïnventariseerd; de inventaris werd van eene regestenlijst voorzien en daarna zijn inventaris en lijst in boekvorm overgebracht en gecollationeerd. De stukken zijn in de volgorde van den inventaris genummerd. Dit laatste levert terstond een groot gemak op, omdat tot nu toe de stukken nog steeds verkeerden in den toestand, waarin ik ze aantrof en vergelijking van een paar lijsten uit moest wijzen; in welk laadje van de charterkast zij waren geborgen.

Ook van dit archief moet in verloop van tijd veel verloren zijn gegaan. Immers de bewaarde stukken bevatten weinig over het religieuse leven der kloosterlingen, weinig over de inrichting en het beheer der stichting; zij betreffen meestal den aankoop van landerijen, renten en dergelijke stukken van meer practischen aard. Als bij de archieven van andere kerken en kloosters is ook hier het gemis dier stukken niet te wijten uitsluitend aan den weinigen eerbied, dien de Hervormingsgezinden en hun aanhang zouden hebben gekoesterd voor stukken van dezen aard. Ongetwijfeld kan deze factor hebben meegewerkt en heeft hij op sommige plaatsen sporen achtergelaten. Maar daarnaast heeft gewerkt de niet onverklaarbare vrees der geestelijkheid voor de vernietiging hunner eigendommen, waarom zij deze in veiligheid trachtten te brengen. Sedert is daar veel verdwenen zonder eenig spoor achter te laten, waar wij 't thans zouden kunnen terugvinden. Bovendien raadplege men handschriften in vroeger eeuwen, toen de Hervorming nog niet zich openbaarde, in perkament gebonden, en men vindt als omslag menigwerf een charter, lang niet altijd van historisch belang ontbloot. Deze drie oorzaken zullen te zamen zich ook op het archief van de abdij te Dikninge hebben doen gelden.

De stukken, die bewaard zijn gebleven, betreffen hoofdzakelijk

den aankoop en het beheer van goederen. En dit om de eenvoudige reden, dat de Drentsche staten bij de saecularisatie van de abdij maatregelen namen om de eigendomsbewijzen der onroerende goederen in handen te krijgen. Natuurlijk ging dit niet met terstond geboden medewerking van de eigenaars. De abdis en hare medenonnen trachtten eerst aan de afgifte te ontkomen, doch zagen zich ten slotte daartoe verplicht. Bij die gelegenheid zullen ook de enkele nog aanwezige stukken betreffende het geestelijk beheer der abdij naar Assen zijn overgebracht en in het landschapsarchief zijn ingelijfd. De overige stukken van dien aard zijn vermoedelijk naar Hasselt weggevoerd, om daar bewaard te worden in een huis der abdij, of naar het kapittel te Steenwijk, dat met de abdij nauw verbonden was. Wanneer zij inderdaad zijn verloren gegaan en niet misschien nog hier of blijken te berusten, zijn zij dus 't slachtoffer gworden van de begrijpelijke poging der abdijbewoners om te redden wat te redden was.

In 't archief der landschap waren bij mijn ambtsaanvaarding in eene afzonderlijke rubriek vereenigd eenige stukken van onbekende herkomst. Aan de hand van de rekeningen en manualen der Dikninger abdij gelukte het mij, van verschillende stukken vast te stellen, dat zij behoorden tot het archief dier abdij. Zij zijn dus opgenomen in den inventaris. Eenige andere stukken uit die rubriek wekten 't vermoeden afkomstig te zijn van personen, in de abdij te Assen opgenomen. De band toch, die sommigen hunner verbond, was blijkbaar, dat zij behoorden tot een familie-archief, terwijl personen van die familiën later voorkomen onder de bewoners van genoemde abdij. Zij zullen dus, met aanteekening der gronden, waarop zulks geschiedt, in het archief dier abdij worden ingelijfd.

Geïnventariseerd werd ook een ander archief, dat in 't landschapsarchief was opgenomen, dat der heerlijkheid Ruinen. Blijkens het Oorkondenboek voor Groningen en Drenthe bestond reeds vele eeuwen geleden eene heerlijkheid Ruinen, welke in achterleen werd uitgegeven door den bisschop van Utrecht, waarschijnlijk omdat hij indertijd het graafschap Drenthe van den Duitschen keizer in leen had ontvangen en de heerlijkheid voor 't grootste deel in Drenthe was gelegen. Verschillende heeren en vrouwen volgden elkander bij vererving op in 't bezit der heerlijkheid, totdat in de tweede helft der 18de eeuw de Staten de noodzakelijkheid van den aankoop begrepen. Vooral in het begin der 17de eeuw toch was tusschen het bestuur van Drenthe en de heeren van Ruinen strijd gevoerd over de positie der heerlijkheid. Was deze verplicht bij te dragen in de op Drenthe drukkende lasten; hadden de Staten het

recht die bijdrage te bepalen en in te vorderen; waren de predikanten in de heerlijkheid onderworpen aan de Drentsche synode? Deze vragen leidden tot langdurige processen voor den Raad van State en de Staten-Generaal. Ongewenscht was de aanwezigheid van zulk eene enclave om de vele jurisdictie-geschillen. Zoo werd dus tot aankoop besloten, toen zich eene geschikte gelegenheid voordeed, en bij die gelegenheid verhuisde het heerlijkheidsarchief naar de bewaarplaats van de archieven der Staten. Hoe het daar in de eerste tijden behandeld is, weet ik niet, maar wat ik wel weet is dit, dat in 1884 en 1885 de toenmalige rijksarchivaris de stukken van het archief van Ruinen verspreid vond door de Staten-archieven. Zooveel doenlijk zijn ze toen bijeengezocht tot eene afzonderlijke verzameling. Dat er intusschen een en ander was verloren gegaan, kan ons niet verwonderen; het spreekt bijna vanzelf. Toevallig bleek mij dit in het allerlaatst van December, toen mij bekend werd, dat in Maart 1904 aan het provinciaal museum alhier ten geschenke waren aangeboden eenige stukken, afkomstig uit het archief dier heerlijkheid. De rentmeester n.l. van den markies W. A. van Hoensbroeck, die in den aanvang der 18de eeuw de heerlijkheid bij erfopvolging verkreeg van zijne schoonouders F. C. A. graaf van Schellardt tot Obbendorff en M. G. M. van Bernsaw, heeft het archief geordend. Daardoor is aan te toonen, dat de door het museum ontvangen stukken uit dat archief afkomstig zijn. Voorloopig zijn deze stukken nog niet verkregen; de hoop mag echter worden gekoesterd, dat zij zullen kunnen worden hereenigd met het archief, waaruit zij zijn afgedwaald.

Ook de inventaris van het archief der heerlijkheid Ruinen kwam gereed en is, begeleid van eene regestenlijst, in boekvorm overgeschreven. Het archief is daarnaar genummerd.

Verder zijn beschreven de archieven van de Annerveensche compagnie, van de Hollandsche participanten van de Dieverder, Legler en Smildinger venen en van de volmachten van de Oostermoersche vaart.

De inventaris van de archieven der commissiën uit de Staten is ineengezet en afgeschreven, ook deze archieven zijn daarnaar genummerd.

Zoo is dus thans bijna geheel het Staten-archief geïnventariseerd en althans beschreven, behalve eenige stukken, waarvoor nog een geschikte bijeenvoeging moet worden gezocht. Voor een groot deel zijn dit liasstukken, waarvan voorshands niet was vast te stellen, tot welke der vele oudtijds gevormde liassen zij behoorden. Bij de liasvorming toch zat niet één beginsel op den voorgrond, doch werden twee systemen tegelijk toegepast. Naast de liassen, waarbij het leidend beginsel was, dat alle stukken

afkomstig van of gericht aan bepaalde colleges of personen werden bijeengevoegd (b.v. de liassen van stadhouders, Staten-Generaal en Raad van State, drosten), vinden wij andere, waarbij het onderwerp het beslissend element was (b.v. de liassen ecclesiastica, Ruinen, enz.) In de hoop, dat licht zou opgaan over de vraag, welk van beide systemen den voorrang genoot, wanneer een stuk tot meer dan een lias kon gebracht worden, werden deze stukken vooralsnog aangehouden. Nu zal echter eene beslissing moeten worden genomen, en aan een der beide systemen de voorrang worden gegeven. Mutatis mutandis zal dit ook met de overige stukken moeten geschieden. En zoo is 't te verwachten, dat na kort tijdsverloop de inventarisatie der Staten-archieven gereed zal zijn.

Alle inventarissen werden, voor zoover dit nog niet geschied was, gecollationeerd.

De beschrijving van het huisarchief van Batinge werd voortgezet, doch zal nog geruimen tijd vorderen. Zulk een archief toch is dikwijls een conglomeraat van zeer uiteenloopende bestanddeelen; van vele zaken is slechts een stuk aanwezig, dat weder afzonderlijk moet worden beschreven, en van betrekkelijk weinig zaken vindt men eene verzameling stukken, door welker beschrijving de regeling zichtbaar vordert. Zulk eene verzameling wordt b.v. aangetroffen van stukken betreffende de Overijsselsche Staten-geschillen in de tweede helft der 17de eeuw, waarin de bekende Rutger van Haersolte zulk een belangrijke rol speelde. Het verweerschrift van van Haersolte tegen de beschuldigingen, door zijne wederpartijders tegen hem ingebracht, ontbreekt, doch is door mij van elders verkregen. Daarnaast zijn er vele stukken betreffende het landrentmeesterambt en het landdrostambt van Salland; zelfs ook stukken behoorende tot het Overijsselsch Staten-archief, door van Haersolte als landdrost van Salland ontvangen. Betreffende Lingen, waarvan hij ook het landdrostambt bekleedde, worden mede tal van stukken in genoemd huisarchief aangetroffen. Ook zijn aanwezig vele stukken, afkomstig van van Haersolte's oomzegger Elbert van Pallandt, niet alleen als lid der ridderschap van Salland, maar ook als drost van Drenthe. Wanneer de inventaris eenmaal gereed is, zal kunnen blijken, hoezeer het Batinger archief een groote aanwinst is voor mijn depôt; al zal dan met den inbruikleengever, baron van Heeckeren van de Heest, overleg moeten worden gepleegd omtrent de wenschelijkheid van de deponeering te Zwolle van de stukken behoorend tot het archief der Staten van Overijssel.

De staten, vervaardigd ten behoeve van den inventaris van de rekeningen der aan de Staten rekenplichtige ambtenaren, zijn

aangevuld voor zoover noodig gemaakt werd door bijvoegingen; zij zijn daarop gecollationeerd en ingebonden.

De inventaris der kaarten en platen, aanwezig in mijn depôt, is herzien, aangevuld met de aanwinsten sedert zijne laatste redactie; de kaarten enz. zijn overeenkomstig dien inventaris opnieuw genummerd.

Een nieuwe catalogus werd vervaardigd van de boeken over archiefwetenschap en betreffende de provincie Drenthe; ten slotte is de geheele nieuwe boekerij opnieuw met den inventaris gecollationeerd.

Alle protocollen en registers, aanwezig in de archieven van de Staten en den Etstoel ontvingen dorsale opschriften, voor zoover zij deze nog niet bezaten; van de overige zijn de oude opschriften, die in verloop van tijd zeer veel geleden hadden, vernieuwd.

Eindelijk is de verzameling gedrukte stukken, in het depôt aanwezig, onder handen genomen en in verband met het verhandelde ter laatste vergadering der rijksarchivarissen gedeeltelijk in het archief overgebracht. Dit werk, gedeeltelijk reeds in het vorig jaar geschied doch nog niet geheel afgeloopen, nadert zijne voltooiing. Als regel is aangenomen om de verzameling ingekomen resolutiën op te nemen in de rubriek Generaliteit, gelijk ik reeds in mijn vorig jaarverslag mededeelde. Hetzelfde is geschied met één exemplaar der publicatiën en placcaten, terwijl de overige exemplaren werden afgescheiden om te gelegenertijd te kunnen dienen voor belangstellenden bij hun onderzoekingen. De afdrukken van rapporten enz. behandeld ter vergadering der Staten-Generaal zijn, overeenkomstig de vroegere wijze van bewaring, gelaten of gevoegd bij de dossiers, over de behandelde zaken indertijd gevormd.

Aan de gedrukte stukken, uitgegaan van de Drenthsche regeering, moest eene andere plaats worden aangewezen. De resolutiën werden nimmer gedrukt ter toezending aan de kerspelen of marken. Van de publicatiën en placcaten zijn eenige afdrukken bewaard, doch daarvan ontbreken voor verreweg 't meerendeel de minuten. Daarom is de uiterst kleine verzameling minuten van publicatiën enz. aangevuld met een gedrukt exemplaar van de verschillende publicatiën enz., omdat mag worden aangenomen, dat zij daartoe werden bewaard, of om, wanneer dit niet het geval is, den onderzoeker niet vruchteloos te doen zoeken. Opmerking verdient hierbij, dat ten tijde van den sousprefect telkens een exemplaar van zulk een stuk werd gevoegd bij het verbaal van het door hem verhandelde en daar dus eene afzonderlijke verzameling publicatiën enz. overbodig zou wezen. Voor de overige gedrukte stukken (afdrukken van memoriën, protesten

enz.) gold gelijk beginsel als voor de gelijksoortige ontvangen stukken; zij werden oudtijds bewaard bij de dossiers en dus wordt hun ook thans daar eene plaats ingeruimd.

In verband met de straks te vermelden overname der oude archieven van de gemeenten Coevorden en Meppel zijn deze na ontvangst gecollationeerd met de daarvan door mijn voorganger vervaardigde inventarissen. Ook zijn zij, ter bevordering van het gemakkelijk gebruik en ter voorkoming van verwarring, overeenkomstig die inventarissen genummerd.

En ten slotte zijn van de processen-verbaal van grensscheiding van 12 Drentsche gemeenten afschriften vervaardigd en die afschriften gecollationeerd.

Al is er dus nog wel het een en ander te doen, voordat de regeling der oude archieven, aanwezig in het Drentsch depôt zal zijn afgeloopen, toch is nu binnen niet al te langen tijd het oogenblik te verwachten, dat aan de vervaardiging van de zoo noodige indices op de verschillende protocollen en registers de hand zal kunnen worden geslagen en daardoor het onderzoek in die stukken beter mogelijk gemaakt. Of hiertoe echter reeds in 1905 zal kunnen worden overgegaan, valt te bezien, waar immers de inventarissen nog voorzien moeten worden van inleidingen en indices, wat eerst kan geschieden, wanneer die inventarissen geheel afgesloten kunnen worden en er geene vernummering te wachten is. Daarvoor zal het dan ook noodig zijn, de van particulieren ontvangen stukken na te gaan om te constateeren, in hoeverre daaronder nog zooal niet stukken uit de Staten-archieven dan toch stukken afkomstig van ambtenaren schuilen, die eene plaats zouden moeten vinden bij de archiefjes dier ambtenaren. De regeling nadert thans echter hare voltooiing en dit mag tot voldoening stemmen.

V. *In druk uitgegeven bescheiden, behoorend tot het archief.*

Ook in 1904 werd wederom voor sommige opstellen in den Drentschen volksalmanak gebruik gemaakt van bescheiden in het rijksarchief in Drenthe. In enkele werden daartoe zulke stukken in het licht gegeven. Andere publicatiën, die eene meer uitvoerige vermelding zouden verdienen, vonden evenwel niet plaats.

VI. *Aanwinsten en verliezen.*

Ten vorigen jare moest ik vermelden, dat het classicaal bestuur van Assen, nadat omtrent den vorm der acte van inbruikleen-

geving tusschen genoemd bestuur en mij overeenstemming was verkregen, niets meer van zich had laten hooren. Deze zaak is in 't afgeloopen jaar tot een goed einde gekomen. Genoemd bestuur heeft de bewuste acte in duplo op zegel laten opmaken, onder toevoeging van het verstrekte uittreksel uit den inventaris der kerkelijke archieven, en na de onderteekening doen registreeren. Gaarne heb ik hiertoe medegewerkt, onder uitdrukkelijke verklaring, dat, wanneer genoemd bestuur te eeniger tijd nog meerdere zekerheid mocht wenschen, ik zooveel mogelijk ter wille zou zijn. Zoo duidelijk mogelijk wilde ik doen uitkomen, dat de vrees door sommigen gekoesterd, als wenscht het Rijk zich meester te maken van anderer archieven, ongegrond is, dat alleen het behoud der archieven door de Regeering en hare ambtenaren gewenscht wordt.

Naar aanleiding van het in mijn vorig verslag vermelde omtrent den bundel stukken betreffende de kas ad pios usus, ter provinciale griffie berustende, heeft Uwe Excellentie hare tusschenkomst bij Gedeputeerde Staten verleend. Voordat dezen beslisten, verzochten zij van mij een afschrift van den inventaris d.d. 1879, vermeld in het proces-verbaal van overgave der oude provinciale archieven aan het Rijk. Nu wordt in genoemd proces-verbaal wel gesproken van een inventaris, doch deze is niet toen opgemaakt. Waarschijnlijk werd dit ook niet noodig geoordeeld, omdat verschillende inventarissen aanwezig waren, waaronder een d.d. 1829 de jongste is, — en omdat de eerste rijksarchivaris reeds tijdens zijn commiesschap ter provinciale griffie de belangen van het archief behartigde. De overgifte van de oude archieven aan 't Rijk werd dus waarschijnlijk meer beschouwd als eene wisseling van positie voor den betrokken ambtenaar.

Den inventaris van 1829, die ver over de 200 folio's telt, te laten overschrijven, op gevaar af dat deze niet gewenscht werd, scheen mij een werk, dat niet zonder bepaalde noodzaak moest geschieden, in 't belang der provincie, die natuurlijk de kosten voor hare rekening zou krijgen. Hierop vestigde ik de aandacht van Gedeputeerde Staten, doch onder bereidverklaring van het afschrift te doen vervaardigen, en verder onder aanbieding van alle mogelijke inlichtingen te willen geven, die gewenscht werden. Genoemd college zag daarbij af van de vervaardiging van een afschrift, doch wenschte het onderzoek te doen geschieden door een ambtenaar van zijne griffie, die daarop alle inventarissen ter inzage en verder alle gevraagde toelichtingen ontving. Toen dit onderzoek was afgeloopen, hebben Gedeputeerde Staten zich bereid verklaard de bedoelde stukken af te staan aan 't Rijk en zijn mij de stukken geworden. Het bleken mij te zijn —

behoudens stukken de kas ad pios usus alleen betreffende (1) — minuteele verbalen van het verhandelde bij den sousprefect op verschillende dagen, met de daarbij behoorende bijlagen. Indertijd, toen deze collectie ter provinciale griffie werd gevormd, waren deze stukken, hoewel ook andere zaken rakende, uit de minuteele verbalen gelicht (misschien ten behoeve van een onderzoek naar de kas ad pios usus) doch nimmer te hunner plaatse wedergekeerd. Duidelijker kon niet blijken, dat inderdaad deze stukken behoorden tot het oud-archief, tot welks afgifte in 1879 werd overgegaan.

De heer J. F. L. Neeteson, te Assen, bood aan voor de boekerij een exemplaar van alle werken en verhandelingen van wijlen zijn schoonvader Mr. L. Oldenhuis Gratama, voorzoover ze hier ontbraken. Zeer welkom was mij deze gelegenheid om aan te vullen de reeds gevormde verzameling geschriften van dezen zoo werkzamen man, die op verschillend gebied menig lezenswaard woord had geschreven. Een 13-tal verhandelingen werd alzoo ten geschenke ontvangen.

De heer H. C. Carsten, te Meppel bood eenige charters ten geschenke aan, onder zijne boedelpapieren aanwezig. Waar menige acte van overdracht in vroeger tijden niet is geregistreerd, werden ook deze stukken in dank aanvaard.

Van bevriende zijde werd mijne aandacht gevestigd op het feit, dat op de Klenke, eene vroegere havezate, zich nog een archief zou bevinden. De eigenaar van het goed, de heer Th. A. Goddard, notaris te Zutphen, gaf welwillend verlof tot een onderzoek ter plaatse en desgewenscht overbrenging naar Assen. Bij onderzoek bleek mij echter, dat van een archief geen sprake was, maar zich alleen op de Klenke bevond eene verzameling boeken van zeer heterogeen gehalte. Daaronder zijn verschillende werkjes betreffende Drenthe, die in de archief-bibliotheek ontbreken, enkele kaarten en eenige andere werken, die voor de genoemde bibliotheek of wellicht elders van nut kunnen zijn. Deze zullen volgens de van den heer Goddard bekomen machtiging in bruikleen worden verkregen, tenzij na kennisname van de titels wellicht tot schenking besloten wordt. Zoowel de heer Goddard als de bewoner van de Klenke, de notaris Hammes, betoonden de grootste welwillendheid.

De heer W. Emmens hoofd der school te Grollo deelde mij mede, dat ten huize van een particulier aldaar bewaard werd het archief der marke van Grollo, en gaf als zijne meening te kennen, dat het markebestuur genegen zou worden bevonden

(1) Een advies van den assessor Engelenberg ingekomen bij den landdrost; en een rekenboek.

tot afgifte in bruikleen van bedoeld archief aan mijn depôt. Inderdaad bleek dit het geval te zijn; zij, aan wie de beschikking in dezen stond, hebben het marke-archief in bruikleen afgestaan. De stukken berusten reeds in mijn depôt. Eerst na de afwerking van het meermalen genoemd archief van Batinge zal tot regeling dezer stukken kunnen worden overgegaan en de waarde ervan kunnen blijken.

Van de gemeentebesturen van Coevorden en Meppel werden de oude archieven dier gemeenten in bruikleen ontvangen. Reeds een paar jaren geleden had ik mij in betrekking gesteld tot Burgemeester en Wethouders van Meppel, hun in overweging gevende de afgifte in bruikleen aan 't Rijk, naar aanleiding van de woorden van hun jaarverslag aan den gemeenteraad. De zaak was echter hangende gebleven, waarom ik van Uwe Excellentie verzocht machtiging tot eene reis naar Meppel. De mondelinge bespreking heeft inderdaad de gunstige uitwerking gehad, dat op voorstel van Burgemeester en Wethouders tot afgifte in bruikleen door den gemeenteraad werd besloten. De stukken zijn daarna hier ontvangen. Zij werden reeds door mijn voorganger geregeld, de inventaris is gedrukt als bijlage II tot zijn jaarverslag over 1890; zij behoefden alleen van nummers te worden voorzien om te kunnen worden gebruikt.

Omtrent het oud-archief van Coevorden had ik inlichtingen ontvangen van den afgetreden Commissaris der Koningin in Drenthe Jhr. Mr. P. J. van Swinderen en den luitenant-kolonel J. C. Masman alhier. Overbrenging naar het Assensche depôt scheen ook daarvoor gewenscht, ja zeer noodig te zijn. Een schrijven mijnerzijds genoot terstond den bijval van Burgemeester en Wethouders, zoodat binnen betrekkelijk kort tijdsverloop de stukken door mij werden ontvangen. Bij een bezoek aan het gemeentehuis van Coevorden overtuigde ik mij, dat hier hulp dringend noodig was. Liep in Meppel 't oud-archief gevaar voor brand, in Coevorden had de vocht reeds vele stukken aangetast. De deuren van de kasten, waarin deze en meerdere andere stukken geborgen zijn, te laten openstaan, is niet wel mogelijk, omdat het vertrek de gewone vergaderkamer is voor allerlei commissiën. Of het aanbrengen van luchtgaten in de kastdeuren en van bakken met kalk in de kasten en 't zooveel mogelijk openhouden der deuren eenig effect heeft, werd mij nog niet medegedeeld. Waarschijnlijk ware het meest afdoende, het geheele archief, voor zoover 't gemist kan worden (b.v. tot de invoering der gemeentewet of een anderen datum), naar Assen over te brengen, zoodat de achterblijvende stukken goed kunnen worden geborgen. Tenzij wellicht door verschikking ten gemeentehuize verbetering kan worden aangebracht.

De inventaris van 't oud-archief van Coevorden, ook van de hand van mijn voorganger, is gedrukt als bijlage I tot zijn verslag over 1889.

Van den heer N. W. Hofstede, oud-kolonel, werden eenige charters ontvangen, die, om dezelfde reden als boven van de schenking-Carsten werd gezegd, in dank werden aangenomen.

Pro memorie moge ook hier worden vermeld, dat in het afgeloopen jaar het provinciaal museum alhier eenige stukken ten geschenke ontving uit het archief der heerlijkheid Ruinen. In 't allerlaatst van December kwam dit te mijner kennis, waarop ik terstond werk van de zaak maakte. In het volgend jaarverslag moet worden medegedeeld het verloop van de pogingen aangewend om deze stukken, die allerminst in een museum thuis behooren, te doen wederkeeren in het archief, waarin ze zijn afgedwaald.

VII. *Uitslag der pogingen om afschriften te verkrijgen enz.*

Ook in 1904 werden geene afschriften vervaardigd van elders berustende stukken, belangrijk voor de geschiedenis van Drenthe.

VIII. *Het gebruik van het archief gemaakt door en inlichtingen verstrekt aan autoriteiten en particulieren.*

Persoonlijk werden onderzoekingen ingesteld door de heeren:

Dr. P. H. Suringar, te Assen, naar de route van de ratelwachts te Assen in 1759, — en naar den agent van de landschap in den Haag;

H. Polvliet, te Assen, naar de juiste ligging der Ballerkuil, (waarbij tot de conclusie werd gekomen, dat in dezen uitsluitend moet worden gesteund op de mondelinge overlevering, doch dat eenig schriftelijk bewijs voor een der beide hiervoor aangegeven plaatsen niet gevonden wordt);

L. G. F. W. Fontein, te Assen, naar de oude topographie van Assen;

W. Koops, te de Wijk, naar de zaken betreffende de Wijk en omgeving voorkomend in de lottingsprotocollen van 1740—1750;

den adjunct-commies ter provinciale griffie J. H. Rensing, naar stukken, behoorend tot het in 1879 door de provincie Drenthe aan het Rijk afgestaan oud-archief;

N. W. Hofstede, te Assen, naar het leggen van een draaivonder over de Hoofdvaart tegenover Veenlust en de zorg voor het onderhoud en de bediening ervan door de aangelanden;

IJ. Zijlstra, te Assen, naar de Semslinie;

Dr. W. Zuidema, te Amsterdam, naar de genealogie van Dr. Joh. Piccardt;

Mr. E. Pelinck, te Assen, naar personen voorkomende in het momberprotocol van Norch;

A. Oltmans, te Assen, naar de financieele verhouding tusschen Drenthe en de Generaliteit in het laatst der 17de eeuw.

Genoemde heeren ontvingen alle inlichtingen door hen gewenscht met betrekking tot hunne onderzoekingen.

Schriftelijke inlichtingen werden verstrekt aan de heeren:

A. J. Smith, te Amsterdam, op zijne vraag, wanneer Aleph van Haren drost van Drenthe was;

G. A. Wumkes, te Zeerijp, op zijne vraag naar de eigenaars van de havezate ter Helle van de 17de tot de 19te eeuw;

F. A. Hingst, te Diever, op zijne vraag naar de grenzen der parochie Diever vóór de Kerkhervorming;

den gemeente-archivaris van Leiden, Mr. J. C. Overvoorde, op zijne vraag naar de wijze van verwarming van het Drentsch depôt;

B. Assink, te Roden, op zijne vraag naar de grenzen der parochiën Roden en Roderwolde vóór de Kerkhervorming.

De vragen van de heeren Hingst en Assink werden gedaan ten behoeve van de voorgenomen publicatie van Mr. S. Muller Hz. te Rotterdam en mij over de kerkelijke rechtspraak in het bisdom Utrecht. Op verzoek van Mr. Muller, die in kaart zal brengen en zal behandelen de territoriale verdeeling van het bisdom in archidiaconaten, decanaten en parochiën, had de synode der Ned. Herv. Kerk de lagere besturen aangeschreven de gewenschte inlichtingen te verleenen. Dientengevolge wendden de genoemde predikanten zich tot mij met de aangegeven vragen.

Aan Gedeputeerde Staten moest op hunne vraag, bij welk besluit van hen was „goedgekeurd het ontwerp der acte van „verdeeling of uiteenscheiding der marktegronden van Eemster, „gemeente Dwingelo", worden bericht, dat zulk een besluit niet in de door hen aangegeven jaren werd gevonden en dus het

vermoeden voor de hand lag, dat hunne sanctie op de indertijd plaats gehad hebbende markescheiding niet was gevraagd.

Aan den heer F. M. Roest van Limburg te Dordrecht, die mededeeling verzocht van hetgeen in de archieven gevonden werd over de oudere Nederlandsche Nassau's van Engelbert I tot Rene van Châlons, konden bij gebrek aan gegevens geene inlichtingen worden verstrekt.

De 1e luitenant J. J. Wittermans, in garnizoen alhier, belast met de krijgsgeschiedkundige nasporingen in mijn depôt, heeft weder getrouw het archief voor die onderzoekingen bezocht. Te zijnen behoeve werden stukken uit Hoogeveen en Meppel ontvangen.

Ten behoeve van Dr. G. C. N. de Vooys, alhier, werden handschriften ontvangen uit de Groningsche en Amsterdamsche universiteitsbibliotheken en de Koninklijke Bibliotheek; voor den heer IJ. Zijlstra, alhier, stukken uit het rijksarchief in Groningen.

Voor eigen onderzoek ontving ik tal van handschriften uit het rijksarchief in Utrecht.

De heer Eug. de Meza, tegen wien door Uwe Excellentie, in verband met zijne tegenwoordigheid te 's-Gravenhage, opnieuw werd gewaarschuwd, heeft zich hier niet vertoond.

IX. *Uitslag van de bemoeiingen met gemeente-, waterschaps- en andere archieven.*

Deze bemoeiingen hebben zich in het afgeloopen jaar bepaald tot de oude archieven der gemeenten Coevorden en Meppel. Na hetgeen in dit verslag daaromtrent reeds is vermeld, behoeft daarover niet meer te worden medegedeeld. Alleen kan ten opzichte van de uit Coevorden ontvangen stukken nog worden vermeld, dat deze na hunne aankomst eerst eenige dagen open hebben gelegen in 't depôt en na verwijdering van de sporen der vocht zijn geborgen. Hun toestand is sedert zeer bevredigend te noemen; de stukken bevinden zich thans in drogen toestand.

De Rijksarchivaris in Drenthe,

JOOSTING.

Assen, 23 Februari 1905.

Het Rijksarchief in Limburg.

I. *Toestand der bewaarplaats van het archief.*

Door des winters een groot gebruik te maken van brandstoffen en des zomers door het openzetten van deuren en vensters voor de zomerwarmte en versche lucht, werd zooveel mogelijk de vochtigheid geweerd.

Gelijk ik de eer heb gehad Uwe Excellentie in mijn jaarverslag over 1903 mede te deelen, komt er in dit Rijksarchief ruimte te kort om al de archieven behoorlijk te bergen en dit gebrek aan ruimte zal zich nog meer doen gevoelen als, gelijk er hoop bestaat, de Limburgsche archivalia, thans berustende in het Kon. Pruisisch Staatsarchief te Düsseldorf, hierheen zullen zijn overgebracht.

Verder was eene portierswoning aan dit Rijksarchiefdepôt dringend noodzakelijk; het gemis daaraan doet zich hoe langer hoe meer gevoelen, ook wat het toezicht op de werklieden buiten de bureau-uren betreft, zoover het veroorzaken van brandgevaar aangaat enz. Ten einde in beide behoeften te voorzien, veroorloof ik mij de aandacht van Uwe Excellentie te vestigen op de naastbij gelegen kazerne met bijbehoorend terrein, die wellicht geheel of gedeeltelijk voor dat doel zou kunnen worden afgestaan en ingeruimd.

II. *Toestand der reddings- en brandbluschmiddelen.*

Deze bevinden zich in bevredigenden toestand; geene verandering werd daarin aangebracht. De bliksemafleider werd op tijd onderzocht en goed bevonden. Door bordjes is aangewezen waar zich de brandbluschmiddelen en brandzakken tot berging der archivalia bevinden.

III. *Toestand van de archiefverzamelingen.*

In het afgeloopen jaar werden wederom van portefeuilles voorzien vele dossiers processtukken, in 1884 overgenomen van de griffie der arrondissements-rechtbank alhier en afkomstig van de oude schepenbanken; ook werden dossiers processen, in 1901 overgenomen van het gemeentebestuur van Roermond, overgepakt in gelijke portefeuilles, hetgeen een groot aantal nieuwe portefeuilles geëischt heeft. Nog werden de in den loop van het jaar ingekomen bescheiden meerendeels in portefeuilles gepakt, terwijl meerdere nieuwe doozen voor de berging der charters werden vervaardigd.

IV. *Werkzaamheden en voortgang der inventarisatie en ordening van het archief.*

Vooreerst moet ik Uwe Excellentie wederom er op wijzen, dat, gelijk uitvoeriger, vooral uit Hoofdstuk VIII, blijken zal, dit jaar de verstrekte inlichtingen menigvuldig zijn geweest en veel tijd hebben genomen; de vragen, die men aan ons richt, zijn zeer verscheiden en dikwijls moeielijk te beantwoorden en geven aanleiding tot veel zoeken in allerlei archiefverzamelingen.

Met het schiften en inpakken der verschillende archivalia, afkomstig van de oude schepenbanken van het arrondissement Maastricht, eene verwarde massa van duizende fragmenten van dossiers en bundels, werd door den heer Commies voortgegaan (zie mijn jaarverslag over 1899). Bij deze gelegenheid werden de vele dossiers processen, afkomstig der schepenbanken van de gemeenten, die thans Belgisch zijn, afgezonderd met het oog op een eventueelen ruil met België.

Voorts werd door mij, met behulp van den heer adjunct-commies, voortgegaan met het catalogiseeren der belangrijke handbibliotheek van dit archief, dat bijna ten einde werd gebracht.

Ook de dienstreizen tot het zoeken, schiften en inpakken der rechterlijke archieven in andere plaatsen en het inventariseeren daarvan, ten einde ook de aanwinsten voor dit jaarverslag te kunnen vermelden, namen veel tijd in beslag.

Door mij werd begonnen met eene volledige inventarisatie der registers en charters van dit Rijksarchief, waarbij de registers nu van kleine etiquetten worden voorzien, die de oorspronkelijke opschriften niet schaden. Zulks in verband met de opmerking, mij, namens Uwe Excellentie, door den heer Algemeenen Rijksarchivaris gemaakt, dat ten onrechte in vroegere jaren de ruggen

der registers geheel met papier waren beplakt en met nieuwe opschriften voorzien, wat de oude oorspronkelijke, door de beambten daarop geplaatst, die ze onder hun toezicht hadden, toen ze nog deel uitmaakten van de archieven der door de Fransche regeering en nog later opgeheven collegiën en ambten, geheel onzichtbaar maakte. Het verwijderen dier papieren op eenige honderde registers kost veel tijd, maar het voordeel daarvan is ontegenzeggelijk, wijl met behulp der oude oorspronkelijke opschriften, vaak beter dan uit den inhoud kan worden bepaald, van welk collegie of welken ambtenaar die archivalia afkomstig zijn, gelijk ik reeds heb mogen ondervinden.

Ten slotte werd nog door mij voor de pers gereedgemaakt mijn verslag van een reis naar Düsseldorf, tot opsporing van Limburgsche archivalia, waartoe ik bij Koninklijk besluit van 16 Maart 1903, nº. 13, werd gemachtigd, welk verslag, bestaande in afschriften van Duitsche inventarissen door mij geëxcerpeerde uittreksels enz., ik als bijlage bij dit jaarverslag heb gevoegd.

V. *In druk uitgegeven bescheiden behoorende tot het archief.*

In de „Publications de la Société historique et archéologique dans le duché de Limbourg", deel XL, Maastricht, Leiter-Nypels, 1904. 8º:

Door den ZeerEerw. Pater Fr. Aurelius Pompen, O. F. M.:

Jacob de Eerste, graaf van Horne, p. 3—211.

Door den heer Dr. P. Doppler, commies bij dit Rijksarchief:

Schepenbrieven van St.-Servaaskapittel te Maastricht, p. 345—440.

In de „Maasgouw, orgaan voor Limburgsche geschiedenis, taal- en letterkunde", 26e jaargang, 1904, verschenen de volgende artikelen, die geheel of gedeeltelijk aan dit Rijksarchief zijn ontleend of waarvoor althans daarvan is gebruik gemaakt:

Door den heer Jos. H. M. Eversen, adjunct-commies bij dit Rijksarchief:

De oudste privilegie-brief van de gezworen voetboogschutterij van St.-Joris te Maastricht, 23 Januari 1374, p. 3—7.

Installatie te Maastricht van Jean Henry Becays-Ferrand de la Caussade, als prefect van het departement der Nedermaas den 3 Floréal an VII (23 April 1800), p. 14—16, 21—22.

Eene bijdrage tot de geschiedenis der Heeren van het adellijk huis Meersenhoven, onder de voormalige heerlijkheid van Itteren gelegen, p. 77—78, 87—88.

Een zegel der baronie van Ryckholt in 1729 bij de schepenbank in gebruik, p. 95—96.

Door den heer P. Doppler, commies bij dit Rijksarchief:

Het looden grafkruis van Geldulfus, proost van St.-Servaaskapittel te Maastricht, dagteekenend van de XIe eeuw, p. 7—8.

Eenige aanteekeningen betreffende de familie van Rossum, p. 29—30.

Eenige doop-extracten betreffende de familie de Meer, p. 47—48.

Verpanding van de rijksheerlijkheid Slenaken aan den heer van Mheer in 1638, p. 70—72.

Door den ondergeteekende:

Gronden voor de naamsverandering van Valkenburg in Valkenberg, de oudste benaming, p. 25—28.

VI. *Aanwinsten en verliezen.*

A. Aanwinsten.

a. Archivalia.

Ten geschenke ontvangen:

Van Zijne Excellentie Jonkheer Mr. G. Ruys de Beerenbrouck, Commissaris der Koningin in Limburg, Staatsraad:

Archief van het huis Wolfrath te Holtum (gemeente Born).

Ongeveer 1621. Catalogus der namen van hen, die aan het adellijk huis Wolfrath met „leehn, sinss, cormondt en erffpecht" verplicht zijn, met de „reingenoeten", waar deze gelegen zijn, voorts de tiende en andere gerechtigheid, tot dit huis behoorend. Reg. 8° obl.

1672. Lehn- und cynsbuch deren Lehnen und cynsen dem freyen adlichen und Rittermessigen beschriebenen Hausz

Wolffrahdt zugehorigen. Auf ersuchen des Hoch-Wolgebohrnen Herren H. Johans Wolffgangs Wilhelms Freyherren von Bentinck zu Wolffrahdt fürstlichen Pfaltz Newburgischen Cämmerers und Ambtmans beider ämbter Millen und Born. Aus den alten registeren und notulen mit ietzigen besitzeren beschrieben durch R. P. T. Adolphum zum Hoff, ordinis S. Crucis can. Regularem professum in Hochbusch als er bediente die Pastorey zu Buchten. Anno 1672. Reg. 8° obl.

1801—1814. Idem. Reg. 8°. obl.

15e eeuw. Lijst der cijnzen en pachten van Wolffrath.

Op perkament.

1616—1781. Leenverheffingen voor de Bornsche mankamer, met stukken daarop betrekking hebbend, o. a. eenige extracten van leenverheffingen van 1477—1680. Bundel.

(Betreft het adellijk Huis Wolfrath zelf.)

1654—1717. Leenverheffingen voor het leenhof van Valkenberg en andere stukken daarop betrekking hebbende omtrent strijdigheden over de leenverheffing. Bundel.

(Betreft volgens bewering der leenverheffers alleen het oude slot.)

1706—1715 en 1781. Leenverheffingen voor de mankamer der abdij van St. Salvator van adellijke dames te Susteren. Bundel.

(Betreft landerijen.)

1642—1737. Stukken betreffende het jachtrecht der heeren en strijdigheden daarover. Bundel.

1615—1703. Stukken betreffende de collatie der pastorie te Holtum door de heeren; strijdigheden daarover enz. Bundel.

1713—1716. Procesakten in zake de bestuurders van Holtum tegen de weduwe de baronesse von Bentinck tot Limbricht over het weiden der schapen van het huis Wolfrath in de gemeene koeweide te Holtum. Dossier.

1658—1704. „Nachrichtung der empfangener gelden der kirch zu Houtem. (1)

1677, 1681—1701 en 1703. Kerkrekeningen van Holtum. Bundel.

---

(1) Holtum.

17e eeuw. Memorie over de costumen van Maastricht, gezonden 1633 4 Januari door den magistraat der stad Maastricht naar den raad van Brabant te 's Gravenhage, bij eene informatie over de rechten en costumen dezer stad. Reg. folio.

Door tusschenkomst van den Rijks-archivaris in Limburg:

Parochie Herkenbosch.

1687—1773. Doopregister. Folio.
1773—1795. „ „ „
1679—1795. Trouw „ „
1679—1792. Dood „ „
1795—1828. Doodakten. — 1795—1828. Doopakten. Reg. folio.
1795—1798. „ „ — 1796—1798. Trouwakten. — 1795—1798. Doodakten. Reg. folio.

1826. Doodakten. — 1796—1828. Trouwakten. — 1832—1842. Chroniek der parochie. — 1809—1846. Ledenlijst der broederschap van het H. Sacrament. — 1795—1799. Namen van eenige overledenen in het register vergeten.

1758—1759. Stukken betrekking hebbend op de scheiding der parochie Melick en Herkenbosch, briefwisseling van Joannes Petrus Lambertus Schnorrenberg, pastoor te Melick, en Joannes Cremer, pastoor te Herkenbosch. Bundel.

1795. Stukken over hetzelfde onderwerp met contract tusschen de beide pastoors d.d. 1795 October 12.

Dorpsbestuur van Melick-Herkenbosch.

1661—1753. Ingekomen stukken.

Kapittel van den H. Petrus te Sittard.

Na 1680 „Summaria informatio in causa controversa inter capitulum Ecclesiae Collegiatae Sti Petri Sittardiae ex una, et procuratorem Nellissen rectorem scholae Latinae ibidem ex altera parte.

Op papier.

Circa 1791 November 22. Conditiones pro neoelecto scholarum rectore Nicolao Salden.

Geteekend door Lutscher scholasticus en J. D. Arnoldts, consul ex commissione magistratus. — Op papier.

1794 Augustus 14. Bevel van den Keurvorst van den Palts, als hertog van Gulick en Berg, aan alle kapittels, abdijen, stiften en kloosters, om, voor het geval van gebrek aan levensmiddelen, rogge in voorraad te houden tot 1 Mei van het volgend jaar en, zoo noodig, tegen billijken prijs te verkoopen.

In het Duitsch. — Op papier.

1794 September 20. Bevel van den magistraat (?) van Sittard om 500 bossen stroo te leveren te Sittard aan den „civil commissair" als quote in zijn requisitie van 6000 bossen.

Get. Schmitz. — Duitsch. — Op papier.

In ruil ontvangen:

Van het Bisdom Luik:

Met machtiging van Uwe Excellentie ontving dit Rijksarchief in ruil van het bisdom Luik de volgende archivalia, die in het klein seminarie te St. Truiden bewaard werden en daarheen zijn overgebracht, waarschijnlijk uit dat van Rolduc in 1839, toen het tegenwoordig Nederlandsch Limburg weder met ons Land werd vereenigd, Rolduc klein seminarie van het bisschoppelijk vicariaat Roermond werd en te St. Truiden het klein seminarie van het bisdom Luik is gevestigd. Deze archivalia zijn afkomstig van de voormalige abdij *Kloosterrade* van de orde der Reguliere Kanoniken (thans ten onrechte Rol*duc* genoemd.)

1°. 1679—'84. Historia reformationis Rodensis. Register folio.

2°. Manuscriptum continens varia concernentia abbatiam Rodensem. Geschreven 't laatst der 17e en begin der 18e eeuw bevattende, 1°. een korten inventaris van het archief der abdij, 2°. afschriften van documenten uit dit archief van 1108 tot 1724.

3°. „Historia fundationis monasterii Rodensis ab anno Domini 1104 usque ad annum 1156 exscripta ex antiquissimis membranis in archivio Rodensi reconditis." — Met vervolg der geschiedenis tot 1700. — Met beschouwing over de observantie der constituties, over den toenmaligen geestelijken en wereldlijken staat der abdij, de pastoraten van de abdij afhangende en de vrouwenkloosters Marienthal en Sinnich, ook afhangend van genoemde abdij.

Hier acht ik het noodzakelijk de opsomming der aanwinsten te onderbreken en Uwer Excellentie's aandacht er op te vestigen, dat het origineel der aloude chroniek van de abdij Kloosterrade thans in het Algemeen Staatsarchief van Pruissen te Berlijn is terechtgekomen, uit de nalatenschap van den bekenden oudheidkundige Quix, door de Pruisische Regeering aangekocht ; dat dit document in een eventueelen ruil van archieven met die Regeering m. i. dient begrepen te worden, daar het een zoogenaamde „historia domus" is, die in alle kloosters als officieel document werd vervaardigd, dus een *archiefstuk*, geen gewoon *handschrift*.

Zie verder onder verliezen.

Door ruil met het gemeentebestuur van Maastricht: (1)

Charters.

a. Kapittel van St. Servaas te Maastricht.

1. 1234 September 20. — Brief van Hendrik, Roomsch Koning, aan zijnen schout te Aken, om de schouten en burgers der steden van het bisdom Luik zoo noodig te dwingen alle gehoorzaamheid te weigeren aan den Bisschop van Luik in zaken die zij weten dat aan hem en het Rijk behooren, wat hij hun gelast had, daar de bisschop van Luik weigerde gehoor te geven aan het koninklijk mandement, als hebbende hij bisschop geen recht op het kapittel van St. Servaas te Maastricht en daar hij aan de kanoniken niet wilde terugbetalen de som van 100 marken als schadevergoeding voor de door dezen gedane uitgaven in hun geschil met hem.

Orig. op perkament.

2. 12 . . . — Vidimus door Henricus, proost van het kapittel der H. H. Apostelen te Keulen, en Marcoaldus, aartsdiaken van Luik en kapellaan van den Paus, van het vonnis der schepenbank van Aken van 28 Augustus 1270, waarbij deze, daartoe geraadpleegd door den proost van het Kapittel van St. Servaas, Otto, de verklaring aflegt, dat, volgens oud gebruik van voor 60 jaar en nog meer, in de banken van St. Servaaskapittel, de zusters niet deelen in de erfenissen met de broeders.

Op perkament, met de zegels, het eerste gebroken.

. . . .

(1) Wij deelen deze aanwinsten mede zooals ze in het proces-verbaal van ruiling zijn beschreven.

3. 1273 October 15. — Vidimus door magister B. de Altera Ecclesia, kanonik en officiaal van Luik, van het charter van Keizer Frederik II d d. December 1232, waarbij deze, op verzoek van deken en kapittel van St. Servaas, bevestigt het privilegie hun geschonken in 1087 door keizer Hendrik IV.

Op perkament.

4. 1358 October 1. — Reversaal van Philippus, episcopus Cavallicensis en pauselijk nuntius, aan St. Servaaskapittel, wegens ontvangst der som van 21 goudgulden en 8 grooten voor het eerste jaar der tweejarige subsidie door den Paus ten behoeve van Keulen en van eenige andere provinciën van Duitschland gedecreteerd.

Orig. op perkament, met zegel.

5. 1375 December 18. — Brief van deken en kapittel van St. Servaas, waarbij zij verklaren, dat de aartshertogen Wenceslaus en Johanna, aan hunne kerk geschonken hebben zekere jaarlijksche renten en opbrengsten, welke de kanoniken hun van zekere goederen te Maastricht en onder den Vroenhof gelegen betalen moesten en waarvoor zij alle jaren op plechtige wijze hun jaargetijde en dat hunner voorzaten zullen houden.

Minuut op perkament.

6. 1403 Januari 29. — Akte van den officiaal van Keulen, meldende, dat Johannes de Novolapide J. U. D. en kanonik van St. Servaas te Maastricht, namens dat kapittel in erfpacht gegeven heeft aan Willem de Ubach en zijne echtgenoote Christina, het huis van het kapittel dat „Tricht" geheeten wordt en te Keulen gelegen is in de „Walmerstrasse" tegen eene jaarlijksche rente van 6 goudgulden en eenige andere voorwaarden.

Orig. op perkament, met zegel.

7. 1421 December 22. — Absolutiebrief door Renerus Bascop, proost van St. Symeon buiten de muren te Trier, daartoe door den Paus gevolmachtigd, waarbij deken en kapittel van St. Servaas ontheven worden van de geestelijke straffen, uitgesproken tegen hen wegens het niet gehoorgeven aan monitoriaal-brieven, uitgevaardigd ten voordeele van zekeren Jan Pempelvoorde, die sedert gestorven was, in een geschil voor het hof te Rome hangende tusschen hem en wijlen Godfried de Vlodrop, wegens eene prebende bij voornoemd kapittel.

Orig. op perkament, bezegeld met het zegel van den bisschop van Electa (Alet).

8. 1427 Februari 14 — Verklaring van deken en kapittel van St. Servaas, dat zij de zes diplomen handelende over het slot, de stad, het land en de heerlijkheid van Durby, welke zij op verzoek van Robert graaf te Virnenburg en zijne zonen Philip en Robert, alsmede van Johan van Schoonvorst, burggraaf van Montjoie, ontvangen hebben in eene kist verzegeld bewaren zullen en aan niemand afleveren, zoolang laatsgenoemde in leven is.

Orig. op perkament, met zegel; als een afgeloste verbindbrief 't kapittel weder overhandigd.

9. 1434 Juni 28. — Executiebrief van Johannes de Dono Stephani, proost van St. Paulus, en Wilhelmus de Momalia, kanonik van St. Lambertus te Luik, waarbij deze uitvoering gegeven aan de opdracht door het Concilie van Basel hun gegeven, om de onrechtmatige bezitters van roerende of onroerende goederen van St. Servaas-kapittel tot de teruggave daarvan aan te manen en om, zoo zulks binnen een door hen vastgestelden termijn niet geschied is, hen daartoe te dwingen.

Orig. op perkament, met zegel van Johannes de Dono Stephani.

10. 1436 November 27. — Executiebrief van Albertus Varenstrop, kanonik en cantor van Luik, waarbij deze, op verzoek van Jacobus Petri, kanonik van St. Servaas, hem namens de geheele geestelijkheid van Maastricht gedaan, uitvoering geeft aan de bulle van het concilie van Basel van 24 October 1436 die hem, den deken van O. L. Vrouw ter trappen (1) van Keulen en den deken van St. Jan te 's Hertogenbosch opdraagt om de verdrukkers van den clerus te Maastricht en de overtreders van deszelfs privilegiën met de kerkelijke straffen te treffen.

Orig. op perkament, met zegel.

11. 1449 Januari 20. Brief van inhibitie van den officiaal van Luik, waarbij hij aan al zijne onderhoorige priesters, clerici en notarissen gelast, om te zorgen en te bewerkstelligen, dat Johan Ruvent en andere personen geen gedingen over personen en goederen van het kapittel van St. Servaas voeren voor de wereldsche rechters en dat deze laatste die gedingen, zoo zij ze reeds begonnen hebben, zullen staken, met bedreiging zelfs van de kerkelijke straffen.

Orig. op perkament.

(1) «ad gradus» of «Mariengraden.»

12. 1452 Februari 29. Confirmatiebrief door kardinaal Nicolaus de Cusa, pauselijk legaat in Deutschland, van de overeenkomst d.d. 9 Juli 1822 gesloten tusschen het kapittel van St. Servaas en den praeceptor der Antonieten te Maastricht, ter bijlegging van een geschil tusschen hen ontstaan wegens de weigering door deze laatsten tot bijwoning der godsdienstoefeningen in St. Servaaskerk op bepaalde kerkelijke feestdagen.

Orig. op perkament.

13. 1455 December 16. Vidimus van Bartholomeus van Eyck, deken van St. Catharina te Eindhoven en kanonik van St. Servaas te Maastricht, van de bulle van Paus Gregorius IX d.d. 22 November 1233, waarbij deze de privilegiën van St. Servaaskapittel, geschonken door keizer Hendrik, bevestigt.

Op perkament, met zegel.

14. 1455 December 16. Vidimus door Bartholomeus van Eyck, deken van St. Catharina te Eindhoven, van de bulle van Paus Innocentius VI d.d. 1 Maart 1356, waarbij deze al de privilegiën van het kapittel van St. Servaas goedkeurt.

Op papier.

15. 1455 December 19. Vidimus door Bartholomeus van Eyck, deken van Eindhoven, van het vonnis der schepenbank van Coninxheim d.d. 3 Juli 1452 verklarende, ingevolge den brief van Keizer Frederik IV, 26 Juli 1442 aan het Kapittel van St. Servaas geschonken, Hendrick van Luitgen, schepen van Coninxheim „eerloes, rechteloes", omdat hij recht geweigerd heeft aan Herman Roestmans van Lafelt, momboir van St. Servaaskerk te Maastricht.

Op perkament, met zegel.

16. 1456 November 9. Vidimus door Bartholomeus van Eyck voornoemd van het diploom van Keizer Hendrik VII d.d. 20 September 1223, waarbij deze bevestigt het privilegie behelzende den vrijdom van tol door het geheele Keizerrijk voor levensmiddelen voor eigen gebruik, door zijnen vader keizer Frederik II, 9 December 1220 aan het kapittel van St. Servaas verleend.

Op perkament, met zegel.

17. 1460 Maart 10. Vidimus door Martinus Steenbergh, deken der collegiale kerk der H. Gudula te Brussel, van het

diploom van Richard, Roomsch-Koning, d.d. 22 September 1268, waarbij deze het privilegie van keizer Hendrik V, in 1109 aan het Kapittel van St. Servaas te Maastricht geschonken, bevestigt.

Op perkament.

18. 1462 December 14. Vidimus door Walter Rampart, deken van O. L. Vrouwekapittel te Maastricht, van het besluit van den Raad van Brabant d.d. 4 December 1462, waarbij de twee valsche munters, gevangen genomen door Brabantsche rechtsofficieren te Mechelen, geleverd moesten worden in handen van den proost van St. Servaas, als gevangen zijnde op St. Servaas' grondgebied.

Op perkament, met zegel.

19. 1463 September 28. Vidimus door Bartholomeus van Eyck, deken van Eindhoven, der bulle van Paus Innocentius VI van 18 December 1355, bevestigend den vrijdom van tol, welke de kerk van St. Servaas, uit kracht van keizerlijke diplomen, geniet door geheel het Duitsche Rijk.

Op perkament, met zegel.

20. 1465 Februari 17. Vidimus door Bartholomeus van Eyck voornoemd van den bevestigingsbrief van Jan IV, hertog van Brabant, van 27 Juni 1426 van het diploma zijner ouders Wenceslas en Johanna d.d. 20 Januari 1358, waarbij dezen aan het kapittel van St. Servaas toekennen het hooge en lage recht in de heerlijkheid Bernau, mits het hooge beschermheerschap aan Brabant blijve en aan hem en zijne opvolgers eene jaarlijksche rente van 40 gouden solidi uitbetaald worde.

Op perkament.

21. 1466 Februari 8. Vidimus door Batholomeus van Eyck van het diploma van Keizer Koenraad III d.d. 1146, waarbij deze de dorpen van Vleytingen, Niel of Grootloon, Coninxheim en Mechelen vrijverklaart van de jurisdictie van den graaf van Loon en ze verklaart te zijn onder die van den proost van St. Servaaskapittel.

Op perkament.

22. 1466 Februari 8. Vidimus door voornoemden Bartholomeus van Eyck van het privilegie van 21 December 1362, door Keizer Karel IV aan het kapittel van St. Servaas verleend, waardoor hij alle diplomen zijner voorgangers, waarbij aan

voornoemd kapittel de hooge en lage justitie in de dorpen met aanhoorigheden van Vleytingen, Hees, Sluysen, Coninxheim, Niel of Grootloon, Zepperen, Heer en Bernau toegekend werden, goedkeurt.

Op perkament.

23. 1468 Januari 16. Vidimus door Bartholomeus van Eyck, deken van Eindhoven, van het privilegie, 21 December 1362 door Keizer Karel IV verleend aan het kapittel van St. Servaas (zie voorgaand nummer).

Op perkament, met zegel.

24. 1468 Maart 2. Ingeloste obligatiebrief van deken en kapittel van St. Servaas, waarbij deze zich verplichten aan den hertog van Brabant te betalen eene som van 300 Rijnsche guldens als schadevergoeding, omdat de inwoners van Zepperen, Grootloon, Coninxheim, Sluysen, Hees en Vleytingen deelgenomen hadden in den oorlog van de Luikenaren tegen den hertog. — In dorso kwitantie van ontvangst van voornoemde som door Benoitin Depardieu d.d. 15 Augustus 1469.

Orig. op perkament.

25. 1468 Maart 2. Brief van toestemming van Gui de Brumey, heer van Humbercourt, luitenant-generaal van den hertog van Brabant in de Luiksche landen, in de voorgaande verplichting, met belofte tevens om de inwoners van bovengemelde heerlijkheden te zullen beschermen.

Orig. op perkament met zegel.

26. 1470 September 19. Vidimus door Bartholomeus van Eyck, deken van Eindhoven van het diploom van Richard, Roomsch-Koning, d.d. 22 September 1268, waarbij deze het privilegie van Keizer Hendrik V in 1109 aan het kapittel van St. Servaas geschonken, bevestigt.

Op perkament met zegel.

27. 1475 Januari (23). Vidimus door Bartholomeus van Eyck van den bevestigingsbrief van Keizer Frederik IV van 24 Juli 1442, waarbij deze bevestigt alle privilegiën door zijne voorgangers aan St. Servaaskerk geschonken en voornamelijk die welke betrekking hebben op de vrijheid van tol en van belastingen.

Op perkament.

28. 1476 Mei 11. Indultbrief aan het kapittel door Alexander, bisschop van Forli en pauselijk legaat in Duitschland, waarbij hij aan de kanoniken van St. Servaaskapittel toestaat, om, in geval van noodzakelijkheid, in hunne huizen op eene passende plaats de H. Mis te lezen op een draagaltaar, in bijzijn hunner bloedverwanten en familieleden, en aan de twee vicarii der kerk en een derden priester, ervaren in de Fransche taal, de macht verleent om de biecht te hooren der suppoosten van het kapittel, zoo geestelijken als leeken, en der pelgrims die de relieken der kerk komen vereeren en hun kwijtschelding te geven van eenige casus reservati.

Orig. op perkament, met zegel.

29. 1477 Juli 1. Uitspraak van den Raad van Brabant, dat de schepenbank van Lathuyt (Laetwyck) voorgezeten zal worden door een der schepenen van Vleytingen.

Afschrift (?) op perkament.

30. 1483 October 13. Vidimus door Egidius de Lapide, deken van het H. Kruis te Luik; 1°. van den bevestiginsbrief door Paus Honorius III d.d. 3 Maart 1221 van het privilegie aan St. Servaaskerk geschonken door Keizer Frederik II, 10 December 1220; 2°. van den bevestigingsbrief door Paus Innocentius VI, d.d. 15 October 1355 van het privilegie van den vrijdom van tol in het Keizerrijk, aan gemelde kerk geschonken door Hendrik VII, Roomsch Koning

Op perkament.

31. 1484 September 13. Vidimus door Petrus de Vos, deken van St. Servaas te Maastricht, ten behoeve van Johannes de Herten, priester van de diocees Luik en rector pro quarta fundatione van het beneficie van den Zaligmaker in voornoemde kerk, van den regelingsbrief van 30 Mei 1483, waarbij het kapittel van St. Servaas uitvoering gaf aan de stichting van 7 Missen in de week door den Franschen Koning Lodewijk XI gesticht in de kapel, ter eere van den Zaligmaker in voornoemde kerk door hem gebouwd.

Op perkament, met zegel.

32. 1484 September 13. Vidimus door Petrus de Vos van denzelfden regelingsbrief als hiervoor, gegeven ten behoeve van Nicolaas Dibbouts, priester van de diocees Doornik en rector der 2e fundatie van het beneficie ter eere van den Zaligmaker in St. Servaaskerk.

Op perkament, met zegel.

33. 1486 Maart 14. Transumpt door Renerus Bosman, deken van St. Pieter, en Egidius de Lapide, deken van het H. Kruis te Luik, van het privilegie in 1132 door Keizer Lotharius III aan het kapittel van St. Servaas geschonken.

Orig. op perkament, met twee zegels.

34. 1491 October 24. Transumpt door den officiaal van Keulen van de bulle van Paus Bonifacius IX d.d. 1 Augustus 1401, waarbij deze de dekenen van O. L. Vrouw te Keulen, van St. Dionysius te Luik en van St. Pieter te Utrecht gelast om, na inzage daarvan, zoo wereldlijke als geestelijke personen die het kapittel van St. Servaas in zijne goederen en bezittingen benadeelen, voor zich te dagen en met geestelijke straffen te vonnissen.

Orig. op perkament, met zegel.

35. 1492 September 21. Vidimus door Egidius de Lapide, deken van het H. Kruis te Luik, der bulle van Paus Honorius III van 3 Maart 1221, bevestigend het privilegie d.d. 10 December 1220, door Keizer Frederik aan het kapittel van St. Servaas geschonken.

Op perkament, met zegel.

36. 1521 Januari 3. Vidimus door deken en kapittel van St. Servaas van het privilegie over de vrijheid der kerk in 1087 door Keizer Hendrik IV aan voornoemd kapittel geschonken.

Op perkament, met zegel.

37. 1521 Januari 3. Vidimus door deken en kapittel van St. Servaas van het diploma van Keizer Coenrard II, d.d. 1146, waarbij deze verklaart, dat de dorpen van Vleytingen, Niel of Grootloon, Coninxheim en Mechelen, als banken van St. Servaas-kapittel, vrij zijn van de jurisdictie van den graaf van Loon.

Op perkament, met zegel.

38. 1521 Januari 3. Vidimus door deken en kapittel van St. Servaas van den bevestigingsbrief van Rudolph, Roomsch Koning, d.d. 1 November 1273 van: 1°. het diploom van Keizer Frederik II van 28 Juli 1215, verklarende dat de kerk van St. Servaas onder de bescherming des Keizers staat en alle onderhoorigen vrij zijn van het gewone burgerlijke recht, en 2°. van het diploom van 9 September 1234 van denzelfden Keizer Frederik II, bevestigend de uitspraak van zijnen zoon Hendrik, Roomsch Koning d.d. 18 Maart 1234, dat de kerk van St. Servaas

aan het Duitsche rijk behoort en de bisschop van Luik geen recht noch jurisdictie hoegenaamd op deze bezit.

Op perkament met zegel.

39. 1521 Januari 3. Vidimus door deken en kapittel van St. Servaas van de verklaring van Hendrik, Roomsch Koning, d.d. 18 Maart 1234, dat de bisschop van Luik, noch zijne opvolgers, macht of jurisdictie bezitten op de kerk van St. Servaas en hem veroordeelt tot eene geldboete van 100 marken gouds tot schadevergoeding van de kanoniken der kerk.

Op perkament met zegel.

40. 1526 Juli 11. Bevelschrift van den officiaal van Luik aan een zijner onderhoorige clerici of notarissen, ten einde Raso de Rickel te dwingen, om te voldoen aan de verplichtingen, die hij heeft, wegens eene minnelijke schikking, gesloten tusschen hem en het klooster der Begaarden te Zepperen. (1) Met in dorso bericht van Gerardus van der Laeck aan den officiaal, dat hij aan dit bevel voldaan heeft en Raso de Rickelt gedagvaard heeft voor zijne rechtbank te Luik.

Orig. op perkament.

41. 1537 April 27. Brief van het laathof van het Gasthuis van St. Servaas, gelegen te Riempst, meldende dat Enghel Pauwels opgedragen heeft aan Jan Walpot der alde, drie malder rogge, welke hij hem verkocht heeft en welke jaarlijks binnen Maastricht moeten geleverd worden.

Orig. op perkament.

42. 1551 October 31. Akte van overeenkomst, geïnstrumenteerd door Jacob Kolman van Sittard, tusschen den vice-proost van St. Servaas, den kanonik en rijproost van Coninxheim en den schout aldaar ter eenre zijde en Hendrik van Aken en Leo Buntinx, inwoners van St. Truiden, ter andere zijde, over het terugeischen van gelden te Coninxheim en zulks ingevolge een vonnis van het Rijkskamergericht van Spiers d.d. 15 Juni 1551.

Orig. op perkament.

43. 1594 Juli 29. Vonnis van den Raad van Brabant, waarbij, behoudens nog te nemen beslissing op meerdere andere punten, Jan de Roels, rentmeester van het kapittel van St. Servaas, veroordeeld wordt, om aan dit kapittel te betalen de som van 2628 Rijnsche gulden 1 stuiver en een blanke.

Op perkament.

(1) Dit klooster stond onder bescherming van het kapittel van St. Servaas, heer te Zepperen.

b. Predikheeren te Maastricht.

44. 1262 Juli 28. Vidimus door de kardinalen Joannes, bisschop van Porto, Hugo en Simon van de bulle van Paus Alexander IV d.d. 28 Maart 1261, waarbij deze eenige regels vaststelt nopens de vernieuwde constitutie der Predikheeren.

Op perkament, met twee zegels.

45. 1273 Mei 30. Vidimus door Walter, deken, en Adam, scholaster van St. Servatiuskapittel te Maastricht, van de bulle van Paus Clemens IV den 12 Februari 1266 aan de Predikheeren verleend en waarbij dezen vergund wordt wereldlijke goederen in erfenis te mogen ontvangen.

Op perkament, met de zegels.

46. 1296 Februari 6. Vidimus door de schepenen van Worms van de bulle van Paus Clemens IV van 12 Februari 1266 hiervoor vermeld.

Op perkament, met zegel.

47. 1397 October 31. Vidimus door den officiaal van Luik van de bulle van Paus Joannes XXII van 26 April 1319, waarbij deze de aartsbisschoppen van Keulen en Trier en den bisschop van Straasburg aanstelt tot conservatores der rechten en privilegiën van de Predikheeren, die buiten Frankrijk wonen, en hun beveelt de overtreders daarvan te vervolgen en te straffen.

Op perkament.

48. 1407 Mei 10. Vidimus door de notarissen te Bologna, met name Simon, zoon van wijlen Riboldus de Panico, Rolandus Alberti de Castellanis en Rainoldus Comacini de Gormaglinis, van de bulle van Paus Bonifacius d.d. 27 April 1402, waarbij deze bevestigt het privilegie van Paus Gregorius XI, den 6 Maart 1374 aan de orde der Predikheeren verleend.

Op perkament, met zegel van het bisschoppelijk hof te Bologna.

49. 1419 Augustus 19. Vidimus door den officiaal van Luik van het privilegie van Paus Martinus V van 17 April 1419, waarbij deze de bedelorden ontslaat van de betaling der tienden, die voor een jaar van de goederen en inkomsten van kerkelijke en geestelijke instellingen door keizer Sigismund in het Duitsche Rijk, het aartsbisdom Trier en de bisdommen Basel en Luik geheven worden. Deze vidimus werd gegeven op verzoek van de Predikheeren te 's Bosch.

Op perkament, met zegel.

50. 1498 Maart 7. Delegatiebrief van Herman, aartsbisschop van Keulen, en een der conservatoren der privilegiën van de Predikheerenorde buiten Frankrijk, waarbij hij in die laatste hoedanigheid den abt van St. Jacob te Luik, den deken van O. L. Vrouwe kapittel te Maastricht en van het H. Kruis te Luik en den cantor van St. Servaas te Maastricht subdelegeert met inlassching der bulle van Paus Joannes XXII d.d. 26 April 1319.

Orig. op perkament, met zegel.

51. 1527 Maart 4. Een zelfde delegatie-brief als hiervoor, verleend aan den abt van St. Jacob te Luik, dien van de H. Gertrudis te Leuven en aan den deken van O. L. Vrouwekapittel te Maastricht.

Orig. op perkament, met zegel.

52. 1546 April 2. Brief van mandement, waarbij Ricaldus de Petersheim, als subconservator der rechten en privilegiën van de orde der Predikheeren, de clerici en notarissen van de diocese Luik gelast om de schuldenaars van het klooster der Predikheeren te Maastricht, en met name den preceptor (1) der Antonieten aldaar, te dwingen aan gemeld klooster hunne schulden te betalen, met bedreiging zelfs van kerkelijke straften.

Orig. op perkament.

53. 16e eeuw. Transsumpt door notaris Wilhelmus de Stamprode van de bulle van Paus Clemens VI, den 24 September 1346 aan de Predikheeren verleend.

Op perkament.

54. 17e eeuw. Afschriften van de bullen van Paus Alexander IV van 14 April 1254-3 December 1260, over den twist tusschen de Predikheeren en de Hoogeschool van Parijs. 32 stuks, 68 blz.

Op papier.

c. Begaarden te Maastricht.

55. 1432 April 28. Executiebrief door Petrus Narde de Verulestis, aartspriester der kerk van de H.H. Celsus en Julianus te Rome, van de bulle van Paus Eugenius IV d.d. 15 December 1431, met bevestiging van die van Paus Nicolaus IV van 18

(1) De overste, die dezen titel droeg, wijl de orde les gaf in de Latijnsche taal.

Augustus 1289, ter bescherming van de orde der Penitenten zoo mannen (1) als vrouwen.

Orig. op perkament.

56. 1448 October 4. Executiebrief door Ghiselbertus van Overdevecht, cantor en officiaal van Luik, van de bulle van Paus Nicolaus V van 1 September 1447, waarbij deze den abt van St. Truiden, den proost van St. Gertrudis te Leuven en den officiaal van Luik gelast, om een onderzoek in te stellen naar sommige misbruiken in eenige huizen der Penitenten van de diocese Luik en deze te hervormen.

Orig. op perkament.

d. Cellebroeders te Maastricht.

57. 1428 Juni 4. Vidimus door Joannes de Novolapide, deken van St. Servaas te Maastricht, van de bulle van Paus Martinus V, den 13 Maart 1426 aan de Cellebroeders verleend, en waarbij deze aan de aartsbisschoppen en bisschoppen van Duitschland, Brabant en Vlaanderen gelast hen onder hunne bescherming te nemen.

Op perkament.

58. 1446 October 6. Vidimus door Jacob de Sancto Amando, proost van O. L. Vrouw ter kapelle, buiten Brussel, van den executoriaal brief d.d. 20 Augustus 1446 door Joannes, bisschop van Kamerijk wegens de bulle van Eugenius IV, van 12 Mei 1431, waarbij deze de bullen door zijnen voorganger Gregorius IX aan de Cellebroeders verleend, goedkeurt.

Op perkament met zegel.

59. 1472 October 3. Transumpt door Jacobus van Muttiarellis J. U. D., kanonik van St. Pieter te Rome, kapellaan en kamerheer van den Paus, van de bulle van Paus Sixtus IV d.d. 9 Juni 1472, waarbij deze den Cellebroeders vergunt eenen biechtvader te kiezen, die ontheffing van eenige reservata zal kunnen verleenen.

Afschrift op perkament. Nederduitsch.

---

(1) Begaarden was de naam der congregatie der Penitenten voor mannen; Penitenten heetten bij voorkeur de vrouwen. Zij volgden den 3en regel van H. Franciscus.

60. 1478 Mei 22. Vidimus door Theodoricus, abt van St. Gertrudis te Leuven, van de bulle van Paus Sixtus IV, d.d. 25 April 1472, aan de Cellebroeders gegeven. waarbij deze de bullen, door zijne voorgangers Gregorius IX, Eugenius IV, Nicolaus V en Pius II aan genoemde kloosterlingen verleend, bevestigt, alsmede de regelen van hunne orde en hunne kleederdracht goedkeurt.

Op perkament.

61. 1508 Februari 12. Vidimus door Joannes, abt van het klooster der H. Gertrudis te Leuven, der bulle van Paus Julius II den 20 Juni 1506 aan de Celliten of Cellebroeders in Duitschland en Frankrijk verleend en waarbij deze tevens bevestigt die zijner voorgangers Gregorius IX, Eugenius IV, Nicolaus V, Pius II en Sixtus IV.

Op perkament.

62. 1514 October 2. Vidimus door Joannes Salmon, proost van het kapittel van O. L. Vrouw te Dinant, van de bulle van Paus Julius II den 20 Juni 1506 aan de Cellebroeders verleend, hiervoor vermeld.

Op perkament.

63. 1520 Juni 28. Akte van notaris Joannes Storm van Mechelen, pauselijk notaris en van het hof van Luik, waarbij Martinus Gerets, pater te Amsterdam en algemeen overste der Cellebroeders, vier procuratoren van het hof van Luik en drie inwoners van Maastricht benoemt tot procuratoren in zijne tegenwoordige en toekomende geschillen, hangende of gevoerd voor alle rechtbanken en rechters zoo geestelijke als wereldlijke.

Orig. op perkament.

64. 1623 Juni 24. Akte van overeenkomst tusschen de paters Predikheeren en de Cellebroeders te Maastricht over de stichting van drie missen in de week bij deze laatsten enz.

Orig. op perkament.

65. 1710 October 4. Aflaatsbrief van Paus Clemens XI, waarbij een vollen aflaat, te verdienen bij de Cellebroeders, verleend wordt.

Op perkament gedrukt, met opgeschreven placet van afkondiging, te Luik gegeven den 3 December 1710 door L. F. bisschop van Thermopylae, administrator vicariatus generalis van Luik.

66. 1710 October 4. Een idem als de voorgaande op perkament gedrukt, zonder placet van afkondiging.

e. Vrouwen-Klooster de Nieuwenhof te Maastricht.
(Derde orde van St. Franciscus).

67. 1476 Juni 5. Executiebrief van Nicolaus de Ubaldis J. U. D., kapellaan van den Paus en auditor sacri palatii, in een geschil tusschen de religieuzen van den Nieuwenhof te Maastricht en Petrus Grusen, pastoor te Obbicht, over de tienden te Obbicht.

Orig. op perkament.

f. Capucijnen te Maastricht.

68. 1627 October 30. Schenkingsbrief van Koning Philips IV aan de Capucijnen te Maastricht wegens eene kleine straat, die langs hun klooster en tuin loopt en waarvan zij veel hinder hebben, met verplichting voor de voornoemde religieuzen, om deze akte van schenking te doen inschrijven bij den Raad van Finantiën en de Rekenkamer te Brussel.

Orig. op perkament, met zegel; op den rug inwilliging door »le Chef Trésorier général et commis des finances et domaines du Roy».

g. Vrouwen-Klooster de Maagdendries te Maastricht.
(Derde orde van St. Franciscus).

69. 1453 Mei 13. Verklaring van stadhouder en schepenen van het leenhof van Sombreffe, gelegen te Beucken-Bilsen (1), dat Claes son van Loywycx Bollen, genaamd Corenmercx, overgedragen heeft aan de religieuzen van den Maagdendries („van Sackdries") te Maastricht eene jaarlijksche en erfelijke pacht van 28 vaten rogge van Maastricht, lastende op het huis en de hoeve van wijlen de weduwe Gertrudis Melis, te Herderen gelegen.

Orig. op perkament.

---

(1) Thans Buiten-Bilsen.

h. Maastricht (vonnissen deel gemaakt hebbende van een processaal dossier).

70. 1619 September 13. Executiebrief van de Aartshertogen aan den Brabantschen schout en schepenen van Maastricht, ten behoeve der wed. van Leonard van Stockhem, van een vonnis in appèl gewezen door de commissarissen-deciseurs van Maastricht.

Orig. op perkament.

i. Borgharen (de heerlijkheid).

71. 1535 Mei 8. Akte van relief van het leenhof van Brabant, waarbij ridder Willem Scheiffart van Merode, voor zich en zijnen broeder Ulrich Scheiffart van Merode, het dorp en de heerlijkheid van Borgharen met alle rechten en aanhoorigheden verheft na den dood van hunnen broeder Renier Scheiffart van Merode.

Orig. op perkament, met zegel.

k. Charters die als bewijs in rechten gediend hebben en door partijen niet zijn afgehaald enz.

72. 1592 September. Akte van aanstelling door den Raad van Brabant van Jan Nootstock tot notaris in Brabant en de landen van Overmaas.

Op perkament (ten deele afgescheurd). In dorso mededeeling dat JanNootstock den 18 September 1592 den eed als notaris heeft afgelegd in handen van Jan van Wingene, eersten ordinairen raad en zegelbewaarder van den Raad van Brabant.

73. 1587 April 16. Schepenbrief van Vleytingen, verklarende, dat ten overstaan van schout en schepenen aldaar Jasper Box alias Tall, burger van Maastricht, ingevolge verkooping, overgedragen heeft aan Lambertus van Cauberch, ook burger dier stad, 5 bunders, 4 groote min eene kleine roede akkerland onder Vleytingen in meerdere stukken gelegen.

Orig. op perkament.

74. 1604 December 24. Extract uit het cijnsregister van het laathof van Hocht, binnen Rosmeer gelegen, meldende dat op voornoemden datum Nicolaus Aloffz. van Vleytingen, wegens verkooping, overgedragen heeft voor meier en laten van voornoemd

laathof aan Jan Bruels, bakker te Maastricht, en zijne echtgenoote Lucia Sybens, 10 groote roeden akkerland tusschen Vleytingen en Rosmeer gelegen.

Afschrift op perkament.

l. Kessenich, Bronshorn, Hunsel enz.

75. Bundel bevattende:

a. 1690 Mei 29. Akte van cessie der heerlijkheid Kessenich en Brunshorn, ten behoeve van Antoon Werner, baron van Pallant.

b. 1692 Januari 9. Akte van bezitneming voor schout en schepenen van Kessenich en Brunshorn van voornoemde heerlijkheid door Antoon Werner baron van Pallant.

c. 1692 Januari 10. Akte van schout en schepenen van Kessenich, waarbij Anna van Swaenenberch opneemt bij Hubertus Hennissen eene som van 40 rijksdaalders tegen eenen jaarlijkschen interest van 5 %.

d. 1692 Januari 10 Schepenbrief van Kessenich, meldende, dat Gerit Snijders overgedragen heeft aan den eerw. heer Joannes Tilman, ten behoeve van Anna Elisabeth, onmondige dochter van Matthias Tilman, een stuk land aldaar gelegen.

e. 1698 December 15. Akte van overdracht door het gerecht van Kessenich, van een huis met plaats aldaar aan Hendrik Maesen.

f. 1699 Januari 26. Akte van inbezitneming voor schout en schepenen van Kessenich en Brunshorn van de heerlijkheid Kessenich door baron Frans Jacob van Waes.

g. 1699 Januari 27. Akte van overdracht van schout en schepenen van Kessenich, waarbij Jan Hennissen in het bezit wordt gesteld van een stuk land groot ongeveer eene „vrecht" onder Kessenich gelegen.

h. Eedsformulieren van den grondheer, van meier en schepenen en van den secretaris van Kessenich.

Alles afschriften op papier uit de XVIIe of het begin der XVIIIe eeuw.

76. Bundel bevattende:

a. 1707. Aanstellingsakten door de baronnes van Waes, van meier, secretaris, veld- en gerichtsbode te Hunsel.

Afschrift op papier, XVIIIe eeuw.

b. 1719 December 24. Aanstellingsakte door de baronnes van Waes van Petrus Driessens tot secretaris der heerlijkheid Kessenich, Hunsel en Brunshorn; daarachter eed door den nieuwbenoemden secretaris afgelegd.

Copie op papier, 18^e^ eeuw.

c. 1479 Augustus 22. Schenkingsbrief door Johan van Loon, heer te Gulick, te Heinsberg en te Leeuwenberg, van de heerlijkheid Kessenich aan Aredt van Horn en diens echtgenoote Lisbeth, zijne natuurlijke dochter.

Afschrift op papier, 18^e^ eeuw.

d. 1687 October 31. Akte van overeenkomst tusschen het Kathedraal kapittel van Luik en den baron van Waes, over het aanleggen van een weg te Kessenich.

Afschrift op papier, 18^e^ eeuw.

e. 1694 Mei 26. Akte van overdracht aan de Tilemont, gehuwd met Joanna Tostiers, eener jaarlijksche rente van 6 rijksdaalders en 6 schellingen.

Afschrift op papier, 18^e^ eeuw.

f. 1700 Januari 19. Gichtbrief van de schepenbank van Kessenich, behelzende de overdracht van een stuk akkerland „int groot Beersel" gelegen ten behoeve van Maria Reinen.

Afschrift op papier, 18^e^ eeuw.

g. 1700 Juni 9. Schepenbrief van Kessenich meldende, dat de baron van Waes als heer van Kessenich in de handen van meier en schepenen den eed heeft afgelegd.

Afschrift op papier, 18^e^ eeuw.

h. 1700 Juni 23. „Gicht- en guedingebrief", meldende de overdracht van een stuk akkerland te Beersel aan Teunis Mos.

Afschrift op papier, 18^e^ eeuw.

i. 1700 Juni 23. Akte van gerechtelijke overdracht aan Jacob Gerarts van een stuk land te Beersel gelegen.

Afschrift op papier, 18^e^ eeuw.

j. 1701 Mei 27. Aanstellingsakte door Frans Jacob van Waes, vrijheer van Kessenich, van Christiaan Hermans tot meier te **Hunsel.**

Afschrift op papier, 18e eeuw.

k. 1701 September 28. Overdracht aan de armen van Kessenich eener jaarlijksche rente van drie gulden 15 stuivers.

Afschrift op papier, 18e eeuw.

l. 1653 (?). Volmachtsbrief van Walram van Waes op Mathias Cremers als procureur.

Afschrift op papier, 18e eeuw.

77. Een pakje bevattende:

a. „Cedule der Cappelrhenten van Hunsel in te maenen door Joannes Rutten en dat voor het jaar 1790."

Registertje 12°.

b. 1703 Juli 6. Akte van J. Wolffs, notaris en secretaris te Kessenich, zijnde proces-verbaal van een getuigenverhoor betrekkelijk de leengoederen „op de Laek", toebehoorende aan het huis Kessenich.

Orig. op papier.

c. Twee bladen uit een rechterlijk register, op het eene o. a.: 1711 Augustus 27. Plakkaat van M. van Varick, baronnes van Waes, tot de verdeeling der rechtbank in schepen- en laatbanken, dat de schepenen der schepenbank de laten zullen zijn van de laatbank enz.

Orig. op papier.

d. 1713 October 18. Extract uit het schepenregister van Kessenich in zake het geschil tusschen die van Beersel en Hunsel ten eenre, en den rector der kapel te Beersel ten andere zijde.

Afschrif op papier.

e. 1714 April. Akte van „specivicatie ende purificatie des Vonnis" voor de gemeentenaren van Beersel onder Hunsel tegen den rector der kapel te Beersel, pater van Deventer.

Orig. op papier.

f. 1659 Juni 10. Suppliek van den baron van Vogelsang aan den markies de Carazena, dat de heerlijkheid Kessenich blijven moge bij den vrijdom, welke zij voorheen genoten heeft.

Afschrift op papier gewaarmerkt door notaris Jozef Bieren, 18e eeuw. (?)

g. Een blad uit een gedingregister.

Orig. op papier.

h. Memorie over rechtsaangelegenheden.

Op papier, fragment.

78. Een pakje waarin:

a. 1740 December 22. Schrijven van den superintendent en den directeur-generaal der finantiën te Brussel aan die van Kessenich, met verzoek om aan de soldaten, die uit Roermond gezonden zijn om de grenzen te bewaken, ten einde het smokkelen van granen enz. te beletten, behoorlijke inkwartiering te bezorgen.

Orig. op papier.

b. 1754. Een blad uit een crimineel register, waarop o. a. eene akte waarbij Johan Philips, baron de Waes, heer van Kessenich de straf van twee tot de galg veroordeelden verandert in onthoofding.

Afschrift.

c. 1716 December 15. Brief van sauvegarde verleend door den markies de Prié aan de baronnes de Waes voor haar, hare kinderen, hare bedienaren en hare landen van Kessenich enz.

Gedrukt op papier.

79. Een pakje inhoudende:

a. 1655 October. Akte van cessie en schenking voor het leenhof van Brabant der halve heerlijkheid Kessenich door Jonker Walram van Waes aan zijnen broeder Jacob en diens erfgenamen.

Afschrift op papier, 17e eeuw.

[*b.* 1541 April 5. Schepenbrief van Neeritter, meldende, dat Jan van Waes van Susanna van de Laeck alias Sylkens ontvangen heeft een kapitaal van 300 Hornsche gulden en tot onderpand stelt zijne hoeve de Laeck onder Neeritter.

Afschrift op papier door wijlen pastoor Habets.

c. 1546 Juli 22. Overeenkomst tusschen den scholtis Arnold van Waes en Beelen Hermans wegens de schulden van wijlen den drossaard Jan van Waes.

Afschrift op papier door wijlen pastoor Habets.

d. 1547 Januari 15. Brief van meier en gezworene laten der laatbank van den heer van Horn, meldende de verkooping eener weide, „in 't Waddebroeck" gelegen, door de familie Hermans te Neeritter aan jonker Willem van Kessenich.

Afschrift op papier door wijlen pastoor Habets.]

80. 1723 September 28. Memorie van burgemeester, schepenen en raad van Aken aan den gouverneur der Oostenrijksche Nederlanden, wegens een geschil tusschen het schepengerecht van Aken en de Cancelarij van Gelderland over het recht van appèl bij het hof te Kessenich, met 6 bijlagen.

Duplicaat op papier.

m. Klooster Mariënborch te 's Bosch.

(ter uitlevering aan de Rijksarchieven in Noord-Brabant.)

81. 1447 November 6. Vidimus door Walterus de Stapel, prior, en Reynerus de Breda, proost van de Benedictijnen-abdij te St. Truyden, der bulle van Paus Engenius IV, d.d. 14 Mei 1443, waarbij deze bevestigt het privilegie door Jan van Heinsberg, bisschop van Luik 22 April 1441 verleend aan de huizen der derde orde van den H. Franciscus, zoo mannen als vrouwen, van zijn diocese om een priester hunner orde of eenen anderen daartoe geschikt tot hunnen algemeenen overste en biechtvader te kiezen, en aan ieder huis om eenen visitator te kiezen, aan wien de leden daarvan gehoorzaamheid en onderwerping verschuldigd zijn.

Op perkament. Eene nota op den rug meldt, dat die brief bestemd was «voor die van Uylenborg" (klooster Mariënborch) te 's Hertogenbosch.

82. 1469. Juli 11 Brief van de leden van het huis der derde orde van den H. Franciscus te 's Hertogenbosch op de plaats „het Ulenborch" gelegen, waarbij zij verklaren als religieuzen te

zijn geprofest en dat hun huis tot klooster is verheven onder den titel van Marienborch enz.

Orig. op perkament, met twee transfixbrieven op perkament van: 1°. 1469 Juli 28, zijnde de bevestiging daarvan door Lodewijk van Bourbon, prins-bisschop van Luik, en 2°. 1491 Februari 28, zijnde de bevestiging en goedkeuring door den bisschop van Luik, Jan van Horne, met vergunning tevens aan de leden van dat klooster om hun kerkhof te vergrooten enz. Met zegels.

83. 1469 Juli 11. Dezelfde brieven als onder het voorgaande nummer vermeld.

Afschrift op perkament.

84. 1642 December 20. Vergunning door de Staten-Generaal aan de religieuzen van het klooster Mariënborch te 's Hertogenbosch verleend, dat namelijk eenige harer medeleden naar haar ouderlijk huis, in neutrale plaatsen gelegen, mogen terugkeeren, behoudens dat deze als religieuzen zullen beschouwd worden en dienvolgens de privilegiën van haar klooster alsmede de inkomsten daarvan zullen blijven genieten.

Orig. op perkament, met opgedrukt zegel in was.

n. Bescheiden tehuis behoorende in Belgische archieven.

85. 1519 October 7. Besluit van den magistraat te Luik, waarbij de Cellebroeders aldaar hersteld worden, met opgave der voorwaarden.

Orig. op perkament, met 4 zegels, waarvan drie beschadigd.

86. 1521 Maart 8. Schepenbrief van Luik, verklarende dat door den burgemeester aldaar aan het onlangs herstelde klooster der Cellebroeders in die stad is overgedragen een huis met aan- en dependentiën aldaar gelegen op de plaats genaamd „le Voll", onder de parochie van St. Servaas.

Orig. op perkament, met 5 zegels, waarvan drie beschadigd.

o. Bescheiden tehuis behoorende in Duitsche archieven.

87. 1634 Juni 5. Bewijs van geboorte door den burgemeester en raad van Straasburg verleend aan Caspar Keller, verklarende, dat hij de wettige zoon is van wijlen Stephanus Keller

en Maria Vogelin, gevende tevens extracten uit de pastoreele registers betreffende hem en zijne ouders.

Orig. op perkament.

88. 1582 Januari 6. Brief der regeering van de stad Blaubeuren in Wurtemberg betreffende Agatha Scheretslerin (?).

Orig. op perkament.

89. 1589. Notarieele akte bevattende het testament van . . . . . te Straasburg.

Orig. op perkament (slechts ten deele).

90. (1593). Testament te Straasburg verleden.

Orig. op perkament (slechts ten deele).

Registers.

a. Maastricht (rechterlijk).

1. 1702. „Vonnis in saecke de Heeren Salden, van de Walle, Singelyn ende van der Weyden soo voor haer als haere mede consoorten aenleggeren tegens de Heer Peymeester Abram Heldevier gedaegde."

Reg. in fol., achterin eenige losse bescheiden, daarop betrekking hebbende.

b. Kapittel van St. Servaas.

2. Statuta venerabilis ecclesiae collegiatae sancti Servatii Trajecti ad Mosam in capitulo generali anno domini 1589 et capitulo ad hoc indicto, correcta, reformata et 21 Septembris ejusdem anni approbata et publicata.

Reg. in 12°. afschrift uit de 18e eeuw, waarschijnlijk voor particulier gebruik vervaardigd, van kanonik Petrus Raket in 1723, wiens naam op de binnenzijde van den omslag vermeld staat; daarin op een los stuk papier het eedsformulier van den camerarius van St. Servaaskerk.

3. Register met dit opschrift: „Hec sequentia spectant ad officium camerarii in coena Domini in superpelliciis". — Daarachter lijsten der cijnzen van dat officie van de jaren 1547, 1538—1562.

Op perkament, kl. 4°.

4. 17e eeuw. Register getiteld: „Ordo quo sacrae Reliquiae sanctorum in Thesauraria ecclesiae Sancti Servatii populo ostenduntur et proclamantur: additis aliquot exemplis". Reg. kl. 4° van 54 bldz.

5. 15e Eeuw. Lijst der ornamenten van het altaar van den H. Martinus 2e fundatie in St. Servaaskerk. Een blad perkament, Fol.

6. 1757 December 12. Deductie aan de Hoog Mogende Staten-Generaal vanwege den proost-deken en kapittel van St. Servaas nopens hunne elf banken. Fol. Gedrukt.

7. Computus fabricae extraordinariae pro anno 1786. Fol.

c. Collegie der Jezuieten te Maastricht en in het bizonder hunne bezittingen te 's Gravenvoeren betreffend.

8. Register getiteld: Liber instrumentorum et titulorum bonorum et proventuum collegii Traiectensis. Reg kl. fol. obl.

9. 1575—1586. Liber acceptorum et expositorum collegii Traiectensis ab initio. Reg. kl. fol. obl.

10. 1597—1627. Liber status annui rerum temporalium collegii societatis Jesu Traiectensis ab anno 1597. Reg. fol.

11. 1702—1745. Status rerum temporalium collegii Traiectensis. Reg. gr. fol.

12. 1616—1722. Registrum proventuum et onerum collegii Traiectensis. Reg. gr. fol.

13. 1692—1706. Register van ontvangst der goederen. Reg. fol.

14. 1739—1748. Kwitantieregister der uitbetalingen. Reg. fol. obl.

15. 1749—1770. Uitgaven van het collegie „bij binnen- en buiten consumptie". Reg. fol.

16. 1745—1773. Register der uitgaven zoo bij binnen- als bij buiten consumptie. Reg. fol.

17. 1752. „Processale stucken in saecke den eerw. pater Limpens, rector van het collegie der Societeyt Jesu van Maastricht, aenleggere en retrahent contra den eerw. Heer Joannes Vryens, pastor tot Mesch ged. en geretraheerd". Reg. fol.

18. 1743—1758. „Ontfanck ende vuytgeeft van den hoeft tot 's Gravenvoeren. Reg. fol. — Achterin losse bladen zijnde: plakkaten, inkomsten en belastingen van goederen, uitgaven van het collegie 1635/1637.

19. Register waarin: 1°. Reglement van politie voor de gemeente van 's Gravenvoeren 1742; 2°. Reglement aangaande de personeele reëele lasten gegeven in het jaar 1755; 3°. Reglement generael concernant les aydes et subsides de ce pays et duché de Brabant émané le 13 Septembre 1687; 4°. Reglement pour la province de Limbourgh et le pays d'Outre Meuse de l'an 1680; 5°. Reglement additionel à celuy du 6 février 1680 pour le pays de Daelhem; 6°. Verhandeling over geometrie; 7°. Opmerkinge aengaende de hoeve tot 's Graevenvoeren gelegen toebehoorende aan het collegie van Maestricht eerst beginnende van de huysinge ende weyden enz. Reg. fol.

d. Balie Biessen der Duitsche Orde.

Afkomstig van het archief der Commanderie de Nieuwe Biessen te Maastricht.

20. Register bevattende de hernieuwing der statuten en regelen van de Duitsche Orde gelijk zij tot stand gebracht werd door het concilie van de landcommandeurs en commandeurs te Mergenheim in het jaar 1616. Reg. kl. 4°.

e. Betr. Landen van Overmaas, Maastricht, Vroenhof dorpen van redemptie en banken van St. Servaas.

21. Register bevattende o. a.: 1°. Die blijde inkomst dem hartochdom van Brabant voertijden bij heuren lantsheeren verleent ende van keizer Karel V geconfirmeert ende bij Philips syne sone Coninck van Spagniën solennelyck gesworen anno 1547. 2°. Ewig edict van keizer Karel V waarbij aan ieder ten strengste verboden wordt eenig leengoed, landgoed of ander goed aan geestelijke personen, kerken, kloosters te verkoopen, op te dragen of te transporteeren. 3°. De eerste en tweede additie van de blijde inkomst van Karel V, prins van Spanje, d.d. 1515, April 12 en 1515 April 26, enz. Reg. fol.

22. 1760. Staat der kerken van het land van Overmaas en andere stukken betrekkelijk het onderhouden der kerken en derzelver verdeeling tusschen Katholieken en Protestanten. Reg. fol.

23. Register getiteld: Index resolutionum. Index op de Resolutiën van de Staten Generaal. Reg. fol.

f. Heer en Keer.

24. 1795—1797. Bankresolutiën van Heer en Keer. Reg. fol.

g. Land van Loon (Belgisch Limburg).

25. 1645—1729. Recordia Lossensia. Diverse resolutiën gegeven bij de eerentfeste Heeren Schepenen des graafschaps Loon. Reg fol.

h. Mechelen (België).

26. 1702—1750. Cijnsregister van het dekenaat van St. Rombout te Mechelen. Reg. kl. 4°.

LOSSE BESCHEIDEN.

a. Landen van Overmaas.

Archivalia afkomstig van den laatsten ontvanger der domeinen van de Landen van Overmaas, van Panhuis.

1. 1663. Denombrement van huyzen ende van bundergetallen gelegen onder: *a.* de hoofdbank van Meerssen; *b.* het dorp Amby; *c.* de heerlijkheid Geul; *d.* de heerlijkheid Bunde; *e.* de heerlijkheid Ulestraten; *f.* de heerlijkheid Itteren; *g.* de heerlijkheid Borgharen; *h.* de bank Houthem; *i.* de hoofdbank Klimmen; *j.* het kerspel Hulsberg; *k.* het kerspel Schimmert; *l.* de hoofdbank Beek; *m.* de hoofdbank Heerlen; *n.* la haute cour d'Olne; *o.* la banck de Trembleur; *p.* la justice de Bombaye; *q.* het dorp Cadier; *r.* la seigneurie de Fenneur; *s.* het dorp Oost; *t.* Bernau; *u.* de bank Gulpen; *v.* de bank van Margraten; *w.* de bank Holsit, Vaals, Vijlen. Fol.

2. 1571—1574. Register van den taxe der gemeynen leengoederen, binnen den lande van Valckenborgh gelegen. Fol.

3. 1771. Aanteekeninge rakende het onderhout der kerken of gedeelten daarvan in de landen van Overmaas. Fol.

4. 1780. Memorie wegens d'agentplaatse te 's Gravenhage vanwege de drie landen van Overmaas. Fol 2 exempl.

5. 1708. Notule van 't gepasseerde der limyte visitatie tusschen den Heere Lt. Voogt en die van Meerssen tegens den Heeren Gedeputeerden der Magistraat van Maastricht. Fol.

6. 1701. Costuymen des manhuys Valkenburg. Fol. Daarachter: Advertissement voor Jan Hoens geinthimeerde tegens Heyliger Aerts appellant. Fol.

7. 1666. Missieve en Reglement van de Staten-Generaal nopens de tractementen der hooge officieren van het land van Overmaas. Fol.

8. Het recht der schepenbank Heerlen. Fol.

8. 1759. Statuts politiques pour la ville et franchise de Dalem, emanez de la part de noble seigneur Monsieur le baron de Tamminga Haut-Drossart de la dite ville et pays. Fol.

10. *a.* Na 1678. Déduction et preuve efficace, que les trois pays d'Outremeuse, Fauquemont, Daelhem et Rolleduc et tout ce qui est contenut et cédé art. 8 du traité de Nimègue aux Srs États Généraux des Provinces Unies sont les dépendances de Maestricht, esquels pays art. 9 du dit Traité les dits Srs Estats promettaient, que touttes choses qui concernent l'excercice de la Religion Catholique romaine et la iouissance des biens de ceux qui en font profession seroient établits et maintenuts sans aucune exception en l'état et comme les dites choses et iouissance des biens étoient réglées par la capitulation du l'an 1632 et que ceux qui auroient étés pourveu de quelques biens ecclesiastiques etc. y demeureroient établits et en iouiraient sans aucune contradiction. 8 blz. fol.

b. Copie de trois articles 2, 3, et 4 de la capitulation de la ville de Maestricht faitte aux Ecclesiastiques de la ditte ville le 22 du mois d'août 1632 concernants le libre exercice de la religion Catholique Romaine et la jouissance des biens des Ecclesiastiques de ceux qui en font profession. Daarachter: Copie des quatres articles 8, 9, 10 et 14 du traité de Nimègue . . . le 10 d'Août 1678 concernant le libre exercice de la religion Catholique Romaine et la jouissance des biens de ceux, qui en font profession, à rétablir et maintenir en la ville de Maestricht avec le comté de Vroenhof et les comtez et pays de Fauquemont—

Daelhem et Rolleduc et Outremeuse avec les villages de rédemption, bancs de St. Servais et tout ce qui dépent de la dite ville cedez par sa Majesté l'an 1678 comme ses dépendances en l'Etat et comme elles étoient réglés par la capitulation de la ditte ville.

c. Idem. Idem. Daarachter: Déduction et preuve efficace que les trois pays d'Outremeuse, Fauquemont, Daelhem et Rolleduc et tout ce qui est contenu et cédé art. 8 du traité de Nimègue aux Srs Etats Généraux des Provinces Unies sont les dépendances de Maestreicht es quels pays art. 9 du dit traité les dittes Srs Estats promettoient que toute chose qui concernent l'excercice de la Religion Catholique romaine et la iouissance des biens de ceux qui en font profession seraient établis et maintenues sans aucune exception en l'états et comme les dittes choses et jouissances des biens étoient réglés par la capitulation de l'an 1632 et que ceux qui auraient étés pourveu de quelques biens ecclésiastiques etc. y demeureraient établis et, en iouiroient sans aucune contradiction. Fol.

b. Betr. de banken van St. Servaaskapittel te Maastricht en dorpen van redemptie. (1)

11. 1654—1788. Resolutiën van de Ho. Mo. Staten-Generaal over het geschil van het kapittel van St. Servaas nopens de souvereiniteit der elf banken. Fol.

12. 1666. Corte deductie der motiven van den Ontfanger Rutger van Ilem, tot bewijs ende astrictie van het souveraine recht van H. H. Mo. Mijn Heeren de Staten-Generaal der Vereenigde Nederlanden over de dorpen van 't quartier van Maastricht. Fol.

13. Deductie ofte Recueil nopens de Nature van de Rijksdorpen . . . ., gemeentelijk genoemd de elf bancken van St. Servaas toebehoorende aan de Eerwaarde Heeren, de Heeren Hoogproost, Deken ende Capittel der collegiale kercke van St. Servaas binnen Maestricht informanten tegens d'Heer Rutger van Ilem contra-informant. Fol.

14. 1662. Memorie door den Heer Triquet naamens sijn keyserlijcke Majesteyt aan H.H. M.M. overgegeven wegens de Rijx natuur van de elf banken van St. Servaas. Fol.

(1) Van welken ambtenaar deze archivalia No. 11—27 afkomstig zijn, is mij nog onbekend.

15. 1662. Cort en sommier debath van den ontvanger van Ilem tegens de memorie behelsende 64 articulen bij den Heere Tricquet aan H.H. Mo. overgelevert wegens souverainiteyt der elf banken van het capittel van St. Servaas. Fol.

16. 1667. Ampliatie bij den Ontfanger Rutger van Ilem geformeert op de bevoorens bij hem geconponeerde deductie tot bewijs ende adstructie van 't Souverrainie recht van haar Ho. Mo. de Heeren Staten-Generaal der Vereenigde Nederlanden over de dorpen van 't quartier van Maastricht. Fol.

17. 1731. Memorie door het kapittel van St. Servaas aan haar Ho. Mo. gepresenteert rakende hare privilegies etc. Fol.

18. 1749. Nadere memorie van het kapittel van St. Servaas betrekkelijk zijne souvereiniteit op de elf banken met copie van twee diploma's van Keizer Karel IV d.d. 1362 en 1377. Fol.

19. 1749. Memorie van het kapittel van St. Servaas over de Rijks natuur van het dorp Rutten en de andere banken. Met 4 bijlagen. Fol.

20. 1757. Deductie aan de Ho. Mo. Heeren Staten-Generaal van wege den proost, deken en het kapittel van St. Servaas over derzelver vrije Rijksheerlijkheden genaamd de elf banken. Fol. Gedrukt.

21. 1776. Berigt en deductie van Commissarissen-Instructeurs aan de Ho. Mo. Staten-Generaal wegens de souvereiniteit van deze op het kapittel van St. Servaas. Fol.

22. 1792. Reflectiën . . . . . betrekkelijk de privilegiën van het kapittel van St. Servaas en deszelfs onderhoorige banken. Fol.

23. 1792. Refutatie van de gedrukte memorie of deductie van wege het kapittel van St. Servaas aan de Staten-Generaal op 12 December 1757 overgegeven. — Reflectiën op de nota door den Heer baron du Bual Schouwenstein, „chargé d'affaires van S. K. M." aan H.H. M.M. overgegeven den 28 Febr. 1792 betrekkelijk de privilegiën en prerogativen van de kercke van St. Servaas met derzelven onderhorige bancken". Fol.

24. 1776. Memorie voor Hendrik Milliart, schout der bank en heerlijkheid Berg, tegen deken en kapittel van St. Servaas. Fol.

25. 1776. Additioneele memorie voor Hendrik Milliard, schout van Berg, tegen deken en kapittel van St. Servaas. Fol.

26. 18e Eeuw. Memorie van de Commissarissen-Instructeurs over de hooge jurisdictie van de Staten-Generaal op de dorpen van redemptie en over het onrechtmatige der handelwijze van den heer van Argenteau en Hermal, die bij den Raad van Brabant te Brussel had weten te bekomen een decreet van prise de corps op Balthazar d'Erkenne, inwoner van Hermal. Fol.

c. Raad van Brabant.

27. 18e eeuw. Practyck van den Raede van Brabant. Fol.

d. Maastricht en omliggende dorpen.

28. 17e eeuw. Dossier van een proces, gevoerd tusschen Jan Dresens van Maastricht en Hendrik Holstein, inwoner van Hoensbroeck. Fol.

29. Laatst der XVIe eeuw. Een lias, zijnde een gedeelte van een dossier van een proces, gevoerd tusschen Agnes van Bilandt, vrouwe van Rimburg en Gronsveld, ter eene en de erfgenamen van haren rentmeester Thomas Congarts ter andere zijde. Fol.

30. 17e en 18e Eeuw. *a.* Een bundel notarieele akten; *b.* een bundel met gichten in afschrift; *c.* een bundel notarieele akten en anderen betreffende de familie Nypels etc.

31. 18e Eeuw. *a.* Processale stukken; *b.* een bundel met „liquidaties" en proclamaties.

---

32. 1716—1719. Correspondentie van den Heer Hendrik Becker, Raad ordinaire van Neerlands Indië, Gouverneur en directeur van Ceylon. Eene portefeulle.

(Gezonden ter plaatsing in het Algemeen Rijksarchief aan den heer Algemeenen Rijksarchivaris te 's Gravenhage.)

Door aankoop.

Kapittel van St. Servaas te Maastricht.

Libellus continens nomina, cognomina, receptiones et obitus R. R. ac Perill. Dominorum Praepositorum ab anno 1131,

Decanorum ab anno 1275, Cantorum ab anno 1530, Scholasticorum ab anno 1590 et Canonicorum ab anno 1522 Insignis et Perantiquae Ecclesiae Beatae Mariae Virginis Traiecti ad Mosam.

Bijgevuld tot 1781 voor de proosten, 1750 voor de dekens, 1776 voor de cantores, 1764 voor de scholasters, 1793 voor de kanoniken. Aan het eind:

Ordo observationis turni in choro B. M. V. Traj. singulis septimanis prout erat anno 1747. Reg. kl. 8°.

Liber sive regestum originis Ecclesiae Sancti Servatii Traiectensis illiusque privilegiorum, donationum ac jurium ex originalibus et libro chartarum manu Joannis Choris receptoris capituli descriptorum. Reg. fol.

Cartularium van het Kapittel van St. Servaas te Maastricht, waarin afschrift van 77 charters of diplomen betreffend het kapittel van de jaren 889 tot 1581. Onder deze zijn de volgende afschriften van tot dusverre ongekende diplomen:

1225 October 21. Bevestiging door Koning Hendrik VII van de schenking zijner rechten op de kerk te Vleytingen door den proost aan deken en kapittel.

1231 April 30. Bevel van denzelfde aan den hertog van Limburg om geen tollen van het kapittel te vorderen.

1232 Mei 18. Bevestiging door denzelfde der verdeeling van de goederen van proostdij en kapittel.

1357 Februari 13. Diploom, waarbij Keizer Karel IV aan proost, deken en kapittel crimineele rechtspraak in hun banken verleent.

1518 Juli 11. Bevel van Keizer Maximiliaan aan den bisschop van Luik om de overeenkomst met het Duitsche Rijk na te komen.

1589 September 21. Statuta. — 1606-1722 verdere bepalingen en overeenkomsten, pauselijke bullen enz. Copie. 18e eeuw.

Op papier.

1575—1582. Expedities van documenten in het proces over het recht op 't graafschap Horne, tusschen den prins-bisschop van Luik, als graaf van Loon (leenheer van Horne) en de erfgenamen van Philips de Montmorency. Notarieele afschriften van Franco van Stapel.

Begin der 17e eeuw. Genealogie der familie van Horne. Met gekleurde wapens (van het einde der 11e tot het begin der 17e eeuw). Reg. folio.

Laathof de Steeg.

1578—1597. Cijnsboek der „erfpacht, tins, latten en lijffgewingoed" gelegen te Velden, Blerick en Grubbenvorst van het laathof de Stege, toebehoorende jonker Dederick van Drypt „ingen Stegen woinaftich" en na hem aan zijn zoon Jan.

Met aanteekeningen over den aard van dit laathof, releveerende van de beide heeren van Grubbenvorst en Baersdonck, der overige goederen van jonker van Drypt enz. in het midden der 16e eeuw en later. In dit register vindt men genealogische bizonderheden over zijn familie, beschrijving van den toestand in deze gewesten tijdens den tachtigjarigen oorlog, hoe hij door inkwartieringen werd gekweld, mishandeld, ten onrechte als „lutriaen" gescholden, zijn huis driemaal werd geplunderd, hij 4000 daalders schade leed, zijne belastingen niet kon betalen en bij den Koning van Spanje rekwesteerde om het hem verschuldigd geleend geld vanwege de domeinen enz.

Schepenbrieven (1) die kunnen strekken tot aanvulling der leemten in de seriën schepenregisters in dit Rijksarchief.

1699 Juli 7. Schepenbrief van het gericht *Born* (Fransz Michael Maesz keurvorstelijk voogd van het ambt Born, als scholtis, en de gezamenlijke schepenen van Born) waarbij Henrich Höngens, schepen van Born, als inwoner van Guttikhoven (2) en Peter van Eick als „vorsteher" en eenige inwoners van Guttikhoven voor zich en uit naam van het geheele dorp,

(1) Alle op perkament, zoover niet anders is vermeld.
(2) Voorheen ressorteerend onder de schepenbank Born thans gemeente Limbricht.

bekennen schuldig te zijn aan de erven van Henrich Cürings de som van 109½ rijksdaalders Brabantsch, door dezen aan de gemeente voorgeschoten, ter betaling der keizerlijke contributie.

Met fragment van het zegel van den schout.
Idem notarieele copie van 1803 Maart 12 met zegel van J. Haagen en de stad Düsseldorf.

1648 December 3. Idem van *Grevenbicht* waarbij de ingezetenen dier plaats 2½ gouden Brabantsche souvereinen erfrente verkoopen aan Heinrich Bex, burgemeester en raadsverwant te Maeseyck tegen een kapitaal van 40 dergelijke souvereinen, ten einde te kunnen betalen eene keizerlijke en Hessische krijgsschatting.

Zegel van schout en schepenbank. (1)

1651 April 26. Idem van *Grevenbicht*, waarbij de gezamenlijke ingezetenen dier heerlijkheid een rentebrief van 12½ Albertiner rijksdaalders jaarlijks, wegens een kapitaal van 200 rijksdaalders, lastende op dezelve, verkoopen aan Elisabeth de Thier wed. van Johan de Noie, kolonel in keizerlijken dienst, waarvoor zij tot onderpand stellen een weerd of „grienth" aan den „Wierdt Driesch" bij de Maas enz.

Met zegel van schout en schepenbank.

1656 November 5. Idem van *Grevenbicht*, waarbij Eger de Thier, advocaat in Brabant, als erfgenaam van de wed. J. de Noie, den voornoemden rentebrief van 1651 April 26 opdraagt en overlaat aan het klooster Sion te Maeseyck, in mindering van het verschuldigde aan zijn beide in dit klooster geprofeste nichten, dochters der voornoemde weduwe.

Met zegel van schout en schepenbank.

1400. Idem van *Grubbenvorst*, waarbij Derick van Brempt en zijne vrouw Agneis dochter van Jan van der Straten, aan hun zwager Derick van Haren 6 malder rogge erfpacht verkoopen op den hof „ingen Haembroick".

Gedeelte van het zegel der schepenbank over, dat van Engelbert van Breempt, drost tot Stralen verloren. — Fragment van een charter.

---

(1) Het zegel der schepenbank stelt, evenals dat van Cadier, een afbeelding van Christus aan het kruis voor. Een eeuwenoude steenen kapel van het H. Kruis is er nog te Grevenbicht.

1707 September 7. Schepenbrief van *Nieuwstad*, waarbij Rutgerus van Berckeler, met consent zijner huisvrouw Elisabeth Catharina Roosen, aan Johan van Laer, drossaard en rentmeester des ambts Montfort, en Maria Magdalena Vallen zijn vrouw een kapitaal van 100 rijksdaalders, den eersten comparant ten deel gevallen bij scheiding en deeling van de nalatenschap zijner moeder, volgens schepenbrief van 1667 Januari 10, en gevestigd op Nieuwstad, met drie jaren intrest overdragen.

Transfix van den brief van 1667 Januari 13, die verloren is. Van het zegel een fragment over.

1669 Maart 15. Schepenbrief der heerlijkheid *Moldijck* (Mook) waarbij Jacob Treck aan zijn zwagers Jacob en Andries Arnolt respectievelijk transporteert voor de sommen van 400 en 1000 rijksdaalders — zoo wegens hem door hun geleend geld, alsmede wegens geld waarvoor zij voor hem borg gebleven zijn — 1000 pond ijzer en de kolen, zich bevindend in zijn schip, dat in deze heerlijkheid gezonken was, alsmede voor de kosten van het ophalen van het schip.

De zegels van richter en schepenbank verloren.

1561 December 5. Schepenbrief van *Venlo*, beoorkondende, dat, op verzoek van Heeszken, nagelaten weduwe van Willem Geritzenzoon, burgeres van Nijmegen, Peter Tesser getuigd heeft, dat voornoemde Willem, na bij hem gebiecht te hebben en zijn sacramenten van hem ontvangen, bekend heeft, dat hij aan zijn dochter zijn „foerdel" gegeven heeft en broeder Sander, prior van het convent Transcedron (1) binnen Venlo, dat hij er bij geweest is en Jacob Clooth, dat Willem hem gezegd heeft, dat zijn vrouw en dochter half om half zouden deelen en zijn dochter het „foerdel" zouden hebben, terwijl de priester voorschreven getuigen, dat de making van den „foerdel" in Jacobshuis geschied is.

De twee schepenzegels verloren. Op papier.

1597 Juli 25. Schepenbrief van *Venlo*, waarbij Stephenn Bruyn van Aicken en Jeff die Veer, echtgenooten, aan Heylken Cogge wed. van Gerardt Cogge, opdragen de „anpart" van een huis bij de Masporte tegen de Peperstraten upten oert (2) van den Schrixel.

---

(1) Daar woonden toen Sepulchrienen van Odiliënberg en Alexianen (Cellebroeders) zie de Maasgouw, orgaan voor Limburgsche geschiedenis, taal- en letterkunde. 1879. p. 153—154 en 161—162.

(2) hoek, thans zegt men te Venlo «tomp». Oert is in de Maastrichtsche schepenbrieven, in het Latijn, vertaald door ordo («in ordone») niet in Ducange, glossarium mediae et infimae latinitatis vermeld.

Pastorie te Belfeld.

1788 Mei 3 Akkoord van de tiendenaren te Belfeld (1) met den pastoor.

Nederlandsch; copie op papier.

Pastorie te Obbicht.

1671 Juni 26. Goedkeuring door Johannes Arnoldus, baron van Leerod, als aartsdiaken van Kempenland, der benoeming van Joannes Lambertus Fontana Rosa, als opvolger van Henricus de Vivario, die bedankt had, tot rector der parochiale kerk te Obbicht, gedaan door Elisabeth van Goldstein, barones van Obbicht, Papenhoven en Goldstein.

Latijn. Op papier.

Familie de Negri te Brunssum.

1557 December 28. Licentia testandi door den Raad van Brabant te Brussel aan Johan Thomas de Negri, heer van het kasteel van de Dycke, gelegen onder de jurisdictie van Spaubeek.

Met fragment van het grootzegel.

Kapittel van den H. Petrus te Sittard.

1575 Augustus 5. Statuta capituli. Afschrift uit de 17e of 18e eeuw.

Op papier. Eenige bladz. ontbreken.

1582 Februari 16. Bekrachtiging door Wilhelm, hertog van Gulick, Cleve, en Berg, grave te Marck en Ravensberg, heer te Ravenstein, van een verdrag de dato 1581 Augustus 3 tusschen het kapittel en Dietherich Gheir, rentmeester van het ambt Born en zijne vrouw Margarete Bernszaw, waarbij eerstgenoemd aan laatstgenoemden een bouwvallig huisje met ledige plaats afstaat, op welke zich vroeger een kapittelswoning bevond, en gelegen op het klooster, ten einde daar een ander huis op te richten en zulks voor eene rente van 6 Hornsche guldens. Bij dood der echtgenooten of vertrek moest het huis aan het

(1) De raad en momboir van het Hof van het Staatsch Overkwartier van Gelder te Venlo, namens de Staten-Generaal, de drossaard Michiels, namens den Prins van Oranje Willem V, en baron van Loshausen namens zijne schoonmoeder baronesse van Glasenap, op het kasteel Holtmühle te Tegelen (ook kasteel Glasenap genoemd.)

kapittel komen, mits betalend 475 daalders, elke daalder a 52 albus, als vergoeding van 't bouwen, aan den voornoemden rentmeester, zijn vrouw en hun erven, of, tot aan het voldoen dier som, eene rente van 6 daalders voor elke honderd enz. enz. Als onderpand stelde het kapittel akkerland op den Broeksittarder weg.

Met fragment van het hertogelijk zegel.

Notarieel archief te Sittard.

1792—1795. Notarieel protocol van Johannes Josephus Le Haen. Met alphab. index. Register folio.

1796—1798. Idem. Met idem: Reg. folio.

Stadsbestuur van Sittard.

1667 October 8. Contract tusschen de stad Sittard ter eenre en de familie Adamsz ter andere zijde, over de rente van een haar door die stad verschuldigd kapitaal.

In het Duitsch. Met zegel der stad en van Johannes Bex en handteekeningen van burgemeester, schepenen en raad.

1777 April 10. Verdrag tusschen het hertogdom Gulick ter eenre en de Vrije Rijkstad Aken ter andere zijde, te Weenen gesloten. Met „Nebenvertrag" dd. 1777 Mei 6 te Aken gesloten en „Nachtrag zum Vertrag und Nebenvertrag" dd. 1777 Mei 12 te Mannheim gesloten. (1)

In een register, folio. Afschrift.

1764/1765 25 Nov. Gasthuis-armenrekening. Folio, Concept.

1797/1798 en 1798/1799 25 Nov. „Auswendigen Armenzettel" des Peter Le Haen" („Armenmeister") (ontvangstrekening). Folio.

Stadsbestuur van Susteren.

18e Eeuw „Kapitalien zu last der Stadt und Kirspiel Susteren". Lijst folio.

(1) Waarschijnlijk afschrift ten behoeve der stad Sittard, die deel uitmaakte van het hertogdom Gulick.

Heerlijkheid Limbricht.

Laatst der 17e eeuw. Redenen en motieven, waarom de landerijen van het kapittel van Sittard in 1416 aan hetzelve geschonken door Arnolt van den Meerweyde, heer van Steyn, vrij zijn van schatting der gemeente Limbricht enz.

Afschrift. In dupl. Op papier.

1620. Schrijven hierover van de Gulicksche regeering aan den ambtman te Millen en Born, Daniel Speis.

1686 Idem aan den heer van Limbricht, Nicolaus van Breyl.

1686. Advies hierover van Coenen (advocaat?) te Maastricht.

1643. Maart 12. Uitspraak van den Raad van Brabant te Brussel, dat de heer van Limbricht, Nicolaas van Breyl, moet gehandhaafd worden in zijn jachtrecht tegenover Philip Hendrik Bentinck, ambtman te Millen.

1769-1783. Aus verpachtingsprotocollum eines gewiszen Districts auf der Grad-heyden anfangend mit dem 24 Aprilis 1769 Reg. folio.

Ook beslissingen in strijdigheden door de Gulicksche Regeering, decreten derzelve, vergelijkingen enz.

Drossaard des graafschaps Gronsfeldt.

1710 Februari 5. Beschikking van den Raad van State te 's-Gravenhage op een rekwest van den drossaard, om bevrijd te blijven van krijgslasten, namens den Graaf van Gronsfeldt.

1709 Augustus 3. Verklaring door drossaard en schepenen van het hoofdgerecht der Rijks vrije heerlijkheid Wittem, ter instantie van bovengenoemden drossaard, dat in de Rijksvrije heerlijkheid Wittem en Rijksheerlijkheid Eys ook de buitengeërfden in de krijgslasten moeten bijdragen.

Ontvanger van de admodiatie op het gemaal te Limbricht.

1825. Particulier journaal van ontvangst. 8° obl.

Ontvanger van den tol te Urmond.

1789 Dec.—1794 Sept. Register folio.

In het Fransch.

Archief der heerlijkheid Daelenbroeck (1) *en bescheiden der familiën die deze heerlijkheid hebben bezeten en aanverwante familiën: van der Meer — ook als heer van Osen (Linne) — van Rossum, van Kessel, van Impstenraedt, van Baexem, van Ellerborn, van Wassenbergh, enz.*

1375 December 8. Verklaring van Godaert van Elmpt, dat Godaert von Heinsberg, heer van Dalenbroeck de tienden van Kuyc, Herten, Meerhem en van Rure (Rurop) altijd kon lossen en beschudden met vierhonderd oude gulden van Florence.

1365 Juni 24. Verklaring van Roegire van Haren, heer van Bieght, ten behoeve van Godarde van Loene, heer van Heynsberg, Blanckenberg en Lewenberg en vrouw Philippe van Guylke, vrouw van hetzelfde land, dat zoo de goederen van Rure, Heerten, Meerheym en Nyle, door laatstgenoemden aan eerstgénoemde verpand, zouden verbrand, beschadigd of aangetast worden door vijanden van beide partijen, men wederzijds geen schadevergoeding zou behoeven te betalen.

Met zegel van Rogier van Haren.
Met copie op papier.

1365 Juni 24. Renversaal van denzelfde, dat Godart van Loene en Philippa van Guylke en hun erfgenamen na drie jaren voornoemde goederen zouden mogen inlossen.

Met zegel van Adam van Mobertingen gedeeltelijk nog over, dat van Rogier van Haren en van Lambreght van Goere, die medezegelde, verloren.
Mét codie op papier.

1378 September 7. Renversaal van Goedart Houtman, dat hij niets zal ondernemen tegen jonker Willem van Gulic, hertog

---

(1) Deze bestond uit Maasniel met Leeuwen en Assenraai en Herten met Merum en Ool, twee kersspelen en schepenbanken. Het kasteel Daelenbroeck zelf lag in eene enclave van Herkenbosch (Gulicksch ambt Wassenberg). Over de suzereiniteit van Daelenbroeck is tusschen den Koning van Spanje — na 1715 den Keizer-aartshertog van Oostenrijk — ter eenre en den hertog van Gulick t. a. z lang getwist, tot eindelijk, bij tractaat van Erckelenz 1719 Mei 1, de suzereiniteit aan eerstgenoemde werd afgestaan. Zie Publications... de Limbourg, dl. 26 (1889), p. 76—166 (artikel van J. B. Sivré) over deze heerlijkheid.

van Gelre en graaf van Zutphen, Arent van Hoemen en hun partij, op straffe, dat hij zich zelf trouweloos en eerloos zal beschouwen.

Het zegel van Coppert van Beedber verloren.

1399 Mei 8. Vergelijk tusschen Reinald van Valkenberg, heer van Born en Sittard, ter eenre en zijn (half)broeder Goddart van Loon, heer te Heinsbergh, t. a. z., door tusschenkomst van Adolf, graaf van Cleve, dat hij zijn broeder en diens zoon Johan den tol van Cuyck en Herten, Rure, Merhem, Niel en den burcht van Daelenbroich zou overleveren binnen twee jaar, vrij van alle pandschap, vorderingen en aanspraken, die zijn broeder en neef en hij zelf gezamentlijk schuldig waren aan de lombarden te Roermond, waarvoor hij als borgen stelt Rogier van Haren, heer te Bieght (Obbicht), Johan van Putt, ridder, Dederich van Oss, voogd en Henrich Simons, schout te Sittard en den burgemeester, de schepenen, en poorters en gansche gemeente zijner steden en dingstoelen Sittard en Susteren, op straf van in leistung (1) te gaan, hij en zijn borgen, of iemand van zijnentwege in leistung te zenden, te Roermond of Heinsberg in een „eerssaaeme herberghe" op eigen kosten enz., terwijl het Goddart van Loon vrijstond zelf, ter vergewissing hiervan, in een dezer steden, op zijn kosten te komen, of iemand tot dat einde te zenden.

Vidimus van deken en kapittel van Heinsberg van 1740 Februari 13.

Twee gebrekkige afschriften der 17e of van het begin der 18e eeuw.

1440 Mei 17. Renversaal van Willem van Vlodrop, waarbij hij zijn slot Dalenbroich met toebehooren, tot leen maakt, ten behoeve van jonker Johan van Loon, heer van Heinsberg.

Afschrift uit de 18e eeuw op papier.

1444 October 26. Verdeeling van landen en goederen tusschen Johan van Loen, heer te Heinsberghe, Lewenbergh, Diest en Sichen en Gerhardt van Loen, een heer te Gulich graaf te Blanckenheim en heer te Lewenbergh: eerstgenoemde bekomt o. a. de heerlijkheid Dalenbroich (slot steden, land en lieden) en Geilenkirchen.

Copie uit het hertogelijk archief door den secretaris (welke?) Wilhelm Velcher d.d. 1641 April 17. Hoogduitsch. Op papier.

---

(1) Een soort van vrijwillige gijzeling op *eigen* kosten, totdat men de verplichting had voldaan, op straffe van leisting aangegaan.

1447 Juni 24. Renversaal van Johan, graaf van Loon, waarbij hij eenige beemden lands in de heerlijkheid Dalenbroich in de dingbank van Herten gelegen, verkoopt aan het Munster te Roermond.

Hoogduitsch op papier. Extract met begin en einde van het charter zelf.

1452 Januari 25. Schepenbrief van Roermond, waarbij Johannes „harnasmeker" aan Heynrich „sloetmeker" van Gelenhuysen een huis in de Zwalmerstraat aldaar verkoopt.

Met zegels der schepenen, dat van den richter verloren.

1483 Mei 24. Transfix van het vorig charter, waarbij Heynrich voornoemd dit huis aan Johan Dryvenair en echtgenoote verkoopt.

Met zegels der schepenen.

1458 Juli 3. Schepenbrief van Besel, waarbij Heinrick van Barle aan Lenart van gher Eycken, burger van Venlo, eene jaarlijksche erfpacht van 9 kuppe rogge en 9 kuppe haver uit een kamp te Offenbeck op ten berghe verkoopt.

Het zegel van den richter, die den brief ook namens de schepenbank (welke geen eigen zegel bezat) zegelde, verloren.

1464 Januari 10. Akte van verkoop en beleening van het slot en land van Dalenbroich ende tiende van Nyele door Johan graaf te Nassauwen, te Sarbrücken, heer te Heinsbercb en Lewenberg, te Diest en te Sychen en ten behoeve van Goedart van Flodorp, heer te Leute.

De zegels van den graaf te Nassau en van Johan van Heynsbergh, bastaard, verloren, die van Johanna van Loon, (1) vrouw van graaf Johan, en van Sietzen van den Hornick, Johan van Lieck en Johan van den Hornick nog over.
Met copie op papier.

1472 Maart 11. Reversaal van schadeloosstelling door Gerart van Vlodorp ten behoeve van Syetzen van Hornck, wegens eene som van 211 overlandsche Rijnsche guldens, waarvoor hij met Willem van Vlodorp zich had verbonden.

Van het zegel van Gerard van Vlodorp een fragment over, met copie op papier, uit de 18e eeuw.

---

(1) Geschonden, het vertoont nog het onderste gedeelte van een vrouwenfiguur, met, ter weerszijden, der wapens van Nassau en Heinsbergh—Loon.

1476 April 21. Brief van het leenhof van Dalenbroicke, waarbij Pieter Roider aan Johan Dryvenair, priester kanonik van het kapittel van den H. Geest te Roermond, een halve bonder beemd verkoopt te Meerhem.

Zegels verloren.

1477 Januari 3. Kwijtbrief voor Willem van Flodorp, heer te Dalenbroick, ridder, door Johan van den „Horrick Syetzen son" voor de helft van een som van 250 Rijnsche guldens, die Dayme inghen Hulss hem schuldig was en waarvoor Willem voornoemd en de erfvoogd van Roermond, ook Willem van Flodorp genaamd, zich borg hadden gesteld.

Zegel van Jan van den Horrick nog over.
Met copie op papier, uit de 18e eeuw.

1477 Augustus 23. Rentebrief door burgemeester, schepenen raad en gemeene burgers en ingezetenen der stad Roermond, waarbij zij eene rente van 9 bescheiden overlandsche Rijnsche keurvorsten guldens verkoopen aan Aleyda Dryvenairs, dochter van Peter.

Met zegel der stad Roermond, met contra-zegel.

1481 November 8. Schepenbrief van Roermond, als transfix van het vorig charter, waarbij deze rente door Aleyde, gehuwd met Huge van der Kraiken, aan Peter, haar broeder, wordt verkocht, overgegeven en opgedragen.

Zegels der twee schepenen behouden.

1477 November 30. Schepenbrief van Roermond, waarbij Herman van Zuchtelen, „vertydt" op de goederen, die Bella van der Kraicken, zuster van zijn vrouw Heylweg, ten huwelijk aangebracht heeft aan Johan Dryvenair.

Zegel van den richter en de twee schepenen nog over.

1479 Februari 14. Schepenbrief der „dinghebanck van Hertten ende van Oel", waarbij Heynrich van Vreden, pater „des convents opghen Eemsel buyten ende bij Ruremunde" (1), gevolmachtigd door dit convent, aan Wilhem van Vlodorp ridder, heer tot Leute ende tot Dalenbroeck, en vrouwe Alphart van Harve vergunt om te mogen lossen eene jaarlijksche erfpacht

(1) genaamd Godsweert, vrouwenklooster van den derden regel van Sint Franciscus, later naar de stad overgebracht.

van 10 malder rogge en 19 malder haver, door het convent van hen gekocht en zulks binnen 15 jaar na datum dezes briefs.

Zegel van den richter Coenraert Pijl, ook namens schepenen zegelend (die geen zegel hadden?) en van het convent verloren.

1482 September 27. Renversaal van Jacob graaf te Hoerne, heer te Althenae, Cortessem en te Craenendonck, dat de som van 1000 overlandsche bescheiden Rijnsche guldens, wegens de gevangenis en nederlaag van zijn broeder Johan van Hoerne, postulaat van het bisdom Luik, waarvoor Willem van Floedorp, heer te Leut en te Dalenbroeck, met hem en anderen zich verbonden had, alleen hem betrof en dat hij Willem zou schadeloos houden van hoofdsom, rente enz.

Met zegel van den graaf in rooden was.

1483 Februari 24. Laatbrief van Posterholt, waarbij Katherijn van der Kraken, dochter van Johan en Heilwig, bekent schuldig te wezen aan Johan, den natuurlijken zoon van Hugo van der Kraken voor zijn huwelijk, 80 bescheiden overlandsche Rijnsche guldens, goed van goud, waarbij zij onderpanden stelt.

Met zegel van den rechter Coenraert Pijl, die ook namens de laten zegelt.

1485 April 10. Renversaal van Johan van Vloedorpe, ten behoeve van zijn neef Wilhem van Vloedorpe, heer tot Leute en tot Dalenbroick, om hem schadeloos te houden van alle nadeel, dat hem zou overkomen kunnen wegens zijn borgstelling bij Johans ouders, die hem het slot en drostambt van Montfort hadden toevertrouwd.

Van het zegel van Johan van Vloedorp een gedeelte over.

1492 Januari 28. Schepenbrief van Roermond, waarbij Hugo van der Kraicken verklaart, dat zijn zwager Johan Dryvenair, zijn jaarlijkschen erfcijns van $7\frac{1}{2}$ overlandsche Rijnsche guldens, zou beuren uit de rente van 9 dergelijke guldens. (Beide zwagers hadden elk een cijns van $7\frac{1}{2}$ dergelijke guldens, afkomstig van twee cijnzen, een van 9 en een van 6 guldens, en Hugo had zijn aandeel verkocht aan Peter en Daemken, kinderen van den overleden Dam van Zwalenbergen en Aleyda Dryveners Jans zuster.)

Met zegel der beide schepenen.

1551. Verdrag tusschen Willem, hertog van Gulick, Cleef en Bergh enz., als vanwege Heinsbergh ter eenre en . . . .

van Vlodorff ten andere zijde, als heer van Daelenbroek, dat deze laatste het dorp Maasniel, hoewel niet in de leenbrieven genoemd, — niettegenstaande het in voornoemde heerlijkheid begrepen was — uitdrukkelijk zou ter leen ontvangen, waartegen zijn leen werd verbeterd (vergroot) met het Asenraeder veld en dezelfs erven op deze zijde der beek Melickwaart liggend, nl. de „Schefferey", de Karthuizer hof „die Zwöe Hellen, Schuppertgoedt", „dem hoff auss Heystert", zooals deze binnen hun grenzen waren gelegen, zoodat van Vlodorff daarop alle gebod en verbod doen, accijns en verder alle hoogheid en gerechtigheid hebben zou, maar zóó dat de beek te Asenraed de grens tusschen het dorp Maesniell en het ambt Wassenbergh zou zijn, de Zolstras bij Wassenbergh bleef en de Karthuizer hof leen- en mangoed te Wassenbergh.

Hoogduitsch. Copie op papier.

1558 Januari 10. Schepenbrief van Beesell, waarbij Vollinck Leisten aan Leonart van Eyck, burger van Venlo, verkoopt 1½ „vierdell aerlantz" in den Eickschip te Belfelt.

Met zegel van den schout Loedwich in der Horst (1) namens de schepenen, die geen zegel hadden, zegelend.

1559 April 4. Schepenbrief van Besell, waarbij Jan die verver aan Leonart van Eick verkoopt en opdraagt en overgeeft drie vierdel land aan de Gaesbieck gelegen.

Zegel als boven.

1559 October 17. Brief van het leenhof van Gelder en Zutphen, waarbij Thonis Dryvener voor hem en zijne „metgedelingen" beleend wordt met den alden hoff tho Osen in het kerspel Lyne (Linne), met de leenmannen die in den hoff Ingen Oy behoorden.

Zegel geschonden.

1572 Februari 7. Notarieel akkoord tusschen Bernhardt Kessell, weduwenaar van Sibilla Stralenn, ter eenre en Adolff van Stralen en Sibilla zijne echtgenoote ter andere zijde, wegens de drie kinderen hem door zijn vrouw nagelaten. Zij zouden de moederlijke goederen alleen erven en de vaderlijke deelen

(1) Waarschijnlijk de schout van het ambt Montfort; de richter te Beesel heette, blijkens de akte, Heinrich Slabbert.

met de kinderen die uit het tweede huwelijk huns vaders mochten geboren worden.

Hoogduitsch. Origineel op papier. Met de opgedrukte zegels der beide contractanten en hun handteekening, alsmede die van Henricus Pieter ab Anholt, notaris van het Keulsche Hof.

1581 September 26. Huwelijkscontract tusschen Vincentius van Horich zu Glimbach en Barbara Ellerborn.

In het Hoogduitsch. Op papier.
Met notarieele copie.

1591 Mei 3. Bekentenis door Johan van Overheidt en zijn vrouw Agnies Kessel, dat zij met Klara van Ellerborn, weduwe van Bernhard van Kessel, moeder van Agnies, een overeenkomst hebben aangegaan over landerijen.

Met zegel van Johan van Overheidt. In het Hoogduitsch. Op papier.

1600 November 27. Overeenkomst tusschen jonker Johan van Impstenraede van Oetegroeven en zijn zwagers, jonker Johan Linzenich en Dries op Meulenbergh, ter eenre en Maria, dochter van wijlen Johan Crovyts, ter andere zijde, over de schadeloosstelling aan deze laatste toe te kennen, wegens niet ten uitvoer gebrachte trouwbelofte door Johans overleden broeder, Willem van Imstenrade, oneer enz. en 't onderhoud van Johan hun kind.

Gerealiseerd voor de hoofdbank te 's Gravenvoeren ; gewaarmerkt afschrift door den secretaris dier bank.

1604 October 1. Diploom van licentiaat in de vrije kunsten der universiteit te Douay voor Gerardus van Meer van Falkenberg.

Met zegel tusschen papier (aanhangend). Latijn.

1606 Mei 5. Schepenbrief van Venlo, waarbij Goert en Neesken Rants, broeder en zuster, ten behoeve van Antonius Corneliss en Catarina van Beringen, echtgenooten, tot „wherschap" van een hun door eerstgenoemden verkochten halven morgen lands te Lum, onder de heerlijkheid Aerssen, stellen een „coelgaerde" groot 7 roeden, liggende buiten de Loerpoert.

Zegel van den richter verloren, die der beide schepenen over.

1608 November 8. Schenking door Vincent van Horrich zu Glimbach en Barbara van Ellerborn zijn vrouw, van hun aan-

deel in den hof Morsbach aan Johan van Rossum en Johanna van Kessel, resp. hun zwager en nicht, tegen zekere remuneratie, daarvoor ontvangen.

Hoogduitsch. Notarieel afschrift. Op papier.

1608 November 14. Holographisch testament van Renerus van Meer, priester, kapellaan van de collegiale kerk van St. Servaas te Maastricht.

1609 Maart 7. Codicil tot het voorgaande testament.

Latijn. Beide op hetzelfde vel. Op papier.

1615 September 10. Collatiebrief door Engelbertus Boonen, proost van de Collegiale kerk van St. Servaas te Maastricht van eene kanonikale prebende, vacant door resignatie van Henricus de Humyn, ten behoeve van Gerardus van Meer J. U. L.

Latijn. Op papier met opgedrukt zegel van den proost.

1615 October 10. Collatiebrief van Paus Paulus V, ten behoeve van Gerard van Meer bovenvermeld, derzelfde prebende.

Met looden bul.

1616 December 18. Volmacht van Elisabeth Stralen genaamd Barll aan haar man Cornelius van Barll zu Barll, om te verkoopen hare goederen, gelegen onder de jurisdictie van het hof van Gelre, het vorstendom Gulick en het stift Luik.

Geïnstrumenteerd door den notaris Adolph Wolff. In het Hoogduitsch. Met zegel van den notaris (te Duszburgh). Op papier.

1622 Maart 2. Schrijven van Goncalo Fer. de Cordova aan den kapitein van Rossum, hem zijne tevredenheid betuigende over het gevangen nemen van een kapitein van de troepen van den hertog van Brunswick enz.

In het Fransch. Op papier.

1623 Februari 23. Huwelijksvoorwaarden tusschen Jonker Michiel van Impstenraedt en Anna Strauven.

Op papier. Twee afschriften.

1625 Mei 21. Aanstelling door graaf Herman Frederik van den Bergh, ten behoeve van den ritmeester Johan van Rossem tot zijn plaatsvervanger in zijn heerlijkheden St. Stevensweert en Ohe en Laak.

In het Hoogduitsch. Met zegel van den graaf. Op papier.

1625 October 10. Kwijtbrief van Barbara van Ellerborn, genaamd Horrich zu Glimbach, wegens ontvangen 500 gulden Brabants, aan Johanna van Kessel, genaamd Rossum.

Notarieele copie. Op papier.

Vóór 1627 October 14. Huwelijksschenking gemaakt ten voordeele van Jan Willem van Gulpen, hun neef, en Maria Anna de Drach, hun aangenomen dochter, door Leenardt de Hoeven en de Genester en Wilhelma van Gulpen, echtgenooten.

In het Fransch. Notarieele grosse op papier.

1627 October 14. Vernieuwing van dit contract.

1628 Mei. Schepenbrief van Biesell en Belffen, waarbij Heinrich Meertz verklaart, dat voor hem en zijn medeschepen 16 of 17 jaren geleden Heilken van Eick met haar twee zonen, Lenart en Peter Reinens, uit haar 1e huwelijk met Reiner Goertzen, al haar erflanden zoo patrimoniale als andere, haar bij den dood harer zuster aangestorven in het kerspel Belffen, had op- en overgedragen aan Broun van Dueren.

Met het schepenambtszegel van Beesel.

1630 Juni 6. Schepenakte van het gerecht van Cerrenzig, ambt Boslar, in het Gulickerland, waarbij Barbara van Ellerborn, genaamd Horrich zu Glimbach, volmacht geeft aan Johan van Rossum, drossard te St. Stevensweert, gewezen Ritmeester, om de erfenis haar ten deel gevallen vanwege haar neef Leonard van Hoeven zu Gneister te regelen enz.

Notarieele copie. Op papier.

1631 November 19. Verdeeling der goederen van Barbara van Ellerborn—Lot van Johan van Rossum, drost van St. Stevensweert, en zijn vrouw Johanna van Kessel.

In het Hoogduitsch. Op papier. Origineel en notarieel afschrift.

1633 Juli 3. Schepenbrief van Lin (Linne) waarbij Guillaume de Horion, drossaard des lands van Horne, met goedvinden van

Margareta de Horion, zijn vrouw, opneemt van Anthonis Cornelius van den Stein 2000 gulden Luiksch tegen 5 ten honderd.

Het schepenzegel van Linne geheel versleten.
Idem onderhandsche akte op papier.
Met opgedrukt zegel van de Horion in lak.

1637, 1656, 1669, 1673, 1674 en 1676. Brieven van wijding en tonsuur door den Bisschop van Luik en diens wijbisschop, voor Gerardus, Gerardus Antonius en Renerus Josephus van Meer.

1639 Mei 20. Verdeeling der goederen tusschen Willem Adam de Strawen en Michiel d'Emstenraede, namens zijn dochter Anna Catharina, hem nagelaten door zijn vrouw Anna de Strawen, als erfgenamen van Willem de Strawen.

Notarieele akte. In het Fransch. Op papier.
Twee afschriften.

1649 November 10. Schepenbrief van Venlo, waarbij Pieter Coenen opdraagt en overgeeft aan Derick van Heeringen twee morgen land aan den Gruythoff.

Zegel van rechter en der beide schepenen verloren.

1659 October 6. Akte van collatie van het beneficie van St. Petrus in de Collegiale kerk van St. Servaas te Maastricht door den proost Oswald Willem de Brederode „ex Bolswert" (die verklaart dat Johannes Hubenius, pastoor te Mol er in zijn handen afstand van had gedaan) ten voordeele van Jos. Rainerus van Meer.

Met admissie door het kapittel, in dorso. Latijn. Op papier.
Met constitutiebrief van Jos. Rainerus van Meer tot inbezitname d d. 1659. Nov. 10.

1661 Maart 18. Schepenbrief van Biesel en Belffelt, waarbij Peter ind Riedt 400 gulden opneemt bij Hees en Lijsken van Loon, gezusters, tegen 5 ten honderd.

Met zegel van schout en schepenbank.

1661 Augustus 29. Collatiebrief door denzelfden proost ten voordeele van denzelfden J. R. van Meer (zie akte van 1659 Oct. 6) van een kanonikale prebende, in ruil met Gerardus van Meer, die ten behoeve van voornoemden J. R. van Meer had

bedankt, diens kanonikaat in de kerk van St. Begga te Andennes (bisdom Namen) daarvoor ontving en diens beneficie van St. Petrus in de krypt van St. Servaaskerk te Maastricht.

Met zegel en handteekening van den proost.
Met akte van admissie door het kapittel, in dorso. In het Latijn. Op papier.

1661 October 1. Collatiebrief door denzelfden proost ten behoeve van voornoemden Gerardus van Meer, van het beneficie van den H. Petrus in de krocht van St. Servaaskerk.

Het zegel van den proost afgevallen.
In dorso akte van admissie door het kapittel. In het Latijn. Op papier. Met:

1661 Juni 14. Akte van verruiling van dit beneficie tusschen den bezitter Jos. Rainerus van Meer en Gerard van Meer tegen een kanonikaat in die kerk.

Latijn. Op papier.

1662 December 23. Holografisch testament van Gerardus van Meer, oud-kanonik senior en scholaster van het kapittel van St. Servaas, later kapellaan.

In het Latijn. Met opgedrukt zegel. Op papier.
In fine akte van opening d.d. 1663 Januari 31. — Idem afschrift.

1666 Januari 15. Schepenbrief van Echt, waarbij Wilhem Smepts aan jonker Johan van Rossum en Catharina van Imbstenraedt zijn vrouw eene jaarlijksche rente van $2^1/_2$ rijksdaalder overdraagt voor 40 specie rijksdaalders.

Met schepenzegel van Echt.

1667 Mei 25. Diploma van de universiteit van Leuven waarbij Raynerus Joseph van Meer van Valkenburg benoemd wordt tot licentiaat in de rechten.

Met zegel.

1669 September 25. Notarieele verkoopakte waarbij Johann Bernard van Rossum en zijne vrouw Anna Catharina van Imstenraedt aan Jacobus Ophoven, drossaard en schout van de stad en het land van Beeringen, een stamhuis genaamd Ottogroven, een laathof enz., gelegen onder 's Gravenvoeren, verkoopen.

(Met beschrijving der munten.) Op papier.

1672 Februari 21. Testament van jonker Joannes Bernardus van Rossum voor den pastoor van Roosteren.

Afschrift. Op papier.

1678 Augustus 26. Volmacht van het kapittel van St. Servaas te Maastricht op Josephus Renerus van Meer kanonik, om, tijdens de vredesonderhandelingen te Nijmegen, bij de gevolmachtigden de rechten en belangen van het kapittel voor te staan.

In het Latijn. Met opgedrukt zegel des kapittels. Op papier.

1678 December 22. Testament van Anna Catharina van Imstenradt, weduwe van Bernardus van Rossum.

Met zegel der testatrice. Op papier.
Met akte van depositie bij schepenen van Echt, gezegeld als boven, in dorso.

Idem afschrift. Op papier.

Idem extract. Op papier.

1678—1696. Revocatie van een clausuul van voorgenoemd testament.

Met zegel.

Idem afschrift.
Beide op papier.
Met advies van twee advocaten te Roermond, in dato 1696 Februari 1.

1684 Aug. 20 en Nov. 10—1685 Juni 29. Verdrag tusschen Florentz Hattard, vrijheer van Rollingen heer te Dalenbroek en Wildenberg, maarschalk van het hertogdom Luxemburg en het graafschap Chiny, ter eenre en de onderdanen van de heerl. Daelenbroek ter andere zijde over heerendiensten, wachtgelden, schat-heffers en schatting, accijnzen, rechten der schepenbank en van schout en gerechtsbode, appèl enz.

Hoogduitsch. Gewaarmerkt afschrift. Op papier.

1686 October 2. Huwelijkscontract tusschen Anthoon Gerardt van Meer zu Oosen en Maria Hieronyma Teresia van Rossum.

Op papier.
Idem copie in duplo.

1689 Maart 7. Commissiebrief van het kapittel van St. Servaas te Maastricht op Renier Joseph van Meer, kanonik en camerarius om zich te begeven naar het hof van Lodewijk XIV, tot het verwerven van „seureté et conservation" der privilegiën, immu-

niteiten, neutraliteit en exemptiën der kapittel-heerlijkheden, genaamd de elfbanken van St. Servaas, tijdens den oorlog tusschen dezen vorst ter eenre en het Duitsch Rijk en de Staten-Generaal ter andere zijde.

In het Fransch. Met opgedrukt kapittelzegel. Op papier.

1689 Mei 7. Commissiebrief van het kapittel van St. Servaas te Maastricht op Reynier Joseph van Meer en Cornelis François Crampich, kanoniken, om aan de Staten-Generaal der Vereenigde Nederlanden te verzoeken afdoening der zwarigheden die de Brabantsche hoogschout Groulardt het kapittel aandeed.

In het Nederlandsch. Met opgedrukt kapittelzegel. Op papier.

1693 Januari 19. Schepenbrief van Belffelt, waarbij Jacob Vissers van Roermond eene som van 100 gulden opneemt bij Geliam Simons en Judith Janssen echtgenooten.

Met zegel van schout van het ambt Montfort en der schepenbank.

1693 April 6. Transfix, waarbij voornoemde echtgenooten den rentebrief wegens dit kapitaal overdragen aan den licentiaat Charles en zijne echtgenoote Catharina Mertens.

Zegel van den schout van het ambt Montfort verloren, dat van de schepenbank over.

1693 Augustus 31. Holographisch testament van Joanna Margaretha van Meer.

Notarieele copie. Op papier.
Idem.
Idem copie.

1695 April 5. Verklaring van den pastoor van Roosteren, Christiaan Nieven, en twee andere personen omtrent de laatste wilsbeschikking van Anna Catharina van Rossum, geboren de Empstenraet, ten voordeele van haar zonen Segerus, Henricus en Bernardus.

Copie op papier.

1698 Mei 28. Akte van volmacht van het kapittel van St. Servaas op Rijnerus Josephus de Meer, om te Luik met de afgevaardigden van den clerus primarius en secundarius te onderhandelen tot het afkoopen van des kapittels aandeel in de lasten van oudsher door dien clerus betaald.

In het Latijn. Met opgedrukt kapittelzegel.
Op papier.

1699 April 29. Testament op den langstlevende tusschen Julius Wilhelmus van Rossum, Catharina Francisca de Labbaye en Bernardus Uldricus van Rossum.

Op papier. Copie.

1702 Juli 30. Rekwest van Henry de Rossum aan den stadhouder van het Staatsch Overkwartier van Gelderland, prins en graaf de Hornes, om in zijn vrijdom van diensten te Roosteren wegens zijn adellijk huis aldaar te worden gehandhaafd. Met marginale apostille op bovengemelden datum.

In het Fransch. Op papier.
Idem. Copie.

1703 Maart 6. Volmacht door J. R. van Rossum unt Baxen, tegen de schepenen van Simpelveld, die een schuldbrief, afkomstig van zijne moeder, Anna Catharina van Imstenraedt, ten hunnen laste, wederrechterlijk in bezit hadden, ten einde hen in rechten te vervolgen.

1710 September 10. Holographisch testament van Renerus Josephus de Meer, kanonik-scholaster van St. Servaaskapittel te Maastricht en kan. van dat der heilige Begga te Andennes.

In het Latijn met opgedrukt zegel. Op papier.
Met akte van depositie en opening (1721 Febr. 25) in fine van het testament.
Met twee copieën, en een van de opening.

1712 Januari 12. Testament van Anthoon Gerard van Meer zu Oosen en Maria Hieronyma Teresa van Rossum zijn vrouw.

Met opgedrukt zegel in lak der beide echtgenooten. Op papier. Met akte van depositie voor schepenen van Linne en akte van opening door dezelfden. (d.d. 1734 Sept. 24.)
Idem minuut. Op papier. — Idem copie uit het schepenregister te Linne. Op papier.

Vóór 1713 Aug. 20. (Ongedateerd.) Testament van Elisabeth Catharina van Meer.

Gezegeld met haar wapen. Op papier.

Vóór 1713 codicil ongeteekend en niet geëindigd.

Op papier.

Akte van opening van 1713 Aug. 20.

Twee grossen op papier.

1713 Januari 19. Octrooi van het leenhof van Brabant te 's Gravenhage ten behoeve van Catharina van Meer, wonende te Valkenburgh, om bij testament te mogen beschikken over haar goederen in Brabant en de landen van Overmaas gelegen en roerende van dit leenhof.

Zegel verloren.

1717 Juli 26. Akkoord tusschen A. M. van Rhoe en Johannes Richardus van Rossum over de nalatenschap van den heer Petit (o. a. de Gylkenshof.)

Gezegeld. Op papier.

1718 November 24. Rekwest van A. G. de Meer, heer tot Osen, aan den drossard-stadhouder van het graafschap Horne om over zijn goed Nederhoff, ten deele leenroerig van den huize Horn, te mogen beschikken.

Met marginale apostille op bovengemelden datum.
In het Fransch en Nederlandsch. Twee afschriften.
Op papier.

1720 Januari 28. Verklaring van Hiacinthus Alphonsus graaf van Suys, abt en landheer van het keizerlijk stift enz. te St. Cornelymunster enz., dat in dat klooster der Benedictijnen-orde geen personen aangenomen werden, die niet hun vier vaderlijke en vier moederlijke kwartieren konden bewijzen en dat voor 80 en meer jaren in dat stift Aegidius van Rossum „profes en capitular" was, dat hij het „Capellen Rectoraet" had bediend, verder wapenbeschrijving, zooals zijn wapen voorkwam op zijn obit enz.

In het Hoogduitsch. Copie op papier.

1720 Maart 13. Verklaring van de abdis en capitularen van het hoogadellijk klooster Fussenich, dat sedert jaren daarin slechts stiftmatige dames werden opgenomen en Isabella van Rossum „freifreulein", dochter zu Rosteren, haar medezuster, uit zulk eene familie stamde en haar grootmoeder geboren van Imsdenrath vrijvrouw van Ottengrafen te „Rösteren", de overleden heer Johan Richard van Rossum haar oom en Johan Heinrich van Rossum haar neef was.

In het Hoogduitsch met zegel der abdis C. E. van Fremmensdorf gnandt Putzfelt en van Isabella van Rossum, in lak. Op papier.
Idem copie.

1720 Maart 14. Verklaring der abdis van het vrij adellijk klooster Hoven, Eleonora van Bonninghausen, vrijvrouw van Walbeck, dat in dit klooster van de orde van St. Bernardus geen dame gekleed en geprofest werd, van wie het niet bekend was, dat zij uit een overoud adellijk geslacht sproot en dat een dezer was Sybilla Gertrudis van Rossum, zuster van den overleden heer Johannes Richard, de vader van Johannes Henricus, wier moeder was eene van Imstenrath vrijvrouw te Oottegraeff en wier grootmoeder eene geborene van Kessel.

In het Hoogduitsch. Met zegel van abdis, priorin, N. J. van Wijlre, en van S. G. van Rossum zelve. Op papier.

1721 Januari 23. Pandstelling voor den stadhouder van het adellijk klooster van St. Gerlach wegens de speelrente of speelpenning van 18 pattacons, in dit klooster vereischt, ten behoeve van Peternell Catharina van Rossum, dochter van Richard, door Hans Reyner Joseph van Meer, gevolmachtigd door zijn vader Antoon en J. M. Lom, haar voogden, op Gilkenshof te Baexem.

Copie op papier (Uit het realisatie-register van den grondmeier te Thorn.)

1721 Januari 30. Realisatie der akte van toekenning d.d. 29 Nov. 1718 door A. G. van Meer en zijne vrouw M. H. T. van Rossum ten behoeve van hun zoon, Hans Reiner Joseph, van goederen te Heel en Beegden, herkomende van jonker Voort, in plaats van goederen te Linne, afkomstig van de jonkheeren Linsenigh.

Twee extracten, een in het Fransch vertaald, uit het gicht- of realisatie-register te Heel.
Op papier.

1721 September 12. Specificatie der mobiliën door A. G. van Meer en zijne vrouw M. H. T. van Rossum ten huwelijk medegegeven aan hun dochter Anna Catharina Eustachia, gehuwd met Johan Adolf van Wassenbergh.

Met zegels der vier genoemde personen. Op papier.

(Ongedateerd) Huwelijkscontract tusschen J. A. van Wassenbergh en A. C. E. van Meer.

Minuut in duplo. Op papier.

1726 Maart 25. Huwelijkscontract tusschen A. G. van Meer en J. C. van der Houve.

Op papier.
Idem minuut.
Idem copie.

1728 April 8. Schepenbrief van Nijmegen, waarbij schuldbekentenis eener som van 750 gulden Hollandsch door Arnold van Lyve ten behoeve van Hendrikus Ronck, koopman te Tegelen.

Met zegels der beide schepenen.

1730 Augustus 9. Holographisch codicil van Gerard Antoon (teekenend, A. G.) baron van Meer, heer tot Osen.

Met opgedrukt zegel in lak. Op papier.
Met akte van depositie voor schepenen van Linne en akte van opening door dezelfden dd. 1739 Sept. 24.
Idem copie zie het testament van 1712 Januari 12.

1738 Juni 11. Wapenverklaring von Martinus van Rossum zu Rossum door deken senior, en kapittel van het hooge domstift te Spiers uit het wapenboek des kapittels.

Hoogduitsch. Copie op papier.

1759 Juli 30. Brief van relief van het leenhof van het Staatsch Overkwartier van Gelderland te Venlo ten behoeve van Frederik Victor vrijheer van Meer, heer van Daelenbroeck, wegens den „Oisenerhoff" ten Gelderschen rechten.

Zegel verloren.

1760 Augustus 31. Schepenbrief van Herten, Merum en Ooll, beoorkondende de bevaring van een griend in de Maas onder Ooll, omtrent over den kerktoren te Beeghden, genaamd St. Isabella griend.

Met zegel van de schepenbank.

1770 Juni 12. Brief van relief van het leenhof van het Staatsch Overkwartier te Venlo ten behoeve van Frederick René de Meer, heer van Daelenbroeck, Moorsel etc. wegens den „Oisenerhoff".

Zegel verloren.

1775 Februari 20. Octrooi van het leenhof voornoemd ten behoeve van denzelfde, om te mogen beschikken ten gunste zijner familie of anderszins over den „ouden hoff" van Osen met bijbehoorende onderleenen.

Zegel verloren.

1775 Maart 28. Octrooi van het leenhof van het Oostenrijksch Overkwartier van Gelderland te Roermond ten behoeve van René Frederick de Meer heer van Daelenbroeck, om op de eene of andere wijze over die heerlijkheid te mogen beschikken ten voordeele zijne familie.

Met zegel.

1669—1804. Stukken betreffende den dienst van elf uren, gesticht in de kerk van St. Servaas te Maastricht door Gerard van Meer, kanonik dier kerk, beleggingen van het gelegateerd kapitaal op rente, benoemingen van de beneficianten, verwikkelingen met de kapellanen enz. Bundel.

1636—1714. Brieven van zekeren Cox (advocaat te Roermond ?) aan de vrouw van Daelenbroeck over het bevaren van grienden in de Maas door de Gelderschen, en waarop zij recht had, over het zinken van schepen in de Maas (1714) getuigenissen van het schepengericht van Herten, Merum en Ool, over het recht op een griend ten behoeve van den heer van Daelenbroeck contra Gerard Antoon van Meer (1681 Aug. 8). Bundel.

1726—1743. Afrekening wegens de studiebeurzen van Nederweert, gesticht door Anton Gerard van den Steen, pastoor aldaar, tusschen leden der familie van Meer, de Provens te Roermond enz. Bundel.

1774—1775. Gevoegde stukken tot de memorie adstructif te 's-Gravenhage aan 's lands advocaat overgegeven 1774 in zake R. F. de Meer, heer van Daelenbroeck, gerequireerd bij requeste van mandement van evocatie, octroy om te testeeren de leengoederen en surceantie van verweerder en eischer van reconventie tegen Johannes Richardus Felix van Meer, eerst requirant en nu eischer, mitsgaders verweerder in 't voors. cas. Met vonnis d.d. 1775 Maart 23 ingevolge resolutie der Staten-Generaal d.d. 1775 Januari 24.

Met eene geschiedkundige memorie over het land van Daelenbroeck, de erfopvolging aldaar enz. Dossier.

Hierbij behoort wellicht eene „généalogie des Seigneurs de Heinsberg et Daelenbroeck, généalogie des ducs de Juliers, de Bergh et de Gueldres, alliés aux Seigneurs de Heinsbergh. In Ms.

1722—1725. Stukken betreffende verwikkelingen tusschen Anton Gerard, baron van Meer, heer te Daelenbroeck, en Assuerus de Horion over het vergrooten van de familiebegraafplaats en van de sacristie der kerk te Heel, tot bidkapel der familie dienend, door eerstgenoemde voor den aartsdiaken van Kempenland. Dossier.

1710. Processtukken in zake den heer Anton Gerard van Meer, van Osen en de gemeente te Linne over de kosten eener eventueele nieuwe generale meting van het dorp en zijn aandeel in de kosten. Dossier.

1726. Processtukken in zake voornoemden heer van Daelenbroeck met de gemeente te Linne over de separatie, ten opzichte der schatting van zijn landgoed Osen, van die gemeente. Dossier.

1653—1715. Stukken betreffende den vrijdom van rechten van doorvoer van eigen gewas der goederen van de familie van Meer te Osen onder Linne enz., te Urmondt, Maeseyck, St. Stevensweert, Venlo, Roermond. Rekwesten, besluiten daarop, correspondentie enz. Bundel.

Hierin een stuk met het zegel van Poll- en Panheel, tot nu toe onbekend.

1705—1708. Correspondentie tusschen den kanonik-scholaster van het kapittel van St. Servaas te Maastricht, Josephus Renerus van Meer, en den graaf van Benthem, de gravin van Nassau Saarbrücken, geboren gravin van Horn, den heer Sintaman te 's-Gravenhage over het recht van afstammelingen der familie de Horne op het graafschap van dien naam tegen den prins-bisschop van Luik, als graaf van Loon (1), resolutiën van de Staten-Generaal hier omtrent enz. enz. Met verschillende afschriften van privilegiën van het graafschap, leenverheffingen voor de zaal van Curingen, aanteekeningen over den politieken toestand van dit graafschap, genealogie der graven, grafschriften enz.

Hieronder: 1479 October 31. Brief van verkoop der Heelder grienden onder Beegden, door Jacob graaf van Horne. (Afschrift).

---

(1) Na den dood van Philips de Montmorency was het graafschap door den leenheer weder tot zich getrokken.

1706—'16. Copie van proces-akten over de erfopvolging in de heerlijkheden Weert, Nederweert en Wessem, hangende tusschen den prins van Chimay, Charles Louis d'Alsace, ter eenre, en Ulrich graaf Arberg-Fresin ter andere zijde.

Copie van proces-akte van een proces in zake denzelfden Ulrich, graaf van Arberg-Fresin, tegen Philippe d'Alsace, graaf van Bossu, omstreeks 1687 over dezelfde erfopvolging, met memorie hierover van Josephus Renerus van Meer, scholasterkanonik van St. Servaas te Maastricht.

1706—1710. Proces in zake den heer van Meer van Osen tegen de regeerders van Beegden over het betalen van inkwartieringskosten. Dossier.

Hierin verschillende copiën om te bewijzen dat Beegden *onder Wessem ressorteerde* en een Geldersch leen is, geen Hornsch.

1739—1783. Gewaarmerkte uittreksels uit de doopboeken van de stad Mechelen (parochie van St. Petrus en Paulus), van het Munster te Aken, van Melick—Herkenbosch en Maesniel betreffende leden der familie van Meer over 1733—1765.
Ook getuigenis van vormsel en inschrijving als student te Leuven. Bundel.

1720 en 1764. Idem van de parochie Roosteren, uit de doop- en sterfregisters betreffende leden der familie van Rossum aldaar, over 1641—1739.

Gedrukte doodbrieven van Petronella van Rossum, religieuse te St. Gerlach (1768) en Joannes Henricus van Rossum, kanonikregulier der abdij van St. Gertrudis te Leuven en kanonikcantor der collegiale kerk van de H. Maagd te Aerschot (1749).

Genealogie van Imstenraedt. 18e eeuw.

Kwartierstaat van een lid der familie van Rossum. Met wapens in inkt. 18e eeuw.

1745—1746. Brieven van genealogischen aard door R. C. de Keverberg d'Aldengoor (over 't recht van zekeren Holtrop om in de ridderschap van Gulick beschreven te worden).

Opgave der kwartieren van Johanna van Kessel, vrouw van Johan van Rossum.

1743. Brief van I. H. van Rossum te Leuven, met genealogie der familie de Baexem.

Gedrukte doodsbrief van Maximiliaan Joseph van Baexem, overleden 1749 Maart 14.

1786—1794, 1800—1803. Rekeningen van uitgaaf van het huis en heerlijkheid Daelenbroeck. 5 registers. (Reg. 1800—1803 alleen huis D.) Fol.

1801—1803. Rekeningen van het huis Osen. 2 reg. Fol.

Dorpsbestuur te Linne.

1727—1778. Rekeningen. Bundel.

---

b. **Handschriften.**

Ten geschenke ontvangen:

Van Zijne Excellentie Jonkheer Mr. G. Ruys de Beerenbrouck voornoemd:

Lijst der proosten van het kapittel van St. Servaas te Maastricht met levensbizonderheden 1087—1772 — idem der dekenen.

Lijst der proosten van het kapittel van O. L. Vrouw te Maastricht van 1131-1796 — idem der dekenen 1275-1795 — idem der scholasters 1590-1762 — idem der cantores 1580—1795.

Cataloog der bisschoppen van Tongeren en Maastricht.

Directorium chori antiquissimae et insignis ecclesiae Beatae Mariae Traiectensis 1522 (Extract). Bevat statuten der officiën en andere statuten, officia quibus dantur praesentiae, forma receptionis novi canonici, eed der kanoniken, van proost, deken, kanoniken van St. Anna, kapellanen of beneficianten en de beambten des kapittels. Ms. der 19e eeuw. Folio.

Waarde der oude munten gangbaar te Maastricht met de reductie in nieuwe muntspeciën. Folio.

Aanteekeningen betreffende beroemde mannen van het departement der Nedermaas. Ms. 19e eeuw. Folio.

Geschiedkundige bizonderheden omtrent de gemeenten der provincie Limburg in 1830. (In alphabetische volgorde). Folio.

Stukken betreffende Franciscus Xaverius Kerens, bisschop van Roermond, geboren te Maastricht en Godefried Joseph Cruts, bisschop van St. Hippoliet in Neder-Oostenrijk, ook te Maastricht geboren (benoemingen enz.) Ms. beg. der 19e eeuw. Folio.

Description historique et statistique du département de la Meuse Inférieure par Mr. A. C. Membrede (lid voor dit departement van de Cinq-Cents te Parijs enz.) Ms. der 19e eeuw. Folio.

Notice concernant les lois, coutumes, usages qui régissaient avant la révolution française les divers pays dont le département actuel est composé, la forme de leur gouvernement, leurs institutions particulières enfin sur tous les documents qui sont du domaine de la législation et de l'histoire et qui s'éntendent aux différentes religions ou sectes professées dans le pays, aux moeurs, aux divers idiomes, aux différens genres d'éducation, que l'on y donnait à la jeunesse, aux faits mémorables, dont le département a été le théâtre, aux grands hommes qu'il a produits, aux arts qui y prirent naissance, ou qui y reçurent un haut degré de perfection. Redigé par monsieur M. van Heylerhoff, jurisconsulte et avocat pensionnaire de Maestricht (1). Ms. der 19e eeuw. Folio.

Cartularium van Maastricht, getiteld „de exordio Traiecti ad Mosam", bevattende:

Een kort begrip van den oorsprong van Maastricht.

Diplomen van de Keizers, Koningen, Hertogen van Brabant en bisschoppen van Luik.

(1) Het vorige handschrift, van Membrede, en, naar ik meen, ook dit hebben gegevens verstrekt tot het volgend gedrukt boek: Statistique du département de la Meuse-Inférieure par le citoyen Cavenne. Ingénieur des ponts-et-chaussées, approuvée pour être présentée au Ministre de l'Intérieur par le citoyen Loysel, Préfet, membre de l'Institut National. Maestricht, imprimerie de Th. Nijpels. 8o. Thermidor an X = 1802.

Charters uitgegeven door schout en schepenen van Maastricht.

Idem door proost, deken en kapittel van St. Servaas.

Statuten van het ambacht der gewandmakers. 1276.

Eed van den bisschop van Luik, den hertog van Brabant, schouten, schepenen, burgemeesters, gezworenen enz.

Afschrift van de „oude caerte" en andere privilegie-brieven.

Index op raadsverdragen en uittreksel daarvan.

„Clerenissen" van schepenen.

„Reformaties der elfl bancken, toebehoorende aan het Cap. van St. Servaes Triecht". (Fol. 681.)

„Informaties van den Loenschen rechter, gelijck men die tot Vliermael helt". (Fol. 686.)

„Reformatiën des lands van Loen" A° 1564. (Fol. 700.)

Enz. enz. (eenige onuitgegeven stukken). Ms. der 18 eeuw. Reg. folio.

In ruil:

Van de Gemeente Maastricht (zie hiervoor p. 417—445.)

a. Kapittel van O. L. Vrouw te Maastricht.

1. Libellus continens nomina, cognomina receptionis et obitus praepositorum ab anno 1131, decanorum ab anno 1275, cantorum ab anno 1580, scholasticorum ab anno 1590, canonicorum ab anno 1522, perinsignis, perantiquae ac quondam cathedralis ecclesiae B. Mariae Virginis Mosae Traiecti. Registertje 12°.

b. Maastricht.

2. 1654-1692. Extracten uit schepenregisters van Maastricht, van dorpen en heerlijkheden van de landen van Overmaas en andere in den omtrek van Maastricht gelegen, betreffende de familie Munix van Maastricht. Reg. fol.

c. Kessenich en Hunsel.

3. Eenige verzamelde bescheiden en geschiedkundige aanteekeningen over Kessenich en Hunsel. ± 50 pag. kl. 4°.

4. Geschiedenis van de heerlijkheid Kessenich door den Z.Eerw. Heer Jos. Habets vervaardigd ten behoeve van Jhr. Michiels van Kessenich te Kessenich. + 54 pag. kl. 4°.

5. Afschriften van charters en bescheiden van Kessenich en Hunsel door denzelfde. 1496—1701. (1)

d. Ittervoort.

5. Aanteekeningen over den Romeinschen weg op den linker-Maasoever. Vondst van Romeinsche munten onder Ittervoort.

Door aankoop (afkomstig van den verkoop de Theux de Montjardin te Gend):

Een handschrift inhoudende: 1597 Dec. 25. Coutumes du pays de Limbourg—Usantien, costumen en vorm van procedeeren voor het leenhof en de mankamer der stad en hertogdom van Limburg. — 1680 février 6. Reglement stil et manière de procéder au pays de Falcquemont, Dalhem et Rolduc, decreté par les hauts et puissants S^rs^. Estats Généraux des provinces unies. — 1656 mars 18. Règlement des mariages sur les villes et au plat pays estants sous la généralité et seigneuries et villages. — 1663 décembre 15. Règlement pour le pays de Daelhem. — 1663 octobre 15. Règlement et ordonnances pour les officiers et juges et secrétaires dans les pays d'Outremeuse sous le ressort des... estats géneraux des provinces unies concernant les causes et procédures criminelles. — (Zonder datum) Placaat tegen de moorden in Brabant en de landen van Overmaas door de Staten-Generaal (in het Fransch). — 1606 octobre 5. Coustumes et usances observées en la haute justice de Dalem apportées au conseil de Brabant en l'an 1606. — 1660 avril 1. Règlement sur la réformation pollitique en la Mayerie de Bois le ducq et autres quartiers de mesme nature estants soubs la Généralité. — Coustumes, statuts et usances de la justice du banco d'Olne pays de Dalhem, apportées au conseil de Brabant en l'an 1606. — 1604 avril 13. Ordonnances stile et manière de procéder du Souverain Conseil en Brabant. — Ordonnance du Roy notre Sire Charles second touchant le styl et manière de proceder emanée, 10 juillet 1681.—1628 juin 10. Placet du Roy notre Sire sur le fait des visites judicielles des chemins, eaux, ponts etc. dites en Thiois beleyden. — Practica Consilii Brabantiae. — 1530 juillet 1. La bulle d'or (de Charles Quint pour les sujets de Lorraine de Brabant, de Lymbourg, du marquisat du Saint Empire et des terres des seigneuries de Rhoden et Kerpen) 1467. Déclaration des privilèges et limites du Lymbourg Reg. folio.

(1) Hiertoe behooren ook no. 79 en 10, bij vergissing p. 435 en 436 onder *archivalia* vermeld.

c. Kaarten, plannen en teekeningen.

Kaart van een gedeelte van het vorstendom Thorn, heerlijkheden Wessem, vrije Rijksheerlijkheid Poll en Panheel, met de Pas, grondheerlijkheid van het kapittel van St. Servaas te Maastricht, ter toelichting van een rechtskwestie over de praetensie van het recht van schatvordering dat de baron de Horion, als heer van Poll en Panheel, beweerde te hebben op een stuk grond. Hoog 31, breed 38 c.M. Met inkt *geteekend*.
Idem.

Ten geschenke gegeven door Zijne excellentie Jhr. Mr. G. Ruys de Beerenbrouck, hierboven vermeld:

Kadastrale kaart van hooiland genaamd de „Luyken Bempt" onder Holtum door den landmeter M. Jaspar te Beek 1832. *Teekening* met inkt. H. 0.25, B. 0.315.

Plan figuratief van eene beemd genaamd „Koebaamd" onder Nieuwstad, *geteekend* met inkt en kleuren, door J. Paulsen, landmeter te Holtum. H. 0.41, B. 0.52.

Plan figuratif d'une prairie située dans la commune de Neustadt près Katzbekermeulen, *geteekend* met inkt en kleuren door J. P. Diederen, gezworen landmeter, 1816 Mei 24. H. 0.34, B. 0.46.

Plan géométrique van een gedeelte grasgewas te Nieuwstad, *geteekend* met inkt en kleuren door M. Jaspar, landmeter te Beek. H. 0,33, B. 0.465.

Kadastrale kaart van het land „Haeverstoppel" en „Kommasbemd" onder Born, *geteekend* met inkt en kleuren, door M. Jaspar. H. 0.44, B. 0 54.

Commune de Born. — Section B. de Holtum, *levée* par Reynders géomètre, 3 *teekeningen* met inkt. H. 0.58, B. 0.82.

Schetsteekening met inkt van weiden en bosschen onder Holtum(?) H. 0.62, B. 0.88.

Plan d'une portion de la bruyère Graat-Heyde appartenant à la commune de Munstergeleen, située sur le territoire d'Urmond, *geteekend* met inkt en kleuren. H. 0.52, B. 1.04.

Département de la Roer et de la Meuse Inférieure. — Plan géométrique de la bruyère dite Graat-Hey, indivise entre ces deux départements.
Levé en exécution de l'arrêté de M. le Préfet de la Meuse-Inférieure du 28 août 1812, approuvé par M. le Préfet de la

Roer par Lefèbre, géomètre du cadastre. H. 0.76, B. 0.53. Get. met inkt en kleuren.

Schetsteekening met inkt tot uitbreiding der stad Maastricht van 18 bunders, in verband gebracht met de Nederlandsche spoorwegen voor het transport der goederen aan de twaalf voornaamste fabrieken in het bassin. H. 0.58, B. 0.57.

Plan du chemin rural des communes de Maestricht, St. Pierre et Vieux-Vroenhoven se reliant au chemin d'Etat Belge à Canne. Ce chemin actuellement établi selon les prescriptions voulues, muni de fossés du point F en I, une longueur de 1677 mètres à une largeur moyenne de 6 mètres et reste à améliorer de A en F une longueur de 1673 mètres. H. 0.48, B. 1.535. Calque met kleur en inkt.

Plan van het bouwen van woningen aan het Twaalf-Apostelenhuis te Maastricht, geteekend met inkt door J. S. Lemmens. Beek 1868. H. 0.525, B. 0.72. 2 bldn.

Loods en schietplaats voor een schietgezelschap te Maastricht, geteekend en opgemaakt met inkt door Ferd. van Oppen, ingenieur (behoorende bij de missive van 10 Maart 1866 door den voorzitter der schietvereeniging St. Hubert ingediend aan den Lt. Colonel der Genie). H. 0.32. B. 0.65. 4 bldn.

Département de la Roer, divisé en 4 arrondissements et 41 cantons. A Paris, chez P. G. Chanlaire et la veuve Dumaz. (Kaart n°. 86 uit „Atlas national de France".) Gedrukt. H. 0.61, B. 0.48.

Vervolg der kaart van de grensscheiding tusschen het Oud-Nederland en de Belgische provinciën, onder de directie en volgens het topographisch systeem van den Generaal-Majoor en directeur der militaire verkenningen J. E. van Gorkom. 1834. H. 0.56, B. 0.79. 2 bldn. Gedrukt.

Carte de la principauté de Liége et de ses environs tiée des observations faites sur les lieux par le R. P. Nicolas le Clerc ... dedié à sa Sérén. Eminence Théodore de Bavière, cardinal, évêque et prince de Liège et à ses états par leur très-humble serviteur. E. Kint. Gedrukt. H. 1.08, B. 0.79.

Door aankoop:

Nouvelle charte chronographique des Pays-Bas autrichiens dédiée aux amateurs des arts comme le début d'un premier ouvrage

rendu public par J. B. de Bruge géographe. Bruxelles MDCCLXXXIV. Revue en 1793. Jeanne C. Maillart et Frère sculp, gravée par L. A. Dupuis. Gedrukt en gekleurd. Hoog 1.32⁵ M., br. 1.60 M.

Kaart der „lande, weyde hoff en beemden aengaende die hoeve oft pachthoff toebehoorende de cappellaenen van Venlo, heeren van Averbode, gelegen by de cappelle van S. Catharina tot Wellerloo onder Well...", waarop aangegeven de Maas, Well en Wellerlooi, geteekend in kleuren op perkament door den gezworen landmeter C. Lowis. H. 0.49, br. 0.78.

Teekeningen (1) in potlood, sepia en Oost-Indische inkt, geteekend door Math. Soiron, meester schrijnwerker en metselaar te Maastricht, verzameld op zijn 84ᵉ jaar in het begin der 19ᵉ eeuw. 2 ln. kl. folio (2).

I. Plan voor een O. L. Vrouw-altaar in de St. Nicolaaskerk te Maastricht.

Afbeelding van het altaar in de kerk der Balie-Biessen, Duitsche Orde, aldaar (Nieuwe Biesen).

Plan van een klein altaar der St. Ignatiuskapel in de Jezuietenkerk aldaar.

Altaar in St. Catharinakerk aldaar.

Idem „exacte maten".

Nieuw choor aan de kerk van Oud-Valkenberg, geprojecteerd door den architect Couven van Aken.

Portaal in de Augustijnen-kerk, thans in de St. Mathiaskerk te Maastricht, van binnen en van buiten.

Elevatie van het gestoelte in de Minderbroederskerk aldaar.

Project van het gestoelte in de St. Antoniuskerk (der Antonieten) aldaar, geteekend door Math. Soiron, doch niet gemaakt.

Idem van Galousin, beeldhouwer te Luik, voor deze kerk.

---

(1) Wij geven alleen die op, welke op Maastricht en Limburg betrekking hebben.

(2) Oorspronkelijk waren er 12, wellicht zijn de overige 10 nog in het bezit der familie van den teekenaar.

Plan en elevatie van het gestoelte staande in de Predikheerenkerk te Maastricht.

Communiebank in de kerk der Feilen (Faliezusters) van St. Catharinadal aldaar, door Math. Soiron.

Afbeelding der tombe van den graaf van Tilly in de St. Servaaskerk aldaar.

Graftombe van den graaf Herman van den Bergh en zijne vrouw, vroeger in de Predikheerenkerk te Maastricht, thans in St.-Servaas aldaar.

Niche boven eene deur in de St. Catharinakerk aldaar.

Portaal gemaakt in 1778. Plan en elevatie der voorste poort, te maken aan den hof van het klooster St. Gerlach te Houthem.

Tabernakel op Slavanten te St. Pieter bij Maastricht (kerk der Minderbroeders).

Marmeren tabernakel op een der kleine altaren van St.-Servaaskerk te Maastricht.

Kruis van St.-Servaastoren uit een ouden balk.

Model der poort te Haren (gem. Voerendaal).

Plan van het Wolfhuis (pachthof).

Verder afbeelding van verschillende poorten, als van den Beyart te Maastricht enz.

II. De voorpoort van Meerssenhoven (Itteren) van twee zijden.

Torentje op de poort en voorpoort te Bellevidère van den heer Nivar.

Poort van het huis van den commissaris Pillera te Maastricht.

Illuminatiepoort, geteekend voor de inhuldiging van den primus van Leuven, van der Vrecken, geboren te Maastricht.

Idem van den primus de Gilissen aldaar.

Illuminatieboog voor de voormalige Capucynenpoort, ter gelegenheid van een Oranjefeest.

Idem op St. Servaasklooster ter eere van den primus van der Vrecken.

Idem voor ieder venster bij den kanonik Eugène van der Vrecken, tegenover St. Jan.

Idem voor de gewezen Predikheerenpoort.

„ voor ieder venster der militaire Societeit.

„ voor het huis van den Commissaris Olyslagers, door Math. Soiron gemaakt.

De Kerkpoort van Houthem St.-Gerlach (adellijk klooster der Norbertinessen) Project.

Groote poort te maken voor den ingang van den grooten hof aldaar.

Idem met eene barrière tusschen de twee portiershuisjes.

Poort en groote voorpoort van het kasteel van baron de Haime te Gulpen (Neuburg).

Façade der steenen poort aan de Wolwaag en van het huis Colen Breedestraat te Maastricht.

Ander project der poort voor den ingang te St.-Gerlach.

Ander project.

Project tot afsluiting van de basse-cour met haar stallingen tot St. Gerlach.

Copie der balcon geteekend voor 't kasteel Wyckrade. Met wapen.

Balcon geteekend voor het huis van den schepen Bruls op de Markt te Maastricht, door Math. Soiron.

Panneau du pallie pour le grand eecalier du château de Sloen et console. Met dezelfde wapens als op het balcon te Wyckrade.

Rozenkrans om het beeld van O. L. Vrouw in de St.-Mathiaskerk te Maastricht.

Model van het barrière geteekend voor den heer Membrede, voor op zijn buitengoed te Hulsberg en model der niche ge-

Zegelstempel

der Kruisheeren te Roermond

15 eeuw

(in het Rijksarchief te Maastricht).

teekend voor denzelfde om achter deze barrière te staan op het einde van de plantage achter den hof.

Project voor een hek voor de driedubbele allee van het huis Haren (onder Voerendaal), overgegeven door Math. Soiron aan den heer Commissaris van Panhuysen.

Project voor een torentje te maken boven de poort te Haren.

Nieuwe steenen pilaren in het midden tegenover de brug achter het kasteel te Haren met ijzeren barrière.

Idem te Severen bij Maastricht.

Pilaren te Bunde voor den ingang der basse-cour van de pastorie.

---

d. ZEGELSTEMPELS.

Door aankoop:

Zegel van den President van den Kantonalen Raad te Horst tijdens het Fransch bestuur, voorstellende de justitia staande, met de linkerhand steunende op den pijlbundel; omschrift: *Président de l'assembl: cant: de Horst, dépt. de la Roer...* Rond, van geelkoper.

Zegel van het Klooster der Kruisheeren te Roermond, voorstellende onder eene gotische nis den H. Cornelius, Paus, gezeten, met de tiaar op het hoofd, eenen hoorn in de linkerhand en een kruis in de rechterhand, daaronder naar hem opziende een Kruisheer op de knieën, houdende in de hand een geopend boek (regelboek?); omschrift: *S.: conventus: sci: Cornely: frm: sancte: crucis: in: ruremunda.* Spits ovaal, van geel koper.

---

e. BOEKEN.

Door aankoop:

Histoire des ordres monastiques, religieux et militaires et des congrégations séculières de l'un et de l'autre sexe, qui ont esté

establies jusqu'à présent; contenant leur origine, leur fondation, leur progrès, les évenemens les plus considérables qui y sont arrivés, la décadence des uns et leur suppression, l'agrandissement des autres, par le moïen des différentes reformes qui y ont esté introduites. Les vies de leurs fondateurs et de leurs reformateurs: avec des figures qui représentent tous les différens habillemens de ces Ordres et de ces Congrégations. A Paris, Nicolas Gosselin. 1714—1719. 8 bndn. 4°.

Les Constitutions de l'ordre de S. Sépulchre. Qui est de chanoines et chanoinesses régulières, institué par S. Jacques le Juste, Apostre et premier Evesque de Hierusalum. Avec les points de la reforme selon le sacré Concil de Trente; avancez par le S^me^ et R^me^ Evesque et Prince de Liége, et le S^r^. Jean Chokier, chanoine de l'Eglise Cathedrale et Vicaire général. A Liege, chez Jean Tournay. 1631. 4°.

Franz, Alph., Die Messe im Deutschen Mittelalter. Beiträge zur Geschichte der Liturgie und des religiösen Volkslebens. Freiburg im Breisgau, Herder. 1902. 8°.

Balau, Sylv., Les sources de l'historie de Liége au moyen-âge. Etude critique. Bruxelles, Henri Lamertin. 1903. 4°.

Longnon, Aug., Pouillés de la province de Tours. Paris, Imprimerie nationale. 1903. 4°.

— Pouillés de la province de Sens. Paris, Imprimerie nationale. 1904. 4°.

— Pouillés de la province de Lyon. Paris, Imprimerie nationale. 1904. 4°.

— Pouillés de la province de Rouen. Paris, Imprimerie nationale. 1903. 4°.

Langlois, Ch.-V., Inventaire d'anciens comptes royaux dressé par Robert Mignon, sous le règne de Philippe de Valois. Paris, Imprimerie nationale. 1899. 4°.

Molinier, Aug., Obituaires de la province de Sens. Tome I (diocèse de Sens et de Paris) Première et Deuxième Partie. Paris, Imprimerie nationale. 1902. 2 dln. 4°.

Monumenta Germaniae historica. Die Urkunden der Deutschen Könige und Kaiser. Dritter Band. Die Urkunden Heinrichs II und Arduins. Hannover, Hahnsche Buchhandlung. 1903. 4°.

Fredericq, P., Geschiedenis der inquisitie in de Nederlanden tot aan hare herinrichting onder Keizer Karel V (1025—1529). Gent, J. Vuylsteke, 's-Gravenhage, Martinus Nyhoff. 1892—1897 2 dln. 8°.

— Corpus documentorum inquisitionis haereticae pravitatis Neerlandicae. Verzameling van stukken betreffende de Pauselijke en bisschoppelijke inquisitie in de Nederlanden. Gent, J. Vuylsteke en 's-Gravenhage, Martinus Nyhoff, deel 1—2, 4—5. 4 bndn. 8°.

— Travaux du cours pratique d'histoire nationale. Dissertations sur l'histoire der Pays-Bas au XVI siécle. Gand, J. Vuylsteke, La Haye. Martinus Nyhoff, 1883—1884. 2 dln. 8°.

Caumont, M. A. de, Abécédaire ou rudiment d'archéologie. Architecture religieuse. Caen, F. Le Blanc—Hardel. 1886. 8°.

Ollivier, R. P. Le grand Béguinage de Gand. Paris (VIe) P. Lethielleux. 1903. 8°.

Coppens, H. J. A., Algemeen overzicht der kerkgeschiedenis van Noord-Nederland van de vroegste tijden tot het jaar 1581. Tweede vermeerderde uitgave. Utrecht, Wed. J. R. van Rossum. 1902. 8°.

Kemp, P. H. van der, De Belgische omwenteling in Luik en Limburg tot aan het verlies van Venlo in November 1830. 's-Gravenhage, M. van der Beek. 1904. Met 1 deel bijlagen. 2 Dln. 8°.

Pirenne, H. Histoire de la Belgique. Des origines au commencement du XIV siècle. Du commencement du XIV siècle à la mort de Charles le Téméraire. Bruxelles, Herm. Lamertin. 1902—1903. 2 dln. 8°.

VanderKindere, Léon, La formation territoriale des principautés Belges au moyen-âge. Bruxelles, H. Lamertin. 1902—1903. 2 dln. 8°.

Historia episcopatus Silvaeducensis, continens episcoporum et vicariorum generalium seriem et capitulorum, abbatiarum et

monasteriorium fundationes; necnon diplomatica varia ad rem huius Dioecesis spectantia. Bruxellis, Franciscus Foppens. 1721. Kl. 4°.

Villeneuve—Bargemont, L. F. de, Monumens des Grands-Maîtres del'ordre de Saint-Jean de Jérusalem ou vues des tombeaux élevés à Jérusalem, à Ptolémais, à Rhodes, à Malte etc. Paris, J. J. Blaise. 1829. 2 dln. 8°.

Chifletius, Joannes Jacobus, Anastasis Childerici I, Francorum regis sive thesaurus sepulchralis Tornaci Nerviorum effossus et commentario illustratus. Antverpiae, ex officina Plantiniana Balthazaris Moreti. 1655. 4°.

Schayes, A. G. B., Histoire de l'architecture en Belgique. Bruxelles, A Jamar. 4 Deelen met supplement, 2 banden kl. 8°.

Helbig, Jules, La sculpture et les arts plastiques au pays de Liége et sur les bords de la Meuse. Bruges, Desclée, de Brouwer et C°. 1890. 4°.

— La peinture au pays de Liége et sur les bords de la Meuse. Nouvelle édition, revue, considérablement augmentée et enrichie de XXX planches. Liége, Henri Poncelet. 1903. 4°.

Houcke, Alf. van, Vak- en Kunstwoorden. — Ambacht van den loodgieter en zinkbewerker. Gent, A. Siffer. 1901/2. 2 dln. 8°.

— en Sleypen, Jozef, Vak-en Kunstwoorden. — Ambacht van den metselaar. Gent, A. Siffer. 1897. 8°.

Migne, Dictionnaire de paléographie, de cryptographie, de dactylologie, d'hieroglyphie, de sténographie et de télégraphie. Paris, J. P. Migne. 1854. roy. 8°.

Roger-Milès, L., Les arts et la curiosité, répertoire muséographique de connaissances utiles . . . Paris, Edouard Rouveyre. 1902. 8°.

Eudel, Paul, Le truquage, altérations, fraudes et contrefaçons dévoilées. Paris, Edouard Rouveyre 8°.

Clemen, P., Die Kunstdenkmäler der Rheinprovinz. — Achter Band. II. Die Kunstdenkmäler der Kreise Erkelenz und Geilenkirchen, bearbeitet von Edmund Renard. Düsseldorf, L. Schwann. 1904. roy. 8°.

Grotefend, H., Taschenbuch der Zeitrechnung des Deutschen Mittelalters und der Neuzeit. Hannover und Leipzig, Hahn. 1898. 8°.

Falke, Jacob von, Costümgeschichte der Culturvölker. Stuttgart, W. Spemanns.

Nederland's Adelsboek. 1904. 's-Gravenhage, W. P. van Stockum en Zoon. 12°.

Ströhl, H. G., Heraldischer Atlas. Eine Sammlung von heraldischen Musterblättern für Künstler, Gewerbetreibende, sowie für Freunde der Wappenkunde Stuttgart, Julius Hoffmann. 1899. Fol.

Bouton, K., Nouveau traité des armories ou la science et l'art du blason expliqués. Paris, E. Dentu et Cie. 1887. 8°.

Raadt, J. Th. de, Sceaux armoriés des Pays-Bas et des Pays avoisinants (Belgique—Royaume des Pays-Bas—Luxembourg-Allemagne—France). recueil historique et héraldique (tom. IV). Bruxelles, Société Belge de Librairie. 1901. roy. 8°.

Cussans, John E., The grammar of heraldry. London, Longmans, Green and Co. 1866. 12°.

Rudolphi, J. A., Heraldica curiosa, Welche der Wappen-Ursprung, Wachsthum, Fortgang und wie selbiger noch heutiges Tages bey denen Deutschen im Gebrauch, ausführlichen zeiget, samt deren umständliche Beschreibung, wie solche in denen Wappen-Briefen, Alten Documenten, Fahnen, Sigellen etc. und verschiedenen Autorn hin und wieder eintzeln zu finden; insonderheit auch von denen Schildhaltern, Helm-Decken, Kronen, Hüten, Hauben etc..... Nürnberg, Johann Leonhard Buggel. 1698. Fol.

Goeckingk, H. von, Geschichte des Nassauischen Wappens. Görlitz, C. A. Starke. 1880. Fol.

Les principes du blazon ou l'on explique toutes les règles et tous les termes de cette siance . . . A Paris, Nicolas Simart. 1715. 4°.

Renesse, Théod. de, Dictionnaire des figures héraldiques. Tome VII. Bruxelles, Société Belge de Librairie. 1903. 8°.

Nahuis, M. Th. C. F. N., Histoire numismatique du royaume de Hollande sous le règne de S. M. Louis Napoléon, roy de Hollande, Connétable de France etc., etc. Amsterdam, Frédéric Muller. 1858. 4º.

— Histoire numismatique de la Hollande pendant la réunion à l'empire Français . . . Supplément à l'histoire numismatique du royaume de Hollande sous le règne de S. M. Louis Napoléon. Utrecht, L. E. Bosch en Zoon. 1863. 4º.

Miraeus, Aub., Origines Coenobiorum Benedictinorum in Belgio, quibus antiquae religionis ortus progressusque deducitur. Antverpiae, Hieronymus Verdussius. 1606. 12º.

— Canonicorum regularium ordinis S. Augustini origines et progressus par Italiam, Hispaniam, Galliam, Germaniam, Belgium aliasque orbis Christiani provincias. Coloniae Agrippinae, Bernardus Gualtheri. 1614. 12º.

Statuta synodalia Leodiensia, cum eorum modificationibus confirmatione et approbatione diligenter recognita. Parrhisiis, 1518. kl. 4º.

Statuts et ordonnances touchant le style et manière de procéder en l'administration de justice devant et par les cours et justices seculières du pays de Liége. Nouvelle édition. Liége, Joseph. Louis de Milst. 1700. 12º.

Statuts et ordonnances touchant le stil et manière de procéder en l'administration de justice devant et par les cours et justices seculières du Pays de Liège. Edition cinquiesme. A Liège, Léonard Streel. 1648. kl. 4º.

Statuyten ende ordinantien ghemaect by den seer eerweerdighen ende doorluchtighen heere, mijnen Heere Gheraerdt van Groisbeke, Priester, Cardinael, Bisschop van Luyck, Prince des Heylichs Rycx, Hertoghe van Bouilloin, Marcgrave van Franchimont, Grave van Loon etc. opden stiel, maniere van procederen ende administratie vander justitie te observeren, by ende voor de weerlycke hoven ende bancken van dezen Z. G. Lande van Luyck. Ghetranslateerd vuyter Walscher in Duytscher spraken, by M. Jannen Scroux, greffier des Oppergherichts der Stadt ende Slands van Luyck voorschreven .... — Tot Loven, By Jacob Heyberch 1594. kl. 4º.

Gfrörer, Aug. Fr. Zur Geschichte deutscher Volksrechte im Mittelalter. Schaffhausen, Fr. Hürter. 1865/66. 2 dln. 8°.

Defacqz, Eug. Ancien droit Belgique ou précis analytique des lois et coutumes observées en Belgique avant le code civil. Bruxelles, Bruylant, Christophe et Co. 1873. 2 vol. 8°.

Testu. Almanach impérial pour l'année MDCCC.X, présenté a S. M. l'Empereur et Roy. Paris, Testu et Co. 8°.

Gallée, J. H., Woordenboek van het Geldersch-Overijsselsch dialect. 's-Gravenhage, Martinus Nijhoff. 1895. 8°.

Kurth, Godefroid, De l'emploi officiel des langues dans les anciens Pays-Bas. Bruxelles, Societé belge de librairie 1898. 8°.

Jacobs, Jozef, De verouderde woor den bij Kiliaan. Gent, A. Siffer. 1899. 8°.

Meert, Hippoliet. Het voornaamwoord Du. Gent, A. Siffer. 1890. roy. 8°.

Defrécheux, Joseph, Vocabulaire de noms wallons d'animaux (Liége, Luxembourg, Namur, Brabant, Hainaut) avec leur équivalents latins, français et flamands. Liége, H. Vaillant-Carmanne. 8°.

Schlichtegroll, Nath., Talhofer. Een Beytrag zur Literatur der gerichtlichen Zweykaempfe im Mittelalter. München, Kunstanstalt bey der Feyertags-Schule, 8°. obl.

Heins, A., et Cadur, Edm., Cinquantenaire der chemins de fer belges. Cortége historique des moyens de transport. Bruxelles, vv. J. Rozez. 1886. 8°. obl.

B. Verliezen.

Hieronder vallen dit jaar te vermelden:

1°. de archivalia met machtiging van Uwe Excellentie, dd. 24 November 1903 N°. 3004 Afd. K.W., afgestaan aan den heer Algemeenen Rijksarchivaris en aan de heeren Rijksarchivarissen in de provinciën: Gelderland, Noord-Holland, Overijssel, Groningen,

Utrecht en Noord-Brabant en die door dezen in hunne respectieve jaarverslagen aan Uwe Excellentie onder de aanwinsten zullen vermeld worden.

2°. Een inkomsten-register van het voormalig collegiaal (thans kathedraal) kapittel van St. Paul te Luik van 1317 en volgende jaren op perkament in folio. (waarschijnlijk tijdens het Fransch Bestuur hierheen afgedwaald), krachtens machtiging van Uwe Excellentie, dd. 11 Juni 1904 N°. 1574 Afd. K.W., in ruil voor de archivalia van de abdij Kloosterrade, gelijk hiervoor onder de aanwinsten is vermeld, afgestaan aan het Bestuur van het bisdom Luik.

3°. de volgende archivalia en handschriften, krachtens machtiging van Uwe Excellentie, dd. 4 Mei 1903 N°. 1219. Afd. K.W., afgestaan aan het Gemeentebestuur van Maastricht, in ruil met de hiervoor onder de aanwinsten vermelde archivalia in handschriften. Tevens werden aan die gemeente boeken afgestaan, welke hier te vermelden te wijdloopig zou wezen.

1. Charters.

A. Origineelen.

I. 1516 Februari 11. Decreten van Keizer Karel V, bepalende, ten einde ingeslopen misbruiken tegen te gaan, op welke inwoners van Maastricht de Bisschop van Luik en op welke de Hertog van Brabant jurisdictie bezit, terwijl hij tevens al de vroegere akten, dienaangaande uitgevaardigd, bekrachtigt.

Orig. op perkament; met een afschrift op papier.

2. 1571 Februari 1. Verklaring van schepenen van den Vroenhof, dat ten overstaan van hen, de rentmeester van den H. Geest te Maastricht op de kinderen van Loy Vrancken, goederen onder Wilre gelegen liet uitwinnen.

Orig. op perkament.

3. 1587 Januari 8. Vernachtingsbrief door schepenen van den Vroenhof ten behoeve van Pieter Nelis, als rentmeester van de armentafel van den H. Geest van een huis met hoeve te Heukelom gelegen van Peter Meyers (wegens achterstallige renten).

Orig. op perkament.

B. Afschriften van Loyens, secretaris van den Hoogen-Raad te Mechelen.

4. 1284, Februari 3. Bevestigingsbrief door Jan IV, bisschop van Luik, en zijn kapittel, en door Jan I, hertog van Brabant, van het compromis (de oude caerte) door hunne gevolmachtigden gemaakt, nopens hunne respectieve rechten te Maastricht.

Afschrift op papier. In het Fransch.

5. 1442 Juni 5. Verklaring door den magistraat van Maastricht, inhoudende belofte zich te zullen onderwerpen aan al hetgeen de Hertog van Brabant en de Bisschop van Luik zullen bepalen en uitspreken in het geschil van de stad met het kapittel van St. Servaas.

Afschrift op papier.

6. 1537 Maart 20. Brief van herroeping door de regeering van Maastricht van de volmacht, welke zij aan eenige afgevaardigden gegeven had, die zij naar het Keizerlijk Kamergerecht had gezonden, wegens de inlijving der stad bij het Duitsche rijk, welke vastgesteld was op den Rijksdag van Augsburg in 1530.

Afschrift op papier.

7. 1537 Maart 29. Brief van herroeping door de regeering van Maastricht, ingevolge den brief van non-preiuditie van keizer Karel V, van al hetgeen door haar gedaan en vastgesteld is, ten gevolge van de inlijving harer stad bij het hertogdom van Brabant den 1 Juli 1530.

Afschrift op papier.

8. 1538 Juli 20. Verklaring van burgemeester en raden van Maastricht, dat zij ontvangen hebben de keizerlijke bevestiging van den brief van non-preiuditie van keizer Karel V, als hertog van Brabant.

Afschrift op papier.

9. 1524 Januari 10. Vidimus door den deken van O. L. Vrouwkapittel te Maastricht, Ricaldus van Pietersheim, van de volgende privilegiën aan de stad Maastricht verleend: *a.* 1229, April 25 door Hendrik, hertog van Brabant, *b.* 1230, November 26, door keizer Hendrik VII en *c.* 1347, September 23, door Jan III, hertog van Brabant.

10. 1542 Februari 1. Vidimus door Petrus de Dammis J. U. L, officiaal van Kamerrijk, van het charter van keizer Karel IV van 25 Juli 1349, bevestigend dat van keizer Frederik II van 2 September 1214, waarbij deze Maastricht met zijne onderhoorigheden in leen geeft aan den hertog van Brabant.

Afschrift op papier.

11. 1546 November. Overeenkomst tusschen keizer Karel V en den bisschop van Luik over beider jurisdictie op de burgers van Maastricht en de vreemdelingen die er zich metterwoon vestigen. Met goedkeuring en bevestiging door het kathedraal kapittel van Luik van 14 December 1546.

Afschrift op papier.

Later gevonden charters, bescheiden en registers.

1. 1403 Augustus 26. Bevestiging door den bisschop van Luik, Johan van Beieren, van het privilegie der stad Maastricht, ten opzichte der oorveden, welke alle vreemdelingen aldaar plegen te doen.

Afschrift op papier.

2. 1417 Mei 11. Charter van hertog Jan IV van Brabant, belovende, zoodra hij zijn 15e jaar zal hebben bereikt, de privilegiën en vrijheden der stad Maastricht te zullen bevestigen, bij gebreke waarvan de burgers ontslagen zullen zijn van de hulde en getrouwheid jegens hem.

Afschrift op papier.

3. 1418 September 15. Blijde inkomst te Maastricht van Johan van Walkenrade, bisschop van Luik, waarbij hij de vrijheden en privilegiën dier stad bevestigt.

Afschrift op papier.

4. 1480 Juni 7. Charter van Lodewijk van Bourbon, bisschop van Luik, waarbij de ingezetenen van Maastricht ontslagen worden van de betaling van zekere tollen, die op de Maas te Luik van schepen en koopmanschappen geheven worden.

Afschrift op papier.

5. 1529 September 27. Brief van „indempniteyt" van keizer Karel V, waarbij hij de ingezetenen van Maastricht in bescherming neemt tegen een proces van het Keizerlijk Kamergerecht.

Orig. op perkament.

6. 1538 Juli 12. Vidimus door Ricaldus de Petershem, deken van O. L. Vrouwekapittel te Maastricht, van het charter van non-preiuditie den 23 Maart 1536, door keizer Karel V aan de ingezetenen dier Stad verleend.

Afschrift op papier. Collectie Loyens.

7. 1539 Mei 31. Beschrijving der privilegiën en vrijheden der stad Maastricht door Cornelis van Berghe, bisschop van Luik.

Afschrift op papier.

8. 1540 April 29. Brief van keizer Karel V, waarbij hij, ter handhaving van zijn charter van non-preiuditie van 23 Maart 1536, de ingezetenen van Maastricht en hunne bezittingen in bescherming neemt tegen de erfgenamen van Daem Vrintz, die hen voor het Keizerlijk Kamergerecht willen vervolgen.

Orig. op perkament.

9. 1413 October 23. Vijfde artikel van het privilegie van 1413 October 23 door Antonius, hertog van Brabant, aan de stad verleend.

Afschrift op papier.

10. 1511. Toestemming door Erard de la Marck, bisschop van Luik, om de straatroovers, die de stad en de omstreken onveilig maken, te laten vatten en voor de beide gerechten te recht te laten staan.

Afschrift op papier.

11. 1672 September 23. Afgeloste schuldbrief eener som van 200 gulden ten laste der stad Maastricht.

Orig. op papier.

12. 1695 December 21. Afgeloste schuldbrief van een kapitaal van 2000 gulden ten laste der stad Maastricht.

Orig. op papier.

13. 1717 Maart. Obligatiebrief van 28238 gulden voor den graaf van Tilly, oppergeneraal der Staten-Generaal en gouverneur der stad 's Hertogenbosch, ten laste der stad Maastricht.

Op papier.

14. 1636. „Advies en materie van afquytinghe der geltrenten" van D. Meys.

Op papier.

15. 1642 Juni 20 en 1644 Augustus 26. Quitantie van Anna Catharina van der Leyen, weduwe van den Bongardt, aan den peymeester der stad Maastricht wegens betaalde rente van een kapitaal ten laste dier stad, behoorende aan het huis van der Heyden.

Afschrift op papier.

16. 17e eeuw. Lijst der renten ten laste der stad Maastricht. 2 Bladen fol.

17. 1710 September 2. Besluit van de Commissarissen-Deciceurs betreffende den legger der stadsrenten van Maastricht.

Afschrift op papier.

18. 1664 September 12. Register met afschriften van akten van opname van kapitalen ten behoeve der stad Maastricht. Fol.

19. 1560 Juni 4. Bevestigingsbrief van Robert van Berghen, bisschop van Luik, van den vrijdom van tolrecht aan de ingezetenen van Maastricht verleend, op de voorwaarden van het verdrag van 1560 Mei 13.

Afschrift op papier.

20. 1794—96. Register der passage- en licentgelden te Maastricht. Fol.

21. 1796 Januari. Register van ontvangst der passagegelden te Maastricht. Fol.

22. 1600. Lijst van den impost op alle uitgaande koopwaren uit de stad Maastricht.

Op papier.

23. 1616 Januari. Register van ontvangst der licenten te Maastricht. Kl. 4o.

24. 1616 December. Register van ontvangst der licenten te Maastricht. Kl. 4o.

25. 1666. Wijn- en brandewijnaccijns. Extracten uit het register van wijlen Robert Goddingen, „noopende d'accijsen" te Maastricht. Reg. Kl. 4°.

26. 1684—'89; 1691—'94; 1698—'99; 1701—1703; 1712—1714; 1716—1718; 1723—1734. Verpachtingen der stadsmiddelen te Maastricht. Fol.

27. 1565, 1571, 1601, 1660—1661. Lijsten der van stadswege verkochte wijnen te Maastricht.

Op papier.

28. 1681. „Opschrift van den brandewijn". Verso: „opschrift van den wijn" te Maastricht. Reg. Kl. 12°.

29. 1507—1509. Register der kleine middelen van Maastricht Fol.

30. 1747—1750. „Klein zegel boekje" van Maastricht. Reg. Kl. 4°.

31. 1712. „Memorie om op het payboek te stellen, volgens ordonnantie van de heeren Commissarissen" (te Maastricht).

Op papier.

32. 1538. Register van uitgaven van den peymeester (betaalmeester) der stad Maastricht.

(Fragment) Fol.

33. 1795. Lijst der ambachten der stad Maastricht.

Op papier.

34. 17e eeuw. Extracten uit de raadsverdragen (notulen) van Maastricht.

Op papier.

35. 1603—1605. Burgerboek van Maastricht. Fol.

36. 16e eeuw. Een blad uit een burgerboek van Maastricht. Fol.

37. 1715 October 15. Attest van den raad der stad Maastricht over het burgerschap van Sigismundis Weber en over zijne drie nagelaten kinderen.

Minuut op papier.

38. 17e eeuw. Attesten, paspoorten, verklaringen van huwelijk, geboorte, burgerschap, goed gedrag enz. door burgemeesters en gezworenen van Maastricht gegeven.

Minuten en kladden op papier.

39. 1692 October 6. Rekwest van Nicolaas Ghijsen, paymeestersklerk, aan den raad der stad te Maastricht om toezegging eener vergoeding.
Met resolutie daarop door den Gemeenteraad d.d 1692 October 6.

Afschrift op papier.

40. 1587. Rekwest aan den raad der stad Maastricht door den peymeestersklerk om vergoeding voor verleende diensten. Met beslissing daarop van 2 September.

Op papier.

41. 1602 September 2. Rekwest aan den raad der stad Maastricht door Mathijs Bechty over inkwartiering in zijn huis langs het Vrijthof door den fourier Antonii.

Met marginale apostille.
Op papier.

42. 1602 October 28. Rekwest van Mathijs Bechty aan den raad der stad Maastricht ter bekoming van betaling eener som gelds. Met lastgeving daartoe aan den peymeester.

Op papier.

43. 1761 September 7. Schrijven van die van Gronsfeld aan den raad der stad Maastricht over het verplegen van zekeren Gilissen, die aldaar krankzinnig was geworden.

Op papier.

44. 1698. Rekwest aan den raad der stad Maastricht door de bewoners van het uiteinde der Capucijnenstraat om dat gedeelte te laten „paveiën" (bestraten). Met marginale apostille d.d. 1698 Juli 28.

Op papier.

45. 1593. Schrijven van Andries Servaes te Brussel aan de regeering van Maastricht betreffende het aldaar in garnizoen leggen van de compagnie paarden van den heer d'Estèves.

Op papier.

46. 1793. Lijst der vreemdelingen op 12 Juni 1793 in de stad Maastricht ingekomen door de Wijkerpoort.

Op papier.

47. 1792/1793. „Lijst der jaarwedden van de schepenen, gezworen raden en peymeesters aangebracht ter griffie van den raad der stad Maastricht door den peymeester J. Thielens.

Op papier.

48. 1793-1794. Lijst der jaarwedden van de schepenen, gezworen raden en peymeesters, overgebracht ter griffie van den raad der stad Maastricht door den peymeester J. Collard.

Op papier.

49. 1620 Augustus 4. Onderzoek der Maasbrug van wege den raad der stad Maastricht gedaan.

Op papier.

50. 1794. Voorwaarden van aanbesteding van stadswege van het onderhoud der uurwerken van het nieuw en oud stadhuis, der Maasbrug en der St. Maartenskerk, alsmede van het klokkenspel van het nieuw stadhuis (gedeeltelijk) te Maastricht.

Op papier.

51. 1785 September 25. Afkondiging van het besluit door den raad der stad Maastricht over het venten en verkoopen van koopwaren. Kl. 4°.

Gedrukt.

52. 1793 Januari 29. Publicatie vanwege den raad der stad Maastricht, waarbij den ingezetenen verzocht wordt, binnen de drie dagen aan hunne respectieve wijkmeesters opgaaf te doen van de goederen in hunne huizen voorhanden.

Op papier.

53. 1793 Januari 21. Verbod vanwege den raad der stad Maastricht, om de kwartieren tegen hoogeren prijs te verhuren aan vreemden dan zulks het geval was met militairen, die, bij gebrek aan kwartieren, op last der verhuurders, elders zullen gehuisvest worden.

Op papier.

54. 1793 April 8. Publicatie vanwege de regeering der stad Maastricht, waarbij aan de heele en halve kroonstukken met

het borstbeeld van Lodewijk XVI cours in de stad gegeven wordt.

Op papier.

55. Laatst der XVIIIe eeuw. Een negental besluiten door den raad der stad Maastricht genomen, naar aanleiding van requisitiën door den geneesheer Maurer, den commandant der stad enz.

Op papier.

56. 1500. Register van inkomsten en uitgaven der armentafel van den H. Geest te Maastricht.

Fol. obl.

57. 1761-1763. Rekening van den rentmeester de Monix wegens het overschot competeerende den armen van de Roomsch-Catholieke religie, de armentafel van den H. Geest te Maastricht, afgehoord door de Luiksche Commissarissen-Deciseurs, 19 September 1764.

Met bijlagen. Fol. obl.

58. 1793-1794 en 1794-1795. Rekeninge van den rentmeeester van Brienen, wegens het overschot volgens slot van rekeninge van de jaren 1791 en 1793, competeerende den armen van de Roomsche Catolyke Religie der arme tafel van den grooten H. Geest binnen Maastricht.

Op papier.

59. 18e eeuw. Memorie van A. C. Hesselt van Dinter aan de regeering der stad Maastricht, naar aanleiding der vragen door den aannemer der stadsbleekerij, om meer betaling voor elk paar gewasschen lakens en per bataillon te worden betaald.

Op papier.

60. 1822 (?). Redenen en motieven van eenige veranderingen en bijvoegingen welke de commissie van overziening van het stedelijk reglement, bij besluit van Zijne Maj. van den 13 December 1821 N°. 6 benoemd, nodig geoordeeld heeft te moeten voorstellen.

Op papier.

61. 1839. Afkondiging der opheffing van den staat van beleg der stad Maastricht.

62. 1544 September 29. Schepenbrief van Aken, waarbij de erfgenamen aan Dyonisius Vrients kwijting geven van hunne pretentiën ten bate der stad Maastricht.

Op papier.

2. Registers.

1. Burgerboek 1436—1481. Reg. in fol.
2. Id. 1546—1766. „ „ „
3. Burgerboek 1621—1687. „ „ „
4. Id. 1689—1759. „ „ „
5. Id. 1760—1794. „ „ „
6. Id. 1766—1795. „ „ „

7. Eene alphabetische lijst van burgers. Uit de burgerboeken getrokken. Fol. (Modern.)

8. Rekeningenboek van den peymeester 1399-1400. Reg. in fol.

9. Verdragen van den raad der stad, houdende bevelen tot betaling van wege de stad voor ten haren dienste gedane uitgaven 1530 Nov., 1538 3 December. Reg. in fol.

10. Rekening der stad XVIe eeuw. Reg. in fol.

11. Register der ontvangsten van den peymeester Johan van Aken, 1606, 1 October—1607, 20 September. Reg. in fol.

12. Rentenboek der stad Maastricht, 1665. Reg. in fol.

13. Rekening van den peymeester Lucas Rosmeer, 1626. Reg. in fol.

14. Rekening van den peymeester Jacob Matthie, 1646/1647. Reg. in fol.

15. Rekening van den peymeester Gerlacus Tartmans, 1683. Reg. in fol.

16. Uitgaven van den peymeester, 1692-1693. Reg. kl. fol.

17. Uitgaven der stad, 1703—1705. Reg. in fol.

18. Journal der ontvangst en uitgaaf van den Luikschen paymeester J. F. Philippus voor den jare 1778 fini 1779. Reg. in fol.

19. Register der accijnzen (firmiteyten), 1468—1488. Reg. in fol.

20. Register der firmyteyten, 1494. Reg. in 4°.

21. Register der firmiteyten, 1510—1535. Reg. in 4°.

22. Register der firmiteiten, 1536—1564. Reg. in 4°.

23. Register der firmiteiten, 1565—1591. Reg. in 4°.

24. Register der firmiteiten, 1591—1622. Reg. in 4°.

25. Register der firmiteiten, 1600—1601. Reg. in fol.

26. Register der firmiteiten, 1640/1651; daarachter verpachtingen van de kleine tollen in 1649, 1655, 1658, 1661, door elkaar. Reg. kl. fol.

27. Rekeninge van de kleine firmiteiten, 1733. Reg. Kl. 4°.

28. Id. Id. 1733-1734. Reg. Kl. 4°.

29. Id. Id. 1734-1735. Reg. Kl. 4°.

30. Register van den wijnaccijns 1525—1544. Reg. in 4°.

31. Id. 1554—1561. Reg. in 4°.

31*a*. Lijsten van den wijnaccijns-Lijst der 1° en 7e week, door den peymeester Frans Munix, 1595 Aug. 28—October 9.

Lijst der 10e—13e week van den vierden grooten wijnaccijns, door den peymeester Laurens Grooteclaes van 1595, Juli 4—Augustus 21. 6 Vellen 4°.

32. Register van den wijnaccijns, 1663—1717. Reg. in fol.

33. Register van den wijnaccijns, 1665—1666. Reg. Kl. fol.

34. Register van den wijnaccijns, 1666. Reg. Kl. fol.

35. Register van den brandewijnaccijns, 1665—1666. Reg. Kl. fol.

36. Register van den bieraccijns, 1544—1557. Reg. 4°.

37. Register van den bieraccijns of moutwagen, 1605—1606. Reg. Kl. fol.

38. Register van den bieraccijns of moutwagen, 1606—1607 Reg. in fol.

39. Register van den moutwagen, 1611—1614. Reg. Kl. fol.

40. Register van den moutwagen, 1611—1619. Reg. Kl. fol.

41. Register van den moutaccijns, 1614—1618. Reg. Kl. fol.

42. Register van den moutaccijns, 1618—1619. Reg. in fol.

43. Inkomsten en uitgaven van den moutwagen, 1649—1650. Reg. Kl. fol.

44. Register van het maalgeld der stadmolen, 1535—1569. Reg. kl. fol.

45. Extracten uit de raadsverdragen betreffende het verpachten enz. der firmiteiten en andere belastingen, 1536—1566.

46. Ordonnantiën van het verpachten van de accijnzen der stad, 1765—1766. (Gedeelte van een reg. in fol.)

47. Register ofte schultboeck van alles wat op ordre van den Ed. Achtb. Raad als andersints, ten dienste van het guarnisoen dezer stad geduyrende derselver belegeringe tot laste van de Ed. Mog. Rade van State is gelevert, gefurneert ende verdient, 1748. Reg. Kl. fol.

48. Register getiteld: Livre de Cassa pour la ferme des impots, que messieurs magis. Moreau et consors ont repris dans cette ville de Maestricht à commencer le... 1697–1706, 1714—15. Reg. in fol.

49. Licenten op de Maas, 1616 April. Reg. Kl. 4°.

50. Id. 1616 September. Reg. Kl. 4°.

51. Verpachting van het waterlicent, 1646—1647. Copie op papier.

52. Agendaboekje van den stadssecretaris, 1758—1763. Klein register in 4°.

53. Raadsappointementen etc. beginnende met 1 Januari 1765—einde 1772. Klein register 4°.

54. Register der nieuwe renten 1673—1708.

55. Register der imposten van den uitvoer van granen, 1583—1592. Reg. Kl. fol.

56. Lijst der stadsgebouwen en terreinen, 1793. Fol.

57. Lijst der huizen en inwoners der stad met betrekking tot inkwartiering van soldaten of andere diensten (?) 1601—1602. Reg. in fol.

58. Lijst der St. Joriswijk, namen der inwoners, (± 1748).

59. Lijst der St. Joriswijk „designeerende de huysen, het getal en de groote der camers met de qualiteit der heeren officiers en stallinge welcke sigh actuelyck daerinne bevinden"... (± 1748). Fol.

60. Ordonnantiën van den eed door de 6 vendelen burgers betreffende de wacht af te leggen in handen van den gouverneur en den magistraat der stad, 1591. Fol.

61. Lijst der „gecommandeerde boters" door de wijkmeesters van Wyck. Fol.

62. Schattinglijst der schade door de bewoners van Maastricht geleden tijdens het beleg hunner stad in 1407 en 1408.

63. Loterijboek van eene loterij van stadswege gehouden, 1526. Reg. 4°.

64. Lijst der deelnemers aan bovengenoemde loterij, 1526.

65. Register getiteld: Lijste der bedelaars volgens de nombers der medailles uitgegeven ende gerenoveert den 20 januari 1758. Fol.

66. Lijst der afwezige burgers in 1795. Afschrift. Fol.

67. Rekeninge van de absenties 1792—1793 van burgers. 2 Bladz. fol.

68. Rekwest aan den Raad van Maastricht over het behoorlijk of niet plaatsen eener pomp tusschen de huizen „den griffoen" en „de goudtmeulen" in de Kleine staat, 1715, fol.

69. Register der inkomsten en uitgaven van het St. Catharina- en het St. Nicolaasgasthuis, 1652—1682. Reg. in fol.

70. Verpachting door de provisoren en de rentmeesters dier gasthuizen van een stuk land van 10 groote roeden op de Capucijnenstraat gelegen. 1717 Maart 22.

Op papier, fol.

71. Register der inkomsten en uitgaven van het St. Catharina- en van het St. Nicolaasgasthuis, 1652—1682. Reg. in fol.

72. Register der inkomsten en uitgaven van het St. Catharina- en van het St. Nicolaasgasthuis, 1693—1705. Reg. in fol.

73. Register der erfpachten van het St. Catharinagasthuis, 1705—1720. Reg. in fol.

74. Register der pachten van de armentafel van den H. Geest, 1566. Reg. kl. 4°.

75. Register der pachten van de armentafel van den H. Geest, 1568. Reg. kl. 4°.

76. Register van de pachten van de armentafel van den H. Geest, 1571. Reg. kl. 4°.

77. Register getiteld: Dyt syn allsullicke personen als ick Peter Guetens, Peteren Stas, den jongen als rentmeester der

taffelen des Heilgengeist overgaf voer falten ende dat van den jaer 1557, '58, '59, '60 ende '61 yncluis, toubehorende der taffelen des heilgengeist binnen Mastricht. Reg. fol.

78. Bevestiging door koning Philips II, op verzoek van Peter Stas, van diens benoeming tot rentmeester van de Armentafel van den H. Geest door den raad van Maastricht, 1560 October 18. Afschrift op papier.

79. Stuk van een lijst van de landerijen welke de Armentafel van den H. Geest heeft liggen onder Breust. 1 Bld. fol.

80. Quitantie aan de armentafel van den H. Geest gegeven door den collecteur der service gelden te Eysden, 1628 Augustus 4.

81. „Generale inventaris van den munimenten en de stucken der privilegiën van der goeder stadt Maastricht", opgemaakt in 1604. Fol. op papier (perkamenten omslag).

82. Inventaris der privilegiën der stad. Fol. op papier (de eerste bladzijden ontbreken).

83. *a.* Liste des ecclésiastiques français réfugiés à Maestricht, d'après la vérification qui en a été faite le 16 février et jours suivants de l'an 1793, conformément aux intentions de son Altesse sénérissime Monseigneur le prince de Hesse. — *b.* Modern afschrift van een gedeelte dezer lijst. Fol.

84. Inhoudstafel op de raadsnotulen der stad Maastricht. S—Z. 1 Dl. fol.

85. Index op de resolutiën van de Ho. Mo. Heeren der Staten-Generael rakende Maastricht. Fol.

86. Deductie, rakende de betaling der servitiën ende lasten, daertoe specteerende binnen de stadt Maastricht en hoe de Edel Mogende Heeren Raden van State der Vereenigde Nederl. daarin sedert de reductie derselver stadt hebben geconcurreert. Gedrukt. Fol.

87. Besteck ende conditiën van alle stadtsgebouwen, die tot stadts onderhoudinge staen beginnende met den 15 October 1729, fini 1735. Gedrukt. Fol.

88. Conditiën waarop aanbesteed zal worden het onderhoud van stadts fournitures, in de barakken en stallingen, 1777 November 1—1789, October 31. Gedrukt. Fol.

89. Pakket met gedrukte ordonnantiën en afkondigingen van wege den raad der gemeente Maastricht: 1672, 1685, na 1750, 1756, 1776 en 1795. Folio.

90. „Rekeninge van de cleine firmiteyten" (zoutaccyns, gesoute visch, cremerie, den aldemarret, uytsneet van laaken, houttol) 1737 Maart 22, 23, 25. Reg. kl. 4°.

91. Id. Id. Id. 1738 Maart 6, 7, 8. Reg. kl. 4°.

92. Id. Id. Id. 1739 Febr. 27, 28 en Maart 3. Reg. kl. 4°.

93. Zegelboek, 1735—1738. Reg. kl. 4°.

94. Zegelboek, 1750—1754. Reg. kl. 4°.

95. „ 1757—1760. Reg. kl. 4°.

96. Registertje waarin: conterlairinge van den wijn-accis van den jaer 1665 fini 1666. — In fine: controleering van den brandewijn.

97. Een register getiteld: Fortificatiën aengaende, inhoudende dye sommen dyen aengaende vuytgegeven. Item hiernae volgen allen alsullixs vuytgheven als by die paymeestere deser stat betaelt is totter aengehaenenen fortificatiën ronsommen deser stadt ende dat vuyt beveel beyden onsen genedigen Heeren. Reg. fol.

98. „Rekeninge Christiaen Lenssen Peymeester deser stadt Maestricht daertoe vercoeren ende gevidimeert bij de Eerw. Heeren Commissarissen van beide onsen G. Heeren Princen op den sesden Septembris anno sesthienhondert ende sesse ende is dese Rekeninge beginnende anno sesthienhondert ende seven van St. Remeys dach aen tot wederom S. Remeys dach anno sesthienhondert ende acht. 1607/1608. Reg. in fol.

II. Manuscripten van historischen, godgeleerden ascetischen aard enz.

1. Kroniek van Maastricht van 998—1794. Ms. fol.

2. Id. Id. van 75 na Chr.—1862. 12°.

3. Id. Id. van haren oorsprong tot 1862. 4°.

4. Id. Id. van 11 n. Chr.—1758. Kl. 4°.

5. Id. Id. van v. Chr.—1762. Kl. 4°.

6. Id. Id. van 1578--1762. Kl. 4°.

7. Id. Id. van 1236—1699. 4 blz. fol.

8. Capitulatie van Maastricht van 1673. Afschrift op papier.

9. Hesselt van Dinter, Register getiteld: Journal du Siége de Maestricht en 1748, écrit par un officier Hollandois, emploié auprès de la garnison durant le siége. Fol.

10. Journal van de belegering van Maastricht, 1748. 4°.

11. Belegering van Maastricht door de Franschen 1793-1794 (van van Sprengler). Modern afschrift. Fol.

12. Geschiedenis van het begin en den voortgangh der stad Maastricht. Reg. kl. 4°.

13. Beschrijvinge van een verraad hetwelk geschied is in de stad van Maastricht in het jaar 1638. 4°.

14. Verhaal van het verraad van Maastricht in 1638, 5 bldz. Fol.

15. Maastricht. Historische aanteekeningen enz. Reg. in fol. Met perkamenten omslag.

16. Historische aanteekeningen over Maastricht in het Fransch. Fol.

17. Naedere preuve en elucidatie aengaende de eerste vergrooting der stad. 8 Bldz. fol.

18. Eenige aanteekeningen over Maastricht. 2 Bldz. fol.

19. Aenvanck der Geusen, omtrent en binnen Maastricht, anno 1566. Fol.

20. Aanteekeningen op de geschiedenis der stad Maastricht. 1746—1748. Fol.

21. Maastricht. Militaire jaarboeken. Hoofdstuk 1 en 2. 2 dln. fol.

22. Fragment-kronijk van het Bisdom Luik en Tongeren, van den aanvang af tot Stephanus van Salm den 38en Bisschop, 15e eeuw. Fol.

23. Het leven van den H. Servatius den X Bisschop van Tongeren en 1e Prelaat en Patroon van de stad van Maastricht... . . . 18e eeuw. Fol.

24. Epistel- en evangelieboek. „Dit is een boexken van heiligen spraeken ende leringen" etc. Hier beghint dat spieghel der gheloven. 15—16e eeuw. Fol.

25. Meditatieboek, 17e of 18e eeuw. 4°.

26. Hier volgen sommighe collatiën op het boeck der Sanghen cantica canticorum die ons gepreeckt heeft den Eerwerdighen Pater Fr. Balthasar van der Heyden, 16e eeuw. Fol.

27. Getijdenboek op perkament, 14e eeuw. Kl 4°. met fraaie platen.

28. Handschrift beginnende met de woorden: „Hier beghynnen XVIII punten van den lyden ons Heren Jhesu Cristi", 16e eeuw. 12°.

29. Boek met „missen ende vesperen van sommyghe heylige dagen", 16e eeuw. 12°.

30. Handschrift handelende: 1°. Over de broederschap van het H. Sacrament in het bisdom Luik, 2°. over de broederschap der H.H. Harten van Jezus en Maria bij de Paters Jezuïeten te Maastricht; 3°. over de broederschap van den goeden dood in voornoemde kerk, 18e eeuw. 12°.

31. Carlier, Egidius S. J., Kruis van diamanten off onweerdelycken schat gesocht en gevonden in 't christelyck lyden" 17e eeuw. 12o.

32. Gebedenboekje op perkament, 18e eeuw. 12o.

33. Gebedenboekje, 16e eeuw. 12o.

34. Gebedenboekje, 18e eeuw. 12o.

35. Gebeden in het Latijn en Grieksch, 17e eeuw. (?) 4o.

36. Theologische verhandelingen, 18e eeuw. 12o.

37. Rechtswetenschap, Fransch en Latijn, 17e eeuw. Fol.

38. De re physica et metaphysica, 17e eeuw. Fol.

39. Minckelers. Tractatus de Ethica dictatus a venerabili viro domino domino Minckeleers, professore nostro secundario in Falcone, 1778. Lovanii apud P. Denique. 4o.

40. R. Flut, alias de Fluctibus, Kunst der Geomancie in vier Bücher getheilet. Ms. 12o.

41. Essai sur les révolutions survenues à la ville de Maestricht. Modern. Fol.

42. Wijken, gebouwen, huizen en nummers van Maastricht. 19e Eeuw. Fol.

43. Afschriften van opstellen over de geschiedenis van Maastricht, verschenen in Annuaire du Limbourg. 1825—1831, door Ph. van Gulpen, 12o.

44. Notes sur le statuaire Maestrichtois Matthieu Kessels par Michel Smiets; met teekeningen. 4o.

45. Antoine Lipkens de Maestricht. Levensbeschrijving. Fol.

46. Monument voor wijlen den heer Motké, opgericht te Thorn in 1874. Fol.

47. Récit des événements qui me sont survenus pendant ma vie, depuis l'âge de six ans inclus (nonante années) par le baron L. Ph. M. J. de Goër. 4o.

48. Lijkrede op Angelus d'Ongnyes, bisschop van Roermond. (Modern afschrift). 4°.

49. Chronica-Sacra, redemptoris Jesu passio chronicis exarata. Fol.

50. Duquène (de Maestricht), Voyage du Rhin — Le nouveau guide du Rhin. 1850. Fol.

51. Latijnsche brieven van Frans Corneli van Rimburg, 19e eeuw. 4°.

52. Handschrift getiteld: Des hypothèques et privilèges pour l'avenir, 18e eeuw. 4°.

53. Over den invloed der teekenen van den dierenriem op het leven van den mensch, 16e eeuw. Fol.

54. Receptenboek voor paarden en vee. 12°.

55. Receptenboek.

56. Kookboek van de familie de Limpens te Doenrade, 18e eeuw. 4°.

57. Kunst om letters te vormen. Voorin: eenige recepten, 18e eeuw. 4°.

58. Vie du maréchal de Löwendal par le marquis de Sinetty. Modern afschrift. 4°.

59. L'art de broyer les couleurs à l'image des peintres, 17e siècle. 4°.

60. Industrie des tresses en paille dite industrie de Glons par J. N. Defroidmond. 4°.

61. Wereld-Chroniek van 1886 Januari tot 1890 Juni 28. 4°.

62. Cursus der algemeene geschiedenis. Modern. Fol.

63. Verslag der commissie voor de slechting der vestingterreinen, 1867. Fol.

64. Portefeuille met handschriften van Michel Smiets, pastoor te Oud-Valkenburg.

65. Weustenraedt, Th., Gedichten (Eigen handschrift). 8°.

VII. *Uitslag der pogingen om afschrift te verkrijgen van belangrijke onuitgegeven bescheiden voor het hoofdarchief in de provincie van gewicht en berustende in andere binnen- of buitenlandsche archieven.*

Onder dit opzicht valt dit jaar niets bizonders te vermelden.

VIII. *Gebruik gemaakt van het archief en inlichtingen verstrekt aan autoriteiten en particulieren.*

Van dit Rijksarchief werd gebruik gemaakt door de volgende beambten en particulieren, die wij naar tijdsorde vermelden en wel eerst hen, die schriftelijk inlichtingen vroegen en daarna die persoonlijk in ons archief opzoekingen verrichtten.

Schriftelijke inlichtingen:

de heer Jhr. Mr. Th. van Riemsdijk, Algemeen Rijksarchivaris te 's-Gravenhage, verkreeg inlichtingen over het archief van het huis Blitterswijk;

de heer Dr. P. J. H. Cuypers, Rijks-architect te Roermond, verkreeg opgave en teekening van het wapen der familie le Bron de Vexela en inlichtingen over de geschiedenis van de St. Servaaskerk te Maastricht;

de heer Constant van Erpecum te 's-Gravenhage, aangaande de geschiedenis der heerlijkheid Groote-Brogel (in Belgisch Limburg);

de Zeer Eerw. heer J. G. H. Menten, pastoor van St. Mathias alhier, over den toestand van Maastricht tijdens de Romeinsche periode;

de heer J. J. van Nieuwkerken, architect te-'s-Gravenhage, verkreeg inlichtingen over de geschiedenis der abdijkerk te Thorn in verband met de groote kerk te St. Geertruidenberg en van deze kerk zelve, waarin een kapittel heeft bestaan, dat afhing van de abdis te Thorn;

de heer Dr. W. A. F. Bannier verkreeg inlichtingen over de gedeelten der provincie Ned. Limburg, die deel hebben uitgemaakt van het *oude* hertogdom Limburg en den politieken toestand van Ned. Limburg voor 1794;

de heer J. B. Stockmans, archivaris te Moorsel (prov. Antwerpen) over Hendric de Witt gehuwd met Maria Ploemen;

de heer Dr. A. Erens, burgemeester van Valkenberg, over het nieuw aan te vragen wapen en den naam dezer gemeente;

het Gemeentebestuur van Heerlen over het wijzigen van het wapen dezer gemeente;

de heer Vicomte Baudouin de Jonghe te Brussel over de heerlijkheid St. Pieter nabij Maastricht;

de heer Jhr. A. A. M. van der Does de Willebois, notaris te 's-Hertogenbosch, verkreeg inlichtingen over een wapen van den commandeur der commanderiën Gruitrode en Vucht, Duitsche Orde, Jan van Eynatten van Opsinnich, voorkomende in den gevelsteen van het maagdenhuis van Hester van Grinsven, te 's-Hertogenbosch, alsmede over bronnen der genealogie Schuyl van Walhorn (die hetzelfde wapen voert als van Eynatten, maar in andere kleuren);

de heer G. Peters, burgemeester van Bergen, over het wapen zijner gemeente;

de heer Jhr. Mr. W. H. Hoefft verkreeg afschrift eener akte uit de 16e eeuw, waaruit blijkt, dat Johan Hoeufft en Catharina van Wessem echtelieden zijn;

de heer J. A. P. Kymmel te Assen over Carel Huyn van Amstenrade;

de heer M. H. H. Michels, oud-archivaris der gemeente Venlo, over den magistraat en de geestelijkheid van Venlo in 1651;

de heer F. M. Roest van Limburg verkreeg opgave van charters en bescheiden betreffende de oude Nassausche vorsten in Limburg en berustende in dit Rijksarchiefdepôt;

de heer E. Gelin, professor aan het college van St. Quirinus te Hoei, over kloosters der Conceptionisten in Limburg (te Weert);

de heer Dr. Kaspar Keller te Keulen verkreeg afschrift eener oorkonde van het stift Susteren d.d. 1348 Mei 6;

de heer Burgemeester van Roermond verkreeg inlichting, dat Margareta, dochter van Jan van Wittem, gehuwd met Hendrik

graaf van den Bergh, stadhouder van het Spaansch Overkwartier, in de Minderbroederskerk te Roermond begraven ligt;

de heer Dr. Karl Sohr te Praag over de begraafplaats van den gouverneur van Maastricht Karel Florintijn, Rijngraaf van Salm in de voormalige Jezuïeten-kerk te Maastricht (ten tijde dat hij er begraven werd in gebruik bij de Waalsche gemeente onder den naam van Crève-coeur);

de Zeer Eerwaarde heer P. G Verheggen, professor aan het Groot-Seminarie te Roermond, verkreeg inlichtingen over de wapens van Werner van Swalmen, stichter der Roermondsche Karthuis, van de Karthuizer orde en over de afbeeldingen van Dionysius den Karthuizer, die aldaar leefde en stierf;

de heer J. de Cannart de Hamale, colonel der garde civique te Mons, over de familie de Bentzenrade en meer bepaald over Anna van Bentzenrade, echtgenoote van Mathys Cannart;

de heer D. G. van Epen, genealoog te 's-Gravenhage, over het huwelijks-contract van Agatha de Merode met Karel van Berlo en de daarin voorkomende personen;

de heer R. Maas, inspecteur van het lager onderwijs te Roeselaere, in België, verkreeg afschrift der akte van 1365 Mei 29, waarbij schenkingen aan de kerk van Thorn door Margareta van Heinsberg gemaakt worden;

de Zeer Eerw. heer M. J. Janssen, pastoor te Meerlo (L.), verkreeg inlichtingen over de laatst regeerende vorsten van Hessen-Rheinfels-Rothenburg en andere personen dier familie, o. a. eene dekanes en eene kanonikes van het stift Thorn (eerstgenoemde ook abdis te Susteren);

de heer Pol de Mont, professor en conservator van het museum van schoone kunsten te Antwerpen, over oude schilderijen, miniaturen en enluminures van handschriften te Maastricht en omstreken;

de Zeer Eerw. heer H. Hansen te Rimburg over de beteekenis van het woord „werfschellingh";

de Zeer Eerw. heer G. Hoester, pastoor te Slenaken, verkreeg afschriften in extract uit de registers van het voormalig

klooster Hoog-Cruts betreffende het grondgebied waar dat gelegen was (te Slenaken en Noorbeek).

Persoonlijk hebben van dit archief gebruik gemaakt:

de Wel Eerwaarde heer F. J. Breidfeldt, kapellaan van St. Maarten, die nasporingen deed in het archief van het voormalig Witte Vrouwenklooster over de vereering van een kruisbeeld, vroeger in de kerk van dat klooster, thans in de St. Maartenskerk alhier;

de Zeer Eerw. heer Edm. van Wintershoven, pastoor te Emael, en de heer Jacq. Geelen, commies ter gemeente-secretarie, bezochten meermalen het archief voor heraldische en genealogische doeleinden;

de Zeer Eerwaarde heer M. Rutten, rector van het R.-K. Weeshuis alhier, bezocht meermalen het archief voor historische en oudheidkundige doeleinden;

de Zeer Eerwaarde Paters J. J. M. Harte en Mertens, Redemptoristen te Wittem, wonnen inlichtingen in over den ouden toestand van hun klooster (vroeger een Capucynen-convent) aldaar en verkregen afschriften van hierop betrekking hebbende akten;

de heer Mr. Arthur Wynans alhier deed onderzoekingen naar den „Heeshof" te Slenaken;

de heer E. de Witt te Antwerpen en J. B. Stockmans, archivaris te Moorsel bij Antwerpen voornoemd, deden nasporingen betrekkelijk de familie de Witt;

de heer Jhr. Mr. G. M. R. Testa, rechter in de arrondissementsrechtbank alhier, bezocht meermalen dit archief en won inlichtingen in over de geschiedenis van Maastricht in de middeleeuwen.

Genealogische onderzoekingen geschiedden er nog zeer vele, maar worden niet door mij vermeld, tenzij mij iets omtrent een wetenschappelijke strekking is gebleken.

Verder werden aan den ZeerEerw. ZGeleerden heer W. Goossens, leeraar te Rolduc, met machtiging van Uwe Exellentie, ter leen verstrekt de atlas met kaarten van Jacob van Deventer, carto-

graaf van Karel V en Philips II; aan den ZeerEerwaarden heer J. Paquay te Eelen (Belg. Limb.) het statutenboek van het kapittel van O. L. Vrouwe te Tongeren, terwijl ten behoeve van dezen laatste de heer Algemeene Rijksarchivaris te 's-Gravenhage successievelijk in dit Rijksarchief deponeerde de collectie charters van voornoemd kapittel, berustende in het Algemeen Rijksarchief, en de heer Rijksarchivaris van Friesland vier charters uit het Rijksarchief en twee boeken uit de Provinciale bibliotheek aldaar, ten behoeve van den WelEerwaarden heer S. Drost, Kruisheer te Maeseyck.

IV. *Uitslag der bemoeiïngen met gemeente-, waterschaps- en andere archieven.*

Onder dit opzicht is dit jaar niets bizonders te vermelden.

De Rijksarchivaris in Limburg

A. J. A. FLAMENT.

Maastricht, 28 Juni 1905.

Bijlage.

REGESTEN EN INVENTARIS

DER

archivalia van collegiën, ambtenaren, heeren en heerlijkheden, kapittels en kloosters in Limburg,

ZICH BEVINDEND IN HET

„Kon. Preuss. Staatsarchiv"

TE

DUSSELDORF. (1)

(1) De inventaris der archivalia van de Duitsche orde, balie Biessen, werd in 1878 April door den voorm. Staatsarchivaris Dr. Harless aan het toenmalig Prov. Archief in Limburg toegezonden. Van deze archivalia kan hier geen melding geschieden.

N B De cijfers tusschen haakjes duiden de origineele charters aan, de overige de afschriften in de cartularia. (Zie Akten.)

1. St. PETERS-STIFT SITTARD.

1. 1306 Juni 8.
Vor den Schöffen von Sittard bekennt Heinrich gen. Pickel dem Arnold gen. Rikarth. zu 9 Groschen von Tournay Erbzins auf seinem Hause gelegen in der Umgebung des Marktes obligirt zu sein.
Datum anno domini Millesssimo CCCo. Trecentesimo sexto, octavo mensis Junii.

2. 1312 Mai 25.
Von dem Richter und den Schöffen von Sittard bekennt Heinrich gen. Surnegher vom Kanonich und Scholaster zu St. Peter in Sittard, Johann von Bachoven, ein halbes Haus und Hofstatt mit Zubehör in Erbpacht genommen zu haben.
Datum anno a Nativitate Domini Mo.CCCmo xcimo Secundo In die beati Urbani Episcopi.

3. 1313 Jan. 7.
Vor den Schöffen von Sittard bekennt Gobbelin, Sohn des Gijso, einst Hoysen gen. von Dechanten und Kapitel von St. Peter, eine Sille Acker gelegen in Bavelt hinter seinem Hofe um jährl 3. Sol. brab. Denare in Erbpacht genommen zu haben.
Datum anno Domini Millesimo Trecentesimo Tertio decimo in crastina epiphanie Domini.

4. 1318 Jan. 14 (sic, lees Oct. 2).
Vor den Sittarder Schöffen bekennt Hermann von Echt dem Petersstift zu einer Rente von 12 Sol. brab. Den. auf seinem Hause auszerhalb der Befestigung von Sittard auf dem Wege nach Limburg (Limbricht) gelegen, obligirt zu sein.
Datum anno domini Millesimo Trecentesimo Decimo octavo. In crastino beati Remigii.

5. 1319 April 1.
Vor den Sittarder Schöffen bekennt Hermann gen. In der Halle dem Petersstift zu einer Rente von 6 Sol brab. auf seinem Haus und Garten in der Schuhgasse obligirt zu sein.
Datum anno domini Millesimo CCCmo decimo nono primo die mensis Aprilis.

6. 1320 Juni 25.
Vor den Sittarder Schöffen bekennt Arnold von Heyden, ihr Mitschöffe, dem Wilhelm gen. Berken 3 Sillen Acker bei Heide gelegen um jahrlich 3 Denare und 3 Malter Roggen in Erbpacht gegeben zu haben.
Datum anno domini Millesimo CCC vicesimo. In crastino beati Johannis baptiste.

7. 1321 April 25 (sic., lees 26).
Vor dem Sittarder Schöffengericht bekennt Heinrich gen. Gybell dem Godfried von Coten zu einer Rente von 4 Malter Roggen aus allen gegenwärtigen und zükünftigen Besitzungen obligirt zu sein.
Datum anno domini millesimo CCC.o. vicesimo primo. In crastino Marci evangeliste.

8. 1322 Febr. 23.
Vor dem Sittarder Schöffengericht bekennt Wilhelm Schwiegersohn Verkens von Heide dem Arnold von Heide zu einer Rente von 12 brab. Denaren, auf seinem Haus und Hof mit einer Sille Lands in Heide obligirt zu sein.
Datum anno millesimo trecentesimo vicesimo secundo. In vigilia beati Mathie apostoli.

9—10. 1323 gegen Juli 1.
Vor dem Sittarder Schöffengericht bekennt Adelheid Faber dem Peter gen. Slycke zu 2 Sol. Rente auf ihrem Hause in Ophoven obligirt zu sein.
Datum anno domini millesimo trecentesimo vicesimo tertio circa principium Julii.

11. 1323 Sept. 1 (sic, lees 2).
Vor den Sittarder Schöffen bekennt Arnold Nuyss dem Dietrich von Berg zu einer Rente von 8 Sol. und 4 Denaren, brab. auf 3 Bonner Allodialgut verpflichtet zu sein.
Datum anno domini millesimo trecentesimo vicesimo tercio in crastino beati Egidii abbatis.

12. (1) 1323 Okt. 29.

Die Aebtissin Elisabeth vom Kloster Süstern bekundet, dasz Heinrich von Langenrode dem Kantor an der St. Peterskirche in Sittard, Otto von Havert, den Brüdern Theodor und Wynkin von Berg, zum Zweck von Stiftingen in jener Kirche eine Rente von 3 brab. Mark aus einem Hause met 12 Bonner Land zu Langenrode für einem gewisse Summe verschrieben habe.

Datum anno domini millesimo CCCmo vicesimo tertio. In crastino beatorum Symonis et jude apostolorum.

13. (2) 1324 März 26.

Das Kapitel der Kirche zu Wassemberg beurkundet, dasz Katharina Tochter Arnold's gen. van Mecheln dem Kapitel von St. Georg (in Havert) eine Rente van 12 brab. Mark stehend auf 6 Bonner Land (ebendaselbst) verschrieben hat.

Zeugen: Gerhard, Vicarius perpetuus.
Heinrich von Baytzvelt, Schultheisz von Havert.
Johannes von Streuper
Hermann von Streuper
Albert
Symon
Winand von Havert
} Schöffen von Havert.

Datum anno domini millesimo trecentesimo vicesimo quarto in crastino annunciationis beate Marie Virginis Amen.

14. 1325 März 17.

Der Richter, Schöffen und Burgemeister der Stadt Sittard veräuszern aus Geldnot an Dietrich gen. Ruynen einen Acker gelegen zwischen dem Rand der Weinberge und dem Stadtgraben.

Datum anno domini millesimo trecentesimo vicesimo quinto dominica qua cantatur letare Jherusalem.

15. 1326 März 2.

Der Richter, Schöffen und Burgemeister von Sitterd übertragen dem Dietrich Reymann einen Acker mit der Verpflichtung jährlich 2 Quart Wein an die Peterskirche zu entrichten.

Datum anno domini millesimo trecentesimo vicesimo quinto dominica qua cantatur letare Jerusalem.

16. 1326 Dez. 12.

Vor dem Richter und den Schöffen von Sittard bekennt Gobbelin Wolf dem Petersstift zu einer Rente von 6 Sol. brab.

Den. auf seinem Haus am Markt neben dem Theater in Sittard obligirt zu sein.

Datum anno domini millesimo trecentesimo vicesimo sexto feria sexta ante festum beate lucie virginis. Der Dechant und das Kapitel von St. Peter bekunden ihrerseits die vorstehende Obligation.

17. 1327 März 3.

Vor den Schöffengericht zu Sittard bekennt Waldanus Lombardus zu Gunsten des Dechanten Matthias von St. Peter auf 6 Bonner Acker verzichtet zu haben.

Datum anno domini millesimo CCCo. vicesimo septimo feria tertia post dominicam qua cantatur voce invocavit.

18. 1329 gegen Januar 25.

Vor dem Sittarder Schöffengericht bekennt Gerhard gen. Stegemann der Beghine Mechtild zu einer Rente von 4 brab. Sol. auf einer Kammer an seinem Hause stehend, obligirt zu sein.

Datum anno domini millesimo trecentesimo vicesimo nono, circa conversationem (sic. *lies*: conversionem) beati Pauli apostoli.

19. 1331 Juni 19.

Vor dem Schöffengericht in Sittard überträgt Hermann Zimmermann dem Heinrich Sohn Symons eine Rente von 9 Sol. stehend auf seinem Haus und Acker daselbst.

Datum anno domini millesimo CCCmo tricesimo primo feria quarta ante nativitatem beati Johannis baptiste.

20. 1333 Aug. 24.

Vor den Sittarder Schöffen obligirt sich Johann Raghe dem Peterstift zu einer Rente von 6 alten Groschen haftend auf seinem Gut gelegen auf der Bach vor Löwenberg.

Int jaer ons heren dusent dryhondert drije end dertich op Sinte Bartholomeusdach.

21. 1333 gegen Nov. 1.

Vor den Schöffen von Sittard nimmt Peter gen. Waghe von seinem Schwiegervater Andreas Lombardus ein Haus in der Nähe des Markts um 4 Sol. Groschen von Tournay jährlich in Erbpacht.

Datum anno a nativitate domini millesimo trecentesimo tricesimo tercio circa festum omnium sanctorum.

22. 1333 Dez. 22.
Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Thomas gen. Kopf dem Rutgen gen. Kouvenroede zu einer Rente von 10 Sol. haftend auf einem Acker der Stadt.
Datum anno domini Mo CCC mo tricesimo tertio. In crastino beati Thome apostoli.

23. 1334 Sept. 30.
Johannes von Valkenburg, Herr von Herle und Born, entscheidet einen Streit zwischen dem Petersstift in Sittard und Johann, Vetter von Jutta, Bürger von S. seinem Lehnsmanne dahin, dasz letzterer dem Dechant und Kapittel 1 Mark brab. Sol. jährlich zu zahlen verpflichtet wird von seinem in der Umgebung von Sittard gelegenen Haus und Hof.
Datum anno domini millesimo trecentesimo tricesimo quarto in crastino sancti Mychaelis archangeli.

24. 1337 Febr. 24.
Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Johannes von Hoilsberg dem Dietrich gen. Leen zu einer Rente von 9 sol. 4 Den. Brab. auf einem Garten und $^1/_2$ Bonner Land von Johann von Hegen gen. Kater herrührend und gelegen beim Sumpf in Sittard.
Datum anno millesimo trecentesimo trecesimo septimo in die beati Mathie apostoli.

25. (3) 1337 Dez. 6.
Vor den Schöffen von Sittard giebt Reyner gen. Vlige seinem Vetter Johannes gen. Aude einen Garten daselbst um jährlich 27 brab. Denare in Erbpacht.

26. 1338 Febr. 23.
Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Johannes gen. Flitztsoin dem Godfried von Koten ihrem Mitschöffen, zu einer Rente aus $^1/_2$ Bonner Land auf dem Wege nach Brochsittard bestehend in einem Malter Korn.
Datum anno domini Mo CCC. tricesimo octavo in vigilia beati Mathie apostoli.

27. 1338 März 22.
Hermann gen. Brücke in Blumenberg bekundet, dasz mit seiner als des Lehnsherrn Genehmigung Johannes Zaunmacher gen. Muilken eine Rente von $^1/_2$ Mark zu Gunsten des

Zimmermans Andreas Bludistel auf seinen Hof in Limburg (Limbricht) aufgenommen habe.

Datum anno domini Mo CCC tricesimo octava die dominica qua cantatur letare Jherusalem.

28. 1338 Juli 13.

Vor dem Schöffengericht zu Sittard uberträgt Winrich Schuster genannt von den Dreesch dem Heinrich genannt Barbier, Sohn des verstorbenen Etello, eine Rente von 1 Mark stehend auf seinem Haus neben dem Kirchhof der Kirche von Sittard.

Datum a. d. millesimo CCCo, tricesimo octavo die beati Margarete Virginis.

29. 1339 Mai 2.

Vor den Sittarder Schöffen nimmt Johann von dem Hoeve eine Rente von 3 Schillingen gegen Johann Knopkens auf sein Haus an dem Kirchhof auf.

Gegeven int jaer ons heren MCCC neghen end dertich des andern daghes nae sinte Phylips end sinte Jacobs dach.

30. 1341 Juli 5.

Vor den Schöffen von Sittard obligirt sich Judekop von Beerk, ihr Mitbürger, dem Johann Kelten zu einer Rente von 6 Sol. aus seinem Haus auf der Limburger strasse.

Datum anno a nativitate domini millesimo trecentesimo quadragesimo primo mensis Julii die quinta.

31. 1342 Jan 3.

Vor den Sittarden Schöffen obligirt sich Mechtild, Tochter des Wuen von Havert, dem Egbert gen. Jonghe zu einer Rente von 3 brab. solidi auf ihrem Haus und Acker.

Datum a. d. nativitate d. millesimo CCCo quadragesimo secundo, feria quinta post circumcisionem domini.

32. 1342 März 25.

Vor den Sittarder Schöffen gilt Otto gen. Ettelken Sohn Heinrichs Ettello dem Godfried, Sohn Loechen einen Hof gelegen bei Audestiege(?) um 7 alte Groschen in Erbpacht.

Datum a. a. nativitate d. millesimo trecentesimo quadragesimo secundo, vicesimo quinto die mensis Marcii.

32*a*. 1342 April 12.

Staff von Bachoven verkauft um eine Summe Geldes 4 Bonner $^1/_2$ Sille Lands gelegen bei der Graten in Sittard die ihm von seinen Geschwistern zu Teil geworden sind.

Gegeven in den jaer ons heren dar men schreiff dysent dryhondert ende tween vertich des twelfschen daichs in den Aprijl.

33. 1342 Mai 25.
Vor den Sittarder Schöffen giebt Gerhard gen. Plumper dem Arnold gen. Cuter einen Hof um 6 Groschen und 2 alte Sterlingen in Erbpacht.
Datum a. a. n. d. millesimo CCC mo quadragesimo secundo in die beati Urbani episcopi.

34. 1343 Mai 12.
Vor den Sittarder Schöffen obligirt sich Johannes gen. Winskauff dem Jacob gen. Hoeut zu einer Rente von 3 Sol. Sittarder Währung, wie sie beim Brodkauf und-verkauf Gäng und Gäbe ist, aus seinem Hof gelegen auf der Wiese nahe beim Wege nach Millen.
Datum a. a. d. millesimo CCC mo XL mo tercio in vigilia beati Servacii Episcopi.

35. 1344 Juni 26.
Notarielle Beurkundung, dasz Ida verwaiste Tochter Tules gen. Witsenderse Heinrich Tula und Katharina Laien der Lütticher Diözese, dem Dechanten und Kapitel von St. Peter in Sittard aus einem Hause in der Umgebung des Markts daselsbt zu einer Rente von 1 Mark obligirt sind
Zeugen: Johannes gen. von Iwetot von Eyke, Geistlicher der Lütticher Diözese.
Johann gen. Wammuysstichet von Sittard. — Acta sunt hec in domo habitationis domini Gerardi de Boittersoim dicte ecclesie de Sittard canonici ac cantoris. Anno dominici incarnationis millesimo trecentesimo quadragesimo quarto indictione XIIa, mensis Junii, die vicesima sexta.

36. (4) 1345 Nov. 3.
Vor den Schöffen von Sittard bekennt Lambert Zimmermann in Echt dem Goswin gen. Rufus, Knappen von Broich, für einen halben Bonner Lands beim Kreuzberg 5 Malter Erbpachtsroggen zu schulden.
Datum a. a. n. d. MCCC quadragesimo quinto, mensis novembris die tertia.
Schöffensiegel.

37. 1346 April 17.
Vor den Sittarder Schöffen bekennt Ida Wittwe Heinrichs

genannt Pijls Fischer, dasz sie gegen das Petersstift sich zur Zahlung einer Rente von 6 brab. Sol. 2 Kapaunen und einer Kurmäde haftend auf einem Acker nicht weit von der Immunität vorgenannter Kirche gelegen, und einem zweiten auf dem Weg an der Mühle zum Markt verpflichtet hat.

Datum anno a. nativitate domini millesimo trecentesimo quadragesimo quarto mensis Aprilis die septima decima.

38. 1347 Mai 18.

Johannes gen. Greve, Sohn des verstorbenen Hermann gen. Keittens, Bürger von Sittard, obligirt sich dem Kaplan an der Peterskirche, Johann von Ophoven, zu einer Rente von ½ Mark stehend auf seinem Garten zu Nederhoven.

Datum a. a. n. d. Mo. CCCXL septimo in crastino octave ascensionis Jesu Christi.

39. 1348 April 27.

Vor den Stittarder Schöffen obligirt sich Heinrich von Steyn dem Goeden Cultens Sohn zu 1 Mark Rente aus seinem Hof gelegen vor den Limburger Pforte.

Gescreven int jaer ons heren dusent dryhondert acht end veirtich des sondages nae paesschen.

40. 1348 Dez. 21.

Vor den Sittarder Schöffen obligirt sich Johannes Simpe dem Heinrich Biscop zu 22 Schellingen Rente auf Haus und Hof zu Ophoven.

Gegeven int jaer ons heren dusent dryhondert acht ende veirtich op Sinte Thomas dach des Apostels.

41. 1349 April 28

Vor den Sittarder Schöffen obligirt sich Winand, Schwiegersohn Dietrichs gen. Leinons, dem Johannes gen. Preuthe Pelzmacher zu 7 Sol. Rente auf Haus und Garten gegenuber der Mühle.

Actum et datum a. d. millesimo trecentesimo quadragesimo nono die tertia post festum Marchi ewangeliste.

42. 1349 Juni 25.

Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Gondert Scevfart zu 14 Schillingen Rente auf der Hälfte von Blaesbalchs Gute gelegen auf dem Ravelt gegen Dietrich Lions.

Gescreven int jaer ons heren MCCC neghen end veertich des Donresdaghs nae Sinte Johans dach.

43. 1349 Nov. 11.
Vor den Sittarder Schöffen obligirt sich Goswin Vretkens dem Dietrich Libbrecht zu 3 Schillingen Rente auf ein Haus und Hof gelegen bei Goders Gut von der Viehweide
Gescreven int jaer ons heren dusent dryhondert neghen end viertich op Sinte Martens dach.

44. 1350 März 1.
Vor den Sittarder Schöffen obligirt sich Johann Maes dem Johann Coke zu einer Rente von 6 Schillingen auf 2 Höfen gelegen an der Viehweide.
Gescreven int jaer ons heren dusent drijhondert end vijftich des mannendages na den sondach als men singht Oculi.

45. 1350 Mai 19.
Notarielles Instrument, wonach Adelheid von Haysittard und ihr nächster Erbe, Sohn ihres verstorbenen Bruders, Kanonichs Hermann Stijch, in Erfülling des letzten Willens desselben zu seinem beständigen Jahrgedächtnisz zu Handen Otto's von Hagen Dechanten und Dietrichs Dobbelstein, Cantor, Heinrichs, Scholasticus und Heinrichs von Montfort, Kanonichen der St. Peterskirche in Sittard, im Namen ihres Kapitels, ferner der Schöffen von S. Gottfried's von Cothen und Winands einst Schwiegersohn der Dame Adelheid eine Rente von 7 Sol. uebertragen.
D. a. millesimo tricentesimo, quinquagesimo, indictione tercia, mensis Marcii die nona.

46. 1350 Juni 15.
Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Meister Lambrecht Zimmermann dem Scholaster Heinrich Symons zu einer Rente von 15 alten Groschen aus Haus und Hof vor dem Limburger Tor.
Gescreven int joer ons heren dusent dryhondert end vijff vijfftich op sinte Vijts dach.

47. (5) 1352 Nov. 29.
Vor den Sittarder Schöffen verplichtet Johann Hit sich, dem Petersstift zu einer Rente von 6½ Viertel und ½ Viertel eines ½ Sittarder Maszes aus 3 Sillen Landes.
Gegheven int jaer ons heren dusent drie hondert twe ende vijftich op sinte Andrys avende.

48. 1352 Jan. 13 (*lees*: Okt. 1).
Vor den Schöffen von Sittard giebt Johann Machdels Sohn der Katharina Stepers einen Morgen Land bei Tuters Hof um eine Mark in Erbpacht.
Gegeven int jaer ons heren dusent drijhondert drije end vijfftich op sente Remeysdach.

49. 1353 Mai 1.
Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Mathijs der Bäcker zu Gunsten Arnt Simons zu einer Rente von 5 alten Groschen auf seinem Hof zwischen den 2 Stegen, da man geht nach Ophoven.
Gescreven int jaer ons heren dusent dryhondert drie end vijfftich op ons heren opvarts avonde.

50. (6) 1353 Juni 30.
Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Johann Greve dem Johann Goedschewout gegenüber zu einer Rente aus einem halben Haus zu Sittard mit Einwilligung des Lehnsherrn Hermann von Aachen.
Gescreven im jaer ons heren dusent drie hondert drie ende vijftich des andern daghes na sinte Petersdach ende sinte Paulus, der apostelen.
Schöffensiegel.

51. 1353 Sept. 8.
Vor dem Richter und den Schöffen von Nieuwstad trägt Johannes gen. Moervelt, Bürger von Süstern, Nese Stunder ½ Bonner Land auf, gegenuber der Mühle von Kaitzbach,
Datum a. a. n. d. millesimo CCCmo quinquagesimo tercio, octava die mensis Septembris.

52. (7) 1353 Nov. 24.
Vor den Sittarder Schöffen verplichtet sich Gerhard Indesteghe zu Gunsten Johanns von dem Altenmarkt zu einer Mark Rente auf seinem Haus und Hof gelegen vor Löwenberg auf der Bach.
Gescreven im jaer ons heren dusent drie hondert drie end vijfftich op sinte Katherine avende.

53. (8) 1534 Juni 30.
Transsumpt einer Beurkundung, durch den Dechanten und das Kapitel von St. Peter in Sittard, dasz sie dem Rector an

der Kirche zu Süstersehl einen Acker mit zubehör in der Nähe der Mühle daselbst zu 6 Malder Roggen in Erbpacht gegeben haben 1344, 6 Juni.

Zeugen: Wilhelm gen. thelonarius.
Johann von Ophoven.
Etzelbert, Investirter der Kirche von Sittard.
Heribert von Aachen
Nikolaus gen. von Hospital } Kapläne.

Acta fuere hec Sittert in choro dominorum predictorum-Anno a nativitate Domini millesimo trecentesimo quinquagesimo quarto, indictione septima mense Junii die ultima hora vesperaria,

Signet und Underschrift des Notars.

54. 1355 Febr. 28.

Vor den Sittarder Schöffen bekennen Adelheid Ansems von Hagsittard und ihre Kinder Anna, Lise, Gutte und Christian den Jungfrauen vom Convent und Gotteshaus zu Roermonde vom Cisterzienserorde, geheiszen Grauorden von S. Benedict zu einer Rente von 26 alten Groschen oder den Wert dafür, stehend auf einem Haus und Hof mit Zubehör am alten Markt zu Sittard verpflichtet zu sein.

Gegeven in den jaren ons heren, dusent dryhondert vijff ind vijfftich des Saterdags nae Invocavit.

55. 1355 Nov. 25.

Vor den Sittarder Schöffen verschreibt Anna, Rütgers Weib dem Johann, Herrn Heinrichs Sohn, eine Rente von 4 alten Groschen auf $1\frac{1}{2}$ Sillen Lands.

Geven int jaer ons heren dusent drij hondert vijff end vijfftich op sinte Katherinen dach.

56. 1356 April 13.

Notarielles Instrument über eine Schenkung des Egidius genannt den Rode, Knappe, von 5 Malter Roggen Rente zum Zweck des Jahrgedächtenisses seiner Eltern und seiner selbst, an die Peterskirche in Sittard, in deren Auftrag Heinrich, Sohn des verstorbenen Heynrich Sijmon, Scholasticus und Michael von Solt Thesaurarius und Kanonichen sie in Empfang nehmen.

Zeugen: Johann, gen. Plattel von Vught Priester.
Crumfoit von Hagen Knappe des gen. Egidius.
Johann von Boexen.

Acta fuerunt hec in opido de Sittard.

Datum a. a. n. d. millesimo trecentesimo quinquagesimo sexto, indictione nona mensis Aprilis, die tredecima.

57. 1356 Dez. 20.
Notarielles Instrument, wonach Adelheid Fischer zu ihrem beständigem Jahrgedächtnis dem Dechanten und Kapitel von St. Peter in Sittard eine Rente von 4 Malter Roggen und 3 Obolen Sittarder Währung vermacht.
Zeugen: Johann von Ophoven. } Kapläne.
Heinrich von Aachen. }
Acta fuerunt hec in choro dictorum dominorum retro Johannis altare.
D. a. a. n. d. millesimo trecentesimo quinquagesimo sexto indictione nona, mensis decembris die vero vicesemo.

58. 1357 März 13.
Vor den Sittarder Schöffen verschreibt Peter Killen, Sohn von Were, dem Wilhelm von der Strijpen einen alten Schild Rente auf einem Hof und einem Stück von einem zweiten Hof daselbst.
Gegeven int jaer ons heren dusent drijhondert seven end vijfftich des maenendages nae den Sondach Oculi.

1381 Juni 7.
Johann von Were Peters Sohn von Hagsittard überträgt vorstehende Schuldbrief auf das Petersstift.
Gegeven int joer ons heren, dusent drijhondert eyn end tachtendich des vrijdages in die penxtheilge dage.

59. 1357 März 31.
Notarielle Beurkundung, dasz Wilhelm, gen. Barthoven sich zur Zahlung voor 7 lütticher, 6 brabanter Denaren und 3 Kurmäden jährlich von seinen Gütern bei Hannenvauden und Prentsvauden gegen das Petersstift verpflichtet.
Zeugen: Utz Hermann Barbyer, Christian von Parijs.
Acta fuerunt hec in armario dicte ecclesie de Sittard quod est locus capitularius prefatorum dominorum.
D. a. a. d. millesimo trecentesimo quinquagesimo septimo, indictione decima mensi marcii die ultima.

60. 1357 Juni 29.
Vor den Sittarder Schöffen verpfiichtet sich Johann Hausmann dem Schmiedenmeister Otto von Steyn zu einer Rente von 1 Malter Roggen auf seinem Hause mit der Hofstatt.
Gegeven int jaer ons heren dusent drijhondert seven end vijfftich des donresdages nae sinte Johansdach baptiste te miedsoemer.

61. 1357 Nov. 30 (lees 29).
Vor dem Richter und den Schöffen von Born giebt Ruth Gobels Sohn von Sout, dem Heinrich von Curinghen ein Bonner Ackerlands oberhalb Güttekoven im Gericht von Born um 8½ Malter Roggen in Erbpacht.
Die gegheven was int jaer ons heren dusent driehondert seven end vijfftich op sint Andries aevende des Aposteli.

62. 1539 Okt. 10.
Notariats instrument, wonach Nikolaus in de Vyntge zu Gunsten des Petersstift in Sittard sich zu einer Rente von ½ Mark aus seinem Garten in der Nähe des Ufers ebendaselbst verpflichtet.
Zeugen: Johannes von Stocheym } Priester und
Heinrich Barbijer } Kapläne.
D. a. d. millesimo trecentesimo quinquagesimo nono indictione duodecima mensis Octobris die decima.

63. 1359 Nov. 30.
Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Gijse Heinrich und Hermann Barchov zu einer Rente von 8 Malter Roggen aus 3 Sillen Lands zu Gunsten Johanns Onters.
Gegeven int jaer ons heren dusent driehondert noegen ind vijftich up Sint Andries dach.

64. 1360 Jan. 13 (*lees*: Okt 1).
Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Lemmen Proyts Sohn gegen Katharina Heinrich Tochter zu ½ Goldschild Rente aus einem halben Häuschen gelegen am nächsten Johann von Gangelt.
Gegeven int jaer ons heren dusent drijhondert end sestich op sinte Remeysdach.

65. (9) 1360 April 1.
Notarielle Beurkundung, dasz Johannes gen. Sohn der Trude dem Petersstift in Sittard 4 alte Groschen Rente aus seinem Garten zu Ophoven schulde.
Zeugen: Herr. Heinrich gen. von Aachen, Priester.
Peter gen. Pijpken von Echt Cleriker und Rektor der Schule der Stadt Sittard.
Walter gen. Kneckel } Laien.
Gottfried Renen }
D. a. d millesimo trecentesimo sexagesimo indictione tredecima mensi aprilis die prima.
Signet und Unterschift des Notars.

66/67. 1360 April 12.

Notarielle Beurkundung, dasz der Steinmetz Walter gen. Knöckel dem Petersstift in Sittard eine Rente von 5. Sol. und 18 Den. auf seinem Garten ebendaselbst schnlde.

Zeugen: H. Heinrich gen. von Aachen, Priester,
Nicolaus Matricularius von der St. Peterskirche.

Acta sunt hec in domo claustrali ecclesie predicte prope civitatem.

D. a. d. millesimo trecentesimo sexagesimo indictione tredecima mense aprilis die duodecima.

68. 1360 April 13.

Notariatsact, wonach Elisabeth Wittwe des Jacobs Kopf, Fischer, und ihre Kinder dem Petersstift in S. zu $2^1/_2$ Malter Korn, Rente aus einer Sille Ackerlands, in der Limburger Diözese neben dem Utrechter Weg (1) an der Seite gelegen verpflichtet ist.

Zeugen: Johann de molendino, Lehnsherr des Unterpfands.

Acta fuerunt hec in domo paganorum opidi sittrensis iuxta locum quo solitum est vendere pellicia.

D. a. d. millesimo trecentesimo sexagesimo indictione tredecima secundum quod stabitur de usu et consuetudine civitatis et dyocesis leodiensis, mense Aprilis die decima tercia.

69. 1363 Jan. 15.

Vor den Sittarder Schöffen verzichten Heinrich von Aachen, Kaplan in der Peterskirche, auf der einen Seite, und Johann Philipps, Sohn des Lorenz Flicks und seine Hausfrau Aret Goedschewant, und Johann sein Sohn auf der andern Seite, auf alle gegenseitigen Forderungen aus der Nachlaszenschaft der Lise Tochter Johann Goedscherwants.

Geven int jaer ons heren MCCC end drije end sestich des Sondaghes vour sinte Anthonijsdach.

70. 1363 Nov. 30.

Vor den Schöffen von Sittard giebt Cloess von der Porsten dem Wilhelm von der Cannern ein Haus mit Hofstatt gelegen auf dem Wall mit seinem Zubehör in Erbpacht.

Gegeven int joer unss heren dusent driehondert drije ind sechtich up sijnt Andriesdach.

---

(1) Met Diözese is wel «Pfarrei» bedoeld, een Limburger Diocees bestaat niet in deze streken en of de weg naar Utrecht bedoeld is zou ik niet durven beweren. Misschien Trichter of Maastrichter weg en wel niet de tegenwoordige dan. Er zal in het Latijnsch charter Traiectensis staan, dat ook Maastrichter beteekent.

71. 1365 Sept. 12.
Notarielles Instrument, wonach, Tilmann van Solt, Kanonich in der St. Peterskirche in Sittard. dem Dechanten und kapitel desselben eine Rente von 3 Goldgulden auf seinem Hause schuldet.
Zeugen: Gerhard von Os, Investirter der Kirche von Oermunde, Mathias von Nieuwstad, Johannes gen. Hunen Clerikus der Lütticher Diözese.
D. a. millesimo trecentesimo sexagesimo quinto, indictione tercia, mensis Septembris, die duodecima.

72. 1366 Sept. 9.
Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Dietrich Zimmermann von Leydenbroich zu einer Rente von $2^1/_2$ Malter Roggen aus $3^1/_2$ Sillen Lands gelegen am Scheilberg zu Gunsten Johann Mesbachs.
Gegeven int jaer ons heren dusent driehondert ses ende sestich des andern dages nae onss vrouwe dach nativitatis.

73. 1367 März 20.
Notarielles Instrument, wodurch Johann Mesbach und Gottfried gen. Buyck obenstehende Grundrente an das Petersstift zum Zweck ihres Jahrgedächtnisses verschenken.
Zeugen: Wilhelm von Swalmen, Kanonich der Lütticher Kreuzkirche,
Heinrich von Steyn, Cleriker der Lütticher Diözese.
Acta fuerunt hec apud Zittard in domo inhabitationis venerabilis domini Wilhelmi de Busche decani prescripti.
D. a. millesimo trecentesimo sexagesimo septimo indictione quinta, mensis Martii octava die vicesima.

74. (10) 1369 Febr. 12.
Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich der Schwertfeger Henken gegen Goswin Sohn von der Bille zu einer Rente von 2 gulden aus seinem Hause zu S.
Ghegheven int jaer ons heren dusent drihondert neghen en tsestich des twelffden daegs in die Spurkel.

75. 1369 Aug. 31.
Dechant und Kapitel der St. Peterskirche in Sittard bezeugen, dasz Dietrich Fischer der Jungfrau Margarethe von dem Berghe zu einer Erbrente von 9 alten Groschen aus einer Hofstatt gelegen in der Nähe des Altenmarkts verpflichtet ist.
Gegeven int jaer ons heren dusent driehondert neghen ende sestich op sinte Gieligen avende.

76. 1369 Nov. 25.
Vor Arnold, Herrn von Steyn, seinen Lehnsmannen Johann von Brucken und Johann von Bachoven verpflichtet sich Heinrich von Limburg Sohn Dietrichs von dem Vestghe zu 3 Malter Roggen Rente aus seiner Hofroide mit Haus und dem Land vor dem Hof gelegen an dem Weg von Sittard nach Born zu Gunsten des Dechanten und Kapitel von St. Peter.
Gegeven int jaer ons heren dusent drijhondert neghen end sestich op sinte Katherinen dach.

77. 1370 Nov. 16.
Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Heinrich Ruussghen gegen Arnt, Heinrich Simons Sohn, zu einer Rente von 4 Malter Korn auf seinem Haus und Hofstatt gelegen mit ihrem Zubehör zu Brochsittard an der Viehweide.
Gegheven int joer ons heren dusent driehondert ende tsewentich des Saterdachs nae sint Merten dachs in den wenter.

78. 1371 März 2.
Vor den Schöffen der Dingbank von Oersbeck verkauft Johann Saidmoen von Weyre, Ritter, mit Willen und Consent seiner mundigen Kinder dem Petersstift zu Sittard 1½ Bonner Land Eigenguts gelegen zu Anstenrode.
Gegeven int jaer ons heren dusent driehondert eyn ende seventich op den Sondach Reminiscere.

79. 1371 Marz. 31.
Vor Arnold, Herrn von Steyn, und seinen Getreuen, Schultheisz und Schöffen jener Stadt verpflichtet sich Heinrich und Arnold Wuyst gegen die Commissare des Dechanten und Kapitels von St. Peter in Sittard, Johann von den Houte, Investirten der Kirche von Wantbucht (?) und Kanonich von St. Peter, und Leon von Beggel, Kanonich und Cantor in derselben Kirche, zu einer Rente von 3 Malter Roggen, haftend auf seinem ganzen Erb und Gut, bestehend in einer Anzahl Morgen Ackerlands in und um Steyn.
Datum anno a nativitate domini millesimo trecentesimo septuagesimo primo. Feria secunda post Annunciationem beate et gloriose virginis Marie.

80. 1371 Juli 20.
Johann von Mit bezahlt eine Rechnung des Dechanten und Kapitels von St. Peter in Sittard für das Jahrgedächtnis seines Bruders Tilman.
Gegeven in ten joer onss heren dusent drijhondert eyn und seventich des Sondachs voir synte Marien Magdalenen dach.

81. 1374 April 23.
Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Peter Pluympers zu Gunsten Metten Ros zu einer Rente von 8 Schillingen stehend auf seinem Hof gelegen auszerhalb Sittard auf dem Bavelt.
Gegeven in den joeren ons heren dusentich drijhondertich vur end seventich op sint Georgius dach in den maent Aprille.

82. 1375 Jan. 18.
Vor den Sittarder Schöffen verplichtet sich Goedken geh. Sirendemeel gegen Heinrich Penoe zu 1 Mark Rente auf seinem Gute worauf er wohnt in der St. Slatsstrasze (?) zu Sittard.
Gegeven in den jaer ons heren dusent drijhondert vijff ind seventich des andern dags noe sijnt Anthonis dach des heilgen confessoris.

83. 1376 Juni 5.
Konrad von Sconevoerst, Knappe, Herr von Elslo, bezeugt in Gegenwart seiner Mannen, Johann Vriedericks seines Sohnes und Johann geh. Bongart von Sittard, dasz Johann geh. Vaert von Oppeleen sich zu einer Rente von 15 alten Groschen, auf seine Hofstatt, haltend ein halb Bonner Land, zu Münsterglehn an der Viehweide gelegen, zu Gunsten seines getreuen Mannes Gerhard von dem Altenmarkt verpflichtet.
Gegeven in den joer ons heren dae men screyff dusend dryhondert sesse end twentich des vijfden dages in den Bramaende.

84. 1376 Dec 13.
Vor den Sittarder Schöffen verschreibt Nese Wäubens dem Heilwig Steymantz eine Rente von $3^1/_2$ Malter Roggen stehend auf $1^1/_2$ Sille Landes.
Gegeven da men schreiff dusent drijhondert sees ind seventich up synt Lucien dach der heilgen Jouffvrouwen.

85. 1377 Okt. 31.
Vor den Sittarder Schöffen verschreibt Heinrich geh. Tedem Arnolt dem Oeslinger eine Rente von 2 Gulden, Münze der Könige von Böhmen, oder von Ungarn, oder die Gäng und Gäbe ist zu Sittard, stehend auf Haus und Hof und Hofgerade vor dem Löwenberger Tor bei dem Put.
Gegeven in den joer ons heren dusent drijhondert seven ent seventich, in vigilia omnium sanctorum.

86. (11) 1379 Marz 12.
Johann Nesch, Theesson und Reynken Ghielen Sohn von

Hagsittard beurkunden vor dem Vogt von Valkenbergh, dem Schultheisen Hermann und den Schöffen zu Sittard, zu Gunsten des Petersstift auf ein Haus am Markt daselbst sich zu einer Rente von 8 alten Groschen verpflichtet zu haben.

Gegeven int joer ons heren dusent drijhondert negen end tseventich, op sent Gregoriusdach de komt in den Meert.

Siegel des Vogts Rykaut von Falkenburg und Heinrich vom Berge noch erhalten.

87. 1382 Jan. 11.

Vor den Sittarder Schöffen nimmt Dietrich auf der Brugghe von Dietrich, Annen Sohn, einen Hof gelegen am Steinwegen vor dem Limburger Tor um $^3/_4$ Gulden in Erbpacht.

Gegeven in den joer ons heren dusent drijhondert twee end achtentich des eilfden dages in den moend Januarius.

88. 1383 April 1.

Dechant und Kapitel der Kirche St. Marien in Maastricht, Lütticher Diözese, verschreibt dem St. Peterstift in Sittard 2 Groschen alter Münze von Tournay Rente, wozu ihnen Johannes von Loer, Knappe, und Heylwig Steynmans von wegen 6 Bonner Ackerlands auf dem Gebiet von Sittard obligirt gewesen sind.

Datum anno nativitatis domini millesimo trecentissimo octuagesimo tercio mensis Aprilis die prima.

89. 1385 Juli 22.

Vor den Sittarder Schöffen überträgt Jungfrau Katharine, Herrn Johann Scudeions Tochter von Weren Ritters, 40 Pfennige Rente, auf $5^1/_2$ Bonner und 55 Roden Lands stehend, dem St. Petersstift.

Gegeven ynden jairen unss heren duysent dryhondert vijff endt achtendich up sente Marien Magdalenen dach.

90. 1385 Sept. 6.

Johann von Weren, Schudeions Sohn, verkauft dem Petersstift in Sittard $5^1/_2$ Bonner und 55 Roden Lands Eigenguts in 4 Stücken gelegen 1. auf dem Schalberch; 2. am Lande Peters Kunden von Hagsittard; 3. am Lande Peters; 4. am Weren Weg.

Gegeven ijn dat jair unss heren duysent drijhondert octuagesimo quinto, sexta die mensis Septembris.

91. 1388 April 7.

Servatius von Mulken und Johannes von Hirsch, Schöffen von Utrecht (*lees* Maastricht bekunden, dasz Florentius von Vinea, Sohn Gottfrieds von Vinea, einst Schöffen der Stadt Utrecht (*lees* Maastricht), in Erfüllung des letzten Willens seiner Mutter, der Dame Anna von der Hagen, zu deren beständigen Jahrgedächtnisz in der Peterskirche zu Sittard eine Rente von 6 Sol. daselbst gestiftet habe.

Datum anno a nativitate domini millesimo CCC mo octuagesimo octavo mensis Aprilis die septima.

92. 1390 März 20.
Vor den Sittarder Schöffen geben der Dechant und das Kapitel von St. Peter dem Goswin Johannes Gerijths Sohn 3 Sillen Land Eigenguts gelegen in dem Bavelde hinter dem Gut desselben und vor des Herrn von Born um 9 Malter Roggen in Erbpacht.
Gegeven in den joeren ons heren dusent drijhondert ind nugentich des Sondaghs vour unss vrouwen dach Annunciatio.

93. 1390 Märtz 20.
Dechant und Kapitel von St. Peter bekunden ihrerseits das selbe.
Gegeven in den joer unss heren dusent drijhondert ende noegentich des sondags vur onsser liewer frouwen dach Annunciatio.

94. (12) 1390 Sept. 15.
Vor den Schöffen von Sittard verschreibt Dietrich Olden Sohn, ihr Mitbürger, dem Helwig Steynmanss 3 französicher Groschen oder welche Geltung haben in Sittard, auf einer Sille Holz als Ackerland zu Brochsittard stehend.
Gegeven int jaer ons heren dusent driehondert end noegentich in den maent September vijfteyn daghe.
Schöffensiegel.

95. 1391 April 3.
Vor den Sittarder Schöffen verschreibt Ditken Karis Sohn von Rick, ihr Mitbürger, der Beghinen Lisen Schorn eine Rente von 16 Schillingen haftend auf einem Haus am Markt in Sittard.
Gegeven int joer ontz heren dusent dryhondert ind eyn end niegentich, in den moent Aprilis des derden dags.

96. 1393 Febr. 2.
Dietrich von Anstenrode nimmt ein Bonner Land und 3 Roden, gelegen im Homerten Felde, und $^1/_2$ Bonner weniger 18 Roden, gelegen an dem Stuhl, von dem Petersstift auf 12 Jahre in Pacht gegen 12 Malder Roggen jährlich.
D. int joer ons heren duisent drehondert drij ind neughentich op ons vrauwen dach Purificationis.

97. 1394 Juli 14.
Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Andreas geh.

Wagghe gegen Johannes geh. Guent zu 5 alten Groschen Rente auf $^1/_2$ Silte Hof auf dem gemeinen Wege gegen die Vautbrücke gelegen.

Gegeven int jaer ons heren MCCC XCIIII in den maent Julius des XIIII dachs.

98. 1395 Febr. 6.

Vor den Schöffen von Süstersehl verpflichtet sich Dietrich Maisel von Herkenroy dem Petersstift zu Sittard zu Nutz der Brüderschaft zu 4 Sümmer guten Pachtsroggen auf 2 Morgen Ackerlands hinter Wilhelms Hof gelegen.

Gegeven im joir ons heren dusent dryhondert vijf end negentich in den moend februario des sesden dachs.

99. 1400 Mai 21.

Johann, Junggraf von Salm, Herr von Born und Sittard, bestätigt dem Gotteshaus und Kanonichen, dem Dechanten und gemeinen Kapitel von Sittard alle Privilegien, Briefe Freiheiten und Confirmationen, die ihnen von seinen Ahnen, den Herren von Valkenburg, Monjoie und Born, und auch von andern Herren, geistlichen oder weltlichen, erteilt worden sind.

Gegeven in den jaeren unss heren dusent vierhondert des eyn ind twintichsten dags, in den moent van dem Mey.

100. 1401 Juni 2.

Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Wilhelm Berben der Jungfrau Katharina zu 2 Mark Rente auf seinem Hause in der Limburgerstrasze.

Gegeven in den joeren onss heren dusent vierhondert ind eyn des andern dags in Junio den men heisscht Bramont.

101. 1402 Febr. 1.

Heinrich von Holfft, Kanonich zu Sittard, vermacht der Kirch daselbst zum Zweck zweier Festfeieren ein Summe von 80 oberländischen rheinischen Gulden.

Gegeven in den jaeren onss heren dusent vierhondert ind twee joer op onsser vrouwe avent Purificatio.

102. 1402 Febr. 14.

Vor den Schöffen der Dingbank von Schinnen nimmt ihr Mitschöffen Mathias von Wouffhangen von dem Petersstift zu Sittard ein Stück Land zu Schinnen um 10 Malter Roggen in Erbpacht.

Gegeven in den jaeren ons heren dusent vierhondert ind twe des XIIII dags ffebruarii.

103. (13) 1402 Juni 2.
Vor den Schöffen von Sittard verpflichtet sich Wilken Berben gegen die Frau Leene zu 2 Mark Rente auf sein Haus in der Limburger Strasze.
In den jaeren ons heren dusent vierhondert ind eyn des andern daigs in Junio den men heyst Braemaent.

104. 1420 Aug. 20.
Vor den Schöffen der Dingbank von Brunssum verschreibt Hermann Duonre dem Mönch Peter von Scheinfeld, Kanonich zu Sittard, eine Rente von 2 Malter Korn auf ein Bonner Ackerland, gelegen am Zavell, 1½ Sille Lands, gelegen an der Getzenroder Brucke, und den Zehnten von 2 Bonner Land gelegen an der Eulen. (?)
Gegeven in den jaeren ons heren dusent vierhondert ind twe des twijntichsten daiges Augusti.

105. (14) 1402, Sept. 21.
Vor den Schöffen von Sittard verschreibt Heinrich Andreas, ihr Mitschöffen, dem Priester Jacob Mees von Jaebeke eine Rente von 6¼ Malter Roggen auf 2 Bonner Landes hinter dem Dorf Hagsittard.
Gegeven in den jaeren ons heren dusend vierhundert ind twee des XXI daighes mensis Septembris.

106. 1402 Sept. 28.
Vor dem Richter und den Schöffen von Born nimmt Peter Hoeck von Born von dem Petersstift in Sittard ein Stück Lands gelegen bei den Honnehofener Ländern, 1½ Vrecht 15 Roden betragend um 3 Malter Roggen Erbpacht.
Gegeven int jaer na der gebuert ons heren da men scheyff, dusent vierhondert end twe ende vijfftich op sinte Michiels avent des heylgen engels.

107. 1403 Juni 11.
Vor den Schöffen von Oersbeck verpflichtet sich Reynken in ghen Roet gegen Goesken der Billen Sohn zu 3 Malter Roggen Rente auf einem Stück Land gelegen in ghen Roet.
Gegheven int jaer ons heren dusent driehondert neghen end vijfftich des Mariendages (*lees*: Maendages) voer des heyligen sacramentsdach.
Oersbecker Schöffenbrief vom selben Datum, wonach der Priester Wilhelm Goswin diese von seinen Eltern herrührende Obligation an das Petersstift uberträgt.

Gegeven in den jaeren ons heren dusent CCCC end drije des XIII dags Julii.

108. 1403 Aug. 4. (1)

Mattheus von Haaren, Vogt und Statthalter des Herzogs Reinold von Jülich und Geldern etc in Born und Sittard, thut Kund, dasz vor ihm und seinen Lehnsmannen Goswin Spede von Ryetersbecke und Johannes Paul von Sittard der Wilhelm Brauer von Sittard von Arnold Dobbelsteyn, Kanonich von St. Peter in Sittard 5 Bonner Lands in einem Stück gelegen boven Schalwin um 3 Malter Roggen in Erbpacht genommen hat.

Datum a. d. millesimo CCCC mo tercio mense Augusti die quarta.

Arnold von Dobbelstein uberträgt vorst. Obligation dem St. Petersstift.

Datum anno domini millesimo CCCC sexto mensis Novembris die tercia.

109. 1444 Febr. 21. (2)

Dechant und Kapitel von Sittard bringen auf Befehl, mit Wissen und Willen ihres hochgebornen Herrn Friedrichs, Grafen zu Moers und zu Saarwerden, ihren Zwist mit der Aebtissin und gemeinen Convent zu Süstern über Erbzinsen, Kapaunen und Kurmäden zum Austrag.

Gegeven in den jairen unns heren duysent vier hondert ind vier ind viertich, op sent Peters avent ad Cathedram.

110. 1404 Febr. 25.

Vor den Limburger (*Limbrichter*) Schöffen, nimmt Gerhard Ruwolt und Katharina, seine Frau, vom Priester Johann von der Woegen eine Hofstatt gelegen zu Eynenkusen um 2 gute alte Groschen tornose in Erbpacht.

Gegeven int joer ons heren dusent vierhondert end vier joer op sint Mathijs dach des heilgen apostels.

111. 1404 April.

Heinrich Kurscken, Sohn von Beeck, quittirt über eine Schuld des Petersstifts in Sittard, resultirend aus 2 Bonner Lands mit Zubehör gelegen bei Münsterglehn, zu Lehen gehend von der Herrlichkeit zu Elsloe,

Gegeven int joer ons heren dusent vierhondert end veir des sevenden dages in den moent April.

---

(1) Dit charter behoorde te staan op den datum der transfix 1406 November 3.

(2) Dit charter behoorde later te volgen.

112 1404 Juni 11.
Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Arnold Adelhards Sohn von Ophoven in der Loerestrasse zu Gunsten Mechtilde Mesbachs zu 2 Mark Rente auf seinem Haus daselbst.
Gegeven in den jaeren ons heren dusend vierhondert ind vier des XI dages mensis Junii.

113. 1404 Sept. 27.
Heinrich von Schärdenberg, Amtmann, Stadthalter und Bewahrer des Junkers Wilhelm von Breydroide, Herrn von Steyn und von der Meersweyde, bekundet dasz er ihm und 2 Lehnsleuten des Junkers Winrich von Steyn und Johann Seilwender, Heinrich Priepelt dem Petersstift für eine Schuld des unzureichend befundene Unterpfand um $1^1/_2$ Morgen Land gelegen zu Meersen erhöhet hat.
Gegeven in den jaeren ons heren dusent vierhondert end vier des XXVII dages mensis Septembris.

114. 1405 Jan, 14 (1).
Hermann von Randenroide, Lehnsherr zu Schinnen, tut Kund, dasz in Gegenwart von 2 seiner Mannen, Arnold in die Gracht, und Wilhelm von de Wijer von Jaebeke, vor ihm bekannt hat Johann geh. Schilden dem Wilken Kulman zu einer Rente von $^1/_2$ Mudde auf Haus und Hofstatt in dem Raume innerhalb der Hofespfähle gelegen zu Jaebeke verpflichtet zu sein.
Gegeven in den jaeren ons heren dusent vierhondert ind vijff des vijfftende dages Januarii.
Arnold Dobbelsteyn uberträgt obigen Transfixbrief auf das Petersstift in Sittard.
Gegeven in den jaeren ons heren dusent vierhondert ind sesse tertia die mensis Novembris.

115. 1405 März 3.
Vor dem Richter und Schöffen von Born giebt der Dechant und das Kapitel von Sittard dem Walter, dem Hasen von Illekoven 5 Bonner und 1 Vrecht Ackerlands auf 13 Jahre um 19 Malter Roggen jährlich in Pacht.
Gegeven int joer onss heren dusent vierhondert ende vijff des derden dachs in dem Meert.

116. 1406 Juni 8.
Reinold Herzog von Jülich etc. bekundet, dasz Reinold von Valckenburg, Herr von Born und Sittard, in seinem Testament

(1) Dit charter behoort te staan op den datum der tranfix 1406 November 3.

dem Dechanten und apitel und Kaplänen von St. Peter in Sittard 11 rhein. Guld. jährlich ausgesetzt hat wovon den Herzog 7 von seiner Herrlichkeit wegen zu Born, in mehere Renten zu Sittard und Brochsittard verteilt, zu zahlen übernimmt, sich dabei indessen die Einlösung zu 100 Gulden oder deren Wert vorbehält.

Gegeven in den jaeren ons heren dusent vierhundert end sesse des neesten dinxdaigs nae andacht des heiligen Pinxtdaigs.

Zeugen: De Ratsherren Gerhard von Vlodrop } Ritter.
Goswin Brente von Veernich.

117. 1406 Juni 10.

Matheus von Haaren, Stadthalter des Herzogs von Jülich und Geldern und Grafen von Zütphen, bekundet dasz in seiner und der beiden herzoglichen Lehnsleute Arnold Dobbelsteyn, Kanonich in Sittard, und Peter von Cortebach Gegenwart, Johan von der Mühlen dem Priester Johann Mesbach, Kaplan an derselben Kirche, sich zu 9 Malter Korn Rente von Seinem Haus, Hof und Mühle gelegen zu Ophoven von dem Herzog von Julich zu Lehen gehend, verpflichtet hat

Datum anno millessimo CCCC mo sexto mense Juni die decima.

118. 1407 März 16.

Mattheus von Haaren, Stadthalter und Lehenbewahrer zur Zeit in Born und Sittard und Zubehören, bezeugt, das Winrich von Wildroede geh. von Biesel, vohr ihm und 2 Lehensleuten, Heinrich von Langel, Kanonich und Peter von Cortebach, Schultheisz zu Sittard, sich dem Petersstift zu einer Rente von 9 Malter Korn verpflichtet hat, haftend auf seinem zu Brochsittard liegendem Gut, das von der Herrlichkeit Sittard zu Lehen geht.

Gegeven in den jaer ons heren dusent vierhondert end seven des sestienden daghes in den Maert.

119. 1407 Dez. 8.

Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Mechtild unmündige Nichte von Herman und Wilhelm Schmitz, dem Petersstift zu einer Rente von 8 alten Groschen der Munze des Königs von Frankreich, stehend auf ein Haus gen. Severinsgut in der Putstrasze.

Datum anno domini millessimo quadringentesimo septimo mense Decembris die octava.

120. 1408 Jan. 10.

Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Leonard Mesbach, Kanonich von St. Peter, zu 3 Malter Roggen Rente auf $1^1/_2$ Sille Hofs zu Gunsten des Dechanten und Kapitels.

Gegeven in den joer onss heren dusent vierhondert acht inde vunfftich des teenden dags in Januario.

121. 1408 Jan. 13.
Vor den Sittarder Schöffen verschreibt Lemgken Pesscht in der Putstrasze den Geschwistern Vranken, Metten und Truden eine Mark Rente aus seinem Hause daselbst.
Gegeven in den jaere ons heren dusent vierhondert end ach XIII dage im Januario.

122. 1408 Febr. 24.
Vor den Sittarder Schöffen verschreibt Claes Loeff den Geschwistern Vranken, Metten und Truden 3 Mark Rente auf seinem Hause in der Putstrasze lastend.
Gegeven in den jare ons heren dusent vierhondert end acht XXIIII dage in Februario.

123/124. 1408 Mai 31.
Vor dem Richter und Schöffen von Süstern nehmen der Dechant und Kapitel von Sittard mit Engel Laerken aus Süstern einen Güteraustausch in und auszerhalb dieses Orts vor.
Gegeven int joer ons heren dusent vierhondert ind acht des lesten dags von den Mey.

125. 1409 Okt. 30.
Johannes Buyke, Stadthalter und Bewahrer der Lehen von Born und Sittard, von wegen und macht des Durchlauchtigen Herzorgs Reinalt von Jülich und Geldern etc. thut Kund, dasz, in Gegenwart seiner beiden Mannen Dietrich von Wildroede und Johannes Pauls von Sittard, erschienen ist Gieselbert von Valkenburg geh. Vurpijl und stiftete für sich und sein Weib Mechtild von Lunenbruch zum Jahrgedächtnisz 3¼ Sillen Ackerlands gelegen auf dem Collenberg.
Datum anno a nativitate domini millesimo CCCCmo nono mense Octobris die penultima.

126. 1411 Febr. 20.
Vor dem Bürgemeister und Schöffen von Sittard verpflichten sich die Meister und Mundbare Z.Z. des Gasthauses von Sittard zu einer Rente von 5 Malter Roggen aus 3½ Sillen Acker gelegen in dem Bavelt, zu Gunsten des Kanonichs Huprecht von Berge und Katharine von Heysoen auf Lebenszeit den 5 Beghinen in deren Hause auf der Beghinenstrasze zu entrichten.
Gegeven int jaer unss heren duysent vierhondert end elff des XX dags in Februario.

127/128. 1411 Mai 18.
Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Johann von Heyden, ihr Mitschöffe gegen Jutten Goedartz Müllers Tochter zu 21 alten Groschen Rente aus seinem Hause und Hofstatt gelegen in der Putstrasze.
Gegeven int joer unss heren dusent vierhondert ind elff des achtienden dachs in den Mey.

129. 1411 Nov. 12.
Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Dietrich von Limburg (*Limbricht*) gegen das Petersstift zu 6 schillingen auf Haus und Hof der Kölnstrasze.
Gegeven in den joeren ons heren dusent vierhondert end eylff, twelff dage in Novembri.

130. 1412 Nov. 30.
Vor den Richter und Schöffen von Born verpflichtet sich der Priester und Kaplan Z. Z. an der Peterskirche, Dietrich von Steyn, Rektor des Altars der heil. Katharina und Barbara, gegen, das Stift zu einer Rente von 2 Malter Roggen auf $4^1/_2$ Vrecht Land gelegen hinter dem Dorf von Buchten.
Gegeven in den jaer ons heren dusent vierhondert end twelve op Sinte Andries dach des heyligen aposteln.

131. 1414 Aug. 4.
Vor dem Richter und Schöffen von Born verpflichtet sich Lambrecht von der Roederburg von Illekoven gegen den Dechanten und Kapitel von Sittard zu einer Rente von 9 Malter Roggen von zu sammen 10 Sillen Ackerlands und seinem Haus und Hof in Illekoven.
Gegeven in den jaer ons heren dusent vierhondert end vertteen vier dage in Auchstmaent.

132. 1415 Februari 1.
Goswin von Berge, Ritter und Vogt des Landesherrn von Berg und Wassenberg, bezeugt, dasz vor ihm und den Schöffen von Born, Johannes von Campz, dem Petersstift von Sittard eine Rente von 1 brab. Mark, wovon 5 Denare gleich 4 achenern, guten und gesetzmäszigen gerechnet werden, stehend auf $2^1/_2$ Bonner Ackerland daselbst.
A. d. millesino C C C Co, quinto decimo, feria sexta post conversionem beati Pauli apostoli.

133. 1416 Jan. 28.
Arnold von der Meerweyden, Ritter, gibt dem Dechanten und

Kapitel von St. Peter in Sittard um Gotteswillen und als gerechten Almosen 7 Bonner Land liegend in der Herrlichkeit Limburg (Limbricht), um dafür jährlich zu ewigen Tagen 4 Vigilien und Messen zu celebriren in der Weise wie es bei Landherren und Ridderschaft in der vorgen. Kirche gewöhnlich ist.

Gegeven in den jaer ons heren dusent vierhondert end sesteen XXVIII daghe in Januario.

134. 1416 März 1.

Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Kursken geh. Tuyt gegen Arnold Erwen Cleck zu 1 Mark Rente auf seinem Haus und Hof gelegen zu Ophoven.

Datum, a. d. millesimo quadringentesimo XVImo mensis Marcii die prima.

135. 1416 Sept. 12.

Vor den Sittarder Schöffen giebt Lijss Dries, Dochter von dem Kyrckhoeff mit Willem Lenartz von Bingenroede als ihres Vormunds dem Arnolt Nijesteln einen Hof an der Loirstrasze in Erbpacht.

Gegeven int joer ons heren dusent vierhondert ind seestien des XII dags in Septembri.

136. 1416 Dez. 20.

Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Johannes Bruyke, ihr Mitbürger, gegen den Kanonich und Scholaster Clemens Bruyke an St. Peter in Sittard, zu einer Rente von 2 Malter Roggen auf seinen Hause in der Limburger (*Limbrichter*) strasze mit Scheuenen und Grund und Boden und allen Zubehör lastend.

Datum a. d. millesimo quadringentesimo decimo sexto, in vigilia beati Thome apostoli.

137. 1418 April 12.

Vor den Schöffen von Gangelt giebt das Petersstift dem Walwijn, Rutgers Sohn von Brunsroet, ein Hofroid und einen Morgen Ackerlands gelegen zu Creitroed um 4 Sittarder Malder Roggen in Erbpacht.

D. Int joer ons heren dusent vierhondert end achteen des twelfden daegs in Aprijl.

Schöffenbrief vom selben Datum, wodurch Walwijn vorgen. Hofroid dem Stift überträgt.

138. 1419 Jan. 24.

Vor den Sittarder Schöffen verschreibt Johann van den Berg dem Petersstift eine Rente von 1 Malter Roggen auf einem halben

Bonner Acker gelegen hinter Ophoven auf dem Trichter Wege.
Gegeven in den jaeren ons heren dusent vier hondert end noygentien op Sint Pouwels avent conversio.

139. 1419 April 19.
Vor dem Richter und den Schöffen des Dingamts von Born verpflichtet sich Steven von Güttekoven dem Petersstift zu einer Rente von 8 Malter Roggen auf einem Hof Bachoven in der Pfarrei Güttekoven.

Gegeven int joer ons heren dusent vierhondert end negentien des negentienden daeges in Aprili.

140. 1419 Mai 21.
Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Richard Gielen gegen Richard Steyn zu 2 rhein. Guld. Rente auf seinem Hause am Markt.
Gegeven in den joeren ons heren dusent vierhondert end noighen des XXI daechs in dem Mey.

141. 1419 Okt. 12.
Vor den Sittarder Schöffen nimmt Stein Pelser von dem Petersstift 5 Sillen Lands in 2 Stükken gelegen an der Breithagen und an dem Scheilberg um 9 Malter Roggen in Erbpacht.
Gegeven in den jaeren ons heren dusent vierhondert end negentien twelf daghe in Octobri.

142. 1420 Okt. 12.
Vor den Schöffen von Sittard verpflichtet sich Johann Koerk der Stroeder gegen Leonard benennt von Bingenroede zu 5 Mark Rente stehend auf seinem Haus und Hofstatt gelegen längs der Weende in der Nähe der Mühle.
Datum anno domini dusent vierhondert int twintich, XII dach in Oktobrie.

143. 1421.
Vor den Schöffen von Sittard verschreibt Goetze und Griet Pylysser den Kindern Damen Zeffens, Beerben und Nalen eine Rente von 7 Mark 6 Schillingen aus Haus und Hof gelegen zu Brochsittard.
Gegeven in den joer ons heren dusent vierhondert ende eyn ind twintich.

144. 1421 März 15.
Vor den Sittarder Schöffen setzen sich Albrecht, Pastor von Munsterglehn, und Johann von Geitsbach mit Willem und

Consent des Gotteshauses St Peter, über alle Besitzungen aus einander.

D. in den joer ons heren dusent vierhondert ende eyn int twintich viffteen dagen in den Meert.

145. 1421 Okt. 18.

Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Johann Winter Fleischhauers Sohn von Steyn gegen das Petersstift zu 7 alte Groschen tornois Rente auf ein Haus und Hof im Dorf Ophoven in der Nähe der Kirche.

Ghegeven in den jair ons heren dusent vierhondert ind eyn entwintich XVIII dage in Octobri.

146. 1422 Jan. 7.

Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Johann Walner natürlicher Sohn Heinrichs van den Berg, dem Dechanten und Kapitel von St. Peter zu 2 Kapaunen jährlich aus seinem Hause auf dem Altemarkt neben der Scholasterie. (1)

Gegeven in den jaer ons heren dusent vierhondert ind tweentwijntich seven dage in Januario.

147. 1423 Febr. 1.

Marie von Dryele, Aebtissin und der gemeine Convent des Klosters von Unsern Frauen zu Roermonde Cisterzienser Ordens verschreiben dem Dechanten und Kapitel von St. Peter mehrere Erbrenten.

Gegeven int joer uns heren dusent vierhondert drij end twintich op onsser liewer frouwe avont Purificationis.

148. 1424 Mai 24.

Vor den Limburger (*Limbrichter*) Schöffen nimmt Heinrich geheiszen Buypse ihr Mitschöffe von Petersstift eine Sille Landes gelegen in der Herrlichkeit Limburg (*Limbricht*), bei Neeren, um 2 Malter und $^1/_4$ Roggen Sittarder Maszes in Erbpacht.

Gegeven in den jaer ons heren dusent vierhondert end vier entwintich in profesto Urbani.

149. 1424 Nov. 30.

Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Paul Prunen, Kanonich von St. Peter, dem Stift zu einer Rente von 1 Malter

(1) De scholasterie bestaat nog; 't is het eenig overgebleven kapittelgebouw te Sittard, behoorend aan den WEd. Heer Cleven, een belangwekkend oud gebouw, dat restauratie verdient en vereischt. In de zaal ziet men o.a. in stukadoorswerk het wapen v. d. scholaster Hermannus Clercx uit 1679. Wij hadden onlangs gelegenheid het te bezichtigen.

Roggen aus dem niederen Teil eines Bohnengartens gelegen vor dem Löwenberger Tor an der Windmühlen.

Gegeven in den jaeren ons heren dusent vierhondert ind vier en twijntich op sinto Andries dach.

150. 1426 Mai 5.

Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Lambert Steyen geheiszen Dores von Overhoven und Gyrnan Dores gegen Mathias Storans, Kanonich an St. Peter in Sittard, zu 10 Malter Roggen Rente aus einer Sille Ackerlands um 30 Rode gelegen hinter dem Hof zu Oberhoven.

Gegeven in den jaer ons heren dusent vierhundert end seesentwintich des vijffde daigs in den Meye. — Weitern Transporte.

151. 1426 Mai 17.

Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich ihr Mitschöffe Johann von Heyen, Goedert Alart und Johannes seine verwaiste Kinder, dem Petersstift zu einer Rente von 3 Malter Korn aus einem halben Bonner Acker hinter Lensterkamp.

Gegeven in den jaeren ons heren dusent vierhondert end ses entwintich seventeen daghe in Maye.

152. 1427 Juni 12.

Vor den Schöffen der Dingbank von Born verpflichtet sich Willem Johannes Sohn von Bachoven gegen den Kanonich Jacob Mees von Jaebeke zu einer Rente von 2 Malter Roggen aus seinem Haus und Hof zu Bachoven.

Gegeven im jaer ons heren dusent vyerhundert ende sevenentwintich des twelfden daichs in den Braemaendt.

153. 1428 Jan 8.

Vor den Sittarder Schöffen verschreibt Griet Pylijsser von Brochsittard der Bruderschaft Unseren Frauen gegen eine Summe Geldes zu einer Rente von einem Malter Roggen aus ihrem Haus mit der Hofstatt gelegen zu Brochsittard.

Gegeven in den joren onss heren dusent vierhondert ind acht ind twintich acht dage in Januario.

154. 1428 Jan 10.

Vor dem Dechanten und Kapitel von St. Peter giebt Hartmann, Erbrector des St. Mariën-Magdalenen-Altars, mit ihrem Consent, Willem und Gutdünken dem Heinrich Schwertfeger einen dem vorgen. Altar gehörigen Hof, vor der Putporte auf den Weg nach Brochsittard gelegen, um $7^1/_4$ Malter Roggen in Erbpacht.

Gegeven in den jaeren onss heren dusent vierhondert acht ind twijntich, des teenden daigs in Januario.

155. 1428 Febr. 2.
Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Vilman Paternoster dem Petersstift zu $^1/_2$ Mudde Roggen Rente aus $1^1/_2$ Bonner Land, gelegen auf dem Trichter Wege hinter Sommershagen, $1^1/_2$ Bonner gelegen oberhalb Sommershagen.
Gegeven in den jaeren ons heren dusent vierhondert ind acht entwintich op onser lieve vrouwen dag Purificationis.

156. 1429 (*lees:* 1420) Jan. 29.
Vor den Schöffen von Born nimmt Arnold Coenen Sohn von Bachoven ein Stück Acker gelegen zwischen den Kapitelsgütern von Sittard und der Wersaerbrücke, haltend $3^1/_2$ Bonner, von Kanonich Jacob Mees Sohn von Jaebeke um 3 Malter Roggen in Erbpacht.
Gegeven in den jaer ons heren dusent vierhondert end twintich des nueghenden twindischten dags in Januario.

157. 1429 April 3.
Vor den Borner Schöffen verpflichtet sich Peter Jaeger von Boexstel gegen das Petersstift zu 1 alten oberl. rhein. Gulden Rente unter Verpfändung einer Obligation von 1 Malter Roggen Sittarder Maszes und 2 Malter Triechter Maszes.
Gegeven int joer ons heren dusent vierhondert end neghen end twijntich des derden daeghs in den Aprille.

158. 1431 Nov. 30.
Vor den Schöffen des Dorfs und der Dingbank von Süsterselh verpflichtet sich Ergenik gegen Johannes Rossetäuscher zu Wehr zu einem Malter Roggen Rente aus seinem Haus und Hof zu Sustersehl.

159. 1436 Jan. 7.
Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet Katharine von Solt, Tochter des verstorbenen Herrn Corsekens von Solt, Kanonich von St. Peter, mit Willen und Consent Wilhelms von Solt, ihres Sohns, und ihrer 3 Schwiegersöhne als Vormunder ihrer Töchter, zu einer Rente von 3 Malter Roggen aus $^1/_2$ Bonner Land gelegen hinter Overhoven zu Gunsten des Petersstifts.
Gegeven in den jaer onss heren dusent vijerhondert sessinderttich, seven daghe in Januario.

160. 1437 Nov. 30.
Vor dem Richter und Schöffen der Stadt Gangelt nimmt Lens Coenen Sohn von Tüddern ungefähr 7 Bonner Land gelegen zu Schleiden und dem Altar St. Georg gehörend, um 3 Malter und 1 Vant Roggen von dem Petersstift in Erbpacht.

Gegeven in den joeren ons heren dusent vierhondert ind sieven ind dertich op sent Andries dage des heylighen apostels.

Schöffensiegel von Gangelt

Die Schöffen der Dingbank von Tüdderen bekunden dasselbe am nähmlichen Datum.

(Copierbuch irrtümlich vertich statt dertich).

Sittarder Schöffensiegel.

161. 1440 März 11.

Oerst von Bunde, Stadthalter der Lehen der Herrlichkeit von Elsloe, auf Befehl seines Herrn Conrad von Elsloe tut Kund, dasz in Gegenwart zweier Mannen seines Herrn, Clemens Bruyk, Kanonich und Scholaster von St. Peter, und Reinhard Brekelmann, Schöffe von Sittard, vor ihm Rütger an gien Brügge von Münsterglehn gegen den Priester Leonard Mesbach sich zu 9 Malter Roggen Rente aus seinem Haus und Hof am Bach gegen die Brücke zu Münsterglehn gelegen verpflichtet hat.

Gegeven in den jaeren ons heren dusent vierhondert ind viertich des elffden daegs in den Meert.

162. 1442 April 16.

Vor den Schöffen von Born nimmt Coen der Schmiedt von Güttekoven von Petersstift ihren Hof zu Bachoven und Kirchspiel von Güttekoven um 7 Malter Roggen Sittarder Maszes in Erbpacht.

D. int jaer ons heren dusent vierhondert end tweend viertich des sesteenden daeghs in Aprili

163. 1442 Okt. 18.

Dechant und Kapitel des Petersstift geben Heinrich auf Löwenberg ein halbes Haus mit dem Grunde in der Limburger (*Limbrichter*) Strasze um einen guten halben oberl. rhein Guld. und 7 Schillingen in Erbpacht.

Gegeven in den jaeren ons heren dusent vierhondert twe intviertich achteen dage in Octobri.

164. 1442 Okt. 18.

Beurkundung der Sittarder Schöffen vorstehenden Pachtbriefs vom selben Datum.

165. 1443 Mai 3.

Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Corstgen Werer gegen Peter Bruynen von Süstersehl zu 4 Malter Roggen Rente aus $^1/_2$ Bonner groszen Hof gelegen auf dem Steinwege und $1^1/_2$ Sillen Land dahinter.

Gegeven in den jaeren unss heren dusent vierhondert, drij ind viertich, des derden dags in dem Meije.

166. 1443 Juni 23.
Dechant und Kapitel des Petersstifts, ernennen auf die demütige Bitte Gottfried Luprechts von Freialdenhoven, Rektor des Altars St. Nicolai, den vormaligen Rektor Johannes Mesbach zum Chorsänger.
Datum a. d. millesimo quadringentesimo quadragesimo tercio in vigilia nativitatis beati Johannis baptiste.

167. 1443 Okt. 5.
Dechant und Kapitel des Petersstifts geben 1½ Bonner Lands, gelegen vor dem Pütthor, auf dem Wege nach Brochsittard, Christken Reuters in lebenslängliche Pacht um 21 Malter Roggen an den Rektor des St. Eligiusaltars und 3 Malter an das Kapitel.
Gegeven in den jaeren ons heren dusent vierhondert dryindviertich des vijffden dages in Octobri.

168. 1443 Nov. 29.
Dechant und Kapitel des Petersstifts bekunden, dasz ihr lieber gnädiger Herr, der Hochgeborene Friedrich Graf zu Moers und zu Saarwerden, Herr des Lands von Born und Sittard, zu seinem und seiner Eltern Seelenheil zu ewigen Gedächtnisz besonders für 5 Seelenmessen jährlich 300 oberl. rhein. Guld. ein Chormeszgewand, 2 Leseröcke und eine Chorkappe von schwarzen Damast ihnen vermacht hat, welch erstere sie in einer Rente von 12 Malter Roggen anlegen, aus den Gütern, welche vormals Cramfort von der Hagen gehörten.
Gegeven in den jairen unss heren dusent vierhondert ind drijindviertzich upp sent Andries avent des heilgen apostels.

169. 1444 Febr. 21.
Irmgard von Putte von Gottes Gnaden Aebtissin und der Gemeine Convent zu Süstern bekunden, dasz ein Zwist mit dem Petersstift über Erbzinsen, Capaunen und Kurmäden, auf Befehl, mit Wissen und Willen des Grafen Friedrich zu Mörs und Saarwerden ausgetragen worden ist.
Gegeven in den joeren unss heren dusent vierhondert ind vierindviertich up sijnte Peters avent ad Cathedram.

170. 1444 (lees 1455) Juni 18. (1)
Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Wolter Fleischhauer gegen Reinhard Luprecht von Obbendorf, Dechanten an

(1) Verkeerd hier geplaatst.

der Peterskirche zu 1½ Malter Roessaetz Rente aus Haus und Hof auf dem Steinweg.

Gegeven in den joeren unss heren dusent vierhondert, vijff ind vijfftich des achtienden dags in Junio.

171 1446 Nov. 2.

Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Andreas von We dem Reinhard Luprecht von Obbendorf, Dechanten an der Peterskirche, zu einer Malter Roggen Rente aus 5 Sillen Landes auf der Karre gelegen bei Hillensberg.

In den jaeren ons heren dusent vierhondert end sesend viertich des andern daigs mensis Novembris.

172. 1447 April 19.

Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Herman gen. Olschlager und Johannes gen. Hillemann gegen Adelheid Fischer zu 10 Malter Roggen Pacht aus einem halben Bonner Ackerland.

Datum a. d. millesimo tricentesimo quadragesimo septimo feria quarta post dominicam Quasi modo geniti.

173. 1447 Juni 14.

Vor dem Richter und Schöffen von Born verpflichtet sich Heyn Tijs von Born gegen Heinrich Heck zu 1 Malter Roggen Rente aus Haus und Hof gelegen zu Born.

Gegeven int jaer onss heren dusent vierhondert en seven end viertich des viertienden dages in Junio.

174. 1447 Sept. 29.

Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Gerken von Rugen gegen den Dechanten Reinh. Lupr. von Obendorf zu einen oberl. rhein. Guld. aus seinem Haus und Hof zu Sittard hinter der Kornmühle.

Gegeven in den joer uns heren dusent vierhondert indt seven ind viertich up sijnt Michaels dage.

175. 1448 Nov. 25.

Vor den Schöffen von Born verpflichtet sich Johann Hermans gegen das Petersstift zu 2 Malter Roggen und 3 Goldgulden Rente aus seinem Haus und Hof in Born.

Int jair nae der gebuert ons heren da men screiff dusent vierhondert inde acht inde veirtich up sinte Katerinen dage des heiliger jongfrauwen (sehr unleserlich.)

176. 1449 Dez. 8.
Vor den Schöffen von Sittard verpflichtet sich Peter Schijnvelt gegen Gijsen Beern, ihren Mitschöffen, zu 1½ rhein. Gulden Rente aus seinem Hause und Grund und Boden und Zubehör am Markte.
Gegeven in den jaer ons heren dusent vierhondert ind naegenveirtich op onser lieven vrouwen daich Conceptio.

177. 1450 Jan. 17.
Vor den Schöffen von Sittard verpflichtet sich Thijs Muthevieck gegen den Dechanten Reint Lupr. von Obbendorf zu ¾ Orth. rhein. Gold aus 1½ Sillen Acker auf dem Puterpfade.
Gegeven in den jaren uns heren dusent vierhondert ind vijftich des seventienden daigs in Januario.

178. 1450 Febr. 24.
Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Heynrich auf Löwenberg gegen Heinrich Krekelmann zu einem Malter Rente aus einer Sille Lands gelegen auf dem Elsloer Wege.
Gegeven inde jaer ons heren dusent vierhondert ind vijfftich op sinte Matthijs daich des heylgen apostels.

179. 1450 Mai 31.
Vor den Schöffen der Dingbank und des Dorfs von Süstersehl verpflichtet sich Theus Clewer von Haistelrode gegen Aloff Heyenhoven zu 2 Malter Roggen Rente aus einem Bonner Land zwischen Jaebeke und Süstersehl gelegen.
Gegeven in den Jaeren ons heren dusent vierhondert ind vijfftich des leisten daigs in den Meij.

180. 1450 Okt. 21.
Vor den Schöffen von Sittard verpflichtet sich Korschen Kimpe von Ophoven gegen Leonard Mesbach zu einem Malter Roggen Rente aus mehreren Stücken Land.
Gegheven in den jaer uns heren dusent vierhondert end vijfftich up der elfdusent mechde daghe.

181. 1451 Mai 16.
Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Moess Greven gegen Thijs Loer, zu 2 rhein. Guld. Rente aus seinem Gesete mit dem Grunde an der Limburger (*Limbrichter*) Strasze.
Gegeven int jair unss heren duysent vierhondert eyn ind vijfftich, des sessteenden dags in Maio.

182. 1451 Nov. 21.
Vor dem Richter und den Schöffen von Born verpflichtet

sich Oelman Schöninck dem Petersstift zu 3 Malter Roggen Rente aus seinem Haus und Hof gelegen zu Born.

Gegeven int jaer nae der gebuert onss (heren) doo men schreeff dusent vierhondert end eyn ind vijfftich op synte Cecilien avent der heligher joncfrauwen.

183. 1452 April 2.

Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Reinhard Beek gegen das Petersstift zu 1 oberl. rhein. Gulden Rente aus 2 Bonner Land gelegen zu Hagsittard.

Gegeven in den joeren dusent vierhondert twe inde vijftich des andern dages in den Aprill.

184. 1452 Okt. 31.

Vor den Schöffen von Limburg (*Limbricht*) verpflichtet sich Ruth. Johann Gobbels Sohn, und Johann Gerhard Gobbels Sohn, von Einenkusen gegen das Petersstift zu einem rhein. Guld. Rente aus einem Bohnengarten zu Limburg.

Gegeven in den joer ons heren dusent vierhondert twe ind vijfftich up alreheilgen avent.

185. 1453 März 22.

Vor den Sittarder Schöffen überträgt Thijs Loer eine Rente von 2 rhein Guld. auf Maes Hopfenbauers Haus in der Limburgerstrasze an Gijsen Beere, ihren Mitschöffen.

Gegeven ijn den jairen uns heren duysent vierhondert drey int vijfftich des twe ind twintichsten dags in den Meirtt.

186. 1453 Juli 16.

Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Peter von der Bijsen zu Gunsten unserer lieben Frauen in der Peterskirche zu Sittard, zu 1 Malter Roessaetz Rente aus seinem Hof und Haus gelegen in der Putstrasze.

Gegeven in den joeren unss heren dusent vierhondert drij ind vijfftich des seestienden dags in Julio.

187. 1350 Sept. 12 (1).

Goetschalt senior von Aachen quittirt Namens des Herrn von Valkenberg über 60 Schilde empfangen vom Petersstift.

Gegeven onder onssen siegell int joer unss heren dusent drijhondert inde vifftich des sondachs voer des heiligen Cornijlij dach.

---

(1) Verkeerdelijk hier geplaatst.

188. 1454 Dez. 10.
Vor den Schöffen von Limburg (*Limbricht*) verpflichtet sich Wolter Everartz gegen den Dechanten Reinh. Lupr. v. Obbendorp zu 2 Malter Roggen Rente aus $^1/_2$ Bonner Land bei Limburg (*Limbricht*).
Gegeven in den joeren uns heren dusent vierhondert vier ind vijfftich des tzenden dags in Decembri.

189. 1455 April 10.
Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Heinrich Volt gegen den Altar Unseren lieben Frauen zu einer Rente von 16 Malter Roggen aus einem halben Haus auf dem Markt zu Sittard und der Halbscheid von $^1/_2$ Bonner Landes bei Heyden gelegen.
Gegeven in den jaeren unss heren dusent vierhondert vijff und vijfftich des thienden dags in dem Apryll.

190. 1455 December 24.
Vor den Schöffen des Dorfs und der Dingbank von Limburg (*Limbricht*) verpflichtet sich Johannes Gerhard Gobbels Sohn von Einenkusen gegen den jungen Dietrich Limburg zu einem Gulden Rente aus $3^1/_2$ Sillen Lands gelegen hinter Einenkusen.
Gegeven in den jaeren ons heren dusent vierhondert end vijff end vijfftich op den heyligen kers avont.

Siegel der Aussteller.

191. 1456 Febr. 1.
Vor den Schöffen von Sittard verpflichtet sich Claes Zimmermann gegen Daeme Doeme ihren Mitschöffen zu einem rheinischen Gulden Rente aus einem Bonner Weideland an der Brücke über den Spilbach gelegen.
Gegeven in den jaer unss heren dusent vierhondert sees inde vijfftich des ijrsten dags in Februario.

Schöffensiegel.

192. 1456 Febr. 25.
Vor den Limburger (*Limbrichter*) Schöffen verpflichtet sich Johann Kantart von Einenkusen gegen Peter Baertz von Ophoven zu $^1/_2$ Malter Roggen Rente aus 3 Sillen Acker gelegen an den Vorstrasze zu Einenkusen.
In den joeren unss heren da men screiff dusent vierhondert ses ind vijfftich up sint Mathijs dach in der spurchillen.

193. 1456 März 2.
Vor den Schöffen von Born verpflichtet sich Jan Hermans von Born gegen das Petersstift zu 2 rhein. Guld. Rente aus seinen Haus und Hof mit Ackerland zu Born.
Gegeven int joer noe der gebuert ons heren da men schreyf dusent vierhondert ind seess ind vijfftich des IIden dach Mertz

194. 1457 März 4.
Vor den Borner Schöffen verpflichtet sich Lemens von Buchten gegen das Petersstift zu 9 Malter Roggen Rente aus einem Bonner Lands Eigengut.
Gegeven ind joir nae der gebuert ons heren da men schreyff dusent vierhondert inde syeven inde vyfftich des vierden daechs in den Meert off Marcii.

195. 1458 Jan. 10.
Vor den Schöffen von Sittard verpflichtet sich Thijs der Schmied von Leydenbroich gegen den Dechanten Reinhard Luprecht von Obbendorp zu einer Rente von einem guten oberl. rhein. Gulden, Münze des Kurfürsten bei Rhein, stehend auf einem Bonner Ackerland gelegen zu Leydenbroich.
Gegeven in den joeren unss heren dusent vier hondert acht ind vijfftich des tzenden dags in Januario.

196. 1460 März 2.
Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Heinrich Hopfenbrauer gegen das Petersstift zu 1 oberl. rhein Gulden, stehend auf 2 Morgen Ackerland, gelegen bei Hagsittard.
Gegeven in dem jaer uns heren dusent vierhondert ind sestich proxima die Martii.

197. 1460 März 11.
Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Tiel Preut und Teves Meuke von Valkenberg zu einem rhein. Guld. Rente aus $1^1/_2$ Sillen Acker auf dem Collenberg, $^1/_2$ Sillen hinten Loer, 1 Sille an dem Stege.
Gegeven in jaeren uns heren dusent vyerhondert ind sestich des Dienstaegz ante Gregorii.

198. 1460 April 24.
Vor den Schöffen von Sittard uberträgt Kaesels von Holsant seinem Neffen Johannes von Holsant $3^1/_2$ alte Groschen und 9 Malter Roggen Rente.
Gegeven int joer uns heren dusent vierhondert ind sesstich in profesto Corone et lancee.

199. 1460 Mai 13.
Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Johann Foets gegen Ausem Schutken zu 3½ Malter Roggen Rente aus Haus und Hof, gelegen auf der Putstrasze.
Gegeven in den jaren unss heren duysent vierhondert ind sesstich up sent Servoes dach.

200. 1460 Juli 21.
Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Hermann Johannes Doiries Sohn gegen das Petersstift zu 1 rhein. Gulden Rente aus einem Morgen Acker gelegen an Cleyelans(?) Cruitz, und einem Morgen in Bavelt gelegen.
Gegeven in den jaer uns heren dusent vierhondert ind sestich in profesto Marie Magdalene Virginis.

201. 1460 Aug. 31.
Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Dietrich Beer gegen den Dechanten Reinhard Luprecht von Obbendorp zu 5 gute oberl. rhein. Guld. Rente, stehend auf 9 Sillen Ackerland gelegen an dem Wereweg.
Gegeven in den joeren unss heren dusent vierhondert ind seestich in profesto Egidii abbatis.

202. 1460 Dez. 14.
Vor den Schöffen von Born verpflichtet sich Thijs Schares gegen den Dechanten Reinhard Luprecht von Obbendorp zu einer Rente von 1 rhein. Gulden, stehend auf 2 halben Bonner Land gelegen auf dem Meszweg und Pilgrimpfad.
Gegeven int joer noe der gebuert onss heren da men schreiff dusent vierhondert ind sestich des anderen dags noe sint Lucien dach der heiliger Jouffrouwen.

203. 1461 Jan. 21.
Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Dietrich Fleischhauer gegen Winrich von Wilrode zu einem Malter Roggen Rente aus 3 Sillen Ackerland gelegen an dem Sommershagen.
Gegeven in den joer unss heren dusent vierhondert eyn ind seestich op sijnt Agneten dach Virginis.

204. 1461 Febr. 14.
Vor den Schöffen von Born verpflichtet sich Johannes in ghien Smeetz gen. Wambles gegen den Dechanten Reinh. Lupr. von Obbendorp zu einem bescheidenen oberländischen Gulden Rente, stehend auf ein Bonner Land gelegen auf der Luck.

Gegeven int joer noe der gebuert onss heren da men schreiff dusent vierhondert ende eyn ind sestich up sijnt Valentijns dach des heilgen Martelers.

205. 1461 Febr. 28.
Vor den Schöffen von Sittard verpflichtet sich Peter Merden gegen den Dechanten Reinh. Lupr. von Obbendorp zu einer Rente von 1 rhein. Gulden, stehend auf seinen Hause mit Grundstück auf der Limburger(*Limbrichter*)strasze.
Gegeven in den joeren unss heren dusent vierhondert eyn ind seestich des Satersdachs post Invocavit.

206. 1461 Okt. 20.
Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Wilhelm Moelen, ihr Mitbürger, gegen Johann Henkens, Kaplan an der Peterskirche, zu 2 Malter Roggen Rente aus $3^1/_2$ Bonner und $2^1/_2$ Sillen Lands daselbst.
Gegeven in den joer unss heren dusent vierhondert eyn ind sestzich in profesto undecim milium verginum.

207. (22) 1461 Dez. 4.
Vor den Borner Schöffen verpflichtet sich Soert Sahern gegen den Dechanten Reinhard Luprecht von Obbendorp zu einer Rente von $^1/_2$ oberländischer Gulden, Kurfürstlich rheinischen Gepräges, stehend auf seinem Haus und Hof zu Born.
Int joir nae der gebuert ons heren da men schreyff dusent vierhondert inde eyn unde tsestich op sijnte Barberen dach der heyliger jouffrouwen.

208. 1462 Juni 23.
Vor den Schöffen von Limburg (*Limbricht*) verpflichtet sich Heinrich Penre gegen den Dechanten Reinhard Luprecht von Obbendorp zu $^1/_2$ rheinischen Gulden Rente, aus 1 Bonner Lands gelegen in einer Grube zu Limburg (*Limbricht*).
Gegeven in den joer unss heren dusent vierhondert ind twee und seestich up sijnt Johans avent nativitatis.

209. 1462 Juni 23.
Vor den Schöffen von Sittard verpflichtet sich Heinrich Cremer gegen den Dechanten Reinhard Luprecht von Obbendorp zu $1^1/_2$ rhein. Guld. Rente, stehend auf $^1/_2$ Bonner Land gelegen am Prijsvalden.
Gegeven in den joer unss heren dusent vierhondert ind twe ind seestich, up sijnt Johans avent nativitatis.

210. (23) 1462 Nov. 23.
Vor den Schöffen von Sittard verpflichtet sich Gijze Beere gegen das Petersstift zu 4 Malter Roggen Rente auf $3^1/_2$ Bonner Land, gelegen an der Borhauser Linde.
Gegeven in dem jaer uns heren dusent vyerhondert zwee inde sestetzich up sijnte Clements daigh martire.
Schöffensiegel.

211. 1464 Febr. 24.
Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Johannes von Holsaet gegen Gyse Beere zu 9 Malter Roggen Rente um eine gewissen Summe Geldes.
Gegeven int joer onss heren dusent vierhondert ind sestentich in profesto Mathie apostoli.

212. 1464 Nov. 30.
Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Peter Weltgens von Ophoven gegen Nesen, des seligen Winrich Wilrode Hausfrau, zu 1 Malter Roggen Rente aus einem Bonner Land daselbst.
Gegeven in den joeren unss heren dusent vierhondert vier ind seestich up sint Andries dach des heilgen apostels.

213. 1466 Dez. 21.
Vor den Schöffen von Sittard verpflichtet sich Godart Cluwenn gegen das Petersstift zu einer Rente von 2 guten Oberländischen rheinischen Gulden von der besten Munze des Kurfürsten bei Rhein, stehend auf 2 Bonner Land, gelegen auf dem Fischpfad.
Gegeven in den joeren unss heren dusent vierhondert sees ind seestich, up sijnte Thomas dach apostels.

214. 1467 Dez. 1.
Vor den Schöffen von Sittard verpflichtet sich Johannes von Heiden gegen das Petersstift zu 2 oberl. rhein. Guld. aus 2 Bonner Acker land, gelegen zu Sallendael und Woer.
Gegeven in den joeren unss heren dusent vier hondert seven ind sestich des yersten dags in Decembri

215. 1468 April 4.
Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Sander von Eile der junge gegen den Kanonich Peter Buyk zu 2 Malter Roggen Rente aus seinem Haus mit Grundstück auf der Beghinenstrasze.
Gegeven in den jaire unss heren duysent vier hondert achtinde sestich des vierden dags in den Aprill.

216. (24) 1468 Juni 29.
Vor den Richter und Schöffen der stadt Süstern verpflichtet sich Stina Otermanns gegen Wilhelm Coexkens zu 2 Malter Roggen Rente aus $1^1/_2$ Bonner Land in Munstereifel.
Int jair ons heren dusent vierhondert ind achtensestich op sent Pauwels dach des heylgen apostels.

217. 1470 April 12.
Vor den Schöffen von Sittard verpflichtet sich Johann Speckhoet gegen Paul Lijmmeman zu 3 Malter Roggen Rente aus einem Camp an dem Mylreweg gelegen.
Gegeven int joer onss heren dusent vierhondert ind siventich duodecima die Aprilis.

218. 1470 Mai 6.
Vor den Sittarder Schöffen verschreibt Egnisken von Eupen dem Petersstift eine Rente von 5 Malter Roggen auf seinem Haus auf dem Altenmarkt und noch einem anderen kleinen Hause.
Gegeven in den joer onss heren dusent vierhondert ind seventich sexta die May.

219. 1470 Juli 25.
Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Catharine Stein Pelsers, Adelhard ihr Sohn und Johann Gerhards Smalen, Sohn von Papenhoven ihr Tochtermann, als Vormund seines Weibs zu einer Rente von ein Mudde Roggen auf ihrem Haus und Hof zu Leyenbroick zu Gunsten Peter Cortenbachs.
Gegeven in den jaeren ons heren dusent vierhundert ind sevenentwintich op sint Jacops dach apostoli.

220. 1470 Sept. 30.
Vor den Borner Schöffen verschreibt Gerhard Passmann, ihr Mittschöffe, dem Coenen Schmidt von Guttekoven eine Rente von einem Malter Roggen Masz von der Neustadt, auf 3 Vrecht Lands in Guttekoven.
Gegeven int joer onss heren, da men schreiff vierhondert ind seventtich up den lesten dach van Septembris.

221. 1470 Nov. 6 (sic, lees Oct. 31).
Vor den Sittarder Schöffen verschreibt Peter Möden für eine schuldig gebliebene Freitagsmesse dem Petersstift sein Haus mit dem Grundstück gelegen in der Limburger (*Limbrichter*) Strasze als Unterpfand.
Gegeven int joer unss heren dusent vierhondert und sieventzich up aller heilgen avent.

222. 1472 Januar 23.
Die Herren von Vrecht und Emont von Bramen verschreiben dem Petersstift eine Rente von 16 alte Groschen, gegen eine gewisse Summe Geldes.
Gegeven int joer unss heren dusent drijhondert ind twe ind seventich, des drijindtwintichsten in den loemoent.

223. (25) 1472 Marz.
Vor den Schöffen von Sittard verschreibt Derck Jenevert dem Johann Keussen eine Rente von 16 Malter Korn auf seinem Haus und 4½ Sillen Land.
Gegeven in dem jair onss heren dusent vierhondert twe int tseventich des naegenden dachs in dem Apryll.

224. (26) 1481 April 26.
Vor den Schöffen von Sittard verschreibt Thyschen Aden von Münsterglehn dem Dietrich Berens, ihrem Mitschöffen, eine, Rente von einem Malter Roggen auf 3½ Sillen Land gelegen auf der Steingrube.
Gegeven in dem jair onss heren dussent vierhondert ein indt achtentich op donresdag nae dem paesch helge dagh.

225. (27) 1482 Juni 29.
Vor den Sittarder Schöffen verschreibt Reynken Reyschens gen. Bussen von Münsterglehn dem Kanonich Gödert von Süstersehl eine Rente von 1 Malter Roggen auf ½ Bonner Land nahe bei Krevelberg und einen andern ½ Bonner Land in der Steingrube.
Gegeven in dem jaer onss heren dussent vierhondert twe indt achtentich op Sinte Peters ind sint Pauwels dach apostolorum.
Schöffensiegel.

226. 1482 Juni 29.
Vor den Sittarder Schöffen verschreibt Thijsz Recken von Münsterglehn dem Gotthard von Süstersehl Kanonich von St. Peter eine Rente von einem Malter Roggen aus Haus, Hof und Grundstück in Munsterglehn.
Gegeven in den jaeren unss heren dusent vierhondert twe indt achtentich up sijnt Peters ind Pauwels dach apostelen.

226*a*. 1484 Sept. 8.
Testament eines Sittarder Bürger Hubrecht Kickelmans vor Peter Bruwer, Kaplan an der Kirche von Sittard, und mehrere

zeugen, wodurch u. a. der Kirchenfabrik von Lüttich 4 Botter Sittarder Münze und dem Pastor Kleynen daselbst 8 Botter, zu seinem Seelenheil über 5 Derteste vermacht werden.

D. in den jaer van der gheboerten ons lyeffs heren duysent vierhondert ende vierentachentich in den maend geheiten Septembri des achtendaechs.

227. 1487 Mai 31.

Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Thijssken von Krekelsberg gegen Gijnken Merkelberg zu einer Rente von 1 Malter Roggen auf seinem Erbgut zu Hillensberg.

Gegeven in dem joere onss heren dusent vierhondert seven indt achtetich des lesten dach van Mey.

228. 1490 (*lees*: 1449) Nov. 25. (1)

Vor dem Borner Schöffen verschreibt Jan Hermans von Born dem Petersstift eine Rente von 12 Malter Roggen auf 6 Vrecht Landes an verschiedenen Orten gelegen gegen ein ungenantes Capital.

Int jaer nae dij geboirt onss heren da men schreiff dusent vier hondert ind noegentviertich op sente Katherijne daigh der heiligen joncfrauwe.

229. 1492 Dez. 20.

Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Heinrich Baiskens, gegen Gerhard Deckens zu einer Rente von 8 Malter Roggen auf einem halben Bonner Acker lands.

Gegeven int joer onss lieven heren, dusent vier hondert twe ind nyegentich up synt Thomas avent des heilgen apostels.

230. 1498 Febr. 13.

Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Lemken Tacken Sohn von Were gegen Unsern lieben Frauen zu Broichsittard zu einer Rente von 1 Malter Roggen auf 2½ Sillen Lands.

Gegeven int joer unss heren dusent vierhondert, aicht ind nogentich des derstienden dachs Februarii.

231. 1503 Febr. 20.

Vor den Schöffen der Dingbank und des Dorfs Süstersehl verplichtet sich Bört Bruynen gegen Meuwes Heilger von Sittard zu einer Rente von 9 Malter Roggen auf einem kleinen Hof zu Süstersehl.

---

(1) Dit charter is hier verkeerdelijk geplaatst.

Gegeven int jar unss heren dusent vunff hondert ind dry des twentichsten dags des Spurkille.

232. 1519 Febr. 26.
Dechant und gemein Kanonichenkapitel der Kollegialkirche, gelegen in der Stadt Sittard, geben durch diesen Kapitelsbrief Gretgen Aldermoeder von Güttekoven ein Gut zu Bachoven um 5 Malter Roggen in Erbpacht.
Gegeven in den jaren der saliger geburten unss lieffs heren, da men schrieff dusent vunffhondert ind nyeghen des XXVI-sten dags des maendz Spürkells Februarii.

233. 1521 Jan. 25.
Das Petersstift giebt Peter die Boen eine Hoffstat, gelegen auf dem Steinweg um jahrlich 4 Malter Roggen in Erbpacht.
Gegeven in den jaeren ons heren Jhesu Christi da men screif dusen vunhondert end eyn ind twintich des vuffindtwintichsten dagh in den Loemaendt.

234. (28) 1523 Nov. 29.
Vor den Schöffen von Sittard verpflichtet sich Johan von Hillensberg gegen Metten Scheizench, Wilhelms Tochter um 4 Malter Roggen Rente aus 2 Sillen und 1 Morgen Land daselbst.
Gegeven in den joeren unsserss heren Jesu Christi da men schreiff dusent vunffhondert ind drij ind twintich, op sijnt Andries avent.
Schöffensiegel.

235. 1529 Nov. 12.
Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Heinrich Soetens gegen Meister Hertou Scholaster und Kanonich zu 3 Malter Roggen Rente auf einer Sille Ackerlands.
Gegeven in den jaeren unss lieven heren Jesu Christi da men schreiff dusent vunffhondert ene negen ende twintich der twelffden dags den maendt Novembris.

236. (29) 1585 Juni 13.
Vor dem Vogt und Schöffen von Sittard wird eine Rente von 3 Malter Korn auf Haus und Hof zu Sittard und 1 Sille Land in Hohenfeld um die Summe von 75 Thlrn verschrieben. Namen unleserlich.
Der gegeben ist nach Christi unsers heren geburt funfziehen hundert und funevten unde chitzichsten jairen am Dreutzehenden tag des monats Junii.

237. (30) 1587 Dez. 3.
Vor den Schöffen von Sittard verpflichtet sich Aloff Engelen gegen Heinrich Mesbach zu einem Malter Roggen Rente auf seinem Haus in der Mesbacherstrasze. (1)
Gegeven in den joir ons heren dusent vyffhondert ind seven end arttich des darden daighs des mentz Decembri.

238. (31) 1606 Okt. 3.
Vor dem Vogt und den Schöffen von Sittard verschreibt Johann auf der Bach dem Petersstift 3½ Gulden 2½ Stüber Rente auf einer Sille Land am Hohenweg.
Der gegeben ist in den jaren nach Christi unsers lieben herren geburt eyn thausent sechsshundert und sechss am drithen dage des monats Octobris.
Siegel des Vogts und der Schöffen besonders.

239. (32) 1611 Okt. 15.
Vor dem Vogt und den Schöffen von Sittard verschreibt Godart Ehlen dem Petersstift 12½ Guld. Rente auf Haus und Hof am Altenmarkt.
Der gegeben ist in den jahren nach Christi unsers lieben herren und seligmachers ein thausent sechshundert und eilf am fünfzehenten tag des monats Octobris.
Siegel des Voigts.

240. (33) 1614 Febr. 24.
Vor dem Vogt und den Schöffen von Sittard verschreibt Heinrich Baggen dem Petersstift eine Rente von 12½ Rthlrn. auf ½ Bonner Land zu Münsterglehn und 1 Sille Land nahe dabei gelegen gegen eine Summe von 200 Thlrn.
D. am vier und zwanzigsten dage das monats Februarii.
Siegel des Vogts und der Schöffen.

241. 1620 Jan. 15.
Vor dem Vogt und den Schöffen von Sittard verschreibt Peter Kampen dem Petersstift eine Rente von 3 Königsthalern auf einer Sille Lands zu Hagsittard um 50 Taler.
D. am fünffzehenten tage des monats Januarii.

242. 1621 Juli 1.
Vor dem Vogt und Schöffen von Sittard verpflichtet sich der junge Peter Schusters zu einer Rente von 8 alten Reichstalern und 3½ Orth derselben und 4 silb. Königstalern gegen Wilhelm Pflugmacher um ein Darlehn von 110 alten Reichstalern.

---

(1) Thans is de naam van die straat verbasterd in Misboekstraat.

In den jaren nach Christi unsers lieben heren und seligmachers geburt ein thausent sechshundert und ein und zwenzig am ersten tage des monats Julii.

Siegel des Vogts und der Schöffen.

Auf der Rückseite steht die Stiftung von 4 Messen am Altar S. Joh. Evangelistae in der Kollegiatkirche zu Sittard durch Johann Christian von Eschweiler 19 Nov. 1709.

243. 1626 April 17.

Vor Vogt und Schöffen von Sittard nimmt Gerhard von Schloim zu Brochsittard beim Petersstift ein Kapital von 152½ Gulden auf gegen eine Renteverschreibung von 7 Gulden 10 Stüber 2½ Orth auf Haus und Hof zu Brochsittard mit einer Sille Land.

D. am siebenzehnten tag des monats Aprilis.

244. Ohne Datum.

Vor dem Schöffen von Sittard uberträgt Johann von Holsit mehrere, laut inserirter Schuldverschreibung des Junggrafen Johann von Salm vom 4 Jan. 1390, ihm zuständigen Renten von 9 Schilt alte Groschen und 3½ alte Groschen dem Giebis Pijll und Goedart Cleven 9 Malter Roggen dem Gijse Beere gegen eine ungenante Summe Geldes.

Akten.

A. *Generalia.*

245. (1) 1306—1529.

Copierbuch enthaltend 206 Urkunden von Händen des 15. u. 16. Jahrhunderts, meist auf Eigentumsverhältnisse des Petersstifts sich beziehend oder Vorbriefe dazu (Sittarder Schöffenbriefe).

Vergl. Register zu den Urkunden. (Zie p. 545 - 591).

Mscr. B. 111.

246. (2) 1484, 1513—1641.

Liber Testamentorum, enthaltend teils Originale, teils Copien von Testament Sittarder Kapitulare. (p. 587.)

Vergl. Urk. Repertor. n°. 226*a*.

247. (3) 1618—1710.
Register der Einkünfte des Stifts, 4 voll. Mit Verzeichnisz der Ortschaften.

248. (4) 1637—1640.
Register der Einkünfte des Stifts. Mit verzeichnisz der Ortschaften.

249. (5) 1648—1795.
Rentmeistereirechnungen des Stifts aus den Jahren 1648, 1672, 1714, 1720, 1725, 1728, 1732, 1734, 1742/43, 1746—1751, 1753, 1756—1771, 1792—1795. 35 Hefte.

250. (6) 1784. Pachtregister des Stifts.

250*a*. (6*a*) 1801.
Register der Kapitular-Landpächte für den Rentmeister Leonard Palmen.

251. (7) 1803.
Register der Erbpächter des Stifts d.d. 11 messidor an XI.

252. (8) 1662—1679, 1705—1706.
Protokoll des Stifts. 3 vol.

253. (9) 1682—1691.
Akta in Sachen des Stifts gegen die Wittwe Gouverneur wegen einer Rente.

254. (10) 1693.
Acta in Sachen des Stifts gegen die Witwe Gijsen Abrahams über einen Zins zu Oberhoven.

255. (11) 1726.
Acta in Sachen des Stifts wegen saümiger Zinszahler.

256. (12) 1740 ff.
Acta in Sachen des Postmeisters Styck gegen den Rentmeister Dijck und das Kapitel zu Sittard wegen des Meuffels Hauses.

257. (13) 1780.
Acta betr. Streitigkeiten zwischen dem Stifte und der Stadt Sittard über Landpacht.

258. (14) 1794–1806.
Acta enthaltend Verhandlungen wegen der durch die Sittarder und Süsterer Corporationen verheimlichten Güter und der deshalb stattgefundenen Haussuchung sowie mehrere Originalpapiere des Notars Lehaen.

B. *Specialia.*

259. (15) 1489—1554.
Pachtbuch des Stifts Sittard über Landereiën auf dem Collenberg vor der Putzportz, zu Brochsittard, Wehr, Ophoven, vor dem Limburger (*Limbrichter*) Tor.

260. (16) 1582.
Pachtregister des Stifts aus den Ortschaften Sittard, Leijenbroich, Ophoven, Oberhoven, Limbricht, Born, Büchten, Stadt Broich, Tüdderen, Broichsittard, Wehr, Hillensberg, Süstersehl, Windtraak, Münsterglehn, Güttekoven, Steinweg, Leimburg (1), Ennickhofen (2), Röstern.

261. (17) 1626—1730.
Pacht und Rentbriefe über Ländereien zu Wehr, Münsterglehn, Süstersehl und Sittard.

262. (18) 1716.
Pachtregister aus denselben Ortschaften wie n°. 260.

263. (19) 1760.
Desgleichen.

263*a*. (19*a*) 1780.
Desgleichen.

264. (20) 1790—1797.
Desgleichen mit der Bemerkung von Holzmacher: ce registre a été déposé aux archives de la Préfecture du departement de la Roer le 10.7.1807.

265. (21) 1740.
Heberegister des Stifts die Ortschaften von n°. 260 auszer den letzten vier, dazu kommt Millen.

(1) Limbricht.
(2) Einickhausen.

266. (22) 1781.
Desgleichen ohne Millen.

267. (23) 1774—1785.
Registrum de laudibus in parochiali ecclesia.

268. (24) 1780—1800.
Register über die einzelnen Altäre in der Stiftskiche.

---

2. DOMINIKANEN TE SITTARD.

269. (1) 1625 Juni 30.
Die Schöffen von Roevenich bekunden, dasz Leonhard Roggendorf von Johann Heimbach aus Euskirchen 333 Thlr. 26 Albus zu 6¼ pCt. geliehen und seine Landereien in Roevenich dafür verpfändet habe.

Mit siegel.

270. (2) 1626 Aug. 26.
Ferdinand Erzbischof von Cöln (1) genehmigt die Niederlassung der Dominikaner in Sittard und erlaubt ihnen ein Kloster und eine Kirche zu bauen.
Das kleine erzbischöfliche Siegel aufgedrükt.

Papier.

271. (3) 1626 Nov. 24.
Der Provincial des Predigerordens bestätigt die durch Fundation der Gemeinde Sittard ermöglichte Begründung einer Dominikanervicarie daselbst, fordert jedoch die Bürger auf die Dotation zu erhöhen, da sie zu gering sei.
D. Antverpiae 1626 24 Septembris.
Siegel und Unterschrift des Provincials Johannes Bovequetius.

Papier.

272. (4) 1627 Aug. 26.
Das Kapitel des Stifts und der Rat der Stadt Sittard überweisen den Dominikanern daselbst das Hospital mit der dazu gehörigen Kapelle.
Siegel des Kapitels, des Vogts Adam Quirinarius und das Stadtsiegel letzteres zerbröckelt.

Papier.

(1) De waardigheid van Ferdinand als aartsbisschop van Keulen doet hier niets ter zake, hij handelde hier als bisschop van Luik, daar Sittard tot het bisdom Luik behoorde.

273. (5) 1638 April 4.
Die Schöffen des Gerichts Born schenken eine obligation über 200. Thlr., ausgestellt vom Herzog vom Jülich, d.d. 3 Nov. 1610, den Dominikanern in Sittard.

Schöffensiegel. Papier.

274. (6) 1628 Nov. 28.
Wolfgang Wilhelm beaufträgt Vogt und Rentmeister zu Born, den Dominikanern zur Unterstützung ihres Baues 1000 Thaler auszuzahlen, wogegen die jährliche Unterstützung van 24 Thlr. von da ab fortfallen solle.

Unterschrift der Pfalzgrafen. Brief.

275. (7) 1631 April 18.
Adam von Gimnich Amtmann zu Born und Millen, Georg Haick, Vogt zu Sittard und Johann Maess, Rentmeister zu Born, bekunden, dasz sie auf Befehl des Herzogs dasz städtische Hospital mit der Kapelle den Dominikanern eingeräumt haben.

Siegel und Unterschrift der Aussteller. Papier.

276. (8) 1634 Juni 8.
Wolfgang Wilhelm beaufträgt den Amtmann zu Born den Dominikanern in Sittard zur Unterstützung ihres Baus und ihrer Schule abermals 500 Thlr. auszuzahlen.

Unterschrift des Pfalzgrafen. Brief.

277. (9) 1637 April 2.
Arnold in der Sittard, Gerichtsschreiber zu Sittard, verkauft den Dominikanern daselbst sein Haus, Scheuer und Gemüsgarten zu Sittard auf dem Aldenmarkt, worauf eine Kurmäde und ein geringer Zins lastet, für 900 Reichstaler.

Unterschriften der Contrahenten. Conzept.

278. (10) 1639 Mai 8.
Maria von Waretz, Wittwe des Wilhelm Frisch, Gerichtschreibers von Brügge, schenkt in die Vikarie der Dominikaner in Sittard 420 Thlr. zur Fundirung einer Sacramentsmesse und zur Unterhaltung von 2 Kerzen zu dieser Messe.

Vicariatsiegel und Unterschriften. Papier.

279. (11) 1639 Juli 16.
Die Dominikaner in Sittard kaufen von Matheus Reuters, daselbst seinen Gemüsehof, auf dem eine Rente von 2 Fasz Roggen an das Kapitel zu Sittard lastet, für 600 Gulden.

Unterschriften der Contrahenten. Concept.

280. (12) 1640 Juni 12.
Die Dominikaner in Sittard kaufen von Christian Kurstges und Abraham Engelberts, als Vormünder der Kinder Jan Engelberts, das Lohnhaus in Sittard für 500 fl.

Unterschrift der Contrahenten. Concept.

281. (13) 1644 Juli 18.
Die Rectoren der Dominikanervikarie zu Sittard kaufen von Katherina, Frau des Peter Weinrichs in Mastricht, einen Gemüsegarten zu Sittard neben dem Klostergarten für 10 Thlr.

Unterschriften der Contrahenten. Concept.

282. (14) 1643 Aug. 7.
Der Vicar Antonius von Camp und Jacob Rhener, Priester der Dominikaner in Sittard, kaufen ein Haus daselbst nebst Hofplatz, worauf ein halbes Pfortzrecht, an den Herzog und ein Zins an das Stift lastet, von Matheus Reuters für 650 fl.

Unterschrift der Contrahenten. Concept.

283. (15) 1652 Juli 4.
Johann Ritz Vogt und die Schöffen von Sittard bekunden, dasz Heinrich Schmitz von Breberen an Gotthard Becker, als Vormund der Kinder des Arnold Baess, eine Rente von 9 Gulden und $8^1/_2$ Stüber verkauft habe.

Siegel der Schöffen, des Vogts abgerissen.

284. (16) 1653 März 10.
Peter Weinrichs aus Mastricht verkauft der Vicarie in der Dominikanerkirche zu Sittard die Halbscheid eines Hauses daselbst.

Unterschriften der Contrahenten. Concept.

285. (17) 1654 Juni 16.
Die Schöffen der Stadt Sittard bekunden, dasz die Dominikaner sich verpflichtet hätten der Wittwe Maria von Waretz, die bei ihrer Schenkung von 950 und 1400 Thlr. zu Begründung einer Messe stiftungsmäszig ausbedungene Nutznieszung

der Zinsen aus diesen Capitalien für Lebenszeit zu Teil werden zu lassen.

Siegel des Vogts und der Schöffen von Sittard. Papier. Dazu ein Duplum.

286. (18) 1658 Jan. 29.
Die Witwe Maria von Waretz schenkt zur Dotirung des Josephus-altars und zur Stiftung einer Seelenmesse an diesem Altare der Dominikanerkirche diverse specificirte Geldsummen.

Siegel der Dominikaner des Vogts, und Schöffen von Sittard ab. Dazu ein Duplum.

287. (19) 1659 Febr. 9.
Maximilian Heinrich, Erzbischof von Cöln, erteilt den Dominikanern zu Sittard die Erlaubnisz zur Unterstützung ihres neuen Kirchenbaues im Gebiete des Erzstifts Almosen einsammeln zu dürfen.

D. Bonn, den 9 Februar 1659. Aufgedrucktes Siegel.

288. (20) 1667 Nov. 14.
Die Schöffen von Sittard bekunden, dasz Prior und Subprior der Dominikaner zu Sittard auf Grund abschriftlich beigefügter Ermächtigungen vom Provincial Bonaventura von Marirvorde und dem Convent an die Schwestern Agathe und Katherine Stassen eine Rente von 6 Albertinentalern zur Forderung des Neubaus der Kirche verkauft haben.

Siegel ab. — Cancellirt.

289. (21) 1669 Dez. 20.
Jacob Oeveren, Dechant und bischöfl. Vicar zu Roermonde, erteilt zu der durch inserirte Fundationsurkunde begründete Einrichtung einer Vikarie U. L. F. in der Kirche zu Obercrüchten seine Einwilligung.
Datum Ruraemundae. Vigesima Decembris etc.

Siegel zerbröckelt.

290. (22) 1673 Nov. 7.
Die Schöffen von Sittard bekunden, dasz Johann Itterfort an Gerhard Thiele eine Rente von 5 Albertinenthalern aus seinem Hause in der Limburger(*Limbrichter*)Strasze zu Sittard verkauft habe.

Siegel ab. — Cancellirt.

291. (23) 1682 Mai 5.
Johann Wilhelm Pfalzgraf bei Rhein, erläszt dem Domini-

(1) Dit regest is verkeerdelijk hier in dezen inventaris geplaatst en houdt geen verband met het archief der Sittardsche Dominikanen.

kanerorden alle aus dessen angekauften Häusern in Sittard fallenden Zinse und Kurmede, wogegen sich der Convent verpflichtet ihm und seiner Familie jährlich 4 Anniversen abzuhalten.

Unterschrift des Pfalzgrafen und aufgedrücktes Siegel. Papier.

292. (24) 1727 Juli 24.
Vergleich zwischen dem Kanonikus des Stifts Sittard, Petro de Bruyn und dem Predigerconvent daselbst deren Krankenhaus an das Haus das Kanonichs stöszt, wegen des Abflusses des Regenwassers, wonach der Abflusz in den Garten des Kanonichs gehen, von da aber gegen die Klostermauern geführt werden solle.
Unterschrift der Contrahenten. Conzept.

293. (25) 1743 Nov. 11.
Silvester Bruggen, Vicar des Stifts Sittard, als Bevöllmächtigter der Erben des Schultheiszen Schöller, verkauft einen Gemüsegarten an dem Dominikaner-Klostergarten gelegen für 75 Thlr. und ein Anniversar für den Verstorbenen den Dominikanern in Sittard.
Unterschrift der Contrahenten. Concept

Akten.

294. (1) 1627--1677.
Acta betr. die Gründung und dessen Erwerbungen des Dominikanerklosters.

295. (2) 1699—1643.
Acta betr. Kauf- und Pachtverträge über Häuser und Gärten in Sittard.

295*a*. (2*a*) 1717—1783.
Obligationen und Quittungen.

296. (3) 1761—1763.
Acta betr. Hof zu Nysweiler.

297. (4) 1487—1795.
Haushaltsbuch des Klosters.

297*a*. (4*a*) Undatirt.
Uerbersicht über das Vermögen des Klosters am Ende des Priorats des Pater Hubert Lomans.

298. (5) 1649—1661.
Acta betr. die Fundation einer Seelenmesse durch Maria von Warets.

299. (6) 1676—1749.
Acta betr. Messenstiftungen und Rentverschreibungen für das Dominikanerkloster.

300. (7) 1689.
Acta betr. die Kapelle zu Raet.

301. (8) 1701 ff.
Acta betr. die Fundation der Kapelle zu Richerath.

302. (9) 1703–1705.
Catalogus sacrorum lectorum et legendorum.

303. (10) 1710—1735.
Acta betr. Kirchen- und Armenrechnungen zu Born.

3. DOMINIKANERINNEN

gen. Agnetenberg zu Sittard.

304. (1) 1710—1797.
Register über den Eintritt der Klosterjungfrauen.

305. (2) 1606—1697.
Register über die Abgaben und Einkünfte des Klosters.

306. (3) 1660.
Register der Landereien, Pachteinkünfte etc. des Klosters.

4. HERRSCHAFT EYS.

1. (1) Unleserliche Orig. Urkunde betr. den Ankauf des Hofes von Eys.
Sämtliche Siegel, darunter der Schöffen von Jülich (?) sind abgefallen.

2. (2) 1343 Okt. 28(?) Hillegar von Lövenbergh, drossart von Rode (Herzogenrath), bekundet, dasz sich Ulenbusch Gerhardt Ulenbusch's Sohn, welch letzterer den Herren Suiodorf (Sersdorp), während der Minderjährigkeit seines Sohnes ein Gut verkauft hatte, auf das dieser nun Anspruch erhob, mit den genannten herren von

Suiodorf aus ein ander gesetzt hat, und gegen 80 kleine Florentiner Gulden auf das betreffende Gut verzichtet hat, in Gegenwart Brabanter Ritter und Knappen und der Scheffen von Welz, Gerhards von Endelsdorp, Adam's von Eyderen Troest's von Vlosdorp Johann Baghe, Adam, Roest u. a. Schöffen von W.

M C C C XLIII wor alre heylligen daghe, des werden daghes.

Das Siegel des Drosten von Hertogenrath ist fast vollstandig abgebroken.

3. (3) 1358 Dez. 4. Wolterus de Hoghem und Gobbelinus de Rufoclipeo. (Rothschild), Schöffen von Maastricht, bekunden, dasz Arnold, der Sohn Balduins gen. Gruther mit dessen Zustimmung zu Gunsten Johannes gen. Kelleners, des Tuchschererers, auf einen zins von jährlich 10 Solidi von Erbgütern zu Wijck vor der Maasbrucke gelegen verzichtet heit.

Datum a. d. M. C. C. C. quinquagesimo octavo in die St. Barbare v. et. m.

Die Siegel ab.

4. 1359 Oct. 21. Symon van den Brueck (?), Vogt zu Eys und sein Frau Marie verkaufen Gillis von Eys und dessen Brüdern Arnold und Johann ihr Land oberhalb des Eyser Hofs vor den Richtern und Schöffen des Stuhls von Eys u. A.

Datum 1359 die undecim millium virg.

Schlechte Abschrift des 17 Jahrh.

4*a*. 1361 Okt. 9. Symon in den Bruech, Vogt zu S. Adalbert zu Aachen, und seine Gemahlin Anna die Tochter Arnolds van Scharreis verkaufen Gilles van Eysse und dessen Erben ihren Hof und gesammte Güter, die sie zu Eys haben, mit Vogteien, Gerichts Hoheit etc. für 2400 Goldgulden, und es quittirt genannter Symon über den empfangenen Kaufpreis und stellt seinerseits bis zur völligen Extradirung der Besitzungen etc. als Bürgen Arnold von Moelenmarcken, Reynard Torreich (?) von Berne, Johann von Hergenroidt, Moys van Holpt, Adoin van Welten, Maclion van Thoynen, Sijmon van der Muren, Wilhelm Gastmoelen.

Geg. 1361 op s. Dionijs dach.

5. (4) 1365 Juni 12. Herzog Wilhelm von Jülich Graf zu Valckenburg etc. bekundet, dasz er seinem lieben Neffen Johann Herrn zu Wittem zu Liebe bestimmt hat, dasz die jetzigen und späteren Herren zu Eys des gennanten Johann und seine Nachkommen, als Herren von Wittem, Lehnsmänner sein sollen und die Herren von Wittem die Herrschaft und das Gericht vom Kirchspiel und Dorf Eys als rechtes Mannlehen von den Herzogen

von Jülich empfangen sollen, wogegen der zeitige Herr von Eys Gilles, seiner wegen Eys geleisteten Mannschaft, Hulde und Erde entbunden und gehalten wird, solche Johann von Wittem und dessen Nachfolgern fur die Zukunft zu leisten.

Geschehen in Gegenwart der Mannen Johanns Herrn van der Sleiden, Caderners von Bredenbinth, Carsilis vamme Rode und Johanns von Vercken. (Bergen?)

Geg. zo. Achen op uns heren lichams dach 1365.

Beglaubigte Copie aus dem Jahre 1612.

5*a*. (4*a*) 1369 November 11. Revers Arts, Vogtes von Eys, mit seinen Mannen, Schöffenleuten und Untersassen über die Belehnung mit Eys. durch den Hernn von Wittem.

Geg. 1369 in den maent van November in sen Meirtynendage.

Beglaubigte Copie von 1612.

6. (5) 1390 Jan. 17. Arnold Vogt zu Eys bekundet dasz in Gegenwart seiner Mannen des Cloes Molrepesch und Reynarts Molrepesch, Gebrüder von dem Guyenrade, Gelis, Johanns Vlecken Sohn aus Eys, der Person und den Kirchenmeistern von Voerendaal zum Behufe des Frauen-und Kreuzaltares dortselbst desgleichen der Kirche und der Armen eine Rente von 2 Malter Roggen und zwei Schillingen Erbpacht für eine gewisse Summe Geldes verkauft had, für deren regelmäszigen Lieferung der genannte Gilles sein Haus und Hof zu Niedereys und 4 Morgen Land als Pfand setzt.

Geg. 1390 op synt Anthonis dage.

Das Orig. ist stark verblichen und beschädigt und daher kaum leserlich. Die Siegel sind ab. Aeltere Copie vom 15 Jahrh. liegt bei.

7. (6) 1391 Oktober 3. Vogt Arnold von Eys bekundet, dasz vor ihm und seinen Mannen, Gelis von Eys, seinem natürlichen Sohn und Sijmon Koet, Gelis von Eys, des Johanns Vlecken Sohn, erklärt hat, dasz auf der dritte Teil des von ihm der Kirche zu Voerendaal verpfändeten Hofes zu Niedereys, an dem seiner Schwager Henken Ansprüche erhob, als unanfechtbares Unterpfand bestehen soll und deswegen durch diesen Brief von aller Ansprache frei gesprochen wird.

Geg. 1391, des dinsdages na Sint Remeys dage.

Das Siegel ist ab. (S. auch die ältere Copie bei Orig. 5.)

8. (7) 1393 Dezember 27. Richard von Coynisdayl und seine Frau Nese van Bursleyden verkaufen Matthäus von Krevelbergh für 105 fl. 10½ „Moede (Scheffel) Roggen jahrlichen Pachtkorns auf St. Andreas Tage zu Aachen zu liefern wofür der genannte

Richard von den Richtern und Schöffen von Ubach, Johann Hoech van Thoren, Paul van Scarpensele Arnold des Konijncs Sohn, Sijmon dem Vleyschuwer, Kirstken an dem Kirchhof, Gerhard dem Duvel, Hildebrand und Henken, Wilhelms Sohn van Veych, ihren Hof zu Borsleyden, den sie als Latengut der Aebtissin von Thoren inne haben, verpfänden.

Datum a. d. 1393. ipso die Johanns evangeliste.

Die beiden Siegel, des Richard's und des Schöffen Johann, sind abgefallen.

9. (8) 1401 Juli 26. Johann van Were, Sohn des Ritters Johann Schudderiaens, bekennt, dasz er Gerhard van dem Bongard und dessen Frau Katharina von Wyenberg alle Rechte die er an die Kirchenzift zu Anstenweide (Amstenrade) hat, übertragen hat. 1401 up sent Anen daige vidue.

Das Siegel Johanns von Were und das seines Schwagers Johanns van Broichoeven sind abgefallen.

10. (9) 1406 Januar 4. Z. Teil unleserliche Urkunde betr. ein Kapital von 600 fl. das ein gewisser Heilke aufnimmt (?) Untersiegelt von Johann van dem Balken, Pastor zu Kircheren, und Golen van der Amstelen.

Geg. 1406 des Moyndaichs na Jairstach.

11. (10) 1422 Februari 5. Der Herzog (Karl der Kühne) (1) von Lothringen Brabant und Limburg entläszt Goswijn von Thevel aus seiner Stellung als Lehensrichter des Herzogtums von Limburg und bestelt dafür Werner von Gronsselt als solchen.

Gegeven in onser stat von Loeven des donresdaighs vive dage in Februaro 1421 nae gewoente shoofs vam Camerike.

In gegenwart des Junkers van Nassou, de here van Rotthelaer, Heinrich van der Leck und dem Junker van Dyest.

Das Siegel des Herzogs ist abgefallen. (Nach der Osterdatirung 1422 zu setzen).

12. (11) 1427 Juni 23. Adelheid von Gohr, die Witwe des Ritters Goswin Begijns, bekennt, dasz Werner van Gronsselt die Landpacht, die Gerhard von dem Bongard an Goswin Begijn für 120 Rh. fl. verpfändet hatte von ihr wieder abgelöst hat.

G. 1427 op sent Johanns avent Baptisten nativitatis.

Das Siegel der Adelheid v. G. ist abgefallen, das Godarts Dobelstein van Dodenrode in Resten erhalten, das Johanns von Remerstock ebenfalls verloren.

---

(1) Was nog niet geboren, Jan IV was toen hertog van Brabant.

13. (12) 1437 April 9. Die Schöffen der Dingbank von Ubach bekunden, dasz Goedart van Strythagen und Mertel seine Frau von Johannes van Koilgroven und dessen Frau Katharine den Hof zer Warden mit allem Zubehör nämlich 55 Morgen Landes und dazu einen halben Hau (Houw) Holzes in der Aebtissin (von Thoren) Busch in Erbpacht genommen haben für 9 Oberländische Rh. Gulden jährlicher Erbpacht allemal auf St. Andreas tag oder Christtag nach Aachen zu liefern, ferner unter Uebernahme der an 7 Morgen Landes an der Aachsnerstrasse haftenden Abgabe von jährlich 12 Fasz Roggen an die Kirche zu Eygelshoven aus der von den 5 Morgen welche aus dem Bergerhof stammen, bestehend in 4 Fasz Roggen und 4 Fasz Hafer an ebendieselbe Kirche und endlich der Verpflichtungen eine auf dem Hofe haftende Rente von jährlich 2 Rh. Gld. von Johannes van Nothem oder „Schelluyn" Burger zu Aachen innerhalb 6 Jahren abzulösen und im zweiten Jahre auf dem Hofe ein Haus von 3 Stockwerken aufzuführen.

Da der genannte Hof „Laetguet" der Abtissin von Thoren ist, verzichten Johannes und Katharine vor dem zeitigen Vogt und Lehensherrn desselben, Gerhard von Breempt gen. Schelart, auf alle Ansprüche an denselben mit Ausnahme ihrer Erbpacht, während Goedart sich statt dessen damit belehnen laszt.

Geg. 1437 dess. nuynden daigs in den moint Aprilis.

Doppelte Ausfertigung.

Das Schöffenthumssiegel fehlt jedoch an beiden Exemplaren.

14. (13) 1443 Sept. 9. Gerhard von Ghoeyr, Erbvogt zu Eys, und Lenart van Bynzenroyde schlieszen einen Erbvergleich bezüglich der ihnen durch ihre beiderseitigen Frauen zugefallenen Güter.

Geg. 1443 des moendachs noe onsser liever vruwen dach nativitatis B. M. V.

Die beiden Siegel sind abgefallen.

14*a*. (13*a*) 1451 März 26. Lenart van Bensenraide und Lisbeth seine Frau überweisen dem Altar zu Eys einen Erbzins (Erffcisch?) von 1 Mudde (Scheffel) Spelt und verpfänden dafür ihren Hof „op ten Hoevel" zu Eys gelegen.

Geg. 1451 opten XXVI dach van Mertze.

Das Siegel Lenarts z. T. erhalten, die Gerhards van Goere, des Erbvogtes zu Eys, und Scheyffarts van dem Gueden-Raide sind afgefallen.

15. (14) 1454 Juli 25. Vincenz Graf zu Mörs und Saarwerden verspricht Steven van Lieck, der sich mit anderen Freunden für den Grafen gegenüber Heinrich van Ruyschenberg für 1075 Oberl. Gld. verbürgt hat, für alle daraus eventuell erwachsende Nachteile schadlos zu halten.

Geg. 1454 des donresdaiges up Sent Jacobus dach d. h. Apostels.

Das Siegel ist abgevallen.

16. (15) 1457 September 3. Wynant von Cortenbach, Statthalter und Lehnsherr, Dierich Wale und Johann Poetroede gen. Dorrenbach, Lehensmannen der Herrlichkeit von Valkenburg, bezeugen, dasz Johann van Tzevell bekannt hat, dasz er mit seiner Frau Elsbeth Scruvers Tochter Johann van Cortenbach Gerhards Sohn 5 Mudden (Scheffel) Roggen jährlicher Erbpacht aus seinem Hofe und Erbe zu „Lijnmoele" lieferbar nach Maastricht verkauft hat.

Geg. 1457 des neesten Saitertaige nae sent Ghiellis dach.

Die Siegel Wynants von C. und Johannes Poetrode sind abgefallen.

17. 1459 Juni 4. Herzog Philipp von Burgund verehrt Johann von Cortenbach in Anerkennung der Verdienste, die er sich während 30 Jahre, in seiner Stellung als Mundschenk, ferner dafür dasz er während des Krieges des Herzogs mit der Stadt Gent durch Verzichtleistung auf des Seneschellenamt von Fauquemont und das eines Kapitäns von Genappe, das er zur Zeit der Ankunft des Dauphin bekleidete, für Beschaffung von Geldmitteln sorgte, eine jahrliche Rente von 200 Rhein-Gulden (du pris de XL g's de notre monnoie de Flandre la pièce) in zwei Raten Johanni und Weichnachten durch den Generalrentmeister von Brabant aus den Einkünften zu Maastricht zahlbar.

Donné en n.d. ville de Bruxelles le IV jour de Juiny 1459.

Auf dem Par mos. le duc l'evesque de Toul et le duc de Groy.

Das Siegel ist abgefallen. (Französiche Urkunde.)

18. (17) 1460 Juni 20 Wilhelm von Kaldenborn alias gen. van dem Birbom und Nesa van Lieck seine Frau geben den ihnen von ihrem verstorbenen Schwiegervater resp. Vater Johann van Lieck angefallenen Liecker Hof zu Ubach, der von der Aebtissin zu Thoren zu Lehen geht, Severijn van Drijnhusen, Hansens Sohn, gegen Lieferung von 33 Malter Roggen Ubacher Maasz. in Erbpacht. d. w. o.

Das Siegel Wilhelms von Kaldenborn, ferner die der Mituntersiegler Gerarts Jodecop van Strythagen, Wijnants van Moelebach gen van Breylen und Dederichs van der Maer, Schultheiszen zu Ubach, zum Teil erhalten.

19. (18) 1463 März 16. Arnold van Opphe m verspricht seinem Schwager Heinrich von Gronsfeld, der sich für ihn bei Jacob von den Gredenroede, für 228 oberl. Rh. Gulden verbürgt hat, schadlos halten zu wollen.

Geg. 1463, op sint Gertruden avent occ. virg.

Das Siegel ist abgefallen.

20. (19) 1464 Januari 2. Graf Vincenz zu Mörs und Saarwerden verspricht den Ritter Werner von Gronsfelt, der sich für ihn Struven van Beck, zur Zeit Amtmann zu Wassenberg gegenüber für die Summe von 2000 oberl. Gulden verbürgt hat, schadlos zu halten.

Geg. 1464 des neisten maindages na den h. nuwenjarss dach.

Das Siegel des Grafen ist afgefallen.

21. (20) 1464 September 2. G. d. Brymeu Herr von Humbercourt, Graf von Meghen, etc., Generalleutenant des Herzogs von Burgund und Brabant, bietet die waffenfähigen Mannschaften (zu Fusz ünd Pferd) längs der rechten Maasufers(?) auf.

Donné en la ville der Treicht zur Meuze le seconde jour de Septembre 1464.

22. (21) 1466 März 15. Heinrich van Bronckhorst und van Batenburch, Herr zu Grontzfelt und zu Rymburch, gelobt den ritter Werner von Grontzfelt wegen der für ihn bei Syetzen vamme Hoerrick für 183 Rh. Gulden geleisteten Bürgschaft schadlos zu halten.

Geg. 1466 des vonfftzeynden dags Marcy.

Das Siegel ist abgefallen.

23. (22) 1466 Nov. 29. Arnold von Oppheym gelobt Heynrich van Gronsfelt wegen 169 Rh. Gulden gegenüber Jacob van den Goedenroede, dem Bastard, dem dieser Bürgschaft geleitstet had, schadlos zu halten.

G. 1466 op Sint Andries aevent des h. Ap.

24. (23) 1470 Juni 22. Schadlosbrief des Heinrich van Bronckhorst und von Bathenburg, Herrn zu Gronsfelt, Ryneckburg für Heynrich van Gronsfelt dem Jüngeren, der sich für ihn gegenüber Sietzen vamme Hoirick für 150 Rh. Gulden zahlbaer am 1 Mai 1471 verburgt hat.

Des tzwey indtzwentzichsten daighs Juny 1470.

Siegel afgefallen.

25. (24) 1470 November 8. Ein- und Ausfuhrverbot Herzog Karls des Kühnen von Lothringen und Brabant für seine Unterthanen Frankreich gegenüber aus Veranlassung des dortselbst erlassenen Generalverbotes.
Donné a notre chastel de Hesdin. d. w. o.

26. 1475(?) November 28. Teilungsvergleich zwischen Johann van Ghoir, Erbvoigt zu Eys, und Geriet van Ghoir seinem Bruder einerseits und den Brüdern Lenaert, Hermann, Koenroed van Bijnsenraide gen. vamme Strucht, bezüglich der Hinterlassenschaft Junker Conraets van Horiaen (1) und dessen Frau Adelheid van Tzievell, bestehend in dem Hofe zu Harversteine, 2 und verschiedenen Renten etc von dem Hofe zu Aldenvalkenburg.
(Copie aus dem Anfange des 16 Jahrh.)

27. (25) Junker Johann van Ghoir, Erbvogt zu Eys, giebt Lenart Iwan van Bocholt seinen Hof zu Eys zu rechter Halbschaft (halfferschaff) auf 6 Jahre, kundbar nach 3 Jahren in halbjährigen Terminen unter Feststellung der Morgenzahl des mit „hardem corne", mit Hafer etc. zu bebauenden Landes, der zu haltenden Schafe, Kühe, Schweine etc.
Copie des 15 Jahr. — Defect.

28. (26) 1482 Okt. 16. Schadlosbrief des Werner van Wethem, Herrn zu Schijmpen, für Gerhard van Goyr genamt van Eyse, der sich für ihn, Johan Overbach gegenüber für 290 Gulden (= 6 Mark eysch. paymentz) verbürgt hat. — D. w. o.

Das Siegel Werners' ist abgefallen.

29. (27) 1488 Januar 23. Johann van Cortenbach der Junge, Statthalter des römischen Königs von wegen der Lehengüter zu Valkenburg, Johann van Cortenbach der Alte und Wilhelm van den Bossche als Lehnsmannen bekunden, dasz Andreas von Palant als Momber der Elisabeth der Witwe Pouwels van Oirsbeeck, der Mutter Peters von Orsbeck, auf alle Ansprüche an das Unterpfand in der Bank von Houthem, bestehend in dem Antheil an verschiedenen Bonren Lands zu Gunsten ihres Sohnes Peters verzichtet hat, der nun auf Grund desselben um eine bestimmte Summe Geldes eine Erbpacht von 5 Scheffel und 20 Fasz Roggen Mastrichter Masz an Jacob Poess den jungen verkauft hat, dasz ferner der genannte Andreas von Palant auch als Momber seiner Frau, der Schwester des genannten Peters von Orsbeck, seine Zustimmung gegeben hat.

Die drei Siegel des Statthalters und der beiden Lehnsmannen sind abgefallen.

(1) Horion. (2) Hartelstein.

30. (28) 1497 Oktober 27 (Januar 13). Schultheis und Schöffen des Hauptgerichts zu Jülich bezeugen, dasz der Rat der Stadt Mastricht, mit Bewilligung des Stadtdieners und Secretärs Driess van Palant, ihrer Stadt alle Forderungen übergeben hat, die er an die Stadt Geldern und die Untersassen des Ober- und Niederamts der Vogtei von Geldern, ferner an die Stadt Erkelenz (Ercklus) gehabt hat.

1497 up ffridach neist na sent Severijns dach.

Das Secretsiegel der Stadt Jülich ist abgefallen.

31. (29) 1498 (?) März 8. Vor den Schöffen des Dingstuls von Houthem verkaufen Johann Schillinx, Pastor zu Valkenburg, und Thijs die Bije, als Momber seiner Frau, dem Andreas von Palant und Lisbeth von Oirsbeck dessen Gemahlin 9 Morgen Rottlandes, die ihnen nach dem Tode Thijss Boschen und Lisbeth Schillinx zugefallen sind.

Geg. 1498 März 8.

Das Siegel des Statthalters und Vogtes des Landes von Valkenburg Johanns von Cortenbach is abgefallen.

32. (30) 1499 März 8. Schöffenbrief des Dingstuls von Houthem bezuglich des Verkaufes von 12 Ruthen Ackerlandes hinter Unser libben Frauen Haus, „boeven synt Gerlach", durch den Pastor zu Valkenburg Johann Schillinx an Andreas von Palant und Lisbeth van Oirsbeck. D. w. o.

Das Siegel Johanns von Cortenbach is abgefallen.

33. (31) 1501 Mai 31. Abt, Prior und Convent zu Steinfeld verzichten auf ihre Obrigkeit, Herrlichkeit und Gerechtigkeit am Gerichte zu Lomeshem (Lommersum) zu der Herschaft Kirpen (Kerpen) gehörig mit Genehmigung des Erzherzogs Phillip von Oestreich und Burgund, wogegen ihnen dann die Verpflichtung einen Schöffen zu dem genannten Gerichte zu stellen erlassen wird.

Geg. 1501 uff sint Petronellen dach.

Das Conventsiegel is abgefallen.

34. (32) 1502 Juni 20. Vor dem Rentmeister von Valkenburg Jan Penre van Strabaick und den Schöffen der Dingbank von Houtem verkaufen Merten Wilhelm Penre's Sohn van Broickem, als Momber seiner Frau Alette van Houtem, und Symon van Eyckelraide, für seine Frau Katharine von Houthem,

dem Andries van Palant und Elisabeth von Oersbeick ein Stück Landes zu Houthem. D. w. o.

Das Siegel Johanns von Cortenbach ist abgefallen.

35. (33) 1502 Juli 28. Urteilspublication in Sachen Gheerds van Gronsfelt und Consorten, als Erben Jans van Gronsfelt, wider Schultheis und Schöffen von Esden im Lande von Valkenburg, demzufolge die letzteren zu 58 Pfund 11 Schellingen flandrischen Gewichts verurteilt sind.
Geg. in onser Stat van Bruessel. D. w. o.

36. (34) 1505 November 11. Vor dem Schultheisz und den Schöffen von Meirssen (Meerssen) verkauft Augustijn von der Haegen dem Andriess von Palant und dessen Frau eine Rente von 2 Fasz Roggen aus dem Hofe „te Vlicke".

Die Siegel des Schultheiszen und der Schöffen sind abgefallen. D. w. o.

37. (35) 1508 Oktober 30. Goesswijn van der Anstellen bekennt dasz Lenart van den Elenbampt, Schöffe des königlichen Stuhls zu Aachen, bei ihm mit 150 Gulden, den vierten Teil einer Jahrrente von 30 Gulden (= $7^1/_2$ Gulden) abgelöst hat, die ihm von seinem seligen Vater Wilhelm von der Anstelen zugefallen ist, der zu gleich mit Wernher Schillinck van Goisdorp des wegen mit des genannten Lenart Vater, ebenfalls Lenart van den Ellenbampt geheiszen, in Streit gelegen hat, welcher durch Wylhelm Grijn van Aldenhoven und Johan Ubach van Ubachsberge als Scheidsleute („Moitsonne") beigelegt ist.
Geg. 1508 up maendach nae Sint Simon und Judendach.

Der Siegel Goesswijns und Johanns von der Anstelen sind abgefallen.

38. (36) 1511 Dezember 9 ff. Vor den Schöffen von Maastricht verkauft Aloiff (Olaf) Alartz dem Johann van der Maer ein Erbgut zu Wijk gelegen, gegen einen jährlichen Erbzins von 36 Mark, von denen 6 bereits, laut Tranfixbrief vom 10 December 1511, abgelöst sind, die Schluszquittung ist datirt vom 12 Juni 1513.

Die Siegel der verschiedenen Schöffen etc. fehlen.

39. (37) Nach 1511 Juni 21. Schöffenbrief der Stadt Valkenburg bezüglich des von dem verstorbenen Drosten des

Landes von Valkenburg, Junker Johann von Palant, nach dem Tode Johanns von Cortenbach des Vogtes zu Valkenburg, auf dem Schöffenamt deponirten Einkommens des Johann von Cortenbach von 350 Goldgulden, das von dessen Erben, so von Wilhelm von Cortenbach, als Momber von dessen Neffen in Anspruch genommen wird.

Das Datum unleserlich. Das Schöffensiegel ist abgefallen.

39*a*. 1518 Februar 3. Eheberedung zweischen Johann van Goir, Erbvogt und Herrn zu Eys, und Anna von Merode, der Tochter Johann Scheijffartz von Merode Herrn zu Hemersbach und zu Limburg (1) und dessen Frau Maria von den Puth, worin festgezetzt wird, dasz Johann von Goir die Herrlichkeit Eys mit in die Ehe bringen soll, Anna von Merode aber unter anderen den Hof zu Eyckelroede; ferner werden dann noch genauere Bestimmungen für den Todesfall des einen oder der anderen getroffen etc.

Abschrift des 17 Jahrh.

40. (38) 1520 (1519?) April 2. Executorial mandat des Gerichtshofes von Brabant für den Herrn von Reynborch, als Herrn von Sente Mertens Voeren (Fouron-St. Martin), und Eckelrode (Ekkelrade) in Sachen Johanns van Streythagen, als Mann und Momber von Maria van Ghoor, Impetranten, wider Johann von Vercken, als Mann der Anna van Merode, der Mutter der Marie von Streithagen.

Geg. in onss Stadt von Bruessele twee dage in Aprille 1520 voer Paesschen.

41. 1520 Oktober 21. Clayss van Myrbach, Statthalter und Lehnsherr Junkers Johann von Bronckhorst von Batenborgh, Freiherr zu Rynborgh und Gronsfelt, Landdrosten, des Landes Cleyffe und desselben Lehensmannen Wijnant van Moelenbach, gen. van Breyl und Johan Pluym von Scherpensyell bekunden, dasz Wynant von Moelenbach gen. Breyl des erstgenannten Wijnant Sohn von der Jutta van Gronsfelt gen. van Muelsteine für sich und seinen Bruder Jachym von Moelenbach 9½ Morgen Ackerlandes, gelegen im Haynraider Feld, Hermann Fyncken und Hermen von Haynraide gegen 3 Malter Roggen Aacker Maasz in Erbpacht gegeben hat.

Geg. 1520 op ten XI M. junffrauwen dach.

Die Siegel Clayss v. M. Wijnants und Johann Pl. sind abgefallen.

(1) Limbricht.

42. (40) 1532 Mai 31. Johann von Eynatten, Pfarrer und die Kirchen und Armenmeister von Voerendael bekunden, dasz. Isabella von Breyl, gen. van Lueck, die Witwe Johanns van Tzevell, eine jährliche Rente von 4 Fasz Roggen zur Anschaffung von Kerzen für den St. Annen Altar und desgleichen 4 Fasz Roggen, um daraus Brot für die Armen zu backen, überwiesen hat.
Geg. d. w. o.

Das Siegel des Pastors u. A. ist abgefallen (Stark beschädigt Pgt. Urkunden)

43. (41) 1533 Februar 9. Heiratsvertrag zwischen Jan Penre van Bryck, Goerdt Penres Sohn, und Katharine van Strythaghen Junker Wilhelms von Stryethaghens Tochter, wonach der Bräutigam verschiedene Ländereien mit in die Ehe bringen die Braut aber 100 Gulden Kapital, eine Kuh etc.
1533 op Sundach vur synt Valentyns dach.

Die Siegel des Heinrichs und Johann Koten (?), Wilhelms und Johanns van Streithagen, ferner das Hoeffsiegel der Bank von Bryck sind abgefallen.

44. (42) 1538 (Oktober 1. ?) Pachtvertrag zwischen Junker Johann van Strythaegen Herrn zu Eys, Statthalter und Vogt des Landes zu Valkenburg, an der einen, und Johann Buesdall an der anderen Seite bezüglich der Halbscheit des Hofes zu Eys auf 6 Jahre kundbar nach 3 Jahren, mitgenauen Bestimmungen über Aussaat des Getreides, über Dungung und Mirgelung des Landes, über die Schafzucht etc.
Bürgen sind Wyntgen Mombers und Herpert von Nysswylre.
(Gleichzeitige Abschrift.)

45. (43). 1539 Febr. 28. Der ledige Junker Fframbach van Byrgell verkauft Junker Johann van Strythagen, dem Herren und Erbvogt zu Eys, Statthalter und Vogt des Landes von Valkenburg und dessen zweiter Frau Marie van Ghoyr für 340 Goldgulden eine Rente von 17 Gulden und verpfändet dafür seine von der Herrlichkeit Eys lehnrührige und in derselben gelegenen Hofe gen. „der Goedenraidt" und „in den Vogelsanck."
Geg. 1539 des lesten daichs Spurkyllen.

Die Siegel des Lehensstathalter von Eys, Johann Penre van Beeck, und des Frambach van Byrgell sind nur noch bruchstückweise erhalten.

46. (44) 1541 März 26. Pachtvertrag zwischen Johann van Strithagen und Johann Dues von Buesdalle über den Eyserhof,

lautend auf 18 Jahre, gegen eine Pachtzins von 240 Goldgulden und unter Stellung einer Caution von 1000 Gulden.
Bürgen sind Meister Claes Hoernsberch und Thylmann van Randenroede, ferner sind am 3 Mai 1541 gesetzt junker Wyllem van Karsfelt Lambrecht van der Lijnderen, Johann van Isern u. A.

47. (45) 1544 Oktober 14. Johann van Strijthagen, Vogt des Landes von Valkenburg und Statthalter des Lehenshofes oder Mannhauses dieses Landes, wird auf seine Bitten krankheitshalber durch Kaiserliche Orden von dem letzteren Amte entbunden und an Seiner Statt Anthonius van Bensenrode Herr von Struyff (?) (1) damit beauftragt.
Geg. Bruessele. D. w. o.

Das Kaiserliche Siegel ist abgefallen.

48. (46) 1544 (?) 8. Johann van Strijthagen, Erbvogt und Herr des Herrlichkeit Eys, und Marey van Ghor seine Frau kaufen von Johann van . . . . . Land, zu Ralant. (?)
Stark verblichene und beschädigte Pgt. Urkunde.

49. (47) 1546 Mai 15. Die Schöffen von Lomertzhem, (Lommersum) bekunden, dasz Wilhelm uff dem Dreiss und Hennes Jan van Wuschen für Johann Beyel des Angelsteins Halbwinner verbürgt haben, der wegen des Mordes Seines Sohnes zu Kerpen durch die Gerichtsleute Johann von Streythagen Herrn zu Eys, Clermont Aldenvalkenburg Pfandherren zu Kerpen und Lommersum gefänglich eingezogen war. (?) D. w. o.

Das Schöffensiegel hängt an.

50. (48) 1547 Juni 20. Bestallung Karls V im Namen seiner Schwester der Gouvernantin und Regentin der Lande an der Maas (her überts over = Hier übers Ufer) (2) für Johann von Strijthagen als Drost von Karpen und Leymershem (Kerpen und Lommersum).
Geg. Bruessele. D. w. o.

51. (49). 1550 Januari 14. Schultheisz und Schöffen der Herrlichkeit Eys bekunden, dasz Peter Oevergoell sein Erbe,

---

(1) Strucht (thans gemeente Schin-op-Geul in Limburg).
(2) Natuurlijk is hier geen spraak van «der Lande an der Maas» maar van de «landen van herwaerts over», waarmede de Nederlandsche erflanden der Habsburgers, ten tijde van Karel V werden aangeduid. Men leze dus voor: «her überts over», «herwaerts over».

das Vernalen-Höfgen zu Eys gelegen an Thyssen Kupers verkauft hat, mit der Bedingung, daselbst einen Bau aufzuführen, der Käufer aber, da er dazu nicht in der Lage war, sich veranlaszt gesehen hat dasselbe unter den gleichen Bedingungen an Leynen van Weerst zu verkaufen.

D. w. o. — Von den Siegeln des Schultheiszen und der Schöffen sind nur noch Fragmente erhalten.

52. (50) 1552 Januari 10. Johann van Strythaegen, Statthalter und Lehnherr der Mannlehngüter der Herrlichkeit von Valkenburg, und Junker Huyn van Anstenroede (Amstenraede) und Jan van Strythaegen zu Strythaegen, Lehnsmannen, bezeugen, dasz Johann von Cortenbach, Kanonikus und Sänger der Collegiatkirche unser Lieben Frauen zu Aachen, auf seinen Halbscheit an dem Hofe von Susterzel in dem Lande von Valkenburg (1) zu Gunsten seiner Schwester Uda von Cortenbach, der Wittwe Junker Joachims van Breyl, verzichtet, die dann auch da der genannte Hof von dem Lande von Valkenburg lehnrührig ist, vermittelst ihres Mombers Jan Pawels, damit belehnt worden ist.

D. w. o. Das Siegel des Statthalters Johann von St. ist noch einigermaszen erhalten, die der beiden Lehnsmannen sind stark beschädigt.

53. (51) 1553 Februar 10. Der Lehensstatthalter der Herrlichkeit Eys bekundet im Namen des Erbvogtes derselben, Johann van Strythagen, das Johann Bastard van Lymmens dem Aachener Bürger Daemen van Zoveren eine Rente von einem Scheffel Roggen aus seinem Hofe zu Eys für 20 Joachims thaler verkauft hat.

D. w. o. Die anhängenden Siegel sind beschädigt.

53*a*. (51*a*) 1553 Februar 17. Testament des Conrad d'Andrimant und seiner Frau Margaretha, worin die Laurentiuskirche zu Andrimant bedacht wird (?) D. w. o.

54. (52) 1555 November 11. Junker Wilhelm van Berghen gen. van Trips verpachtet, als Momber seiner Hausfrau Judith von Breyl und im Namen seiner Schwäger Wijnants und Claessen von Breyl, den Hof zu Ubach an Nelissen Jans van Scerpenzeel, den Jan Nelis Francken Sohn auf 12 Jahre für 50 Goldgulden Pachtzins jährlich. Zeugen sind Junker Heinrich van Brockhusen und Jeronimis van Bergen gen. Trips.

Pap. Orig.

(1) Susterseel is nooit Valkenbergsch geweest, en was in 1552 Gulicksch.

55. 1557 Jan. 31. Hertog Wilhelm von Jülich-Cleve-Berg überweist seinem getreuen Reinhard Beissel van Gymnich eine Rente von 100 Gold Gulden aus den Renten des Amtes Münstereifel für 2000 Gold gulden Kapital, die dem gen. Reinhard durch seine Frau Lutgen's von Winckelhausen angefallen sind, welches früher Lutgen und sein Bruder Hermann auf den fürstlichen Höfen Eller und Schraffenberg stehen hatten.

56. (53) 1558 Juni 30. Schultheisz und Schöffen des Propstes und der Pröpstei von Meerssen in der Hauptbank von Clemmen (Klimmen) bekunden, dasz Johann van Strythagen, Herr zu Kerpen, Aldenvalkenburg, Eys, Clermont und Vogt des Landes von Valkenburg, mit seiner Frau Marie van Ghoire Wilhelm van dem Bongart, Herrn zu Wynandsrode, und dessen Frau Margarethe von Palant eine Erbrente von 12 Malder Roggen aus dem Hofe zu Cleme (Klimmen) verkauft hat.

D. w. o. Die Siegel sind abgefallen.

57. (54) 1559 Februar 1. Auseinandersetzung zwischen Johann van Strythagen, Herrn zu Eys, Aldenvalkenburg, Kerpen, Clermont, Statthalter und Vogt des Landes Valkenburg, einer, und Hermann van Ghoer andererseits bezüglich Wiesenlands zu Eys und den Erbrenten etc. von dem früher sogenannten Penteers Hof, welche unter Vermittlung Heinrichs von Zzevel Johanns von Wuestenroede und Johanns Koeps geschehen ist.

Die Siegel sind sämtlich abgefallen, eigenhändige Unterschrift Hermanns von Ghoyr.

58. (54) 1560 März 27. Attest der Schöffen von der Stadt von Cassele (?), dasz Alexander und Jennecken, die Söhne Gillis van Walssappel, Pförtners der genannten Stadt noch am Leben sind.

Das Siegel der Stad gebrochen?

59. (56) 1564 März 4. Auszug aus dem Schöffenprotokoll des Gerichts zu Kerpen bezüglich einer von Johann von Bodenheim, Schultheisz zu Lommersum, Reinhard Geller und Johann Horstmann, Burggrafen zu Kerpen, als Anwälten des Pfandherren zu Kerpen Johann von Streithagen gegen den Schultheisz zu Longenich eingereichten Klage wegen unerlaubten Güterverkaufs.

60. (57) 1564 Juni 2. Urteilspublikation des Gerichts zu Lille (?) in Sachen des Johann Baulduin und Consorten wider Johann Resteau, Einnehmer der Chastellaine von Lille bez. der Summen von 300 fl.(?)

61. (58) 1567 Mai 27. Der Licentiat Johann Carpentier bekundet im Namen des Collegiatstiftes zu Schayn, dasz François le Mapart dem Wallerand Haugenart, Almosenier und Kanonikus des Petersstifts zu Lille eine Rente verkauft hat. (?)

62. (59) 1569 Oktober 29. Vor den Schöffen der Bank Viellen verkauft Jacob Smetzo van Helleshaven dem Aachener Bürger Matthusen Holtzkamp eine Rente von einem Scheffel Roggen für 26D.

(Stark beschädigte Pergament Urk.)

63. (60) 1573 August 31. Die Schöffen zu Eys bezeugen, dasz, laut einer zu Aachen am 17 Juli 1571 in Conzept aufgerichteten Memorie, Henrick van Ghoer, Freiherr zu Pesch, Herr zu Viljaer, Andrimont etc. sich zur Auslieferung einer Obligation von 600 fl. verzinsbar mit 30 fl., die sein Vater Hermann von Ghoer besessen, lautend auf die Herrlichkeit und Güter von Eesch (Eys) an seine Nichte Eva van Eesch (Eys) gen. Beusdael verpflichtet hat und bekannt hat, dasz ihm deswegen von dem Gemahl der genannten Eva von Eys, Johann Colijn Herrn zu Eys und Beusdael Genüge geschehen sei.

Das Gerichtssiegel ist abgefallen.

64. (61) 1575 August 28. Johann Colen, Herr zu Eys, verpflichtet sich die 2000 Carolusgulden, die aus der Ablösungssumme der Pfandschaft von Kerpen und Lommersum, die Wilhelm von Haerff, Herr zu Alsdorf und Huat (?), mit 19000 fl. verletzt hat, auf ihn gefallen sind, nach dem Tode seiner Gemahlin Eva van Eys, deren Schwägern Dietrich von Straebeck, Dietrich von Eynatten und Nicolaus Breyl von wegen ihrer Schwägerin Wilhelma von Streithagen zurück zu zahlen resp. zu verhypothekiren.

Das Siegel ist abgebröckelt, eigenhändige Unterschrift des Johann Colen (Orig. Pg.)

65. 1518 Februar 3. Siehe No. 39a.

66. (62) 1596 September 7. Urteilspublikation des Brabanter Rates in Sachen Nicolaus Breyl, Dietrichs von Eynatten und der Wilhelma von Streithagen auf der einen, wider Jannen Colen auf der anderen Seite.
Geg. Brüssel.

Von dem Königlichen Gerichtssiegel nur noch ein Stück erhalten.

67. (63) 1596 September 7. Publikation des Lehenhofes von Brabant bezüglich der schwebenden Prozeszsache Agnes von Merckelbach, Witwe Hermanns von Ghoir wider Marie von Streithagen und Consorten.
Brüssel d. w. o.

Das Siegel ist afgebröckelt.

68. (64) 1603 Juli 10. Urteilspublikation des Hofs von Brabant in Sachen des Melchior Tzevel van den Edelbant wider Wilhelm Bourmanns gegen welcher aber Frau Francisca van Ghoer die Forderung einer Rente von 42 Goldgulden erhebt.
D. w. o.

69. (65) 1609 Januar 10. Obligation des Heinrichs von Donraedt gen. Dobbelstein, als Momber seiner Frau Wilhelma von Strijthagen, Heinrichs Beulaerts des Mannes der Maria van Eynatten und Johann van Strabach, als Herren der Vogtei und Freiherrlichkeit Eys, für Wynand van Breyel, ebenfals Herrn zu Eys, und Nicolaus und Judith, dessen Bruder und Schwester, über die Summe von 3200 Gulden, die einen Teil von aufgelaufenen Prozeszkosten bilden, den Nicolaus von Breyl und seine Frau Maria von Streithagen, dann deren zweiter Mann Melchior Zevel van Edellenbant und die Vormünder ihrer Kinder aus erster Ehe gegen die Nachkommen und Erben der Katharina von Strythagen, Wilhelm von Nestelraedt den Gemahl der Wilhelma von Strijthagen u. A. geführt haben, wegen der Herrlichkeit Alden-Valkenburg und Eys.

Unterschrieben vom Lehensstatthalter der Herrlichkeit Eys. Das Schöffensiegel abgefallen.

70. (66) 1609 April 22. Publikation in der Appellationssache des Hans Lückers und seiner Frau Anna von Ghoir gegen deren Bruder Hendrick van Ghoir wegen Besitzungen (Lehen?) in Alden-Valkenburg.

Stark beschadigtes Pgt.

71. (67) 1609 Juni 10. Gütlicher Vergleich zwischen Wilhelma van Streithagen, vermählt an Junker Heinrich Dobbelsteyn van Doenrode, und Wynand von Breyl für sich und im Namen seines Bruders und seiner Schwester wegen der beiderseitigen Ansprüche auf die Herrlichkeiten von Aldenvalkenburg und Clermont und das Gut von Eckelrode.

(Notariatsinstrument.)

72. (68) 1613 Februar 12. u 14. Eheberedung zwischen Winandt von Breil, ältesten Sohn des Niclaes von Breil, und der Maria von Streithagen zu Eys einer und Helena von Eynatten, der ältesten Tochter des Franz von Eynatten und dessen Frau Elisabeth geb. von Hoemen und Odenkirchen zu Neuerburg andererseits, worin erstern den von seinem Groszvater Johann von Streithagen herrührende Erbteil, ferner verschiedene Kapitalsforderungen an die Scheiffardts von Merode u. A. in die Ehe mitzubringen verspricht, während der Helene auszer der adligen Aussteuer 18000 Gulden. Maastichter Währung etc zugeteilt werden. Unterschrieben von den Eltern der Braut, der Mutter des Brautigams, Johann von Eynatten, Domherr zu Lüttich, Winand von Instenraid, Herr zu Meher, Heinrich von Eynatten zu Reimersthal und Judith von Breil.

Angeschlossen ist der Verzicht der Helene von Eynatten zu Gunsten ihrer Brüder auf die Lehengüter des Mannhauses Hertzogenrade ferner die Laeten und zinsgüter der Herrlichkeiten Gülpen und Neuerburg.

73. (69) 1614 Januar 29. Gerichtlicher Vergleich zwischen Junker Ulrich Hoen, Herrn von Hoensbroeck, und Wynand von Breyl, Herrn zu Eys, wegen einer von Junker Heinrich von Ghoir herrührenden Cession und anderer aus der Verlassenschaft Johanns von Streithagen stammenden Güter etc.

Brüssel d. w. o.

Duplicat.

74. (70) 1617 December 11. Obligation des Johann von Strabach, Herren zu Eys, über die Summe von 8000 Gulden verzinsbar mit 500 fl. jährlich, die er von Junker Leonaert Merssen aufgenommen hat und wofür er seine Besitzungen etc. in den Herrschaften Witten und Eys verpfändet hat.

Instrument des Lehenshalters der Herrlichkeit Wittem.

75. (71) 1619 Juli 18. Executorialmandat wider Winand van Breyl in seiner Prozessache wider den Herren von Hoensbroeck anhängig beim Rate von Brabant.

Brüssel d. w. o.

Das Gerichtssiegel fast völlig zerbrochen.

76. (72) 1621 Mai 21. Salvaguardien des Erzherzogs Albrecht von Oesterreich für Wynand von Breyl, als Herrn von Eys und die Herrlichkeit und deren Bewohner.

Brüssel d. w. o.

Mit dem Siegel Albrechts. Papier auf Leinwand aufgezogen.

77. (73) 1622 Februar 5. Zahlungsbefehl der Prozeszkosten gegen Johann Strabach in seiner Prozeszsache mit Wynant Breyl, herr zu Eys.
Brüssel d. w. o.

Siegel ab.

78. (74) 1622 Februar 5. Desgleichen in Sachen Wynants von Breyl gegen Adolf von Eynatten.

78*a*. (74*a*) 1623 Mai 20. Publication des Rates von Brabant in Sachen Joost Hildernisse und Adelheids Tholen, Wittwe des Commisars Jan Schelen, Supplicanten wider Wynant Breyl, Herren zu Eys und die Schöffen daselbst Rescribenten.

79. (75) 1623 Mai 27. Publicationen des Lehnhofes von Brabant in Sachen Wynands von Breyl gegen die Streithagenschen Erben, resp. den Herren von Hoensbroek (Ulrich Hoen von H.).
Brüssel d. w. o.

Zwei verschiedene Ausfertigungen.

80. (76) 1623 Oktober 12. Gütlicher Vergleich zwischen Wynand von Breyl, Herrn zu Eys, auf der einen und Dietrich von Dobbelstein zu Eynenburg auf der anderen Seite betr. die Summe von 8000 fl. etc.

81. (77) 1624 Januar 9. Executionsmandat bezüglich der durch den gütlichen Vergleich Wynands von Breyl und Dietrich von Dobbelstein vom 12 Oktober 1623 aufgelaufenen Gerichtskosten.
Brüssel d. w. o.

82. (78) 1626 Juli 31. Publikation des Rates von Brabant in Sachen des Herren von Hoensbroick, Supplicanten, wider Wynand von Breyl, Herrn zu Eys.
Brüssel d. w. o.

83. (79) 1627 December 9. Citation für Wilhelma von Streithagen, die Wittwe Hendricks van Doenraede gen. Dobbelstein, in deren Sachen gegen Wynand von Breyl, Herrn zu Eys, Supplicanten.
Brüssel d. w. o.

Das Königliche Siegel ist zerbröckelt.

84. (80) 1631 Juli 24. Erlasz im Namen König Philipps bezüglich der Supplication Wynants von Breyl und Consorten wegen der Verlassenschaft der Margarethe van dem Berghe genannt Trips.
Brüssel d. w. o.

Das Siegel ist ab.

85. (81) 1637 Juni 7. Urtheil in Sachen des Juncker Ulrich Hoen von Hoensbroeck wider Juncker Wynand von Breyl, Herrn zu Eys.
Brüssel d. w. o.

86. (82) 1637 ? 7. Salvaguardie Kaisers Ferdinand III zum Schutz und Schirm des Hauses und der Herrlichkeit Eys mit allem Zubehör, des Eyser Hofes zu Aachen und der Bewohner der Herrlichkeit etc.
Regensburg d. w. o.

Orig. Papier. Das Siegel ist aufgedrückt.

87. (83) 1643 Januar 2. Publikation des Gerichtes von Brabant in Sachen Wynands von Breyl, Herrn zu Eys, wider Bertrand Beissel von Gimnich, Herrn zu Smidden.
Brüssel d. w. o.

88. (84) 1643 April 29. Desgleichen in Sachen des Dechanten und Kapitels von St. Paul zu Lüttich, Supplicanten, wider Wynand von Breyl, Herrn zu Eys und den Schultheiszen und die Schöffen daselbst.

89. (85) 1645 December 7. Königliche Conzession für Wynand von Breyl, Freiherr zu Eys, über seine in Brabant und Obermass gelegenen Güter frei testamentarisch verfügen zu dürfen.
Brüssel d. w. o.

Das Siegel ist ab.

90. (86) 1647 April 16. Arrestbefehl gegen die Insassen der Herrlichkeit Eys wegen der dem Freiherrn von Eys noch nicht gezahlten Rückstände.
Brüssel d. w. o.

Das Siegel ist zerbrochen.

91. (87) 1651 Mai 25. Gerichtsmandat in Sachen Wynands von Breyl gegen Cortenbach.
Brüssel d. w. o.

92. (88) 1651 December 12. Publikation in Sachen Wijnands von Breyl wider Conrad von Decker bezüglich der Prozeszkosten, mit dem Hauptbrief von 19 November 1619.
Brüssel d. w. o.

Von dem siegel ist nur noch ein Rest erhalten.

93. (89) 1652 September 28. Zahlungsbefehl bezüglich der Prozeszkosten in Sachen des Statthalters und der Lehensmannen des Lehnhofs von Eys und des Vogts derselben, Wynand von Breyl wider Joh. Florus Hoen van Carthils.
Brüssel d. w. o.

94. (90) 1653 Mai 27. Executionsmandat in Sachen Wynands von Breyl wider den Herrn van Grimhuysen?
Brüssel d. w. o.

95. (91) Desgleichen in Sachen Wynands von Breyl wider Dietrich van dem Berghe gen. Trips.
Brüssel d. w. o.

96. (92) 1654 December 5. Königliches Edikt in Sachen des François Theodor Hoen von Cartils, Barons zu Rummen und dessen Bruder Florentius Hoen wider Wynand von Breyl und die Schöffen zu Eys.
Brüssel d. w. o.

97. (93) 1655 August 31. Executionsmandat in Sachen Wynands von Breyl Freiherrn zu Eys wider seinen Bruder Nicolaus von Breyl bez. einer Haferpacht im Lande. Aldenvalkenburg.
Brüssel d. w. o.

Das Siegel ist ab.

98. (94) 1655 October 7. Anweisung des Rates von Brabant bez. der Proszeskosten in Sachen des Baron Florens von Berlo(?) wider Wynand von Breyl.
Brüssel d. w. o.

Akten.

99. (1) Kopien von Urkunden die Herren von Eys betr. 1 Fasz. 1352—1557.

100. (2) Stammbaum der Herren zu Eys von 1365. ff.

101. (3) Copie der Eheberedung zwischen Johann von Ghoir und Anna von Merode 1518.

102. (4) Kopien von Verschreibungen, Eheberedungen, Testamenten u A. betr. die Beziehungen deren von Breyl Herren zu Eys zu der Familie Streithagen. 1549—1636.

103. (5) Ausgabe- und Einnahmebrief der Melchior von Zevel von den Edelenbant aus der Zeit seiner Vermählung mit Maria von Streithagen 1593 ff. mit früheren Notizen von 1582, Copien von Prozesznoten.
Geburtsnachrichten der Kinder der Maria von Streithagen 1576 ff. die in erster Ehe mit Nicolaus von Breyl, Herrn zu Eys vermählt war. 1576 ff.

104. (6) Vergleiche zwischen Isabella Hoen, der Witwe Johanns von Cortenbach einer und Wilhelm von Trips dessen Gemahlin Judith von Breyl und deren Brüder Wynand und Nicolaus andererseits, desgl. zwischen Wynand von Moelenbach gen. Breyl und dessen, Gemahlin Margarethe von Vischenich einer- und Wilhelm von Berge-Trips und Gemahlin Judith andererseits. 1564, 1566.

105. (7) Vergleich zwischen Wynand von Breyl und Heinrich von Gohr. 1611.

106. (8) Familiencorrespondenz der von Breyl zu Eys mit den Beissels von Gymnich, den Herren von Hoensbroich, u. A. Schreiben der verschiedenen Breyl'schen Anwälte aus Lüttich u. a. O. in Prozessachen etc. 1628—1686.

107. Copie des Testamentes der Anna von Ghoir. 1631.

108. (10) Vergleiche etc. zwischen Wynand von Breyl, namens seiner Gemahlin Juliana Agnes Beyssel von Gymnich, verwitweten von dem Bongardt mit den Vormündern der Kinder des

letzteren aus erster Ehe, Hans Werner von dem Bongardt Deutschordens Comthur zu Coblenz u. A. bez. der Bongardt'schen Verlassenschaft. 1625—1642.

109. (11) Projekt einer Eheberedung zwischen Hans Jakob, Brenneysen mit der Judith von Breyl, Witwe Wijnands von Breugel 16 . .

110. (12) Erbvergleich zwischen den Brüdern Wynand von Breyl zu Eys und Nicolaus von Breyl zu Limburg (*Limbricht*) 1633.

111. (13) Vergleich zwischen Johann Reyner von Breyl und dessen Vetter Hermann Wynand von Breyl bezw. des Mannhauses Eys. 1669.

112. (14) Quittung Werners von Binsfeld, Amtmanns zu Nideggen über 822 fl. die er als dreijährige Pension aus der Herrlichkeit Clermont von Johann von Streithagen empfangen hat. 1546.

113. (15) Inventar der Gold- und Silbersachen, Kleidungsstücke, welche 1621 der von Breyl nach Vethem (Wittem) gesandt hat. 1621.

114. (16) Pension Wynands von Breyl von 2000 Goldgulden die ihm aus der Vogtei zu Münstereifel uberwiesen ist. 1629—1654.

115. (17) Johann Requier's von Breyl Forderung von 50 Patagons an den Edlen Merode de Hoffalize für ein Verkauftes Pferd. 1665—1672.

116. (18) Illuminierte Landkarte der Herrlichkeit Eys (im Prozesz mit der Bank von Gulpen wegen der Grenzen produzirt) zugleich mit einem Wappen-Stammbaum der Herren von Eys von Johann van Streithagen ab. (17 Jahrh.)

117. (19) Protokolle, Zeugenverhöre, bez. der rechtlichen, Qualität der Herrschaft Eys, des Verhältnisses zu Wittem, Kundschaft wegen der Grenzen gegenüber Gülpen, Wittem. 15. Jahrh. ff.

118. (20) Akten betr. die Erbvogtei zu Eys und die Belehnung mit derselben durch die Herren von Wittem.
(Mit Revers des Vogtes von 1369 in Cop.). 1610—1612.

119. (21) Beziehungen der Herren von Eys zum Herzogtum Jülich, Erlasse, Verordnungen, Citationen Pfalzgraf Philipp Wilhelms, Ausführliche Bedenken bez. des Verhältnisses der Herrschaft Eys zu Jülich. 1655—1674.

120. (22) Lehensoberhoheit des Fürsten Georg Friedrich von Waldeck als Freiherrn zu Wittem über die Herrschaft Eys und Ansprüche auf dieselbe nach ihrer Erledigung.
(Nachrichten über die Archivalien der Herrschaft resp. deren Deponirung bei dem Schöffenstuhl zu Aachen). 1685 ff.

121. (23) Salvaguardien, Contributions = und Einquartirungssache der Herrlichkeyt Eys. 1621—1684.

122. (24) Besteuerung der Herrlichkeit Eys. 1664. 1695.

123. (25) Deklaration der Gemeinde zu Eys, über die Grenzen der Herrlichkeit. 1505 ff.

124. (26) Akten bet. die Grenzen zwischen Gulpen und Eys mit älteren Copien. 1667.

125. (27) Zeugenverhör veranlaszt von Gerhard von Ghor Erbvogt zu Eys bez. eines von den Herren von Wittem beanspruchten Weges durch die Herrschaft Eys. 15. Jahrh.

126. (28) Klage des Herrn von Eys wider die Gemeinde Untersaetten wegen verschiedener Besitzungen. 15 Jahrh.

127. (29) Weistum des Schöffengerichts zu Eis. 1500(?)-1608.

128. (30) Gerichtsprotokolle von Eys. 1526 ff.

129. (31) Verzeichnis der Ländereien und Maasze derselben in der Herrschaft Eys. 16. Jahrh.

130. (32) Etat und Inventar der Herrlichkeit und der Güter von Eys. 1659.

131. (33) Zinsbuch der Herrlichkeit Eys. 1451 ff.

132. (34) Zinsbuch der Herrlichkeit — Eys. Im Anfang Niederländiches Gedicht auf die Schlacht bei Tongern(?) 15. Jahrh.

133. (35) Zins- und Einkünfte-Register der Herrlichkeit Eys. 1520 Rechnungen. 17. Jahrh.

134. (36) Zinsregister von Frientelen in der Herrlichkeit Eys. 16. Jahrh. (init.) und 17. Jahrh.

135. (37) Verpachtung des Zehenten zu Eys durch die Kanoniker von St. Paul zu Lüttich. 1525.

136. (38) Nachrichten über die Renten des Hovelshofes zu Obereys. 1633.

137. (39) Zinskarten der Herrlichkeit Eys. 1644—1682.

138. (40) Vereinzelte Rechnungen, Obligationen etc. der Herrlichkeit. 1634—1646.

139. (41) Akten betr. die dem Freihern von Eys aus der Pacht zu Beggendorf zukommenden Einkünfte. 17. Jahrh.

140. (42) Auszug aus einem Protokoll betr. die lasten der Herrlichkeit Eys. 1669.

141. (43) Akten betr. die Zinsen aus der Herrschaft Eys. 1678—1692.

142. (44) Akten betr. die Jagd in Eys und deren Schädigung durch den Herrn von Rummen. 1680.

143. (45) Erklärungen der verschiedenen Lehensleute über ihre von den Herrn von Eys empfangene Lehen. 15. 16. Jahrh.

144. (46) Kopie des Lehnsregisters der Herrlichkeit Eys von 1400 (?) — 1687.

145. (47) Lehensregister der Herrlichkeit Eys von 1508 — 17 Jahrh.

146. (48) Lehens- und Zins-register der Herrlichkeit Eys von 1540 ff.

147. (49) Gerichtsprotokolle und Auszüge aus der Lehensrolle von Eys betr den Hof zum Vogelsang. 1622. 1686.

148. (50) Verzeichnis der rückständigen Eyser Lehensgelder. 1668.

149 (51) Verzeichnis der Lehen und Kurmeden in der Herrlichkeit Eys. 17. Jahrh.

150. (52) Gerichtsprotokolle von Eys betr. den Prozesz wegen der Weide von Leonhard Bree. 1665.

151. (53) Cession eines Urteils der Herrschaft Eys durch Johann von Strabach an Heinrich Hoen von Cartils. 1619.

152. (54) Verhandlung vor dem Gerichte zu Eys wider den Oberstwachtmeister Lenart tot Goedenraede wegen gewaltsamer Uebergriffe von dessen Untergebenen, des Ludwig Beyens u A. 1662—1686.

153. (55) Erklärung des Schultheiszen und der Schöffen von Eys betr. den zum Hause gehörigen Altar. 16. Jahrh.
Irrungen des Herrn von Eys mit Dietrich von Godenraide deswegen. 1623.

154. (56) Beschwerde über den Pfarrer zu Eys wegen Versäumnis der Seelsorge. 17 Jahr.

155. (57) Akten betr. den Prozesz des Nicolaus von Breyl, Namens seiner Gemahlin mit Junker Jan Colen, Herrn von Beusdal, Namens dessen Gattin, wegen der Streithagenschen Erbschaft. 1583ff.

156. (58) Prozesz Wijnands von Breyl wider Heinrich von Segeraet resp. dessen Gemahlin Wilhelmine von Streithagen. 17. Jahrh. (I Hälfte).

157. (59) Prozeszakten in Sachen Leonhards Ruppen wider Wynand von Breyl, als Hernn von Eys, gewisser zehnten halben. 1619.

158. (60) Prozeszakten in Sachen Wynands von Breyl gegen die Herren von Clermont. 1621.

159. (61) Rescript für Wynand von Breyl und die Schöffen von Eys wider Jost Hilderniss, Schöffen der Stadt Maastricht 1622.

160. (62) Prozeszakten von Breyl wider von Millendonk wegen einer streittigen Rente von 42 Goldgulden. 1624.

161. (63) Prozeszakten in Sachen der Juliana Beissel von Gymnich resp. ihres Mombers, des Deutschordenscomturs Wilhelm von Bongard wider Wynand von Breyl. 1626 ff.

162. (64) Prozeszsachen bez. der Forderung des Wijnand von Breyl an den Universalerben seines Schwagers Reinhard Beissel von Gymnich, Bertram Beissel, bestehend in 2000 fl. Mitgift seiner Gemahlin Agnes Beissel, nach 1638.

163. (65) Klage der Maria Katharina von Beissel zu Gymnich wider Johann Reyner von Breyl zu Eys auf Zahlung von Deflorationsgeldern und Alimenten. 1667 ff.

164. (66) Prozesz Wynands von Breyl zu Eys wider Nicolaus von Breyl, Herrn zu Limburg (*Limbricht*) wegen der Haferpacht. 1636.

165. (67) Prozeszakten in Sachen Wijnands von Breyl gegen den Statthalter des Landes von Obermaass zu Maastricht bez. des rechtlichen Verhältnisses der Herrschaft Eys.
Lehens abhängigkeit von Wittem. 1637 ff.

166. (68) Prozeszakten in Sachen Wynands von Breyl, als Vater und Momber Hans Wynands von Breyl und dessen Schwester Odilie, den Kindern seiner ersten Frau Helene von Eynatten gegen seinen Bruder Nicolaus von Breyl. ca. 1640.

167. (69) Prozeszakten in Sachen Hans Hendriks von Eynatten zu Reimersdael wider den Freiherrn Wynand von Breyl zu Eys. 17 Jahrh. (1 Hälfte).

168. (70) Akten betr. den Prozesz des Wynands von Breyl, als Herren von Eys, mit den Herren von Cartils. 1649 ff. 2 fasz.

169. (71) Prozeszakten in Sachen Wynands von Breyl wider den Herren von Hoensbroich wegen Aldenvalkenberg. ca. 1650.

170. (72) Prozeszakten in Sachen Wynands von Breyl wider die Bank von Gulpen. ca. 1650.

171. (73) Executorialien in Sachen Breyl wider den Herrn von Smidam. 1651.

172. (74) Prozeszakten bez. den Erbschaftsstreitigkeiten zwischen Wynand von Breyl und Hermann von Trips, Domherren zu Lüttich. 1651 ff.

173. (75) Appellationssachen des Johann Reyner von Breyl zu Eys wider Heinrich Hauf und die Schöffen des Königlichen Stuhls zu Aachen. ca. 1653.

174. (76) Prozeszakten Breyl wider Firenschatz zu Lüttich. 1654 ff.

175. (77) Akten betr. den Prozes des Kapitels von St. Paul zu Lüttich wider die Schöffen etc. von Eys wegen des Zehentens aus der Herrlichkeit. ca. 1656.

176. (78) Akten betr. den Prozesz Wynands von Breyl, mit denen von Rimburg wegen Zehenten. 1656.

177. (79) Prozeszakten betr. die Kapitalsforderung des Kaufmanns Jacob Peeters in Maastricht an Wijnand von Breyl, 1657—1659.

178. (80) Prozeszakten betr. den unter der Bank von Ubach im Lande von Herzogenraede gelegenen Hof Wynands von Breyl. 1662.

179. (81) Akten betr. den Prozesz des Freiherrn von Eys und des Schultheiszen und der Schöffen der Herrlichkeit wider Johann Peter Schell, Licentiat der Rechte, gewesenen Bürgemeister zu Lüttich. 1664—1672.

180. (82) Correspondenzen des Wynand von Breyl, Herrn von Eys mit verschiedenen Rechtsbeiständen zu Aachen etc. und am Lehnhofe zu Brabant in Brüssel bez. des Prozesses mit denen von Berghe-Trips 1666—1667.

181. (83) Akten betr. den Prozesz Berghe-Trips zu Niederlinteren wider die von Breyl, als Herren von Eys. 17. Jahrh. (2 Hälfte.)

182. (84) Klage der Adelheid Holl, als Erbin ihres Bruders Wilhelm Trips, wider den Freiherrn von Eys wegen rückständiger Capitalsforderungen 1669. ff.

183. (85) Prozeszakten in Sachen Michael Hendriks von Walhorn wider den Procureur Firenschatz. ca. 1670.

184. (86) Rescript für Wijnand und Nicolaus von Breyl wider Johann von Strabach die Herrlichkeit Eys betr. 17. Jahrh.

185. (87) Prozeszakten in Sachen Wynand von Breyl wider Gerit Cortenbach. 17. Jahrh.

186. (88) Akten betr. den Prozesz Ferdinands van dem Bongard, Herren van der Heyden, wider Franz Wynand von Eynatten, Herren zu Nieuwenborg. 1655—1656.

187. Verzeichnis der Wilhelm von Berge-Trips und seinem Schwager von Breijl Zustehenden Zinsen etc. aus der Herrlichkeit Ubach. 1601—1664.

188. (90) Akten betr. den Schöffenstuhl zu Kerpen (Johann von Streithagen, Pfandherr zu Kerpen-Lommersum). 1520, 1604.

189. (91) Copien von Erbbriefen namentlich der von Palants über Besitzungen etc. zu Maastricht, Meerssen u. a. O. 15.—16. Jahrh.

190. (92) Akten betr. die Prätensionen des Pastors und der Untertanen von Eygelshoven gegenüber denen von Breyl und Quads. 1611.

191. (93) Schultverschreibung des François Birgaigne an Johann Huyn zu Amstenrath über 672 fl. 1601.

192. (94) Abschrift einer Verordnung König Philipps von Spanien bez. der Erbrenten. 1625.

193. (95) Placat betr. die Jurisdiction des platten Landes in den Niederlanden. 1636.

194. (96) Copien von Urkunden betr. die Herrlich keit Wittem, 15—17. Jahrh. Einsetzung eines Drosten dortselbst. 15.—17. Jahrh.

195. (97) Auszug aus dem Lehensregister des Mannhauses Valkenburg, wonach Eva von Eys, Frau zu Kerpen, Guilaume

van Horion gegen 2240 Brab. Goldfl. eine Rente von 140 fl. verkauft und dafür ihre Landereien zu Straebach und Broeckhem verpfändet 1571.

196. (98) Beschlusz etc. in Sachen Heinrichs von Donraede gen. Dobbelsteyn wider Dietrich von Doenrade. 1624.

197. (99) Akten betr. die Manderscheid'schen Ansprüche auf die von Sombreffsche Erbschaft (Mit Stammbäumen.) 17. Jahrh.

198. (100) Lehensbrief der Cölnischen Mannkammer des Landes von Valkenburg. 1419—1482.

199. (101) Lehensbuch über die Lehen der Propstei Meerssen. 15. Jahrh. exeunt. ff.

200. (102) Verschiedene vereinzelte Beilagen, Copien von Urkunden etc. meist zu den Prozeszakten. 17. Jahrh.

---

5. REPERTORIUM D. 14. VERZEICHNISS VON ACTEN, LITERALIEN UND PROTOKOLLEN AUS DEN REPONIRTEN REGISTRATUREN DES KÖNIGLICHEN LANDGERICHTEN ZU AACHEN, WELCHE VON DEM STAATSARCHIVE ZU DUSSELDÖRF AM 26 MAI 1885 ÜBERNOMMEN WORDEN SIND.

1. Amt und Gericht zu Born und Sittard.
Acten und Verhandlungen in verschiedenen streitigen Angelegenheiten von Privaten und des Fiscus von der Mitte des 17.bis. Ende des 18. Jahrhunderts.
Gerichts-protokollbuch von 1789—1793, 1 bnd.

---

6. VERZEICHNISS VON AKTEN ETC. WELCHE VON DEM STAATSARCHIVE ZU DÜSSELDORF AM 9 JULI 1887 ÜBERNOMMEN WORDEN SIND.

Amt Born und Sittard.

Gerichtsprotokolle des Gerichts Sittard von den Jahren 1668—1794. 2 Bände und 3 Fascikel.

Gericht Sittard.

Brieff, Siegel und Obligationen, etc.

1651–1666.
1661—1672.
1664—1675.
1685—1773. (mit Lücken).

Transportprotokoll.

1675—1703. 1776—'83. (Sittard und Born). 2 Bnde.

Erbungsprotokoll.

1776—1779.
1783—1786.

Gerichtsprotokollbücher („Gedingen", oder Prozesakten.)

1656—1657. 1730—'87 10 Bnde. (2. Ambt Born 1740—'66.)
1661
1664
1665
1666
1667
1692—1694.

Gericht Rimburg.

1763—'96. Transportprotokoll.
1675—1735. Gedingbuch. 2 Bnde.

7. REPERTORIUM B. 7. KLÖSTER IM HERZOGTHÜM JÜLICH, P. 919 FF. STIFT SUSTEREN.

Akten.

1. Tabelle der Güter des freien und hochadlichen Stifts St. Salvator zu Süsteren so wohl der zum Corpus gehörigen Güter zu Süstern, Holtum, Leuth, Obbicht, Papenhoven, Büchten, Rothem, als der Präsenzgüter zu Süstern Holtum, Büchten, Born, Guttekoven, Limbricht, St. Joost, Neustadt, 1795—1797. Verzeichnisz der dem Stift Süstern gehörigen Güter unter Süstern s. d. (1797 c.). Specification der Grundgüter desselben zu Süstern, Holtum, Büchten, Born, Guttekoven, Limbricht, der Capitalien rückständiger Zinsen, sowie Liste des Personenstates des Kapitels: In Französischer Sprache (c. 1800 an. IX).

2. Specification der auf Stadt und Kirchspiel Süsteren haftende Capitalien des Stifts de 1627 bis 1681, am 1 Februar 1762 zu 4 pCt. repartirt. Verzeichnisz der nicht repartirte Zehnten(?) der Hofesfrüchte des Kapitels de 1796.

3. Heberegister der Natural- und Geldzinsen des Kapitels. 1804—1806.

4. Oekonomie-Rechnung des Kapitels über Einnahme und Ausgabe mit Belägstücken: 1769—1781; 1 vol. spätere Belägstücke bis 1789.

5. Register sämmtlicher zur Kapitels-Praesenz des hochadlichen und freiweltlichen Stifts St. Salvator zu Süsteren gehörigen Erb- und Jahrpächte in Geld, Früchten, Kapaunen etc., auch der praesentiaria aufgestellt mit Vermerkung über die geschehenen Entrichtungen. 1783—1799. Dabei Register der Jahrgedächtenisse und der dazu gehörigen Renten, nebst der verpflichtete. 1 Vol. v. 188 S. Fol.

6. Aufziehung der Gefälle der Präsenz und der Kustrei 1787—1792. Annotatio absentium et praesentium 1793—1794. 1 Vol. kl. 4°.

7. Register über die zur Kapitels Präsenz gemachte Schenkungen und deren Verwendung 1722—1779. 1 Vol. fol.

8. Annotationsbuch über die gezahlte Präsenz-Gefälle. 1744—1799. 1 Vol. in 4°.

9. Register über die Rückstände der Kapitels-Präsenz-Gefälle in Geld und Naturalien. 1794—1802.

10. Rechnungen über Einnahmen und Ausgaben zur Kapitels-Präsenz. 1791, 1797, 1798.

11. Auszüge der Repartition betr. die Rückstände zur Kapitels-Präsenz. 1793—1799.

12. Berechnung des Kapitels-Rentmeisters mit mehreren Kanonissen . . . . was dieselbe an Präsenzgefälle empfangen resp. auf dem Chor verdient haben. 1798—1802. 1 Fasc.

13. Register über die Repartition und Ausschlag des Anniversariën-Präsenzgelds. (Defect am Aufang). 1 vol.

14. Assignation aus dem Corpus und aus dem Früchtverkauf resp. Abrechnung zwischen den Kolonisten des Kapitels und der Aebtissin 1788—1802. Rechnungen über die Geldeinkünfte zum Corpus praebendarum. 1795—1797.

15. Register über die Verpachtung der Zehnten des Kapitels in und zu Süstern. 1745—1797. Rechnung der Verhandlung über die Zehntverzichtung 1796—1799 mit Aufzeichnungen über die Zehnten zu Papenhoven, Grevenbicht, Obbicht (c. 1790—1794. s. d.)

16. Gesammelte Acten, Obligation des Kapitels 1729—1793, nebst Verhändlungen über die Ablegung einzelner Capitalien. 1810—1811.
Passiv Obligation zur Gunsten der Gertrud Kohnen 1753. 1 Fasc.
(Darin Nachweisungen über verschiedene rückständige Forderungen des Kapitels. 1794—1801).

17. Gesammelte Anerkentnisse über Verzichtung von Ackerländereien und Wiesen des Kapitels (auf je 12 Jahr) zu Süstern, Holtum, Limbricht, Büchten. 1796—1797. Verzichtung der Heu- und Sahmzehenten (?) zu Süstern. 1797.

18. *Süstern abteiliche Mannkammer.* Protokoll der Belehnungen Realisationen durch den Lehensstatthalter, 1719—1797, einige Stücke betreffende die Lehen des Stifts im Allgem. 1785. Eid des lehenboten.

19. *Süstern Münnichs Ritterlehen* dessen Verleihung, Lehnsteuer, Pertinenzien. 1713—1796.

20. *Kessels-Lehn* dessen Splisse und Gebühren. 1687—1787.

22. (21 deest). *Kreckels-Lehen* oder Hof zu Virmelen, dessen Belehnung, Pertinenziën, Gebühren, 1632—1780 (Zu letzt im 18en Jahrhundert dem zeit. Rectoren des Altars St. Georgii in der Stiftskirche zuständig).

23. *Vossen-Lehn*, bei Holtum. Belehnungsnachricht. 1681—1780.

24. Fragmentarische Literalia über *verschiedene* Lehen: des Stifts-Lehn von Michaël Echt, 1626. Hover-Lehn, Hof de Donck in der Herrlichkeit Swolgen, 1747, im Besitz des Grafen Arnold Carl Philipp von Varo. Lehn v. d. Eigen (Specification und Pertinenziën, 1720), Kamper-Lehn (Pertinenziën, Lehn-Relivien, Gebühren 1745—1783), Lenderichs-Lehn (Specification 1780), Passer-Lehn (Belehnungs-concept, circa 1780), Wolfradter-Lehn, zu ein Drittel Lehnrührig von der Süsterer Mannkamer. 1595—1783.

25. *Süstern.* Fragmentarische Nachrichten und Notizen betr. die Güter und Gefälle der Pfarrei und der Kirchenfabrik daselbst, 1804—1811. Missa de St. Gregorio et S. Alberico (Fragment aus dem Missal F. 17), Rechnung über die Cultuskosten der Stiftskirche, 1800—1802.

26. *Süsteren.* Beneficium St. Georgii in der Stiftskirche, dessen Ländereien, resp. Verzichtung derselben, 1791—1796. Nachricht über Erwerbung von Hafer- und Roggen-Renten aus dem groszen Zehnt zu Waldfeucht zum Chor-präsenz. de 1791.

27. Armen-Rechnungen des Kapitels 1799—1801 — Statuten-Gelder des Kapitels der Aebtissin, Dechantin, und des Pastors (circa 1790 s. d.).

28. Schriftstücke betr. die Kirchenvisitation zu Holtum, Papenhoven, Grevenbicht, 1660.
Die visitation zu Hillensberg, Süsterseel und Holtum, 1729, über das Beneficium S. Johannis Baptistae zu Holtum und eine Schenkung für dieses Altar, d.d. 13 März 1451 (1457?), 1660-1793.

29. *Echt.* Specificationen über Empfang und Pertinenzien des Nogthuyser-Erbpachts zu Berg.
Der Urmonder Erbpacht daselbst. 1770—1790.

Mit älteren Stücken, 1658, 1670, anscheinend ohne Zusammenhang mit erstern.

30. Steuer-Kriegscontributionen und Einquartirungslast des Kapitels. Vergleich wegen der Einquartirungslast zwischen Kanonichen und Vicaren des Stifts Süsteren und dem Rath daselbst anderseits, d.d. 13 Aug. 1748. Contributionen 1794—1795.

Rechnungen über Empfang und Ausgabe wegen der Kriegslasten pro corpore von dem Jahre 1797—1801 (über die aus dem corpus-praebenden bezahlte Contributionen).

31. Verhändlungen der französischen Behörden die Ermittelung der Güter und Renten, und das Verbleibes der Documenten (Titres) des Stifts betreffend, 1795—1813.

---

8. REPERT. C. 46. GELDERN. KLÖSTER II.

P. 292. N°. 23. *Convent von der dritten Regel des H. Franciscus oder Kloster Barbaraward bei Arssen* (Arcen).

Übersicht.

Heinrick, Merwick Pfarrer zu Arssen, stiftete im Jahr 1452 ein Kloster zu Lottum, dem er die Errichtung einer Kapelle und die Administration der Sakramente gestattete, schon in dem Zweiten Hälfte des folgenden Jahrhunderts ist dasselbe wider eingegangen.

Nummer des repert.	Nummer der orig.	
1015	1	1452 Februar 4. Johann von Bueren, Herr zu Aerszen, und Aleit v. Arendahl, seine Gattin, geben auf Anstehen Heinrichs von Merwick, Pfarrers zu Aerszen, den Brüderen von der dritten Regel des H. Franciscus ein Stück Land gegen der Kirche von Lottum über der Maas zur Wohnstatte. dd. 1452 auf Agatha Abend (4 Febr.). Mit 2 Siegel.

Nummer des repert.	Nummer des orig.	
		1452 Februar 4. Dieselben und Johann Hogt erlassen ihr Leibgewinns Recht an einem Morgen von jenen 7 Morgen Land, die Mathis Koenen von ihnen zu solchen Rechte gält. dd. 1452, auf Agatha tag (5 Febr.). Mit 2 Siegel.
1016	2	1471 März 22. Vorgenannter Pastor bewilligt dem Barbarakloster, genannt Barbaraward, eine Kapelle mit Glocken und Kirchhof zu errichten und darin alle Sakramente zu administriren, erläszt ihm auch den Zehenten von 5 Morgen Land; mit der Bitte um päbstliche Bestätigung. Notariats Instrument dd. 1471 die 22 Martii. Der Pastor zu Aerszen Johann v. Hueckelhoven bewilligt und bittet eben dasselbe, dd. 1487, die 1ma Octobris. Desgleichen der Pfarrer Johann Brouwer, dd. 1496, die 14 Septembris.
1017	3	1493 Januar 5. Die Eheleute Hermans verkaufen dem Barbarakloster ein Haus zu Lottum an der Kirche mit einem Kamp und Ackerlande. dd. 1493, auf Dreizehnabend (5 Januar).
1018	4	1498 Mai 13. Winand Schenck van Nideggen, Herr zu Aerszen, schenkt dem Kloster Barbaraward ein Stück Bruchland von dem Egelsen bis an das Kloster und ertheilt dem Conventualen die Erlaubnisz, den Leygraben aus dem Wiebruch auf dieses Stück zu leiten. dd. 1498, auf Servatius (13 Mai). Mit 2 Siegel.
1019	5	1531 Februar 24. Vor den Schöffen zu Aerszen, verkaufen die Eheleute Loefs dem Kloster Barbaraward 4 Morgen Ackerland, genannt der Eispacker vom Hofe Lom. dd. 1531 auf St. Mathias (24 Februar).

Nummer des repert.	Nummer des orig.	
1020	6	1551 April 23. Vor dem Gericht zu Aerszen verleihen die Eheleute Gerh. von Oerle dem Kloster Barbaraward eine Wiese zu Lom an der Mühlenhorst in Pfandbesitz. dd. 1531 auf Georg (23 April). Mit 2 Siegel.
1021	7	1552 August 1. Vorgenannten verkaufen dem Kloster 4 Morgen Land aus dem Hofe Lom, das Cloetgen genannt. dd. 1552 auf Petr. ad Vincula (1 August).
1022	8	1565 März 6. Vor den Schöffen zu Venlo verkaufen die Eheleute Claes van Dale dem Sebastiaen Statemeker eine Rente von 14 Stüber aus einem Hause in der Kirchestrasse daselbst. dd. 1565, am 6 März.
1023	9	Register aus dem 15 und 16 Jahrh., worin die Memoriën und gestifteten Messen und die von dem Kloster gethätigten Handgewinnungen an verschiedenen Grundstücken eingetragen sind.

P. 295 N°. 24. *Regulieren-später Frauenkloster Maria-Bethlehem zu Oostrum bei Venray.*

Nummer des repert.	Nummer des orig.	
1024	1	Ein Heft enthaltend Abschrift des Testaments des Ritters Johann van Broichusen und die Bestätigung der Geistlichen Behörde, womit derselber Behufs der Erhebung der Kapelle zu Ostrum zu einem Regulir-herren-Kloster von der Regel des H. Augustinus zwei Höfe, die Novalzehnten zu Ostrum und 4000 Gulden vermacht und u. a. die Kapelle in der Wallach, das Kloster zu Gaesdonck und die Kirche zu Weeze Legate ausgesetzt. 1450, resp. 1452, 1453 (schadhaft).

Nummer des repert.	Nummer des orig.	
1025	2	Godart von Harf und Adrian von Broichusen verzichten auf ihre Eigenthumsrechte an dem Mühlenweiher und einem Kamp bei der Kapelle zu Ostrum zur Gunsten des Klosters daselbst. 1451.
1026	3	Dietrich, Herr zu Blitterswick, und seine Gattin Jutta von Appelteren verzichten auf die Rückerstattung der Summen, die ihre Eltern dem Convent zu Ostrum zum Kirchenbau hergegeben. 1509.
1027	4	Genehmigung des durch das Klosters geschehenen Ankaufs von Ländereien und Wiesen zu Well seitens des Bischofs von Ruremond. 1638.
1028	5	Sieben obligationen über die dem Kloster von der Gemeinde Well verschuldeten Kapitaliën von den Jahren 1678 bis 1759.

9. REPERTORIUM C. 44. ARCHIV.-REGISTRATUR DES HERZOGTHUMS GELDERN, PREUSZISCHEN ANTHEILS, AMT KESSEL.

199. Nachrichten von der Verwaltung und Verpachtung der Domänen des Amts Kessel und der Meursischen Pfandschaft von den Jahren 1714—1748.

199½. Acta der Schöffen zu Kessel, betr. die Schiffart- und Maas-Zollrechte daselbst 1619 7/9.

200. Verpachtings Anschläge der Domänen des Amts Kessel für die Jahre 1721/27 bis 1751/63 (in einem Vol.)

201. Acta betr. die Verpachtung der Rentei Kessel auf die Zeit von 1763/6.

202. Acta betr. die Anfertigung eines neuen Pachtanschlages des Amts Kessel und der darunter sortirenden Herrlichkeiten Helden und Bree pro 1766/72.

203. Pachtanschlag der Rentei Kessel pro 1766/72 mit den dazu gehörigen Belägen.

204. Acta betr. die Anfertigung eines neuen Pachtanschlages der Königlichen Domänen von Kessel und Helden pro 1772/8 und 1778/84 und die Administrirung derselben von 1771 bis 1785.

205. Verpachtungs Anschlag pro 1772/8.

206. Revisionsprotokoll zu denselben.

207. Verpachtungs Anschlag pro 1778/84.

208. Acta betr. die Anfertigung eines neuen Pachtanschlages der Domänen von Kessel und Helden pro 1784/90 und deren Administration während diesen Zeit.

209. Betr. die von dem französischen Befehlshaber General Champinoix eingezogenen Domänengefälle, welche im Amt Kessel und in der darin? Lehenherrlichkeit Broeckhuysen pro 1792/3 erhaben worden 1793.

210. Rechnungen über die Administration der Domänen des Amts Kessel von 1770/71 bis 1791/92.

211. Acta betr. die Vererbpachtung der zu den eingezogen in Preuszisch Geldern gelegenen Besitzsthümern des aufgehobenen Carthäuserklosters zu Rurmond gehörigen Höfe Boeckender Hof zu Barlo und Loever Hof zu Helden im Amt Kessel. 1786 und folg.

212. Pachtanschlag und Etat der Königlichen Domänen des vorgedachten Klosters pro 1787—1793 nebst Revisionsprotokoll und Belägen.

213. Dergleichen pro 1793/9.

214. Rechnungen über die Administration dieser Domänen von 1782/3 bis 1792/3.

215. Acta betr. die Relevirung der an die Lüttichsche Graffschaft Hoorn (sic) lehenrührige Lover Hofes und die Carthäuser Zehenten zu Helden 1784—1794.

216. Acta betr. die Beschlagnahmen der im Preuszisch Geldern gelegenen zu 11198 Dukaten werthgeschätzten Zehenten und anderen Revenuen des supprimirten Adlichen Frauenstifts Münster zu Ruremond und der vom Könige befohlenen schleunigen Verkauf derselben 1782, 1783.

(Die beiden Zehenten zu Venray und zu Wetten, kaufte der Besitzer der Meursischen Lehenherrlichheit Ossenberg an der Ruhr, für 10906 Dukaten, welcher in Folge dieses Kaufs in der Freiherrenstand erhoben worden.)

217. Acta betr. die dem supprimirten Kreuzbrüder Kloster zu Rurmond zuständigen in Preussisch Geldern ausstehenden Kapitaliën, resp. deren Einziehung zu den Domänen, 1783 – 1790.

218. Verhandlungen betr. die Eingriffe des Statischen Gerichtshofes zu Venlo, in die Lehen, und resp. Territorial-Gerechtigkeit des Preuszischen Fiskus über die Maasfischerei zu Blerick im Amt Kessel und das Gut de Stay daselbst 1727—1765.

219. Acta betr. den unter Helden gelegenen Hof Staert und den dazu gehörigen Busch 1744—1794.

220. Acta betr. den Bau eines neuen Rath-und eines Gefangen hauses zu Helden 1783—1794.

221. Betrifft das von der Stadt Venlo in Anspruch genommene Weidegerechtsam in einem anschlieszeuden Distrikt der Herrlichkeit Velden. 1787.

HERRLICHKEIT BROECKHUYSEN.

222. Urkunden über die aus der Hand der Freiherrn von Arnstädt zu den Königlichen Domänen des Herzogthums Geldern käuflich gemachten Erwerbung der von diesem zu Lehen abhängigen in Amt Kessel an der Maas gelegenen Herrlichkeit Broeckhuysen nebst allen Gerechtsamen und nutzbaren Apertinenzen vom Jahr 1744. Wobei einige Lehenbriefe und Aggravirungsconsense aus vorhergehenden Zeit:

1) 1624. Dec. 19. Aggravirungsconsens des Hofs von Geldern zu Rurmond für Wilhelmina Margarita von Wittenhorst, Wittwe Arnout Huyn und die Vormünder ihrer minderjährigen Kinder Arnout Huyn, Herr zu Geleen, Johan von Wytenhorst, herr zu Horst und Marten Snijders.

2) 1635. Juni 27. Lehenbrief des Hofs von Geldern zu Arnhem für Charles Freiherr von Pallant und Mariames, herr zu Bredenbemt und Frau Margaretha Wilhelmina von Wittenhorst, Frau zu Dorn und Broeckhuysen.

3) 1635. Juli 13 Licentia testandi des Hofs von Geldern zu Geldern (in Nahmen des Königs von Spaniën) für die Wittwe von Charles, Freiherr von Pallant, geb. Margaretha Wilhelmina von Wittenhorst.

4) 1712 Dec. 19 Aggravirungsconsens des Hofs von Geldern zu Rurmond für Catharina Johanna von Gysenbergh, Wittwe von Anthonius Werner Freiherr von Pallant.

5) 1715 Mai 11. Lehenbrief des Hofs von Geldern zu Geldern für Heinrich Wilhelm Pels, Rentmeister des Johanniter Ordens zu Wesel, für und in Nahmen von Anna Sibilla Francisca, Frau von Schilder, geb. von Plettenbergh, Frau von Wendt und Maria Margaretha Adriana von Plettenberg, Stiftsdame des hochadelichen freiweltlichem Stifts Borghorst, Geschwister, als Erben von Godefrida Maria Johanna von Plettenbergh, geb. van Pallant.

6) 1730 Mai 20. Lehenbrief des Hofs von Geldern zu Geldern für Simon Friederich, Freiherr von Wendt, nach Erledigung durch den Todt von Loysa Dorothea Christina Barbara von Plettenbergh.

7) 1738 Juli 11. Lehenbrief des Hofs von Geldern zu Geldern für Philipp Leopold von Arnstedt in Nahmen seiner Gattin Friderica Augusta Freiin von Wendt.

8) 1740 Aug. 6. Aggravirungsconsens des Hofs von Geldern zu Geldern für Philipp Leopold von Arnstedt und seine Gattin Friderica Augusta Freiin von Wendt.

9) 1744 Juni 30. Beurkundung der käuflichen Erwerbung der Herrlichkeit durch den König von Preussen, representirt durch den Kriegs- und Domänenrath Stephan Heinius, aus der Hand des Freiherrn von Arnstedt mit Autorisation seiner Gattin.

10) Obengemelte Autorisationsact.

223. Register über die von der Herrlichkeit Broeckhuysen dependirenden Unterlehen und deren Relevirungen während des 18en Jahrhunderits angefertigt. 1746.

224. Register der zu selben Herrlichkeit gehörigen Erbpacht und Leibgewinsgüter aus dem 15en Jahrhundert, auf Pergament.

225. Acta betreffende die Verpachtung der Domänen der Herrlichkeit Broekhuysen auf die Zeit von 1763/6.

226. Pachtanschlag derselben 1766.

227. Acta betr. die interdirte Veräuszerung dieser Herrlichkeit. 1768. (2 Hefte).

228. Acta betr. die Anordnung eines Administrators und die Administrirung derselber Herrlichkeit. 1768–1772.

229. Acta betr. die Verpachtung des Castells zu Broeckhuysen mit der zubehörigen Jagd. 1769—1794.

230. Acta betr. die Administration der Herrlichkeit Broeckhuysen 1781—1785. (Vol II, der Vol. I fehlt.

231. Acta betr. die Anfertigung eines neuen Pachtanschlages pro 1784/90 und die Administrirung der Herrlickkeid Broeckhuysen während diesen Zeit.

Amt Montfort.

231/2. Rolle der Landesherrlichen Jahrzinsen des Amts Montfort; auch Lehngüter zu Ob-Biecht, Niedercruchten und Brembt 1537 (Not. Guillon 18 Aug. 1872.)

Supplement Kirche- und Schulwesen.

271. Registrum parochialis ecclesiae de Venraedt (Venray) 1550—1745. 1 Bd. 4°.

---

10. REPERTORIUM N°. 44A ARCHIV-REGISTATUR DES HERZOGTHUMS GELDERN, PREUSSISCHEN ANTHEILS.

Arcen, Sevenum, Kessel.

Fortl.	Nummer der Akten.	
XV	11	Protokoll des Gerichts zu *Arcen.* 1750–1797.
XXI	24	Gerichts- und Transcriptenbuch von *Sevenum.* 1741—1792.
XXV	34	Grund- und Hypothekenbuch des Amts *Kessel* angelegt in 1780; 2 Bnde., gr. olf. (Acten des Hofs von Geldern, respective Justiz-Collegium).

---

11. ZETTEL-REPERTORIUM: GELDERN. GERICHTS-ACTA.

Swolgen, Venlo.

390. Gerichtliches Vermessungsregister des Kirchspiels *Swolgen* durch den Landmesser Jos. Pubben im Jahr 1623. 1 Kl. Heft in 4°.

777. Nijmegensche Requesten von 1779 bis (1790). 1 Vol.

783. Requesten an dem Hofe und Stadtgericht zu Venlo ab anno 1753, bis (1773). 1 Vol.

Accessoria 1888—1889.

35. 1604—1687. *Venlo.*

90. Eschaer (Escharen) bei Grave (N.-Brab.).

105. 1669. Hatert bei Vierlinxbeeck (N.-Brab.).

292. 1558—1639.

307. 1720. Venlo. Stadtrechnung.

12. ZETTEL-REPERTORIUM.

Clevische Gerichtsacten 1889.

Gennep, Mook.

122. Grund- und Hypothekenbuch von den Feldern um die Stadt *Gennep.* 1752—1768. 1 Bnd.

982. Acta des Jurisdictions-Gerichts zu *Mook* betreffende den Verkauf der von den Eheleuten Johan Spronck und Catharina von Lottum nachgelassenen Güter und Mobiliën.

13. REPERTORIUM.

Acten betreffende Pfarreien, Vicariën und Beneficiën im Kür-Kölnischen A. 46.

Limbricht, Kessel, Arcen.

4. Limbricht Litteralia betr. XVII. und XVIII. Jahrh. (u. a. ein Register).

16. Kessel. Acta betreffende die Einkünfte der Pfarrei. XVII. Jahrh.

31. Arcen. Rentverzeichniss. XVIII. Jahrh.

---

14. REPT. 43. GELDERN. LANDSARCHIV-URKUNDEN. (1)

Uittreksel.

No.	Orig.	
112	2	1313. Gelderland. De graaf van Gelderland, betreffende steden van het land van Diest.
308	3	1371 Nov. 25. Gelderland.
310	4	1376 Maart 3. Gelderland.
318	5	1379 April 25. Gelderland. Copie op papier.
321	6	1380. Bevestiging der privilegiën van Roermond door Hertog Willem van Gelder. Copie op papier.
327	7	1381 April 23. Gelderland. Concept op perkament.
397	8	1386 Juni 23. Brief van hertog Willem, waarbij hij aan de stad Roermond schadeloosstelling belooft wegens borg blijven bij de Lombarden. Copie op perkament.
402	9	1386 Sept. 9. Gelderland (Leenbrief van Hertog Willem voor Dietrich van Brederode met de groote Waard tusschen Waal en Lek).
420	10	1387 April 18. Copie.

(1) Wij hebben volledigheidshalve ook de documenten aangeteekend, die voor het Rijksarchief in Gelderland in aanmerking konden komen en voor andere Nederl. Rijksarchieven.

No.	Orig.	
421	11	1387 April 21. Brief van hertog Willem van Gelderland, waarbij hij het bodeambt der stad Roermond opdraagt aan Heinrich Hüchgel, wiens vader dit ambt onder hertog Eduard bekleed had. Afschrift op perkament.
440	12	1388 April 1. Beleening met Wijk door Hert. Willem ten behoeve van Willem v. Abcoude. Copie op papier.
440*a*	13	1388 April 3. Gelderland (Kwijtbrief wegens wel betaalde inkomsten uit de munt te Arnhem).
449	14	1388 Juli 27. Benoemingsbrief door hertog Wilhem voor Dietrich Bake, burger van Roermond, als ambtenaar en schout dier stad. Copie op perkament.
466	15	1389 October 10. Gelderland.
486	16	1390 Juni 26. „ Copie.
503	17	1390 September 3. „ „
507	18	1390 Septemb. 28. „ „
528	19	1392 Maart 7. „ „
535	20	1391 Mei 20. „ „
536	21	1391 Mei 20. „ „
542	22	1391 Juni 8. „ Concept.
555	24	1392 Augustus 1. „ Copie.
556	25	1392 Maart 9. „
558	26	1392 April 16. Gelderland. Copie op perkament.
804	28	1475 Juli 12. „
805	29	1489 Juli 14. „ Perkament.
807	31	1534 October 1. Getuigenis van Egidius van Bocholtz, abt te Gladbach, uit de leenboeken der abdij, dat wijlen ridder Rolman van Arendael de tienden en kerkgift van Well van hem had ter leen ontvangen.

No.	Orig.	
808	32	1537 Januari 2. Goedkeuring door Anna Salome van Wachtendonck, geb. Holthem, leenvrouw van Crieckenbeck, van de schenking aan het weeshuis te Venlo van een derde deel der schatting van een boerenhof „Opharen", door Matthys Breemis(?)
809	33	1539 April 26. Gelderland (Hedel).
810	34	1589 Goedkeuring door Johan van Holthem, heer van Crieckenbeek van eene schenking van een deel van een boerenhof „Opharen" onder Hensbeck in het ambt Crieckenbeck, aan het weeshuis te Venlo, door Catharina Kyspennink gedaan.
811	35	1619 Sept. 7. Beoorkonding door schepenen van Kessel van het getuigenis van eenige schippers over den tol aldaar.
817	41	1713 Dec. 22. Beoorkonding door schepenen van Blerick van eene schuldbekentenis van Wilhem Lenarts ten behoeve van Michael Pipers groot 475 gulden tegen 5 pCt. cynsbaar, waarvoor hij zijn huis te Venlo veronderpandt.
818	42	1715 Mei 22. Beoorkonding door de schepenen van Venlo van eene overdracht door Johannes Hermans ten behoeve van Anna Claessens, weduwe Michael Pipers, eener rente van 15 rijksdaalders op hare weide te Venlo veronderpand.
819	43	1715 December 11. Beoorkonding door de schepenen van Venlo eener overdracht door Cornelis Hermans en Helena Bruns, zijne vrouw, ten behoeve van Anna Claessens, weduwe van Michael Pypers, eener rente van 5 rijksdaalders veronderpand op zijn huis te Venlo.
820	44	1750 April 7. Gelderland. Beleening met Gunne bij Groesbeek, ten behoeve van de vrouw van veldmaarschalk von Finkensteyn.
821	45	1754 Juni 12. Gelderland. Dito van Friedrich Ludwig, graaf von Finkensteyn.

822 46 1754. Augustus 31. Gelderland (Beleening met hetzelfde goed).

823 47 1759 Juli 5. Gelderland. (Beleening met hetzelfde goed).

810bis 34bis 1610, Mei 8. Brieven van de infante Isabella Clara Eugenia, waarbij aan Melchior de Benschup de vernieuwde opdracht en volmacht wordt medegedeeld als kanselier en stadhouder van Overijssel, Drenthe en de Linge (te Roermond).

825 49 1638 Februari 1. Beoorkonding door Jacobus a Castro, bisschop van Roermond, der genezing van Susanna Clara, dochter van den doctor medicus Heinrich Ooms, door tusschenkomst van den H. Ignatius de Loyola.

827bis 51 1661 Mei 12. Promotie-bul van deken en bestuur der juridische faculteit der universiteit te Rheims voor Johan Ferdinand van Kessel uit Kessel tot licentiaat in de rechten.

830bis 54 1413 Maart 2. Brief van consent door Johan Borric, pastoor van de St. Maartenskerk te Venlo, tot de machtiging door Johan van Beieren, elect van het bisdom Luik, gegeven aan de begijnen bij de H. Geest-kapel in zijne parochie, om hun huis in een Augustinessen-Convent (1) te veranderen met eigen kapel en kerkhof. Getuigen: Arnold de Lom, rentmeester des hertogs van Gulik en Gelder, Sibert van Kriekenbeke, schout, en Henricus Rating, burgemeester van Venlo.

Zegels af.

831 55 1415 Juli 22. Acte van maagscheid, betreffende de nalatenschap van Wilhem van Broeckhusen, tusschen zijne weduwe Agnes van Broeckhusen en Werdenberg en hare kinderen Johan, Willem, Hubert, Sweder, Alart en Heynric (Henrica?), bijgestaan door Rolman van Arendaal, ridder en

(1) Het was een klooster van Norbertinessen, maar deze hebben den *regel* van St. Augustinus.

heer te Well, de gebroeders Johan en Heinrich van Broeckhusen en de gebroeders Johan en Dyrick van Wyckerade en Seger van Broechusen.

833 57 1471 Sept. 24. Gelderland (Bevel van Karel van Bourgondië aan den Raad van Brabant om de hand te houden aan het bij dit schrijven gedaan verbod van handelsverkeer met de Gelderschen, — behalve met de inwoners van Roermond, Geldern Straelen, Nieuwstad, Grave — wijl zij de stad Vronestein van zijn vasal Karel van Egmond hadden verwoest. Afschrift.

837 61 1515 Oct. 9. Erfdeeling tusschen de gebroeders Derick en Herman van Drypt, betreffende hunne goederen in de kerspelen Gribbevorst, Horst, Velden enz. tot stand gebracht door Bele van Drypt, abdis van het Munster te Roermond, Johan van Kessel, Gysbert en Wolter van Meer, gebroeders, Peter van Schelbergh, Heinrich van Oirsoy, Peter van der Heyden, Wilhelm van Oyen en Conrad Kreekelman.

838 62 1519 Aug. 9. Gelderland. Beoorkonding door Willem van Loet, rechter der heerlijkheid Oey van een overdracht eener erfrente van 6 Philippus-goudguldens door Gherit, heer te Oey en zijn oudsten zoon Reyner aan Johan van Bronckhorst.

839 63 1525 Aug. 30. Schepenbrief van Deventer.

840 64 1587 Oct. 20. Huwelijksvoorwaarden tusschen Gerit van Eyll, zoon van Theis en Elisabeth van Bruchusen, dochter van Jacob.

842 66 1628. Beoorkonding door Wilhelm, vrijheer van Horion, stadhouder van het graafschap Horn, van het in leen ontvangen eener som van 600 guldens Brabantsch, Roermondsche waring, door Jonker Martin van Buegell, en Bartholomeus Revin, als voogden der minderjarige kinderen van Joncker Gielis van Zoetlandt en Elisabeth van Buegell, van het klooster Mariengaarde der Reguliere Kanonikessen te Roermond. 1647 April 22 werd die som afgelegd aan het klooster door Charles Coquiel, namens jhr. Gerardt van Zoutelandt zijn zwager.

844 68 1661 Mei 23. Promotie-bul door de juridische faculteit der universiteit te Rheims voor Johan Ferdinand van Kessel te Kessel in het Geldersche, als doctor in utroque jure.

72 72 1732 Juni 23. Volmacht door burgemeester en raad van Venlo op Jacob Christian van Aerssen en Thomas Moerbach, als armen-provisoren der stad, om de renten en inkomsten te ontvangen, te quitteeren en de tot het waarnemen van hun ambt gevorderde zaken te doen.

74 74 1763 Aug. 25. Beoorkonding door schepenen van Venlo van de overdracht door Jacob Calve en consorten aan de echtgenooten Willem Janssen en Maria Anna Weyers van het hun toekomende derde deel van twee huizen aldaar.

75 75 1763 Sept. 9. Beoorkonding door schepenen van Venlo van de overdracht door de echtgenooten Willem Jansen en Anna Maria Weyers aan Willem Thoer, vroeger missionaris in Holland, van een huis met toebehooren te Venlo.

840*bis* 77 1590 April 1. Commissie van Octavius episcopus Calatinus legatus de latere in inferioris Germaniae Belgarumque provinciis, op den officiaal van het bisdom Roermond om, na onderzoek der zaak, Margaretha de Ravensberch van het bisdom Roermond, die op dertienjarigen leeftijd in het klooster Keyzersbosch bij Neer, der Reguliere Kanonikessen, door hare ouders was gebracht, daarna 10 jaren bij haar ouders had vertoefd wegens de krijgslasten en thans wilde huwen, van hare beloften te ontslaan.

842*bis* 78 1641. Beoorkonding door schepenen van Herten der overdracht van grond aldaar door Philipp Soetermans aan Tilman Woestinck, schepen te Roermond.

807 1/2 79 1536 Juli 9. Beoorkonding door Gijsbert van Baexen, ambtman van het land van Cuyck en Cuycksch leenstadhouder der beleening ten behoeve van Michel van der Smetten met het huis Wambeek (Wambach) bij Venlo.

809½ 81 1553 Juni 5. (Gelderland) betr. de gravin van den Berg. Afschrift der 18e eeuw.

84 1693 Maart 30. Schrijven van Johan Willem, keurvorst van den Paltz, aan den syndicus of secretaris der Staten van het Spaansch Overkwartier van Gelderland, mededeelend, dat hij, op verzoek der Staten, geschreven had aan zijn zuster, de Katholieke Koningin, opdat haar gemaal zou zorgen dat de privilegiën der Geldersche Staten door de introductie van den bisschop niet zouden lijden, met dringend verzoek om niets daarvan te laten weten aan zijn neef den Koning van Pruissen, daar hij anders onaangenaamheden zou krijgen.

825/829 1/5 14e eeuw. Geldersche oorkonden in extract.

830 6 1537. Lagerbuch der Zinsen und Renten aus der Herrschaft Montfort.

843 19 1403. Uitspraak tusschen de heeren van Arkel en Vianen wegens de heerlijkheid Ameide en Ghoy. 1 Fasc.

---

13. QUIX'SCHE URKUNDEN SAMMLUNG (EXTRACTEN).

1430 Oct. 3. N°. 20.
1430 Oct. 5. N°. 26. } Hertogdom Limburg.
1530 Oct. 6. N°. 25.

1467 Juli 28. Huldiging van Karel van Bourgondië wegens het land van Valkenburg.

1470 Nov. 26. N°. 50. Beleening voor heer Hoen met Oud-Valkenburg.

1480 Febr. 4. N°. 5. Oorkonde van Maximiliaan en Maria van Oostenrijk aan het land van Valkenburg.

1513 Febr. 10. Beoorkonding door schepenen van Sittard van den verkoop door Johannes Ruyther aan Wilhelm Vaidz, rentmeester te Born, van ¼ van zijn goed in Put genaamd.

1515 Octob. 15. Verdrag tusschen de inwoners van Maastricht en die van het land van Valkenburg.

1515 Nov. 9. Eed van Karel van Bourgondië wegens het land van Valkenburg.

1515. Wijsdom door schepenen van Eynrade (eig. laathof van Eynrade) onder Vaals.

1529 December 27. Beoorkonding door het kerkbestuur te Voerendaal (Vuyrendaal), van eene schenking door Wylhem Hoen van Cartyls.

1537 September 6. „Revers" (Reversaal) van den pastoor van Vuyrendael wegens het gesticht anniversarium van joncker Wilhem Hoen van Cartyls.

1539 December 1. Laatbrief van Kloosterrade beoorkondende renteverkoop aan Johan Korrys van Sittard.

1541 October 5. Schepenbrief van Heerlen.

1544 April 15. Schepenbrief van het laathof der abdis van Thorn te Ubach (over Worms) bevestigende eene overdracht.

1545 Maart 24. Schepenbrief van Heerlen.

1546. Schepenbrief van Wychen (Gelderland).

1550 Juni 1. Volmacht door de Staten van het land van Valkenburg op eenige leden tot huldiging van Philips II, als heer van Valkenburg.

1550 Juni 1. Idem van wege de vier hoofdbanken van Valkenburg.

1553 Nov. 11 (nº. 630). Schepenbrief van Gennep.

1553 Dec. 4. Schrijven van Karel V betreffende Emerentiana van Goldinga (Friesland).

1554 Sept. 3 (nº. 632). Schepenbrief van Heerlen beoorkondende eene rente-overdracht.

1554 'October 31 (nº. 614). Schuldbrief aan den Gouverneur van Limburg door den Koning van Spanje.

1555 October 26 (nº. 622). Eed van trouw van de Staten van Limburg aan den nieuwen hertog, den Koning van Spanje.

1556 April 11. Schepenbrief van Mechelen (welk?).

1556 October 18. Gunstbrief van Philips II voor het land van Valkenburg.

1559 Juni 27. Schrijven van Philips II aan de Staten van Valkenburg.

1559 November 24. Vergelijk van Geryt van Bronckhors heer van Oey, met de inwoners zijner heerlijkheid (Gelderland).

1567 Juni 27 (nº. 10). Schepenbrief van Mechelen (welk?).

1570 Januari 28 (nº. 41). Schrijven van Philips II aan het land van Valkenburg.

1579 October 6 (nº. 617). Schrijven van Philips II wegens Limburg.

1597 Augustus 6 (nº. 47). Schepenbrief van Horne.

1611 Januari 18. Schrijven van de landvoogdes Isabella aan den Raad van Brabant betreffende Maria de Foullogne.

1613 October 20. Schrijven der Aartshertogen (landvoogden der Zuidelijke Nederlanden) betreffende den graaf van Hoensbroek aan den Raad van Brabant.

1615 Juni 12. Schepenbrief van Maastricht beoorkondende, geldopname door Hendrik Nootstock en zijne vrouw Maria Dries.

1632 Juli 15. Schrijven van Philips IV, als hertog van Limburg(?) aan den Raad van Brabant omtrent de Rijksstad Aken.

1636 November 4. Benoeming door Philips IV, als heer van Herzogenrade, ten behoeve van Caspar Duckweyler, tot abt van Rolduc.

1638 Juni 26. Verkoopbrief der heerlijkheid Slenaken door Maximiliaan van Bronckhorst aan Johan Adolf van Imstenraedt.

1654 Mei 24. Schrijven van Philips IV betreffende de Minderbroederkerk te Roermond.

1666 September 7. Brief van de schepenbank Arsbeck(?) betreffende de abdij Kloosterrade.

1682 September 6. Citatie van den abt van Kloosterrade, Petrus van der Steghe, wegens opstelling van een stuk tegen de discipline.

1683 Februari 17. Bevestiging door den bisschop van Luik, Maximiliaan Hendrik, van Johan Bock, prior te Kloosterrade, als abt.

1684 Octob. 23. Placet van den koning van Spanje als heer van Herzogenrade der bul van Innocentius XI, die de constitutie der abdij Kloosterrade bekrachtigt.

1701 April 2. Afschrift of concept van een koopbrief der heerlijkheid Oud-Valkenburg.

1704 Febr. 7. Oorkonde betreffende Louis Ulrich de Haudin de Gibredie betreffende het goed „ter Linde" in het markiezaat Hoensbroeck.

1706 Januari 8. Certificatie van den pastoor van Valkenburg P. Jacobi, over Ernestus Gisbertus Clodt, in 1657 huisleeraar bij den graaf van Hoensbroeck.

1707 November 25. Schepenbrief van Linne.

1710 Mei 20. Obligatie.

1714 December 5. Preces imperiales van keizer Karel VI aan het kapittel van St. Servaas te Maastricht ten gunste van Johannes Arnoldus Engelbertus Franciscus van Sierstorff.

1717 September 4. Oorkonde van Cornelis Beerninck, proost en aartsdiaken te Utrecht, betreffende Rutgherus Peil (voor *Utrecht*).

1719 April 27. Schepenbrief van Raalte betreffende de familie van Binsfeldt.

1757 October 10. Brief van recommandatie door keizerin Maria Theresia (als vrouw van Herzogenrade) voor Johannes Josephus Haghen, tot abt van Kloosterrade.

1782 Augustus 2. Brief van presentatie door keizer Jozef II (als heer van Herzogenrade) voor Pierre Joseph Chaineux tot abt van Kloosterrade, na den dood van Joannes Josephus Haghen.

---

15. REPERTORIUM MANUSCRIPTEN.

1. Landrecht von Gennep.

2. Diarium rerum memorabilium abbatiae Rodensis 1740—1772. 2 Bnde. („Verfaszt vom Abt Heyendal")

BEMERKING.

Eerst onder het verbeteren der drukproeven bemerkte ik, dat in de Duitsche inventarissen tweeërlei spelling is gevolgd, bijv. Kanonich, Kapitel en Canonich, Capittel, Preussisch en Preuszisch enz. Zooveel mogelijk nog heb ik de eenvormigheid in acht genomen.

Verder dat in de datum-herleidingen vergissingen waren ingeslopen, deze zijn zooveel mogelijk verbeterd, maar de volgorde der regesten van de inventarissen mocht, het spreekt van zelf, niet veranderd worden.

Nog zij er hier aan herinnerd dat in inv. N°. 1 (St. Petersstift Sittard) Lim*burg* de oude benaming is van de heerlijkheid en het dorp Lim*bricht*; hoewel ik niet meer overal dit er tusschen haakjes heb kunnen bijvoegen (1).

Ten slotte meen ik er op te moeten wijzen, dat de juiste vermelding der registers van het gericht (of de twee gerichten ?) der ambten Born en Sittard, omstreeks 1494 vereenigd, zeer lastig is. 't Is de vraag of die vereeniging tot 1794 bestaan heeft, verder zijn al de registers niet in den Duitschen inv. vermeld: alleen Gerichtsprotokollbuch van 1789—'94, 1 Bnd van het Gericht te Born en Sittard en van 1668—1794 2 Bnde van het Gericht Sittard. Door mij werden echter gevonden :

---

(1) In het Latijnsch charter van 1360 April 13 (no. 86) staat: jurisdictio Limburgensis, dus geen spraak van een diocees, ook geen parochie. (Zie noot 1.)

I. Gericht Sittard (waarschijnlijk *te* Sittard, dus mogelijk voor de beide ambten).

1. Transportregister, onder allerlei titels van 1651—'66, 1664—'75; 1685—1773; 1675—1703; 1776—'79; 1783—'86.

2. Gedingregisters 1656—'57; 1661; 1664; 1665; 1666; 1667; 1692—'94; 1730—'42; 1732—'41; 1745—'54; 1750—'56: 1754—'70; 1770—'75; 1779—'84; 1786—'87.

II. Gerichtsambt Born: Gedingregisters: 1740—'43 (te Susteren gehouden); 1745—'66.

III. Gerichtsambt Sittard en Born Transportreg. 1776—'83. Verder: Alteste Specificationsbuch (?) 1591—'98.

Tijd om alles stuk voor stuk te onderzoeken ontbrak mij.

ERRATA.

Pag. 573. Noot 1 aldus te lezen: in stukadoorswerk een wapen onbekend van wien en in den gevel van den scholaster, enz.

Verder Inventaris St. Petersstift Sittard I:

N°. 53, *lees* 1354 Juni 30.

„ 111, „ April 7.

VERSLAG

OMTRENT DE

ordening en inventarisatie van oude gemeente- en waterschaps-archieven in Noordbrabant

over 1904.

(Uitgebracht aan de Gedeputeerde Staten dier provincie.)

EdelGrootAchtbare Heeren,

U ontvangt hierbij het van mij gevraagde relaas omtrent mijne werkzaamheden in het afgeloopen jaar 1904 voor de verzorging van oude gemeente- en waterschapsarchieven in deze provincie.

Na de uitgaaf van den Dongenschen inventaris en de opstelling van mijn vorige jaarverslag aan Uw collegie, heb ik weder een reeks van gemeenten met het oog op de archieven bezocht. Geruimen tijd ben ik daarmede zelfs dagelijks bezig geweest.

Groot nut heb ik daarbij getrokken van de niet lang te voren door mij aangelegde alphabetisch geordende verzameling van opgaven en notities betreffende alle gemeente-archieven in deze provincie. Per gemeente had ik daarvoor in omslag bijeengebracht:

A. De opgaven door het gemeentebestuur aan den Gouverneur en 's Konings Commissaris, of aan Uw Collegie, ingezonden in antwoord op de volgende circulaires en aanschrijvingen over het gemeente-archief:

1°. het rondschrijven, door den Gouverneur aan alle stede-

lijke en plattelandsbesturen in 1827 gericht naar aanleiding der circulaire dd. 22 mei 1827 van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de Gouverneurs der provinciën (1);

2°. de vragen door den Gouverneur in 1847 aan eenige stedelijke besturen gezonden naar aanleiding der circulaire dd. 25 mei 1847 van den Minister voornoemd aan de Gouverneurs der provinciën, om inlichting nopens den sinds 1827 wellicht gewijzigden toestand der provinciale en plaatselijke archieven;

3°. Uwe algemeene aanschrijving dd. 9 april 1858, aandringende op maatregelen tot goede bewaring en ordening en tot openstelling der gemeente-archieven, en op inzending van kopie der aanwezige behoorlijk ingerichte inventarissen;

4°. Uwe aanschrijving, op den 7n mei 1861, niet lang na de oprichting van het Provinciaal Archief als wetenschappelijke instelling, aan alle gemeentebesturen gericht over de voor het provinciaal archief af te stane stukken, van belang voor de administratie of de geschiedenis der provincie of volgens hun aard in het provinciaal archief thuis hoorende;

5°. Uwe missive aan alle gemeentebesturen dd. 8 februari 1868, inlichtingen verzoekende over den algemeenen toestand en den omvang der archieven, de inventarisatie daarvan en de aanwezigheid van belangrijke historische dokumenten daarin of in andere archieven binnen de gemeente;

6°. de mededeeling door 's Konings Commissaris van den brief dd. 22 juni 1877 van den Minister van Binnenlandsche Zaken, waarbij inlichting, onder vijf punten, werd verlangd omtrent den toestand der gemeente-archieven ten aanzien van hun beheer, hunne bewaring en hunne verzorging.

B. Kopie van al hetgeen over het gemeente-archief voorkwam in het sinds de tegenwoordige gemeentewet aan Uw Collegie jaarlijks uitgebrachte gemeenteverslag, tot dat over 1869 inbegrepen, d. i. zoover ik ze onder mijne bewaring had.

C. Kopie van hetgeen over sommige gemeente-archieven voorkomt in de Provinciale Verslagen over 1850—1866 en 1869.

---

(1) Uitvloeisel van het Koninklijk Besluit van 23 december 1826, bepalende dat de bouwstoffen voor de landshistorie in de archieven bij de gemeentelijke en plaatselijke besturen opgespoord, nader onderzocht en in het licht gegeven zouden worden.

(In die over 1867, 1868, 1870—1885 is over de gemeente-archieven niets medegedeeld. Te beginnen met 1885 zijn er mijne jaarverslagen aan U in opgenomen.)

D. Kopie van de correspondentie, bij tijd en wijle door de Gouverneurs, 's Konings Commissarissen, Uw Collegie en de voormalige Districts Commissarissen gevoerd met sommige gemeentebesturen, — voor zoover nl. deze correspondentie in de door ons bewaarde griffie-archieven is gevonden.

E. De kopieën der inventarissen, jonger dan 1810, van gemeente-archieven of -secretarieën, welke ingevolge aanschrijvingen van verschillende jaren aan de Districts-Commissarissen en aan het Provinciaal Bestuur zijn ingezonden of welke later nog op mijn verzoek zijn verschaft. Zij zijn voornl. opgemaakt in de jaren:

1811 en **1812**, bij de opheffing der oude plaatselijke gerechten;

1820 en **1821**, bij de vervanging der gemeentebesturen ten Plattenlande door de nieuwe, ingevolge de Grondwet benoemd;

1825, ingevolge art. 67 van het Reglement op het bestuur ten Platten Lande in Noordbrabant, vastgesteld bij Kon. besluit van 23 juli 1825, n°. 132;

1835, ingevolge het voorschrift, den 10ª april 1835 door Uwe voorgangers gegeven tot het opmaken (binnen zes weken) van volledige inventarissen der archieven ten Platten Lande waar die nog ontbraken, en het plaatsen der archieven, in volgorde, in de daartoe te vervaardigen kasten;

1858 en volgende jaren, tengevolge van Uw bovenaangehaalde aanschrijving van 9 april 1858 en de herinneringen daaraan in de eerstvolgende jaren bij Uw verslag.

Deze collectie is natuurlijk nog voor uitbreiding zeer vatbaar. B.v. met kopieën uit de gemeenteverslagen van na 1869. Ook met een exemplaar der niet ingezonden of bij *die* Districts-Commissarissen ingezonden inventarissen wier retroacta helaas verloren, althans nog steeds niet teruggevonden zijn.

Maar ook hetgeen zij nu reeds bevat stelde mij meestal in staat mij vooruit voldoende op de hoogte te stellen van de omstandigheden der te bezoeken archieven, en bovendien bij mijn bezoek spoediger tot resultaten te komen. Vooral ten aanzien der reconstructie van de oude Burgerlijke-Standsarchieven en het nasporen van vermiste registers is de collectie van veel

waarde. Veelal zijn ook ter secretarie de inventarissen, waarvan ik alzoo de oude kopie ter hand heb, uit het oog verloren of verdwenen.

Dikwijls is in een archief in den loop der jaren door schoonmaak, verhuizing, stoornis in het beheer enz., de vroeger aangebrachte orde verstoord, en is zelfs de oude nummering gedeeltelijk verdwenen. Dan is voor het vereischte herstel der orde het bezit van den ouden inventaris bijna onmisbaar.

Die toestand deed zich nu o a. voor te **Helmond**. Daar is het archief geregeld en voor zoover het oud-archief betreft vrij uitvoerig gecatalogiseerd door J. L. F. Donkers Rz., oud-rector der Latijnsche school aldaar. Hij was een zeer minutieus werker. In het gemeenteverslag van Helmond over 1857 deed hij o.a. twee zeer bewerkelijke staten opnemen betreffende de bevolking van Helmond. De eene van deze vermeldt de getallen der gedoopten, getrouwden en begravenen over 1650—1810, de ander de getallen der ingezetenen van 1660—1810 verdeeld naar leeftijd en al of niet onvermogendheid. De gegevens voor die statistieken had hij met veel geduld uit de oude burgerlijke-standregisters en uit de kohieren van het hoofdgeld moeten putten.

Omstreeks 1855 als Archivaris aangesteld en dagelijks volgens het verslag over dat jaar 2½ uur ijverig werkzaam, heeft hij aan de regeling van het gemeente-archief gewerkt tot 1873. (1) In dit jaar sloot hij zijn inventaris af, hoewel ook toen nog een klein gedeelte van het oud-archief niet mede beschreven en verzorgd was.

Zijn inventaris is verdeeld in 3 hoofdafdeelingen:

I. Gemeente-archief.

II. Archief der schepenbank.

III. Kwartiersarchief van Peelland.

Hoofdafdeeling I is verre het uitvoerigst. Zij opent met 1. de specifieke beschrijving van den inhoud der zoogen. *komme*, de charters en oorkonden van het stadje, waarop, 2., die der oor-

---

(1) Doch in den tusschentijd had hij in 1861 en 1862 het oud-archief van Lieshout geregeld en uitvoerig beschreven en was hij ook nog voor andere gemeenten werkzaam geweest.

konden betreffende de in Helmond gelegen Armen-goederen volgt. Deze beide rubrieken behelzen de analyse van een 400-tal perkamenten brieven en akten, waarvan de oudste opklimmen resp. tot 1300 en 1311. (1)

De verdere rubrieken bevatten de stukken over:

3. gemeente-eigendommen;

4. privilegiën of rechten der stede;

5. magistraats-besluiten en correspondentie van het stadsbestuur;

6 en 7. het afhooren van burgemeesters-rekeningen (rubriek 7 bevat alleen de bijlagen);

8. de heffing van lands- en stadslasten;

9. het beheer en de verantwoording van „geworven" of opgenomen gelden;

13. de Armen- of Heiligegeest-tafel;

14. de kerkfabriek.

De rubrieken 11 en 12 houden nog bepaalde deelen van het schepenarchief in, nl. de akten-protokollen en de bij de schepenbank gedeponeerde notarieele minuten en protokollen. Rubriek 10 bevat het archief van den Ambtenaar van den Burgerlijken Stand, waarbij de stukken betreffende volkstellingen gevoegd zijn.

In 1885 heeft mijn ambtsvoorganger de stukken der hoofdafdeelingen II en III en bovendien die der afdeeling 11 van hoofdafdeeling I voor het Rijksarchief, waar zij behooren, overgenomen. Eenige jaren later zijn mij die der 12e afdeeling bovenbedoeld nog enkele verspreid staande schepenbanks-protokollen overge-

(1) Die van de 14e en 15e eeuw zijn alle uitgegeven of althans in regest opgenomen in de uitgaaf van oorkonden betreffende Helmond door Krom en Sassen (Werken Prov. Genootschap van Kunsten en Wetenschappen in Noordbrabant, Nieuwe Reeks, I; 's Hertogenbosch, 1884). In dit werk zijn alle den uitgevers toen bekend geworden oorkonden betreffende Helmond van vóór het jaar 1500 opgenomen, ook die behoorende tot het kasteel der heeren van Helmond. Een groot aantal van deze laatste kwamen eerst later te voorschijn op een auctie te Amsterdam. Ik beschreef ze in de Bijlage van mijn aan den Minister van Binnenlandsche Zaken uitgebracht jaarverslag over 1892 (Archiefverslagen XV, blz. 117—145).

dragen. De door deze overnemingen veroorzaakte open ruimten zijn met jongere archiefstukken en boekwerken gevuld. Daardoor en mede door het flauw en onleesbaar worden der nummeretiketjes, is nadien de orde steeds meer verstoord. Ik ben begonnen met het herstel, waarbij de inventaris nauwkeurig vergeleken wordt. Dit werk zal in het loopende jaar voltooid kunnen worden. Van het tot nog toe gerangschikte heb ik enkele der oude deelen en bundels niet kunnen vinden, doch die kunnen nog te voorschijn komen. Van de ontbrekende oude oorkonden liggen lijstjes bij, voor zoover ik heb kunnen zien. Een gezette vergelijking ook daarvan zal zeker noodig zijn.

Niet minder noodig is een veiliger bewaring. Het lokaal is niet alleen niet brandvrij doch ook blijkbaar niet altijd lekvrij, en een betere, vooral veiliger bewaarplaats is het interessante oude stadsarchief wel waard. De ramp van Grave's oude archief moge ook hier tot waarschuwend voorbeeld strekken. Als het kantongerecht het raadhuis verliet, zou misschien goede en veilige ruimte voor het oud-archief gevonden kunnen worden.

Wanneer te **Eindhoven** tot een betere plaatsing van de archieven overgegaan zal kunnen worden door verschaffing van meer goede bergruimte, dan zullen de bestaande inventarissen slechts in zeer geringe mate tot leidraad kunnen dienen. Ik heb het in mijn verslag over 1889 reeds gezegd: „Er valt daar veel te „doen. Wat geordend is, is niet goed geordend. In den toren en „ook op de archiefkamer liggen nog tal van niet-geïnventariseerde „bescheiden. Algemeen heerscht groote verwarring tusschen de „papieren van verschillende administraties". Ik had toen hoop dat de stad van Kempenland, die twee geschiedschrijvers opeens gekregen had (1), een tot veel en moeilijk werk bekwamen archivaris krijgen zou. Die hoop is niet verwezenlijkt, en de toen-

(1) De heer F. N. Smits, R. K. priester te Eindhoven, gaf een geschiedenis van Eindhoven in drie deeltjes uit in 1887—1890, een ernstig werk niet zonder verdienste. Hooger staat m. i. het werk, in 1890 in twee deelen verschenen, van L. G. A. Houben, toenmaals raadslid te Eindhoven, «Geschiedenis van Eindhoven, de stad van Kempenland». Het berust op een ijverig onderzoek, niet enkel in het oude stadsarchief van Eindhoven, doch ook elders, in het Belgische Rijksarchief te Brussel, te 's Gravenhage in ons Landsarchief, en hier ter stede in onze verzameling Rijksarchieven en het Bossche stadsarchief ingesteld. Het bevat een schat van rijke en met talent verwerkte gegevens voor de geschiedenis van Eindhoven, geheel Kempenland en een deel van Peelland.

malige secretaris van Eindhoven (verstoord over de overbrenging ingevolge de wet van de oude rechterlijke archieven naar het Provinciaal Archief) hield alle maatregelen in dien geest hardnekkig tegen.

De tegenwoordige secretaris wenscht, zooals mij bij een bezoek in het afgeloopen jaar bleek, ten zeerste een verbetering van den ongeregelden toestand. De opheffing der schutterij biedt thans gelegenheid om de oude wapenkamer tot tweede archieflokaal in te richten, waarheen het te-veel uit het tegenwoordige archiefvertrek en verder al hetgeen nog steeds ongeordend op den zolder opgetast ligt, overgebracht kan worden. Ik heb mijn medewerking voor de ordening van het geheele archief en in het bijzonder van het oud-archief toegezegd, de zaak met het dagelijksch bestuur besproken en schetsen voor de te maken kasten gezonden. Onlangs ontving ik de uitgewerkte teekeningen voor die kasten, zoodat eerlang dit nuttige werk ter hand genomen zal kunnen worden.

Intusschen heb ik den bestaanden inventaris van en tafels op de bewerkte gedeelten doorgezien en geëxcerpeerd. Hierbij is mij gebleken hoe weinig eigenlijk tot het regelen en beschrijven der archieven is gedaan, niettegenstaande er weinige oude archieven in deze provincie zijn waarin zooveel is gewerkt als in dat te Eindhoven.

Den 17n september 1857 werd het Raadslid W. T. Hermans, den 2n october 1857 echter een commissie uit den Raad benoemd om het geheel ongeregelde oud-archief te onderzoeken, schiften en inventariseeren. Het lag op de bovenvertrekken van het toenmalige gemeentehuis. Deze commissie — vooral, en later alleen, het lid W. T. Hermans — hield zich in de volgende jaren, volgens de uitgebrachte verslagen, ijverig met haar taak bezig. Doch de lokaliteit en de inrichting van dit gebouw maakte het onmogelijk het zoodanig te bewaren en te regelen als het belang der stukken vorderde. Gebrek aan plaats staat de behoorlijke rangschikking in den weg, heet het in 1863 in het verslag over 1862. Maar de bouw van een nieuw raadhuis (1) werd ontworpen waarin, volgens het plan, „een ruim archieflokaal" zou komen. In 1865 werd het geheele oud-archief, in afwachting van dien bouw, ten huize van den heer Hermans overgebracht. Deze hield zich volgens het verslag over 1867 „steeds bezig met het archief in orde te brengen door het te schiften, te inventariseeren en op sommige stukken alphabetische registers te vervaardigen."

---

(1) Men had het raadhuis van 1554 gesloopt!

In 1868 verschafte hij een globale opgaaf van eenige bestanddeelen van het oud-archief en deelde van zijn werk eenige voorloopige resultaten mede:

„Bij het betrekken van het nieuw gemeentehuis zal het in „orde gebrachte successievelijk kunnen worden overgeplaatst.... „Reeds in brouillon opgemaakt zijn....

„1°. Inventaris van charters. Hiervan is reeds een brouillon „alphabetisch register voorhanden, hetwelk mede een beknopte „beschrijving bevat omtrent de personen en zaken die daarin „voorkomen.

„2°. Inventaris van meerendeels gedrukte en geschreven „resolutiën, ordonnantiën, publicatiën en proclamatiën van „hoogere besturen, bevattende circa 450 exemplaren in vier „kartonnen omslagen gerangschikt.

„Een register van de notulen der gemeentevergaderingen . . . „is zoo goed als afgewerkt, en bevat eene alphabetische opgave „van personen en zaken . . . ."

In het volgende jaar doet hij omstandig rapport. Hij heeft een aantal deelen, rekeningen en losse stukken naar hun soort bijeengezocht en naar tijdsorde gerangschikt, daarvoor de rekeningen (waaronder ook eenige van na 1810) en losse stukken in kartonnen hulzen verzameld en uitgevouwen. Die deelen en hulzen heeft hij doorloopend genummerd 1—349.

Van de nrs. 1—253 heeft hij „veertien inventarissen opge„maakt in chronologische orde, alsmede twee uitgebreide alpha„betische registers, het een voor de geschiedkundige bescheiden „sub 1 en het andere voor de notulen van het verhandelde in „de schepenvergaderingen sub no. 8."

De opgaaf van den inhoud dezer 253 nummers luidt verkort, doch ook uit de opgaaf van 1868 aangevuld, aldus:

1. Nrs. 1—15. De charters en geschiedkundige bescheiden betreffende Eindhoven enz., circa twaalfhonderd perkamenten en papieren, origineelen en authentieke of simpele kopieën.

(„Waarvan een uitgebreide inventaris is opgemaakt, die de voornaamste gebeurtenissen bevat van 1232—1810 . . . alsmede een uitgebreid alphabetisch register.")

2. Nrs. 16—93. Proces- en gedingstukken van de voormalige dingbank van Eindhoven, uit 1524—1810. (1)

---

(1) Van deze collectie zijn de nrs. 16—21 in 1888 mij gebleken de dossiers te bevatten van door de stad gevoerde procedures.

3. Nrs. 94—104. Dokumenten van het domeinbestuur over 1591—1810. (1)

4. Nrs. 105—110. Wetten, besluiten en plakaten van de hooge besturen, 1623—1810.

5. Nrs. 111—120. Oorkonden, correspondentie en rekeningen van het kwartier van Kempenland, 1595—1790.

6. Nrs. 121—125. Preparatoire informatiën van crimineele en andere zaken der voormalige dingbanken van Eindhoven, Woensel en Gestel, 1742—1806.

7. Nrs. 126—135. Resolutiën, plakaten en ordonnantiën, 1720—1792.

8. Nrs. 136—157. Notulen van het verhandelde in de schepenen-vergaderingen, 1665—1799.

(Op deze reeks is bovendien opgemaakt „een uitgebreid alphahetisch register".)

9. Nrs. 158—168. Kopieën van rekwesten en de daarop gevolgde appointementen, 1727—1808.

10. Nrs. 169—174. Notulen der vergaderingen van de gecommitteerden van de stad en de vier heerlijkheden Woensel, Gestel, Strijp en Stratum, 1687—1809.

11. Nrs. 175 en 176. Notulen van het verhandelde bij het armbestuur, 1729—1809.

12. Nrs. 177—181. Akten van verkoop van huizen en erven in Eindhoven gelegen, 1636—1810.

13. No. 182. „Gecopieerde publicatiën, resolutiën en gemeenteverordeningen", 1798—1807.

14. Nrs. 183—253. Gemeenterekeningen van Eindhoven, 1590—1860.

Deze laatste serie passeert de grens van oud- en nieuwarchief. Het gedeelte na 1810 beslaat echter slechts een klein aantal portefeuilles, ik meen zes. Overigens had de werkzaamheid van den heer Hermans zich op een enkel stuk na geheel

(1) Deze bundels zijn in 1876 overgebracht naar het Rijksarchief te 's-Gravenhage, en worden in het gemeenteverslag van dat jaar opgegeven twaalf in getal te zijn.

tot het oud-archief beperkt, ook blijkens het staatje van wat hij verder nog had „in orde gebracht". Dit staatje, zoo kort mogelijk weergegeven, vermeldt het volgende onder de nummers:

254—267. Armen-rekeningen, 1486—1810.

268—270. „Weekmarktprijzen van granen en andere koopwaren", 1793—1842.

271—279. „Collaterale successie", 1696—1750.

280—282. Verpachtingen van verschillende stadsmiddelen en inkomsten.

283—285. Rekwesten, brieven enz., 1631—1810.

286. „Reglementen, ordonnantiën enz. aangaande de Dommel en andere rivieren", 1545—1809.

287. Privilegiën van Eindhoven, 1422—1756.

288. Aanstellingen van schepenen enz., 1656—1793.

289 en 290. „Staten en correspondentiën van oorlog-servicen", 1630—1793.

291. Bestekken en plannen, 1610—1810.

292 en 293. „Verschillende rekeningen van het kerkbestuur", 1648—1798.

294. „Over verschillende naburige erven", 1654—1744.

295. Adviezen en brieven van rechtsgeleerden, 1642—1796.

296. Eedsafleggingen van voogden, 1689—1745.

297. Stemregister, 1798—1801.

298 en 299. Lijsten van patentplichtigen, 1806—1818.

300. Kohier van huizen, 1776—1806.

301. Register van het wachtbestuur, 1813—1844.

302. Notulen krijgsraad, 1796—1800.

303. „Notulen van al de stadsgoederen en accijnsen, verpachtingen en inventarissen van de vaste en roerende goederen", 1606—1849.

304. Verpachtingen van stads-weggeld, 1649—1806.

305—308.	Rekeningen van stads-weggeld, 1617—1810.
309.	Rekeningen en verpachtingen van weggeld op den Fellenoord onder Woensel, 1694—1807.
310—336.	Schepenen-akten, 1538—1734.
337—349.	Schepenen-transporten en akten, 1660—1809.

Zoo ver de opsommingen door den heer Hermans. Van al deze stukken wordt vervolgens medegedeeld dat zij zijn geborgen in een afzonderlijk lokaal van het nieuwe gemeentehuis. In het gemeenteverslag, waarin dit rapport van den heer Hermans is overgenomen, wordt hem bijzondere tevredenheid en dank betuigd „voor de goede en vele zorg aan het archief, dat er desolaat uitzag, in den tegenwoordigen toestand te brengen". Van de rest van het oud-archief. het vele wat nog niet gebundeld of tot seriën teruggebracht was, wordt niet gerept.

Blijkbaar had de heer Hermans, die de zaken blijkens zijn eerste, reeds in 1863 voor een goed deel voltooide, maar in 1868 nader uitgesponnen, bewerking der charters zeer breed had opgezet, ten slotte de totstandbrenging van een algemeene regeling en uiterlijke verzorging zeer moeten bespoedigen. De 40 protokollen van allerlei en van reëel, geheel aan het eind zijner opgaven vermeld, zijn blijkbaar nog in haast voor den voet uit den rommel gehaald en na slechte sorteering van nummers voorzien. De beide seriën zijn totaal vermengd en ook de chronologische orde hapert zeer. Bovendien zijn deze 40 slechts ongeveer de helft van wat er was. De rest is eerst later bij tijd en wijle opgezocht, en ongenummerd bij of hier en daar tusschen de andere gezet.

Eenige maanden na zijne opgaven, in augustus 1869, sluit de heer Hermans den summieren algemeenen staat af der door hem verzorgde en genummerde collectie. Deze is dan nog met eenige deelen en met 52 bundels minuten of protokollen van notarissen vergroot, maar besluit met de vermelding dat een „groote hoeveelheid paperassen tot bundels gebonden en tevens „gerangschikt op een afzonderlijk locaal op den zolder gebragt „(zijn), bestaande in verschillende documenten van de vier „dorpen Woensel, Gestel, Strijp en Statum met nog eenige „weinig beduidende van onze gemeente".

Bij deze „weinig beduidende" dokumenten vond ik later nog eenige dingrollen, oudere Eindhovensche protokollen en registers, de boedelrekeningen der schepenbank enz. enz., en ook al de bijlagen der gemeenterekeningen, van Eindhoven. Dit in parenthesi. Voor het door den heer Hermans verrichte werk mogen

wij hem inderdaad dankbaar zijn. Want hetgeen hij heeft kunnen ordenen en nummeren, ontging dientengevolge de slechte zolderbewaarplaats, waar de rest nu tal van jaren veel van vocht en verwaarloozing te lijden heeft gehad en, in facto *niet* gerangschikt, lang niet in die mate als het overige aan de onderzoekers van Eindhoven's historie heeft kunnen dienen.

Intusschen zij opgemerkt dat zijne zoogenaamde inventarissen slechts voor een klein gedeelte catalogi, goeddeels fragmentarische tafels en excerpten zijn. Gedeeltelijk zeer uitvoerig, zijn zij niettemin alle in het laatste gedeelte veel minder breed dan in den opzet en soms, na uitgebreide behandeling van de eerste en oudste nummers, voor de groote rest abrupt afgebroken. En ook de oudste deelen of bundels zijn nimmer volledig behandeld. Met zekere voorkeur en willekeur neemt hij sommige zaken op, maar laat andere (b. v. bij de registers van informatiën in crimineele zaken alles wat de zeden raakt, concubinaat, defloratie, weigering van trouwbelofte enz.) angstvallig weg!

De eigenlijke inventaris door hem opgemaakt is de bovenbedoelde, in augustus 1869 afgesloten, algemeene staat. Volledigheidshalve wil ik hier zooveel mogelijk verkort nog de inhoudsopgaaf meedeelen der door den heer Hermans aan zijne 349 nummers, zooals gezegd, spoedig nog toegevoegde deelen en bundels. Hij slaat no. 350 over, en geeft dan verder het volgende op onder de nummers:

351—353.	„Over het voeren der schouw", 1722—1790.
354—356.	Tiendverpachtingen, 1746—1802.
357.	Domaniale en pastorale verpachtingen van hoeven, beemden, visscherijen en molens, 1773—1799.
358 en 359.	Kohieren van de personeele belastingen van Eindhoven, Woensel, Gestel en Stratum, 1807.
463—514. (1)	Protokollen van notarissen, 1630—1802.
518. (2)	Dingrol van Eindhoven, 1654/1655.
526.	Houten doos met 16 oude perkamenten met waszegels, omschreven op den daarbij liggenden inventaris.

(1) Met de nummers 360—462 zijn boekwerken gemerkt.

(2) Onder de nummers 515—517, 519—525 zijn deelen van het archief na 1810 gemerkt.

Uit al hetgeen de inventaris van 1869 vermeldt heb ik in 1888 voor het Rijks-archief overgenomen hetgeen toen als oud-rechterlijk archief is herkend, benevens de archiefstukken afkomstig van de vergaderingen der gecommitteerden van het kwartier van Kempenland (nrs. 111—120 en 289, bestaande dit laatste nr. in brieven aan den kwartierschout gericht, 1603—1806) en van de baronie van Kranendonk (nrs. 169—174). Die oude rechterlijke stukken bestaan voor zoover de genummerde collectie betreft in hetgeen onderstaand staatje vermeldt. Ik lasch dit hier voornl. in, omdat de door den heer Hermans gegeven omschrijving lang niet altijd het ware karakter der stukken aangeeft en dus de toekenning der overgenomen stukken aan de oude-rechterlijke archieven niet rechtvaardigde. Bovendien schijnt het gewenscht, nu de geheele inhoud van den inventaris van 1869 hier zakelijk is meegedeeld, er dadelijk bij te vermelden wat nu niet meer bij de collectie te vinden is.

Ik nam dan over de nummers:

15. Minuten van schepenakten over 1808—1810, vormende het protokol, zoo van reëel als van allerlei, der civiele rechtbank van Eindhoven over dat tijdvak.

22—93. (1) Processtukken der schepenbank en civiele rechtbank, c. 1600—1810.

121—125. Protokollen van preparatoire informatiën in criminneele zaken, door den drossaard ingesteld, 1742—1806.

158—168. (2) Registers van kopieën van, en van beschikkingen op, rekwesten, 1728—1808.

177—181. Losse verkoopcedulen enz.

271. Protokol van schepenen van Woensel van taxatiën voor de collaterale successie, 1696—1721.

272. Idem van Eindhoven, 1696—1734.

---

(1) De nrs. 94—104, zoogen. dokumenten betreffende de domeinen van het huis Oranje-Nassau en waarbij ook nog tiendverpachtingen, zijn reeds in 1876 aan het Rijks-Archief te 's-Gravenhage afgestaan en berusten nog daar. Voor de nrs. 111—120, zie hierboven.

(3) Voor de nrs. 169—174, zie hierboven.

273—276. Registers voor Eindhoven en de vier dorpen van lijsten voor den 20ⁿ, en voor den 40ⁿ en 80ⁿ penning, 1714—1749.

277—279. Protokollen, van Eindhoven, van taxatiën voor de successie, 1734—1810.

283. Ingekomen rekwesten, adviezen enz. bij de schepenbank van Eindhoven, 1631—1699.

284 en 285. Ingekomen stukken bij de dingbanken van Eindhoven en de vier dorpen Woensel, Gestel, Strijp en Stratum (vermengd), 1700—1810.

286. Verpachtcedulen van molens en andere domeingoederen.

288. (1) Aanstellingen van schepenen, 1656—1793.

295. Minuutvonnissen, 1642—1795.

296. Protokol van akten van benoeming en eedsaflegging van voogden, 1689—1745.

310—349. Protokollen van reëel (transporten of vesten en obligatiën of geloften) en van allerlei (certificatiën, attestatiën, testamenten, enz.) van Eindhoven, 1538—1810.

354—356. Protokollen van tiendverpachtingen, 1746—1802.

357. Protokol van verpachtingen van domaniale en pastorale goederen, 1773—1799.

436—514. Gedeponeerde protokollen en minuten van notarissen-publiek.

518. Dingrol van Eindhoven, 1654/55.

Ook na 1869 is aan het archief veel tijd besteed. In 1884 en volgende jaren is het maken van klappers met kracht hervat. Ter secretarie zijn reeds in 1864 alphabetische tafels op de uitgegane brieven en op de raadsnotulen voltooid van 1863 terug tot resp. 1851 en 1828. In 1866 zijn deze tot 1849 en 1824 voortgezet, waarna van verder vervolg geen melding meer wordt gemaakt vóór 1885. In dat jaar en de volgende drie wordt dan echter de vervaardiging vermeld van alphabetische klappers op de correspondentieregisters over 1820—1823 (aansluitende aan het bovenvermelde), de ingekomen brieven

(1) Voor no. 289, zie bovenaan blz. 637.

(1810—1887), de bevolkingsregisters (1810—1887), de jongste patentregisters; en bovendien op:

de doopregisters van de Hervormden over 1690—1810, van de Roomsch-katholieken over 1691—1810;

de begraaflijsten over 1711—1810;

de schepen-echtprotokollen over 1731—1810;

de schepen-protokollen van allerlei uit de 16e en 17e eeuwen;

de vest-protokollen of protokollen van reëel over 1750—1810.

Zal dan nu binnenkort het wel ijverig bewerkte, maar in zijn geheel totaal ongeorganiseerde en ten deele als stiefkind behandelde oud-archief van Eindhoven, dank zij de vrijgekomen ruimte en nu te bouwen kasten, in een veel beteren toestand kunnen komen, te **Geldrop** is ditzelfde reeds geschied. Het vertrekje achter den overloop is, na het daaromtrent in mijn verslag van maart 1902 vermelde, tot archiefkamertje ingericht. Het oud-archief is daarna door den bode uit de bovenkastjes der secretarie en van den zolder gehaald, onder toezicht van den secretaris gedeeltelijk in portefeuilles gezet, en in de volgorde van den inventaris in het rek geplaatst. Daarachter heeft hij gelegd wat de verdere opruiming van den zolder voor het oud-archief nog aan den dag bracht doch daar in 1884 aan het oog van mijn voorganger ontsnapt was, en de verdere ruimte van het rek gebruikt tot plaatsing van eenige deelen van het tot dusver grootendeels ongeordend op den zolder liggende nieuw-archief.

Ik heb nu het geheele oud-archief door de handen laten gaan, waarbij de lijst, door mijn voorganger in 1884 opgemaakt, is vergeleken en aangevuld met hetgeen ik van het later gevondene nog bij de verschillende seriën heb kunnen voegen (o. a. de gemeenterekeningen over 1804, 1805, 1808 en 1809). Een gedeelte, een pakje losse oude stukken, is nog nader te bepalen en te plaatsen.

Hetgeen van het nieuw-archief van den zolder kwam, bestond in de gemeenterekeningen van 1814 en volgende jaren, slechts gedeeltelijk met de complete bijlagen voorzien. Zij zijn door den secretaris in portefeuilles geordend. De ingekomen stukken en de rest, nog boven, zouden geleidelijk volgen.

Eerlang hoop ik mij van de voortzetting van dit werk te

gaan overtuigen, in de hoop dan te kunnen zien dat werkelijk de toestand is — voor zooveel mogelijk -- zooals in een opgaaf van 1898 met blijkbaar profetischen geest reeds is beschreven: het nieuw-archief is voldoende geordend, de materieele toestand is uitstekend en het archief heeft van vocht niet te lijden, noch is aan brandgevaar blootgesteld!

Een veel verbeterden toestand heb ik kunnen constateeren te **Vlierden.** Over den treurigen toestand aldaar deed ik in mijn verslag van april 1901 een kort relaas. Daarna is er een nieuw raadhuis gebouwd, eenvoudig, niet voor eeuwen bestemd, doch naar het schijnt goed gemetseld en in elk geval toen ik het bezocht blijkbaar niet vochtig, niettegenstaande het aan alle zijden buitenmuren heeft. Ook de zolder, afgedekt met goed sluitende en in scherpe helling liggende pannen, is blijkbaar geheel lekvrij en dicht en bovendien ruim en licht. En dit is gelukkig. Want op dien zolder heeft een deel van het archief een plaats moeten vinden en wel in de groote kast, welke in het oude raadhuis juist *beneden* voor berging van een deel der oude archieven diende. De zolderbewaarplaats thans is stellig veel beter dan die der benedenkamer van voorheen.

Het grootste deel van het archief heeft nu een zeer goede bergplaats gevonden in de beide muurkasten en in een losse kast op de secretarie. Deze kasten zijn alle tegen binnenwanden geplaatst. De bescheiden zijn thans in goede conditie. Gedeeltelijk is het archief reeds geordend. Met name de gemeenterekeningen zijn behoorlijk gerangschikt. De bijlagen, in de zolderkast, zijn nog onuitgezocht en onverzorgd.

Men heeft met den bouw van het raadhuis zeer moeten overleggen. De kosten bedroegen, naar mij werd meegedeeld, niet meer dan een f 2500, waarvoor men verkreeg twee flinke vertrekken, nog een klein kamertje en een bergplaats, benevens een flinken zolder. Natuurlijk dat dus bij de binnenbetimmering al het niet dadelijk noodige is uitgesloten. Ik vrees nu wel dat er over niet heel langen tijd behoefte aan meer kastruimte zal blijken te bestaan. Doch thans is er slechts reden om ons te verheugen over de enorme verbetering ten goede die uit den nieuwen raadhuisbouw is voortgevloeid, en waartoe, zooals mij de burgemeester uit de raadsnotulen aantoonde, ook mijn bovenbedoeld verslag nog een stootje heeft gegeven.

Evenzeer belangrijk verbeterd is vóór kort de toestand te **Best**. Ook daar is onlangs een geheel nieuw raadhuis gebouwd, een flink gebouw met pui en souterrain, een ruime secretarie en een vrij ruim afzonderlijk archiefvertrek met vier flinke kasten.

De gemeente Best bestaat als zoodanig eerst van 1821 af. Toen werd haar gebied politiek van de oude gemeente Oirschot gescheiden en zelfstandig gemaakt, gelijk het reeds lang een zelfstandige Roomsch-Katholieke parochie uitmaakte. Echter bleef er ten aanzien der bestuurders nog lang een persoonlijke unie bestaan. Men had nog tot 1851 toe een secretaris op een koopje; die van Oirschot bediende voor een gering honorarium de secretarie van Best mede. Dat dit een zuinigheid was welke de wijsheid bedroog, blijkt uit het gemeenteverslag van 1852: „Wat het gemeentearchief en den staat der verschillende „registers, staten en papieren betreft, desaangaande kunnen wij „geenszins met eenigen lof gewagen. Bij de aanvaarding onzer „betrekkingen en bij het opmaken van den inventaris waren „niet alleen de verschillende brieven verward dooreen, maar „alles gaf blijk van desorde en onverschillige behandeling, „terwijl weinig of niets eenige netheid of orde te kennen gaf. „Geen wonder dan ook dat men weken en maanden lang „heeft moeten doorbrengen om alles te sorteeren en in orde te „brengen."

Onlangs schijnt men eenigszins voor een herhaling van dat geval gestaan te hebben. Maar thans is het geheele, natuurlijk eerst na 1821 loopende, archief opnieuw uitgezocht en in de vier kasten ordelijk opgesteld en verdeeld. Op mijn raad zijn er een flink aantal portefeuilles voor aangeschaft, welke een nieuwe algemeene verwarring zullen helpen voorkomen. Ook de burgerlijke standsarchieven, de seriën sinds 1821 loopende, in 3 katerntjes per jaar, zijn ordelijk op de secretarie geplaatst. De oude kerkregisters van de R. K. parochie zijn door mij nauwkeurig beschreven, aan mijn Bureau herbonden en daarop aan den ambtenaar van den Burgerlijken Stand teruggezonden. Een afschrift van de beschrijving heb ik hem verschaft.

Na de splitsing van Oirschot is de nieuwe gemeente Best in het bezit gesteld van eenige oude bescheiden, enkel Best betreffende. Het ontvangbewijs daarvoor heb ik te Oirschot bij de oude archief-inventarissen gevonden. Het waren slechts enkele kohieren of liggers van de landerijen en panden onder Best en Verrenbest gelegen In 1898 schreef mij het gemeentebestuur van Best dat het deze deelen kon missen. Zij komen bij nasporingen in de schepenprotokollen zeer te pas, ja zijn daarbij vaak onmisbaar, reden waarom ik niet aarzelde ze

voor ons depôt op te vragen. Zij zijn mij gereedelijk toegezonden en door mij bij het schepenarchief van Oirschot en Best geplaatst. Te zamen met de protokollen van reëel vervullen deze liggers, gehouden voor de heffing van verpondingen en beden, eigenlijk de plaats van het Kadaster voor den tijd aan de invoering hiervan (door den Franschen overheerscher) voorafgaande.

Te **Nuland** zal de toestand van het archief binnenkort kunnen verbeteren. Bij mijn bezoek trok het mijn aandacht dat er groot gebrek was aan goede bergruimte en dat daarin niet was te voorzien tenzij de lokaliteit van de secretarie werd uitgebreid, waaraan ook op zichzelf groote behoefte scheen te bestaan. Het kwam mij voor dat voor deze uitbreiding een zeer goede gelegenheid bestond door aantrekking van het achter de secretarie gelegen vertrek, waarin nu de brandspuit geborgen was. Daardoor zou ruimte kunnen worden ingenomen voor het aanbrengen van archiefkasten tegen de binnenmuren.

Van deze overwegingen stelde ik het gemeentebestuur in augustus ll. in kennis. In het najaar mocht ik daarop het bericht ontvangen dat op de gemeentebegrooting voor 1905 een som was uitgetrokken ter verbouwing van het raadhuis. Dit besluit zal ongetwijfeld de archieven ten goede komen, wanneer bij of na die verbouwing praktische niet te diepe boeken- en archiefkasten en rekken worden aangebracht tegen alle daartoe geschikte binnenwanden. Thans moet alles, oud- en nieuw-archief der gemeente-administratie, kadasterstukken, bevolkingsregister, burgerlijke standsregisters, boekwerken, materieel, geborgen worden in het kleine archiefvertrek, zoo groot als een gewone gevangencel. De maar iets grootere secretarie, tevens raadzaal, moet ook bij verkiezingen dienst doen en zou bij het inbrengen van maar ééne kast reeds te klein zijn.

Het gemeenteverslag over 1853 zegt dat het bekend was dat vóór jaren de papieren, charters enz., welke de gemeente bezat en die geborgen waren in een zoogenaamde raadkamer, tengevolge van een hoogen watervloed, waarbij die kamer overstroomde, meerendeels zijn bedorven en verloren gegaan. Daardoor bezit, zoo luidt het, de gemeente geene stukken van ouder dagteekening dan het begin der 19e eeuw, behalve de

oude registers van doop, trouw en begraven, welke over 1696—1810 aanwezig zijn. Het verslag voegt daarbij dat, door het gemis van een raadhuis en de verhuizingen van het aanwezige archief bij opvolgende burgemeesters, dit niet naar behooren gerangschikt is noch daarvan inventarissen voorhanden zijn, „zoodat de toestand letterlijk veel te wenschen overlaat". En wel is de gemeenteraad reeds „bedacht om zoodra doenlijk naar middelen om te zien ten einde een nieuw raadhuis te bouwen", doch aan het vinden daarvan zijn „tot heden nog eigenaardige moeielijkheden verbonden geweest".

Het verslag over 1858 meldt verbetering in den toestand van het archief wat de plaatsing betreft, „door het huren der raadkamer"; herstelling der registers is echter noodig, en het ware te wenschen dat de Raad daartoe kon besluiten, „doch men laat zulks met het oog op de kosten die daarop noodwendig zullen vallen".

In het verslag over 1866 wordt geconstateerd dat „geene „althans geene geregeld bijgewerkte inventarissen aanwezig zijn". Met het oog op den slechten toestand van het archief besloot nu echter de Raad het zooveel mogelijk te laten regelen en in orde brengen, welk werk reeds een goed eind is gevorderd. In het volgende jaar wordt die regeling als „door den heer Bolsius, archivaris te Oss" voltooid vermeld, met bijvoeging dat de kosten aan het opmaken van een inventaris verbonden den Raad nog weerhouden daartoe te doen overgaan.

De regeling door dien heer Bolsius bestond, zoo te Nuland als elders, in het bundelen en van ruggen met opschriften voorzien van de losse papieren en rekeningen, het herbinden en etiketteeren der registers en het zooveel mogelijk gerangschikt overeind plaatsen der tot seriën gevormde deelen en portefeuilles. Zij is inderdaad zeer aan het behoud en de goede bewaring der gemeente-archieven ten goede gekomen. Ik acht ze, enkele vergissingen hier en daar in de bepaling en verdeeling der losse stukken daargelaten — welk werk is zonder fouten? —, van nog meer nut en belang dan de herhaalde inventarisatiën welke elders geschiedden. De duidelijke etiketten en rugopschriften geven een veel praktischer wegwijzer tot de raadpleging en tot handhaving van de orde, en hebben tevens veel meer waardeering door de gemeentebesturen tengevolge, dan welke inventarisatie ook. Beide gepaard is natuurlijk het meest gewenscht.

Intusschen, al gaf het gemeentebestuur ook in 1877 nog op, dat geene inventarissen bestonden, in 1882 werd aan mijn ambtsvoorganger een inventaris ter inzage gezonden, welke reeds was opgemaakt in 1858 en wel bij de overneming der stukken berustende onder den toen afgetreden burgemeester. Ik heb dien

inventaris, waaraan een afzonderlijke lijst van het archief van den ambtenaar van den B. S. als bijlage is geannexeerd, thans op mijn beurt ter inzage ontvangen. Ik heb daaruit gezien dat van de stukken van vóór het begin der 18e eeuw, waarvan men in 1854 het doodsbericht gaf, in 1858 nog een niet onbelangrijk gedeelte is teruggevonden bij den verslaggever van 1854 zelf, met name een aanzienlijke partij oude verpondingsregisters, rekeningen enz., en een aanzienlijke partij oude papieren, „te veel om te beschrijven". Van deze was dus het uitluiden 4 jaren vroeger beter achterwege gelaten; het waren niet dan krokodillentranen welke men plengde!

Ook de oude registers van den burgerlijken stand zijn in 1866/67 herbonden. Ik heb er thans een beschrijving van opgemaakt.

De beste waarborg voor de duurzame bewaring der oude dorps-archieven, welke eeuwen kunnen duren zonder te vergaan of te verbleeken wanneer zij niet van vocht te lijden hebben, is een goed gemetselde vochtvrije bewaarplaats. Gelukkig is het daarom gesteld met de oude dorps-archieven in sommige gemeenten van het voormalige Land van Breda en dat van Bergen-op-Zoom. In die gemeenten is het raadhuis in de 18e eeuw naar eenzelfde type gebouwd, met goede fundeering en behoorlijk zware muren, flinke lokalen voor de schepenen en de secretarie, de laatste met veel kastruimte, en meestal nog een ruim benedenvertrek, geschikt voor archiefberging; over alles heen een hooge beschoten zolderverdieping met zeer stevig bint, de muren tot kamerhoogte opgetrokken en gedeeltelijk met flinke ramen voorzien, zoodat behoorlijke kamers zijn af te schieten.

In de Baronie herinner ik mij zulke raadhuizen te Etten, te Roosendaal (waar van de zolderverdieping zelfs een wijdsche raadzaal gemaakt is en waar een verwulfd souterrain bestaat, dat een uitstekende brandvrije archiefbewaarplaats biedt (1), te Oosterhout, te Zundert, te Ginneken, te Prinsenhage en, maar hier enger, te Dongen. In het Markiezaat te Wouw, te Oudenbosch, te Hoeven.

In al die belangrijke gemeenten bestaan zeer omvangrijke

---

(1) Jammer genoeg te klein, omdat een groot gedeelte tot bodewoning is ingericht.

oude archieven, die materieel in uitstekende conditie verkeeren, maar meerendeels regeling behoeven. Alleen die van Oosterhout en van Dongen zijn geheel geregeld en op een inventaris gebracht, terwijl van dat van Wouw, door mij van het nieuwarchief, waarmee het vermengd was, gescheiden en daarna in rubrieken en seriën afgedeeld, met de inventarisatie een aanvang is gemaakt.

Van dat van **Oudenbosch** heb ik, zooals ik vroeger heb meegedeeld, het gedeelte, dat in 1811 door den commissaris van den franschen prefekt, den maire en den secretaris, met het oog op de overneming der bescheiden van het opgeheven schepengerecht, op een staat gebracht was, gevonden in de orde van dien staat, — de rest, nog ongeveer evenveel in volume en nog vermengd met oude rechterlijke bescheiden, totaal verward in 3 zeer groote kisten op den zolder. Ik heb toen ook medegedeeld (1) dat ik het geordende gedeelte had laten verpakken, en een aanvang maakte met de schifting van den inhoud der kisten. Later heb ik bij tijd en wijle dit verdrietelijke zolderwerk voortgezet, het afwisselende met een nader bekijk en betere sorteering der onderdeelen van het beneden geplaatste. Dit laatste is thans van behoorlijke opschriften voorzien en gedeeltelijk aangevuld met de op den zolder teruggevonden bijbehoorende stukken, meestal de oudere deelen der in 1811 geboekte seriën.

De schifting op den zolder is nog niet voltooid, al heb ik ook in het vorige jaar er weder vele uren aan besteed. Dit is een gevolg der grenzenlooze verwarring, die reeds in 1811 de gecommitteerden zoodanig afschrikte, dat zij de geheele massa eenvoudig van hun staat af lieten en verzwegen. Alles ligt dooreen als dooreengeschud, o. a. de bijlagen van tal van burgemeesters-, kerk- en armmeesters-rekeningen, per rekening meest ver over de honderd; de bladen van losgeraakte liassen; de ingekomen rekwesten, brieven en plakaten; de duizenden losse minuten van schepenakten en van uitgegane stukken; bovendien de tallooze kladden van notulen, van brieven, van publicatiën, van staten en lijsten en van door partikulieren in te dienen rekwesten enz.

Thans is van twee der kisten de inhoud uitgezocht. De rekeningen van meer dan honderd jaren tot 1710 incluis zijn er bijna volledig uit te voorschijn gekomen, de bijlagen er van verre van volledig.

---

(1) Verslag van maart 1900, blz. 4.

Geen *oud* raadhuis bestaat er voor de gemeente **Rucphen c. a.** Deze gemeente is samengesteld uit drie oude heerlijkheden van het Markiezaat, Rucphen, Zegge en Vorenseinde, benevens het gehucht Sprundel van de oude heerlijkheid der Baronie, *Etten, Leur & Sprundel.* De zetel der administratie is te Rucphen; het gemeentehuis aldaar schijnt te dateeren van 1854. Best schijnt mij dit niet, en het is in elk geval te klein om behoorlijke bergruimte aan te bieden voor de nog al omvangrijke archieven.

De inventaris van 8 januari 1821 vermeldt de toen aanwezige archieven onder vier hoofden, nl. een voor ieder der drie Bergensche heerlijkheden, en een voor het archief der combinatie over 1811—1820. Die inventaris is geregeld bijgehouden met de jaarlijksche vervolgen der seriën tot 1862. Ook bij de mededeelingen over den inhoud van het oud-archief, aan Uw collegie verstrekt in 1866 en later, is steeds het onderscheid der herkomst in het oog gehouden.

Doch bij de bewaring der stukken zelven is daarvan, nu althans, geen sprake. Het oud archief heeft in den loop der 19e eeuw de plaats beneden moeten ruimen voor de latere stukken en is naar den zolder gebracht. Daar puilt het uit de kasten en rekken en heeft onder het allesbehalve lekdichte pannendak van vocht te lijden, terwijl het brandgevaar zeer groot is. Orde is er niet meer in te bekennen, alle gebruik of raadpleging er van is om zoo te zeggen onmogelijk en het gaat in gesteldheid voortdurend hard achteruit. Zoolang geen betere bergruimte aanwezig is, ware elke uitzoeking, sorteering en regeling monnikenwerk, bovendien bijna ondoenlijk.

Dit mag zoo niet blijven. Ik heb daarom aan het gemeentebestuur onmiddelijk na mijn bezoek geschreven over de maatregelen welke genomen dienen te worden om zoo mogelijk eenige verbetering aan te brengen. Ik wees aan, waar en hoe tegen binnenmuur-vlakken beneden nog kasten kunnen worden aangebracht, en verklaarde mij bereid om, zoo die aangebracht werden, over te komen om in de oude archieven weder orde te brengen en ze te verzorgen. Aan het eind van het vorige jaar kreeg ik bericht dat overeenkomstig mijn advies tot het maken van kasten tegen de binnenmuren van het gemeentehuis zou worden overgegaan, en men daarna van mijn hulp gaarne gebruik zou maken.

Ik wacht nu het bericht dat de kasten gereed zijn en zal dan gaan doen wat ik kan. Ik vrees wel dat de ruimte nog veel te gering zal blijken om alles te bevatten. Ook van het nieuw-archief toch is al een gedeelte naar den zolder gebracht, en voor den jaarlijkschen aangroei van de seriën der rekeningen

en ingekomen stukken enz. enz. ontbrak alle bergruimte. Stellig zal van de nieuwe kastruimte dus reeds dadelijk een deel en vermoedelijk over betrekkelijk korten tijd ook de rest benoodigd zijn voor het nieuw-archief. Zoo zal dus vermoedelijk nog een deel van het oud-archief geen plaats beneden krijgen en de rest die niet lang behouden kunnen, tenzij het raadhuis zelf vergroot of vervangen wordt. Misschien zal het, met het oog op de onwaarschijnlijkheid dat tot het laatste overgegaan zal worden, dan ook maar het beste zijn dat ik doe wat men, naar mij verzekerd werd, gaarne zien zou, nl. aan de oude bescheiden der 3 oude heerlijkheden een reddend verblijf aanbieden in ons brandvrije depôt, waar ze dan geordend, geïnventariseerd en goed verzorgd zouden worden.

Daar moet het op den duur toch heen met dergelijke papieren uit verleden tijden, welke voor de meer en meer met moderne werkzaamheid overladen gemeente-administratiën hoe langer hoe bezwarender en minder van nut worden, en voor doelmatige raadpleging toch onder deskundig beheer dienen te staan.

Na den brand in het stadhuis van Grave heb ik in mijn verslag over 1902 (Prov. verslag, hfst. III bijlage B blz. 7 en 8, en 15 en 16) er reeds met klem op gewezen, en het, door de mededeelingen over vroegere vernietigingen van oude archieven elders in deze provincie, aldaar op blz. 9—11 nader aangedrongen. Ik moge daarnaar nog eens uitdrukkelijk verwijzen en er de aandacht der gemeentebesturen voor inroepen.

Het oud-archief van den ambtenaar van den burgerlijken stand van Rucphen c. a. is geheel door mij beschreven en hersteld. Een afschrift van den inventaris heb ik aan het gemeentebestuur toegezonden.

Reeds in 1890 heb ik het gemeentebestuur van **Someren** gewezen op de gelegenheid om noodlijdende oude gemeentearchieven een onderdak in ons depôt te bezorgen, zooals met die der gemeenten Oerle, Hoogeloon c.a., Bergeik, Waalre en Oedenrode toen reeds was geschied. De toestand van het gemeentehuis van Someren gaf recht tot dat aanbod.

Daarop kwam bij mij geen antwoord in. En op een in 1898 gedane vraag mijnerzijds vernam ik dat toen geen plan bestond om er gebruik van te maken.

Doch in het laatst van het vorig jaar kreeg ik een anderen toon te hooren. Den burgemeester, sinds eenigen tijd in functie, verdroot de „betreurenswaardige" toestand van het archief waarin

hij geen verbetering vermocht te brengen. Hij vond tusschen verspreide stukken mijn van zijn bijlage beroofden brief, gaf mij zijn wensch te kennen van het aanbod gebruik te maken, en vroeg mij om eenige inlichtingen daaromtrent. Niet lang daarna heb ik de gemeente bezocht en den toestand opgenomen. Ik vond dien inderdaad betreurenswaardig.

Het gemeentehuis is wel oud doch niet solied, en de verbouwing (in 1868?) schijnt mij vrij ongelukkig te zijn geschied, heeft althans alle karakter aan het uiterlijk ontnomen. De muren scheuren en laten, vooral aan de regenzijde, vocht door. Het dak, met aangestreken pannen, is lang niet goed lekdicht. Onder het gebouw bestaat nog een ruimte — lokaliteit is zij niet te noemen — te halver manshoogte, met een deur afgesloten. Volgens een den burgemeester gedaan verhaal heeft zij eens tot verblijf van fransche troepen gediend en zouden de soldaten hunne namen in de balken gesneden hebben. Hiervan kan men zich nu niet overtuigen daar het hol, bij den ingang althans, met brandhout en afbraak is volgestopt. Doch als het verhaal juist is zal wellicht het ruim toenmaals dieper geweest zijn. Tot bevordering der droogte van het gebouw zal het steeds gesloten houden der ruimte stellig niet bijdragen: maar tot vermeerdering van brandgevaar strekt de vulling met brandstof onder de houten vloeren stellig wel. Doch van den toestand afgezien, het gebouw is veel te *klein* om een behoorlijke bewaarplaats aan het oud- en nieuw-archief beide, laat staan zelfs aan het laatste alleen te bieden.

De orde welke ik in 1888 bij de overneming van het oud-rechterlijk archief in het oud-gemeentelijke had aangebracht, vond ik totaal verbroken. Het rek waarop ik het had geplaatst, was nu verzet en de inhoud lag grootendeels op den vloer. In plaats daarvan waren op het rek tusschen eenige deelen van het oud-archief een aantal moderne gemeenterekeningen met hare bijlagen gelegd, terwijl verder de geheele zoldervloer, zoo binnen het afgeschoten en met beraapt riet eenigszins dicht gemaakt vertrekje als daarbuiten, was beladen met totaal verward en vermengd dooreen liggende en in letterlijken zin verschopte deelen van het oud- en het nieuw-archief. Wel mocht de Burgemeester het archief verwaarloosd noemen.

Ook ik zag geen kans in den toestand verbetering aan te brengen zonder verwijdering van het geheele oud-archief. Tot overneming echter ontbrak mij tijdelijk ten eenenmale de plaats in onze depôts. Deze zijn reeds overvuld. Het door den bekenden brand geteisterde oud-archief van Grave vulde de laatste rekken welke nog op de zolders konden worden opgeslagen en moest zelfs gedeeltelijk op schragen worden gedeponeerd. Wanneer, binnen-

kort, in dit ruimtegebrek verbetering zal zijn gekomen door de terugbrenging onder Uwe bewaring van de provinciale griffie-archieven over 1851 — c. 1879, waartoe thans Uw nieuwe archieflokaal gelegenheid geeft, zal de opneming van noodlijdende oude gemeente-archieven weder mogelijk zijn. Dit heb ik thans den Burgemeester gemeld.

Van hetgeen van den vroegeren toestand van Someren's archief in de gemeente-verslagen en rapporten is medegedeeld vind ik het niet te onpas hier een kort overzicht te geven. In 1851 wordt ruiterlijk erkend dat de toestand niet goed is, maar wordt dit vooral geweten aan de ongeschiktheid van het lokaal. Als staaltje van den toestand wordt vermeld dat de Provinciale- en Staats-bladen van vroegere jaren bijna alle incompleet zijn (1). Daarna wordt over het archief geen nieuws meegedeeld tot 1865, wanneer aan het voorschrift tot een opnoeming in het verslag van de voornaamste stukken der archieven, eenvoudig wordt opgegeven: registers van den burgerlijken stand, kadastrale liggers en plans, gemeente- en armen-begrootingen en -rekeningen, registers der nationale militie en schutterij, der bevolking, van correspondentie, raadsbesluiten en processen-verbaal. Aan deze openbarende inlichtingen wordt in 1866 de mededeeling toegevoegd dat er geen inventaris of beschrijving van het archief bestaat; terwijl ter voldoening aan de toen gestelde vraag om in het verslag een nominatieve opgaaf te doen van *a.* de oude charters in de gemeente aanwezig en *b.* de afgewerkte en in gereedheid gebrachte registers na 1850, het verbijsterende antwoord wordt ingevuld — een unicum voorzoover mij bleek in de verslagen van alle gemeenten van dat jaar —: „Bestaat er niet", „Bestaan hier niet".

In de volgende jaren wordt in de verslagen weder geen moeite tot eenige meedeelingen over het archief gedaan. Doch uit de antwoorden op de circulaires van 1868 en 1877 blijkt klimmend optimisme. Want in dat eerste jaar wordt gezegd dat „de „algemeene toestand van het archief tamelijk wel is en „zoover de lokalen (2) zulks medebrengen zorgvuldig wordt „bewaard", terwijl na de verbouwing van het gemeentehuis, verwacht in dat loopende jaar, maatregelen ter beschrijving en regeling, welke ontbreken, genomen zouden worden. En in

(1) Tengevolge der ongeschiktheid van het lokaal?

(2) De lokalen! Dit slaat zeker op den zolder. Of zouden het ruim en het brandspuithuisje toenmaals ook mede gediend hebben tot archiefdepôt?

1877 wordt verzekerd dat de archieven in kasten worden bewaard, gebonden of geliasseerd, beveiligd zijn tegen vocht (!) en ook tegen brandgevaar (!!), en zooveel mogelijk geordend zijn hoewel niet geïnventariseerd.

Het is kras. Om de reeks van dissonanten te besluiten kan ik hieraan nog toevoegen dat in een opgaaf van 1898 wordt gezegd dat het archief ongeordend, echter de bewaarplaats voldoende is, de archieven in een goeden toestand verkeeren, niet van vocht te lijden hebben maar wel aan brandgevaar zijn blootgesteld.

Het privilegie-register der gemeente, liber privilegiorum pagi de Someren (1), aan mijn Bureau herbonden en door mij van een uitvoerige inhoudsbeschrijving voorzien, heeft gelukkig beneden, ter secretarie, een plaats gekregen.

Ellendig is de toestand van de raadkamer der gemeente **Strijp**. Als zoodanig en als eenig lokaal voor de gemeente-administratie wordt gebruikt het voorvertrek van een gemeente-gebouw, welks verdere gedeelten tot vóór eenigen tijd dienden voor onderwijzerswoning en school dóch hiervoor zijn afgekeurd, waarna de school voor boterfabriek verhuurd, de woning voor den veldwachter en zijn gezin ingeruimd is. Om in die raadkamer niet met de deur in huis te vallen en het althans eenige beschutting te geven, heeft men er een houten windhokje vóór gebouwd, waardoor tegelijk goedkoop een kleine open bergruimte voor strooizand gevonden is. In het vertrek is de wand tegenover het raam geheel betimmerd. Voor de kachelpijp is in die betimmering een gaatje gemaakt. Daarlangs loopt dus een schoorsteen. Aan weerszijden daarvan is in de betimmering een dubbele deur gemaakt. De ruimten daarachter dienen tot archiefkasten, behoudens dat de benedenruimte van een dier twee kasten aangewend wordt voor berging van brandstoffen!

Oud-archief is bijna niet aanwezig. Het is in 1869 met de verwarde stukken der schepenbanken van Eindhoven, Woensel, Gestel, Strijp en Stratum naar den zolder van het nieuwe raadhuis van Eindhoven gebracht. Maar ook het archief sinds 1811 kon op de Strijpsche secretarie reeds lang geen plaats meer vinden.

---

(1) Vg. mijn verslag over 1895, blz. 13 vlg.

Daarom is er indertijd een ijzeren kast voor aangeschaft, welke een plaats in de bovenbedoelde woning heeft gekregen. In de orde van den in 1837 opgemaakten inventaris, welke „in het gemeenteverslag jaarlijks bijgewerkt" wordt (zooals het gemeentebestuur in 1898 schreef,) moet daarin het voornaamste archief geplaatst zijn. Ik heb bij mijn bezoek er mij niet van kunnen overtuigen, omdat de secretaris den sleutel niet had en de veldwachter van huis was. Doch ik heb kunnen zien — met het licht van een lucifer, want het was daar naast den schoorsteen pikdonker, wellicht omdat de zolder vol droogwasch hing — dat de kast van buiten van plaatijzer is; terwijl men mij zeide dat zij bovenop een gemetselde afdekking heeft, en dat de gemeente-rekeningen en ingekomen stukken tot c. 1840, de provinciale bladen en nog meer stukken, alles van vóór de invoering der Gemeente-wet, er in geborgen zijn.

Ik ben voor mij wel zeker dat ik, niettegenstaande dit bestaan van deze ijzeren kast, bij den bestaanden toestand van Strijp's gemeente-secretarie nimmer zal medewerken om er de deelen van het oud-archief van Strijp over te brengen die bij het sorteeren van den Eindhovenschen zolderrommel voor den dag zullen komen. Beter zal het zijn de oude gemeente-rekeningen van vóór 1811, welke ik ter secretarie heb aangetroffen (de banden zijn verhavend), met de rest van het te reconstitueeren oud gemeente-archief in goede haven te brengen.

Te **Lierop** heb ik met den burgemeester-secretaris maatregelen beraamd en afspraken gemaakt omtrent in dit jaar aan te brengen verbeteringen in den toestand en de bewaarplaatsen van de archieven. Nu hij in het laatst van 1904 gestorven is, doe ik hieromtrent thans liever geene mededeelingen, maar wacht gelegenheid tot overleg met zijn opvolger af. De radicale schoonmaak, welke de veldwachter volgens de gemaakte afspraak in den voorzomer van dit jaar alle kasten en het geheele archief zou doen ondergaan, zal echter wel aan elke ordening en verplaatsing vooraf dienen te gaan. Zij is broodnoodig.

Intusschen heb ik reeds eenige verbetering aangebracht door alle gemeenterekeningen, die van na 1811 met de bijlagen daarvan, bijeen te zoeken, te rangschikken en ordelijk te plaatsen. Ook heb ik alle oude inventarissen der secretarie, van 1811, 1821, 1827, 1835 nagegaan, en afgeschreven of geëxcerpeerd voorzoover het archief van vóór 1811 betreft.

In dien van 1835 vond ik opgegeven een bundel oude brieven, meest perkamenten. Van deze verzocht ik de tijdelijke opzending om ze op mijn Bureau te beschrijven, doch ik mocht ze in den loop van het verslagjaar niet meer ontvangen. Wel heb ik den 30ⁿ november van den burgemeester als ambtenaar van den burgerlijken stand ter herbinding ontvangen het jongste der beide pastoors-registers van doop, trouw en overlijden. Toen mij den 23ⁿ december bericht van terugontvangst gewerd, was daarbij de toezegging gevoegd dat ik spoedig de bedoelde perkamenten enz. ontvangen zou benevens het pastoorsprotokol, aan het herstelde voorafgaande. Doch den 30ⁿ december bereikte mij in plaats daarvan het doodsbericht.

Ik heb thans bij het gemeentebestuur en den Ambtenaar van den B. S. opnieuw de aanvragen gedaan, en onlangs de verzameling perkamenten ontvangen. Zij bestaan in het volgende:

1°. Drie octrooien voor die van Lierop om een aantal bunders van hunne gemeynte te mogen verkoopen, verleend door of van wege den hertog van Brabant op 23 augustus 1590 en 15 april 1595, en door de Staten-Generaal der Vereenigde Nederlanden als representeerende dien hertog op 17 september 1698.

2°. Brief van de palinge der gemeynte van Lierop aan de zijde van Heeze, dd 27 januari 1489.

3°. Kwijtbrief dd. 20 juli 1606 voor de aflossing van de verpande heerlijkheid van Lierop, door de ingezetenen gedaan door betaling aan de Domeinen van Brabant van 1044 ponden van 40 grooten Vlaamsch.

4°. Een op 2 april 1615 door die van Lierop en van Stiphout afgeloste rentebrief dd. 9 maart 1542/3 krachtens een (in kopie getransfigeerd) octrooi van Karel V dd. 17 november 1542, aangegaan ten laste van de steden Helmont en Eyndoven en de vrijheden Sinte Oeden Rode, Oirle, Oisterwijck, Oss, Oirschot eu Hildwaerenbeeck voor zich en de andere vrijheden en dorpen der Meierij; welke brief, bij de verdeeling der soortgelijke renten tusschen die van de Meierij, aan Lierop en Stiphout was toebedeeld 1).

5°. Een lias afgeloste schuldbrieven uit 1524, 1583, 1596, 1610 en 1612.

6°. Een losse dito van 31 mei 1578.

---

1) De aflossings-akte is gepasseerd voor schepenen van 's Hertogenbosch (Protokol van den secretaris P. A. van Hees no. 33, fol. 232 verso).

7°. Brief van Filips II als hertog van Brabant d.d. 12 sept. 1592, houdende ten verzoeke van die van Lierop mandement van daagsel met committimus om de vroegere ingezetenen van L., te Helmont, Zomeren, Heze en elders wonende, vóór schepenen van Helmont te dagvaarden tot medebetaling in de schulden welke door het corpus van L. ook te hunnen behoeve of ten behoeve van hunne ouders wegens oorlogslasten zijn opgenomen, met bevel aan de wethouders van Helmont om kort recht te doen; aan welken brief drie relazen van deurwaarders en een aenspraecke van die van Lierop zijn vastgehecht.

8°. Zeven testamenten enz. betreffende inkomsten der kerkfabriek van Lierop, dd. 11 januari 1457, 13 februari 1473, 14 september 1502, 15 december 1504, 26 januari 1505, 22 februari 1515 en 26 juli 1527;

9°. Een bisschoppelijke brief d.d. 13 maart 1460 over den herbouw van het koor en het hoogaltaar der parochiekerk.

10°. Vier schepenbrieven betreffende goederen en inkomsten, later waarschijnlijk aan de kerk of de armen gekomen, dd. donderdag na Pinksteren (7 juni) 1408, 30 october 1464, 12 juni 1495 en 1 april 1503.

Bij de verzameling zijn ook twee papieren bescheiden gevoegd, nl.:

a. Een maatboekje volgens de meting door een gezworen landmeter, bevattende de maten van de groes- en heytvelden behoorende aan de naburen van Lijdrip waarvan de meting begon op 12 september 1678, gevolgd door die der landerijen van Lierip waarvan de opmeting is begonnen op 25 october 1678 aan het Brucxken;

b. een simpele kopie van een resolutie der Staten-Generaal dd. 14 augustus 1702 over een extraordinaire heffing in de Meierij, voor oorlogschatting aan den vijand (zoogen. fransche contributie).

Te **Asten** heb ik het geheele oud-archief, dat ik in een toestand van reinheid vond, door de hand laten gaan en, daar het door gemis van omslagen en rug-etiketten totaal dooreen was geraakt, opnieuw geordend. Het is geborgen op een der beide vertrekjes welke op den zolder zijn afgeschoten met houten schotten en een plafond, en wel op een daar geplaatst dubbel rek. Hier is intertijd de bovengenoemde archivaris van

Helmond, Donkers, werkzaam geweest. Het schijnt mij toe dat hij er nog al moeite aan heeft moeten besteden, en dat het niet zijn schuld is, maar o. a. die van den sterk verwaarloosden toestand en de verwarring waarin het archief blijkbaar verkeerd heeft, dat het resultaat niet beter geworden is. Er was op het gemeentehuis van alles samengebracht tijdens het vredegerecht er gevestigd was, o. a. de oude rechterlijke stukken van Deurne & Liessel, van Vlierden en van Lierop. Dat alles heeft blijkbaar vroeger onder de pannen veel geleden en was bovendien na een verblijf van vijftig jaren sterk vermengd geraakt. De heer Donkers heeft het weder zoo goed hij vermocht uitgezocht.

Een kist vol was nog overgebleven, welke ik vroeger heb uitgepakt en voorloopig geschift. Thans heb ik den inhoud nader gesorteerd. Ook vond ik tusschen het nieuw-archief, dat in het andere zoldervertrek geheel ordeloos op de rekken lag en dat ik gedeeltelijk even door de hand kon laten gaan, nog een aantal stukken van de verschillende oude archieven. Deze heb ik eveneens bij de rest overgebracht en geplaatst.

Bij het doorzien van verschillende der pakken, welke door Donkers zijn gevormd en op een lijstje gebracht, merkte ik op dat hij het nog slechts tot een zeer globale schifting heeft kunnen brengen en er veel nog nader te sorteeren is. De pakken zijn voorzien met een kruistouw, waaronder een papiertje is geschoven ter aanduiding van het karakter van het pak. Maar de inhoud is nog verward, en dat opschrift duidt dien inhoud slechts zeer algemeen, vaak zeer onvolledig of minder juist aan.

Dat het archief vroeger in hoogst ongunstigen toestand heeft verkeerd, is duidelijk. Er is ruw mee geleefd. Van de gemeenterekeningen b.v., welke voorzoover ze door de Leen- & Tolkamer zijn nagezien en goedgekeurd, in de 18e eeuw overal in de Meierij van 's-Hertogenbosch elk afzonderlijk van stevige perkamenten banden voorzien zijn, zijn hier die banden op enkele uitzonderingen na afgescheurd en verdwenen. De ingekomen plakaten, brieven enz. zijn op enkele na alle verdwenen; wel vond ik drie ledige hulzen waar ze zijn uitgescheurd. Nog tal van andere archiefstukken, welke in een Meierijsch dorpsarchief aanwezig hooren te zijn, ontbreken. Blijkbaar heeft ook verstikking in kisten het hare gedaan. Thans zijn de stukken wel niet juist vochtig te noemen, maar toch wel eenigszins, ik zou het willen noemen, zolderklam.

Zeer was het te wenschen dat beneden de noodige ruimte voor berging der archieven werd gevonden en zoo noodig ingericht. Met wat goeden wil schijnt dit geenszins onmogelijk. Verbouwing of vergrooting van het gemeentehuis is er stellig niet

voor noodig. En het raadhuis is gebouwd in den tijd toen men nog gewoon was goed te bouwen; het maakt ook den indruk goed gemetseld te zijn.

Te wenschen was ook dat werd overgegaan tot het regelen van het nieuw-archief. Te Asten schijnt nimmer een inventaris van de secretarie opgemaakt te zijn!

Inlichtingen uit de gemeenteverslagen en -rapporten omtrent de archieven heb ik niet vermogen te putten. Die zijn daartoe al te lakoniek en komen ten aanzien der beide extra-hoofden in het verslag van 1866 in aard het antwoord van Someren nabij. Alleen noteerde ik daaruit dat wordt te verstaan gegeven dat er oude charters aanwezig waren, en teeken daarbij aan dat ze er zeker geweest zijn, doch dat ik ze niet heb aangetroffen.

Te **Heeswijk** bestaat het raadhuis in een gedeelte, twee kamers, van het oude schoolgebouw. Alleen de achterwanden zijn binnenmuren. In de eene kamer, de secretarie, komt men door de voordeur direct binnen. Zij is tevens de raadkamer. De achterwand is van onder tot boven met kasten betimmerd. De andere kamer is kleiner. Daar is een zijwand geheel bekast doch die buitenmuur is gespouwd en gecement en de kasten zijn droog.

In de secretariekasten is behalve het archief van den burgerlijken stand ook het grootste deel van het gemeente-archief geborgen. Daar vond ik de registers van notulen, correspondentie enz. van na 1810, de gemeenteverslagen, de schutterij- en militieregisters, de oude en nieuwe registers van de bevolking, de kadaster-registers, de ingekomen stukken sinds 1840 (slechts enkele oudere), de gewone comptabele registers, de gemeenterekeningen met bijlagen van 1811—1851 benevens nog enkele oudere (1815 alleen ontbrak), de armenrekeningen; bovendien wat boekwerkjes, en het materieel en de stukken en dossiers van dagelijksche administratie. Die kasten bergen wel enorm veel. Ik heb zooveel mogelijk en noodig alles door de hand laten gaan en de seriën geordend, waarna alles direct weder is weggeborgen.

In de kasten van het kleinere vertrek vond ik boekwerken, de gemeenterekeningen met bijlagen van 1852 af, en verder een aantal registers van het oud-archief, de gebonden gemeenterekeningen der 18e eeuw, de resolutieboeken van den magistraat, plakaatboeken, kohieren, protokollen van aanbeste-

dingen van openbare werken en van verpachtingen van goederen der Gemeente en van de Armen, enz. Alles was onlangs gereinigd waarbij de orde der rekeningen en boeken niet te zeer verstoord was. De oudere stukken heb ik terloops geordend.

Het gemis van losse stukken van het oud-archief bevreemdde mij aanvankelijk niet al te zeer omdat vroeger de bediening der secretarieën van Heeswijk en van Dinter lang in ééne hand is geweest en ik bij het gruwelijk verwarde oud-archief van Dinter indertijd tal van oude stukken van Heeswijk gevonden heb. Ook is volgens de rapporten van het gemeentebestuur al wat er van vóór 1851 aanwezig is in dat jaar uit Dinter overgenomen, en in die rapporten is daarbij vermeld dat er nog een gedeelte was achtergelaten. Toch is dit slechts een gedeeltelijke verklaring der totale afwezigheid van losse stukken. Immers haalt het gevondene te Dinter betreffende Heeswijk niet bij dat betrekkelijk Dinter zelf. Op een vraag vernam ik dan ook gereedelijk van den burgemeester-secretaris, dat er op een besloten zoldertje boven de onderwijzerswoning te Heeswijk nog een kist met oude stukken aanwezig is. De inhoud van die kist hoop ik binnenkort te gaan onderzoeken.

Omtrent **Bokstel** verwacht ik stellig het volgend jaar mededeeling te kunnen doen van aangebrachte verbeteringen in den toestand en in de regeling der archieven en hare bewaarplaatsen, waartoe echter flinke maatregelen door het bestuur genomen zullen moeten worden. Thans kan ik vermelden dat ik het genoegen had den ambtenaar van den burgerlijken stand van die gemeente in het bezit te brengen van een reeks oude registers, welke nog onder den pastoor van Bokstel berustten. Van dezen had ik ze ter beschrijving en herbinding ontvangen. Nu stemde hij op mijn met redenen omkleed voorstel gereedelijk toe in de afgifte aan den ambtenaar-bewaarder van den burgerlijken stand van Bokstel, onder wien ze volgens den in 1810 door de fransche overheerschers genomen maatregel behooren, en onder wiens bewaring ze bewijskrachtig materiaal, werkelijke burgerlijke-stands-registers (1) vormen en voor een ieder onder goede waarborgen toegankelijk zijn.

---

(1) Vele rechterlijke uitspraken, houdende bevel tot verbetering van oude doopakten en kerkelijke trouwakten, hebben dat karakter er herhaaldelijk aan toegekend.

De Ambtenaar voornoemd heeft ze daarop namens den pastoor van mij ontvangen in den uitstekenden toestand waarin onze binder ze gebracht heeft. en alle voorzien van een nauwkeurige inhoudsopgaaf. Het zijn er 12; zij loopen over het tijdvak 1608—1810. Het geldt dus eene aanmerkelijke verrijking, feitelijk een verdriedubbeling van zijn oud-archief, waarvoor hij stellig, al mocht ik er niets van merken, wel erkentelijk zal zijn.

Overeenkomstig het aan het slot van mijn vorig verslag te kennen gegeven voornemen heb ik op de uitgaaf van den inventaris van Dongen's oude archieven die laten volgen van den inventaris der oude archieven te Raamsdonk, waarvan ik u bereids een exemplaar heb toegezonden. Weldra hoop ik er weer een in het licht te geven waaraan ik nog een bijlage heb toe te voegen, welke bijna is voltooid.

's-Hertogenbosch, april 1905.

De Archivaris in Noordbrabant,

A. C. Bondam.

INVENTARIS

VAN DE

oude Archieven dagteekenende vóór den franschen tijd,

BERUSTENDE

ten gemeentehuize van RAAMSDONK.

INLEIDING.

Volgens het opgevatte plan om eenige inventarissen van oude lokale archieven, door mij in de laatste jaren voltooid doch niet afzonderlijk uitgegeven, in het licht te zenden, laat ik, na dien der oude gemeentelijke- en burgerlijke-stands-archieven van Dongen, thans den inventaris volgen van Raamsdonk's oude archieven.

De bewerking van deze archieven is geschied in de jaren 1896 en 1897. Dit is voldoende verklaring van het feit dat met de, door een commissie uit de Vereeniging van Archivarissen in Nederland voorgestelde en in 1898 met uitvoerige toelichting in het licht gegeven, regelen voor de beschrijving van archieven geen rekening is gehouden. Ten aanzien van een zeer groot aantal dier regelen wijkt mijn werk trouwens toch daarvan niet af. Wèl, natuurlijk, ten aanzien der termen en teekens, door de commissie ter wille der eenvormigheid gekozen. Ook is er een groot verschil ten aanzien der indeeling van den inventaris, waarbij ik nog hetzelfde algemeene plan volgde dat mijn ambtsvoorganger in 1884 voor de inventarisatie der oude gemeente-archieven in Noordbrabant begon toe te passen en dat ik nadien bij de bewerking of uitwerking der inventarissen van oude gemeente-archieven steeds had gevolgd.

Het geheele gebied der tegenwoordige gemeente Raamsdonk behoorde van ouds tot het graafschap en souvereine gewest Holland, meer bijzonder tot het baljuwschap van Zuidholland. Het omvat dat der oude ambachtsheerlijkheid van het dorp Raamsdonk, waarin ook Raamsdonksveer gelegen is, en waarbij gevoegd zijn het territoir van een andere heerlijkheid, Hendrik-Luyden-Ambacht, en een gedeelte van dat der ambachts-

heerlijkheid Groot-Waspik, nl. het gehucht Twaalfthalf-hoeve. Zoowel de bijgevoegde gebieden als het ambacht Raamsdonk lagen in dat deel van de Langstraat dat tot het baljuwschap van Zuidholland behoorde.

Bij de verdeeling van de *Bataafsche Republiek* in 8 willekeurig en zonder inachtneming der oude grenzen gevormde departementen, tengevolge der Staatsregeling van 1798, zijn van het oude gewest Holland o. a. eenige deelen gevoegd bij het Departement van de Dommel, hoofdplaats den-Bosch. Daartoe behoorde het Hollandsche deel van de Langstraat, zoodat toen het toezicht op de municipaliteit van Raamsdonk c.a. uitgeoefend werd te 's-Hertogenbosch.

In 1801 werden tengevolge der nieuwe Staatsregeling de grenzen der oude gemeenten hersteld en de Republiek verdeeld in 8 departementen (het Landschap Drente werd bij Overijsel gevoegd) met de oude namen. Door deze regeling ressorteerden Raamsdonk c. a. nu gewestelijk onder 's Gravenhage.

Dit bleef zoo onder de Staatsregeling voor het *Bataafsche Gemeenebest* van 1805, welke in de algemeene indeeling alleen deze verandering bracht dat het oude Drente een eigen, het negende, departement vormde.

Doch spoedig daarna kwam er weder verandering. Het *Koninkrijk Holland* werd ingedeeld in 10 departementen; in plaats van het departement Holland kwamen er twee, Amstelland en Maasland. Van het oude Holland werden bovendien deelen bij andere departementen gevoegd. Bij het vierde, Brabant, kwam o· a. het deel van het oude baljuwschap van Zuidholland waarin Raamsdonk c. a. gelegen waren. Zoo was weder 's Hertogenbosch de hoofdplaats van Raamsdonk c a.

Ook tijdens de inlijving bij Frankrijk, toen den-Bosch de hoofdplaats was van het departement „*des Bouches du Rhin*," waartoe deelen van de oude gewesten Gelderland en Holland en ook de geheele Langstraat behoorden (de „thalweg van den Rijn," d. i. Waal en Merwede, vormde den noordelijken grens) hadden Raamsdonk c. a. hun hoofdplaats hier.

Na het vertrek der Franschen in december 1813 werd voorloopig een bestuur ingesteld over de door hen verlaten departementen. Doch voor de zuidelijke deelen van ons land, die welke gelegen zijn links van den Rijn en dus reeds met juni 1810 bij Frankrijk waren ingelijfd, nam de Souvereine Vorst eerst een besluit (15 december 1813) om ze met den Staat der Vereenigde Nederlanden als vanouds vereenigd te verklaren (1), en om het

(1) Hoewel zij nog maar ten deele door de Franschen waren verlaten en b.v. Walcheren eerst in mei 1814 werd bevrijd.

arrondissement Breda, deel uitgemaakt hebbende van het departement *Des Deux Nêthes* (hoofdplaats Antwerpen), te voegen bij dat der Monden van den Rijn. Aan den anderen kant nam hij bij besluit van 26 februari 1814 het arrondissement Nijmegen en het kanton Zalt-Bommel er af en voegde die bij het departement van den Boven-IJssel. Het oud-Hollandsche deel bleef er bij. Raamsdonk c.a. bleven dus ressorteeren onder het bewind der te 's Hertogenbosch zetelende Commissarissen voor het departement der Rijnmonden.

De Grondwet voor de *Vereenigde Nederlanden*, van 29 maart 1814, veranderde den toestand weder geheel. De oude grenzen der gewesten werden hersteld bij de instelling der 9 provinciën (of landschappen), waarvan Brabant de achtste was. Deze provincie werd gevormd uit alle de voormalige Generaliteitslanden welke toen tot onzen herstelden Staat behoorden (ook het oude Staats-Vlaanderen), benevens de in 1800 door de Franschen aan onze Republiek gecedeerde Landen, welke in 1805 met het departement Brabant vereenigd waren. De provincie Holland omvatte alle Hollandsche landen, ook de oud-Hollandsche dorpen en ambachten in de Langstraat. Raamsdonk c. a. kwamen nogmaals onder het te 's Gravenhage zetelende gewestelijk bestuur.

Twee besluiten van den Souvereinen Vorst van 20 Juli 1814 brachten hierin opnieuw verandering. Door het eene werd Staats-Vlaanderen van onze provincie gescheiden en bij Zeeland gevoegd. Door het andere kwamen bij Brabant de oude heerlijkheden Nieuw-Vosmeer en Hinkelenoord, en de oud-Hollandsche streken, welke gelegen waren, in het kort gezegd, bezuiden het oude Maasje, den Amer en het Hollandsch Diep. Hieronder waren de Langstraatsche dorpen en ambachten begrepen, zoodat hiermede Raamsdonk c. a. opnieuw bij onze provincie kwamen, waarbij zij sedert zijn gebleven.

Volledigheidshalve wil ik hier nog herinneren dat bij de wet van 10 februari 1815 ook de oud-Hollandsche streken tot de provincie Brabant werden gebracht, welke benoorden de evengenoemde wateren liggen en thans tot Noordbrabant behooren. Zoodat thans deel uitmaken van deze provincie de volgende oude Hollandsche streken :

1. Het Land van Heusden.

2. Het Land van Altena.

3. De vier hooge heerlijkheden Geertruidenberg (en het daarvan eerst in 1795 gescheiden Made), Zwaluwe, Zevenbergen en Klundert.

4. Deelen van het baljuwschap van Zuid-Holland:

a. Drie ambachten van den Zuid-Hollandschen waard, nl. Werkendam, Dussen-Muilkerk en Dussen-Munsterkerk;

b. De Ambachts-heerlijkheid Drimmelen en Stanthazen;

c. De zes Hollandsche dorpen en vijf ambachten in de Langstraat.

Onder *c.* vielen, zooals boven reeds gezegd:
het dorp *Raamsdonk*,
de heerlijkheid *Hendrik-Luyden-Ambacht*,
het tot Groot-Waspik behoorende gehucht *Elf-en-een-half-hoeve*,
te zamen thans het gebied uitmakende van de gemeente Raamsdonk.

In 1895 bracht ik een bezoek aan de gemeente-secretarie van Raamsdonk. Bij die gelegenheid bleek mij dat er voor het archief behoorlijke bergruimte te kort schoot. De twee diepe kasten op de secretarie waren geheel volgestapeld. Een groote hoeveelheid was naar den zolder gebracht en in twee enorme pakkisten geborgen.

Het geheele archief was echter droog en rein. Toen ik een aantal stapels opeenvolgend uit de kasten nam en vluchtig doorzag, bleek mij dat nog niet alle orde verbroken was, dat de liassen nog gaaf, veelal de bijlagen nog bij de rekeningen gevoegd waren, terwijl het archief ook vroeger blijkbaar niet van vocht te lijden had gehad.

De giftbrieven en secreete stukken waren van ouds bewaard in de dorpskist, een ijzeren geldkist van het bekende soort: plaatijzer met banden, tegen den deksel een stel springsloten, bedekt door geciseleerde platen, de geheele kist van buiten (groen) geverfd en met bloemen of figuurtjes beschilderd. Ook deze stukken waren volkomen droog en gaaf.

Ik liet het bij een vluchtig onderzoek en bracht alleen eenige wijziging aan in de plaatsing. Ik had vooreerst elders dringender werk te doen. Ook was aan een betere regeling der archieven van Raamsdonk geen denken bij het bestaande ruimtegebrek.

Toch bleven zij mij aantrekken. De gelegenheid tot bewerking scheen zeer gunstig. De ruimte, voor het werk beschikbaar, was geschikt en rustig. Het archief zelf scheen door zijn toestand een dankbare stof. Daarbij kwam dat ik nog geen oud-Hollandsch dorpsarchief bewerkt had en de stukken, welke ik had gezien in de dorpskist, mij zeer interessant schenen.

Het volgende jaar kwam ik te Raamsdonk terug en begon een nader onderzoek van de oudere bescheiden. Zij werden hiertoe alle in de ruime raadzaal bijeengebracht. Zij bleken merkwaardig volledig bewaard te zijn gebleven, en niet alleen te bestaan in de stukken van het oude dorps- of gemeentebestuur van *Raamsdonk* en van het daarmede in lateren tijd vereenigde *Hendrik-Luyden-ambacht*, doch tevens in die van een aantal *Polders*, alle onder het gebied van de gemeente Raamsdonk gelegen. Van deze polders bleken ook eenige oude oorkonden bewaard te zijn in de dorpskist, bij de titels der rechten en goederen van de Gemeente, den Algemeenen Arme en de Kerk.

Het onderzoek ging natuurlijk samen met een algemeene ordening en het bijeenzoeken van wat bijeen hoorde. Aandrang mijnerzijds op aanschaffing van kasten om het geordende ook ordelijk te kunnen plaatsen was het natuurlijk gevolg. Bereidwilligheid hiertoe ging gepaard met een verzoek om algeheele regeling en beschrijving. Ik besloot daartoe, en aanvaardde zonder verwijl in de zoo geschikte ruimte der beschikbaar gestelde raadzaal de nadere bewerking.

Nadat het werk zoowel voor het gemeentelijke als het polders-archief in hoofdzaak was verricht, nam ik, in afwachting van de intusschen aanbesteede kast, de bovenbedoelde stukken uit de ijzeren kist op mijn bureau onderhanden.

Met de definitieve beschrijving van oude gemeentelijke bescheiden moet liefst de bewerking der oude rechterlijke archieven van de betrokken plaatsen samengaan. Vroeger berustten deze beiden deelen der lokale archieven te zamen op de dorps- en stedelijke secretarieën of griffie's. In 1811 en 1812, doch voor vele plaatsen eerst later, in Noordbrabant o. a. in 1827 en in 1843, zijn de oude rechterlijke overgebracht naar de Rijks-depots. Het Koninklijk besluit van 8 october 1883, Staatsblad no. 141, had de opsporing en overneming ten doel van al wat nog was achtergebleven. Dit bleek o. a. in Noordbrabant nog meer dan de helft te zijn. Geen wonder dat in den loop der tijden vermenging van stukken der beide deelen heeft plaats gehad. Voortdurend worden bij de losse processtukken, akten, rekwesten, boedelstukken enz. der schepenbank of civiele rechtbank tal van oud-gemeentelijke stukken gevonden. Pas bij nadere, tot in bijzonderheden gaande bewerking kunnen zij ontdekt worden. Daarna is van sommige het terecht brengen ook dan nog zeer moeilijk, omdat de inhoud weinig of geen licht geeft omtrent het dossier of de zaak waartoe zij behoord of gediend hebben. Eerst bij grondige kennis van al de dossiers der beide deelen

van de plaatselijke archieven is ten slotte de juiste plaatsing van al de verdwaalde schapen over en weer mogelijk.

Met het oog op deze omstandigheid zijn de oude rechterlijke archieven van Raamsdonk en van Hendrik-Luyden-Ambacht onderhanden genomen tegelijk met de inventarisatie op mijn bureau van de stukken uit de ijzeren dorpskist. Het gevolg daarvan was de aanvulling van een aantal dossiers of bundels, terwijl zelfs enkele rubrieken van den inventaris nog zijn vergroot.

Toen ten slotte het geheele werk voltooid was, bleek dat slechts weinig van hetgeen de tot het einde van 1791 bijgehouden inventaris van 1781 (n°. 79 van Rubriek C.) vermeldt, niet is teruggevonden. Wèl ontbreken thans al de kerkerekeningen, terwijl toch die van 1637 tot 1778 waren vermeld onder meedeeling dat ruimte werd opengehouden voor de volgende, waarvan dan ook later die „tot 1789 incluis" zijn bijgeboekt. Doch reeds in den inventaris van 1811 (Rubriek C. n°. 80) zijn geen kerkerekeningen meer opgenoemd.

Vormen de archieven van acht polders een afzonderlijk deel van den inventaris, ook in dien van 1781 was dit het geval.

Het eveneens een afzonderlijk deel vormende oud-archief van het toen nog zelfstandige Luyden-Ambacht komt in den inventaris van Raamsdonk van 1781 natuurlijk niet voor.

Hetzelfde geldt voor het oud-archief van den ambtenaar van den Burgerlijken Stand der gemeente Raamsdonk.

Ga ik thans over tot eenige mededeelingen over de vroegere verzorging en inventarisatie der Raamsdonksche archieven, dan vestig ik eerst de aandacht op het stuk, vermeld in afdeeling I onder n°. 25, een „copie-attestatie waarbij", volgens een oud opschrift, „blijckt dat den secretaris Verster, met een frenesie besoght geweest zijnde, de secretarie van Raamsdonck in groote confusie heeft gebracht". In dat stuk van 27 april 1670 wordt inderdaad verklaard, dat deze secretaris „in den „jaere 1664 seer subiet met een groote frenesie is aengeraeckt „ende t'eenemaal innocent sij geworden, hebbende int begin „van de selve frenesie alle de paepieren ende documenten ter „secretarije ende onder hem berustende seer confuys van mael- „kanderen gesmeten, oock verscheyde actens van importantie „onstukken gescheurt ende in het vier verbant in sulcken „voegen dat bij hem de gansche secretarije soude hebben werden

„verbrant, indien ter goeder uere sulcx andere personen niet en „hadden beleth".

Opmerkelijk is dat na het jaar 1797 blijkbaar veel minder is gezorgd voor goede en ordelijke bewaring der jaarlijks bijkomende bescheiden. Tot dat jaar ongeveer zijn de rekeningen gebonden. De latere zijn incompleet en de bijlagen zijn thans los verspreid en zeer onvolledig teruggevonden.

De bovenbedoelde inventaris (C. n°. 74), opgemaakt na het betrekken van het nieuwe raadhuis, is bijgehouden tot het eind van 1791. Voorin staat een notitie dat de kopie ervan, welke de ambachtsvrouwe van Raamsdonk bezat, is vergeleken op 20 october 1782 en nader aangevuld en vergeleken op 31 december 1791.

De inventaris is ingedeeld volgens de plaatsing der bescheiden in de verschillende *loketten* en bergruimten der secretarie. Wegens de bijzondere vermeldingen, en om een denkbeeld te geven van de in 1774—1781 aangebrachte orde, deel ik hier mede wat elk loket enz. bevatte.

Loket 1: De dorpsrekeningen.

Loket 2: „Documenten gekomen uit het klein kasje," zijnde rekeningen van boedels aan het gerecht afgelegd.

Loket 3: „Documenten gekomen uit de klijne geele kist," zijnde mede eenige oude rechterlijke bescheiden, en verder lijsten en registers van het familie-, zout- en zeepgeld, een paket bestekken, en de registers wegens het recht op trouwen en begraven en de collaterale successie.

Loket 4: „Documenten gekomen uit de groote bruine kist," zijnde een bundel bestekken en verder verpacht-cedulen van landerijen en tienden.

Loket 5: Als voren, zijnde verpacht-cedulen van dorps-, armen- en kerke-goederen en rechten, lijsten van den ijk, eenige rekwesten en huwelijks-proclamatiën.

Loket 6, 13, 15, 16, 20, 21: Rechterlijke protokollen en bescheiden, „gekomen uit het groot cabinet," het oudste protokol van 1509 (dat nu ontbreekt).

Loket 7, 8, 9: Boedelinventarissen en andere rechterlijke bescheiden „gekomen uit de groote bruine kist, en nieuw kasje."

Loket 10—12, 17—19: Bescheiden betr. kerk en armen, en de armen- en kerke-rekeningen en -manualen.

Loket 14: Borgbrieven, „gekomen uit het groot kabinet."

Loket 22: Scheidingen en deelingen (protokol en origineelen).

Loket 23—30: Verschillende rechterlijke en gemeentelijke bescheiden en, meest „loopende", registers, bij een gedeelte waarvan is genoteerd: „gekomen uit de lessenaar."

Loket 31 en 32: Liggers van huizen en landen.

Loket 33: Registers der zes Zuidhollandsche dorpen.

De eene lessenaar naast de schuyffraam: „stukken gekomen uyt de secrete kas waarvan de sleutel berust in de eysere kist, alwaar ook de verdere secrete papieren berusten" (in welken lessenaar later tal van bescheiden zijn bijgebracht).

De ijsere dorpskist op de secretarije: Secrete documenten, meede gekomen uit de secrete kas, waervan is eenen groote en twee klijne sleutels; den grote bij den here schout en de andere bij twee schepenen.

De secretarije, boven de secretarije-kas: „Geliasseerde documenten, oude en nieuwe placaten en publicatiën."

Idem boven de secrete lessenaar: Liassen met publicatiën, met certificatiën, met notulen en brieven der zes Zuidhollandsche dorpen, mede bededagsbrieven, enz.

De polders-kas naast de deur van de secretarije (loket 37—41): Alle de poldersdocumenten.

Dat bij zulk een indeeling van den inventaris de orde later niet gehandhaafd is kunnen worden, spreekt vanzelf. Door de overbrenging der oude rechterlijke bescheiden in 1812 naar de griffie der rechtbank van eersten aanleg te 's Hertogenbosch is de orde natuurlijk definitief verstoord en men deed geen moeite om de nieuwe verdeeling over de bergruimten op den inventaris te vermelden.

Behalve de inventaris van de registers enz. het huishoudelijk concerneerende (C. no. 80), zijn den 11n juli 1811 door den commissaris van den Prefect der Monden van den Rijn met den maire, een oud-schepen, en den gewezen secretaris ter

secretarie van Raamsdonk nog drie andere inventarissen opgemaakt. De eene daarvan behelst de registers enz „de regterlijke zaaken conserneerende." De tweede de goederen, meubelen enz. „de schepensbank en gemeente conserneerende." De derde de minuten, papieren en documenten, de Domeinen concerneerende. De bescheiden op laatstbedoelden vermeld zijn slechts deze:

1. Twee paketten lijsten der grafelijkheids-visscherijen.

2. Een pakket lijsten der grafelijkheids-goederen.

3. Akte der overdracht op de kroon van de domeingoederen onder Raamsdonk gelegen, herkomende van den vorst van Nassau, ingevolge decreet van Z. M. den koning van Holland, door het gerecht van Raamsdonk gepasseerd den 20 november 1807.

Die papieren heb ik te Raamsdonk niet aangetroffen. Zij zijn vermoedelijk bij de Hollandsche domein-archieven gevoegd.

In 1859 ging men te Raamsdonk over tot het opmaken van een nieuwen inventaris, en zond van dezen den 21n december 1859 een afschrift in bij de Gedeputeerde Staten van Noordbrabant. Deze vrij beknopte inventaris vermeldt wederom de bescheiden in de orde der kasten en loketten waarin zij geplaatst of gelegd waren. De oudere stukken en die tot 1858 incluis mitsgaders de boekwerken waren in bonte orde geplaatst en zijn dus dooreen en zonder een poging tot classificeering vermeld.

Als gelegd in loket no. 30 wordt o. a. opgegeven: Een inventaris der secretarie van 1746 (zie B no. 8), een van 1774 (C. 78 of 79?), zes van 11 juli 1811 (zie C. no. 80 en hierboven), een van 1821 (door mij niet gevonden), een van 1832 (idem) en twee van hetgeen in de ijzeren kist is gedeponeerd, de Gemeente en den Arme betreffende (idem).

In dezen inventaris van 1859 wordt meedegedeeld dat het Register-Administratief, gehouden tijdens de Fransche regeering, bij den ommekeer van zaken in 1814 in het ongereede geraakt is.

Verder merkte ik op dat de serie dorpsrekeningen wordt opgegeven als te beginnen met 1541, terwijl de oudste welke ik aantrof van 1587 dateert.

Na deze mededeelingen wil ik hier nog eens de aandacht inroepen voor sommige der door mij — met het oog op het geschiedkundig of een rechtsbelang — soms meer uitvoerig en gedetailleerd beschreven bescheiden.

Onder verzekering dat ik over „den moord van Raamsdonk", waarnaar zoo velen mij vroegen, heusch niets gevonden heb, vraag ik in het bijzonder belangstelling voor de niet onaardige stukken uit den tijd van den vrijheidsoorlog. Als grensbewoners en liggende onder den rook van het sterke grensstadje Geertruidenberg, moesten de inwoners van Raamsdonk vaak het lastje dragen. Merkwaardig is de algemeene exodus der ingezetenen op hoog bevel in 1584 (Tweede Afdeeling, B no. 112, *b* en *c*) en in verband daarmede de in 1586 verleende sauvegarde voor den terugkeer (no. 67 van de Eerste Afdeeling); evenzeer de pressing door prins Maurits in 1595 (B. no. 112 *g*). Opmerkelijk zijn ook hunne herhaalde klachten over armoede en verzoeken om ontheffing van lasten tengevolge van oorlog, watersnood, storm enz. (Eerste Afdeeling nos. 7, 22, 33, 41, 62, 69, 70; Tweede Afdeeling, B. nos. 67, 78, 79, 112 *a* en *k*).

De aandacht verdienen verder:

Het stuk over de waterregeling tusschen Geertruidenberg en den Bosch (B. no. 115).

De nos. B. 87—103, dossiers en retroacta van procedures of geschillen, o. a. over de bediening van het veer bij Geertruidenberg, en — met het zoogenaamde „parlement" — over de contributie der buitengelanden (forensen!).

De nos. 34, 36, 40, 43, 48, 50, 52, 56 en 60 der Eerste Afdeeling, verleeningen van vrijdom, telkens voor zeven jaren, van de domeintollen van 1704 tot 1746 en van den Geervlietschen tol van 1754 tot 1795 (vg. hierbij B. no. 96 van de Tweede Afdeeling).

De nos. 18, 26 en 27 der Eerste Afdeeling, brieven over een gedeelte stadsweg van Geertruidenberg op het gebied van Raamsdonk, zandhaling daarvoor van de Dongensche hoogte, enz.

De nos. 76—85 van de Eerste Afdeeling, brieven afkomstig van de Karthuizer te Geertruidenberg, betreffende: tienden, o. a. die in leen gehouden van de balij van Utrecht der Duitsche orde; vischrechten bij den Middelwaard en in het Broeck; enz.

No. 94 van die Afdeeling, over de tienden van Groot-Waspik.

De nos. 95—97, 116 en 139 van die Afdeeling, over goederen en tienden van de Oranje's.

De stukken betreffende de geschillen over de zelfstandigheid van Hendrik-Luyden-Ambacht (Tweede Afdeeling, B no. 104*a*—*g*).

De stukken betreffende den keizersweg van Parijs naar Amsterdam, waaraan Napoleon's Spaansche krijgsgevangnen moesten werken (E no. 325.)

De rubriek der Vreemde Eenden, stukken betreffende Waspik, de R.K. parochie, enz. (G nos. 1—11.)

No 59 van rubriek B, uitvloeisel van pogingen, reeks vóór twee eeuwen om de secretarie van Raamsdonk naar het „Veer" (Raamsdonksveer) te verleggen.

De papieren uit 1772, no. 100 dier rubriek, over het bouwen van het tegenwoordige raadhuis te Raamsdonk, dat, blijkens no. 78 van rubriek C, in mei 1773 is betrokken, en het protest tegen dien bouw door den molenaar Bastiaan Holster wegens het hem toekomend windrecht.

De bescheiden betreffende de rechten en de administratie der zes Zuidhollandsche dorpen in de Langstraat (oud-gemeentearchief Raamsdonk, Afdeeling I no. 65—75, Afdeeling II B nos. 106, 109—120) schijnen mij toe den inhoud der kist van de dorpen niet mede uitgemaakt te hebben. Vermoedelijk zullen die oorkonden en kopieën ook in de archieven der andere dorpen in een exemplaar of in kopie aanwezig zijn of geweest zijn.

In de vergadering van 13 september 1726, genotuleerd in B 107, werd verslag gedaan over de overneming van het archief der dorpen van de weduwe van den overleden griffier der dorpen Timmers, waarbij een inventaris daarvan is ingeboekt. Deze vermeldt drie notulen- en resolutie-registers, loopende over

3 februari 1672—4 maart 1673,
18 april 1673—31 juli 1689,
18 augustus 1689—25 juni 1711;

bovendien een paket van daarin geregistreerde brieven, enz.

In de laatste comparitie waarvan de notulen gekopieerd zijn in B. no. 108, die van 5 october 1808, verklaart Sprang niet langer deel te willen nemen; de overige vijf zullen echter de comparities voortzetten. De waarnemende president, de schout van Raamsdonk, draagt de kist der zes dorpen en het resolutieboek over aan den schout van Waspik thans bij toerbeurt opvolgende. De kist was reeds naar Waspik overgebracht.

In de vergadering der vijf dorpen op den 3^{n} van Wijnmaand 1810, waarvan de notulen zijn gekopieerd in B 109, wordt de

kist en het resolutie-boek door den schout van Waspik overgegeven aan dien van 's Grevelduin-Capelle, onder wien een en ander mogelijk blijvend in berusting is gelaten. Doch in het raadhuis en bij het archief der secretarie van 's Grevelduin-Capelle c. a. heb ik kist en inhoud vruchteloos gezocht. Ook wist men er mij geen spoor van aan te wijzen.

Ten slotte wil ik er hier op wijzen dat, waar in den inventaris van het oud-archief van Luyden-Ambacht herhaaldelijk sprake is van Elf-en-een-halve-Hoeve, of Twaalfthalf-hoeve (n°. *4*, *5*, *8;* vg. ook Raamsdonk B n°. 104, *e*), de inventaris van 1859 als o. a. liggende in Loket 17 vermeldt een afschrift van een Koninklijk Besluit van 4 januari 1822 n°. 55, waarbij *Elf en een halve Hoef* met Raamsdonk wordt vereenigd, en zes besluiten van Gedeputeerde Staten bepalende de grensscheiding (van Raamsdonk) met de omliggende gemeenten.

's Hertogenbosch, december 1904.

A. C. Bondam.

I. Oud-archief van het plaatselijk bestuur van Raamsdonk.

EERSTE AFDEELING.

Stukken uit de komme of de ijzeren dorpskist.

A. *Gift- en voorrechtsbrieven, eigendomsbewijzen, bijzondere stukken, enz.*

1. *a.* 1317, 25 januari (Sinte Pauwels daege inden winter, int jaer ons Heeren duysent driehondert ende zesthien). (1)
Willem, graaf van Henegouwen enz. geeft in leen aan Claes Gerritsz. van Wieldrecht 't ambocht van Raemsdonck, aldus begrensd: „de ooste eg van der Maze opwaerts gaende totter Donga, ende de westzijde vander Donga te Waspijck toe, ende opt suyteynde bescheytsel de halve Donga."
Onmiddelijk gevolgd door:

b. 1560, 20 october.
Notarieele copia copiae copiae van 1648—1641—1632 van het notarieel verbaal waarbij de landmeters, van wege den koning en van den prins van Oranje gecommitteerd, meten, describeeren en designeeren „bij chaerte mits desen overgevende, die paelscheydingen vande heerlyckheden van Standthazen, Drimmelen, Almonde, Dubbelmonde ende Twintich hoeven, mits den

(1) Van Mieris, Charterb. II, 167 (Vg aldaar het charter van 1391 dl. III blz. 576); Hermans, Analytische opgave van Noordbrabantsche charters bl. 66.

geheelen Verdroncken Weerdt van Zuydthollant, ende alle de steden, dorpen daer rontsomme leggende.'

Simpele extracten op papier, getrokken uit »zeecker copie-«verbael-bouck, nopende de scheydinge vande limyten vande «visscherijen van de Graeffelijkheyt ende van Zijne Excie H. «L. M. in den Verdroncken Waerdt van Suythollant, gehonden «in folio in hooren parcquement». (1)

2. 1329, 27 juli (des donredaghes na Sente Jacobsdach int jaer ons Heren . . CC neghen ende twintich). (2).

Willem, graaf van Henegouwen, Holland enz. verkoopt aan die van Raemsdonc dijkvrij en als vrij eigen de overmate als gemeten was „doemen dair achterst mat dair die mate af beghonde an den dijc ende ghenc op alt ambocht dore ter Dongha toe".

Perkamenten strookje waarvan het aan een enkelen staart afhangend zegel is afgescheurd.

3. 1329, 27 juli.

Idem; vidimus van den magistraat van Gertruydenberche dd: *23 mei 1597.*

Uithangend zegel, in bruine was, afgebrockelt en geplet.

4. 1329, 27 juli.

Idem; vidimus van n°. 3 van het hof van Holland, Zeeland en Friesland dd: *4 mei 1731.*

Uithangend Statenzegel, in roode was, in papier gewikkeld, geheel geplet.

5. 1331, 23 maart (des satersdaghes voir onser Vrouwen dach verholen int iaer ons Heeren M°CCC° ende dertich). (3)

Willem, graaf van Holland enz., verkoopt aan die van

(1) Op den kant staat: «Dese copie-verbael-bouck is berustende onder Pieter de Decker wijnroeyer in 's-Gravenhage als oock mede eene auc-thentycque chaerte vandien».

(2) Regesta Hannonensia, bladz. 180.

(3) Regesta Hannonensia, blz. 180. Dr. P. L. Muller geeft als datum ook 1 december 1330 op, voor het geval dat O. V. dach verholen 8 december is. Daartegen valt op te merken dat de brief dan gedateerd is naar een dag, die een volle week later viel, terwijl in die week nog kwamen: Adventus Domini op 2 december, Barbara op 4 en Nicolaus op 6. Zie voorts Grotefend, Glossarium, in voce: conceptio Mariae, Frau-entag hoefne,... der stillen,... der verholnen, verpargen.

Raemsdong als vrij eigen en dijk- en damvrij de overmaat der meting geschied in het Oosteinde van het ambacht „vander Dongha toter Maze dike toe, ende voert van der eenre Dongha toter ander Dongha toe", — behoudens de uitlanden en den dijk — en geeft hun een vrije waterlossing.

Vidimus van prior en convent van den Zartroysen bij Sente Gheertrudenberghe, dd. *1 april 1391* (*int iaer ons Heeren M°CCC° een ende tneghentich op den iersten dach van aprille*).

Afhangend zegel, in donkere was, voor meer dan de helft afgevallen.

6. 1331, 23 maart.

Idem; vidimus van het vorige vidimus van het hof van Holland, Zeeland en Friesland, dd: *4 mei 1731.*

Uithangend Statenzegel, in roode was, in papier gewikkeld, geheel geplet.

7. 1582, 15 maart.

De Raad van State op een rekwest van die van Raemsdonck inde Langstraet om de wegens zware lasten uitgewekenen benevens de Brabanders, die grond bezitten in R., te doen bijdragen in de contributiën, schrijft hun aan, te doen blijken wat aan andere dorpen op gelijk verzoek is toegestaan.

Ondergeteekende appostille in margine van een kopie van het rekwest op papier.

8. 1584, 13 october.

Raemsdonck en Waspyck komen overeen dat alle goederen, huizen en erven in de verponding zullen worden aangeslagen onder het gebied waaronder zij gelegen zijn.

Origineel op papier.

9. 1585, 9 mei.

Akkoord tusschen Raemsdonck en Jan Berthoutsz, inboorling aldaar, dat deze binnen 8 dagen zal betalen alle achterheden van contributiën, en gene hem voortaan als ingezeten van Raemsdonck zal „defenderen ende voirstaen" in alles.

Origineel op papier.

10. 1590, 16 februari.

Mauritz, prins van Oraengien enz., verleent sauvegarde aan de ingezetenen van Raemsdonck.

Handteekening; als band voor een register van Hendrik Luiten Ambacht gebruikt, zeer beschadigd, ongeveer 1/8 gedeelte van den rechter-onderhoek weggesneden.

11. 1593, 2 april.
Maurits, prins van Orangien enz., verleent sauvegarde aan de ingezetenen van Raemsdonck.

Papier, met handteekening Opgedrukt zegel, onder ruit, beschadigd.

12. 1597, 8 october.
Overeenkomst gesloten door die van Raemsdonck met Jan van Gissen betreffende het door hem uitoefenen van het ambt van pastoir of predicandt, en het door hem houden van school „van Bamis aff aen alle jaeren tot meydach toe."

Authentieke kopie op papier.

13 & 14. 1643, 15 maart en 9 october.
Don Francisco de Mello, stadhouder, gouverneur en kapitein der Nederlanden, verleent tegen contributie voor 6 maanden sauvegarde aan die van R. (de eerste ingaande 9 april).

Beide op papier in plano; opgedrukte zegels, onder ruit, afgevallen.

15 & 16. 1645, 9 april en 9 october.
Don Manuel de Moura Cortereal, stadhouder-generaal in het gouvernement der Nederlanden, geefs sauvegarde als voren.

Beide op papier in plano; van het eerste het opgedrukte zegel afgevallen.

17. 1647, 9 october.
Leopold Wilhelm, aartshertog enz., stadhouder, gouverneur en kapitein-generaal der Nederlanden, geeft sauvegarde als voor.

Papier in plano; opgedrukt zegel geplet.

18. *a.* 1650, 8 augustus.
De schout van Raemsdoncq doet bij deurwaardersexploit de burgemeesters van Geertruydenbergh sommeeren om den stadsweg voorzoover hij gelegen is onder Raemsdonk te doen herstellen, onder protest van de gemaakte en nog te maken kosten o. a. voor de aanbesteding en schouwvoering over dien weg.
Onmiddelijk gevolgd door:
b. 1650 9 augustus.
De deurwaarder relateert dat die van G. B. het recht van schouwvoering over den stadsweg onder Ramensdonck bestrijden op grond van den inhoud van het stads privilegieboek, doch voor het jaar 1650 den weg zullen doen herstellen.

Papier.

19. 1659, 26 september.
De Staten van Holland, gezien het compromis van R. met de buitengeërfden over de dorpsomslagen en -rekeningen, vergunnen R. de onkosten der beëindigde geschillen om te slaan over die buitengeërfden.

Opgedrukt zegel, onder ruit geplet.

20. 1661, 7 maart.
Schout en gerechte van Raemsdoncq van wege de kerk, en de verdere daarbij betrokken ingelanden van de landerijen vant Veen, stemmen toe dat van hunne landerijen zooveel als noodig is wordt afgestoken en gegraven voor het maken van een nieuwe vaart ter lengte van 225 voeten, breedte van 36 en diepte van 7 voeten, van den Blijckwiel of dorpstraat noordelijk aan den Diefdijk, recht door de kerklanderijen tot de Kreek, en deze volgende tot aan de 's Gravemoersche vaart.

Papier, met vele handteekeningen.

21. 1661, 8 november.
Verbaal eener op 26 april en 7 mei 1655 tusschen de Rekenkamer der grafelijkheidsdomeinen van Holland en Westfriesland en de gemeene eigenaren der landerijen en gronden onder Raemsdonk bij conferentie vastgestelde grensscheiding van die landen en gronden; met beschrijving der grenzen, o. a. met verwijzing naar een op 6 november 1661 door 2 landmeters gemaakte kaart.

Expeditie, benevens een door den secretaris van Hendrick Luyten Ambacht gewaarmerkte kopie dd. 9 maart 1668, beide op papier. Bijgevoegd een extract uit de burgemeestersrekening van 1655 ten aanzien van de kosten der limietsteenen.

22. 1666 20 december.
De Staten van Holland en Westfriesland verleenen aan Raemsdonck remissie der verponding over alle binnendijksche landen voor 5 jaren wegens de schade ten gevolge van storm en watervloed op 5 december 1665 en in februari 1666, en den brand op Pinksteren 1652 waardoor het geheele kwartier Raemdonksche veer was afgebrand.

Een stuk van het uithangend Statenzegel, in roode was, afgevallen.

23. 1669, 6 december.
De Staten van Holland en Westfriesland verleenen aan die van Raemsdonck in de Langstraat ampliatie van het octrooi

van 20 december 1666, in zooverre dat zij gerechtigd zullen zijn de verponding (waarvan hun remissie is verleend) te beuren ten behoeve van het herstel van dijken enz., welke bepaling in het eerste octrooi was weggelaten.

Uithangend Statenzegel, in roode was, bijna ongeschonden.

24. † 1669.
Verklaring omtrent de door de leste langdurige tempeeste te Raemsdonck geleden schaden.

Papier.

25. 1670, 27 april.
Stadhouder, schepenen en regeerders van Raemsdonck verklaren dat de overleden secretaris Willem Venster den aanslag van den 1000sten penning heeft geïnd en afgedragen aan die van Geertruydenberge, dat hij evenwel in een vlaag van „frenesie" behalve verschillende andere „actens van importantie" ook de kwitantien van dien 1000sten penning in het ongereede heeft gebracht en verbrand.

Kladminuut.

26. 1676, 7 januari.
Overeenkomst tusschen de regeerders van Geertruydenberge en die van Raemsdonck, waarbij die van G. aan die van R. met de daaraan annexe heffing van een cijns in eigendom en onderhoud overdragen den Geertruidenberchsen stadsweg, binnendijks onder Raemsdonck gelegen, en den stadsweg buitendijks met den schenckel en de heuveltjes daaraan liggende, onder voorwaarde van wederoverdracht indien dit in geval van bedijking voor die van G. dienstig is.

Twee uithangende zegels, in bruine was, het eene van G., het andere van den schout van R., afgesleten.

27. 1676, 30 maart.
De Rekenkamer der graaflijkheidsdomeinen van Holland en Westfriesland vergunt bij appostille op een desbetreffend rekwest aan die van Raemsdonck, om tot herstel van den weg van R. naar Geertruydenberch zand te halen van het land der Staten, gend. de Dongesche hoogte met den zandheuvel.

Papier, met handteekening.

28. 1691, 24 april.
Gecommitteerde Raden van Holland en Westfriesland verleenen aan die van Raemsdonck desgevraagd voor 2 maanden prolongatie van de „rigoureuse letteren executoriael", ten einde de

restanten der verponding enz., sedert 1679 oningevorderd gebleven, nog te innen.

Origineel rekwest en beschikking op papier, geliasseerd.

29. 1693, 26 februari.
De Rekenkamer der grafelijkheidsdomeinen van Holland en Westfriesland ontzet bij provisie Hieronimus Jacob van Thulden wegens wangedrag van het schoutambt van Raemsdonck, en belast daarmede tijdelijk den Secretaris aldaar Thomas Claypole.

Papier, met handteekening.

30. 1694, 28 mei.
De Rekenkamer der grafelijkheidsdomeinen van Holland en Westfriesland schrijft die van Raemsdonck aan om een huis, gebouwd op den kruin van den dijk, te doen removeeren, daar dit moet leiden tot occupatie van 's lands domeinen.

Origineel op papier.

31. 1695, 7 september.
Schepenbrief van Raemsdoncq. — De erfgenamen van B. Timmermans, in leven secretaris van Arendoncq geven in vrije gift over aan schout en gerechte van Raemsdoncq een stuk binnen- en buitendijksch land, met alle wegen, stegen, dijken, watergangen en nabuurrechten, hem aangekomen van zijn eerste vrouw Hendrina vander Woert, dochter van Alewijn vander Woert.

Uithangend zegel van den schout van Raamsdonk, in groene was, half afgevallen.

32. 1700, 7 januari.
De Staten van Holland en Westfriesland vergunnen aan die van Raamsdonck jaarlijks drie vrije marktdagen te houden, een van 25 maart tot einde mei van den eenen zaterdag tot den anderen, een op 20 juni, en een van 5 november tot einde december van den eenen zaterdag tot den anderen; met recht om keuren te stellen.

Uithangend Statenzegel, in roode was, beschadigd.

33. 1704, 8 mei.
De Staten van Holland en Westfriesland verleenen aan die van Raemsdonck en aan de ingezetenen van Geertruidenbergh, Raemsdonck en Waspic, die landerijen onder Raemsdonck hebben liggen, remissie van de verpondingen, ter zake van de inundatie

ten behoeve der verdediging en andere oorlogskosten, van 1701 af tot 4 jaar nadat de landen zijn drooggelegd. (1)

Uithangend Statenzegel, in roode was, in papier gewikkeld, grootendeels bewaard, doch geplet en gebarsten.

34. 1704, 3 juni.
De Rekenkamer der graaflijkheidsdomeinen in Holland en Westfriesland verleent, na advies van den ontvanger principaal van den Geervlietschen tol „op de wagte tot Dordrecht", aan die van Raamsdonck vrijdom van de domeintollen voor 7 jaren, ingaande 1705, tegen een jaarlijksche recognitie van 6 ponden grooten.

Opgedrukt zegel, onder ruit, licht beschadigd.

35. 1704, 3 Juni.
Idem, authentieke kopie van 10 december 1704.

Papier.

36. 1711, 16 september.
Vrijdom van tollen, als in den brief van 3 juni 1704, voor de jaren 1712—1718.

Opgedrukt zegel, onder ruit, beschadigd.

37. 1718, 16 februari.
Schepenbrief van Raemsdonck. — Simon van Son, schout van R., draagt op aan dijkgraaf en heemraden van R. ten behoeve der ingelanden van de Kromme Dijken, gelegen „tussen den dijck van N. Verkerck cum suis aff tot den dyck van N. de Bruyn toe, ende den Ouden Polder" een stuk land in den Nieuwen Buytendyckschen Hooypolder.

Ongezegeld, met handteekening van den secretaris.

38. 1718, 19 februari.
Schepenbrief van Raemsdonck. — Juffr. Catharina van Son draagt op aan dezelfden ten behoeve van dezelfden een stuk land in den Nieuwen Buytendykschen Hooypolder.

Uithangend zegel van den schout, in donkere was, gedeeltelijk afgebrokkeld en geplet.

39. 1718, 27 februari.
De Staten van Holland en Westfriesland verleenen wegens de groote schade van den storm en watervloed van 1 september

(1) Verg. B no. 87 der afdeeling «Registratuur en akten».

1717, waardoor de dijk om den Ouden Polder is bezweken, aan die van Raamsdonck octrooi tot het leggen van een nieuwen rechten dijk en het wegnemen der oude kromme dijken, tot het schatten der dijkbelaste landen in verband met de kosten van aanleg, en tot het heffen van een schatgeld aflosbaar tot den penning vijfentwintig voor het onderhoud van den dijk.

Uithangend Statenzegel, in roode was, eenigszins geplet.

40. 1718, 17 september.
Vrijdom van tollen als in den brief van 3 juni 1704, voor de jaren 1719—1725.

Opgedrukt zegel, onder ruit gebroken.

41. 1720, 25 juli.
De Staten van Holland en Westfriesland verleenen aan die van Raamsdonk voor 6 jaren, ingaande 1719, remissie der ordinaire verponding wegens de schaden ten gevolge van den storm en watervloed op 1 september 1717, waardoor de spits van den in aanbouw zijnden toren, het dak der kerk en vele huizen en schuren vernield, een steenen sluis weggespoeld, een onherstelbaar gat in den dijk geslagen, en veel schade door verlies van vee en veldgewas geleden werd.

Uithangend Statenzegel, in roode was, bijna half afgevallen.

42. 1724, 21 juni.
Schepenbrief van Raemsdonck. — De curator in de nalatenschap van Robber Lips draagt op aan het dorp Raemsdonck drie loopensaet land gelegen in de Bancken onder R.

Uithangend zegel van den schout in groene was, beschadigd en afgebrokkeld.

43. 1725, 7 juni.
Vrijdom van tollen als in den brief van 3 juni 1704, voor de jaren 1726—1732.

Opgedrukt zegel, onder ruit, vrij gaaf.

44. 1726, 27 november.
De Staten van Holland besluiten op verzoek van eigenaars van verkochte domeingoederen onder Raemsdonck, dat deze goederen wat betreft aardhaling voor de fortificatien van Geertruydenbergh op gelijken voet als andere particuliere goederen zullen worden behandeld.

Notarieele kopie op papier.

45. 1728, 26 februari.
Schepenbrief van Raemsdonck. — Cornelis Otgens draagt op aan het dorp Raemsdonck een stuk land, deels bosch, gelegen bij 't Veer onder R., belast met het onderhoud der westelijke helft van de voorliggende straat.

Uithangend ambachtszegel, in groene was, beschadigd.

46. ± 1730.
Minuut eener overeenkomst waarbij Jan van Galen, benoemd tot schout van de Rijp en Zuytschermer, secretaris van Graft enz., het secretarisambt van Raamsdonk afstaat aan Thomas Hoevenaar klerk ter Rekenkamer der grafelijkheidsdomeinen van Holland en Westfriesland, en deze een vergoeding belooft in geval van ontzetting van Jan van Galen uit de genoemde ambten.

Papier.

47. 1732, 7 januari.
Schepenbrief van Raemsdonck. — Susanna de Vries wed^we^ Symon Meerten van Son draagt op aan het dorp Raemsdonck een hoekje land gelegen in den Westpolder onder R.

Uithangend ambachtszegel, in groene was, beschadigd en afgebrokkeld.

48. 1732, 14 augustus.
De gecommitteerde Raden der Staten van Holland en Westfriesland verleenen aan die van Raemsdonck vrijdom van tollen voor de jaren 1733—1739, als in den brief van 3 juni 1704.

Papier; opgedrukt zegel, onder ruit, geplet.

49. 1737, 27 januari.
Schepenbrief van Raamsdonk. — Anneke Koningh draagt op aan het dorp Raamsdonk een gedeelte van een huis, schuur en erf, gelegen op 't Veer onder R., in ruil voor het dorpsschoolhuis en erf aldaar en een som gelds.

Uithangend ambachtszegel, in groene was, gaaf.

50. 1739, 5 februari.
Vrijdom van tollen als in den brief van 14 augustus 1732, voor de jaren 1740—1746.

Papier; opgedrukt zegel, onder ruit, vrij gaaf.

51. 1751, 19 augustus.
Gecommitteerde Raden van Holland en Westfriesland besluiten dat bij het collecteeren en invorderen van 's gemeenelands middelen te Raamsdonk en Waspik de aloude handelwijze als bij de verpachting zal worden gevolgd, zonder dat het jurisdictiegeschil tusschen beide plaatsen van eenigen invloed zal zijn (1).

Papier, met handteekening van den griffier.

52. 1754, 21 maart.
Gecommitteerde Raden van Holland en Westfriesland verleenen tegen recognitie van 12 pond grooten 's jaars, voor zeven jaren aanvangende 1 januari 1754, vrijdom van den Geervlietschen tol voor hen die te Raamsdonk „gehuist, gehooft en geërft" zijn.

Papier; opgedrukt zegel, onder ruit, geplet.

53. 1759, 19 april.
Vrijdom van den Geervlietschen tol voor de jaren 1761—1767, als in den brief van 21 maart 1754.

Papier; opgedrukt zegel, onder ruit, eenigszins geplet.

54. 1766, 7 november.
Vrijdom van den Geervlietschen tol voor de jaren 1768—1774, als in den brief van 21 maart 1754.

Papier; opgedrukt zegel, onder ruit, eenigszins geplet.

55. 1770, 17 januari.
Schepenbrief van Raemsdonk. — Govert Princen draagt op aan het dorp Raemsdonk een huis, hof en erve aan het eind van het Molenpad op kerkgrond.

Opgedrukt ambachtszegel, onder ruit, eenigszins geplet.

56. 1781, 26 november.
Vrijdom van den Geervlietschen tol voor de jaren 1782—1788, als in den brief van 21 maart 1754.

Papier, 4 folia, waarvan 2 beschreven; opgedrukt zegel, onder ruit, eenigszins beschadigd.

---

(1) Vg. B No. 104 van de afdeeling «Registratuur en akten».

57. 1784, 2 september.
Schepenbrief van Raamsdonk. — P. F. Bernards draagt op aan het dorp R. een perceel land, gelegen in de Akkerkens in den Ouden Polder onder R.

Opgedrukt ambachtszegel, onder ruit, vrij goed bewaard.

58. 1784, 1 september.
P. F. Bernard verkoopt publiek ten overstaan van schout en schepenen van Raamsdonk aan het dorp Raamsdonk: 1°. een stuk zaailand of hof aan het Molenpadt in de Akkers aldaar, 2°. een stuk akker en bosch grenzende aan het vorig perceel groot ongeveer $2^1/_4$ hont in de Akkerkens in den Ouden Polder; beide met het recht van rij- en overweg over de steeg naar de straat overeenkomstig de bepalingen van het onderhandsch contract van 26 april 1777 met de weduwe Jasper Vogelensang.

Papier; authentieke partieele kopie.

59. 1777, 26 april.
Johanna Jacoba Zijlmans, wed. Michiel van Mourik en Cornelia Schoutten wed. Jasper Vogelensang komen overeen over den aanleg van een weg of steeg van 12 voeten breed tusschen hunne erven, en over het gebruik en onderhoud van dien weg, de hekken daarop enz.

Papier, met handteekeningen.

60. 1788, 17 september.
Vrijdom van den Geervlietschen tol voor de jaren 1789—1795, als in den brief van 21 maart 1754.

Papier, 4 folia, waarvan 2 beschreven; opgedrukt zegel, onder ruit, vrij gaaf.

61. 1790, 15 november.
Schepenbrief van Raamsdonk. — Jacoba Dussen huisvrouw van Jacobus de Bie draagt op aan het dorp van Raamsdonk een gedeelte erf of kade op het Veer, met voorbehoud van een stukje grond voor een mesthoop, en van het recht van vrij laden en lossen ten dienste van haar en toekomstige bezitters van haar huis.

Opgedrukt ambachtszegel, onder ruit, geplet.

62. 1794, 20 maart.
De Staten van Holland machtigen schout en schepenen van R. om het benoodigde kapitaal op te nemen voor de kosten bij de invasie en het verblijf der Fransche troepen in hun ambacht, en wel met vrijdom van den 100ⁿ en 200ⁿ penning.

Expeditie uit het register der resolutiën van de Staten.

63. 1802, 9 november.
Het Departementaal Bestuur van Holland beslist in strijd met het verzoek van den schout en secretaris van Hendrik Luiten Ambagt, dat de commissie tot het ontwerpen van den voet en inrichting van het gemeentebestuur van Raamsdonk met hare werkzaamheden kan voortgaan op zoodanigen voet en wijze dat Hendrik Luiten Ambagt mede onder het gemeentebestuur van Raamsdonk worde begrepen, zoo en in dier voege als het tot hiertoe daaronder heeft behoord en is begrepen geweest.

Papier, met handteekening.

64. 1802, 10 november.
Het Departementaal Bestuur van Holland verwijst eenige ingezetenen van Hendrik Luiten Ambagt, die verzochten onder het gemeentebestuur van Raamsdonk te worden gebracht, naar het besluit van 9 november 1802.

Papier, met handteekening.

B. *Privilegien enz. betreffende de zes Zuidhollandsche dorpen in de Langstraat.*

65. 1581, 15 september.
De Staten van Holland vergunnen aan die van Waspijck, Raemsdonck, Sgravemoer, Cappelle, Bezoyen en Sprange, al gelegen in de Langestraet, om wie de sauvegarde van Zijn Excellentie schenden desnoods met geweld in hechtenis te nemen en te houden.

Origineel op papier, met opgedrukt zegel onder ruit.

66. 1586, 8 mei.
Robert, graaf van Leycester enz, vergunt aan Raemsdonck, Waspijck, Capelle, Besoyen en Sgravemoer, Zuythollantsche dorpen in de Langestrate, hunne maandelijksche contributien om

te slaan over de mergentalen „soowel van den buyten- als binnenman", onder hun gebied liggende, onder bepaling dat de pachters daartoe den achtsten penning op hun pachtsom mogen korten, en dat de onwillige betalers dubbel zullen betalen.

Authentieke kopie op papier, op de vouwen gesleten.

67. 1586, 12 augustus.
Philips graaf van Hohenloe enz. geeft vrijgeleide aan de vluchtelingen uit de dorpen van de Langhestrate om met hun gezin, beesten en goed vrij in hunne woonplaatsen weder te keeren.

Papier; opgedrukt zegel, onder ruit, eenigszins geplet; handteekening van Van Hohenloe.

68. 1588, 2 november.
De Staten van Holland geven bij appostille aan de regeerders der zes Zuythollantsche dorpen in de Langestraat, en aan die van Baerdtwijck en Vlijmen recht tot het formeeren van een wacht tot conservatie van hare bestialen ende goederen, ende tot verzeeckerheyt van hare personen tegens alle onbehoorl. excursien ende overlast vanden soldaten, rovers ende vagabunden" met recht van gewapend verzet en inhechtenisneming. 1)

Origineel op papier.

69. 1593, 18 september.
De Staten van Holland en Westfriesland verleenen vrijdom van verponding over 1593 aan „de gemeene dorpen inde Langestraet," en over 1594 en 1595 bovendien, ter zake van geleden schade door de belegering van Geertruydenberge, aan Raemsdonck, Waspijck en de Maede.

Origineel op papier.

70. 1593, 25 september.
Pieter Ernst, graaf van Mansfelt, stadhouder, gouverneur en kapitein-generaal, verleent vrijdom van contributie aan die van Raamsdonck en Waspijck voor den duur der belegering van Sinte Geertruydenberghe en verder tot 1 october 1593, mits betaling van het van vóór dien tijd verschuldigde.

Papier, met vier handteekeningen.

1) Vg. B no. 18c der afdeeling «Registratuur en Akten.»

71. 1600, 18 juli.
Schout, burgemeester en regeerders van Dordrecht schrijven de regenten der „sesse Zuydt-Hollandtsche dorpen in de Langstraet" aan, telkens binnen 24 uur nadat hun door den vijand contributie of andere lasten zijn opgelegd, daarvan kennis te geven.

Papier; opgedrukt zegel van Dordrecht (sigillum opidanorum in Dordrecht ad causas), onder ruit, eenigszins geplet.

72. 1606, 14 juli.
De schouten, heemraden, burgemeesters en gedeputeerden van de zes Zuidhollandsche dorpen in de Langestraet bij name „Ramsdonck, Waspijck, Cappel, Besoyen, Sprange en Sgravenmoer" geven goed getuigenis over sr. P. de Smijtere, luitenant-baljuw van Zuidholland, solliciteerende naar het baljuwschap.

Authentieke kopie op papier.

73. 1691, 29 november.
Gecommitteerde Raden van Holland machtigen bij provisie de dorpen in de Langstraat de verpondingen op den ouden voet te heffen.

Origineel op papier, met een authentieke kopie, van 31 augustus 1730, mede op papier.

74. 1739, 1 juni.
Overeenkomst tusschen de schouten van Raemsdoncq, Waspik, Cappel, Besoyen, Sprangh en Sgravenmoer betreffende de verplichting tot armenzorg over eigen ingezetenen, zonder lichting van afzonderlijke borgbrieven.

Origineel op papier. Vijf naamteekeningen.

75. 1743, 8 juni.
De Staten van Holland verminderen voor elf jaren den impost op de turf, op te brengen door de zes Zuidhollandsche dorpen in de Langstraat, tot 100 gulden volgens in het besluit opgenomen quotae, doch alleen voor zoover betreft de turf aldaar gestoken en strekkende tot particulier gebruik der in- en opgezetenen.

Authentieke kopie op papier.

C. *Brieven enz. betreffende de goederen van het voormalig Karthuizerklooster bij Geertruidenberg.*

76. 1401, 25 october.
Hertog Albrecht van Beieren beveelt de steden van Suthollant, den dijkgraaf, heemraders, ambochtsheerschappen en onderzaten inden Groten Waert van Suthollant, om het land en broek, door zijn voorvaderen gegeven „totter fundatie der Goidtshuys ende cloisters vande Chartroisers bij Sinte Geerdenberge", vrij van alle ongeld en last te houden.

Notarieele kopie dd. 12 april 1600, van een authentieke kopie dd. 17 juni 1561, van een vidimus dd. 23 februari 1543.

77. 1581, 12 mei.
Adriaen Adriaens. Waelwyck huurt namens Peter Adriaens. vóór notaris en getuigen voor den zomer van 1580 en 1581 van den rentmeester der geestelijke goederen van Zuythollandt, 2 kampen weiland genaamd de Cloostershoeff, alsmede de tienden uit de Vlaykens, het Broeck en 't Veer onder R., toebehoorende de Chartroysen buiten Sint Geertruidenberghe.

Papier, met handteekening van den notaris; voorzien van een rugschrift: «Verpaghting van Cloosterstiende onder Raamsdonck 1581, blijkende dat de groote greyne tient aant clooster heeft toebehoort».

78. 1581, 12 mei.
Frans Gherits. huurt van den rentmeester als voor 1°. het Marten-de-Ramsweerken, 2°. de Hoechdonck, 3°. de Cloosters Langdonck, 4°. de visscherij int Broeck, 5°. de oude poorte in de fundatie, te zamen toebehoorende aan de Chartroysen buiten Sint Geertruidenberghe.

Papier, met handteekening van den notaris.

79. Zonder datum (circa 1581).
Frans Gerritss. schout van Raemsdonck verzoekt den prior der conventualen van „Santroisen" buiten Geertruidenberg, remissie van de hun verschuldigde pacht voor de tiende aan de westzijde in het dorp gelegen, waarvan hij de wederhelft in pacht heeft van de Rekenkamer van Holland.

Papier.
Op den rug gemerkt:
«Request . . . . . waarbij blijckt dat «de groote greyne tient deselve» (d. i. den Karthuizers) «voor «de helft ende graaffelijkheyt voor de andre helfte heeft toe«behoort».

80. 1506, 2 december.
Het Godtshuys vanden Chartroisen van Sinte Geertruydenberge, tegenwoordig binnen Liere, machtigt vóór notaris en getuigen Janne Mathijssen Goidtschalck opt slot te Hoochstraeten om allen achterstal van renten, cijnsen en pachten te innen, die het Godshuis toekomen in de landen van Heusden; Althena; op de Langstraet, binnen den dorpe van Waelwijck, Bezoyen, Wasbeeck, Schravenmoer, Raemsdonck: Oisterhoudt; en binnen, buyten ende omtrent Sinte Geertruydenberge.

Simpele kopie op papier, op de vouwen gesleten.

81. 1600, 29 aprli.
Schepenbrief van Liere. — De gemeyne conventualen ende Carthuyseren van buyten de stadt von Sinte Geertruyden Berge, nu verdreven door den vijand, verpachten voor 4 jaar aan Jan Arienssen vander Rijen en Jan Wouters. van Tilborch, beiden uit Oisterhout, 3 perceelen land in den Rijsbroecxen polder onder Raemsdonk, tegen een jaarlijksche pacht van 75 guldens, te verdubbelen indien het tusschentijds peys werde, met verplichting tot betaling der onkosten die jaarlijks vallen op den vaerwech en dijck int Rijsbroeck, en met nog eenige bepalingen.

Papier; van twee opgedrukte zegels onder ruit, één zwaar beschadigd, één verdwenen.

82. 1600, 29 april.
Schepenbrief van Liere — Dezelfden verpachten aan dezelfden 9 perceelen land „gelegen aenden gedestrueerden convente" tegen een jaarlijksche pacht van 100 guldens, te verdubbelen indien het tusschentijds peys werde, met verplichting tot onderhoud van den dijk behoorende tot het negende perceel gelegen te Raemsdonck bij de kerk, en met nog eenige bepalingen.

Papier; beide opgedrukte zegels, onder ruit, verdwenen.

83. 1616, 20 december.
Maurits van Nassau geeft in leen aan Johan van Steenhuys, commandeur van Schaluynen, alle rechten en manschappen c. a. van de tienden en goederen die de Carthuysers buyten Geertruydenberge en eenige anderen voorheen in leen plachten te houden van de commandeurs der Balije van Utrecht, nl. in Zijtwinde, Waspijck. Raemsdonck, Groot-Waspijck en Muylkercke, met verplichting tot opbrengst van heergewaad alleen bij sterven van den leenheer; met kwijtschelding, tegen buitengewoon heergewaad volgens een met het origineel van dezen brief door-

stoken brief, van het verzuim om na den dood van Henrick van Nassau binnen behoorlijken tijd verlij te nemen.

Authentieke kopie op papier.

84. 1638, 7 februari.
Adriaen Ghijbens. pacht voor drie jaren van Dierck Lauwereyssen en den voogd der nagelaten kinderen van Jochim Segers ongeveer $^1/_3$ der tienden gelegen onder Raemsdonck, genaamd de Groote Grane tiende.

Onderhandsche akte op papier. Met een oud titelstrookje: «Huurceel vande groote greyne tient, 7 febr. 1638».

85. 1658, 12 november.
Het Hof van Holland beschikt voorloopig op een verzoek van die van St. Geertruydenberch, om mandement penael tegen stoornis in hun bezit der visscherij in het Verlaat tusschen den middelwaard, het Lyndonck en de landen van het voormalig Karthuizerklooster, welke visscherij, vroeger door de schutters van den voetboog te Geertruidenberg bevischt, na de opheffing van dat gild vóór ruim 70 jaren steeds door die van Geertruidenberg is bezeten en verpacht in 2 partijen (de Heyningen en de Vier schuyten vande Worpsack), doch nu door den rentm^r gen^l van Zuidholland ten onrechte als behoorende tot de goederen van het voormalige Karthuizerklooster is verpacht.

Kopie op papier, door den deurwaarder geteekend; in margine en in dorso bijschriften strekkende tot weerlegging der in het rekwest gestelde feiten.

D. *Titels van goederen en rechten van den Algemeenen Arme en de Kerk.*

86. 1531, 31 october.
Schepenbrief van Raemsdonck. — Frans Hubertsz. draagt op aan Jan Gijsbertss. sevendalff gerden land gelegen midden in Clauwaerts weer in Raemsdonck.

Uithangend zegel verdwenen.

87. 1605, 12 februari.
Schepenbrief van Dordrecht. — Lijsbeth Cornelisdr. wed. van Joachim Janssn, machtigt Jan Adriaenssn om voor het gerecht van Raemsdonck over te dragen aan den Heiligen Geest

aldaar „twee geerden lands min een vyerendeel" gelegen onder R.

Papier; opgedrukt zegel van Dordrecht, onder ruit, vrij gaaf (sigillum opidanorum in Dordrecht ad causas).

88. 1605, 19 april.
Kerkmeesters van Ramsdonk geven na publieke verpachting tegen een jaarlijkschen erfcijns van 27 Carolusguldens uit aan Adriaen Thoniss. een stuk land gelegen opt Veer naast de Kerckesloot, met verplichting een huis daarop te zetten.

Papier, met handteekening.

89 1607, 27 april.
Verklaring van Johan van Giesen (1), „pastor" tot Raemsdonck, dat Marike Stevens bij testament aan „de Raemsdoncxe kerck" een stukje land, genaamd die Geren, vermaakte.

Papier, met handteekening.

90. 1624, 26 april.
Gecommitteerde Raden ter Admiraliteyt te Rotterdam verleenen bij appostille op verzoek van predikant en ouderlingen der Christelijck Gereformeerde ghemeynte in Ramsdonck vrijdom van licent voor het vervoer der materialen benoodigd voor den opbouw van het schoolhuis en den bouw van een afhang voor een keuken bij de predikantswoning aldaar.

Papier, met handteekeningen.

91. 1643, 14 maart
De Raad van Brabant verleent aan kerkmeesters van Raemsdonk tegenover Adriaan van der Elst de Jonge, schout van Alphen, Bael (2) en Caem, als rentmeester der domeinen van Oranje-Nassau, en zijn substituut Hendrick van Tendringen, mandement van maintenue in het bezit van twee perceelen hooiland genaamd de Grintbedden gelegen te Steelhoven onder Oosterhout, bekend als het kerkland van Raemsdonk.

Afhangend zegel, tot gruis verbrokkeld, in papier gewikkeld. Aangehecht: relaas van den deurwaarder.

---

(1) Vg. n°. 12 hiervóór.
(2) In het aangehecht relaas staat *Baerl*.

92. 1643, 14 juli.
De Raad van Brabant verleent aan kerkmeesters van Raemsdonk mandement poenaal wegens stoornis in het bezit der voornoemde landen door Adriaan van der Elst en Hendrick van Tenderingen, bestaande in het opvangen en schutten van vee, en het weghalen van gras en hooi.

Afhangend zegel in papier gewikkeld, geplet. Aangehecht: relaas van den deurwaarder.

93. 1653, 22 maart.
Schepenbrief van Raemsdoncq. — Adriaen Ghijsbrechts verbindt zich tegenover kerkmeesters van R. den nieuwen weg, aangelegd ter vervanging van het Donckxschoor tusschen de Donckxse hoocht en den gemeenen weg, zonder aardhaling te onderhouden over de geheele breedte voor zooveel betreft het deel tusschen zijn erf en het kerkeland.

Simpele kopie op papier.

94. 1653, 11 october.
De tiendheeren der tienden van het ambacht van Groot Waspick verdeelen die tienden bij overeenkomst aldus: 1°. aan schout en gerecht van Waspick ten behoeve der heiligegeestarmen aldaar 175½ geerden; 2°. aan ridder Cornelis de Beveren, heer van Strevelshoeck, West Iselmonde, Linde enz. 360 geerden; 3°. aan Hendrick vander Eyck, secretaris van het hof en de hooge vierschaar van Zuidholland 164½ geerden, en 4°. aan schout en gerecht van Raemsdoncq ten behoeve der kerk aldaar 120 geerden.

Origineel contract, en een simpele kopie daarvan, beide op papier.

95. 1668, 22 februari.
Wilhem Hendrick, prins van Orangne, heer van Polanen enz., beleent Adriaen Jansse Timmerman als heiligegeestmeester van Raemsdonck met 1°. negen gaerden of mergen lans onverdeeld in 18 mergen, gelegen onder R. bij de kerk in 't Molenweer, 2°. vijffthalve gaerden lands in het voorn. Weer, groot 18 gaerden, „aende Westcant." (1)

Uithangend zegel van den prins, in roode was, een weinig geplet en afgebrokkeld.

(1) Zie no. 96 vlg. en no. 116.

96. 1668, 22 februari.
Willem Hendrick, prins van Orangne, heer van Polanen enz., beleent denzelfde qq. met 4½ morgen land in een weer van 18 morgen gelegen onder R. bij de kerk, waarvan 9 morgen reeds aan de tafel van den Heiligen Geest zijn uitgegeven, welke 4½ morgen door de heiligegeestmeesters van R. zijn geruild met Willem Jansse Buijs van Luyten Ambacht.

Uithangend zegel van den prins, in roode was, eenigszins gesleten.

97. 1569, 23 april.
Philips, koning van Spanje enz., geeft in leen aan Claes Berthoudts na overlijden zijns vaders Berthoudt Claes 9 mergen land in 18 mergen gelegen in Raemsdonck bij de kerk.

Op een der vouwen 4 groote gaten; uithangend zegel, in roode was, op een spoor na afgevallen.

98. 1726, 9 januari.
Schepenbrief van Raamsdonk. — Schuldbekentenis van 100 gulden ten laste van Willem Gool ten behoeve van Maria Grassouw, weduwe Lambert Wijngaerden, gevolgd door de kwijting door schout en gerecht van Raamsdonk voor rekening der heiligegeestarmen aldaar.

Papier, doorsneden; opgedrukt ambachtszegel, onder ruit, geplet.

99. 1728, 9 juni.
Schepenbrief van Raemsdonck. — Adriaen en Antonya Cornelisse de Bot dragen op ten behoeve van de heiligegeestarmen van R. het oostelijk ⅔ deel in een stuk land gelegen in en buiten den Westpolder onder R., waarvan het westelijk ⅓ deel reeds eigendom dier armen is.

Eenigszins beschadigd; uithangend ambachtszegel, in groene was, voor 1/3 afgevallen, het overige beschadigd.

100. 1728, 19 october.
Schepenbrief van Raemsdonck. — Adriaen Sem draagt na publieke verkooping op aan de armen van R. een bunder land in den Oostpolder in 't Veen onder R.

Uithangend ambachtszegel afgevallen.

101. 1729, 23 maart.
Schepenbrief van Raemsdonck. — De executeur in de nalatenschap van Peeter Bastianen en Neeltje Janssen draagt na publieke verkooping op aan de armen van R. een halve riethil, gelegen onder R. achter 't Veer, waarvan de helft reeds eigendom der armen is.

Uithangend ambachtszegel afgevallen.

102. 1729, 22 juni.
Schout en schepenen van Raamsdonck beslissen op een verzoek van Marinus Elemans, armmeester aldaar, dat het armenland in en buiten den Westpolder, gekomen van Huybert en Peter Bastiane, uitwegen zal naar 's heeren straat over een dam, van wege de armen te maken naar het land van de wed. van Son; en verder over dat land.

Papier, met handteekeningen.

103. 1750, 16 december.
Schepenbrief van Raemsdonck. — Jan vande Wercken draagt op ten behoeve der armen van R. huis, hof en erf aan het Molenpad te R., belast onder meer met een jaarcijns van één gulden ten behoeve van die armen.

Uithangend ambachtszegel, in groene was, bijna half afgevallen.

104. 1733, 6 mei.
Schepenbrief van Raemsdonk. — Adriaen de Bot draagt op ten behoeve der heiligegeestarmen van R. een stukje land in den Eendragtspolder aldaar.

Uithangend ambachtszegel, in groene was, half afgevallen.

105. 1737, 8 april.
Schepenbrief van Raemsdonk. — Mr. Jan Christiaen Swaan, heer van Pouderoijen, en zijn huisvrouw Elisabeth Cornelia Edzerda Swaan geboren Chenel dragen op ten behoeve der heiligegeestarmen van R. een partij lands te R., genaamd het Groot Verlaet.

Uithangend ambachtszegel, in groene was, half afgevallen.

106. 1737, 30 maart.
Schepenbrief van Pouderoyen. — Elis. Corn. Edzerda Swaen geb. Chenel, vrijvrouwe der vrije heerlijkheid Pouderoyen, machtigt haar man eheheere, om mede namens haar te verkoopen enz. twee perceelen weiland, 't Groot Verlaat en 't

Hooyke, onder R., haar aangekomen bij testament van haar tante de baronne van Stoltsenberg geb. Bussy de Rabutin.

Expeditie op papier.

107. 1735, 22 augustus.
Testament, vóór den keizerlijken gezworen notaris (not. caes. publ. et iratus) G. Mansuer te Manheim, van vrouwe Cath. van Stolsenberg geb. Bussy de Rabutin.

Door den secretaris van Pouderoyen gewaarmerkte vertaling uit het Hoogduitsch, op papier.

108. 1724, 17/20 october.
De commissarissen der Staten van Holland verkoopen aan Catharina Bussy de Rabutin wed. bar. Van Stolsenbergh, na publieke veiling, het Groot Verlaet onder R., groot 11 morgen 66 roeden.

Authentiek extract (ingevuld gedrukt formulier) dd. 25 Januari 1725, uit de rol der verkooping van ambachtsheerlijkheden, landen en tienden van de Domeinen van Holland, dienende voor volkomen brief van eigendom in plaats van opdracht of transport.

109. 1741, 2 december.
De erven Corstiaen Delia en Jenneken Wouter Clook verkoopen publiek ten overstaan van schepenen van Gilze en Rijen aan de kerk van Raamsdoncq het onverdeelde vierdepart in omtrent een bunder hooiland onder R.

Authentieke kopie op papier.

110. 1741, 30 december.
Schepenbrief van Raemsdonk. — De erfgenamen van Willem van Gerwen dragen na publieke verkooping op ten behoeve der heiligegeestarmen van R. een huiske en erve aan de Nieuwe Have aldaar.

Uithangend ambachtszegel afgevallen.

111. 1742, 2 mei.
Schepenbrief van Raemsdonk. — Jan Aerde Timmerman draagt op ten behoeve der heiligegeestarmen van R. een huiske op kerkegrond bij de kerk aldaar, belast onder meer met een erfpacht of cijns van één gulden 's jaars voor de kerk.

Uithangend ambachtszegel, in groene was, beschadigd doch hersteld en in kartonnen doosje gelegd.

112. 1749, 11 augustus.
Mr. Willem Ottho Reijtz verkoopt publiek ten overstaan van het gerecht van 's Graevemoer aan de heiligegeestarmen van Raamsdonck 10 hondt hooiland, gelegen in 2 partijen onder Luyten Ambagh.

Authentieke partieele kopie op papier.

113. 1749, 26 augustus.
Schepenbrief van Hendrik Luyten Ambagt. — Adriaan van Gils, als gemachtigde van Otto Ritz, lector iuris en rector der Latijnsche school te Middelburg, en van diens huisvrouw Cornelia Verhoeven, draagt op ten behoeve van de heiligegeestarmen van Raamsdonk twee perceeltjes hooi- of weiland gelegen onder H. L. A., belast onder meer met 6 stuivers 4 penningen Sint Maartenscyns en meybant voor den heer van Groot Waspick en H. L. A.

Papier; opgedrukt zegel van den richter, in groene was, beschadigd en afgebrokkeld.

114. 1750, 4 juni.
Schepenbrief van Raamsdonk. — Jacob Meuwese vande Ka draagt na publieke verkooping op ten behoeve der heiligegeestarmen van Raamsdonk 5/6 gedeelte, onverdeeld, in een stuk land waarvan het overige 1/6 competeert aan de erven der weduwe Jan Symonse Kuijpers, gelegen in en buiten den Nieuwen Buyten dycksen Hooipolder onder R.

Ambachtszegel, in roode was, onder papieren ruit, eenigszins geplet.

115. 1753, 19 november.
De schout van Waspik en de poldermeesters van den „Overdiepse polder" aldaar verbinden zich in het vervolg zonder toestemming der eigenaren geen spijs of zoden te halen van de buitenlanden van dien polder, zooals onlangs geschied is van de landen der kerk en armen van Raamsdonk tot herstel van de Westerse Endelingskade, en geven voor dit laatste een vergoeding van 10 gulden eens.

Papier, met handteekeningen.

116. 1754, 30 mei.
Willem, prins van Orange en Nassau, heer van Polanen, erfstadhouder der Vereenigde Nederlanden enz. beleent de heiligegeestarmen van Raamsdonk met 1°. negen morgen in 18

morgen bij de kerk te R. in 't Molenweer, 2°. vijffthalve morgen in de voorn. 18 morgen, 3°. de overige vijffthalve morgen daarin (1); 4°. een tiende en nog twee hoeven tienden onder R., tusschen de kerk ten O. en de Assendelfsche tiend ten W., den 15den december 1695 aan die armen uitgegeven.

Uithangend zegel van den prins, in roode was, afgebrokkeld.

117. 1758, 20 februari.
Schepenbrief van Raamsdonk. — De familie van Son draagt na publieke verkooping op ten behoeve der heiligegeestarmen van Raamsdonk ongeveer 3 hont hooiland in den Westpolder aldaar.

Opgedrukt ambachtszegel, onder ruit, beschadigd.

118. 1760. 10 december.
Schepenen van Raamsdonk vesten, na arrest en executie krachtens hun vonnis van 16 juli 1760 tegen Huybert Bossers gehuwd met de wed^e^ van Antony vanden Hout, de heiligegeestarmen van R. in den eigendom van een huis, hof en erve opt Zandoel onder R.

Opgedrukt ambachtszegel, onder ruit, eenigszins geplet en beschadigd.

119. 1760, 13 december.
Schepenbrief van Raamsdonk — Bastiaen Vissers draagt op ten behoeve der heiligegeestarmen van Raamsdonk een huisje opt Zandoel aldaar.

Opgedrukt ambachtszegel, onder ruit, geplet.

120. 1765, 25 october.
Schepenbrief van Hendrik Luyten Ambagt. — Jan Meeus Vassen draagt op ten behoeve der groote armen van Raemsdonk ongeveer 5 hond hooi- of weiland in den Oostpolder onder Hendrik Luyten Ambagt.

Expeditie van den subst.-secretaris op papier.

121. 1767, 13 october.
Schepenbrief van Raamsdonk. — Aart Schoenmakers draagt op ten behoeve der heiligegeestarmen van Raamsdonk een huisje, hof en dries in den Nieuwen polder onder R.

Ongezegeld en ongeteekend.

---

(1) Vg. no. 95 vlg.

122. 1769, 25 januari.
Schepenbrief van Raamsdonk. — Pieter Tollenaar draagt op ten behoeve der heiligegeestarmen van Raamsdonk een huisje aan den Diefdijk nabij de Melkhaven te R. op het erf van Cornelis Janze van Steenoven.

Ongezegeld en ongeteekend.

123. 1769, 28 october.
Schepenbrief van Raamsdonk. — Teunis Heere draagt op ten behoeve der heiligegeestarmen van Raamsdonk de westelijke helft van een hof of erve, gelegen in de tweede hoef op het Sandoel onder R. waarvan de „westense" (1) helft toebehoort aan Cornelis Heere.

Opgedrukt ambachtszegel, onder ruit, geplet.

124. 1776, 14 februari.
Schepenbrief van Raamsdonk. — Peter Dorrenboom den Ouden, armmeester, geeft met goedvinden van schout en gerechte aan Denis Schriek Spoor ten bate der heiligegeestarmen van Raamsdonk in eeuwigdurende erfpacht, om daarop te bouwen, 25 roeden van het armenland gelegen op 't Veer bij de kerkesloot onder R., tegen 5 guldens 's jaars, onder voorbehoud voor het dorp van het recht om aan het te bouwen huisje een brandspuithuisje te mogen bouwen.

Opgedrukt ambachtszegel, onder ruit, geplet.

125. 1776, 1 maart.
Schepenbrief van Raamsdonk. — Jacobus Zijlmans, Arnoldus Verhoff, Thomas Raeymakers gehuwd met Johanna Verhoff, dragen na publieke verkooping op ten behoeve der heiligegeestarmen van Raamsdonk een huisje opt Sandoel aldaar.

Opgedrukt ambachtszegel, onder ruit, geplet.

126. 1776, 15 november.
Bastiaen van Hassel, als voogd zijner kinderen aangesteld door Huybert Vassen, verkoopt publiek ten overstaan van schout en schepenen van Raamsdonk aan de heiligegeestarmen aldaar $2^1/_2$ geerd hooi- of weiland in een stuk van 6 geerden, gemeen en onverdeeld door die kinderen met de kerk en armen van R. bezeten.

Simpele kopie op papier.

---

(1) In het schepenregister van R., loopende van 13 maart 1759 tot 12 april 1770, folio 189 verso, staat: «oostense».

127. 1776, 24 october.
Het Hof van Holland machtigt Bastiaen van Hassel, als voogd zijner kinderen aangesteld door Huybert Vassen, om van 4½ geerd hooi- of weiland, door Huybert aan die kinderen nagelaten, hoogstens 2½ geerd te verkoopen ten einde op naam en ten behoeve dier kinderen een schip te koopen om houthandel te drijven tusschen de Leur en Zeelant of elders.

Authentieke kopie op papier.

128. 1777, 23 augustus.
Schepenbrief van Hendrik Luyten Ambagt. — Anna Wouterse Verschuren, wed^e. van Dirk Weydemans, draagt op aan de heiligegeestarmen van Raamsdonk ongeveer 6 hont hooi- of weiland in den Oostpolder onder Hendrik Luyten Ambagt, belast onder meer met een Sint Maartenseijns van 2 stuivers 2 penningen voor den heer van Groot Waspik en H. L. A.

Papier; opgedrukt zegel, onder ruit, geheel afgevallen.

129. 1779, 29 december.
De erfgenamen van de wed^e. Wouter van Steenhoven verkoopen publiek ten overstaan van schout en schepenen van Raamsdonk aan de groote armen aldaar 3 geerd hooi- of weiland in den polder van Groot Waspik in een stuk van 6 geerden, gemeen en onverdeeld met Jan Wouterse van Steenhoven.

Authentieke kopie op papier, dd. 10 januari 1780.

130. 1780, 22 januari.
Schepenbrief van 's Grevelduin, Groot Waspik en 11½ Hoeve. — Dezelfde erfgenamen dragen den eigendom van dat land aan de heiligegeestarmen van R. op.

Papier; handteekening van den subst.-secretaris.

131. 1782, 6 september.
De Hooge Raad van Holland verleent den armen van Raamsdonk tegenover Claes Prince mandament van maintenue der uitoefening van een recht van overweg over Prince's grond door den pachter der armentienden van zekere landerijen op den Uylendonk te R.

Vier folia; uithangend zegel en contrazegel van den Hoogen Raad, in roode was, afgesleten en afgebrokkeld.
Aangehecht: exploit en relaas van den deurwaarder op papier. Bijgevoegd: Conclusie van eisch dd. 8 october 1782 tot bevestiging in het mandament; declaratoir van den

gedaagde, acceptatie van den eischer en vonnis daarop van den H. R. dd. 26 november 1782; verdrag tusschen eischer en gedaagde omtrent het wegruimen der beletselen in de uitoefening van het recht van overweg, vóór commissarissen van den H. R. dd. 26 februari 1783; alle op papier.

132. 1786, 31 maart.
Schepenbrief van Raamsdonk. — Johannes en Huybert Adriaense Vissers dragen op ten behoeve der heiligegeestarmen van Raamsdonk een huis en erve in den Ouden Polder aldaar.

Opgedrukt ambachtszegel, onder ruit, geplet.

133. 1787, 8 mei.
De erfgenamen van jonkvrouwe Doratea Magthalina de Viriu verkoopen publiek ten overstaan van schout en schepenen van Groot Waspik aan de groote armen van Raamsdonk 3 geerden hooi- en weiland onder Kleyn Waspik, in een stuk van 8 geerden onverdeeld met Johannes Cornelis van Steenoven.

Authentieke partieele kopie op papier.

134. 1787, 20 juni.
Schepenbrief van Cleyn Waspik. — Dezelfden dragen de 3 geerden voorn^{d} op aan de heiligegeest- of groote armen.

Papier; opgedrukt zegel, in rood lak, gebroken en beschadigd.

135. 1787, 11 augustus.
Schepenbrief van Cleyn Waspik. — Johannes Cornelisse van Steenoven draagt op ten behoeve der heiligegeestarmen van Raamsdonk één geerd hooi- of weiland onder Cleyn Waspik in een stuk van 8 geerden, waarin zij reeds 3 geerden bezitten.

Papier; opgedrukt zegel, in rood lak, gebroken en beschadigd.

136. 1790, 2 maart.
Schepenbrief van Raamsdonk. — Rijnier Schepens draagt op ten behoeve der heiligegeestarmen van Raamsdonk een huisje, hof en erve aan het Molenpad en een hofje van 10 à 12 roeden ten zuiden der straat.

Opgedrukt ambachtszegel, onder ruit, geplet.

137. 1790, 5 juni.
Schepenbrief van Raamsdonk. — Dingena de Geus, wed^{e} Jan van Dongen, draagt op ten behoeve der heiligegeestarmen van Raamsdonk ruim 5 hont hooi- of weiland, genaamd de Bank, in den Oostpolder.

Opgedrukt ambachtszegel, onder ruit, geplet.

138. 1791, 13 juli.

Schepenakte van Raamsdonk. — Jan Schouten als armmeester en Adriaan Bouwens komen overeen dat Bouwens voor zijn huis in gebruik zal ontvangen den uitweg van het armenland, loopende westelijk langs dat huis, en de armen ook den weg mogen gebruiken, loopende eerst achter, dan oostelijk langs den tuin van Bouwens.

Authentieke kopie op papier.

139. 1797, 24 maart.

De administrateurs der door de Franschen geabandonneerde goederen van den vorst van Nassau beleenen Bastiaan Holster, als sterfman, ten behoeve der heiligegeestarmen van Raamsdonk met de 4 perceelen leengoederen, laatst uitgegeven 30 mei 1754. (1)

Uithangend zegel, in roode was, gesleten en afgebrokkeld.

(1) Zie nº. 116.

TWEEDE AFDEELING.

Registratuur en Akten.

A. *Aanschrijvingen, voorschriften, kennisgevingen, bevelen, waarschuwingen enz. van hoogere lichamen en ambtenaren.*

A. 1—11. Gedrukte plakaten van de Staten van Holland, Gecommitteerde Raden van idem, Provisioneele Representanten van Holland enz., het Staatsbewind, Koning Lodewijk, staatssecretarissen, den Franschen prefekt, enz. enz.

1. 1680—1709
2. 1710—1739
3. 1740—1749
4. 1750—1759
5. 1760—1779
6. 1780—1794
7. 1795 en 1796
8. 1797—1799
9. 1799—1803
10. 1805—1807
11. 1810—1813.

„ 12. Geliasseerde aanschrijvingen van den baljuw van Zuidholland namens de Staten van Holland en Westfriesland tot het houden van bid- en dankstonden; 1691—1794.

„ 13. Geliasseerde „Resolutien betreffende den 40en, 20en, 15en en 10en penning omtrent het collateraal, raekende de secretarissen", van de Staten en van gecommitteerden in de provinciale Rekenkamer van Holland en Westfriesland; 1748—1790.

A 14. Geliasseerde missives van Gecommitteerde Raden betreffende het rundvee benevens den uitvoer van hooi en stroo naar de Generaliteit; 1760—1793.

„ 15. Resolutien betreffende de verpondingen en het ambtsgeld; eind 17e tot eind 18e eeuw.

„ 16. Diverse resolutien en publicatien uit het eind der 17e en uit de 18e eeuw, waaronder een paketje dokumenten betrekkelijk het formeeren van een korps landzaten in 1794.

„ 17. Geliasseerde aanschrijvingen van het Departementaal bestuur van de Dommel; van den baljuw en mannen van den Hove en hooge vierschaar van Zuidholland; van de Financieele commissie in het voormalig gewest Holland; van den president en raden in het Hof van justitie in de voormalige gewesten Holland en Zeeland; van den Eersten commissaris van de Fransche troupes in soldij der Bataafsche republiek; van het Intermediair administratief bestuur van het voormalig gewest Holland; van de Eerste kamer van het Vertegenwoordigend lichaam des Bataafschen volks; van het Administratief bestuur van het voormalig gewest Holland; van het Provintiaal comittee van Holland; van de Commissie van algemeen welzijn; van de Commissie van finantie; van de Provisioneele representanten; 1795—1799.

„ 18. Idem als voor van 1799 tot 1802.

„ 19. Geliasseerde aanschrijvingen enz. van het Departementaal bestuur van de Dommel; van de Financieele commissie in het voormalig gewest Holland; van den Eersten commissaris van de Fransche troupes in soldij der Bataafsche republiek; van den president en raden van den Hove van justitie; van het Staatsbewind der Bataafsche republiek; van het Gedeputeerd bestuur van Holland; van den Raad van financien van het departement Braband; van het Departementaal bestuur van Holland; 1799—1807.

„ 20. Idem als voor van 1800 tot 1809.

„ 21. Losse extracten uit het verbaal van den Landdrost van het departement Braband van 1810.

„ 22. Geliasseerde aanschrijvingen van den prefekt van het departement der Rijnmonden, van 1810 tot 1813.

A 23. Pakje gedrukte en geschreven instructien, resolutien enz. van den Franschen prefekt enz. betreffende de invordering der contributien: 1811 en 1812.

B. *Handelingen van het dorpsbestuur. Eeden en resolutieboeken; reglementen en keuren: briefwisseling; bekendmakingen; verbalen van schouwvoering, ijk, enz: bestekken, verpachtcedels, verkoopakten: bijzondere registers en dossiers o. a. betreffende dijk- en polderzaken; processtukken; notulen enz. van de comparities der zes Zuidhollandsche dorpen in de Langstraat.*

B 1. Register van „eenige oude ordonnantien, den eedt van borgemrs, schepenen etc., ook eenige resolutien"; bevattende o. a. de aanstellingen van schout, schepenen, secretaris, arm-, kerk-, weegmeesters, bode, schoolmeester, ijk- en poldermeesters en verdere bedienden onder Raamsdonk, van 1672 tot 1725, voorts eenige rekwesten, met appostillen enz.; voorin gelegd het formulier van een openingsgebed voor de dorpsvergaderingen.

„ 2. Eedboek van Raamsdonk, bevattende de aanstellingen als boven van 1725 tot 1810.

„ 3. „Régistre de nominations et prestations de serments en la mairie de Raamsdonk" van 1810 tot 1813, voortgezet tot 1852.

„ 4. Lias met origineele geteekende verklaringen omtrent den uitslag der verkiezingen van nieuwe schout, schepenen burgemeesters enz.; 18e eeuw.

„ 5—11. Registers van resolutien van schout en schepenen te Raamsdonk:

5. 27 mei 1689 tot 31 december 1692 (waartusschen tot 1690, kopieën van de notulen der vergaderingen van de zes dorpen (1); zonder tafel.

(1) Zie B no. 105 vlg.

B 5—11. 6. 28 februari 1693 tot 1 augustus 1717; met tafel.

7. 25 october 1718 tot 16 januari 1732; zonder tafel.

8. 16 januari 1732 tot 31 december 1746; met losse tafel, en aan het slot een archiefinventaris van 31 december 1746, opgemaakt bij gelegenheid van den overgang van het secretarisambt na den dood van Thomas Hoevenaar op Johan vander Hult, gevolgd door *a.* een inventaris van de minuten bevonden ten protocolle van den notaris Adr. Hoevenaar te R. van 7 maart 1691 tot 5 april 1743, en *b.* idem idem van den notaris Thomas Hoevenaar, van 15 januari 1739 tot 15 september 1746.

9. 2 januari 1747 tot 5 december 1759; met losse tafel. Aan het slot twee eedsafleggingen van vroedvrouwen in 1769 en 1791.

10. 15 october 1760 tot 20 februari 1798; zonder tafel.

11. 14 maart 1798 tot 4 juli 1808; zonder tafel.

„ 12. Reglement voor gerecht en magistraat van Raamsdonk, vastgesteld door de Rekenkamer der grafelijkheidsdomeinen van Holland op 28 april 1690; met een ampliatie dd. 6 april 1691, houdende verlenging van den termijn van aflegging der burgemeestersrekeningen.

„ 13. Lijst van salarissen van schout, schepenen enz., vastgesteld door de Rekenkamer te 's Gravenhage op 28 mei 1690.

„ 14. Renovatie en ampliatie van het reglement betreffende den regeeringsvorm, de politie en financien der ambachtsheerlijkheid van Raamsdonk, gegeven door den heer van R. op 23 december 1728, met een lijst der salarissen van schout, schepenen, secretaris en gerechtsboden.

„ 15. Kopie en 2 afdrukken van: *a.* het reglement vastgesteld door de Rekenkamer van Holland op 28 april 1690; *b.* de lijst der salarissen dd. 28 mei 1690; *c.* de renovatie en ampliatie met lijst van salarissen dd. 23 december 1728.

„ 16. „Keure en ordonnantie wegens de verkoping der vaste goederen onder Raamsdonk gelegen ende daarbuyten, verkoft werdende publiquelijk", gegeven door den heer van R. den 5^{en} november 1726, waarbij gevoegd een konde of declaratie over een costume ten dezen aanzien, van 11 Mei 1805.

B 17. „Keure, ampliatie en ordonnantie wegens het overrijden, lossen en laden, aan cade, buytengronden, bermen etc." gegeven door den heer van R. op 28 october 1730.

„ 18. Reglementen, keuren, ordonnantien en instructien, vastgesteld (meest onder approbatie van den heer van R.) door den magistraat van Raamsdonk.

a. 5 augustus 1580, bepalingen betreffende de verplichting tot bijdragen in de contributie door ten eigen bate uitgewekenen, vastgesteld door schouteth, heemraeders, geswoerens ende gemeyn nabueren van Raemsdonck;

b. 30 april 1587, instructie voor den veltvoirster;

c. ongeveer 1588, op het waken (1);

d. 2 december 1606, „oordonnantie op stuck vant burgemeestersampt, belangende de restanten van haere reeckening, gemaeckt ende geordonneert bij schouth, hemeraders ende gemeyne nabueren";

e. 10 mei 1632, „nadere" bepalingen door de dekenen van een beurtschippersgilde (origineel, met vele handteekeningen);

f. 3 october 1686, op het onderhouden van een zandpad langs de huizen;

g. 8 december 1700, op het veer naar Geertruidenberg (gedrukt);

h. zonder datum, op den krijgshandel;

i. 12 Maart 1721, op de prokureurs, met salarislijst (gedrukt);

k. 27 december 1730, op het voermans- en ijsslederijdersgild (met een afdruk daarvan);

l. 17 januari 1731, voor den schoolmeester;

m. 21 februari 1731, op de plaatsen in de kerk, op het begraven, luiden, enz.;

n. 21 februari 1731, op den ijk en de waag;

(1) Vg. n°. 68 der Eerste Afdeeling.

B 18. *o.* 7 april 1731, ampliatie der keur op het voermans- en ijslederijdersgild (gedrukt);

p. 29 augustus 1731, renovatie en ampliatie der ordonnantie op het veer (gedrukt);

q. 23 augustus 1732, over het rijden van wagens en karren naar het kampement;

r. 23 augustus 1732, over de beurtschippers;

s. 4 maart 1733, over het schouwen van wegen en straten;

t. 15 april 1733, over den uitvoer van mest;

u. 2 december 1733, op de prokureurs;

v. 20 november 1737, op de tijdelijke dorpsdienaars en ondervorsters;

w. 21 juni 1741, over de gezworen hooiwegers;

x. 21 augustus 1753, voor den ontvanger;

ij. 6 december 1756, op de keistraten;

z. 5 december 1759, voor de vroedvrouw;

aa. 6 december 1780, op het behandelen der spuiten (gedrukt).

„ 18bis. Dubbelen van enkele gedrukte plaatselijke reglementen.

„ 19. Register van gehouden briefwisseling tusschen den prefekt en de municipaliteit van 1 augustus 1810 tot 19 januari 1813; met losse tafel.

„ 20. Régistre de correspondance de la mairie de Raamsdonk, 24 mars 1813—25 novembre 1813.

„ 21. Jaarlijksche verklaringen betreffende obligatien ten dorpslaste en opgaven van nieuwe getimmerde huizen en afgezande landen, ingevolge de resolutie van de Staten van Holland; met gedrukte resolutien enz.; 1680, 1713—1730, 1734—1745, 1746-1750, 1751—1789, 1773—1789 en 1796—1797. Bijgevoegd een opgaaf dd. 1656 januari 4 door taxateurs van de sinds 1632 te R. nieuwgetimmerde huizen (gevonden in C n°. 13 van afd. II).

„ 22. Opgaven van Gecommitteerde Raden van Holland, van bierstallen (1725), grutterijen (1725), door R. te begeven

B 22. ambten (1726), korenmolens, grutterijen en bierstekerijen (1731), molen en brouwerijen (1749), te begeven ambten (1749), diakonie of Godshuizen (1749); met de aanschrijvingen dienbetreffende.

„ 23. Paketje met minuten van gewisselde correspondentien, voornamelijk met de Staten van Holland, over bijzondere onderwerpen; waarbij o. a. een concept relaas en casuspositie wegens geschillen met het kerkbestuur; concepten enz. over het redres-generaal wegens de verponding der huizen in Holland van 1730; minuten van rekwesten aan de Staten, van 1665, 1671 enz.; briefwisseling met Oosterhout en met Dussen over op wederzijdsch gebied gebrachte opvoedelingen, uit 1722 en 1723; een insinuatie van wege den heer van R. en de andere koopers van de gewezen grafelijkheidsgoederen onder R., tot restitutie van te veel betaalde verponding, van 1728; een paketje kladden van notulen of resolutien van schout en schepenen, van 1750 tot 1803; concepten, behelzende stoute plannen tot verkorting van den weg door Holland over Gorkum en Geertruidenberg naar Breda, c. 1798, gemerkt „stukken behoorende bij de Notulen"; kopie van een sauvegarde voor R. van Isabella van Spanje, dd. 9 december 1621; enz.

„ 24—40. Geliasseerde publicatien van allerlei aard, van wege het gerecht, dijkbesturen, gemeentebestuur enz., wegens verkoopingen, schouwvoering enz.

24.	1693—1723	33.	1763—1765
25.	1724—1732	34.	1765—1767
26.	1732—1742	35.	1767—1771
27.	1735—1742	36.	1771—1775
28.	1742—1747	37.	1776—1783
29.	1747—1752	38.	1783—1786
30.	1752—1755	39.	1793—1799
31.	1755—1758	40.	1805—1807.
32.	1758—1763		

„ 41. Register van publicatien van 1811 tot 1813.

„ 42. „Register van pachters zaken", bevattende admissien tot het uitoefenen van een nering aan impost onderhevig, van 1747 tot juni 1790.

„ 43. Akten van admissie als kramer, bakker, tapper enz., van 1767 tot 1795.

B 44. Geliasseerde akten van patent van 1806 (en één van 1808).

„ 45. „Register van moeren en ontgrondingen onder Raamsdonk", bevattende kopieën van rekwesten met de beschikkingen daarop tot het steken van turf, graven van slooten enz., van 4 juni 1738 tot 20 april 1795. (Voorin: „de keure op 't graven van moerslooten en uytsteken der putten, genomen bij schout en geregte van Raemsdonk op den 7en may 1738".)

„ 46. Idem, van 16 maart 1796 tot 9 october 1805.

„ 47. „Register van des dorps-, armen-, kerk-, polders- en andere dijcken, onder Raemsdonck gelegen, gehoorende onder de dijck-graeffschappen alhier", bevattende de approbatien enz. op handelingen van polderbesturen en anderen ten aanzien van dijken, sluizen, enz., van 13 oct. 1717 tot 11 oct. 1776 (met enkele losse bijlagen).

„ 48. Schouwboek of register van schouwvoeringen door schout en schepenen (dijkgraaf en heemraden) van Raamsdonk, van 1689 tot 1751.

„ 49. Idem idem, van 1752 tot 1774, met een aantal losse schouwlijsten van 1757 tot 1800 als bijlagen.

„ 50. Paket stukken betrekkelijk de schouwvoering door Raamsdonk over de domeinlanden, slooten enz buiten het klooster gelegen; van 1692 en 1693; waarbij, volgens het oude opschrift, „blijckt dat . . . altijd die landen onder R. hebben behoort."

„ 51. Verbalen van gehouden ijk van maten en gewichten; van 1698 tot 1750 (ontbreekt 1699).

„ 52. Idem; 1751—1758, 1760, 1762—1790, 1797 en 1798.

„ 53. Bestekken van dorpswerken:

a. graven Nieuwe vaart, 1644; beschoeiing dorpskade, 1688: herstelling dijkbreuk 1691; repareeren straten en dijken 1703; maken spuiput, 1723; maken van een afrit enz. 1729; vernieuwen van een huisje op het Sandoel, 1795;

b. onderhouden enz. van wegen, kaden, aardenbaan, steenstraat, kleiweg enz., 1694—1795 (18 stuks);

B 53 *c.* opmaken der Kerksloot op 't Veer, repareeren rijsberm enz, 1694–1751 (4 stuks);

d. opdiepen, uitbaggeren enz. van de dorps-Nieuwe- of Melkhaven, 1706—1772 (9 stuks);

e. onderhoud en reparatie van het schoolhuis op 't Veer. 1718—1755 (4 stuks);

f. opdiepen enz. van de haven op 't Veer, herstel pakberm Nieuwe haven enz ; 1723—1805 (7 stuks);

g. reparatien enz. aan de pastorie, 1753 en 1785 (3 stuks).

„ 54. Verpachtingen van dorpsmiddelen:

a. de collecte van den impost „vande bieren, coomanschap en peerden" over de eerste 6 maanden van 1593 en van den bierimpost over april tot october 1634;

b. de collecte van de imposten der „buytenluyden" en van het op- en afteekenen van „binnen- ende buytenluyden" wegens beesten en paarden, 1695 en 1698;

c. dorps-havengeld, 1804, 1805 en 1809.

„ 55. Verhuringen of verpachtingen van gemeente-eigendommen:

a. dorpsmoergronden, 1726—1733 (8 stuks);

b. dorpsland in en buiten den Boterpolder, 1728—1772 (13 stuks);

c. idem buiten den Oostpolder, 1729–1786 (12 stuks);

d. akkerland nevens de dorpspastorie, 1785, exercitieveld der schutterij, 1788.

„ 56. Verkoopingen van gemeente eigendommen, 1733—1806 (5 stuks).

„ 57. Verpachtcedulen van dorpshooikaden en visscherijen, 1665—1796.

„ 58. Kopie-rekwesten en resolutien betrekkelijk de „Generale dijkage van Zuyt-Holland", 1676.

„ 59. Kopieën en rekwesten met appointementen om de rechtskamer te verleggen naar Raamsdonksveer, 1694.

„ 60. Stukken betreffende de collecte voor de „Piemonteeze dalluyden", 1731.

B 61. Paket met missives, resolutien, kohier enz. betrekkelijk de liberale gifte, 50en penning enz., geheven in 1747 en 1748.

„ 62. Paket stukken, lijsten, missives, kopie-resolutiën enz. wegens diverse pachterszaken (gemaal, hoorngeld, bieren en wijnen, zout en zeep, enz.), 1734—1741.

„ 63. Paket met diverse stukken betrekkelijk de afgeschafte pachten, 1748—1750.

„ 64. Waarschuwing door schout en gerechte van Raamsdonk dd. 29 augustus 1742, over de zondagswetten van 1699 en 1721 (gedrukt).

„ 65. Rekwesten en resolutien betrekkelijk het vervoer van vee buiten Holland, 1751.

„ 66. Idem idem omtrent hooi, 1757.

„ 67. Minuut-rekwest dd. 27 september 1753 en beschikking daarop dd. 31 december 1753, over remissie van verponding wegens landen, voor fortificatiewerken van Geertruidenberg geoccupeerd, met lijsten daarvan en een extract van een resolutie van Gecommitteerde Raden van Holland dd. 12 april 1753 betreffende hetzelfde onderwerp.

„ 68. Papieren, resolutien, adviezen, bestek enz. wegens den doorbraak in den dijk voor het land van J. C. van Drimmelen en B. van Oosterhout, 1775 en 1776.

„ 69. Concepten en verklaringen, betreffende den toevoer van keien (caseysteenen) uit Belgie, 1781.

„ 70. Pakje dokumenten betrekkelijk de heffing van tweemaal den 100sten penning, gearresteerd 3 april 1793.

„ 71. „Papieren betreffende de innondering der landen, 't wapenen van ingezetenen en cantonneren van millitien", 1793.

„ 72. Besteding van acht paarden voor den velddienst, door Raamsdonk met Geertruidenberg, Waspik, Dussen en 's Gravenmoer, 1796.

„ 73. „Papieren betrekkelijk de requisitien aangaande het rijden in 't park in Noord-Holland" (opgelegde kardiensten ten behoeve van den oorlog), 1799.

B. 74. Kopie van een verbaal dd. 10 maart 1690 van commissarissen van de Rekenkamer der grafelijkheidsdomeinen van Holland, voorschriften gevende aan schout en gerechte van Raemsdoncq over het invorderen van de achterstallige Sloten van vroegere burgemeesters- en kerkmeestersrekeningen sinds 1672, over de opvordering van een som, opgenomen voor het opmaecken van het schoolhuis in 1679, doch niet verantwoord, en over de inning der restanten van eenige administraties.

„ 75. Rekwest van den secretaris, fungeerend schout van Raamsdonk, Claypole, aan de Rekenkamer van Holland om overkomst ter oplossing van, opgenoemde, moeilijkheden met de rekeningen (met beschikking daarbij); 1693. Met een extract of aanteekeningen, als manuaal ingericht, uit dorps-, armen- en kerkrekeningen, door Claypole gemaakt, enz.

„ 76. Minuten enz. van den secretaris Claypole over geïncrimineerde gedragingen van den collecteur en pres.-schepen J. Brouwers, uit 1693.

„ 77. Attestatie over te licht bevonden brood, dd. 28 october 1693.

„ 78. (1) Resolutie van schout en schepenen, een aantal personen wegens de inundeering hunner landerijen vrijstellende van de betaling der verpondingen over 1701 en volgende jaren, met bepaling over het vinden van het salaris van den advokaat; waarbij een akte van 4 juni 1704, waarin een aantal ingezetenen van Oosterhout, Gilze, Rijen, Dongen en Alphen het bedrag van hun aanslag in de verponding voor één jaar schenken aan Matthijs van Son, voor de door hem bewezen diensten bij het verkrijgen van die verpondingsremissie over den tijd dat hunne landen geïnundeert zullen blijven en nog vier jaren daarna; benevens een bewijs van ontvangst daarvan dd. 27 november 1704 van de weduwe van Son.

„ 79. Stukken betreffende de herstelling van den toren in 1717.

„ 80. Stukken betrekkelijk den opbouw van het schoolhuis op het Veer, 1737.

---

(1) Vg. no. 33 van de Eerste afdeeling.

B 81. Stukken betrekkelijk de overdracht tot wederopzegging toe aan R. van het damsluisje int Hoyslop onder R. en van het damsluisje int Crommegat onder Oosterhout, 1749.

„ 82. Memorie wegens het voorgevallene en de aanmerkingen bij het afhooren der dorpsrekening in 1756.

„ 83. Resolutie van Gecommitteerde Raden van Holland en Westfriesland dd. 10 juli 1772, ter bevestiging van de dorpskeur met betrekking tot de bakkers, met de papieren betrekkelijk de geschillen in dien tijd en in 1790 met de bakkers voorgekomen.

„ 84. Advies en retroacta betrekkelijk het aanstellen van een schoolmeester op het Veer, dd. 2 april 1789.

„ 85. Stukken betrekkelijk de „reflexien door gecommitteerdens uit de borgers op dorps- en armensrekeningen", 1795; met het bericht.

„ 86. Stukken betreffende de gedeeltelijke medegerechtigdheid der R. Katholieken tot de kerkgebouwen en pastorie van de Hervormde gemeente, 1798.

„ 87. (1) Stukken aangaande de geschillen met de buitengeerfden, over het recht van contributieheffing over hunne goederen onder R. door de burgemeesters aldaar; 1576 (ingezetenen van Dongen), 1581, 1583 (Wolphert van Borsele en andere Brabantsche of buiten-ingelanden van den polder gend. Rijsbroeck) en 1611; met kopieën van dergelijke stukken betreffende Oosterhout en Drimmelen (1584) en Capelle (1595).

„ 88. Stukken van een proces van schout en schepenen tegen eenige ingelanden over de omslagen, uit 1635; waarbij verschillende certificaties van andere dorpen over geleden oorlogslasten enz. door R.

„ 89. Bundel stukken van procedures van schout en gerecht van R. met eenige buiten- en binnen-ingelanden (genaamd „het parlement") over den aanslag in de lasten van R., 1644—1663.

---

(1) Vg. B no. 18, *a*.

B 90. Idem van een proces van denzelfden met Peerke en Aeltje Jacobs over betaling van contributie, 1646—1652.

„ 91. Idem van idem met Adr. Aartz. de Bruyn over diens aanslag in de verponding, 1668.

„ 92. Processtukken uit het geschil van R. met Geertruydenberge over de possessie van het veer tusschen beide plaatsen, 1664; waarbij simpele kopie van een octrooi van Karel V dd. 23 januari 1535:

> Den XXIII[en] dach van januario int iaer ons Heere duysent vijff hondert vier ende dertich. (1)
>
> Karel de Vijfde vergunt dien van Zinte Geertruydenberge om de gemeenschap tusschen G. en de Langstraat, welke door den doorbraak van de Dortse waert is verbroken, te herstellen, den weg op te hoogen, een „open vallende" brug te maken, en op deze brug een bruggegeld te heffen; alles onder zekere voorwaarden.

„ 93. Dossier betreffende een geschil met Geertruidenberg over de bediening van het veer, van october en november 1694.

„ 94. Processtukken „wegens de questie van buitengelandens" en missives, over de remissie der verponding, 1692—1723.

„ 95. Enkele stukken van een proces met den Buitendijkschen Hooipolder onder Groot Waspik over de grensscheiding, 1733.

„ 96. Stukken betrekkelijk een geschil tusschen die van R. en den ontvanger van de Graeffelijkheids- en Wassenaerstol te Gouda over den vrijdom van die tollen, 1727. Met een simpel kopie-extrakt betreffende den tolvrijdom verleend aan Groot Waspik in 1710.

„ 97. Processtukken van Raamsdonk contra J. Zijlmans c. s. over den brandschouw, 1734—1740.

---

(1) Ook in het privilegieboek van Geertruidenberg, (berustende in 's Rijks archief te 's Hertogenbosch), fol. 29 recto.

B 98. Enkele stukken uit een geschil met het domein als heer van Geertruidenberg over de jurisdictie op het Lyndonck, 1740—1744.

„ 99. Processtukken van Raamsdonk contra Adam Somers over de betaling van geleverd hooi, 1754—1757.

„ 100. Resolutie en verdere papieren rakende een geschil met Bast. Holster, molenaar, zich beklagende over het voornemen tot het bouwen van een raadhuis van twee verdiepingen met klokketoren, zeer tot schade van zijn windvang; 1772. Hierbij o. a. kopie van processtukken van 1541 over het heerlijk windrecht te Sprang, waarbij erkend is dat bij den molen niet gebouwd of geplant mag worden.

„ 101. Rekwest en verdere stukken betrekkelijk het geschil met Maarten de Wit, over het verwijderen van een riool, 1788.

„ 102. Processtukken van Raamsdonk contra J. Zijlmans, H. van Kappen en A. Soeters, betreffende de bestemming van gelden gecollecteerd ten bate van burgers, door schuld van anderen gevangen gezet, 1798 en 1799.

„ 103. Insinuatie van den procureur van Jan Kivits te Sprang contra schout en schepenen, over een nalatenschap, 1809.

„ 104. Verschillende stukken betreffende geschillen over de zelfstandigheid van Hendrik Luiten Ambacht c. a., waarbij o. a.:

a. „Inventaris of reçu van dorpsboeken, waarbij blijckt dat Luyden Ambaght etc. altijd onder Raamsdonck heeft behoort ende opdragte, wilkeure en dingtale of klaghte voor de gereghte van R. alleen zijn geschiet", 1577.

b. 1633, 29 december.
De secretaris van Raemsdonck geeft kennis aan de Rekenkamer der grafelijkheidsdomeinen van Holland, dat het gehucht Handrick Luyen Ambacht onder R. zijn beden en nabuurlasten steeds heeft opgebracht met de andere inwoners van R., dat evenwel jonker Aert van Ravenschot heer van Waspijck en Cappel beweert dat het gehucht een heerlijkheid van hem is, dat het niet behoort onder R., en om het daarvan te scheiden een

schout en secretaris heeft aangezeid: voorts dat tegen van 1590 tot 1606 jaarlijks is voorgevallen in de gewone registers van R. is ingeschreven.

Origineel op papier een stuk onderaan weggesneden.

B 195. c. 1634. 4 januari.
De Rekenkamer der grafelijkheidsdomeinen van Holland stelt voorgaande missive ter onderzoek in handen van den rentmeester-generaal van Suytholiant, met de opdracht om, in geval van stoornis in het bezit der Grafelijkheid, den secretaris aan te schrijven het recht der Grafelijkheid te handhaven.

Simpele kopie op papier.

d. 1634. 5 juli.
Peeter Woutersen, schout van Hendrik Luyten Ambacht beveelt den gerechtsbode (van H. L. A.) uit naam van jonker Aernout van Raveschot, heer van 's Grevenduyn Cappel, 's Grevenduyn Waspijck, Groot Waspijck, Twaelfhalve Hoeven en Hendrick Luyten Ambacht aan Jans Jansz. van Schoonhoeven secretaris van Raemsdonck aan te zeggen, dat hij binnen 24 uur in handen van hem schout heeft te stellen alle registers, protocollen en munimenten rakende H. L. A. onder hem berustende en door hem „onbehoorlijck" gelicht van den secretaris van Waspijck, en dat „hij hem met de jurisdictie van de ambachtsheerlijckheyt van H. L. A. niet en heeft te bemoeyen directelijck nochte indirectelijck", enz.

Simpele kopie op papier.

e. 1670. 2 juni.
Schout, schepenen en heemraden van Raemsdonck verklaren dat, indien de heer van Groot Wasbeeck, Hendrick Luyten Ambacht en Twaelfhalfhoeve voor zijn ingezetenen een korenmolen gaat oprichten, de windkorenmolenaar van Raemsdonck, die tot nu toe hun koren maalde, geheel ten gronde zal gaan.

Authentieke kopie op papier dd. 27 october 1671.

f. Adviezen o. a. naar aanleiding van de vestiging van een schoolmeester te H. L. A. in 1790, berichten omtrent de uitspraak van den Hoogen Raad van

Holland dd. 18 december 1790 in het nadeel van R. (vroegere uitspraak Hof van Holland 11 maart 1774).

B 104. *g.* Kopie van een missive dd. 22 september 1811 van den maire van Raamsdonk aan den prefekt der Rijnmonden, houdende inlichtingen over een grensgeschil met Waspik betreffende het territoir genaamd Elf en een halve Hoeve en verdere correspondentie daarover.

„ 105. Kopie van de resolutien of notulen der vergaderingen wegens de zes Zuidhollandsche dorpen in de Langstraat, van 10 maart 1690 tot 15 september 1692. (1)

„ 106. Losse kopie-resolutien en repartitien der zes Zh. dorpen, met beschrijfbrieven (ook orgineele), kopieën van verleeningen in admodiatie of pacht van imposten, enz.; 1571, 1572, 1583 en 1586 (deze vier geliasseerd), 1584 (contributiepenningen, van juni 1583 tot juni 1584 door burgemeesters van R. te Breda betaald), 1585, 1596 (over de gemuytineerden te Herenthals), 1586—1588 (over oorlogslasten, door R., door Sprang en door 's Gravemoer betaald) 1611 (o. a. over convoy- en licentgelden), 1635 (over aantasting en perturbatie van die van 's Gravemoer door het schippersgilde van Geertruidenberg), 1639, 1641, 1664 (machtiging van de Staten van Holland op de regenten van Geertruidenberg om de zes Zh. dorpen der Langstraat, de onder Geertr. ressorteerende dorpen Made, Drimmelen en Stanthaze, benevens de Hooge en Lage Zwaluwen te dwingen tot betaling van den 200n penning van het jaar 1653), 1671 (oorlogslasten) tot 1676 (o. a. brandschade te Besoyen en Fransche contributie), 1679, 1684 tot 1686, 1688, 1689, 1691 tot 1693, 1696, 1697, 1699, 1701 (over het graven van de vaart van 't Kuiksch verlaat tot den Melkdijk toe, waardoor de Zh. dorpen gewisselijk zouden vergaan door het Brabantsche water), 1702 (pressen van manschap voor het bijten van ijs bij

---

(1) Zie B. no. 5.

Geertruidenberg), 1704—1707, 1710, 1711, 1718 (weigering van R. om verder deel te nemen aan de comparities), 1727 (afstand door 's Gravemoer aan R. van den landsdiender, aldaar „geacangeneert") en 1733.

B 107 & 108. Notulenboeken van de vergaderingen van den magistraat van R., belegd tot behandeling der oproepingen voor of rapporten over de comparities der gecommitteerden van de zes Zuidhollandsche dorpen in de Langstraat, met insertie der notulen van die comparities:

107. 28 september 1724—25 september 1780;

108. 28 september 1782 - 5 october 1808;

„ 109. Ongeregistreerde kopie-notulen der comparities van de vijf (1) voormalige Zuidhollandsche dorpen in de Langstraat, van 1809 en 1810.

„ 110 & 111. Minuten en kladden van notulen der comparities van de zes Zuidhollandsche dorpen, met de beschrijfbrieven daarbij;

110. 1752—1781, benevens een van 1726 en een van 1807;

111. 1782—1799, geliasseerd.

„ 112. Pakket beschikkingen op rekwesten van de zes Zuidhollandsche dorpen in de Langstraat, door de Staten van Holland, en van wege den koning van Spanje enz., ter zake van geleden oorlogslasten, rampen enz.; 1582—1673.

Hierbij o. a.:

a. 1582, 13 april.
De Staten van Holland bevelen burgemeesters en regeerders van Geertruidenberg met alle kracht de fortificatien in orde te brengen, en daartoe de ingezetenen der zes dorpen in de Langstraat, van de Hooge en Lage Zwaluwe, van Drimmelen en Stanthazen en van de Made op te eischen en desnoods te

(1) Den 5en october 1808 verklaarde Sprang niet langer te willen deelnemen.

dwingen; onder vergunning aan die dorpen om de remissie der gemeene middelen voor 6 maanden in te houden enz.

Authentieke kopie gevoegd bij de origineele oproeping door de burgemeesters en schepenen van Geertr. dd. 16 april; waaraan gehecht rekwest vanwege de zes dorpen om ontheffing. dd. 28 april 1582.

B 112. *b.* 1584. 18 september.
De Staten van Holland verstaan niet te accordeeren het verzoek van de zes Zh. dorpen, die van den gouverneur van Geertruidenberg op last der Staten bevel kregen hun koren en gewas metterhaast uit te dorschen en daarmede en met hun beesten en paarden binnen Holland te trekken; die dit bevel toeschreven aan zeker sinister rapport dat zij den vijand door toevoer van koren en alle andere victualie en behoef zouden steunen; en die, hiertegen hun armoede en andere redenen aanvoerende, verzochten voorloopig bevrijd te blijven van dien exodus, welke den vijand niet zou verzwakken wegens den steun dien hij steeds vindt bij de groote Brabantsche dorpen in de Kempen en de Peel, waar nering en handel bloeien, en welke beletten zou voor wijf en kinderen aan den kost te komen. (1)

Kopie-rekwest met geteekende marginale beschikkingen.

c. 1586, 15 october.
De Staten van Holland geven de zes Zuidhollandsche dorpen kwijtschelding van 1/3 hunner maandelijksche redemtie van de contributien, op grond dat zij in juli 1584 op bevel van den prins, evenals alle dorpen in Brabant en Holland op de frontieren, hunne woonplaatsen hebben moeten verlaten en toen en later door plunderingen van de Engelsche en Iersche soldaten enz. veel hebben verloren.

Rekwest met appostille; handteekeningen vanwege de Staten.

d. 1587, 21 mei.
Philips, graaf van Hohenloe, luitenant-generaal over

(1) Vg. nº. 67 der eerste afdeeling of stukken uit de dorpskist.

Holland en Zeeland enz, vergunt op verzoek der zes Zuidhollandsche dorpen aan de, onder contributie zittende, inwoners van de naburige Brabantsche plaatsen om in de zes dorpen der Langstraat te gaan hooien, weien, maaien enz., mits hierdoor geen loerendraeyerije gepleegd of den vijand toevoer of assistentie wordt gedaan; met vergunning aan de zes dorpen om vagebonden en knevelaars, die de Brabanders willen hinderen, gewapend te keer te gaan. (1)

Door v. Hohenloe geteekend en bezegeld stuk.

B 112. *e.* 1591, 19 april.
De gouverneur van Geertruidenberg accordeert aan vijf Zuidhollandsche dorpen in de Langstraat (niet Besoyen), op hun rekwest granen te mogen halen uit Holland, belooft order te stellen tegen berooving door de troepen enz.

Papier. Handteekening van den gouverneur.

f. 1591, 23 september.
De hertog van Parma, neemt op ootmoedig verzoek de ingezetenen van de zes Zuidhollandsche dorpen in de Langstraat vanwege den koning in zijn sauvegarde enz., mits catholiequelijck levende enz.

Simpele copia copiae op papier.

g. 1595.
Prins Maurits beveelt op de gronden, door de zes Zuidhollandsche dorpen bij een aangehecht rekwest ontwikkeld, de ingezetenen van Kessel te brandschatten enz. voor de fortificatien van Geertruidenberg, zooveel als die zes dorpen door den vijand worden geprest enz. voor de versterking van Grave.

Simpele kopie op papier.

h. 1599, 5 maart.
De Staten van Holland schelden aan R. en Waspik 2 3 part kwijt van hun maandelijksche contributie over 1598.

Kopie-rekwest met bijgevoegde notarieele kopie der beschikking.

---

(1) Vg. no. 68 van de eerste afdeeling.

B 112. *i* 1613, 9 juli.
Gecommitteerde Raden van Holland schelden Schravenmoer, Raemsdonck en Waspijck de helft, Sprang, Capelle en Bezoeyen een derde kwijt van de contributien en verponding over de jaren 1612 en 1613.

Kopie op papier.

k. 1615, 15 juli.
Gecommitteerde Raden van Holland geven surseance van alle proceduren tegen de zes Zuidhollandsche dorpen wegens achterstal van contributie, bij marginale beschikking op het rekwest dier dorpen, dat als reden de schade aanvoerde, geleden door overstrooming wegens doorbraak van den beer te Heusden enz.

Auth. kopie op papier.

l. 1644, 13 september.
De Gecommitteerde Raden van Holland geven aan de zes Zuidhollandsche dorpen voor 2 jaren redemtie van de verpondingen en de gemeene loopende middelen van consumtie, behalve het hoorngeld en den impost van bezaaide landen.

Auth. kopie op papier.

m. 1667, 28 februari.
De Raad van State gelast den pachters van den grooten zwijgenden Brabantschen landtol geen tol meer te heffen van de ingezetenen „vande quartieren van Brabant onder het ressort van desen Staet neffens die vande Suythollantsche dorpen" voor het vervoer van eigen goederen en vruchten ter markt, het inhalen van gewas, het verstouwen hunner beesten en het doorvoeren hunner paarden voor den landbouw.

Simpele kopie op papier.

„ 113. Kopie-lijst van de betaalde kosten voor die van 's Gravemoer wegens hun nieuwe vaart, die zij in 1602 nevens het oud gat in 't veen te R hebben gegraven.

In dorso een notitie: «Dit gaet die vaert van 's gravemoer aen ende niemants anders.»

„ 114. Rekwesten enz. betreffende een geschil tusschen 's Gravemoer, Sprang en Besoyen eenerzijds, Capelle, Raamsdonk en Waspik anderzijds, over de contributieheffing; 1632–1634.

B 115. 2 maart 1668. P. Melsen Brouwer (schout van R.) verzoekt de regeerders der zes Zuidhollandsche dorpen en die van Waalwijk, Baardwijk en Oosterhout te R. te compareeren, over verzet tegen plannen van wege Dordrecht en 's Hertogenbosch om door de gronden tusschen Geertruidenberg en den Bosch bezuiden de Langstraat een afwatering te maken van het opperwater, den Bosch en omliggende quartieren jaarlijks kwellende.

Papier met visum van wege de verschillende besturen.

„ 116. Akten van admodiatie of pacht der gruit, aan de zes dorpen vergund door de burgemeesters der stad Dordrecht (in 1803 de hamer ten beleide van de zaken dier stad) en door den ambachtsheer van R., voor 2 maal 10 jaren, 1689—1698 en 1699—1708, en voor 20 jaren, 1803—1822.

„ 117. Resolutie en reglement van 25 april en 15 mei 1727 van de Staten van Holland voor de dorpen in de Langstraat, tegen de landloopers en brandstichters (machtiging tot het aanstellen van dienders enz.) Gedrukt.

„ 118. Authentieke kopie dd. 28 maart 1750, met een afdruk, van een resolutie der Gecommitteerde Raden van Holland en Westfriesland dd. 16 maart 1750, den gaarder van de gemeene landsmiddelen over de zes Zuidhollandsche dorpen in de Langstraat machtigende met de in- en opgezetenen aldaar te composeeren over een derde van den impost op de consumtie, behoudens eenige uitzonderingen en nadere bepalingen.

„ 119. Pakje gedrukte en kopie-resolutien van de Staten van Holland enz. over vergunningen aan de zes Zuidhollandsche dorpen in de Langstraat om van de hei- en moergronden aldaar turf te steken tot eigen gebruik van in- en opgezetenen; 1759, 1764 en 1800.

„ 120. Resolutie van Gecommitteerde Raden der Admiraliteit op de Maas dd. 14 augustus 1787, waarbij zij, op een klacht der ingezetenen van de zes Zuidhollandsche dorpen, hun verbod dd. 9 maart 1762 intrekken tot uitgifte van binnenlandsche veepaspoorten tusschen plaatsen gelegen aan weerszijden van de Doode Maas en tusschen eenige andere opgenoemde plaatsen; echter met handhaving der orders en waarschuwingen van 23 december 1755 en 7 juni 1757.

B 121. Concept-memorie van grieven der huislieden en voornl. van de bakkers en winkeliers te R. tegen de molenaars, den ijkmeester, over de imposten; met een concept-remarque van schout en schepenen; c. 1750. (Gevonden in het notulenboek betrekkelijk de zes Zuidhollandsche dorpen.) Bijgevoegd: instructie voor den ijkmeester ook voor Raamsdonk.

„ 122. Stukken betr. de twee vergaderingen, gehouden door gecommitteerden der municipaliteiten van de steden en van het platteland van Holland, te Dordrecht, op 7 en 21 october 1795; ter lezing gezonden aan Waspik, Besoyen, Schravemoer en Raamsdonk.

C. *Lijst- en staatwerk. Bevolkings- en stemlijsten; belastingkohieren, liggers van omslagen, taxatien van aanslagen enz.; staten van in- en uitvoer; cijnsboek; matrices de rôle etc.*

C 1. Bevolkingslijst volgens den godsdienst, 1808.

„ 2. Register van bevolking. 1811.

„ 3. „Etat des dix plus agés de la section de Raamsdonk", 1 januari 1812.

„ 4. „Lijst wegens stemming ter verkiezing van regering te „Raamsdonk door de stem des volks, den 31en maart 1795, „'t eerste jaar der Bataafse vrijheid."

„ 5. Openbaar stemregister, 1798.

„ 6. Lijsten der stemgerechtigden te Raamsdonk voor de grondvergaderingen (1801), waarbij gevoegd processenverbaal der stemmingen (1801 en 1803).

„ 7. „Liste des ayant droit de voter dans l'assemblée de la section de Raamsdonk, commune d'idem, canton te Waalwijk, arrondissement de Bois-le-duc, département des Bouches du Rhin"; 1 januari 1812; met desbetreffende resolutien.

C 8. Register van:

a. de ordinaire en extraordinaire omslagen, door schout en schepenen uitgeschreven van 1689 tot 1697.

b. de ordonnantien tot betaling, voor de burgemeesters, armmeesters en kerkmeesters gegeven van 1689 tot 1707. (Met eenige losse conditien van besteding dier omslagen enz.)

„ 9. Registers der staten en ramingen van 1729 tot 1781, tot het formeeren van de extraordinaire omslagen over alle de in de verponding contribueerende goederen onder Raamsdonk, als een geheelen 100ⁿ penning over de huizen, molens, tienden, visscherijen enz. en een 200ⁿ penning over de landen (later betiteld: tot het formeeren van den ordinairen manuaal over alle de in de verponding en onraad contribueerende goederen onder Raamsdonk gelegen, zoo tot betaling der ordinaire verponding ten comptoire generaal als den binnenlandschen onraad ende noodzakelijkheden). Met inliggende losse plakaten en lijsten.

„ 10. Idem, van 1782 tot 1795.

„ 11. Ligger van alle goederen onder Raamsdonk (landen, huizen, gebouwen, gronden en erven, wateren, tienden, enz.) voor het formeeren van de verponding en binnenlandsche onraad, goedgekeurd 31 december 1742 en later bijgehouden.

„ 12. Idem; goedgekeurd 10 januari 1782 en later bijgehouden.

„ 13. „Legger van den reële omslage tot Raemsdonk getroken uyt Borgemeester boeck", van 1689; bijgehouden met de notities van de goedsovergangen. (Op fol. 101—103 eenige akten wegens schulden aan en van de gemeente, en aanneming van burgerschap.)

„ 14. „Legger van de reële omslagh tot Raemsdonck beginnende metten jare 1721", verdeeld in 7 hoofden: Binnenboek, Zuydhollands, Oosterhout, Gilze en Rijen, Dongen, Alphen, Geertruidenberg; bijgehouden als voren. Met lossen klapper.

„ 15. Ligger van den ontvanger der verponding, van 1740 bijgehouden.

„ 16. Idem van 1749; met eenige losse staten.

C 17. Idem van 1768; met lossen klapper voorin.

„ 18. Register bevattende kohieren van het zout-, zeep-, heere- en redemtie-geld, jaarlijks (1 april—31 maart) geheven; 1710—1714.

„ 19. Idem, 1714—1718.

„ 20. Pachtboek, bevattende de taxatien door schout en schepenen van Raamsdonk (als in admodiatie hebbende alle gemeene middelen over R. c. a.) van „gemael, beestiael, bieren, wijnen, mee en asijn", van 1 augustus tot 31 juli, „de groove waren, taback, neringxgelt, coffie en thee, brandewijnen", van 1 october tot 30 september, „hoorngeld, besayde landen, ronde maet, branthout, paerden, fruyten, boter, inkomende granen, tsegel, koehouders sout, het zout-, zeep-, heere- en redemptie-geld", van 1 april—31 maart; 1717—1720.

„ 21. Register bevattende kohier der (1e en) 2e quotisatie tot vinding bij taxatie der quote in plaats der afgeschafte pachten van 1 juli 1748 tot 31 december 1749; met losse restantlijsten.

„ 22. Kopie-kohier van het zout-, zeep-, heere- en redemtie-geld, 1680.

„ 23. Kohier van idem, 1681; met memorie der hoofdsommen en met betrokken resolutien.

„ 24. Idem, 1710/11 (1 april—ultimo maart.)

„ 25. Lijst van het hoorngeld, bezaaid en zoutgeld, 1692.

„ 26. Kohier van koffie- en theegeld, 1722 (met de gedrukte resolutien) en 1733.

„ 27—35. Kohieren van den 200n penning (familiegeld):

27. 1652 (extract quoad Raamsdonk uit het generaal kohier der zes Zuidhollandsche dorpen).

28. 1653 (authentieke kopie).

29. 1659, 1665 en 1666 (origineel).

C 27—35 (*vervolg*).

30. 1668 (origineel).

31. 1668 (origineel, getiteld nieuw kohier).

32. 1674 (aanslagregister).

33. 1674 (id. met opgaaf van het inkomen waarnaar aanslag is geschied).

34. 1676 (origineel).

34. 1688.

„ 36. Lijsten om te verkrijgen ordonnantie van kwijtschelding van den 200n penning, 1720—1725.

„ 37. Lijst van de arme familien, met opgave van het bedrag van den aanslag, berekend per hoofd; 1680.

„ 38. Lijst van idem, 1680.

„ 39. Kohier tot de heffing van het familiegeld, met opgaaf der inwoners, hunne familie en conditien, 1674.

„ 40. Kohier van het familiegeld, 1620 (fragment).

„ 41. Kohieren en lijsten voor het familiegeld (o. a. van buiten-wonenden die goederen hebben onder Raamsdonk), met de gedrukte resolutien daarop betrekking hebbende, 1715.

„ 42. Paket ingevulde beschrijvingsbiljetten van het familiegeld door schout en schepenen, ingevolge resolutie van de Staten van Holland en Westfriesland dd. 19 april 1715.

„ 43. Lijsten van goederen onder Raamsdonk exempt en van den Cn penning (kerk, armen, graaflijkheid, gasthuis van Geertruidenberg, enz.), 1711—1713, met bijbehoorende resolutien.

„ 44. Opgaven van het verschuldigde in den Cn penning wegens de visscherij der graaflijkheid onder Raamsdonk, 1725—1746.

„ 45. Kohier van het straatgeld verdeeld aldus: Moolenpat 1730; Aghter 't Veer 1730; Straten 1731, 1732, 1733, 1739,

1741, Vóórin de resolutie van schout en schepenen van Raamsdonk dd. 25 october 1730, dit middel regelende. Op fol. 60 een lijst der ontvangsten van dit middel overeenkomstig het kohier.

C 46. Provisioneel kohier der haardsteden, door schout en schepenen opgemaakt 11 mei 1665.

„ 47. Kohier der haardsteden, opgemaakt door de wijkmeesters op 20 augustus 1665.

„ 48. Idem idem op 9 januari 1666.

„ 49. Kohier van huizen en huurwaarden daarvan, 1671.

„ 50. Idem, ten behoeve van den 100ⁿ penning, 1720; met kopie en desbetreffende resolutien.

„ 51. Idem idem ten behoeve der verponding (lijst van huizen met kohier), 1730.

„ 52. Kopie van idem.

„ 53. Extract van het origineel kohier der verpondingen ten opzichte der huizen te Raamsdonk, 1734; met begeleidend schrijven.

„ 54. Lijst van gedane taxatie door schout en schepenen van Raamsdonk over de personen en huizen, behoorende onder de ratelwacht, 1727.

„ 55. Idem, 1742.

„ 56. Lijst van de bewaarplaatsen der brandemmers, van 1763; idem van de personen die moeten betalen voor de brand- of ratelwacht, van 1781.

„ 57. Lijst dergenen die den eed hebben gedaan op den betaalden 25ᵉⁿ penning, ingevolge resolutie dd. 30 september 1788; met inliggende stukken.

„ 58. Lijst van de personen die paarden hebben geweid, 1705.

„ 59. Lijsten van besmet rundvee, van 1762 tot 1772.

C 60. Annotitie-boekje van ingekomen rundvee, 1765.

„ 61. Idem, 1766.

„ 62. Lijsten betrekkelijk uitvoer van hooi, van 1781 tot 1794.

„ 63. Idem, 1793.

„ 64 Paketje inschrijvingsbiljetten in de vrijwillige geldnegotiatie, gearresteerd door de Provisioneele representanten van het volk van Holland op 11 juni 1795, met desbetreffende lijst.

„ 65. Lijst van obligatien tot dorpslaste loopende in 1680.

„ 66. Naamlijst van de personen die als ingeërfden den buurweg achter de huizen in Engeland moeten onderhouden, 1682.

„ 67. Cijnsboek van de cijnzen te Raamsdonk behoorende aan het schoutambt (1 duit per huis of land), verschijnende eerstmaal St. Maarten (11 november) 1693.

„ 68. Restantlijst van den cijns of erkenpenning rakende het schoutambt, 1694.

„ 69. Lijst van de opgegeven pretensien op de République française uithoofde van pressing, inundatie als anderzins; 1793.

„ 70. Diverse lijsten en fragment-lijsten.

„ 71 – 73. „Matrices de rôle pour la répartition de la contribution des portes et fenêtres, contribution foncière, personnelle et mobilière":

71. 1811 met eenige bijbehoorende stukken;

72. 1812;

73. 1813.

„ 74. Lias met opgaven door particulieren van de grootte hunner landerijen; eind 1811.

C 75. „Rôle des droits de patentes, dus pour 1812".

„ 76. „Etat de journées d'ouvriers requis pour réparer les chemins par lesquels Leurs Majestés pouvaient passer pour se rendre à Sleeuwijk, 1811".

„ 77. Inventaris van bescheiden uit 1747—1751, opgemaakt door den secretaris J. van der Hult en overgenomen door zijn opvolger. (1)

„ 78. Inventaris van alle documenten, charters, papieren enz. behoorende tot de secretarie van R., opgemaakt in... 1774 bij gelegenheid van het overbrengen in mei 1773 uit de oude raadkamer naar het nieuwe dorpsraadhuis, en overgenomen door den secretaris Michiel Hijmans.

„ 79. Inventaris van de secretarie der ambachtsheerlijkheid R. „met hetgeene de polders mede raekt" gemaakt in 1774, voltooid den 1n januari 1781 (bewerkt naar het vorig nummer) en bijgehouden tot het eind van 1791; met een aanteekening dat de kopie van de ambachtsvrouw van Raamsdonk is gecollationeerd 20 october 1782, en nader gesuppleëerd en gecollationeerd 31 december 1791.

Voorin 2 losse bescheiden:

1°. Een akte van overgifte der secretariecle bescheiden op 29 september 1786 door de weduwe van den secretaris Hijmans aan schout en schepenen van R., waarbij een reçu voor het behoud van eenige manualen van polderszaken.

2°. Een dergelijke akte van 10 januari 1793 bij de overgifte door Louter Cornelis Paling, oud-secretaris, aan Gideon Leonardus van den Bergh, zijn opvolger.

„ 80. Inventaris van registers, minuten, charters en papieren als ter griffie van de gemeente van Raamsdonk zijn bevonden, het huishoudelijke concernerende, opgemaakt 11 juli 1811 door den vrederechter van het kanton Waalwijk als commissaris, den maire van R., een lid van het oud tribunal civil en den secretaris.

(1) Zie ook B n°. 8.

D. *Ingekomen brieven, rekwesten, borgbrieven, verbalen enz.*

D. 1. Geliasseerde missiven, gericht aan de gemeentelijke autoriteiten van Raamsdonk (als: schout, schout en schepenen, secretaris, municipaliteit enz.) door den baljuw, militaire autoriteiten, municipaliteiten en anderen, van 1793 tot 1799.

„ 2. Bundel brieven en berichten enz. van den ambachtsheer (aanstelling van schepenen enz., approbatie van besluiten enz.), van andere gemeenten, van oorlogscommissarissen der Fransche troepen en Nederlandsche krijgsoversten, van het Departementaal bestuur, van advokaten (adviezen, informatien enz.); van 1693 tot 1812.

„ 3. Geliasseerde brieven van den ambachtsheer, 1793 en 1794.

„ 4—6. Geliasseerde certificatien wegens in- en doorgevoerd vee uit andere plaatsen:

4. 1760—1770 (bijgevoegd een van 1713, een van 1715 en een van 1745);

5. 1770—1780;

6. 1780—1790.

„ 7. Een pak borgbrieven van 1686 tot 1772.

„ 8. Een paket borgbrieven met lijst (klapper en kopie daarvan), van 1747 tot 1780.

„ 9. Geliasseerde origineele certificaties van regeerders en ingezetenen van Geertruidenberg, R. en Waspik over geleden rampen en kosten door R.; 1607.

„ 10. Verbaal dd. 27 mei 1679 van een landmeting voor een dorpsweg of voetpad over het Block in den Nieuwen polder aan het Veer.

„ 11. Processen-verbaal van afgelegde eeden op den afkeer van het stadhouderlijk bestuur, de aristocratie, het foederalisme en de regeeringloosheid, dd. 4 en 13 april 1798.

„ 12. Idem idem (ook op de getrouwe vervulling van kiesplicht enz.) dd. 10 juni 1798.

Rekwest van leden der gewapende burgerwacht om ontheffing van dien last.

Geliasseerde aangevingen voor de verponding door eigenaars van panden, 1806.

Rekeningen, afgelegd aan schout en schepenen, met bijbehoorende bescheiden, wegens het dorpshuishouden, leeningen, heffing van belastingen, oorlogslasten, de armenzorg, enz.

130. Burgemeestersrekeningen wegens de ordinaire verponding geheven te Raamsdonk ten behoeve van de dorpsadministratie; de eerste 3 nummers loopende van en tot Sint Jan „te midzoemer", de verdere over het kalenderjaar; van no. 34 af met de bijlagen per jaar aan een lias gehecht:

1.	1587/88	25.	1644
2.	1589/90	26.	1645
3.	1590/91	27.	1646
4.	1594	28.	1647
5.	1597	29.	1648
6.	1598	30.	1649
7.	1599	31.	1650
8.	1600	32.	1651
9.	1602	33.	1652
10.	1603	34.	1653
11.	1604	35.	1654
12.	1621	36.	1655
12bis.	1625	37.	1656
13.	1632	38.	1657
14.	1633	39.	1658
15.	1634	40.	1659
16.	1635	41.	1660
17.	1636	42.	1661
18.	1637	43.	1662
19.	1638	44.	1663
20.	1639	45.	1664
21.	1640	46.	1665
22.	1641	47.	1666
23.	1642	48.	1667
24.	1643	49.	1668

E 1—130

50.	1669	91.	1710
51.	1670	92.	1711
52.	1671	93.	1712
53.	1672	94.	1713
54.	1673	95.	1714
55.	1674	96.	1715
56.	1675	97.	1716
57.	1676	98.	1717
58.	1677	99.	1718
59.	1678	100.	1719
60.	1679	101.	1720
61.	1680	102.	1721
62.	1681	103.	1722
63.	1682	104.	1723
64.	1683	105.	1724
65.	1684	106.	1725
66.	1685	107.	1726
67.	1686	108.	1727
68.	1687	109.	1728
69.	1688	110.	1729
70.	1689	111.	1730
71.	1690	112.	1731
72.	1691	113.	1732
73.	1692	114.	1733
74.	1693	115.	1734
75.	1694	116.	1735
76.	1695	117.	1736
77.	1696	118.	1737
78.	1697	119.	1738
79.	1698	120.	1739
80.	1699	121.	1740
81.	1700	122.	1741
82.	1701	123.	1742
83.	1702	124.	1743
84.	1703	125.	1744
85.	1704	126.	1745
86.	1705	127.	1746
87.	1706	128.	1747
88.	1707	129.	1748
89.	1708	130.	1749
90.	1709		

„ 131—204. Dorpsrekeningen wegens de heele en halve (extraordinaire) verponding of de 100ste en 200ste penningen (bijna alle met bijlagen):

E 131—204 131. 1652, halve verponding; zonder bijlagen.

132. 1659, 1665, 1666, alle eens de 200ste penning; 1667, tweemaal de 200ste penning; 1668, eerste maal de 200ste penning.

133. 1666, halve verponding.

134. 1667, halve verponding; zonder bijlagen.

135. 1672, halve verponding.

136. 1672, viermaal de 200ste penning.

137. 1673, 100ste en 200ste penning.

138. 1674, halve verponding.

139. 1687, idem.

140. 1688, 200ste penning.

141. 1689, 100ste penning.

142. 1689, 200ste penning.

143. 1690, 100ste penning of heele extraordinaire verponding, geconsenteerd 16 maart.

144. 1690, 100ste penning, geconsenteerd 31 augustus.

145. 1691, halve extraordinaire verponding.

146. 1692, 100ste penning, geconstateerd 1 februari.

147. 1692, 100ste penning, geconsenteerd 1 juli.

148. 1693, idem, 17 februari.

149. 1693, idem 15 juli.

150, *a* en *b*. 1694, idem 16 januari, 2 exemplaren.

151. 1695, tweemaal de 103ste penning.

152. 1696, 100ste penning, geconsenteerd 4 januari.

153. 1697, tweemaal de 100ste penning, geconsenteerd 2 januari.

154. 1698, 100ste penning, geconsenteerd 21 februari.

155. 1699, 100ste penning, geconsenteerd 31 januari.

E 131—204 156. 1700, 100ste penning, geconsenteerd 9 januari.

157. 1700, tweede termijn.

158. 1701, 100ste penning, geconsenteerd 25 februari.

159. 1702, eerste 100ste penning, geconsenteerd 13 december 1701.

160. 1702, tweede 100ste penning, geconsenteerd 13 december 1701.

161. 1703, tweemaal de 100ste penning, geconsenteerd 3 januari.

162. 1705, idem 8 januari.

163. 1708, idem 24 januari.

164. 1709, idem 2 januari.

165. 1710, idem 4 januari.

166. 1711, idem 5 januari.

167. 1712, idem 6 januari.

168. 1713, idem 7 januari.

169. 1714. 100ste penning, geconsenteerd 2 januari.

170. 1715, idem 3 januari.

171. 1716, idem 1 januari.

172. 1718, idem 15 januari.

173. 1719, idem 17 januari.

174. 1720, 100ste penning over de huizen en 200ste penning over de landen, geconsenteerd 16 april.

175. 1721, idem 1 januari.

176. 1722, idem 21 april.

177. 1723, idem 2 januari.

178. 1724, idem 4 januari.

179. 1725, idem 5 januari.

180. 1726, idem 1 januari.

E 131—204. 181. 1727, idem 8 januari.

182. 1728, idem 20 februari.

183. 1720—1728, resteerende 200ste penning van de huizen.

184. 1729, 100ste en 200ste penning als voren, geconsenteerd 24 maart.

185. 1730, idem 25 februari.

186. 1731, idem 27 februari.

187. 1732, idem 29 februari.

188. 1733, idem 13 februari.

189. 1734, idem 6 februari.

190. 1735, idem 26 februari.

191. 1736, idem 12 januari.

192. 1737, idem 13 februari.

193. 1738, idem 19 februari.

194. 1739, idem 28 maart.

195. 1740, idem 21 januari.

196. 1741, idem 17 januari.

197. 1742, idem 7 maart.

198. 1743, idem 28 februari.

199. 1744, idem 15 februari.

200. 1745, idem 20 februari.

201. 1746, idem 19 februari.

202. 1747, idem 27 februari.

203. 1748, idem 17 februari.

204. 1749, idem 20 maart.

„ 205—252. Burgemeestersrekeningen en rekeningen wegens 100ste en 200ste penningen met bijlagen, per jaar samengehecht in perkamenten banden:

E 205—252

205.	1750	229.	1774
206.	1751	230.	1775
207.	1752	231.	1776
208.	1753	232.	1777
209.	1754	233.	1778
210.	1755	234.	1779
211.	1756	235.	1780
212.	1757	236.	1781
213.	1758	237.	1782
214.	1759	238.	1783
215.	1760	239.	1784
216.	1761	240.	1785
217.	1762	241.	1786
218.	1763	242.	1787
219.	1764	243.	1788
220.	1765	244.	1789
221.	1766	245.	1790
222.	1767	246.	1791
223.	1768	247.	1792
224.	1769	248.	1793
225.	1770	249.	1794
226.	1771	250.	1795
227.	1772	251.	1796
228.	1773	252.	1797

„ 253—267. Rekeningen als voren en bijlagen daarvan, los en in liassen:

253. 1798, bijlagen van één rekening.

254. 1799, idem.

255. 1800, twee rekeningen zonder bijlagen.

256. 1801, bijlagen der twee rekeningen.

257. 1802/3, idem.

258. 1804, twee rekeningen met bijlagen.

259. 1805, idem.

260. 1806, rekening met bijlagen.

261. 1807, idem.

262. 1808, idem.

263. 1809, idem.

E 253—267. 264. 1810, idem.

265. 1811, idem.

266. 1812, idem.

267. 1813, idem.

„ 268—270. „Mannuwaelboecken der ambachte van Raemsdonck" dienende tot heffing van den omslag tot vinding der verpondingen enz.:

268. 1661.

269. 1668.

270. 1673.

„ 271. Kwitantien en afrekeningstaten met kwijtingen, ten behoeve van het dorp R, wegens het verschuldigde aan den ontvanger te Dordrecht voor van 1673 tot 1722 toegestane 100e en 200e penningen; dd. 29 mei 1693, 13 augustus 1714, 25 mei 1717, 11 october 1719, 6 juli 1723 en 17 november 1724.

Bijgevoegd: een kopie-rekening wegens 100e penningen over 1717—1721 en 200e penning over 1722, verrekend met den ontvanger te Dordrecht.

E 272. Rekening van de „vercochte capitaele leeninge" van 1687, met bijlagen.

„ 273. Rekening van de „impositien van 't zoutgeld, hoorn- en paardegeld, bier, wijn, toebacq, kleyne specie enz.", door Raamsdonk en de verdere Zuidhollandsche dorpen gebad bij redemtie en admodiatie voor 6 jaren, van 1692 tot 1697; met bijlagen.

„ 274. Bijlagen van een dergelijke rekening tot 1708.

„ 275—293. Rekeningen van het zout-, zeep-, heere- en redemtiegeld, loopende van 1 april tot 31 maart:

275.	1692—1698	282.	1716/17
276.	1710/11	283.	1717/18
277.	1711/12	284.	1724/25
278.	1712/13	285.	1725/26
279.	1713/14	286.	1726/27
280.	1714/15	287.	1727/28
281.	1715/16	288.	1728/29

E 275—293. 289. 1729/30
290. 1730/31
291. 1731/32
292. 1732/33
293. 1733/34

„ 294—299. Eerste tot zesde rekening van de gemeene middelen of pachten over Raamsdonk:

294. eerste, gesloten 30 december 1719.
295. tweede, „ 7 januari 1721.
296. derde, „ 23 januari 1722.
297. vierde, „ 2 maart 1723.
298. vijfde, „ 7 augustus 1724.
299. zesde, „ 29 december 1724.

„ 300 & 301. Rekeningen met bijlagen enz. wegens de Fransche contributie of brandschat tijdens het kampement van het Fransche leger te Vlijmen in 1672, gevonden bij omslag:

300. over 1672—1675.
301. over 1676.

„ 302. Kwitantien wegens de Fransche contributie, met sauvegarde of afkoopbrieven enz., van 1679 tot 1710.

„ 303. Paketje kwitantiën van den ontvanger te Dordrecht ten behoeve van R. wegens voldoening der ordinaire en extraordinaire verponding, reëele honderste penning enz. met kwitantiën van deurwaarders wegens betaalde invorderingsdiensten, van 1701 tot 1710.

„ 304. „Calculatie ende annotie der dorps gelden uytte slooten van reekeningh inde kist geleyt en wat daer tegen is uytgehaelt ende betaelt" van 1690 tot 1693, opgenomen en goedgekeurd op 22 juni 1693, en daarna voortgezet tot 22 augustus 1694.

„ 305. „Annotatieboeck van dorpsgelden geleght in dorps kist", van c. 1708 tot 1768, over de sloten van rekeningen enz. sinds 1701.

E 306. „Dorps kassa reeckening boeck", bevattende jaarlijksche rekeningen wegens de gelden uit de sloten der dorpsrekeningen besteed tot betaling van dorpsschulden enz., van 1769 tot 1810.

„ 307—310. Pakjes en liassen „dorpsquitantien" of „quitantien tot dorpskassa behoorende":

307. 1784/5; „weggelegt 8 october 1785", 1785.

308. 1793.

309. 1794/1795; 1795.

310. 1796; 1800; 1809 (gevonden in E No. 306).

„ 311. Kwitantien wegens betaling van bestrating en proceskosten, van 1750 tot 1766.

„ 312. „Dit sijn quitantien van dorp uyt de kist betaalt en te noteren dat de afgeloste obligatien bij d' andere leggen. begint met 1716 volgens boekie"; lias.

„ 313. Dergelijke lias; voornamelijk afgeloste obligatien uit het laatst der 17e eeuw.

„ 314. Een pakje kwitantien, voornamelijk wegens betaling van geleverde straatkeien, van 1730 tot 1733, gemerkt „Drop, pacquet behoorende tot boecxke."

„ 315. Een pak afgeloste obligatien ten laste van het dorp Raamsdonk, laatst der 17e tot begin der 19e eeuw.

„ 316. Lias met kwitantien, memorien, bestekken enz. wegens den opbouw van de pastorie, van 1729 tot 1732.

„ 317. Rekeningen met bijlagen wegens het proces met binnen- en buitengeërfden van Raamsdonk; 1644—1668. (1)

„ 318. Rekening wegens het proces met Aert Aertss. de Bruyn, afgelegd door P. M. Brouwer den 5n mei 1677. (2)

---

(1) Zie B. no. 89 hiervóór en verg. no. 123 van de Polderarchieven.
(2) Zie B no. 91.

E 319. Rekening met bijlagen wegens het leggen van nieuwe en wegnemen der oude dijken onder R.' volgens octrooi der Staten van Holland van 26 februari 1718. (1)

„ 320. Paketje recepissen, spruitende uit verwisselde assignaten der Franschen, ingevolge de publicatie der Representanten van 2 februari 1795; met eene afrekening op 1 september 1795.

„ 321. Paket kwitantien, staten, bewijzen enz. wegens oorlogslasten, 1748, 1793, 1794/5 en 1797.

„ 322. Paket kwitantien enz. wegens oorlogslasten van 1809 tot 1813.

„ 323. Paket divers declaratien en lijsten betreffende goederen geleverd en diensten verleend aan de troepen te Raamsdonk, van 1797 tot 1814.

„ 324. Twee paketten diverse declaratien en lijsten betreffende leverantien en gepresteerde diensten aan de geallieerde troepen in 1813/14.

„ 325. Paket kwitantien enz. wegens onteigeningskosten, karrevrachten enz. voor den keizersweg van Parijs naar Amsterdam 1803.

„ 326. Pakje losse kwitantien behoorende tot verschillende rekeningen.

„ 327. Kwitantien enz. betreffende het leidekken op de kerk, van 1687 en van 1789.

„ 328—411. Rekeningen van heilgegeest- of armmeesters, alle (behalve n^rs. 328—332 en 335—337) met bijlagen:

328.	1606/7—1619	336.	1653—1656
329.	1620—1637/8	337.	1657—1660
330.	1639 en 1640	338.	1661 en 1662
331.	1641 en 1642	339.	1663 en 1664
332.	1643 en 1644	340.	1665 en 1666
333.	1645 en 1646	341.	1667 en 1668
334.	1647 en 1648	342.	1669 en 1670
335.	1649—1652	343.	1671 en 1672

(1) Zie no. 39 der Eerste afdeeling hiervóór.

E 328—411. 344. 1673 en 1674
345. 1675 en 1676
346. 1677 en 1678
347. 1679 en 1680
348. 1681 en 1682
349. 1683 en 1684
350. 1685 en 1686
351. 1687 en 1688
352. 1689 en 1690
353. 1691 en 1692
354. 1693
355. 1694
356. 1695
357. 1696
358. 1697
359. 1698
360. 1699
361. 1700
362. 1701
363. 1702
364. 1703
365. 1704
366. 1705
367. 1706
368. 1707
369. 1708
370. 1709
371. 1710
372. 1711
373. 1712
374. 1713
375. 1714
376. 1715
377. 1716
378. 1717
379. 1718
380. 1719
381. 1720
382. 1721
383. 1722
384. 1723
385. 1724
386. 1725
387. 1726
388. 1727
389. 1728
390. 1729
391. 1730
392. 1731
393. 1732
394. 1733
395. 1734
396. 1735
397. 1736
398 1737
399. 1738
400. 1739
401. 1740
402. 1741
403. 1742
404. 1743
405. 1744
406. 1745
407. 1746
408. 1747
409. 1748
410. 1749
411. 1750

„ 412—456. Armmeesters-rekeningen met bijlagen, per jaar gebonden in perkamenten banden:

412. 1751
413. 1752
414. 1753
415. 1754
416. 1755
417. 1756
418. 1757
419. 1758
420. 1759
421. 1760
422. 1761
423. 1762
424. 1763
425. 1764
426. 1765
427. 1766

E 412—456.

428.	1767	443.	1782
429.	1768	444.	1783
430.	1769	445.	1784
431.	1770	446.	1785
432.	1771	447.	1786
433.	1772	448.	1787
434.	1773	449.	1788
435.	1774	450.	1789
436.	1775	451.	1790
437.	1776	452.	1791
438.	1777	453.	1792
439.	1778	454.	1793
440.	1779	455.	1794
441.	1780	456.	1795
442.	1781		

„ 457—471. Rekeningen van armmeesters (n°. 458 en 469 zonder bijlagen, van n°. 465 en 471 de bijlagen alleen, n°. 467 afzonderlijke rekeningen van twee armmeesters met een lias bijlagen), niet gebonden:

457.	1796	465.	1804
458.	1797	466.	1806
459.	1798	467.	1807
460.	1799	468.	1808
461.	1800	469.	1809
462.	1801	470.	1810
463.	1802	471.	1812
464.	1803		

„ 472. Twee afgeloste obligatien ten laste van de armen, 1794 en 1801.

„ 473. Een pakje kwitantien wegens kostgeld verstrekt door het bestuur van liefdadigheid te R. over het eerste kwartaal van 1812.

„ 474. „Armen pacquet behoorende tot boecxke", bijlagen van diverse armmeestersrekeningen.

„ 475. „Annotatieboeck van de armengelden, gekomen uit de sloten van rekeningen, en de uitgaven daartegen", van c. 1712 tot 1768.

E 476. „Armme kassa reeckening boek", bevattende jaarlijksche rekeningen wegens besteding der armengelden uit de sloten der armmeestersrekeningen, van 1769 tot 1810.

„ 477. Rekening wegens de restanten sinds 1681, nagelaten door een overleden kerkmeester, afgelegd aan schout en schepenen den 31[en] october 1696.

F. *Liggers, verpachtregisters, manualen, verhuurcedulen enz. van goederen en rechten van den Algemeenen Arme en de Kerk; origineele armen- en kerke-obligatien; bestekken wegens onderhoud enz. van de kerk, kerke- en armenwerken enz.; procedures wegens kerk en armen.*

F 1. „Ligger van den Heyligen geests incomen sjaers 1587", verdeeld in:

a. Item dits den Heylighen geest van Raemsdonck leggher, waerinne alle tgeene datmen den Heylighen geest voirs. jaerlijkcx vuytreyken ende betalen moet, bij distincte articulen begrepen ende aengeteyckent staet ende is gerenoueert bij Jan Meeusz. ende Tuenis Cornelisz. beyde als heylich geestmeesters opten VII[sten] dach decembris anno XV[c] LXXXVII";

b. „Item hier nae volcht der erffrog den welcken den Heylighen geest van Raemsdonck jaerlijcx tot Donghen heeffende is ende verschijnt Lichtmis";

c. „Item hier nae volghen die erffpachten van rogh die den Heyligen geest jaerlijck op Lichtmis dach verschijnt tot Oosterhout";

d. „Item hier nae volghen die landen, erffenisse ende gronden toe behoirende den Heylighen gheest voirs.";

geschreven op één ongefolieerd en 16 gefolieerde bladen perkament, waarvan het eerste benevens fol. 10[r]. en fol. 12—16 in blanco; met latere aanteekening, bij verschillende posten, van aflossing of overschrijving enz. tot in 1606.

„ 2. „Blaffert van alle des armens goederen etc. gemaeckt metten jare 1722".

F 3. Ligger van de uitstaande obligatien, competeerende den Arme en de Kerk van Raamsdonk, op order van schout en schepenen opgemaakt, uit de origineele bescheiden in de secreete kas, in 1753; met eenige losse memorien van ontvangsten en uitgaven enz.

„ 4. Manuaal of ligger van willekeuren en obligatien, competeerende den heiligegeestarmen van Raamsdonk en de Kerk aldaar, 1771.

„ 5—8. Registers van verhuringen van kerke- en armenlanderijen, waarin echter ook verpachtingen van polderland, dijken enz. en van goederen van particulieren, aanbestedingen van de heffing van dorpslasten, bestekken van werken voor de kerk enz.:

5. 1674—1699
6. 1701—1723
7. 1725—1766
8. 1767—1808.

„ 9. Lijstje der renten, cijnzen en „gaershueren" (landpachten) van de vier vicarien van Raemsdonck, van 1581, met verklaring omtrent de beuring door kerkmeesters van het inkomen der 3 vicarien, gefundeerd in de kerk van Raamsdonk tot onderhoud van den bedienaar dier kerk, verschenen mei 1589.

„ 10. Kopie-kohier van het jaarlijksch inkomen van de „capellerije ende andere kerckendienst" van 1609.

„ 11. Manuaal van de kerkmeesters wegens landpachten en rog- en geldcijnzen, 1635.

„ 12—17. Manualen of maanbocken van de armmeesters wegens renten, cijnzen en landhuren:

12.	1597—1605	15.	1654
13.	1626	16.	1782
14.	1645/46	17.	1803

„ 18. Vijf afgeloste obligatien ten bate der kerk, van 1664 (wegens verschuldigde pacht van kerkeland in de Werffcampen), 1666 (wegens koopprijs van rogge) 1697, 1714 en 1768.

F 19. Een pakje obligatien ten behoeve van de armen, enkele met notitie van geheele of gedeeltelijk aflossing, van 1733 tot 1789. (1)

„ 20. Overgangsakten eener obligatie groot 1000 guldens ten laste van de Generaliteit ten comptoire in 's Gravenhage, in dato 1 september 1698, fol. 643 C, fol. 418 D en geagreëerd 8 december 1698, fol. 99 verso n°. 147.

Aan de heiligegeestarmen van Raamsdonk opgedragen den 16^{en} januari 1754 door mr. Remees Floris van Zanen.

„ 21. *a.* Overgangsakten van een obligatie groot 1000 guldens ten laste van de Unie ten comptoire generaal in 's Gravenhage, ten name van Claude Auvray, in dato 8 augustus 1736, fol. 3038 verso n°. 93, geagr. 19 november 1736, fol. 45 n°. 93.

b. idem van idem groot en ten laste, comptoire en name als boven in dato 8 augustus 1736 fol. 3031 verso n°. 94, geagr. 19 november 1736, fol. 45 n°. 93.
Aan de heiligegeestarmen van Raamsdonk opgedragen den 16^{en} januari 1754, door Maria Johanna van Zanen.

„ 22. Overgangsakten eener obligatie groot 1000 guldens, ten laste van 't comptoir generaal van de Unie, ten name van Joh. Reynhold van Dalwigh, in dato 26 januari 1708, fol. 578 verso B, fol. 1195 B., geagreëerd 9 juni 1708, fol. 139 verso n°. 106.
Aan de heiligegeestarmen van Raamsdonk opgedragen den 3^{en} mei 1755 door Frederik Abraham Cassa.

„ 23. Overgangsakte eener obligatie groot 300 guldens, ten laste van het comptoir generaal van de Unie, ten name van Pieter van Essen, in dato 1 januari 1732, fol. 4078 n°. 30, geagreëerd 16 mei 1732, fol. 92 verso n°. 30.
Aan de heiligegeestarmen van Raamsdonk opgedragen den 23^{en} juli 1755 door Sophia Catharina van Oorschot.

---

(1) Nog een negental dergelijke obligatien van 1745 tot 1805, op enkele waarvan gedeeltelijke aflossingen zijn vermeld, berusten bij de effekten van de Armen enz. in de brandkast der gemeente.

F 24. Overgangsakten eener obligatie groot 1600 guldens, ten laste van het gemeeneland van Holland en Westfriesland ten comptoire binnen de stad Dordrecht, ten name van Jan Ariens van Schilperoort, in dato 3 februari 1638, fol. 274 verso, geagreëerd 15 februari 1639, fol. 92 verso.
Aan de heiligegeestarmen van Raamsdonk opgedragen den 5en april 1766 door Simon Claasse Swartvelt.

„ 25. Overgangsakten eener obligatie van 1500 guldens ten laste van de provincie van Groningen en Ommelanden, onder garantie der Staten-Generaal ten comptoire generaal van de Unie, in dato 1 mei 1707, fol. 411 F, en fol. 528 verso C.
Aan de heiligegeestarmen van Raamsdonk opgedragen door M. Verboom op den 14en maart 1767.

„ 26. Stukken betrekkelijk de overdracht en het in leen verheffen van een tiendeken aan het Meulenpat onder R., genaamd Peter Mattijsen tiend, door Peter Mattijsen aan de heiligegeestarmen van R. vermaakt; 1694.

„ 27. Bestekken van arm- en kerkmeesters, wegens onderhoud en vernieuwing van goederen, werken enz., en leverantiën, o.a.:

a. voor de Armen: herstelling zeebraak van den armendijk bij den Esseboom, 1702; reparatie armendijk achter de kerk, 1702; levering van boter en melk, 1710 en 1711; maken van schelftwerf en graven van slooten enz. op het Hoog Verlaat, 1738 (met afrekening en kwitantiën); maken van een nieuwe sloot tusschen het Groot- of Hoog Verlaat en den Blasberm, 1753;

b. voor de Kerk: schalie- of leidekken enz. 1641, 1659, 1682, 1693 en 1694; verheelen, opmaken en verzwaren van den kerkdijk, repareeren kerkepad en kerkestraat enz., 1690; opmaken en verzwaren van den dijk achter de kerk, graven van een halve sloot enz., 1691; vernieuwen kerkeglazen, 1691—1710; omspitten kerkhof, 1713; zetten van een nieuw gestoelte en metselwerk, witten, 1714; levering van nieuwe vrouwestoelen, 1790;

c. voor Armen en Kerk samen: maken van een arme- en kerkekade en bermsloot, 1704; verhoogen berm van den nieuwen dijk, 1715; verzwaring enz. armen- en kerkdijk en berm, 1717.

F 28. Verkoopcedulen van riet, schaarhout en moer enz. van kerk, armen en diakonie, bij enkele waarvan tevens arme kinderen zijn uitbesteed; 1658—1790.

„ 29. Tweejaarlijksche verpachtcedulen van kerke- en armenlanderijen, van 1645 tot 1648, van 1653 tot 1674 en van 1761 en 1762.

„ 30. Verpachtcedulen van de armen- en kerketiende van Raamsdonk, onder Raamsdonk en Groot-Waspik, van 1657 tot 1661 en van 1663 tot 1761.

„ 31. Bestedingen en verklaringen van aanneming van kinderen, arme lieden enz., van 1691 tot 1730.

„ 32. Verkoopcedulen van: armenlanderijen onder Raamsdonk, Hendrik Luiten Ambacht en Groot-Waspik, 1646; kerkehof of werf, afgegraven van het kerkeland, 1670; kerkehuisje of woning op de Hooikade aan de Nieuwe haven, 1671; hout, gekomen uit de kerk, 1718; haver in het Overdiepse land behoorende aan Armen en Kerk, 1802; huisje en erf aan 't Sandoel, 1803.

„ 33. Paketje notities van, kopie-resolutien voor, en ingekomen brieven bij de arm- en kerkmeesters, van 1686 tot 1795.

„ 34. Stukken uit het geding van kerkmeesters tegen den rentmeester der domeinen van Oranje-Nassau en zijn substituut, over het bezit van twee perceelen hooiland, genaamd Grintbedden, te Steelhoven onder Oosterhout, bekend als het kerkeland van Raamsdonk, van 1641 tot 1643. (1)

„ 35. Idem idem van den schout van R. tegen F. Brouwer, gewezen kerkmeester, c. s., wegens niet nagekomen verplichtingen; 1683.

„ 36. Conclusie van eisch van armmeesters van R. contra N. Brouwers c. s., tot betaling van landpacht over de jaren 1691 en 1692.

---

(1) Vg. no. 91 en 92 der Eerste Afdeeling.

F 37. Stukken betrekkelijk het geding van de armen van R. contra de kinderen Arien Boecx of Box, 1698.

„ 38. Stukken betreffende het arrest van wege de armen tot verhaal van schuld gelegd op kooppenningen bestemd voor de weduwe J. Verster, 1698.

„ 39. Stukken van een proces van de heiligegeest- en diakonie-armen van Raamsdonk tegen Johanna van Gijsen wed. Joh. Cools, 1719—1725.

„ 40. Idem betreffende een geschil van kerkmeesters van Raamsdonk tegen ingezetenen van Hendrik-Luiten-Ambacht over de betaling van begraafgeld (kerkrechten), 1725.

„ 41. Idem van een procedure van armmeesters tegen Huybr. Theunis vande Waeter te Raamsdonk over de voldoening aan een contract over gepachte visscherij te Oosterhout, 1729.

„ 42. Idem van een geding van kerkmeesters tegen J. Mol als eigenaar van een hof en erf in den Nieuwen Polder, cijnsplichtig aan de kerk : 1744.

„ 43. Conclusie van eisch van armmeesters van R. contra A. Somers, tot betaling van pacht voor armenland, verschuldigd over 1750.

„ 44. Stukken uit het geding van kerkmeesters tegen A. Somers als borg bij de verpachting van kerkeland onder Steeloven, 1753.

„ 45. Idem idem van de armen en de kerk contra J. M. vander der Kae als borg bij de verpachting van kerk- en armenland, 1757.

„ 46. Conclusie van eisch van kerkmeesters van R. contra J. Elemans tot restitutie van geleend geld, dd. 8 october 1801.

G. *Dakloozen en Zwervers.*

G 1. Kopie van het reglement dd. 29 juni 1591 voor het gild van Sinte Peeters der visschers, vischkoopers, vischdragers enz. te R., met lijst der gildebroers van 1633. Met latere bijvoegingen en en eenige wijzigingen in het reglement, van 16 november 1633.

„ 2. Authentieke kopie van een vonnis van de gecommiteerden uit de Admiraliteit van Rotterdam, dd. 16 november 1612, tegen een ingezetene van R. over schutgeld van 3 paarden.

„ 3. Kopie door den secretaris van R. gewaarmerkt, van de door burgemeesters enz. van Geertruidenberg aan de Rekenkamer in den Haag afgelegde rekening van den 1000ª penning over de jaren 1654 tot 1657, geheven over die stad, hare onderhoorige dorpen, de Langstraat en de Zwaluwe's 1). Bijgevoegd: kopieën van de consenten der Staten en twee kwitantien ten behoeve van R. benevens het manuaal der heffing binnen R., enz.

„ 4. Notarieele kopie van een compromis, dd. 10 febr. 1676, ten overstaan van commissarissen uit den Hove en hooge vierschaar van Zuidholland, tusschen ingelanden van den Groot-Waspikschen polder en heemraden van Waspik, over het aanstellen van poldermeesters, bevoegd tot het opzicht van den molen, den dijk, wegen en waterloopen, het doen van verpachtingen van den dijk, landen en visscherijen.

„ 5. Stukken betrekkelijk het leggen van een zomerkade ten behoeve der gronden van de ingelanden van Groot-Waspik, 1700—1706; waarbij o. a.: notarieele kopie van het octrooi daartoe van het Hof en de hooge vierschaar van Zuidholland, dd. 7 maart 1701, en een verbaal van de meting der omkade landen in october 1705.

„ 6. Kort uittreksel uit de ordonnantie op de jacht in Zuidholland, dd: 14 december 1750.

„ 7. Bestek en voorwaarden der aanbesteding door de Roomsche kerkmeesters te Raamsdonk voor schout en

1). Vg. no. 25 van de Eerste afdeeling, stukken uit de dorpskist, en B no. 106.

schepenen aldaar van het bouwen van een nieuwe Roomsche kerk, 6 augustus 1787; idem van het doen van eenige herstellingen aan de Roomsche pastorie, 27 augustus 1787.

G 8. Minuut-reglement, in werking tredende 1 juli 1797, voor den oppasser bij de (Hervormde) kerk enz. te Raamsdonk.

„ 9. Geometra of Meetkonst, een verhandeling, in folio gekopieerd door Joachim Zijlmans in het begin der 19e eeuw.

„ 10. Kopie door denzelfde, dd. 7 januari 1806, van een groot aantal rekenkunstige vraagstukken.

„ 11. Idem idem, dd. 6 januari 1807, van dergelijke vragen.

II. Oude Polderarchieven.

EERSTE AFDEELING.

Titels van goederen, enz.

1. 1616, 6 juni.
De ingelanden van den *Rijsbroekschen polder* sluiten met de Rekenkamer der grafelijkheidsdomeinen van Holland, als tegenwoordige bezitster der Karthuizersgoederen bij Geertruidenberg, een overeenkomst tot bevestiging van een accoord van 10 juni 1529; partijen benoemen gezworenen voor het beheer, het herstel van de wegen, watergangen enz. (o. a. den Willemsweg). (1)

Minuut op papier.

---

2. 1663, 16 mei.
Schepenbrief van Raemsdoncq. — Poldermeesters van den *Ouden Polder* onder Raemsdoncq geven aan Symon Hendricxs van Pelt elf roeden lands aan het zuideinde van het polderdijcxken in erfcijns, om te betimmeren en te bewonen, mits een goed openbaar voetpad openlatende.

Minuut op papier. Op den rug staat: »Van huys staande op den dijck vanden Ouden Polder,aant' Broeck, als nu bewoont werdende bij de wed. Joost vanden Broeck; 1735."

3. 1727, 29 januari.
Schepenbrief van Raamsdonck. — J. H. de Bont draagt op aan poldermeesters van den *Ouden Polder* een stuk land „inde Sinte

(1) Vg. no. 1 van de afdeeling der „Rekeningen en akten enz."

Antonispolder als Eendragtspolder," ten Z. van het erf der weduwe Joost vanden Broeck, enz.

Uithangend ambachtszegel, in donkergroene was, zeer beschadigd.

4. 1781, 28 maart.
Schepenbrief van Raemsdonk, — Elisabeth Sints wed. A. A. Zijlmans draagt op ten behoeve van den *Ouden Polder* een reep land, tot verbreeding van het polderdijkje in dien polder.

Ongezegeld; handteekening van den secretaris.

5. 1786, 10 Juli.
Schepenbrief van Raamsdonk. — H. Vissers draagt op aan den poldermeester van den *Ouden Polder* 25½ roede en 1½ voet erf van zijn akker zaailand „zoo ende gelijk nu afgegraeven is," gelegen in dien polder; met eenige bepaling betreffende de door het polderbestuur gegraven sloot, enz.

Opgedrukt ambachtszegel, onder ruit, eenigszins geplet.

6. 1786, 10 juli.
Schepenbrief van Raamsdonk. — N. Bossers draagt op aan den poldermeester van den *Ouden Polder* circa negen roeden lands van zijn land in dien polder „zoo en gelijk nu afgegraeven is", en voorts „op conditie als H. Vissers hiervooren in zijn transport staet uytgedrukt."

Opgedrukt ambachtszegel, onder ruit, geplet.

7. 1717, 7 october.
Schepenbrief van Raemsdonck. — N. P. Hagers voor de eene, en Lijsbet Zijlmans wed. P. Dorrenboom voor de andere helft, dragen op aan dijkgraaf en heemraden van den *Nieuwen Polder* een stuk hooiland in de Werffkampen onder R., genaamd de Klijne Donck.

Uithangend zegel van den schout, in donkergroene was, op een spoor na afgevallen.

8. 1776, 14 october.
Schepenbrief van Raamsdonck. — C. Knaap draagt op ten behoeve van den *Nieuwen Polder* 26 roeden land van zijn

perceel hooi- of weiland in den Nieuwen Buitendijkschen Hooipolder te R., met voorbehoud van vrijen in-, uit- en overweg over het overgedragene naar de Werfkampense straat.

Opgedrukt zegel, onder ruit, geplet.

---

9. 1716, 9 april.
Accoord tusschen de ingelanden van den *Zuidpolder* onder Raamsdonck en eenige partikulieren, over het aanleggen en onderhoud van de kade van dien polder.

Minuut op papier.

---

10. *a.* 1726, 2 mei.
„Ordre en regelement" waarnaar de ingelanden der landen, gelegen „voor de Berge vanden Zuytpolder tot de Melckhave" zich zullen gedragen, en waarbij voor al die landen beneden de kade een polder wordt gemaakt, te noemen „*Noortpolder* onder Raamsdonck".

Papier met vele handteekeningen.

Onmiddelijk gevolgd door:

b. 1726, 5 mei.
Approbatie van dat reglement door den heer van Raamsdonck.

Opgedrukt zegel van den ambachtsheer, onder ruit, geplet.

Gevolgd door:

c. 1726, 5 mei.
Benoeming voor 4 jaar van een heemraad-penningmeester voor den Noordpolder door den heer van Raamsdonk.

Handteekening van den heer.

---

11. 1722, 14 april.
Schepenbrief van Hendrick Luyten Ambacht. — C. A. J. Oomen en P. W. van Sprewel dragen op aan dijkgraaf en heemraden van den *Oostpolder* onder Raemsdoncq een stuk land onder

H. L. A., bezwaard o. a. met een cijns van 1 stuiver 8 penningen en den „meybandt" jaarlijks aan den heer van H. L. A.

Uithangend zegel van den richter verdwenen.

12. 1722, 17 juni.

Schepenbrief van Hendrick Luyten Ambacht. — W. Geus draagt op aan dijkgraaf en heemraden van den *Oostpolder* een stuk land gelegen in de Vijf Hoecken onder H. L. A., bezwaard o. a. met een jaarcijns „Sinte Martensduyt van ider hooft, met vier penn. meybandt van ider hooft", enz.

Uithangend zegel van den richter, in groene was, eenigszins geplet.

TWEEDE AFDEELING.

Rekeningen, Registers, akten, enz.

Rijsbroeksche- of Willemsweg.

1. Stukken over een declaratie ten laste van verschillende personen onder Alphen wegens onkosten aan den Willemsweg van 1632 tot 1639 gemaakt, waarbij een verzoek aan den schout van R. om bekendmaking van een contract in 1528 gesloten door de ingelanden van het Rijsbroek en schout en heemraden met het convent der Karthuizers „int fransijn geschreven ende ten cantoyre van Raemsdonck berustende". (1)

2. Bestekken wegens herstellingen, sloot-uitdiepingen, maken van heulen enz. enz. aan den Rijsbroekschen of Willemsweg, van 1642, 1656, 1658, 1659—1665 en 1700.

3—29. Rekeningen van penningmeesters voor den Rijsbroekschen genaamd Willemsweg, liggende door het Rijsbroek onder 's Gravemoer, Raamsdonk en Waspik, van de 's Gravemoersche vaart tot den Berckdijk, afgelegd aan heemraden en ingelanden van het Rijsbroek ten overstaan van schout en schepenen van Raamsdonk; met bijlagen.

3. 1642—1645.

4. 1656—1658, door A. J. Keij.

5. 1659—1662, idem.

6. 1665—1674, door A. J. Keij en J. Adr. Huygen.

---

(1) Vg. no. 1 van de afdeeling der Titels enz.

7. 1675—1680, door Aert J. Huygen.
8. 1681—1686, idem.
9. 1687—1690, door de erven A. J. Huygen.
10. 1691—1694, door W. A. van der Veken.
11. 1700—1701, idem.
12. 1707—1712, idem.
13. 1713—1716, idem.
14. 1717—1722 (de ontvangst der omslagen tot 1720, der landhuren enz. tot 1722), idem.
15. 1721—1724, door P. J. van Raemsdonk.
16. 1725—1728, idem.
17. 1729—1732, idem.
18. 1733—1740, idem.
19. 1741—1750, idem.
20. 1751—1754, door M. Hijmans.
21. 1755—1758, idem.
22. 1759—1762, idem.
23. 1763—1766, idem.
24. 1767—1770, idem.
25. 1771—1774, idem.
26. 1775—1778, idem.
27. 1779—1782, idem.
28. 1783—1786, door de wed. M. Hijmans.
29. 1791—1794, alleen de bijlagen.

Oude Polder.

30. Fragment-geerdenboekje van vóór 1599.

31. Omslagboekje van den Ouden Polder wegens ongelden aan dijken, zijlen, watergangen en schouwen gedurende één jaar; 1599.

32—34. Manualen van den Ouden Polder, voor de inning der revenuen en inkomsten van den polder, en van den omslag per morgen.

32. 1769 en 1770.

33. 1775 en 1776.

34. 1787 en 1788.

35. Morgentaal-boek opgemaakt volgens de meting van 1 juni 1640.

36. Bestekken voor het steenen sluisje „in den polder van Raemsdonk op geensij de Raemsdongse kerck", juni en april 1640; en een verklaring van 1721 over aardhaling tot herstel van den polderdijk.

37. Verpachtcedulen door poldermeesters van den Ouden Polder van het land en de dijken van den Ouden Polder (tweejaarlijks), van 1719 & 1720 tot 1795 & 1796; idem idem van een stukje land in Sint-Antonis polder voor 7 jaren, van 1727 tot 1734; enz.

38 & **39.** Rekeningen van den Ouden Polder onder Raamsdonk, afgelegd door poldermeesters aan schout en schepenen; met bijlagen.

38. 1717, wegens het leggen van een nieuwe steenen sluis; door J. P. van Strien en M. J. van de Kade.

39. 1719, wegens een extraordinairen omslag; door P. Knaep en de erven C. A. Clauwers.

40—43. Bijlagen van poldermeestersrekeningen van den Ouden Polder:

40. 1777 en 1778.

41. 1787 en 1788.

42. 1803 en 1804.

43. 1807 en 1808.

Nieuwe Polder.

44. Verbaal van meting of morgentaalboek van den Nieuwen Polder op 't Veer, 1615.

45. Bestekken wegens werken aan den dijk van den N. P., van 1690 tot 1717.

46. Verpachtconditien van polderland, tweejaarlijks van 1665/66 tot 1803/4, en twee verkoopcedulen van schaarhout van 1675/76 en 1754.

47. Twee afgeloste obligatien ten laste van den Nieuwen Polder, de eene ten name van Nic. Hagers, de andere van het dorp R., 1717 en 1728.

48—50. Rekeningen van den Nieuwen Polder, afgelegd door poldermeesters aan schout en schepenen; met bijlagen.

48. Katern bevattende: *a.* een gezamenlijke rekening over 1639—1644, wegens hun tweejaarlijksch beheer, door: P. Mertenssen en C. Janssen; S. Janssen en H. Mathijsen; J. Mathijsen en A. Laurenssen; S. Janssen en H. Symonssen;
b. rekening over 1645 en 1646, door M. Conincx en H. Dircsen.

49. 1717, wegens een extraordinairen omslag, door A. Mulders en A. C. Knaep.

50. 1719, idem, door P. van Raemsdonq en A. Lankhuysen.

51—58. Bijlagen van rekeningen van den Nieuwen Polder.

51. 1773 en 1774.

52. 1775 en 1776.

53. 1779 en 1780.

54. 1781 en 1782.

55. 1791 en 1792.

56. 1797 en 1798.

57. 1801 en 1802.

58. 1807 en 1808.

Zuidpolder.

59. Lijst van de kostbare (schatbare) landen onder het peil van den Kadijk om den Z. P. gelegen, van 1718, en een bestek wegens verhoogen en verzwaren van den Kadijk, van 1712.

60 – 76. Rekeningen van den (nieuwen) Zuidpolder onder Raamsdonk, afgelegd door poldermeesters aan ingelanden, de latere ten raadhuize van Raamsdonk; alleen n°. 76 zonder bijlagen.

60. 1708, door A. C. de Jongh en P. J. Zijlmans.

61. 1709—1712, idem.

62. 1713—1716, door A. de Jongh.

63. 1717, door C. Ketelaer.

64. 1720 – 1723, idem.

65. 1724 – 1727, idem.

66. 1728—1731, door P. Brouwers.

67. 1732 – 1735, idem.

68. 1736—1739, idem.

69. 1740 – 1743, idem.

70. 1748 – 1751, idem.

71. 1752—1755, idem.

72. 1760 - 1763, idem.

73. 1764—1771, door J. de Leeuw.

74. 1772—1775, idem.

75. 1780—1784, idem.

76. 1792—1795, door M. C. van Houten pro J. de Leeuw.

Noordpolder.

77. Lijst der landen in den polder, volgens de meting van den landmeter J. Kemp, 1727, en een bestek wegens verhooging der kade, dd. 1782 april 13.

78—88. Penningmeesters-rekeningen van den Noordpolder onder Raamsdonk, afgelegd aan den heer van R. en heemraden en ingelanden, ter rechtkamer van R.; met bijlagen.

78. 1726—1730, door P. Knaap.

79. 1731—1734, „ P. Brouwers.

80. 1735—1738, door J. Abberdaan.
81. 1739—1742, „ P. Knaap.
82. 1743—1746, „ wed. J. Abberdaan.
83. 1751—1756, „ W. P. Knaep.
84. 1757—1761, „ J. J. Zijlmans.
85. 1762—1774, „ idem.
86. 1774—1778, „ idem.
87. 1779—1783, „ idem.
88. 1784—1789, door J. P. Dorrenboom.

Oostpolder.

89. Manuaal, behelzende:

a. aan de voorzijde: maatboek van den Oostpolder, aangelegd 1764, waarop de heffingen zijn vermeld tot 1803; waarachter volgen: aanteekeningen van ontvangsten en uitgaven over 1764—1794, een resolutie van het Departementaal bestuur dd. 11 december 1806 en de notulen van een vergadering van poldermeesters en ingelanden van 19 mei 1827.

b. aan de keerzijde: maatboek van 1764—1804, en notitie van ontvangsten en uitgaven van 1764—1795, van den *Zuidpolder.*

90. Een verpachtcedule van poldersland van 1795/96, en een conclusie van eisch voor dijkgraaf en heemraden tegen A. Sem, notaris en prokureur te Dongen, tot afgifte van gelden, charters en papieren van den polder; van c. 1728.

91—121. Rekeningen van den Oostpolder onder Raamsdonk en Hendrik-Luiden-Ambacht, afgelegd aan den heer van R. en heemraden en ingelanden ter rechtkamer van R. door de penningmeesters: A. Sem (no. 91—93), P. Brouwer (94—109), J. de Leeuw (110—121); alle met bijlagen.

91. 1722 en 1723.
92. 1724 en 1725.
93. 1726 en 1727.

94. 1728 en 1729.
95. 1730 en 1731.
96. 1732 en 1733.
97. 1734 en 1735.
98. 1736 en 1737.
99. 1740 en 1741.
100. 1742 en 1743.
101. 1744 en 1745.
102. 1746 en 1747.
103. 1750 en 1751.
104. 1752 en 1753.
105. 1754 en 1755.
106. 1756 en 1757.
107. 1758 en 1759.
108. 1760 en 1761.
109. 1762 en 1763.
110. 1764 en 1765.
111. 1766 en 1767.
112. 1768 en 1769.
113. 1770—1773.
114. 1774 en 1775.
115. 1776—1779.
116. 1780 en 1781.
117. 1782 en 1783.
118. 1784 en 1785.
119. 1786 en 1787.
120. 1788 en 1789.
121. 1790 en 1791.

Kuurepolder.

122. Bestekken wegens uitgraven van een scheisloot, heulen in den dijk, enz., van 1690 en 1698; verkoopcedulen van biezen van 1690/1 en 1696/7.

123. Rekening wegens het proces van de Kuere-Polder en de Werfkampen contra de grafelijkheid van Holland over de aanwassen en slijken op het stuk der limietscheiding, 1644—1668; afgelegd aan schout en schepenen van Raamsdonk en de ingelanden van den Kuere-Polder en de Werfkampen, door P. Melsen Brouwer; met kopie en bijlagen.

124. Rekening van de gemachtigden van de Kuere-Polder en de Werfkampen, wegens de verpachtingen van biezenvelden enz.

van 1668 tot 1681, afgelegd aan hoofdingelanden ten overstaan van schepenen door J. Zeylmans en P. Mathijsen ; met bijlagen.

125—148. Rekeningen van den Kuere(-Polder) onder Raamsdonk, afgelegd aan commissarissen van den Hollandschen domeinraad en ingelanden (later aan den heer van Raamsdonk, heemraden en ingelanden) ter rechtkamer door de rentmeesters S. van Son (no. 125—140) en J. de Leeuw (no. 141—148); met bijlagen.

125. 1716 en 1717.
126. 1718 en 1719.
127. 1720 en 1721.
128. 1722 en 1723.
129. 1724 en 1725.
130. 1726 en 1727.
131. 1728 en 1729.
132. 1730 en 1731.
133. 1732 en 1733.
134. 1734 en 1735.
135 1736 en 1737.
136. 1738 en 1739.
137. 1740 en 1741.
138. 1742 en 1743.
139. 1744 en 1745.
140. 1446 en 1747.
141. 1754 en 1755.
142. 1756 en 1757.
143. 1758 en 1759.
144. 1760 en 1761.
145. 1762 en 1763.
146. 1764 en 1765.
147. 1766 en 1767.
148. 1768 en 1769. (1)

Nieuwe Buitenlandsche Hooipolder.

149. Extract uit de rol van R. betrekkelijk het proces van den dijkgraaf tegen Aert Corn. de Jongh, brouwer te R., over achterstallig dijkschot; 1712.

150. Verpachtcedulen van landerijen, 1795 en 1796.

(1) Zie het vervolg dezer serie bij no. 264 en vlg.

151—152. Collecteursrekeningen van den Nieuwen Buitendijkschen Hooipolder onder Raamsdonk, afgelegd aan schout en schepenen en ingelanden, met bijlagen.

151. 1704—1706, door J. Zijlmans.

152. 1707—1710, door C. Ketelaer.

153—156. Poldermeesters-rekeningen van den Nieuwen Buitendijkschen Hooipolder onder Raamsdonk, afgelegd als de voorgaande; met bijlagen.

153. 1707 en 1708, door Jac. Zijlmans en G. van Steenhoven.

154. 1709 en 1710, door F. Otgens en A. J. Gijsberts.

155. 1711 en 1712, door P. J. Koninck en M. C. Tijsen.

156. 1713 en 1714, door J. Eleman en A. Lanckhuysen.

157. Rekening met bijlagen van de Werfcampensche landen, 1705/6, afgelegd ten overstaan van schepenen van R. door J. Brouwers, heemraad van den Nieuwen Buitendijkschen Hooipolder, aan heemraden en ingelanden.

158—208. Rekeningen van den Nieuwen Buitendijkschen Hooipolder, afgelegd aan commissarissen van den Hollandschen domeinraad en heemraden en verdere ingelanden (later aan den heer van Raamsdonk, heemraden en ingelanden), ter rechtkamer, door de penningmeesters A. Hoevenaer (n°. 158—184), Th. Hoevenaer (n°. 185—189). J. van der Hult n°. 190—194), M. Hijmans n°. 195—208); met bijlagen.

158. 1715
159. 1716
160. 1717
161. 1718
162. 1719
163. 1720
164. 1721
165. 1722
166. 1723
167. 1724
168. 1725
169. 1726
170. 1727
171. 1728
172. 1729
173. 1730
174. 1731
175. 1732
176. 1733
177. 1734
178. 1735
179. 1736
180. 1737
181. 1738
182. 1739
183. 1740

184. 1741
185. 1742
186. 1743
187. 1744
188. 1745
189. 1746
190. 1747
191. 1748
192. 1749
193. 1750
194. 1751
195. 1752
196. 1753
197. 1754
198. 1755
199. 1756
200. 1757
201. 1758
202. 1759
203. 1760
204. 1761
205. 1762
206. 1763
207. 1764
208. 1765.

209—238. Rekeningen van de Aanwassen (1) achter den Nieuwen Buitendijkschen Hooipolder, afgelegd aan den heer van Raamsdonk, heemraden en ingelanden, ter rechtkamer van Raamsdonk, door de penningmeesters: A. Hoevenaer (n°. 209—220), Th. Hoevenaer (n°. 221—225), J. v. d. Hult (n°. 226—230), M. Hijmans (n°. 231—238); met bijlagen.

209. 1730
210. 1731
211. 1732
212. 1733
213. 1734
214. 1735
215. 1736
216. 1737
217. 1738
218. 1739
219. 1740
220 1741
221. 1742
222. 1743
223. 1744
224. 1745
225. 1746
226. 1747
227. 1748
228. 1749
229. 1750
230. 1751
231. 1752
232. 1753
233. 1754
234. 1755
235. 1756
236. 1757
237. 1758
238. 1759.

239—241. Penningmeesters-rekeningen van de Nieuwe Bekade Aanwassen (2) liggende achter den Kleinen Nieuwen Bekaden

---

(1) In 1760 gecombineerd met de Nieuwe Aanwassen (zie no. 242).
(2) In 1760 gecombineerd met de Oude Aanwassen (zie no. 242).

Buitendijkschen Hooipolder, afgelegd als de voorgaande door M. Hijmans; met bijlagen.

239. 1756/7
240. 1758
241. 1759.

242—247. Rekeningen van de Oude en Nieuwe Bekade Aanwassen liggende achter den Nieuwen Buitendijkschen Hooipolder, afgelegd als de voorgaande door den penningmeester M. Hijmans; met bijlagen.

242. 1760
243. 1761
244. 1762
245. 1763
246. 1764
247. 1765.

248—250. Rekeningen van de Nieuw-bekade Aanwassen ten oosten van de Kilsluis achter den Nieuwen Buitendijkschen Hooipolder, afgelegd als de voorgaande door den penningmeester M. Hijmans; met bijlagen.

248. 1764
249. 1764, tweede rekening.
250. 1765.

251—258. Rekeningen van de Nieuw-bekade Aanwassen aan den westkant van de Ramsluis „agter-de-Hoeven en Klijndonk of Nieuwen Buitendijkschen Hooipolder", afgelegd als de voorgaande door den penningmeester M. Hijmans; met bijlagen.

251. 1761
252. 1762
253. 1763
254. 1764
255. 1765
256. 1766
257. 1767
258. 1768.

259—288. In perkamenten banden saamgebonden afzonderlijke rekeningen met bijlagen van drie tot zes verschillende polderadministraties, jaarlijks ter rechtkamer van R. afgelegd aan dijkgraaf, heemraden en ingelanden, door den penningmeester M. Hijmans (nº. 259—278), B. Holster gequalificeerd door Anth. v. Dam (nº. 275—284), B. Holster (nº. 285—287) en P. Knaap (288).

	Nieuwe Buitendijksche Hooipolder.	Gecombineerde bekade aanwassen.	Aanwassen ten oosten van de Kilsluis.	Aanwassen aan den westkant van de Ramsluis.	Kuure-polder.	Bekade aanwassen tusschen de Raan en Leensloot.
259	1766	telkens drie				
260	1767	afzonderlijke				
261	1768	rekeningen.				
262		1769				
263		1770				
264		1771			1770 en 1771	
265		1772				
266		1773			1772 en 1773	
267		1774				
268		1775			1774 en 1775	
269		1776				
270		1777			1776 en 1777	
271		1778				
272		1779			1778 en 1779	
273		1780				1780
274		1781			1780 en 1781	1781
275		1782				verder gecombineerd met die der gecombin. bekade aanwassen.
276		1783			1782 en 1783	
277		1784				
278		1785			1784 en 1785	
279		1786				
280		1787			1786 en 1787	
281		1788				
282		1789			1788 en 1789	
283		1790				
284		1791			1790 en 1791	
285		1792				
286		1793			1792 en 1793	
287		1794			1794	
288		1795				

telkens vier afzonderlijke rekeningen.

289—306. Losse rekeningen van drie, en van 1806 af vier dier administraties, jaar op jaar bijeengevoegd, met bijlagen; afgelegd door den penningmeester P. Knaap (n°. 289 en 290), J. Boeser (n°. 291—299), B. Holster (n°. 300—306). Bij n°. 289 zijn nog bijgevoegd de bijlagen van de rekening over 1796 van den Kuurepolder.

	Nieuwe Buitendijksche Hooipolder.	Oude en nieuwe bekade Aanwassen.	Aanwassen ten oosten van de Kilsluis.	Aanwassen van den westkant van de Ramsluis.
289		1796	1796	
290	1797	1797	1797	
291	1798	1798	1798	
292	1799	1799	1799	
293	1800	1800	1800	
294	1801	1801	1801	
295	1802		1802	
296	1803	1803	1803	
297	1804	1804	1804	
298	1805	1805	1805	
299	1806 (alleen bijl.)	1806	1806	1805 en 1806
300	1807	1807	1807	1807
301	1808	1808	1808	1808
302	1809	1809	1809	1809
303	1810	1810	1810	1810
304	1811	1811	1811	1811
305	1812	1812	1812	1812
306	1813	1813	1813	1813.

Vier polders gecombineerd.

307. Bestekken wegens schoonmaken van slooten ten behoeve van de Oude, Nieuwe, Kuere- en St. Antonispolders, tweejaarlijks besteed, 1728 –1789/90.

Drie polders te zamen.

308. Memorie van restanten van de omslagen in den Willemspolder onder Oosterhout en R., in den Zuid- en in den Oostpolder, van omstreeks 1730; met een minuut-rekwest van dijkgraaf en heemraden van den Willemspolder aan den domeinraad van Oranje-Nassau om restitutie hunner reiskosten enz in rekening te mogen brengen.

Goeden-Aarts- of Eendrachtspolder.

309—316. Rekeningen van den Goeden-Aarts- of Eendrachts-

polder, afgelegd ten raadhuize aan dijkgraaf en heemraden en ingelanden door de penningmeesters-poldermeesters:

309. 1797 en 1798, A. van Raamsdonk en H. van Dongen.

310. 1799 en 1800, J. P. Otjens en P. J. Dorrenboom.

311. 1801 en 1802, dezelfden.

312. 1803 en 1804, J. P. Otjens.

313. 1805 en 1806, J. P. Otjens en A. van Raamsdonk.

314. 1807 en 1808, P. W. Knaap.

315. 1809 en 1810, denzelfde.

316. 1811 en 1812, denzelfde.

III. Oud-archief van het plaatselijk bestuur van Hendrik-Luiden-Ambacht.

1. Authentieke kopie dd. 1 november 1636 op papier, van een brief van Karel den Stoute, hertog enz, graaf van Holland, dd. 2 mei 1468, waarbij hij aan jr. Jan van Raveschot Adr. zoon, heer van Capelle enz. vergunt een dubbelen cijns of heergewaad te heffen bij elk afsterven van de officieren van Hendrick-Luyten-Ambacht en Groot Waspijck, te betalen, op den eersten St. Martinus bisschop na den dood van den officier, door de geburen van H.-L.-A. en van Gr. W., onderscheidenlijk uit 5 en 4 hoeven van 12 morgen elk, voor elken morgen 2 in plaats van één Koningstournois.

2. Authentieke kopie dd. 21 juni 1659 van no. 1.

3. Origineele machtiging dd. 12 december 1721 van ingelanden en geërfden onder H.-L.-A. op P. Zeylmans schout en A. J. Langewerff als aangestelden poldermeester, om hunne landen te omkaden en een overeenkomst met die van Raamsdonk te sluiten over den aanleg en het onderhoud der kaden en van een sluis in de Kreeck.
Bijgevoegd de minuut van hetzelfde stuk.

4. Geliasseerde verklaringen ten overstaan van schepenen van H.-L.-A. van verscheiden ingezetenen aldaar over een buitenbloktiende in Elf-en-een halve-Hoeve onder Groot Waspik, toebehoorende den heer, en over de niet-tiendplichtigheid der hoven voor en achter de huizen aldaar; 1729 en 1730.

5. Dossier van verklaringen, memorien enz., opgemaakt ten verzoeke van de vrouwe van Groot Waspik, Luiden-Ambacht enz. tot bewijs van haar recht van jurisdictie in H.-L.-A. en 11½ Hoeven, de begrenzing enz.; 1733.

6. Minuut van een schrijven (van den schout van H.-L.-A.) aan de ambachtsvrouwe van 's Grevelduin enz., dd. 4 februari 1735, over het punt van jurisdictie tegenover den heer van Raamsdonk.

7. Minuut-missive van die van Hendrijk-Luyten-Ambacht (aan den baljuw van Zuidholland?), houdende protest tegen onrechtmatig gevoerde en bezitstorende doodschouw door het gerecht van Raamsdonk, hangende het geschil over de limieten tusschen R. en Groot Waspick; na 1743.

8. Twee brieven dd. 15 februari 1747 en dd. 28 augustus 1762 van F. Cousebant, ambachtsheer van Groot Waspik, Twaalft-half-hoeve en Hendrik-Luyden-Ambacht aan den secretaris en aan den schout van H. L. A., over het handhaven van H. L. A. als vrije heerlijkheid.

9. Registertje van de notulen der vergaderingen gehouden door de municipaliteit van Hendrik-Luiden-Ambagt, van 23 maart 1798 tot 12 october 1805.

10 en *11.* Schouwboekjes of registers der gehouden zomer- en winterschouwen door schout en gerecht van H. L. A.
10. 1640—1680.
11. 1732—1805.

12. Twee bekendmakingen door schout en schepenen van Hendrik-Luyten-Ambagt omtrent schouwvoeringen aldaar, 1805 en 1806.

13. Bundel minuten van correspondentie, opgaven enz. van het gemeentebestuur van Luiten-Ambacht; o. a. een veepaspoort van 1713, een verklaring dd. 6 januari 1796 over den eed der ambtenaren, enz.

14. Minuut van antwoord van de municipaliteit van Hendrik-Luyte-Ambacht op een missive dd. 2 februari 1797 van de commissie van onderzoek wegens de geldheffing van 30 juni en 10 augustus 1796, aan die commissie meedeelende dat het geschil tusschen Raamsdonk en H. L. A., beslist ten voordeele van H. L. A., niet is ten uitvoer gelegd, zoodat die van Raamsdonk nog steeds gewone en buitengewone lasten onder H. L. A. vorderen.

15. Eenige bescheiden betreffende de aanstelling van nieuwe schepenen van H. L. A. in 1805, ter vervanging der in 1803 overledene.

16. Lijst van den „omslach op die nergentael in Henrick-Luyen-ambacht", vervallende Martini 1582.

17 en *18.* Banden, bevattende op katerns geschreven jaarlijksche ceelen of heffingslijsten van den cijns, op St. Maarten of 11 november door de naburen van H. L. A. aan den heer verschuldigd:

17. (bijeengebonden in maart 1898) 1653—1660, 1668—1682, 1687—1689, 1691—1695, 1697—1704, 1706—1711, 1713—1731.

18. 1732—1762.

19. Ceel voor de hefling van den meybandtcijns, verschijnende 1 mei 1669.

20. Register van cijnsceelen voor de hefling van den Sint-Maartens-cijns en den meybant, voor de jaren 1664—1771, 1772—1783, 1784—1789.

21. Kopie eener bekendmaking dd. 6 december 1785, door schout en gerecht van Groot-Waspik, belovende een premie voor hem die den dader of de daders der inbraak op de rechtkamer in den nacht van 3 op 4 december aanwijst.

IV. Oud-Archief van den Burgerlijken Stand.

I. Register der overledenen van 4 januari 1806 tot 31 december 1810, opgemaakt, uit de lijst der aangegeven lijken en uit de lijst der begravenen, door M. C van Houten, gequalificeerd tot de directie over de invordering van de belasting op het recht der successie in het Bataafsch gemeenebest, vastgesteld bij besluit van het Staatsbewind van 4 october 1805. (1)

II—V. Predikants-registers van Raamsdonk.

II. Naamregister van de gedoopten in de kerk van Raamsdonk, getrokken uit de doopprotokollen van den predikant der Hervormde gemeente; 8 october 1719—16 januari 1774.

III. Doopprotokol, gehouden door den predikant der Hervormde gemeente van Raamsdonk; 10 november 1727—16 januari 1774. (2)

IV. Protokol als voren, getiteld „Doopregister der Hervormde kerk van Raamsdonk (S. Magnet predikant)"; 23 januari 1774—23 augustus 1812.

V. „Liber baptismalis ecclesiae sancti Bavonis de Raamsdonk", gehouden door den pastoor Ioannes Baptista Bruynen van 30 december 1788—17 december 1810; gevolgd door een afschrift van een vonnis der rechtbank van eersten aanleg te 's Hertogenbosch dd. 6 februari 1821, houdende wijziging in verschillende akten betreffende de familie Wagemakers.

---

(1) Ingevolge later Koninklijk besluit gesteld onder de bewaring van den ambtenaar van den Burgerlijken Stand.

(2) Bij den predikant van Raamsdonk berust nog het trouwboek over 1727—1774.

INHOUDSOPGAAF van den inventaris der oude archieven te Raamsdonk.

I. Oud-archief van het Plaatselijk bestuur van Raamsdonk.

EERSTE AFDEELING. *Stukken uit de komme of ijzeren dorpskist.*

Bladz.

A. Gift- en voorrechtsbrieven, eigendomsbewijzen, bijzondere stukken enz. 701

B. Privilegien enz., betreffende de zes Zuidhollandsche dorpen in de Langstraat 713

C. Brieven enz, betreffende de goederen van het voormalig Karthuizerklooster te Geertruidenberg . . . 716

D. Titels van goederen en rechten van den Algemeenen Arme en van de Kerk 718

TWEEDE AFDEELING. *Registratuur en akten.*

A. Aanschrijvingen enz. van hoogere lichamen en ambtenaren. 730

B. Handelingen van het dorpsbestuur 732

C. Lijst- en staatwerk 751

D. Ingekomen brieven, enz. 758

E. Rekeningen, met bescheiden. 759

F. Stukken betreffende de armen- en kerkegoederen, enz. 771

G. Vreemde eenden 777

II. Oude polderarchieven.

Bladz.

EERSTE AFDEELING. *Titels van goederen enz.* 779

TWEEDE AFDEELING. *Rekeningen, registers, akten enz.*

Rijsbroek of Willemsweg 783
Oude Polder 784
Nieuwe Polder 785
Zuidpolder 786
Noordpolder 787
Oostpolder 788
Kuurepolder 789
Nieuwe Buitendijksche Hooipolder 790
Vier polders 795
Drie polders 795
Goeden Aarts- of Eendrachtspolder 795

III. Archief van het voormalige plaatselijk bestuur van Hendrik-Luiten-Ambacht 797

IV. Oud-archief van den burgerlijken stand . . 800

Regeling van oude gemeente- en waterschaps-archieven in Zuid-Holland.

(Uitgebracht aan Gedeputeerde Staten van die provincie.)

In mijn vorig verslag berichtte ik, dat het opschrijven van de oude archieven, die op het gemeentehuis van *Berkel-en-Rodenrijs* waren gevonden, bijna was afgeloopen. Toen deze werkzaamheid ten einde was gebracht, had ik in het geheel ongeveer 650 nommers op het papier gezet Verschillende rechterlijke stukken werden aangetroffen en aanhet Rijk overgegeven. Ook vond ik eenige administratieve stukken van *Akkersdijk*, *Delft* en de drooggemaakte polders van *Bleiswijk* en een gedeelte van *Hillegersberg*, welke vanwege het gemeentebestuur werden gezonden aan den secretaris van *Vrijenban*, den archivaris van *Delft* en den secretaris van genoemd waterschap. Ik hield mij vervolgens bezig met het beschrijven van eenige stukken van *Berkel*, die nog op het Rijksarchief berustten, maar door den Minister van Binnenlandsche Zaken, bij beschikking van 3 Mei 1904, weer aan de gemeente waren toegekend. (1)

Zooals ik ook reeds meedeelde, had de omstandigheid dat in het gemeentearchief stukken van den polder Berkel gevonden waren, aanleiding gegeven, tot het bestuur van den polder de vraag te richten, of zich in zijn archief ook stukken van de gemeente bevonden, op welke vraag bij het uitbrengen van mijn laatste verslag nog geen bericht was ontvangen.

In de tweede helft van 1904 volgde het antwoord, waarbij het polderbestuur niet alleen een onderzoek van zijn archief toestond, maar tevens verzocht, dat de ordening daarvan tege-

---

(1) Verslag 1903, bl. 3. [Verslagen omtrent 's Rijks oude archieven 1903, bl. 586.]

lijkertijd zou plaats hebben. Met uw goedvinden heb ik toen de verdere werkzaamheden aan de in het gemeentehuis gevonden en de van het Rijk terugontvangen archieven gestaakt, en het onderzoek van het polderarchief ter hand genomen. Eerstbedoelde stukken toch waren nu alle beschreven, en het was nog slechts noodig, de beschrijvende briefjes en de stukken zelf in de juiste orde te schikken, waarna de inventarissen konden worden opgemaakt. Maar zoo ik hiertoe nu al was overgegaan, zou het gevaar ontstaan zijn, dat de orde van inventarisatie weer zou verstoord worden door uit het polderarchief te voorschijn komende stukken van de gemeente. Werkelijk bleken bescheiden van de gemeente bij het polderbestuur te berusten, en daaronder zeer belangrijke. Bij het nagaan van het gemeentearchief had het reeds mijn aandacht getrokken, dat de oudste resolutieboeken eerst met het jaar 1715 begonnen, terwijl volgens oude inventarissen 1612 het jaar van aanvang was. In het polderarchief vond ik de boeken sedert dat jaar in een uitstekenden staat terug.

Het opschrijven van de stukken van den polder, welke zoowel den polder, als het ambacht en het dorp betroffen, hield mij tot het begin van 1905 op. Ruim 200 nommers werden gevormd. Ook rechterlijke stukken kwamen voor den dag en werden aan het Rijk overgegeven. Ik had gehoopt, toen eindelijk te kunnen overgaan tot het in mekaar zetten van de verschillende archieven, waarvan ik de stukken had bewerkt, n.l. het oude archief van *Berkel-en-Rodenrijs*, de archieven van de voormalige gemeenten *Ruiven* en *Den Tempel*, en het ambacht *Berkel*, en het oude archief van den polder van dien naam (tot 13 Juli 1858 loopende). Een nieuwe ontdekking maakte het echter onmogelijk, hiertoe reeds over te gaan. Bij mijn bezoeken aan *Berkel* was mij ter oore gekomen, dat de daar woonachtige heer J. P. van Aalst in het bezit was van een verzameling oude stukken, afkomstig van zijn grootvader Petrus Egbertus van Aalst, schout, notaris, secretaris, enz. te *Berkel*. Mijn verzoek om deze stukken te mogen bezichtigen, vond een welwillend onthaal. Op den zolder bij den heer Van Aalst vond ik een groote verzameling goedbewaarde boeken en papieren van allerlei aard, waarvan de meeste bij een oppervlakkige inzage Berkelsche archiefstukken bleken te zijn, die men bij het overlijden van den heer P. E. van Aalst verzuimd had, aan de gemeente terug te geven. Genoemde heer besloot daarom, ze aan de gemeente af te staan, met vergunning, de stukken, welke in andere archieven behoorden, daarheen te zenden. Reeds meer dan vier maanden houd ik mij nu bezig met de beschrijving van deze omvangrijke verzameling, waardoor een kleine 200 nommers verkregen werden. Over

enkele weken zal ook dit werk voltooid kunnen zijn en dan een begin gemaakt worden met de definitieve rangschikking en inventarisatie van de voormelde vijf archieven. De verzameling Van Aalst bestond, behalve uit verscheiden rechterlijke en enkele notariëele stukken, die aan het Rijk kwamen, uit stukken van het dorp, het ambacht en den polder, en stukken van het hoogheemraadschap van *Delfland*, van *Akkersdijk* en andere naburige plaatsen, waarvan de aanwezigheid te *Berkel* meestal te verklaren was door de gelijktijdige of vroegere bekleeding van andere ambten door de dorpssecretarissen. Laatsbedoelde stukken zullen, zoodra een einde aan het beschrijven gekomen is, naar de plaatsen waar ze thuis hooren, gestuurd worden.

P. VAN MEURS.

1905.

In het afgeloopen jaar werden de inventarissen der archieven van de gemeente *Pijnacker* en van de polders *Oud- en Nieuw-Rozenburg*, *Blankenburg*, de *Lange* en *Ruige Plaat* afgeleverd. De regeling en beschrijving der archieven van de gemeente *Heinenoord* en van de vroegere gemeenten *Godschalksoord* en *Oost-Zomerland*, die tegenwoordig daarmede een geheel uitmaken, werden voltooid. evenals die van de archieven der gemeente *Rozenburg*, en de inventarissen, daarvan opgemaakt, zullen U binnenkort worden aangeboden. Wat de stukken van laatstgenoemde gemeente aangaat, die later nog gevonden werden, en die het vorige jaar, gelijk ik toen aan het eind van mijn verslag mededeelde, nog niet met de vereischte nauwkeurigheid hadden kunnen worden beschreven, kan ik thans het volgende berichten. Zij waren hoofdzakelijk van financieelen aard. Alleen maakten hierop een uitzondering een aantal aanschrijvingen en andere ingekomen stukken, waarbij minuten van uitgegane stukken van 1727—1800; drie notificaties van schout en schepenen van 1729, 1730 en 1732; drie oude archiefinventarissen van 1727, 1732 en 1747; een akte van aanstelling van twee kerkmeesters van 1742; een kerkerekening van 1746; een aantal bijlagen van de armenrekeningen van 1744—1746, 1753—1761, 1763, 1764, (waarbij een lijst van obligaties, aan de diaconiearmen toebehoorende, van 1729); stukken betreffende een procedure van den kerkenraad van *Schipluiden* contra schout en schepenen van *Rozenburg* aangaande het recht om akten van readmissie of indemniteit uit te reiken, van 1758—1764; en een weesregister van 1732—1747, alsmede nog enkele andere stukken van minder beteekenis.

Van de financieele archieven noteer ik hier als de belangrijkste de volgende: rekeningen 1728—1754, 1756—1758, 1760—1774; bijlagen 1732, 1738, 1739, 1740/1, 1742/3—1746, 1751, 1754, 1758—1764, 1767, 1768, 1770, 1777, 1779, 1795, 1797, 1801/2, 1803 en 1806—1808; register van rekeningen, 1740—1746; lijsten der contributien wegens de Bataafsche gewapende burgermacht, 1796, 1797; notities van de ontvangst en uitgaaf wegens de kazerneering en verdere kosten bij de batterij aan den dijk van *Nieuw-Rozenburg*, 1803—1806; kohieren van de verpondingen van alle

huizen en andere gebouwen, met opgave van huurwaarde van eigen-, huurhuizen en andere gebouwen, 1731; kohieren van de ordinaire verpondingen, 1728–1737, 1739–1751, 1753–1774; rekeningen van de ordinaire verpondingen, 1731, 1732, 1734–1752, 1754–1763; lijsten of borderellen van de ontvangst der ordinaire verponding, 1728–1730, 1732, 1737, 1738, 1745; notities der ontvangen gelden tot voldoening der ordinaire verponding, 1733, 1735–1737, 1740. 1741, 1743; sommatiebiljetten aan schout en gerechte tot betaling van de ordinaire verponding, 1729–1731, 1733, 1738–1747, 1757–1760, 1762–1772, 1774–1780; conditiën en voorwaarden betreffende de besteding der collecte of garinge van de ordinaire- en extra-ordinaire verpondingen, 1729; tafels van den aanslag van de ordinaire- en extra-ordinaire verpondingen, 1782, 1792, 1805; extract uit den aanslag, van 1734; rekeningen van de ordinaire- en extra-ordinaire verpondingen, 1728–1732; borderellen en notities, 1728–1731; register van de ontvangst, 6 December 1729–16 April 1732; plakkaten van de Staten van Holland betreffende de verhooging van de extra-ordinaire middelen, door het heffen van den 100^{en} en 200^{en} penning, 1737, 1740, 1744; kohieren van de extra-ordinaire verpondingen, 1728–1764, 1766–1775; rekeningen van de extra-ordinaire verpondingen, 1730, 1732, 1733, 1735–1749, 1751–1764; lijsten of borderellen, 1728–1731, 1739, en notities der ontvangen gelden, 1741 en 1742; ontvangbewijzen der extra-ordinaire verponding, 1728–1771, 1774. 1799, 1801, 1804, 1805; sommatiebiljetten aan schout en gerecht tot betaling van de extra-ordinaire verpondingen, 1730, 1731, 1734. 1735, 1738, 1739, 1742, 1743, 1745–1747; kohieren van de personeele quotisatie, 1742, 1745; rekeningen van de personeele quotisatie, 1745, 1747; kohieren van taxatie wegens het provisioneel middel in plaats van de afgeschafte pachten, begin der laatste helft van de 18^{e} eeuw; verder uit het archief van den secretaris als ontvanger van de collaterale successie: rekeningen van den 20^{en} en 40^{en} penning, boete ongefundeerde processen en impost op het middel van trouwen en begraven, 1 April–30 September 1727, 10 Februari 1729–10 Februari 1732, April–September 1737, October 1738–Maart 1745, October 1745–Maart 1746; en een akte van borgstelling ten behoeve van den secretaris, 27 Juli 1796 (afschrift.)

Ik kan hier nog bijvoegen, dat onder de administratieve stukken der gemeente, welke indertijd met de rechterlijke archieven door het Rijk waren overgenomen, behalve de reeds vroeger door mij opgenoemde, nog gevonden zijn: een afschrift van een testament van 1757; drie akten van uitkoop van 1799, 1805 en 1806; acht notities van verkocht meubilair, 1807–1811; een register van overboekingen, 1809–1811, en daarop betrekking

hebbende stukken, 1806—1811; akten van aangebrachte goederen, aan het middel van het collateraal subject, 1752—1603, en elf akten declaratoir 1811. Volgens machtiging van Zijne Excellentie den Minister van Binnenlandsche Zaken (dd. 27 April 1905, n°. 1145 K. W.) zullen thans al de ten onrechte nog in het rijksarchief berustende stukken van *Rozenburg* weer aan de gemeente worden overgedragen.

Eindelijk werd nog een voorloopig onderzoek ingesteld naar den inhoud van het archief der gemeente *Ouddorp*, hetwelk thans voor regeling en beschrijving aan de beurt was.

Onder de registers (die in goeden toestand bleken te verkeeren) komen o.a. voor: notulenboeken met copieën van uitgegane brieven, publicaties, enz., 20 Maart 1798—23 Maart 1801, 8 December 1806—26 September 1807, 30 September 1807—28e van Grasmaand 1809, 2 van Bloeimaand 1809—25 Juni 1811, waarachter van 1 Juli—31 December 1811 copieën van brieven, publicaties enz.; register van uitgegane brieven van den maire, 4 Januari 1812—3 November 1813, en van het plaatselijk bestuur 15 Januari—18 April 1814; register van publicaties en decreten, ingekomen van de representanten van het volk van Holland, 1795, 1796; tafel der bij het gemeentebestuur ingekomen stukken Januari—Augustus 1810; salarisboek 1785; notulenboek van de vergaderingen van baljuwen en schouten en gedeputeerden van het eiland *Overflakkee*, Maart—Juni 1795; gaarderboek der ordinaire- en extra-ordinaire verpondingen en van het ordinair geschot, 1764—1767, met lijsten der verpondingen, 1762—1769, en van den omslag, bestemd voor het onderhoud van de haven te *Goedereede*, 1765—1767 en 1768—1770; registers van de rekeningen der ordinaire- en extra-ordinaire verpondingen van *Ouddorp*, *Oudeland*, *Oudenieuwland* en *Westnieuwland*. 1802—1805; kerkerekeningen, 1696—1723, 1725 en 1727—1749, 1750—1779 en 1780—1797; armenrekeningen, 1691—1719, 1720—1739, 1740—1759, 1760—1779, 1780—1796, 1797—1807; weesboeken, 1649—1674, 1669—1773, 1776—1790 en 1807—1810.

Onder de losse stukken, die in minder goeden staat verkeerden dan de registers, en die zonder orde in 17 pakken waren saamgebonden, komen behalve een groot aantal charters van verschillenden aard, ook vele aanschrijvingen en andere ingekomen stukken voor. Verder tal van papieren, betrekking hebbende op het verblijf van Fransche en andere militairen in het dorp. Overigens zijn het meest stukken van financieelen aard. In een volgend verslag hoop ik die nader op te geven. Onder de registers vond ik ook nog een viertal zoogenaamde mannen-resolutieboeken van *Westvoorne*, nl. van 1650—1674,

1674 - 1678 en 1681—1701, 1701—1773 en 1773—1795, welke in hoofdzaak betrekking hebben op polderzaken, en eenige stukken van rechterlijken aard, die bij de overbrenging van de rechterlijke archieven naar het rijksarchief waren achtergebleven.

Aan het eind van mijn verslag meen ik nog even te moeten terugkomen op de stukken, die op de secretarie der gemeente *Pijnacker* berustten. Deze bleken tot drie verschillende archieven te behooren, nl. tot die van de gemeente, tot die van de polders en tot die van het ambacht. Nu zouden volgens besluit van Provinciale Staten van 10 November 1857 (*Prov. Blad* n°. 14) laatstgenoemde archieven naar het archief van *Delfland* moeten worden overgebracht (1). 't Komt mij echter voor, dat deze bepaling, waaraan trouwens bijna nooit volledig schijnt te zijn voldaan, van eenigszins bedenkelijken aard is. De belangen van het ambacht toch waren zoo nauw met die van de gemeente verwant en waren dikwijls zoo weinig daarvan te scheiden, dat splitsing van de archieven niet altijd door te voeren is. en ook wanneer dit wel mogelijk blijkt te zijn, zal het niet dan tot schade strekken van een geregeld onderzoek, wanneer de papieren van beide corporatiën op verschillende plaatsen worden bewaard. De maatregel, vroeger misschien genomen om aan de archieven der ambachten een betere verzorging te verschaffen, is, nu de gemeentearchieven allengs worden geregeld en tengevolge daarvan ook beter worden behandeld, m. i. daarvoor niet meer bepaald noodig, en ik zou het dan ook wenschelijk achten, dat al de stukken, die betrekking hebben op de gemeentebelangen in het algemeen, en die elkander aanvullen, alle op één plaats, i.c. de gemeente-secretarie, vereenigd blijven.

A. Telting.

's Gravenhage, 10 Juni 1905.

(1) Besluit 10 November 1857 betrekkelijk de opheffing der Ambachten in *Delfland*:

k. Nadat de laatste rekening der Ambachtsbesturen is goedgekeurd, worden de archieven der Ambachten naar het archief van *Delfland* overgebracht om afzonderlijk te worden bewaard.

NOTULEN

VAN DE

VIJFTIENDE BIJEENKOMST DER RIJKSARCHIVARISSEN

op Dinsdag 25 *October* 1904, *des morgens te elf uren, in het gebouw van het Rijksarchief te 's-Gravenhage.*

Tegenwoordig: de algemeene Rijksarchivaris Jhr. Mr. Th. H. F. van Riemsdijk, voorzitter, en de heeren C. J. Gonnet, Mr. R. Fruin Th Az., Mr. S. Muller Fz., Mr. J. L. Berns, Mr. J. G. Ch. Joosting en Mr. A. C. Bondam, Rijksarchivarissen in Noord-Holland, Zeeland, Utrecht, Friesland, Drenthe en Noord-Brabant, alsmede Dr. J. de Hullu, adjunct-archivaris bij het Algemeen Rijksarchief, secretaris.

Afwezig door ongesteldheid de heeren Mr. J. F. Bijleveld, Mr. C. P. L. Rutgers, Mr. J. A. Feith en A. J. Flament, Rijksarchivarissen in Gelderland, Overijssel, Groningen en Limburg.

De Voorzitter opent de vergadering en stelt, nadat de notulen van de vorige voorgelezen en goedgekeurd zijn, aan de orde de behandeling van de volgende vraag:

Welke gedrukte officieele stukken moeten in een Rijksarchief-depôt bewaard worden en in welke verzameling van dat depôt zijn zij te plaatsen?

Als toelichting meent hij het volgende te moeten opmerken. De gedrukte officiëele stukken van vóór 1795, tot welk tijdperk hij zich voorloopig wenscht te beperken, kunnen naar gelang van het doel waarmede zij ter perse werden gelegd onderscheiden worden in eenige hoofdsoorten.

I. Wanneer een missive aan meerdere colleges en ambtenaren gericht moest worden, liet men ze dikwijls drukken in plaats van het stuk voor ieder in het net over te schrijven. Dergelijke stukken komen dus overeen met hetgeen men thans circulaires zou noemen;

II. Verordeningen, voorschriften inhoudende die door een ieder moesten nageleefd worden, werden gedrukt opdat zij ter algemeene kennis zouden worden gebracht. Van dien aard waren de placaten en publicatiën;

III. De resolutiën van een regeeringslichaam werden in een geregelde volgorde gedrukt, opdat de leden daarvan ze later zouden kunnen raadplegen wanneer er weder zaken van dat college behandeld moesten worden;

IV. De gedeputeerden in een Statenvergadering konden of wilden in vele gevallen hun stem niet uitbrengen dan na hun lastgevers te hebben gehoord. De op een in behandeling zijnde zaak betrekking hebbende stukken moesten dus worden gecopieerd, opdat de lastgevers van den inhoud kennis konden nemen. Tot vermijding van dien omslag werden die stukken dikwijls afzonderlijk gedrukt.

Tot die hoofdsoorten behooren de meeste gedrukte officieele stukken, die in de Rijksarchiefdepôts aanwezig zijn. Sommige van deze bevinden zich onder de geschreven stukken der archieven, terwijl de andere buiten die verzamelingen worden aangetroffen.

In den regel waren laatstgenoemde stukken ook in het bezit van de colleges, waarvan de archieven aanwezig zijn, doch meestal is het ondoenlijk te beslissen onder welk college zoodanig stuk heeft berust. Die onzekerheid wordt nog vermeerderd door de omstandigheid, dat talrijke stukken van onbekende herkomst een onderdeel kunnen zijn van particuliere verzamelingen, die door koop of schenking verkregen zijn.

In meerdere depôts verkeeren de gedrukte stukken in een weinig ordelijken toestand. De colleges, die ze lieten drukken, hebben dikwijls niet aan alle exemplaren een bestemming gegeven zoodat de zoodanige, waarover niet beschikt werd, zich nog bevinden in de pakken, waarin zij van de landsdrukkerij zijn gekomen. Het is wenschelijk in deze massa orde aan te brengen en daaruit het overtollige te verwijderen. Om dit goed te kunnen doen dient men te weten welke stukken in een depôt op hun plaats zijn en in welke verzamelingen zij moeten worden opgenomen. Dit is de reden waarom hij gemeend heeft de bovenstaande vraag in behandeling te moeten brengen.

De Voorzitter verzoekt achtereenvolgens de verschillende heeren hun gevoelen te willen mededeelen.

De heer Muller is van oordeel dat, voor zooveel de sub I bedoelde stukken aangaat, in het archief van het college, waarvan die zijn uitgegaan, enkel de minuut moet worden bewaard. In dat van het college, waarbij zij ingekomen zijn, moet het gedrukte stuk evengoed bewaard blijven als een geschreven missive.

De heer Fruin deelt het gevoelen van den heer Muller. Blijkt het echter dat het afzendend collegie in zijn archief naast de serie minuten nog een verzameling aangelegd heeft van netexemplaren der uitgegane stukken, dan moet zijns inziens ook het gedrukte stuk daarin worden opgenomen.

De heeren Joosting, Berns en Gonnet wenschen eveneens een exemplaar van het gedrukte stuk bewaard te zien in het archief van het college, waarbij het is ingekomen. Heeft het college, waarvan het uitgegaan is, de minuut vernietigd, zooals door de Staten van Drenthe met die van de publicaties is gedaan, dan wil de heer Joosting ook een exemplaar bewaren in het archief van dit college. De heer Berns is er voor daarin ook een of meer exemplaren van de gedrukte te bewaren naast de minuten.

De heer Bondam merkt op dat in bijna alle rechterlijke en gemeente-archieven tal van ingekomen circulaires worden gevonden. Zoolang deze laatste op de secretarieën berusten acht hij het gewenscht ze daarin te laten. Maar hoe te handelen bij de rechterlijke archieven, die alreeds naar de Rijksarchiefdepôts zijn overgebracht, en de gemeente-archieven, als deze daar worden gedeponeerd? Om plaatsruimte te besparen vindt hij het wenschelijk ze dan op te ruimen daar zij toch in de archieven der aldaar gedeponeerde afzendende colleges al aanwezig zijn. De dubbelen van de uitgegane circulaires, voorkomende in de archieven der afzendende colleges, heeft hij gemeend daaruit te moeten verwijderen en naar gelang van omstandigheden overgebracht naar een bibliotheek of naar den zolder.

De heer Muller kan niet instemmen met het denkbeeld, door den heer Berns voorgestaan. Als de minuten zijn bewaard, behooren strikt genomen de gedrukte exemplaren niet tot het archief van het college, dat de circulaires afzond. Ze ook dàn nog te bewaren, schijnt hem toe uitsluitend een zaak van conveniëntie te wezen, niet van verplichting.

De heer Berns zegt dat het zijn bedoeling is de gedrukte naast de minuut-exemplaren alleen te bewaren als zij onderteekend zijn of er eenigszins anders uitzien dan deze.

De heer Bondam zou ook naast de minuut een gedrukt exemplaar willen bewaren, immers de mogelijkheid bestaat dat de minuut en het gedrukte niet absoluut gelijk zijn, en dit laatste representeert bij slot van rekening toch den vorm, waarin het stuk is afgezonden. Op dien grond komt het hem voor dat, wanneer er geen plaatsgebrek heerscht, èn minuut èn imprimé samen moeten bewaard worden.

De heer Fruin stelt voorop dat men als richtsnoer de praktijk heeft te volgen, door het afzendend college zelf in acht genomen. Zoo dit de gedrukte exemplaren expresselijk als bestanddeel van zijn archief beschouwd en daarin opgenomen heeft, acht hij zich niet gerechtigd ze er uit te verwijderen. Blijkt het daarentegen dat men ze eenvoudig in de pakken heeft gelaten zóó als zij van de drukkerij zijn gekomen, dan mag daaruit worden afgeleid dat zij nimmer als archiefstukken beschouwd zijn en behooren zij mitsdien niet in het archief te worden opgenomen.

De Voorzitter zou het ook als het college, waarvan deze stukken uitgingen, minuten bewaarde, om practische overwegingen gewenscht vinden er een verzameling van aan te leggen, ten behoeve van de collectie hulpmiddelen van het depôt.
Hij acht het verder uit de besprekingen duidelijk dat de meerderheid ze aanmerkt als bestanddeel van het archief van het college, waarbij zij ingekomen zijn, en ze eveneens bewaren wil in dat van het afzendend college, ingeval dit de minuten niet meer bevat

Wat de sub II bedoelde stukken, de placaten en publicatiën, betreft, meent de heer Gonnet dat van degene, die vóór 1795 zijn uitgevaardigd, een exemplaar als bijlage bij de begeleidende missive moet bewaard blijven in het archief van het bestuurslichaam, waaraan het toegezonden is. In het archief van het uitvaardigend college heeft hij ze tot een serie vereenigd.

De heer Bondam wijst er op dat deze stukken niet alle hetzelfde formaat hadden. Naar gelang van hun folio- of quartoformaat hebben de uitvaardigende colleges ze soms tot verschillende serieën vereenigd en in hun archief opgenomen. Deze en

ook die in plano zijn gelaten moeten daarin zijns inziens blijven. Doch in het archief van het college, waaraan zij zijn toegezonden, zou hij ze alleen wenschen bewaard te zien als zij bepaaldelijk golden voor het gebied van dat college, niet als zij een algemeene wet waren voor het gansche land.

De heer Berns is er voor ze zoowel in het archief van het uitvaardigend als in dat van het ontvangend college te bewaren, in het laatste geval als bijlage bij de begeleidende missive.

De heer Joosting acht het noodig dat deze stukken in het archief van het uitvaardigend college blijven. Wat regel de colleges hebben gevolgd, die ze ontvingen, blijkt niet duidelijk. In elk geval behooren in hun archieven die exemplaren van vóór 1795 te worden bewaard, waarop de datum van afkondiging is vermeld, en verder alle, die van nà 1795 dagteekenen.

De heer Fruin onderscheidt twee perioden, den landsheerlijken tijd en den tijd van de Republiek. In den landsheerlijken tijd lieten de Zeeuwsche rentmeesters de hun toegezonden verordeningen afkondigen door een deurwaarder, die ze later, voorzien met zijn verklaring van gedane publicatie, terugbezorgde. Zij werden vervolgens door de rentmeesters zorgvuldig bewaard, opdat zij ze te hunner verantwoording zouden kunnen overleggen. Het ligt voor de hand dat de zoodanige bewaard moeten blijven. Van die uit den Republikeinschen tijd moet zijns erachtens één exemplaar worden bewaard in het archief van het uitvaardigend college en evenzoo één, als bijlage met de begeleidende missive, in dat van het lichaam, door welks tusschenkomst het uitvaardigend college ze deed toekomen aan die, welke het hadden af te kondigen. In de archieven van deze laatste wenscht hij ze te bewaren als het blijkt dat zij stelselmatig daarin plachten te worden opgenomen.

De heer Muller zegt dat de uitvaardigende colleges veelal hun placaten en publicatiën lieten inbinden en den band stempelen met hun wapen. Deze, de officieele exemplaren, behooren zeer zeker bewaard te blijven. Daar naast voorkomende exemplaren kunnen vernietigd of naar den zolder verwijderd worden. De colleges, die deze stukken ontvingen, hebben ze in den regel niet bewaard. Waar dit wel geschiedde blijve men ze bewaren, waar zij slechts fragmentarisch worden aangetroffen, ruime men deze op.

Het door den heer Bondam aangewezen verschil in formaat beschouwt hij als bloot toevallig. In de op zijn depôt aanwezige

banden vindt men er van verschillende grootte, de allergrootste ingevouwen.

De Voorzitter zegt dat de meeste colleges in hun archief een verzameling hebben aangelegd van de door hen uitgevaardigde verordeningen. Zoo o. a. de Staten-Generaal, die ze van het laatst der 16e eeuw af in quartobanden lieten inbinden, waarin die van folioformaat zijn ingevouwen, zoo de Nassausche domeinraad, die onverschillig van welke grootte zij ook waren, alle gedrukte publicatiën van de prinsen van Oranje bijeen deed binden. Waar in het archief van het uitvaardigend college zulk een oudtijds gevormde verzameling ontbreekt, oordeelt hij het gewenscht er een aan te leggen. In de archieven der ontvangende colleges, waar men ze slechts bij uitzondering schijnt bewaard te hebben, komt het hem voor dat men volstaan kan met enkel diegene te bewaren, welke met een begeleidenden brief zijn ingekomen en die een aanteekening van de gedane afkondiging bevatten, en van deze laatste een verzameling aan te leggen.

Naar aanleiding van een opmerking van den heer Bondam, dat de algemeene landsverordeningen aan de subalterne besturen werden toegezonden op dezelfde wijze als heden ten dage met het *Staatsblad* gebeurt, wijst de heer Fruin er op dat dit niet volkomen juist is. Het bulletin des lois toch werd, gelijk bekend is, niet van hoogerhand aan de lagere besturen toegezonden, maar deze waren verplicht er zich op te abonneeren.

De heer Bondam zijn bedoeling nader toelichtende verklaart, dat ingeval ergens, gelijk in veel gemeente-archieven voorkomt, de placaten en publicatiën in een folioband tot een zoogenaamd placatenregister werden vereenigd, deze als bestanddeel van het archief beschouwd en bijgevolg bewaard dienen te blijven, waartegen de heer Fruin inbrengt dat de wijze van bewaring niet van invloed is op den aard van eenig stuk. Ten slotte acht de heer Bondam het wenschelijk ook één exemplaar in plano tegelijk met de begeleidende missive te bewaren in de archieven van die colleges, door wier tusschenkomst het uitvaardigend college ze aan de lagere deed toekomen.

De Voorzitter maakt uit hetgeen in het midden is gebracht als besluit op, dat naar het algemeen gevoelen de hier besproken stukken in het archief van het uitvaardigend college behooren te blijven. Een vasten algemeenen regel te stellen hoe te handelen met die, welke bij een bestuur zijn ingekomen, schijnt aan bezwaar onderhevig te zijn. Wel wordt het wenschelijk geoordeeld

de zoodanige in het archief van het ontvangend college te bewaren, welke bij begeleidende missive zijn toegezonden of waarop de datum van afkondiging is aangeteekend.

Vervolgens wordt in behandeling gebracht de vraag hoe men te doen heeft met de sub III bedoelde stukken, gedrukte resolutiën, korte notulen, staten van oorlog.

Naar de zienswijze van den heer Muller behooren theoretisch in het archief van het opmakend college alleen de geschreven exemplaren thuis. Maar zijn daarin ook gedrukte aanwezig dan vindt hij het raadzaam ze te bewaren. Zelfs zou hij ze, indien zij daar ontbreken, er voor aangekocht willen zien. Het oogmerk, waarmede zij te perse werden gelegd, was ongetwijfeld ze aan de stemhebbende steden en gewesten toe te zenden. In de archieven van deze behooren zij derhalve zeer zeker bewaard te blijven.

De heer Fruin zegt dat de Zeeuwsche Staten eerst in de 17e eeuw begonnen zijn hun resolutiën geregeld te laten drukken. Die, welke gelijktijdig met hun vaststelling zijn gedrukt, waren bestemd voor de leden. De uitgave van de oudere, die successivelijk eveneens ter perse zijn gelegd, draagt meer het karakter van een historische publicatie. Toch zal men, ook al bestaat er tusschen beide een theoretisch onderscheid, ze om practische redenen in de archieven van de colleges, waaraan zij toegezonden zijn, tot één serie vereenigd dienen te bewaren. Een exemplaar van deze resolutiën berust op zijn depôt in het archief der rekenkamer, die ze geregeld van de Staten ontving. Dit behoort dus daarin te blijven, maar het andere, dat de Staten zelf behielden, wordt door hem niet als archiefstuk beschouwd en behoeft bijgevolg ook zijns inziens niet daarin bewaard te worden.

De heeren Joosting, Berns en Gonnet zeggen dat de resolutiën der Drenthsche en Friesche Staten en die van de Gecommitteerde Raden van het Noorderkwartier niet werden gedrukt. De gedrukte resolutiën der Staten-Generaal en staten van oorlog beschouwen zij als ingekomen stukken bij de Statenprovinciaal, die men gehouden is in de archieven van deze te laten.

De heer Bondam heeft op zijn depôt naast het geschreven netexemplaar van de notulen der representanten van Bataafsch Brabant bovendien een gedrukt exemplaar. Beide behooren zijns inziens tot het archief van dat lichaam. Daarentegen merkt hij het daar insgelijks aanwezig exemplaar van de gedrukte Generaliteitsresolutiën niet aan als bestanddeel van eenig in zijn depôt berustend archief.

De Voorzitter herinnert er aan dat evenals de Zeeuwsche Staten ook die van Holland hun resolutiën ter perse legden. Elke stemhebbende stad ontving een exemplaar, denkelijk ook alle provinciale colleges, de Gecommitteerde Raden, de rekenkamer enz.

De Staten-Generaal, moet men aannemen, zonden van hun gedrukte resolutiën een exemplaar toe aan de Generaliteits- en verschillende andere colleges.

Al die exemplaren nu, voor zoover zij in de archieven dier provinciale en Generaliteitscolleges nog aanwezig waren, zijn tegelijk met deze op het algemeen Rijksarchief beland, waar zij een overtolligen ballast vormden, zoodat de meeste dezer aan verschillende bibliotheken en andere openbare instellingen zijn afgegeven.

Veel is er voor te zeggen om alleen een stel te bewaren in het archief van het college, dat ze opgemaakt heeft, m. a. w. een van de Generaliteitsresolutiën in dat der Staten-Generaal, een van de Staten van Holland in het archief van deze.

De heer Muller is het volkomen eens met den voorzitter, doch vindt dit een zaak van practische overwegingen. Theoretisch handhaaft hij de beschouwing, hiervoren door hem uiteengezet.

De heer Bondam blijft bij zijn meening dat een gedrukt exemplaar wel in het archief behoort van het lichaam dat de resolutiën nam. Het kan toch wijzigingen bevatten van den tekst der geschrevene.

De heer Muller voert hiertegen aan dat, als er verschil is in den tekst, toch alleen die van het minuut-exemplaar als de rechtsgeldige kan worden beschouwd. Hij blijft om die reden van oordeel dat de gedrukte geen bestanddeel uitmaken van dat archief, maar overgebracht moeten worden naar de aan het depôt verbonden bibliotheek.

De Voorzitter wijst er op dat weliswaar het drukken geschiedde ten behoeve van de leden, opdat dezen zich van de resolutiën konden bedienen, wanneer er soortgelijke zaken in behandeling mochten komen als reeds vroeger waren ter tafel geweest, doch dat het ook voor den president en den griffier gemak kon opleveren zulk een gedrukt exemplaar voortdurend onder zich te hebben.

De heer Fruin vermeent dat voor de griffie alleen het officieele geschreven exemplaar kon in aanmerking komen. De gedrukte waren uitteraard alleen bestemd voor de Staten-leden.

De heer Muller stemt hier geheel mede in. Een bevestiging van die zienswijze vindt hij in de omstandigheid dat de gedrukte compendieuse notulen van de Staten van Utrecht in het archief dier Staten zelve niet aanwezig waren.

De Voorzitter kan zich niet vereenigen met de theorie van den heer Fruin. Het drukken gebeurde om den omslag en de kosten van copiëeren te besparen. De Staten-Generaal zijn begonnen met hun resolutiën slechts gedeeltelijk ter perse te leggen, die betreffende de buitenlandsche zaken het eerst, vermoedelijk om ze aan de gezanten over te zenden. Of de gedrukte exemplaren, in strikten zin genomen, wel als bestanddeel van de ontvangende colleges te beschouwen zijn, staat voor hem niet vast, al erkent hij dat zij eigendom van die colleges zijn geweest.

De heer Bondam stemt toe dat bij verschil van tekst niet het gedrukt maar het minuut-exemplaar der resolutiën den doorslag geeft. Evenwel, de minuut kan ontbreken en in dat geval zullen beide de geschreven copie en het gedrukte moeten geraadpleegd worden. Daarom acht hij het noodig ook dit laatste in het archief te laten.

De Voorzitter vestigt in dit verband de aandacht op een merkwaardige uitspraak van den Hoogen Raad van 7 April 1781, afgedrukt door Mr. J. van der Linden in zijn verzameling van merkwaardige gewijsden der gerechtshoven in Holland. Door dit college is destijds beslist dat, als er *geen* net-exemplaar der notulen bestond, de minuut behoorde aan het college, maar dat in het tegenovergestelde geval de minuut eigendom was van den secretaris, die haar had opgemaakt.

De heer Fruin neemt uit het gesprokene aanleiding om nogmaals te constateeren hoe wenschelijk het is, dat de verschillende depôts hun duplicaten uitwisselen. Voor het Zeeuwsche rijksarchief zou bijv. een exemplaar van de gedrukte Staten-notulen van Holland van veel nut zijn.

De heer Bondam, zich hierbij aansluitende, merkt op dat die ook voor het Brabantsch archief een gewenschte aanwinst zouden wezen, en brengt in herinnering dat hem indertijd op het verkrijgen van een zoo volledig mogelijk stel door den Algemeenen Rijksarchivaris uitzicht is gegeven.

De Voorzitter doet den heer Bondam opmerken, dat de uitvoering van de vroeger dienaangaande gegeven toezegging vertraagd is door het gemis aan de hiervoor noodige medewerking van het bestuur eener Zuid-Hollandsche gemeente.

Hetgeen in het midden is gebracht resumeerende constateert de voorzitter dat naar het gevoelen van de meerderheid de besproken stukken in de archieven van vele colleges als ingekomen stukken dienen bewaard te blijven, maar niet als bestanddeel kunnen beschouwd worden van de archieven van die besturen, door welke zij opgemaakt zijn.

Bij de bespreking der sub IV bedoelde stukken zegt de heer Gonnet dat de extract-resolutiën, de gedrukte zoowel als de geschrevene, door hem worden ingevoegd bij de dossiers betreffende de onderwerpen, waarover zij handelen.

De heer Berns brengt ze tot de serie Landdagstukken.

De heer Joosting zou, daar in het Drenthsche archief geen serie Landdagstukken gevonden wordt, ze liefst bij de betreffende dossiers willen voegen evenals de heer Gonnet.

De heer Fruin neemt aan dat de extract-resolutiën der Staten-Generaal, die voor zijn depôt alleen in aanmerking komen, bestemd waren voor de Gedeputeerden ter Generaliteit. Wijl dezen in Zeeland geen eigen archief hadden, heeft hij hun een plaats gegeven in het archief der Staten.

De heer Muller deelt mede, dat de bij Utrecht's Staten ingekomen retroacta dadelijk werden bijeengebonden. De extract-resolutiën werden daar echter niet bij gebonden. Blijkbaar heeft men die nimmer beschouwd als stukken, ingekomen bij de Staten. Hij houdt ze om die reden voor particuliere papieren van de Gedeputeerden ter Generaliteit en plaatst ze in een afzonderlijke collectie.

In het algemeen Rijksarchief, zegt de Voorzitter, is hun getal legio. Hem dunkt het best ze meerendeels in een algemeene verzameling van imprimé's te brengen, sommige konden, indien het bepaald noodig bleek, als bijlagen bij de resolutiën worden bewaard.

De Voorzitter maakt uit het gesprokene op dat er tweeërlei opvatting bestaat. Volgens de eene zijn deze stukken een bestanddeel van de archieven der onderscheidene Staten, de andere stelt dat alleen de zoodanige daarin moeten blijven, die kennelijk als bijlagen bij de ingekomen brieven zijn toegezonden.

Ten laatste heeft er nog een gedachtenwisseling plaats over de wijze, waarop een aparte verzameling van gedrukte stukken moet worden aangelegd.

De heer Muller is van meening dat zulke stukken, als niet tot het archief behoorende, het best kunnen geplaatst worden in een bibliotheek. Overigens verklaart hij zich niet ingenomen met het denkbeeld er opzettelijk een aparte collectie van bijeen te brengen. De daaraan verbonden moeite wordt door het te erlangen resultaat niet opgewogen.

De heer Bondam, een dergelijke verzameling zeer nuttig achtende als hulpmiddel bij het doen van onderzoekingen in de archieven, wenscht ze opgenomen te zien in de daaraan verbonden bibliotheek van hulpmiddelen.

De heeren Gonnet, Berns en Joosting kunnen de noodzakelijkheid van het vormen eener dergelijke collectie niet inzien.

De heer Fruin heeft er een aangelegd, doch alleen met het oogmerk er de archieven van te ontlasten en omdat het hem niet geraden voorkwam, dat deze stukken aanstonds aan vernietiging worden prijsgegeven.

De Voorzitter betoogt de wenschelijkheid om in een Rijksarchiefdepôt een afzonderlijke verzameling van gedrukte officieele stukken aan te leggen, waarin voor ieder college, dat door zijn archief in het depôt is vertegenwoordigd, een exemplaar wordt opgenomen van de stukken die het ter perse heeft gelegd. Deze collectie zou dus bestaan uit een exemplaar van de reeds in de archieven opgenomen drukwerken en verder uit de sub IV bedoelde, die in de archieven geen plaats hebben kunnen vinden. Alleen zou het overbodig zijn de onder II en III vermelde stukken opnieuw te verzamelen, daar de volledige serie daarvan alreeds in de archieven wordt aangetroffen.

Met dit denkbeeld hebben zich, hoewel er zich niemand tegen verzette, ten slotte slechts eenige archivarissen vereenigd.

Daar verder geen van de aanwezigen iets meer in het midden heeft te brengen, wordt de vergadering door den voorzitter gesloten.

Th. H. F. van Riemsdijk, *Voorzitter.*
J. de Hullu, *Secretaris.*

N°. 454. **Bijlage.**

's-Gravenhage, 15 October 1904.

Ingevolge de in 1890 bekomen machtiging heb ik de eer U tot eene bijeenkomst uit te noodigen, welke door mij met de Rijksarchivarissen in de provinciën zal worden gehouden in het Rijksarchiefgebouw te 's-Gravenhage op Dinsdag 15 October a.s., des voormiddags ten elf ure.

Aan de orde is de behandeling der vraag:

Welke gedrukte officiëele stukken moeten in een Rijksarchiefdepôt bewaard worden en in welke verzamelingen van dat depôt zijn zij te plaatsen?

De Algemeene Rijksarchivaris,

(*get.*) TH. H. F. VAN RIEMSDIJK.

an den Heer Archivaris
Provincie . . . . .

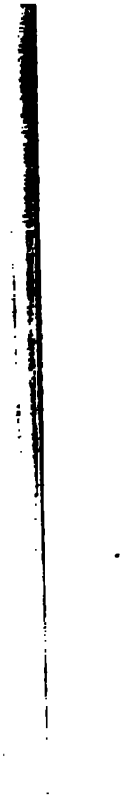

VERSLAGEN

OMTRENT

's RIJKS OUDE ARCHIEVEN.

XXVIII.

1905.

'S GRAVENHAGE.
1906.

VERSLAGEN

OMTRENT

'sRIJKS OUDE ARCHIEVEN.

XXVIII.

1905.

'S GRAVENHAGE.
1906.

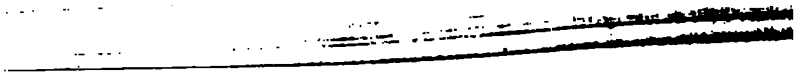

INHOUD.

	Bladz.
Rijksarchief te 's-Gravenhage	1
Aanwinsten van het Rijksarchief te 's-Gravenhage in 1905	28
Rijksarchief in Noordbrabant	88
Lijst van het gedeelte der Provinciale-griffie-archieven van Noordbrabant, uit 's Rijksarchief te 's-Hertogenbosch overgebracht naar het archiefgebouw der Provinciale Griffie	120
Rijksarchief in Gelderland	152
Aanwinsten van het Rijksarchief in Gelderland in 1905	162
Inventaris van familie-bescheiden Van-Brakell-Doorwerth, aan het Rijksarchief in Gelderland in depôt gegeven in Mei 1905	175
Rijksarchief in Noordholland	195
Rijksarchief in Zeeland	212
Beschrijving eener verzameling charters en papieren, afkomstig van jhr. A. W. van Borssele, heer van Borssele, berustende in het rijksarchief-depôt in Zeeland	235
Rijksarchief in Utrecht	267
Rijksarchief in Friesland	286
Rijksarchief in Overijssel	304
Rijksarchief in Groningen	313
Rijksarchief in Drente	334
Aanwinsten van het Rijksarchief in Drente in 1905	345

Bladz.

Rijksarchief in Limburg 375

Regeling van oude gemeente- en waterschapsarchieven in Zuidholland 487

Jaarverslag van de Commissie van Advies voor 's Rijks Geschiedkundige Publicatiën 504

Verslag omtrent het in 1904 ingesteld onderzoek in archieven en bibliotheken van Italië naar bescheiden, betrekking hebbende op de Nederlandsche geschiedenis 508

Verslag omtrent het in 1905 ingesteld onderzoek in archieven en bibliotheken van Italië naar bescheiden, betrekking hebbende op de Nederlandsche geschiedenis 515

Verslag omtrent het in 1904 ingesteld onderzoek in archieven en bibliotheken van Rome naar bescheiden, betrekking hebbende op Nederlandsche kunstenaars en geleerden . 539

Verslag omtrent het in 1905 ingesteld onderzoek in archieven en bibliotheken van Rome naar bescheiden betrekking hebbende op Nederlandsche kunstenaars en geleerden . 543

Notulen van de zestiende bijeenkomst der Rijksarchivarissen 550

Het Rijksarchief te 's-Gravenhage.

A. Archiefwezen.

Aan mijn verslag omtrent den toestand van het Rijksarchief wensch ik eenige mededeelingen te doen voorafgaan, die op het archiefwezen in het algemeen betrekking hebben.

Op dat gebied behoef ik Uwe Excellentie niet in te lichten omtrent mijne inspectiën van de archieven in de provinciën, daar ik dienaangaande reeds mijn rapport heb uitgebracht, maar behoor ik met een enkel woord melding te maken van de bijeenkomst, die ik op 24 October met de Rijksarchivarissen gehouden heb. De daarin behandelde zaak stond in betrekking met eene aanschrijving, die ik van Uwen Ambtsvoorganger had ontvangen. Zijne Excellentie had namelijk verlangd dat er zou worden onderzocht, in hoever er voor de Rijksarchieven gebruik zou kunnen worden gemaakt van het daloewangpapier, waarvan er monsters door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië waren opgezonden. Ik achtte het wenschelijk die zaak in de vergadering ter sprake te brengen en haar dan tevens in verband te brengen met de wijze, waarop voor het in goeden staat houden, het herstellen en herbinden van registers moest worden zorg gedragen. Wat dit laatste betreft, was men algemeen van gevoelen, dat registers steeds rechtstandig in de kasten te plaatsen waren, de in omslagen ingenaaide in portefeuilles moesten worden opgenomen en dat men ze steeds in den vroegeren toestand moest herstellen, zoodat bij het herbinden van hetzelfde materiaal werd gebruik gemaakt als bij het inbinden vroeger had gediend. Nadat deze algemeene regelen waren aangenomen, werd nagegaan, in hoever het daloewangpapier bij het inbinden van nut zou kunnen zijn. Daar er slechts weinige bladen beschikbaar waren gesteld, was het niet mogelijk geweest daarmede voldoende proeven te nemen, zoodat men daaromtrent niets met zekerheid kon beslissen. De vergadering sprak dus als hare meening uit, dat het daloewangpapier voor het inbinden van registers aanvankelijk niet onge-

schikt scheen te zijn, doch dat eerst door proefnemingen op ruimer schaal en over een langer tijdsverloop de mogelijkheid zou ontstaan om hierover een definitief oordeel uit te spreken.

Zooals elk jaar geregeld plaats heeft, werd ik door Uwen Ambtsvoorganger gehoord over de opruiming van waardelooze stukken ter Provinciale Griffie, die door Gedeputeerde Staten van Zuidholland in overweging werd gegeven. Het dientengevolge gedane onderzoek gaf mij aanleiding om in den termijn van de opruiming van sommige op de lijst van 31 December 1896, nº. 2960, K. W., vermelde stukken eenige wijziging voor te stellen, waaraan door Uwen Ambtsvoorganger bij beschikking van 1 Maart 1905, nº. 497[1], K. W., is gevolg gegeven.

Daar de Archivaris in Drenthe de door hem vervaardigde inventarissen van de archieven van de Abdij van Dikninge en van den Etstoel van Drenthe in het licht wilde geven, werden deze in mijne handen gesteld, zoodat ik over de inrichting daarvan aan Uwe Excellentie mijn gevoelen heb kunnen mededeelen.

Ook heb ik Uwe Excellentie van bericht gediend omtrent twee adressen van het Bestuur van de Vereeniging van Archivarissen in Nederland; het eene betrekking hebbende op het in bewaring nemen door Rijksarchivarissen van gemeente-, waterschaps- en kerkelijke archieven, het andere handelende over de stukken, die volgens eene bijgevoegde lijst door de gemeentebesturen vernietigd zouden kunnen worden.

Mijne bemoeiingen met de rechterlijke archieven in Zuidholland sloten zich bij die van het vorige jaar aan. Zooals in het laatste jaarverslag is medegedeeld, hadden de drie adjunct-archivarissen een nader onderzoek naar rechterlijke archieven ingesteld in die gemeenten, wier archieven door wijlen den heer Hingman geïnventariseerd waren geworden. De collectiën, waarin rechterlijke stukken waren aangetroffen, werden toen naar het Rijksarchief overgebracht, alwaar die bescheiden werden uitgezocht en voor onze aanwinstenlijst beschreven, waarna het overige werd teruggezonden. Hoewel die arbeid reeds grootendeels was verricht, moest die nog gedurende dit jaar worden voortgezet.

Ter aanvulling van hetgeen in het vorige verslag is medegedeeld aangaande de gemeente-archieven, waarvoor deze regeling in 1904 was gereedgekomen, meen ik nog het een en ander te moeten vermelden. Dr. de Hullu had opgemerkt dat te Hazerswoude de verzorging van het archief te wenschen overliet blijkens de hoeveelheid stof en spinnewebben, waarmede de stukken bedekt waren. Toen daarop door Uwe Excel-

lentie gevraagd was, wat er tot verbetering van dien toestand gedaan werd, antwoordden Burgemeester en Wethouders, dat de bewaarplaats ruim en voldoende was en vochtigheid door vrij geregeld stoken voorkomen werd. Dat er stof op de stukken door den adjunct-archivaris was opgemerkt, was hieruit te verklaren, dat hij het archief kort voor de jaarlijksche reiniging bezocht had. Verbetering werd niet mogelijk maar ook onnoodig geacht. Omtrent het archief van Ameide kan worden bericht, dat daarin stukken van Jaarsveld waren gevonden, waarvan de administratieve naar die gemeente en de rechterlijke aan den Archivaris in de provincie Utrecht werden opgezonden.

Van de in 1904 bezochte gemeenten waren de rechterlijke stukken op de aanwinstenlijst van dat jaar gebracht met uitzondering van die 1°. van Lange Ruige Weide, Stompwijk, Vianen, Lexmond, Pernis, Rhoon, Zwijndrecht en Strijen; 2°. van Bleiswijk, Hardinxveld, Moordrecht en Haastrecht. Die van eerstgemelde gemeenten waren naar het Rijksarchief overgebracht en werden met uitzondering van die van Vianen en Lexmond geïnventariseerd. Zooals ik in het vorige verslag heb medegedeeld, hadden de in de tweede plaats genoemde gemeenten de van haar opgevraagde stukken niet opgezonden. Bleiswijk en Haastrecht zijn hiertoe thans overgegaan zoodat de rechterlijke stukken van Haastrecht voor onze aanwinstenlijst bewerkt konden worden. Het gemeentebestuur van Hardinxveld opperde bezwaren tegen de verzending, omdat het archief vele stukken bevatte, die op de kerk en de polders betrekking hadden, wier besturen tegen de verwijdering van de opgevraagde stukken waren opgekomen, zoodat nader overleg met de besturen wenschelijk werd geacht. Met den secretaris had ik daarop een onderhoud, waarbij overeengekomen werd, dat de stukken tot nader onderzoek niet naar het Rijksarchief zouden worden opgezonden, zooals tot nog toe steeds gebruikelijk was geweest, maar ter plaatse zouden worden nagegaan opdat de voor overneming in aanmerking komende zouden kunnen worden aangewezen en door mij vervolgens opgevraagd. Dientengevolge heeft Mr. van Meurs herhaaldelijk het gemeente-archief bezocht en de stukken, die voor het onderzoek in aanmerking kwamen nagezien en overwogen of ze als rechterlijk te beschouwen waren. Die arbeid was ver van gemakkelijk, daar bij ieder stuk naar de gronden moest worden gezocht, waardoor men zijn rechterlijken aard duidelijk zou kunnen maken. Bovendien werd het werk zeer bemoeilijkt door de onnauwkeurigheid en onvolledigheid van den inventaris. Nadat alle gegevens verzameld waren, kon er een lijst van de op te vragen stukken worden opgemaakt, die vergezeld van eene toelichting, waarin

de aard van nagenoeg ieder stuk besproken werd, aan het gemeentebestuur werd toegezonden. Zijne beslissing wordt nu met belangstelling te gemoet gezien. Het onderzoek van Mr. van Meurs had zich tot de door den heer Hingman geïnventariseerde stukken van die gemeente uitgestrekt. Bij een zijner bezoeken werden hem ook eenige bescheiden vertoond, welke door dezen buiten den inventaris waren gehouden en voor een deel althans van rechterlijken aard bleken te zijn. Het gemeentebestuur van Moordrecht had, gelijk ik reeds vroeger mededeelde, de opzending van de tot nader onderzoek opgevraagde stukken niet urgent geacht omdat de termijn gesteld in art. 3 van het Koninklijk besluit van 8 Maart 1879, bij het besluit van 16 December 1904 verlengd was tot 1 Januari 1910. Tegen die opvatting van genoemde beschikking ben ik toen bij het bestuur opgekomen. Daar dit zonder gevolg was gebleven ben ik later daarmede opnieuw in overleg getreden. Thans kan ik echter mededeelen, dat de stukken tengevolge van de bemoeiingen van den heer Commissaris der Koningin na het einde des jaars, krachtens raadsbesluit van 17 Januari 1906, naar het Rijksarchief zijn opgezonden.

De gemeenten, die nu nog waren te bezoeken waren Hekendorp, Mijnsheerenland, Middelharnis, Herkingen, IJsselmonde en Naaldwijk. De eerste behoorde tot die, welke Dr. de Hullu, de overige tot de zoodanige die Mr. Telting voor zijne rekening genomen had. Omtrent de bevinding, bij die bezoeken opgedaan, kan het volgende worden medegedeeld:

Hekendorp (5 Juni).

Het vrij goed geconserveerde archief wordt bewaard in een kast van de raadzaal.

Alle door den heer Hingman geïnventariseerde stukken verkeerden nog in de orde, die hij had aangebracht.

Buiten den inventaris werden nog stukken aangetroffen, waaronder eenige van rechterlijken aard.

Mijnsheerenland (11 Februari en 7 December).

Het archief staat op planken op den zolder van het gemeentehuis.

De door den heer Hingman aangebrachte orde was verstoord geraakt.

Niet-geïnventariseerde stukken werden niet gevonden.

Onder de geïnventariseerde archieven komen stukken voor van rechterlijken aard.

Middelharnis (6 en 7 Juli).

Het archief is geplaatst op den zolder van het gemeentehuis, waar het in kasten is geborgen.

De door den heer Hingman aangebrachte orde is bewaard gebleven.

De inventaris is vermeerderd met de opgave van verschillende registers, portefeuilles en in doozen bewaarde charters, door den Secretaris beschreven.

Verder werden er zoowel op den zolder als ter secretarie nog tal van niet-geïnventariseerde stukken gevonden.

Onder deze zoowel als onder de geïnventariseerde archieven waren er van rechterlijken aard.

Herkingen (6 October).

Het archief wordt bewaard in een houten kast ter secretarie.

De door den heer Hingman aangebrachte orde was niet verstoord.

Behalve de geïnventariseerde stukken was er nog een pakje met niet in den inventaris beschreven oude papieren aanwezig.

Ook onder deze laatsten bleken evenals onder eerstgenoemde archieven, stukken van rechterlijken aard voor te komen.

IJsselmonde (14 December).

Het archief is geplaatst in een afzonderlijke kamer van het gemeentehuis, waar het in kasten wordt bewaard.

De door den heer Hingman aangebrachte orde is bewaard gebleven.

Onder de geïnventariseerde archieven werden geen stukken van rechterlijken aard aangetroffen, maar wel bleken die voor te komen in een aantal portefeuilles met niet beschreven verzamelingen papieren.

Naaldwijk (29 December).

Het archief wordt bewaard in kasten in twee vertrekken van het gemeentehuis.

De door den heer Hingman aangebrachte orde was niet verstoord.

Niet-geïnventariseerde stukken werden niet gevonden; onder de geïnventariseerde kwamen er voor, die van rechterlijken aard bleken te zijn.

Uit al deze bezochte gemeenten werden de voor een nader onderzoek in aanmerking komende stukken naar het Rijksarchief

opgezonden, hetwelk ten gevolge heeft gehad dat de rechterlijke stukken van Hekendorp, Middelharnis en Herkingen onder de aanwinsten konden worden opgenomen, terwijl die van Mijnsheerenland, IJsselmonde en Naaldwijk nog in bewerking zijn.

In het vorige jaarverslag is medegedeeld, dat zich op het Rijksarchief stukken van eenige gemeenten bevonden die door den heer Hingman niet waren opgenomen in de door hem vervaardigde inventarissen van de archieven dier gemeenten. Tevens werd bericht, dat die stukken aan de betrokken gemeenten zijn teruggezonden, hetgeen nog niet met die van Haastrecht, Kethel, Strijen en Geervliet was geschied. De stukken van laatstgenoemde gemeente bestonden uit administratieve en rechterlijke. De eerste werden aan de gemeente teruggezonden, nadat zij op den inventaris van het gemeente-archief waren gebracht. De laatste werden behouden en komen nu op de aanwinstenlijst voor. Daarbij werd gevoegd een reglement voor de civiele rechtbank van Heer Simonshaven en Schuddebeurs en Biert met Stompaarden van 11 Mei 1804, dat in den inventaris van het gemeente-archief vermeld was en op mijn verzoek door het gemeentebestuur werd afgestaan.

Onder de zooeven vermelde van Geervliet afkomstige stukken, die door den heer Hingman waren ter zijde gelegd en op het Rijksarchief achtergebleven, bevonden zich ook administratieve stukken van baljuw, ruwaard en leenmannen van het land van Putten. De mogelijkheid bestond, dat hij ze òf in het archief van Geervliet òf in dat van het Hoogheemraadschap van het land van Putten had aangetroffen, welke archieven beide op het raadhuis te Geervliet worden bewaard en door den heer Hingman tegelijkertijd geregeld waren geworden. Het waarschijnlijkst was, dat de stukken in het bezit waren geweest van het Hoogheemraadschap en de heer Hingman ze met opzet uit den inventaris van het archief van dat waterschap had gelaten, omdat ze eigenlijk niet tot dat archief behoorden. Meerdere zekerheid zou dienaangaande te verkrijgen zijn, indien het bleek dat het genoemde college nog stukken van dien aard bezat, al waren die niet in den inventaris van zijn archief opgenomen. Een bezoek dat Mr. Telting op 22 Juli aan Geervliet bracht, kon niets naders aan het licht brengen. De inventarissen van de gemeente en van het Hoogheemraadschap vermelden geene stukken van baljuw en leenmannen en buiten die inventarissen zijn er op het raadhuis geene oude bescheiden voorhanden. Van het archief van baljuw en leenmannen was dus geen spoor te ontdekken en van hereeniging van bedoelde stukken met dat archief kon dientengevolge geen sprake zijn. Onder die omstandigheden kwam het mij gewenscht voor deze administratieve

bescheiden voor het Rijksarchief te behouden, alwaar ze zich aansluiten bij de rechterlijke stukken van hetzelfde college en evengoed op hunne plaats zijn als het daar aanwezige archief van baljuw en leenmannen van het land van Voorne, hetwelk eveneens uit administratieve en rechterlijke stukken bestaat. Dienovereenkomstig zijn ze voor de aanwinsten beschreven, alwaar ze, al blijft de juiste herkomst onzeker, onder de van Geervliet ontvangen stukken vermeld staan.

Van den heer J. P. Langeveld van Aalst te Berkel en Rodenrijs werd een omvangrijke verzameling stukken, afkomstig van zijn grootvader Petrus Egbertus van Aalst, schout, secretaris enz. te Berkel, ontvangen ten vervolge op de zending van wijlen zijne moeder, mevrouw de weduwe J. P. van Aalst (aanwinstenlijst 1892 nº. 19). Deze stukken bleken voor het meerendeel rechterlijke stukken van Berkel en verschillende andere plaatsen te zijn, welke voor de aanwinstenlijst beschreven werden. Ook werden op die lijst gebracht eenige rechterlijke stukken, die bij de ordening, in opdracht van Gedeputeerde Staten, door Mr. van Meurs van de archieven van de gemeente en van den polder Berkel aan het licht kwamen en door het gemeente- en polderbestuur voor het Rijk werden bestemd.

Onder de van de arrondissements-rechtbank te Rotterdam op 30 December 1884 overgenomen rechterlijke archieven bevonden zich verschillende administratieve stukken van Rozenburg. Bij de door Mr. Telting in opdracht van Gedeputeerde Staten ondernomen ordening van het archief dezer gemeente werd het wenschelijk geacht ze daarmede te vereenigen. Met machtiging van Uwen Ambtsvoorganger zijn zij aan het gemeentebestuur afgegeven bij een proces-verbaal van 30 Juni 1905, waarin van de hiervoor in aanmerking komende nommers van den in 1877 gedrukten inventaris van het archief van de arrondissements-rechtbank te Rotterdam nauwkeurig is opgegeven, welke stukken zijn afgestaan en welke voor het Rijksarchief zijn behouden. Wederkeerig stond het gemeentebestuur eenige rechterlijke stukken af, die bij de ordening van het archief door Mr. Telting aan het licht waren gekomen en nu op onze aanwinstenlijst zijn gebracht.

Met ingang van 1 Januari 1905 had de gemeenteraad van Vlaardingen Mr. L. G. N. Bouricius tot archivaris van die gemeente benoemd. Namens Uwen Ambtsvoorganger heb ik aan Burgemeester en Wethouders voorgesteld om hem op te dragen een plan van inventaris van het rechterlijk archief aldaar, te bewerken. Naar ik vernomen heb, is aan dat verzoek voldaan en houdt de Archivaris zich met dien arbeid bezig, voor zoover zijne werkzaamheden voor het oude en nieuwe archief en de bibliotheek der gemeente hem dat toelaten.

Van het moeilijk leesbare eerste deel van de registers der dagvaarten van het land van Voorne zijn weder een aantal bladzijden gecopieerd. Geregeld wordt met dien arbeid, die slechts langzaam vorderen kan, voortgegaan.

Door den heer Beth werd de regeling van de vroeger onder de rechtbank te Brielle berust hebbende rechterlijke archieven ten einde gebracht, waarna hij de van de rechtbank te Gorinchem afkomstige onder handen heeft genomen.

B. Rijksarchief.

I. *Personeel.*

Toen bij Koninklijk besluit van 26 Maart 1902, n°. 5 eene Commissie van advies voor 's Rijks geschiedkundige publicatiën werd ingesteld, was de ondergeteekende tot Voorzitter en de adjunct-archivaris Dr. H. T. Colenbrander tot Secretaris benoemd geworden. Deze heeft de betrekking van adjunct-archivaris bij het Rijksarchief blijven bekleeden, totdat hij bij Koninklijk besluit van 25 Februari 1905, n°. 54, met ingang van 1 Maart, daarvan eervol is ontheven en hem als Secretaris der Commissie eene jaarwedde is verleend.

De machinist W. Bron, die slechts tijdelijk aan het archief verbonden was, bekwam met ingang van 1 Januari 1906 eene vaste aanstelling bij Uwe beschikking van 27 December 1905, L^a^. A, afd. K. W. Nadat zij reeds vroeger als zoodanig in dienst waren genomen werden M. Gordijn tot stoker en H. Th. Arts tot zaalwachter bij beschikking van Uwen Ambtsvoorganger van 28 Februari 1905, n°. 566, afd. K. W. benoemd.

II. *Ordening der archiefverzamelingen.*

De regeling van de financieele bescheiden der Oost-Indische Koloniën is door Dr. de Hullu voortgezet. Thans werden beschreven de grootboeken en journalen van de boekhouders der verschillende kamers, respectievelijk kantoren der Oost-Indische Compagnie, de financieele stukken en registers van het Japansche factorij-archief en die, welke vroeger bewaard werden in 's lands graan- en ijzerpakhuizen te Batavia en in 1863 naar het Rijksarchief zijn overgebracht. Zoodra de overige nog ongeïnventariseerde stukken van financieelen aard, op de wijze zooals in het vorige jaarverslag is uiteengezet, zullen zijn behandeld, bestaat het voornemen ze in den net-inventaris in te voegen onder die afdeelingen en administratiën, waaronder ze zullen blijken te behooren.

Wijl het oud-koloniaal archief slechts gedeeltelijk genommerd was en en de daarin bestaande orde dientengevolge gevaar liep verstoord te worden, is hierin door Dr. de Hullu met de hulp van den heer van Munster voorzien. Tijdens de overbrenging van de archieven naar het nieuwe depôtgebouw waren alle deelen en portefeuilles afzonderlijk genommerd geworden. Voor die van het oud-koloniaal archief had men echter ruim twee duizend nommers te weinig laten drukken. Om geen vertraging te veroorzaken had men toen een zoodanig aantal te beginnen met nommer één, uit het intusschen reeds overgebrachte gedeelte van het archief gelicht en voor die nog over te brengen stukken die anders ongenommerd hadden moeten blijven, gebezigd. Deze nommers zijn nu op hunne plaats teruggebracht, en door geschreven nommers vervangen, die zich bij de gedrukte aansluiten. Tevens zijn de inventarissen met de stukken vergeleken en daarop de nommers der laatste aangeteekend.

De op onze aanwinstenlijst gebrachte stukken werden door den heer Morren geordend en beschreven met uitzondering van de rechterlijke en van eenige op zich zelve staande collectiën. Van deze laatste werden de papieren van den luitenant-generaal H. M. Baron de Kock door Dr. de Hullu en die van J. H. Baron Mollerus door Dr. Colenbrander bewerkt.

Zooals nog nader in dit verslag zal worden in het licht gesteld, zijn de werkzaamheden tot overneming van de onder de departementen van algemeen bestuur berustende archieven geregeld voortgezet. Bij dien tijdroovenden arbeid zijn allerlei moeilijkheden te overwinnen. Tengevolge van de talrijke veranderingen, die er voor 1831 in het algemeen bestuur hebben plaats gehad, zijn er dikwijls functies van het eene op het andere departement overgegaan, welk laatste dan in het bezit kwam van de hierop betrekkelijke stukken, welke door het eerste werden overgegeven. De beschikkingen, waarbij die regelingen zijn ingevoerd, zijn doorgaans niet gedrukt en dikwijls niet gemakkelijk in de archieven te vinden. De aanwezige seriën moeten met die beschikkingen in verband worden gebracht, opdat men daarnaar haar aard en herkomst zal kunnen beoordeelen. Van de departements-archieven zijn af te scheiden de stukken van administraties, die geen deel van een departement hebben uitgemaakt, daar zij afzonderlijk moeten worden overgenomen. Deze zijn dikwijls onder die van de departements-archieven vermengd geraakt en moeten dan worden uitgezocht. Herhaaldelijk komt het voor, dat er stukken uit het depôt naar de bureaux zijn verdwaald, die waar dit mogelijk blijkt weder in de seriën worden ingevoerd. Ten slotte moeten alle seriën op lijsten worden gebracht, die aan de processen-verbaal van overneming worden

vastgehecht. Er moeten dus velerlei onderzoekingen plaats hebben voordat men met de archieven van een departement gereed kan komen. De lokaliteit waarin die archieven geborgen zijn, is dikwijls van dien aard, dat zij daartoe geen of weinig gelegenheid aanbiedt. Veelal worden daarom de archieven na een voorloopig onderzoek terstond naar het Rijksarchiefgebouw verplaatst, opdat zij daar meer opzettelijk zullen kunnen worden nagegaan en in zulk een toestand gebracht, dat zij kunnen worden overgenomen. Het afhalen, vervoeren en in volgorde plaatsen van bedoelde stukken moet met groote voorzorgen geschieden. Daar ik de behandeling dezer zaak in haar geheel aan den heer W. G. Ross heb opgedragen, worden al deze werkzaamheden door hem zelven of onder zijn toezicht verricht. Van die zware taak kwijt hij zich met groote toewijding terwijl hij met den meesten ijver door den klerk van Rosmalen wordt ter zijde gestaan. Wanneer het Rijksarchief in den loop van het volgende jaar in het bezit van de thans in bewerking zijnde departements-archieven zal zijn gekomen, zal dit grootendeels aan zijn beleid en zijne goede zorg te danken zijn.

Door den heer van Meurs werd de regeling van de losse stukken van het Hof van Holland voortgezet. Deze werden nu nagenoeg alle in zulk een toestand gebracht, dat zij in omslagen en portefeuilles konden worden opgenomen. Voor zoover zijne bemoeiingen met de over te nemen rechterlijke archieven hem hiervoor tijd lieten, heeft hij zich met de beschrijving van sommige dezer losse stukken beziggehouden, welke na deze bewerking naar het depôtgebouw werden overgebracht om daar bij het geordende gedeelte van het Hofarchief te worden gevoegd. Bij die gelegenheid kwamen er weder stukken van het Hoog nationaal gerechtshof voor den dag, die in het archief van dat hooge college konden worden ingelijfd.

In het vorige jaarverslag is uiteengezet, hoe de heeren Berends en Bondam de stukken onder handen hebben genomen, die door den heer Hingman in den door hem vervaardigden inventaris van de Nassausche domein-archieven beschreven waren geworden, en dat die bescheiden door hen opnieuw worden geïnventariseerd, opdat daarbij tevens zou kunnen worden nagegaan hoe het Rijksarchief daarvan in het bezit is gekomen. De stukken betrekking hebbende op de algemeene administratie van den Nassauschen domeinraad en op het beheer van de domeinen in de baronie van Breda kwamen geheel, die rakende de domeinen van Cranendonk en Eindhoven voor het grootste gedeelte gereed. Beide heeren hebben zich ook met de ordening en beschrijving van het omvangrijke archief der Opperhoutvesterij beziggehouden, zoodat het in zulk een toestand is gebracht dat het van het

Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel kan worden overgenomen naar de lijsten die door hen zijn opgemaakt.

Het door Mr. Telting naar de herkomst der op Nederland betrekking hebbende kaarten ingestelde onderzoek werd voortgezet en ten opzichte van een aantal dezer met een gunstigen uitslag bekroond. Behalve hetgeen dienaangaande in de briefwisseling van mijne ambtsvoorgangers voorkomt, bewees vooral eene lange lijst van kaarten, rakende de Graaflijkheidsdomeinen hier grooten dienst. Deze is eene bijlage van het proces-verbaal van 14 Augustus 1860, waarbij de in het St. Joris Hof te Amsterdam berustende domein-archieven van het Departement van Financiën voor het Rijksarchief werden overgenomen. Van vele kaarten bleek het, dat zij van de in deze lijst beschreven verzameling, die oorspronkelijk uit 21 portefeuilles bestond, deel hadden uitgemaakt. Verder worden de kaarten, waarvan op de aangegeven wijze niet kon worden bepaald, hoe zij in het archief waren gekomen, een voor een onderzocht om te zien, of dit uit opschriften of uiterlijke kenteekenen is op te maken, en van verschillende kon reeds worden vastgesteld, dat zij als bijlagen bij officieele missives en rapporten hadden behoord.

Bij de verhuizing naar het nieuwe gebouw was er een groot aantal kaarten van de meest verschillende soort, geteekende en gedrukte, te voorschijn gekomen. Deze werden thans door den heer Telting met hulp van den heer Rotteveel op dezelfde wijze als dit vroeger had plaats gehad met de reeds in den inventaris vermelde nader beschreven. Voor het grootste deel bleken zij betrekking te hebben op onze vroegere en tegenwoordige koloniën, met name de Indische Archipel, Voor-Indië, Ceylon, de Kaap de Goede Hoop, de Kust van Guinea, Essequebo, Demerary, Berbice, Curaçao en St. Martin. Bovendien bevonden er zich verschillende onder van de kusten van Afrika en van de Middellandsche Zee, reproducties van kaarten betreffende tochten naar het Noorden en eenige paskaarten van den Indischen Oceaan.

Verder werd, eveneens met de hulp van den heer Rotteveel een ongeordende verzameling gegraveerde kaarten, meest rivierkaarten, behoorende bij de resolutiën der Staten van Holland onder handen genomen. Een aantal hiervan bleek uit verschillende bladen te bestaan, welke verspreid waren geraakt en eerst bij elkander moesten worden gezocht, terwijl vele dezer kaarten ook in meer dan één exemplaar aanwezig bleken te zijn.

Met de zegelverzameling heeft de heer van Oyen zich thans weder beziggehouden door de losse zegels, in de aanwinstenlijsten achter mijne jaarverslagen vermeld, aan die collectie toe te voegen en te rangschikken. Dit is voor alle zegels van

bijzondere personen geschied. Die van vorsten en colleges zullen op dezelfde wijze worden behandeld.

Voor den stander in de tentoonstellingszaal werden eenige autographen bestemd, die voor het meerendeel gelicht werden uit in de aanwinstenlijsten vermelde stukken en voor het overige uit eenige andere verzamelingen. Op die wijze werd eene reeks van handteekeningen gevormd van vorsten, landvoogden, leden van het huis Nassau, staatslieden enz. Als eene merkwaardigheid werd hieraan toegevoegd de brief van 5 November 1626 waarbij aan de Staten-Generaal o. a. mededeeling werd gedaan van den aankoop van het eiland Manhattan (voor 60 gulden).

Het ligt in de bedoeling in de tentoonstellingszaal ook de Munstersche vredestractaten en het daarbij behoorend kistje op te nemen. Met het oog hierop zijn er plannen ontworpen tot vervaardiging van eene vitrine waarin deze voorwerpen daar geplaatst zullen kunnen worden.

III. *Toestand der archiefverzamelingen.*

Volgens den aangenomen regel werden de boekwerken, welke in dit jaar voor de bibliotheek werden verkregen voor zoover dit noodig of wenschelijk bleek te zijn, ingebonden.

Ook thans weder kon de uiterlijke toestand van het koloniaal-archief verbeterd worden, daar er van het Batavia's inkomend briefboek 325 deelen werden herbonden en van titels voorzien.

Men ging voort met het plaatsen van de sedert 1720 „geregistreerde acten" of dingtalen in de voor het Hof van Holland gevoerde processen in de daarvoor bestemde 15000 papieren zakken, waarop tevens de namen van partijen worden aangeduid.

In het copieeren van de door tijd en vocht verbleekte brieven van Simon van Slingelandt werd de heer Bruggeman ter zijde gestaan door den heer van Munster. De door laatstgenoemde gemaakte afschriften werden door eerstgemelden zorgvuldig gecollationneerd.

De concierge-boekbinder bond 8 inventarissen en indices en 2 reçuboeken in, herstelde 10 registers, vervaardigde 340 ruggen voor portefeuilles en herstelde 43 kaarten, 39 handschriften en 17 zegels.

Buitendien werden er aangemaakt 1000 portefeuilles.

IV. *Aanwinsten en verliezen.*

De werkzaamheden tot overneming van de onder de departementen van algemeen bestuur berustende archieven binnen de

door het Koninklijk besluit van 16 Januari 1904 gestelde tijdgrens werden geregeld voortgezet. Het archief van het departement van Binnenlandsche Zaken was ten vorigen jare reeds onder mijn beheer gekomen. Thans werd dat van het departement van Waterstaat, Handel en Nijverheid naar het Rijksarchiefgebouw overgebracht alwaar zijne bestanddeelen door den Commies W. G. Ross op lijsten werden gebracht, die gevoegd werden bij het proces-verbaal van 29 April 1905, waarbij de verzameling werd overgenomen. Wanneer nog eenige andere departements-archieven met het Rijksarchief vereenigd zullen zijn, hoop ik bij een later jaarverslag van den inhoud dezer collecties een algemeen overzicht te geven, opdat men daardoor tevens hare onderlinge betrekking zal kunnen leeren kennen.

Een departement bezit veelal buiten departements-archieven ook andere verzamelingen van stukken, afkomstig van administraties, die vroeger geen deel hebben uitgemaakt van een departement. Ook deze archieven komen voor overneming in aanmerking, voor zoover die administraties reeds vóór de bij het Koninklijk besluit van 16 Januari 1904 aangewezen tijdgrens waren ingesteld. Daar dat besluit daarop niet toepasselijk is, worden zij krachtens eene beschikking van het Hoofd van het betrokken departement overgenomen. Hierbij wordt de volgende onderscheiding gemaakt: Bestaat de administratie nog, dan worden de van haar afkomstige bescheiden op dezelfde wijze als de departements-archieven behandeld, zoodat zij binnen de voor de laatste geldende tijdgrens worden overgenomen. Is de instelling opgeheven, dan gaat de verzameling in haar geheel naar het Rijksarchief over, omdat waar dit mogelijk is, splitsing van een archief te vermijden is. Bij het departement van Waterstaat, Handel en Nijverheid waren meerdere collecties van laatstbedoelde soort aanwezig, met name het archief van de Opperhoutvesterij. Hoewel de Opperhoutvesterij als een departement bekend stond, kon zij bezwaarlijk als een departement worden opgevat. Immers volgens de Grondwet worden departementen van algemeen bestuur bij Koninklijk besluit ingesteld, terwijl de Opperhoutvesterij haar aanzijn te danken had aan de wet van 11 Juli 1814 houdende bepalingen op het stuk der jacht en visscherij (*Staatsblad* n°. 79) of althans aan die wet hare eigenlijke functies ontleende. Toen later die bevoegdheden overgingen op een departement van algemeen bestuur, ging zij als eene zelfstandige administratie te niet. Dit is geschied, toen de wet van 1814 bij de invoering van de wet van 6 Maart 1852 (*Staatsblad* n°. 47) buiten werking is getreden. Tot aan laatstgenoemd tijdstip vormen de stukken der Opperhoutvesterij dus een geheel, dat als het archief van een niet tot een departe-

ment behoorende administratie beschouwd kan worden. Daar die administratie thans niet meer bestaat, kon het in zijn geheel worden overgenomen. Omdat de indices met het einde van ieder jaar werden afgesloten, is echter als einddatum 31 December 1851 gekozen. Dienovereenkomstig werd het bedoelde archief naar het Rijksarchiefgebouw overgebracht, alwaar het door de heeren Berends en Bondam geordend werd. Daar de noodzakelijkheid bleek om den uiterlijken toestand der collectie te verbeteren, werden na sorteering en beschrijving, de stukken gedeeltelijk in nieuwe omslagen en alle in nieuwe portefeuilles ondergebracht, die tevens van nieuwe rugstukken werden voorzien. Hoewel de lijsten, waarop het archief beschreven werd, reeds in het begin van December gereed waren gekomen, kon het proces-verbaal van overneming nog niet geteekend worden, daar de hiertoe noodige machtiging van het Hoofd van het betrokken departement nog niet verleend is.

Ook de overneming van de bij het departement van Koloniën berustende archieven werd voorbereid. Nadat de heer W. G. Ross daarin een voorloopig onderzoek had ingesteld, werden deze naar het Rijksarchiefgebouw overgebracht, opdat ze aldaar nog nauwkeuriger zouden kunnen worden nagegaan. Toen zij door den heer Ross, hierin bijgestaan door den klerk van Rosmalen, beschreven waren geworden, werd naar ontbrekende stukken een onderzoek ingesteld bij het Koloniaal Etablissement te Amsterdam. Zoodra die nasporingen ten einde zijn gebracht, zullen de lijsten van de in aanmerking komende stukken kunnen worden vastgesteld, waarna tot de overneming zal worden overgegaan.

Hoewel reeds ten vorigen jare een begin was gemaakt met het onderzoek van de archieven, die van het departement van Oorlog waren over te nemen, kon die arbeid slechts langzaam vorderen. Vooral behoorden een aantal collecties te worden nagegaan, die beschreven waren op lijsten, die te zamen den zoogenaamden inventaris van Thielen vormen, aldus genoemd naar den persoon, welke die lijsten heeft opgemaakt of afgeschreven. Daar de lokaliteit van de bewaarplaats, waarin die verzamelingen geborgen waren, van dien aard was, dat zij bij het onderzoek groote moeilijkheden opleverde, stelde ik aan Zijne Excellentie den Minister van Oorlog voor, dat zij met uitzondering van eenige dezer, welke nog in gebruik waren bij den Directeur van het Krijgsgeschiedkundig archief, naar het Rijksarchiefgebouw zouden worden overgebracht, opdat daar zou worden onderzocht wat hiervan zou moeten worden overgenomen. Het overige zou dan na afloop van dat onderzoek naar het Departement van

Oorlog worden teruggezonden. Zijne Excellentie vereenigde zich met dat denkbeeld, maar verlangde, dat eerst naar het Rijksarchiefgebouw zouden verplaatst worden de verbalen met de indices en agenda's, die het archief van het departement uitmaken, en dat daarna bedoelde verzamelingen zouden volgen, waarvan echter de militaire stamboeken uitgezonderd zouden worden. In overeenstemming met dien wensch heeft de overbrenging plaats gehad. De heeren W. G. Ross en van Rosmalen hebben zich onafgebroken met het onderzoek der collecties beziggehouden om de daartoe behoorende stukken uit te zoeken en met de lijsten van den inventaris van Thielen te vergelijken. Eerst daarna zal bepaald kunnen worden, wat daarvan voor het Rijksarchief moet worden behouden. Intusschen zijn door den commies van Oyen lijsten van de bij het departement achtergebleven stamboeken opgemaakt, met behulp waarvan ik heb kunnen nagaan, welke dezer in het Rijksarchief geplaatst zullen moeten worden. Eene opgave daarvan heb ik aan het departement van Oorlog toegezonden met verzoek die ook naar het Rijksarchiefgebouw te willen doen overbrengen, opdat zij later tegelijk met de andere archieven zullen kunnen worden overgenomen.

Tot de belangrijkste aanwinsten op de lijst achter dit verslag vermeld, behooren een giftbrief van den Roomschkoning Willem II, graaf van Holland, van 21 October 1248, die in van den Bergh's Oorkondenboek dl. I nº. 474 is afgedrukt, en een aanschrijving van den Aartshertog Maximiliaan van Oostenrijk aan de Rekenkamer te 's-Gravenhage van 11 Februari 1487. Beide stukken werden met andere door het Bestuur van het Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen ten geschenke gegeven.

Toen de voor onze rechtsgeschiedenis zoo gewichtige handschriften, deel uitmakende van de bibliotheek van wijlen Mr. B. J. L. baron de Geer van Jutfaas te Utrecht werden verkocht, gelukte het een aanzienlijk deel dezer collectie voor ons land te behouden. Hieruit verkreeg het Rijksarchief o. a. Handvest van Reinier van Brederode voor Ameide 1433 (uitgegeven door de Geer in de Verslagen en Mededeelingen der Oud-Vaderlandsche rechtsbronnen); Handvesten van Walraven van Brederode voor Vianen en Ameide (afgedrukt in J. A. van der Muelen, Observationes ad jus Vianense); Privileges en keuren van Delfland 1253—1613, Langerak 1366—1666 (uitgegeven door de Geer in de Verslagen en Mededeelingen), Leerdam 1284—1563, het land van Putten en Geervliet 1381—1527 en 1581—1616 (gedeeltelijk uitgegeven door Mr. Pols als voren), het land van Putten 1304—1542, Schoonhoven en den Hoogen Boezem te Haastrecht 1280—1599 en 1626—1676, het waterschap Woerden 1322—1657;

Willekeuren van Gorinchem 4 September 1610 en costumen en Weeskeuren van Voorschoten 1625 en z. j.

Op dezelfde auctie werden o.a. ook nog aangekocht een memoriaal van de emolumenten van den rentmeester-generaal van Kennemerland 1671—1685 dat voor ons van aanbelang is, omdat van het archief van genoemde rentmeesters zoo goed als niets meer over is, en een register met seinen voor 's lands vloot uit het midden der XVIIIe eeuw, dat de collectie der seinboekjes hier aanvult.

Als curiosum is te beschouwen een bij den boekhandelaar van Stockum en Zoon aangekocht gedrukt exemplaar van de afkondiging van den vrede tusschen Engeland en de Republiek, gedateerd 14/24 Aug. 1667 onderteekend en gecacheteerd door de wederzijdsche afgevaardigden.

Van den heer A. P. H. Hotz alhier bekwam het archief twee formulieren van het gebed voor de vergadering van de Directie van den Levantschen handel en navigatie in de Middellandsche Zee te Amsterdam. Het eene is waarschijnlijk vastgesteld bij resolutie van de Directie van 11 Januari 1673, het andere is gedateerd 1804. De tekst van beide op perkament geschreven formulier-gebeden is medegedeeld door Bodel Nijenhuis in het Nederlandsch Archief voor kerkelijke geschiedenis en door van Asch van Wijck in de Geschiedenis van het ambtsgebed in de Nederlanden. Uit de aangehaalde resolutie van 11 Januari 1673 blijkt, dat de veronderstelling van laatstgenoemden, dat het gebed van 1673 reeds in 1625 bij de oprichting van de Directie vastgesteld zou zijn, niet juist kan zijn.

Door den Archivaris van Amsterdam werden stukken aangeboden, afkomstig van den bekenden Amsterdamschen koopman en bankier Mr. Jan Bernd Bicker, achtereenvolgens gecommitteerde ter vergadering van de Staten van Holland en in de Nationale vergadering.

De belangrijkste bescheiden uit deze collectie zijn de notulen door hem gehouden: 1°. van het verhandelde in de vergadering van de Staten van Holland November 1781—Januari 1782 en Maart 1784—April 1786; 2°. van het verhandelde in de Commissie van het defensiewezen (waarin hij voor Holland zitting had) 6 April—2 November 1786 en 20 Februari—5 April 1787; 3°. van het verhandelde in het gemeenschappelijk besoigne van de Commissies tot de quotes en van het defensiewezen 14 Juli—1 Augustus 1786 en 4°. van het verhandelde in de Nationale vergadering 1 Maart 1796—19 December 1797.

Het meerendeel der stukken zijn copiën door Bicker verzameld als lid van de Commissie van het defensiewezen. Hoewel deze voor het grootste gedeelte in originali hier aanwezig zijn,

is deze verzameling, als afkomstig van een der voornaamste leden der commissie, in haar geheel niet zonder belang. Bovendien bevat zij enkele oorspronkelijke stukken, welke door Bicker zijn ontvangen, benevens vele aanteekeningen van zijn hand voornamelijk over militaire zaken. Eigenaardig zijn zijne aanteekeningen omtrent de bekwaamheden, politieke kleur en andere hoedanigheden van de afgevaardigden van Stad en Lande in de Commissie tot de quotes en van het defensiewezen. Eene verzameling Fransche politieke couranten welke eveneens in deze collectie aanwezig is, vult onze verzameling aan.

De door mevrouw van Reigersberg Versluys geschonken papieren van haren grootvader mr. Johan Hendrik Baron Mollerus, zijn voornamelijk van belang wegens diens uitvoerige particuliere briefwisseling met Koning Lodewijk Napoleon. De in copie aanwezige correspondentie van de ministers met dien vorst tijdens diens afwezigheid, 26 November 1809—29 Maart 1810, bevat grootendeels dezelfde stukken als reeds in het bekende „verslag" van Roëll zijn uitgegeven. Vervolgens zijn het meest belangrijk een aantal adviezen van Mollerus aan Willem V over het werk der quotes, zijne aanteekening gemerkt „1799" en de stukken door hem bijeengebracht als lid van den „Conseil pour les affaires de la Hollande", 9 Juli 1810—19 Februari 1811. Niet minder verdienen de aandacht zijne particuliere adviezen aan Willem I, 20 Januari—16 Juni 1828. De door hem gevormde verzameling reglementen betreffende het binnenlandsch bestuur onder de regeering van dien Vorst, is zeer volledig. In meer dan een opzicht is dus deze collectie als een welkome aanwinst te beschouwen.

Voor onze krijgsgeschiedenis zijn vooral uit een financieel oogpunt niet onbelangrijk eenige stukken afkomstig uit den boedel van Johan van Fornenberg, agent van den Erfprins van Hessen en solliciteur van de Hessische troepen, welke op eene veiling van de boekhandelaren van Stockum en Zoon werden aangekocht. Deze bescheiden, welke blijkbaar gediend hebben in een proces tusschen de weduwe van Fornenberg en Johan Vultejus, regeeringsraad en gemachtigde van den Koning van Zweden als Landgraaf van Hessen, zijn voornamelijk rekeningen voor den Erfprins van Hessel Cassel, als generaal van de Hessische regimenten in dienst van Engeland en van de Republiek, lijsten van ordonnancies voor de Hessische troepen, declaraties en andere stukken van dien aard, 1702—1740.

Van militairen aard zijn ook de van Baron J. de Goy te Rennes aangekochte brieven, ontvangen door den generaal Déjéan, commandant a. i. van de „armée du Nord et Batave",

o. a. van de luitenant-generaals Daendels, Dumonceau en andere hoofdofficieren, 1795—1797.

Na de onherstelbare schade, die vroeger onze Marine-archieven door brand hebben geleden, is ons iedere aanwinst welkom, waardoor zij kunnen worden aangevuld. Het was ons dus bijzonder aangenaam van Jhr. Mr. J. H. Hora Siccama te mogen ontvangen de van zijn grootvader Harco Hilarius Hora Siccama afkomstige stukken, die achtereenvolgens luitenant, kapitein en kolonel ter zee is geweest. Het zijn voornamelijk copieboeken van uitgaande missiven, orderboeken, conduitelijsten en door hem ontvangen missiven en orders, 1784—1805. Van verwanten aard zijn de van de boekhandelaren Burgersdijk en Niermans te Leiden aangekochte journalen en orderboeken, vroeger in het bezit van den kapitein ter zee Hendrik Anthony Rijsterborgh, 1782—1801.

Door geschenken werden ons talrijke en merkwaardige bijdragen voor onze koloniale geschiedenis geleverd.

In het archief der gemeente Middelburg berustte een register van resolutiën van de kamer Zeeland der West-Indische Compagnie, 1650—Maart 1652, waarop de Archivaris in Zeeland mijne aandacht vestigde. De Archivaris dier gemeente was bereid het aan het Rijksarchief af te staan en zond het mij ter inzage. Daar bij onderzoek bleek dat dit register, zoowel wat uitwendig voorkomen als wat de inrichting betreft, overeen kwam met de hier aanwezige andere registers derzelfde serie en het hieruit was af te leiden, dat het van die reeks deel had uitgemaakt, werd dit geschenk dankbaar aanvaard. Daar de resoluties van genoemde kamer over 1646—1658 ontbraken, wordt deze gaping daardoor voor een gedeelte aangevuld.

Door het Bestuur van het Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen werd afgestaan een index op de resolutiën van gemelde kamer over 1674—1786, die voor het archief waarde heeft, omdat over dat tijdvak geene aaneengesloten klapper aanwezig is, benevens een exemplaar van de resolutiën van de kamer Zeeland en van het departement Zeeland van den Raad der Koloniën in de West-Indiën over 1788—1795. Hoewel deze resoluties in originali aanwezig zijn, is een dubbel exemplaar altijd welkom, om buiten de stad naar de daarvoor bestemde depôts ter raadpleging te kunnen worden toegezonden.

Eene gewichtige en tevens omvangrijke verzameling vormen de papieren van den luitenant-generaal Hendrik Merkus Baron de Kock, door zijn kleinzoon Mr. H. F. Baron de Kock, oud-raadsheer in het gerechtshof te Amsterdam, voor het Rijksarchief aangeboden. Hoofdzakelijk betreffen die den Java-oorlog, gedurende welken de Kock het bevel voerde over het Neder-

landsch-Indische leger. Behalve deze bescheiden, die indertijd reeds gebruikt werden door den generaal A. W. P. Weitzel voor de samenstelling van zijn bekend werk over genoemden oorlog, bevat de collectie eenige belangrijke stukken over de landverhuringen van Europeanen in de Vorstenlanden 1818–1824, den algemeenen toestand der Vorstenlanden 1826 en 1830, de verrichtingen van Mr. P. Merkus en zijn mede-gecommitteerden tot regeling van de zaken in de Vorstenlanden 1830, rapporten en nota's van de Kock en anderen over de cultures 1831—1836, enz. Door een gelukkigen samenloop van omstandigheden was ik in staat om voor het Rijksarchief nog andere collecties te verkrijgen, die met de stukken van generaal de Kock betreffende den Java-oorlog, in verband staan. Zoo nam ik van het departement van Koloniën met andere stukken van dien aard, diens brieven aan den majoor D. V. Michiels, 6 Januari 1829—9 April 1830, over. De brieven door hem aan den resident van Kadoe F. G. Valck, Januari 1826—Mei 1831, geschreven, waren in het bezit van zijn schoonzoon den luitenant-generaal F. V. H. A. Ridder de Stuers gekomen. Namens diens erfgenamen werden zij door diens kleinzoon den heer F. F. 'sJacob ter beschikking van het archief gesteld. Eindelijk meende ik nog hierbij te moeten voegen de in 1899 van den boekhandelaar Martinus Nijhoff aangekochte brieven, die van 1828—1830 gericht werden door generaal de Kock tot mr. J. F. W. van Nes, resident van Djokjokarta.

Ten slotte heb ik nog van eenige andere koloniale aanwinsten melding te maken. Van den landsarchivaris te Batavia verkreeg het archief een contract tusschen den Soesoehoenan en den Sultan, ten overstaan van den Gouverneur van Java gesloten, tot regeling van de verdeeling hunner landen 2 November 1773, half in Javaanschen en half in Nederduitschen tekst. Door het departement van Koloniën werden overgedragen een paar rapporten over Curaçao en de West-Indische bezittingen, uit het laatst der XVIIIe en het begin der XIXe eeuw, een soldijboek en een register van wissels van het gouvernement ter kust van Guinea, uit het eerste vierendeel der XIXe eeuw, benevens nog eenige stukken betreffende onze bezittingen in Oost-Indië, waarvan in het bijzonder de aandacht verdienen een viertal bundels brieven van en aan den Gouverneur van Java's Noordoostkust Nicolaus Engelhard en anderen, over de onlusten en den toestand in Cheribon in 1806 en volgende jaren.

Als aanwinst van onze kaartenverzameling zijn slechts 1 atlasje en 4 kaarten te vermelden.

Behalve met de gewone vervolgen werd de bibliotheek vermeerderd met 40 boekwerken op Nederland, 17 op het buiten-

land en 17 op Oost- en West-Indië betrekking hebbende. Tot die van laatstgenoemden aard behooren eenige stukken betreffende het Britsch-Braziliaansche grensgeschil en een Engelsch pamflet van 1632 over den zoogenaamden moord van enkele Engelschen op Amboina, ten geschenke gegeven door iemand die onbekend wenscht te blijven.

Van groot nut is het volledige stel van het Recueil-militair 1813—1903, dat door het departement van Oorlog werd afgegeven.

Van eenige archiefstukken aan de gemeente Rozenburg afgegeven, is reeds in het eerste hoofdstuk van dit verslag melding gemaakt. Verder kan ik nog mededeelen dat aan den Archivaris in Friesland is overgedragen een register van hypothecatiën van Ameland, 1623—1634, dat zich in het Nassausche domeinarchief bevond en de serie van de in het Friesche depôt aanwezige registers van dien aard aanvult.

Toen de heer C. A. W. Nairac te Lochem mij ter inzage had toegezonden het van Jhr. A. W. van Borsele afkomstige oudarchief der heerlijkheid Borsele, kwam het mij voor, dat dit het best in het archief in Zeeland op zijne plaats was. Ik heb het toen namens hem aan den Archivaris in Zeeland aangeboden en voegde, na bekomen machtiging, hieraan toe de stukken betreffende het geslacht van Borsele, die blijkens de daarvan bestaande lijst in 1885 door gemelden Jhr. van Borsele aan het Rijksarchief waren geschonken.

Nadat de Archivaris in Drenthe mij verzocht had met dubbelen uit het Rijksarchief te willen aanvullen, wat hem van de gedrukte besluiten van het Staatsbewind van 17 October 1801—9 Juni 1806 ontbrak, ben ik over de zaak met de andere Archivarissen in onze bijeenkomst van 24 October in overleg getreden, hetgeen ten gevolge heeft gehad, dat na bekomen machtiging van Uwe Excellentie, de in de verschillende depôts aanwezige seriën van die besluiten met elders berustende dubbelen zijn aangevuld en de overblijvende duplicaten alle naar het Rijksarchief zijn opgezonden.

Aan de pogingen van het Nederlandsch historisch instituut te Rome om eene aan die instelling verbonden boekerij te vormen, ben ik te gemoet gekomen, door voor dat doel uit de dubbele exemplaren van onze bibliotheek een zeker aantal boekwerken ter beschikking te stellen.

V. *Afschriften voor het Rijksarchief gemaakt.*

Ook thans weder zijn er oude inventarissen in gemeentearchieven van de provincie Zuidholland aanwezig, afgeschreven.

Van de 6 deelen der notulen van Gouverneur en Raden van Suriname uit de tweede helft der XVIIe eeuw, die ter copieëring uit West-Indië waren overgezonden, was nog één deel — het vijfde — in bewerking. Ook van dat register is nu de copie voltooid, zoodat het geheele stel naar Paramaribo zal kunnen terugkeeren.

VI. *Gebruik van het archief gemaakt en daaruit verstrekte inlichtingen.*

Vroegere onderzoekingen werden voortgezet voor of door:

den heer H. Toll te Stockholm, over middeleeuwsche zegels van Hollandsche edelen;

dr. K. Heeringa te Schiedam, over de geschiedenis van den Levantschen handel;

Graaf H. de Castries te Parijs, over de oudste betrekkingen van Nederland tot Marocco;

den heer J. J. van den Hoek te Brielle, over de veldtocht van Prins Maurits in 1597;

dr. G. W. Kernkamp te Utrecht, over de brieven van den raadpensionaris de Witt;

den heer H. Missak Effendi te 's-Gravenhage, over den valschen Messias Sabbathai Sewi;

dr. N. Japikse te 's-Gravenhage, over ongedrukte secreete resolutiën van de Staten van Holland;

den heer F. de Witt Huberts te Haarlem, over Zweedsche troepen in Nederlandschen dienst;

den heer H. le Caivre te Verdun, over het aandeel van de Nederlandsche troepen in den slag van Malplaquet;

den heer R. Vesnitch te Parijs, over de voorbereiding van en het verhandelde in het congres van Passarowitz van 1718;

dr. E. Hubert te Luik, over de bescherming door de Staten-Generaal aan de Protestanten in de Zuidelijke Nederlanden verleend;

den heer A. J. van der Meulen te Utrecht, over het politiek beleid van den raadpensionaris van de Spiegel;

mej. J. W. A. Naber te Amsterdam, over de geschiedenis van Nederland tijdens de inlijving bij Frankrijk;

den heer N. W. Posthumus te 's-Gravenhage, over de Leidsche lakenindustrie;

den Archivaris in Noordholland, over de houtvesterij van Holland;

den heer Th. Morren te 's-Gravenhage, over het huis Honsholredijk;

jhr. G. G. Calkoen te 's-Gravenhage, over de Zuidhollandsche wateren benoorden Lek en Maas;

den heer A. J. H. Beeloo te 's-Gravenhage, over de vroegere landswerven;

mrs. Knottenbelt en Fruin te Rotterdam, over de visscherij in de Lek;

mr. W. H. K. Mouthaan te Amsterdam, over het tiendrecht in de Zijpe en Oostwoud;

den Rentmeester van het Kroondomein te Utrecht, over tienden te Benschop;

den heer Mac Leod te Rijswijk, over de maritieme geschiedenis der Oost-Indische Compagnie;

dr. A. Saito te Sendai (Japan), over de betrekkingen tusschen Nederland en Japan;

den heer W. P. Groeneveldt te 's-Gravenhage, over de vestiging der Oost-Indische Compagnie op Formosa;

dr. L. W. G. de Roo te 's-Gravenhage, over den gouverneur-generaal H. W. Daendels;

den heer R. A. Kern te Utrecht, over N. Engelhard als gecommitteerde tot en over de zaken van den inlander;

den heer H. van Breen, tijdelijk te Haarlem, over de oudste geschiedenis onzer blijvende vestiging in Suriname.

De krijgsgeschiedkundige nasporingen werden door de luitenants J. C. Wagner, D. A. W. van der Moer en F. van Steenhardt Carré voortgezet.

Op verzoek werden er nasporingen gedaan voor:

mr. S. Muller Fz. te Utrecht, over de dateering van charters betreffende den elect Johan van Nassau;

den heer M. Zeldenrust te Amsterdam, over de concurrentie in de XVe eeuw door de begijnen aan de binnenlandsche weverijen aangedaan;

den heer A. van Druten te Rijnsburg, over den herbouw der kerk aldaar, 1572—1576;

jhr. B. M. de Jonge van Ellemeet te Zierikzee, over den rechtstoestand der geestelijke goederen in Zeeland na den afval van de Spaansche zijde;

den heer C. F. Gijsberti Hodenpijl te Vrijenban, over kanonnen aan den ingang van het stapelmagazijn te Delft;

mr. R. Melvil Baron van Lijnden, over het verblijf van den Hertog van Monmouth en den graaf van Argyle in Nederland, 1681—1685;

den heer R. Gottheil te Cairo, over de ambassade van F. Schonenberg te Madrid;

dr. R. Rüthnick te Munchen, over Daniel de Superville, gezant van Brandenburg;

den heer C. Sellier te Parijs, over de woningen van Nederlandsche gezanten te Parijs;

den Engelschen gezant te 's-Gravenhage, over de uitdrukking „meest begunstigde natie" in handelsverdragen van de Staten-Generaal;

den Italiaanschen gezant te 's-Gravenhage, over brieven aan Fra Paolo Sarpi;

het departement van Binnenlandsche Zaken, over de uitgave der handschriften van Graaf Camillo Borgia;

dr. C. Hoitsema te Utrecht, over het vroegere muntwezen;

mr. A. H. J. van der Biesen te Amsterdam, over de weeshuizen en het gasthuis te Weesp;

notaris P. C. L. Eikendal te 's-Gravenhage, over de belendingen en grootte van perceelen op den Kneuterdijk en Langen Vijverberg, en over de voormalige synagoge aan het Lange Voorhout;

het departement van Financiën, over afstand van grond voor de pastorie te Standdaarbuiten, 1792 en 1809;

het Bestuur der polders te Rozenburg, over verkoopvoorwaarden van domaniale gronden op Rozenburg, 1728 en 1804;

den Burgemeester van Rhoon, over het veer over den Koedood;

den Belgischen gezant te 's-Gravenhage, over een resolutie van den Raad van Brussel dd. 20 Mei 1818, betreffende het kanaal van Brussel naar Willebroek;

mr. F. E. Pels Rijcken te Breda, over de vraag of de Ruigenhil behoorde tot Holland of Brabant;

mrs. Bloemarts en Nelissen te Breda, over tienden in den Ruigenhil;

den President der Arrondissements-rechtbank te Dordrecht, over de visscherij der heerlijkheid Alblasserdam;

den heer P. H. van den Broeke van Oudenrhijn te Utrecht, over het jacht- en vischrecht der heerlijkheid Horssen;

den Archivaris in Noordbrabant, over het mederecht van den Staat in de jacht van Oirschot en Best;

den heer C. J. Purnell te Oxford, over brieven van William Adams, in 1598 met de vloot van Jacques Malm en Simon de Cordes als stuurman naar Oost-Indië uitgezeild;

den heer C. W. Th. Baron van Boetzelaer aan de Bilt, over de Indische kerkenordeningen van 1623 en 1643;

den heer M. G. Wildeman te 's-Gravenhage, over Pieter Hackius, gouverneur van de Kaap de Goede Hoop, 1670—1671.

Er werden onderzoekingen gedaan door:

mr. S. Gratama te 's-Gravenhage over oorkonden voor de regesten van Rotterdam en Schieland, en over den rechtstoestand van den Hofvijver;

dr. J. Huizinga te Haarlem, over het stadrecht van Haarlem;

mr. J. G. C. Joosting te Assen, over kerkelijke rechtspraak in het vroegere bisdom Utrecht;

den heer F. Caland te 's-Gravenhage, over de hervorming te Hulst;

den heer H. A. W. van der Vecht te Kampen, over Cornelis van der Mijle;

dr C. Hofstede de Groot te 's-Gravenhage, over processen van en over Rembrandt;

den heer J. J. Vermeulen te Amersfoort, over de verhouding van de Republiek tot Zweden en Denemarken, 1646—1654;

den heer H. E. Becht te 's-Gravenhage, over de statistiek van den Nederlandschen handel in de XVIIe eeuw;

den heer G. J. Honig te Zaandijk, over de walvischvangst in de XVIIe eeuw;

dr. N. Japikse te 's-Gravenhage, over het proces van Pieter de Groot, 1676;

den heer W. Meijer te 's-Gravenhage, over de vlag door Willem III gevoerd op zijn tocht naar Engeland;

den heer J. M. Hillesum te Amsterdam, over den rabbijn Menasseh ben Israël;

den heer E. Jordens te Brussel, over Nederlanders tijdens de omwenteling naar Frankrijk uitgeweken;

den heer R. P. J. Tutein Nolthenius te Amsterdam, over de opheffing der gilden;

den heer W. C. H. Macken te Warmond, over de geschiedenis van Warmond;

dr. M. C. Dekhuysen te Utrecht, over kaarten van de Zuiderzee;

dr. H. A. Weststrate te Zetten, over de heerlijkheid Borculo;

mr. L. M. Rollin Couquerque te 's-Gravenhage, over de geschiedenis der Nederlandsche militaire strafwetgeving;

den heer H. A. Ritter te Utrecht, over de handels- en financieele beteekenis der Oost-Indische Compagnie;

den heer A. Hotz te 's-Gravenhage, over de betrekkingen van Nederland tot Perzië;

het Bataviaasch Genootschap van Wetenschappen, over de journalen van Abraham van Riebeek;

mr. J. E. Heeres te Leiden, over de zending van Johannes Bacherus naar den Grooten Mogol in 1688;

den heer H. Déhérain te Parijs, over kaarten van de Kaap de Goede Hoop;

den heer G. P. Rouffaer te 's-Gravenhage, over het vredesverdrag met de Indianen in Suriname, gesloten door den gouverneur van Aerssen van Sommelsdijk in 1686;

den heer P. R. Goudschaal te 's-Gravenhage, over de Nederlandsche kerk in Brazilië.

Daar het archief steeds omvangrijker wordt, neemt het gebruik daarvan langzamerhand toe. De leeszaal wordt meer dan vroeger door belangstellenden bezocht, die stukken verlangen te raadplegen welke deel uitmaken van het Rijksarchief of uit andere depôts ontvangen worden. Geregelder dan tot nu toe plaats had, worden er bescheiden, die men elders wenscht in te zien, naar archieven en bibliotheken verzonden. Aan den adjunct-commies Bruggeman is opgedragen op het gebruik van de in de leeszaal gebrachte stukken toezicht te houden, waartoe hij zich van de onderzoekingen op de hoogte moet stellen en de noodige inlichtingen heeft te geven, voor zoover die niet door andere ambtenaren zijn verstrekt. Tevens komt het heen en weder zenden voor zijne rekening. Die veelomvattende werkzaamheden worden door hem met al de gewenschte zorg en nauwgezetheid verricht. In de leeszaal wordt hij hierin door den klerk van de Pol bijgestaan. De benoodigde boekwerken worden aan de ambtenaren en bezoekers door den adjunct-commies Hoogendijk geleverd, welke daartoe in de bibliotheek zitting houdt en daar onder toezicht van den heer Morren werkzaam is. Voor het beheer van de koloniale afdeeling der boekerij wordt door dr. de Hullu zorg gedragen.

VII. *In druk uitgegeven bescheiden.*

Vanwege het Rijksarchief zijn er in den loop van het jaar geene bescheiden in het licht gegeven.

VIII. *Lokalen, meubilair en gereedschappen.*

Om te voorkomen, dat de luiken, waarmede de ramen van het depôtgebouw gesloten worden, zouden nedervallen, indien

de kabels waaraan zij hangen door roest verteerd worden, was met het veranderen van de inrichting dezer luiken in het vorige jaar een begin gemaakt. Deze werkzaamheid is nu ten einde gebracht.

IX. *Reddings- en brandbluschmiddelen.*

In den toestand hiervan kwam geen verandering.

C. VOORSTELLEN.

In den loop van dit jaar is mij niets voorgekomen, dat mij thans aanleiding geeft daaromtrent een voorstel aan Uwe Excellentie te doen.

De algemeene Rijksarchivaris,
TH. H. F. VAN RIEMSDIJK.

22 Februari 1906.

STAAT DER AANWINSTEN

VAN HET

RIJKSARCHIEF TE 's-GRAVENHAGE,

in **1905.**

A. OVERGENOMEN OF TEN GESCHENKE ONTVANGEN:

Van het Gemeentebestuur van Lange Ruige Weide.

I. Rechterlijk archief van Lange Ruige Weide, (vervolg op aanwinstenlijst 1896, n°. L).

1, 2. „Rolle der dingtalen alsmede actens van trouwen, enz." 1747—1808. 2 deelen.

Van het Gemeentebestuur van Stompwijk.

II. Rechterlijk archief van Stompwijk, (vervolg op aanwinstenlijst 1896, n°. LXXV).

1. „Provisionele ordre tot de expectitie van de rolle ofte dingboucke van desen banne van Stompwijck". (XVIIe eeuw). 1 stuk.

Onder de banne van Stompwijk behoorden de gerechten Leidschendam, Stompwijk, Wilsveen en Veenweg.

2. Reglement voor de civiele rechtbank, 1804. 1 stuk.

3. Stukken betreffende de opheffing der plaatselijke rechtbank in 1811 benevens inventarissen der aanwezige charters, registers, enz. 14 stukken.

4. Civiele rol, 1774—1795. 1 deel.

5. Stuk betreffende de civiele rol, 1781.

6. Acten van openbaren verkoop en verhuring van onroerende goederen, 1802 en 1810. 2 stukken.

7. Acten van openbaren verkoop van roerende goederen, 1712—1808. 23 stukken.

8. Acten van openbare verhuring, 1773—1809. 7 stukken.

Van het Gemeentebestuur van Pernis.

III. Rechterlijk archief van Pernis, (vervolg op aanwinstenlijst 1896 n°. LXVI.)

1. Ingekomen stukken van het gerecht, 1800—1810. 65 stukken.

2. Acten van aangifte van verkoop van onroerende goederen, 1806, 1807. 7 stukken.

3. Register van allerhande acten, 1805—1810. 1 deel.

Van het Gemeentebestuur van Rhoon.

IV. Rechterlijk archief van Rhoon, (vervolg op aanwinstenlijst 1896 n°. LXVII).

1. Ingekomen stukken van het gerecht, 1783—1811. 17 stukken.

2. Requesten, 1714—1807. 23 stukken.

Van het Gemeentebestuur van Zwijndrecht.

V. Rechterlijk archief van Zwijndrecht.

Ingekomen stukken van het gerecht, 1806—1811. 44 stukken.

Van het Gemeentebestuur van Strijen.

VI. Rechterlijk archief van Strijen, (vervolg op aanwinstenlijst 1896, n°. LXXVI).

1. Inventarissen van ter secretarie aanwezige charters en registers, 1750 en 1811. 2 stukken.

2. Ingekomen stukken van het gerecht, 1795—1810. 30 stukken.

3. Stukken van geabandonneerde en insolvente boedels, 1649—1680. 24 stukken.

Van het Gemeentebestuur van Haastrecht.

VII. Rechterlijk archief van Haastrecht, (vervolg op aanwinstenlijst 1899, n°. IX).

1. Stukken in verschillende zaken gediend hebbende, 1704—1742. 4 stukken.

2. Ingekomen en minuten van uitgaande stukken van het gerecht, 1689—1811. 107 stukken.

3. Stukken van door de secretarissen behandelde zaken, 1692—1787. 7 stukken.

4. Stukken betreffende de civiele procedure, 1639—1684. 9 stukken.

5. Stukken betreffende de registers van opdrachten, 1667—1802. 6 stukken.

6. Stukken betreffende geabandonneerde en insolvente boedels, 1672—1739. 4 stukken.

7. Stukken betreffende boedelscheidingen, 1699—1790. 15 stukken.

8—10. Registers van ingekomen requesten, 1692—1803. 3 deelen.

11. Requesten, 1700—1799. 11 stukken.

12. Allerhande acten, 1646—1780. 4 stukken.

13. Aanvragen om taxatie voor het collateraal, 1689—1810. 9 stukken.

VIII. Rechterlijk archief van Vlist.

Rechtboek van Vlist en Bonrepas, 1696—1716. 1 deel.

Van het Gemeentebestuur van Hekendorp.

IX. Rechterlijk archief van Hekendorp, (vervolg op aanwinstenlijst 1896, nº. XLIV).

1. Ingekomen stukken van het gerecht, 1679—1767. 4 stukken.

2. Stukken betreffende de crimineele rol, 1726—1803. 20 stukken.

3. Schouwcedullen van verdronken personen, 1723—1739. 3 stukken.

4. Stukken betreffende de civiele rol, 1716—1796. 16 stukken.

5. Register van tiendverpachtingen van Oudkoop, 1747—1803. 1 deel.

Van het Gemeentebestuur van Middelharnis.

X. Rechterlijk archief van Middelharnis, (vervolg op aanwinstenlijst 1896, nº. LV).

1. Ingekomen stukken van het gerecht, 1651—1811. 170 stukken.

2. Stukken betreffende de crimineele rol, 1696—1765. 8 stukken.

3. Stukken betreffende de civiele rol, XVIIIe eeuw. 4 stukken.

4. Rechtskundige adviezen, 1675—1778. 10 stukken.

5. Declaratiën van gerechtskosten, 1682—1720. 11 stukken.

6. Acten van aangifte van verkoop van onroerende goederen, 1765—1790. 209 stukken.

7. Stukken van geabandonneerde en insolvente boedels, 1679—1804. 61 stukken.

8. Dagvaardingen, 1685—1753. 21 stukken.

9. Requesten, 1698—1809. 49 stukken.

Van het Gemeentebestuur van Berkel.

XV. Rechterlijk archief van Berkel en Rodenrijs, (vervolg op aanwinstenlijst 1892, nº. 10).

1. Ingekomen en minuten van uitgaande stukken van het gerecht, 1680—1810. 34 stukken.

2. Inventarissen van het archief, 1723, 1800. 2 stukken.

3. Stukken van insolvente boedels, 1779—1797. 3 stukken.

4. Allerhande acten, 1769, 1795. 2 stukken.

5. Aanvragen om taxatie voor het collateraal, 1781—1783. 9 stukken.

XVI. Rechterlijk archief van Akkersdijk en Vrouwenrecht.

Ingekomen stukken van het gerecht, 1798. 1 stuk.

XVII. Rechterlijk archief van Bleiswijk.

Ingekomen en minuten van uitgaande stukken van het gerecht, 1809. 4 stukken.

XVIII. Rechterlijk archief van Overschie en Hogenban.

Acte van attestatie, 1761. (copie). 1 stuk.

XIX. Rechterlijk archief van de Tempel.

Minuut uitgaand stuk van het gerecht, 1809. 1 stuk.

XX. Rechterlijk archief van Pijnakker.

Stuk behoorende tot de registers van opdrachten, 1655. 1 stuk.

XXI. Rechterlijk archief van Ruiven.

1. Ingekomen stukken van het gerecht, 1804, 1810. 2 stukken.

2. Stukken betreffende de registers van opdrachten, 1688—1807. 13 stukken.

3. Allerhande acten, 1770—1780. 29 stukken.

4. Aanvragen en taxatiën voor het collateraal, 1766, 1780 en 1782. 6 stukken.

XXII. Rechterlijk archief van Zegwaard.

Acte van curateele, 1777. (copie). 1 stuk.

Van het Bestuur van den polder Berkel.

XXIII. Rechterlijk archief van Berkel en Rodenrijs.

1, 2. Officiersrollen, 1724—1750. 2 deelen.

3. Stukken betreffende de officiersrollen, 1735—1749. 8 stukken.

4. „Giftbouck", 1613—1627. 1 deel.

Van den heer J. P. Langeveld van Aalst te Berkel.

XXIV. Rechterlijk archief van Berkel en Rodenrijs.

1. Stukken in verschillende zaken gediend hebbende, XVIe—XVIIIe eeuw. 10 stukken.

2. Ingekomen en minuten van uitgaande stukken van het gerecht, 1651—1791. 38 stukken.

3. Stukken van door de secretarissen en boden behandelde zaken, XVIIe—XIXe eeuw. 93 stukken.

4. Stukken betreffende de crimineele proceduren, 1723—1801. 15 stukken.

5. Stukken betreffende de civiele proceduren, 1675—1797. 44 stukken.

6. Stukken van geabandonneerde en andere gerechtelijk vereffende boedels, 1656—1781. 44 stukken.

7. Minuten van waarborgbrieven, 1578—1583, 1611 en 1612. 4 stukken.

8. Minuten van hypotheekbrieven, enz., 1551, 1552, 1577—1583. 4 stukken.

9. Giftboek, 1576—1580. 1 deel.

10. Bijlagen tot het giftboek. 22 stukken.

11. Stukken betreffende de registers van opdrachten, enz., 1680—1788. 37 stukken.

12. Acten van openbaren verkoop van onroerende goederen, 1711—1803. 185 stukken.

13. Acten van openbaren verkoop van roerende goederen, 1715—1771. 19 stukken.

14. Acten van openbare besteding, 1713—1777. 36 stukken.

15. Inventarissen en rekeningen van boedels, 1689—1779. 32 stukken.

16. Attestatiën van gedane huwelijksafkondigingen, 1677—1753. 857 stukken.

17. Requesten met minuten van appointementen, 1714—1781. 42 stukken.

18. Allerhande acten, 1698—1732. 5 stukken.

19. Aanvragen om taxatie voor het collateraal, 1731—1762. 3 stukken.

XXV. Rechterlijk archief van Hodenpijl.

Voorwaarden en acte van openbaren verkoop van vee, 1726. 3 stukken.

XXVI. Rechterlijk archief van Ruiven.

1. Rechtskundig advies, 1684. 1 stuk.

2. Stukken van geabandonneerde boedels, 1685, 1690. 2 stukken.

3. Allerhande acten, 1682—1800. 8 stukken.

XXVII. Rechterlijk archief van Rijswijk.

1. Ingekomen stukken van het gerecht, 1712—1721. 7 stukken.

2. Stukken in verschillende zaken gediend hebbende, XVIIe en XVIIIe eeuw. 10 stukken.

3. Stukken betreffende een civiel proces, 1645. 7 stukken.

4. Stukken betreffende een gesequestreerden boedel, 1683. 8 stukken.

Van het Gemeentebestuur van Rosenburg.

XXVIII. Rechterlijk archief van Rosenburg, (vervolg op aanwinstenlijst 1895, n°. XXV).

1. Stukken in verschillende zaken gediend hebbende, 1689—1779. 5 stukken.

2. Ingekomen stukken en minuut van een uitgaand stuk van het gerecht, 1690—1781. 3 stukken.

3. Stukken betreffende openbare verkoopingen, 1740—1743. 3 stukken.

4. Boedelpapieren, 1726—1751. 4 stukken.

Van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel.

XXIX. Register van zwanejachten, duiventillen en eendenkooien, geregistreerd ingevolge het reglement van 8 Mei 1807. 1 deel.

De eendenkooien zijn in dit register slechts geregistreerd tot en met n°. 264. In een concept-register dat hierbij is gevoegd zijn zij evenwel geregistreerd tot n°. 363.

Van den Archivaris in de provincie Noordholland.

XXX. Extract-testament van Claes Maertenz., timmerman te Waddinxveen en zijn huisvrouw Neeltgen Willems, verleden voor den notaris Cornelis Willemsz. 18 September 1624. (Authentieke copie van 1625). 1 stuk.

Van den Archivaris in de provincie Utrecht.

XXXI. 1. Afgietsel van een zegel van de stad Bunschoten d.d. 1383.

2. Afgietsel van het zegel der castrenses van Nyenborch d.d. 1295.

De origineele zegels berusten in het bisschoppelijk archief te Utrecht.

Van den Archivaris in de provincie Limburg.

XXXII. 1. Commissie van Gecommitteerde Raden op twee gedelegeerde leden om rapport uit te brengen over het request van Mathijs van Hulsbergen, gewezen luitenant in de compagnie van den generaal wagenmeester Maerten Kip, met voornoemd request en bijlagen, 27 November 1698. 4 stukken.

2. Beschikking van de Staten van Holland op een request van kapitein Hieronimus Moers, met voornoemd request en daarop aangeteekende marginale apostillen van de Staten en van Gecommitteerde Raden d.d. 18 en 21 Juli 1713, 19 Januari 1714. 2 stukken.

Van den Landsarchivaris te Batavia.

XXXIII. Contract tusschen den Soesoehoenan en den Sultan, ten overstaan van den Gouverneur van Java gesloten, tot regeling van de verdeeling hunner landen, 2 November 1773. Half in Javaansche en half in Hollandsche tekst. 2 deelen.

Van den Archivaris der gemeente Amsterdam.

XXXIV. Stukken afkomstig van mr. Jan Bernd Bicker.

Als gecommitteerde ter vergadering van de Staten van Holland.

1. Korte notulen gehouden door mr. Jan Bernd Bicker van het verhandelde in de vergadering van de Staten van Holland, 28 Februari—20 Juli en 28 November 1781—18 Januari 1782; 17 Maart—23 Juli, 9—17 September en 9 November 1784—28 Januari 1785. 1 bundel.

2. Korte notulen gehouden door (denzelfde) als voren, 8 Juni 1784—29 April 1786. 3 bundels.

Van 22 Maart—29 April 1786 geschreven met de hand van J. B. Bicker. De redactie van deze notulen komt in hoofdzaak overeen met die van nº. 1.

3. Korte notulen van het verhandelde in de vergadering van de Staten van Holland, 4 Mei—28 Juli 1785. 1 bundel.

Aan de achterzijde staat met de hand van J. B. Bicker «toebehoorende A.» De redactie van deze notulen is verschillend van die van nº. 2.

4. Commissie van de Staten van Holland voor mr. Jan Berend Bicker, raad en oud-schepen van Amsterdam, om te compareeren ter vergadering van de Staten-Generaal, 11 Januari 1786. Gedrukte copie. 1 stuk.

5. „Besogne ter vergadering van Holland gehouden op 17 Maart 1787, over het verzoek van een aantal burgers uyt Rotterdam om vermeerdering van de Vroedschap aldaar", met gedrukte bijlagen. 4 stukken.

6. Aanspraak gehouden door mr. Laurens Pieter van de Spiegel tot de Staten van Zeeland naar aanleiding van zijn benoeming tot raadpensionaris van Holland, (1787).
Aanspraak gehouden door Baron van Wassenaar Starrenburgh tot mr. L. P. van de Spiegel ter gelegenheid van de aanvaarding zijner functie als raadpensionaris, (1787). Copieën. 2 stukken.

7. „Projet d'une alliance defensive entre S. M. le Roi de la Grande Bretagne et L. H. P. les Etats Généraux." Exh. 4 Maart 1788. Copie extract.
„Secret projet d'une traité d'alliance" als voren, 12 Februari 1788. Copie extract. 2 stukken.

8. „Resultaat van het besogne gehouden omtrent de amnestie", 23 en 24 Januari 1788.
Opgaaf van personen, die van de amnestie zouden worden buitengesloten.
Extract resolutiën van de Staten-Generaal omtrent de opheffing van alle gewapende genootschappen, publicaties, proposities, missiven en andere stukken betreffende het herstel der oude constitutie, 1787. Copieën, geschreven en gedrukt. 32 stukken.

9. „Memoire" (van J. A. Tinne) „pour prouver combien il est de l'intéret de la République Française de créer et d'établir une marine dans la mer du nord et sur les moyens de le faire à peu de fraix et sans danger", met begeleidende missive van den schrijver aan (mr. J. B. Bicker), (1795). 3 stukken.

10. „Avis des jurisconsultes B. Voorda et J. Valckenaer dans la cause du ci-devant Stadhouder Guillaume V et sur les lettres, qu'il a écrit aux Gouverneurs des possessions de la Republique Batave aux Indes Orientales et Occidentales. Remis à l'Assemblée des Représentans provisoires du peuple de la Hollande le 7 Jan. 1796. Traduit du Hollandais." 1 stuk.

11. Extract-resolutiën van de Staten van Holland, 1748, 1752, 1782 en 1784—1787.

Extract-resolutiën van de Staten-Generaal, 1787 en 1789.
Generale petitiën en Staten van oorlog, 1770—1783. Gedrukt.

12. Fransche politieke couranten:
Gazette Universelle, 3—18 October 1791, nrs. 276—291.

Ontbreken de nrs. 277, 278, 281, 287 en 290.

Nouvelles politiques, 26 November—31 December 1792, nrs 12—47, en 1 Jan.—7 Maart 1793, nrs 1—66.

Van 26 Nov.—31 Dec. 1792 ontbreken de nrs 13 en 31, van 1 Jan.—7 Maart 1793 de nrs. 38, 39 en 41—43.

Le Patriote françois, 16 November 1792—8 Maart 1793, nrs. 1194—1304.

Ontbreken de nrs. 1196 en 1225.

Le Batave, 15—28 Februari 1793, nrs. 1—14.

Als gecommitteerde in de Commissie van het Defensiewezen.

13. Minuut-missive van mr. J. B. Bicker aan den raadpensionaris mr. P. van Bleiswijk naar aanleiding van zijn benoeming tot lid van de Commissie van het Defensiewezen, (1785).
Convocatie voor de leden van de Commissie van het Defensiewezen. 2 stukken.

14. Korte notulen gehouden door mr. J. B. Bicker van het verhandelde in de vergadering van de Commissie van het Defensiewezen, 6 April—2 November 1786, 20 Februari—5 April 1787. 40 stukken.

15. „Poincten van menage", opgesteld door mr. J. B. Bicker, z. j. 1 stuk.

16. Minuut-missiven van de Commissie van het Defensiewezen aan de Staten-Generaal, de Staten van Holland en de Gecommitteerden in voornoemde commissie van wege de provincie Gelderland, (1786). 5 stukken.

17. Vraagpunten, „objecten van deliberatie", retroacta uit de resolutiën van de Staten van Holland, aanteekeningen uit de resolutiën van (het Comité tot het Defensiewezen) en andere aanteekeningen betreffende de zee- en landmacht, 1786 en z. j. 21 stukken.

18. Missive ontvangen door mr. J. C. Bicker van: Martinus van Toulon, lid van de Commissie van het Defensiewezen; mr. Gerhard David Jordens, lid als voren; mr. Daniël van Laer; (Arend van der Waejen) Warin, schepen van Amsterdam, 1785, 1786. 7 stukken.

19. „Extracten uit de instructies der respectieve stadhouders van Gelderland rakende de patenten".
Extract uit het verbaal van Gecommitteerden van Gelderland omtrent de aanbieding van het erfstadhouderschap aan Prins Willem IV, met begeleidend schrijven van Robbert Jasper van der Capellen tot de Marsch aan mr. J. B. Bicker. 3 stukken.

20. „Memorie van consideratiën relatief tot de objecten der Tweede Commissie" (Commissie van het Defensiewezen). 1 stuk.

Op den omslag staat met de hand van Mr. Bicker «Algemeene consideratiën aan ons door de Heer P.» (Pieter Paulus ?).

21. Extract-resolutie van de Staten van Holland met begeleidende missive aan de Commissie tot het Defensiewezen, 26 October 1786.
Extract-resolutiën van de Staten-Generaal, de Staten van Holland, de Staten van Zeeland, de Staten van Stad en Lande en van de Commissie van het Defensiewezen, 1784—1787. 18 stukken.

22. Petitiën van den Raad van State, opgesteld door mr. Johannes Hop, raad en thesaurier generaal, 1754—1769. Gedrukt. 1 deel.

23. „Staat van alle schulden der provinciën bij de Generaliteit als ook der schulden van de Generaliteit zelve tot het jaar 1787." 1 stuk.

Militaire Zaken.

24. Memorie van (mr. J. B. Bicker ?) over de wenschelijkheid van permanente garnizoenen, met een schrijven van den kolonel Alexander Philip van der Capellen, 1e luitenant van het eskadron Garde du Corps, aan wien deze memorie ter beoordeeling was toegezonden, met bijbehoorende remarques, 30 Mei 1786.
Memorie van (denzelfde ?) over de aanwerving en dienst van de troepen, met een schrijven van den kolonel A. Ph. van der Capellen als voren, 6 Juni 1786. 5 stukken.

25. Concept-plannen en aanteekeningen omtrent de tractementen van de infanterie en cavalerie, aanteekeningen over het

kampeeren der troepen en omtrent andere militaire zaken, 1785 en 1786.

Copie-missive van de Gecommitteerden van het Defensiewezen aan de Staten-Generaal, z j.

Soldijlijst van 't regiment gardes te paard en opgaaf van het tractement en van de uitgaven der ruiters met begeleidend schrijven van den generaal van Oyen, 29 Juni 1785. 50 stukken.

26. Advies van de Commissie van het Defensiewezen over de wenschelijkheid om de lichte troepen bij de armee in stand te houden, Juli 1786.

Verschillende plannen „voor een voet ligte troupes voor de armee van den Staat om te behouden in tijd van vreede, ingedeelt na de tegenwoordige sterkte van 't corps ligte troupes van den Rheingraaf van Salm", 1786.

Extract-resolutiën van de Staten van Holland omtrent deze quaestie, met bijlagen, 1786. Geschreven en gedrukt. 15 stukken.

27. Conditiën waarop de Rijngraaf van Salm aanbiedt het formeeren van een corps lichte troepen, met „consideratiën" hieromtrent van mr. J. B. Bicker, 1786.

Conditiën en voorwaarden of capitulatiën waarop verschillende hoofdofficieren aanbieden het formeeren van een corps troepen ten dienste dezer landen, 1785. Gedrukt. 8 stukken.

28. Gedrukt project tot oprichting van een corps vrijwilligers z. j., met begeleidend schrijven van den raadpensionaris mr. P. van Bleiswijk aan mr. J. B. Bicker, 11 Januari 1783.

Memorie van den luitenant-kolonel Sternbach over de vestiging van een corps „chasseurs cultivateurs" als scherpschutters in den lande van Over Maze, z. j. (1785). Copie.

Memorie over 't gebruik van drie regimenten dragonders als lichte troepen, z. j.

Aanteekeningen en tabellen hieromtrent, 1785.

„Summier van 't nadere plan van augmentatie door Z. H. op 17 Maart 1781 aan Burgemeesters van Amsterdam overhandigd". Copie. 9 stukken.

29. Missiven van den majoor Ulifax te Utrecht aan (den luit. Yvoy) over bezuinigingen in het leger, met bijlage, 1786. 3 stukken.

30. Request van de hoofd- en subalterne officieren van het 2e bataljon van het regiment infanterie van den generaal-majoor Graaf van Bylandt aan de Staten van Holland, (1786). Copie 1 stuk.

31. Onderzoek van eenige gedelegeerde leden van de Commissie van het Defensiewezen omtrent de macht van den Stadhouder als kapitein generaal en admiraal, met begeleidende missive van C. Clotterbooke, 9 September 1757. Copie. 1 deel.

32. Memorie van den generaal C. Dumoulin over „de tegenwoordige gesteldheid van 's landsfrontieren en andere saaken betrekkelijk het defensieweesen der Republicq", 14 Juni 1786. Copie. 1 bundel.

33. „Korte beschrijving van de waterlinie, welke te maaken zoude zijn ter versterking van het frontier, tusschen de Schelde en de Maas", 1777. Copie.
Minuut-aanteekeningen „omtrent 't frontier tusschen de Schelde en Maas", z.j. (1786).
Aanteekeningen uit een memorie van de Gedeputeerden van Friesland over de benoeming van een Commissie tot het vaststellen van een linie van defensie, 30 Juni 1786. 3 stukken.

34. Missive van Prins Willem V aan de kolonels van de schutterij te Amsterdam, 21 December 1787. Copie. 1 stuk.

35. Concept-formulier van een commissie van de Staten van Holland voor officieren, 1787. 1 stuk.

36. „Memorie van eenige berichten welke wegens eene aanmerkelijke verbetering omtrent de garnizoenen in Staats-Vlaanderen aan de Natuur- en Geneeskundige Correspondentie-Societeit, opgericht in 's-Hage, zijn medegedeeld, z. j. 1 stuk.

37. Bijlagen behoorende tot het rapport van „de Gecommitteerde nopens den staat van 's lands frontieren, magazijnen en arsenaalen", overgenomen ter vergadering van de Staten van Holland 23 Juli 1784. Gedrukt. 1 bundel.

38. „Considérations sur l'artillerie de Leurs Hautes Puissances". Copie. z. j. 1 stuk.

39. Verbaal van Menno Baron van Coehoorn, generaal der artillerie en directeur generaal der fortificatiën over zijne inspectie van de passages van de moeren tusschen Hasselt, Coevorden, Nieuweschans en andere plaatsen, 20 September 1700.
* „Proget (van denzelfde) pour l'ouverture de la campagne prochine."

Project van denzelfde over de middelen ter verdediging van het eiland Walcheren, 14 Mei 1701. (Bijlage van het rapport van van den Brande van Kleverskerke en Coehoorn).

* Rapport van denzelfde over zijne inspectie van de frontieren langs den IJsel, te Groningen, Coevorden, Nijmegen, Grave, Bergen op Zoom en Hulst, 18 April 1698.

* Visitatie van denzelfde op last van Prins Willem III van de steden Oostende, Nieuwpoort en Kortrijk, 1698.

* Memorie van denzelfde over de garnizoenen, die noodig zijn tot bewaring der steden en forten in Vlaanderen en tot bescherming der landen van Cadzand, Axel en Hulsterambacht, z. j.

* Project van denzelfde tot verzekering der provinciën Friesland en Groningen, z. j.

* Diverse projecten (van denzelfde) „ingevalle het tot eene „rupture quaemme".

Rapport van den ingenieur J. Passavant aan den generaal van Coehoorn over de Grebbelinie, z. j. (1701).

Memorie over een defensie van den IJsel, z. j.

Memorie over hetzelfde onderwerp, ingeval van een invasie in 't Graafschap Zutfen en Overijsel, z. j.

Memorie van den Hertog van Wirtenberg over zijne visitatie van de steden en sterkten in zijn gouvernement van Vlaanderen en op de Schelde, z. j. Copieën. 13 stukken.

De met * geteekende stukken zijn copieën van A. van Helden naar de eigenhandige geschreven stukken van den generaal van Coehoorn.

Admiraliteiten.

40. Minuut-missive van de Commissie van het Defensiewezen aan de Staten-Generaal.

„Vraagpoincten" aan alle de collegiën der Admiraliteit te doen, met wijzigingen van de hand van mr. J. B. Bicker.

„Memorie van consideratiën over de voordeelen, die van de Admiraliteit van Amsterdam zoude worden toegebragt indien het dok in een dijk en sluysen wierd gelegd". Door een Commissie van de Admiraliteit te Amsterdam aan den President van het Defensiewezen ingeleverd 22 Maart 1787.

Rapport van N. J. Lutteke aan den advocaat-fiscaal van der Hoop, extract-resolutiën van de Staten van Holland en andere stukken betreffende het zeewezen, 1786. 14 stukken.

41. Minuut-missive van Gecommitteerden der Commissie van het Defensiewezen van wege de provincie Holland, aan Commissarissen van de pilotage benoorden de Maas, z. j. (1787). 1 stuk.

42. Memorie van B. Blok, secretaris van Gecommitteerde Raden in het Noorderkwartier, van Straalen, adj.-fiscaal en J. van den Ramhorst, secretaris van de Admiraliteit in het Noorderkwartier, „over de middelen om de verschillende belangen van Hoorn, Enkhuizen en Medemblik onderling te concilieeren", met begeleidend schrijven van B. Blok aan mr. J. B. Bicker, 16 Februari 1787.

Copie-missive van de leden van het Patriottisch Genootschap te Enkhuizen aan de Staten-Generaal en aan de Commissie van het Defensiewezen 30 Januari 1787, met minuut-antwoord van de hand van mr. J. B. Bicker.

Consideratiën waarom de haven van Medemblik is te prefereeren boven die aan 't Nieuwediep tot berging van 's lands-schepen van oorlog, 18 Augustus 1786. Copie.

„Consideratiën over de zeehavens van Hoorn en Medemblik" en andere stukken op voornoemde havens betrekking hebbende, 1787, met retroacta. 29 stukken.

43. Missive van de gecombineerde Admiraliteitscollegiën aan de Commissie van het Defensiewezen, 19 Juli 1786. Copie.

Memorie van Gecommitteerden uit de Admiraliteiten over de verbetering van de middelen te water met begeleidend schrijven aan de Commissie van het Defensiewezen, 5 October 1786. Gedrukt.

Missive van denzelfde aan voornoemde Commissie, 5 October 1786, met bijlage. Gedrukt. 4 stukken.

44. Missiven van de Admiraliteiten te Amsterdam, Rotterdam, in Friesland en in 't Noorderkwartier aan de Commissie van het Defensiewezen over den staat der zeemacht, de inkomsten en uitgaven, de middelen tot verbetering enz., met bijlagen, 1786 en 1787. Copieën.

„Project tot verbetering der Admiraliteitscolleges", z. j. 107 stukken en een bundel.

45. Peilingen gedaan in Juni 1787 door overlieden van Texel van de zeegaten van Texel en Huisduinen.

Peilingen als voren door overlieden der loodsen van Ter Schelling en Vlieland van de zeegaten aldaar, 13 en 14 Juni 1787, met begeleidend schrijven van Commissarissen tot de zaken van de Pilotage benoorden de Maas aan de Commissie van het Defensiewezen, 19 Juli 1787.

Rekeningen van voornoemde overlieden van verrichte peilingen, met begeleidend schrijven van J. Hooft aan voornoemde Commissie, 9 October 1787. 7 stukken.

46. „Concept-articulbrief of ordonnantie op de discipline ter zee", geformeerd in 1784, met de correspondeerende articulen van den Articulbrief van 1702. 1 stuk.

47. Extract-resolutiën van de Admiraliteit op de Maze, 21 Juni 1785. Copie. 1 stuk.

48. Lijsten van schepen van de Admiraliteit te Amsterdam. Lijst van de ammunitie en scheepsbehoeften van voornoemde Admiraliteit, 1785 en 1786. 6 stukken.

49. „Project omtrend de betaling van 't zeevolk" met aanteekeningen, z. j. 1 stuk.

50. Lijst van schepen der verschillende Admiraliteiten met opgaaf van de jaren waarin zij zijn gebouwd, namen der bevelhebbers, jaren waarin zij zijn vergaan en andere aanteekeningen, z. j. 1 stuk.

51. „Concept-reglement omtrend het salut der scheepen", z. j. Copie. „voor den Heer fiscaal P"(ieter Paulus).

52. „Concept-memorie" over de beste wijze om scheepsvolk te werven en over de middelen om de zeemacht in goeden staat te brengen en te houden, z. j. 1 stuk.

„Gemeenschappelijk besogne" van de Commissiën tot de Quotes en van het Defensiewezen.

53. Missive van de Staten-Generaal aan mr. J. B. Bicker met toezending van een extract-resolutie d.d. 4 Mei 1785, waarbij de beide personeele Commissies (tot de Quotes en van het Defensiewezen) worden benoemd, en naamlijst van de leden dier Commissies, 2 Februari 1786. Geschreven en gedrukt. 4 stukken.

54. Korte notulen gehouden door mr. J. B. Bicker van het verhandelde in het „gemeenschappelijke Besogne", 14 Juli—1 Augustus 1786. 1 stuk.

55. „Memorie vervattende de poincten, welke men vermeend dat moeten behandelt worden in de gemeenschappelijke besognes van de beide personeele Commissies" en andere aanteekeningen betreffende de werkzaamheden dier Commissies. 7 stukken.

56. Concept-rapport van de Commissie tot de Quotes en van het Defensiewezen aan de Staten-Generaal over den staat der financiën van de Admiraliteit in Friesland, z. j. 2 stukken.

57. Aanstelling door Gecommitteerden uit de beide Commissiën van George van Diest tot secretaris, 29 Maart 1786. Copie. 1 stuk.

58. Aanteekeningen van mr. J. B. Bicker omtrent de bekwaamheden, politieke kleur en andere bijzonderheden van de navolgende afgevaardigden van Stad en Lande: H. C. Wichers, O. R. Alberda van Ekenstein en R. B. Gockinga in de Commissie tot de Quotes, en H. Tjassens en F. J. T. van Starkenborg van Dunningen in de Commissie van het Defensiewezen. 1 stuk.

Als gecommitteerde in de Nationale Vergadering.

59. Korte notulen gehouden door mr. J. B. Bicker van het verhandelde in de Nationale Vergadering, 1 Maart 1796—19 December 1797. 2 bundels.

60. Index op de resolutiën van de Nationale Vergadering over 1796. 1 deel.

61. Reglement voor het garnizoen van den Haag, met wijzigingen van de hand van mr. J. B. Bicker, z. j.
Instructie voor de Eerewacht van de Nationale Vergadering, 21 Juli 1796. Gedrukt. 3 stukken.

Verschillende zaken van vóór 1781 en na 1800.

62. Opgaaf van B. Roelofswaert aan mr. J. B. Bicker van de „benodigde stoffagie voor een soldaten montuur", 10 Mei 1776. 1 stuk.

63. Lijst van ambtenaren in Holland en Zeeland met opgaaf van hunne tractementen, 1528. Copie. 1 stuk.

64. Belofte van Prins Maurits om als Eerste Edele van Zeeland alle ambten en bedieningen door hem in die hoedanigheid te vergeven, te zullen opdragen aan die leden van de Ridderschap van Zeeland wier namen worden genoemd in een in deze acte geïnsereerde lijst, 1 Februari 1625. Copie.
Copie als voren. 2 stukken.

65. Commissie van de Staten-Generaal voor Cornelis de Witt als gedeputeerde en gevolmachtigde op de vloot, 27 Mei 1667.
Missiven van den gedeputeerde Cornelis de Witt aan de Staten-Generaal en aan de Staten van Holland over den tocht naar Chattam, Juni 1667. Copieën. 4 stukken.

66. „Berigt" van Burgemeesters van Rotterdam op de requesten aan de Staten van Holland gepresenteerd door Pieter de Mey en Johan van der Hoeve, raden en vroedschappen dier stad over de zoogenaamde acte van correspondentie, 19 April 1706, met bijlagen. Copieën. 4 stukken.

67. Missive van den rekenmeester van Hoey aan den (raad-pensionaris) omtrent zijne admissie als pensionaris honorair van Gorinchem in de vergadering der Staten van Holland, September 1717. Copie.
Resoluties van de Staten van Holland hieromtrent. 1717 en 1719.
Copie als voren. 6 stukken.

68. Opgaaf door Johannes Kiekens aan den Heer „Schoomaecker" van door hem verrichte waarnemingen en werkzaamheden te Katwijk aan Zee in 1696, 1705 en 1707, 18 September 1727. 1 stuk.

69. Extract uit het rapport van de Commissarissen J. G. B. van Boetselaer, J. de la Bassecourt, A. Visscher, S. Schagen, P. Marcus en den raadpensionaris over de financiën van Holland. Overgegeven aan de Staten van Holland den 5^{en} Mei 1728, met bijlagen. Copieën. 3 stukken.

70. Historisch overzicht van de oprichting der Admiraliteiten en van de krijgsbedrijven te water gedurende de eerste jaren van den tachtigjarigen oorlog door Cornelis Hartsink, chartermeester van de Admiraliteit te Amsterdam, z. j. Omstreeks 1760. 1 stuk.

71. „Emplacement en sterkte der Bataafsche armée, opgemaakt 1 Augustus 1803". 1 stuk.

72. „De gehoonde Batavier" (Gedicht op de dapperheid der Bataven tegenover den overmoed der Britten).
„Ex un qui Leone" (Rijmelarij op een gewezen brouwer van Harderwijk, die te Soestdijk woonde). Geschreven met een moderne hand. 2 stukken.

Van den Archivaris der gemeente Utrecht.

XXXV. 1. Beleening door Stadhouder en Leenmannen van de Abdij van St. Pauwels te Utrecht van Anna Weijtz van Brandtwyck met $^1/_{32}$ deel van de tienden in Biggekerk, 16 Augustus 1595. Op perkament, zegel verloren.

In dorso staat de acte van hulde, eed en manschap namens Reinier van Oldenbarnevelt echtgenoot van Anna Weytz, 30 Juni 1620.

Aan dit charter is gehecht:
Beleening als voren, 4 Maart 1634. 2 charters.

2. Beleening door Stadhouder en Leenmannen van de abdij van St. Pauwels te Utrecht van de wed^{e} van Johan van Oldenbarnevelt met „de huysinge, bergen, schuyren enz. gehoorich onder 't erff van de Zijlhorst", zooals Johan v. Oldenbarnevelt in leen gehad heeft, December 1624. 1 charter.

Deze charters waren door de Staten van Zeeland in 1877 aan het archief der gemeente Utrecht geschonken.

Van den Archivaris der gemeente Middelburg.

XXXVI. Resolutiën van de Kamer Zeeland der West-Indische Compagnie, 1650—Maart 1652. 1 deel.

Van het Bestuur van het Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen.

XXXVII. 1. Schenking door den Roomsch Koning, graaf Willem II, van de kapel te Hillegom aan de kerk van Egmond, met bevestiging van al hare privilegiën, 21 October 1248 (van den Bergh Oorkondenboek dl. I n°. 474). Zegel ontbreekt. 1 charter.

2. Aanschrijving van den Aartshertog Maximiliaan van Oostenrijk aan de Rekenkamer te 's-Gravenhage, om inzage van de registers te verleenen aan zijn kamerling „Bauduin bastard van Bourgoingnen", Brugge 11 Februari 1486, (1487). 1 stuk.

3—7. Index op de resolutiën van de Kamer Zeeland der West-Indische Compagnie, 1674—1786. 5 deelen.

8—11. Resolutiën van de Kamer Zeeland der West-Indische Compagnie en van het departement Zeeland van den Raad der Koloniën in de West-Indiën, 1788—1795. 4 deelen.

12. Missive van Cornelis Gerrit Bijleveld, assessor van den Landdrost in Zeeland, aan den Minister van Eeredienst en Binnenlandsche Zaken, 31 December 1809.

„Pro memorie van den Landdrost, Assessoren en Secretaris-generaal van het dep^{t} Zeeland alsmede van den kwartierdrost te Middelburg wegens derzelver gedrag, zo bij als na de landing der Engelsche troupen in Walcheren", enz. 4 September 1809. Copie.

Aanschrijving van den Minister van Eeredienst en Binnenlandsche Zaken aan den Landdrost en aan voornoemde autoriteiten, om zich naar Amsterdam te begeven en rekenschap te geven van hun gedrag, 28 September 1809. Copie. 4 stukken.

Van den heer N. A. M. van den Thoorn te Dordrecht.

XXXVIII. 1. Kaart van de Merwede van „Steenen Hoeck" tot „Hardinxveld" en de oude Wiel met daarbij gelegen polders, XVIIIe eeuw, vóór 1736. Op perkament.

2. Kaart van de landen, gelegen „in den nieuwen bedijckten polder van Wieldrecht." Copie van den landmeter M. van Nispen naar een kaart van J. Sperwer en J. Copnaer van 1660.

Van dr. W. H. Julius te Utrecht door bemiddeling van den Archivaris in de provincie Utrecht.

XXXIX. „Plan van het gedeelte der fortificatiën van Maastricht, welke gecontramineert zijn", z. j., waarschijnlijk 1793 of 1794.

Van den heer A. P. H. Hotz te 's-Gravenhage.

XL. 1. Formulier van het gebed voor de vergadering van de Directie van den Levantschen Handel en Navigatie in de Middellandsche Zee te Amsterdam. Op perkament, moeilijk leesbaar. Waarschijnlijk vastgesteld in 1673 (Zie resolutie der Directie van 11 Januari 1673); op perkament. 1 stuk.

Medegedeeld door Bodel Nijenhuis in het «Nederlandsch Archief voor kerkelijke geschiedenis," dl. XVII, p. 492 en door van Asch van Wijck in de geschiedenis voor het ambtsgebed in de Nederlanden, p. 3.

2. Formulier als voren. Op perkament, geschreven door Diderik Waller in 1804. 1 stuk.

Medegedeeld door Bodel Nijenhuis, p. 493 en door van Asch van Wijck, p. 5.

Van Jhr. mr. J. H. Hora Siccama te 's-Gravenhage.

XLI. Stukken afkomstig van den kolonel-ter-zee Harco Hilarius Hora Siccama.

Luitenant-ter-zee, 19 Januari 1788.
Kapitein-ter-zee . . . . . 1795.
Kolonel-ter-zee . . 1 October 1801.

1. „Copieboek" van uitgaande missiven van Harco Hilarius Siccama, kapitein-luitenant-ter-zee, commandant van 's lands-oefenbrik Den Arend, 15 Juni 1798—11 October 1799. 1 deel.

In dit register is ingeschreven een lijst der namen van officieren, schippers, stuurlieden en cadets aan boord van Den Arend, 14 September 1798.

2—5. „Copieboek" van uitgaande missiven van denzelfde, commandant van 's-landsbrik De Spion.

2. 16 November 1799—22 Januari 1801, gemerkt A.
3. 26 Januari 1801—20 Juli 1802, gemerkt B.
4. 16 Augustus 1802—2 October 1803, gemerkt C.
5. 14 October 1803—7 Augustus 1805, gemerkt D.

4 deelen.

6. „Copieboek" van uitgaande missiven van denzelfde, kolonel-ter-zee, commandant van 's lands fregat (Orpheus?), 1 October—4 December 1808. 1 deel.

7. Minuut-missive van den kapitein-luitenant H. H. Siccama aan den Agent van de Marine en aan J. H. van Swinden, lid van het Uitvoerend Bewind, met een memorie omtrent de door hem aan den lande bewezen diensten, Februari 1801.

Minuut-missiven van denzelfde aan den Commissaris-directeur van equipage der Bataafsche Marine, 1799 en 1800. 3 stukken.

8 en 9. Looporderboek van 's landsbrik De Spion.

8. 26 October 1799—20 Februari 1801, gemerkt A.

9. 23 Februari 1801—22 Juni 1802, „ B.

2 deelen.

10. Conduitelijsten of Rapporten aan den Commissaris-directeur C. van Kerchem te Amsterdam over de officieren van 's landsbrik De Spion, 1800—1802 en 1804. Copieën. 6 stukken.

11. Extracten uit het verbaal van den Agent der Marine van de Bataafsche Republiek, 18 November 1799—31 October 1800. 34 stukken.

12. Extracten uit het register der resolutiën van den Raad der Marine van de Bataafsche Republiek, 27 Maart 1804—8 April 1805. 40 stukken.

13. Extracten uit het verbaal van den Commissaris-directeur van 's landsmarine te Amsterdam, 7 Februari 1800—2 April 1805. 26 stukken.

14. Orders en Missiven van:

den schout-bij-nacht Albert Kikkert, 1804 en 1805,
den kolonel-kapitein-ter-zee Gerrit Verdooren, 1805,
de kapiteins-ter-zee Simon Dekker en Jan Daniël Musquetier, 1800. 39 stukken.

15. Missiven van:

den Agent der Marine van de Bataafsche Republiek, 1799,
den Commissaris-directeur van 's Landsmarine te Amsterdam en te Rotterdam, 1800 en 1804,
Raden in het departementaal Gerechtshof te Groningen, 1804,
de luitenants-ter-zee Johannes Carolus Lafèbre, Frederik Coertse, Jan Bruin, Pieter Jansz., H. Reinalda, C. Dolleman, J. Schepel en andere personen, 1799—1801, 1804 en 1805. 78 stukken.

16. „Lijst van pacquetten en brieven van de Caap de Goede Hoop onder particuliere bezorging van den capitein H. H. Siccama". 1 stuk.

17. Rapport van de luitenants-ter-zee Reynder Akker en Jacobus Kleijnhof aan den kapitein-ter-zee (J. F. L.) Gra(eve-stein)? over de „dieptens, ondieptens en gronden der A. Bank en wegens het ten anker komen op laager wal met een onder-zeilscoelte", 19 Augustus 1784. Copie.

Van de eerste en laatste pagina is een gedeelte afgescheurd.

18. Missiven ontvangen door den kapitein-luitenant Isaäc van Kervel van den kapitein-luitenant Gerrit de Veer en van de luitenants-ter-zee Daniël Correch en George Alexander Pool, 1800. 3 stukken.

19. „Vragen en Antwoorden" omtrent „het aandoen van het Canaal, van de banken en gevaarlijke plaatsen in hetzelve gelegen". 1 stuk.

Van Vrouwe L. J. A. E. van Reigersberg Versluys, geb. Mollerus, te 's-Gravenhage.

XLII. Papieren afkomstig van Mr. Johan Hendrik Baron Mollerus, 1750—1834;

in 1776 raadsheer in het Hof van Holland, in 1785 secretaris van den Raad van State, in 1799 door het Uitvoerend Bewind naar Lingen gezonden; vervolgens lid van het Departementaal Bestuur van Holland, lid van den Aziatischen Raad; onder Lodewijk Napoleon minister van Binnenlandsche Zaken en van Eeredienst; lid der Commissie voor de Hollandsche Zaken te Parijs in 1810; onder Napoleon directeur-generaal van bruggen en wegen in de Hollandsche departementen en lid van het Fransche wetgevend lichaam; onder Willem I lid der grondwetcommissiën van 1814 en 1815, tijdelijk minister van oorlog; lid en vervolgens vicepresident van den Raad van State.

1. Diplomata, aanstellingen en stukken betreffende de loopbaan van Mollerus, 16 Maart 1767—5 Februari 1831. 264 stukken.

2. Staten van oorlog, 1671, 1672, 1785, 1793. Gedrukt. 4 stukken.

3 Generale petitiën met eenige bijbehoorende stukken, 1709—1797. 113 stukken.

4. Twee exemplaren der uitgave van de Unie van Utrecht van 1778. Gedrukt. 2 stukken.

5. Stukken betreffende de zaak tegen den Amsterdamschen pensionaris van Berckel, 20 October 1780—30 Maart 1781. 20 stukken.

6. Onderscheiden oorlogsverklaringen, alliantiën en vredesverdragen, 21 December 1780—3 Mei 1829, Gedrukt. 62 stukken.

7. Stukken betreffende de zaak tegen den vaandrig J. E. de Witte, 15 October 1782—19 Februari 1784. 40 stukken.

8. C. van der Oudermeulen, „Iets dat tot voordeel der deelgenooten van de Oost-Indische Compagnie en tot nut van ieder ingezeten van dit Gemeenebest kan strekken", met bijlage, 10 November 1785. Gedrukt. 2 stukken.

9. Stukken betreffende het onderzoek naar de bornes van de Uitvoerende Magt, 15 Februari—9 September 1787. 8 stukken.

10—17. „Staten der finantiën van ses Provintiën, aan Z. H. in 1788 overgegeven":

10.	Gelderland,	kwartier	van	Nijmegen.	11	stukken.
11.	Idem	„	„	Veluwe.	15	„
12.	Idem	„	„	Zutphen.	10	„
13.	Zeeland,				28	„
14.	Utrecht,				10	„
15.	Vriesland,				28	„
16.	Overijssel,				13	„
17.	Stad en Lande,				7	„

18. Copie-adviezen, resolutiën en rapporten rakende het werk der quotes, (16 Mei 1754) 21 September 1788—6 April 1793. 158 stukken.

19. Stukken betreffende het bijeenroepen der eerste Nationale Vergadering, 29 Mei 1795—26 Februari 1796. Gedrukt. 75 stukken.

20. „Differente staatsregelingen na 1795 en eenige stukken daartoe betrekkelijk", 10 November 1796—5 Juni 1806. Gedrukt. 13 stukken.

21. „1799." Aanteekeningen van Mollerus, concept-verandering der Unie van Utrecht door van de Spiegel, en aanmerkingen daarop. 21 losse vellen.

22. Stukken betreffende de organisatie en politie van 's lands hoogescholen, 24 Maart 1800—5 Juli 1828. 21 stukken.

23. Copie-„Generale beschrijving der Specerij-eilanden gevolgd na de berichten der Engelschen gedurende hun verblijf aldaar en vertaald door de Bruyn van Tromp", 12 Juli 1802. 1 stuk.

24. Rapport van de Commissie tot de Oost-Indische Zaken aan het Staatsbewind, 31 Augustus 1803. Gedrukt. 1 stuk.

25. Charter voor de Aziatische bezittingen van de Bataafsche Republiek, 27 September 1804. Gedrukt. 1 stuk.

26. Particuliere briefwisseling met Koning Lodewijk Napoleon, Juni 1806—2 Juni 1810. 269 stukken.

27. Copie-adres van het College der Groote Visscherij aan den Koning, met bijbehoorende stukken, 29 Juni 1807. 4 stukken.

28. Rapport betreffende de organisatie der regterlijke magt en manier van procedeeren, 31 Maart 1808. Gedrukt. 1 stuk.

29. Copie-briefwisseling der ministers met den Koning tijdens diens afwezigheid, met enkele bijbehoorende stukken, 26 November 1809—29 Maart 1810. 71 stukken.

30. Stukken bijeengebracht door Mollerus als lid van den „Conseil pour les affaires de la Hollande", 9 Juli 1810—19 Februari 1811. 51 stukken.

31. Fransche wetten, staatsrapporten en decreten, 1810—1813. 20 stukken.

32—36. Nederlandsch binnenlandsch bestuur:

32. Reglementen voor de Ridderschappen, 13 Februari 1815—15 Maart 1816. Gedrukt. 20 stukken.

33. Instructiën voor de Gouverneurs, met bijbehoorende memorie van den burggraaf du Bus de Ghisignies, 23 Juni 1814—21 December 1820. Gedeeltelijk gedrukt. 10 stukken.

34. Reglementen op de samenstelling der Provinciale Staten, 26 Augustus 1814—Maart 1819. Gedrukt. 28 stukken.

35. Reglementen op de wijze waarop het gezag en de magt door de Provinciale Staten overeenkomstig de Grondwet wordt uitgeoefend, 5 Februari 1817—22 Juni 1817. Gedrukt. 18 stukken.

36. Reglementen van bestuur ten platten lande, 1816—1825. Gedrukt. 23 stukken.

37. Reglementen voor de koloniën, met bijgevoegde „Bedenkingen wegens de nieuwe reglementen onlangs ingevoerd in de kolonie Suriname," 3 Januari 1815—14 September 1815. Gedrukt. 5 stukken.

38. Particuliere adviezen aan Koning Willem I, met bijbehoorende stukken, 20 Januari 1818—16 Juni 1828. 149 stukken.

39. Brochures en rapporten betreffende den graanhandel, 1823—1825. Gedrukt. 8 stukken.

40. „Memoire sur l'origine des langues flamande et wallone", par M. Raoux, conseiller d'Etat, 1825. Gedrukt. 1 stuk.

41. Stukken betreffende de Rijnvaart, 1826—1827. 18 stukken.

Van het Departement van Koloniën.

XLIII. Koloniale Zaken. (1673—1813).

1. Register van de schepen van wege de verschillende kamers der Oost-Indische Compagnie uitgezeild naar Indië, 1673—1796. 1 deel.

2. Request van W. C. Eckhardt, echtgenoote van W. J. Dubbing Suerdfeger, aan den Aziatischen Raad om restitutie van een haar toekomende geldsom, 1801. 1 stuk.

3. Copie-rapport betreffende den toestand van Curaçao door de ad hoc gecommitteerden W. A. J. van Grovenstein en W. C. Boeij aan Prins Willem V (3 exemplaren), 11 Februari 1791. 3 stukken.

4. „Soldijboek wegens de amptenaaren ter kust van Guinea, n°. 1", 1801—1810. 1 deel.

5. Copie-memorie van den Aziatischen Raad aan Koning Lodewijk Napoleon over de West-Indische bezittingen en de verrichtingen door den Raad te hunnen opzichte gedaan, (2 exemplaren), 2 Juli 1806. 2 stukken.

6. Copie-nota betreffende het getal, de bevolkingssterkte enz. van de gedurende den laatsten oorlog in handen van den vijand gevallen West-Indische bezittingen, door den chef van Divisie J. C. van der Kemp overgegeven aan den Minister van Koophandel en Koloniën, (2 exemplaren), 2 September 1806. 2 stukken.

7. Copieën van Staats- en Koninklijke Besluiten, van extracten uit het Verbaal van den chef der Eerste Divisie van de Oost-Indische Zaken bij het Ministerie van Koophandel en Koloniën betreffende de salarissen enz. van Oost-Indische burgerlijke en militaire ambtenaren (genummerd 1—63). Met index. 1806—1808. 1 deel.

8. Lijsten van de ambtenaren hier te lande en te Parijs in dienst bij den Aziatischen Raad en het Ministerie van Marine en Koloniën, respectievelijk in Juli 1806 en op 31 December 1810; alsmede van ambtenaren, vroeger in functie bij de Oost- en West-Indische divisiën en sedert de ineensmelting van de Ministeriën van Koloniën en Marine bij de Algemeene directie geplaatst; van vroegere ambtenaren bij de Oost-Indische directie welke bij de organisatie van het Ministerie van Marine en Koloniën in December 1808 zijn gepasseerd; en opgave van de salarissen der Raden en verdere beambten bij de West-Indische divisie van het Ministerie van Koloniën over October—December 1807. 1 stuk.

9. „Brieven gewisseld met de militaire chefs en anderen gehorende tot de Cheribonsche expeditie", door den gouverneur van Java's Noordoostkust N. Engelhard, 1806. 1 stuk.

10. „Bijlagen gehoorende tot de Cheribonsche brieven", ingekomen bij P. Walbeek, commissaris der Hooge Regeering tot demping van den opstand in Cheribon, met minuut- en copiebrieven van hem uitgegaan, 1806. 1 stuk.

11. „Berigten en rapporten van de militaire chefs en anderen gedurende de Cheribonsche expeditie", ingekomen bij den gouverneur van Java's Noord-oostkust N. Engelhard, 1806—1807. 1 stuk.

12. „Bijlaagen gehoorende tot de Cheribon-brieven" (ingekomen bij den gouverneur van Java's Noord-oostkust N. Engelhard ?), 1807—1808. 1 stuk.

13. „Traites van de kust van Guinea N°. 130". Register van wissels getrokken door den gouverneur, president en kommandant-generaal ter kust van Guinea, 1808—1813. 1 deel.

Java-oorlog (1825—1830).

14. Brief van den luitenant-kolonel J. B. Osten aan den generaal G. J. Holsman, directeur-en-chef der artillerie, 24 Mei 1826. 1 stuk.

15. Brieven door den majoor A. V. Michiels ontvangen van den luitenant-generaal H. M. de Kock, 6 Januari 1829—9 April 1830. 109 stukken.

16. Copieboek van uitgaande brieven van den luitenant van Poppel, kommandant van de benting Merden, 7 Januari—2 November 1829. 1 stuk.

Van mr. H. F. Baron de Kock te Doorn.

XLIV. Stukken afkomstig van H. M. Baron de Kock.

H. M. de Kock, geboren 25 Mei 1779, werkzaam bij het Committé van Algemeen Welzijn 1795, bij het Ministerie van Oorlog 1797—1801, opperschrijver van de vloot met den rang van kapitein-ter-zee 1801, fiscaal en secretaris van de vloot 1803, kolonel en kapitein-ter-zee titulair functie doende van chef van den generalen staf 1804, opperequipagemeester van de marine beoosten de Kaap de Goede Hoop 1806, kommandant-militair over Java's Oosthoek, Madoera en Grissee 1807, kolonel en adjudant-generaal van den Gouverneur-generaal 1808, brigadier en kommandant der militaire divisie te Samarang 1809, chef van den generalen staf der koninklijke en koloniale marine 1810, chef van den generalen staf van het leger 1811, krijgsgevangen in Engeland 1811—1813, kolonel-titulair 1814, generaal-majoor 1815, gouverneur der Molukken 1818, kommandant van het Indische leger 1819, opperbevelhebber van de expeditie naar Palembang en luitenant-generaal 1821, luitenant-gouverneur van

's Rijks Aziatische Bezittingen met zitting in den Raad van Indië 1822, veldtocht tegen Diepo Negoro 1825—1830, Gouverneur-generaal ad interim 1 Januari—4 Februari 1826, Luitenant-gouverneur-generaal 1826—1830, opperbevelhebber der troepen in Zeeland tijdens den Belgischen opstand 1831, Minister van Binnenlandsche Zaken 1836—1841, Minister van Staat 1841, lid van de Eerste Kamer der Staten-Generaal 1842, overleden 12 April 1845.

Ambtsbetrekkingen vóór 1822.

1, 2. Bij de Kock ingekomen brieven:

1. van den Gouverneur-Generaal G. A. G. Ph. van der Capellen, 21 Juni 1818—13 November 1821. 5 stukken.

2. van B. Bisschoff over de zaken in Makassar, 4 November 1821. 1 stuk.

3—5. Nota's van de Kock:

3. over den algemeenen toestand van Nederlandsch Oost-Indië (1807?). Copie. 1 deel.

4. over de beveiliging van de reede van Soerabaja, met een brief van Ducrok over hetzelfde onderwerp aan de Kock en een (van 1808 dateerende) copie-memorie van Daendels „sur la défense maritime de Sourabaya", Mei—September 1811. Minuut. 4 stukken.

5. over een pensioensverhooging van de weduwen en weezen van Indische militairen en het beheer der pensioenkas, 12 Juni 1817. Minuut. 2 stukken.

6. Copie-brieven van den Gouverneur-generaal A. H. Wiese aan den Koning, den Minister van Koophandel en Marine en aan Mr. P. G. van Polaanen, 31 December 1807—20 Januari 1808. 5 stukken.

7. Copie-bericht van Mr. H. W. Muntinghe(?) aan den Minister van Koophandel en Koloniën van het Koninkrijk Holland, over oproerigheid onder de bemanning van 's lands schepen Revolutie en Pluto, z. d. 1 stuk.

8. Stukken (meerendeels in copie) betreffende de verrichtingen van de „Commissie tot het ontwerpen der militaire schikkingen voor het weder in bezit nemen der Oost-Indische volkplantingen van den Staat," 1814. 23 stukken.

N.B. de Kock was lid dezer commissie.

9. Copie-brief van den waarnemenden resident te Soerakarta mr. H. G. Nahuys aan den Algemeenen Secretaris J. C. Baud, betreffende de overneming van landen van den Soesoehoenan door het gouvernement, 19 Februari 1821. 1 stuk.

Gouverneur-Generaal ad interim, 1 Januari—4 Februari 1826.
Luitenant-Gouverneur-generaal, 1826—1830.
Bevelhebber der troepen in den oorlog op Java.

10—17. Minuut-brieven van de Kock:

10. aan den Koning over het algemeen beleid van den oorlog, 18 Mei 1827. 1 stuk.

11. aan den Minister van Marine en Koloniën C. Th. Elout, 18 Mei 1827—24 Februari 1829. 2 stukken.

12. aan den Gouverneur-generaal G. A. G. Ph. van der Capellen, 17—20 December 1825. 2 stukken.

13. aan den generaal J. van Geen, de militaire bevelhebbers J. B. Cleerens en J. Diell en de residenten van Bantam, Kadoe, Kendal, Passoeroewan, Samarang, Soerakarta en Tegal, 7 December 1825—11 Maart 1826. 25 stukken.

14. aan den generaal J. van Geen, waarbij hem het bevel wordt opgedragen over de troepen in Kadoe, Banjoemaas en Bagelen, 15 September 1827. 1 stuk.

15. aan Diepo Negoro en andere opstandelingen, 8 October 1826—October 1829. 5 stukken.

16. aan den opstandeling pangeran Noto Prodjo, houdende uitnoodiging om zich te onderwerpen, 15 Februari 1827. 1 stuk.

17. aan pangeran adipati Ario Mangkoe Negoro, houdende dankbetuiging voor het gedrag van diens troepen in de laatste gevechten, 23 Juli 1829. 1 stuk.

18. Proclamatie van de Kock aan de onderdanen van den Soesoehoenan en den sultan van Djokjokarta, 1 Augustus 1825. 1 stuk.

19—91. Bij de Kock ingekomen brieven:

19. van den Minister van Marine en Koloniën mr. C. Th. Elout, 3 November 1826—15 November 1829. 8 stukken.

20. van den commissaris-generaal L. P. J. du Bus de Ghisignies, 3 Februari 1826—21 Mei 1829. 60 stukken.

21. van denzelfde over het stelsel bij het voeren van den oorlog te volgen, 26 April 1828. Copie. 1 stuk.

22. van den Gouverneur-generaal G. A. G. Ph. van der Capellen, 28 Juli—6 December 1825. 46 stukken.

23. van den Gouverneur-generaal J. van den Bosch, 6 Juli 1829—29 April 1830. 12 stukken.

24, 25. van de residenten van Soerakarta: H. Mac Gillavry en mr. H. G. Nahuys, 28 Juli 1825—4 Juni 1830. 16 en 296 stukken.

26—29. van de residenten van Djokjokarta: A. H. Smissaert, J. I. van Sevenhoven, P. H. van Lawick van Pabst en J. F. W. van Nes, 11 Augustus 1825—19 April 1830. 10, 39, 67 en 126 stukken.

30. van den resident van Kendal O. C. Holmberg de Beckfelt, 2 November—10 December 1825. 4 stukken.

31. van den resident van Samarang H. J. Domis, 23 November 1825—17 Maart 1826. 16 stukken.

32—34. van de residenten van Kadoe: P. le Clercq, A. M. T. de Salis en F. G. Valck, 5 December 1825—11 Maart 1828. 4, 26 en 136 stukken.

35. van den resident van Pekalongan C. Vos, 15—24 December 1825. 4 stukken.

36. van den resident van Rembang P. H. van Lawick van Pabst, 18 Januari—29 Juni 1826. 5 stukken.

37. van den resident van Madoera en Soemanap F. E. Hardy, 29 Juli 1826—26 Juli 1827. 3 stukken.

38. van den resident van Japara D. W. Pinket van Haak, 17 Augustus 1826. 1 stuk.

39. van de residenten van Kadoe en Madoera F. G. Valck, A. M. T. de Salis en F. E. Hardy, 28 Juli 1826—5 April 1830. Copieën. 4 stukken.

40. van den oud-gouverneur van Java's Noord-oostkust N. Engelhard, 10 Februari 1826—17 December 1829. 50 stukken.

41. van den gouverneur der Molukken: mr. P. Merkus over de verwijdering tusschen dezen en den generaal J. van Geen, 16 Mei 1827. 1 stuk.

42. van den residentssecretaris van Soerakarta S. Dedel, 14 Juli—31 December 1829. 16 stukken.

43. van den onder-inspecteur der eerste klasse, waarnemend inspecteur der militaire administratie A. F. Winter, over bezuinigingen in de administratie, 2 April 1825. 1 stuk.

44. van den onder-inspecteur der 3de groote militaire afdeeling J. F. Timmermans, over het verleenen van indemniteit voor huishuur aan zeeofficieren, 3 December 1825. 1 stuk.

45. van den onder-inspecteur der 2de groote militaire afdeeling H. G. Hekkert, 8—10 December 1825. 2 stukken.

46. van den generaal J. van Geen, 1 October 1825—22 Juni 1828. 167 stukken.

47. van den generaal G. J. Holsman over het artilleriewezen te velde, enz., 7 December 1827. 1 stuk.

48, 49. van den luitenant-kolonel (later kolonel) J. B. Cleerens, 10 October 1825—8 April 1830. 195 en 221 stukken.

50, 51. van den luitenant-kolonel (later kolonel) F. D. Cochius, 7 December 1825—25 April 1830. 382 en 277 stukken.

52. van den luitenant-kolonel J. Diell, 10 December 1825—1 Februari 1826. 3 stukken.

53. van den kolonel J. H. F. Bonelle, 1—7 April 1826. 2 stukken.

54, 55. van den luitenant-kolonel J. Le Bron de Vexela, 27 Maart 1827—8 September 1830. 193 en 169 stukken.

56. van den kolonel J. Ledel, 21 Juni 1828—September 1829. 266 stukken.

57. van den luitenant-kolonel L. du Perron, 18 October—22 December 1828. 19 stukken.

58. van den luitenant-kolonel B. Sollewijn, 13 Juli—21 Augustus 1829. 4 stukken.

59. van den majoor E. M. de Bast over de voorgenomen expeditie tegen Langon, 9 September 1825. 1 stuk.

60. van den majoor C. P. J. Elout, 13 December 1825—1 Februari 1826. 2 stukken.

61. van den majoor (later luitenant-kolonel) W. A. Roest, 15 December 1825—3 October 1828. 34 stukken.

62. van den majoor (later luitenant-kolonel) C. van der Wijck, 17 December 1826—8 Juli 1827. 22 stukken.

63. van den majoor A. V. Michiels, 4 Mei 1827—11 Maart 1830. 160 stukken.

64. van den majoor H. F. Buschkens, 3 Januari 1828—29 Juli 1829. 27 stukken.

65. van den majoor J. H. C. Bauer, 3 Juni 1828—16 Januari 1830. 196 stukken.

66. van den majoor E. Erembault de Dudzeele, 11 April—31 December 1829. 54 stukken.

67. van den kapitein M. J. Bouwensch, over gevechten in de jongst verloopen dagen tegen den vijand geleverd, 16 Augustus 1826. Copie. 1 stuk.

68. van den kapitein H. G. J. Sagermans, 30 Augustus 1826—3 November 1828. 553 stukken.

69. van den kapitein H. F. van Ingen, 31 Januari—27 Februari 1828. 2 stukken.

70. van den kapitein F. V. A. de Stuers, Maart—April 1828. 2 stukken.

71. van den kapitein B. ten Have en zijn provisioneelen plaatsvervanger den luitenant J. H. J. Schreyer, 28 Juli 1828—24 Augustus 1829. 116 stukken.

72. van den kapitein J. J. Roeps, 23 Januari—7 April 1829. 7 stukken.

73. van den kapitein W. C. van Griesheim, 5 Maart—22 November 1829. 23 stukken.

74. van Diepo Negoro en zijn aanhanger Mangkoe Boemi, over de oorzaak van hun vertrek uit Djokjokarta, 23 Augustus 1825. Translaat. 1 stuk.

75. van eenige gedetineerde Chineezen uit Walahan en Koedoes, houdende verzoek om beslissing van de tegen hen aanhangige zaak, 21 December 1825. 1 stuk.

76. van den hoofdregent van Madioen, Rongo Ario Prawiro Diredjo, 7—9 September 1826. Translaten. 2 stukken.

77. van Safioedin, majoor der Ternatanen, 1828/29. 1 stuk.

78. van den sultan van Soemanap, 1828—1830. 5 stukken.

79. van sultan Sepoe van Djokjokarta, 11 Mei 1827. 1 stuk.

80. van pangeran adipati Pakoe Alam, Maart 1830. 1 stuk.

81. van den Soesoehoenan, 6 April—16 Mei 1830. 2 stukken.

82. van pangeran adipati Poerbojo, 24 Mei 1830. 1 stuk.

83. van de voogden van den sultan van Djokjokarta Mangkoe Soemoe en Adi Winotto, z. j. 1 stuk.

84. van den eersten commies-expediteur ter Algemeene Secretarie L. von Franquemont, over den toestand in den omtrek van Tangkil, 15 Augustus 1825. 1 stuk.

85. van mr. H. G. Nahuys, 3 October 1825—26 Augustus 1827. 12 stukken.

86. van W. J. Waterlo, over de onderhandeling met oproerige demangs in Bagelen, 25 Augustus 1827. 1 stuk.

87. van N. M. van Rheede van Outshoorn, 26 Augustus—1 October 1827. 6 stukken.

88. van W. Stavers, over den toestand van Singosarie en andere bentings, 12 December 1827. 1 stuk.

89. van Diard, 25 December 1827—22 Februari 1828. 14 stukken.

90. van A. H. W. de Kock, over de verwijdering tusschen den generaal de Kock en den Commissaris-generaal L. P. J. du Bus de Ghisignies, 18 Januari 1830. 1 stuk.

91. van J. F. C. Gericke, over de eerste steenlegging van de kerk te Soerakarta, 30 Maart 1830. 1 stuk.

92—94. Briefwisseling van de Kock met W. Stavers, den Commissaris-generaal L. P. J. du Bus de Ghisignies, den resident te Soerakarta en anderen, Juli—September 1827; den geschorsten resident te Soerakarta H. Mac Gillavry, 15—22 December 1827; Sentot, opperbevelhebber van Diepo Negoro, 5 Februari—7 April 1829. 17, 3 en 12 stukken.

95. Briefwisseling van de Kock met den resident te Soerakarta, mr. H. G. Nahuys, over de houding van den Soesoehoenan bij het uitbreken van den oorlog, 2—4 September 1828. 2 stukken.

96. Briefwisseling van de Kock met den Commissaris-generaal L. P. J. du Bus de Ghisignies, over de wenschelijkheid om den Soesoehoenan af te zetten en door een der andere prinsen te vervangen, 22 December 1828—7 April 1829. 5 stukken.

97. Briefwisseling van de Kock met den sultan van Madoera, 24 Februari 1828—2 Mei 1830. (Gedeeltelijk in translaat). 8 stukken.

98. Briefwisseling van de Kock met den bevelhebber van de troepen van den Soesoehoenan Ario Koesoemo Joedo, 24 Juli—2 Augustus 1828. (Gedeeltelijk in translaat). 2 stukken.

99—103. Stukken betreffende de verrichtingen der commissie belast met de regeling van het rijk van Djokjokarta:

99. Instructie voor de leden der commissie door den Gouverneur-generaal J. van den Bosch. Met copie-memorie van toelichting van denzelfde en een minuut-nota van aanmerkingen van de Kock, 1830. 7 stukken.

100, 101. Brieven aan de Kock van J. I. van Sevenhoven en van mr. P. Merkus en mr. H. G. Nahuys, leden van voormelde commissie, respectievelijk 19—20 April 1830 en 10—11 Mei 1830. 2 en 5 stukken.

102. Copie „Vervolg van het verbaal der verrigtingen ter regeling der zaken in de Vorstenlanden door kommissarissen te Djokjokarta", 10—16 Mei 1830. 1 stuk.

103. Briefwisseling (gedeeltelijk in copie) van bovengemelde commissarissen met den Gouverneur-generaal J. van den Bosch. Met copie-overeenkomsten door hen aangegaan met den Soesoehoenan en den Sultan van Djokjokarta en andere stukken betreffende hun verrichtingen, 25 Mei—20 December 1830. 25 stukken.

104—115. Memorie's en nota's van de Kock:

104. „Ontwerp van operatiën voor 1827", z. d. 1 stuk.

105. „Ontwerp van operatiën voor 1829", 1 April 1829. 1 stuk.

106. over „de wijze, waarop de oorlog in de Vorstenlanden van Java gevoerd wordt, en de gronden op welke die berust, met verdere aantooning der krijgsverrichtingen welke voor dit jaar ontworpen zijn", 1 April 1829. Copie. 1 stuk.

107. over „de te verrichten krijgsoperatiën op 20 Augustus" van het jaar? z. j. 1 stuk.

108. over „het emplacement der troepen en derzelver onderscheiden bevelhebbers", z. d. 1 stuk.

109. over het gedrag en de bekwaamheid van verschillende hoofdofficieren, 31 December 1829. 1 stuk.

110. over den inhoud van het voorstel der bij Koninklijk Besluit van 19 Augustus 1828 ingestelde commissie tot het onderzoeken van de meest geschikte maatregelen tot demping van den opstand op Java, z. d. 1 stuk.

111. over het karakter van den Soesoehoenan, den Sultan van Djokjokarta en de prinsen en rijksgrooten. Met gelijksoortige nota's aan de Kock aangeboden door de residenten te Soerakarta en Djokjokarta, November—December 1829. 5 stukken.

112. over de noodzakelijkheid van de onderwerping van prinsen, tommongongs en mindere hoofden en de wenschelijkheid om daarover onderhandelingen aan te knoopen, 10 Februari 1830. 1 stuk.

113. over de tractaten door de Oost-Indische Compagnie met den Soesoehoenan gesloten in 1646, 1677, 1705, 1733, 1743, 1745, 1746 en 1749. Met afschriften en vertalingen van de tractaten, gesloten door de Oost-Indische Compagnie en het Engelsche bestuur met den Soesoehoenan in 1749 en 1814, en door het Engelsch bestuur met Pakoe Alam en den Sultan van Djokjokarta in 1813, z. d. 5 stukken.

114. over de uitgifte in huur of leen van gronden in de Vorstenlanden aan Europeanen en de maatregelen dienaangaande door de regeering genomen in de jaren 1818—1828, z. d. 2 stukken.

115. over de Raden van Indië P. J. Chassé, J. C. Goldman en J. J. Bousquet, z. d. 1 stuk.

116. Copie-brief van J. I. van Sevenhoven c. s. aan den Gouverneur-generaal G. A. G. Ph. van der Capellen, betreffende hun verrichtingen als gecommitteerden tot vereffening van de zaken der aan particulieren verhuurde landen in de Vorstenlanden, 31 Augustus 1824. 1 stuk.

117. Brieven door den algemeenen secretaris en den secretaris der Hooge Regeering toegezonden aan de Raden van Indië en den resident van Batavia en na lezing van dezen teruggontvangen, 30 Juli—3 Augustus 1825. 4 stukken.

118. Duplicaat-brieven van den resident van Rembang P. H. van Lawick van Pabst aan den majoor C. P. J. Elout, 12—19 December 1825. 1 stuk.

119. Berichten aangaande de verblijfplaats enz. van de opstandelingen door verschillende personen en spionnen verstrekt, 1825, 1826, 1828 (enkele ongedateerd). 7 stukken.

120. Copie-brief van den majoor C. van der Wijck aan den militairen kommandant in Kadoe, over het openen van de communicatie tot Magelang, 13 Januari 1826. 1 stuk.

121. Translaat-brief van den resident van Djokjokarta P. H. van Lawick van Pabst aan sultan Sepoe over zijn plichten jegens het Nederlandsche gouvernement, 18 April 1827. 1 stuk.

122. Copie-briefwisseling van den generaal J. van Geen met den majoor C. P. J. Elout (over de krijgsbedrijven in Madioen?) 20 December 1825—15 Januari 1826. 2 stukken.

123. Copie-brief van Mat Dalem in Magiri aan?, 13 Mei 1827. 1 stuk.

124. Translaat-brief van Raden Arioe Bandjar Sarie en Kiay Bandjar Sarie aan Diepo Negoro, houdende verzoek om afstand van zijn zuster Raden Ayoe Sosro Diwiro, 7 September 1826. 1 stuk.

125. Translaat-brieven van sultan Sepoe aan Diepo Negoro en zijn aanhanger Mangkoe Boemi, October 1826. 2 stukken.

126. Translaat- en copie-brieven van sultan Sepoe aan den hoofdregent van Madioen Ario Prawiro Diredjo en den rijksbestuurder van Soerakarta, 1826. 2 stukken.

127. Piagem (met translaat), waarbij Achmad Dalem Ripangi door Diepo Negoro tot regent van Passer Gedee wordt benoemd, 1826. 1 stuk.

128. Translaat-brief van Raden Ngabehi Horjo Koesoemo aan Mas Ngabehi Djojo Pranoto over de gebeurtenissen op het oorlogsterrein, 1 Februari 1828. 1 stuk.

129. Translaat-brief van Raden Mas Ario Broto Winoto aan den rijksbestuurder van Soerakarta over de gebeurtenissen op het oorlogsterrein, 6 Februari 1828. 1 stuk.

130. Copie-brief van? aan?, 11 October 1828. 1 stuk.

131. Inhoudsopgaaf van een brief van den opstandeling pangeran adipati Mangkoe Diningrat aan den resident van Kadoe, z. d. 1 stuk.

132. Translaat-bevelschrift van den opstandeling Mangkoe Boemie aan Ario Diepo Negoro om hem met troepen tegen de Europeanen en Chineezen bij te staan, z. d. 1 stuk.

133. Copie-brief van Adi Negoro (pangeran adipati Sorjing Hing Aloga) aan Pontjotaroeno over een door hem ontvangen schrijven van?, z. d. 1 stuk.

134. Translaat-brief van Ario Moordaningrat aan tommagon Mangkoe Widjojo houdende uitnoodiging om zich aan het Nederlandsch gouvernement te onderwerpen, z. d. 1 stuk.

135. Translaat-brief van Poetro Kandjeng Goesti pangeran adipatie Sarieb Mohammed Amangkoe Adiningrat Senopati aan Kandjeng Goesti pangeran Ario Soerjo Diningrat, voogd over den jongen sultan van Djokjokarta, over zijn onderwerping, z. d. 1 stuk.

136. Copie- en translaat-briefwisseling van pangeran adipati Amangkoe Diningrat Sarib Mohammed Senopati en andere opstandelingen met den resident te Djokjokarta J. I. van Sevenhoven en Moordaningrat, eersten voogd van den sultan van Djokjokarta, over hun onderwerping, 13 Mei—13 Juni 1826. 6 stukken.

137. Translaat- en copie-briefwisseling van den regent van Madioen met den kapitein de Munck, over de gebeurtenissen op het oorlogsterrein, Februari 1828. 2 stukken.

138. Translaat-briefwisseling van den rijksbestuurder van Diepo Negoro met den resident te Soerakarta mr. H. G. Nahuys over het aanknoopen van correspondentie met Diepo Negoro, 1828. 1 stuk.

139. Translaat-briefwisseling van F. G. Valck, resident van Kadoe, met Diepo Negoro over het openen van vredesonderhandelingen, (circa 1828?). Translaten. 3 stukken.

140—145. Copie-memoriën van overgave van verschillende residenten te Djokjokarta aan hun opvolger, 1780, 1786, 1798 (bis), 1803, 1808. 6 deelen.

146. Duplicaat „Nota voor den majoor Elout, die het bevel te Ngawie zal overnemen", benevens triplicaat „Instructie voor den kommandant der gewapende inlandsche mobiele kolonne, bestemd om tegen de muitelingen in het Madioensche te ageren", opgesteld door den kommandant der 2de mobiele kolonne J. B. Theunissen, December 1825. 2 stukken.

147. Memorie over den inval der opstandelingen in de aan Pekalongan gevoegde landen Karang Kobar en Tjaban Ranka, aan de Kock aangeboden door den resident van Pekalongan C. Vos, 12 Mei 1826. 1 deel.

148, 149. Nota's van den waarnemenden resident te Djokjokarta J. I. van Sevenhoven over den toestand der Vorstenlanden, inzonderheid van Djokjokarta, en de regeling der zaken aldaar, Juli en September 1826. 2 deelen.

150—153. Nota van den resident te Soerakarta H. Mac Gillavry, over den toestand der Vorstenlanden en de herstelling der rust aldaar. Met op die nota betrekking hebbende aanteekeningen van de Kock, adviezen en brieven van de residenten van Kadoe, Japara en Rembang A. M. T. de Salis, D. W. Pinket van Haak en P. H. van Lawick van Pabst, Mei—November 1826. 2 deelen en 2 stukken.

154. Copie-„Adviesen over het al dan niet vernietigen van het Djokjosche rijk" en zijn verdeeling onder de Djokjosche prinsen, aan den Commissaris-generaal L P. J. du Bus de Ghisignies aangeboden of in den Raad van Indië uitgebracht door de Kock, den resident te Soerakarta mr. H. G. Nahuys en verschillende Raden van Indië. Met copie-briefwisseling over hetzelfde onderwerp tusschen genoemden Commissaris-generaal

en den Minister mr. C. Th. Elout, den Minister Elout en Koning Willem I enz., 19 Maart 1827—5 Maart 1828. 17 stukken.

155. Copie-memorie over de maatregelen tot demping van den opstand op Java te nemen, aangeboden aan den Commissaris-generaal L. P. J. du Bus de Ghisignies door B. Bisschoff, 13 November 1827. 1 stuk.

156. Nota's van den resident te Soerakarta mr. H. G. Nahuys en den oud-resident te Djokjokarta P. H. van Lawick van Pabst, over landbezit van Europeanen in de Vorstenlanden, 6—30 April 1828. 5 stukken.

157. Memorie „over den tegenwoordigen oorlog op Java", met een vervolg-memorie van ?, circa 1828. 2 stukken.

158. Naamlijsten van Djokjosche hoofden, die aan het Nederlandsch gezag zijn getrouw gebleven of de partij van Diepo Negoro houden of zich weder aan ons gezag hebben onderworpen, Maart—December 1829. 5 stukken.

159. „Project van operaties op den regteroever der Progo", opgesteld door den luitenant-kolonel J. Le Bron de Vexela, 30 April 1829. 2 stukken.

160. Nota's van den resident van Kadoe F. G. Valck, over de verblijfplaats, de plannen, enz. van Diepo Negoro, naar aanleiding van hem door verschillende inlanders verstrekte inlichtingen, 5 October—18 November 1829. 3 stukken.

161. Nota van den waarnemenden resident te Djokjokarta, mr. J. F. W. van Nes, over de waarschijnlijke oorzaken van den opstand op Java, 28 Januari 1830. 1 deel.

162. Copie-„Nota der verder te doene operatiën", opgesteld door den generaal J. van Geen, z. d. 1 stuk.

163. „Memorie van aanmerkingen betreffende onze posten in de Bagelleen, Banjoemaas, Ledok en ommelanden gedurende de regenmousson", opgesteld door den majoor A. V. Michiels, z. d. 1 stuk.

164. Copie-memorie „nopens den militairen stand van het Ledoksche, Banjoemaas en daaraan grenzende landen", opgesteld door den majoor A. V. Michiels na het einde van den Java-oorlog, z. d. 1 stuk.

165. Translaat-verhaal van prins Adiwinotto van hetgeen den opstand van Diepo Negoro heeft veroorzaakt, z. d. 1 stuk.

166. Nota houdende inlichtingen over het boek Djaja Baja. 1 stuk.

N.B. In de profetieën van Djaja Baja is sprake van een Javaanschen messias Erucakra geheeten. Blijkens den naam door Diepo Negoro na zijn opstand aangenomen (Ngatdoelkamid Erucakra enz.) heeft hij zich voorgedaan als de in genoemd boek beloofde messias. Vgl. Bijdr. Ind. Instituut IIIe volgreeks VII blz. 172 en Tijdschr. voor Ind. Taal-, Land- en Volkenkunde, XXXII blz. 368.

167. Gebed (met translaat) van de aanhangers van Diepo Negoro, om vernietiging van hun tegenpartij. 1 stuk.

Na zijn vertrek uit Indië.

168—171. Nota's van de Kock:

168. over Sumatra's Westkust, opgemaakt nà 11 October 1833. Minuut. 1 stuk.

169. over „de thans geteelt wordende producten op Java, geschikt voor de Europesche markt", opgemaakt in of nà December 1833. Minuut. 1 stuk.

170. over „de transactiën der Indische regering met de Nederlandsche Handelmaatschappij, het remisestelsel en eenige financiëele berekeningen", circa 1833. 1 stuk.

171. over „de vordering van Engeland wegens te veel betaalde regten van invoer op Java", 1836. Minuut. 1 stuk.

172. Briefwisseling van J. C. Baud en de Kock over de benoeming van Baud tot Gouverneur-generaal ad interim enz., 25 Juli 1832—19 October 1834. 6 stukken.

173. Minuut-brief van de Kock aan Koning Willem I, over de door hem voorgestelde promotie van den luitenant-kolonel J. Le Bron de Vexela, 2 Juli 1834. 1 stuk.

174. Copie-brief van den sultan van Madoera aan den Gouverneur-generaal J. van den Bosch (1829 of 1830). 1 stuk.

175. Copie-request van den afgezetten Nederlandschen consul te Canton J. H. Blitterman aan den Gouverneur-generaal, om vergoeding van de schade door zijn afzetting geleden en herstel in genoemd ambt, 8 September 1830. 1 stuk.

176. Copie-memorie en -circulaire van den directeur der cultures J. I. van Sevenhoven, over de beginselen van het cultuurstelsel en de uitbreiding der gouvernementscultures, 31 December 1831—9 Februari 1832. 2 stukken.

177. Copie-resolutie van den Gouverneur-generaal in Rade betreffende de koffiecultuur in Passoeroewan, Bezoeki en Banjoewangi, 27 Juni 1832. 1 stuk.

178. Nota (van?) ten betooge dat het nieuwe stelsel van koffiecultuur, vervat in het besluit van 3 Februari 1833, een terugkeer is tot het monopoliestelsel der Oost-Indische Compagnie en om verschillende redenen afkeuring verdient, z. d. 1 stuk.

179. Stukken betreffende het verzet der Javasche Bank tegen het in 1831 door de Indische regeering gedane voorstel „om een depôt van kopergeld in de Javasche Bank daar te stellen, en daartegen uit te geven een papier representeerende koper", 1832. 3 stukken.

Gouverneur-Generaal van der Capellen.

180—204. Bij den Gouverneur-generaal van der Capellen ingekomen brieven:

180. van den resident van Semarang H. J. Domis, 22 Juli—25 December 1825. 90 stukken.

181. van de residenten te Djokjokarta A. H. Smissaert, H. Mac Gillavry en J. I. van Sevenhoven, 24 Juli 1825—7 Januari 1826. 12 stukken.

182. van den resident van Kadoe P. le Clercq, 24 Juli—27 September 1825. 4 stukken.

183. van den resident van Soerakarta H. Mac Gillavry, 25 Juli 1825—4 Januari 1826. 14 stukken.

184. van den resident van Soerabaja B. H. A. Besier, 29 Juli – 22 November 1825. 41 stukken.

185. van den resident van Tegal P. van de Poel, 29 Juli—26 December 1825. 34 stukken.

186. van den resident van Pekalongan C. Vos, 11 Augustus – 24 December 1825. 31 stukken.

187. van den resident van Cheribon C. M. Baumhauer, 18 Augustus—20 December 1825. 22 stukken.

188. van den resident van Krawang F. G. Valck, 18 Augustus—19 December 1825. 9 stukken.

189. van den resident van Grissee A. D. Cornets de Groot, 23 Augustus—17 December 1825. 27 stukken.

190. van den resident van Madoera en Soemanap F. E. Hardy, 24 Augustus—5 December 1825. 13 stukken.

191. van den resident van Rembang P. H. van Lawick van Pabst, 24 Augustus—23 December 1825. 42 stukken.

192. van den resident van Bezoeki P. Langewagen, 27 Augustus—18 November 1825. 9 stukken.

193. van den resident van Japara en Joana D. W. Pinket van Haak, 27 Augustus—30 November 1825. 28 stukken.

194. van den resident van Pasoeroewan J. C. Ellinghuysen, 29 Augustus—21 December 1825. 24 stukken.

195. van den resident der Preanger R. L. J. van der Capellen, 2 September—30 November 1825. 4 stukken.

196. van den resident van Bantam A. Abrahami de Melverda, 8—26 December 1825. 11 stukken.

197. van de Kock, 27 Juli—9 October 1825. 8 stukken.

198. van den schout-bij-nacht J. J. Melvill van Carnbee, 31 Juli—18 September 1825. 2 stukken.

199. van den luitenant-kolonel J. B. Cleerens, 16 Augustus – 27 November 1825. 14 stukken.

200. van den generaal J. van Geen, 31 Augustus—20 September 1825. 5 stukken.

201. van den kapitein F. V. A. de Stuers, over de jongste gebeurtenissen op het oorlogsterrein, 4 September 1825. 1 stuk.

202. van den majoor C. P. J. Elout, over den stand van zaken in Madioen, 23 December 1825. 1 stuk.

203. van J. H. Tobias, 16—26 December 1825. 5 stukken.

204. van den regent van Banjoemaas, Tjokro Wedono, 1825. 1 stuk.

Resident van Kadoe.

205. Brieven van de inlandsche bevelhebbers der bentings Kemet en Tegal Waroe, aan den resident van Kadoe F. G. Valck, 1829. 2 stukken.

206. Minuut-brief van den resident van Kadoe A. M. T. de Salis aan den opstandeling pangeran Mangkoe Diningrat, over het aanknoopen van onderhandelingen over zijn onderwerping, 19 Juni 1826. 1 stuk.

Generaal J. van Geen.

207. Brieven van den kolonel F. D. Cochius aan den generaal J. van Geen, 16 Augustus 1826. 2 stukken.

Kolonel F. D. Cochius.

208. Brief van den resident te Djokjokarta mr. J. F. W. van Nes aan den kolonel F. D. Cochius, over een brief van Diepo Negoro, 18 Februari 1830. 1 stuk.

209. Brieven van den kolonel J. B. Cleerens aan den kolonel F. D. Cochius, met een minuut-antwoord van den laatstgenoemde, 25—28 Februari 1830. 4 stukken.

Kolonel J. B. Cleerens.

210. Translaat- en copie-briefwisseling van den kolonel J. B. Cleerens met den rijksbestuurder van Diepo Negoro, over het aanknoopen van vredesonderhandelingen. Met betreffende stukken, November—December 1829. 2 stukken.

Kapitein A. J. Blieck.

211. Brief van den onder-inspecteur der 2de groote militaire afdeeling aan den kapitein A. J. Blieck, over administratieve aangelegenheden, 25 November 1828. 1 stuk.

Raden Ario Noto Diningrat.

212. Brief van den regent van Banjoemaas Tjokro Wedono aan Raden Ario Noto Diningrat, 18 November 1825. 1 stuk.

213. Brief van Ngabehi Wirodiko aan Raden Ario Noto Diningrat, 28 November 1825. 1 stuk.

Tommagon Mangoon Koesoemo.

214. Brieven (gedeeltelijk in translaat) van den opstandeling pangeran adipati Mangkoe Diningrat aan tommagon Mangoon Koesoemo, 14 Augustus 1828—10 December 1829. 2 stukken.

N.B. Achterop staat met de hand van de Kock geschreven: «indiscrete en afgeslagen verzoeken van den pangerang adipatti Mangkoediningrat.»

Tommagon Siento Negoro.

215. Brief van den rijksbestuurder van Diepo Negoro aan mas tommagon Siento Negoro (om hem van onderwerping aan het Nederlandsch gouvernement terug te houden?) 18 September 1828 (met translaat). 1 stuk.

Diepo Negoro.

216. Rapporten van inlanders (bestemd voor Diepo Negoro?) (gemerkt no. 23). 2 stukken.

217. Brief van Singadrono uit Redjoso aan tommagon Mangoe Redjoe, z. d. (gemerkt no. 24). 1 stuk.

218. Brief van Ngabehi Ranoe de Poero aan tommagon Troeno Widjojo en van Troeno Widjojo aan? z. d. (gemerkt n°. 25). 1 stuk.

219. Brief van tommagon Setdjo Negoro aan Raden tommagon Rono Dirdjo, z. d. (gemerkt n°. 27). 1 stuk.

220. Waarschuwingen aan verschillende personen, z. d. (gemerkt n°. 28 en n°. 29). 2 stukken.

221. Bekendmaking van titels aan verschillende vrouwen verleend, z. d. (gemerkt n°. 30). 1 stuk.

222. „Tjaritanja Jaya Langkara dapit di Sellaronong".

N.B. De Djaja Lengkara Woelang is een leerdicht, waarvan de inhoudsopgaaf is te vinden in Prof. A. C. Vreede, Catal. van de Javaansche en Madoereesche handschriften der Leidsche Universiteitsbibliotheek blz. 277. Met Sellaronong is blijkbaar bedoeld de grot in het gebergte Silarong, waar Diepo Negoro zich meermalen in afzondering begaf. (Vgl. Bijdr. tot de Taal-, Land- en Volkenkunde van Nederl.-Indië, uitgeg. door het Kon. Instituut, II° volgreeks III, blz. 147).

223. „Tjarita koetika perang Tjina" — Javaansch verhaal van den Chineeschen oorlog. Fragment. 1 deel.

N.B. De stukken vermeld onder de nummers 216—223, zijn vermoedelijk buit gemaakt op Diepo Negoro bij de nederlaag hem door de onzen toegebracht op 26 Juni 1829; vgl. de brieven van den luitenant-kolonel J. Ledel aan de Kock van 28 Juni 1829.

Van den heer F. F. 's Jacob te Territet, namens de erfgenamen van den luitenant-generaal F. V. H. A. Ridder de Stuers.

XLV. Brieven van generaal de Kock en anderen gedurende de onlusten ontvangen door F. G. Valck, resident van Kadoe. Januari 1826—Mei 1831. 1 bundel.

Hierbij zijn gebonden: Copie-briefwisseling tusschen Lord Minto en den gouverneur-generaal Janssens in Augustus 1811 en een verhaal van het ontstaan van den opstand van Diepo Negoro.

B. AANGEKOCHT.

Van den boekhandelaar Martinus Nijhoff te 's-Gravenhage.

XLVI. Brieven van den luitenant-generaal H. M. de Kock aan mr. J. F. W. van Nes, resident te Djokjokarta, 1828—1830. 1 bundel.

XLVII. Kaart van Suriname door H. Kietzmann „onder gebruikmaking van de gegevens, verzameld door de jongste wetenschappelijke expeditie naar de binnenlanden onder leiding der heeren: L. A. Bakhuis, dr. van Capelle, Franssen, Herderschee en luitenant van Stockum", met plattegrond van Paramaribo. Gedrukt bij H. B. Heijde te Paramaribo.

Van de boekhandelaren W. P. van Stockum en Zoon te 's-Gravenhage.

XLVIII. Ter auctie van 29 April 1905:

„Publication of the peace between England and the United Netherlands". 14/24 Augustus 1667. Onderteekend en gecacheteerd door de wederzijdsche afgevaardigden. Gedrukt.
Facsimile van den Nederl. tekst, met de afbeeldingen der zegels en der handteekeningen. 1 stuk.

XLIX. Ter auctie van 15 December 1905:

1. Rapport van Lodewijk graaf van Bylandt, kapitein-ter-zee, commandant van het fregat Bellona, gedestineerd naar Algiers om de jaarlijksche presenten over te brengen en vervolgens commandant van een eskader oorlogsschepen gedurende de actie tegen den Keizer van Marocco, 3 Januari—5 November 1776. 1 stuk.

2. Rekeningen voor den Erfprins van Hessen Kassel als generaal van de Hessische regimenten in dienst van Engeland en van de Republiek.
Extracten uit het „boek van wagens en extra-ordinaris tractementen". Afrekeningen voor de hoofd- en andere officieren van de Hessische regimenten.
Particuliere rekening van uitgaven door Johan van Fornenberg, agent van den Erfprins van Hessen en solliciteur militair van de Hessische troepen.
Missiven van Murhard, krijgsraad van Frederik I, Koning van Zweden, Landgraaf van Hessen, aan zijn broeder en minuten van dezen laatste.

Lijsten van betaalde ordonnanciën voor de Hessische troepen, declaraties van salarissen en andere stukken betreffende de Hessische regimenten, gediend hebbende in het proces tusschen Johan Vultejus, regeeringsraad van den Koning van Zweden, namens den Koning, als Landgraaf van Hessen, en Rachel le Roy, weduwe van Johan van Fornenberg (sententie 30 October 1736, nº. 47), 1702—1740. 38 stukken.

3. „Nieuwe geographische en historische atlas van de zeven vereenigde Nederlandsche Provintiën" enz. Amsterdam bij Hendrik de Leth, z. j. (Laatst der XVIIIe eeuw). 8º. 1 deel.

Van den boekhandelaar J. L. Beijers te Utrecht.

L. Ter auctie van 27 Januari 1905:

1. Naamregister van de Raden die in de Admiraliteit van Amsterdam zitting hebben gehad, alsmede van de advocaten fiscaal, secretarissen en ontvangers generaal over 1586—1745. Gedrukt in 1746 en bijgewerkt tot 1783. 1 deel, klein 8º.

2. „Memoriaal van perticuliere emolumenten ende profijten voor ende ten behoeve van den heere rentmeester generael van Kennemerlandt ende Westvrieslandt ontfangen uyt den voorn. rentemeesterschappe", 1671—1685. 1 deel.

3. Register van seinen voor 's landsvloot, z. j. Handschrift midden der XVIIIe eeuw. 1 klein 8º. deel.

4. Declaratoir op het afleggen van den eed op de nieuwe constitutie. Onderteekend door 20 personen, (1795). 1 stuk.

5. Handvest van Reinoud van Brederode, heer van Vianen, Herlaer en Ameide voor Ameide, 1433. Handschrift XVe eeuw. 1 deel 4º.

Uitgegeven door Prof. de Geer van Jutfaas in de Verslagen en Mededeelingen der oud-Nederlandsche Rechtsbronnen, dl. II, p. 9.

6. „Register van de privilegiën, handvesten, ordonnantiën ende keuren" van Delfland, benevens sententies van Heemraden, instructies voor ambtenaren en andere acten betreffende dit Hoogheemraadschap, 1253—1613. H. S. begin XVIIe eeuw. 1 deel 8º.

7. „Willekeuren ende ordonnanciën gemaeckt bij den Heeren Drossaert, Burgemeesteren ende gemeene Vroetschap der stadt Gorinchem", 4 September 1610. Gepubliceerd 31 Januari 1611. Notarieele copie van dat jaar. 1 deel 8°.

8. Handvesten, ordonnancies en keuren voor de heerlijkheid Langerak, 1366—1666.

Handvesten, contracten en andere acten meerendeels betreffende het dijkrecht voornamelijk van de Alblasserwaard, 1277—1498. H. S. begin XVIIIe eeuw. 1 deel 8°.

H. S. deels naar authentieke copieën van den notaris Gerard Dirks van Asperen, deels naar afschriften van den Secretaris der heerlijkheid A. Ooms uit de XVIIe eeuw. Het eerste gedeelte, p. 1—13, is uitgegeven door Prof. de Geer van Jutfaas in de Verslagen en Mededeelingen der Oud-Vaderlandsche Rechtsbronnen, dl. III, p. 163.

9. Privilegiën, ordonnancies, giften, confirmaties en keuren van Leerdam.

Schuld- en lijfrentebrieven, acten van sauvegarde en andere acten betreffende voornoemde stad, 1284—1563.

Legger van de morgentalen onder 't land „van der Leede", 15 Mei 1569

Keur op den brand, 29 September 1591. 1 deel 8°.

Copieën van van Alkemade en van der Schelling, met afteekeningen van zegels en register.

10. Handvesten, ordonnanciën, keuren, octrooiën, giften en andere acten betreffende het land van Putten en Geervliet, 1381—1527.

Handvesten en keuren van 1581—1616.

Copie-request van Baljuw en Ruwaard van Putten aan Gecommitteerde Raden van de Staten van Holland, met apostille van 30 April 1605.

Het groot privilege.

„Copie van 't formulier omme des gemeenen landts hooge Vierschaere te spannen ende op te breken." 1 deel 8°.

Copieën meerendeels afgeschreven in 1601 en 1602 door Johannes Florkens, predikant te Geervliet, voor Johan de Hynojosa, ruwaard van Putten en schout van Geervliet, naar een h.s. van 1542 van mr. Pieter Jansen Clobbaert, pastoor van Poortugael. Enkele keuren zijn gecollationneerd en geauthentiseerd door den toenmaligen secretaris 's lands van Putten J. Graswinkel.

Uitgegeven wat betreft p. 5—8 v^s. (gedeeltelijk) en vervolgens p. 10 v^s.—12, p. 13 v^s., 18 en p. 20—32 door Prof. Pols in de Verslagen en Mededeelingen der oud-Vaderlandsche Rechtsbronnen, dl. I, p. 122.

In dit register liggen de navolgende losse stukken:

Handvesten, keuren, giften, opdrachten, contracten en andere acten betreffende den lande van Putten, 2e deel, 1304—1542. H. S. einde der XVIIe eeuw. 1 deel 8o.

Aanteekeningen over processen gevoerd voor de vierschaar van Putten, z. j.

Eenige consideratiën over genoemde vierschaar, 30 April 1693.

Concept-request van leenmannen van Putten aan de Staten van Holland, z. j.

Minuut-missive aan den Ruwaard van Putten, 1 December 1694.

Concept-interpretatie van leenmannen van Putten, betreffende de jacht.

Formulier „om ban te houden ofte vierschaar te spannen en om een gift van een huis ofte lant te geven", z. j. 8 stukken.

11. „Ordonnancie ende statuten der stede van Schoonhoven", vastgesteld door Schout, Burgemeesters en Schepenen op 24 October 1570. H. S. einde der XVIe eeuw of begin der XVIIe eeuw. 1 deel 8o.

12. „Privilegieboek van Schoonhoven *B*", keuren, commissies, octrooien, sententies, contracten, missiven en andere stukken betreffende Schoonhoven en den Hoogen Boezem te Haastrecht, 1626—1676.

Accoorden, octrooien, missiven en andere stukken betreffende Schoonhoven, 1700—1783. 1 deel 8o.

Copieën naar de origineele stukken, meerendeels geteekend door de achtereenvolgende secretarissen van Schoonhoven.

In dit register staan mede ingeschreven:

Commissies van Burgemeesters van Schoonhoven voor den rentmeester en boezemmeester van den Hoogen Boezem te Haastrecht, 1638—1658. (fol. 29—32).

Acte van borgtocht voor den Rentmeester van den Hoogen Boezem, 29 April 1680, (fol. 125).

13. „Privilegieboeken van Schoonhoven", (gemerkt *A* en *B*).

A: Handvesten, ordonnancies, keuren, octrooien, contracten, fundaties, commissies en andere acten, 1280—1599.

B : Keuren, commissies, octrooien, sententies, contracten, missiven en andere stukken betreffende Schoonhoven en den Hoogen Boezem te Haastrecht, 1626—1676. H. S. einde der XVIIe eeuw. 1 deel 8^{0}.

Beide privilegieboeken zijn gecopieërd in één register. De copie is vervaardigd door Hendrik Smits voor burgemeester Wael, met register op beide boeken. Privilegieboek *B* is wat betreft p. 1—109 een copie van n^{0}. 12.

14. Handvest van Hertog Albrecht van Beijeren voor Schoonhoven, 28 Januari 1403.

Sententie van schepenen van Schoonhoven jegens Marijtge Ariensd^{r} om verbrand te worden wegens tooverij, 18 December 1597.

Lijst van Burgemeesters en Schepenen van Schoonhoven met aanteekeningen, 1386—1595.

Korte beschrijving van Schoonhoven door Regnerus de Graaf, plaatsnijder, met kroniek van 1232—1691 en plattegrondjes van de stad en het kasteel, z. j.

„Aanteekeningen over de beschrijving van Schoonhoven", z. j.

Korte beschrijving van die stad door den stadsgeheimschrijver, z. j.

Beschrijving van twee steenen voor het raadhuis, die den smokkelaars door het gerecht werden omgehangen bij hun rondgang door de stad. H. S. XVIIIe eeuw door van Alkemade en v. d. Schelling, 1 deel 8^{0}.

15. Handvesten verleend door Walraven van Brederode, vrijheer tot Vianen, burggraaf van Utrecht, heer van Ameide enz., aan Vianen en Ameide den 6^{en} Januari 1613. H. S. XVIIe eeuw. Copie.

Afgedrukt in J. A. v. d. Muelen, Observationes ad Jus Vianenae.

16. „Costumen ende weeskeuren van de vrije heerlijckheijt van Voorschoten en gevolgen van dien", 1625 en z. j. H. S. XVIIe eeuw. 1 deel, klein 4^{0}.

17. Handvesten, keuren, contracten, sententies en andere acten betreffende het waterschap Woerden, 1322—1657.

Lijst van de werken, sluizen en bruggen, welke het waterschap heeft te onderhouden, en opgaaf van schouwingen, die

door dijkgraaf en hoogheemraden jaarlijks moeten worden gedaan, 1 deel, klein 4°.

Dit register is volgens de opdracht vervaardigd voor Joan Louys Godijn, heer van Maarsenbroek, sinds 1 Mei 1682 hoogheemraad van het waterschap Woerden.

18. Aanteekeningen uit het oude stedeboek van Woerden.
Privilegieën voor de stad en voor het waterschap van Woerden, keuren, octrooien, giften, sententies, contracten, enz. 1371—1599.
„Copie uut die soen van 's grote oerloch tusschen die van Utrecht ende 't Hof van Bourgongnen in 't jaar ons Heeren 1483."
Aanteekeningen omtrent het veranderen der vroedschap in 1618.
„Genealogia ofte afkoomst der edelen ende welgeboren heeren van Montfort" . . . . „gevonden onder de schriften ende papieren van Huych Willemsoon van Swieten, burgemeester van Oudewater", 1175—1536.
Aanteekeningen uit 't oude wees- en stedeboek van genealogischen aard betreffende de families de Hooch en van Naerden, 1442—1538.
Aanteekeningen omtrent het smeden van goud, het vergulden, kleuren enz. 1 deel, klein 8°.

Dit boekje is begonnen in 1551 door Marten Henricz, goudsmid en burgemeester van Woerden en is later door andere eigenaren vervolgd; o. a. heeft het toebehoord aan Jacob Maerten van der Hooch.

Van de boekhandelaren Burgersdijk en Niermans te Leiden.

LI. Ter auctie van 15 Februari 1905:

Stukken afkomstig van den kapitein-ter-zee Hendrik Anthony Rijsterborgh.

1. Journaal gehouden door Hendrik Anthony Rijsterborgh, cadet op 's lands oorlogsschip De Cortenaar, varende in de Noordzee, geankerd voor Hellevoetsluis en Texel en gedurende den tocht naar de Middellandsche zee tot convooi van koopvaarders, 16 Maart 1782—11 Juni 1784.
Klad-journaal gehouden door denzelfde, luitenant-ter-zee, gedurende den tocht naar de kust van Guyana, Juni—September 1785. 1 deel.

In het begin van dit register bevindt zich de staat van dienst van den cadet Rijsterborgh vóór zijn komst op de Kortenaar.
Het begin van het kladjournaal ontbreekt.

2. Journaal gehouden door denzelfde, luitenant-ter-zee op 's lands fregat Jason, onder commando van den luitenant-kolonel en kapitein A. G. C. de Virieu, gedurende een kruistocht in het Kanaal en in de Noordzee tot convooi van de Oost-Indische retourschepen en gedurende de vaart in de Middellandsche zee, 23 Januari 1786—19 April 1788. 1 deel.

3. Journaal gehouden door denzelfde, 1e luitenant op 's lands „brigatijn" de Kemphaan, onder commando van den kapitein-ter-zee Frans Smeer, gedurende den tocht naar de West-Indiën tot convooi van koopvaarders, 31 October 1793—31 Augustus 1794. 1 deel.

De laatste bladen van dit journaal over 1 September—20 October 1794 ontbreken.

4. Journaal gehouden door denzelfde kapitein-luitenant en kapitein-ter-zee, commandeerende 's landsbrik van oorlog Kemphaan en vervolgens de schoener De Vliegende Visch, tijdens zijn verblijf in de West-Indiën en gedurende zijn terugtocht met het eskader onder bevel van den kapitein Pieter Hartsinck naar Bergen in Noorwegen, 21 October 1794—1 September 1799. 1 deel.

In dit journaal — een vervolg van no. 3 — staan lijsten van de manschappen op verschillende schepen die aan land zijn gedetacheerd.
Op 1 September 1799 droeg Rijsterborgh het commando over zijn schip over aan den kapitein-luitenant H. Hoffmeyr en vertrok met den kapitein Hartsinck over land naar het vaderland.

5. „Verhaal van 't voorgevallene sedert mijne aanstelling als commandant over een divisie canonneerboten gestationeerd op de Zeeuwsche stroomen". Journaal 15 Mei 1800—5 December 1801. 1 deel.

6. Orders van de kapiteins-ter-zee: J. Zoetema, commandant van 's landsschepen en vaartuigen op de Zeeuwsche stroomen, J. F. du Mesnil de l'Estrille, commandant van 's landsgaffelaars en vaartuigen voor Veere en 't fort den Haak, H. A. Rijsterborgh en andere officieren.
„Rapport van den Agent der Marine, weegens het gedrag en de capaciteiten der officieren en cadets, dienende op de eerste divisie canonneerboten onder de orders van den kap. Rijsterborgh", 4 December 1800.
Conduite-lijst der officieren, cadets, schrijver en chirurgijn-

majoor van de divisie canonneerboten onder commando van denzelfde.

Lijsten van parolen, signalementen van verdachte personen enz., 3 April 1799—5 December 1801. 1 deel.

7. Orders van den kapitein-ter-zee H. A. Rijsterborgh, commandant van een divisie kanonneerboten op de Zeeuwsche stroomen, met index, 23 Mei 1800—5 December 1801. 1 deel.

Gedeeltelijk copie van nº. 6.

Van den boekhandelaar S. Gouda Quint te Arnhem.

LII. Ter auctie van 16 October 1905:

„Aenmerking en verklaring betreffende den staet en ommeslag van de E. Compagnie op het eyland Ceylon", overgegeven door H. A. van Rheede aan Gouverneur-generaal en Raden. Copie. 23 November 1677. 1 deel.

Van den boekhandelaar Leo Liepmannssohn te Berlijn.

LIII. Uit den magazijncatalogus nº. 158:

1. Verzoek van Goossen van Lawick, drost van Bredevoort, aan Prins Maurits om zijn zoon Christoffel, „pagie ende camerjongh" van den Prins, van deze functie te ontheffen, 4 April 1620. 1 stuk.

2. Bevel van Prins Willem V voor den luitenant-kolonel Schouster om aan den Raad van State rapport te doen over den toestand van 's landspontons en scheepsbruggen, 8 Juli 1783. 1 stuk.

3. Verzoek van Isaac Titsingh, directeur van Bengalen, aan Gouverneur-generaal en Raden van Indië om te mogen repatrieeren, z. j. (1793). 1 stuk.

Van den boekhandelaar J. M. Heberle te Keulen.

LIV. Ter auctie van 19 Januri 1905:

1. Missive van Prins Frederik Hendrik om voorspraak voor kapitein Jurien Nicolas de Lauwick. In het kamp van Maastricht 19 Augustus 1632. In het Fransch. 1 stuk.

2. Volmacht van Jacques Auguste de Thou, graaf de Meslay, enz., gewezen ambassadeur van den Koning van Frankrijk te 's-Gravenhage, op Claude Blot te Amsterdam en .... „Bernardz le fils, secretaire de la Chambre du Roy" te 's-Gravenhage, om het huis te verkoopen dat hij in der tijd van den Prins van Oranje had gekocht, 2 Mei 1664. 1 stuk.

3. Missive van den ingenieur J. H. D. Landsberg aan een autoriteit (te Brussel), 's-Gravenhage 27 Februari 1714. 1 stuk.

Van Baron J. de Goy te Rennes.

LV. Stukken afkomstig van den generaal Déjean.

1. Missiven met bijlagen ontvangen door den generaal Déjean „commandant par interim l'armée du Nord et Batave" van :
den chef de brigade Bardenet „commandant d'artillerie française en Hollande", 1795 en 1796, den luitenant-generaal H. W. Daendels, 1796 en 1797, den luitenant-generaal Dumonceau, 1796 en 1797' generaal Dulauloij „commandant en chef l'artillerie en Hollande" 1795 en 1796, den adj.-generaal W. van Uslar, 1796 en 1797, den generaal-majoor van Boecop, kolonel Broux en andere officieren, 1796 en 1797. 104 stukken.

Op enkele brieven staan korte aanteekeningen van den generaal Déjean.

2. Missive van het „Comité pour les affaires generales de terre de l'Union" aan generaal Déjean, 25 Mei 1797, met bijlage. 3 stukken.

3. Missive van H. van Bommel „commandant du Parc d'artillerie de l'armée Batave" aan den generaal Bournonville, commandant en chef de l'armée du Nord et Batave, 2 November 1797. 1 stuk.

4. „Etat nominatif des officiers des regiments d'artillerie employés en Hollande au 10 Germinal an 5" (1796). 1 stuk.

5. „Situation des troupes d'artillerie françaises employées en Hollande au 1er Vendemiaire de l'an 5", (1796). 1 stuk.

6. „Situation au 22 Thermidor an 5 du personnel de la 4me Compagnie du 4e regiment d'artillerie légère et des deux escouades de la 5e attachées à la 1re division," (1796). 1 stuk.

7. „Tableau d'organisation d'un corps d'ouvriers attachés aux équipages des ponts", Armée de Sambre et Meuse, z. j. 1 stuk.

Deze stukken zijn achtereenvolgens in het bezit geweest van den maarschalk Macdonald, achter-oudoom en den generaal De St. Mars, grootvader van Baron de Goy.

Van den heer E. J. Harmsen te 's-Gravenhage.

LVI. Overdrachten voor Schepenen van Delft van een huis en erf aan de oostzijde van het Oude Delft, 1542—1781. 16 charters.

De uithangende zegels zijn meerendeels goed bewaard.

C. GECOPIEERD.

Naar bescheiden, berustende

In het archief van de gemeente Herkingen:

Inventaris van de boeken en papieren van de secretarie, 30 Mei 1824.

Inventaris van het archief der gemeente, 1 Juni 1864 (gedeeltelijk).

In het archief van de gemeente Kethel:

Inventaris van de boeken, charters en papieren van de secretarie, 3 October 1730.

Inventaris van de boeken, charters en papieren van de secretarie van Spaland, loopende tot 1722.

In het archief van de gemeente Rozenburg:

Inventaris van de boeken, charters en papieren van de secretarie, 9 September 1747.

In het archief van de gemeente Stompwijk:

Inventaris van de boeken, charters en papieren van de secretarie, 3 Augustus 1789.

Inventaris van de boeken, charters en papieren van de „Ambagtscassa", 1 November 1774.

Inventaris van de boeken, charters en papieren van de „Weescassa", 1 November 1774.

In het archief van de gemeente Strijen:

Inventaris van de boeken, papieren en cachetten van het Vredegerecht, 15 October 1811.

Inventaris van de boeken van de Hooge Vierschaar, Juni 1813.

Inventaris van de doopboeken van de kerk, 5 November 1811.

Inventaris van de protocollen en minuten van den notaris Cornelis de Quartel, 1 September 1803.

In het Gouvernementsarchief van Suriname:

Politieke notulen van Gouverneur en Raden:

16 Februari	1669— 5 December	1670.	
8 October	1670—14 December	1680.	
19 April	1681— 6 November	1683	in
17 Mei	1685— 5 November	1685	1 deel.
27 November	1683—15 Mei	1685.	
5 December	1685—14 December	1689.	
2 Februari	1690—31 December	1695.	

Het Rijksarchief in Noordbrabant.

Hare Majesteit de Koningin benoemde mijnen voorganger mr. A. C. Bondam bij besluit d.d. 31 mei 1905 nº. 74 met ingang van 1 juni tot Rijksarchivaris in Gelderland, en mij bij besluit dd. 4 augustus 1905 nº. 73 met ingang van 16 augustus tot zijn opvolger. Bij laatstgenoemd besluit werd tegelijkertijd en met ingang van denzelfden datum tot commies bij dit archief benoemd de heer C. F. X. Smits, bij het indienen van zijn verzoekschrift ter benoeming nog candidaat aan de faculteit van wijsbegeerte en letteren der universiteit te Leuven, maar inmiddels op 11 juli bevorderd tot licentiaat.

I. *Gebouwen en meubelen.*

In het gebouw zijn dit jaar verschillende veranderingen aangebracht.

In juli had de teruggaaf van de griffie-archieven over 1850—c. 1879 plaats, en daarna kon worden overgegaan om de groote benedenzaal als leeszaal voor het publiek in te richten. Want daarvoor was zeker gegronde aanleiding, aangezien het kamertje dat tot nu toe voor de ontvangst van bezoekers gebruikt moest worden te weinig ruimte aanbood, geen behoorlijke gelegenheid voor luchtverversching gaf, en in de wintermaanden niet voldoende te verwarmen was. Mijn voorganger deelde dit reeds mede in het laatst door hem uitgebrachte verslag. (1) Van zijn plan om de geheele groote beneden-zaal van ruim 60 M². in te richten als leeszaal voor het publiek ben ik evenwel afgeweken. Hij ging van de veronderstelling uit dat door het afbreken van een dubbel rek kasten in de beneden-galerij van het oud-depôt plaats zou kunnen worden gevonden voor de binderij. Mij kwam het voor dat op de bedoelde plaats door-

(1) Archiefverslagen XXVII blz. 89 (overdruk blz. 1).

loopend te weinig licht voor eene werkplaats was, terwijl in de wintermaanden zich ook dààr het bezwaar zou doen gevoelen, dat de beneden-galerijen overal in het gebouw niet zoo voldoende verwarmd worden, om voortdurend tot verblijf te kunnen dienen. Het zwaarst woog bij mij echter, dat door het wegbreken der kasten een ruimte voor archiefbewaring van ongeveer 70 strekkende meter zou verloren gaan. Wanneer nu elders in het gebouw geen plaats te vinden ware voor de binderij, zou er wel niets anders zijn overgebleven. Van de groote beneden-zaal kon echter veilig een gedeelte worden afgenomen om genoeg ruimte over te laten voor de inrichting van een aan billijke eischen voldoende leeszaal. In overleg met den Rijksbouwkundige en met den hoofdopzichter werd dus besloten het vertrek door het oprichten van een lichten glazen wand van ongeveer $2^1/_2$ meter hoog in ongeveer twee gelijke deelen te scheiden. Het voorste met het beste licht zou dan aan een tiental bezoekers volop plaats kunnen verschaffen, terwijl het achterste een ruime gelegenheid gaf aan den concierge-binder en zijn helper om bind- en sorteerwerk te verrichten, en ook plaats bood om de snijmachine, de pers en eenige kasten voor berging van bindbenoodigdheden op te stellen. Zoo zou met de beschikbare ruimte gewoekerd worden. In december kwam de glazen wand gereed. Reeds was het benoodigde linoleum voor vloerbekleeding aangeschaft om de leeszaal zoo spoedig mogelijk voor de bezoekers in gereedheid te kunnen brengen, toen de hoofdopzichter mij den raad gaf daarmede te wachten totdat het schilderwerk van muren en zoldering, dat overeenkomstig het onderhoudsbestek in 1906 zou verricht worden, voltooid was. In den loop van den aanstaanden zomer zullen deze werkzaamheden gereed komen, en dan zal het gebouw weldra in het bezit zijn van een leeszaal voor het publiek die aan alle redelijke eischen voldoet.

In de groote bovenkamer is een tweetal kasten (waarvan de eene zeer lomp en in vier vakken verdeeld) afgebroken en vervangen door de twee charterkasten, welke vroeger in de bibliotheek hebben gestaan, en wat kleiner van afmetingen zijn. Toen was bijlegging van een gedeelte parketvloer noodig, aangezien bleek dat deze zich niet uitstrekte tot onder de kasten. Door ruim vijf vierkanten meter bij te leggen is die parketvloer nu ook geheel voltooid, en is men daardoor vrijer geworden in de plaatsing der kasten. Nadat de charterkasten, waarvan de deuren met groen ijzergaas zijn bekleed, in gebruik waren genomen, bleek het wenschelijk de vier deuren van de overige kasten ook van een dergelijke bekleeding te voorzien, ter vervanging van de steeds min of meer, maar zeker altijd te veel rinkelende glasruiten.

Een tweetal hooge kasten op het bovenste trapportaal is naar beneden gebracht om een plaats te vinden in de nieuwe binderij. De plaats daardoor vrijgekomen is ingenomen door het tweetal lage kaartenkasten, die vroeger naast de charterkasten in de bibliotheek stonden. De schuifplanken waren vooraf vervangen door doelmatig ingerichte laden. Voor de bewaring van bescheiden in plano kan nu beschikt worden over 43 laden. Het licht op dat nogal donkere trapportaal is nu ook eenigszins verbeterd.

Juist nadat op de laatste bijeenkomst van Rijks-Archivarissen de wijze van plaatsing van archiefbescheiden besproken, en er nog in het bijzonder op gewezen was dat voor een goede plaatsing de kasten niet te breed moesten zijn, bestond er nog gelegenheid om in november en december een aantal kasten op de bovengalerij van het oud-depôt te doen veranderen. Door het bijplaatsen van een nieuw tusschenschot en het verplaatsen van het bestaande konden van telkens twee kasten ter breedte van ongeveer 143 en 102 cM. er drie ter breedte van ongeveer 79 gemaakt worden. Deze verbetering komt niet alleen de materieele zijde der plaatsing ten goede, maar maakt ook de gelegenheid voor systematische plaatsing gunstiger. Op deze galerij kon zij worden aangebracht omdat daar voor de bijplaatsing van een achttal ijzeren steunramen een groot deel der kasten geledigd was moeten worden. Geleidelijk zal zij ook op de andere galerijen plaats hebben.

Met de vervanging door helder glas van het veel licht benemende matglas in den noord-oost-gevel is wederom voortgegaan, en op 29 ruiten na is zij thans geheel voltooid. In het achterdepôt, waar thans geen matglazen ruiten meer zijn, is de gunstige uitwerking in de onderste twee galerijen duidelijk te bespeuren.

Een der dakgoten is over hare geheele lengte vernieuwd geworden. Daarbij kon een constructie-fout hersteld worden waardoor in het vervolg de kans op openscheuren van het zink en het dientengevolge ontstaan van lekken zeer verminderd is.

Hetgeen mijn voorganger in zijn verslagen over 1903 en 1904 over het nijpend *ruimtegebrek* heeft medegedeeld, moet ik ten volle onderschrijven. Zijn voorspelling dat het gebouw nog precies vol zou zijn zonder eenige noemenswaardige ruimte over, wanneer de griffie-archieven over 1850—c. 1879 weder afgegeven zouden zijn, is volkomen bewaarheid. De vrijkomende ruimte is dadelijk voor het grootste deel opgeëischt voor het oud-archief der gemeente Grave, dat, na den brand in het raadhuis aldaar, een onderkomen in het archiefgebouw vond, tijdelijk op den zolder. Zoodra er eenige plaats in het depôt vrij kwam, eischte de noodzakelijkheid gebiedend dat dit archief daarheen werd

overgebracht. Het nam niet minder dan ongeveer 50 strekkende meter in beslag. Bij de overbrenging van dit archief bleek nogmaals hoe weinig de zolder geschikt is voor bewaring. Alles was toch rijkelijk met stof bedekt, dat door de niet-geharde plavuizen mild was opgeworpen. Juist het reinigen van deze half-verkoolde massa vereischte nu veel zorg en voorzichtigheid. Wat van de vrijgekomen ruimte daarna nog overbleef werd ingenomen door de in het depôt achteraan geplaatste archieven, die het eerst en het meest ineengeperst waren tengevolge van noodzakelijke inschuivingen. En nu zullen weldra de oude-notarieele archieven die in Noordbrabant zeer talrijk en omvangrijk zijn, moeten worden opgenomen. De vrees is niet ongegrond dat dan alle archieven op alle galerijen tot hun kleinst mogelijken omvang zullen moeten worden samengeperst, en bovendien nog een deel op den (ongeschikten) zolder moet worden geborgen. Voor de slecht verzorgde en bewaarde oude-gemeente-archieven kan dan niets worden gedaan. De toestand van deze zal er niet op verbeteren, en de zorg er aan besteed niet vermeerderen. Waar mijn voorganger steeds met klem bij de gemeente-besturen bleef aandringen op goede bewaring en verzorging hunner oude archieven, en, wanneer daaraan niet of moeilijk kon worden gevolg gegeven, het uitzicht opende op een veilige onderbrenging in 's Rijks depôt, daar zal een gemeente-bestuur, dat een beroep op het Rijk komt doen om zijn archief in bewaring te nemen, zeker de waarde van dat archief niet hooger gaan schatten, wanneer het Rijk wegens plaatsgebrek aan dat verzoek niet kan voldoen, en dan ook vermoedelijk er niet veel zorg meer aan besteden.

Ook ik acht het dus evenals mijn voorganger, gebiedend plicht thans, nu het tijd is, de noodige aandacht aan uitbreidingsplannen te wijden. Te meer nog wanneer een uitbreiding het Archief behalve het voordeel van het bezit eener conciergerie, ook nog andere voordeelen kan verschaffen, zooals de verwijdering van een zeer dicht aangrenzend, een niet gering te schatten brandgevaar opleverend pand; een betere verlichting van de onderste drie galerijen van het zijdepôt, en eindelijk een doelmatiger verwarming van het geheele samenstel gebouwen door één centrale inrichting van beter systeem dan de beide thans toegepaste, met één enkele stookplaats geheel buiten het archiefgebouw gelegen, en onmiddellijk grenzende aan de conciergerie, zoodat bij felle winterkoude de vuren desnoods den geheelen nacht door met geringe moeite zouden kunnen worden onderhouden, wat soms noodzakelijk is om de waterleiding niet te doen bevriezen.

II. *Reddings- en brandbluschmiddelen.*

Het beproeven had geregeld plaats.

Bij het jaarlijksch onderzoek van de bliksemafleiders bevond de onderzoekende deskundige den toestand daarvan van dien aard, dat hij bezwaar maakte een gunstige verklaring af te geven. De weerstand in de geleiding was zóó groot, dat van een afleiding eigenlijk geen sprake meer kon zijn, en dat bij het treffen door den bliksem veel kans bestond, dat deze langs een anderen weg den grond zou trachten te bereiken, dan langs de geleiding. Een onderzoek naar de oorzaak van deze slechte uitkomst werd dadelijk ingesteld, en daarbij werd hetzelfde gevonden als een tiental jaren geleden. De geleiding bestaat niet uit één onafgebroken geheel, maar uit vijf meer of minder eng verbonden deelen. De opvangstangen, die tevens als geleiders dienst doen, bestaan uit drie in elkaar geschroefde buizen. Aan de onderste daarvan zijn met koperen lasschen (tien jaar geleden daar ter plaatse op raad van eene commissie uit de Wis- en Natuurkundige afdeeling van de Koninklijke Academie van Wetenschappen aangebracht) kabels van gevlochten ijzerdraad verbonden. Deze kabels onderling tot één verbonden, zijn weder met een koperen lasch aan een met de grondplaat in verbinding staande ijzeren stang vastgeklemd. De verbinding van de enkele deelen bleek nu evenals tien jaren geleden niet eng genoeg om een goede geleiding te verschaffen. De koperen lasschen waren zoodanig geroest, dat daar ter plaatse de geleiding groote stoornis ondervond. Het afschuren der lasschen had wel tengevolge dat ten minste drie der vier afleiders konden worden goedgekeurd, maar bij de vierde was de weerstand nog steeds veel te groot. Dit werd vermoedelijk veroorzaakt doordat de schroefdraad van de ineengeschroefde buizen geroest was. Verbetering daarvan was slechts mogelijk nadat de opvangstang gestreken was. Dit buitengewoon gevaarlijke werk was echter zóó kostbaar, dat de voor het gewone onderhoud uitgetrokken middelen de uitvoering daarvan niet toelieten. Door buiten langs de opvangstang een koperen draad aan te brengen die aan het eind voorzien is van een koper hoedje met spits dat boven op de stang is gebracht, is tijdelijk voorzien in den gebrekkigen toestand. In het eerstvolgende onderhoudsbestek zal echter moeten worden opgenomen als buitengewoon werk de vervanging der vier bliksemafleiders door andere volgens beter systeem aangelegde.

III. *Toestand der verzamelingen.*

De in het vorige jaar aangevangen schoonmaak is in de eerste maanden van dit jaar op gelijke wijze voortgezet. Toen

evenwel te voorzien was, dat de griffie-archieven van na 1850 in den loop van den zomer naar het gebouw der Provinciale griffie zouden worden teruggebracht, is met de schoonmaak van het laatste gedeelte der oude archieven (een betrekkelijk klein trouwens) gewacht totdat deze overbrenging zou zijn geschied. De plaats voor dat gedeelte beschikbaar was allengs kleiner geworden naarmate de omvang der griffie-archieven toenam. De toestand daar eischte dringend verbetering, omdat het, om plaats te kunnen winnen o. a. er reeds van had moeten komen, dat van sommige oude archieven de deelen en portefeuilles waren op hoopen gestapeld. Een groot deel van de vrijgekomen ruimte werd opgeslokt door die vroeger saamgeperste archieven. Met den aanvang eener nieuwe schoonmaak was het beter te wachten tot het overbrengen der oude-notarieele-archieven zou geschieden, want om deze onder te brengen zal ook weder een groote verplaatsing van archieven noodzakelijk zijn.

De reeds vermelde vertimmering der archiefkasten op de bovengalerij van het oud-depôt kwam de plaatsing der archieven daar zeer ten goede.

In de eerste helft van het jaar is de laatste zorgende hand gelegd aan de in juli overgebrachte griffie-archieven, zoodat de toestand van deze op het oogenblik der overbrenging, den voortgang der ordening in aanmerking genomen, zoo goed mogelijk was. Ruggen met opschriften konden nog niet in de portefeuilles worden aangebracht, zoolang die ordening niet geheel voltooid was.

Ook de verbetering van den toestand der griffie-archieven van vóór 1851 is geleidelijk voortgezet. In het bijzonder hebben thans een beurt gekregen de oude kadaster-archieven. Reeds vroeger heeft mijn voorganger er op gewezen dat de toestand van deze wel het meest te wenschen overliet. Van bijna alle portefeuilles was het lint vergaan en gescheurd. Bovendien hadden de meeste een veel te grooten omvang; er waren er bij, en niet eens weinig, ter dikte van 20 à 30 centimeter. Door het verbroken verband hingen de stukken er half uit. Een gedeelte ervan was vroeger klaarblijkelijk aan de inwerking van vocht blootgesteld geweest, althans van verscheiden portefeuilles waren de stukken voor $^1/_4$ à $^1/_3$ gedeelte afgebrokkeld en bruin uitgeslagen. Van deze stukken juist ging gaandeweg meer en meer verloren tengevolge van het sleepen uit de losse portefeuilles. Alle oude portefeuilles zijn thans vervangen door nieuwe, en bovendien is er voor gezorgd, dat de omvang van elke portefeuille van doelmatige afmeting is

De bewaring der plakaten-collectie bleek ook ondoelmatig te zijn. Door de groote verschillen van formaat dezer meest in

plano bewaarde bescheiden waren de portefeuilles zeer krom getrokken. Dientengevolge zakte de inhoud er van onderen of van boven uit, en hadden die van grootere formaten veel van slijtage der randen te lijden. Die in 8°. nu werden alle er uit verwijderd, en tot een afzonderlijke verzameling vereenigd. De overige zijn per jaar in omslagen bijeengevoegd, en thans veel beter te bewaren en te raadplegen.

De toestand van de door brand uiteengeraakte bescheiden van het oud-archief der gemeente Grave is in dit jaar aanmerkelijk verbeterd. Door verdere sorteering konden vele deelen worden gereconstrueerd, en daarna in portefeuilles gezet. Vuur en water hebben hier echter een schade aangericht, die, hoe verder de sorteering en ordening vordert, steeds ernstiger en ernstiger blijkt. Een goede bewaring van de verkoolde, brosse bescheiden eischt bijzondere voorzorgsmaatregelen.

Niet alleen echter is verbetering aangebracht in den toestand van geheele archieven, ook de bestanddeelen daarvan kregen hunne beurt. Geen Boschregister werd voor raadpleging elders verzonden (en dit gebeurde met een veertigtal) dan nadat het zorgvuldig was nagezien, de scheuren in de bladen waren hersteld, en zoo noodig het geheele register was herbonden. Behalve deze zijn er nog acht, die niet uitgeleend werden maar herstelling dringend noodig hadden, volmaakt hersteld en herbonden; het zijn de nrs 505, 516, 522, 523, 537, 541, 543 en 544. Ook bij deze zijn zooals gewoonlijk de oude rugschriften nauwkeurig en gelijkvormig overgenomen.

Van het eerst kort geleden in gebruik genomen conserveeringsmiddel zapon werd nog al tamelijk gebruik gemaakt. Boschregister no. 8 is geheel daarmede bewerkt; de toestand van dat register is tengevolge daarvan veel verbeterd; het zachte brooze papier heeft zijn oude sterkte en veerkracht teruggekregen. Ook werd een blad papier in folio, beschreven met een stamboom van het geslacht de Merode, gezaponneerd. Veel meer gebruik ervan is gemaakt bij de herstelling van oude Burgerlijke-Standregisters, die met dat doel waren opgezonden. Zoo zijn van Goirle, Oud- & Nieuw-Gastel, Prinsenhage en Drunen een of meer, te zamen een twaalftal registers met hoogst gunstigen uitslag aan deze verjongingskuur onderworpen.

De toestand van de boekerij geeft geen reden tot bijzondere mededeelingen. Voor het gewone bindwerk werd geregeld gezorgd. Bovendien zijn groote reeksen periodieken en andere in vele deelen bestaande werken gebonden of herbonden. Ik noem hierbij op o. a. de werken van de Vereeniging tot uitgave van Oud-Vaderlandsche Rechtsbronnen (35 deelen), de Handelingen van de Synode der Ned. Herv. Kerk, 1816—1870

(29 dln.), de Analectes pour servir à l'histoire ecclésiastique de la Belgique, 1864–1904 (31 dln.).

Bij het binden is ook een proef genomen met het door Uw Excellentie ter beproeving gezonden daloewang-papier. Immers was gebleken dat het moeilijk was iets anders te vinden, waarvoor dat papier doelmatig gebruikt kon worden. Zij wordt thans nog voortgezet door het te gebruiken voor de beplakking van gebonden boekdeelen en registers.

IV. *Ordening en inventarisatie.*

Na bijna twintig jaren daarmede bekleed te zijn geweest, werd mr. A. C. Bondam met 1 juni van het verloopen jaar eervol ontheven van het ambt van Rijksarchivaris in Noordbrabant, tegelijk met zijne benoeming in gelijke betrekking in Gelderland. Nadat ik gedurende twee en een halve maand ambtshalve met de waarneming belast was geweest, ben ik in zijne plaats hier aan het archief verbonden, terwijl de heer C. F. X. Smits mij opvolgde als commies. Deze veranderingen konden niet zonder invloed blijven op den gang der werkzaamheden. Noodwendig moest er stremming komen.

Gedurende den tijd dat de betrekking van archivaris niet vervuld was, kon door mij niet veel meer gedaan worden dan de in gang zijnde onderzoekingen zoo mogelijk beëindigen, de nieuw inkomende verzoeken om inlichting beantwoorden, en eindelijk, voor zoover er dan nog tijd overbleef, die ordeningen en inventarisaties, waarmee reeds was aangevangen, voortzetten en als het kon voltooien. Al wat maar eenigszins hem, die ten slotte voor vast met het ambt zou bekleed worden, de vrijheid bij het opstellen van zijn werkplan kon beperken, moest vermeden worden.

Na mijne benoeming tot archivaris was er nog veel, vooral ook met betrekking tot de administratie, waarvan ik mij op de hoogte had te brengen. Bovendien kon ik in den eersten tijd niet rekenen op de hulp van den nieuw benoemden commies, voor wien ook nog veel te leeren was, aangezien hij op het gebied van het archiefwezen nog geenerlei ervaring had opgedaan, en in het bijzonder zich nog met de samenstelling en inrichting van het Noordbrabantsch archiefdepôt moest vertrouwd maken.

Vóór het vertrek van mijn ambtsvoorganger zijn de gewone werkzaamheden verricht voor de samenstelling van het verslag en van den daarbij gevoegden staat van aanwinsten. Zoo is

toen o. a. de laatste hand gelegd aan die regeling van het schepenbanks-archief van 's-Hertogenbosch, die op het oogenblik van het uitbrengen van dat verslag als afgeloopen kon genoemd worden. Inmiddels werd door mij de ordening van het schepenbanks-archief van Tilburg & Goirle voortgezet.

Den meesten tijd nam echter in beslag de voortzetting der ordening van dat gedeelte der griffie-archieven, dat in den loop van den zomer zou worden overgebracht naar het gebouw der provinciale griffie. In het verslag over 1904 is vermeld, dat diè dossiers onderhanden genomen waren, welke de staart vormen der algemeene chronologische collectie van het archief der Commissarissen des Konings, maar ook dat het grondig onderzoek en de algeheele regeling dezer serie niet voltooid was kunnen worden, en nog voortgezet werd. Die regeling is dan ook tot een einde gebracht. Maar behalve dat konden nog op gelijke wijze behandeld worden de dossiers die een soortgelijke plaats innemen in het archief van Gedeputeerde Staten, en bovendien die welke door hun gemengde samenstelling tot geen der beide archieven zijn te brengen.

Bij deze regeling deed zich de volgende vraag ter beantwoording voor: is het *noodzakelijk* of *nuttig* om naast de algemeene chronologische collectie nog een of meer reeksen dossiers afzonderlijk te bewaren?

Voor sommige dossiers is zulk een afzonderlijke bewaring bepaald noodzakelijk. De talrijke op eenzelfde aanschrijving van algemeenen aard inkomende antwoorden vormen te zamen met die aanschrijving dikwijls een te omvangrijk dossier om in de algemeene chronologische collectie opgenomen te kunnen worden. Daarin wordt elk nummer gewoonlijk slechts ingenomen door eene missive met haar antwoord, soms met enkele bijlagen van een dezer twee. Maar er is bovendien nog een practisch bezwaar. De antwoorden die periodiek inkomen op een algemeene aanschrijving kunnen moeilijk gevoegd worden bij die algemeene aanschrijving, die dikwijls reeds vele jaren vroeger is uitgegaan. De gemeenterekeningen en -begrootingen, alsook de kohieren der gemeentelijke belastingen zijn niet anders dan bijlagen van de besluiten waarbij zij zijn goedgekeurd; toch is het noodzakelijk dat deze afzonderlijk bewaard blijven, aangezien de algemeene chronologische reeks door invoeging van deze ook weder een veel te grooten omvang zou krijgen (voor een oogenblik buiten beschouwing gelaten het belang en het nut, dat een gezamenlijke bewaring van deze soort stukken oplevert).

Wat nu betreft het nut en het belang om zeker geheel van stukken die over eenig bepaalde zaak gewisseld zijn, als zoo-

danig tot een dossier vereenigd, afzonderlijk te bewaren, hierover kunnen, waar het betreft het archief van een nog levend organisme, beter zij die deel van dat organisme uitmaken, oordeelen en beslissen. Is die beslissing ten gunste eener afzonderlijke bewaring dan behooren ook zonder eenige uitzondering alle op zulk een zaak betrekking hebbende bescheiden vereenigd te worden en te blijven.

Bij het onderzoek der „staart"-collecties bleek nu evenwel, dat eenigszins willekeurig was te werk gegaan. De beslissing over het al of niet nuttige eener afzonderlijke bewaring van eenige dossiers was daarom niet altijd licht te nemen. Sommige dossiers waren zóó onvolledig, dat niet anders kon worden aangenomen dan dat eenige stukken op eenzelfde onderwerp betrekking hebbende op een bureau waren achtergebleven, en er verzuimd was geworden elk op zijn eigen datum en nummer op te bergen. Telkens wanneer dit met voldoende zekerheid kon worden vastgesteld, is door ons verricht wat indertijd verzuimd werd. — Andere dossiers waren wel nagenoeg volledig, maar vermengd met bescheiden, die slechts in verwijderd verband stonden met de zaak waarover het dossier ging. Vermoedelijk waren ze gelicht en bij het dossier gevoegd omdat zij op een soortgelijke zaak betrekking hadden, en dus ter voorlichting bij de behandeling der latere zaak konden dienen. Die dossiers zijn nu gezuiverd van die vreemde bestanddeelen, maar overigens in hun geheel gelaten. De ambtenaren ter provinciale griffie, die in het bijzonder belast zijn met de zorg voor de aldaar bewaarde archieven, zullen te dien opzichte te beslissen hebben of die afzonderlijke bewaring bestendigd behoort te blijven.

Er bleef dus naast de algemeene chronologische reeks bestaan een serie dossiers, die òf wegens hun omvang blijvend òf wegens het belang hunner inhoud voorloopig althans daarin niet konden worden opgenomen.

Het verdiende echter aanbeveling om van deze reeks dossiers, uit stukken samengesteld waarvan de afwezigheid in de chronologische collectie leemten vormen een lijst op te maken, die den ambtenaar ter provinciale griffie in het bijzonder belast met de zorg voor de daar bewaarde archieven, als gids kan dienen in dit gedeelte van die archieven, en hem verder ook nuttig kan zijn bij een latere afdoende ordening.

Toen dan ook de geheele regeling was afgeloopen, en dit was juist bij het vertrek van mijn voorganger, is door mij begonnen met de samenstelling van zulk een lijst, die beknopt alles zou aangeven, wat naar de provinciale griffie zou worden overgebracht. Bij die samenstelling kon ik gebruik maken van het „Overzicht van het gedeelte der Provinciale-griffie-archieven van

Noordbrabant, bewaard in 's Rijks archiefdepôt te 's-Hertogenbosch, met opgaaf van den toestand van ordening, opgemaakt in mei 1902", dat mijn voorganger bij zijn verslag over 1902 heeft gevoegd. De nieuwe lijst, ofschoon op verre na nog niet voldoende aan de eischen, die aan een inventaris gesteld mogen worden, is echter meer dan een overzicht. Behalve om de reeds genoemde redenen was hare samenstelling nog nuttig en noodig, omdat zij kan doen blijken hoeveel de ordening van 1902 tot 1905 was gevorderd, en bovendien omdat zij zou aantoonen de verliezen die het archief door de overbrenging leed, in aanmerking genomen toch dat mijn voorganger de opneming in het archiefdepôt van dit deel der griffie-archieven als aanwinst (1) heeft vermeld, en daarna als zoodanig ook steeds alles, wat later is gevonden of verkregen, en bij de verzameling gevoegd geworden.

In den tijd, dat ik de betrekking van archivaris waarnam, kon behalve deze samenstelling alles worden voorbereid wat nog aan de overbrenging moest voorafgaan.

Bij missive van 23 mei 1905 G. n°. 136 hadden Gedeputeerde Staten van Noordbrabant toch aan Uwer Excellentie's ambtsvoorganger verzocht hun te willen mededeelen tegen welk tijdstip en met inachtneming van welke voorschriften de griffie-archieven van na 1850 konden worden teruggenomen. Het verzoek om bericht en raad te dien opzichte bereikte nog mijn voorganger, maar aan mij was het opgelegd deze uit te brengen.

Niets stond meer in den weg om aan het verlangen van Gedeputeerde Staten te kunnen voldoen. In de maand juli had de overbrenging plaats, en bij schrijven van 3 augustus 1905 AZ. 163 kon ik Uwer Excellentie's ambtsvoorganger het van Uw departement afkomstige exemplaar van het proces-verbaal der opneming dd. 21 december 1899 terugzenden, waaronder een verklaring van Gedeputeerde Staten was gesteld, dat zij de archieven hadden terugontvangen. De door mij opgemaakte lijst heb ik aan dit verslag toegevoegd. Zij kan strekken zoowel tot bijlage van het hoofdstuk: *Ordening en inventarisatie* als tot die van het hoofdstuk: *Aanwinsten en verliezen.*

Nadat door deze overbrenging in het depôt weer eenige ruimte was vrijgekomen, werd dadelijk overgegaan tot eene regeling van het achteraan geplaatste gedeelte der oude archieven. Dat gedeelte omvat vooreerst de oude gemeente-archieven die

---

(1) Archiefverslagen XVII blz. 113 (overdruk Staat van Aanw. blz. 1) en XVIII blz. 249 (overdr. Staat van Aanw. blz. 1).

aan het Rijk in bewaring zijn overgedragen, en ook de gedeelten van andere oude-gemeente-archieven, die hetzij bij de schepenbanksarchieven zijn aangetroffen, hetzij op andere wijze tijdelijk in het depôt zijn ondergebracht. Het is geheel overgebracht naar de benedengalerij van het zijdepôt. Daarop is het oud-archief der gemeente Grave dat na den brand in het raadhuis tijdelijk op den zolder van het depôt was geplaatst naar beneden gebracht, en gedeeltelijk ook nog bij de andere oude-gemeente-archieven geplaatst. Een groot deel echter moest een plaats vinden in het vrijgekomen dubbel rek in de beneden-galerij van het oud-depôt. Behalve dat de toestand van dit oud-archief veel verbeterd is, tengevolge van de behoedzame en zorgvuldige behandeling door den concierge-binder H. Wagenaar, is de ordening er van ook een groote schrede gevorderd, waarover ik ter andere plaatse verdere mededeeling zal doen.

Inmiddels hielden de commies en de heer Schultz, die tijdelijk hier werkzaam is gesteld om behulpzaam te zijn bij de ordening en inventarisatie van archieven, het vervaardigen van afschriften enz., zich bezig met de herziening van den inventaris der oorkonden afkomstig van het Jezuieten-college te 's-Hertogenbosch, die in 1893 als bijlage van het verslag over dat jaar was verschenen. De laatst verkregen aanwinsten van dergelijke oorkonden maakten die herziening noodig. Daarbij bevonden er zich die verband brachten tusschen andere van de vroeger verkregene, maar ook noodig maakten de beschrijving van deze eenigszins te wijzigen en aan te vullen. Deze herziening is, afgewisseld met het verrichten van eenige andere werkzaamheden, nog tot in de eerste maanden van het loopend jaar voortgezet.

Die andere werkzaamheden bestonden voor den commies in het doen van nasporingen die ter beantwoording van inlichtingen noodig waren; voor den heer Schultz in eene herziening van de jaren geleden opgemaakte lijsten van de plakaten-collectie. Bij dit laatste werk werd hij bijgestaan door den tijdelijken klerk D. Strikkers. Vanzelf was er aanleiding toe om gelijktijdig met het tot stand brengen eener doelmatige wijze van bewaring, ook den inhoud der omslagen met de bestaande lijsten te vergelijken. Aangezien in verloop van tijd echter nog al vele nieuwe exemplaren in deze collectie waren ingevoegd, bleek een omwerking der chronologisch opgemaakte lijsten hoog noodig. Door haar bovendien ook op fiches te doen beschrijven, is gezorgd, dat deze verzameling voor het vervolg afdoende geregeld en geordend is. Deze herziening is geheel voltooid voor zoover betreft het gedeelte tot 1795.

Zoodra de regeling van het oud-gemeente-archief van Grave, die een gevolg was van de overbrenging van den zolder naar het depôt, was geëindigd, beraamde ik met den concierge-binder plannen voor een betere verzorging vooral, maar ook voor eene ordening van de bij de oudere griffie-archieven bewaarde kadaster-archieven van vóór 1844. Dit gedeelte van die griffie-archieven was wel hetgeen dat het meest geleden had, wat uiterlijken toestand betrof, maar dat bovendien weinig of eigenlijk geen duidelijk naspeurbaren samenhang meer vertoonde. Al spoedig bleek dat we hier te doen hadden met de archieven van een zevental deels gelijktijdig deels na elkaar gefungeerd hebbende ambtenaren, vermeerderd nog met daarbij ter bewaring opgenomen verzamelingen. Die archieven zijn te rangschikken volgens drie tijdvakken.

Het eerste loopt tot einde 1825, en vindt zijn grens op 1 januari 1826, den datum waarop de dienst van het kadaster gescheiden werd van dien der directe belastingen, in- en uitgaande rechten en accijnzen, en gevoegd werd bij dien der registratie en loterijen. Uit dit tijdvak zijn archieven aanwezig van:

1°. de (zoogenaamde Fransche) administratie sedert 1812 eerst door den prefect, later door den gouverneur der provincie gevoerd;

2°. den directeur der directe belastingen, in- en uitgaande rechten en accijnzen, voor zoover zijn werkkring zich uitstrekte over het kadaster;

3°. den inspecteur van dit dienstvak, met dezelfde beperking;

Het tweede tijdvak loopt van 1826 tot 31 juli 1834. Op 1 augustus 1834 zijn de provinciale bewaarplaatsen ingevoerd. Uit dit tijdvak zijn archieven aangetroffen van:

4°. den gouverneur, administrateur van (de registratie), het kadaster (en de loterijen);

5°. den provincialen inspecteur van het kadaster.

Het derde tijdvak loopt van 1 augustus 1834 tot 31 december 1843, den tijd gedurende welken de provinciale bewaarplaatsen bestonden. Uit dit tijdvak zijn nog archieven van:

6°. den gouverneur in gelijke hoedanigheid als sub 4°.;

7°. den provincialen bewaarder.

Toen nagenoeg de geheele verzameling door de hand was gegaan, werd een portefeuille gevonden met het opschrift

Inventarissen, waarin werd aangetroffen het proces-verbaal van de overdracht van het archief van het kadaster in Noordbrabant door den aftredenden Provincialen inspecteur aan den nieuw benoemden Provincialen bewaarder, welk proces-verbaal vergezeld was van 14 inventarissen, opgemaakt op 1 augustus 1834 en tot in kleine bijzonderheden zeer nauwgezet uitgewerkt. Ongelukkig behooren zij tot die stukken welke zeer veel van vocht hebben geleden, tengevolge waarvan langzamerhand nagenoeg $^1/_3$ deel is afgebrokkeld en verloren gegaan. Deze inventarissen zijn gemerkt *A* tot K^a, K^b, *L* en *M*. In het proces-verbaal worden zij aldus omschreven:

A. Processen-verbaal van grensbepalingen, driehoeksmetingen, enz.

B. Plannen, enz.

C. Oorspronkelijke en suppletoire aanwijzende tafels, leggers, enz.

D. Schatting-stukken per gemeente.

E. Schatting-stukken (kantonaal enz.).

F. Minute-aanwijzende tableaux enz., eigendomslijsten enz.

G. Archief van den heer gouverneur (agenda's enz.).

H. Idem van den heere inspecteur.

I. Comptabiliteit.

Ka/b. Oude schattingstukken.

L. Voorhanden materieel enz.

M. Rijks meubelen, enz.

Ofschoon de geschonden staat waarin zij verkeeren oorzaak zal zijn dat deze inventarissen niet in alle opzichten als leiddraad zullen kunnen worden gebruikt, zoo is de vondst desniettemin van zeer groot belang, en een voornaam hulpmiddel bij de voortzetting van de ordening der kadaster-archieven. Immers bij deze eerste verkenning van het terrein moest ongeveer $^1/_3$ gedeelte der geheele verzameling als varia achteraan worden gezet, omdat alle aanwijzingen betrekkelijk den samenhang met het overige deel ontbraken. De overige $^2/_3$ deelen, die gemakkelijk te herkennen vielen, zijn thans volgens de inventarissen van 1834 opgesteld.

In dezelfde portefeuille zijn echter ook aangetroffen vier

supplement-inventarissen door den provincialen bewaarder van 1834 tot 1840 opgemaakt; en eindelijk de bewijzen van ontvangst in januari 1844 afgegeven door de nieuw benoemde controleurs bij de overdracht aan hen van een deel der in de provinciale bewaarplaats berust hebbende archieven. Met behulp van deze beide soorten stukken zal het nu vermoedelijk zeer wel mogelijk zijn de tot de griffie-archieven behoorende kadaster-archieven geheel te reconstrueeren.

De beschrijving der Bossche schepenprotokollen, die in het afgeloopen jaar tijdelijk in bewaring werden gesteld in het Rijks-Archief te 's-Gravenhage, en in de Universiteits-bibliotheek te Amsterdam, had op gelijke wijze plaats als dit in de vorige jaren geschiedde. Niet minder dan veertig dezer protokollen zijn ten nutte van elders wonenden aldus tijdelijk verplaatst. Van deze zijn er 27 geheel nieuw beschreven, nl. de n^{rs} 112—129 loopende over de jaren 1516—1526, en de n^{rs} 189—197 over de jaren 1553—1557. Verder is de beschrijving van 13 herzien nl. van de n^{rs} 141—153 over de jaren 1531—1539. Ook van een protokol der schepenbank van Dongen is een nauwkeurige beschrijving opgemaakt, nl. van het protokol van transporten over de jaren 1569 tot 1580. De klerk J. H. Duysings hield zich behalve met werk van zuiver administratieven aard hoofdzakelijk met het ontwerpen dezer beschrijvingen bezig, waarna ze door mij soms na ampele bespreking werden vastgesteld.

In de opstelling der boekerij is tengevolge van het verkrijgen van nieuwe aanwinsten ook wijziging moeten worden gebracht. De omvangrijke reeksen periodieken, als de gedrukte Resolutiën van de Staten-Generaal, die van de Staten van Holland en Westfriesland, de Staatscourant, de Provinciale bladen en verslagen alsook de notulen der Staten-zittingen, voorts het exemplaar van de Noordbrabantsche en dat van de Bredasche courant, enz. hebben thans voorloopig een plaats gekregen op den achterzolder. Van blijvenden duur zal dit niet kunnen zijn, omdat op dien achterzolder weldra eenige herstellingswerken moeten worden uitgevoerd, die een geheele ontruiming noodig maken. Wanneer deze voltooid zijn, is allicht het oogenblik aangebroken dat de oude-notarieele-archieven om een plaats komen vragen, en zal dus de plaatsing van de genoemde reeksen gedrukten op den voorzolder bestendigd moeten worden. De overbrenging uit de boekerij naar den zolder gaf mede aanleiding om nog eens de ordening na te gaan van de daar geplaatste dubbele boekwerken. Van die gelegenheid is tevens gebruik gemaakt om een aantal dezer dubbele af te zonderen die, nadat daartoe machtiging

van Uw Excellentie was bekomen, aan mr. Bondam ten behoeve van de boekerij van het Rijksarchief in Gelderland zijn overgedragen.

V. *Uitgaaf van bescheiden uit het archief.*

Ook dit jaar valt hieronder niets te vermelden.

VI. *Aanwinsten en verliezen.*

Behalve voor de boekerij waren de aanwinsten in het verloopen jaar niet zóó talrijk, om daarvan zooals mijn voorganger deed, een gedétailleerden staat als afzonderlijke bijlage aan dit verslag toe te voegen.

Een voorname oorzaak van deze schaarschte van aanwinsten ligt hierin dat er in het verloopen jaar zoo goed als niets is verricht kunnen worden ter uitvoering van het Koninklijk Besluit van 8 maart 1879, *Stbl.* n°. 40 (laatst gewijzigd bij K. B. van 16 december 1904, *Stbl.* n°. 254). Het is mijn voornemen binnenkort aan Uw Excellentie te verzoeken mij een algemeene machtiging te verleenen tot het doen van dienstreizen voor de opsporing van oude rechterlijke archieven of deelen daarvan, gelijk aan die welke mijn voorganger had bekomen. Het is zeer nuttig dat deze opsporing geregeld wordt voortgezet, en ook zeer wenschelijk dat onverwijld op reis kan worden gegaan, wanneer ten eenigen tijde bij den afbraak van een raadhuis of in soortgelijke gevallen plotseling uit een verborgen hoek een gedeelte archief te voorschijn komt.

Ik zal dus ditmaal volstaan met een eenvoudige opsomming van hetgeen is verworven. Een gedétailleerde uitwerking zal volgen tegelijk met die van de in het loopend jaar verkregen aanwinsten.

A. Voor het oud-provinciaal archief.

1°. Een register uit het archief van het *Departementaal bestuur van Braband*· getiteld „Nationaal register van chargementen uit staten van rekeningen geproflueerd. Litt. A." —, en loopende over 1803 tot 1805.

(Afkomstig van de Provinciale Griffie).

2°. Een verzameling bescheiden deel uitmakende van het archief van den *Rentmeester der Domeinen van Grave en het Land van Kuik*, mitsgaders van de heerlijkheid Oploo uit de jaren 1770—1810.

(Door aankoop verkregen).

3°. Een verzameling oorkonden en bescheiden afkomstig van het in 1629 opgeheven *Jezuitencollege* te 's-Hertogenbosch.

(Overgedragen door den Rijksarchivaris in Limburg.)

B. Voor de **Rechterlijke archieven.**

1°. Een missive van den koning-stadhouder Willem III aan den *hoogschout van 's Hertogenbosch* dd. 23 sept 1694, houdende kennisgeving van de continuatie der schepenstoel voor het volgend jaar.

(Geschenk van het bestuur van het Zeeuwsch genootschap van Wetenschappen door bemiddeling van den Rijksarchivaris in Zeeland.)

2°. Protokol der crimineele gerechtszaken der heerlijkheid Beek en Donk loopende over het tijdvak 30 oct. 1752—8 januari 1761, behoorende tot het *archief der schepenbank van Beek en Donk.*

(Geschenk van den heer Aug. Sassen te Helmond.)

3°. Drie schepen-echt protokollen der *dingbank van Berlicum en Middelrode,* over 1664—1698, 1708—1782, 1783—1809.

(Overgenomen van het gemeentebestuur van Berlicum & Middelrode.)

C. Voor de **Nieuwe archieven.**

1°. Een verzameling stukken betrekkelijk de liquidatie van den Franschen en Nederlandschen achterstand, 1815 tot 1845; behoorend tot het *archief van den Gouverneur* en tot dat van *Gedeputeerde Staten van Noordbrabant.*

2°. Een verzameling stukken betrekking hebbende op de verleening van schadeloosstelling voor het gemis van heerlijke rechten, 1818 tot 1848, behoorende tot het *archief van Gedeputeerde Staten.*

3°. Een verzameling stukken betrekkelijk verschillende onderwerpen, behoorende tot het *archief van den Gouverneur* en dat van *Gedeputeerde Staten van Noordbrabant* van vóór 1851.

(Al deze stukken zijn gevonden bij de nadere ordening der griffie-archieven ter Provinciale griffie bewaard, en zijn krachtens de overeenkomst waarbij de griffie-archieven van vóór 1851 in het Rijksarchiefdepôt in bewaring zijn gegeven daarheen overgebracht.)

D. Voor de **Verzameling wetenschappelijke hulpmiddelen.**

1°. Fragment eener pauselijke bulle dd. 25 aug. 1531 waarbij paus Clemens VII verlof geeft tot de stichting te *Mierlo* door Kardinaal Willem van Enckevoort van een gasthuis voor 12 oude mannen, met een dagelijks te bedienen Kapel daarin, en tot de vaststelling van statuten daarvoor, met bepaling dat het beheer aan de bloedverwanten van den stichter zal blijven. Het is een oorkonde op perkament. Zij is afgedrukt bij Miraeus, Opera Diplomatica dl. I, 471. Vóór, achter en onderaan is een strook weggesneden, om haar passend te maken als omslag van een register.

(Geschenk van den heer C. H. van Fenema te Groningen.)

2°. „Collectanea in statuta et consuetudines Buscoducensis Gerardi a Zomeren" gevolgd door een „taeffel van de privilegiën deser stadt van Shertogenbossche liggende in St. Jans Evangelisten kercke in onse Lieve Vrouwen choor beneden, die gecopieert sijn in vijff boecken geteekent *Iris* A. B. C. D. E. ende andere stukken", systematisch geordend. Handschrift van circa 500 bladen.

(Door aankoop verkregen.)

3°. „Costuymen ende usancien van de hoofdstad 's Hertogenbos" met drie vervolgen. Gedrukt met kantteekeningen (gedrukt in 1758—1765).

(Idem.)

4°. Een in perkament gebonden boekdeeltje afkomstig van J. Basseliers, waarin zijn verzameld de navolgende met kantteekeningen voorziene drukwerken:

a. „Costuymen ende usantien der stadt Berghen-op-ten-Zoom" (gedrukt in 1628);

b. Ordonnantie op de „Weescamer van onbejaerde kinderen ende andere personen onmachtich hare sinnen" (idem);

c. Octrooi door de Staten-generaal verleend aan de stad Berghen-op-ten-Zoom, over de „judicature van cleyne saken tot vijftich gulden ende daer beneden", dd. 28 juni 1655.

(Idem.)

5°. „Privilegien van Bergen-op-Zoom" gevolgd door een verhandeling over de „Heeren naderhand marcquisen van Bergen op den Zoom", en een „Beschrijvinge van het oude Land ende graefschap van Strijen, ende derselve eerste heeren ende graven".

(Idem.)

6°. Een band in 4°. waarin te zamen gebonden:

a. Kopie van de „Maniere van te procederen voor wethouderen des dorps Dinteloort ende heerlijckhijdt van s'Princenlant bij deselve weth^rn^ gearresteert 23 Xber 1664";

b. Kopie van de Costuymen ende usantiën welke van oude tijden geobserveert zijn geweest bij de Magistraat van Princelant als oppervoogden in sake concernerende onmondighe weesen";

c. Een gedeelte van het gedrukte, door J. van Vliet uitgegeven, werkje „'t Recht van successie volgens de costumen der Stadt en Lande van Breda, met de Bredasche cronyck". (De kroniek ontbreekt.)

(Overgedragen door den Rijksarchivaris in Zeeland.)

7°. Notarieele kopie dd. 13 juli 1670 van de „Rechten ende constuymen, onderhouden ende geobserveert binnen de stede Heusden van ouden herkomen; de namen van de officiers, mitsgaders haer officie in 't kort".

(Door aankoop verkregen.)

8°. Een deel in 4°. getiteld „Keuren van Vosmaar" waarin zijn afgeschreven:

a. De statuyten, ordonnantien ende keuren van de heerlijkheid Vosmaar (Vossemeer);

b. De ordonnantie van de „schotters";

c. De lijst van salaris, waarnaar de procureurs voor het gerecht van Oud- en Nieuw-Vosmaar zich zullen te richten hebben.

(Idem.)

E. Voor de **Kaarten- en platen-verzameling.**

Een stel fotografiën van het Markiezenhof te Bergen-op-Zoom en van de toren en (thans afgebroken) kerk van Oud-Gastel.

(Verkregen van uw Departement.)

F. Voor de **Boekerij.**

Van deze aanwinsten zal bij het volgend verslag een in bijzonderheden uitgewerkte lijst worden gegeven.

Ditmaal zijn er ook eenige verliezen te vermelden.

Vooreerst de archieven van het Provinciaal bestuur van Noordbrabant van na 1850. Van dit verlies is een uitgewerkte lijst als bijlage bij dit verslag gevoegd.

Voorts een aantal boekwerken, die hier dubbel aanwezig waren, en waarmede ik na bekomen machtiging van Uw Excellentie de boekerij van het Rijksarchief in Gelderland heb kunnen verrijken.

Ten slotte zijn na aanvraag van den Algemeenen Rijksarchivaris de hier aanwezige dubbelen van de Staatsbesluiten der Bataafsche Republiek en van het Staatsbewind overgebracht naar het Rijksarchief te 's-Gravenhage.

VII. *Afschrijving van elders berustende bescheiden.*

Evenals in het vorig jaar is ook in het afgeloopene van verscheiden inventarissen van gemeente-„secretarieën" de opzending gevraagd, en zijn daarvan zoover het noodig voorkwam kopieën of uittreksels vervaardigd.

Voortgezet is het afschrijven van hetgeen over de gemeentearchieven voorkomt in de na 1869 aan Gedeputeerde Staten ingediende jaarverslagen der gemeenten, welke verslagen voor zoover betreft die uitgebracht over 1851 tot 1899 per gemeente, de latere nog per jaar zijn bewaard. De per gemeente geordende worden achtereenvolgens van het Provinciaal bestuur geleend. Van 26 gemeenten zijn thans uittreksels uit die verslagen gemaakt.

In het archief van de Illustre Lieve-Vrouwe-Broederschap te 's-Hertogenbosch berust een in de eerste helft der 17e eeuw aangelegd register, waarin zijn ingeschreven afschriften van de stichtingsakte uit 1318, en van eenige privilegiën van de Broederschap, maar voor het grootste deel gewaarmerkte afschriften

van 474 titels der cijnzen die de Broederschap heffende is. Honderd tien van deze titels zijn akten van de schepenbank van 's-Hertogenbosch, gedagteekend van vóór 1400; drie daarvan zijn uit de 13e eeuw, 55 uit de 14e eeuw vóór 1365, en 52 uit het overig deel van de 14e eeuw. Aangezien de reeks secretarieele protokollen van de Bossche schepenbank eerst met het jaar 1365 aanvangt, en het bovendien niet vaststaat dat uit het tijdvak 1365 tot 1400 alle secretarieele protokollen zijn bewaard gebleven, ben ik nu begonnen met van die 110 oudste titels afschriften te doen maken. Voorts zijn 55 van die titels notarieele akten gedagteekend van 1327 tot 1524. Ook van deze zullen afschriften worden gemaakt.

VIII. *Raadpleging der verzamelingen.*

Ook dit jaar is wederom een ruim gebruik gemaakt van de gelegenheid om nasporingen te doen in of inlichtingen te bekomen uit de hier bewaarde archiefverzamelingen. Behalve hen, die in persoon hunne weetgierigheid kwamen bevredigen, waren er zeer velen die schriftelijk onze medewerking voor de beantwoording van eenig rechtsgeleerd of geschiedkundig vraagpunt kwamen inroepen. In het laatste gedeelte van het jaar moest ik zelf de beantwoording dezer vragen bijna geheel voor mijn rekening nemen, gaandeweg kon ik het doen van nasporingen aan den commies opdragen.

Nadat deze gedurende eenige jaren niet waren voortgezet, zijn in den afgeloopen winter de krijgsgeschiedkundige nasporingen weder hervat. De heer S. H. F. Hoffman, gep. luitenant der artillerie, aan wien het doen dezer nasporingen was opgedragen, hield zich meer in het bijzonder bezig met het opsporen van geschiedkundige bijzonderheden over 's-Hertogenbosch als vesting.

De Gouverneur van de Kon. Mil. Academie te Breda verzocht ter inzage te mogen bekomen het stel grondteekeningen van het Hof te Breda, indertijd uit de verzameling van het kasteel te Heeswijk verworven. Na bekomen machtiging van Uw Excellentie zijn deze teekeningen hem toegezonden.

Hoofdzakelijk voor genealogische nasporingen zijn Boschprotokollen tijdelijk in bewaring gegeven in het Rijks archief te 's-Gravenhage en de Universiteits Bibliotheek te Amsterdam; een protokol van transporten der schepenbank van Dongen in het Rijksarchief te Haarlem. In den regel kwamen alle uitgeleende archiefstukken binnen den bepaalden tijd van uitleening terug.

Het voorbeeld volgende van mijn voorganger maak ik hier melding van eenige onderwerpen, waarover inlichtingen zijn verstrekt, of nasporingen zijn gedaan.

Het mederecht van den Staat in de heerlijke jacht van *Oirschot & Best*, waarover de Staat een proces is aangedaan dat in eersten aanleg ten zijnen voordeele is beslist, van welke beslissing echter de tegenpartij in hooger beroep is gegaan.

De heerlijke jachtrechten van Moergestel, Zesgehuchten en Tulden, waarvan de procedures nog niet beëindigd zijn.

De uitgifte der gemeene gronden in Deurne.

Het territoir van den polder den Ruigenhil in het midden der 16e eeuw.

De tienden geheven van gronden in den polder den Ruigenhil in de 17e en 18e eeuw.

Grove en smalle tienden onder Orten.

De verkoop van de Wouwsche plantage door het Domein.

De heffing van rechten in de Haven en Sassen van Zevenbergen.

De overdracht van gronden voor den aanleg van die Haven en Sassen.

De subsidie door de gemeente 's-Hertogenbosch uit te betalen voor de verpleging van krankzinnigen.

De verhouding van de stichting Reinier van Arkel (voor de verpleging van krankzinnigen) tot de gemeente 's-Hertogenbosch.

Aanleg van een sluisje in den Moerdijk onder Oss.

Het recht op beurzen gefundeerd door Hester van Grinsven, Peter van Grinsven, J. Jacobs, van Breugel, en van de Water.

Onderzoekingen van zuiver wetenschappelijk doel zijn ingesteld omtrent:

Middelnederlandsche verzen op perkamenten omslagen van protokollen enz.

Palmzondag-gebruiken in Noordbrabant.

De aanwezigheid van voorwerpen van gildekunst in deze provincie.

De oudste heeren van de baronie v. Breda.

De Heeren van het Land van Cuyk.

De gemeenten in de voormalige baronie van Breda.

De voormalige heerlijkheid Heumen onder het Fransch bestuur.

Het goed „de Roovert" onder Hilvarenbeek.

De huize Zwijnsbergen onder Helvoirt.

Romeinsche heerstraten in de Langstraat.

Zweedsche Infanterie-regimenten in Staats-Brabant.

Het oude muntslaan in deze provincie.

De keurkamers voor de keuring van gouden en zilveren werken vóór 1807.

De waag te Eindhoven.

De Illustre school te 's-Hertogenbosch in de 17e en 18e eeuw.

De verplichting tot onderhoud der torens in het eind der 18e eeuw.

De toren van Sprang.

De verdeeling der schilderijen uit de nalatenschap van Anna Maria Tromp, weduwe van Cornelis Gans, heer van Nuland, enz.

Grafschriften in de thans afgebroken kerk te Oud-Gastel.

Godeschalcus Stewechius uit Heusden, historicus en philoloog, professor te Ponta Mousson, later te Trier (naar aanleiding van een portret van dien geleerde, geschilderd op een paneel, waarvan de achterzijde een Latijnsch opschrift draagt).

Paulus Gijsberti, ontvanger der convoyen en licenten te Veldhoven.

Het geslacht van de Poll en zijn wapen.

Wapens der geslachten van Fenema, Coolen, van Zeeland, Franken en Maas.

IX. *Bemoeiingen met de lokale archieven in de provincie.*

Hieronder valt ditmaal hoofdzakelijk te vermelden de ordening van het oud-archief der gemeente Grave.

Mijn voorganger heeft over hetgeen dat aan dit, ten gevolge van den brand in het raadhuis zoo in wanorde geraakte, archief gedaan is, uitvoerig melding gemaakt in de door hem jaarlijks aan Gedeputeerde Staten van Noordbrabant uitgebrachte verslagen omtrent de ordening en inventarisatie van oude-gemeente- en waterschapsarchieven in Noordbrabant, welke verslagen telken jare aan het aan Uw Excellentie uitgebrachte verslag als bijlage zijn toegevoegd; en wel in de verslagen uitgebracht over 1902 en 1903. In 1904 is de ordening van dit archief niet kunnen worden voortgezet, maar in 1905 gaf de overbrenging van den zolder naar het depôt aanleiding om alle ongeordende stukken weer eens door de hand te laten gaan; zeer veel is daarbij hersteld kunnen worden, en heeft zijn juiste plaats herkregen.

In vroeger jaren heeft men vele reeksen bescheiden uit dit archief tot deelen saamgebonden. De bladen dezer deelen zijn daarna, voor zoover de samenstellende onderdeelen reeds niet ieder op zichzelf gefolieerd waren, doorloopend genummerd. Aangezien nu de brand, die in de onder de archiefbewaarplaats gelegen veldwachterswoning ontstond en zich spoedig een weg baande door de zoldering naar het hooger gelegen vertrek, het meest de ruggen der protokollen, deelen en porte-

feuilles heeft beschadigd, is het geheele katern-verband verbroken, en bleef van de protokollen en gebonden deelen alleen een verzameling losse bladen tusschen twee bandborden over. Door het haastig uitnemen uit de kasten daarna en het te hoop werpen, raakte dit alles uiteen en verspreid.

Maar ook zijn aan de voorzijde van de protokollen en deelen de hoeken der bladen waarop de nummering voorkomt in meer of minder mate verbrand, verkoold en afgebrokkeld. Ware dit niet geschied, dan zou het herstellen der deelen weinig moeite kosten. Thans moest blad voor blad worden nagegaan of er nog een spoor van de bladnummering was overgebleven en deze te ontcijferen was. Van te zamen gevonden fragmenten van deelen was soms van de dertig bladen er nog slechts één enkel, waarvan de bladnummering te onderkennen was. Toevallig was dit in de meeste gevallen een blad dat zich nagenoeg midden in zulk een fragment bevond. Door telling moest dan worden vastgesteld het bladnummer van het eerste en van het laatste blad van het fragment. Overbodig is het eigenlijk wel te verklaren dat dit een hoogst tijdroovend werk was. Toch is dit thans van alle fragmenten geschied. De concierge-binder H. Wagenaar verrichtte dit werk met groote nauwkeurigheid en behoedzame zorg. Telkenmale als een aantal fragmenten op deze wijze bepaald was, en ook wanneer zich moeilijkheden voordeden, zette ik mij mede aan het werk. Het gelukte ons, door aanpassende fragmenten te vinden, weer een groot aantal deelen te herstellen. Van sommige bleven echter nog steeds enkele bladen en ook wel heele stukken ontbreken. Of deze reddeloos verloren zijn is nog niet vast te stellen, aangezien er nog van de geheele hoeveelheid waaruit het archief bestaat ongeveer $^1/_{10}$ deel overbleef, dat nog nader bepaald moet worden.

Ik zal hier niet laten volgen de opsomming van al wat nu in het geheel is hersteld, maar slechts een aanvulling geven van de lijst die mijn voorganger in zijn verslag aan Gedeputeerde Staten over 1903 (1) opnam.

Stadsrekeningen.

Enkele uit het begin der 16e eeuw (het meest beschadigd).
1511—1517 (zeer beschadigd).
1603—1604
1605—1608 (van 1608 ontbreekt het slot).

(1) Archiefverslagen XXVI blz. 474—479 (overdr. blz. 25—33).

1609—1613 (van 1611 ontbreekt het slot, van 1613 twee bladen).
1614—1617
1618—1621 (van 1620 ontbreekt het slot, van 1621 het begin en het slot).
1622—1625
1626—1629
1630—1633 (van 1630 ontbreekt het slot).
1634—1637 (van 1634 ontbreken eenige bladen).
1638—1641
1642—1646
1647—1650 (van 1647 ontbreken 13 bladen).
1675—1678 (van 1676, 1677 en 1678 ontbreken grootere of kleinere deelen).
1710/11—1714/15 (van 1711/12 ontbreken 15 bladen).
1720/21—1723/24 (van 1721/22 ontbreekt 1 blad).
1741—1744 (van 1741 ontbreekt vermoedelijk slechts 1 blad).
1745—1747 (van 1745 ontbreken enkele bladen).
1755—1758
1803/5.
1806/7
1808/10 (zeer onvolledig).

Bijlagen der stadsrekeningen.

1572?	1777
1625	1780
1627	1801/2
1629	1803/5
1641	1806/7
1645	1808
1683	1810
1693	1811 (gedeeltelijk)
1744	1812
1754	1813.
1767	

Kerkerekeningen.

1782 (gedeeltelijk)
1784
1787
1789 (zeer beschadigd en gedeeltelijk).

Bijlagen der kerkerekeningen.

1642—1645
1672—1673.

Rekeningen ter verantwoording van de ontvangst van een derde part der verponding.

april	1629—maart	1630
„	1630— „	1631
april	1633—sept.	1635
	1635 (bijzondere rekening)	
april	1636—maart	1638
januari	1642—dec.	1646
„	1647— „	1652
„	1653—sept.	1654
october	1654—sept.	1655
„	1655— „	1656
„	1656— „	1657
„	1657—dec.	1658
	1659	
	1660	
	1661	
	1662	
	1663	
	1664	
	1665	
	1666	
	1667	
	1668.	

Bijlagen dezer rekeningen.

1633—1635	1661
1642—1646	1662
1653/54	1663
1654/55	1664
1656/57	1665
1657/58	1667
1659	1668
1660	1669.

Rekeningen der serviesgelden.

1602—1604?
1614?—1619 (1614 vermoedelijk over meer jaren)

1622
1623
jan. 1624—mei 1625
mei 1626— „ 1627
„ 1627— „ 1629 (800 folia waarvan er 31 ontbreken)
„ 1630— „ 1631
1631— 1632?
mei 1631— ?
1632— 1633? (begin ontbreekt)
mei 1633—mei 1634
„ 1635— „ 1636 (slot ontbreekt)
„ 1636— „ 1637
13 juli 1636—13 juli 1637
13 „ 1637—13 jan. 1638
13 jan. 1638—13 „ 1639
13 „ 1638—13 „ 1639
13 „ 1639—13 juli 1639
13 juli 1639—13 „ 1640
13 „ 1640—13 „ 1641
13 „ 1641—13 jan. 1644 (slot ontbreekt)
13 jan. 1644—13 „ 1645
13 „ 1645—13 „ 1646
14 „ 1646—1 maart 1647 (slot ontbreekt)
maart 1647— „ 1655 (2 bladen ontbreken)
„ 1655—febr. 1659
1663, 1664 en 1665
1744
28 sept. 1744—30 aug. 1745
30 aug. 1745—15 „ 1746
15 „ 1746—Ult. dec. 1748
1752
1754
1755
jan. 1756—dec. 1757
„ 1758— „ 1759
1762 (blad 1—22)
1763 („ 2—4, 9—14)
1764 („ 1—24)
1765
1766
1767
1768
1769
1770
1771

1772
1773 (dubbel)
1774 (blad 9—91, 95—einde)
1775
1776 (blad 1, 3—5, 32—62)
1777
1778
1779
1780
1781
1782
1783
1784
1785
1786
1787
1788
1789
1790
1792
1793/94 (dubbel)

28 oct. 1796—20 dec. 1797
21 dec. 1798—21 „ 1799
21 „ 1798—20 „ 1799
21 „ 1799—28 „ 1800
29 „ 1800—28 „ 1801
29 „ 1801—26 „ 1802
27 „ 1802—22 „ 1803
23 „ 1803—23 „ 1804
23 „ 1804—23 „ 1805
23 „ 1805—23 „ 1806

Bijlagen van de rekeningen der serviesgelden.

1656—1659
1793/94
1796/97
1797/98
1798/99
1799/1800
1800/01
1801/02
1802/03
1803/04
1804/05
1805/06

Logieslijsten der troepen.

1623—1625?
1626—1627?
1628—1629?
1630—1631?
1631
1632
1633
1634
1635/36
1637
1638
1639
1640
1641
1642
1643
1644
1645
1646

1649—1652, 1654, 1656.
1657, 1659, 1660, 1661. 1664
1683—1691 ?

Protokollen van het verrichte door de Weeskamer.

1611—1673? 1677—1708
1712—1733 (blad 1—50, 103 tot einde)
1734—1763
1764—1803 (blad 13—391, over 1770—1798)
1803—1811 (blad 4—94, october 1803—april 1811).

Rekeningen over het beheer der Weesgoederen.

1664—1667 (slot ontbreekt)
1669—1674
1675—1700 (gedeeltelijk)
1710—1713 (blad 1 ontbreekt)
1713—1734
1734—1738
1739—1740
1753—1762 (blad 1—68)
idem (blad 2—9, 12—64)
1763—1769
1770—1772
1773—1775
1776—1778
1783—1784
1785 (blad 1—38, 41 tot einde)
1786
1786 (blad 1—39?, 46—52)
1787/88
1789,90
1794
1800—1802
1812.

Bijlagen dezer rekeningen.

1651? en 1651/52
1664—1667
1669—1674
1675—1696?
1703—1709?
1713—1733
1734—1738
1739—1744?
1745—1749?
1753—1762

1763—1769
1776—1777
1779—1780?
1783/84
1785?
1786/87?
1787/88
1795/97
1798/99?

Rekening van F. Derks als door heeren weesmeesteren aangestelden voogd over J. L. Grutter 1755/57 (met bijlagen).

Weeklijsten van brei-, spin-, kaard- en schroböelloon van de fabriek van kousen en ellewaren van het Sint-Catharina-Gasthuis.

1801
1802
1803.

Fabrieks-manualen van idem.

1798—1801
1802
1803.

Registers van deliberatien en resolutien van den magistraat.

1603—1619 (blad 2—56, 58—75, 80—195, 247—285)
1642—1656
1699—1711 (blad 1—17, 48—232, 234—einde)
1727—1738
1743—1755
1755—1774.

Deelen met te zaam gebonden ingekomen stukken.

1603—1604
1607—1608
1627—1628
1652—1655
1656—1659 (gedeeltelijk)
1660—1663
1701—1703
1704—1706
1709—1716
1720—1723
1728—1734
1738—1739 (gedeeltelijk)
1748.
1744—1747

Registers van te zaam gebonden ingekomen stukken van hooger autoriteiten.

1671—1735
1741—1748
1749—1758
1759—1769.

Registers van uitgevaardigde stukken; bijlagen der resolutieboeken van den magistraat.

1696—1699
1720—1721
1723—1724.

Zoo groeit allengs het geordende deel van dit door het lot zoo zwaar getroffen archief aan. Maar gelijktijdig daarmede komt in steeds scherper afgeteekende lijnen de schade die het beloopen heeft, uit. Van de stadsrekeningen uit de 16e eeuw, die vóór den brand aanwezig waren, zijn steeds nog niet teruggevonden die over 1563, 1570, 1571, 1572, 1573. Die uit het begin der eeuw van 1501—1519 ontbreken deels of zijn deels zeer zwaar beschadigd; immers van de bladen die oorspronkelijk een oppervlakte hadden van ongeveer 600 cM². zijn thans ellipsvormige fragmenten over van ongeveer 380 cM². oppervlakte, en juist zijn verloren gegaan de deelen, waarop de bedragen der ontvangen of uitgegeven sommen stonden. Maar ook van de resolutieboeken van den magistraat en van de deelen van ingekomen stukken zijn enkele niet minder zwaar beschadigd. Al kan er dus gewezen worden op veel dat behouden is, te veel is er echter reddeloos verloren gegaan.

In verband met de ervaring met het Graafsche archief opgedaan, heeft het mij ten zeerste gespeten, nog geen gevolg te hebben kunnen geven aan het verzoek van het gemeentebestuur van Someren om het oud-archief der gemeente in het Rijksdepôt in bewaring te nemen. Daarvoor moet eerst plaats gevonden worden, en deze moet ontnomen worden aan andere verzamelingen.

Ook het gemeentebestuur van Rucphen, Sprundel, Zegge & Vorenseinde, alwaar ten raadhuize de oude archieven van deze vier voormalige jurisdicties bewaard moeten worden, zag wel gaarne, dat die archieven door het Rijk in bewaring werden genomen. Doch ook dit moet wachten.

Intusschen blijkt hieruit, dat er gemeentebesturen zijn, die zelf inzien, dat ze voor een goede bewaring hunner archieven niet ten alle deele kunnen instaan. De voortdurende aanwas van het nieuwe archief doet het oude archief in verdrukking komen. Ik heb echter reeds in den breede aangetoond dat uitbreiding van het Rijksarchiefgebouw nuttig en noodzakelijk is.

Ook aan de verzorging der oude Burgerlijke-Stand-archieven is in het afgeloopen jaar goed de hand gehouden. Van de gemeenten Prinsenhage, Drunen, Goirle en Stratum zijn de doop-,

trouw- en begraafboeken, die herstelling behoefden zorgvuldig nagezien, beschreven, hersteld en zoo noodig herbonden. Geheel gereed om ze aan den ambtenaar van den Burgerlijken Stand te kunnen terugzenden, waren ze aan het eind van het afgeloopen jaar nog niet. Immers dit werk is in het najaar ook gestaakt moeten worden.

De Rijks-Archivaris in Noordbrabant,

C. C. D. EBELL.

L IJ S T

VAN HET GEDEELTE DER

Provinciale-griffie-archieven van Noordbrabant,

in juli 1905 uit 's Rijks archiefdepôt te 's-Hertogenbosch overgebracht naar het archiefgebouw der Provinciale Griffie.

Bij de samenstelling is gevolgd dezelfde wijze van indeeling als in het «*Overzicht van het gedeelte der Provinciale-griffiearchieven van Noordbrabant, bewaard in 's Rijks archiefdepôt te 's-Hertogenbosch, met opgaaf van den toestand van ordening*», in mei 1902 door mijn ambtsvoorganger opgemaakt, en als bijlage aan het verslag over dat jaar toegevoegd (1)

Archieven na 1850.

De inrichting der administratie deed een scheiding bij 1 januari 1851 verkiezen boven eene bij 14 juli 1850.

I. Gedeelte van het archief van de Commissarissen des Konings in Noordbrabant.

Geheel chronologisch geordend. De saamgestelde dossiers zijn niet in hun grondbestanddeelen opgelost, maar geplaatst op datum en nummer van het jongste stuk van het dossier. — De onder **16** en **17** genoemde

---

(1) Archiefverslagen XXV blz. 90—98.

stukken konden geen plaats vinden in de algemeene chronologische reeks; die onder **16** genoemd zijn geordend per jaar; die onder **17** chronologisch per dossier.

1. Agenda's of (na 1870) inschrijvingslijsten; 1851—1879 (49 dln.).

(Verg. Staat van Aanw. 1894 blz. 114, overdruk blz. 2.)

2. Indexen of alphabetische jaarklappers op de sub 1 genoemde agenda's vervaardigd; 1851—1879 (58 dln.).

(Idem.)

3. Ingekomen brieven enz. en minuten van antwoorden en beschikkingen enz., 1851—1879, alle gemerkt *A*, gedagteekend en genummerd (brief en antwoord onder één datumnummer) in overeenstemming met de Agenda's sub 1 (688 portefeuilles).

(Idem.)

4. Seriën afdeelings-agenda's (met of zonder „Index"):

a. Agenda's afdeeling policie, 1851—1859 (9 dln.).

(Idem.)

b. Agenda's 2e afdeeling, 1860—1879 (20 dln.).

(Idem.)

c. Indexen 2e afdeeling, 1863, 1865—1870 (7 dln.).

(Idem.)

d. Agenda's 3e afdeeling, 1860—1871 (11 port.).

(Idem.)

e. Indexen 3e afdeeling, 1861—1870 (10 port.).

(Idem.)

f. Agenda's 4e afdeeling, 1860—1867, 1875, 1876 en 1878 (11 dln.).

(Idem.)

g. Indexen 4e afdeeling, 1858, 1859, 1861—1867 (9 dln.).

(Idem.)

h. Agenda's „Lager Onderwijs", 1863—1869 (1 omslag).

(Verg. Staat van Aanw. 1897 blz. 110, overdr. blz. 34.)

i. Agenda's „Gerechtskosten", 1863–1868, met een fragment „index" (1 omslag).
(Verg. Staat van Aanw. 1894 blz. 114, overdr. blz. 2.)

k. Index „Veeziekte", 1865—1866 (1 dl.).
(Idem.)

l. Agenda's „Bevolkingsregisters", 1861—1866 (1 dl.).
(Idem.)

m. Agenda's „Financiën", 1856–1859 (1 port.).
(Idem.)

n. Agenda's „Jacht en Visscherij", 1857—1859 (1 omslag).
(Idem.)

o. Agenda's „Armwezen", 1860–1865 (2 dln.).
(Idem.)

5. Expeditielijsten, 1860–1893, (5 port.).
(Verg. Staat van Aanw. 1894 blz. 119, overdr. blz. 7.)

---

6. Agenda's „Jacht en Visscherij", 1852—augustus 1857 (6 dln.).
(Verg. Staat van Aanw. 1894 blz. 114, overdr. blz. 2.)

7. Indexen „Jacht en Visscherij", op de sub **6** gemelde agenda's vervaardigd, 1852—1855 en fragment van 1856 (4 dln. en 1 port).
(Idem.)

8. Ingekomen brieven enz. en minuten van antwoorden en beschikkingen enz., 1852—augustus 1857, alle gemerkt *B*, gedagteekend en genummerd (brief en antwoord op één datumnummer) in overeenstemming met de Agenda's sub **6**, betrekkelijk „Jacht en Visscherij", (21 port.).
(Idem.)

9. Registers van uitbetaalde premiën voor gedood schadelijk gedierte, 1852/3, 1854/5—1857/8 (5 dln.).
(Idem.)

10. Registers van afgegeven kostelooze vergunningen voor de visscherij, 1853/4—1857/8 (1 port. en 3 dln.).
(Verg. o. a. Staat van Aanw. 1897 blz. 111, overdr. blz. 34.)

11. Registers van ingekomen relazen van bekeuring, „contentieuse zaken", 1854—1857, met 2 klappers, 1856 en 1857 (6 dln.).
(Verg. Staat van Aanw. 1894 blz. 114, overdr. blz. 2.)

12. Vonnissen in jacht- en visscherijzaken, 1852—1857 (6 port.).
(Verg. o. a. Staat van Aanw. 1894 blz. 115, overdr. blz. 3.)

13. Staten van premiën wegens bekeuringen, 1853—1857 (1 port.).
(Verg. Staat van Aanw. 1894 blz. 114, overdr. blz. 2.)

14. Rapport-staten jachtopzieners, 1856 en 1857 (1 port.).
(Idem.)

15. Verschillende stukken in zake jacht en visscherij, 1852—1857 (1 port.).
(Idem.)

---

16. Stukken, vermoedelijk afgeraakt van dossiers, en wegens gemis van dateering met agendanummers of wegens verkeerde agendeering niet onmiddellijk plaatsbaar in de chronologische reeks (17 port.).
(Idem.)

---

17. Stukken betrekkelijk bijzondere onderwerpen, in 98 deelen en portefeuilles, genummerd 1—45, 48—67, 67bis, 68—99.

1 en 2. *Ambtenaren.*

1. Antwoorden op 16 februari 1852 A n°. 22, betreffende mutatiën van plaatselijke ambtenaren (1 port.).
(Idem.)

2. Briefwisseling betreffende de korting op het salaris van provinciale ambtenaren, 1865—1868 (1 port.).
(Idem.)

3—10. *Armwezen.*

3. Jaarverslagen over het armwezen, 1853—1867 (1 port.).
(Idem.)

4. Lijsten betrekkelijk de verevening van onderhoudskosten van bedelaars-kolonisten, enz., 1852, 1853, 1855, 1856, 1858, 1860, 1861, 1864, 1865 (1 port.).

(Verg. Staat van Aanw. 1894 blz. 114, overdr. blz. 2.)

5 en 6. Briefwisseling betrekkelijk de verevening van bedelaarskosten 1860—1863, 1864—1867 (2 port.).

(Idem.)

7—9. Declaratiën wegens verplegingskosten van behoeftige vreemdelingen zonder domicilie van onderstand in een Nederlandsche gemeente, 1854, 1856, 1859—1863, 1866—1870 (3 port.).

(Idem.)

10. Briefwisseling betrekkelijk de verplegingskosten van behoeftige vreemdelingen, 1854—1860 (1 port.).

(Idem.)

11. *Belastingen.*

11. Lijsten en briefwisseling betrekkelijk de verdeeling van presentiegeld voor de colleges van zetters, 1871, 1872, 1875 (1 port.).

(Idem.)

12—17. *Gemeenten.*

12. Staten, ten behoeve van den Commissaris des Konings opgemaakt, betrekkelijk den financieelen toestand der gemeenten, enz., ten dienste van het provinciaal verslag, 1864 1866 en 1867 (1 port.).

(Idem.)

13—15. Staten en opgaven van de opbrengst der plaatselijke belastingen en andere inkomsten der gemeenten, 1857 en 1861, waarvan 1861 alphabetisch in 2 portefeuilles (3 port.).

(Idem.)

16. Opgaven van de opbrengst der plaatselijke belastingen met verzamelstaat, 1877 (1 port.).

(Idem.)

17. Antwoorden op 23 augustus 1875 A n^{0}. 6, betrekkelijk de gemeentewegen (1 port.).

(Idem)

18—21. *Gerechtskosten.*

18—20. Stukken betrekkelijk gerechtskosten, 1856—1863, 1867—1871, 1873—1877 (3 port.).

Verg. Staat van Aanw. 1894 blz. 114, overdr. blz. 2.

21. Antwoorden op 15 april 1874 A n°. 6, ter vaststelling van den afstandswijzer voor gerechtskosten (1 port.).

(Idem.)

22—24. *Grenspalen.*

22 en 23. Processen-verbaal van opneming der grenspalen, 1857, 1858, 1860—1869 (2 port.).

(Verg. o. a. Staat van Aanw. 1897 blz. 111, overdr. blz. 34.)

24. Briefwisseling betrekkelijk grenspalen 1850—1859, 1863 en betrekkelijk de plaatsing van een grenspaal te Huibergen, 1867—1869 (1 port.).

(Verg. Staat van Aanw. 1894 blz. 114, overdr. blz. 2.)

25. *Hagelslag.*

25. Briefwisseling betrekkelijk schadeloosstelling wegens hagelslag, 1853, en staat van schade-opneming wegens hagelslag onder de gemeente Beek & Donk, 1863 (1 port.).

(Verg. Staat van Aanw. 1897 blz. 111, overdr. blz 34.)

26. *Handel en Nijverheid.*

26. Staten van fabrieken en trafieken, 1853 (1 port.).

(Verg. Staat van Aanw. 1894 blz. 114, overdr. blz. 2.)

27 en 28. *Huizen van Bewaring.*

27. Stukken betrekkelijk de bevolking der huizen van bewaring, 1857 (1 port.).

(Idem.)

28. Inventarissen van het meubilair, en staten van personen, opgenomen in het huis van arrest te Breda, 1864—1872 (1 port.).

(Idem.)

29. *Instellingen van Weldadigheid.*

29. Antwoorden op 12 januari 1863 A n°. 14, betrekkelijk instellingen van weldadigheid (1 port.).

(Idem.)

4. Lijsten betrekkelijk de verevenin[illegible] kosten van bedelaars-kolonisten, enz., 1[illegible] [illegible]redingen, 1858, 1858, 1860, 1861, 1864, 1865 (1 port.)

(Verg. Staat van Aanw. 1894 [illegible] [illegible]verdr. blz. 2.

5 en 6. Briefwisseling betr[illegible] [illegible] andere provinciën ten bedelaarskosten 1860—1863, [illegible], 1861 (1 port.).

(Idem.)

7—9. Declaratiën [illegible] kostelooze vergunningen voor vreemdelingen zon[illegible] gedierte, 1858/9, 1867/8, 1872/3, Nederlandsche ge[illegible] (3 port.).

(Idem.)

10. B[illegible] [illegible] brieven voor het verslag van den staat van behoeft[illegible] [illegible] 1862 en 1874 (1 port.).

(Idem.)

Kamers van Koophandel.

11 34. Antwoorden op 27 januari 1853 A n°. 14, en andere stukken betrekkelijk de samenstelling der Kamers van Koophandel, 1852 en 1853 (1 port.).

(Idem.)

35. *Kiesrecht.*

35. Opgaven van het aantal kiezers bij behoud en bij afschaffing der patentbelasting, 1871—1872 (1 port.).

(Idem.)

36 en 37. *Krankzinnigen.*

36. Opgaven betrekkelijk krankzinnigen, 1865—1866, met verslag betrekkelijk de in partikuliere woningen verpleegde krankzinnigen over 1865 (1 port.).

(Idem.)

37. Declaratiën betrekkelijk krankzinnigen-verpleging, 1876 (1 port.)

(Idem.)

38—40. *Maten en gewichten.*

38—40. Verantwoording van de opbrengst van den ijk van maten en gewichten, 1851—1869 (3 port.).

(Idem.)

15. *Medische politie.*

1—44. Opgaven van aangetasten door de pokken, 1870—(4 port.).

(Verg. o. a. Staat van Aanw. 1897 blz. 111, overdr. blz. 34.)

'aat van voordracht voor het toekennen van een tevredenheid van regeeringswege aan hen die zich de cholera-epidemie in 1866 hebben onderscheiden

Staat van Aanw. 1894 blz. 114, overdr. blz. 2.)

.. Vakant.

48 en 49. *Middelen van vervoer, enz.*

48a en b. Twee registertjes van door den Minister van Binnenlandsche Zaken verleende concessiën tot het ondernemen van diensten met postwagens, diligences en stoombooten, 1859—1866, 1867—1879.

(Idem.)

49. Een dossier betrekkelijk den aanleg van telegraaflijnen, 1859 en 1860 (1 port.).

(Idem.)

50—66. *Nationale Militie.*

50. Diverse stukken betrekkelijk de Nationale Militie (1 port.).

(Idem.)

51. Antwoorden op 18 juli 1851 A n°. 11 en 21 october 1851 A n°. 20, betrekkelijk verevening van onkosten voor miliciens (1 port.).

(Idem.)

52—64. Stukken betrekkelijk de verdeeling van het kontingent der Nationale Militie, 1856, 1859, 1862, 1864, 1871, 1873—1879 (13 port.).

(Idem.)

65. Stukken betrekkelijk de mobilisatie in 1870 (oproeping van militieplichtigen, aankoop van paarden, enz.) (1 port.).

(Idem.)

30—33. *Jachtzaken.*

30. Staten van vonnissen in zake jachtovertredingen, 1858, 1865, 1877 (1 port.).

Verg. Staat van Aanw. 1894 blz. 114, overdr. blz. 2.

31. Publicatiën van autoriteiten van andere provinciën ten opzichte van jacht en visscherij, 1860, 1861 (1 port.).

(Idem.)

32. Lijsten van afgiften van kostelooze vergunningen voor het dooden van schadelijk gedierte, 1858/9, 1867/8, 1872/3, 1878/9 (1 port.).

(Idem.)

33. Ingekomen brieven voor het verslag van den staat van het jachtveld, 1862 en 1874 (1 port.).

(Idem.)

34. *Kamers van Koophandel.*

34. Antwoorden op 27 januari 1853 A n°. 14, en andere stukken betrekkelijk de samenstelling der Kamers van Koophandel, 1852 en 1853 (1 port.).

(Idem.)

35. *Kiesrecht.*

35. Opgaven van het aantal kiezers bij behoud en bij afschaffing der patentbelasting, 1871—1872 (1 port.).

(Idem.)

36 en 37. *Krankzinnigen.*

36. Opgaven betrekkelijk krankzinnigen, 1865—1866, met verslag betrekkelijk de in partikuliere woningen verpleegde krankzinnigen over 1865 (1 port.).

(Idem.)

37. Declaratiën betrekkelijk krankzinnigen-verpleging, 1876 (1 port.)

(Idem.)

38—40. *Maten en gewichten.*

38—40. Verantwoording van de opbrengst van den ijk van maten en gewichten, 1851—1869 (3 port.).

(Idem.)

41—45. *Medische politie.*

41—44. Opgaven van aangetasten door de pokken, 1870—1873 (4 port.).

(Verg. o. a. Staat van Aanw. 1897 blz. 111, overdr. blz. 34.)

45. Staat van voordracht voor het toekennen van een blijk van tevredenheid van regeeringswege aan hen die zich gedurende de cholera-epidemie in 1866 hebben onderscheiden (1 port.).

(Verg. Staat van Aanw. 1894 blz. 114, overdr. blz. 2.)

46 en 47. Vakant.

48 en 49. *Middelen van vervoer, enz.*

48a en b. Twee registertjes van door den Minister van Binnenlandsche Zaken verleende concessiën tot het ondernemen van diensten met postwagens, diligences en stoombooten, 1859—1866, 1867—1879.

(Idem.)

49. Een dossier betrekkelijk den aanleg van telegraaflijnen, 1859 en 1860 (1 port.).

(Idem.)

50—66. *Nationale Militie.*

50. Diverse stukken betrekkelijk de Nationale Militie (1 port.).

(Idem.)

51. Antwoorden op 18 juli 1851 A n°. 11 en 21 october 1851 A n°. 20, betrekkelijk verevening van onkosten voor miliciens (1 port.).

(Idem.)

52—64. Stukken betrekkelijk de verdeeling van het kontingent der Nationale Militie, 1856, 1859, 1862, 1864, 1871, 1873—1879 (13 port.).

(Idem.)

65. Stukken betrekkelijk de mobilisatie in 1870 (oproeping van militieplichtigen, aankoop van paarden, enz.) (1 port.).

(Idem.)

66. Antwoorden op 3 april 1875 A n°. 8, betrekkelijk de bij particulieren aanwezige, voor den krijgsdienst geschikte paarden (1 port.).

(Verg. Staat van Aanw. 1894 blz. 114, overdr. blz. 2.)

67, 67*a*, 68—70. *Onderwijs.*

67. Lijst van uren voor maatschappelijk en godsdienstig onderwijs, (zonder jaar) (1 port.).

(Verg. Staat van Aanw. 1897 blz. 113, overdr. blz. 36, n°. 14.)

67*a*. Overzicht van de kosten voor het Lager Onderwijs, 1861 (1 port.).

(Idem 1894 blz. 114, overdr. blz. 2.)

68. Verslagen van den toestand der Rijks-kweekschool voor onderwijzers te 's-Hertogenbosch over 1866, 1867, 1871 en 1873 (1 port.).

(Idem.)

69. Stukken betrekkelijk het eind-examen der Hoogere Burgerscholen in Noordbrabant, in 1875 (1 port.).

(Idem.)

70. Idem idem in 1878 (1 port.).

(Idem.)

71. *Ontginning.*

71. Een dossier betrekkelijk eene ontginning onder Someren, 1851 en 1852 (1 port.).

(Idem.)

72. *Ontmanteling van 's-Hertogenbosch.*

72. Een dossier stukken betrekkelijk de ontmanteling van 's-Hertogenbosch, 1874—1875 (1 port.).

(Idem.)

73—83. *Ordonnantiën van betaling.*

73—77. Registers van afgegeven ordonnantiën van betaling, 1847—1864 (5 dln., 1 voor de steden, 1 voor elk der 4 districten).

(Idem.)

78. Idem idem, 1864—1870 (1 dl.).

(Idem.)

79—82. Idem idem ten laste van het Departement van Binnenlandsche Zaken, 1853—1866 (4 dln.).

(Verg. Staat van Aanw. 1894 blz. 114, overdr. blz. 2.)

83. Idem idem wegens justitie-kosten, 1860—1866 (1 dl.).

(Idem.)

84. *Polders.*

84. Antwoorden op 24 november 1868 A nº. 47, betrekkelijk de juiste benaming der polders, hunne grootte en hun bestuur (1 port.).

(Idem.)

85 en 86. *Provinciaal verslag.*

85 en 86. Stukken voor het opmaken van het provinciaal verslag over 1861 en 1873 (2 port.).

(Idem.)

87 en 88. *Rampen.*

87 en 88. Opgaven door de divisie Marechaussee in Noordbrabant en Zeeland betrekkelijk branden en andere onheilen, en betrekkelijk handelingen door haar verricht in het belang van de politie en justitie, 1864 en 1873 (2 port.).

(Idem.)

89. *Schutterij.*

89. Een dossier diverse stukken betrekkelijk de schutterij (1 port.).

(Idem.)

90. *Staatsloterij.*

90. Naamlijst der gedelegeerden van de eerste en tweede klasse der Staatsloterij in Noordbrabant, 1850—1873 (1 port.).

(Idem.)

91. *Tolverpachting.*

91. Stukken betrekkelijk tolverpachting, 1868—1871 (1 port.).

(Idem.)

92. *Veeziekte.*

92. Antwoorden op 10 december 1866 A n°. 10, betrekkelijk maatregelen tegen de uitbreiding der veepest (1 port.).
(Verg. Staat van Aanw. 1894 blz. 114, overdr. blz. 2.)

93—97. *Watersnood.*

93. Antwoorden op 28 mei 1855 A n°. 1, betrekkelijk schade door watersnood (1 port.).
(Idem.)

94. Berichten (meest telegrammen) betreffende de waterstanden tijdens den watersnood in 1861 (1 port.).
(Idem.)

95. Stukken betrekkelijk den watersnood in 1876 (1 port.).
(Idem.)

96. Diverse stukken betrekkelijk den watersnood in 1855, 1861 en 1876 (1 port.).
(Idem.)

97. Stukken betrekkelijk de noodlijdenden door den watersnood in 1861 (1 port.).
(Idem.)

98. *Zuid-Willemsvaart.*

98. Stukken betrekkelijk de Zuid-Willemsvaart (1 port.).
(Idem.)

99. *Varia.*

99. Een pak stukken van diversen aard, waarbij: reglement op het houden van springstieren, 1852; idem ter bevordering der paardenfokkerij in Gelderland, 1854; een staat van den loop der bevolking over 1876; een plan ter verbetering van den toestand der Maaspolders, door den heer Linsen aan de Provinciale Staten aangeboden (1 port.).
(Idem.)

II. Gedeelte van het archief van de Gedeputeerde Staten van Noordbrabant.

Geheel chronologisch geordend. De saamgestelde dossiers zijn niet in hun grondbestanddeelen opgelost maar geplaatst op datum en nummer van het jongste stuk van het dossier. De onder **21** genoemde stukken zijn chronologisch per dossier geordend. De stukken onder **22** genoemd vormen te zamen de bescheiden betreffende het verleenen van vrijdom van grondlasten, ter zake van landontginning sedert **1841**.

1. Agenda's of (na 1860) notulen, 1851—1869 (37 dln.).
(Verg. Staat van Aanw. 1895 blz. 249, overdr. blz. 1, 1°.)

2. Indexen of alphabetische jaarklappers op de sub **1** gemelde Agenda's vervaardigd, 1851—1869 (39 dln.).
(Idem, 2°.)

3. Ingekomen brieven enz. en minuten van antwoorden en beschikkingen enz., 1851—1869, alle gemerkt *G*, gedagteekend en genummerd (brief en antwoord onder één datumnummer) in overeenstemming met de Agenda's sub **1**, (531 port.).
(Idem, 1°.)

4. Seriën afdeelings-agenda's (gedeeltelijk met „Index"):

a. Agenda's 2e afdeeling, 1859, 1863—1869 (9 dln.).
(Verg. Staat van Aanw. 1895 blz. 249, overdr. blz. 1, 4°.)

b. Indexen 2e afdeeling, 1863, 1865—1871 (8 dln.).
(Idem.)

c. Agenda's 3e afdeeling, 1856—1869 (10 port.).
(Idem.)

d. Indexen 3e afdeeling, 1861—1869 (9 port.).
(Idem.)

e. Agenda's 4e afdeeling, 1860—1867 (8 dln.).
(Idem.)

f. Indexen 4e afdeeling (Provinciale Comptabiliteit en belastingen) 1858—1867 (10 port.).
(Idem.)

g. Agenda's 5e afdeeling, 1857, 1859—1868 (11 port.).
(Verg. Staat van Aanw. 1895 blz. 249, overdr. blz. 1, 4°.)

h. Indexen 6e afdeeling, 1861—1869, 1871 (10 port.).
(Idem.)

i. Agenda's „Onderwijs", 1860—1869 (10 port.).
(Idem.)

k. Indexen idem, 1862—1866 (5 port.).
(Idem.)

l. Agenda's „Armwezen", 1853/4—1857/8, 1860/1—1862/3, 1866—1868 (8 port.).
(Idem.)

m. Agenda's „Gemeente-begrootingen", 1870—1876 (1 port.).
(Idem.)

n. Indexen „Gemeente-comptabiliteit", 1863 (1 port.).
(Idem.)

5. Expeditielijsten, 1859—1893 (6 port.).
(Verg. Staat van Aanw. 1894 blz. 119, overdr. blz. 7 en
» » » » 1895 blz. 251, overdr. 3, 15°.)

6. Registers van commissorialen, houdende notitie van verzending van stukken naar commissies, enz., 1855—1859 (1 dl.).
(Verg. Staat van Aanw. 1895 blz. 249, overdr. blz. 1, 3°.)

7. Presentielijsten van leden der Gedeputeerde Staten, 1850—1874 (2 dln.).
(Idem.)

8. Idem van de Provinciale Staten, 1855—1870 (2 dln.).
(Idem.)

9. Stukken behoorende tot de provinciale rekening over 1851—1869, (in 38 port.) en over een drietal jaren na 1870 (in 3 port.) (41 port.).
(Verg. Staat van Aanw. 1895 blz. 250, overdr. blz. 2, 10°.)

10. Registers der huishoudelijke begrootingsposten, 1880—1883 (4 dln.).
(Verg. Staat van Aanw. 1901 blz. 132, overdr. blz. 28, 2°.)

Register van boekingen van den stand der provinciale kas, van 30 juni 1852—27 mei 1886 (met bijlagen) (1 dl.).

(Verg. Staat van Aanw. 1901 blz. 128, overdr. blz. 24, 11°.)

11. Registers van reclamatiën:

a. wegens aanslag in het patentrecht, 1849/50—1852/3, 1856/7—1861 (5 dln.).

(Verg. Staat van Aanw. 1895 blz. 249, overdr. blz. 1, 5°.)

b. wegens idem in de personeele belasting, 1849/50—1852/3, 1856/7—1865 (5 dln.).

(Idem.)

c. wegens idem in de grondbelasting, 1849/50, 1851/52, 1856—1861 (5 dln.).

(Idem.)

12. Registers betreffende plaatselijke belastingen op het gedistilleerd, 1861—1862*a*, *b*, *c*, 1864/5*b*, *c* (8 dln.).

(Idem.)

13. Lotingsregisters Nationale Militie, 1863—1872, en vier stuks van vroegere jaren. (Behalve de registers van Breda, 's-Hertogenbosch en Tilburg in 32 portefeuilles).

(Verg. Staat van Aanw. 1894 blz. 117, overdr. blz. 5 en
» » » 1895 » 251, » » 3, 14°).

14. Alphabetische naamlijsten der ingeschrevenen voor de Nationale Militie, 1881/2—1892/3, (12 port.).

(Verg. Staat van Aanw. 1894 blz. 118, overdr. blz. 6 en
» » » 1901 » 132, » » 28, 5°).

15. *a.* Registers van de plaatsvervangers en nummerverwisselaars, 1863—1891 (6 port.).

(Verg. Staat van Aanw. 1894 blz. 118, overdr. blz. 6).

b. Registers van uitspraken omtrent personen die zich hebben aangeboden om als plaatsvervangers op te treden. 1869—1888.

c. Idem idem als nummerverwisselaars, 1878—1889 (met *b.* 1 port.).

(Verg. Staat van Aanw. 1895 blz. 249, overdr. blz. 1, 5°.)

d. Naamlijsten van de lotelingen der Nationale Militie van de klassen van 1858, 1859, 1860 en 1861, omtrent welke op grond van art. 190 der wet van den 19den augustus 1861, *Stbl.* nº. 72, in het jaar 1862 een uitspraak moet worden gedaan (1 pak).

(Verg. Staat van Aanw. 1901 blz. 134, overdr. blz. 30, 4º.)

e. Registers van nummerverwisselaars en plaatsvervangers, 1874—1879 (6 dln.).

(Verg. Staat van Aanw. 1895 blz. 249, overdr. blz. 1, 5º.)

f. Naamlijsten van opgeroepen lotelingen, 1864 en 1865 (1 port.).

(Verg. Staat van Aanw. 1897 blz. 111, overdr. blz. 34.)

g. Register der ingekomen reclames tegen de uitspraken der militieraden, 1864 (1 dl.).

(Verg. Staat van Aanw. 1894 blz. 119, overdr. blz. 7.)

16. Gemeenterekeningen, 1852—1879 (495 port.).

(Verg. Staat van Aanw. 1895 blz. 250, overdr. blz. 2, 6º.)

17. Gemeentebegrootingen, 1854—1886 (170 port.).

(Verg. Staat van Aanw. 1894 blz. 117, overdr. blz. 5 en
» » » 1895 » 250, » » 2, 12º.)

18. *a.* Gemeentekohieren voor den Hoofdelijken Omslag, 1859—1893, alphabetisch per gemeente (96 port.).

b. Idem 1894—1896, alphabetisch per jaar met 2 lijsten van reclames en 9 registers, (20 port.).

(Verg. Staat van Aanw. 1894 blz. 117, overdr. blz. 5 en
» » » 1895 » 250, » » 2, 13º.)

19. Reclames wegens aanslagen in den Hoofdelijken Omslag, 1856—1892 (16 port.).

20. Gemeenteverslagen, 1851—1869 (178 port.).

(Verg. Staat van Aanw. 1895 blz. 250, overdr. blz. 2, 7º.)

---

21. Stukken betrekkelijk bijzondere onderwerpen, in 166 portefeuilles, genummerd 1—58, 60—95, 95*bis*, 96—113, 113*bis*, 114—124, 125 *a*—*c*, 126—135, 136 *a* en *b*, 137—162.

1—14. *Armwezen.*

1. Stukken betreffende het jaarverslag over het armwezen, 1861 (1 port.).
(Verg. Staat van Aanw. 1895 blz. 250, overdr. blz. 2, 10°.)

2. Staten van ondersteunde armen, 1868 (1 port.).
(Idem.)

3—5. Aanmaningen tot restitutie van ondersteuningsgelden op grond van art. 56 der wet van 28 juni 1854, n°. 100, 1867 (3 port.).
(Idem.)

6 en 7. Idem, 1869 (2 port.).
(Idem.)

8—10. Ingezonden staten aanwijzende het maximum van onderstand over 1863, 1865 en 1870 (3 port.).
(Idem.)

11. Staten van inkomsten en uitgaven betrekkelijk het armwezen over 1866 (1 port.).
(Idem.)

12. Diverse stukken betrekkelijk armwezen, 1855—1879 (1 port.).
(Idem.)

13. Antwoorden op 22 december 1855 G n°. 150, betrekkelijk geneeskundige armenpraktijk (1 port.).
(Idem.)

14. Antwoorden op 20 februari 1868 G n°. 135, betrekkelijk idem (1 port.).
(Idem.)

15. *Begraafplaats Orthen.*

15. Stukken betrekkelijk de begraafplaats te Orthen, 1862/3 (1 port.).
(Idem.)

16. *Bevolking.*

16. Minuut-verslag dd. 2 november 1860 G n°. 142 aan den Minister van Binnenlandsche Zaken over de ontwerpen van besluit betreffende een nieuwe regeling der bevolkingsregisters; met vele bijlagen en kladden (1 port.).

(Verg. Staat van Aanw. 1904 blz. 127, overdr. blz. 39.)

17. *Burgemeesters en Gemeente-secretarissen.*

17. Antwoorden op 22 februari 1867 G n°. 115, betrekkelijk herziening der jaarwedden van burgemeesters en secretarissen (1 port.).

(Verg. Staat van Aanw. 1895 blz. 250, overdr. blz. 2, 10°.)

18. *Gemeentebegrootingen.*

18. Antwoorden op 26 november 1874 G n°. 165, betrekkelijk het inzenden van gemeentebegrootingen (1 port.).

(Idem.)

19—21. *Gemeentebelastingen.*

19. Registers van plaatselijke belastingen met koninklijke goedkeuring geheven, 1865/66 (1 port.).

(Idem.)

20. Ingezonden besluiten tot heffing van plaatselijke belastingen op het gedestilleerd, 1862 (1 port.).

(Idem.)

21. Verzamelstaten der opbrengst van de belasting op het gedestilleerd, 1861—1866 (1 port.).

(Idem.)

22—27. *Gemeentebesturen.*

22—26. Ingezonden processen-verbaal van de verkiezingen van leden voor den gemeenteraad, 1851, 1852, 1859, 1869 (5 port.).

(Idem.)

27. Berichten betreffende veranderingen in het personeel der gemeentebesturen, 1879 (1 port.).

(Idem.)

28 en 29. *Gemeentebezittingen.*

28 en 29. Antwoorden op 19 maart 1861 G nº. 71, betrekkelijk staten van gemeentebezittingen (2 port.).

(Verg. Staat van Aanw. 1895 blz. 250, overdr. blz. 2, 10º.)

30 en 31. *Gemeentefinanciën.*

30. Stukken betrekkelijk de goedkeuring van plaatselijke geldleeningen, 1868/9 (1 port.).

(Idem.)

31. Stukken betrekkelijk de financiën der gemeente Kuik (St. Agatha), 1864 (1 omsl.).

(Verg. Staat van Aanw. 1902 blz. 107, overdr. blz. 9, 15º.)

32. *Gemeentegrenzen.*

32. Stukken betrekkelijk scheiding, vereeniging en grenzen van gemeenten, 1858–1864 (1 port.).

(Verg. Staat van Aanw. 1895 blz. 250, overdr. blz. 2, 10º.)

33—35. *Gemeentegronden.*

33. Stukken betrekkelijk gemeentegronden, 1852—1868 (1 port.).

(Idem.)

34. Idem betrekkelijk eigendom van gronden in de gemeente Gemert, 1851 en 1852 (1 port.).

(Verg. Staat van Aanw. 1902 blz. 105, overdr. blz. 7, 8º.)

35. Staat van waardeering der gemeentegronden onder Sambeek, Vierlingsbeek, Maashees en Overloon, 1853 (1 port.).

(Verg. Staat van Aanw. 1895 blz. 250, overdr. blz. 2, 10º.)

36. *Gemeentewerken.*

36. Stukken betrekkelijk publieke werken, door gemeenten, waterschappen, enz., uitgevoerd, 1852—1874 (1 port.).

(Idem.)

37 en 38. *Huizen van bewaring.*

37. Stukken betrekkelijk onderhoud van huizen van bewaring, enz., 1855—1874 (1 port.).

(Idem.)

38. Niet-gebonden register van besluiten betrekkelijk de kosten van onderhoud van huizen van bewaring, 1860—1869 (1 dl.).

(Verg. Staat van Aanw. 1904 blz. 127, overdr. blz. 39.)

39—41. *Instellingen van Weldadigheid.*

39. Antwoorden op 15 december 1855 G n°. 90, betrekkelijk de inzending van staten der instellingen van weldadigheid (1 port.).

(Verg. Staat van Aanw. 1895 blz. 250, overdr. blz. 2, 10°.)

40. Opgaven betrekkelijk de instellingen van weldadigheid, 1857—1863 (1 port.).

(Idem.)

41. Antwoorden op 27 maart 1863 G n°. 161, betrekkelijk de begrootingen en rekeningen van burgerlijke of gemengde instellingen van weldadigheid (1 port.).

(Idem.)

42. *Kanaal Eindhoven—Helmond.*

42. Rekeningen, afgelegd door den ontvanger der gemeente Eindhoven aan den Raad dier gemeente over het beheer der gelden van het kanaal Eindhoven—Helmond, over de jaren 1863—1865, (4 deeltjes in een port.).

(Verg. Staat van Aanw. 1901 blz. 130, overdr. blz. 26, 21°.)

43. *Kanalen.*

43. Stukken betreffende de Turfvaart bij Breda, 1859 tot 1867, en de Dussensche sluis, 1858 tot 1863 (1 port.).

(Verg. Staat van Aanw. 1895 blz. 250, overdr. blz. 2, 10°.)

44. *Kathedrale kerk en Gymnasium te 's-Hertogenbosch.*

44. Stukken betrekkelijk de kathedrale kerk te 's Bosch (1858—1860), en betrekkelijk de verbouwing van het Gymnasium en de bibliotheek van het Provinciaal Genootschap voor Kunsten en Wetenschappen, 1854 (1 port.).

(Idem.)

45. *Kerkgenootschappen.*

45. Staten en stukken betrekkelijk autorisatiën tot aanvaarding van legaten en tot het houden van publieke verkoopingen aan kerkgenootschappen en instellingen van weldadigheid verleend, 1855 (1 port.).

(Verg. Staat van Aanw. 1903 blz. 76, overdr. blz. 10.)

46—48. *Kiezerslijsten.*

46. Inzendingen van kiezerslijsten voor 1851, (1 port.).

(Verg. Staat van Aanw. 1894 blz. 250, overdr. blz. 2, 10°.)

47. Lijst der hoogst-aangeslagenen met bijbehoorende stukken over 1875 (1 port.).

(Verg. Staat van Aanw. 1904 blz. 126, overdr. blz. 38.)

48. Lijst van hoogstaangeslagenen over 1864 (1 port.).

(Verg. Staat van Aanw. 1895 bl. 250, overdr. blz. 2, 10°.)

49 en 50. *Krankzinnigen.*

49. Stukken betrekkelijk Rijks- en Provinciale bijdragen tot verpleging van behoeftige krankzinnigen, 1857—1881 (1 port.).

(Idem.)

50. Stukken betrekkelijk verpleging van behoeftige krankzinnigen, 1851—1853, 1858 (1 port.).

(Idem.)

51—56. *Marechaussee.*

51 en 52. Stukken betrekkelijk de kazerneering der Marechaussee, 1853—1869 (2 port.).

(Idem.)

53 en 54. Begrootingen van kazerneeringskosten enz. der Marechaussee, 1854, 1856—1860, 1867 en 1868 (2 port.).

(Verg. o. a. Staat v. Aanw. 1901 blz. 133, overdr. blz. 29, 5°.)

55 en 56. Rekeningen idem, 1855—1860, 1867, 1868 (2 port.).

(Verg. Staat van Aanw. 1895 blz. 250, overdr. blz. 2, 10°.)

57. *Mark & Dintel.*

57. Stukken betreffende het reglement voor het heemraadschap van Mark & Dintel, 1857—1859 (1 port.).

(Verg. Staat van Aanw. 1902 blz. 106, overdr. blz. 8, 7°.)

58. *Maten en Gewichten.*

58. Staten van ijkloonen van het vaatwerk over 1854—1862 (1 port.).

(Verg. Staat van Aanw. 1895 blz. 250, overdr. blz. 2, 10°.)

59. Vakant.

60 en 61. *Medische politie.*

60 en 61. Antwoorden op 13 januari 1863 G n°. 66b, betrekkelijk inzending van staten, vermeldende de voornaamste bijzonderheden betreffende den algemeenen gezondheidstoestand in verband met andere maatschappelijke toestanden en de gesteldheid van den grond in de gemeenten van Noordbrabant (2 port.).

(Verg. Staat van Aanw. 1904 blz. 127, overdr. blz. 39.)

62. *Middelen van vervoer.*

62. Opgaven van de bestaande openbare middelen van vervoer (diligences en vrachtkarren) met aanteekening van den datum der concessie en de voornaamste bepalingen daartoe (1 port.).

(Idem.)

63—65. *Nationale Militie.*

63. Aanvragen tot vrijstelling van dienst, 1872 (1 port.).

(Verg. Staat van Aanw. 1895 blz. 250, overdr. blz. 2, 10°.)

64. Staten van verdeeling van het kontingent voor de Nationale Militie, 1854—1860 (1 port.).

(Idem.)

65. Diverse stukken betrekkelijk de Nationale Militie (1 port.).

(Idem.)

66—95, 95 *bis*. *Onderwijs.*

66. Verslagen van de plaatselijke commissies te 's-Hertogenbosch, Breda en Helmond, omtrent den toestand van het Middelbaar Onderwijs aldaar, 1867—1873 (1 port.).

(Verg. Staat van Aanw. 1904 blz. 126, overdr. blz. 38.)

67. Idem over den toestand van het Lager Onderwijs, 1861 en 1869 (1 port.).

(Verg. Staat van Aanw. 1895 blz. 250, overdr. blz. 2, 10°.)

68—79. Verordeningen tot heffing van schoolgeld, instructies voor onderwijzers, enz. door de gemeentebesturen ter goedkeuring ingezonden aan de Gedeputeerde Staten, 1860 (12 port.).

(Idem.)

80—86. Stukken betrekkelijk bijdragen voor onderwijzerspensioenen, 1858—1869 (7 port.).

(Idem.)

87—92. Stukken betrekkelijk subsidieering van gemeenten voor het onderwijs, 1862—1868 (6 port.).

(Verg. Staat van Aanw. 1897 blz. 111, overdr. blz. 34.
» » » 1904 » 127, » » 39.)

93. Antwoorden op 8 april 1862, G, n°. 78, betreffende de opbrengst van het schoolgeld, kosten van schoolmeubelen, enz. (1 port.).

(Verg. Staat van Aanw. 1895 blz. 250, overdr. blz. 2, 10°.)

94. Verslag van den toestand van het Lager Onderwijs, 1854 (1 port.).

(Verg. Staat van Aanw. 1904 blz. 126, overdr. blz. 38, en
» » » 1902 » 106, » » 8, 2°.)

95. Stukken betrekkelijk de stichting van een gemeenschappelijke school te Eerde, voor de gemeenten St. Oedenrode, Vechel en Schijndel, 1859—1863, en betreffende de opheffing van scholen te Middelrode en Kaathoven in de gemeente Berlicum, 1860—1861 (1 port.).

(Verg. Staat van Aanw. 1902 blz. 106, overdr. blz. 8, n°. 4/5.)

95 *bis*. Diverse stukken betrekkelijk onderwijs (1 port.).

(Verg. Staat van Aanw. 1895 blz. 250, overdr. blz. 2, 10°.)

96. *Oude Maas* (*Waterschap*).

96. Stukken betrekkelijk de oprichting van het waterschap „de Oude Maas," 1855 (1 port.).

(Verg. Staat van Aanw. 1395 blz. 250, overdr. blz. 2, 10°.)

97—99. *Paardenbelasting.*

97. Briefwisseling betrekkelijk de paardenbelasting 1873/74 (1 port.).

(Idem.)

98. Opgaven van de maandelijksche ontvangst der paardenbelasting, dienst 1876/7 (1 port.).

(Idem.)

99. Reclames tegen den aanslag in en overtredingen van de paardenbelasting, 1877/8 (1 port.).

(Idem.)

100 en 101. *Paardenfokkerij.*

100. Processen-verbaal van paardenkeuringen, 1856—1869 (1 port.).

(Idem.)

101. Stukken betrekkelijk premiën, verleend voor hengsten en merriën, 1850—1855 (1 port.).

(Idem.)

102. *Polders.*

102. Stukken betreffende een nieuwe hypotheekstelling ten behoeve van Rijks-, gemeente- en polderlasten door de gemeente 's-Gravemoer ten gevolge van vergunning tot vervening, 1857 (1 port.).

(Verg. Staat van Aanw. 1903 blz. 76, overdr. blz. 10.)

103 en 104. *Provinciale comptabiliteit.*

103. Registers van schuldbrieven ten laste der provincie Noordbrabant en briefwisseling daarover, 1857—1880 (1 port.).

(Verg. Staat van Aanw. 1895 blz. 250, overdr. blz. 2, 10°.)

104. Stukken betrekkelijk de comptabiliteit na 1850 (1 port.).

(Verg. Staat van Aanw. 1895 blz. 250, overdr. blz. 2, 10°.)

105—108. *Provinciale verslagen.*

105 en 106. Stukken gediend hebbende voor de samenstelling van verslagen over 1862—1866 (2 port.).

(Idem.)

107 en 108. Stukken voor de samenstelling van het verslag voor zoover betreft de onderwerpen comptabiliteit en belastingen, 1858—1874 (2 port.).

(Idem.)

109—112. *Provinciale wegen.*

109, Berichten van ontvangst van het besluit der Provinciale Staten van 9 november 1865 tot aanleg van provinciale wegen, en een dossier stukken over hetzelfde onderwerp, d.d. 12 october 1858 G n°. 121 (1 port.).

(Idem.)

110. Stukken betrekkelijk provinciale wegen, 1853—1864 (1 port.).

(Idem.)

111. Verschillende stukken over de wegen, o. a. rapporten wegens den staat der kunstwegen, enz., 1851—1891 (1 port.).

(Verg. Staat van Aanw. 1904 blz. 126, overdr. blz. 38.)

112. Stukken betrekkelijk wegen na 1850 (1 port.).

(Verg. Staat van Aanw. 1895 blz. 250, overdr. blz. 2, 10°.)

113, 113*bis*, 114—116. *Rijksbelastingen.*

113. Lijsten en stukken betrekkelijk reclames wegens aanslag in patent- en personeele belastingen, 1868—1873 (1 port.).

(Verg. Staat van Aanw. 1904 blz. 126, overdr. blz. 38).

113*bis*. Reclames wegens aanslag in patent- en personeele belastingen, 1869, 1870 (1 port.).

(Verg. Staat van Aanw. 1895 blz. 250, overdr. blz. 2, 10°).

114. Registers van reclames wegens aanslag in de personeele belasting, 1851/2—1867/8 (1 port.).

(Verg. Staat van Aanw. 1895 blz. 250, overdr. blz. 2, 10°.)

115. Idem idem in de patentbelasting, 1851/2—1864/5 (1 port.).

(Idem.)

116. Idem idem in de grondbelasting, 1851—1865 (1 port.).

(Idem.)

117. *Roosendaalsche Vliet.*

117. Stukken betrekkelijk de Roosendaalsche en Steenbergsche Vliet, 1852 (1 port.).

(Idem.)

118. *Schutterij.*

118. Register van reclames betrekkelijk de schutterij, 1851—1864 (1 port.).

(Idem.)

119. *Spoorwegen.*

119. Stukken betrekkelijk spoorwegen, waarbij o. a. betreffende de spoorwegverbindingen tusschen de Belgische banen en de spoorwegen in Noordbrabant, 1862—1869 (1 port.).

(Verg. Staat van Aanw. 1901 blz. 129, overdr. blz. 25, 14°.)

120—124, 125*a*, *b*, *c*. *Tollen.*

120. Diverse stukken betrekkelijk tollen, 1851—1871 (1 port.).

(Verg. Staat van Aanw. 1895 bl. 250, overdr. blz. 2, 10°.)

121. Idem betrekkelijk tolverpachtingen, 1851—1870 (1 port.).

(Verg. Staat van Aanw. 1904 blz. 126, overdr. blz. 38
» » » » 1903 » 77, » » 11.)

122. Stukken betrekkelijk tollen, 1856 en 1867 (1 port.)

(Verg. Staat van Aanw. 1895 blz. 250, overdr. blz. 2, 10°.)

123. Processen-verbaal van tolverpachtingen (1 port.).
(Verg. Staat van Aanw. 1895 blz. 250, overdr. blz. 2, 10°.)

124. Idem, 1864—1869 (1 port.).
(Verg. Staat van Aanw. 1904 blz. 126, overdr. blz. 38.)

125*a*. Stukken betrekkelijk tolverpachtingen, 1865—1867 (1 port.).
(Verg. Staat van Aanw. 1895 blz. 250, overdr. blz. 2, 10°.)

125*b*. Idem, 1859—1869 (1 port.).
(Idem.)

125*c*. Idem, 1856, 1860, 1864 (1 port.).
(Idem.)

126—134. *Veeziekte.*

126. Stukken betrekkelijk inenting van rundvee tegen besmettelijke longziekte, 1862 (1 port.).
(Idem.)

127—129. Plaatselijke verordeningen op den doorvoer van vee, 1865 (3 port.).
(Idem.)

130. Besluiten tot onteigening van vee, 1866 (1 port.).
(Idem.)

131 en 132. Vergunningen tot doorvoer van vee, 1866 (2 port.).
(Idem.)

133. Declaratiën van buitengewone uitgave in zake veeziekte, 1867 (1 port.).
(Idem.)

134. Publicatiën enz. betrekkelijk veeziekte (1 port.).
(Idem.)

135, 136*a* en *b*. *Vervening en Ontginning.*

135. Stukken betrekkelijk vervening, 1853 (1 port.).
(Idem.)

136*a*. Stukken betrekkelijk droogmaking van moerassige gronden onder Nederweert, 1863 (1 port.).

(Verg. Staat van Aanw. 1902 blz. 107, overdr. blz. 9, 9°.)

136*b*. Stukken over geschillen van Nederweert contra Someren en Asten in 1858 betrekkelijk den afvoer van een waterloop uit de Peel, genaamd den Diepenhoek op de Zuid-Willemsvaart (1 port.).

Verg. Staat van Aanw. 1902 blz. 107, overdr. blz. 9, 8°.)

137—148. *Waterschappen.*

137. Briefwisseling over de verbetering der rivieren de Dommel en de Aa, 1856—1858, 1862, (met een lijst der stukken van 1856 en 1857) (1 port.).

(Verg. Staat van Aanw. 1904 blz. 126, overdr. blz. 38.)

138. Briefwisseling over de verbetering der rivier de Aa, in 1856, 1857, 1859—1863 (1 port.).

(Idem.)

139—142. Briefwisseling over de verbetering der rivier de Dommel in 1856 en 1857, 1859—1868 (4 port.).

(Idem.)

143. Antwoorden op 30 September 1859 G n°. 155, houdende berichten en adviezen van polderbesturen over het ontwerp van een nieuw reglement op de waterschappen (1 port.).

(Idem.)

144. Antwoorden op 10 april 1860 G n°. 10, houdende bedenkingen tegen het ontwerp van 1860 van een algemeen reglement op de inrichting en het beheer der Waterschappen in Noordbrabant, waarbij gevoegd zijn de berichten van andere besturen dat zij geen bedenkingen hadden (1 port.).

(Verg. Staat van Aanw. 1902 blz. 106, overdr. blz. 8, 6°.)

145—147. Ontwerpen van de bijzondere reglementen voor de waterschappen, gemaakt ter uitvoering van art. 104 van het reglement op de waterschappen van 9 november 1861, goedgekeurd bij K. B. van 4 januari 1862, n°. 101, en opgenomen in het Prov. Blad van 1862, n°. 1 (bij elk de voorafgegane briefwisseling), 1862—1868 (3 port.).

(Verg. Staat van Aanw. 1904 blz. 126, overdr. blz. 38.)

148. Antwoorden op 3 augustus 1866 G n°. 155, houdende opgaven door gemeentebesturen der namen van in de gemeente liggende polders, met vermelding wanneer de inzending van het ontwerp-bijzonder reglement heeft plaats gehad en of en zoo ja wanneer het is vastgesteld (1 port.).

(Verg. Staat van Aanw. 1904 blz. 126, overdr. blz. 38)

149—158. *Waterrampen.*

149. Antwoorden op 17 januari 1851 G G G (1 port.).

(Verg. Staat van Aanw. 1895 blz. 250, overdr. blz. 2, 10°.)

150. Idem op 26 september 1851 B B B (1 port.).

(Idem.)

151. Stukken betrekkelijk verantwoording van gelden voor de herstelling van huizen, 1850/51 (1 port.).

(Idem.)

152. Ontvangbewijzen van gemeentebesturen van gelden ter uitkeering van schadevergoedingen, 1855/56 (1 port.).

(Verg. Staat van Aanw. 1904 blz. 127, overdr. blz. 39.)

153. Antwoorden op 22 maart 1861 G n°. 60 (1 port.).

(Verg. Staat van Aanw. 1895 blz. 250, overdr. blz. 2, 10°.)

154. Antwoorden op 7 mei 1861 G n°. 90, betrekkelijk inzending van staten van schade, geleden door personen, die niet in staat zijn die schade te herstellen, en opgaven van personen, die niet in staat zijn buitengewone of verhoogde dijklasten uit eigen middelen te voldoen (1 port.).

(Verg. Staat van Aanw. 1904 blz. 127, overdr. blz. 39.)

155. Stukken betrekkelijk den waterramp in 1861 (1 port.).

(Verg. Staat van Aanw. 1895 blz. 250, overdr. blz. 2, 10°.)

156. Ingekomen staten van uitbetaalde gelden ter vergoeding van geleden verliezen door de waterramp, 1861 (1 port.).

(Verg. Staat van Aanw. 1904 blz. 127, overdr. blz. 39.)

157. Kwitantiën van betaling van gelden ter tegemoetkoming in de geleden verliezen, 1861 (1 port.).

(Verg. Staat van Aanw. 1895 blz. 250, overdr. blz. 2, 10°.)

158. Diverse stukken, 1861 (1 port.).
(Verg. Staat van Aanw. 1895 blz. 250, overdr. blz. 2, 10°.)

159. *Waterstaat.*

159. Verslag van den Waterstaat, 1862 (1 port.).
(Idem.)

160. *Varia.*

160. Ongeagendeerde stukken over de jaren 1851—1884 (1 port.).
(Idem.)

161. *Varia.*

161. Verschillende stukken.
(Idem.)

---

162. Een pak stukken in zake het proces Theod. Veld-dekkers contra de gemeente Nuenen, Gerwen, Op- & Neder-wetten over den vollen eigendom van een stuk land in de Kerkakkers onder Nuenen, 1860—1865 (1 port.).

(Verg. Staat van Aanw. 1902 blz. 107, overdr. blz. 9, 14°
» » » » 1901 » 130, » » 26, 20°
» » » » 1897 » 85, » » 8.)

---

22. Stukken betrekkelijk het verleenen van vrijdom van grondlasten ter zake van landontginning, in 6 deelen en 83 portefeuilles.

1. Registers houdende aanteekeningen van besluiten tot verleening van vrijdom van grondlasten ter zake van land-ontginning (alphabetisch op den naam van den aanvrager), 1841—1854, 1854—1862 (2 dln.).
(Verg. Staat van Aanw. 1901 blz. 128, overdr. blz. 24, n°. 8 en 9.)

2. Idem idem van de verschillende beschikkingen en de eindbesluiten, 1844—1845, 1846—1851, 1850—1856, 1856—1861 (4 dln.).
(Idem, n°. 3—7.)

3. Minuut-staten van verleende vrijdommen van grond-lasten wegens volbrachte ontginningen, 1861—1865, 1867, 1868 (1 port.).
(Verg. idem 1895 blz. 250, overdr. blz. 2, 10°.)

4. Registers van aangiften tot bekoming van tijdelijken vrijdom van grondbelasting of van verhooging van grondbelasting, ex officio verleende restitutiën voor gebouwde en ongebouwde eigendommen, enz., 1862—1864, 1867, 1868 (1 port.).

(Verg. Staat van Aanw. 1895 blz. 250, overdr. blz. 2, 10°.)

5. Minuut-opgaven der ontgonnen gronden en bij het provinciaal bestuur ingekomen 1e en 2e aangiften, 1843—1856 (1 port.).

(Idem.)

6. Modellen, 1841—1847 (1 port.).

(Idem.)

7. Portefeuilles met 1e aangiften, 1841—1870 (38 port.).

(Idem.)

8. Idem 2e aangiften, 1842—1870 (37 port.).

(Idem.)

9. Idem diverse 2e aangiften (1 port.).

(Tot in 1862 zijn de minuut-besluiten gesteld op de aangiftebiljetten zelf, daarna zijn de beslissingen over eenige aangiften telkens verzameld en opgenomen in één minuut-besluit.)

(Idem.)

10. Lijsten van verleende vrijdommen van grondlasten ter zake van landontginning, 1874—1875 (1 port.).

(Idem.)

11. Partij aangiften, bij besluit van Ged. Staten van . . februari 1856, G, n°. . . op voordracht van den Commissaris des Konings als overbodig in het archief gedeponeerd. (1 port.).

(Idem.)

12. 20 stuks vermoedelijk vervangen 1e aangiften (doorgescheurd) (1 port.).

(Idem.)

III. Gedeelten van de archieven van de Commissarissen des Konings en der Gedeputeerde Staten van Noordbrabant.

De in het *Overzicht* onder n°. **1** genoemde verzameling (Archiefverslagen XXV, blz. 98, overdruk blz. 9) is thans geheel verdwenen, deels

ten gevolge van de in dat overzicht reeds genoemde oorzaken, deels omdat de stukken zijn gesplitst en teruggebracht òf tot het archief van den Commissaris des Konings òf tot dat van Gedeputeerde Staten. De onder n°. 2 genoemde afdeelings-agenda's behooren te worden gesplitst en gevoegd in de reeksen hiervoor genoemd op blz. 121 en 122 en blz. 131 en 132. De onder n°. 3 genoemde dossiers konden voorloopig geen plaats vinden in een der beide archieven, of in de chronologische reeksen daarvan. De stukken zijn chronologisch per dossier geordend.

2. Te zamen gebonden afdeelings-agenda's van den Commissaris en de Gedeputeerde Staten:

a. betrekkelijk armwezen, 1864 en 1865 (2 dln.).

b. idem van een der afdeelingen (Waterstaat?) 1871—1874 (1 dl.).

3. Dossiers van telkens over eene zaak gewisselde stukken in 24 portefeuilles, genummerd 1—24.

1. Stukken betrekkelijk beurzenstichtingen, 1856—1860 (1 port.).

(Verg. Staat van Aanw. 1902 blz. 107, overdr. blz. 9, n°. 13.)

2. Idem betrekkelijk het bouwen van bruggen over de Eendracht en de Maas, 1851—1858 (1 port.).

3. Idem betreffende de concessie voor de oprichting van een garancinefabriek te Zevenbergen, 1858 (1 port.).

(Verg. Staat van Aanw. 1902 blz. 107, overdr. blz. 9, n°. 11.)

4. Idem betrekkelijk de haven van Geertruidenberg, 1854—1868 (1 port.).

5—11. Idem betrekkelijk de gemeentelijke comptabiliteit (7 port.).

(Verg. Staat van Aanw. 1895 blz. 250, overdr. blz. 2, 9°.)

12. Idem betrekkelijk de onlusten te Helmond, 1853—1855 (1 port.).

13. Idem betrekkelijk de kosten van onderhoud der huizen van bewaring, 1851—1877 (1 port.).

14. Idem betrekkelijk het kanaal van Grave naar den Amer, 1851—1868 (1 port.).

15. Idem betrekkelijk bijdragen tot het Burgerlijk Pensioenfonds, 1851—1865 (1 port.).

16. Idem betrekkelijk polders, 1851–1869 (1 port.).

17. Idem betrekkelijk polders in het Land van Ravestein, 1855—1859 (1 port.).

18. Idem betrekkelijk het Schippersgilde te 's-Hertogenbosch, 1864—1869 (1 port.).

19. Idem betreffende den Spoorweg van Bergen-op-Zoom naar Goes, 1862 en 1863 (1 port.).

(Verg. Staat van Aanw. 1902 blz. 107, overdr. blz 9, n°. 10.)

20. Idem betrekkelijk tolhuizen, 1851 en 1852 (1 port.).

21. Idem betrekkelijk torens te Oeffelt, Nuland, Budel, Halsteren en Chaam, 1853—1858 (1 port.).

22. Idem betrekkelijk veeziekte, 1866 (1 port.).

23. Idem betrekkelijk het Waterschap voor den Maasdijk, van Grave tot Crèvecœur, 1864 (1 port.).

24. Idem betrekkelijk het onderhoud van provinciale wegen, 1851—1869 (1 port.).

IV. Repertoire van den Griffier.

De stukken zijn alle op hun nummer geordend.

1. Repertoire van gezegelde akten; 3 lijsten, 1857—1875 (1 port.).

(Verg. Jaarverslag 1900 blz. 120, overdr. blz. 6.)

2. Gezegelde akten behoorende bij het repertoire, 1851—1893 (19 port.).

(Idem.)

3. Idem van verschillende jaren en ongenummerd (1 port.).

(Idem.)

Aldus deze Lijst opgemaakt in juli/augustus 1905.

De Archivaris in Noordbrabant,

C. C. D. Ebell.

Het Rijksarchief in Gelderland.

I. *Gebouwen en Meubelen.*

Ik laat een beknopt overzicht van de bestaande inrichting met eenige beschouwingen voorafgaan.

Het Geldersche archiefdepôt is in de jaren 1877—1880 gebouwd naar de plannen en onder de leiding van den architect J. L. Springer. De inrichting is die van het zoogenaamde magazijnsysteem. Het geheel bestaat in een rechthoekige zaal, lang binnenwerks 22.70 M., bij een breedte van 13.20 M. Zoowel de bevloering als de zoldering zijn samengesteld uit wulven. Deze gewelven steunen in gemetselde kolommen, zeven rijen van vier. Tusschen deze steunpijlers zijn zeven rijen dubbele archiefrekken van den vloer tot aan de oorsprongen der zolderwelven opgetrokken. Om die rekken of kasten behoorlijk bereikbaar te maken, zijn er om heen, telkens 2.75 M. boven elkaar, vier omloopen, met hekwerk er langs, gemaakt, toegankelijk langs de trappen in de vier hoektorens. Daardoor is feitelijk het lokaal verdeeld in vijf gaanderijen, elk door een ijzeren deur gemeenschap hebbende met het trappenhuis van het, aldus aan het depôt verheelde, dienstgebouw.

Op elke galerij bieden de kasten ter weerszijde berging voor registers en bundels in folio formaat, vijf rijen boven elkander. Het geheel biedt ruim 3000 strekkende meters bergruimte voor folio bundels.

De lengtemuren liggen op het Oosten en Westen. De Zuidermuur ligt langs de straat (Marktstraat) en wordt daarom als voorgevel betiteld. Doch een toegang tot het depôt rechtstreeks van buiten is er niet. Wel is er één uitgang, waarover straks. Behalve de torenraampjes liggen er dubbele ramen in grooten getale gelijkmatig verdeeld in de vier muren, oost echter alleen achter het daar aansluitende dienstgebouw.

Een ruime zeer hooge zolder ligt over het geheele depôt heen onder het beschoten dak. Deze is alleen door het depôt langs

de nauwe trapjes der vier hoektorens bereikbaar. Een niet moeielijk aan te brengen toegang langs het trappenhuis van het dienstgebouw zou hem eerst behoorlijk bereikbaar kunnen maken. De vroeger op de 5e gaanderij geplaatste doch daar vóór eenige jaren door gewone archiefkasten vervangen toon-, lade- en boekenkasten zijn op dien zolder opgesteld doch thans, wegens de slechte toegankelijkheid, nog buiten gebruik.

De constructie van het depôt is geheel van steen en ijzer behoudens de bevloering der omloopen en de ramen. Beide zijn, evenals de kasten, van hout.

Deze bewaarplaats is het eerste gebouw in ons land, dat door het Rijk is gesticht met bestemming tot archiefdepôt. Sindsdien is het magazijnsysteem ook gevolgd bij verdere stichtingen van nieuwe Rijks-archiefgebouwen, waarbij men de tekortkomingen van het eerste steeds meer heeft weten te vermijden.

Van deze tekortkomingen sprong, naast de lastige inrichting der gaanderijen met hekwerk, den onlangs overleden Rijksbouwmeester J. van Lokhorst voornl. die fout in het oog welke hij betitelde als ruimteverspilling. Dit bleek mij bij een onderhoud dat ik verleden zomer niet lang na mijne benoeming met hem had. Hij stelde zich voor na te gaan in hoever de verbeteringen, welke hij elders had aangebracht, ook hier nog toe te passen zouden zijn, en, in verband met de toekomstige behoefte, hoe van de bestaande ruimte tot meer berging gebruik ware te maken. Zijn ziekte en dood verhinderden hem helaas de zaak zelf in studie te komen nemen. Doch op zijn aanmoediging heeft toch opmeting en vergelijking plaats gehad en zijn denkbeelden overwogen. Hierbij bleek het volgende.

In het door van-Lokhorst ontworpen en in de jaren 1880—1882 gebouwde depôt te Groningen is de hoogte der galerijen, met behoud der vijf rijen voor folio bundels, op 2.25 M. terug gebracht. Dat bespaarde op het metselwerk ruim $^1/_5$. En voor het gebruik van het gebouw bezorgde het groot gemak door het minder trappenklimmen en vooral ook doordien nu de zoo hinderlijke optredstangen langs de kasten vermeden konden worden, welke hier op 20 cM. boven de vloeren evenzoover vóór de kasten uitsteken.

Verder is, door voor de bevloering der omloopen gesmeed ijzeren latwerk in plaats van planken te gebruiken, aan licht zeer veel gewonnen. En het verkeer tusschen de kasten is vergemakkelijkt door de omloopen tusschen twee kasten niet alleen aan de uiteinden doch ook in het midden door een dwarsrooster als door bruggetjes te verbinden.

Nog veel grooter verbetering is vooral ten aanzien van het

laatste bereikt bij den bouw van het depôt te 's-Hertogenbosch, dat, mede door van-Lokhorst ontworpen en in 1881—1883 gebouwd, nog steeds als modelinrichting mag gelden.

Dáár zijn de twee parallel-omloopen telkens tot één loopvlak of vloer gemaakt, zoodat de belemmerende hekken vervielen en tot sorteerwerkzaamheid in het depôt op alle galerijen gelijkelijk goede gelegenheid is ontstaan.

Ook zijn daar de gemetselde pijlers, bij de vervanging der kruiswelven door de zooveel lagere trogwelfjes geen reden van bestaan meer hebbende, nu ook weggelaten, onder aanwending van smalle ijzeren steunstukken onder de strekbalken. Bij het Geldersche depôt zou dit een winst van 400 strekkende meters planklengte gegeven hebben.

Te Arnhem ligt de vloer op peil (A. P.), de bovengaanderij 11 M. + A. P. Hieruit blijkt dat bij een hoogte van 2.20 M. er tusschen vloer en zolder plaats is voor juist twee galerijen meer. Alzoo had binnen de bestaande constructie, bij gebruik der ijzeren steunstukken, circa 1375 M. plankbergruimte gewonnen kunnen zijn, en door eenige ineenschuiving der kasten bij gebruik van latvloeren, nog c. 630 M. meer, zoodat de ruim 3000 M. met een 2000 M. zouden vermeerderd zijn.

Wat van die winst alsnog te behalen zou zijn zonder te groote bezwaren, mogen de deskundigen beoordeelen. Ik heb gemeend, al is het den heer van-Lokhorst niet meer gegeven zijn talent en ervaring hier te doen gelden, deze mededeelingen thans niet te mogen achterhouden, vooral uit overweging, dat in elk geval toepassing van sommige latere verbeteringen ook hier nog mogelijk is, en omdat het gebouw reeds zoo goed als geheel gevuld is tengevolge der aanwinsten van gemeente- en huisarchieven en andere bescheiden, welke geregeld voortgaan.

Van het aan de bewaarplaats verbonden dienstgebouw zijn de vier beganegronds-lokalen en de kelderverdieping den concierge als woning toegestaan. Op de verdiepingen bevinden zich de kamer voor den Archivaris en de daarmede verbinding hebbende bibliotheekkamer en zaal voor de bezoekers, hooger twee vertrekken welke den Hoofdcommies en den adjunct-commies tot werkkamer dienen en waarvan het grootste tevens gebruikt wordt tot berging van een deel der boeken, verder twee bergkamertjes en een zolder. In de kelderverdieping is de toegang tot de stookplaats der centrale verwarming met opslagruimte voor brandstoffen onder het depôt.

Langs de Oost- en Noordzijde van het dienstgebouw en het depôt ligt een tuin, welke tot het gebouw behoort en van de straat door een hek, van het dienstgebouw door een deur toe-

gankelijk is. Tot den tuin, welke gelegen is aan de westzijde van het depôt, geeft van hier uit een dubbele glazen deur toegang. Deze deur dient echter alleen als nooduitgang bij brand, daar die tuin behoort tot het aan de andere zijde er achter gelegen gebouw der Provinciale Griffie De beide tuinen hebben intusschen ook verbinding door een hek, waarvan een sleutel bij den concierge der Griffie en een bij ons berust.

De gebouwen zijn in goeden staat en worden geregeld onderhouden. Van vocht is nergens iets te bemerken. Het blakeren van de zon op het wel wat dicht langs den voorgevel geplaatste voorste rek maakt dat dit voor berging van charters minder geschikt is, terwijl de aan de voorzijde geplaatste stukken tegen den te fellen schijn op een of andere wijze beschermd dienen te worden. Overigens is de temperatuur en de mate van droogte zoowel in den zomer als in den winter zóó als gewenscht mag heeten voor de groote massa charters met zegels in het Geldersche depôt. De centrale verwarming heeft de capaciteit om vocht en vorst te weren.

De beproeving der bliksemafleiders in 1905 toonde, volgens het schriftelijk rapport van den daarmee belasten deskundige, zeer voldoende uitkomst aan.

Het onderhouden van den tuin is aan den concierge opgedragen. De kosten hiervan zijn indertijd bij de vaststelling van zijn abonnement voor schoonhouden in rekening genomen. De beplanting, gazons enz. zijn in goeden toestand.

Het meubilair verkeert in voldoenden staat van onderhoud. Tot verschaffing van meer berging op de leeszaal en de kamer van den Archivaris is reeds een en ander gedaan. Van hetgeen noodig is tot betere aankleeding van deze kamer is bereids een kleine tafel met lade aangeschaft.

II. *Reddings- en bluschmiddelen.*

De toestand der blusch- en reddingsmiddelen mag bevredigend heeten. Voor geregeld onderzoek is steeds zorggedragen. De brandslangen zijn in zeer goeden toestand, zijn in de laatste jaren geleidelijk alle vernieuwd. Den exstincteur heb ik geheel en grondig laten nazien en van nieuwe slang doen voorzien. Hij is daarna beproefd, waarvan de uitkomst gunstig was, daar de oude vulling haar kracht niet had verloren. Hij is daarop van een nieuwe vulling voorzien en thans tot onmiddelijk gebruik gereed.

Flesschen, volgens het door Uwer Excellenties Departement indertijd verstrekte recept gevuld met branddoofmiddel, zijn in

het depôt, en thans ook op den zolder, op verschillende in 't oog vallende plaatsen opgesteld.

De zolder van het depôt is met een slang thans niet dan zeer bezwaarlijk te bereiken. Op het aanbrengen van den toegang uit het trappenhuis van het dienstgebouw, waarop ik hiervóór reeds doelde, moge ik ook daarom met klem aandringen.

III. *Toestand der verzamelingen.*

De toestand van de verzamelingen, voor zoover betreft het gemis van vochtigheid, en de veiligheid, is zonder twijfel uitstekend te noemen. Eveneens wat de wijze van plaatsing betreft: staande, in open rekken, de charters in kartonnen doozen.

Van de losse papieren, welke het grootste deel der verzamelingen beslaan, is een gedeelte, ongeveer $^1/_5$, in stevige portefeuilles met rugschriften geplaatst. Een ongeveer even groot gedeelte, vroeger ter griffie der rechtbank van Zutphen bewaard en aldaar verzorgd, staat in stevige kardoesomslagen, in dorso beplakt met etiketten waarop een inhoudsopgaaf, welke echter reeds wat verbleekt is terwijl de etiketten beginnen los te laten. De rest wacht op het weder beschikbaar zijn van portefeuilles en is in afwachting goeddeels door kruistouwen tot pakjes en pakken gebonden. Dit is o. a. het geval met de talrijke dossiers der procedures voor het Hof van Gelderland van het jaar 1635 af. Die van 1544—1634 zijn in den loop der laatste jaren in portefeuilles geplaatst.

De talrijke protokollen of signaten en registers zijn op weinige uitzonderingen na in den toestand waarin zij door onze voorouders ons zijn overgeleverd. En deze toestand is bij zeer vele banden alles behalve goed. Het herstellen van banden, het herbinden van losgeraakte of bandeloos geworden, het inbinden van slechts in een slap omslagje, b.v. een ouden schepenbrief of een oud blad van een ouden codex, ingenaaide deelen, dient te geschieden binnen onze gebouwen door een daartoe bekwamen binder. Het is gewenscht er een krediet voor te openen.

De kaarten en plattegronden zijn in geschikte kaartenkasten in het depôt opgeborgen, zooveel mogelijk uitgevouwen en deels in omslagen gelegd. De toestand van deze is goed, die der overige niet onbevredigend.

De boekwerken van het archief zijn deels op de bovengaanderij van het depôt, deels in de bureaulokalen geplaatst. Doch verder worden door het geheele gebouw verspreid tal van boekwerken aangetroffen, behoorende tot collecties familiepapieren en wetenschappelijke handschriften, welke meestal als in „bruikleen gegeven", d. i. geleend, worden aangeduid doch

inderdaad ten gebruike van het onderzoekend publiek in blijvend depôt gegeven zijn. Aan het inbinden van boekwerken is geregeld het een en ander gedaan. Tegen het binden van vervangbare drukwerken op een particuliere werkwinkel is geen overwegend bezwaar.

Een algemeene schoonmaak van de verzamelingen is zeer noodig. Daarvoor zal de tijdelijke hulp van een bindersleerling onmisbaar zijn. Hierbij zal gelegenheid kunnen zijn vele losse stukken voorloopig eenigszins te verzorgen.

IV. *Ordening en inventarisatie.*

Het was aanvankelijk mijn voornemen ook hier een kort algemeen overzicht te doen voorafgaan om uiteen te zetten wat het Geldersch Archief bevat en welk verband daarin bestaat, en tevens aan te toonen wat ten aanzien der ordening en inventarisatie onder mijne voorgangers reeds is gedaan en voorbereid. Doch onder de bewerking van dat overzicht is het mij duidelijk geworden dat het de voorkeur verdient het tot een algemeen plan van indeeling der verzamelingen uit te werken en afzonderlijk in te dienen. Daarom bepaal ik mij hier tot de mededeelingen, betreffende het verrichte in 1905.

Met 1 juni benoemd, ben ik mij van het oogenblik mijner aanstelling af zooveel en zoo goed mogelijk op de hoogte gaan stellen van de samenstelling en den inhoud van dit zoo rijke en belangrijke Archief. Daarbij was het op mij nemen van alle nasporingen, welke noodig waren om aan de vrij talrijke verzoeken om inlichtingen te kunnen voldoen, een goed middel om ook in onderdeelen door te dringen in de beteekenis en den inhoud der verzamelingen. Soms vond ik daarbij aanleiding en gelegenheid in eenig onderdeel orde aan te brengen, een dossier, een serie stukken te regelen, een reeks protokollen te inventariseeren.

Maar de algemeene bestudeering van het Archief als geheel en de studie der onderscheiden archieven, in de eerste plaats der algemeene bestuursarchieven, bleef steeds voor mij hoofdzaak. Daar het hiervoor, en uit verschillend oogpunt, noodig was de retroacta mijner voorgangers te kunnen raadplegen en daarin gemakkelijk te kunnen vinden wat de eischen der administratie zoowel als van de studie noodig maakten te weten, heb ik ten slotte de geleidelijke doorwerking van de correspondentie, met het maken van klappers daarop, ondernomen. Daaraan doe ik gepaard gaan het opstellen van een algemeene lijst der aanwinsten van archiefbescheiden en HSS., in den loop der jaren gedaan, met aanduiding der plaats welke die aanwinsten in het

Archief hebben gevonden. Dit werk, dat herhaaldelijk tot langdurig onderzoek aanleiding geeft, was bij het eind van het jaar nog niet voltooid. Het loopt over een lange reeks van jaren.

De werkzaamheden, waarmede de ambtenaren van het Archief door mijn voorganger waren belast, betroffen voornl., voor den Hoofdcommies de inventarisatie van het Archief der Commissie tot het beneficieeren van Nederrijn en IJsel, voor den adjunctcommies het stuk voor stuk analytisch beschrijven der briefwisseling van het Hof van Gelderland.

Van deze briefwisseling is vóór het jaar 1905 op deze wijze beschreven:

a. De politieke correspondentie van het Hof, over 1544—1600, de tot het jaar 1580 reeds vroeger door den raadsheer en bekenden Gelderschen geschiedschrijver W. A. baron van Spaen, zij het niet zonder fouten, specifiek beschreven zoogenaamde „brieven uit en aan het Hof".

b. Eveneens van het begin tot het jaar 1600 de correspondentie van het Hof met de officieren, richters en landschrijvers, magistraten, heeren en partikulieren in het kwartier van Nijmegen, voortvloeiende uit het toezicht op de uitoefening der justitie (bevelen om kort en goed recht te doen, niet boven billijkheid te bezwaren, ordelwijzing te bespoedigen, het wederhooren of de citatie der van knevelarij of machtsmisbruik beschuldigden, enz.), welke goeddeels intusschen slechts het houden van verhooren, dagverschuivingen en dergelijke betreffen.

c. De correspondentie van gelijken aard met officieren enz. enz. in het kwartier te Zutphen, van 1544—1557.

Van deze laatste collectie zijn nu in het afgeloopen jaar weder een 3500-tal brieven, die van de jaren 1558—1580, beschreven.

De brieven waren vroeger in liassen bewaard. Zoo heeft in 1877 de eerste Rijks-Archivaris in Gelderland, jhr. mr. Th. H. F. van Riemsdijk, ze op een zolder van het gerechtsgebouw alhier teruggevonden. Alleen de politieke correspondentie was tot het jaar 1600 incluis tot deelen samengenaaid. Thans zijn de liassen losgemaakt en worden de brieven bij de bewerking met potlood genummerd, wat bij de samenstelling der klappers natuurlijk een groot gemak oplevert.

Aan de beschrijving is de vervaardiging gepaard gegaan van een index op de persoons- en plaatsnamen.

Ik ben van meening dat dit gedeelte van het werk verre het belangrijkste is, en dat de tijd, gewijd aan het uitbreiden van deze klappers door korte aanduiding van de onderwerpen, in de aangehaalde brieven behandeld, dubbel goed besteed zou zijn. Op de oudste helft der beschreven politieke correspondentie heeft dr. van Veen vroeger reeds zulk een meer gespecificeerden

en de onderwerpen vermeldenden index gemaakt. Als het onderhanden werk tot het jaar 1600 voltooid is zal het oogenblik daar zijn om de voortzetting van die hoogst nuttige indiceering ter hand te nemen en uit te breiden tot de andere beschreven brieven-seriën, ook die van den Stadhouder (loopende over 1544—1596).

De Hoofdcommies, de heer Sloet, heeft behalve de in den staat der aanwinsten te vermelden nieuw ontvangen familiepapieren Van Brakell, ook een gedeelte der in 1894 ontvangen bescheiden van dat geslacht onderhanden genomen. Hiervan herzag hij, in het licht der thans ontvangen verzameling, de beschrijving en indeeling.

V. *Uitgaaf van bescheiden uit het Archief.*

De Hoofdcommies en adjunct-commies hebben het door hen, onder goedkeuring en aanmoediging van mijn voorganger, ondernomen werk der uitgaaf van het register op de leenprotokollen van de Geldersche leenkamer voortgezet, en in den loop van den zomer het werk voor de vijfde aflevering voltooid, welke daarop in het najaar is verschenen.

Ook ik acht dit werk van groot nut en den tijd er jaarlijks aan gewijd in het belang van het Algemeen en van het Archief beide goed besteed.

VI. *Aanwinsten en verliezen.*

Van de aanwinsten doe ik afzonderlijk verslag.

Verliezen zijn niet geleden dan het daarbij vermelde omtrent de dubbelen van Staatsbesluiten enz.

VII. *Afschrijving van elders berustende bescheiden.*

Hiertoe was dit jaar geen aanleiding.

VIII. *Raadpleging der verzamelingen.*

Er is van de gelegenheid tot raadpleging van de verzamelingen in het afgeloopen jaar weder een zeer druk gebruik gemaakt. Niet alleen had ik gedurende den meesten tijd geregeld bezoekers tot persoonlijk onderzoek, doch ook tal van schriftelijke vragen om inlichting kwamen gedurende het geheele jaar in. Daaraan is steeds zoo goed mogelijk voldaan. Het onderzoek in de archieven ten behoeve van autoriteiten en partikulieren en het neerleggen van de resultaten daarvan in vaak zeer ampele rapporten en nota's is het terrein van werkzaamheid, waarop mijn voorganger, mr. J. F. Bijleveld, zich het liefste

bewoog, waarin hij aan de administratie en de magistratuur, aan rechtzoekenden, aan beoefenaars van geschiedkundige wetenschap en aan genealogische vorschers vele en groote diensten heeft bewezen. Op dit terrein werkte hij dan ook tot het laatst. Den 1en maart gestorven, en de laatste weken daarvóór reeds niet meer tot werken in staat, heeft hij niettemin in 1905 nog een aantal vragers bevredigd, en niet minder dan 5 grootere nota's van inlichtingen opgesteld. Die betroffen de visscherij in den Rijn vóór Doorwerth, het fonds Coop-Schrassert te Putten, de geschiedenis der heerlijkheid Het Loo, de heerlijkheid Horssen (zijn laatste inlichting en brief) en een erfpachtscanon uit een tuin in 't Weerdje alhier.

Ontegenzeggelijk heeft door zijn dood dan ook aan de eene zijde het Geldersch Archief zelf, dat steeds zulk een goeden naam had, en hebben aan den anderen kant zij, die inlichtingen daaruit behoeven of wenschen, veel verloren. Men kan een archief uit tweeërlei oogpunt bezien, als rechtsbron, bewijsmateriaal voor rechten, en als kenbron voor de geschiedenis. Onder Gelderland's eersten provincialen archivaris, den beroemden Isaac Nyhoff, trad stellig het tweede gezichtspunt het meest in het licht. De andere opvatting, neergelegd o. a. in het werk van niemand minder dan Prof. Fr. van Löher, houdt het eerste voor het voornaamste en meest essentieele, al verliest zij daarom geenszins de belangen van het tweede uit het oog. Het eerste heeft ook mr. Bijleveld zonder twijfel practisch het meest gehuldigd, al gaf hij zich ten volle ook voor het andere wanneer dit bij monde van de geschiedvorschers zich bij hem gelden liet, en al vorschte hij zelf dikwijls uit behoefte om te weten, zijne uitkomsten soms meedeelende aan een hem bekenden zoeker, soms neerleggende in een verbetering of aanteekening op den rand van een boek.

Hoe dit zij, naar beide zijden laten de behoeften zich gelden en beide kanten hebben recht erkend te worden. Het schijnt daarom goed hier de verzekering te geven, dat zoowel de historici, die de wetenschap om haar zelve beoefenen, als de rechtzoekenden, die tot recht verstand en tot handhaving van rechten en verplichtingen mededeeling of bewijs uit de Geldersche archiefschatten begeeren en behoeven, zich ook voortaan steeds vrijelijk tot den Archivaris kunnen wenden, bij wien zij op de meest onpartijdige en belangstellende hulp en medewerking kunnen rekenen.

Van onderwerpen, waarover nasporingen plaats vonden, noem ik enkele van de meer omvangrijke op:

De topografie van Arnhem en omgeving, vooral ten aanzien der waterloopen.

De geschiedenis van de Groote Kerk te Arnhem.

De Geldersche plooierijen in het begin der 18e eeuw, vooral in de Veluwsche steden.

De topografie van Tiel.

De grond der uitkeeringen van $^1/_3$ der vicarieën aan de predikanten in het Rijk van Nijmegen.

De geschiedenis der Hervormde Kerk van Oosterhout (Overbetuwe) en Slijk-Ewijk.

De krijtende tiend van Meteren.

De Reether-tiend.

De krijtende tiend over Haaften en Hellouw.

De Flierder-tiend en andere tienden onder Ede.

De jacht van Heumen.

De jacht van Horssen.

Het geslacht Wijnands (van-Resant).

Het geslacht de-Beyer.

Het geslacht Dijckmeester.

Het geslacht van-Vlierden.

Herhaaldelijk zijn bescheiden van het Archief ten gebruike van elders wonenden in tijdelijk depôt verzonden naar andere Rijks-Archieven. Een aantal protokollen en andere stukken van elders zijn ook tijdelijk hier in depôt geweest ten gebruike van ingezetenen van Arnhem.

IX. *Bemoeiingen met andere archieven in de Provincie.*

Hieronder valt ditmaal niets te vermelden.

De Rijks-Archivaris in Gelderland,

A. C. BONDAM.

STAAT DER AANWINSTEN

VAN HET

RIJKSARCHIEF IN GELDERLAND,

in **1905.**

Door bestuurders van het Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen is, door bemiddeling van den Rijksarchivaris in Zeeland, aan het Geldersche Rijksarchief een oorspronkelijke brief geschonken van hertog Karel van Egmond d.d. 22 juni 1534. De Hertog doet daarin kond dat hij aan Mr. Sweer van Kervenhem, praest te Zutphen (zijn bekenden raadsman en gunsteling), ten gebruike aan diens huis ther Cluysen by Lochem, de vensterposten en grauwe steen geschonken heeft, welke aan 's Hertogs huis ther Wildenborch nog liggen en wezen mogen; en hij beveelt Henrick van Kervenhem, schout te Lochem, die steen te laten volgen. De brief, op papier ($21^1/_2 \times$ 18 cM.) geschreven en door den Hertog onderteekend, draagt diens opgedrukt secreet zegel onder papieren ruit, en heeft in dorso op de pliek een oud opschrift: „**Giffte vander grauwen steen ther Wildenborch**", en een opschrift uit de 19e eeuw, blijk gevende dat het stuk voor een verzameling van handteekeningen is aangewend geweest.

Van den heer Mr. E. M. Meijers, advokaat te Amsterdam, is voor het Archief ontvangen een deel in folio, bevattende op 165 genummerde bladen, in duidelijk handschrift der 18e eeuw

doorloopend beschreven, **Annotata ad ius statutarium comitatus Zutphaniae.** Tusschen den tekst dier commentaren zijn, zooveel mogelijk op het artikel, de bladen ingehecht van een uitgaaf van 1604 bij Jan Janssen te Arnhem van de „Reformatie der lantrechten, gebruycken und gewoontheyden der graefschap Zutphen".

Deze, in het Latijn gestelde, aanteekeningen zijn zeer gedocumenteerd, uit de Schrijvers zoowel als uit de Rechtspraak, wat de laatste betreft voor een groot deel uit die van Breevoort, Borculo, Lichtenvoorde enz.

Van den heer C. J. Gonnet, Rijksarchivaris in Noordholland, mocht ik voor het Archief ten geschenke ontvangen een blijkbaar onlangs herbonden kwarto boekdeeltje, bevattende:

1. Een exemplaar van het gedrukte „**Gereformiert Landtrecht van Veluwen und Veluwenzoom**" (Arnhem, Jan Janssen, 1604), in margine en op doorgeschoten en gelijkgesneden papier voorzien met aanteekeningen van rechterlijke uitspraken, commentaren enz.; bovendien voorafgegaan door eenige bladen met dergelijke aanteekeningen (zonder orde) en algemeene juridische bemerkingen en gevolgd door een grooter aantal bladen met een beknopten klapper op het Landrecht, eenige extracten uit de gerichtssignaten van Veluwe en menigvuldige aanteekeningen van uitspraken en ordinantiën enz. (waartusschen een kopie van het Twaalfjarig bestand tot art. 6 incl.); bijna al het geschrevene van dezelfde hand, kennelijk dateerende uit de eerste helft der 17e eeuw.

2. Een exemplaar van de gedrukte „**Reformatie der landtrechten, gebruycken und gewoontheyden der graefschap Zutphen**" (Arnhem, Jan Janssen, 1604) (1), met eenige marginale aanteekeningen van dezelfde hand als hierboven bedoeld.

Door mijn ambtgenoot in Limburg is mij voor het Geldersche depôt, na bekomen machtiging van Uwe Excellentie, toegezonden een kwarto register in perkamenten band met koperen sluithaak, dragende met de kenbare hand van den Nijmeegschen

(1) Een andere uitgaaf dan het zooeven vermelde exemplaar dezer «Reformatie».

secretaris en notaris Johan van den Have, tot opschrift: „**Rekenboick van den sleschat tot Batenborch anno LVI, LVII, LVIII ende negenendevifftich totten XXI februarii**".

Dit deeltje bevat de lijsten der van 2 september 1556 tot 21 februari 1559 door de muntwaardijns Adriain van Moirkerck en Johan Meinertshagen gewaardeerde gouden en zilveren penningen, aan het slot voorzien van een optelling en de verklaring van Johan van den Have, dat op ult° februari 1559 de slijschat hierover is verrekend met de vrouwe van Batenburg en haren muntmeester Peter Bosschenhaven.

Het is op het plat gemerkt met een hoofdletter **P** in gotieken vorm. Volgens op mijn verzoek verstrekte inlichting is het bij de oude rechterlijke archieven, welke in 1883 van de griffie der rechtbank te Maastricht in het Rijks-Archief aldaar zijn gekomen, gevonden onder de archieven van het Brabantsche hooggerecht van Maastricht, waar het geheel op zich zelf lag, doch waarbij, zooals mijn ambtgenoot hierbij aanduidde, zich ook stukken bevinden moeten van een procedure waarin een der heeren van Steijn uit het geslacht van Bronkhorst en Batenburg betrokken was.

In het begin van het jaar kwamen te Utrecht de boeken en handschriften in veiling, afkomstig van wijlen Mr. B. J. L. de Geer van Jutfaas. Daarbij waren een aantal op Gelderland betrekking hebbende HSS., waarop mijn voorganger na overleg met en ook nog op aanwijzing van den Algemeenen Rijks-Archivaris, bod deed. Hij verkreeg voor het Geldersch Archief de volgende stukken:

Auctienummer 761. „**Recueil van notable 's Landschaps Resolutien**" uit 1750—1767. Een deel in folio, gepagineerd 467—784 (waarna nog 9 bladen ongepagineerd volgen, de resolutiën van 1767 behelzende) en doorschoten; bevattende een lijst van Landdagsbesluiten van Gelderland met aanduiding der folieering van het daarvoor gebruikte exemplaar der Landdagsrecessen (blijkens die folieering dat van het Zutphensche Kwartier). HS. van c. het jaar 1800. Zonder klapper. In dorso genummerd **144.**

Auctienummer 763. „**Register der Landschaps Resolutien.**" Alphabetische lijst van Geldersche Landdagsbesluiten uit 1576—1734; 116 bladen (in katerns), gebonden in half roodlederen band (18e eeuwsch bindwerk), vroeger, blijkens de gaten, aan een touw samengeregen geweest. In dorso genummerd **149.**

Auctienummer 1121. **„Register op alle de Quartiers recessen beginnende met de Unie van Utrecht anno 1579."** Een zwaar deel in folio in half lederen band (bindwerk der 18e eeuw), behelzende een alphabetischen klapper op de kwartiersrecessen van Veluwe over 1579—1739, met aanduiding der paginatuur (of folieering?) van het gebruikte exemplaar der recessen, en met een „conspectus titulorum" voorin.

Auctienummer 1175. Kopie van de **Kwartiers-recessen van Veluwe van 1493, 1532, 1537, 1540, 1564, 1565, 1570, 1571, 1573—1581, 1717—1748;** HS. van c. 1800 op losse katerns, in groot kwarto formaat; vier vrij zware bundels.

Auctienummer 1109. **„Geldersche Bijzonderheden."** Een deeltje in klein folio formaat in perkamenten band, waarin door een hand der zeventiende eeuw en door enkele latere handen verschillende Geldersche staatsstukken en extracten uit bescheiden en kronieken betreffende Gelderland zijn afgeschreven, waaronder:

de vertaling van den bul van keizer Lodewijk IV van 19 maart 1339, gedrukt in het Geldersch Placaatboek, Praeliminaire punten, kolom 1;

de eeden, op 20 februari 1538 te Voorst gewisseld tusschen den verbeider Willem van Gulik en de Ridderschap en Steden van het kwartier van Veluwe (cf. No. 1930 in Nijhoff's Gedenkwaardigheden uit de geschiedenis van Gelderland, deel VI, stuk 3);

de Zutphensche tekst van het verdrag, door de vier Kwartieren onderling tegenover den Hertog gesloten en hem voorgelegd op 19 april 1436, en de verklaring der toetreding daartoe door hertog Arnold d.d. 31 mei 1441 (gedrukt in Nijhoff's Gedenkwaardigheden dl. IV No 158 B. en No. 198);

de voorwaarden en bedingen van recht, waarop den 24en mei 1532 met goedvinden van den hertogelijken gezant door het Kwartier van Nijmegen een contributie of bede van 100000 goudguldens aan hertog Karel is toegestaan tot lossing van zijne verpande domeinen, betaling van zijne schulden, en tot het voeren van zijn staat (gedrukt in het Geldersch Plakaatboek, Appendix, kolom 201—209);

de uitspraak van de Justitiekamer te Arnhem d.d. 8 mei 1475 over de abdijgoederen van Elten (gedrukt in Schrassert's Codex Gelro-Zutphanicus dl. II blz. 44).

Aan het eind vermeldt een korte inhoudstafel zeer summier de voornaamste stukken en daaronder sub 1 en 2 twee vóór uit den band weggenomen stukken aldus:

1. „Off onder den furstendomb Gelre ende Graeffschap Zutphen is behoorende Duffel, Goch, Lobith, Hulhuysen und Steenweert."

2. „Een antwoort van die heeren Staten op een clachte van die Keyser, 1600."

Auctienummer 1151. **„Ordonnantie ende keuren raeckende de politie, maniere van procedeeren mitsgaders dijckgraeff ende heemraden binnen de heerlyckheyd Dalem, Staden en Schynenoort."** (1) Een deel in folio, gebonden in perkamenten band, bevattende den door den secretaris der heerlijkheid onderteekenden tekst der rechten van Dalem c.a., op 2 januari 1651/2 vernieuwd en geamplieerd door den Heer met advies van Schout en Schepenen, gevolgd door formulieren voor huwelijken vóór schout en schepenen. Een tafel aan het eind van het deel. In dorso gemerkt **9.**

Auctienummer 1153. **Willekeur van Elburg.** HS. op perkament in 4°; oorspronkelijke tekst der tweede willekeur, naar dit origineel uitgegeven door Mr. P. A. N. S. van Meurs in zijn Geschiedenis en Rechtsontwikkeling van Elburg (Arnhem 1885) op blz. 68 tot 104. Het HS. beantwoordt aan de uitvoerige beschrijving in de Inleiding van dat werk, blz. 35 en 36.

Auctienummer 1165. **Stadrecht van Nimegen.** HS. in folio, in perkamenten band, beschreven door Mr. M. S. Pols in de Inleiding voor de uitgaaf van stadrechten van Nijmegen door de Vereeniging voor oude vaderlandsche rechtsbronnen ('s-Gravenhage 1894), blz. 29 en 30.

---

(1) De naam *Schijnenoord* is onbekend in de aardrijkskundige woordenboeken. I. Nyhoff geeft in deel IV zijner Gedenkwaardigheden onder nº. 33 het regest van een brief van 14 mei 1425 over de heerlijkheid Dalem, Staden en *Scumenoorde*. Die brief zelf heeft evenwel stellig *Scinnenoerde*, zooals ook reeds Prof. P. Bondam las blijkens het door hem gemaakte en hier aanwezige afschrift. Evenzeer zal in den brief van 8 of 9 juni 1425, uitgegeven door Van Spaen in den Codex Diplomaticus achter deel IV zijner Inleiding tot de historie van Gelderland (nº. 40) telkens Scinnenoerde te lezen zijn (cf. Gedenkw. IV. nº 36). Bij het archief der Rekenkamer vond ik een rekening van 1566/68 van de domeinen en inkomsten in de heerlijkheid van Dalhem, «daer onder sorteren Staden ende *Schimmenoirt*».

Auctienummer 1172. HS. in quarto, bestaande in 10 katerntjes papier, samengenaaid met aanwending als gedeeltelijke schutblaadjes van twee fragmenten van een zeer oud perkamenten HS. van exegetischen aard.

Bevat, behoudens een enkele uitzondering in HS. van het laatst der 16e eeuw,

a. blz. 1—4. Een uiteenzetting der begrippen van recht, rechtsspraak, rechtswetenschap enz.

b. blz. 5—15. **Landbrief van Veluwe** van 10 juni 1532.

c. blz. 17—23. Eenige dingtalen en regelen van procedure.

d. blz. 25—31. Punten van recht voor Veluwe vastgesteld te Wageningen op St. Odulfusdag 1532.

e. blz. 33—40. Manieren enz. van tijnsrecht.

f. blz. 42 en 43. Extract uit de Zutfensche willekeur van erfgenamen (van 1591) enz. (Later ingeschreven.)

g. blz. 45—89. **Privilegiën van Erkemeen** van 1356, 1362, 1403, 1414, gevolgd door de dijkrol.

h. blz. 90—92. Ordinantie van 1469 van erfhuisrecht in Veluwe.

i. blz. 93—154. De oudste **willekeur van Harderwijk** (tot blz. 118), met ordinantiën van 1531 (de lijsten afgedrukt in „Hardervicum Antiquum" I blz. 193), 1503, 1432, 1434, eenige tevoren overgeslagen §§ van de willekeur, aanvullingen van andere, de instelling der gemeenslieden van 1491 (afgedrukt door mr. J. L. Berns op blz. 154 van zijn uitgaaf van Rechtsbronnen der stad Harderwijk, waarin dit HS. is aangehaald als HS. A[1]), de keur van erfgoed te verwinnen (afgedrukt door mr. Berns blz. 83) het verdrag tusschen den Magistraat en de Gemeente van 1539, de keur van erfhuisrecht (afgedrukt als voren blz. 50).

k. blz. 157—178. Het verdrag van 27 jan. 1538 over de opvolging in Gelre en Zutphen tusschen hertog Karel, den hertog Jan van Kleef en de Landschap van Gelre en Zutphen (gedrukt bij Lacomblet Urkundenbuch des Niederrheins IV, n°. 537 en in de Proeliminaria van het Geldersch Placaatboek kolom 3—17.)

l. bl. 179. De ordinantie van hertog Willem van 10 mei 1540 op het recht van repraesentatie bij versterf.

m. blz. 180. Eenige beschouwingen over den kringloop in de welvaart der menschheid en de oorzaak daarvan.

n. blz. 181—182. Ordinantie van Karel V dd. 16 april 1544 over de successie.

o. blz. 185—198. Van die claryng aen dat Engelanderhold; procesorde, gevolgd door een tiental uitspraken en bepalingen.

Auctienummer 1169. Twee folio-deelen in perkamenten band behoorende tot het archief van den **Landdrost van Veluwe,** en bevattende:

het eerste: het kopieboek der circulaires, door den Landdrost uitgevaardigd, en der brieven door hem verzonden voornl. aan de schouten in zijn ressort en aan het Hof, van 27 februari 1793 tot 11 april 1795; 173 beschreven bladzijden, voorzien van een tafel tot 6 januari 1795;

het tweede: de minuut of het rendants-exemplaar der tweede rekening van den Landdrost F. G. baron van Reede tot den Parkelaer over het jaar loopende van 23 juli 1793—22 juli 1794, afgehoord in de Rekenkamer te Arnhem op 10 september 1794.

Onderhands te koop aangeboden, zijn door mij gekocht eenige HSS. betreffende Harderwijk en Arkemeen, waarvan de beschrijving hier volgt:

1. „**Extracten uit het oude kerkenboek van Harderwijk. Descripsi 14 aug. 1779 P. B.**" Een deeltje in-folio in kartonnen band, bevattende op 65 folia eigenhandige uittreksels door prof. mr. P. Bondam genomen uit „het oudste stadsboek van Harderwijk, gemeenlijk genaemd het Kerckenboeck door verscheide handen successivelijk geschreven in folio".

Dit deeltje is blijkbaar hetgeen in den veilingscatalogus der bibliotheek van prof. Bondam is vermeld bij de *Manuscripta varia theologica, iuridica, historica* etc. onder n°. 213.

Achterin lagen drie losse stukken, waarvan de beschrijving volgt sub 2, 3 en 4.

2. „**Register op het privilegieboek** der stad Harderwijk." Katern in folio, behelzende een korte inhoudstafel op het register van voorrechtsbrieven en begevingen van Harderwijk, tot fol. 242 incluis, met vermelding waar in het werk „Harder-

vicum antiquum" (2e druk van 1732) de verschillende privilegiën zijn afgedrukt. HS. uit het laatst der 16e eeuw (na 1783).

3 en 4. Twee beschrijvingen, elk op een vel folio-papier, van twee HSS., afkomstig uit den boedel van den **Burgemeester Wolter van Speulde,** berustende ter secretarie van Harderwijk. Van deze wordt het eerste opgegeven te zijn een, in dorso **30** gemerkte, kopie door W. van Speulde van *Beschrijvinghe van Harderwijck bij dokter Arnt van Slightenhorst opgesteld,* waarvan wordt gezegd, dat bijna alles daarin staat wat in het werk „Hardervicum antiquum" van mr. Johan Schrassert (1) voorkomt en nog een en ander meer hetwelk in hoofdzaak wordt aangegeven. Het tweede wordt genoemd een, in dorso **31** gemerkt, HS. van W. van Speulde, behelzende een „*Historie van de stad Harderwijck* uit verscheiden zoo oude als nieuwe schrijvers bijeen getrokken en bevestigd met vele authentique stukken, dienende voor fundatien en andere gerechtigheden bij Heeren, Graven, Vorste en anderen verleend".

5. „**Furstelyke previlegien ende dijckbrieven ... van Erkemeheen.**" Een deel in-folio in half-roodlederen band, bevattende op 102 folia een 18e eeuwsche kopie van een register, waarin E. Engelberts, in 1614 dijkschrijver van Arkemeen, had overgeschreven de oude dijkbrieven, dijkrechten, contracten, bestekken en cedulen van dien polder; gevolgd, op 10 ongenummerde bladen, door de kopie, van dezelfde hand, van den op 25 september 1731 door Joh. Schrassert aan dijkgraaf en heemraden uitgebracht advies.

Los achterin ligt:

5. „**Copie van 't nieuwe gereformeerde dijkregt.**" Kopie op een katern van drie vellen folio-papier, van c. 1800, van het dijkrecht van Arkemeen dd. 28 mei 1611 (gepubliceerd 18 juni 1611), met notities in margine gemaakt met het oog op een (gewijzigde) vaststelling van dit reglement ook voor Oosterwolde onder Doornspijk.

Op de veiling der nagelaten boekerij van mijn voorganger, in october 1905 alhier door den boekhandelaar S. Gouda Quint gehouden, kocht ik voor het Archief aan:

(1) Vg. bij dit oude getuigenis dat Joh. Schrassert inbreuk maakte op het recht van den auteur: Archiefverslagen 1883, blz. 33 in fine, waar de aankoop voor het Geldersche Archief vermeld wordt van het HS. van A. van Slichtenhorst zelf.

N°. 1453. **„Register op de Landdagsrecessen Tom. II."** Een folio-deel in perkamenten band, bevattende een klapper op de recessen tot 1767, daarna met een andere hand aangevuld tot 1793 incluis; op het schutblad nader betiteld als „Vervolg op den Codex Gelro-Zutphanicus".

N°. 1504. **„Register op het Commissie- en Politieboek der stadt Arnhem."** Twee folio-deelen in halflederen band, behelzende een klapper op het aldus genoemde resolutieboek van den Arnhemschen magistraat, het eerste deel loopende over de jaren 1680 tot 1737, het tweede over 1737—1754.

N°. 1606. **„Monumenti Dodenweerdensis explanationes sex."** Een deel in groot-folio formaat in half-roodlederen band, behelzende op 94 bladzijden en eenige losse blaadjes een kopie der zes verhandelingen over het (thans in 's Rijks museum van Oudheden te Leiden bewaarde) monument van Dodewaart geschreven door G. Cuper, W. Hass, W. Schouwenburgh (deze met de kopie der bijbehoorende afteekening van het monument), D. R. van Bassenn, H. Cannegieter en L. A. Muratori, gevolgd door den tekst der weerleggingen van D. R. van Bassenn tegen de aanmerkingen van H. Cannegieter en drie uitweidingen of excursies van D. R. van Bassenn, gedagteekend Tiel 5 februari 1749.

In een op deze auctie aangekocht deel met 10 oude gedrukte ordinantiën (n°. 1603) vond ik ook een exemplaar van de **„Reformatie der landrechten van Zutphen (Arnhem, bij Jan Janssen, 1604)**, dat gedeeltelijk doorschoten is en voorzien met aanteekeningen van een hand der 17e eeuw.

Onderhands heb ik aangekocht een op perkament (53 × 36 cM.) in inkt en kleuren geteekende en door den landmeter gewaarmerkte **Caerte** van een uytnemend schoone en zeer plaizante weyweerd, rijsweerden, hof, huysinge, bepootinge van uitgekoozen vruchtenboomen, neffens d'expectative van sijn aenwasch tuschen de Marschdijck ende deselve, en midden tuschen de stadt Rienen, met de vischerije daertoe behoorende, genaemt de **Middelweerd** toekomende aan de hoogh edele geboren joffrouwen Marg. en Maria de Gelder", gemeten en gekarteerd op 12—15 november 1662 door den gezworen landmeter en mathematicus B. Bayonville.

Op gelijke wijze kocht ik eenige **perkamenten brieven** aan, waarvan de beschrijving volgt:

1. Brief van 1 mei 1447 (uff Philippi und Jacobi de hailiger zwölf botten tag), waarbij Johannes Lösel, meester in Duitschland, en de algemeene verzorgers (gemayn pfleger) der orde van St. Jan, in kapittel vergaderd te Spiers, op de voordracht van den ordebroeder Johann von Wermer, eertijds prior der orde te Utterich, aan Stephan von Grutthus, commandeur der orde te Arnhem, vergunt 5 priesters, of scholieren die weldra priester zullen worden, in de orde op te nemen.

Het uithangend gemeen prioraatszegel der orde in gele, aan de voorzijde roodgekleurde, was is eenigszins geplet en op eene plaats tot in het randschrift afgebrokkeld.

2. Brief van 6 augustus 1518 (opten seesten dach in augusto), waarbij Agnes van Hemert wed. van Deryck van H. en hare kinderen Gairt en Ermgardt van H., ten overstaan van twee tijnsgenooten en anderen, aan Met, s Baiden weduwe, en aan de erven van haren man Bade en van haar zelve, een erftijns opdragen van 11 schelling kleine penningen en 13 hoenders, jaarl. op O. L. Vr. Nativitas te betalen uit een hofstede van een morgen in het kerspel Ewijk in het Rijk van Nijmegen en te vrijwaren uit Heyen Kamp.

Van de vier uith. zegels in groene was is dat van Ermgardt weinig, dat van Agnes iets meer beschadigd, dat van den tijnsgenoot Ot Tymmer half, dat van Gairdt bijna geheel afgevallen, terwijl dat van den tijnsgenoot Nyell van Sambeeck geheel ontbreekt.

3. Lias (losgeraakt) bestaande in de volgende 5 brieven:

a. Schepenbrief van Dryell, gedateerd 1583 „op den negenden dach ianuarii", waarbij Maricken en Annicken dochters van wijlen Egen Egenss. opdragen aan Johan Alartss. anderhalve weischaren, vrije zekere ijzeren scharen genoemd, gelegen in het gericht van Dryell buitendijks op de achterste waard, met alle recht en privilegie als waarmee zij tot nu zonder afbreuk zijn bezeten en geweid, dijk- en tijnsvrij, steeds vrij van allen omslag voor kribben enz. aan de achterste korenwaard voorzegd, niet deelend in winst en verlies door aanwas of afspoeling doch vol en rond blijvend zoolang de waard bestaan en zooveel oudhoevig land bevatten zal als de anderhalve scharen alleen beweiden konden;

te vrijwaren uit land aldaar op de Nyeuwen Camp en alle verdere goed van de verkoopsters.

Van de uithangende schepenzegels is dat van den schepen Hanrick Ghijsbertts (schout te Horwenen), in groene was, vrij gaaf, het andere, van Egen Dirck Egen Dirckss, geheel verdwenen.

b. Schepenbrief van Driell, gedateerd 1529 „den soevenden dach inden merte", waarbij Jan die Sterck van Teffelen aan Johan van Kessell vier kalverscharen opdraagt, gelegen in het gericht van Driell buitendijks op de achterste korenweerd, met gewin en verlies, poting. heining en toebehooren, dijk- en tijnsvrij; te vrijwaren, of met 50 Brab. gulden te vergoeden.

Van de uithangende schepenzegels in groene was is dat van P. van Oever zeer beschadigd, het andere, van Willem Loye, bijna geheel afgevallen.

c. Schepenbrief van Driell, gedagteekend 1530 „dess woensdaegs post Oculi" (in 1530 vallende op 23 maart, in 1531 op 15 maart), waarbij Aert die Haes aan Johan van Kessell opdraagt twee scharen weide met gewin en verlies, poting, heining en toebehooren, gelegen in het gericht van Driell buitendijks op de achterste korenweerd, dijk- en tijnsvrij; te vrijwaren, of met 150 Brab. gulden te vergoeden.

De twee uithangende schepenzegels in groene was, van Aert Janssoen van Hinxtum en Egen Dirck Arissen, zijn beide gaaf.

d. Schepenbrief van Dryell, gedateerd 1527 „den soeven ende tweyntichsten dach der maent van april", waarbij Gerefaes de Ghyer aan Johan van Kessel zeven scharen weide opdraagt, gelegen in het gericht van Dryell buitendijks op de achterste korenweerd met heining, poting en toebehooren en met gewin en verlies, dijk- en tijnsvrij, te vrijwaren, of te vergoeden met den vierden penning meer dan de kooper betaalde.

Van de uithangende schepenzegels is dat van Aerndt Ghyer, in groene was, half afgebroken, het andere, van Jan die Sterck van Teffelen, geheel verdwenen.

e. Schepenbrief van Driell, gedagteekend 1525 „den tienden dach martii", waarbij Aert die Cock Ariaen Dalssoen opdraagt aan Johan van Kessell 1/3 van de achterste korenweerd met al zijn poting en toebehooren en met al zijn gewin en verlies, gelegen buitendijks in het gericht van Driell tusschen den Nien Camp, de Kerckenwinckel, de voorste korenweerd, enz., dijk- en tijnsvrij en allen voorplicht af te doen, behoudens het recht

van het H. Kruisaltaar; te vrijwaren, of met 450 gouden Philips gulden te vergoeden.

De schepenzegels in groene was, van Peter de Ghyer en Egen Dirck, beide half afgevallen.

Naar aanleiding van een, op initiatief van den Algemeenen Rijksarchivaris, in onze provinciale depôts ingesteld onderzoek vond aanvulling plaats van onze collectie gedrukte notulen van het Staatsbewind en Staatsbesluiten der Bataafsche Republiek. Mij is uit het Rijksarchief te 's-Gravenhage een exemplaar toegezonden van de indices over de jaren 1802 en 1804 en over het tijdvak 1 januari—29 april 1805, en uit het Rijksarchief te 's-Hertogenbosch een exemplaar van de Staats-besluiten over januari 1806 met de daarbij behoorende gedrukte publicatiën en missiven en van den index over 1 januari—9 juni 1806. Door deze aanvulling is hier thans een compleet exemplaar aanwezig van de Notulen en een exemplaar der Staatsbesluiten van het begin (1 juli 1805) tot 31 januari 1806, terwijl ons exemplaar van den index op beide seriën doorloopt van het begin (17 october 1801) tot 9 juni 1806.

Daarentegen zijn op uitnoodiging van den Algemeenen Rijksarchivaris de dubbele exemplaren van hier opgezonden naar het Rijksarchief te 's-Gravenhage.

Van het Rijksarchief te 's-Hertogenbosch zijn nog eenige andere, daar dubbele of onnoodige boekwerken ontvangen, waarvan vermelding verdient een exemplaar van de Nijmeegsche Courant der jaren 1814 en 1816—1832, van de Provinciale Geldersche en Nijmeegsche Courant over 1838—1840 en van de Arnhemsche Courant van 1814; te zamen 22 jaargangen.

Van verschillende boekwerken, gedrukte verslagen en geschriften is een exemplaar aan het Geldersch Archief door de schrijvers en verslaggevers geschonken. Daarvan vermeld ik:

Het werk van Jan en Casper Luyken door P. van Eeghen met medewerking van J. Ph. van der Kellen, oud-Directeur van 's Rijks Prentenkabinet, 2 dln. in groot 8° formaat met platen; Amsterdam, Fred. Muller & Co. (Ontvangen van den schrijver.)

„Bürgermeister Henrik Salsborch, von dr. H. Nirrnheim. Overdruk uit het Zeitschrift des Vereins für Hamburgische Geschichte." (Ontvangen van den schrijver, wien voor dit werk door mijn voorganger een aantal belangrijke bijdragen waren verstrekt.)

Schatting van den Lande van Gelre voor de Veluwe van het begin der 14e eeuw, naar het oorspronkelijke HS. in het Rijksarchief te Arnhem uitgegeven door P. N. van Doorninck. (Ingezonden ter voldoening aan art. 6 en 7 van het Kon. besluit op de openstelling der Rijksarchieven.)

Gedenkschrift ter herinnering aan het vijftigjarig bestaan der Hulpbank te Arnhem, 1855—1905. (Ontvangen van het Bestuur dier Bank.)

Verder ontving ik van den Minister van Justitie een exemplaar van de verslagen der leden van de Vicarie-Commissie.

Het Archief trad in het najaar als Lid der Vereeniging „Gelre" toe en ontving daardoor een exemplaar van de 5e aflevering der uitgave van het register op de protokollen der leenakten van de Leenkamer van Gelderland, bewerkt door mr. J. J. S. baron Sloet en dr. J. S. van Veen.
Van de vier vroeger verschenen afleveringen had het Archief reeds een exemplaar ontvangen.

Tot de aanwinsten van het Archief is in zekeren zin ook te rekenen de verzameling familie-papieren van het geslacht van Brakell van Wadenoyen en Doorwerth, welke door den heer W. baron van Brakell-Doorwerth aan het depôt „in bruikleen" zijn afgestaan. Die teleengeving toch geschiedde niet enkel ter tijdelijke bewaring doch ter openstelling van het „geleende" voor het publiek, en met de stilzwijgende bedoeling de stukken voor geruimen tijd, wellicht voor immer, te dien einde in het Archief te laten.
De Hoofdcommies bij het Archief, mr. J. J. S. baron Sloet, die de bescheiden tijdens de vacature ontving, heeft ze in den loop van het jaar geïnventariseerd. Ik voeg zijn inventaris als bijlage hierbij.

De Rijks-Archivaris in Gelderland,

A. C. Bondam.

INVENTARIS

VAN

familie-bescheiden VAN-BRAKELL-DOORWERTH,

aan het Rijksarchief in Gelderland in depôt
gegeven in mei 1905.

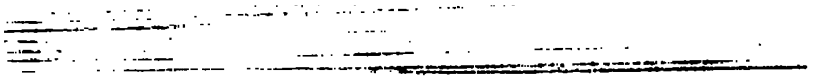

INHOUD.

Bladz.

A. Eigendomsbewijzen 179

B. Aanstellingen 180

C. Bewijzen van adeldom 186

D. Geboorte, huwelijk, overlijden 189

E. Genealogie 193

A. Eigendomsbewijzen.

1. 1661, juli 6.

Anna Salome, abdis van Thorn, verklaart den 23 juni 1657 gecedeerd te hebben aan Johan van Brakel, raad van State, de Tedinxweerd en andere goederen, gelegen onder de kerspelen Zoelen en Avesaet, en nu ook over te geven al die perceelen die mochten bevonden worden leenroerig te zijn aan de abdij.

Afschrift op papier.

2. 1694, juli 4.

De mombers der onmondige kinderen van Aeltje Hack bij Paulus Dircx verwekt, voorts Jan Aerts Spaen als zoon van Aeltje Hack, mede voor zijn zuster Neeltje, dragen op aan Adriaen van Borsele van der Hogen, heer van Geldermalsen, vijf morgen min een hont wei- en bouwland te Geldermalsen in den Voetacker.

Geschiet voor Willem Dirck Simonis en Andries Aerts van Malsen, schepenen in Deyl.

Perkament, met afgesleten zegel van den eersten schepen aan doorgestoken strook.

3. 1812, september 11.

Schuldbekentenis van Jacob Adriaan van Brakell, te Geldermalsen, ten behoeve van Willem Jan Both, groot 10000 g. à 5%, onder hypothecair verband van de Lange- of Hoenderwaard in de Marsch en een uiterwaard onder Rhenen.

Onderteekend en bezegeld door den notaris Hendrik van Ommeren.

Met acten van inschrijving en van royement, 1814

B. Aanstellingen, Commissiën.

4. 's-Gravenhage, 1707, december 19.

Aanstelling door de Staten-Generaal van Jacob van Brakell tot kapitein over een compagnie in het regiment te voet van den Generaal-Majoor van Welde.

Gedrukt op perkament, met afhangend zegel.
In dorso staat, dat hij 19 december den eed heeft afgelegd in handen van de Raden van State.

5. 's-Gravenhage, 1708, februari 22.

Aanstelling door de Staten-Generaal van Jacob van Brakel tot Sergeant-Majoor in het regiment te voet van den Generaal-Majoor van Welderen.

Gedrukt op perkament, met afhangend zegel.
In dorso staat, dat hij 22 februari in handen van de Raden van State den eed heeft afgelegd.

6. 's-Gravenhage, 1709, december 11.

Aanstelling door de Staten-Generaal van Jacob van Brakel tot Luitenant-Kolonel van het regiment te voet van wijlen Luit.-Generaal van Welderen.

Gedrukt op perkament, met afhangend zegel.
In dorso staat, dat hij 12 december den eed in handen van de Raden van State heeft afgelegd.

7. 's-Gravenhage, 1713, mei 15.

Aanstelling door de Staten-Generaal van Jacob van Brakel, Luitenant-Kolonel, Majoor der stad Grave, tot Sergeant-Majoor of Wachtmeester in de stad Charleroi, krachtens het Barrière tractaat.

Perkament, met afhangend zegel.
In dorso staat, dat hij 19 mei den eed heeft afgelegd in handen der Raden van State.

8. 's-Gravenhage, 1721, januari 10.

Aanstelling door de Staten-Generaal van Jacob van Brakel tot Sergeant-Majoor of Wachtmeester van de stad Doornik, krachtens het Barrière tractaat.

Perkament, met afhangend zegel.
In dorso staat, dat hij den eed heeft afgelegd den 11 februari in handen van den marquis de Prié, gevolmachtigd minister.

9. 's-Gravenhage, 1727, september 1.

Aanstelling van Jacob van Brakel door de Staten-Generaal tot Kolonel-Commandant van het regiment te voet van den Generaal-Majoor van Welderen.

Gedrukt op perkament, met afhangend zegel.
In dorso staat, dat hij 1 september den eed heeft afgelegd in handen der Raden van State.

10. In den Hage, 1733, november 17.

Aanstelling door de Staten-Generaal van Jacob van Brakel, Kolonel der Infanterie en Majoor der stad Doornick, tot Commandeur van de citadel van Doornick, krachtens het Barrière tractaat.

Perkament, met afhangend zegel.
Op de plique staat, dat hij 24 december den eed heeft afgelegd in handen van de Aartshertogin van Oostenrijk.

11. 's-Gravenhage, 1737, october 15.

Aanstelling door de Staten-Generaal van Jacob van Brakel tot Kolonel van het regiment te voet van Nicolaes Steven van Haersolte.

Gedrukt op perkament, met afhangend zegel.
In dorso staat, dat hij 15 october den eed heeft afgelegd in handen van de Raden van State.

12. In den Hage, 1740, november 1.

Aanstelling door de Staten-Generaal van Jacob van Brakel, Kolonel van de Infanterie en Commandeur van de citadel van Doornick, tot Commandeur van de stad Doornick en over het garnizoen, krachtens het Barrière tractaat.

Perkament, met afhangend zegel.
Op de plique staat, dat hij 24 december den eed heeft afgelegd in handen van de Aartshertogin van Oostenrijk.

13. In den Hage, 1742, januari 1.

Aanstelling door de Staten-Generaal van Jacob van Brakel,

Kolonel der Infanterie en Commandeur van Doornik tot Sergeant-Majoor of Wachtmeester-Generaal over al de Infanterie in dienst van den lande.

Perkament, met afhangend zegel.
In dorso staat, dat hij 8 october den eed heeft afgelegd in handen van den Praesiderende.

14. In den Hage, 1747, mei 16.

Aanstelling door de Staten-Generaal van Jacob van Brakel, Generaal-Majoor der Infanterie, tot Luitenant-Generaal over al de Infanterie.

Perkament, met afhangend zegel.
In dorso staat, dat hij 15 januari 1748 den eed heeft afgelegd in handen van den Praesiderende.

15. 's-Gravenhage, 1750, maart 8.

Aanstelling door den Prins van Oranje van Dirk Willem Hendrik van Brakel, gepensioneerd Cornet van het Regiment Carabiniers, tot Vendrig in de Compagnie van den Majoor IJsseldijk onder het Regiment Gardes Dragonders.

Gedrukt op papier, met opgedrukt zegel.
In margine staat, dat hij 27 maart de eeden heeft afgelegd.

16. Middelburg, 1757, maart 28.

Commissie door de Staten van Zeeland op Philip Jacob van Brakel, Rekenmeester in de Generaliteits-Rekenkamer, om de Staten te vertegenwoordigen ter vergadering der Staten-Generaal.

Perkament, met afhangend zegel.
In dorso staat, dat hij 19 mei den eed van zuivering heeft afgelegd.

17. In den Hage, 1759, juni 11.

Aanstelling door de Staten-Generaal van Philip Jacob van Brakell tot schout en dijkgraaf van het Quartier van Kempeland in de Meijerij van 's-Hertogenbosch.

Perkament, met opgedr. papieren ruit.
Op de plique staat, dat hij 12 juni den eed in handen van den Praesiderende heeft afgelegd.

18. 1759, september 26.

Extract uit de notulen der Staten-Generaal, dat het Luitenant-Generaal's tractement, opengekomen door het overlijden van den Generaal van Burmania, gegeven wordt aan den Luit.-Generaal Brakel.

Papier.

19. Middelburg, 1760, januari 3.

Aanstelling door de Staten van Zeeland van Dirk Willem Hendrik van Brakell tot Kapitein van een compagnie Fusiliers in het tweede Bataillon van het Regiment van den Generaal-Majoor Prins van Stolberg.

Perkament, met afhangend geheel afgesleten zegel.
In dorso staat, dat de eed den 3 januari bij procuratie en den 30 maart persoonlijk is afgelegd in handen van Gecommitteerde Raden.

20. 's-Gravenhage, 1760, januari 16.

Aanstelling door de Staten-Generaal van Dirk Willem Hendrik van Brakel tot kapitein van een compagnie in het tweede bataillon van het regiment van den Generaal-Majoor Prins van Stolberg.

Gedrukt op perkament, met afhangend zegel.
In dorso staat, dat hij 16 januari den eed heeft afgelegd in handen der Raden van State.

21. 's-Gravenhage, 1763, september 6.

Aanstelling door de Staten-Generaal van Dirk Willem Hendrik van Brakel tot Luitenant-Kolonel titulair bij het regiment van den Kolonel de Salve, bestemd naar Berbice.

Gedrukt op perkament, met afhangend zegel.
In dorso staat, dat hij 6 september den eed heeft afgelegd in handen van de Raden van State.

22. 's-Gravenhage, 1766, mei 31.

Aanstelling door de Staten-Generaal van Dirk Willem Hendrik Baron van Brakel tot tweede Kolonel bij het regiment Mariniers van den Generaal-Majoor de Salve.

Gedrukt op perkament, met afhangend zegel.
In dorso staat, dat hij den eed heeft afgelegd 7 juli in handen der Raden van State en 28 juli in handen der Staten van Zeeland.

23. Arnhem, 1766, augustus 14.

Aanstelling door den Erfstadhouder en Raden van Gelderland van Jacob Derk van Brakel tot richter en dijkgraaf van Tiel en Sandwijk.

Perkament, met afhangend zegel.
In dorso staat, dat hij 14 augustus den eed heeft afgelegd, en 4 december nogmaals in de Rekenkamer.

24. 's-Gravenhage, 1768, september 21.

Aanstelling door de Staten-Generaal van Derk Willem Hendrik van Brakel tot Kapitein van de Compagnie Grenadiers van het tweede Bataillon van het Regiment Mariniers van den Kolonel Douglas.

Gedrukt op perkament, met afhangend zegel.
In dorso staat, dat hij 21 september den eed heeft afgelegd in handen van de Raden van State.

25. 's-Gravenhage, 1768, september 21.

Aanstelling door de Staten-Generaal van Derk Willem Hendrik van Brakel tot Luitenant-Kolonel effectief van het Regiment Mariniers van den Kolonel Douglas.

Gedrukt op perkament, met afhangend zegel.
In dorso staat, dat hij den 21 september den eed in handen van de Raden van State en den 20 october in handen van de Staten van Zeeland heeft afgelegd.

26. In den Hage, 1779, april 29.

Commissie door de Staten-Generaal op Jacob Derk van Brakel tot Raad ter Admiraliteit in Friesland.

Perkament. Het zegel is afgesneden.
Memorie op papier van hetgeen die Commissie jaarlijks opbrengt en kost.

27. In den Hage, 1779, juni 22.

Aanstelling door de Staten-Generaal van Derk Willem Hendrik van Brakel, Kolonel der Infanterie, tot Sergeant-Majoor of Wachtmeester-Generaal van al de Infanterie in dienst van den lande.

Perkament, met afhangend zegel.
In dorso staat, dat hij 1 juli in handen van den Praesideerende den eed heeft afgelegd.

28. 1782, juli 23.

Benoeming van Dirk Willem Hendrick van Brakell, Generaal-Majoor, tot lid van den Hoogen Krijgsraad, door den Prins van Oranje.

Oorspr., geteekend.
Met oproeping voor de vergadering.

29. In den Hage, 1783, mei 30.

Commissie door de Staten-Generaal op Jacob Derk van Brakell als Raad ter Admiraliteit in Westfriesland en het Noorderkwartier.

Perkament, met afhangend zegel.
Memorie op papier van tractement en emolumenten.

30. 's-Gravenhage, 1785, november 25.

Aanstelling door de Staten-Generaal van Dirk Willem Hendrik van Brakell tot Kapitein van een compagnie Grenadiers van het eerste Bataillon van het Regiment van den Prins van Oranje.

Gedrukt op perkament, met afhangend zegel.
In dorso staat, dat hij 25 november den eed heeft afgelegd in handen der Staten van Zeeland.

31. In den Hage, 1794, januari 10.

Aanstelling door de Staten-Generaal van D. W. H. van Brakel, Generaal-Majoor van de Infanterie, tot Luitenant-Generaal van alle Infanterie in dienst van den lande.

Gedrukt op perkament, met afhangend zegel in blikken doos.
In dorso staat, dat hij 22 januari 1794 den eed heeft afgelegd.

C. Bewijzen van adeldom.

32. 1759, februari 5.

Opzwering der acht kwartieren van Alexandrine van Brakell, bij het Stift Bedbur ingezonden.

Oorspronkelijk, in kleuren, op perkament, met dito op perkament als notarieele copie en gewone copie.
Notarieele copie van een deductie, 1758, december 16, (bekrachtigd 1759, februari 12) over de overgelegde wapens en documenten.
Papier.

33. 1740, september 21/23.

Resolutie van de Balije der Duitsche orde te Utrecht, waarbij een reglement wordt vastgesteld voor de admissie van jonkheeren expectanten.

1753, september.

Idem voor het dragen van het ordekruis door dezelfden.

1756, juni 18.

Idem, vaststellende den vorm van het kruis.
Gedrukt, folio.

34. 1776, maart 29.

Missive namens den Landscommandeur der Balije te Utrecht aan Dirk Willem Hendrik van Brakell om als expectant zijn preuves van adeldom in te zenden vóór 1 september.
Copie.

1777, augustus.

Request van voornoemden, en extract resolutie dat de kwartieren van van-Borssele niet voldoende bevonden zijn.

Copie.
Hierbij behooren: de 8 kwartieren van Dirk van Brakell, gehuwd met Justina van Borssele, requirants grootvader, 1677, gekleurd op papier, en de opgezworen kwartieren van Brakell, Borssele en Welderen, 1754, gekleurd, op perkament.

1778, augustus 27.

Nader request van D. W. H. van Brakell, en resolutie dat het in de eerstvolgende kapittulaire vergadering zal behandeld worden.

Copie.

35. 1832, februari 22.

Diploma, gegeven door Koning Willem I aan Jacob Adriaan Prosper van Brakell, heer van Wadenoijen, zoon van Jacob Adriaan en Carolina Petronella van Borssele, om voortaan den titel te voeren van baron, voor hem en zijne wettige nakomelingen.

Door den Koning geteekend en bezegeld met het grootzegel aan blauw- en goudzijden koorden. Contrazegel: dat van den Hoogen Raad van Adel. In blikken doos.
Ingeschilderd het wapen.
In dorso: verklaring van den Hoogen Raad van Adel van 11 juni 1841, dat volgens 's Konings machtiging het wapen veranderd wordt. Met geschilderd wapen.

36. 1832, februari 28.

Missive van den Secretaris van den Hoogen Raad van Adel aan J. A. P. van Brakell van Wadenoijen; daar Z. M. hem toegestaan heeft den titel van baron te voeren, wordt hij verzocht in te zenden een teekening in kleuren van zijn wapen, met beschrijving, en opgaaf van zijn doop- en geboortenamen en die zijner ouders. Voorts wordt hem gezonden extract van het Kon. besluit van 28 december 1816.

1832, augustus 14.

Idem van denzelfde, het wapen terugzendende, met een schets zooals het zijn moet.

Kwitantie van denzelfden voor een authentiek afschrift van het diploma, 5 febr. 1833.

Alle oorspronkelijk.

37. 1841, mei 25.

Besluit van den Hoogen Raad van Adel, J. A. P. baron van Brakell van Wadenoijen verzoekende zijn diploma in te zenden, ten einde daarop in dorso de rectificatie van de kroon te kunnen zetten.

Oorspronkelijk.
Zie N°. 35.

D. Geboorte, huwelijk, overlijden.

38. 1724, december 8.

Huwelijksvoorwaarden van Jacob van Brakell, Luit^{t}. Colonel van het regiment van den Prins van Oranje en Majoor der stad Doornick, en Maria Catharina van Borssele tot Geldermalsen. Zij brengt mede 1000 caroli guld. 's jaars en ontvangt een morgengave van 1000 zilveren ducatons.

Op papier, onderteekend en gezegeld door partijen en vrienden.

39. 1808, februari 3.

Geboorteacte van Jacob Adriaan Prosper van Brakell, te Geldermalsen.

Extracten uit het doopboek, afgegeven 1 januari 1827 en 15 januari 1833.

40. 1809, october 25.

Geboorteacte van Antoine Guillaume van Brakell, te Geldermalsen.

Extract uit het doopregister, afgegeven 15 april 1812.

41. 1813, augustus 5.

Acte van overlijden van Carolina Petronella barones van Borssele, echtgenoote van Jacob Adriaan baron van Brakell, te Parijs overleden.

Authentiek afschrift, gegeven te 's-Gravenhage 15 jan. 1833.

42. Afbeelding van het grafmonument voor Carolina Petronille van Borssele, gestorven te Parijs 5 augustus 1813; opgericht door haren echtgenoot Adrien van Brakell.

43. Utrecht, 1814, augustus 24.

Testament van Jacob Adriaan baron van Brakell, te Geldermalsen; hij stelt in tot erfgenamen zijn twee minderjarige kinderen en tot voogden François Gijsbert baron van Brakell, te Druten, en Antoine Guillaume baron van Borselen, te Wadenoijen.

Gecoll. afschrift door den notaris D. de Jongh te Tiel.

44. 1814, september 27.

Acte van overlijden van Jacob Adriaan van Brakell, weduwnaar van Carolina Petronella van Borssele, te Utrecht overleden.

Afgegeven 15 januari 1833.

45. 1826, juni 26.

Acte van overlijden van Antoon Willem van Brakell, te Ravenswaai overleden.

Afgegeven 19 januari 1833.

46. 1826, juni 26.

Gedrukt bericht door Diederik Lodewijk van Brakell tot den Brakell en François Gijsbert van Brakell verzonden, kennis gevende van het overlijden door verdrinking van des eersten zoon Floris Adriaan en neef Antoon Willem.

47. 1828, april 30.

Huwelijksacte van Jacob Adriaan Prosper van Brakell en Jeanne Henriette Gabrielle van Schuylenburch, te 's-Gravenhage voltrokken.

Afschrift afgegeven 7 mei 1898.

48. 1829, januari 27.

Geboorteacte van Jacqueline Gabrielle Caroline Jenny Antoinette Françoise Wilhelmine Adrienne Fortunée Theodore Stephanie Henriette van Brakell, te 's Gravenhage geboren.

Afgegeven 17 maart 1842.

49. 1830, september 29.

Geboorteacte van Philippe Frederic Antoine Jacques van Brakell, te 's-Gravenhage geboren.

Afgegeven 17 maart 1842.

50. 1831, october 21.

Geboorteacte van Louise Constance Jeanne van Brakell, geboren te Wadenoyen.

Afgegeven 1 april 1842.

51 1833, januari 22.

Notarieele verklaring, afgegeven door Mr. G. Hardenberg, H. van Wessem, J. Brandwijk en A. Brandwijk, dat zij zeer goed gekend hebben Antoine Guillaume van Brakell, minderjarig overleden 26 juni 1826, en weten dat hij tot universeel erfgenaam ab intestato heeft nagelaten zijn broeder Jacob Adriaan Prosper van Brakell.

Onderteekend en bezegeld door den notaris W. de Jongh.
Idem dat de twee genoemde van-Brakell's dezelfde zijn als die in een acte van afschrijving op het Grootboek, A°. 1816, genoemd worden Prosper en Antoine.

52. 1833. juni 16.

Geboorteacte van Françoise Stephanie van Brakell, geb. te Wadenoijen.

Afgegeven 1 april 1842.

53. 1834, december 7.

Geboorteacte van Françoise Gabrielle Mathilde van Brakell, geb. te Wadenoijen.

Afgegeven 30 september 1844.

54. 1835, juni 26.

Acte van overlijden van Françoise Gabrielle Mathilde van Brakell, te Wadenoijen overleden.

Afgegeven 23 maart 1842.

55 1836, augustus 14.

Acte van overlijden van François Gijsbert baron van Brakell tot den Brakell, te Ravenswaay overleden.

Afgegeven 4 februari 1837.

56. 1837, januari 6.

Geboorteacte van Lodewijk Frank Willem van Brakell, te Wadenoijen geboren.

Afgegeven 23 maart 1842.

57. 1838, november 19.

Geboorteacte van Jacob Adriaan Zweder van Brakell, geb. te Wadenoijen.

Afgegeven 23 maart 1842.

59. 1840, juni 27.

Geboorteacte van Maria Theodora van Brakell, geb. te Doorwerth.

Afgegeven april 1842.

60. 1842, september 26.

Geboorteacte van Jacob Gabriel Willem van Brakell, geb. te Doorwerth.

61. 1878, januari 5.

Acte van overlijden van Jeanne Henriette Gabrielle van Schuylenburch, douariere van Jacob Adriaan Prosper baron van Brakell-Doorwerth.

Afgegeven 29 juni 1878.

62. Stukken betreffende het huwelijk van Jacob Gabriel ridder van Rappard en Irma Constance Joseph Peléchelle, den 18 augustus 1894 te Watermael Boitsfort bij Brussel gesloten.

64. 1902, november 7.

Acte van overlijden van Françoise Stephanie baronesse van Brakell, echtgenoote van Jonkheer Anton Willem van Borssele.

Afgegeven 4 juli 1903.

65. 1903, maart 15.

Acte van overlijden van Jonkheer Anton Willem van Borssele, weduwnaar van Françoise Stephanie baronesse van Brakell.

Afgegeven 4 Juli 1903.

E. Genealogie.

66. Extract uit de genealogie der heeren van Brakel, loopende van 1647 tot 1751.

Idem, loopende van 1560 tot 1794.

Beide van dezelfde hand.

67. Genealogie van van-Brakel, loopende tot Floris Adriaan van Brakel (1800).

Folio, met de geteekende gekleurde wapens van v. Brakel, Pfirt, Montbeillard en Salm.

68. Genealogie van de familie van-Brakell, opgemaakt door W. A. baron van Spaen van Bellevue, in 1806.

Folio.

69. Genealogie der familie van-Brakell in Gelderland, met de uitgestorven takken in Holland en Utrecht.

Kwarto in bordpapieren omslag.

70. Genealogie van het geslacht van Braeckel in Holland.

Folio in groen marokijnen band.

71. Genealogische aanteekeningen van het geslacht van Brakell, door Diderik Louis van Brakell (1842).

Folio in omslag.

72. Concept-genealogie van het geslacht van Braekel, bewerkt door L. van Weleveld, naar gegevens van Van-Spaen. 1846.

Met daarover gevoerde correspondentie, ook betreffende de spelling van den naam.

Gekleurd gegraveerd wapen.

Correspondentie van denzelfde over het maken van vlag, banier en lijkkleed, 1845.

Idem over het maken van een schilderij met de 32 kwartieren van Jacob Adriaan van Brakell.

Register van brieven behoorende tot het huis Braekel; toebehoorende aan L. van Weleveld, 1845.

73. Geschiedkundige aanteekeningen betreffende Theodore de Brakell, 1608, diens zoon Guillaume en Jean van Brakell, de admiraal.

In het fransch, octavo.

74. Kroniek van Ravenswaaij, door J. Anspach. Hierin aanteekeningen over Vredestein en de heeren van Brakell tot den Brakell van Vredestein.

Overdruk uit de Navorscher, 1879.

75. Brief van van-Westreenen van Tiellandt aan baron van Brakell van Wadenoijen, over het wapen van het geslacht de Vaines van Brakell, 30 Juni 1837.

76. Genealogie van het geslacht Schuylenburg, loopende van 1412 tot 1845.

Met gekleurde wapens, op papier op linnen geplakt, in blikken bus.

77. Geschiedkundige aanteekeningen betreffende het geslacht Schulemberg, loopende van ± 1400 tot 1674.

Papier, octavo.

78. Correspondentie over het geslacht, gevoerd met de heeren Rietstap, van Zuylen, Werner en Brandt.

Het Rijksarchief in Noordholland.

I. *Toestand der bewaarplaats van het Archief.*

Het gebouw, waarin het Archief is geplaatst, werd in de eerste jaren der 17e eeuw gesticht voor Stads-Vleeschhal en is nu altijd nog eigendom van de gemeente Haarlem. Toen er vóór veertien jaren ruimer lokaliteit voor 's Rijks Archieven gezocht moest worden, meende men niet beter te kunnen doen, dan zich te verzekeren van de destijds ledigstaande Vleeschhal, welke als bewaarplaats voordeelen aanbood, die niet alom waren te vinden. Dit besluit heeft men tot nu toe nimmer te betreuren gehad, want het gebouw blijft altijd goed voldoen aan de eischen die men kan stellen. De benedenverdieping, waar de archieven zijn geplaatst, is brandvrij, ruim en uitgestrekt, hoog, droog en goed verlicht. Boven zijn de werkkamers en dienstvertrekken, ruim in aantal en goed ingericht. De Vleeschhal staat in het midden der stad aan de Groote Markt en uit dien hoofde is de plaatselijke ligging zeer geriefelijk.

Toen het gebouw in gebruik aan het Rijk overging, zijn er groote herstellingen aan verricht, zoodat er thans geene verbeteringen van belang meer aan gemaakt behoeven te worden, en men zich kan bepalen tot het gewone onderhoud.
De aanneming daarvan was met het jaar 1905 ten einde geloopen.

In de verhuring der huisjes, staande tegen de Vleeschhal, is wijziging gebracht, want de bouwkundige heeft nimmer het door hem gehuurde in gebruik genomen, omdat de ruimte voor zijn werk te bekrompen was. Op zijn verzoek is hem door Uwe Excellentie vergund, het huisje in onderhuur af te staan aan een boekverkooper te Haarlem, die er met November 1905 een winkeltje heeft geopend.

De centrale verwarming voldoet aldoor zeer goed. De toestel daarvoor werkt naar behooren en er wordt steeds eene voldoende warmte ontwikkeld.

Het ameublement wordt naar eisch onderhouden en bevindt zich in zeer goeden staat.

Het is vermeerderd met eene koperen lijst om het portret in pastel van een Noord-Hollandsch vlootvoogd, op eene veiling gekocht; en met eene afbeelding in kleuren der wapens van de Haarlemsche Vroedschappen, in lijst gezet en achter glas, geschenk van Jhr. F. Teding van Berkhout.

II. *Toestand van reddings- en brandbluschmiddelen.*

Deze verkeeren allen in goede orde. Een overzicht van de voorhanden reddings- en brandbluschmiddelen moge hier volgen. Op elke der drie verdiepingen van het gebouw bevindt zich eene brandkraan met straalpijp en slangen. Er staat een extincteur met twaalf linnen brandzakken in de groote hal beneden en boven bij de dienstlokalen; in elk vertrek zijn drie of vier brandgranaten voorhanden, om bij een begin van brand dienst te doen.

Voortdurend wordt nauwlettend zorg gedragen voor veiligheid en orde. Vuur wordt ten strengste uit het Archiefgebouw geweerd; met het licht wordt in groote behoedzaamheid omgegaan, en beduchtheid voor het ontstaan van brand binnen de muren, behoeft dus niet groot te zijn.

III. *Toestand der Archiefverzamelingen.*

Na vele jaren daaraan onafgebroken te hebben gearbeid, is het grootste gedeelte der registers hersteld en in behoorlijken staat gebracht: de banden zijn opgeknapt en versterkt, en waar er ontbraken, wat ook dikwijls het geval was, nieuw gemaakt. In 1905 zijn 508 registers door twee boekbinders afgeleverd.

De stukken in portefeuilles opgeborgen, zijn meerendeels gaaf en ongeschonden; de niet talrijke, welke gescheurd of half vergaan zijn, worden op oordeelkundige wijze in orde gebracht.

Charters zijn weinig in aantal. Wat het Archief bezit, is van goed gehalte, maar de meeste zegels hebben veel geleden.

De kaarten in bladen zijn niet noemenswaardig. Hier en daar in het Archiefgebouw hangen wat oude kaarten in lijsten, alles in goeden staat, en afkomstig uit de Vergaderzalen van Gecommitteerde Raden in West-Friesland en het Noorderkwartier te Hoorn.

IV. *Werkzaamheden en voortgang der ordening en inventarisatie van het Archief.*

De regeling van het Archief van Oud-Karspel, waarvan in het vorige verslag werd gesproken, kwam ten einde.

De Archieven van Noord-Scharwoude en van Geestmer-Ambacht, werden nu onderhanden genomen, uitgezocht, gerangschikt en ter beschrijving gereed gemaakt.

Bij het rondgaan voor onderzoek naar de kerkelijke Archieven, verzocht de Heer Predikant van de Doopsgezinde Gemeente in De Rijp den Archivaris, zich te belasten met de ordening van het tamelijk uitgebreide Archief zijner Kerkelijke Gemeente, waaraan gaarne voldaan is, en met die uitkomst, dat op het einde des jaars het grootste werk er aan was volbracht.

De inventarisatie van het Archief ondervindt nog al vertraging door den menigvuldigen arbeid, welke hier aan- en voor Archieven van Gemeenten en Waterschappen wordt verricht. Ook vermeerderen de verzamelingen aldoor, maar de behoefte aan een inventaris is niet zoo overgroot, omdat er een uit het jaar 1873 bestaat, welke goede diensten bewijst.

V. *Opgave der in druk uitgegeven bescheiden.*

Van stukken uit dit Archief zijn geene uitgaven in druk gegeven, en het is ook niet bekend, dat door onderzoekers studiën of verhandelingen van eenigen omvang, waarvoor de stof aan hier berustende bescheiden is ontleend, in het licht zijn gezonden. Evenwel kan het wezen, dat aanteekeningen van navorschers, hier en daar in tijdschriften verspreid zijn geraakt.

VI. *Aanwinsten door geschenk, aankoop, ruil of in bruikleen verkregen en de verliezen zoo die er zijn.*

De vermeerderingen door geschenk enz. waren nog al van belang en veel talrijker dan in het vorig jaar. Ook de aard van het verworvene was meerendeels van gewicht.

Ten geschenke werd ontvangen:

Van het College van Zetters der personeele belasting te Amsterdam.

Het Archief van de patentbelasting aldaar.

Van den Gemeentearchivaris van Amsterdam.

Stukken betreffende een rechtsgeding gevoerd voor den Baljuw van Brederode door Mr. François de Kies, over den eigendom van zeker meertje gelegen in de heerlijkheid van Brederode. 1663.

Afschrift der stukken ingeleverd bij Schepenen ter Nieuwer-Amstel door den Baljuw en Dijkgraaf van Amstelland, R. O. eischer in cas crimineel tegen Christiaan van den Bergh, gedaagde. 1757. In één band.

(In bruikleen.) Stukken afkomstig van Hendrik Bicker, Assistent-Ontvanger der middelen te water en te lande, daarna Ontvanger-Generaal van het Departement der Zuiderzee te Amsterdam 1796—1829.

Van den Heer H. G. A. Obreen te Gent (België).

Huwelijksgift van Gijsbrecht van Nyenrode, Ridder en Geertruyt Uytenham, echtelieden, aan hunne dochter Adriana van Nyenrode, getrouwd met Aelbrecht van Beieren van Schagen. 16 Mei 1464. (Afschrift 17e eeuw).

Brieven van schenking door Catharina van Assendelft Weduwe Jonkhr. Johan van Kortenbock, Heer van Helmond, te Rees, aan hare nicht Anna van Assendelft, Vrouwe van Schagen. 13 November 1575. (Oorspronkelijk.)

Huwelijksvoorwaarden tusschen Jonkheer Antonie van Duvenvoorde, Heer van den Boucke en Jonkvrouwe Margaretha van Halmaele. 12 Mei 1584. (Oorspronkelijk.)

Testament van Aelbrecht van Beieren van Schagen, Baljuw van Kennemerland en Theodora van Wassenaer, echtelieden. 16 Februari 1635. (Gelijktijdig afschrift.)

Stukken betreffende het beheer en de nalatenschap van Louis Adrien Emil Grave van Oultremont en Warfusé Heer van Schagen. 1763—1782.

Rentes appartenantes à Madame la Comtesse de Warfuzée, constituées sur les domaines au quartier de Bruxelles Les rentes créées en faveur de Anthoine van der Noot, Escuyer, et depuis devolvées à Théodore de Bavière de Schagen, Comte de War-

fuzée, ayant en secondes noces epousé l'héritière Margarithe van der Noot, fille dudit Anthoine van der Noot. 18e eeuw.
(Alles strekkende tot aanvulling van het Archief der Heeren en Heerlijkheid van Schagen.)

Van den Heer C. F. L. Sarlet te Haarlem.

Eene verrekening tusschen Schepenen van Graft en van Zuid-Schermer. 28 October 1574.
Opdrachtbrief van een erf of hofstede, gelegen op 't Riet onder den bedrijve van De Rijp. 16 Februari 1662.

Van den Heer Bernard Sormani, te Muiderberg.

Een koperen zegelstempel uit den tijd van Napoleon, met den keizerlijken Adelaar en het randschrift: „Douanes impériales Beverwijk".

De volgende handschriften en archiefstukken werden

Aangekocht.

Collectanea uit de Memorialen, Resolutien, Missiven, Advijsen etc. van den Hove van Holland, van de jaren 1426 tot 1697 incl. Mitsgaders andere stukken roerende de Regeering der Stad Purmerende, aanvangende A°. 1410.
Handschrift 18e eeuw. F°.

„Privilegieboek van Willem van Beijeren", bevattende handvesten van Steden en Waterschappen in Holland en Vlaanderen, Beginnende ten tijde van Willem van Beieren (1345—1389), eindigende met eene ordonnantie van Rudolf van Diephout, Bisschop van Utrecht, overl. 1455.
De tweede helft van het boek (blz. 220—371) wordt ingenomen door eene Nederlandsche vertaling van den Spiegel van Sassen.
Handschr. uit het einde der 15e eeuw. kl. 8°.

Privilegien van Kennemerland en Kennemergevolg. Afschrift verschaft aan de dorpen van Kennemerland door den Griffier van de Leenen der Graaflijkheid van Holland in het jaar 1601.
Handschr. 17e eeuw. F°.

Handvesten, Privilegien en Willekeuren van Waterlant, be-

ginnende A°. 1275 etc. met Jan Persijn, Ridder, Heer van Waterland enz.

Met aanteekeningen van K. van Alkemade en P. van der Schelling. (Bepaalt zich tot ééne.) „Cornelis Tijmanssoen van Sunderdorp, hoort diese privilegie, die vijnder eenen goeden drancpenninck. Anno Domini 1565. 27 Novembris".

Handschr. 16e eeuw. 4°.

Handvesten door Graven van Holland en Heeren van Waterland, aan Waterland verleend.

Beginnende met een handvest van Jan van Persijn, Ridder, Heer van Waterland. A°. 1275.

Handschr. Voltooid 12 December 1580. 4°.

Stoelboek van den Waterlandschen en West-Frieschen Zeedijk, naar de metingen, loting of verkaveling gedaan in de jaren 1466, 1467, 1471 en 1572.

Handschr. tweede helft 15e eeuw, waarin later wat is bijgeschreven. 4°.

Handvesten door Graven van Holland verleend aan de Stad Alkmaar, aan Kennemerland met Kennemergevolg, West-Friesland. Beginnende met het handvest van Willem II aan Alkmaar. A°. 1254.

Handschr. tweede helft 16e eeuw. 4°.

Handvesten van de Stad Alkmaar. Beginnende met het handvest van Willem II. A°. 1254.

Afschrift genomen naar de oorspronkelijke stukken, door den Notaris L. Coren.

Handschr. 17e eeuw. F°.

Ordonnantien, Keuren ende Statuten der Stad Alkmaar.

De eerste hier voorkomende keur is van 22 Juni 1655; de laatste van 5 November 1672.

Handschr. einde 17e eeuw. F°.

Ordonnantien, Keuren ende Statuten der Stad Alkmaar. (Uit de 17e en 18e eeuwen.) In twee banden.

Handschr. 18e eeuw. F°.

Die Handvesten der Steede Eedam met anderen rechten.

Handschr. begin 17e eeuw. F°.

Dit sijn die handveste der Steede van Enchusen. Beginnende met het handvest van Willem V van Beieren van 16 Maart 1355.
Dit sijn die statuten ofte kueren der Stede van Enchusen.
Anno 1525. Den strijdt gesciet voor Pavyen hoe die Coninc van Vranckrijck van den Keyser wert gevanghen.
Dit sijn privilegien die onse steede van Enchusen van diverse Hertoghen ende Graven zijn ghegheven.
Bevat ook nog eenige merkwaardigheden en aanteekeningen.

Handschr. van omstreeks het jaar 1527. 4°.

Poortrecht ende Privilegien deser Stede Hoorn. Begint met een handvest van Willem V van Beieren. Bevat verder (blz. 107—190 vs.) o. a. Spiegel van Sassen, in Dietsch.
Hier hebben wij in wat manieren ende op wat wijse die Stede van Hoorn zijn oorspronghe ofte beginne ghenomen heeft.

Handschr. voltooid 10 Januari 1545. F°.

Dit sijn die kueren die scout, scepenen ende raden ghemaict hebben om nutscip ende oerbaer der ghemeenre poerte van Sibenkerspel. Inden jaer ons Heren 1414 op sinte Geertruden dach (14 Maart).

Handschr. uit dien tijd. kl. 4°.

Keuren en Wetten van het Oosterquartier des Eylands van der Schelling, overgezien en gemaakt in het begin van het Drost-Ambt van Gerardus Reynst, aangevangen met de maand Februari 1687.

Handschr. einde 17e eeuw. F°.

Die afcomst der hoochgeboren edelre Heeren van Breederode in Hollandt.

Handschr. met vele wapens in kleuren. Eerste helft 17e eeuw. 4°.

Tractaten van Petrus Forestus (van Foreest), van Alkmaar. Geneesheer van Prins Willem I.

Handschr. tweede helft 16e eeuw. 8°.

Zeven Schepenakten van Heemskerk loopende van 1540—1608, zes van Texel van 1556—1562, één van Castricum van 1509, één van Nieuwer-Amstel 1569; allen bezegeld.
Schepenakte van Velsen van 31 Maart 1734 waarbij uit den boedel van Mr. Elbert Graafland, in leven Schepen en Raad der Stad Amsterdam, verkocht wordt aan den Heer Frederik

Berewout, regeerend Schepen en Raad als boven, een boerenhuis met eenig land onder Velsen, bij het huis te Brederode aan de laan der hofstede Velserend.

Hier moge nog vermeld worden, dat zijn gemaakt afteekeningen van acht grafzerken in de Nederl. Herv. Kerk te Beverwijk.

De Bibliotheek

van het Archief is ook op velerlei wijzen vermeerderd en het is passend, in de eerste plaats melding te maken van de ontvangen

Geschenken.

Van Z. Exc. den Minister van Binnenlandsche Zaken.

Drs. *Verwijs* en *Verdam.* Middel-Nederlandsch Woordenboek. 8°. Deel VI, afl. 4—7.
Woordenboek der Nederlandsche Taal. 8°.
Deel VI, afl. 5—6.
Deel IX, afl. 3—4.

Verslagen omtrent 's Rijks Verzamelingen van Geschiedenis en Kunst. 8°. XXVI. 1903.

Verslagen omtrent 's Rijks Oude Archieven. 8°. XXVII. 1904.

Verslag van een voorloopig onderzoek te Lissabon, Sevilla, Madrid, Escorial, Simancas en Brussel, naar Archivalia belangrijk voor de geschiedenis van Nederland. Op last der Regeering ingesteld door Dr. *Th. Bussemaker*, Hoogleeraar te Groningen. 8°. 1905.

Publications de la Société historique et archéologique dans le Duché de Limbourg. Tôme 40. 8°. 1904.

J. Craandijk. De Haarlemsche Hofjes. 8°. (1904.)

Van de Commissie van advies voor 's Rijks geschiedkundige publicatiën.

Gedenkstukken der Algemeene Geschiedenis van Nederland van 1795—1840. Eerste deel. Nederland en de Revolutie 1789—1795. Door Dr. *H. T. Colenbrander.* 8°. 1905.

Van den Heer Algemeenen Rijksarchivaris.

Reglementen voor het Gemeentebestuur van Berkel en Rodenrijs en voor de civiele en crimineele rechtbank van diezelfde plaats. 8°. 1804.

Van den Heer Bibliothecaris der Koninklijke Bibliotheek.

Catalogus der Geschiedenis, afdeeling: Skandinavië, het Russische Rijk, de Balkan-Staten en Griekenland, Zwitserland, Azië, Afrika, Amerika en Australie. F°. 1905.

Catalogus der Bibliographie en Bibliotheconomie. F°. (1905.)

Catalogus van de pamfletten-verzameling, berustende in de Koninklijke Bibliotheek. Door Dr. *W. P. C. Knuttel.* Vijfde deel. 1776—1795. 4°.

Van den Rijksarchivaris in Utrecht.

Catalogus van de Archieven der kleine kapittelen en kloosters. Door Dr. *J. de Hullu* en *S. A Waller Zeper.* 8°. 1905.

Van den Rijksarchivaris in Noordbrabant.

Het Provinciaal Archief te 's-Hertogenbosch in 1903. 8°.

Inventaris van de Oude Archieven van Raamsdonk. 8°. 1904.

Register van de Leenbrieven en andere titels betrekkelijk de Ambachtsheerlijkheid en de Heeren van Zuidewijn-Ambacht. 8°. 1905.

Van den Burgemeester van Edam, Secretaris van „De Purmer".

Statistiek van het Waterschap „De Purmer". 8°. (1905.)

Van de Commissie voor het Archief en de Bibliotheek te Rotterdam.

Catalogus van het Museum van Oudheden der Gemeente Rotterdam. Door *A. Hoynck van Papendrecht.* 8°. 1904.

Van Burgemeester en Wethouders van Utrecht.

Supplement op den Catalogus van den historischen Atlas van Utrecht. Door Mr. *S. Muller Fz.* 8°. 1905.

Van de Schrijvers.

A. F. van Beurden. Geschiedenis van het Noordbrabantsche Geslacht Cnipscheer of Knipscheer. 8°. 1905.

Dr. *E. Wiersum.* Inventarissen van:
Het Archief van den Wulpenpolder.
Het Archief der Vereeniging van Ambachtsgerechtigden van 's Heer-Arendskerke, o. a.
Het Archief van de Ambachtsheerlijkheid Bruinisse.
Het Archief van de Ambachtsheerlijkheden Zaamslag, Aandijk en Othone. 8°. 1903. Vier stuks.

Verder velerlei Verslagen van Archieven en Verzamelingen.

Vervolgwerken.

Brugmans en *Kernkamp.* Algemeene Geschiedenis, afl. 31—33 en 38—39.
Bijdragen voor de geschiedenis van het Bisdom Haarlem. Deel 29, afl. 2—3. Deel 30, afl. 1.

Rogge en *Pijper.* Nederlandsch Archief voor Kerkgeschiedenis. Nieuwe Serie. Derde deel, afl. 3—4. Vierde deel, afl. 1.

Muller. Geschiedenis van onzen tijd sedert 1848. Vierde Boek Eerste stuk. 8°. 1905.

Robert Fruin. Verspreide geschriften, afl. 56—59. En: Registers.

Blok. Bijdragen voor Vaderlandsche Geschiedenis en Oudheidkunde. Vierde Reeks. Vierde deel, afl. 4. Vijfde deel, afl. 1 en 2.

Oud-Holland. Twee en Twintigste Jaargang.

Van Arkel en *Weissman.* Noord-Hollandsche Oudheden. Vijfde tot Zevende stuk, 4°. 1902—1905.

Elias. De Vroedschap van Amsterdam. 1578—1795. Tweede deel. 8°. 1905.

Werken der Vereeniging tot uitgaven der bronnen van het Oude Vaderlandsche Recht, n.l.
Rechtsbronnen der Stad Schiedam. Uitgegeven door Dr. *K. Heeringa.* 8°. 1904.
Het Recht der Stad Reimerswaal. Uitgegeven door Mr. *R. Fruin.* 1905.
Verslagen en mededeelingen. Vijfde deel. N°. II. 8°. 1905.

Moes. Iconographia Batava, afl. 37—38.

Croust. Monumenta paleographica, afl. 17—20.

Aangekochte Oude en Nieuwe Boeken.

Revue des Bibliothèques et Archives de Belgique Tômes I—III. 8°. 1903—1904.

Dr. *H. F. Colenbrander.* De Belgische omwenteling. 8°. 1905.

Dr. *R. C. Bakhuizen van den Brink* e. a. Les Archives du Royaume des Pays-Bas. 8°. 1857.

Louis D. Petit. Repertorium der Verhandelingen en Bijdragen betreffende de geschiedenis des Vaderlands, afl. 1—2. 8°. 1905.

Is. Meulman. Catalogus van pamfletten. 4°. 1866—1868. Drie deelen.

de Beka et Heda. De Episcopis Ultrajectinis. F°. 1643.

James de Fremery. Cartularium der Abdij Mariënweerd. 8°. 1890.

Jhr. Mr. *A. F. O. van Sasse van IJsselt.* Beschrijving van het H. Kerstmisgilde te Haarlem. 4°. 1905.

Dr. *J. C. Pool.* Frederik van Heilo en zijne schriften. 8°. 1866.

J. C. van Slee. De Rijnsburger Collegianten. 8°. 1895.

J. H. Manné. Beschrijvinge van den Opkomst en Staat der Lutherse Kerken in de Nederlanden. 4°. 1719.

Jhr. *J. W. van Sypesteyn.* Geschiedkundige bijdragen. 8°. 1864-1865. Drie deelen.

Jhr. *C. A. van Sypesteyn.* Holland in vroegere tijden. 8°. 1888.

L. Wichers. De Regeering van Koning Lodewijk Napoleon 1806—1810. 8°. 1892.

Werken der Vereeniging „Gelre". 8°. Vijftien Deelen.

M. Smallegange. Cronijk van Zeeland. F°. 1696.

Atlas van Europa met het Heilige Land, Amsterdam bij Justus Danckers. F°.

Jan van den Brouck. Instructie der Zeevaart door de gheheele Werelt. 4°. 1610.

P. Merula. Placaten en ordonnantien op het stuck van de Wildernissen. F°. 1605.

Kronijck ende historie van het Edele ende Machtige Geslachte van den Huyse van Egmondt. 8°. 1655.

Hoet en *Terwesten.* Catalogus of naamlijst van Schilderijen met derzelver prijzen. 8°. 1752—1770. Drie deelen.

P. van Eeghen. Het werk van Jan en Casper Luyken. 8°. 1905. Twee deelen.

A. W. Weissman. Documents classés. F°. 1905, afl. 1—3.

Verliezen zijn niet geleden, maar er is aan het Staatsarchief voor West-Vlaanderen te Brugge overgedaan voor eene som van 40 franken of *f* 19,14 Nederl., een met het jaar 1533 aanvangend handschrift op perkament, bevattende Keuren der Stede Oudenburg, een plaatsje in de buurt van Ostende.

Verder is in het Rijksarchief in Gelderland te Arnhem overgebracht, een ter beschikking van den Archivaris in Noord-Holland gesteld exemplaar, van „Gereformiert Landtrecht van Veluwen und Veluwenzoom. Anno 1604", met zeer vele aanteekeningen in handschrift van rechterlijke uitspraken, commentaren, enz. enz. uit denzelfden tijd.

VII. *Uitslag der pogingen om afschriften te verkrijgen van belangrijke onuitgegeven bescheiden, voor het Archief der Provincie van gewicht en berustende in andere binnen- en buitenlandsche Archieven.*

Pogingen van dien aard zijn niet beproefd, omdat niet ter kennis is gekomen het bestaan, hier of daar, van bescheiden, welke dit Archief op eene vermeldingswaardige wijze zouden kunnen aanvullen.

VIII. *Gebruik van het Archief gemaakt en inlichtingen verstrekt aan autoriteiten en persoonen.*

In het Archief werden onderzoekingen gedaan door de hierna genoemde personen, voor het doel of naar bijzonderheden, achter hunne namen vermeld:

Dr. *M. Bruijel,* Leeraar aan de Hoogere Burgerschool. Naar den toestand van handel en nijverheid in den Franschen tijd.

A. J. C. Daamen, Notaris te Haarlem. In de protocollen der overdrachten en verbanden van Haarlemmerliede en Spaarnwoude.

K. Graftdijk. Nasporingen in het Archief der Gemeente Graft.

P. M. Grijpink, te Amsterdam. In de rechterlijke Archieven van Ouder-Amstel.

P. J. Havie te Amsterdam. In protocollen van Nieuwer-Amstel.

Dr. *J. Huizinga.* Leeraar aan het Gymnasium, de Grafelijkheidsregisters.

A. J. H. Baron van Lijnden. Gepens. Kolonel der Artillerie, om genealogische ophelderingen.

F. de Bruyne, te Weesp, aangaande de geschiedenis der Weeshuizen aldaar.

Mejuffrouw *D. Loosjes*, in brieven der Heeren Loosjes.

S. C. Meeus, Pastoor onder Schoten, naar het klooster der Reguliere Kanunniken buiten Haarlem op de Woerd.

Jhr. Mr. *C. A. Elias*, Burgemeester van Zaandam, in de veilboeken aan Westzamen.

Mr. *E. M. Meijers*, Advocaat en Procureur te Amsterdam, in zake het Vlotrecht.

J. H. de Waal Malefijt, Lid van de Tweede Kamer, te Utrecht, in de rechterlijke archieven van Tetterode, Aelbrechtsberg en de Vogelensang.

W. J. Kernkamp, Lid van den Raad der Gemeente Edam, in de registers van de Weeskamer, en de protocollen en akten der Notarissen van Edam.

G. J. Honig te Zaandijk, in de protocollen der transporten van Westzaan.

De Burgemeester van Assendelft zette de nasporingen omtrent oude toestanden zijner Gemeente, onverdroten voort en ontving dientenbehoeve, protocollen van transporten, verleden voor het gerecht zijner woonplaats, welke van tijd tot tijd voor anderen verwisseld werden.

Voor den Heer Kapitein *F. W. J. de Witt Huberts* werden uit het Algemeen Rijksarchief te 's-Gravenhage, registers van onderscheiden aard ontvangen, welke hier door den belanghebbenden onderzoeker werden geraadpleegd.

De Heer Algemeene Rijksarchivaris te 's-Gravenhage ontving ten gebruike:
Het eerste deel van het Cartularium der Commanderij van St. Jan te Haarlem, en:
Keuren en Wetten van het Ooster-Quartier des Eylands van der Schelling. A° 1687.

Op verzoek van dienzelfden Heer Archivaris, werden hier proeven genomen, of Daloewangpapier te gebruiken zou zijn voor Archiefbehoeften. Voor pakpapier wordt het zeer geschikt en sterk geacht, en voor het beplakken der borden van ingebonden registers, hetgeen hier is geschied, is het onvoorwaardelijk aan te bevelen.

Den Archivaris van Alkmaar, werd ter inzage toegezonden: Correctieboek der Stad Alkmaar, van 1517—1558.
Aan den Archivaris van Amsterdam werden inlichtingen verstrekt omtrent den stijl welke in de middeleeuwen in sommige steden van Noord-Holland gevolgd werd.

De Archivaris van Schiedam, werd in de gelegenheid gesteld op het Raadhuis zijner woonplaats te raadplegen de Resolutien van Gecommitteerde Raden in West-Friesland en het Noorderkwartier, welke te zijnen gerieve daarheen werden gezonden.

Aan de Gemeente Westzaan, werden krachtens machtiging van Uwer Excellenties Ambtsvoorganger van 24 Juli 1905, in bewaring gegeven zes registers der huwelijken gesloten door Schepenen van Westzanen, loopende over het tijdvak van 1720—1788.

De Heer Inspecteur van het Staatstoezicht op krankzinnigen en krankzinnigengestichten te Utrecht, ontving volgens zijn verlangen, opgave van de bouwstoffen welke hier bewaard worden over krankzinnigenverpleging in vroegere eeuwen.

Op verzoek van Prof. *Ch. Adam*, Rector van de Universiteit te Nancy, werden nasporingen gedaan aangaande de berechting van een geval van Vadermoord te Egmond of Alkmaar, in de eerste helft der 17e eeuw.

Voor den Heer *A. H. Bakker*, Gemeenteontvanger van Abbekerk te Lambertschaag, zijn zeer wijdloopige nasporingen verricht, over de herkomst en eigenaars in vroegere tijden, van verschillende landerijen onder Abbekerk, en daarop rustende erfdienstbaarheden.

Aan den Heer *A. A. Beekman* te 's-Gravenhage, werd naar aanleiding van door hem gedane vragen, medegedeeld, hoe weinig aan bouwstoffen voor de geschiedenis van West-Friesland vóór 1350 hier aangetroffen wordt.

In de zeer schaarsche Archieven van Limmen, werd, ten behoeve van Mr. *F. A. Bijvoet*, Advocaat en Procureur te Haarlem, nagezocht, maar zonder eenig gevolg, of bij overdrachten van zeker stuk land genaamd „de Zandkamp" ook melding gemaakt wordt van verschuldigde erfpacht.

Aan Mr. *G. Brouwer Iz.*, Advocaat en Procureur te Amsterdam, werd op zijn verlangen verschaft, afschrift van eenige akten Nieuwer-Amstel 1787—1799.

De Heer *G. Dennig* Pastoor te Spanbroek, ontving mededeeling omtrent vaste goederen te Wognum, in 1798 en 1801.

Den Heer *A. Driessen*, Pastoor te Ilpendam, werd verschaft eene opgaaf van de hier voorhanden Archieven der zes hoofddorpen, het baljuwschap, de vrije heerlijkheden en de drie meeren van Waterland.

Dr. *E. A. M. Droog*, Arts te Heemstede, wenschte ten behoeve van een wetenschappelijk geneeskundig gezelschap, bijzonderheden te vernemen aangaande vermaarde Haarlemsche Geneesheeren uit den ouden tijd, en ook eene keuze van zinspreuken, te hebben voor dien kring. In beide opzichten is ruimschoots aan zijn verlangen voldaan.

Voor den Heer *G. J. Honig*, Archivaris van de Zaanlandsche Oudheidkamer te Zaandijk is onderzoek gedaan, naar de verkoopakte van het huis „de Beeldentuin" te West-Zaandam. A°. 1804.

Den Heer *E. Murray, Mc. Kay*, te New-York werden velerlei mededeelingen verschaft omtrent Jacoba van Beieren, en Frank van Borselen.

Jhr. Mr. *Frank K. van Lennep* te Zeist, ontving afschrift eener akte van verkoop van vaste goederen, verleden 22 Maart 1810 voor Schout en Schepenen van Sloten, Sloterdijk, Osdorp en de Vrije Geer.

Voor nasporingen door den Heer *J. C. van der Loos*, Kapellaan te Ouder Amstel, werden meermalen registers en stukken uit het oude rechterlijk Archief van Ouder-Amstel, gezonden naar het Gemeentearchief van Amsterdam.

Mr. *W. H. K. Mouthaan*, Rijksadvocaat te Amsterdam, werd ingelicht omtrent de banscheiding van Oostwoud, in het begin der 18e eeuw en op zijn verzoek werd eene afteekening voor hem gemaakt uit de groote kaart der Uitwaterende Sluizen in Kennemerland en West-Friesland, omstreeks het jaar 1729.

Voor den Heer *R. A. J. Tutein Nolthenius* te Amsterdam, werd in het Archief van den Prefect der Zuiderzee gezocht naar eene Memorie over de Gilden, van den Maire van Amsterdam ongeveer van 1812, doch zonder bevredigende uitkomst.

Mevrouw *M. van Reenen Volter*, te Bergen, wenschte bijzonderheden te vernemen over den Slag van Castricum, van de rampen en verliezen door de inwoners van dat dorp aan have en goed geleden; en verder kennis te maken met eene beschrijving van den inval der Engelschen en Russen in 1799. Zooveel mogelijk zijn de gevraagde bijzonderheden verstrekt.

Voor de Heeren *D. Stolp* te Nijmegen, en *W. Stolp* te Haarlem, zijn, ten behoeve van genealogische nasporingen. de Weeskamerboeken van Edam en Westzaan over een ruim tijdvak der 18e eeuw, nagezien, maar zonder goeden uitslag.

Aan den Heer *P. H. Versteeg*, Predikant der Nederl. Herv. Gemeente te St. Pancras, bij Alkmaar, zijn opgegeven eenige bronnen waar iets over St. Pancras te vinden is.

De Heer *A. de Vlieger*, Predikant te Charlton — cum Hardy, (Engeland) vroeg onderzoek in de Weeskamerboeken van Weesp, om bijzonderheden te ontdekken aangaande de kinderen van Simon de Vlieger. Dit is geschied, doch slechts omtrent ééne dochter des schilders, waren mededeelingen van eenig belang te verschaffen.

Mr. *F. Th. Westerwoudt*, Buitengewoon Lid van Gedeputeerde Staten van Noord-Holland, te Amsterdam, werd ingelicht, omtrent de voorwaarden van het octrooi der Staten van Holland en West-Friesland van 7 December 1641 aan Schepenen, Kerkmeesteren en gemeene buren van Sloterdijk verleend, om de Sloterdijkermeer, tot profijt en onderhoud van de kerk aldaar te mogen droogmaken, bedijken en tot land brengen.

Den Heer *M. G. Wildeman*, Archivaris van het Hoogheemraadschap van Delfland te 's-Gravenhage, werd verschaft eene opgave der verleien van het huis Assumburch en aanhoorigheden sedert het jaar 1679.

Voor Jhr. *Mr. E. B. F. F. Wittert van Hoogland*, te 's-Gravenhage, werd gevraagd en verkregen afschrift van het testament van Justina de Kies van Wissen, Weduwe Johan Wittert, van 6 Mei 1772.

IX. *Uitkomsten van de bemoeiingen met Gemeente-, Waterschaps- en andere Archieven.*

Dienaangaande is hierboven reeds het een en ander gezegd, zoodat er niet veel meer te vermelden overblijft.

Gevolg gevende aan den inhoud der missive van Uwer Excellenties ambtsvoorganger van 28 April 1893, n°. 813, afd. K. W. is door mij een onderzoek ingesteld naar de veiligheid der bewaarplaats, den toestand en de behandeling der rechterlijke Archieven, berustende bij de Gemeenten Amsterdam en Haarlem, bij welke gelegenheid is gebleken, dat alles in zeer goede orde verkeerde.

X. *Maatregelen in het belang van het Oude Archief te nemen.*

Voorstellen dienaangaande zijn niet te doen, omdat er geene reden is, bijzondere voorzieningen te vragen of veranderingen van eenigen aard voor te stellen.

De Rijksarchivaris in Noord-Holland,

C. J. GONNET.

Haarlem, 28 Februari 1906.

Het Rijksarchief in Zeeland.

I. *Toestand der bewaarplaats van het archief.*

Na de verbetering, die de lokalen in de laatste jaren hebben ondergaan, kan over dit onderwerp ditmaal uit den aard der zaak slechts weinig worden medegedeeld. Op twee punten, in mijn vorig jaarverslag aangeroerd, wensch ik hier echter terug te komen. Ik heb daarin nl. opgemerkt, dat in een der benedenvertrekken, waar de muur vernieuwd was, zich sporen van vocht vertoonden, en dat daarom in dat lokaal een bak met ongebluschte kalk is geplaatst. Het is mij aangenaam te kunnen mededeelen, dat thans van vocht daar ter plaatse aan den muur niets meer te bespeuren is. Na de laatste vernieuwing is de kalk in den bak wel is waar nog eenigermate gebluscht; maar dat zal een gevolg zijn geweest van de vochtige buitenlucht, die bij het open zetten der ramen naar binnen dringt. De bak met kalk is thans verwijderd.

Het inconveniënt, waarop ik eveneens in het verslag over 1904 wees, dat de goten somtijds bij plotseling ingetreden dooi overloopen, en het hemelwater, geen anderen uitweg vindende, dan langs de binnenmuren van het gebouw wegstroomt, heeft zich gelukkig niet opnieuw doen gevoelen. Nochtans is een afdoend middel om aan dit bezwaar tegemoet te komen niet gevonden: mijne hoop, dat wellicht sneeuwborden als zoodanig dienst zouden kunnen doen, bleek ijdel.

Is er dus over het algemeen alle reden om tevreden te zijn over den toestand van het gebouw, op den duur kan het als archiefbewaarplaats niet voldoen, omdat het voor de berging der archieven geene genoegzame ruimte biedt. Ik had de eer hierop reeds de aandacht Uwer Excellentie te vestigen, en wacht met vertrouwen hare beslissing af.

II. *Toestand der reddings- en brandbluschmiddelen.*

In dien toestand is in 1905 geene wijziging gekomen. De bliksemafleider is dat jaar weder door een deskundige onder-

zocht en in orde bevonden. In den loop van het jaar hebben hier ter stede proeven plaats gehad met de handbluschapparaten, die door de maatschappij Minimax en de firma Sinclair en Co. in den handel worden gebracht. Beide proefnemingen werden door den adjunct-commies of door mij bijgewoond. In de volgende bijeenkomst van Rijksarchivarissen zal, naar ik hoop, dit onderwerp, dat voor het archiefwezen niet van belang ontbloot is, ter sprake worden gebracht.

III. *Toestand der archiefverzamelingen.*

De beide kasten, waarvan in mijn vorig verslag sprake was, zijn in het begin van 1905 gereedgekomen en geplaatst op de zaal boven de Balanspoort. Zij zijn gevuld met de archivalia, waarvoor zij bestemd waren, te weten de grafelijke rekeningen en andere registers uit de jaren 1333 tot 1578; de oudere rekeningen zijn in eene der antieke kasten, die zich eveneens op de zaal boven de Balanspoort bevinden, geborgen, zoodat thans het geheele middeleeuwsche archief tot het einde van den landsheerlijken tijd op die zaal vereenigd is, en de meubileering der zaal geheel voltooid is. Is dit reeds op zich zelf een voordeel, van niet minder aanbelang is het, dat de rekeningen, nu zij hare definitieve plaats hebben gekregen, tevens behoorlijk zijn verzorgd. Deze perkamenten registers in perkamenten omslagen toch waren tot dusverre zonder meer naast elkander in de loketten geplaatst, waardoor zij voortdurend uitzakten en omkrulden. Thans zijn zij opgeborgen in stevige portefeuilles, die het uitzakken onmogelijk maken. Daarbij zijn de rekeningen, die vanouds eene trousse hebben uitgemaakt of nog uitmaken, en somtijds ook die, welke tot ééne serie gebracht kunnen worden, telkens gezamenlijk in ééne portefeuille vereenigd. Tevens zijn de vouwen en scheuren, die een gevolg der vroegere verwaarloozing waren, hersteld, zoodat de materiëele toestand van deze kostbare verzameling veel verbeterd kan worden genoemd.

De kast in een der kamertjes naast de zaal boven de Balanspoort kwam door de overbrenging der grafelijke rekeningen geheel vrij; daarin zijn thans de portefeuilles, die de collectie Verheye van Citters bevatten, geplaatst. Jammer is het, dat deze kast niet groot genoeg is om al de portefeuilles naast elkander ruimte te geven, zoodat zij in twee rijen achter elkander zijn geplaatst. De ruimte, die daardoor in eene der benedenkamers open kwam, is aangevuld met de uit het Algemeen rijksarchief ontvangen deelen van de resolutiën der Staten van Holland.

Ook dit jaar werd weder voortgegaan met het aanbrengen van stempels en etiquetten op de definitief geordende archieven van het depôt : de vier archieven, wier inventarissen als bijlagen tot het jaarverslag over 1903 zijn gedrukt, werden op deze wijze behandeld. Eveneens werd de verzorging der kaarten op de wijze, in het vorige jaarverslag beschreven, voortgezet ; het zal nog vele jaren duren, eer deze tijdroovende arbeid zal zijn voltooid.

Eene proef, genomen met het inbinden van boeken met daloewangpapier, slaagde niet. Het papier bleek zoo ruw bewerkt, dat terwijl op de ééne plaats meerdere papiervezels over elkander heen lagen, op andere de vezellaag zoo dun was, dat er bij de bewerking gaten in het papier te voorschijn kwamen

IV. *Werkzaamheden en voortgang der ordening en der inventarisatie van het archief.*

In het afgeloopen jaar werd de ordening van de verzameling middeleeuwsche grafelijke rekeningen en bijbehoorende bewijsstukken voortgezet. Ik heb mij daarbij voorloopig bepaald tot de periode, aanvangende met 1433, en de andere rekeningen vooralsnog buiten beschouwing gelaten. Deze grens schijnt mij juist gekozen, zoowel omdat zij den aanvang bepaalt van de Bourgondisch-Oostenrijksche periode, als omdat toen eene ingrijpende wijziging werd gebracht in het afhooren der grafelijke rekeningen. Vóór 1432 toch waren 's graven raden met die afhooring belast ; eerst in November 1432, toen Philips de Goede zijn raad voor Holland en Zeeland instelde, onttrok hij aan dat college de bevoegdheid om de grafelijke rekeningen af te hooren en te sluiten. Wel duurde het nog tot 1446, eer eene eigene rekenkamer voor Holland en Zeeland werd ingesteld ; maar toch in 1433 werden voor het eerst vakmannen met het nazien der rekeningen belast. De hertog vaardigde nl. sinds dat jaar jaarlijks eenige leden der elders in zijne staten bestaande rekenkamers naar Middelburg of 's-Gravenhage af, om de rekeningen der Zeeuwsche en Hollandsche rekenplichtige ambtenaren af te hooren ; soms werden in deze periode ook Zeeuwsche rekeningen afgehoord in de rekenkamer te Brussel en eens (in 1445) door den Grooten raad nevens den landsheer. In 1446 werd door hertog Philips te 's-Gravenhage eene afzonderlijke rekenkamer voor Holland en Zeeland opgericht. Hoewel die rekenkamer later een tijd lang werd opgeheven en het afhooren der rekeningen aan de rekenkamers te Brussel en te Mechelen werd opgedragen, ja men zelfs in de jaren 1464 tot 1471 weder tot het stelsel van het afvaardigen van rekenmeesters naar 's-Gravenhage terugkeerde, bleef men toch in de Bourgondisch-Oosten-

rijksche periode getrouw aan het beginsel, dat alleen deskundigen bevoegd waren de rekeningen te onderzoeken, en is men nimmer teruggekeerd tot den toestand vóór 1432, toen de landsheer zelf of zijne raden deze taak vervulden. Eerst de opstand brak met het beginsel van afzonderlijke rekenmeesters; in de eerste jaren der Statenregeering waren Gecommitteerde raden met het sluiten der rekeningen belast. Het duurde echter nog tot 1584, eer de Hollandsche rekenkamer, die sinds 1572 te Utrecht gevestigd was, de laatste Zeeuwsche rekening afhoorde.

De rekeningen dezer periode, die dus van 1432 tot 1584 loopt, zijn thans allen beschreven; ik had gehoopt ook te kunnen mededeelen, dat de ordening der bijlagen, die den meesten tijd in beslag neemt, was voltooid, maar in het laatst van 1905 zijn uit de nog ongeordende verzameling acquitten onverwacht talrijke middeleeuwsche stukken voor den dag gekomen, die voor het grootste gedeelte op deze periode betrekking hebben. De beschrijving dezer stukken en hunne invoeging in den inventaris is dus thans aan de orde.

Behalve met de middeleeuwsche rekeningen hield ik mij ook bezig met de in 1905 voor het depôt verworven verzameling stukken, afkomstig van de familie Van Borssele van der Hooge, waarvan de beschrijving als bijlage aan dit verslag is toegevoegd.

De heer Lasonder zette de regeling van het rechterlijk archief, welke sinds het vertrek van den heer Wiersum had gerust, voort en beschreef de stukken, uitmakende de archieven der rechterlijke colleges, die te Vere gevestigd zijn geweest; daarna werd door hem een aanvang gemaakt met de ordening van het rechterlijk archief van Vlissingen.

V. *In druk uitgegeven bescheiden, behoorende tot het archief.*

Door den heer H. Nelis te Leuven werd achter zijn opstel: La mention: „Redde Litteras" dans les chartes du moyen âge (Revue des bibliothèques et archives de Belgique tome III, n°. 4, p. 296) het charter uit het archief der Middelburgsche abdij, dat in de Regestenlijst onder n°. 146 beschreven wordt, afgedrukt. Ook werd in dit jaar het door mij in de werken van de Vereeniging tot uitgave der bronnen van het oude vaderlandsche recht (2e reeks n°. 7) gepubliceerde Recht der stad Reimerswaal, dat geheel naar in het depôt bewaarde stukken gedrukt is, ter perse gelegd.

VI. *Aanwinsten door geschenk, aankoop, ruil of in bruikleen verkregen en verliezen.*

Onder deze rubriek heb ik vooreerst te vermelden de verzameling stukken, afkomstig van de familie Van Borssele, waar-

mede dit jaar het depôt werd verrijkt. Reeds in het jaar 1885 had jhr. A. W. van Borssele te Ede een aantal stukken, het archief zijner familie uitmakende, aan het Rijk aangeboden onder bepaling, dat hij er tot zijn dood eigenaar van blijven zou. Toen hij nu overleden was, schonk zijn neef en erfgenaam de heer Nairac te Lochem nog een aantal bescheiden van dezelfde herkomst aan het Rijk. Zoowel deze laatste verzameling als de in 1885 verworvene, die toen in het Algemeen rijksarchief was gedeponeerd, werden mij bij schrijven van 22 Juni 1905 door den heer Algemeenen rijksarchivaris toegezonden. Met uitzondering van enkele stukken, die uit andere hier berustende archieven afkomstig bleken te zijn en hierachter onder de nrs. 56 tot 69 zijn medegedeeld, werd het geheele familiearchief als één geheel beschreven. Uit den hierachter afgedrukten inventaris kan men zien, dat de stukken deels op de familie Van Borssele van der Hooge, deels op de heerlijkheid Borssele betrekking hebben.

Reeds vroeger had het archiefdepôt een ander belangrijk geschenk verworven ten gevolge van het besluit van het Zeeuwsch genootschap der wetenschappen om de handschriftenverzameling van het genootschap over te brengen naar de Provinciale bibliotheek met uitzondering van die handschriften, welke afkomstig bleken te zijn uit openbare archieven, en welke aan die depôts, waarin zij behoorden, zouden worden gerestitueerd. Gelijk te verwachten was, ontving het Zeeuwsche depôt het leeuwendeel der tot de laatste categorie te rekenen stukken. Hoe belangrijk dit geschenk van het genootschap is, kan men zien uit de lijst der aanwinsten nrs. 1 tot 32.

Door aankoop verwierf het depôt eene hoogst belangrijke verzameling stukken, meerendeels afschriften van privilegiën, keuren enz., afkomstig van wijlen mr. B. J. L. baron de Geer van Jutfaas (nrs. 33 tot 55) en eene niet minder omvangrijke van den heer A. van der Poest Clement te Baarn (nrs. 74 tot 96). Van den laatste werden tevens verschillende op Zeeland betrekking hebbende boeken aangekocht. Ook had het archief het voorrecht van de dames Caland te 's-Gravenhage, overeenkomstig de opdracht van wijlen haar broeder den heer F. Caland, een aantal boekwerken betreffende Zeeland ten geschenke te ontvangen, die met het indertijd door den heer Caland aan het depôt geschonken handschrift, ontleend aan den index van Gousset, eene blijvende herinnering zullen zijn aan een der ijverigste werkers in het Zeeuwsche archief.

Nog enkele andere handschriften werden in den loop van 1905 aan het archief geschonken of er voor aangekocht, gelijk nader blijken kan uit de volgende lijst:

1. Brieven aan den pensionaris Roland de Pottere. Met twee minuten van brieven van den pensionaris. 1550—1562. 1 omslag.

N.B. Deze stukken werden 13 Februari 1905 door het Zeeuwsch genootschap der wetenschappen aan het depôt geschonken.

2. Brief van den Koning aan de Staten van Zeeland ter begeleiding van twee requesten van die van Arnemuiden over door de kerk aldaar te veel betaalde imposten. 1564. 1 stuk.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 1.

3. Brieven en stukken, ingekomen bij de Staten van Zeeland en hunne Gecommitteerde raden. 1579—1678. 1 pak.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 1.

4. Brievenboek van den secretaris van het land en raadpensionaris J. M. Chalmers. 1770—1779, 1781—1785. 10 deelen.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 1.

5. Stukken betreffende de inwisseling van de noodmunten, door Zieriksee tijdens het beleg uitgegeven, door het provinciaal bestuur. 1576—1596. 1 pak.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 1.

6. Stukken betreffende de verificatie van het achterwezen der stad Zieriksee ingevolge het beleg. 1593—1597. Met veel acquitten, behoorende tot de rekening van tresoriers van Zieriksee. 1575, 1576. 1 pak.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 1.

7. Rekening van den rentmeester van het extraordinaris over Zuidbeveland 1579, overgebracht bij, maar niet afgehoord door Gecommitteerde raden. 1 deel.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 1.

8. Rekening van den rentmeester van het extraordinaris over Zuidbeveland 1579, niet afgehoord wegens het overlijden van den rentmeester. 1 deel.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 1.

9. Rekening van de dijkage van Neuzen 1592/3, afgehoord door gemachtigden der Gecommitteerde raden van Zeeland. 1593. 1 deel.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 1.

10. Middelen van redres op de grafelijke leenen, opgesteld ten verzoeke van Gecommitteerde raden van Zeeland door A. de Jonge van Bruinisse, griffier der Rekenkamer. 1659. 1 stuk.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 1.

11. Conditiën van de verpachting van de landen der Gemeene zaak onder Biervliet. 1670. 1 stuk.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 1.

12. Verbaal van conferentiën tusschen leden van het Comité van Algemeen Welzijn van Zeeland en de gemachtigden van den ex-raad van Vlaanderen over de overgave der papieren van het laatste college. 1795. 1 stuk.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 1.

13. Lijst van de indeeling van het comptoir van de secretarie der rekenkamer van Zeeland. (17de eeuw.) 1 stuk.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 1.

14. Stukken over de inrichting en den werkkring van de rekenkamer van Zeeland, bijeengebracht door A. de Jonge van Bruinisse, griffier dier kamer. (c. 1609.) 1 pak.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 1.

15. Brieven en stukken, ingekomen bij de rekenkamer van Zeeland. 1613—1728. 1 pak.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 1.

16. Minuten van brieven, verzonden, en brieven, ontvangen door den secretaris der Rekenkamer J. M. Chalmers. 1763—1765. 1 band.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 1.

17. Minuten van stukken, geregistreerd in de rekenkamer van Zeeland. 1597—1600. 1 omslag.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 1.

18. Stukken betreffende de quote van Zeeland. 1594—1616. 1 pak.

N.B. Verkregen op de dezelfde wijze als nr. 1.

19. Stukken betreffende den 100sten penning, bijeengebracht door A. de Jonge van Bruinisse, griffier van de rekenkamer van Zeeland. (c. 1658.) 1 lias.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 1.

20. Rekening van het dienstbodegeld over Sommelsdijk 1684, afgehoord 1685. 1 stuk.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 1.

21. Fragmenten van rekeningen, afgehoord ter rekenkamer van Zeeland. 1598—1681. 1 omslag.

N.B. Dit zijn de laatste bladzijden, behelzende het reces. — Verkregen op dezelfde wijze als nr. 1.

22. Quitantiën en andere stukken, behoorende bij de rekeningen van verschillende rekenplichtige ambtenaren in Zeeland. 1436—1751. 1 pak.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 1.

23. Conditiën van den verkoop van tienden in Noord- en Zuidbeveland door den rentmeester van Bewesten Schelde. 1627. 1 stuk.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 1.

24. Rekening van den rentmeester van Dreischor. 1573/4. (Exemplaar bestemd voor den rentmeester-generaal van Bewesten Schelde.) 1 deel.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 1.

25. Begrooting van inkomsten en uitgaven der abdij te Middelburg. 1531. 1 stuk.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 1.

26. Stukken betreffende het geschil tusschen de abdij van Middelburg en den heer van Phalaix. 1534—1536. 1 omslag.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 1.

27. Stukken betreffende de admiraliteit te Vere. 1550—1570. 1 omslag.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 1.

28. Twee brieven, ingekomen bij den magistraat van Vere. 1582—1587. 1 omslag.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 1.

29. Stukken, afkomstig van de schutterij van St. Sebastiaan te Vere. (18de en 19de eeuw.) 1 pak.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 1.

30. Twee losse bladen uit het register der vierschaar van West-Souburg. 1624. 1 omslag.

N.B. Deze stukken handelen over Jan Francken, den bediende van Oldenbarnevelt. — Verkregen op dezelfde wijze als nr. 1.

31. Stukken betreffende de kerk te Goede. (17de en 18de eeuw.) 1 pak.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 1.

32. Rekening van den penningmeester van het Papenschor. 1772/3. 1 stuk.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 1.

33. „Zeelands regeeringsform." Gelijktijdig afschrift van het eerste deel der beschrijving van Zeeland door Anthony de Jonge van Bruinisse. (c. 1650.) 1 deel.

N.B. Dit deel werd in Februari 1905 bij de firma J. L. Beijers te Utrecht aangekocht uit den boedel van mr. B. J. L. baron de Geer van Jutfaas aldaar.

34 en 35. „Collectanea van Zeeuwsche zaaken." Register, inhoudende afschriften en overdrukken van stukken, betrekking hebbende op de regeering van de provincie Zeeland en de kolonie Essequebo, samengesteld c. 1751. 2 deelen.

N.B. Vóór in elk deel bevindt zich eene tafel. Het tweede deel, dat op den band den afzonderlijken titel voert «Beschrijving van Zeeland», bevat uitsluitend een afschrift van De Jonge van Bruinisse (zie nr. 33), ook van het onvoltooide tweede deel, dat over de steden, dorpen enz. moest handelen. — Verkregen op dezelfde wijze als nr. 33.

36. Verschillende gedrukte ordonnantiën en plakaten betreffende de politie van Zeeland uit de jaren 1583 – 1758, met bijschrijvingen tot 1759. 1 deel.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 33.

37. Register, inhoudende de costumen en usantiën, de ordonnantie op de weeskamer en de voorboden der stad Zieriksee, afgeschreven in het begin der 17de eeuw. 1 deel.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 33.

38. Register, inhoudende de privilegiën, ordonnantiën, costumen enz. der stad Zieriksee, afgeschreven c. 1650, met bijvoegsels van c. 1670. 1 deel.

N.B. Vóórin bevindt zich een alphabetische index. – Verkregen op dezelfde wijze als nr. 33.

39—41. „Collectanea van stadszaken." Register, inhoudende afschriften van handvesten, keuren en voorboden, ordonnantiën, costumen enz. van de stad Zieriksee en de eilanden Schouwen en Duiveland, samengesteld c. 1759, bijgewerkt tot c. 1774. 3 deelen.

N.B. Achter in elk deel bevindt zich een alphabetische index der behandelde zaken en los in het 3de deel eene tafel op de drie deelen. — Deze deelen zijn geschreven door denzelfden persoon, die de nummers 34 en 35 samenstelde. — Verkregen op dezelfde wijze als nr. 33.

42. Register, inhoudende aanteekeningen omtrent de regeering der stad Zieriksee, voorafgegaan door lijsten der baljuws, burgemeesters en pensionarissen, geschreven c. 1675. 1 deel.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 33.

43. Lijst van de burgemeesters der stad Zieriksee. 1302—1725. 1 omslag.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 33.

44. Lijst der leden van den magistraat der stad Zieriksee, die het contract van correspondentie hebben geteekend, en memorie, hoe de verschillende ambten tusschen de leden der correspondentie zijn verdeeld. 1712. 1 omslag.

N B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 33.

45. Aanteekeningen van een lid der regeering van de stad Zieriksee over het in den magistraat en de wet aldaar gepasseerde in 1727 en 1728. 1 omslag.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 33.

46. „Privilegiën der stad Goes." Register, inhoudende de privilegiën en handvesten der stad Goes, afgeschreven uit het stedelijk privilegieboek door Bald. de Witte. 1601. 1 deel.

N.B. Zie het privilegieboek: Catalogus van voorwerpen betrekkelijk geschiedenis en oudheidkunde ten stadhuize van Goes blz. 11, K nr. 1. — Verkregen op dezelfde wijze als nr. 33.

47. Verklaring van de ordonnantie op de civiele justitie der stad Goes, geschreven 1713. Hierachter afschriften van eenige stukken betreffende de geestelijke rechtspraak in Zuidbeveland. 1 deel.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 33.

48. Register, inhoudende ordonnantiën, privilegiën enz. der stad Tholen, afgeschreven c. 1730. Achterin eenige stukken betreffende de regeering van Zeeland uit de jaren 1675—1711. 1 deel.

N.B. Vóórin aan elke zijde bevindt zich eene tafel. — Verkregen op dezelfde wijze als nr. 33.

49. Register, inhoudende de costumen en usantiën der stad Vlissingen van 1570, geschreven in het midden der 17de eeuw. 1 deel.

N.B. Achterin bevindt zich eene tafel. — Verkregen op dezelfde wijze als nr. 33.

50. Register, inhoudende de costumen en usantiën der stad Vlissingen van 1570 en privilegiën en ordonnantiën enz. dier stad met aanteekeningen, geschreven door G. Verhoeff in het midden der 18de eeuw. 1 deel.

N.B. Achterin bevindt zich eene tafel. — Verkregen op dezelfde wijze als nr. 33.

51. Register, inhoudende aan de voorzijde verschillende ordonnantiën, aan de stad Vlissingen door de prinsen van Oranje en den magistraat der stad gegeven; aan de achterzijde stukken betreffende de regeering der steden en ambachten van Axel, Neuzen en Biervliet, geschreven in het midden der 17de eeuw.

N.B. Vóórin aan beide zijden bevinden zich enkele stukken betreffende andere steden in Walcheren. — Verkregen op de zelfde wijze als nr. 33.

52. „Coustumen, ordonnantiën en statuiten op de steede en vryheyt van der Veere." Register, inhoudende afschriften van de voorboden, de ordonnantiën van justitie en die van de weeskamer der stad Vere, geschreven door G. Verhoeff in het midden der 18de eeuw. 1 deel.

N.B. Achterin bevindt zich eene tafel. — Verkregen op dezelfde wijze als nr. 33.

53. Afschriften van verschillende publicatiën, ordonnantiën enz. voor de provincie Zeeland en de stad Vere. Hierbij een register op ordonnantiën en reglementen der stad Vere. (c. 1795.) 1 omslag.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 33.

54. „Keuren, costuymen ende statuyten der stadt en schependom Oostburg anno 1740." Register, inhoudende de costumen der stad Brugge en verschillende ordonnantiën betreffende de politie der stad Oostburg, afgeschreven 1740. 1 deel.

N.B. Achter de costumen van Brugge en achter de politieordonnanties van Oostburg bevindt zich eene tafel. — Verkregen op dezelfde wijze als nr. 33.

55. Ordonnanties van betaling ten behoeve van mr. Yman Cau, lid van Gecommitteerde raden en van de admiraliteit van Zeeland. 1698. (Afschriften.) 1 omslag.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 33.

56. Tweede rekening van Pieter Annoke, rentmeester van Bewesten Schelde, over 1449/50. 1 deel.

N.B. Dit deel werd 22 Juni 1905 van het Algemeen rijksarchief overgebracht.

57. Dertiende rekening van Jeronimus van Serooskerke, rentmeester van Beoosten Schelde, van de bede, verschenen 1548. 1 deel.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 56.

58. Zeventiende rekening van Jeronimus Sandelin, rentmeester van Bewesten Schelde, van de bede, verschenen 1555. 1 deel.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 56.

59. Rekening van Philibert van Serooskerke, rentmeester van Bewesten Schelde, van de imposten, geheven 1564. 1 deel.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 56.

60. Mandaat van hertog Albrecht op Rase van Borsele, rentmeester van Bewesten Schelde, om aan den abt van Middelburg 25 pond grooten te betalen. 1378. 1 charter.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 56.

61. Mandaat van hertog Albrecht op Claes van Borsele, rentmeester van Zeeland, om aan den abt van Middelburg 200 Dordrechtsche guldens te betalen. 1388. 1 charter.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 56.

62. Quitantie van hertog Albrecht voor Clais van Borselen, rentmeester van Bewesten Schelde, tot een bedrag van 100 gulden. 1390. 1 charter.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 56.

63. Brief van den prins van Oranje aan de ingezetenen der stad Vere dd. 1572 Mei 1. 1 stuk.

N.B. Deze brief is de eerste, dien de Prins de stad na haar overgang geschreven heeft. — Verkregen op dezelfde wijze als nr. 56.

64. Brief van koning Willem III aan de Staten van Zeeland over de restricties, waaronder de heer van Geldermalsen door de Staten tot lid van den Raad van State was benoemd. 1692. 1 stuk.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 56.

65. Civiele gerechtsrol van Borselen. 1630—1665. 1 deel.

N.B. Dit deel werd 22 Juni 1905 door tusschenkomst van den Algemeenen rijksarchivaris door den heer A. C. W. Nairac aan het depôt geschonken.

66. Register van allerlei scabinale akten van Borselen. 1618—1637. 1 deel.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 65.

67. Register van allerlei scabinale akten van Borselen. 1638—1686. 1 deel.

N.B. De eerste bladzijde ontbreekt. — Verkregen op dezelfde wijze als nr. 65.

68. Weesboek van Borselen 1627—1694. 1 deel.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 65.

69. „Privilegiën der stadt Vlissingen en haere poorters." Handschrift uit de 2e helft der 18de eeuw.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 65.

70. Rekening van mr. Gerard Johan Vossius, raad ordinaris in het hof van Vlaanderen, als superintendent van de leenen in Vlaanderen, over 1680—1691, afgehoord door de Generaliteits-

rekenkamer 1695. (Exemplaar, bestemd voor den rendant.) 1 deel.

N.B. In het deel ligt de minuut van het begeleidend schrijven van den superintendent aan de Rekenkamer. — Het werd 7 September 1905 door tusschenkomst van den heer M. Fokker te Middelburg door den heer H J. Wichers te Winschoten aan het depôt geschonken.

71. (*A. de Jonge van Bruinisse.*) Omstandige beschrijving van Zeeland. (Afschrift uit de 18de eeuw.) 1 deel.

N.B. In het afschrift ontbreken de beide laatste hoofdstukken : van den tol en van de munte, die in de exemplaren, vermeld onder nrs. 33 en 35, voorkomen. — Dit deel werd 15 September 1905 door Mevrouw Bolle—Mulock Houwer te Middelburg aan het depôt geschonken.

72. Overlooper van het land van der Groede, opgemaakt door Cornelis Jansz d'oude, Jacob Jan Symonsz. en Steven Jan Symonsz., landmeters 1616. (Afschrift van 1755.) 1 deel.

N.B. Dit deel werd 27 September 1905 aangekocht van den heer J. Theune te Middelburg.

73. „Previlegie, voorgeboden en ordonnantiën der stad van Westcapelle." Handschrift uit de 2de helft der 18de eeuw. Achterin de gedrukte ordonnantie van 1760. 1 deel.

N.B. Dit deel werd 8 November 1905 aangekocht van S. Gouda Quint te Arnhem uit zijn catalogus 43 nº. 590.

74. Register op de copulaat- en adviesboeken, berustende ter rekenkamer van Zeeland, door A. de Jonge van Bruinisse. (c. 1646.) 1 deel.

N.B. Dit deel is de minute van dat, bij de aanwinsten van 1904 vermeld onder nr. 8. — Het werd 18 December 1905 aangekocht van den heer A. van der Poest Clement te Baarn.

75. *A. de Jonge van Bruinisse.* „Zeelands regeeringsform." (Afschrift van het begin der 18de eeuw.) 1 deel.

N.B. Dit deel bevat ook de hoofdstukken van den tol en de munt, die in nr. 71 ontbreken. — Verkregen op dezelfde wijze als nr. 74.

76. Afschriften van plakaten der Staten van Zeeland over de vagabonden 1607 en de bordeelen 1666. 1 omslag.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 74.

77. „Collateraelboek." Verzameling zoo geschreven als gedrukte ordonnantiën, resolutiën en andere beslissingen in zake het recht van collateraal uit de jaren 1637—1720. 1 deel.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 74.

78. Stukken betreffende recognitiën, te betalen van provinciale en stedelijke ambten. (17de en 18de eeuw.) 1 omslag.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 74.

79. „Zeeusche consultatiën en advysen." Handschrift, door verschillende personen geschreven in de 2de helft der 18de eeuw. 1 deel.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 74.

80. „Zeeuwsche conzultatiën en advyzen." Handschrift uit de 2de helft der 18de eeuw. 1 deel.

N.B. De inhoud van dit deel stemt gedeeltelijk overeen met dien van nr. 79. — Verkregen op dezelfde wijze als nr. 74.

81. „Neederlandtsche consultatiën en advyzen van eenige voornaame advocaaten, zoo binnen de steden van Middelburg als elders, mitsgaders eenige memoriën en andere documenten, zeer nuttig en dienstig, alles in geschrifte verzameldt." Handschrift uit de 2de helft der 18de eeuw. 1 deel.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 74.

82. Stukken betreffende het departementaal gerechtshof van Zeeland. 1802 en 1803. 1 omslag.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 74

83. „Aanteekeningen nopens de regeeringsform van Middelburg." Handschrift uit de 2de helft der 18de eeuw. 1 deel.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 74.

84. „Aanteekeningen nopens 't collegie van wetthe van Middelburg." Handschrift uit de 2de helft der 18de eeuw. 1 deel.

N.B. Dit deel is geschreven met dezelfde hand als nr. 83. — Verkregen op dezelfde wijze als nr. 74.

85. Stukken betreffende de regeering der stad Middelburg. 1530—1776. (Afschriften.) 1 omslag.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 74.

86. Stukken betreffende het geschil tusschen de regeering der stad Middelburg en mr. J. W. Parker. 1770. (Afschriften.) 1 omslag.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 74.

87. „Aanteekening van publicque gebouwen en andere bijzonderheden betreffende de stad Middelburg in Zeeland." Handschrift uit de 2de helft der 18de eeuw. 1 deel.

N.B. Dit handschrift is gelijkluidend met dat, vermeld bij de aanwinsten van 1898 onder nr. 2. — Verkregen op dezelfde wijze als nr. 74.

88. Wetten voor de societeit der vrijmetselaars te Middelburg. 1801. Met de handteekeningen der leden. 1 stuk.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 74.

89. „Regering der stad Ziericzee." Handschrift uit de 2de helft der 18de eeuw, waarin ook enkele gedrukte stukken zijn gebonden. 1 deel.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 74.

90. Reglement op de manier van procedeeren voor commissarissen van kleine zaken te Tholen. 1805. 1 stuk.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 74.

91. Ordonnantie op het loon van de boomsluiters te Vlissingen. 1637. 1 stuk.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 74.

92. „Stukken, rakende de baronie (en) hooge heerlijkheid van Borsselen. 1744." Handschrift van Klaas Adriaanse Soetewy. 1 deel.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 74

93. Lijst van de kosten, aan de deurwaarders van het hof van Vlaanderen te vergoeden. (18de eeuw.) 1 stuk.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 74.

94. „Placaten en ordonnantiën." Verzameling meerendeels gedrukte plakaten betreffende het hof en den hoogen raad van Holland en Zeeland, zeerechten, de Roomsche religie enz., uitgaande van Karel V, de Staten-Generaal en de Staten van Holland, bijeengebracht in de 17de eeuw. 1 deel.

N B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 74.

95. Register met aanteekeningen betreffende het houden van tafels van leening in de Nederlanden. 1578—1645. 1 stuk.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 74.

96. Inhoudsopgave van de Staatscourant van 1827. 1 stuk.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 74.

97—99. Alphabetische index op de adviesboeken van de rekenkamer van Zeeland, opgesteld c. 1763. 3 deelen.

N.B. Deze deelen werden 15 December 1905 aangekocht in auctie W. P. van Stockum en Zoon te 's-Gravenhage.

100. Stukken over het recht van den eersten edele van Zeeland en over de aanspraken van de andere edelen in die provincie op het recht om ter Statenvergadering beschreven te worden. (Extracten uit resolutiën der Staten en afschriften van bij de Staten ingekomen stukken.) 1563—1702. 1 band.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 97.

101. Stukken betreffende de financiën der provincie Zeeland. 1766—1771. (Meerendeels gedrukt.) 1 band.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 97.

102. De kerkenorde, vastgesteld in de nationale synode te Dordrecht van 1619, vergeleken met die, vastgesteld in de provinciale synode te Middelburg. 1591. (Afschrift van de 1ste helft der 17de eeuw.) 1 stuk.

N.B. Dit stuk werd 20 December 1905 aangekocht in auctie W. P. van Stockum en Zoon te 's-Gravenhage.

Door den heer Algemeenen rijksarchivaris is dit jaar evenmin als het vorige eenig verder gevolg gegeven aan de ministeriëele beschikking d.d. 14 October 1901, zoodat de stukken, behoorende tot de archieven van de rentmeesters der Nassausche domeingoederen in Zeeland, die aanleiding gaven tot het meeningsverschil tusschen den Algemeenen rijksarchivaris en mij, waarin de bovenaangehaalde beschikking van 14 October 1901 uitspraak deed, nog altijd niet van het Algemeen rijksarchief naar dit depôt zijn overgebracht.

Het archief leed geen ander verlies, dan dat een charter van 1461 Mei 23, dat bij de bijlagen tot de domeinrekeningen werd bewaard, maar bleek te behooren tot het archief van het gasthuis te Middelburg, met machtiging Uwer Excellentie naar dat depôt werd teruggebracht. Niet tot de verliezen kan worden gerekend

de overdracht van een handschrift, inhoudende oude rechten van Dinteloord en Prinsenland, gevonden bij de van den heer Van der Poest Clement aangekochte stukken, naar het rijksarchief in Noordbrabant, daar het nimmer deel van het Zeeuwsche depôt had uitgemaakt.

VII. *Uitslag der pogingen om afschriften te verkrijgen van belangrijke onuitgegeven bescheiden, voor het archief in de provincie van gewicht en berustende in andere binnenlandsche en buitenlandsche archieven.*

Van den heer J. Bijlo te Middelburg ontving het archief een afschrift van den c. 1875 door den hoofdonderwijzer A. Visser opgemaakten inventaris van het archief der gemeente Kapelle-Biezelinge.

VIII. *Gebruik van het archief gemaakt door, en inlichtingen verschaft aan autoriteiten en particulieren.*

In het afgeloopen jaar werden mij inlichtingen gevraagd door:
den Algemeenen rijksarchivaris over de in dit depôt aanwezige staatsbesluiten der Bataafsche republiek;
den Rijksarchivaris in Gelderland over de wijze, waarop door mij afschriften van in het depôt berustende stukken worden afgegeven;
den Rijksarchivaris in Limburg over de oudste doop-, trouw- en begraafboeken in deze provincie, over plaatsnamen in Staats-Vlaanderen en over de stichters van het Karthuizer klooster te Noordgouwe;
den Archivaris der gemeente Middelburg over de invoering van den zestigsten penning van de huizen enz.;
den Bibliothecaris der universiteitsbibliotheek te Utrecht over eene verzameling adversaria, afkomstig van Pieter Ossewaarde;
het Bestuur van den Mairepolder over de overeenkomst, in 1694 door den polder met andere polders over eene gemeene uitwatering gesloten;
Mejuffrouw M. de Man te Middelburg over noodmunten, tijdens het beleg van Zieriksee geslagen, en over de bijlagen tot de rekeningen van Tristram Jhane, rentmeester van Beoosten Schelde;
Mejuffrouw C. de Waal aldaar over verschillende genealogieën;
J. A. Frederiks aldaar over ordonnanties op het stuk der goudsmeden, over eene drinkschaal, in 1590 geschonken aan Evert Hendricx, en over een zilveren schenkblad, in 1647 vereerd aan Johan Evertsen;

Mr. C. L. Gratama aldaar over het archief der Commerciecompagnie;

U. Fagginger Auer jr. aldaar over de genealogie Mazure;

J. J. de Waal aldaar over de genealogie Van Nispen;

D. de Rijcke aldaar over den Engelschen predikant Worsley;

M. Mackay aldaar over den Engelschen predikant Anderson;

K. Wielemaker te Biggekerke over de verslagen van den Zeeuwschen gedelegeerden rechter in het proces van Oldenbarnevelt;

P. K. Dommisse te Vlissingen over de rekening van den 100sten penning van 1580;

A. C. Boluyt te Goes over den intocht van Willem V in 1786 in Goes;

J. de Kruyter aldaar over de bedijking van den polder Nieuwlandeke;

C. van Dijl te Wemeldinge over de vroegere ambachtsheeren dier plaats;

G. C. A. Juten te Sas van Gent over charters betreffende de oudste heeren van Breda;

Jhr. B. M. de Jonge van Ellemeet te Zieriksee over den toestand der geestelijke goederen na de invoering der Hervorming;

F. W. O. Wiskerke te Oud-Vossemeer over een penning van het draaiersgilde te Middelburg;

J. van Ispelen te Oude Tonge over de bedijking van den Weipolder onder Ooltgensplaat;

F. Caland te 's-Gravenhage over de oude doop- en trouwboeken van Lillo en Liefkenshoek;

Jhr. mr. V. E. L. de Stuers aldaar over den eigendom van het landshuis van Hulsterambacht te Hulst;

D. G. van Epen aldaar over de genealogieën Van der Does, Van Borssele en Van Reigersberg;

Mr. C. Pijnacker Hordijk aldaar over de ligging van Doorlecht;

A. A. Vorsterman van Oijen te Rijswijk over de genealogie Speldersnieuw;

Prof. J. Verdam te Leiden over de verschillende beteekenissen van „porthuus";

Dr. J. J. Salverda de Grave aldaar over de oude spelling van den naam Vlissingen;

J. L. van Dalen te Dordrecht over de wapens der families Van der Poel en Stoop, die op Poelwijk onder Souburg aanwezig zouden zijn;

G. van Rijn te Rotterdam over de miniaturen uit het Remissorium (zie Van Wijns bijvoegsels op Wagenaar dln. III en IV);

Bestuurderen der maatschappij Arti et Amicitiae te Amsterdam over in Zeeland voorhanden gildevoorwerpen;

Prof. H. C. Rogge te Haarlem over de illustre school te Middelburg;

C. Hoitsema te Utrecht over voorwerpen betreffende de techniek van het muntslaan;

Dr. J. H. Schuurmans Stekhoven aldaar over het krankzinnigenwezen in Zeeland;

J. C. F. van der Meer van Kuffeler te Nijmegen over de genealogie Van Nispen;

C. A. W. Nairac te Lochem over Jan van Borssele, burgemeester van Middelburg;

Dr. R. F. Vermast te Etten over oude registers van den burgerlijken stand van Breskens;

Prof. F. van Ortroy te Gent over Jan Radermacher;

Dr. J. Cuvelier te Brussel over den titel van graaf van Buchan, gevoerd door Wolferd van Borssele;

Mr. L. Verwilghen aldaar over zijne genealogie;

L. Valckenaere aldaar over oude afbeeldingen van schepen;

J. de Ras te Leuven over de genealogie Van der Vrecken;

H. Nelis aldaar over de formule „redde litteras";

Prof. E. Hubert te Luik over kerkelijke grensgeschillen met de Zuidelijke Nederlanden;

Prof. W. Stein te Göttingen over de betrekkingen tusschen de Oostzee-hanse en Vere van 1450 tot 1500 en over den zeeoorlog van 1471;

A. Neuhaus te München over het verblijf van Lodewijk den Romein in Zeeland in 1351;

A. P. Smith te New-York over de genealogie Van de Spiegel.

Zooveel mogelijk werden die inlichtingen verstrekt. Ik had zoowel daarbij als in andere gevallen aanleiding inlichtingen in te winnen van den Directeur van het huisarchief van H. M. de Koningin, van den Algemeenen rijksarchivaris, van de rijksarchivarissen in Gelderland en in Noordholland, van den heer G. C. A. Juten te Sas van Gent, van den heer Maitland Thomson, curator of the Historical department of the general registerhouse te Edinburgh, en Prof. Rudio, Oberbibliothekar der polytechnischen Schule te Zürich.

De oud-eerste luitenant Boogaert heeft zijne nasporingen omtrent de krijgsgeschiedenis van den Spaanschen successieoorlog in den aanvang van 1905 voortgezet.

Afschriften van in het archief aanwezige stukken werden verstrekt aan:

den Hoofdingenieur van den Provincialen Waterstaat: extracten uit de polderrekeningen van Hoedekenskerke en Kruiningen;

den Ontvanger-griffier van den polder Oude-St.-Phi
land: extract uit de Statenresolutiën omtrent de indijking
dien polder;

Mr. F. Wolfson te 's-Gravenhage: afschrift van eene akt
het rechterlijk archief van Dreischor;

Dr. K. Heeringa te Schiedam: afschrift van eene publi
uit het aktenboek van Gecommitteerde raden;

H. Nelis te Leuven: afschrift van het charter, beschr
in de regestenlijst van het archief der O. L. V. abdij te Mi
burg onder nr. 146;

Prof. E. Hubert te Luik: extracten uit Statenresolutiën
kerkelijke grensgeschillen;

Prof. W. Stein te Göttingen: extracten uit stadsreken
van Vere en uit rekeningen van den rentmeester van Bew
Schelde.

Van de gelegenheid om handschriften tijdelijk in a
depôts ter bewaring te geven, ten einde daar te kunnen w
geraadpleegd, werd ook dit jaar een druk gebruik gem
Naar het Algemeen rijksarchief werden ten behoeve van
Algemeenen rijksarchivaris eenige rekeningen van den
meester van Bewesten Schelde, ten dienste van den
F. Caland verschillende tot het rechterlijk archief van
en Axel behoorende registers en ter raadpleging van m
Gratama verschillende deelen met Zierikseesche rechter
keuren gezonden. Die laatste deelen werden later ten beh
van mr. A. S. de Blécourt gedeponeerd in het archief
gemeente Zutfen. De verzending van stukken uit het recht
archief van Sluis naar het archief der gemeente Sas van
ten dienste van den heer G. C. A. Juten en die van vers
lende stukken uit de periode 1574—1600 naar het archief
Zieriksee ten behoeve van den heer jhr. B. M. de Jonge
Ellemeet had ook dit jaar nog telkens plaats. De onderzoeki
dier beide heeren zijn thans echter afgeloopen. Daarenteg
thans een onderzoek van dr. K. Heeringa te Schiedam naa
handelsbetrekkingen met den Levant begonnen, waarvoor te
stukken tijdelijk in het gemeentearchief aldaar werden ge
neerd. Ook heb ik ten verzoeke van den heer L. Las
alhier mij bereid verklaard deelen, behoorende tot het recht
archief van Vere, tijdelijk te deponeeren op het gemeentea
te Middelburg, dat ook 's avonds toegankelijk is. Een ve
van den heer jhr. B. M. de Jonge van Ellemeet om verschil
liassen met acquitten op te zenden naar het archief der gem
Zieriksee heb ik afgewezen, omdat de aard dezer stukken
opzending zeer bezwarend maakt.

Omgekeerd werden in het Zeeuwsche depôt tijdelij

volgende stukken geplaatst: oude registers van den burgerlijken stand van Arnemuiden en een register van graven in de kerk te Hazerswoude ten dienste van het onderzoek van den heer C. de Waard jr. naar de uitvinding der verrekijkers; verschillende stukken uit het archief der gemeente Vere ten behoeve van het bovenvermelde, door prof. W. Stein aangevraagde onderzoek omtrent de betrekkingen met de Oostzee-hanse en ten dienste van den heer Lasonder; stukken omtrent de genealogie der familie Hoefft uit het archief van den Hoogen raad van adel, die door jhr. mr. W. H. Hoefft alhier geraadpleegd zijn; uit het Huisarchief van H. M. de Koningin stukken aangaande het huwelijk van graaf Willem Lodewijk van Nassau met Anna van Oranje en uit het Hauptstaatsarchiv te Dresden eene aan graaf Willem Lodewijk toegeschrevene beschrijving van den slag bij Nieuwpoort, beiden ten verzoeke van dr. L. Wagenaar alhier.

IX. *Uitkomst der bemoeiingen met gemeente-, waterschaps- en andere archieven.*

Omtrent de hierbedoelde archieven kan ik het volgende mededeelen. Door het gemeentebestuur van Middelburg is aan het Algemeen rijksarchief overgedragen het oorspronkelijke resolutieboek van de kamer Zeeland der West-Indische compagnie over de jaren 1650 tot 1652. Deze verplaatsing heeft het gemeentearchief ontlast van een deel, dat daar niet op zijne plaats was, en eene hinderlijke leemte in het Algemeen rijksarchief aangevuld.

Het bestuur der Godshuizen heeft gevolg gegeven aan het advies, in mijn vorig jaarverslag vermeld, om den inventaris met regestenlijst, bewerkt door den heer C. de Waard, te doen drukken en dien heer blijvend met het toezicht op het archief te belasten. De heer De Waard is in den loop van het jaar tot archivaris der Godshuizen aangesteld en de inventaris is ter perse gelegd. Ik verheug mij zeer over die dubbele beslissing, die de beste voldoening is, welke de schrijver voor zijne groote moeite en werkkracht kon verkrijgen. De regeling van het archief van den polder Walcheren wordt door hem voortgezet.

Met groote voldoening mag ik ook melding maken van het zeer verstandig besluit van het bestuur van het Zeeuwsch genootschap om de in de handschriftenverzameling aanwezige stukken, die van openbare archieven afkomstig bleken te zijn, aan die archieven af te staan. Niet alleen, dat het Zeeuwsche rijksarchief daardoor verschillende belangrijke stukken heeft verkregen, ook het Algemeen rijksarchief, de rijksarchieven in

Noordbrabant, Gelderland en Utrecht, de gemeentearchieven van Middelburg en 's-Hertogenbosch en de archieven der rechtbanken te Middelburg en te Zieriksee werden door dezen maatregel met min of meer belangrijke aanwinsten bedacht. Onder de aan het rijksarchief in Zeeland toebedeelde nummers was er een, bevattende stukken betreffende een in 1697 te Middelburg gepleegden doodslag, dat tot het rechterlijk archief van Middelburg moest worden gebracht. Uwer Excellenties ambtsvoorganger vereenigde zich dan ook met mijn voorstel om het in bruikleen aan die gemeente af te staan.

Wat de overdracht van eventueel nog te Zieriksee berustende stukken van rechterlijken aard betreft, daaromtrent heb ik niets naders vernomen. Daarentegen heeft de behandeling van het rechterlijk archief van Vlissingen aanleiding gegeven tot een verzoek aan den archivaris dier gemeente om mede te werken tot eene regeling, waardoor enkele te Vlissingen berustende stukken naar hier, en eenige, in dit depôt berustende, niet rechterlijke stukken naar het gemeentearchief zouden worden verplaatst. De archivaris heeft zich aanstonds hiertoe bereid verklaard. Dit ambt wordt thans bekleed door den heer P. K. Dommisse, een der ijverigste arbeiders op het gebied der plaatselijke geschiedenis, die na de benoeming van zijn zoon, den vorigen archivaris, tot burgemeester van Sluis, zich met het ambt van archivaris van Vlissingen wel heeft willen belasten.

X. *Toestand der rechterlijke archieven van Middelburg.*

Het is mij aangenaam te kunnen mededeelen, dat de archivaris, de heer W. O. Swaving, de inleiding op den inventaris heeft voltooid, en dat met het drukken van dit werk is aangevangen.

De aanwinst van eenige door het Zeeuwsche depôt verworven stukken, die tot het rechterlijk archief van Middelburg behooren, heb ik reeds boven vermeld.

Middelburg, 27 Februari 1906.

De rijksarchivaris in Zeeland,

R. FRUIN.

Beschrijving eener verzameling charters en papieren, afkomstig van jhr. A. W. van Borssele, heer van Borssele, berustende in het rijks-archief-depôt in Zeeland.

Inleiding.

In het jaar 1885 bood jhr. A. W. van Borssele te Ede een aantal stukken, uitmakende het archief zijner familie, aan de Regeering aan onder bepaling, dat zij tot zijn overlijden zijn eigendom zouden blijven en daarna aan het Rijk in eigendom overgaan. Deze stukken werden in het Algemeen rijksarchief geplaatst. Na het overlijden van den heer Van Borssele bood zijn neef en erfgenaam, de heer A. C. W. Nairac te Lochem, aan het Rijk eene tweede collectie stukken, afkomstig van wijlen zijn oom, ten geschenke aan. Zoowel deze tweede verzameling als de eerste werden daarop naar het Zeeuwsche depôt overgebracht. Beide verzamelingen zijn in achterstaanden Inventaris gezamenlijk beschreven. In hoofdzaak valt de eerste verzameling met de in het eerste gedeelte van den Inventaris beschreven stukken samen, de tweede met die, welke in het tweede gedeelte behandeld zijn. Enkele stukken, die bleken van andere archieven afkomstig te zijn of althans noch op de familie Van Borssele noch op de heerlijkheid Borssele betrekking te hebben, zijn niet in dezen Inventaris beschreven, maar worden vermeld onder de aanwinsten van het Zeeuwsche depôt in 1905 onder de nummers 56 - 69.

Eene Regestenlijst van de oorkonden, dateerende uit den tijd vóór den afval van Spanje, is aan den Inventaris toegevoegd.

R. Fruin.

INVENTARIS.

EERSTE GEDEELTE.

Archief der familie Van der Hooge (Van Borssele).

N.B. De eerstbekende stamvader der familie is blijkens de hierachter volgende stukken Joos Adriaens zoon van der Hooge. Zijn vader Adriaen zou, naar men wil, het huis van der Hooge gekocht hebben, waaraan de familienaam van zijn zoon ontleend was. Intusschen in later tijd heeft de familie zich Van Borssele van der Hooge en nog later alleen Van Borssele genoemd. Deze naamsveranderingen hangen samen met de aanspraak der Van der Hooges in rechte, wettige lijn van het oude geslacht Van Borssele af te stammen, en wel van den tak van Zandijk, die inderdaad hetzelfde wapen voerde als de latere Van den Hooges, te weten het wapen van Borssele, gebroken met drie zilveren sterren in het hoofd — altijd voor zooverre de gelijkheid van wapens uit zegels en andere stukken, die de kleuren niet aangeven, kan worden afgeleid. Clays van Borssele uit den tak van Zandijk (hierna sub II) zou een zoon Jacop hebben nagelaten, die echter alleen onder den naam van Jacop Clays' zoon bekend is (III); deze zou de grootvader zijn geweest van Joos Adriaens zoon van der Hooge. Toen in de 16de eeuw het geslacht Van Borssele was uitgestorven, nam de familie Van der Hooge den naam en het ongebroken wapen der Van Borsseles aan. Intusschen haar recht op het voeren van beiden werd niet algemeen erkend, en nog toen de familie onder het gouvernement van Anna van Hannover tot het hoogste aanzien geklommen was, moest ze dit ondervinden: de ridderschap van Utrecht weigerde Philips Jacob van Borssele (XIIter) als edelman te erkennen en toe te laten in het lid der geëligeerden. En hoewel de ridderschap later voor den aandrang der gouvernante bukken moest, bleef de afstamming uit de oude Van Borsseles betwist. Daarom werden de leden der familie dan ook in 1814 slechts met de praedicaten jonkheer en jonkvrouw in den Nederlandschen adel toegelaten, hoewel zij in de stukken meermalen den titel baron en barones voeren (1).

---

(1) Over de gegrondheid van de aanspraken der familie Van Borssele van der Hooge is het hier de plaats niet om te oordeelen; wel acht ik mij verplicht, omdat dit den toestand der hier beschreven stukken raakt, er op te wijzen, dat in de in den Inventaris onder de nrs. 24, 27 en 33

Geen wonder dus dat de familie van alle kanten stukken heeft bijeengebracht om daarmede hare afkomst te bewijzen. De achterstaande verzameling familiepapieren geeft er de blijken van. De oudste familiestukken zijn afkomstig van Pieter Jans zoon van der Hooge (VIII); al de stukken uit vroegere perioden en ook ettelijke uit later tijd zijn door koop of op andere wijze later verkregen. Het zijn meerendeels charters of afschriften van charters, waarin als schepenen van Middelburg of als 's graven mannen leden van de familie Van der Hooge of Van Borssele worden genoemd. Voor zooverre die stukken in andere archieven thuis behoorden, werden zij niet in dezen Inventaris opgenomen, maar naar die archieven overgebracht. Dit geldt o. a. van de oorkonden, beschreven in de Regestenlijst onder de nrs. 3, 5 en 6, waarvan de origineelen naar het archief der Rekenkamer zijn overgebracht, evenals van de rekening van Pieter Annoke, rentmeester van Bewesten Schelde, over 1449/50 (1), van twee rekeningen van den rentmeester van Bewesten Schelde, nl. eene bederekening over 1555 en eene rekening van de imposten over 1564, die zijn teruggebracht naar het archief van Prelaat en edelen van Zeeland, van de rekening van den rentmeester van Bewesten Schelde van de bede, verschenen 1548, die tot het archief van den rentmeester gebracht is, en van een brief van Willem III aan de Staten van Zeeland d.d. 1692, die met het Statenarchief hereenigd is. Daarentegen zijn ongetwijfeld door de heeren Van Borssele tegelijk met stukken, die op hunne familie betrekking hadden, andere aangekocht, die daarmede niet in verband bleken te staan. Voor zooverre dit stukken van particulieren aard waren, zijn zij in het familiearchief gelaten.

Met dezen eigenaardigen toestand van het familiearchief en het doel, waarmede de stukken zijn bijeengebracht, is in den Inventaris rekening gehouden. Alle stukken, onverschillig hoe zij in de verzameling zijn gekomen, en of het origineelen dan wel afschriften uit later tijd zijn, of zij ambten of vaste goederen betreffen, zijn gerangschikt volgens de personen, waarop zij betrekking hebben. Vandaar dat b.v. de akte, waarbij

---

ermelde charters met latere hand bijvoegsels — soms na voorafgaande ıtures — zijn aangebracht, waardoor Adriaen van der Hooge (VIIIbis) ın titel van «heer» en van «joncheer», Joos van der Hooge (IX) dien ın «weledele heer» en diens broeder Adriaen en Jacob van der Hooge (X) en van «joncheer» hebben verkregen.

(1) Ik merk op, dat deze rekening niet behoort tot die, welke in 507 uit de Hollandsche rekenkamer naar Zeeland werden overgebracht, ı dus reeds vóór dien tijd uit het archief moet zijn verdwenen.

Pieter van der Hooge (VIII) een gedeelte van het huis ter Hooge verkrijgt, onder het hoofd van dezen eigenaar is vermeld, hoewel het stuk naar alle waarschijnlijkheid eerst weder in handen van Jan van Borssele (XIIbis) is gekomen, nadat deze dit sedert vervreemde goed had aangekocht. Om de filiatie van het geslacht duidelijk te maken is aan die leden der familie, die het hebben voortgeplant, ook al zijn geene op hen betrekkelijke stukken bewaard, een afzonderlijk hoofd gegeven. De aldus volgens de familieleden gerangschikte stukken zijn tot vier rubrieken gebracht, al naarmate zij betrekking hebben op de families Van der Hooge en Van Borssele in het algemeen, op de beweerde voorzaten der familie, op de leden der familie zelve of op leden van andere takken van het geslacht Van Borssele. Ten slotte zijn dan onder eene vijfde afdeelling de stukken, die toevallig in het familiearchief berusten, bijeengevoegd.

A. De families Van Borssele en Van der Hooge in het algemeen.

1. Stamboomen van de familie Van der Hooge, grootendeels opgesteld ten betooge van hare afstamming uit het geslacht Van Borssele. (17de en 18de eeuw.)

1 pak.

2. Aanteekeningen, getrokken uit wapenboeken, lijsten van edelen, charterboeken enz., hoofdzakelijk betrekking hebbende op de families Van Borssele en Van der Hooge. (17de en 18de eeuw.)

1 pak.

3. Stamboomen van verschillende takken der familie Van Borssele en aanverwante geslachten. (17de en 18de eeuw.)

1 pak.

B. Veronderstelde voorzaten der familie Van der Hooge.

I. *Rase van Borssele.*

4. Oorkonde, waarin als rentmeester van Bewesten Schelde genoemd wordt Rase van Borssele. 1378. (Afschrift.)

1 stuk (Reg. nr. 3) in 1 omslag.

II. *Clays van Borssele, ridder.*

5. Oorkonde, waarin onder de mannen van de grafelijkheid van Holland genoemd wordt Clays van Borssele, ridder. 1386. (Afschrift.)

1 stuk (Reg. nr. 4) in 1 omslag.

N.B. Het zegel van Clays van Borssele, dat op dit stuk is afgeteekend, vertoont een wapen, overeenkomende met dat der familie Van der Hooge.

III. *Jacop Clays' zoon.*

6. Oorkonden, waarin onder de schepenen van Middelburg genoemd wordt Jacop Clays' zoon. 1437—1439.

6 charters (Reg. nrs. 11, 12, 13, 14, 15, 16).

N.B. Aan een der charters is een ander, waarin Jacop Clays' zoon niet genoemd wordt, gehecht. — Aan een der charters hangt het zegel van Jacop Clays' zoon, waarop een wapen, overeenkomende met dat der familie Van der Hooge, voorkomt.

7. Oorkonden, waarin onder de schepenen van Middelburg genoemd wordt Jacop Clays' zoon. 1437—1439. (Afschriften.)

3 stuks (Reg. nrs. 11, 13, 14) in 1 omslag.

C. Leden der familie Van der Hooge (Van Borssele).

IV. *Adriaen (van der Hooge).*

N.B. Van hem zijn geene stukken aanwezig. — Hij wordt gezegd gehuwd te zijn geweest met Adriana van der Hoogerdeure. Stukken, die op dat geslacht betrekking hebben, zie men Reg. nrs. 19 en 41.

V. *Joos Adriaens zoon van der Hooge.*

N.B. Hij wordt gezegd gehuwd te zijn geweest met Adriane Hendriks dochter van Wissenkerke. Stukken, die op dat geslacht betrekking hebben, zie men Reg. nrs. 29 en 42.

8. Oorkonden, waarin onder de schepenen van Middelburg genoemd wordt Joos Adriaens zoon van der Hooge. 1496—1504.

6 charters (Reg. nrs. 31, 32, 33, 34, 35, 36).

N.B. Een der charters is door een ander gestoken. — Door een der charters is een ander, waarin Joos van der Hooge niet genoemd wordt, gestoken.

9. Oorkonden, waarin onder de schepenen van Middelburg genoemd wordt Joos Adriaens zoon van der Hooge. 1496 - 1504. (Afschriften.)
4 stuks (Reg. nrs. 31, 32, 33, 34, 35, 36) in 1 omslag.

VI. *Adriaen Joos' zoon van der Hooge.*

10. Oorkonden, waarin òf onder de schepenen van Middelburg òf onder de eigenaars van aangrenzende erven wordt genoemd Adriaen Joos' zoon van der Hooge. 1522, 1539.
2 charters (Reg. nrs. 42, 44).

11. Oorkonden, waarin òf onder de schepenen van Middelburg òf onder de eigenaars van aangrenzende erven wordt genoemd Adriaen Joos' zoon van der Hooge. 1522, 1539. (Afschriften.)
2 stuks (Reg. nrs. 42, 44) in 1 omslag.

VII. *Jan van der Hooge de oude.*

N.B. Hij wordt gezegd gehuwd te zijn geweest met Anna van Domburg. Charters, die op dat geslacht betrekking hebben, zie men Reg. nrs. 31, 32, 33, 34, 35, 39, 40.

12. Akte van beleening van Jan van der Hooge Adriaens zoon met 5 gemeten lands te Schellach. 1548. (Afschrift)
1 stuk (Reg. nr. 46) in 1 omslag.

13. Oorkonde, waarin onder de schepenen van Middelburg genoemd wordt Jan van der Hooge d'oude. 1551.
1 charter (Reg. nr. 47).

14. Oorkonde, waarin onder de schepenen van Middelburg genoemd wordt Jan van der Hooge d'oude. 1551. (Afschrift.)
1 stuk (Reg. nr. 47) in 1 omslag.

VIII. *Pieter Jans zoon van der Hooge.*

15. Akten van beleening van Pieter Jans zoon van der Hooge met 5 gemeten lands te Schellach. 1577 en 1593. (Afschriften.)
2 stuks in 1 omslag.

16. Akte, waarbij Pieter van der Hooge een gedeelte van het huis ter Hooge c. a. verkrijgt. 1602.
1 charter.

17. Getuigenis, dat Pieter Jans zoon van der Hooge c. s slechts op uitdrukkelijken last van den magistraat der stad Middelburg en de Staten zich met de taxatie van den 100sten penning der huizen te Middelburg, Vere en Vlissingen hebben belast. 1576.
1 charter.

18. Commissie, gegeven door den graaf van Hohenlohe uit naam van Philips Willem, prins van Oranje, aan Pieter van der Hooge als representant van den eersten edele. 1596. (Authenthiek afschrift van 1666.)
1 stuk in 1 omslag.

19. Pieter van der Hooge, rentmeester van Bewesten Schelde. „Nature van de Zeeuwsche leenen." (Afschrift van 1684.)
1 deel.

IX. *Mr. Philips van der Hooge.*

20. Akten van beleening van mr. Philips van der Hooge met 5 gemeten lands te Schellach. 1607 en 1618. (Afschriften.)
3 stuks in 1 omslag.

21. Akten, waarbij Philips van der Hooge gedeelten van het huis ter Hooge c. a. verkrijgt. 1627 en 1634.
2 charters.

X. *Pieter van Borssele van der Hooge.*

22. Extract uit het doopboek der Catholieke kerk te Middelburg, bevattende aanteekeningen van den doop van kinderen van Pieter van Borssele van der Hooge en Theresia Constantia van der Goes en van die van Philips Joseph van Borssele van der Hooge, heer van Nieuwvliet, en Isabella Rodriguez d'Evora y Vega. 1668—1709.
1 stuk in 1 omslag.

N.B. Philips Joseph van Borssele van der Hooge was een zoon van Pieter van Borssele van der Hooge.

XI. *Philips Joseph van Borssele van der Hooge, heer van Nieuwvliet.*

N.B. Zie ook nr. 22. — Philips Joseph van Borssele, die catholiek was, vestigde zich in Vlaanderen. Zijne nakomelingen stierven in 1829 uit met Philippe Nicolas Joseph baron van Borssele van der Hooge.

23. Akte, waarbij Philips van Borssele van der **Hooge**, heer van Nieuwvliet, aan Steven Scheyderuyt het huis ter **Hooge** c. a. overdraagt. 1713. (Afschrift.)

1 stuk in 1 omslag.

N.B. Het huis ter Hooge werd in 1751 door Jan van Borssele (XIIbis) teruggekocht.

VIIIbis. *Adriaen van der Hooge.*

24. Akte van vrijwaring, door den magistraat der stad **Middelburg** verleend aan Adriaen van der Hooge c. s., die zich voor de stad voor eene som van 5000 guldens hadden borg gesteld. 1594.

1 charter.

25. Commissies voor Adriaen van der Hooge als penningmeester van de Zuidwatering, de Westwatering en de Vijf ambachten van Walcheren, 1600, en als auditeur der rekeningen van Zeeland. 1608.

2 charters.

26. Aanteekeningen omtrent de familie De Pardieu. (c. 1700.)

1 stuk in 1 omslag.

N.B. Uit dit geslacht was gesproten Maria de Pardieu, eerste echtgenoot van Adriaen van der Hooge.

27. Testament van Adriaen van der Hooge en zijne echtgenoot Johanna van Os. 1588.

1 charter.

N.B. Johanna van Os was de tweede echtgenoot van Adriaen van der Hooge.

IX. *Joos van der Hooge.*

28. Stukken betreffende de bezittingen van Joos van der Hooge. 1613—1625.

1 stuk in 1 omslag en 3 charters.

29. Testamenten van Jacob Huygens zoon van der Dussen en zijne echtgenoot Geertruyt Willems dochter van Heemskerck en van hun zoon Hugo Jacobs zoon van der Dussen. 1599 en 1602.

2 charters.

N B. De bovengenoemde personen waren respectievelijk de ouders en de broeder van Cornelia van der Dussen, echtgenoot van Joos van der Hooge.

X. *Jacob van Borssele van der Hooge, heer van Geldermalsen.*

30. Eigendomsbewijzen van goederen, aangekocht door Jacob van Borssele van der Hooge. 1658—1667.
1 stuk in 1 omslag en 2 charters (getransfigeerd).

31. Stukken betreffende de functiën van Jacob van Borssele van der Hooge als lid van den Raad van State en de hem in die qualiteit opgedragen commissiën tot bemiddeling der geschillen tusschen den bisschop van Munster en de stad van dien naam (1657) en tot het stellen van ordre op het defroyement van den koning van Groot-Brittanië (1660). 1654—1728.
7 stuks in 1 omslag.

32. Twee brieven aan Jacob van Borssele van der Hooge van Eugien Albert de Haveskercke, 1666, en van Cornelis van Ghendt, ambtman over Bommel c.a., 1675. Hierbij een extract uit het weesboek 's lands van den Vrijen omtrent de familie Haveskercke, 1665.
3 stuks in 1 omslag.

33. Huwelijksvoorwaarden tusschen Jacob van der Hooge en Maria van Varick. 1651.
1 charter.

34. Stukken, afkomstig van en betreffende het geslacht Van Varick en aanverwante geslachten. 1558—1642.
8 stuks in 1 omslag en 5 charters (Reg. nrs. 49, 50).

N.B. De afstamming van Maria van Varick, echtgenoot van Jacob van Borssele van der Hooge, blijkt uit het onderstaande:

Pieter van Varick	Jasper		
Oda van Wael	van Varick	Philips	
Rolandt de Pottre	Suzanna	van Varick	
Cornelia van Bruheze	de Pottre		Maria
Jacob Campe	Jacob		van
Cornelia van Bruheze	Campe	Cornelia	Varick.
Jan van Reigersberch	Martha van	Campe	
Maria Nicolai	Reigersberch		

XI. *Adriaen van Borssele van der Hooge, heer van Geldermalsen.*

35. Akte van beleening van Adriaen van Borssele van der Hooge met 62 gemeten 156 roeden ambachts te Kleverskerke. 1686.
1 charter.

36. Stukken betreffende de nalatenschap van Elisabeth van Welderen. 1723.

2 stuks in 1 omslag.

N.B. Elisabeth van Welderen was de zuster van Geertrui van Welderen, echtgenoot van Adriaen van Borssele van der Hooge.

XII. *Willem Hendrik van Borssele, heer van Geldermalsen.*

N.B. Van hem zijn geene stukken aanwezig.

XIII. *Adriaan Jan van Borssele, heer van Geldermalsen.*

37. Verklaring van Gecommitteerde raden van Zeeland omtrent de adellijke afkomst van Adriaan Jan van Borssele, heer van Geldermalsen, en zijne ooms Jan van Borssele, heer van Borssele, en Philips Jacob van Borssele. 1756.

2 stuks in 1 omslag.

38. Stukken betreffende het overlijden van Adriaan Jan van Borssele en zijne echtgenoot Jacqueline Cornelia Antoinetta van Schuylenburch en van de geboorte van hun zoon François. 1803—1837.

3 stuks in 1 omslag.

XIV. *Jhr. Antoine Guillaume van Borssele, heer van Borssele.*

39. Extract uit het testament van jhr. Willem Zelandus van Borssele, waarbij deze de heerlijkheid Borssele legateert aan zijn neef jhr. Antoine van Borssele en bij substitutie aan diens broeders François en Frédéric. Met een schrijven van den rentmeester der heerlijkheid omtrent het verschuldigde overgangsrecht. 1837.

2 stuks in 1 omslag.

40. Stukken betreffende het lidmaatschap van de ridderschap van Zeeland, waarin jhr. Antoine Guillaume van Borssele 1814 was toegelaten. 1814—1818.

4 stuks in 1 omslag.

41. Akte van aanstelling van jhr. Antoine Guillaume van Borssele tot buitengewoon kamerheer des Konings. 1814.

1 stuk in 1 omslag.

XV. *Jhr. Anton Willem van Borssele, heer van Borssele.*

42. Opgave van de grootte en de opbrengst van de goederen van jhr. Anton Willem van Borssele, gelegen op Noordbeveland. (c. 1880.)

1 stuk in 1 omslag.

XIIbis. *Jan van Borssele, vrijheer van Borssele.*

N.B. Zie ook nr. 37.

43. Brieven en stukken omtrent het geslacht Van der Hooge en zijne afstamming uit het huis Van Borssele, afkomstig van en ten behoeve van Jan van Borssele, vrijheer van Borssele, bijeengebracht door Willem te Water, predikant te Axel. 1757—1763.

22 stuks in 1 omslag.

44. Commissies, aan Jan van Borssele verleend als representant van den eersten edele. 1749—1756.

1 stuk in 1 omslag en 4 charters.

45. Afschriften van staatsstukken uit de jaren 1755 en 1756, bijeengebracht door Jan van Borssele, vrijheer van Borssele.

1 band.

46. Extracten d.d. 1759 uit het trouwboek der Hervormde gemeente te Middelburg omtrent het huwelijk, gesloten tusschen Jan van Borssele, vrijheer van Borssele, en Anna Margaretha Elisabeth Coninck, vrouwe van Ritthem, 1750, en uit het trouwboek der Waalsche gemeente te Middelburg omtrent het huwelijk, gesloten tusschen Christian Albrecht graaf van Rechteren-Almelo en Margaretha Elisabeth van Pere, weduwe Coninck, vrouwe van Ritthem. 1743.

2 stuks in 1 omslag.

N.B. De laatstgenoemde was de moeder van de echtgenoot van Jan van Borssele.

47. Stukken betreffende den aankoop van het leenhof Sint-Pietersdamme door Anna Margaretha Elisabeth Coninck, echtgenoot van Jan van Borssele. 1752 en 1753.

3 stuks in 1 omslag.

XIII. *Jhr. Willem Zelandus van Borssele, heer van Borssele.*

48. Stukken betreffende den doop van Willem Zelandus van Borssele. 1757.

3 stuks in 1 omslag.

49. Stukken betreffende den aankoop van verschillende tienden in Noordbeveland door Jan van Borssele, vrijheer van Borssele, ten behoeve van zijn zoon Willem Zelandus. 1759—1762.

4 charters.

50. Stukken betreffende den boedel, nagelaten door Jan van Borssele, vrijheer van Borssele, en het beheer der goederen van den minderjarigen Willem Zelandus van Borssele. 1764—1780.

19 stuks in 1 omslag en 2 charters.

N.B. Willem Zelandus van Borssele en zijne zuster Carolina Medioburgensis stonden onder voogdij hunner moeder, bijgestaan door hun oom Philips Jacob van Borssele (XII[ter]) en door Philips Jacob van Brakell, wiens moeder, Maria Christina van Borssele, hunne tante was. Philips Jacob van Borssele en Philips Jacob van Brakell traden alleen als voogden op, nadat de moeder der minderjarigen met Steven Walraad graaf van Randwijck was hertrouwd.

51. Stukken betreffende eigendommen, toekomende aan jhr. Willem Zelandus van Borssele. 1796—1823.

3 stuks in 1 omslag.

52. Stukken betreffende het lidmaatschap van de ridderschap van Zeeland, waarin jhr. Willem Zelandus van Borssele 1814 was toegelaten. 1829.

3 stuks in 1 omslag.

XII[ter]. *Philips Jacob van Borssele.*

N.B. Zie ook nr. 37.

53. Stukken betreffende de moeielijkheden, gerezen bij de admissie van Philips Jacob van Borssele als lid van het college van geëligeerden van Utrecht, voornamelijk over de vraag of overstemming in de Staten was toegelaten.

4 stuks in 1 omslag.

Jacob Dirk van Brakell.

N.B. De moeder van Jacob Dirk van Brakell was Maria Catharina van Borssele, dochter van Adriaen van Borssele van der Hooge (XI).

54. Stukken uit het geschil tusschen Jacob Dirk van Brakell en Marcus Verkerk over de vervulling van een schepen- en raadplaats der stad Tiel. 1762.

1 band.

D. Leden van andere takken der familie Van Borssele.

Aleyd van Borssele, vrouwe van Buren.

55. Akte, waarbij Aleyd, weduwe van Otto heer van Buren, het huis te Beusichem aan Angniese, echtgenoot van Henryc van der Weyde, overdraagt. 1351. (Afschrift.)

1 stuk (Reg. nr. 1) in 1 omslag.

N.B. Het wapen van Aleyd vertoont in de rechterhelft een wapen, overeenkomende met dat der familie Van der Hooge.

Clays van Borssele, heer van Brigdamme.

N.B. In de genealogieën van Smallegange en anderen wordt deze Clays van Borssele met zijn homonymus uit den tak van Zandijk verward en aan den laatste, van wien de familie Van der Hooge beweerde af te stammen, de waardigheid van rentmeester gegeven, die den eerste toekwam. Vandaar zeker dat de onderstaande stukken zich onder de familiepapieren der Van der Hooges bevinden.

56. Oorkonden, waarin, als rentmeester van Zeeland of van Bewesten Schelde of als man van de grafelijkheid van Holland genoemd wordt Clays van Borssele. 1388—1400. (Afschriften.)

3 stuks (Reg. nrs. 5, 6, 7) in 1 omslag.

Heinryck van Borssele, heer van der Vere.

57. Akte, waarbij Heinryck van Borssele, heer van der Vere, aan Willem Neyts eene rente uit het goed Cauwensteyn overdraagt. 1400. (Afschrift.)

1 charter (Reg. nr. 8).

Frank van Borssele, graaf van Oostervant.

58. Akte, waarbij de hertog van Bourgondië den graaf van Estampes de heerlijkheden Peronne, Mont-Didier, Roye, Voorne, Oostvoorne en den Briel schenkt, de laatste echter eerst na het overlijden van den graaf van Oostervant, die er het vruchtgebruik van heeft. 1446. (Afschrift.)

1 stuk (Reg. nr. 17) in 1 omslag.

Wolfart van Borssele, graaf van Grandpré.

59. Akte, waarbij Wolfart van Borssele, graaf van Grandpré, heer van der Vere, aan Adriaen heer van Kruiningen eene rente uit de laatste heerlijkheid overdraagt. 1474.

1 charter (Reg. nr. 25).

60. Testament van Franchoys de Cressonnier, waarin onder de executeurs de graaf van Grantpré wordt genoemd. 1472. (Afschrift.)

1 stuk (Reg. nrs. 22, 23) in 1 omslag.

Aliënora van Borssele, vrouwe van Zuilen.

61. Akte, waarbij Ghijsbrecht van Nyenrode en zijn echtgenoot Aliënora van Borssele, heer en vrouwe van Zuilen, jonkvrouw Haze Warmbouts dochter, echtgenoot van Huge Spruyt, met verschillende goederen beleenen. 1473.

1 charter (Reg. nr. 24).

Floris bastaard van Borssele, heer van Kortgene.

62. Akte, waarin Floris bastaard van Borssele, heer van Cortkene, voorkomt als scheidsman in het geschil over het huwelijksgoed van jonkvrouw Janne van Reymerswale, gehuwd met Lodewijc van Schenghen. 1477. (Afschrift.)

1 stuk (Reg. nr. 27) in 1 omslag.

Wolfart van Borssele (uit den tak van Spreeuwenstein).

63. Familie-aanteekeningen van Wolfart de Borssele, 1600, bijgehouden tot 1638. (Afschrift.)

1 stuk in 1 omslag.

N.B. Zie het stuk afgedrukt bij Ermerins (Zeeuwsche oudheden III blz 226—236).

E. Varia.

64. Oorkonden, waarvan niet blijkt, dat zij betrekking hebben hetzij op de familie Van der Hooge, hetzij op de familie Van Borssele. 1356—1553.
13 charters (Reg. nrs. 2, 18, 19, 20, 26, 28, 29, 30, 39, 40, 43, 45, 48).

65. Oorkonden, waarvan niet blijkt, dat zij betrekking hebben hetzij op de familie Van der Hooge, hetzij op de familie Van Borssele. 1412—1630. (Afschriften.)
10 stuks (Reg. nrs. 9, 10, 19, 21, 37, 38, 41) in 1 omslag.

TWEEDE GEDEELTE.

Archief der heerlijkheid Borssele.

N.B. Deze heerlijkheid werd in 1615 aangekocht door de stad Goes, die haar in 1750 aan Jan van Borssele (XIIbis) verkocht. Van deze ging zij over op zijn zoon jhr. Willem Zelandus (XIII), die haar in 1837 naliet aan zijn neef jhr. Antoine Guillaume (XIV), met wiens zoon jhr. Anton Willem (XV) de familie Van der Hooge uitstierf.
In het archief berustten oorspronkelijk nog een viertal gerechtsregisters, die naar het rechterlijk archief zijn overgebracht, en een handschrift, bevattende privilegiën der stad Vlissingen.

A. Administratie der heerlijkheid.

66. Stukken betreffende den omvang der heerlijkheid. 1616—1852.
8 stuks in 1 omslag.

67. Vergaar van de landen in Borssele en Overzandsambacht. 1651.
1 stuk in 1 omslag.

68. Extract uit de Algemeene Konst- en Letterbode over de vraag, of Borssele ooit eene stad is geweest. 1818.
1 stuk in 1 omslag.

69. Inhoudsopgaven van het grootboek der heerlijkheid. (17de en 18de eeuw.)
2 stuks in 1 omslag.

70—74. Rekeningen van de heerlijkheid, gedaan door den rentmeester, afgehoord door of van wege den heer. Met bijlagen. 1618—1680.

3 deelen en 2 pakken.

N B. Enkele rekeningen zijn in afschrift voorhanden.

70. Rekening van den rentmeester Hieronymus Griuward over het jaar 1618, afgehoord 1620.
1 deel.

71. Rekening van den rentmeester Geeraerd Sabbingh over het jaar 1640, afgehoord 1642.
1 deel.

72. Rekening van den rentmeester Adriaen Gort over de jaren 1742—1748, afgehoord 1751.
1 deel.

73. Rekening van den rentmeester Antoni Ossewaarde van 1768 Mei 1 tot 1770 April 30, afgehoord 1770.
Rekening van den rentmeester Antoni Ossewaarde van 1770 Mei 1 tot 1772 April 30, afgehoord 1772.
Rekening van den rentmeester Antoni Ossewaarde van 1774 Mei 1 tot 1776 April 30, afgehoord 1776.
Rekening van den rentmeester Antoni Ossewaarde van 1776 Mei 1 tot 1777 April 30, afgehoord 1777.
1e rekening van rentmeester Wilhelmus Christianus de Crane van 1777 Mei 1 tot 1779 April 30, afgehoord 1779.
3e rekening van den rentmeester Wilhelmus Christianus de Crane van 1781 Mei 1 tot 1783 April 30, afgehoord 1783.
3e rekening van den rentmeester Mattheus Melchior van Tilburgh de Crane van 1797 Mei 1 tot 1799 April 30, afgehoord 1799.
5e rekening van den rentmeester Mattheus Melchior van Tilburgh de Crane van 1801 Mei 1 tot 1803 April 30, afgehoord 1803.
6e rekening van den rentmeester Mattheus Melchior van Tilburgh de Crane van 1803 Mei 1 tot 1805 April 30, afgehoord 1805.
Bijlagen tot de 8e rekening van den rentmeester Mattheus Melchior van Tilburgh de Crane van 1807 Mei 1 tot 1809 April 30.

5e rekening van den rentmeester Adolf Westerwijk Ossewaarde van 1817 Mei 1 tot 1819 April 30, afgehoord 1819.
10e rekening van den rentmeester Adolf Westerwijk Ossewaarde van 1827 Mei 1 tot 1829 April 30, afgehoord 1829.
11e rekening van den rentmeester Adolf Westerwijk Ossewaarde van 1829 Mei 1 tot 1831 April 30, afgehoord 1831.
12e rekening van den rentmeester Adolf Westerwijk Ossewaarde van 1831 Mei 1 tot 1833 April 30, afgehoord . . .
Bijlagen tot de rekening van den rentmeester . . . . . van 1841 Mei 1 tot 1843 April 30.
1 pak.

74. Rekening van den rentmeester Johan Willem Vader over het jaar 1854, afgehoord 1855.
Bijlage tot de rekening van den rentmeester Johan Willem Vader over het jaar 1855.
Rekening van den rentmeester Henricus Adrianus Hagen over het jaar 1857, afgehoord 1858. Met bijlagen.
Borderel tot de rekening van den rentmeester Henricus Adrianus Hagen over het jaar 1858.
Rekening van den rentmeester Henricus Adrianus Hagen over het jaar 1860, afgehoord 1861. Met bijlagen.
Rekening van den rentmeester Henricus Adrianus Hagen over het jaar 1861, afgehoord 1862. Met bijlagen.
Rekening van den rentmeester Henricus Adrianus Hagen over het jaar 1862, afgehoord 1863. Met bijlagen.
Rekening van den rentmeester Henricus Adrianus Hagen over het jaar 1863, afgehoord 1864. Met bijlagen.
Rekening van den rentmeester Henricus Adrianus Hagen over het jaar 1864, afgehoord 1865. Met bijlagen.
Rekening van den rentmeester Henricus Adrianus Hagen over het jaar 1865, afgehoord 1866. Met bijlagen.
Rekening van den rentmeester Henricus Adrianus Hagen over het jaar 1866, afgehoord 1867. Met bijlagen.

Rekening van den rentmeester Henricus Adrianus Hagen over het jaar 1867, afgehoord 1868. Met bijlagen.
Rekening van den rentmeester Henricus Adrianus Hagen over het jaar 1869, afgehoord 1870. Met bijlagen.
Rekening van den rentmeester Henricus Adrianus Hagen over het jaar 1870, afgehoord 1871.
Rekening van den rentmeester Henricus Adrianus Hagen over het jaar 1871, afgehoord 1872. Met bijlagen.
Rekening van den rentmeester Henricus Adrianus Hagen over het jaar 1872, afgehoord 1873. Met bijlagen.
Rekening van den rentmeester Henricus Adrianus Hagen over het jaar 1873, afgehoord 1874. Met eene bijlage.
Rekening van den rentmeester Henricus Adrianus Hagen over het jaar 1874, afgehoord 1875.
Rekening van den rentmeester Henricus Adrianus Hagen over het jaar 1875, afgehoord 1876. Met bijlagen.
Rekening van den rentmeester Henricus Adrianus Hagen over het jaar 1876, afgehoord 1877. Met bijlagen.
Rekening van den rentmeester Henricus Adrianus Hagen over het jaar 1877, afgehoord 1878. Met bijlagen.
Rekening van den rentmeester Henricus Adrianus Hagen over het jaar 1879, afgehoord 1880. Met bijlagen.
Rekening van den rentmeester Henricus Adrianus Hagen over het jaar 1880, afgehoord 1881.

1 pak.

75. Liquidatie tusschen Adriaan Gort, ontvanger van de baronie en het middel ten voordeele van 's lands wachten in het eiland Zuidbeveland, en Steven Poelman, rendant van dat middel. 1745.

1 stuk in 1 omslag.

76. Stukken betreffende den molen. 1771—1854.

5 stuks in omslag.

77. Stukken betreffende landerijen, dijken en visscherijen. 1846—1852.

6 stuks in 1 omslag.

78. Stukken betreffende cijnzen en tienden. 1616—1860.
9 stuks in 1 omslag.

79. Stukken betreffende de strandvonderij. 1838—1851.
3 stuks in 1 omslag.

80. Stukken betreffende de opbrengst van boomen. 1813—1846. Hierbij een schrijven van commissarissen van ambachtsheeren van 's-Heer-Arendskerke c. a. over het recht van beplanting der wegen, ambachtsheeren toekomende. 1835.
6 stuks in 1 omslag.

81. Stukken betreffende het onderhoud der kerk en de benoeming van den predikant en de kerkeraadsleden. 1791—1855.
9 stuks in 1 omslag.

82. Ontwerp van eenige verbeteringen aan de haven. (18de eeuw.)
1 stuk in 1 omslag.

83. Rekeningen van den ontvanger van de buitenarmen van de heerlijkheid, afgehoord door of van wege den heer. 1766—1783.
1 pak.

Rekening van den ontvanger Antoni Ossewaarde van 1766 Mei tot 1768 Mei, afgehoord 1768.
Rekening van den ontvanger Antoni Ossewaarde van 1768 Mei tot 1770 Mei, afgehoord 1770.
Rekening van den ontvanger Antoni Ossewaarde van 1770 Mei tot 1772 Mei, afgehoord 1772.
Rekening van den ontvanger Antoni Ossewaarde van 1772 Mei tot 1774 Mei, afgehoord 1774.
Rekening van den ontvanger Antoni Ossewaarde van 1774 Mei tot 1776 Mei, afgehoord 1776.
Rekening van den ontvanger Antoni Ossewaarde van 1776 Mei tot 1777 Mei, afgehoord 1777.
1e rekening van den ontvanger Wilhelmus Christianus de Crane van 1777 Mei tot 1779 Mei, afgehoord 1779.
2e rekening van den ontvanger Wilhelmus Christianus de Crane van 1779 Mei tot 1781 Mei, afgehoord . . .
3e rekening van den ontvanger Wilhelmus Christianus de Crane van 1781 Mei tot 1783 Mei, afgehoord 1783.

84. Concepten en aanteekeningen van den heer omtrent verschillende punten, de heerlijkheid rakende. Hierbij een brief van den rentmeester en eenige formulieren van gelegenheidsbrieven. 1811—1824.

11 stukken in 1 omslag.

B. Administratie van het tot de heerlijkheid behoorende gedeelte van den Van-Citterspolder.

85. Stukken betreffende de bedijking van den Van-Citterspolder. 1857—1862.

1 pak en 2 kaarten.

86. Contract tusschen den heer en Adriaan Mol, landbouwer te Borssele, over het voor gemeene rekening bebouwen van land in den Van-Citterspolder, gesloten 1871 voor zes jaren en verlengd tot 1883.

1 stuk in 1 omslag.

N.B. Het contract van 1871 was niet het eerste tusschen partijen geslotene. Reeds sinds 1863 werd de grond in den Van-Citterspolder voor gemeene rekening van beiden bebouwd.

87. Stukken betreffende de inkomsten en uitgaven van den Van-Citterspolder. 1864—1891.

1 pak.

N.B. Over de jaren 1865—1868, 1871—1878, 1880 komen hierin de rekeningen van den rentmeester, meest met bijlagen, voor. De voornaamste bijlagen zijn de afrekeningen met den landbouwer A. Mol. Over de jaren, waarvan de rekening van den rentmeester ontbreekt, zijn toch in den regel deze afrekeningen voorhanden.

88. Aanteekeningen van den heer omtrent de exploitatie van den Van-Citterspolder. 1881—1891.

6 stuks in 1 omslag.

Regestenlijst.

1. 1351 Juni 12.

Aleyd vrouwe van Bueren, weduwe van Otto heer van Bueren, oorkondt, dat zij het huis te Boesinghem aan den leenheer, den proost van Sinte Johanne te Utrecht, heeft opgedragen ten behoeve van jonkvrouw Angniese Henryx wijf van der Weyde.

Afschrift d.d. 1663 van J. Graswinckel, secretaris van 's-Gravenhage, op papier (Inv. nr. 55).
N.B Onder het stuk is afgeteekend het zegel van Aleyd vrouwe van Buren.

2. 1356 Mei 16.

Abraem, provisor en deken van Walgheren, Hughe Lauward, Arnoud Job, Willem Heyne Alards zoon, priesters, en Jan Willems zoon doen als scheidslieden uitspraak in het geschil tusschen Griele, echtgenoot van Jan Banyard, en Badeloghe, echtgenoot van Pieter de Vos, over den eigendom van 150 roeden lands, waarop Pieter de Vos woont, en wijzen die aan de eerstgenoemde toe.

Oorspr. (Inv. nr. 64). Met de geschonden zegels van den provisor, Hughe, Arnoud en Willem in groene was.

3. 1371 Mei 21.

Aalbrecht, hertog in Beyeren, ruwaart, draagt aan heer Cost van Borsele, rentmeester van Bewester Scelt, op den abt van Middelburg te betalen 25 pont gr., die de hertog hem wegens de prove in de kapel in den Hage schuldig is.

Afschrift op papier (Inv. nr. 4).
N.B. In het oorspronkelijk stuk heet de rentmeester Rase van Borsele.

4. 1386 Maart 23.

Mannen van den graaf van Hollant oorkonden, dat Moen Pieter Moens zoon, Laureys, Domaes, Meeus en Jan Jan Laureys' zoons kinderen beleend worden met 100 gemeten ambachts in tHogheland, Bottinghe en Poppendamme, afkomstig van Menyaerd Hendrix zoon van den Hoghenlande.

Afschrift op papier (Inv. nr. 5). Met afteekening der zegels van 3 der mannen (Clays van Borselen, ridder, Jacob Jans zoon en Jan Courten zoon).

5. 1388 Juli 5.

Aelbrecht, hertog in Beyeren, ruwaart, draagt Claes van Borssele, rentmeester van Zeeland, op den abt van Middelburch 200 Dordtsche guldens, die hij den hertog geleend heeft, in mindering te brengen van het eerstvolgend schot, dat hij den hertog betalen zal.

Afschrift op papier (Inv. nr. 56).

6. 1390 Maart 14.

Aelbrecht, hertog in Beyeren, erkent van Clase van Borsselen, rentmeester van Bewester Scheld, 100 gulden ontvangen te hebben, waarvan de helft ten behoeve van het Minderbroeders klooster te Middelburgh is besteed.

Afschrift op papier (Inv. nr. 56).

7. 1400 Maart 10.

Mannen van den graaf van Hollant oorkonden, dat Philip bastaard van Everinghen aan heer Floris van Borselen, heer van Sinte-Martensdijck, eene rente van 50 pond zwarten te Poortvliet, leenroerig aan den graaf van Hollant, verkoopt.

Afschrift op papier (Inv. nr. 56).
N.B. Een der mannen van den graaf is Claes van Borselen, heer van Brugdam.

8. 1400 Maart 19.

Schepenen van Antwerpen oorkonden, dat heer Heinryck van Borssele, heer van der Vere en Zandenburch, aan Willem Neyts den oude den eigendom van eene jaarlijksche rente van 26 Vlaamsche nobels, gaande uit het goed Cauwensteyn binnen Lilloe, overdraagt.

Afschrift d.d. 1664 van J. Graswinckel, secretaris van 's-Gravenhage, op perkament (Inv. nr. 57).
N.B. Onder het stuk zijn afgeteekend de zegels der schepenen Claus van Wuthoven en Claus van der Werve en van heer Heinryck van Borssele.

9. 1412 Augustus 25.

Willem (hertog in Beieren) beleent Florys van Alcmade, ridder, met het huis in het ambacht van Zueterwoude, dat deze hem opgedragen had, en bepaalt, hoe dat leen vererven zal.

Afschrift d.d. 1664 van den griffier van de leenen van Hollant en Westvrieslant op papier (Inv. nr. 65).
N.B. Op hetzelfde papier zijn ook de latere beleeningen met dit huis aangeteekend, en is de akte van beleening van 1661 afgeschreven.

10. 1433 September 28.

Wolfaert Jans zoon maakt zijn testament en benoemt tot zijne executeurs heer Goeswijn, zijn parochiepaap, heer Rase Jan Lourys' zoon, Pieter Jans zoon, zijn zwager, en Clemente Jans zoon.

Afschrift d.d. 1759 van den notaris F. J. Corthals te Brugge op papier (Inv. nr. 65).

N.B. Hieronder eene verklaring van burgemeesters en schepenen 's lands van den Vryen te Brugghe, waarbij de echtheid der notariëele onderteekening gewaarborgd wordt.

11. 1437 September 27.

Schepenen van Middelburgh oorkonden, dat Zoete Heynric Vordebouts zoons dochter aan Jan Juustaes' zoon den eigendom van alle goederen in en buiten Walcheren, haar aangekomen bij doode van haar broeder Willem Heynrix zoon, overdraagt.

a. Oorspr. (Inv. nr. 6). Met 2 geschonden schepenzegels in groene was; 1 verloren.

b. Afschrift op papier (Inv. nr. 7).

N.B. Een der schepenen van Middelburgh is Jacop Clays' zoon.

12. 1439 Maart 16.

Schepenen van Middelburgh oorkonden, dat Clays van Diepenburgh aan Heynric van Borselen, ridder, heer van der Vere, Zandenburgh en Vlissingen, den eigendom van een derde deel en een twaalfde deel van den watermolen en de malerij te Vlissinge overdraagt.

Oorspr. (Inv. nr. 6). Met 4 geschonden schepenzegels in groene was.

N.B. Een der schepenen van Middelburgh is Jacop Clays' zoon.

13. 1439 Maart 18.

Schepenen van Middelburgh oorkonden, dat Egbaert van Spangen aan Heynric van Borselen, ridder, heer van der Vere, Zandenburgh en Vlissinge, den eigendom van eene jaarlijksche rente van 16 schellingen gr. uit de heerlijke goederen te Cruningen, hem (Egbaert) aangekomen bij doode van Wolfaert van Reymerzwale, ridder, overdraagt.

a. Oorspr. (Inv. nr. 6). Met 4 geschonden schepenzegels in groene was.

b. Afschrift op papier (Inv. nr. 7).

N.B. Een der schepenen van Middelburgh is Jacop Clays' zoon.

14. 1439 Maart 30.

Schepenen van Middelburgh oorkonden, dat Clays van Diepenburgh aan Heynric van Borselen, ridder, heer van der Vere, Zandenburgh en Vlissingen, den eigendom van een vierde deel van een zesde deel van eene jaarlijksche rente van 23 pond gr. uit de hofstad van Cruningen, hem (Clays) aangekomen bij doode van zijn oom Wolfaert van Reymerzwale, ridder, overdraagt.

a. Oorspr. (Inv. nr. 6). Met 4 geschonden schepenzegels in groene was.
b. Afschrift op papier (Inv. nr. 7).
N.B. Een der schepenen van Middelburgh is Jacop Clays' zoon.

15. 1439 Mei 12.

Schepenen van Middelburgh oorkonden, dat Willem van Couster aan Heynric van Borselen, ridder, heer van der Vere, Sandenburgh en Vlissingen, den eigendom van een vierde deel van den watermolen en de malerij te Vlissingen overdraagt.

Oorspr. (Inv. nr. 6). Met 4 geschonden schepenzegels (waaronder dat van Jacop Clays' zoon) in groene was. — Aan dezen brief is een andere d.d. 1439 Mei 12 (zie nr. 16) gehecht.

16. 1439 Mei 12.

Willem van Couster geeft den heer van der Vere, Sandenburgh en Vlissingen akte van vrijwaring voor den verkoop van een vierde deel van den watermolen en de malerij te Vlissingen.

Oorspr. (Inv. nr. 6). Met het geschonden zegel van Willem van Couster in groene was. — Aan dezen brief is een andere d.d. 1439 Mei 12 (zie nr. 15) gehecht.

17. 1446 Juli 11.

Phelippe, hertog van Bourgoingne, begiftigt Jehan de Bourgoingne, graaf van Estampes, met de heerlijkheden Peronne, Mont-Didier en Roye en met die van Voorne, Oistvoirne en La Briele, die Jaques, hertogin in Bavyere, gravin van Oistervant, nagelaten heeft aan haar echtgenoot Franque van Borssele, graaf van Oistervant, die er het vruchtgebruik van heeft.

Authentiek afschrift van Pierre Pellicu d.d. 1514 Mei 11 op perkament (Inv. nr. 58).
N.B. Onder het stuk zijn het interinement van de rekenkamer te Lille d d. 1446 October 6 en dat van de rekenkamer te La Haye d.d. 1448 Juli 1 afgeschreven.

18. 1459 Januari 29.

Schepenen van Middelburch oorkonden, dat Jacob Louwereis' zoon en Lauwerijs Jans zoon aan Dieric Symons den eigendom van een huis in de straat Spaengen aldaar overdragen.

Oorspr. (Inv. nr. 64). Met 3 gedeeltelijk geschonden schepenzegels in groene was.

19. 1460 September 20.

Schepenen van Middelburch oorkonden, dat Andries Jans zoon de mandemaker en zijne echtgenoot Anthonie Pieter Yapen dochter aan Jan Juustaes' zoon van Hogelande den eigendom van 1 gemet lands in Noortmonsterparochie overdragen.

a. Oorspr. (Inv. nr. 64). Met 3 geschonden schepenzegels in groene was.
b. Afschrift op papier (Inv. nr. 65).

20. 1464 Augustus 30.

Schepenen van Middelburch oorkonden, dat Pieter Jans zoon aan Huge Jans zoon den eigendom van 1 gemet 30 roeden lands buiten de Geerstratepoerte aldaar overdraagt.

Oorspr. (Inv. nr. 64). Met 3 geschonden schepenzegels in groene was.

21. 1466 Maart 4.

Philippe (hertog van Bourgondië) geeft aan de stad Middelbourg een privilegie omtrent de rechtspraak van schepenen en de tenuitvoerlegging hunner vonnissen.

Afschrift van D. Bruitsma op papier (Inv. nr. 65).

22. 1471 Augustus 4.

David van Burgundia, bisschop van Traiectum, vergunt aan Franciscus Cressionery, priester en pastoor van Goes, zijn testament te maken.

Afschrift op papier (Inv. nr. 60).
N.B. Dit stuk is afgeschreven onder het testament d.d. 1472 Augustus 12 (zie nr. 23).

23. 1472 Augustus 12.

Franchois de Cressonnier, priester, pastoor van der Goes en secretaris van den hertog van Bourgondiën, maakt zijn testament en benoemt tot zijne erfgename zijne nicht Lijsbeth Jan de Grouven dochter en tot zijne executeurs den graaf van Grantpree en Boecham, mr. Jan van Sevenhoven, Mertijn van Steenberch, secretaris van den hertog van Bourgondiën, Jan

Militis, proost van Aernhem en neef van den erflater, Jan de Busere, priester en kapelaan van den erflater, heer Cornelys Arents zoon, Pieter van Scellacht en Lauwereis Jans zoon.

Afschrift op papier (Inv. nr. 60).
N.B. Hieronder is een stuk d.d. 1471 Augustus 4 (zie nr. 22) geschreven.

24. 1473 April 13.

Ghijsbrecht van Nyenroede, heer van Zulen en Sinte-Mertijnsdijck, en Aliënora van Borssele, vrouwe dier heerlijkheden, beleenen jonkvrouw Haze Warmbouts dochter, echtgenoot van Huge Spruyt, met de helft van de „Venneke" in den ban van Haringehuysen en buitendijks, leenroerig aan de heerlijkheid Zulen.

Oorspr. (Inv. nr. 61). Met de geschonden zegels van Aernt van Zwieten, ridder, heer van Leyenburch, leenman van het sticht van Utrecht, en Huge van Zwieten, leenman van Zulen, in roode was.

25. 1474 September 17.

Wolfart van Borsselen, graaf van Grantpré en Bocham, heer van der Veer, Zandenburch, Falaix, Luperniën, Peer, Heemstede en Grote Broegel, erkent aan Adriaen, heer van Cruningen, Heenvliet en Woensdrecht, eene rente van 2 pond 15 grooten Vls. 's jaars uit de heerlijkheid van Cruningen verkocht te hebben.

Oorspr. (Inv. nr. 59). Met het zegel van den graaf van Grantpré in roode was.

26. 1476 April 1.

Schepenen van Middelburch oorkonden, dat Cornelis Boudijns zoon de vleeschhouwer en zijne echtgenoot Luene Lammyn Claeis' zoons dochter aan Cornelis Passcharis' zoon hunne aanspraken op den eigendom van een huis in de Gorstrate aldaar overdragen.

Oorspr. (Inv. nr. 64) Met 2 gedeeltelijk geschonden schepenzegels (van Jan Jans zoon Dint en Adriaen Poppen zoon van der Hayman) in groene was; 1 verloren.

27. 1477 Juni 21.

Floris bastaard van Borssele, heer van Cortkene, ridd r, Jan van Reymerswale en Jan van Heenvlyet, ridder, doen als scheidslieden uitspraak in het geschil tusschen Clays van Reymerswale, ridder, en zijn broeder Willem ter eener en Lodewijc van Schenghen ter anderer zijde over het huwelijks-

goed van jonkvrouw Janne van Reymerswale, zuster van Clays en Willem en echtgenoot van Lodewijc.

Afschrift d.d. 1599 van den secretaris der stad Haarlem op papier (Inv. nr. 62).

28. 1477 December 2.

Schepenen van Middelburch oorkonden, dat Pieter Jans zoon Tespert aan Jan Cornelis' zoon van Campen den eigendom van 2 gemeten lands te Sinte-Mariekerke en te Poppendamme overdraagt.

Oorspr. (Inv. nr. 64). Met 2 gedeeltelijk geschonden schepenzegels in groene was; 1 verloren.

29. 1479 Maart 15.

Schepenen van Middelburch oorkonden, dat Maertijn Claes' zoon van Wissenkerke op zekere voorwaarden aan zijn zoon Heynric Maertijns zoon van Wissenkerke den eigendom van al zijne goederen in Walcheren en Borsselen overdraagt behoudens de rechten van jonkvrouw Gheyle Heynric Crabels dochter, zijne echtgenoot.

Oorspr. (Inv. nr. 64.) De 3 schepenzegels verloren.
N.B. In dorso staat aangeteekend, dat 1483 Februari 21 Henrick Martijns zoon van Wissenkerke en jonkvrouw Geyle oude Heinrick Crabels dochter in het bezit dezer goederen zijn gesteld.

30. 1487 April 11.

Schepenen van Middelburch oorkonden, dat Pauwels Cornelis' zoon aan de weeskinderen van Cornelis Passcharis' zoon den eigendom van een vierde van een huis in de Gorsstrate aldaar overdraagt.

Oorspr. (Inv. nr. 64). Met 3 schepenzegels in groene was.

31. 1496 Juni 30.

Schepenen van Middelburch oorkonden, dat Jacop Pieters zoon op zijne goederen ten behoeve van Jan Adriaens zoon van Hamerstede eene erfelijke jaarrente van 10 schellingen gr. Vls., losbaar tegen den penning 13, vestigt.

a. Oorspr. (Inv. nr. 8). Met 3 geschonden schepenzegels in groene was. — Met een transfix d.d. 1502 Januari 26 (zie nr. 33).
b. Afschrift op papier (Inv. nr. 9).
N.B. Een der schepenen van Middelburch is Joos Adriaens zoon van der Hooge.

32. 1501 Mei 4.

Schepenen van Middelburch oorkonden, dat Heynrick en Thomas Heynricx zoons van Wissenkerke aan Jacop Adriaens zoon van Domburch den eigendom van 1 gemet 4 roeden lands te Sinte-Aechtekerke overdragen.

a. Oorspr. (Inv. nr. 8). Met 3 geschonden schepenzegels in groene was.
b. Afschrift op papier (Inv. nr. 9).
N.B. Een der schepenen van Middelburch is Joos Adriaens zoon van der Hooge.

33. 1502 Januari 26.

Schepenen van Middelburch oorkonden, dat Jan Adriaens zoon van Hamerstede aan Jacop Adriaens zoon van Domburch den eigendom van den brief d.d. 1496 Juni 30, waardoor deze gestoken is (zie nr. 31), overdraagt.

a. Oorspr. (Inv. nr. 8). Met 3 geschonden schepenzegels (van Jan Symons zoon van Grijpskerke, Jan Adriaens zoon van Hamerstede en mr. Jan Clais' zoon) in groene was.
b. Afschrift op papier (Inv. nr. 9).

34. 1502 Februari 15.

Schepenen van Middelburch oorkonden, dat Cornelis Jan Willems zoon en zijne echtgenoot Jacopmine Jan Oirts zoons dochter aan hun zwager Geleyn Hugen zoon den bierwerker den eigendom van 262 roeden lands te Brigdam en 1 gemet 75 roeden lands te Scellacht overdragen.

a. Oorspr. (Inv. nr. 8). Met 3 geschonden schepenzegels in groene was. — Met een transfix d.d. 1502 Februari 24 (zie nr. 35).
b. Afschrift op papier (Inv. nr. 9).
N.B. Een der schepenen van Middelburch is Joes Adriaens zoon van der Hooge.

35. 1502 Februari 24.

Schepenen van Middelburch oorkonden, dat Geleyn Hugen zoon de bierwerker aan Jacop Adriaens zoon van Domburch den eigendom van den brief d.d. 1502 Februari 15, waardoor deze gestoken is (zie nr. 34), overdraagt.

a. Oorspr. (Inv. nr. 8). Met 3 geschonden schepenzegels in groene was.
b. Afschrift op papier (Inv. nr. 9).
N.B. Een der schepenen van Middelburch is Joes Adriaens zoon van der Hooge.

36. 1504 April 4.

Schepenen van Middelburch oorkonden, dat Willem Jans zoon en het weeskind van jongen Willem Willems zoon van Scellacht aan Cornelis Gillis' zoon den eigendom van twee zestiende deelen van een winkel achter het Westmonsterkerchof aldaar overdragen.

a. Oorspr. (Inv. nr. 8). Met 3 geschonden schepenzegels in groene was.
b. Afschrift op papier (Inv. nr. 9).
N.B. Een der schepenen van Middelburch is Joes Adriaens zoon van der Hooge.

37. 1508 Juli 3.

Maximilianus (Roomsch koning) en Carolus (aartshertog van Oostenrijk) eener- en Fredericus, bisschop van Traiectum, en Philibertus Naturelli, proost en aartsdiaken van den Dom, anderzijds gaan eene overeenkomst aan omtrent de geestelijke rechtspraak in Wallacria, Zuytbevelandia en Schaldia.

Afschrift van D. Bruitsma op papier (Inv. nr. 65).

38. 1510 October 4.

Karel (prins van Spanje) beleent Jan Oom van Wijngaerden met het huis Croenesteyn te Soeterwoude, hem aangekomen bij doode van zijn vader Goidtschalck Oom van Wijngaerden Jans zoon.

Afschrift d.d. 1664 van den griffier van de leenen van Hollandt en Westvrieslandt op papier (Inv. nr. 65).

39. 1515 Maart 22.

Schepenen van Middelburch oorkonden, dat jonkvrouw Mergriete van Domburch, weduwe van Jacop Cornelis' zoon van Scheyngen, en haar zoon Joes van Scheyngen aan Jacop van Domburch, ridder, den eigendom van hun aandeel aan de uitgorzen van Oevezant en Holestelle overdragen.

Oorspr. (Inv. nr. 64). Met 4 geschonden schepenzegels (van Heynrick Pauwels' zoon, Willem Wouters zoon van der Heyde, Jan Pieters zoon Bisscop en Cornelis Pieters zoon Haeck) in groene was.

40. 1516 December 15.

Schepenen van Middelburch oorkonden, dat procurators van de kapel der melaatschen buiten de Noortpoorte aldaar aan Jacop van Domburch, ridder, heer van Sinte-Aechten-

kerke en van de Werve, den eigendom van 75 roeden lands te Sinte-Aechtenkerke overdragen.

Oorspr. (Inv. nr. 64). Met 3 geschonden schepenzegels in groene was.

41. 1520 Februari 4.

De rekenkamer in Den Hage draagt den registermeester op Adriaen Joosts zoon van der Hogerduyren te beleenen met het huis Sprewesteyn, leenroerig aan de heerlijkheid Voorne, dat hem bij doode van zijn vader was aangekomen, maar dat hij verzuimd had tijdig te verheffen.

Afschrift van P. Brand d.d. 1660 op papier (Inv. nr. 65).

42. 1522 Juli 3.

Schepenen van Middelburch oorkonden, dat Cornelis Wolfarts zoon aan Clais Heinricx zoon van Wissenkercke den eigendom van 1 gemet 6 roeden lands te Oude Armude overdraagt.

a. Oorspr. (Inv. nr. 10). Met 3 gedeeltelijk geschonden schepenzegels in groene was.
b. Afschrift op papier (Inv. nr. 11).
N.B. Een der schepenen van Middelburch is Adriaen Joos' zoon van der Hooge.

43. 1526 November 5.

Schepenen van Middelburch oorkonden, dat de erven van Jacopmyne Jacops dochter aan Cornelis Jans zoon van Campen het geld kwijtschelden, dat hem door Jacopmyne voornoemd in bewaring gegeven was.

Oorspr. (Inv. nr. 64). Met 3 geschonden schepenzegels (van Pieter Jacops zoon, Jacop Oorts zoon d'oude en Steven Jacops zoon) in groene was.

44. 1539 April 12.

Schepenen van Middelburch oorkonden, dat Everheit Lyndemans van Loven, als echtgenoot van Kathelyne Jan Reyniers dochter, weduwe van Pieter Symons zoon, aan Maerten Clais' zoon den mandemaker den eigendom van 2 gemeten 225 roeden lands te Oostcappel overdraagt.

a. Oorspr. (Inv. nr. 10). Met 3 geschonden schepenzegels in groene was.
b. Afschrift op papier (Inv. nr. 11).
N.B. Een der eigenaars van de aan het overgedragen perceel grenzende perceelen is Adriaen Joes' zoon van der Hooge.

1540 October 4.

Schepenen van Zericxee oorkonden, dat Job Wissen Harrents zoon belooft aan jonkvrouw Pieternelle Cruycken dochter, begijn, eene lijfrente van 12 Carolusguldens 12 stuivers 's jaars te zullen betalen en zulks voor zijn aandeel aan de lijfrente van 84 Carolusguldens, die de erfgenamen zijner moeder Margriete Willem Gillis' dochter haar schuldig zijn.

Oorspr. (Inv. nr. 64). Met 2 geschonden schepenzegels (van Cornelis Raesse van Haemste en mr. Ieman Cornelis Jans zoon) in groene was; 1 verloren.

1548 October 1.

Geriit van Nykerken, abt van Sint Paul te Utrecht, beleent Jan van der Hooge met 5 gemeten lands te Schallagt, hem aangekomen bij doode van zijn vader Adriaen van der Hooge.

Afschrift op papier (Inv. nr. 12).

1551 November 16.

Schepenen van Middelburch oorkonden, dat Cornelis Geleyns zoon aan zijn broeder Jan Geleyns zoon den eigendom van 2 gemeten 179 roeden lands te Crommenhoucke overdraagt.

a. Oorspr. (Inv. nr. 13). Met 3 geschonden schepenzegels in groene was.
b. Afschrift op papier (Inv. nr. 14).
N.B. Een der schepenen van Middelburch is Jan van der Hooge d'oude.

1553 October 27.

Schepenen van Antwerpen oorkonden, dat Ghijsbert de Clerck Claes' zoon ten behoeve van juffrouw Katlyne Schoyt, weduwe van Adriaen van Maertselaer, eene jaarlijksche rente van 22 Karolusguldens vestigt op een erf, waarop hij zeven nieuwe huizen laat zetten, en op een speelhof aldaar.

Oorspr. (Inv. nr. 64). Met 2 schepenzegels (van Claes Rockocx en Jan de Jonge) in groene was.

1558 December 7.

Schepenen van Nyeuwerkercke in Duvelandt oorkonden, dat mr. Roelandt de Pottere, raad en pensionaris van prelaat en

edelen van Zeelandt, en jonkvrouw Cornelie van Bruheze huwelijksvoorwaarden met elkander maken.

a. Oorspr. (Inv. nr. 34). Met 3 schepenzegels, waarvan 1 geschonden, (van Jacob van Hove Gillis' zoon, Martin Bouwens zoon en Harrent Diericx zoon) in groene was.

b. Oorspr. (Inv. nr. 34). Met 3 schepenzegels, waarvan 2 geschonden, (van dezelfde schepenen) in groene was.

50. 1565 Augustus 28.

Mr. Rholandt de Pottre, raad en pensionaris van prelaat en edelen van Zeelant, en zijne echtgenoot-jonkvrouw Cornelia van Bruheze maken ten overstaan van den notaris Joannes van Migrode hun testament.

Oorspr. (Inv. nr. 34).

Het Rijksarchief in Utrecht.

I. *Toestand van de bewaarplaats van het archief.*

De achtergevel van het gebouw is in het afgeloopen jaar geheel geverfd. Aan het zinken dak werden verschillende reparatiën gedaan. Twee bureaux zijn behangen en geschilderd.

In het nieuwe bestek is thans opgenomen het bevloeren van het overschietende gedeelte der kelders. Tegen de vocht in den achtermuur der bureaux schijnt niets te doen te zijn, zoodat de muren eenvoudig betengeld worden, ten einde althans den onoogelijken aanblik der muren weg te nemen.

De proef, met lichtreflectors genomen in een der zeer donkere bureaux, heeft ten slotte geen zeer bevredigenden uitslag geleverd. Wel bleek er meer licht in het vertrek te komen, maar bepaaldelijk op den achterwand, niet op de plaats, waar geschreven en gewerkt wordt. Ik heb den hoofdopzichter verzocht te overwegen, of door het aanbrengen der reflectors in eene andere richting het resultaat niet verbeterd zou kunnen worden. Naar het schijnt is dit echter onmogelijk, zoodat de proef als mislukt is te beschouwen. Jammer, daar de bureaux op donkere dagen in de wintermaanden bijna onbruikbaar zijn! Hield de vrees voor brandgevaar mij niet terug, dan zou ik er bij Uwe Excellentie op aandringen, om gebruik te mogen maken van de onlangs ontstane gelegenheid tot het aanbrengen van electrische verlichting.

De hoofdopzichter vroeg mij vergunning, om in een der herstelde kelders van het gebouw te bergen eenige bouwfragmenten, vroeger ondergebracht in de kelders van het gebouw Leeuwenberch, dat onlangs door het rijk aan de gemeente teruggegeven is. Toen de stukken aankwamen, bleken daarbij verscheidene te zijn, die, hoewel niet geschikt voor een rijksmuseum, toch in een lokaal Utrechtsch museum een bevredigenden indruk zouden maken. Dientengevolge zijn verscheidene stukken aangevraagd voor het Stedelijk museum van Oudheden en met

Uwer Excellentie's machtiging aan de directie daarvan in bruikleen afgegeven.

II. *Toestand der reddings- en brandbluschmiddelen.*

Het trok mijne aandacht, dat de instructie voor het personeel voor redding in geval van brand in 1899 door Uwe Excellentie gewijzigd was, maar dat die wijziging niet in de gedrukte exemplaren der instructie was opgenomen. Ik veroorloofde mij derhalve, bij Uwe Excellentie aan te vragen om exemplaren van die gewijzigde instructie. Daar die evenwel niet voorhanden bleken te zijn, heb ik mij moeten vergenoegen met een exemplaar der instructie met de wijzigingen te doen overschrijven en opplakken, en het aldus op te hangen in de vestibule van het gebouw.

Ten vorigen jare vestigde ik Uwer Excellentie's aandacht op het feit, dat door het steeds meer beperken van het maken van brandalarm het brandpersoneel van een uitgebroken brand dikwijls geen kennis krijgt. Ik heb dit bezwaar ernstig overwogen en ook met den kommandant van het brandwezen besproken; maar het is mij niet gelukt, een middel te vinden om het te ondervangen. Ten slotte is het mij voorgekomen, dat het doelmatigst was, te trachten het eigen initiatief van de brandassistenten te prikkelen. Daartoe heb ik Uwe Excellentie in overweging gegeven, mij te machtigen, om voor elken brandassistent uit te loven eene premie van vijf gulden, wanneer hij een der archiefambtenaren het eerst kennis gaf van een brand binnen zeker (zéér beperkt) rayon om het archiefgebouw. Zoodoende zou de spoedige tegenwoordigheid, zoowel van de ambtenaren als van de assistenten, wel niet zeker, maar toch waarschijnlijk worden; aan elk der assistenten zou het moeten overgelaten worden, middelen te vinden, om zelf van een brand binnen dit rayon tijdig kennis te krijgen. De kosten voor het rijk zouden, niettegenstaande de premie met voordacht vrij hoog gesteld is, zeker niet bezwarend zijn, aangezien branden binnen het vastgestelde beperkte rayon uit den aard der zaak zeldzaam zullen zijn. Uwe Excellentie machtigde mij, om voorloopig voor een half jaar een proef te nemen; toen er na afloop van dezen termijn nog geen brand binnen het bepaalde rayon geweest was, verklaarde Uwe Excellentie de proef opnieuw voor een half jaar te willen voortzetten. Tot nog toe is er nog steeds geen brand geweest, zoodat over het resultaat van dezen maatregel nog niet geoordeeld kan worden.

De brandbluschmiddelen zijn op de geregelde tijden nagezien; bij die gelegenheid hebben zich geene gebreken voorgedaan.

II*. *Personeel.*

Verschillende personen hebben zich in het afgeloopen jaar tot mij gewend, om inlichtingen over de opleiding tot archivaris. Ik heb die naar mijn beste weten gegeven. Dikwijls wenschten de bedoelde personen dan ook op dit archief als volontair werkzaam te zijn. Daartegen heb ik echter in den regel bezwaar gemaakt, daar de ondervinding mij geleerd heeft, dat het zéér moeilijk is, een volontair aan een archief werkzaam te stellen op zoodanige wijze, dat hij daarbij in de gelegenheid is zich veelzijdig en doelmatig voor den archiefdienst te bekwamen. En indien dit geschiedt, dan is het tijdverlies voor den archivaris, die den kandidaat opleidt, stellig grooter dan het door zijne aanwezigheid verkregen voordeel. Eenigszins anders is het gelegen met de opleiding tot klerk; daar men in dat geval door den candidaat onder toezicht van den klerk diens gewone werk kan laten verrichten, terwijl de klerk zelf dan beschikbaar komt voor ander nuttig schrijfwerk. Maar hoewel zich ook daarvoor een aspirant aanbood, kon ik ook die niet plaatsen: het was eene beschaafde jonge dame, die aangelokt werd door de in vergelijking met ander vrouwenwerk betrekkelijk hooge bezoldiging; maar het had eigenaardige bezwaren, haar onder leiding van den klerk te stellen en allerlei loopend werk te doen verrichten.

III. *Toestand van de archiefverzamelingen.*

De binder heeft in het afgeloopen jaar het herstellen van de banden der registers van het bisschoppelijke archief voltooid. Ook de enkele registers van het archief der heeren van Montfoort, die herstelling behoefden, zijn door hem opgeknapt. Toen is hij begonnen met het binden en opknappen van de kapittelarchieven, een werk dat, zelfs summier opgevat (zooals voorloopig wenschelijk schijnt), lange jaren duren zal. Op het oogenblik is de lange serie resolutieboeken van het Domkapittel nog niet afgewerkt; allerlei loopende werkzaamheden storen den concierge-binder voortdurend in zijn eigenlijk werk, zoodat dit slechts weinig vordert.

De boekdeelen en bundels van de archieven der kleine kapittelen en kloosters, waarvan de inventaris in den loop van dit jaar verschenen is, zijn door den klerk geordend en van opgeplakte nummers volgens den nieuwen inventaris voorzien. Voor de charters is dit werk nog te verrichten.

Ter laatste vergadering van rijks-archivarissen zijn de doelmatigste middelen voor het bewaren en herstellen van archief-

stukken uitvoerig besproken. Stellig heeft ieder aanwezige in de discussie door den mond van een zijner collega's menige nuttige wenk ontvangen; de vastgestelde conclusies zullen er stellig toe bijdragen, om op den duur het uiterlijk der rijksarchieven te verbeteren.

Nog een ander onderwerp, met het vorige verband houdende, is op deze vergadering behandeld. Uwer Excellentie's ambtsvoorganger had de aandacht der rijks-archivarissen gevestigd op het in Nederlandsch Oost-Indië vervaardigde, bijzonder sterke en duurzame daloewang-papier, en het oordeel dezer ambtenaren over de bruikbaarheid van dit papier gevraagd. Het is gebleken, dat het papier voor pakpapier niet dienen kan, omdat het te klein, te onoogelijk en te duur is. Daarentegen schijnt het aanbevelenswaardig voor banden van niet veel gebruikte registers, omdat het betrekkelijk sterk en veel goedkooper is dan perkament, terwijl het juist door zijn minder oogelijk uiterlijk niet al te veel bij het perkament afsteekt. In ieder geval schijnt het aanbevelenswaardig ter bekleeding van het plat van in half-perkament gebonden registers.

De acquitten der rekeningen in het archief van den Dom bleken alsnog niet voldoende geborgen te zijn. Daartoe is een honderdtal portefeuilles aangeschaft; de acquitten zijn daarin geborgen, zooals dit bij de vier andere kapittelen reeds vroeger geschied was.

De vestiging hier ter stede der Nederlandsche Maatschappij tot stofbestrijding gaf mij aanleiding te overwegen, of het niet gewenscht was een proef te nemen met het reinigen der archieven door stofzuigers. Sedert de verhuizing van het archief in 1880 was het berglokaal natuurlijk geregeld gereinigd; maar de stukken waren nooit schoongemaakt, omdat men dit delicate werk niet aan schoonmaaksters kon toevertrouwen. Nadat ik mij overtuigd had, dat door de thans zoo geroemde stofbestrijding zelfs aan zeer beschadigde stukken geen letsel veroorzaakt werd, heb ik het werk aan de Maatschappij van stofbestrijding opgedragen, na vooraf eene overeenkomst over den prijs te hebben gemaakt. Ik wil verklaren, dat het werk zeer tot mijn genoegen verricht is; alleen vorderde het uiterst langzaam, hetgeen lastig was, omdat een der ambtenaren daarbij voortdurend tegenwoordig moest zijn.

Voor de in de laatste jaren nieuw geregelde archieven, die van de bisschoppen en van de kleine kapittelen en kloosters, en ook voor dat der heeren van Montfoort, waren nog geene geteekende etiquetten vervaardigd; toch werden die thans, nu de inventarissen gereed waren, noodig. De heer Dr. Cuypers verplichtte mij door het ontwerpen van fraaie en doelmatige

teekeningen, in den geest der vroeger voor de andere archieven vervaardigde; naar deze teekeningen heb ik de noodige etiquetten thans laten vervaardigen.

IV. *Werkzaamheden en voortgang der inventarisatie en der ordening van het archief.*

Zooals ik in mijn vorig verslag aan Uwe Excellentie mededeelde, ben ik ten vorigen jare met Dr. Brom overeengekomen, dat de druk zijner regesten voor het Oorkondenboek van het Sticht tot 1301 voortaan geheel door hem zou worden bezorgd. Het werk, eenmaal in gang, is wel niet snel, maar toch geregeld gevorderd: 14 vellen zijn thans afgedrukt, en reeds meer dan de helft van het geheel is in proef. De correctie kost veel zorg en tijd, en ook met het heen en weer zenden der proeven gaat natuurlijk vrij wat tijd verloren. Dr. Brom heeft bovendien aangeboden, om alphabetische registers van persoons- en plaatsnamen te bewerken, die het gebruik van het lijvige regestenboek nog zeer zullen vergemakkelijken. Ook mij zelven kost de zaak nu en dan nog vrij wat tijd door het beantwoorden van vragen van Dr. Brom en door het invullen der door hem in de drukproeven opengelaten plaatsen. Maar de tijd is goed besteed: ik verheug mij zeer, dat het nuttige werk ten slotte tot stand zal komen. Ik hoop, dat het geheele boek in 1906 zal kunnen verschijnen.

De catalogus van de archieven der kleine kapittelen en kloosters is in het begin van het jaar 1905 afgedrukt en spoedig daarna verschenen. Ik zeide Uwe Excellentie reeds, dat de nummering der stukken volgens deze nieuwe beschrijving reeds een eind gevorderd is.

De regesten der oorkonden van deze archieven zullen volgens gewoonte later, vermeerderd met de regesten der oorkonden, die in de cartularia der gestichten zijn afgeschreven, chronologisch gerangschikt in het licht gegeven worden tot 1528. Daar dit echter voorloopig niet zal kunnen geschieden, heb ik thans de regesten der oorkonden zelven alvast allen doen afschrijven, om ze gemakkelijk te kunnen raadplegen. Het lijvige boekdeel, meer dan 1800 nummers bevattende, is geheel overgeschreven, gecollationeerd en ingebonden.

Nog heb ik den heer Waller Zeper opgedragen, aangezien de druk der regestenlijst, waarbij alle zegels natuurlijk nauwkeurig vermeld zullen worden, nog niet spoedig aanstaande is, — voorloopig alvast eene lijst te vervaardigen van de zegels der geestelijke gestichten en andere corporatiën in de provincie, die hij in dit archief aantrof. Het is mijn voornemen, deze zegels weder

te doen afgieten; waarschijnlijk zal ook de vroeger door mij aangelegde verzameling bisschoppelijke zegels bij deze gelegenheid aangevuld kunnen worden.

De bewerking van den nieuwen catalogus van het thans voor zooveel mogelijk weder volledig gemaakte bisschoppelijk archief heeft mij een groot gedeelte van het jaar beziggehouden.

Ten einde de herkomst van alle, uit verschillende plaatsen bijeengebrachte bisschoppelijke charters steeds, ook na de samenvoeging der collectie, te kunnen nagaan, heb ik de oude lijsten der uit de verschillende depôts overgenomene oorkonden doen overschrijven en zorgvuldig gecollationeerd, om ze bij elkander te bewaren.

Daarna zijn de oorkonden vereenigd en systematisch gerangschikt, waarbij dikwijls verscheidene stukken onder één nummer samengebracht werden. Deze aldus gecombineerde en nieuw gerangschikte beschrijvingen heb ik daarna geheel opnieuw beschreven in den voor den inventaris bestemden vorm. Nadat deze beschrijvingen herzien waren, is de catalogus, die ruim 500 nummers bevat, definitief vastgesteld.

Toen kwam aan de orde het stellen der inleiding, die de zeer belangrijke geschiedenis van het bisschoppelijke archief behandelen moest. Indertijd heb ik deze geschiedenis besproken in eene bijlage tot mijn jaarverslag van 1890. Maar sedert had ik tal van nieuwe feiten gevonden en op de marges van den catalogus aangeteekend; het stuk moest dus geheel omgewerkt worden, — een arbeid, lastiger en tijdroovender dan het stellen van eene nieuwe geschiedenis. Vrij lang heeft het ingewikkelde werk mij beziggehouden: terwijl de vroegere geschiedenis 14 bladzijden telde, beslaat de nieuwe er niet minder dan 45. Op het laatst van het jaar is de catalogus, die gereed was, ter perse gezonden, en in het begin van het thans loopende jaar is hij afgedrukt. De ordening, nummering en berging der uitgebreide verzameling zal nog vrij wat tijd kosten.

Nadat nog enkele werkzaamheden aan den catalogus der archieven van de kapittelen en kloosters verricht waren, heeft de heer Waller Zeper de hand geslagen aan de voltooiing van den inventaris van het archief der Staten van Utrecht, die door Mr. Joosting jaren geleden grootendeels voltooid is achtergelaten. Nog slechts enkele planken met stukken blijven daarbij te beschrijven over; maar die planken zijn grootendeels gevuld met zoogenaamde losse stukken, die of in bundels van gelijksoortige bescheiden vereenigd of stuksgewijs beschreven moeten worden. De moeilijkheid van dezen arbeid wordt in dit speciale geval vergroot door de omstandigheid, dat de meeste dezer stukken voor het archief verkregen zijn door schenking of aan-

koop; zoodat allereerst de vraag moet beantwoord worden, of ze inderdaad tot het archief behooren, dan wel daaruit verwijderd moeten worden en overgeplaatst naar de collectie partikuliere handschriften. Deze laatste vraag is voor iemand, die onvoldoende met den inhoud van het depôt bekend is, inderdaad moeielijk te beantwoorden; het was deze overweging, die mij steeds terughield, om de regeling van dit laatste gedeelte van het Staten-archief aan een der opvolgers van Mr. Joosting op te dragen. Maar ten slotte heb ik daartoe toch moeten besluiten: de voltooiing van dezen inventaris is dringend noodig, daar het thans zeer moeielijk is, in het half geregelde archief der Staten den weg te vinden.

Teneinde den heer Waller Zeper eenigszins op de hoogte zijner taak te brengen, heb ik hem allereerst uitgenoodigd, om het door Mr. Joosting voltooide gedeelte van den inventaris der zoogenaamde *Varia* van het Staten-archief goed te bestudeeren, ook in verband met de stukken zelven; hij heeft zich met dit werk met nauwgezetheid beziggehouden. Toen hij meende, zoodoende voldoende op de hoogte gekomen te zijn, heb ik den heer Zeper, ter verdere oefening in dergelijk werk, opgedragen, om het uit ongeveer 10 portefeuilles bestaande archief der *Commissie voor den Nederrijn en de IJsel*, dat door Mr. Joosting indertijd slechts oppervlakkig geregeld was, definitief te ordenen en te beschrijven. Dit werk was bepaald noodig, en het was bovendien eene bijzonder geschikte oefening voor den heer Zeper, daar de verschillende elkander opvolgende secretarissen der commissie voor het bergen der inkomende losse stukken geheel verschillende methoden hadden aangewend, die gedeeltelijk weder verstoord waren en natuurlijk thans hersteld moesten worden. Zeer langen tijd heeft de heer Zeper zich met dit werk beziggehouden; ten slotte is niet zonder moeite een goed resultaat bereikt.

Toen de heer Zeper aldus voorbereid was, meende ik hem met vertrouwen het voortzetten van het ordenen en beschrijven van de rubriek *Varia* van het Staten-archief te kunnen opdragen. Inderdaad heeft hij enkele nummers daarvan geordend en beschreven. Maar lang, zéér lang heeft dit werk geduurd, — veel *te* lang dan dat er aan te denken valt, het op deze wijze voort te zetten. Toch moet het werk verricht worden; ik heb daarom eene andere methode van arbeiden overwogen, waarbij ik de leiding van het onderzoek in de hand houd en die voor elk nummer afzonderlijk aangeef. Gaarne erken ik, dat de taak van den heer Zeper, die niet door zijne vorige werkzaamheid in het archief der Staten van Utrecht is tehuis gekomen, buitengewoon moeielijk is, en dat het veel bezwaar levert, hier

een bevredigend resultaat te verkrijgen. Ik hoop, dat het mogelijk zal blijken, om met de veranderde werkmethode het doel te bereiken; de definitieve catalogus van het Staten-archief behoort toch thans het eerst te verschijnen.

Van mijne zijde hoop ik daartoe dit jaar eene kleine, maar nuttige bijdrage te leveren. Zooals ik Uwe Excellentie ten vorigen jare mededeelde, heb ik tegelijk met de bisschoppelijke charters ook de (veel minder talrijke) oude charters der Staten van Utrecht (van vóór 1580) uit het archief van den Dom afgezonderd. Ik zal die thans allereerst beschrijven en daarbij definitief vaststellen, welke stukken al dan niet tot het archief der Staten gerekend moeten worden. Zeker zal dit werk gereed komen, zeer lang voordat de heer Zeper zijn veel omvangrijker werkzaamheden aan het Staten-archief zal hebben voltooid. Als de catalogus van dit archief eenmaal gereed zal zijn, hoop ik dien te doen voorafgaan door eene geschiedenis van het Staten-archief, waarvoor ik reeds vrij wat materiaal verzameld heb; toch zal dit verhaal stellig niet zoo volledig worden, als de geschiedenis van andere archieven, die ik vroeger in de gelegenheid was op te stellen.

In mijn vorig verslag deelde ik Uwe Excellentie mede, dat ik, toen ik Dr. Brom's regesten ordende volgens een vast chronologisch systeem, van dat systeem, door mij vooraf ontworpen, uitvoerig rekenschap heb gegeven in een opstel, dat destijds voor de inleiding van het regestenboek bestemd werd. Sedert de veranderde regeling, die over de uitgave van dit werk gemaakt is, scheen de opneming van mijn werk in dit verband minder aangewezen. Ik heb het stuk mitsdien thans omgewerkt met het oog op eene afzonderlijke uitgaaf; het geeft thans een overzicht van hetgeen mij bij de rangschikking der regesten reeds gebleken is over de verschillende jaarstijlen, die vóór 1310 in het sticht van Utrecht gevolgd zijn. Als het belangrijkste resultaat mijner onderzoekingen deel ik hier mede, dat het gebruik van den Paaschstijl in het sticht Utrecht niet met zekerheid kan geconstateerd worden voor het jaar 1246. Aangezien, zooals bekend is, deze stijl door het synodaal besluit van 1310 op het gebied van het Sticht is teruggedrongen, kan dus (met uitzondering mogelijk van enkele sporadische gevallen) de heerschappij van dezen lastigen jaarstijl in het sticht Utrecht beperkt worden tot iets meer dan eene halve eeuw. Mijn opstel, waarin een en ander uitvoerig wordt betoogd, is opgenomen in de *Verslagen en mededeelingen van de Koninklijke Academie van Wetenschappen*. Afd. Letterkunde, 4e reeks deel VII.

Aanvankelijk had ik mij voorgenomen, als bijlage bij de genoemde inleiding van het regestenboek ook te bewerken eene

in dit verband uiterst gewenschte tabel van de regeeringsjaren der Utrechtsche bisschoppen. Door mijn terugtreden van de onderneming verviel ook de noodzakelijkheid tot het opmaken dezer tabel, — zeer tot mijn genoegen, omdat ik over dit onderwerp geene collectie aanteekeningen had bijeengebracht, zooals ik wel gevoelde, dat voor het goed slagen der onderneming noodig, althans uiterst gewenscht was; immers het bijeenbrengen van dergelijke gegevens op het oogenblik zelf dat men ze behoeft, vordert een buitengewoon omvangrijk onderzoek en belooft zelfs dan nog een hoogst onzeker resultaat. Met een verlicht gemoed heb ik derhalve eerst de zware taak nedergeworpen; maar naarmate het jaar vorderde, gevoelde ik toch meer en meer spijt, dat de tabel van de bisschoppelijke regeeringsjaren niet verschijnen zou, die een vast en onmisbaar uitgangspunt voor alle verdere historische onderzoekingen over de Utrechtsche bisschoppen had kunnen zijn. Ten slotte ben ik er zelfs toe gekomen, om uit de necrologia van de kapittelen en van de abdij van Egmond en uit de kronieken van Beka en Heda een ligger voor de chronologie der bisschoppen te doen samenstellen, waarin ik verder aanteekende, al wat Dr. Brom's regesten mij over dat onderwerp geleerd hadden, terwijl ik er ten slotte ook in bijschreef, wat mij over het onderwerp uit verschillende kronieken bekend werd. Verre van tevreden met dezen in der haast binnengehaalden oogst, raadpleegde ik echter den geleerden kenner onzer middeleeuwsche geschiedenis Mr. C. Pijnacker Hordijk over de vraag, of volgens zijne meening de verzameling aanteekeningen belangrijk genoeg was, om, vermeerderd en eenigszins bijgewerkt, over eenigen tijd als basis te kunnen dienen voor de publicatie der door mij vurig begeerde tabel van de regeeringsjaren der bisschoppen Mij wachtte toen eene bijzonder aangename verrassing: het bleek, dat Mr. Pijnacker sedert jaren gedaan had, wat ik verzuimd had te doen, en dat hij als resultaat zijner omvangrijke lectuur thans eene rijke schat van aanteekeningen over ons onderwerp bezat. Op mijn verzoek bleek hij aanstonds bereid, die aanteekeningen voor eene uitgaaf te bewerken en in het licht te geven. Natuurlijk verklaarde ik mij gaarne bereid, hem in dit geval naar vermogen bij te staan door eventueel noodige aanvullingsonderzoekingen in het archief alhier. De heer Pijnacker drong er echter op aan, dat wij het werk *gezamenlijk* zouden ondernemen, en hoewel ik meende, dat mijne medewerking voor hem, die reeds in het bezit was van een zoo rijk materiaal, van weinig nut zou kunnen zijn, heb ik mij ten slotte naar zijnen wensch geschikt. Ik hoop, dat de lijst binnen een paar jaren het licht zal kunnen zien.

Na lange onderbreking kan ik ditmaal weder het voorrecht hebben, Uwe Excellentie te berichten over belangrijke vordering van de beschrijving der hier gedeponeerde archiefstukken van de Oud R. C. Clerezy. Zooals Uwe Excellentie bekend is, moeten nog alleen de twee grootste afdeelingen, de Leidsche en Utrechtsche stukken, beschreven worden. Tot het verrichten van dit werk voor de Leidsche stukken hadden zich mijne opvolgende ambtgenooten te Leiden herhaaldelijk bereid verklaard; maar tot een begin van uitvoering hadden zij het, door groote drukten verhinderd, nog niet gebracht. In het afgeloopen jaar werd mij echter vanwege het Leidsche archief verzocht om overzending der zeer talrijke stukken uit het archief van het klooster Mariënpoel bij Leiden, waarvan een ander, bijna even groot gedeelte in het Leidsche archief berustte. Ik heb mij gehaast aan dit verlangen te voldoen; in de laatste dagen van het afgeloopen jaar mocht ik de stukken terugontvangen, voorzien van een uitvoerigen inventaris. Al blijft het te betreuren, dat de overblijfselen van dit belangrijke kloosterarchief dus jammerlijk gesplitst en verspreid zijn, het verdient dankbare vermelding, dat nu althans een overzicht van al het voorhandene mogelijk is geworden door de bewerking van een volledigen inventaris van het geheel.

De collectie prentbriefkaarten met gezichten in de provincie, door mij ten vorigen jare met medewerking van de burgemeesters in deze provincie aangelegd, is in het afgeloopen jaar door de hulp van een ambtenaar van het stadsarchief, die de verschillende dorpen per rijwiel bezocht heeft, belangrijk uitgebreid en thans zeker bijna volledig. De verzameling bevat meer dan 3000 stuks. Ik heb daarvoor 7 nette albums laten vervaardigen, de stukken gerangschikt en daarin geborgen. De collectie, aan welker aanvulling ik de hand hoop te houden, zal mettertijd stellig zeer belangrijk blijken.

In den loop van het jaar raadpleegde een mijner ambtgenooten mij over een belangrijk vraagpunt: den omvang van de verplichting der Rijksarchivarissen met betrekking tot het leveren van afschriften. De verplichting tot het verstrekken van onderteekende en gezegelde afschriften, op aanvraag van partikulieren, om in processen te dienen, is niet te betwijfelen. Evenzoo die tot het gratis leveren van gewone afschriften, op verzoek van autoriteiten. Maar is de Rijksarchivaris ook verplicht, om op aanvraag ongezegelde afschriften te verstrekken aan partikulieren, tegen het gewone tarief? De zaak heeft praktisch groot belang, zooals mij dikwijls gebleken is; zij had dit ook in casu. Meermalen toch komt het voor, dat personen, die een (soms omvangrijk) archiefstuk in het licht wenschen te geven, zich eenvoudig tot

den archivaris wenden en hem een afschrift bestellen van het (dikwijls in het Latijn met eene moeielijk leesbare hand geschreven) register of van eene ingewikkelde genealogische tabel, — een afschrift, dat dan wel eens zonder noemenswaardige bewerking, als het werk van den uitgever zelven, wordt in het licht gezonden. Stellig ligt het geheel op den weg der archiefbeheerders, om het uitgeven van stukken uit hun depôt zooveel mogelijk te bevorderen; maar praktijken als de boven aangeduide schijnen toch van te twijfelachtig nut, dan dat deze ambtenaars daaraan hun reeds zeer bezetten tijd besteden, en zich veel ongerief getroosten zouden. Groot ongerief, zeg ik. Want als het te kopieeren register omvangrijk is, dan kan door dit werk de klerk *gedurende maanden* aan den archiefdienst onttrokken worden. Is het stuk in het Latijn gesteld, dan is het euvel grooter: de klerk kan het dan niet lezen, en het is de commies-chartermeester, wiens diensten maandenlang aan het archief onttrokken worden. Is het werk eindelijk door eene moeielijk leesbare hand geschreven, dan kan het voorkomen, dat de archivaris zelf de taak moet overnemen; ik zelf ben wel eens in dit geval geweest. Gelukkig betrof het toen slechts een stuk van enkele bladzijden; maar ik weet niet, hoe ik mij zou hebben moeten redden, indien men van mij een eenigszins omvangrijk werk van dien aard had gevergd.

Bijna altijd is het mij tot nog toe gelukt, om door verwijzing naar groote drukten en door de voorspelling van een lang uitstel de aanvragers te bewegen, om het verlangde kopieerwerk op te dragen aan den klerk in zijn vrijen tijd of aan een ander met het oude schrift goed bekenden persoon, die bereid was het werk tegen betaling te verrichten. Maar zulk eene krijgslist is thans niet gemakkelijk uit te voeren: immers het bestaande tarief voor afschriften is zóó laag, dat een gewoon afschrijver niet bereid is daarvoor te werken, zoodat eene opdracht van het werk aan den archiefambtenaar gewoonlijk den besteller vrij wat goedkooper uitkomt. *Dit* is het bezwaar, mij door mijn ambtgenoot gesignaleerd en dat mij volkomen gegrond voorkwam. Het is zeker gewenscht, dat de Staat door het aannemen van een laag tarief wetenschappelijke onderzoekingen zooveel mogelijk bevordert; maar — nog daargelaten dat niet alle hier bedoelde onderzoekingen geacht kunnen worden een wetenschappelijk karakter te dragen, — indien men dit wenscht, behoort de Staat voor zulk werk afzonderlijke ambtenaren aan te stellen en te bezoldigen. Dringend noodig schijnt mij dit intusschen niet; daar in de meeste plaatsen zich wel personen bevinden, die dergelijk werk tegen betaling gaarne willen en kunnen verrichten. Maar zal dit mogelijk zijn, dan dient de

Staat niet door een laag tarief met hen te concurreeren. Burgemeester en Wethouders van Utrecht hebben dan ook reeds voor eenige jaren met geheel dezelfde bedoelingen het tarief voor het maken van afschriften van stukken vóór 1700 (omstreeks welken tijd het zoogenaamde oude schrift plaats maakt voor de tegenwoordige, voor een ieder leesbare lettervormen) gesteld op 40 cents per bladzijde, — eene bepaling, die nog tot geen bezwaar aanleiding heeft gegeven.

Uit het bovenstaande blijkt voldoende, dat ik de bezwaren van mijn ambtgenoot volkomen deel, en ook, dat het middel, om daaraan te gemoet te komen, naar mijne meening *voor* de hand ligt. Doch het ligt niet *in* mijne hand; de gestelde vraag kon ik dus niet anders beantwoorden dan met de weinig troostrijke mededeeling, dat naar mijne meening de Rijksarchivarissen zeer stellig tot het verstrekken ook van ongezegelde afschriften aan partikulieren verplicht zijn, daar art. 10 hunner instructie zeer in het algemeen spreekt van „afschriften à 20 cents per bladzijde", terwijl bovendien de Rijksarchivarissen voor eenige jaren door Uwer Excellentie's Departement zijn aangeschreven, om, met het oog op de Zegelwet, de door hen af te geven ongezegelde afschriften niet meer te teekenen, maar te stempelen. De verplichting schijnt mij dus even ondubbelzinnig, als (in sommige omstandigheden) hinderlijk.

V. *In druk uitgegeven bescheiden, behoorende tot het archief.*

Door mij zelven is in de *Verslagen en mededeelingen der Vereeniging tot uitgaaf van rechtsbronnen* uitgegeven eene verzameling stukken betreffende de geschiedenis van den hof der Domproosdij te Knijfhese (in het graafschap Zutphen). Ook eenige oorkonden betreffende eene eigenaardige corporatie der borchluden van het slot ter Horst bij Renen, die in originali of in afschrift hier berusten, heb ik daarbij doen afdrukken. — De heer J. H. Hofman drukte in het 31e deel van het *Archief voor geschiedenis van het aartsbisdom Utrecht* af het testament van bisschop Frederik van Sierck d.d. 1322, — eene akte van bisschop Rudolf d.d. 1452 over de Grauwerts-kapel in den Oudmunster, verschillende stukken betreffende de parochie Breukelen (grootendeels ontleend aan het archief van Oudmunster), eenige bescheiden over de parochie Houten (meestal berustende in het kapittel-archief van St. Marie), eene akte over den torenwachter van Oudmunster (uit een register van St. Marie), en eindelijk eene oorkonde van 1535 over de wijding der kapel van Emmichuysen. In het tijdschrift *Oud-Holland*, deel 23,

plaatste ik nog den inventaris der nalatenschap van den Domproost Zweder Uterlo (1378), berustende in het archief van den Dom.

Andere uitgaven zijn mij niet bekend geworden.

VI. *Aanwinsten en verliezen.*

De aanwinsten, voor het archief verkregen, waren ditmaal noch talrijk noch belangrijk. Van den Algemeenen Rijksarchivaris ontving ik een hier ontbrekende, gedrukte *Index op de besluiten van het Staatsbewind* over 1801—1805, eene welkome aanwinst, die het gebruik dezer stukken vergemakkelijkt, — benevens een paar (onbelangrijke) losse stukken uit het archief van Jaarsveld, gevonden in het archief van Ameide. — De heer P. H. van den Broeke droeg mij, namens het Waterschap Oudenrijn, in bruikleen over het nieuwe archief van dit waterschap, dat tot nog toe onder hem berust had, maar dat hij hier veiliger bewaard achtte. — Van mijn ambtgenoot in Limburg eindelijk ontving ik ten geschenke een plechtbrief van Jaarsveld van 1657, die de Algemeene Rijksarchivaris hierheen had gedirigeerd.

Iets belangrijker waren de voor de atlassen verkregen aanwinsten. Ik kon aankoopen eene verzameling gekleurde afbeeldingen van Utrechtsche kasteelen van omstreeks 1700, gegraveerd door *I. van Vianen*, — eene verzameling lithographische gezichten in de omstreken van Utrecht door *P. J. Lutgers* (1869), — een gezicht aan de Vecht in de 17e eeuw (photographie naar eene teekening van *A. Waterloo*), — twee afbeeldingen van het kasteel IJsselstein vóór de afbraak (photographieën), — eenige photographieën op en in het met afbraak bedreigde 18e eeuwsche buitengoed Vreedenhoff bij Loenen, — en een stel van de oude topographische kaarten der provincie, dat bij gelegenheid van nut zal kunnen zijn.

Onder de aankoopen voor de bibliotheek van het archief vermeld ik een paar paleographische plaatwerken, die noodig bleken voor het onderwijs in de paleographie en voor wier aankoop ik derhalve een klein bij mij bestaand overschot nuttig besteed achtte.

Nog ontving ik van den hoogleeraar Julius ten geschenke eene geteekende kaart van de fortificatiën van Maastricht in de 18e eeuw, die bij het opruimen van den zolder van het Physiologisch laboratorium ontdekt was. Ik heb het stuk doorgezonden aan den Algemeenen Rijksarchivaris, die daarmede ingenomen bleek.

Aan het Algemeene Rijksarchief zijn ook afgegeven eenige in duplo voorhanden deelen van *de Staatsbesluiten der Bataafsche republiek*, waarmede de leemten in andere provinciale depôts aangevuld bleken te kunnen worden.

VII. *Uitslag der pogingen om afschriften te verkrijgen van belangrijke onuitgegeven bescheiden, voor het hoofdarchief der provincie van gewicht en berustende in andere binnen- en buitenlandsche archieven.*

In den loop van het jaar zijn mij enkele Utrechtsche oorkonden uit de 13e eeuw bekend geworden, die nog niet door Dr. Brom in zijne regestenlijst waren opgenomen. Ik heb mij beijverd, de regesten daarvan in Dr. Brom's materiaal in te voegen en mij ook afschriften dier stukken verschaft, die ik in de door Dr. Brom aangelegde verzameling kopieën van de in zijne regesten beschreven oorkonden heb opgenomen.

Vanwege het Historisch Genootschap is eene nieuwe uitgaaf van Buchelius *Descriptio urbis Rheno-Trajectinae* op touw gezet, nauwkeuriger en ook volledíger dan de editie, die Musschenbroek in 1817 van het merkwaardige stuk gegeven heeft. Toch zal ook deze uitgaaf nog niet *geheel* volledig zijn: bij het bespreken van de geschiedenis der Utrechtsche families is Buchelius, hartstochtelijk genealoog als hij was, zoo *buitengewoon* uitvoerig geweest, dat het bepaald onmogelijk bleek, dit alles af te drukken: men heeft dus het medegedeelde op dit punt moeten bekorten. Maar al scheen mij deze handelwijze volkomen juist, Buchell's mededeelingen, verscholen op verschillende plaatsen van zijn thans overigens geheel uitgegeven handschrift (berustende in de Universiteitsbibliotheek alhier) schenen mij te belangrijk om geheel vergeten te blijven. Ik heb ze dus, behoorlijk gerangschikt, doen overschrijven en het dus verkregen folio boekdeel geborgen bij de collectie genealogieën. Onder deze rubriek herinner ik verder nog aan de groote photographie van een Vechtgezicht naar eene teekening van Waterloo in de collectie van Dr. C. Hofstede de Groot, welke aanwinst ik reeds zooeven vermeld heb.

VIII. *Gebruik van het archief gemaakt en inlichtingen verstrekt aan autoriteiten en particulieren.*

De onderzoekingen van de heeren Mrs. J. G. C. Joosting en S. Muller Hz. naar bronnen voor de oude kerkelijke indeeling en de geschiedenis der geestelijke rechtspraak in Nederland zijn

gedurende het afgeloopen jaar steeds voortgezet; de arbeid van Mr. Joosting is nog verre van voltooid, en ook de door Mr. Muller ontworpen kaart zal nog voorloopig niet kunnen verschijnen. Maar de laatste heeft thans toch den bundel zijner bronnen voor de geschiedenis der kerkelijke indeeling van het sticht Utrecht ter perse gezonden, met eene belangrijke toelichtende inleiding, — een zeer rijke bron voor de studie van een onderwerp, waarover tot nog toe uiterst weinig bekend was, maar welks bestudeering thans op vasten grondslag gevestigd worden zal. — De bewerking der Rotterdamsche regesten, na den dood van den heer Unger door Mr. S. Gratama overgenomen, gaf mij ook in het afgeloopen jaar nu en dan aanleiding tot onderzoekingen. — Daarbij heeft zich onlangs gevoegd de heer professor A. H. L. Hensen te Warmond, die zich voorstelt, voor de *Rotterdamsche geschiedbronnen* eene niet minder belangrijke bijdrage te bewerken : de (tot nog toe zeer duistere) geschiedenis der parochie Rotterdam. — Veel omvangrijker (en ook van meer algemeen belang) is het onderwerp, dat professor F. Pijper zich voorstelt, in verbinding met zijne leerlingen, te behandelen. Vroeger deelde ik Uwe Excellentie mede, dat professor Paul Fredericq te Gent hierheen was gekomen, om de zeer talrijke oorkonden over den aflaathandel, die ik hem in het archief van den Dom gesignaleerd had, aan te teekenen, ten einde die te gelegener tijd met zijne leerlingen te bewerken. Sedert had ik niets meer van de zaak gehoord; maar in het afgeloopen jaar ontving ik van professor Pijper te Leiden het bericht, dat professor Fredericq zijn voornemen had opgegeven en dat hij zelf met zijne leerlingen gaarne de verlaten plaats zou innemen. Natuurlijk vernam ik dit bericht met belangstelling en ingenomenheid ; eene eerste bezending stukken is reeds naar de Leidsche bibliotheek verzonden, waar de hoogleeraar met zijne leerlingen ze zal raadplegen. — Een paar jaar geleden signaleerde ik in mijn verslag aan Uwe Excellentie eene door Mr. S. Muller Hz. te Rotterdam ontdekte, niet onbelangrijke geschiedbron, nam. de opgaven over de institutie van geestelijken tot alle kerkelijke beneficiën in Holland en Zeeland, voorkomende in de rekeningen van den officiaal van den aartsdiaken ten Dom ; uit deze opgaven zouden (naar de heer Muller opmerkte) *volledige* lijsten van alle in de 15e en 16e eeuwen in Holland en Zeeland werkzame geestelijken samengesteld kunnen worden, zooals die door de schrijvers in de *„Archieven" voor de geschiedenis van de Utrechtsche en Haarlemsche bisdommen* tegenwoordig met ijver worden gezocht. Ik verheug mij, thans te kunnen mededeelen, dat zich voor de vervaardiging van zulk eene voor de kerkelijke statistiek hoogst nuttige tabel een bewerker heeft opgedaan : de heer B. L. Snelting

te Soesterberg. — Voor eenige jaren publiceerde wijlen de heer J. A. van Hengst het eerste deel van een voor de geschiedenis van den Nederlandschen waterstaat zeer belangrijk werk: de geschiedenis van den Lekdijk Benedendams; deze arbeid, door den dood van den heer Van Hengst afgebroken, schijnt thans door den heer Jhr. F. A. R. A. van Ittersum Jr. opgevat te zijn. — Nog belangrijker acht ik het werk, waarmede Mr. N. G. Pierson zich sedert geruimen tijd bezighoudt en waarvoor hij mij herhaaldelijk om materiaal verzocht: eene uiteenzetting van het zeer duistere en geheel onbekende muntstelsel van het sticht Utrecht in de latere middeleeuwen. Hoewel de resultaten van dezen arbeid, die zijne voltooiing nadert, geen zeer grooten omvang zullen hebben, verwacht ik, dat zij voor onze middeleeuwsche geschiedenis baanbrekend zullen zijn. — Interessant is ook een ander onderwerp, met welks bestudeering de heer H. J. Oldhuis, predikant te Harmelen, zich in het afgeloopen jaar bezighield. Hij stelde zich voor, om de liturgische gebruiken in onze vaderlandsche kerk gedurende de middeleeuwen, bepaaldelijk te Utrecht, te bestudeeren, en om als illustratie daarbij ook de overblijfselen van kerkelijke kunst in deze provincie te behandelen. Dit laatste deel zijner werkzaamheid zou geenszins bijzaak zijn, zou aanvankelijk zelfs uitgangspunt van het onderzoek geweest zijn, indien ik niet, door te wijzen op de schaarschheid van het voorhanden materiaal, tot de aangeduide wijziging van het plan aanleiding gegeven had. Het is te betreuren, dat de ambtsbezigheden van den heer Oldhuis, die hem het persoonlijk onderzoek der oude dorpskerken bemoeielijkten, hem aanleiding gegeven hebben, zijn arbeid op te geven. — De heer Hans Toll (wonende op het kasteel Hjularöd in Zweden) houdt zich sedert lang bezig met het schrijven van een overzicht van de genealogie en van de zegels van het bekende Utrechtsche geslacht Utengoye, — een onderzoek, dat van veel belang belooft te zijn voor de geschiedenis van het ontstaan der groote heerlijkheden van het Sticht. — De heer Mr. C. Pijnacker Hordijk maakt de nog ongedrukte oorkonden der 12e eeuw, die hij in Dr. Brom's regestenlijst opmerkte, gereed voor eene uitgaaf in de werken van het Historisch Genootschap en heeft van deze allen reeds afschriften ontvangen. — De Algemeene Rijksarchivaris schreef mij herhaaldelijk over het gebruik van den Paaschstijl in Holland en het Sticht, en ontving weder afgietsels van eenige onbekende stadszegels voor de verzameling van zijn depôt. — De hier bestaande verzameling van afgietsels van zegels stelde den heer Dr. J. F. D. Blöte uit Tilburg in de gelegenheid, om gemakkelijk zijne studiën voort te zetten over de zegels van Arkel. — De heer Dr. C. Hoitsema houdt zich sinds geruimen

tijd bezig met een onderzoek naar de oude techniek van het muntslaan. Bij gebreke van oude instrumenten, heeft hij afbeeldingen daarvan en andere bescheiden, die over deze techniek inlichting kunnen verschaffen, hierheen doen overkomen. — Ten behoeve van professor H. Brugmans te Amsterdam hield ik mij in het afgeloopen jaar bezig met het vervaardigen van nauwkeurige afschriften der (soms vrij moeilijk leesbare) oude oorkonden, die indertijd hier gephotographeerd waren, als hulpmiddelen bij het paleographisch onderwijs aan de Amsterdamsche universiteit. — Het facsimile der bekende oorkonde van graaf Dirk V van Holland is op verzoek van Dr. Oppermann naar Keulen gezonden, om daar door hem e. a. paleografen te worden onderworpen aan een speciaal onderzoek, met het oog op de echtheid van het stuk.

Ik zelf eindelijk correspondeerde met mijn ambtgenoot te Luik over eene andere quaestie, die voor de Utrechtsche geschiedenis van eenig belang is. De naam van Utrecht in de middeleeuwen luidt geregeld en zonder uitzondering in het Latijn *Trajectum*; later vindt men den naam *Ultrajectum*, die door de overlevering (natuurlijk zeer ten onrechte) in verband wordt gebracht met den volkstam der Wilten. Ik had mij altijd voorgesteld, dat deze benaming van Utrecht (Ultra Trajectum of Ulterius Trajectum) tegenover Maastricht (Trajectum Superius) te danken was aan de historische liefhebberijen en de neiging tot naamsafleiding der renaissance. En inderdaad, dit was tot nog toe steeds uitgekomen: wanneer *Ultrajectum* genoemd werd, bleek het stuk altijd jonger te zijn dan de 16e eeuw of na dien tijd geïnterpoleerd te zijn. Hoezeer was ik dus verwonderd, toen ik in het regestenboek van Dr. Brom twee charters van 1125 vermeld vond, beiden vermeldende den „episcopus Ultrajectensis" als getuige. Ik wendde mij tot mijnen Luikschen ambtgenoot, om zeker te zijn, dat de stukken niet geïnterpoleerd waren; maar hij berichtte mij, dat althans van één der beide oorkonden het origineel nog te Luik bewaard werd, zoodat de zaak buiten twijfel was.

Door verzending hierheen of naar elders werd het gebruik der archieven ook dit jaar weder zeer vergemakkelijkt. Ik ontving stukken van het Algemeene Rijksarchief, het Rijksarchief in Gelderland, het Ministerie van Justitie, de Bibliothèque royale te Brussel en den heer baron Van Hardenbroek, ten behoeve van de heeren L. Kern, W. Bruyel, Dr. C. Hoitsema, J. J. Vermeulen, W. Dijckmeester, Mr. C. L. Kooiman, P. N. van Doorninck en Dr. A. J. van der Meulen.

Van den Algemeenen Rijksarchivaris ontving ik nog in depôt de groote verzameling van facsimile's van Duitsche keizeroor-

te Soesterberg. — Voor eenige jaren public[illegible] blijven be-
J. A. van Hengst het eerste deel van eer[illegible] wsche geschie-
van den Nederlandschen waterstaat [illegible] t gebruik dezer
geschiedenis van den Lekdijk Bened[illegible] leographie, en de
den dood van den heer Van Hen[illegible] d. daartoe het stel
door den heer Jhr. F. A. R. A[illegible] oorloopig beschikbaar
zijn. — Nog belangrijker acht [illegible]
Pierson zich sedert geruimen [illegible] zonden naar de gemeente-
herhaaldelijk om materiaal [illegible] n behoeve van de heeren
zeer duistere en geheel [illegible] ourt. Stukken uit het archief
Utrecht in de latere [illegible] gezonden naar de gemeente-
dezen arbeid, die zi[illegible] eiden en Rotterdam, ten einde daar
omvang zullen he[illegible] door de heeren F. Rütten te Appeldorn,
eeuwsche geschie[illegible] te Leiden en Mr. S. Muller Hz. te Rotterdam.
is ook een ar[illegible]
H. J. Oldhu[illegible] *de bemoeiingen met gemeente-, waterschaps- en*
jaar bezigh[illegible] *andere archieven.*
in onze v[illegible]
delijk [illegible] heer Mr. D. Ragay werd, ten behoeve van een proces
ook [illegible] Kroondomein, vergunning verzocht en verkregen tot
beh[illegible] ren van een register, berustende in het hier bewaarde
bi[illegible] hief van Benschop.
[illegible] heer Jhr. Mr. J. H. van Reenen te 's Gravenhage stelde
[illegible] hriftelijk de vraag, of het Rijksarchief in Utrecht eventueel
[illegible] zou zijn, om het hem toebehoorende archief der heerlijk-
[illegible] Croonenburch bij Loenen in depôt te nemen. Ik haastte
[illegible] deze vraag bevestigend te beantwoorden, te liever omdat
dit archief mij van vroeger bekend was, als bijzonder oud en
belangrijk voor de lokale toestanden der streek. Over de wijze,
waarop dergelijke depôts in rijksverzamelingen gewoonlijk be-
heerd worden, deelde ik te gelijk eenige bijzonderheden mede.
Doch tot mijne verwondering heb ik verder niets van de zaak
vernomen.

Van Uwe Excellentie ontving ik een afdruk van Uwe beschikking van 1 Maart 1905 K. W. 497, waarbij de termijn van vernietiging van eenige categorieën van inkomende stukken ter Provinciale griffie, zooals die was vastgesteld bij beschikking van Uwer Excellentie's ambtsvoorganger d.d. 31 December 1896 K. W. 2960, werd gewijzigd.

Naar aanleiding van een door de Rijkscommissie tot het opmaken en uitgeven van een inventaris en eene beschrijving van de Nederlandsche monumenten van geschiedenis en kunst uitgesproken wensch, heb ik mij ten vorigen jare beijverd, om de oprichting te bevorderen van eene provinciale commissie, die zich, gesteund door de Provinciale Staten, zou bezighouden

instandhouden en beter verzorgen der oude monu-
ı deze provincie. De pogingen hebben een uit-
volg gehad: de commissie is door Gedeputeerde
nd, en een subsidie van f 200 is door de Provin-
harer beschikking gesteld. Als leden zijn aange-
Mr. S. Muller Fz. te Utrecht, Mgr. G. W. van
faas en W. Croockewit W.Az. te Amersfoort,
tot voorzitter, de laatste tot secretaris is ge-
drag gering is en kostbare en omvangrijke
natuurlijk niet ter hand genomen kunnen
.ıij van deze zaak goede resultaten voor: reeds
de Provinciale Staten zich dit belang hebben
.ıtrekken, verdient bijzondere waardeering.

De Rijksarchivaris in Utrecht,

S. MULLER Fz.

konden, die bestemd zijn om geruimen tijd hier te blijven berusten. Dr. O. Oppermann, lector in de middeleeuwsche geschiedenis aan de Utrechtsche universiteit, achtte het gebruik dezer oorkonden noodig bij zijn onderwijs in de paleographie, en de Algemeene Rijksarchivaris had de goedheid, daartoe het stel facsimile's van het Algemeene Rijksarchief voorloopig beschikbaar te stellen.

Door mij zijn daarentegen stukken verzonden naar de gemeentearchieven van Gouda en Zutphen, ten behoeve van de heeren C. L. Dessing en Mr. A. S. de Blécourt. Stukken uit het archief der Oud R. C. Clerezy zijn gezonden naar de gemeentearchieven van Nijmegen, Leiden en Rotterdam, ten einde daar geraadpleegd te worden door de heeren F. Rütten te Appeldorn, W. I. I. C Bijleveld te Leiden en Mr. S. Muller Hz. te Rotterdam.

X. *Uitkomst van de bemoeiingen met gemeente-, waterschaps- en andere archieven.*

Door den heer Mr. D. Ragay werd, ten behoeve van een proces van het Kroondomein, vergunning verzocht en verkregen tot het afschrijven van een register, berustende in het hier bewaarde oude archief van Benschop.

De heer Jhr. Mr. J. H. van Reenen te 's-Gravenhage stelde mij schriftelijk de vraag, of het Rijksarchief in Utrecht eventueel bereid zou zijn, om het hem toebehoorende archief der heerlijkheid Croonenburch bij Loenen in depôt te nemen. Ik haastte mij deze vraag bevestigend te beantwoorden, te liever omdat dit archief mij van vroeger bekend was, als bijzonder oud en belangrijk voor de lokale toestanden der streek. Over de wijze, waarop dergelijke depôts in rijksverzamelingen gewoonlijk beheerd worden, deelde ik te gelijk eenige bijzonderheden mede. Doch tot mijne verwondering heb ik verder niets van de zaak vernomen.

Van Uwe Excellentie ontving ik een afdruk van Uwe beschikking van 1 Maart 1905 K. W. 497, waarbij de termijn van vernietiging van eenige categorieën van inkomende stukken ter Provinciale griffie, zooals die was vastgesteld bij beschikking van Uwer Excellentie's ambtsvoorganger d.d. 31 December 1896 K. W. 2960, werd gewijzigd.

Naar aanleiding van een door de Rijkscommissie tot het opmaken en uitgeven van een inventaris en eene beschrijving van de Nederlandsche monumenten van geschiedenis en kunst uitgesproken wensch, heb ik mij ten vorigen jare beijverd, om de oprichting te bevorderen van eene provinciale commissie, die zich, gesteund door de Provinciale Staten, zou bezighouden

t het instandhouden en beter verzorgen der oude monu-
nten in deze provincie. De pogingen hebben een uit-
mend gevolg gehad: de commissie is door Gedeputeerde
ten benoemd, en een subsidie van f 200 is door de Provin-
le Staten te harer beschikking gesteld. Als leden zijn aange-
en de heeren Mr. S. Muller Fz. te Utrecht, Mgr. G. W. van
ukelum te Jutfaas en W. Croockewit W.Az. te Amersfoort,
n wie de eerste tot voorzitter, de laatste tot secretaris ge-
en. Hoewel het bedrag gering is en kostbare en omvangrijke
dernemingen dus natuurlijk niet ter hand genomen kunnen
rden, stel ik mij van deze zaak goede resultaten voor: reeds
t feit, dat de Provinciale Staten zich dit belang hebben
llen aantrekken, verdient bijzondere waardeering.

De Rijksarchivaris in Utrecht,

S. MULLER FZ.

konden, die best
rusten. Dr. O. C
denis aan de I
oorkonden nc
Algemeene I
facsimile's v
te stellen.

Door m
archieve
C. L. I
der C
archi
gera
W.

Het Rijksarchief in Friesland.

Bestand der bewaarplaats van het archief.

Ingevolge het onderhoudsbestek werd het hout- en ijzerwerk van de buitenzijde van het hoofd- en van het bijgebouw geverfd.

De bestrating aan de achter- en Zuidzijde, bestaande uit klinkers in zand, werd opgenomen en vervangen door eene bestrating van klinkers in cement.

Een der raampjes van den brandstoffenkelder werd hersteld en lekvrij gemaakt.

Onder op de muren in de beneden-zijgang waren verschijnselen van vocht. De muren werden daar tot op een hoogte van 1 meter, nadat de kalk was afgekapt, opnieuw met specie bestreken.

Aan de verwarmingsketels en het warmwater-buizennet deden zich geene gebreken voor.

Van het tegenover het archiefgebouw gelegen huis, dat in het laatst van het vorige jaar werd gehuurd, wordt thans het benedengedeelte door den concierge bewoond, terwijl de bovenvoorkamer door Dr. Schoengen als werkkamer wordt gebruikt. Op deze kamer worden archiefstukken gedurende den tijd, dat zij in bewerking zijn, gedeponeerd, waartoe ik door Uwer Excellenties Ambtsvoorganger gemachtigd werd, nadat bij Beschikking van Zijne Excellentie van 10 Maart 1905, nº. 515, Afd. K. W. de instructie van den concierge gewijzigd was, en daarin o. a. de bepaling was opgenomen, dat, evenals dit in het archiefgebouw het geval is, ook in de nieuwe concierge-woning geen petroleum, licht ontvlambare stoffen of andere dan zoogenaamde Zweedsche lucifers mogen zijn, en dat van de gasleiding in dat huis geen gebruik mag gemaakt worden.

De ontruimde conciergewoning in het bijgebouw van het archiefgebouw bestaat uit eene vrij groote kamer aan de achterzijde en twee kleinere ineenloopende kamers aan de voorzijde.

ze 3 kamers werden geverfd, behangen en gemeubileerd. De chterkamer is tot archivariskamer, en de 2 voorkamers zijn tot werkkamers voor den klerk en het publiek ingericht.

Deze inrichting is eene belangrijke verbetering, daar nu bruikbare werkkamers voor ambtenaren en publiek verkregen zijn, en heeft bovendien nog het groote voordeel, dat het publiek niet meer in de archief-bergplaatsen behoeft toegelaten te worden, zooals vroeger wegens gebrek aan werkkamers, vaak het geval was; en tevens is er nu gelegenheid om nieuw ontvangen archiefstukken eerst eenigen tijd buiten de archief-bergplaats te houden. Er zijn namelijk in beide hierboven genoemde voorkamers zeer ruime kasten, waarin die archiefstukken kunnen worden uitgelegd, om daarna gesorteerd te worden.

Wegens de inrichting van deze werkkamers en van die voor Dr. Schoengen is het meubilair aanmerkelijk vermeerderd. Er werden aangeschaft 7 raamgordijnen, een linoleum vloerbedekking, 2 vloerkleeden en 2 karpetten, een schrijftafel met schrijfstoel en nog 3 stoelen, 2 tafels, 2 boekenkasten en 2 kachels; voorts werd een kachel uit het vorige archiefgebouw door eenige reparatie weder in bruikbaren toestand gebracht.

Voor de concierge-woning werden eene vlag en een vlaggestok aangeschaft. Voor het archiefgebouw werd tot nog toe telkens eene vlag gehuurd; thans is ook voor dit gebouw eene vlag in eigendom genomen.

II. *Toestand der reddings- en brandbluschmiddelen.*

De brandkranen en slangen werden, ingevolge het onderhoudsbestek, alle beproefd en in orde bevonden. Ook het waterleidingsbuizennet behoefde geene reparatie.

De overige brandbluschmiddelen, namelijk de flesschen met bluschmiddel, 2 extincteurs, 1 Theofakkel en 1 Minimax-apparaat, en voorts ook de brandzakken en brandlantaarns zijn in goeden staat.

Aan de bliksemafleiders werden, blijkens de verklaring van een deskundige, geene gebreken gevonden.

In de nieuwe concierge-woning werden twee Minimax blusschings-apparaten geplaatst, een in de beneden- en een op de bovengang.

Tijdens mijne afwezigheid met verlof in den zomer, ontstond des nachts een vrij hevige brand zeer dicht nabij de conciergewoning. Dr. Schoengen bracht toen de in zijne werkkamer zich bevindende archiefstukken naar het archiefgebouw over. De brand is echter spoedig gebluscht, zoodat zij de conciergewoning niet heeft aangetast.

III. *Het personeel.*

Hierin kwam in dit jaar geene verandering.

IV. *Toestand der archiefverzamelingen.*

Gedurende het geheele jaar werd, voor zoover de overige werkzaamheden het toelieten, door den concierge, met hulp van een boekbindersknecht, gewerkt aan het inbinden of herstellen der registers van de archieven der nedergerechten. Er werden 373 registers weer in goeden staat gebracht; de meesten moesten opnieuw gebonden worden. Tot nog toe zijn de ergst beschadigde registers, o. a. die waarvan de bladen in den rug over de geheele lengte of gedeeltelijk vervuurd zijn, niet hersteld, daar deze eene afzonderlijke behandeling noodig hebben, welke veel tijd vereischt. Zoodra nu de overige registers, die slechts herbonden, of waarvan alleen de band hersteld moet worden, in orde zullen zijn, zullen die ergst beschadigde registers met zapon of op andere wijze zooveel mogelijk weder in bruikbaren toestand gebracht worden.

Vele kleine collecties losse stukken van de rechterlijke archieven werden, om naar de volgorde, waarin zij in den inventaris beschreven zijn, geplaatst te kunnen worden, vaak tusschen seriën banden in, ieder in eene portefeuille geborgen. Daarvoor werden ruim 180 portefeuilles gebruikt.

De stukken van het archief van de familie v. Beyma thoe Kingma zijn thans alle in portefeuilles gerangschikt. In het geheel waren 130 portefeuilles hiervoor noodig.

De voor de archief-bibliotheek verkregen tijdschriften en boekwerken werden, voor zoover die daarvoor in aanmerking kwamen, van een band voorzien.

Van den heer Algemeene Rijksarchivaris ontving ik eenige vellen daloewang-papier, met verzoek dit te onderzoeken of daarvan voor de archieven een nuttig gebruik kan worden gemaakt. Er werden daarmede proeven genomen o. a. door dit bij het inbinden van archief-banden als buiten-dekbladen te gebruiken. Deze proeven worden nog voortgezet.

V. *Werkzaamheden en voortgang der ordening en der inventarisatie van het archief.*

Verschillende werkzaamheden, die voor de bewerking van den inventaris der rechterlijke archieven nog noodig waren, namen bijna het geheele jaar in beslag.

Een vrij groot aantal losse stukken van eenige nedergerechten werd gesorteerd, en de beschrijving daarvan werd ingevoegd in den ontwerp-inventaris.

Bij de archieven van onderscheidene gerechten bevonden zich vele origineele akten, tot de vrijwillige jurisdictie betrekkelijk b.v. boedel-inventarissen, scheidings-akten, koopakten enz., die meestal geregistreerd zijn in de verschillende daarvoor bestemde registers. Gedeeltelijk werden zij tusschen processtukken gevonden. Voor zoover het dadelijk bleek, dat zij bij processen behooren zijn zij in de betreffende bundels bijgevoegd. Doch van een groot aantal bleek dit niet duidelijk, en daar het een al te zeer tijdroovend werk zoude vereischen om dit van al deze stukken nauwkeurig na te gaan, werden zij in afzonderlijke collecties bijeengevoegd, en werd de beschrijving daarvan in den inventaris opgenomen vóór de registers, waarin akten van dezelfde soort geregistreerd zijn.

Onder de losse stukken van verschillende nedergerechten zijn stukken gevonden, die niet tot de rechterlijke archieven konden gerekend worden. Gedeeltelijk waren die bij de reeds vroeger naar de rechtbank alhier en te Sneek overgebrachte archieven, en van eenige gemeenten ontving ik indertijd collecties van allerlei stukken, om die hier nader te sorteeren. Deze niet-rechterlijke stukken zullen nu aan de gemeenten teruggezonden worden, tenzij deze ze alhier wenschen gedeponeerd te laten.

Voorts werden nog verscheidene seriën registers van de nedergerechten onderzocht, om na te gaan welke andere soorten akten daarin voorkomen behalve die, welke door den naam van de registers aangeduid worden.

Zooals ik in mijn vorig jaarverslag mededeelde, werd bij Staatsbesluit van 24 Februari 1806 eene nieuwe rechterlijke indeeling van deze Provincie vastgesteld, waarbij, behalve eenige steden, twee of meer nedergerechten tot één rechterlijk district gecombineerd werden. Daar nu zeer vele registers der nedergerechten doorloopen tot 1811, werden de archieven van af 1806 nader onderzocht. Het bleek nu, dat, voor zoover betreft de eigenlijke rechtspraak, bijna in ieder district, slechts één register voor het geheele district gehouden werd; doch dat voor zaken betreffende de vrijwillige rechtspraak, op slechts enkele uitzonderingen na, de registers van de nedergerechten, waaruit het district bestond, voortgezet zijn. Bij den inventaris van ieder nedergerecht is nu eene aanteekening daaromtrent gesteld.

De crimineele en civiele processtukken van het Hof waren, toen ik ze ontving, bijna alle nog in de oorspronkelijke linnen zakken, doch van meest ieder jaar waren er eenige losse stukken, die vroeger waarschijnlijk uit de zakken geraakt waren. De

processen zijn in vorige jaren reeds uit de zakken genomen en in portefeuilles gerangschikt naar den datum der sententie van ieder proces. De bovengenoemde losse stukken, die daartusschen gevonden waren, en moeilijk dadelijk op hun plaats te brengen waren, zijn toen voorloopig van ieder jaar bijeengevoegd. Thans kon een groot gedeelte van die stukken terecht gebracht en bij de processen gevoegd worden. Maar een vrij groot aantal stukken bleek tot procedures te behooren, waarvan geene sententie in de sententieboeken te vinden is. Voor deze stukken bleef dus niets anders over, als ze te zamen als afzonderlijke collectie in chronologische volgorde te rangschikken.

Voorts werd het archief van den Senatus Judicialis der Franeker academie geïnventariseerd. De losse stukken van dit archief, meest betreffende tucht-, boetstraffelijke- en burgerrechtelijke zaken, zijn reeds vroeger door Dr. Schoengen beschreven. Voor de alleroudste rechterlijke akten, die in dezelfde registers, waarin ook de acta Senatus Generalis, voorkomen, wordt in den inventaris verwezen naar het overig archief der academie, waarin die registers zijn opgenomen, en waarvan de beschrijving als bijlage bij mijn jaarverslag over 1893 gevoegd werd. Overigens zijn voor de handelingen van het academisch gerecht, zoowel de eigenlijke als vrijwillige jurisdictie betreffende, afzonderlijke registers gehouden.

De rechtspraak over militairen werd in deze Provincie uitgeoefend door het „Friesch Nassausch regiments krijgsgerecht".

De leden werden tot 1748 door Gedeputeerde Staten, en daarna door den Stadhouder benoemd. In 1608 werd door Gedeputeerde Staten eene instructie voor dit gerecht vastgesteld. Het bestond uit een gerechts-scholtus, 2 assessoren, een secretaris en een advocaat, gewoonlijk alle rechtsgeleerden, voorts een gewaldige provoost, een luitenant Gewaldige, een gerigts-weibel, en in crimineele zaken werden eenige officieren opgeroepen, om mede de zaken te behandelen.

In crimineele zaken sprak het recht in laatste instantie, en van civiele sententies boven 50 car. gulden was appèl op Gedeputeerde Staten. In commune delicten sprak het Hof van Friesland recht tot in 1748, toen alle jurisdictie over militairen aan het krijgsgerecht is opgedragen, doch in 1784 werd aan het Hof weder in hoofdzaak de rechtsmacht over militairen gegeven, zooals het die vóór 1748 had. Bij resolutie van de Staten van Friesland van 24 Februari 1775 is het krijgsgerecht afgeschaft en vervangen door eenen, uit militairen bestaanden, krijgsraad, die „zoo menigmaal als nodig is zou worden samengeroepen door den commandeerenden officier van het garnizoen te Leeuwarden".

Van civiele sententiën boven 50 car. guldens bleef toen appèl op Gedeputeerde Staten, en bij Staatsresolutie van 14 Maart 1784 en nader bij Staatsresolutie van 17 Mei 1789 is van sententiën in crimineele zaken en in geschillen tusschen militairen appèl toegestaan op den Raad van State; doch van civiele sententiën wegens „penningschuld" boven 50 car. guldens bleef ook toen appèl op Gedeputeerde Staten. Een aantal bescheiden, bijna alle registers, van het krijgsgerecht en den krijgsraad afkomstig, ontving ik in het begin van het thans loopende jaar van den heer Auditeur Militair alhier, en nam de beschrijving daarvan bij die der overige rechterlijke archieven op.

Ook werden van de archieven van de Staten, de Gedeputeerde Staten en de colleges, die na 1798 in zake belastingovertredingen recht spraken, beschreven de rechterlijke bescheiden, die in den inventaris der rechterlijke archieven dienen vermeld te worden. In het archief der Staten zijn namelijk de notulen met bijbehoorende stukken van de besognes, gehouden betreffende groot revies van sententien van het Hof. Voor dit groot revies werden door Gedeputeerde Staten 6 rechtsgeleerden, geen raadsheeren zijnde, benoemd; deze hielden zitting in het Landschapshuis, en het vonnis werd op naam van de Staten uitgesproken.

Voorts betreffen de rechterlijke bescheiden van de Staten hunne rechtspraak in appèl, meest van sententiën van Gedeputeerde Staten, en ook in kerkelijke zaken van uitspraken van de Friesche synode.

De Gedeputeerde Staten spraken recht, deels in eersten aanleg deels in appèl, van de sententiën van nedergerechten in belastingovertredingen en verschillende andere zaken, voor een groot deel van administratieven aard, voorts in appèl van civiele sententiën van het krijgsgerecht, en vóór de instelling van het jachtgerecht, in 1750, werden ook jachtovertredingen door hen berecht.

Zoowel door de Staten en de Gedeputeerde Staten als door de opeenvolgende collegiën, waaraan na 1798 de berechting van belastingovertredingen was opgedragen, met name: de Commissie tot administratie der finantiën in Friesland, het Departementaal Bestuur, den Raad van Finantiën en den Landdrost en Assessoren, werden voor hunne rechterlijke functiën bijna alle afzonderlijke registers gehouden.

Een jachtgerecht was in deze Provincie sedert 1750, toen een reglement voor de jacht en visscherij door den Stadhouder werd vastgesteld. Het sprak recht in laatste instantie. In 1795 is dit gerecht opgeheven en de judicature daarvan opgedragen aan de „municipaliteiten en districtsregeeringen". (Besluit v. d. Prov. representanten v. h. volk v. Friesland v. 27 Maart 1795.)

Van dit jachtgerecht zijn blijkbaar alle bescheiden verloren. Het is mij niet mogen gelukken daarvan iets te vinden.

Van notarieele archieven van vóór de invoering der Fransche wetgeving schijnt in deze Provincie zeer weinig te zijn bewaard gebleven.

In het archief-depôt berust een, vóór eenige jaren aangekocht, handschrift, dat een „Compendium van kerkelijke wetten van Friesland" bevat, en dat tevens (aan de ommezijde) door een notaris uit de eerste helft der 17e eeuw, gedurende één jaar, als protocol gebruikt is.

Voorts is nog in het archief-depôt een protocol van een notaris uit de 17e eeuw, dat bij de sorteering der rechterlijke archieven, die ik van het Gerechtshof alhier ontving, gevonden werd.

Overigens zijn, voor zoover mij tot nog toe gebleken is, in deze Provincie, met slechts zeer weinige uitzonderingen geen oudere bescheiden van notarissen dan uit de eerste jaren der 19e eeuw.

Het aantal registers en stukken, dat ingevolge de thans in werking getreden wet van 30 Dec. 1904, no. 283, tot nadere wijziging van de wet op het notarisambt, in aanmerking komt om naar het archief-depôt overgebracht te worden, is derhalve waarschijnlijk zeer gering. Zoodra deze bescheiden ontvangen zullen zijn, zal de inventaris der rechterlijke archieven kunnen afgesloten worden.

Met de beschrijving der klooster-archieven werd door den heer Schoengen voortgegaan. De archieven der Cistersienser-kloosters, waarvan een vrij groot aantal stukken is bewaard gebleven, werden in bewerking genomen. Het grootste gedeelte daarvan is thans beschreven.

Aan de ordening en beschrijving van het archief van de familie van Beyma thoe Kingma, waarmede in het vorige jaar begonnen is, werd nog eenige tijd besteed, doch kon wegens de overige werkzaamheden nog slechts weinig vorderen.

De alphabetische en systematische catalogussen der boekerij (op losse blaadjes) werden met de aanwinsten van dit jaar aangevuld.

VI. *De in druk uitgegeven bescheiden, behoorende tot het archief.*

In het 31e deel van het „Archief voor de geschiedenis van het aartsbisdom Utrecht" werden door den heer Schoengen, als bijlagen bij een kroniek van de Cistercienser-abdij Bloemkamp of Oldeklooster, gepubliceerd 8 charters betreffende die abdij en de abdij Klaarkamp van 1556—1572, voorts een extract uit een

rekeningboek van Oldeklooster van 1572—1574, een stuk betreffende het Nijeklooster van 1580, een extract uit het eerste privilegeboek van het Hof betreffende het klooster Steenkerk uit het begin der 16e eeuw, en nog 6 stukken betreffende de opbrengst van goederen van verschillende kloosters in deze Provincie van 1583—1619.

Voor zoover mij bekend, zijn geen andere bescheiden in druk uitgegeven.

VII. *Aanwinsten en Verliezen.*

Het eenige handschrift, dat in dit jaar verkregen werd, is een hypotheekboek van het gerecht van Ameland v. 1623—1634, dat door den heer Algemeene Rijksarchivaris aan mij werd overgedragen.

De volgende drukwerken werden verkregen:

Van Zijne Excellentie den Minister van Binnenlandsche Zaken ontving het archief:

a. Verslagen omtrent 's Rijks verzamelingen van geschiedenis en kunst. XXVI. 1903. 's-Grav. 1905.

b. Middelnederlandsch woordenboek, door wl. Dr. E. Verwijs en Dr. J. Verdam. 6e dl., 4e—7e afl. 's-Grav. 1904—05.

c. T. Bussemaker, Verslag van een voorloopig onderzoek te Lissabon, Sevilla, Madrid, Escorial, Simancas en Brussel naar archivalia, belangrijk voor de geschiedenis van Nederland. 's-Grav. 1905.

d. J. Craandijk, De Haarlemsche hofjes. Haarl. 1904.

Van heeren Gedeputeerde Staten van Friesland:

Verslag van den toestand der provincie Friesland over 1904. Leeuwarden 1905.

Van het Gemeentebestuur van Utrecht:

Supplement op den catalogus van den Historischen atlas van Utrecht, door Mr. S. Muller Fz. Utrecht 1905.

Van het Gemeentebestuur van Rotterdam:

a. Verslag van de Commissie voor het archief der gemeente over 1904.

b. Catalogus van het Museum van oudheden der gemeente Rotterdam, door A. Hoynck van Papendrecht.

Van het Friesch Genootschap van Geschied-, Oudheid- en Taalkunde:

76e Verslag van het Genootschap over 1903—1904.

Van de Rijkscommissie voor de Monumenten van Geschiedenis en Kunst:

2e Jaarverslag. 1 Januari—31 December 1904.

Van de Commissie van advies voor 's Rijks geschiedkundige publicatiën:

Gedenkstukken der algemeene geschiedenis van Nederland van 1795 tot 1840. 1e (inleidend) deel. Nederland en de revolutie 1789—1795, door Dr. H. T. Colenbrander. 's Gravenhage 1905.

Van den heer Algemeene Rijksarchivaris:

Gedrukte besluiten van het Staatsbewind der Bataafsche Republiek. 1—30 Dec. 1803. Met indices op die besluiten van 1 Juli—ultimo December 1802 en van 1 Januari—ultimo December 1804.

Van den heer Rijksarchivaris in Utrecht:

Catalogus van de archieven der kleine kapittelen en kloosters, door Dr. J. de Hullu en S. A. Waller Zeper. Utrecht 1905.

Van den heer Rijksarchivaris in Groningen:

Alphabetisch register op de decreten v. Z. M. den Koning v. Holland. 5 Juni 1806—30 Maart 1810. Amst. 1806—10. 13 stkn.

Van den heer Bibliothecaris der Koninklijke Bibliotheek:

a. Catalogi der geschiedenis. — Skandinavië (Denemarken en IJsland, Noorwegen, Zweden). — Zwitserland.

— Het Russische rijk (Rusland, Polen, Estland, Lijfland, Koerland, Finland, Lapland). — De Balkanstaten en Griekenland. — Azië. — Afrika. — Amerika en Australië.

b. Catalogus der bibliographie en bibliotheconomie.

c. Catalogus van de Pamfletten-verzameling berustende in de Koninklijke Bibliotheek. 5e deel 1776—1795. 's Gravenhage.

d. Verslag over den toestand der Koninklijke Bibliotheek in het jaar 1904. 's Gravenhage 1905.

Van het Centraal bureau voor genealogie en heraldiek te 's Gravenhage:

Catalogus en Prospectus. 's Gravenhage (1905).

Van de Schrijvers:

Nasporingen en studiën op het gebied der Nederlandsche krijgsgeschiedenis. 10e jaarverslag. 1 Oct. 1904. 's Gravenhage 1905, door F. de Bas. (Overdruk.)

Repertorium voor de Nederlandsche krijgsgeschiedenis. 's Gravenhage 1905, door denzelfde.

Het Provinciaal archief te 's Hertogenbosch in 1903. Jaarverslag met bijgevoegd verslag der aanwinsten, door Mr. A. C. Bondam.

Inventaris van de oude archieven (dagteekenende van vóór 1814), bewaard ten gemeentehuize van Raamsdonk. 's Hertogenbosch, door denzelfde.

Register van leenbrieven en andere titels betrekkelijk de ambachtsheerlijkheid en de heeren van Zuidewijn-Ambacht en de acht hoeven moers daaraan gelegen, door denzelfde.

Les troubles de Hollande à la veille de la révolution française (1780—1795). Paris 1905, door H. de Peyster.

Catalogus van de archieven der zijlvestenijen en dijkgerechten, welke thans het waterschap Hunsingo vormen. Groningen 1905. Met indices, door P. H. Meekhoff Doornbosch.

De reformatie-voorstellen van Litmatius en Sonnius, met de aanteekeningen daarop van den Raad van Friesland, door J. S. Theissen. (Overdruk.)

Akten en bescheiden betreffende de Cistercienser-abdij Bloemkamp of Oldeklooster bij Bolsward (vervolg), door Dr. M. Schoengen. (Overdruk.)

Het Groningsche gild- en stapelrecht tot de reductie in 1594. Proefschrift. Groningen 1904, door Dr. P. G. Bos.

Iets over Wigle van Aytta van Zwichum, zijne munt- en penningverzameling en de gedenkpenningen met zijne beeltenis. Amsterdam 1905, door S. Wigersma Hz. (Overdruk.)

Aan en op de grenzen van Drenthe en Groningen, door Y. Zijlstra. (Overdruk.)

Door aankoop werd verkregen:

Nederlandsch Archievenblad. Orgaan van de Vereeniging van archivarissen in Nederland. 13e jaarg. 1904/1905 nº. 2, 3, en 14e jaarg. 1905/1906 nº. 1, 2.

Revue de bibliothèques et archives de Belgique. Tome III. Bruxelles 1905.

Archivalische Zeitschrift. Herausgegeben durch das bayerische allgemeine Reichsarchiv in München. Neue Folge. 12e Bd. München 1905.

H. Grotefend, Taschenbuch der Zeitrechnung des Deutschen Mittelalters. Hannover 1905.

A. Leroux, De quelques améloriations possibles dans l'organisation et le fonctionnement des archives provinciales. (Extrait du Bibliographe moderne). Besançon 1904.

A. Chroust, Monumenta palaeographica. Denkmäler der Schreibkunst des Mittelalters. 1e Abteil. Schrifttafeln in Lateinischer und Deutscher Sprache. 1e Serie. Liefr. XVII. München 1905.

J. Ficker und O. Winckelmann, Handschriftenproben des sechzehnten Jahrhunderts nach Strassburger Originalen. Strassburg 1905.

Actes du congrès international pour la reproduction des manuscrits, des monnaies et des sceaux tenu à Liège, les 21, 22 et 24 Août 1905. Bruxelles 1905.

Anleitung zum Ordnen und Beschreiben von Archiven v. Dr S. Muller Fz., Dr J. A. Feith u. Dr R. Fruin. Für deutsche Archivare bearbeited v. H. Kaiser. Leipz. 1905.

A. Hollestelle, De drie merkwaardige schellingen het Schild, het Lam en de Gulden van gewicht of de munten van 3, $2^1/_2$ en 2 tremissen met de daarmede in verband staande pondenstelsels. Tholen 1905.

Realencyclopädie für Protestantische Theologie und Kirche. Begründet van I. I. Herzog. 3e Auflage herausgeg. von A. Hauck. Bd. 14—16. Leipz. 1905.

J. Hansen, Mitteilungen aus dem Stadtarchiv von Köln, begründet von K. Höhlbaum. 32e Heft. Köln 1904.

L. Korth, Die Patrocinien der Kirchen und Kapellen im Erzbistum Köln. Ein Beitrag zur Geschichte des religiösen Lebens und der kirchlichen Organisation in den Rheinlanden. Düsseldorf 1904.

Vereeniging tot de uitgave der bronnen van het oude vaderlandsche recht.

Verslagen en mededeelingen. 1e—4e dl., no. 1—4, en 5e dl. no. 2. 's Grav. 1880 - 1905.
Werken. 1e—20e dl. en 2e Reeks, 1e—3e, 6e en 7e dl. 's Grav. 1880—1905.

D. G. Rengers Hora Siccama, De geestelijke en kerkelijke goederen onder het kanonieke, het Gereformeerde en het neutrale recht. Historisch-juridische verhandeling voornamelijk uit Utrechtsche gegevens samengesteld. 1e dl. De canonieke in de Gereformeerde bedeeling. Utrecht 1905.

It aade Friesche terp of kronyk der geschiedenissen van de vrije Friesen. Haarlem 1743.

O. Leding, Die Freiheit der Friesen im Mittelalter und ihr Bund mit den Versammlungen beim Upstallsboom. Emden 1878.

Hooft van Iddekinge, Proeve eener verklaring van art. 21 der Upstalboomsche wetten van het jaar 1323. (Overdruk.)

T. D. Wiarda, Geschichte des alten Friesischen Gesetzes. Aurich 1811.

J. de Rhoer, Vetus jus Frisicum e codice membrane nunc primum editum. Oud Friesch landrecht, uit een pergamenten handschrift nu eerst uitgegeven. Met eene voorrede, in welke van de seven vrije Friesche staaten gehandelt wordt. Groningen 1781.

M. P. D. v. Harinxma thoe Slooten, De contractu dominum inter et familum, ex jure antiquo Frisiaco. Groning. 1830.

D. Hamerster, Nauwkeurige en duidelijke verklaring over de statuten, ordonnantiën, reglementen en costumen van rechte in Frieslandt. Leeuwarden 1741. 3 dln.

C. J. Speelman, Commentatio ad Frisiae statutorum titulum XVII libri primi de successione ab intestato. Lugd. Bat. 1842.

Naamlijst der grietslieden en secretariën in Friesland van de vroegste tijden af tot op het tegenwoordige. Leeuwarden 1785.

Reglement van Zijne D. H. den heer Prince v. Oranje en Nassau, rakende de houtvesterije in de provincie van Friesland. Leeuwarden 1771.

W. Dijkstra, Friesch woordenboek (Lexicon frisicum). Afl. 20. Leeuwarden 1905.

Minerva. Jahrbuch der gelehrten Welt. Herausgeg. v. K. Trübner. 15e Jahrg. Strassb. 1906.

Provinciale almanak van Friesland voor het jaar 1905. Leeuwarden.

Historisch statistische schetskaart van het Koninkrijk der Nederlanden. Bladen nº. 24 en 26 (van ieder 2 ex.).
(Van het Historisch Genootschap te Utrecht ontvangen.)

Ingevolge een schrijven van den heer Algemeene Rijksarchivaris werden dubbelen van de gedrukte Staatsbesluiten der Bataafsche Republiek Mei—Dec. 1805 (2 exemplaren) en van de Indices daarop v. 29 April 1805—9 Juni 1806 (2 exemplaren) naar het Algemeene Rijksarchief gezonden.

Voorts werd ingevolge hetzelfde hierboven genoemd schrijven een dubbel van de gedrukte Staatsbesluiten der Bataafsche Republiek van Januari 1806 gezonden aan den heer Rijksarchivaris in de provincie Groningen.

VIII. *Uitslag der pogingen om afschriften te verkrijgen van belangrijke onuitgegeven bescheiden, voor het archief in de provincie van gewicht, en berustende in andere binnen- en buitenlandsche archieven.*

In dit jaar werden dergelijke afschriften niet verkregen.

IX. *Het gebruik van het archief gemaakt en inlichtingen verstrekt aan autoriteiten en particulieren.*

De volgende handschriften werden tijdelijk gedeponeerd:

1. In het Algemeen Rijksarchief te 's Gravenhage:

   Brieven uit de collectie C. L. v. Beyma 1787—1813. 7 portefeuilles, ten gebruike van den heer Dr. H. T. Colenbrander, te 's Gravenhage.

2. In de Koninklijke Bibliotheek te 's Gravenhage:

   Een rekeningboek der kerkvoogdij en der Armvoogdij van Midlum, v. 1610—1665, ten gebruike van den heer Mr. S. Hannema, Secretaris-Generaal bij het Departement van Buitenlandsche Zaken.

3. In het Rijksarchief te Groningen:

   3 Weesboeken van Sloten v. 1656—1680, 1 hypotheekboek van Sloten v. 1661—1678, 1 obligatie v. 6 Februari 1739 en 1 koopbrief v. 1 Mei 1626 (beide uit de collectie Tjaarda), ten gebruike van den heer C. H. v. Fenema.

4. In het Rijksarchief in Noordholland:

   Collaterale inventaris der nalatenschap van W. Hettinga Tromp, v. 1 Sept. 1791, ten gebruike van den heer Mr. A. S. Miedema te Haarlem.

5. In het Gemeentearchief te Rotterdam:

Een cartularium van het St. Odulphusklooster te Stavoren, ten gebruike van den heer Mr. S. Muller Hz. aldaar.

Ten behoeve van den heer Mr. T. van Hettinga Tromp, alhier, werd uit het archief der gemeente Sneek alhier gedeponeerd:

Het Geestelijk Staats-, Huur- en Kaartboek van Sneek v. 1580—1636.

Aan den heer Kolonel F. de Bas, te 's Gravenhage, werden enkele inlichtingen gegeven over den inhoud der collectie stukken afkomstig van C. L. van Beyma.

Den heer Dr. Ch. Hauck, te München, werd bericht op eene aanvrage naar brieven van prins Rupert (1619—1682), en van prinses Elisabeth, abdis van Herford (1619—1680).

De heer E. S. Frisbee, te Albany, N.-Y., ontving bericht op een vraag omtrent de familie Van Wie of Verwey, die zich in het midden der 17e eeuw in Noord-Amerika vestigde.

Voor den heer Mr. H. D. Guyot, te Groningen, werd een onderzoek ingesteld naar stukken betreffende den aankoop van landerijen door Fransche réfugiés in deze provincie, in de 2e helft der 17e eeuw. Voorts werden Z.E. uit het archief der Franeker academie eenige inlichtingen verstrekt omtrent Pierre Savois. Ook bezocht Z.E. het archief, en nam inzage van eenige registers van het rechterlijk archief van Gaasterland.

Op verzoek van den heer Algemeene Rijkarchivaris werd nogmaals een onderzoek ingesteld naar gegevens betreffende het verblijf van Archibald Campbell, earl of Argyll, in deze provincie in 1682—1685. Daar ik vermoedde, dat hij in Kollumerland heeft verblijf gehouden, ook omdat later de Engelsche graaf Clancarty daar tijdelijk gewoond heeft, werden nasporingen daaromtrent gedaan ook in het rechterlijk archief van Kollumerland; doch dit onderzoek leidde niet tot bevestiging van het vermoeden.

Een vraag van den heer Mr. J. A. Feith, Rijksarchivaris in Groningen, omtrent vroeger in deze provincie bestaan hebbende boekdrukkerijen, werd beantwoord.

Aan den heer A. Veenhoff, te Groningen, werden eenige opgaven gezonden omtrent de geschiedenis der Friesche klokken.

Een onderzoek voor den heer von Oesfeld, te Berlijn, gedaan omtrent Anton von Dessaunier, die vermoed werd in de 2e helft der 18e eeuw in militairen dienst alhier geweest te zijn, leidde tot geen bevredigend resultaat.

De heer A. J. Flament, Rijksarchivaris in Limburg, ontving eenige opgaven omtrent de oudste doop-, trouw- en overlijdensregisters in deze provincie.

Op verzoek van den heer P. de Clercq, te Veenwouden, werden in het archief der Franeker academie nasporingen gedaan naar stukken afkomstig van J. Robinson, een der Pilgrim Fathers, en vriend van den Franeker professor W. Amesius. De bedoelde stukken werden echter niet gevonden.

Aan den heer Mr. B. F. W. van Brucken Fock, te Middelburg, werd op zijn verzoek eene afteekening gezonden van het wapen van Junghe Focke, voorkomende op het zegel van een klooster-charter van 1483.

Den heer Dr. C. Hoitsema, te Utrecht, werd eene opgave verstrekt van de muntgereedschappen, die in 1756 uit het muntgebouw naar het amunitiehuis alhier zijn overgebracht.

De heer Mr. A. S. Miedema, te Haarlem, verzocht om inlichting omtrent de familie van Hettinga, die vroeger in de grietenij Doniawerstal woonde en daar vóóral onder Teroele veel grondbezit had. ZE. werd opgave verstrekt van onderscheidene akten betreffende de Hettinga's, voorkomende in het rechterlijk archief van Doniawerstal, en tevens werden ZE. eenige afschriften gezonden. Ook persoonlijk bezocht ZE. het archief en nam inzage van onderscheidene registers en stukken van het rechterlijk archief en van floreencohieren van Doniawerstal.

De heer Mr. P. L. Bos, te Groningen, kreeg eenige inlichtingen omtrent Horatius v. Knijff, in de 17e eeuw raadsheer in het Hof van Friesland, voorts over P. v. Albada, en over de familie Haubois.

Eene vraag van den heer P. C. v. Staveren, te Voorburg, omtrent Jelle Jansz. v. Staveren, levende in het laatst der 16e eeuw, werd beantwoord.

Den heer Mr. J. G. C. Joosting, Rijksarchivaris in Drenthe, werden mededeelingen gedaan omtrent G. Goerfeldt, advocaat te Leeuwarden, C. N. v. d. Let, commies en K. Stellingwerf, klerk ter provinciale griffie in Friesland in het laatst der 18e en begin der 19e eeuw.

Voorts bezochten nog de volgende personen het archief:

De heer S. Haagsma, notaris te Sneek, deed nasporingen in rechterlijke archieven.

De heer F. A. Hingst, predikant te Oudega (Smallingerland), bezocht herhaaldelijk het archief, om gegevens te verzamelen voor de geschiedenis der kerk te Oudega.

De heer Dr. F. J. de Boer, onderbibliothecaris der Koninklijke bibliotheek, nam inzage van stukken uit den Franschen tijd betreffende de destijds in deze provincie bestaande steen- en tegelbakkerijen.

De heer G. S. F. Mes Az., te 's Gravenhage, deed meermalen onderzoekingen betreffende leden van het geslacht Wierdsma.

De heer J. Hepkema, alhier, zette zijn, in het vorig jaar begonnen, onderzoek in de informatieboeken van de archieven der nedergerechten voort.

De heer Mr. J. W. Tromp, alhier, nam inzage van eenige floreencohieren van Wijmbritseradeel.

De heer Mr. R. Fokkema, alhier, kwam nasporingen doen naar stukken betreffende de verwoesting der stadhouderlijke graftombes en grafkelders alhier tijdens de revolutie in 1795.

Van het alhier gedeponeerde archief van het Provinciaal college van toezicht werden herhaaldelijk stukken geraadpleegd door den heer Dr. M. A. Ringnalda, secretaris van dat college alhier.

De heer S. Cuperus, predikant te Ureterp, kwam inlichtingen inwinnen voor eene studie over Friesche kerkgeschiedenis.

Afschriften werden gegeven:

1. aan heeren Gedeputeerde Staten van Friesland:

   van de Staatsresolutiën van 13 Mei 1682, 29 Maart 1690 en 8 Maart 1754, alle betreffende de bedijking van de Bildtpollen.

2. aan Mr. A. S. Miedema te Haarlem:

   a. van eene akte van scheiding tusschen T. Hettinga en zijne voorkinderen van 23 Februari 1664 (uit het Weesboek van Doniawerstal van 1661—1665);

b. van een testament van Eppe Hittinga (uit het 1e registratieboek van fidei-commissaire testamenten);

c. extract uit het floreencohier van Doniawerstal van 1700;

d. extract uit de rekening van de curatoren over de weeskinderen van Jelle van Hettinga van 24 Mei 1709.

De heer Schoengen liet reproducties nemen van enkele kloostercharters, om die te gebruiken bij zijn onderwijs in de paleographie te Groningen.

X. *Uitkomst der bemoeiingen met gemeente-, waterschaps- en andere archieven.*

De secretaris van het Provinciaal college van toezicht op de kerkelijke fondsen, deelde mij mede, dat het college op de, in mijne vorige jaarverslagen vermelde, aanvrage aan de aangesloten gemeenten, nog steeds van geen enkele kerkvoogdij archief-stukken ter deponeering alhier ontvangen had. De poging om deze archieven een veilige bewaarplaats te verschaffen schijnt derhalve geen resultaat te zullen hebben.

Ingevolge de aanschrijving van Uwer Excellenties ambtsvoorganger van 28 April 1893, no. 813, Afd. K. W. werden de gemeente-archieven van Leeuwarden en Bolsward weder bezocht. Op beide plaatsen bevond ik, dat de aan deze gemeenten in bewaring gegeven rechterlijke archieven in goeden staat waren, en dat daaraan de noodige zorg besteed wordt.

De heer Auditeur Militair alhier, stelde mij in de gelegenheid in het krijgsraads-archief een onderzoek te doen naar het archief van het vroegere krijgsgerecht in deze provincie.

Dit onderzoek had in het laatst van het jaar plaats, en ik ontving de daarin gevonden bescheiden in het begin van het thans loopende jaar, zooals ik hierboven in de 5e afdeeling reeds vermeldde.

De Archivaris in Friesland,

J. L. Berns.

Leeuwarden, 28 Februari 1906.

Het Rijksarchief in Overijssel.

I. *Toestand der bewaarplaats van het archief.*

In het afgeloopen jaar bleef de bewaarplaats van het archief in voldoenden toestand verkeeren, en gaf geene aanleiding tot bijzondere opmerkingen.

De zuidwestelijke muur van het gebouw, die door de demolitie van een belendend, tegen dien muur steunend perceel, (waarover in het vorig verslag is bericht) in het volle daglicht kwam en een minder oogelijken aanblik bood, is door vernieuwde invoeging der steenen enz., in meer toonbaren staat gebracht.

II. *Toestand der reddings- en brandbluschmiddelen.*

Deze bleven bij voortduring in goeden toestand verkeeren, en geven, nu ten vorigen jare de groote reddingskoker veranderd en pasklaar is gemaakt, geen stof tot verdere opmerkingen.

III. *Personeel.*

Het personeel onderging in het afgeloopen jaar geene verandering.

IV. *Toestand der archiefverzameling.*

De verzameling bleef over het algemeen in goeden toestand verkeeren. De vochtigheid, waarover ik in vroegere verslagen heb geklaagd, is wel niet toegenomen, maar evenmin verminderd. Daar het magazijn door den aard van het gebouw voor verwarming niet vatbaar is, blijft deze omstandigheid toch altijd zorg opleveren met het oog op de toekomst.

Als gewoonlijk ging de concierge-binder voort met het her-

stellen of vernieuwen van beschadigde banden, naarmate dit noodig bleek, terwijl ook zijne overige werkzaamheden, schoonhouden der localen, stoken van den vulkachel, in- en uitlaten van bezoekers enz., vrij wat van zijnen tijd in beslag namen.

V. *Verslag der werkzaamheden en van den voortgang der inventarisatie en ordening van het archief.*

Gelijk reeds is medegedeeld, had de adjunct-commies, de heer Geesink, de behandeling van het archief der lands-claring ten einde gebracht. Hij is toen voortgegaan met het schiften der vreemde bestanddeelen, die in groote hoeveelheden met dat archief waren vermengd. En de hoeveelheid daarvan bleek nog aanmerkelijk grooter dan oorspronkelijk was gedacht. Buitendien, aan die geschifte stukken moest, zoo eenigszins mogelijk, eene plaats worden aangewezen. De ambtenaar bevond dat andere, vroeger door Mr. van Hasselt aangelegde verzamelingen, als: Ingekomen stukken, requesten, extracten e. a., meest tot het archief der Staten behoorende, met die uitgeschoten stukken konden worden gecompleteerd. Zij omvatten de jaren 1615—1798.

Die allotria van het archief der claring leverden nog meer op.

Er kwam voor den dag eene nagenoeg volledige verzameling van brieven, vermeldende de keur van Burgemeesteren, Schepenen en Raad in de zoogenaamde kleine steden van Overijssel, loopende van 1675—1795.

Dat met dit tijdroovende, veel nazoekens vereischende, werk een goed deel van het jaar gemoeid was, ligt voor de hand, en zoo wordt het verklaarbaar dat in vroegere jaren de ordening van het archief der claring wel is ter hand genomen, maar nimmer ten einde doorgezet. De zorgvuldige arbeid van den adjunct-commies heeft zooals uit het boven gezegde blijkt, een tweeledig resultaat opgeleverd: ten eerste is het claringsarchief nu geordend, ten andere zijn verschillende onvolledige collecties op belangrijke wijze aangevuld.

Nu dit struikelblok uit den weg is geruimd, kan de verdere inventarisatie der Rechterlijke archieven vlugger voortgaan. Toch is — ik heb het ten vorigen jare reeds aangestipt — ook hier een hinderpaal, schoon van anderen aard. Daar de benedenverdieping van het archiefgebouw geene voldoende ruimte aanbiedt, moet die verdere inventarisatie in het magazijn plaats hebben. Daar intusschen dat magazijn niet kan verwarmd worden, zoo kunnen voor den bedoelden arbeid alleen die maanden van het jaar (niet te vele in ons klimaat) in aanmerking komen, waarin een geregeld verblijf in eene onverwarmde torenruimte niet al te groote inconveniënten met zich brengt.

Bovendien bemoeilijkt de onvoldoende kastenruimte het werk en de rangschikking in hooge mate.

Voorts ben ik zelf doorgegaan met het onderzoeken van het huisarchief der heerlijkheid „de Ehse" bij Steenwijk, een onderzoek reeds ten vorigen jare aangevangen. De eigenaar daarvan, Mr. D. J. R. Brants te Zutphen, had deze verzameling naar dit archief opgezonden, voor het mogelijke geval dat zich daarin stukken konden bevinden voor dit gewest van belang. Reeds van den aanvang af stelde ik mij te dien opzichte niet veel voor, en het voortgezet onderzoek heeft die meening bevestigd. De groote meerderheid der stukken bleek van geheel huishoudelijken en administratieven aard: koop- en huurcontracten, quitantiën voor werkloonen en dergel. terwijl de oudere stukken alleen in afschriften van recenten datum aanwezig waren. Nadat mij voldoende gebleken was, dat deze collectie alleen voor de bezitters van de Ehse eenig belang kon hebben, heb ik de kist met papieren aan den eigenaar met begeleidend schrijven doen teruggaan.

Daarna heb ik mij uitsluitend beziggehouden met de verdere behandeling der talrijke onbeschreven charters, onder het opschrift „Varia" in ruim 100 doozen neergelegd. Steeds heb ik ieder stuk in een beknopt regest omschreven. Met dezen omvangrijken arbeid hoop ik in den loop van dit jaar gereed te komen, en dan tevens door doelmatige registers voor de bruikbaarheid zorg te dragen.

Evenals steeds het geval is, werd ook in het afgeloopen jaar de beschikbare tijd van den adjunct-commies en mij niet zelden in beslag genomen door onderzoekingen van verschillenden aard en belang, waarvan uit de hierna volgende opgaven nader kan blijken.

VI. *Opgave der in druk uitgegeven bescheiden, behoorende tot het archief.*

Voor zooverre mij bekend is, zijn er in het afgeloopen jaar geene archiefstukken in hun geheel door den druk openbaar gemaakt.

VII. *Aanwinsten en verliezen.*

De aanwinsten waren:

Handschriften.

Door schenking:

Van Mevr. de Wed^e^ Palthe-Landreben Michgorius, te Oldenzaal, door intermédiair van Mr. R. E. Hattink, te Almelo, de volgende 3 charters:

1291 Maart 21.

Oorkonde, waarbij Jan van Sierk, bisschop van Utrecht, de voorrechten bevestigt door Bisschop Otto voorheen aan de inwoners van Oldenzaal verleend.

Van de 8 zegels zijn 6, meerendeels in zeer beschadigden toestand, aanwezig.

Gedrukt bij Racer, Overijss. Gedenkst. V p. 216 sqq.

1528 Maart 21.

Acte, waarbij de Gedeputeerden van Ridderschap en Steden hulde en eed doen aan George Schenck van Tautenburch, als Stadhouder-Generaal in Friesland en Overijssel.

Het zegel van Schenck is afgevallen, dat van de stad Campen (beschadigd) aanwezig.

1557 Mei 30.

Acte, waarbij Burgemeesteren, Schepenen en Raad van Deventer verklaren, dat zij, ten verzoeke van de stad Oldenzaal een transsumpt hebben gegeven van de acte van eed en hulde aan Johan van Ligne, graaf van Aremberch etc., als Stadhouder en Capitein-Generaal van Friesland, Overijssel en Lingen.

Zegel: stad Deventer.

Het eerstgenoemde charter is reeds vroeger naar dit archief opgezonden, om met zapon te worden behandeld, 't geen zeer bevredigende resultaten heeft opgeleverd.

Van den Heer Rijksarchivaris in Limburg de beide volgende acten:

1364 April 14.

Notarieele acte, houdende dat Hesselus, Canunnik van St. Jan te Utrecht en pastoor te Zwolle, aan het capittel te Deventer belooft niet te zullen protesteeren tegen de incorporatie van de parochiale kerk te Zwolle, bij het capittel van de H. Maagd en van den H. Lebuinus te Deventer. Met teeken van den Notaris.

1724 October 24.

Schepenbrief van Kampen, houdende de verklaring dat in den omslag besloten is het testament van Elisabeth Gudula Blanckvoort, echtgenoote van Jr. Arnold Jurrien van Camphuijsen.

Door aankoop:

Op de auctie van wijlen Prof. Baron de Geer te Utrecht zijn aangekocht de navolgende H.SS.

Willekoeren und Rechten deer gemeene Borgeren des Stadts van Swolle etc. Geschreven A°. 1565 fol. Fraai manuscript met afbeeldingen en wapens in kleuren.

Dat lantrecht van Zallandt, van Twenthe, van Vollenhoven, van Drenthe end van Gronyngen mit andere privilegiën des landes van Overijssel, ende dat dykrecht van Zallandt. H.S. 17e eeuw.

Besoignes van Ridderschap en Steden van den landdag, gehouden te Campen in 1703. H.S. 18e eeuw. fol.

Markenboek van Diese. Afschrift A° 1732. 4°.

Alphabetisch register der Resolutien van Ridderschap en Steden van Overijssel. H.S. 18e eeuw. 20 dln. 4°.
Het is gebleken dat dit het origineele exemplaar is, vervaardigd door den Landrentmeester D. E. van Voerst tot Averbergen, waarvan tot nog toe alleen een afschrift alhier aanwezig was.

Boekwerken.

Door schenking:

Van Z. E. den Minister van Binnenlandsche Zaken.

Woordenboek der Ned. Taal, vervolgen.
Verslag omtrent 's Rijks oude archieven 1904.
Publication de la société hist. et arch. dans le duché de Limbourg. XL.
Beekman. Het Dijk- en Waterschapsrecht in Nederland voor 1795, vervolgen.
J. Craandijk. De Haarlemsche Hofjes.
Dr. Th. Bussemaker. Verslag van een voorl. onderzoek te Lissabon, Sevilla, Madrid, Escorial, Simancas en Brussel naar archivalia belangrijk voor de geschiedenis van Nederland.

Van Gedeputeerde Staten der provincie Overijssel.

Verslag Gedep. Staten over 1904.

Van den Rijksarchivaris in Noord-Brabant.

Verslag omtrent oude Gemeente- en Waterschapsarchieven. Inventaris der oude archieven te Raamsdonk.

Van het Gemeentebestuur te Deventer.

De Cameraarsrekeningen van Deventer. 6e dl. 2e stuk.

Van den heer Gemeente-archivaris te Deventer.

Uit de Geschiedenis der Stad Deventer III en IV. Overdr.

Van Burgemeester en Wethouders van Rotterdam.

Catalogus van het Museum der Gemeente Rotterdam.

Van Burgemeester en Wethouders van Utrecht.

Supplement op den Histor. Atlas van Utrecht, door Mr. S. Muller Fzn.

Van de Commissie van advies voor Geschiedkundige Publicatiën.

Dr. Colenbrander. Gedenkstukken der Algem. Gesch. v. Nederl. 1789—95.

Van den Directeur van het Krijgsgeschiedkundig archief van den Generalen Staf.

Nasporingen en Studiën. Ned. Krijgsgesch. 10e Jaarverslag. Repertorium voor de Nederl. Krijgsgeschiedenis. 1905.

Van den Bibliothecaris der Kon. Bibliotheek.

Dr. Knuttel. Catalogus Pamfletten-verzameling 5e dl. (1776—95).

Verslag Kon. Bibliotheek over 1904.

Verschillende catalogi der boekerij (8 stuks).

Van de Commissie van Bestuur van het Prov. Museum in Drenthe.

Verslag over 1903.

Door aankoop:

De gewone vervolgwerken, te weten: Oud-Holland, Navorscher Wapenheraut etc.

Elias. De vroedschap van Amsterdam, II (1578—1795).

Wumkes. De Geref. kerk in de Ommelanden, (1595—1796).
Geschiedkundige Bladen.
Van Gelder. Geschiedenis der Latijnsche school te Alkmaar.
Rengers Hora Siccama. De Geestelijke en Kerkel. goederen. 1e dl.
Diferee. Geschiedenis v. d. Ned. Handel. 1e st.
Louis D. Petit. Repertorium v. Verh. en Bijdr. betr. de Gesch. des Vaderlands in tijdschriften enz., verschenen tot 1900.
Kunze. Hansisches Urkundenbuch. Bnd. 6. Leipzig 1905.
Bibliotheca Reformatoria Neerlandica III, (de oudste Roomsche bestrijders van Luther, door Dr. Pijper).
Colenbrander. Belgische Omwenteling.
De Bosch. De Regale Abdij van Egmond.
Dr. van Veen. Histor. Studiën en Schetsen.

Verliezen werden slechts in zooverre geleden, als bij wijze van ruiling aan het Algemeen Rijksarchief werden afgestaan de dubbelen der Staatsbesluiten van de Bataafsche Republiek, van 2 Sept.—30 Nov. 1805, en van 2 Dec.—30 Dec. 1805. Daarentegen werden van datzelfde archief verkregen, de Staatsbesluiten v. d. Bat. Rep. van 17 October 1801—29 April 1805, benevens de Indices van 1 Jan.—29 April 1805, en van 1 Jan.—9 Juni 1806.

VIII. *Uitslag der pogingen om afschriften te verkrijgen van belangrijke onuitgegeven bescheiden, voor het archief der Provincie van gewicht, en berustende in andere binnen- of buitenlandsche archieven.*

Het huisarchief van de Ehse — zie boven — leverde in deze richting geen resultaat. Andere dergelijke pogingen zijn in het afgeloopen jaar niet aangewend.

IX. *Gebruik van het archief gemaakt door en inlichtingen verstrekt aan autoriteiten en particulieren.*

Schriftelijke inlichtingen werden verstrekt aan de Heeren:

D. A. Eekhout, te 's-Hertogenbosch, betrekkelijk leden van zijn geslacht.

H. W. C. Wolthers, te Groningen, aangaande leden van het geslacht van Twickel.

Jhr. W. A. Beelaerts van Blokland, te Oosterbeek, betreffende Overijsselsche leenregisters.

C. H. Peters, rijksbouwkundige te 's-Gravenhage, aangaande oude inventarissen van mobilia en derg.

Dr. W. Zuidema, te Amsterdam, rakende de familie Piccardt.

Pater G. A. Meijer, Ord. Praed., aangaande het Jacobijnenklooster te Groningen.

Stukken behoorende tot het Rijksarchief-depôt in Overijssel werden op verlangen toegezonden aan:

het Algemeen Rijksarchief te 's-Gravenhage.

a. Ettelijke Leenregisters van Overijssel, ten behoeve van Jhr. W. A. Beelaerts van Blokland.

b. Stukken betreffende admissie van J. D. baron v. d. Capelle tot den Poll, om door Dr. van der Meulen te worden geraadpleegd.

het Rijksarchief te Groningen:

Verschillende stukken en bescheiden, als lijsten van inwoners, rekeningen, belasting-cohieren en dergelijken op de stad Kampen betrekking hebbende, ter raadpleging door den heer C. H. van Fenema, jur. cand. te Groningen.

het Gemeente-archief te Amsterdam:

Een prothocol behoorende tot het Rechterlijk archief der gemeente Hasselt, ten dienste van den heer Calkoen te Amsterdam.

het Rijksarchief te Assen:

Een rapport van Mr. J. van Doorninck, betreffende de rechten der heerlijkheid Ruinen, ten behoeve van Mr. Joosting te Assen.

Wederkeerig werden aan dit archief stukken toegezonden van

het Rijksarchief te Groningen:

Eene hoeveelheid stukken en charters, uit de 15e en 16e eeuw, om door Pater G. A. Meijer, Ord. Praed. te worden geraadpleegd bij zijne studie over het Jacobijnen-klooster te Groningen

het Algemeen Rijksarchief:

Stukken uit het Legatie-archief betreffende Oldenbarneveld en Van der Myle, ter raadpleging door H. A. W. van der Vecht, cand. te Kampen.

Persoonlijk werd het archief bezocht door de Heeren:

Mr. T. Binnerts, te Heerenveen, die inlichtingen inwon over de Broeklanden onder Oldemarkt.

A. D. Putman Cramer, te Utrecht, die genealogische nasporingen aangaande zijne familie instelde.

Jhr. W. A. Beelaerts van Blokland, te 's-Gravenhage, die Overijsselsche leenacten raadpleegde.

C. A. van Woelderen, 1e Luit. te Zwolle, die genealogische nasporingen verrichtte.

C. H. Peters, te 's-Gravenhage, die onderzoek deed naar de vroegere wijze van wonen, mobilia en dergelijken.

H. A. W. van der Vecht, te Kampen, die stukken raadpleegde uit het Algemeen Rijksarchief naar hier overgezonden.

Pater G. A. Meijer, Ord. Praed. die charters en andere stukken consulteerde betreffende het Jacobijnerklooster te Groningen.

X. *Uitkomsten der bemoeiingen met Gemeente-, Waterschaps- en andere archieven.*

Tot dergelijke bemoeiingen bestond in 1905 geene aanleiding.

De Rijksarchivaris in Overijssel,

C. P. L. Rutgers.

Zwolle, 26 Februari 1906.

Het Rijksarchief in Groningen.

I. *Toestand der bewaarplaats van het archief.*

De bewaarplaats van de archieven verkeert voortdurend in goeden staat, zij onderging geene verandering en behoefde geene noemenswaarde herstellingen. Alleen werd de voor berging beschikbare ruimte in de boekenkamer door het vertimmeren van eenige boekenkasten zoo goed als verdubbeld.

Overigens veroorloof ik mij te verwijzen naar de opmerkingen onder dit Hoofdstuk in het vorig jaarverslag medegedeeld.

II. *Toestand der reddings- en brandbluschmiddelen.*

De brandbluschmiddelen werden vermeerderd door de aanschaffing van twee „snelblusschers" van het merk Hollandia, welke bij den ingang van het gebouw en bij den ingang van het magazijn zijn geplaatst. De overige reddings- en brandbluschmiddelen, bestaande uit brandkranen der waterleiding met slangen, brandbluschflesschen, extincteurs, zakken en reddingskoker, verkeeren in goeden staat en werden op geregelde tijden beproefd. Eenige kleine herstellingen werden door bemiddeling van de gemeentelijke brandweer in orde gebracht. De bij de brandinstructie voorgeschreven oefeningen door het corps assistenten bij den reddingsdienst zijn geregeld in bijwezen van den commandant of van den hoofdman-brandwacht der gemeentelijke brandweer gehouden.

III. *Toestand der archiefverzamelingen.*

Door den bode-boekbinder werd geregeld doorgegaan met het herstellen of opnieuw inbinden van registers, het vervaardigen van portefeuilles, het maken van charterzakjes en charterdoozen. Vooral ten behoeve van eene betere berging der

kaartenverzamelingen der uitgebreide collecties placcaten van verschillende colleges, zoowel in de stad Groningen als in het gewest van Stad en Lande, werd een zeer groot aantal platte doozen in boekvorm met leeren ruggen door dien beambte vervaardigd.

Het stoken van het verwarmingstoestel, het voorzien van brandstoffen aan de kamers van het archiefgebouw, het bij helder zomer- en winterweder luchten, het schoonhouden der lokalen, verrichten van bodediensten enz., leggen overigens een ruim beslag op den beschikbaren tijd van dezen ijverigen beambte.

De goede ondervinding van reeds een vijftal jaren deed mij besluiten ook in dit jaar in bescheiden mate door te gaan met het bewaren en verduurzamen van handschriften door middel van zapon. Op verzoek van den scriba belastte mijn klerk zich tevens gaarne met het zaponneeren van twee lijvige deelen acta van de classis Onderdendam.

IV. *Werkzaamheden en voortgang der inventarisatie en ordening van het archief.*

De Inventaris van de Huisarchieven Menkema en Dijksterhuis werd bij het Verslag 1904 overgelegd en in 1905 gedrukt. Tot mijn genoegen werd ik gedurende het drukken in de gelegenheid gesteld dezen inventaris van indices van eigennamen en van zegels te voorzien.

De ordening en inventarisatie der registers, brieven en andere stukken, in ongeordende massa overgebleven van den tijd der Fransche overheersching en de daaraan voorafgegane jaren, waarvan ik in het vorig jaarverslag eenige melding maakte, is thans gereed gekomen.

Voor mij ligt een „Inventaris der archieven van de collegiën en ambtenaren, welke tusschen 13 Februari 1798 en 1 Maart 1815 het bestuur over de provincie Groningen hebben gevoerd". Deze archieven zijn een deel van het archief der provincie Groningen. Zij behooren eigenlijk in den Inventaris van het archief dier provincie te worden opgenomen, daarmede één geheel te vormen. Hunne afzonderlijke inventarisatie en nummering is dan ook enkel een maatregel uit practische overwegingen geboren Immers het laat zich aanzien, dat het nog onderscheidene jaren zal duren, alvorens de ordening en inventarisatie van het archief der provincie, uit de eeuwen aan 1795 voorafgaande, gereed zal kunnen zijn, aangezien door eene vroegere chronologische wijze van ordenen in de 19e eeuw dit archief

vermengd is geworden met andere in het depôt alhier berustende archieven. Eene andere reden is, dat de archieven van 1798—1815 een wonderbaarlijken chaos vormden, waarin bijna geen weg was te vinden, zoodat onderzoekingen uit dat tijdperk altijd buitengewoon veel tijd en moeite kostten. Eindelijk is een derde reden, dat in de laatste 20 jaren herhaaldelijk vondsten van archieven ten provinciehuize zijn gedaan, waaronder dikwijls registers en stukken uit de genoemde jaren. De groote en laatste vondst bij de vertimmering van het provinciehuis in 1897 (zie Verslag 1897 bl. 283) bestond uit een zeer grooten voorraad losse papieren, welke, dikwijls zonder eenige de minste orde in honderden pakken vereenigd, eerst ten koste van veel arbeid en het zich geheel inwerken in den gedachtengang van de met de bewaring dier stukken belaste ambtenaren uit dien tijd, in bruikbaren toestand konden worden gebracht. Het archief der provincie van 1798—1815 vroeg dus eene ordening vóór alles, omdat het oudere gedeelte van dat archief, al is het dan ook niet op de meest gewenschte en meest rationeele wijze, althans eene ordening bezit.

Wanneer over eenige jaren het oudere gedeelte van het archief der provincie Groningen zal zijn geïnventariseerd, dan kunnen de archieven van 1798—1815 zich daarbij aansluiten en het zal wenschelijk, om niet te zeggen noodig zijn, enkel door een vernummering van die archieven alsdan één geheel met doorgaande nummers te vormen. Eerst dan zal het oogenblik gekomen zijn om den geheelen Inventaris van het archief der provincie Groningen door den druk bekend te maken.

De thans gereed gekomen Inventaris der archieven van de collegiën en ambtenaren, welke tusschen 13 Februari 1798 en 1 Maart 1815 het bestuur over de provincie Groningen hebben gevoerd, bevat vijftien archieven van collegiën en ambtenaren, welke grootendeels elkander in hunne functiën zijn opgevolgd. Die archieven beslaan een kastlengte van 96 Meter en men mag aannemen, dat zij behoudens enkele lacunes, vrij volledig bewaard zijn gebleven.

Na de totstandkoming van dezen inventaris ben ik begonnen met de kennisneming en beschrijving der talrijke (vermoedelijk 400 à 500) charters, aan het Rijksarchief ten onderzoek gegeven door Jhr. P. van Panhuys Polman Gruijs te Groningen en meerendeels betrekking hebbende op het oude Ommelander geslacht Gruijs en aanverwante Ommelander- en Groninger geslachten, met de bedoeling over de bestemming dezer stukken eene nadere beslissing te nemen.

Door den heer adjunct-commies werd de reconstructie van het archief der Ommelanden voortgezet, voor zooverre niet tal

van andere archiefbezigheden zijn tijd in beslag namen. Ook werd door dien ambtenaar met behulp van den klerk en naar aanleiding van het besprokene in de jaarlijksche bijeenkomst van rijksarchivarissen de kaartenverzameling opnieuw onder handen genomen. De kaarten zelve werden bijna allen in plano geborgen in daarvoor aangeschafte groote kaartendoozen met leeren ruggen, de catalogus der verzameling werd aan eene revisie onderworpen.

Meer tijdroovend was eene soortgelijke verzorging der omvangrijke verzamelingen plakkaten van allerlei colleges en ambtenaren in de provincie en de stad Groningen uit vorige eeuwen.

Door den klerk werd in de uren, welke hem van zijn overigen arbeid overbleven, een begin gemaakt met het vervaardigen van een alphabetischen klapper op het Groot- en Klein-Burgerboek van Groningen. Is deze arbeid tot stand gekomen, dan moet eene groote tijdbesparing, vooral bij genealogische onderzoekingen, daarvan het aangename gevolg zijn.

V. *Opgave der in druk uitgegeven bescheiden behoorende tot het archief.*

Het is mij niet bekend, aan welke archiefstukken in hun geheel door den druk openbaarheid is gegeven. Wel zijn natuurlijk, zooals bij het ruime gebruik, dat van de in het archiefdepôt berustende bronnen wordt gemaakt, is te verwachten, meer of minder groote aanhalingen en brokstukken in door onderscheidene schrijvers uitgegeven verhandelingen opgenomen.

VI. *Aanwinsten en verliezen.*

De aanwinsten waren:

Handschriften.

Door schenking:

Van het Bestuur van het Waterschap Vierburen te Spijk (zie Verslagen 1903 en 1904 Hoofdstuk IX) de navolgende registers, behoorende tot het archief van het voormalige Dijkrecht der Vierburen:

1. Register of protocol van handelingen van de dijkrichteren, 19 Juni 1654—4 Mei 1694 en Mei 1756—Juli 1798, drie deelen.

2. Register van gehouden schouwingen, 1756—September 1827, één deel.

3. Register bevattende afschriften van goedgekeurde rekeningen, cieringen en bestekken, 1804—Mei 1827, één deel.

4. Register bevattende aanteekeningen van ontvangsten en uitgaven over de jaren 1729—1759, één deel.
   Bovendien Register van de rekeningen van den schatbeurder van Godlinze wegens de ordinaire en extra ordinaire verpondingen over de jaren 1760—1801, welk register evenwel niet tot het archief van het Dijkrecht der Vierburen behoort.

Van Mr. R. T. Mees te Appingedam:

a. Register of protocol van handelingen van de dijkrichteren der Vierburen, 28 Mei 1694—16 Februari 1758, twee deelen.
   Deze twee deelen zijn dus de aanvulling der lacune in de serie registers even te voren sub 1 genoemd.

b Vonnis in revisie van het Departementaal Gerichtshof van Stad en Landen van Groningen in het proces tusschen de Dijkrichteren van Oosterwijtwerd en de Gecommitteerden van het Zijlvest der Drie Delfzijlen tot de negotiatie van penningen tot de graving van het Damsterdiep wordende vereischt, betreffende de verplichting van verschillende Dijkrechten (waaronder ook dat van de Vierburen) om in de kosten dier graving bij te dragen, 28 November 1803. Eén stuk.
   Deze stukken zijn gebracht in het archief van het Dijkrecht der Vierburen.

Van Jhr. Mr. T. J. van Iddekinge te Groningen:

Huwelijkscontract en commissiebrieven van E. W. van Gesseler. (Begin 18e eeuw.)

Van Mr. W. J. Koppius te Groningen:

Een beklemcontract van 2 Juli 1768 betreffende landen in het Midwolderhamrik, behoorende aan de kerk van Midwolde, verleden voor M. H. Alting, rigter in 't Groote en Kleine Reedschap.

Van Jhr. Mr. J. A. Feith te Groningen:

Aanteekeningen door den schenker verzameld betreffende de borgen, heerden en buitenplaatsen van vorige eeuwen in de provincie Groningen.

Van Ds. B. F. Brugsma, em. pred. te Groningen:

Album der Kweekschool voor onderwijzers te Groningen, bij gelegenheid van het vijftigjarig bestaan op 19 Juni 1847 aangeboden aan den directeur B. Brugsma.

Van den heer Algemeenen Rijksarchivaris te 's-Gravenhage:

Index op de besluiten van het Staatsbewind der Bataafsche Republiek over het jaar 1804.

Van den heer Rijksarchivaris in Friesland:

Staatsbesluiten der Bataafsche Republiek over de maand Januari 1806.

Door aankoop:

Van de antiquarische Buchhandlung *J. M. Heberle te Köln* werd aangekocht:

Een origineele brief van Jr. Joachim Ripperda van Farmsum, uit Westmunster 11 Februari 1661, gericht aan de Staten van Stad en Lande, houdende eene beschrijving van de kist van Cromwell en van het mishandelen van zijn lijk, met die van Ireton en Bradsau, alsmede over de intentie der Kwakers om zich in Nederland te vestigen.

Deze brief bevond zich in de verzameling van h.s.s. van den in 1814 overleden verzamelaar Mr. A. J. de Sitter te Groningen, en werd in 1863 bij de auctie van die verzameling verkocht. Thans is de brief geplaatst in de serie ingekomen brieven van de afgevaardigden ter Staten-Generaal bij de Staten van Stad en Lande.

Boekwerken.

Door schenking:

Van Z.E. den Minister van Binnenlandsche Zaken:

a. Middel Nederlandsch Woordenboek van wijlen Dr. E. Verwijs en Dr. J. Verdam, dl. VI, afl. 4, 5, 6 en 7.

b. Woordenboek der Nederlandsche Taal, dl. VI, afl. 5 en 6, dl. IX afl. 3 en 4.

c. Verslagen omtrent 's Rijks Verzamelingen van Geschiedenis en Kunst, XXVI, jaar 1903.

d. Verslag van een voorloopig onderzoek te Lissabon, Sevilla, Madrid, Escurial, Simancas en Brussel naar archivalia belangrijk voor de geschiedenis van Nederland, op last der regeering ingesteld door Dr. Th. Bussemaker, hoogleeraar te Groningen.

e. De Haarlemsche Hofjes, 26 lichtdrukken met bijschriften door J. Craandijk.

Van den heer Commissaris der Koningin in de provincie Groningen:

a Verslag van den toestand der provincie Groningen over het jaar 1904.

b. G. Heikens. Alphabetisch-chronologisch Register op de Resolutiën der Staten van de provincie Groningen 1850—1904. Groningen 1905.

Van den heer Bibliothecaris der Koninklijke Bibliotheek te 's-Gravenhage:

a. Verslag over den toestand der Koninklijke Bibliotheek in het jaar 1904.

b. Catalogus van de Pamflettenverzameling, berustende in de Koninklijke Bibliotheek, bewerkt met aanteekeningen en een register der schrijvers voorzien door Dr. W. P. C. Knuttel, dl. V, 1776—1795.

c. Catalogus der Bibliographie en Bibliotheconomie, catalogi der geschiedenis van Azië, Amerika en Australië, Skandinavië, het Russische Rijk, Zwitserland, Afrika.

Van den heer Kolonel, Directeur van het Krijgsgeschiedkundig Archief van den Generalen Staf te 's-Gravenhage:

a. Nasporingen en studiën op het gebied der Nederlandsche Krijgsgeschiedenis. Tiende jaarverslag. (1 October 1904.)

b. Repertorium voor de Nederlandsche Krijgsgeschiedenis, bewerkt onder toezicht van den chef van den Generalen Staf, door F. de Bas.

Van de Commissie van Advies van 's Rijks Geschiedkundige Publicatiën:

Dr. H. F. Colenbrander, Gedenkstukken der Algemeene Geschiedenis van Nederland van 1795—1840. Eerste deel. Nederland en de Revolutie. 1789—1795.

Van den heer Rijksarchivaris in Noordbrabant:

a. Inventaris der oude Archieven (dagteekenende van vóór 1815) bewaard ten gemeentehuize van Raamsdonk.

b. Jaarverslag van het Provinciaal Archief te 's-Hertogenbosch in 1903.

c. Verslag omtrent de bevordering eener goede bewaring van gemeente- en waterschapsarchieven in Noordbrabant over het jaar 1904.

Van den heer Rijksarchivaris in Utrecht:

Catalogus van de archieven der Kleine Kapittelen en Kloosters, berustende in het depôt der rijksarchieven te Utrecht, bewerkt door Dr. J. de Hullu en S. A. Waller Zeper. Utrecht 1905.

Van den heer Gemeentearchivaris in Utrecht:

Verslag over het voorgevallene in de gemeente-verzamelingen, in 1904 aan Burgemeester en Wethouders aangeboden.

Van Burgemeester en Wethouders der gemeente Utrecht:

Supplement-Catalogus van den Historischen Atlas van Utrecht door Mr. S. Muller Fzn. Utrecht 1905.

Van Burgemeester en Wethouders der gemeente Groningen:

Verslag van den toestand der gemeente Groningen over het jaar 1904.

Van den heer Gemeentearchivaris te Leiden:

a. Jaarverslag over den toestand van het gemeentearchief te Leiden over 1904.

b. Academisch placcaat (rector-magnificus A. van de Wijnpersse) der hoogeschool te Groningen ter gelegenheid van den dood van prinses Anna. 1759.

Van den heer Gemeentearchivaris te Rotterdam:

a. Verslag van de Commissie voor het Archief der gemeente Rotterdam over 1904.

b. Het archief van de firma van Traa, Steenhouwerij en Tegelbakkerij te Rotterdam, door Dr. E. Wiersum.

Van de Commissie voor het Archief en de Bibliotheek der gemeente Rotterdam:

Catalogus van het Museum van Oudheden der gemeente Rotterdam, bewerkt door A. Hoynck van Papendrecht, adj.-commies bij het archief, met eene inleiding van Dr. E. Wiersum, archivaris dier gemeente.

Van Dr. E. Wiersum te Rotterdam, vroeger adj.-commies aan het Rijksarchief in Zeeland:

de navolgende door den schenker bewerkte inventarissen van archieven in het Rijksarchiefdepôt in Zeeland:

a. Het archief van den Wulpenpolder.

b. Het archief van de Ambachtsheerlijkheden Zaamslag, Aandijk en Othene.

c. Het archief der Vereeniging van Ambagtsgeregtigden van 's Heer Arendskerke c. a.

d. Het archief van de Ambachtsheerlijkheid Bruinisse.

Van den heer Gemeentearchivaris te Middelburg:

Uittreksel uit het door Burgemeester en Wethouders van Middelburg gedane gemeenteverslag, voor zooverre het oud-archief betreft over 1904.

Van den heer Gemeentearchivaris te Dordrecht:

Verslag omtrent den toestand van het archief der gemeente Dordrecht over 1904.

Van het Gemeentebestuur van Deventer:

Mr. J. Acquoy. De cameraarsrekeningen van Deventer, dl. VI, stuk II, 1384 en 1385.

Van het Gemeentebestuur van Delft:

Verslag van de Bibliotheek, het Archief en het Museum in de gemeente Delft over 1904.

Van de Rijkscommissie tot het opmaken en uitgeven van een inventaris en eene beschrijving van de Nederlandsche monumenten van geschiedenis en kunst:

Tweede jaarverslag over 1904.

Van de Commissie van Bestuur van het Provinciaal Museum van Oudheden in Drenthe:

Verslag van genoemde Commissie over 1904.

Van de Verein für Thüringische Geschichte und Altertumskunde:

Zeitschrift des Vereins, herausgegeben von Professor Dr. Otto Dobenecker. Neue Folge 15er Band Heft 2 und 16er Band Heft 1. Jena 1905.

Van Jhr. Mr. J. A. Feith te Groningen:

a. D. G. Rengers Hora Siccama. De geestelijke en kerkelijke goederen onder het Canonieke, het Gereformeerde en het Neutrale Recht. Deel I. De canonieke en de gereformeerde bedeeling. Utrecht 1905.

b. Walther Stein. Die Hanse und England. Ein Hansisch—Englischer Seekrieg im 14 Jahrhundert. Leipzig 1905.

Van den heer P. H. Meekhoff Doornbosch te Baflo:

Catalogus van de archieven der zijlvestenijen en dijkrechten, welke thans het waterschap Hunsingo vormen. Groningen 1905.

Van den heer M. H. van Visvliet te Tilburg:

Inventaris van het oud-archief der gemeente Tilburg, door M. H. van Visvliet. 1905.

Van den heer IJ. Zijlstra te Assen:

Aan en op de grenzen van Drenthe en Groningen. (Overdruk Drentsche Volksalmanak 1905.)

Van Dr. G. A. Wumkes te Zeerijp:

De Gereformeerde kerk in de Ommelanden tusschen Eems en Lauwers (1595—1796) door Dr. G. A. Wumkes.

Van Dr. phil. C. Borchling te Göttingen:

Borchling, zu den Handschriften des alten Ostfriesischen Landrechts. (Overdruk Emder Jahrbücher XV 1905.)

Door aankoop:

De Navorscher, jaargang 1905.
Het Nederlandsch Archievenblad, jaargang 1905.
Groningsche Volksalmanak voor 1905, jaarboekje voor Geschiedenis, Taal- en Oudheidkunde voor de provincie Groningen.
Nieuwe Drentsche Volksalmanak voor 1905.
Groninger Regeeringsalmanak voor 1905.
De Wapenheraut, jaargang 1905.
Driemaandelijksche bladen, uitgegeven door de Vereeniging tot Onderzoek van Taal en Volksleven in het Oosten van Nederland, jaargang IV.
Algemeen Nederlandsch Familieblad, jaargang XIII—XVI.
A. A. Beekman. Het Dijk- en Waterschapsrecht in Nederland vóór 1795. Afl. 1—17.
Louis D. Petit. Repertorium der Verhandelingen en Bijdragen betreffende de Geschiedenis des Vaderlands in Tijdschriften en Mengelwerken tot op 1900 verschenen. Afl. 1 en 2.
Dr. W. Moll. Kerkgeschiedenis van Nederland vóór de Hervorming, Utrecht 1864/71. Zes deelen.

Cornelius Kempius. De origine, situ, qualitate et quantitate Frisiae. Col. 1588.

Jahrbuch der Gesellschaft für bildende Kunst und vaterländischen Altertümer zu Emden, Band XV Heft II.

Stamboek of geslachtsregister der nakomelingen van Fiepke Foppes en Diever Olferts, in het jaar 1655 gewoond hebbende te Meeden in het Oldambt, provincie Groningen, door J. Huizinga. Groningen 1887.

Stamboek of geslachtsregister der nakomelingen van Samuel Peter (Meihuizen) en Barbara Frij van Goutenschwijl, door J. Huizinga. Groningen 1890.

Sijmon van Leeuwen. Notarius publicus, dat is de practijcke ende oeffeninge der notarissen, met een woordboeck, waerin alle de Kunstwoorden des notarisschaps en andere vreemde bastertwoorden werden verduijtst door Hugo de Groot. Dordrecht 1657.

D. L. en L. K. Exercitie en evolutie geschikt voor de agtien Compagnieën des loffelijken borgerlijken regiments der stad Groningen. Groningen 1785.

Door in bruikleen geving:

Van den heer Commissaris der Koningin in de provincie Groningen uit het provinciaal archief, in één band:

a. Le Neptune François ou atlas nouveau des cartes marines, levées et gravées par ordre expres du Roij pour l'usage de ses armées de mer.
Paris chez Hubert Jaillot. 1693.

b. Cartes marines à l'usage des armées du Roij de la Grande Bretagne, gravées et recueillies par le Sr. Romain de Hooge, Commissaire de S. M.
Amsterdam chez Pierre Mortier. 1693.

Verliezen:

Het archief van de Kerkvoogdij der Nederlandsch Hervormde gemeente van Aduard, dat bij acte van bruikleen van 22 September 1903 aan het Rijksarchief-depôt te Groningen in bewaring was gegeven, werd 25 Januari 1905 door de Kerkvoogdij teruggevraagd en op haar verzoek ter hand gesteld aan den Secretaris van het College van Toezicht op het beheer der goederen en fondsen van de Hervormde gemeenten in de provincie Groningen.

Bedoeld archief is alsnu overgebracht naar een lokaal in

de Nieuwe of Noorderkerk te Groningen tot bewaring van kerkelijke archieven in de provincie Groningen door genoemd College ingericht.

Aan de stukken van bedoeld archief waren ondertusschen materieele zorgen gewijd, welke bedoeld archief en de Kerkvoogdij ten goede komen.

Een onvolledig exemplaar dubbelen der gedrukte Staatsbesluiten van de Bataafsche Republiek 1801—1806 werd uit het archiefdepôt te Groningen op verzoek toegezonden aan den heer Algemeenen Rijksarchivaris te 's-Gravenhage, zulks in verband met het verhandelde in de bijeenkomst van Rijksarchivarissen.

VII. *Uitslag der pogingen om afschriften te verkrijgen van belangrijke onuitgegeven bescheiden voor het archief van de provincie van gewicht en berustende in andere binnen- en buitenlandsche archieven.*

Gedurende eenigen tijd bevond zich op de Groningsche Universiteits-bibliotheek ter leen het zich te Berlijn bevindende hoogst zeldzame werk van Carolus Ludovicus Hugo: Sacri et canonici ordinis Praemonstratensis annales (1734).

Hierin zijn enkele bijzonderheden opgenomen betreffende kloosters dezer orde op het grondgebied der tegenwoordige provincie Groningen. Deze aanteekeningen zijn — voor zoover ze niet van elders bekend waren — overgenomen, terwijl van een drietal acten, van de jaren 1485, 1519 en 1520, betrekkelijk de aanstelling van den abt van Wittewierum tot reformator en Visitator der Praemonstratenser kloosters in Friesland en handelende over de aanstelling van Johannes de Clivis successive tot abt van Oldeklooster in de Marne en van Wittewierum, afschriften zijn gemaakt.

VIII. *Gebruik gemaakt van het archief door en inlichtingen verstrekt aan autoriteiten en particulieren.*

Schriftelijke inlichtingen werden verstrekt aan de heeren:

J. W. F. Juten te Bergen op Zoom, betreffende een huwelijk van P. J. A. van Oldeneel en A. M. E. van Ewsum (18e eeuw).

Jhr. Mr. E. W. Wittert van Hoogland te 's-Gravenhage, die een aantal genealogische mededeelingen ontving omtrent Groninger geslachten uit de 17e en 18e eeuw, noodig voor het opstellen van een stamboom.

W. Boer, notaris te Veendam, die inlichtingen ontving over verzegelingen betreffende eenige grondpachten te Veendam.

M. G. Wildeman te 's-Gravenhage, betreffende den Groninger raadsheer Lodewijk Schultens.

C. H. Peters te 's-Gravenhage, die zeer uitvoerige inlichtingen ontving, betreffende den bouw van het raadhuis te Groningen en diens bouwmeester Husley, alsmede over de Groningsche gildehuizen en over tal van andere vragen betrekkelijk de geschiedenis van Groningen.

het Bureau van den Burgerlijken Stand te Groningen, betreffende de beteekenis der data in een oud register van personen te Groningen, wier lijken na half twaalf zijn begraven.

J. A. R. Kijmmell te Assen, over de familie Clant.

den Bibliothecaris der Rijksuniversiteit te Leiden, die een afschrift ontving van een brief van 1759 aan den drost van Wedde.

H. Bos Kzn., lid van den raad der gemeente Wildervank, betreffende den eigendom van de boomen en den ondergrond der wegen langs het Ooster- en Westerdiep te Wildervank.

R. H. Herwig te Amsterdam, betreffende de geschiedenis der Groninger Veenkoloniën en Westerwolde.

Posth te Buc par Versailles, over de familie Post of Posth.

Professor Friedr. Lezius te Königsberg in Pruissen, betreffende de inschrijving van Pleskenus en Lezius als studenten te Groningen in de 17e eeuw.

den Rijksarchivaris in Drenthe, betreffende de data, waarop eenige ongedateerde stukken uit het archief van den Onderprefect te Assen aan dien ambtenaar moeten zijn toegezonden.

Dr. Charles Hauck te München, betreffende brieven van den paltsgraaf Rupert en de paltzgravin Elisabeth (17e eeuw).

Prof. Dr. L. H. Siertsema te Delft, betreffende een beklembrief verleden voor den grietman van Ooster- en Westerdeel Langewold, d.d. 2 Juni 1779.

den Burgemeester der gemeente Hoogezand over de vraag, wat in het begin der 19e eeuw onder „kostersdienst", moet worden begrepen.

L. Calkoen te Amsterdam over den uitgang „ing" bij eigennamen en over de geboorte-data van enkele personen in de 18e eeuw.

A. Veenhof, stadsuurwerkmaker te Groningen, over de horlogemakers te Groningen.

Mr. A. T. Vos, advocaat en procureur te Appingedam, betrekkelijk aan de Augustinuskerk aldaar verschuldigde stedepachten.

Mr. Barrett Wendell, prof. at Haward University Cambridge Massachusets U. S. A., over het wapen en de afkomst van het geslacht Wendel, omstreeks 1660 te Wagenborgen woonachtig.

E. W. Moes, directeur van 's Rijks Prentenkabinet te Amsterdam, die inlichtingen ontving omtrent allerlei personen op 17e en 18e eeuwsche portretten voorgesteld.

Kronenburg, pater-redemptorist te Roermond, die inlichtingen vroeg omtrent de Maria-vereering in deze noordelijke streken in de Middeleeuwen.

Mr. S. M. S. de Ranitz, notaris te Winsum, voor wien een 18e eeuwsche constitutiebrief van eene beklemming te den Andel na veel zoekens werd gevonden in het protocol van den richter van Appingedam.

Burgemeester en Wethouders der gemeente Groningen, alsmede het *Bestuur van de Maatschappij Arti et Amicitiae te Amsterdam* over het tentoonstellen van een aantal aan de gemeente Groningen behoorende voorwerpen, handschriften enz. op een in 1906 te Amsterdam te houden tentoonstelling betreffende het gildewezen in Nederland.

den Burgemeester van Groningen betreffende een aan het Gemeentebestuur van Groningen toegezonden zeldzame Groninger munt van 1482.

H. J. Carsten, notaris te 't Zant voor wien een onderzoek naar een beklemcontract van 17 November 1784, verleden voor een in dat jaar onbekenden geconstitueerden richter, werd ingesteld.

H. Kooi, notaris te Middelstum, die een onderzoek verzocht naar twee beklembrieven van 1805, welke ten hypotheekkantore met een verkeerd jaar waren overgeschreven, doch thans gevonden werden.

F A. H. Sabron, Generaal-Majoor te 's Gravenhage, die tal van inlichtingen ontving betreffende het beleg van Delfzijl in 1813, de toenmalige topographie der omstreken dier vesting, het aantal gesneuvelde soldaten, enz.

p. fr. G. A. Meijer, Ord. Praed. te Zwolle, die inlichtingen over het Jacobijnerklooster te Groningen ontving.

Verder werden nog afschriften van verzegelingen, meerendeels beklemcontracten, verstrekt aan de heeren notarissen: *J. J. Offerhaus* en *G. Fontein* te *Winschoten*, *J. Offerhaus* te *Groningen*, *W. Boer* te *Veendam*, *J. L. van Noord* te *Nieuwolda*, *Mr. S. M. S. de Ranitz* te *Winsum*, *W. van der Velde* te *Hoogezand*, alsmede aan de heeren *Mr. L. B. Lohman*, *Mr. W. J. Koppius*, *Mr. H. de Visser* en *J. S. Theissen* te *Groningen*, *Mr. H. W. J. Kloppenborg* te *Winschoten*, *Mr. A. T. Vos* te *Appingedam*, de *Bibliotheek der Doopsgezinde gemeente te Amsterdam* en de *Kerkvoogdij der Nederduitsch Hervormde gemeente te Adorp*. Voor de afschriften werd aan schrijfgelden ontvangen de somma van *f* 25.40, welke bij den Rijksbetaalmeester is gestort.

Stukken, behoorende tot het Rijksarchiefdepôt te Groningen, werden op verlangen toegezonden naar:

den *Secretaris van het Waterschap Oldambt te Scheemda:* nr. 46 van het archief van het Termunterzijlvest.

den Secretaris der gemeente 't Zandt (onder voorwaarde van bewaring in de brandkluis in het gemeentehuis aldaar) ten behoeve van Dr. G. A. Wumkes te Zeerijp: nr. 893 van het huisarchief Farmsum en de nrs. IX*a*, XX*a* 1, 2 en 3, XX*g*, XXIV*b* 2, XXVII*a* 1 en 2 der Rechterlijke Archieven.

het Rijksarchief in Friesland ten behoeve van Dr. M. Schoengen te Leeuwarden: dl. IV Supplement Politieke Stukken van Stad en Lande.

den heer Generaal-Majoor F. A. H. Sabron te 's-Gravenhage: het Journaal van het beleg van Delftzijl 1813/14. (Afschrift.)

het Rijksarchief in Overijssel ten behoeve van den heer G. A. Meijer te Zwolle: 22 charters en twee handschriften, allen betreffende het Jacobijner Convent te Groningen.

het Rijksarchief te 's-Gravenhage ten behoeve van den heer C. H. Peters aldaar: de rekeningen betreffende den bouw van het raadhuis te Groningen, drie teekeningen van E. Haubois en de inventarissen van de Weeskamer. 1621—1690.

Wederkeerig werden aan het Rijksarchief te Groningen archiefstukken toegezonden om in de leeskamer van het archiefgebouw te worden bestudeerd:

Uit het Huisarchief van H. M. de Koningin:

a. ten behoeve van Dr. J. A. Worp te Groningen: eenige deelen „Huijghens, lettres de grands à moij".

b. ten behoeve van Professor Dr. K. Th. H. Bussemaker te Groningen: een aantal portefeuilles uit de papieren Bentinck—Van Rhoon.

Uit de Koninklijke Bibliotheek te 's-Gravenhage ten behoeve van den heer C. H. van Fenema te Groningen:

Korte aanteekeningen uit Mierlo's Kroniek van Kampen.

Uit het Rijksarchief in Friesland:

a. ten behoeve van den heer C. H. van Fenema voornoemd: de Weesboeken en Proclamatieboeken van Sloten, alsmede twee dossiers uit het Tjaarda-archief.

b. ten behoeve van den heer R. D. Baart de la Faille litt. cand. te Groningen: een aantal stukken uit het Gabbema-archief.

Uit het Rijksarchief in Overijssel ten behoeve van den heer C. H. van Fenema voornoemd:

Lijst der inwoonders en huisgezinnen van Kampen anno 1748, het Register der quotisatien van Kampen 1808, Register van Hoofdgeld 1765.

Uit het Gemeentearchief van Amersfoort ten behoeve van den heer Van Fenema voornoemd:

Verslagen omtrent het onderzoek naar het paalwerk Blokzijl en Kampen.

Uit de Buma-bibliotheek te Leeuwarden ten behoeve van den heer G. E. Frerichs te Helpman:

Eenige oude Zeeuwsche en andere Kroniekjes.

Uit het Archief der Ned. Hervormde gemeente te Sloten ten behoeve van den heer Van Fenema voornoemd:

h. s. bevattende de huwelijks-, doop-, lidmaten- en doodenregisters van Sloten. 1594—1760.

Een aantal charters en manuscripten werden uit verschillende archieven en bibliotheken ter leen ontvangen ten behoeve van Dr. M. Schoengen, die als privaat-docent aan de Rijksuniversiteit te Groningen is verbonden, o. a. uit *Leeuwarden*, *Berlijn* en *Brussel*. De werkzaamheden van den heer Schoengen hadden ten gevolge, dat door verschillende bezoekers van diens college herhaaldelijk het archief werd bezocht, terwijl ook ten behoeve van het palaeographisch onderwijs een aantal photographieën werden genomen van charters uit het archief.

Het archief werd persoonlijk bezocht en de daar aanwezige stukken geraadpleegd door de genoemde heeren, te wier behoeve stukken waren overgezonden, alsmede door de heeren:

A. J. Smith te Groningen, die een onderzoek instelde naar de betrekkingen van Groningen tot de Hanze, en betreffende de wolvejachten in de 17e en 18e eeuw.

J. S. Theissen, litt. belg. doct. te Groningen, die eenige 16e eeuwsche testamenten bestudeerde.

G. Snel, 1e Luitenant der Infanterie te Groningen, die zijne krijgsgeschiedkundige onderzoekingen voortzette.

C. H. van Fenema, jur. cand. te Groningen, die zich behalve met de bovengenoemde Kamper zaken, met allerlei geschiedkundige studiën bezighield.

P. H. Meekhoff Doornbosch te Baflo, die zijne werkzaamheden ten behoeve van de door hem in 1905 uitgegeven Catalogus der Waterschapsarchieven voortzette en het h. s. der 16e eeuwsche kroniek van Abel Eppens voortdurend raadpleegde.

A. de Jager te Groningen, die een onderzoek instelde over de herkomst zijner familie.

M. de Muinck Keizer, em. predikant te Groningen, die onderzoekingen instelde in de protocollen van Nieuw-Scheemda, berustende in de Rechterlijke Archieven, tot opsporing van eenige beklemcontracten.

G. E. Frerichs, em. predikant te Helpman, die inlichtingen kreeg over den toestand van Groningen tijdens de hervorming, over het eerst voorkomen van drukkerijen alhier en over verschillende andere zaken.

Mr. L. B. Lohman te Groningen, die inlichtingen zocht en kreeg over de familie Lohman en over den stichtingsbrief van het Anna Varversgasthuis te Groningen.

H. W. C. Wolthers te Groningen, die nasporingen deed omtrent de familie Wolthers en omtrent verscheidene andere familiën.

P. A. Meilink, litt. docts, die een onderzoek instelde betreffende de verhouding van Kampen tot de Hanze.

A. M. van der Lee te Groningen, die nasporingen deed omtrent verschillende Groningsche humanisten.

C. H. Peters te 's-Gravenhage, die herhaaldelijk het archief bezocht en daar nasporingen deed en vele inlichtingen ontving over verschillende onderwerpen, rakende de geschiedenis van Groningen, speciaal over den bouw en de bouwmeesters van een aantal huizen te Groningen in de 17e eeuw.

Mr. G. H. van Bolhuis te Utrecht, die onderzoekingen deed in het familiearchief van Bolhuis, in het rijksarchief te Groningen bewaard.

Th. J. Schoonbeek te Groningen, die inlichtingen ontving omtrent de voogdij van het Anna Wijtzesgasthuis te Groningen.

J. Huisman te Tripscompagnie, die inzage nam van een tweetal acten beleden voor Pastor en Kerkvoogden van Veendam.

F. Schmidt Degener te Rotterdam, die eenige onderzoekingen betreffende graaf Edzard van Oost-Friesland en diens portretten instelde.

H. Kwint Hzn. te Wetsingersluis, die inlichtingen ontving omtrent de uitgestrektheid van het Stadsvischrecht op het Reitdiep.

A. L. Scholtens te Groningen, die inlichtingen ontving betrekkelijk de geschiedenis van het Geertruidsgasthuis te Groningen.

J. Zijlma te Zuurdijk, die stukken raadpleegde over oude toestanden te Ewer en te Zuurdijk.

J. de Waard te Groningen, die onderzoekingen instelde omtrent de betaling der Waalsche troepen te Groningen in 1577 en omtrent de in dat jaar geslagen noodmunten.

Mr. F. Jansen te Appingedam, die over den Bruiningapolder onder Noorddijk eenige onderzoekingen instelde.

Dr. E. J. Buning te Deventer, die inlichtingen ontving over de zegels van het geslacht Buning in de 14e en 18e eeuw en de genealogie van dit geslacht.

Mr. J. J. Reddingius te Winschoten, die de herkomst van het geslacht Reddingius naspeurde.

B. Fikkers te Hoogezand, betreffende een overweg te Kropswolde.

Mr. Ivan Lavretsky te Londen, die inlichtingen vroeg betreffende de oudste Acta Senatus der Groningsche Hoogeschool.

Mr. H D. Guyot te Groningen, die diverse onderzoekingen betreffende de refugiés deed.

M. Wiertsema, notaris te Groningen, die onderzoek deed naar een beklemcontract verleden voor den richter van Platvoetshuis.

J. W. Sips te Groningen, die nasporingen deed omtrent de graving van het Hoendiep in de 17e eeuw.

R. D. Baart de la Faille, litt. cand te Groningen, die tot eigen oefening behulpzaam was bij het lezen en in regest brengen der charters uit het familiearchief-Gruijs en andere voorbereidende werkzaamheden in het archiefwezen verrichtte.

IX. *Uitkomst van de bemoeiingen met gemeente- en waterschapsarchieven.*

Zooals boven onder Hoofdstuk VI is vermeld, besloot het bestuur van het waterschap de Vierburen in 1905 aan mijn herhaald verzoek te voldoen en werd het archief van het voor-

malige Dijkrecht de Vierburen naar het onder mijn beheer staande archief-depôt overgebracht en aldaar bij het overige gedeelte van dat archief, reeds vroeger verworven, gevoegd.

Ook in het jaar 1905 kon nog niet worden overgegaan tot de voorgenomen overbrenging van een gedeelte oud-archief der stad Groningen, thans nog ten raadhuize bewaard, naar het onder mijn beheer staande archief-depôt, om het te voegen bij het overige in bruikleen bewaarde oud-archief dier gemeente.

Groningen, 2 Februari 1906.

De Rijksarchivaris in Groningen,

J. A. FEITH.

Het Rijksarchief in Drente.

I. *Toestand der bewaarplaats van het archief.*

Over het algemeen kan het gebouw niet anders dan geroemd worden, al boden een tweetal kleinere ongemakken hardnekkig weerstand aan de pogingen tot verbetering daarvan aangewend.

De ondragelijke hitte in de werkkamer van den archivaris in den zomertijd werd getracht weg te nemen door losse ijzeren horren, die in de ramen konden gehangen worden, zoodat deze 's nachts bleven openstaan. Eenige verbetering der temperatuur werd hierdoor wel verkregen, maar geen afdoende. In den ochtend toch werd voor een groot deel weggenomen de verfrissching, door de nachtlucht aangebracht. Wellicht is op andere wijze nog hierin te voorzien. Door het stoken toch zijn de planken van de fraaie bekapping gekrompen en daardoor reten ontstaan, die de lucht tusschen de bekapping en 't dak gelegenheid geven in de kamer te komen. Het stoppen dier reten zou daarom kunnen bijdragen tot afsluiting uit de kamer van de heete lucht tusschen bekapping en dak. In de andere kamers is de temperatuur 's zomers beter, omdat de zuiderzon ze niet beschijnt, maar in den afgeloopen zomer was zij daar toch ook te hoog.

Een ander euvel, waaronder alleen de beide kamers van den archivaris lijden, die een gemeenschappelijken schoorsteen hebben, is de verspreiding van gasdampen uit de kachels. De kwaal is bestreden op verschillende wijzen, die nog geen oplossing gaven. Volgens inlichtingen, van den Hoofdopzichter der gebouwen voor onderwijs enz. ontvangen met betrekking tot andere gebouwen, schijnt alleen verbetering te mogen worden verwacht van een optrekken van den bewusten schoorsteen, zoodat de wind, die over de daken van de woning van den Commissaris der Koningin en 't gouvernement golft, niet kan inslaan in den schoorsteen. Daarom verdient het ernstige overweging zulk eene

verhooging te doen uitvoeren, tenzij een ander middel mocht kunnen worden gevonden om de ondragelijke atmospheer weg te nemen.

De telefoondraden werden wederom over het gebouw gespannen. In verband met Uwer Excellentie's beslissing ten vorigen jare gaf ik U hiervan kennis. Intusschen had zich gewijzigd de opvatting der deskundigen omtrent het gevaar voor inslaan van den bliksem bij aanwezigheid van telefoondraden, zoodat thans zelfs meerdere beveiliging van zulke draden wordt verwacht. Ook verklaarde de gemeente Assen zich bereid alle schade aan de vlag te lijden, die bij wind uit zuidelijke richting met de draden in aanraking moet komen, te vergoeden. Op grond van deze overwegingen werd door Uwe Excellentie thans geen bezwaar gevonden in de aanwezigheid der draden. Te betreuren is het, dat de beste plaats voor den grooten telefoonpaal schijnt te zijn vlak voor den archieftuin en niet een paar meter op zijde voor een schutting, waardoor nu het gezicht op dien fraaien tuin van de Stationstraat af zeer belemmerd wordt.

Sedert het najaar worden door de Museumcommissie de haar ten gebruike toegestane localen verwarmd. Het van rijkswege stoken gedurende 3 jaren bleek den muren voldoende droogte te hebben gegeven, dat geen dagelijksche verwarming en daarmede groote uitgaven noodig waren.
Overeenkomstig den wensch der genoemde commissie is medewerking verleend, opdat gedurende de zomermaanden het museum ook op Zondagen kon worden opengesteld.

De gezamenlijke eigenaren van een huis aan de Kloosterstraat beklaagden zich, dat bij den bouw van het rijksarchief een gelegenheid tot afwatering door den voormaligen pastorietuin vernietigd was geworden en verzochten herstelling daarvan. Die bewering kon echter niet worden gestaafd met bewijzen. Daarom is door Uwe Excellentie aan adressanten vergunning verleend tot wederopzeggens toe eene gelegenheid tot afwatering door 's rijks riool aan te brengen, tegen een minimum retributie als erkenning van recht.

II. *Toestand der reddings- en brandbluschmiddelen.*

Deze bleven in goeden staat verkeeren.
Evenals vroeger werden ook in 't afgeloopen jaar, in tegenwoordigheid van een ambtenaar der waterleidingmaatschappij,

de brandkranen en -slangen beproefd. Zij werkten wederom uitstekend. De slangen worden niet spiraalsgewijze opgehangen, omdat dan de afwikkeling niet spoedig kan plaats vinden. Zij liggen los op daarvoor bestemde houders, zoodat ze terstond tot de volle lengte kunnen worden gebracht.

De extincteur en de flesschen met het brandbluschmiddel bleven door het gebouw verspreid.

De bliksemafleiders ondergingen de gewone contrôle.

III. *Toestand der archiefverzamelingen.*

De toestand der verzamelingen blijft zeer gunstig.

Als reeds sedert geruimen tijd het geval was, bleef de bode den tijd, die niet door andere bezigheden werd in beslag genomen, besteden aan de materieele verzorging der stukken. Een groot deel der staten-archieven in engeren zin is daardoor in zulk een conditie gekomen, dat in de eerste tientallen van jaren geene verbetering noodig zal zijn.

Ook van de rekeningen is een gedeelte verzorgd op eene wijze, die gemakkelijk is in 't gebruik en den stukken goede bescherming verleent. Zooals ik echter reeds ten vorigen jare opmerkte, zullen met de afwerking dezer definitieve verzorging nog zeer vele jaren gemoeid zijn.

Het daloewang-papier, waarvan mij door den Algemeenen Rijksarchivaris een paar monsters werden toegezonden, om de geschiktheid daarvan voor archiefgebruik te beproeven, schijnt mij toe, niet het perkament eenerzijds en 't kardoespapier anderzijds te kunnen vervangen. Hoewel 't overdwars bijna niet is door te scheuren, is 't scheuren overlangs des te gemakkelijker. Bovendien is 't papier flossig en kan dus niet gebruikt worden voor deelen, die dagelijks in handen zijn.

Voor de omwikkeling van stukken schijnt kardoes- boven het daloewangpapier aan te bevelen. Voor pakpapier is 't vrij duur en niet van de gewenschte afmetingen.

Het kan echter zijn, dat langduriger proefnemingen ander resultaat opleveren.

IV. *Personeel.*

De amanuensis, die bij de landweer moet dienen, wenschte daarbij geplaatst te worden als sergeant-fourier. Bezwaar ten opzichte van den archiefdienst bestond niet; beide betrekkingen schenen volkomen goed vereenigbaar van dit oogpunt uit. Bij de compagnie echter, waarbij hij in dienst zou moeten

treden, was geene vacature van dien aard en plaatsing bij eene andere compagnie was niet mogelijk.

Sedert een paar jaren was op mijn bureau werkzaam H. Bonder. Hij had reeds veel bijgedragen om de ordening haar noodigen voortgang te doen hebben. Daarom verheugde het mij zeer, van Uwe Excellentie machtiging te ontvangen om hem tot tijdelijk ambtenaar aan te stellen. Dit is geschied met ingang van 1 Januari 1905.

V. *Werkzaamheden en voortgang der inventarisatie en der ordening van het archief.*

In mijne vorige verslagen moest ik telkens melding maken van eene hoeveelheid stukken, waaraan niet terstond eene plaats was te geven. Gedeeltelijk waren dit liasstukken, die aan meer dan ééne lias konden worden gevoegd, doordat zij b.v. ontvangen waren van den drost (en dus pasten aan de lias „drosten") en handelden b.v. over kerkelijke zaken (en dus pasten aan de lias „ecclesiastica") of Ruinen (en dus pasten aan de lias „Ruinen") enz. Voor zooveel dit mogelijk was, is nagegaan, aan welke lias zij oorspronkelijk waren bevestigd. Menigmaal toch waren er kleine kenmerken, die dit aangaven. En zoo zijn zij gevoegd aan de lias, waaraan zij ten tijde van de vorming der liassen waren geborgen. De stukken, waaromtrent ten dezen geen licht werd verkregen, werden gevoegd aan de lias, waarbij stukken waren op dezelfde zaak betrekkelijk. Op deze wijze mag worden verwacht, dat de herstelling der verschillende liassen zooveel mogelijk zal overeenkomen met den ouden toestand.

Doch behalve de liasstukken waren er nog andere, die ten deele bestonden uit afschriften, aanteekeningen enz., al of niet met cijfers of letters gemerkt. Deze moesten stuk voor stuk worden vergeleken met verschillende dossiers om uit te maken, waarbij zij behoorden. Een zeer tijdroovend werk is dit geweest. Doch het resultaat was dan ook zeer bevredigend. Alles is thans terecht gebracht op slechts eenige weinige stukken na. Deze kunnen, wanneer geen betere oplossing blijkt, als een omslag Varia worden opgenomen. Wellicht is dit echter niet noodig en blijkt nog van een verband, waarin zij tot andere stukken staan, zoodat zij daarbij kunnen worden gevoegd.

Voor zoover bij deze regeling nieuwe nummers voor de gevormde archieven ontstonden, werd hunne beschrijving in de inventarissen ingevoegd en gecollationeerd.

Hetzelfde had plaats met de nummers, opgeleverd door de ordening der gedrukte stukken. Zoowel de archieven van de

Staten en den Etstoel als de boekerij ontvingen hieruit aanwinsten; terwijl ten slotte eene verzameling dubbelen is overgebleven. Gewenscht zal het zijn deze dubbelen, voor zoover dit verlangd wordt, aan andere openbare verzamelingen af te staan, waar zij ontbreken. Hier toch is hunne aanwezigheid van geen nut. Dit geldt althans voor de publicatiën enz. uitgegaan van centrale besturen als de Staten-Generaal. Hetgeen ten slotte overtollig bleek, zou het best geborgen zijn in het algemeen rijksarchief. Van de publicatiën enz. uitgegaan van de elkaar opgevolgde besturen van 't landschap Drente dient te Assen het depôt gevestigd te blijven, omdat hij, die een exemplaar van zulk een stuk wenscht, zich zal richten tot het rijksarchief in Drente.

De inventaris van het voor eenige jaren geïnventariseerde archief der abdij te Assen is herzien, in verband met het voor den inventaris van het archief der Dikninger abdij gevolgd systeem. De aldus herziene inventaris is daarop afgeschreven en gecollationeerd.

Een ander werk, dat groot gemak oplevert in het gebruik, was de nieuwe inrichting der charterkast in overeenstemming met de inventarissen. De nummering van 't archief der abdij te Dikninge had hiertoe den stoot gegeven. 't Oude systeem, waarbij verschillende lijsten moesten worden geraadpleegd om een stuk op te zoeken, is thans voor alle charters afgeschaft. De charters zijn alle genummerd overeenkomstig den inventaris van 't archief waartoe zij behooren. Voor zoover de charters in de daarvoor bestemde kast geborgen zijn, is op de onderafdeelingen der kast een duidelijk zichtbare aanwijzing van 't betrokken archief aangebracht, terwijl op de laden is vermeld, welke stukken zich daarin bevinden. Zoodoende zijn de charters voor den dag te brengen, wanneer het inventarisnummer wordt opgegeven, zonder dat bizondere maatregelen daarvoor worden gevorderd.

Regestenlijsten werden vervaardigd voor de inventarissen van de archieven van den etstoel, de schultengerechten en de Dieverder-, Legler- en Smildervenen.

Inleidingen werden toegevoegd aan de inventarissen van de archieven der schultengerechten en Ruinen.

Van de inventarissen der archieven van de abdijen te Assen en te Dikninge, de heerlijkheid Ruinen, de kerkelijke besturen, den etstoel en de schultengerechten werden de persoons- en plaatsnamen op fiches gebracht, teneinde te worden omgegoten tot indices.

De rekeningen werden, voor zoover zij de definitieve berging genoten, van rugtitels voorzien. Een aanvang werd gemaakt

met het ophalen van oude of zoo noodig plaatsen van nieuwe rugtitels op de deelen behoorende tot de schultengerechtsarchieven. Dit werk zal nog geruimen tijd vorderen, om de groote hoeveelheid deelen, die een titel moeten ontvangen.

Voortgezet en ten einde gebracht werd de beschrijving van het huisarchief van Batinge. Eene zeer belangrijke aanwinst mag dit worden genoemd. Beter zal dit blijken, wanneer eenmaal de inventaris ineengezet en afgeschreven is. De voornaamste onderwerpen, waarover stukken aanwezig zijn, noemde ik reeds op in mijn vorig verslag. Ik behoef daarop dus thans niet terug te komen. Maar wel moet ik melding maken van de groote heuschheid van den heer baron van Heeckeren van de Heest, die in verband met 't in dat verslag geschrevene mij ongevraagd machtigde tot de overdracht in bruikleen aan het rijksarchief in Overijsel van die stukken, welke mij zouden blijken beter daar te berusten. Met erkentelijkheid maak ik hiervan gewag.

Van de in den loop der jaren verkregen verzamelingen werden, voor zoover deze nog niet aanwezig waren, lijsten vervaardigd. Tevens is de hand geslagen aan eene beschrijving dier verzamelingen. Zooveel mogelijk werd uitgezocht, welke van die stukken behoorden in de staten-archieven; deze zijn beschreven en tusschengevoegd in 't archief, terwijl de beschrijving in den inventaris werd opgenomen. Bovendien zijn daaruit gelicht de stukken, afkomstig van ambtenaren; zij zijn beschreven en hunne beschrijving is gevoegd bij de overige beschrijvingen van stukken, van ambtenaren afkomstig. Nader zal intusschen worden overwogen, welk systeem moet worden gevolgd omtrent deze stukken. Die welke afkomstig zijn van een ambtenaar der Staten in qualiteit op te nemen in den inventaris der staten-archieven, en daarentegen die stukken, afkomstig van dienzelfden persoon doch als particulier, daarvan gesplitst te houden, is wellicht minder gewenscht. Men verbreekt zoodoende den band, die juist aanwijst hoe beiderlei soort stukken in 't archief worden gevonden. Meer aanbeveling schijnt daarom te verdienen, de scheiding te leggen tusschen de archieven van de Staten en die van de ambtenaren al of niet in qualiteit. De derde mogelijkheid, opname ook der stukken van particulieren aard bij de staten-archieven, schijnt bij eene eenigszins belangrijke hoeveelheid particuliere stukken zeer ongeschikt. Wanneer de beschrijving der stukken gereed is zal worden nagegaan, of de in de tweede plaats genoemde oplossing inderdaad practisch het meest verkieslijk is.

Een groot deel van den werktijd eindelijk werd in beslag genomen door het nazien der drukproeven van de

inventarissen van den etstoel en van de abdij te Dikninge.

Ten slotte moet ik hier nog vermelden, dat nu de regeling der staten-archieven is afgeloopen eenige stukken zijn overgebleven, die bleken te behooren in de archieven van den Gouverneur of van Gedeputeerde Staten. Deze zullen natuurlijk vereenigd moeten worden met die archieven, wat gemakkelijk kan geschieden, omdat deze ook zijn geherbergd in 's rijks depôt in Drente. Toch schijnt mij deze factische overbrenging alleen onvoldoende; beter zou het zijn den eigendom daarvan te hergeven aan den Commissaris der Koningin en de Gedeputeerde Staten. Wellicht kon daarbij tevens tot stand komen eene regeling, waarbij al wat aan nieuw archief van den Gouverneur en Gedeputeerde Staten onder berusting is van het rijk aan de oorspronkelijke eigenaren en al wat aan oud-archief onder de provinciale besturen of in de provinciale verzamelingen berust, aan het rijk werd uitgeleverd. Ook zouden dan voortaan alle aanbiedingen van archivalia moeten worden verwezen naar de betrokken autoriteit. Zulk eene loyale uitvoering van de overeenkomst van 1879, waarbij het oud-archief werd afgestaan aan het rijk, zou zijn in het belang der zaak, die vordert een nauwkeurige splitsing tusschen oud- en nieuw-archief.

VI. *In druk uitgegeven bescheiden, behoorend tot het archief.*

Evenals in vorige jaren werd ook in het afgeloopen jaar voor sommige opstellen in den Drentschen volksalmanak gebruik gemaakt van bescheiden in het rijksarchief in Drente.

Publicatiën, die eene meer uitvoerige vermelding zouden verdienen, zijn mij evenwel niet bekend.

VII. *Aanwinsten en verliezen.*

In mijn vorig verslag vermeldde ik, dat het provinciaal museum van oudheden alhier in Maart 1905 ten geschenke had ontvangen eenige stukken uit het heerlijkheidsarchief van Ruinen, en dat ik, terstond toen dit te mijner kennis kwam (in December), pogingen in 't werk stelde om die archivalia te verkrijgen voor 't rijk. Immers die heerlijkheid is in de 18de eeuw door Drente aangekocht en in verband daarmede werd Drente eigenaar van het bedoeld archief. Evenals de archieven der abdijen te Assen en te Dikninge berust dan ook het archief der heerlijkheid Ruinen in het rijksarchief in Drente. De bedoelde stukken, die indertijd op een of andere wijze uit het heerlijkheidsarchief zijn afgedwaald, behoorden dus weder met het vorig archief te worden hereenigd. De heer Engelenberg te Kampen, die de stukken aan

't museum geschonken had, verklaarde eerst *wellicht* doch later *zeker* te zullen toestemmen in overdracht aan 't rijk. De museumcommissie verklaarde zich echter tegen afstand en zoo kunnen de stukken niet geplaatst worden in het archief, waaruit zij te ongeschikter ure zijn afgedwaald.

Een paar andere aanwinsten zijn daarentegen te vermelden, die hinderlijke lacunes wegnamen.

Indertijd was eene uitwisseling gehouden van notulen der Staten-Generaal, waarbij het rijksarchief in Drente met vele deelen werd verrijkt. Toch bleef het over de jaren 1794—1796 nog slechts in het bezit van een onvolledig exemplaar. De Algemeene Rijksarchivaris verklaarde zich, op mijn verzoek, bereid, hierin zooveel doenlijk te voorzien uit den te zijnen archieve aanwezigen voorraad. Zoodoende zijn de jaren 1794 en 1796 nu volledig voorhanden; over 1795 is het exemplaar nog geschonden.

Eene andere lacune werd gevonden bij de staatsbesluiten, hinderlijk eveneens omdat bij nasporingen van tijd tot tijd de kennis van zulk een besluit noodig is. Ook hierover wendde ik mij tot den Algemeenen Rijksarchivaris, als bewaarder der centrale archieven. Het resultaat was wederom zeer verblijdend; thans ontbreken nog slechts de staatsbesluiten van Februari—Juni 1806.

Van den heer G. Garminge Bzn. te Noordbarge werden ontvangen verscheidene charters en stukken, voor een groot deel afkomstig van Jannes Oldenhuisinge, die in het derde kwart der 18de eeuw te Zweelo woonde.

De heer R. Somer te Assen schonk de archiefjes der Coöperatieve Bouwvereeniging Eigen Haard, welke van 1875 tot 1885 te Assen bestond, en der Commissie voor werkverschaffing, welke in 1880 werd gevormd, doch uit gebrek aan belangstelling weder moest worden ontbonden.

En eindelijk moet hier worden vermeld de schenking van den heer H. J. Oosting te Assen, voornamelijk van stukken, afkomstig van zijn overgrootvader Mr. Jan Haak Oosting, die in 't laatst der 18de en 't begin der 19de eeuwen in tal van betrekkingen in Drente is werkzaam geweest. Hieronder behooren niet alleen stukken van particulieren aard doch ook andere, die bepaaldelijk tot het staten-archief of dat van den etstoel behooren, doch indertijd waarschijnlijk in handen zijn gesteld van Mr. J. H. Oosting ten fine van onderzoek of rapport. Althans voor stukken d.d. 1802—1805 is dit aan te toonen.

Hieruit blijkt het verblijdend verschijnsel, dat de belangstelling in 't rijksarchief in Drente toeneemt en dat de overtuiging veld wint, dat slechts door plaatsing in dit depôt het behoud der stukken wordt verzekerd.

Eene opgave van wat door de verschillende schenkingen is verkregen, is als bijlage aan dit verslag toegevoegd.

Daarentegen zijn aan den burgemeester van Anlo teruggezonden eenige stukken, jonger dan 1813, welke bij de overname van de oude rechterlijke archieven abusievelijk met de oude stukken waren medegenomen.

VIII. *Uitslag der pogingen om afschriften te verkrijgen.*

In het afgeloopen jaar zijn geene afschriften vervaardigd van elders berustende stukken, belangrijk voor de Drentsche geschiedenis.

IX. *Het gebruik van het archief gemaakt door en inlichtingen verstrekt aan autoriteiten en particulieren.*

Persoonlijke onderzoekingen werden ingesteld door de heeren:

den ingenieur van den rijkswaterstaat W. K. du Croix te Assen naar het beheer en het gebruik van het Koningsschut en het van Holthe's vaartje onder Dwingelo;

W. Koops, te de Wijk, naar de kerk te Yhorst, de 17de eeuwsche eigenaren van gronden te Ruinerwold, de opvolgende eigenaren van gronden te de Wijk en van huizen te Meppel, en naar zaken betreffende het kerspel de Wijk voorkomende in de landdagsprotocollen der 17de eeuw;

den opzichter van den provincialen waterstaat F. H. A. Stel te Assen, naar de gronden behoorende tot de Smilder Kloostervenen begrepen in de concessie tot vervening, verleend bij Kon. Besl. d.d. 16 April 1821 no. 63;

H. J. Oosting, te Assen, naar de genealogie der familie Oosting;

A. Oltmans, te Assen, naar de wolvejachten in Drente in vroeger tijden, en naar de geschiedenis van Assen als stad;

terwijl de 1ste luitenant J. J. Wittermans in het voorjaar de krijgsgeschiedkundige nasporingen voltooide, doch in 't najaar kwam kennis nemen van de beschrijving van het huisarchief van Batinge, waarin ook eenige stukken voor de krijgsgeschiedenis van belang aanwezig zijn.

Het onderzoek van den ingenieur van 's rijks waterstaat had plaats in het nieuw archief van de Gedeputeerde Staten.

Schriftelijke inlichtingen werden verstrekt aan de heeren:

K. Rhamm, te Innsbrück, over de inrichting van het oud-Drentsche huis;

Mr. S. Muller Hz., te Rotterdam, over de grenzen der Drentsche kerspelen voor de Hervorming;

C. Hoitsema, te Utrecht, over zaken herinnerend aan de techniek van 't oude muntslaan en gebouwen, waarin munten waren gevestigd;

Mr. H. D. Guyot, te Groningen, over Fransche predikanten in Drente in de 17de eeuw;

P. de Clercq, te Veenwouden, over de rechtspraak op de „goorspraak" en de beteekenis van dat woord;

de Maatschappij „Arti et Amicitiae", te Amsterdam, over gildekunst;

Prof. Dr. J. Verdam, te Leiden, over de termen „mudde", „schepel", „spint" als vlaktemaat voor bouwland;

den archivaris der gemeente Middelburg, over de al of niet samenvoeging van het decanaat en provisorschap van Walcheren in één persoon;

den heer W. Arends, te Ruinerwold, over de vraag, of een perceel in de Broekhuizen bezwaard is met het recht van overweg ten behoeve van een aangrenzend perceel;

den rijksarchivaris in Gelderland, te Arnhem, omtrent den alhier gevolgden regel bij de afgifte van afschriften van stukken.

Vooral de onderzoekingen naar de grenzen der kerspelen vóór de Hervorming namen veel tijd in beslag; meer dan eens bleek later van de mogelijkheid, dat de als juist veronderstelde grens niet geheel juist zou zijn. Doch eindelijk is toch, door de vergelijking der topographische kaarten en kadastrale plans, in verband met hetgeen omtrent de oude en latere indeelingen bleek, eene betrekkelijke mate van zekerheid verkregen. Belangrijke afwijkingen daarvan zijn niet te veronderstellen.

Van de Koninklijke Bibliotheek ontving ik handschriften ten gebruike door Dr. G. C. N. de Vooys alhier.

Ten behoeve van den heer H. J. Oosting werden stukken ontvangen uit het archief der gemeente Anlo.

Voor eigen onderzoek ontving ik handschriften uit het rijksarchief in Utrecht.

O. a. stelde ik in een onderzoek naar den jaarstijl door de bisschoppen van Utrecht gevolgd vóór de tweede helft der 13de eeuw, waarvan het resultaat is gedrukt in 't Nederlandsch Archievenblad, jaargang 1905/6, bladz. 20—22. Mijn oorspronkelijk plan, om een uitvoeriger onderzoek in te stellen, kon niet worden gevolgd. Maar toch was hetgeen ik reeds had gevonden van belang, omdat daaruit bleek, dat de Utrechtsche bisschoppen oudtijds geen Paasch- of Maria-Boodschapstijl volgden. Of bij hun Kerst- dan wel Nieuwjaarstijl in gebruik was, kon ik, uit gebrek aan de noodige gegevens, nog niet vaststellen, behalve in één geval, waar de Kerststijl was toegepast. De vroeger algemeen gehuldigde meening, dat de Paaschstijl (of Maria-Boodschapstijl) moest worden aangenomen vóór 't synodaal besluit van 1310, moet dus worden verlaten.

X. *Uitslag van de bemoeiingen met gemeente-, waterschaps- en andere archieven.*

In Mei ontving ik van den heer Mr. J. Wessels Boer, kantonrechter te Hoogeveen, eene aanvraag om inlichting naar de wijze van inbruikleenneming van archieven door het rijk, met het oog op 't archief der eigenaren van 't vaarwater Oostopgaande. Dit vaarwater toch is overgedragen aan 't gelijknamige waterschap. In verband daarmede wenschten de bedoelde eigenaars hun archief goed geborgen te weten.

Mr. Wessels Boer heeft hun daarom geraden hun archief te deponeeren in 's rijks archief in Drente. De gewenschte inlichtingen werden door mij gegeven. Uit later gevoerde briefwisseling bleek, dat het plan blijft bestaan, bedoeld archief in bruikleen te geven aan het rijk, doch dat de mogelijkheid van een proces het gewenscht deed zijn, de stukken voorloopig nog niet naar Assen op te zenden. Te gelegener tijd mag echter de inbruikleengeving van genoemd archief worden verwacht.

Aan de burgemeesters, die het proces-verbaal van grensscheiding hunner gemeente in 's rijks archief hadden gedeponeerd, heb ik een afschrift van het proces-verbaal doen geworden, opdat zij steeds met den inhoud daarvan op de hoogte zouden zijn. Te gelegener tijd hoop ik afschrift voor mijn depôt te doen maken van de processen-verbaal, bij de gemeenten in berusting, omdat de kennis dier stukken voor eventueele onderzoekingen van verschillenden aard van groot belang zoo niet onmisbaar is.

Assen, 16 Februari 1906.

De Rijksarchivaris in Drente,
JOOSTING.

AANWINSTEN

VAN HET

RIJKSARCHIEF IN DRENTE

in 1905.

A. Stukken, door den heer G. Garminge Bz., te Noordbarge, op 31 Mei 1905 geschonken aan het rijksarchief in Drente.

I. Stukken afkomstig van het kerspel Zweelo.

1. „Lijste van de stemgeregtigden des carspels Zweelo, welke „hunne namen in het stemregister hebben ingeschreven in de „maand Meert 1803."

1 stuk.

II. Stukken afkomstig van Willem Wolter Oldenhuisinge te Aalden.

2. Acte van aankoop door Willem Wolter Oldenhuisinge c. u. te Aalden van een akker bouwland op Alderesch, den Broeckacker, van Altien wed. Jan Brouwer te Alden en kinderen. 18 Mei 1733.

1 charter.

III. Stukken afkomstig van Jan Jans Scheper te Aalden.

3. Acte van aankoop door Jan Jans Scheper c. u. te Aalden van $1^{1}/_{12}$ vierendeel waardeel in de ongescheiden marke van Aalden van Willem Nijenschuiringe te Aalden, ook namens zijn broeder. 27 Mei 1738.

1 charter.

4. Acte van aankoop door Jan Jansen Scheper c. u. te Aalden van „vijf gebint huises" van Jan Heberts te Oosterhesselen. 2 Januari 1753.

1 charter.

IV. Stukken afkomstig van Jannes Oldenhuisinge te Zweelo.

5. Acte van aankoop door Jannes Oldenhuisinge te Zweel van het Neyeland te Zweel van Jannes Kannegieter. 17 Mei 1740.

1 charter.

6. Acte van aankoop door Jannes Oldenhuisinge te Zweel van den Steenacker op Zweelderesch van Jan Koerts Sijders te Zweel. 3 Mei 1741.

1 charter.

7. Acte van aankoop door Jan de Weert te Drijberden c. u. van een huis c. a. aan den Zweelerbrink van de familie Haak. 9 Juni 1732.

1 charter.

N.B. Met acte van overdracht in dorso door J. d. W. aan Johan Oldenhuisinge te Zweel c. u. 27 Mei 1744.

8. Acte van aankoop door Jan de Weert te Drijborden c. u. van eenige akkers bouwland op Zweeler- en Aldereschen van de familie Haak. 9 Juni 1732.

1 charter.

N.B. Met acte van overdracht in dorso door J. d. W. aan Johan Oldenhuisinge te Zweel c. u. 27 Mei 1744.

9. Acte van aankoop door Jannes Oldenhuisinge te Zweel van de akkers bouwland de Weglange en het Blenkien op Zweeleresch van Jannes Kannegieter van Zweel. 24 Mei 1745.

1 charter.

10. Acte van aankoop door Jannes Oldenhuisinge te Zweel van de Willenge Grootmaet te Zweel van Geert Sijders te Zweel en Augustus Sijders van Aalden. 8 Februari 1747.

1 charter.

11. Acte van aankoop door Jannes Oldenhuisinge te Zwelo van den Kruisacker, op Zweelder esch, de Drie Reut Koulen en de Vleeze van Hendricus Folkerts. 13 Mei 1773.

1 charter.

V. Stukken afkomstig van Roelf Zijnghs, pander te Zweelo, en zijne dochter.....

12. Acte van aankoop door Roelf Zijngs pander te Zweel van den Achtersten Walacker op Mepperesch, afkomstig van Tinge halve plaatse te Meppen, van Christjaan Hartman van 't Hoogeveen. 2 Juni 1769.

1 charter.

13. Acte van aankoop door Jan Schuringe te Aalden, als voogd over de minderjarige dochter van Roelof Zijnghs pander te Zweel bij wijlen Aaltyn Vrijlinge, van den Boonacker (te Aalden) van Hendrik Heppinge c.s. (Heppinge—Nijsing—Stechman). 27 Mei 1774.

1 charter.

VI. Stukken afkomstig van Roelef Oldenhuisinge, kastelein te Sleen.

14. Acte van aankoop door Roelof Oldenhuisinge, kastelein te Sleen, van 't Oostersche lant, de Deeningemaat en 't noordelijk deel van de Marschmaat van mevr. Harm. Carolina douairière van Huffel geb. Vriesen te Zwolle. 29 Mei 1771.

1 charter.

VII. Stukken afkomstig van Annegien..... wed. Jannes Oldenhuisinge te Zweelo.

15. Geïnsinueerd vonnis van den etstoel d.d 19 November 1776, waarbij aan Annegien wed. Jannes Oldenhuising en Jantien wed. Hendrik Huising, mede voor hare kinderen, en Hendricus Oldenhuising tegenover „de gemeene boer" van Odoren wordt toegekend 't recht van turfgraven op de Witte Oever in 't veen in de marke van Odoren. 1776.

1 stuk (gemerkt D).

16. Geapostilleerd en geïnsinueerd request van de wed. J. Oldenhuisinge te Zwelo aan den drost van Drenthe, verzoekende bevel aan de wed. Nanne Willems, thans te Drouwen, tot voldoening van hare schuld aan requestrante op pene van grasvelligverklaring van haren boedel. 1784.

1 stuk.

VIII. Stukken afkomstig van Jacob Oldenhuisinge te Zweelo.

17. Acte van aankoop door Jacob Oldenhuisingh te Zweel van de Holtmade te Aalden van Luicas Sickinge, smid te Zweel. 27 Mei 1779.

1 charter.

IX. Stukken afkomstig van verschillende personen.

18. Afschrift der „scheijdesedul tusschen Sleen en Oodoren" d.d. 22 Februari 1639. c. 1785.

1 stuk.

N.B. Deze markescheiding is gewaarmerkt door L. Willinge, schulte van Odoorn, Emmen en Roswinkel van 1772—1795, en voorop gemerkt C^{2do}.

19. Acte van aankoop door Wolterus Schoonbeeck, pred. te Sweel, en Hindricken ten Poorten e. l. van de Steenwijcks tienden van Egbert Alberts Greve, burgemeester te Swolle, 21 Februari 1696. Met acte waarbij Greve de tienden koopt van Joan van Steenwijck toe den Bonkenhave c. u., 26 Maart 1678.

2 charters.

20. Geïnsinueerde „afvraging" door Jannes Jacobs Brans, oud-schatbeurder van 't kerspel van Sweele, aan de kerspelgevolmachtigden om mede te werken tot afrekening omtrent zijn beheer met den ontvanger-generaal van 't landschap. 1723.

1 stuk.

21. Acte van aankoop door de weduwe van Wolter Bartels te Aelden van de Selbags Wytte of Stienacker in Aelder Suidesse van Jan Schuiringe, molenaar te Aelden, en zijne vrouw Mergien Schuiringe geb. Oosteraltinge. 6 Augustus 1724.

1 stuk.

22. Acte van aankoop door Jan Frijling c. u. te Aelden van de Westermaat van Aaldert Hovinge te Zweel. 16 Mei 1752.

1 charter.

N.B. Vergelijk N°. 13.

23. Acte van aankoop door Anna Walravens van de Oostercoemaat, afkomstig van Eysinge plaats te Zuidsleen, van Mr. P. Muntinghe, drost van Wedde c. a. 28 Mei 1765.

1 charter (op papier).

24. Acte van aankoop door Jannes Stratingh te Noordberge van een huis c. a. te Noordberge (met graven op 't kerkhof en zitplaatsen in de kerk te Emmen) van de kinderen van Mr. L. M. Schukking, schulte te Beilen. 26 Mei 1786.

1 stuk.

25. Acte waarbij L. Abrahamij „schout" te Zweelo afstaat aan L. Oldenbandringh te Oosterhesselen zijn keutershuis c. a. te Benvelde tegen L. O.'s aandeel in Hoijjinge huis c. a. te Benvelde. 11 October 1822.

1 stuk.

26. Proces-verbaal van den burgemeester van Zweelo (L. Abrahamij), dat Derk Perkaan te Wesup zich beklaagde over 't vernielen van „eene nieuwe houten tuin of omheining" om een stuk grond bij zijn woning te Wesup door Hendrik Nijwening c. s. 1831.

1 stuk.

27. Concept-acte van verhuring door Henricus en Jans Abrahamij, gebroeders, aan Frederik Slijfenboom te Zweeloo van een gedeelte van een huis c.a., bij den huurder in gebruik. 31 December 1866.

1 stuk.

B. Stukken door den heer R. Somer te Assen in October 1905 geschonken aan 't rijksarchief in Drente.

I. Archief der coöperatieve bouwvereeniging „Eigen Haard" te Assen.

1. Ontwerp-statuten van de bouwvereeniging „Eigen Haard" te Assen; met naastgeschreven aanteekeningen omtrent de aanneming er van ter ledenvergadering. Z. j.

1 deel.

2. Statuten van de coöperatieve vereeniging „Eigen Haard" tot het bouwen van woningen voor den werkenden stand te Assen. Gedr. bij Willinge Gratama te Assen. Z. j.

1 deel.

N.B. Hierin een convocatiebriefje voor R. Somer tot de algemeene vergadering ter bespreking van 't voorstel tot liquidatie, gehouden op Maandag 27 April (1885?).

3. Staten der wekelijksche stortingen door de leden. 1879–1882.
1 omslag.

4. Rekening-courantboek 1879—1885.
1 deel

N.B. Hierin eene acte van overdracht dd. 1886 door H. Russcher aan G. Russcher van zijn aandeel in de vereeniging; — en een notitie omtrent eene aanbesteding van den bouw (van een huis?).

II. Archief der Commissie van Werkverschaffing te Assen.

1. Reglement (concept en gedrukt exemplaar). (1880).
1 omslag.

2. Aanteekeningen omtrent de keuze van commissieleden en inne aftreding. 1880, 1885.
1 omslag.

3. Notulen. 9 November 1880—1886 Juni 29.
1 deel.

N.B. Hierin een concept voor het convocatiebriefje der laatste vergadering.

4. Stukken ingekomen bij en minuten van stukken uitgegaan n de commissie, haren voorzitter of haren secretaris. 1880, 1881, 84—1886, 1889.
1 omslag.

5. Jaarverslagen over 1880/1 en 1885/6.
1 omslag.

6. Rekeningen of financieele overzichten, met bijlagen, over 80/1, 1881/2, 1882/3 en 1884/5.
1 omslag.

7. Inzamelingslijsten. 1886.
1 omslag.

8. Minuten der ingevulde tabellen betreffende de financiën r commissie, ter uitvoering van de armenwet bij de regeering gezonden over (1880?), 1882—1885.
1 omslag

J. Stukken door den heer H. J. Oosting te Assen in November en December 1905 geschonken aan het rijksarchief in Drente.

N.B. De stukken zijn voor het meerendeel bewijsbaar afkomstig van 's schenkers overgrootvader Mr. J. H. Oosting, die in verschillende betrekkingen het landschap Drente diende.

I. Stukken afkomstig van Mr. J. H. Oosting als advocaat, 1771—1785.

N.B. Mr. J. H. Oosting wordt over den bovengemelden tijd als advocaat vermeld in de(n) Drentsche(n) schrijfalmanach.

1. Stukken betreffende zaken, door Mr. J. H. Oosting als advocaat behandeld. 1771—1780.

1 omslag.

N.B. Niet zeker is het, of hierbij behoort: de conceptcitatie d.d. 1771 van Jan Cornelis Timmerman te Eelde, tot bijwoning van het recht aldaar op 7 November 1771, op verzoek van Mr. L. Trip te Groningen, als erfgenaam van wijlen S. Nijsingh, gedeputeerde van Drente, ter zake van het kappen van boomen te Paterwolde.

2. Aanteekeningen van Mr. J. H. Oosting als advocaat omtrent het in verschillende zaken verhandelde op lottingen van Juni 1778—1784 November.

1 bundel.

II. Stukken, afkomstig van Mr. J. H. Oosting als lid van den landdag, 1776/77, 1779/85.

N.B. Mr. J. H. Oosting had, blijkens de resolutiën, over genoemde jaren zitting ten landdage voor 't Rolderdingspel.

3. „Korte aanteekeningen van het verhandelde op den landsdag 22 Maart 1785", door Mr. J. H. Oosting. 1785.

1 deeltje.

III. Stukken, afkomstig van Mr. J. H. Oosting als rentmeester der domeinen, 1779—1785, en betreffende de administratie der domeinen, 1779—1798.

N.B. Mr. J. H. Oosting werd aangesteld tot rentmeester der domeinen 18 Maart 1779. Hij vervulde deze betrekking tot 1785, in welk jaar hij op 10 April werd benoemd tot ontvanger-generaal.

Toch bleef hij zich met de domeinen bemoeien, zooals blijkt uit de aanwezigheid van eenige stukken betreffende de administratie van zijne opvolgers. Ook werd hij in 1798 nogmaals geroepen tot behandeling van zaken betreffende de domeinen. Daarom zijn alle stukken betreffende deze administratie hier bijeen gelaten.

a. *Stukken betreffende de administratie van den rentmeester der domeinen Mr. J. H. Oosting.*

α. Algemeene stukken.

4. „Instructie voor den rentmeester van de dominiën". 1779. 1 stuk.

N.B. Deze instructie is een «extract uit het register van «instructiën en eeden der landschap Drenthe» en werd afgeschreven en gewaarmerkt door den landschapsklerk W. H. Hofstede, ten behoeve van Mr. J. H. Oosting, op 18 Maart 1779 tot rentmeester der domeinen benoemd.

5. Rapporten van den rentmeester der domeinen Mr. J. H. Costing aan Drost en Gedeputeerden over 19 Juni 1779—1785 Mei 11; met daarop gestelde beschikkingen van Drost en Gedeputeerden over 19 Juni 1779 – 1785 Mei 11.

1 bundel.

6. „Conditien van beklemminge." — Afschriften van de voorwaarden opgesteld door Ridderschap en Eigenerfden (1749) en Drost en Gedeputeerden (1750), waarop eenige landschapserven onder beklemming zijn uitgegeven. 1779.

1 omslag.

N.B. De afschriften zijn vervaardigd door den rentmeester der domeinen Mr. J. H. Oosting en gewaarmerkt door den landschapsklerk W. H. Hofstede.

Hierbij nog uittreksels uit de resolutiën van Ridderschap en Eigenerfden d.d. 24 Nov. 1749 en 22 Mei 1752, ter zake betrekkelijk, vervaardigd door Mr. J. H. Oosting.

7. Aanteekeningen van Mr. J. H. Oosting als rentmeester der domeinen omtrent de verhuring van tot dat rentambt behoorende erven en landerijen voor het tijdvak 1780–1787. November 1780.

1 stuk.

8. Minuteele „staat van het comptoir der dominiën", opgemaakt door den rentmeester Mr. J. H. Oosting, ingevolge opdracht van Drost en Gedeputeerden d.d. 8 Februari, en op 22 Februari 1785 aan gecommitteerden uit het landschapsbestuur overgegeven.

1 stuk.

N.B. 't Stuk is gemerkt «B».
De opdracht van Drost en Gedeputeerden geschiedde naar aanleiding van de resolutie van Ridderschap en Eigenerfden d.d. 11 Januari 1785, waarbij hun werd opgedragen om nader opgave te doen van den staat van 't landschapskantoor.

β. Stukken betreffende het tol- en weggeld te Coevorden en te Meppel.

9. „Copia uyth de tol-cedull tot Meppel" d.d. 1617. 1ste helft der 18de eeuw.

1 stuk.

N.B. Mr. J. H. Oosting schreef op het stuk: «Extract uit het «register van de reglementen en oude bezegelde brieven der «landschap Drenthe.»

10. Gelijktijdige afschriften van de verbalen der verpachting van het tol- en weggeld te Coevorden en te Meppel over 1728/29. (1728?).

2 stukken.

γ. Stukken betreffende bepaalde goederen behoorende tot de domeinen.

Annen.

11. „Insinuatie en rechtdagscitatie voor de rentmr Oosting „aan de gemeene Boer van Annen" tot opbrengst aan hem qq. van 40 mudden haver, wegens het in 1783 te laat opbrengen van de „tendmolt", die daardoor „naar dominiënrecht" verdubbeld was. 1784.

1 stuk.

Assen.

12. Uittreksel uit de resolutiën van Ridderschap en Eigenerfden d.d. 13 Februari 1638, houdende „dat men het corpus „Assen binnen den cingel gelegen ordentelijk zal verdeylen in „erven en huisstede en dezelve vererfpagten". c. 1785.

1 stuk.

13. Uittreksels uit resolutiën van Ridderschap en Eigenerfden d.d. 1784 en 1785, betreffende het aanwijzen van veen, waaruit de Asser ingezetenen hunne brandturf kunnen halen. c. 1785.

1 omslag.

Ruinen.

14. Opdracht van Drost en Gedeputeerden aan den rentmeester der domeinen om met J. P. Lefferts c. s. te regelen de grondschatting door hen te betalen van een bosch te Ruinen, in één post aangeslagen met een huis en singel aldaar, aan het landschap toebehoorende; met bijlage. 1781.

1 omslag.

N.B. De opdracht is gesteld op het desbetreffend request van J. P. Lefferts c. s. aan Drost en Gedeputeerden.
Het huis en singel was bij den aankoop der heerlijkheid Ruinen in eigendom aan het landschap overgegaan. Het daarbij behoorende bosch was toen aan de verkoopers verbleven.

15 Afschrift van een geapostilleerd request d d. 1782 van de verkoopers der heerlijkheid Ruinen aan Drost en Gedeputeerden, daarbij aan het landschap als koopers der heerlijkheid te koop aanbiedende de bank in de kerk te Ruinen; en verzoekende vergoeding van kosten voor herstel van het brugje in den Ruinerdijk over de „scheytsloot" tusschen Ruinen en Ruinerwold. 1783.

1 stuk.

N.B. Het stuk is in 1783 gewaarmerkt door den schulte H. C. Prins.
't Origineele stuk werd blijkens de apostille in handen gesteld van den rentmeester der domeinen.

Westenesch.

16. „Aangave van de rentmeester Oosting in de boedel van „Jacobje Lucas en kinderen van Westenesse voor hem zelvs en „mede voor de executeur". (1784).

1 stuk.

17. „Papieren aangaande Wekinge-goed te Westenessche". — Stukken betreffende den gerechtelijken verkoop van de goederen der bewoners van Wekinge-goed te Westenesch, wegens achterstallige huur, en de ontbinding der huur. 1784/85.

1 omslag.

N.B. Wekinge goed behoorde tot het rentambt der domeinen.

b. *Stukken betreffende de administratie van den rentmeester der domeinen C. de Vos van Steenwijk.*

18. Rapporten van den rentmeester der domeinen C. de Vos van Steenwijk aan Drost en Gedeputeerden over 15 Augustus 1786—1787 Augustus 18; met daarop gestelde beschikkingen van Drost en Gedeputeerden over 18 Augustus 1786—1787 Augustus 23.

1 omslag.

19. Afschrift van de „resol. van Drost en Gedep^{den} (d.d. „28 September 1786) dat de rentm^{rs} den staat hunner restanten „in de jaarlijkse rekening moeten brengen". c. 1786.

1 stuk.

N.B. 't Stuk is gewaarmerkt door den landschapsklerk W. H. Hofstede.

c. *Stukken betreffende de administratie van den rentmeester der domeinen J. H. P. van Lier.*

α. Algemeene stukken.

20. Rapporten van den rentmeester der domeinen J. H. P. van Lier aan Drost en Gedeputeerden over 12 Mei 1789—1790 November 9; met daarop gestelde beschikkingen van Drost en Gedeputeerden over 20 Mei 1789—1790 November 10.

1 bundel.

β. Stukken betreffende bepaalde goederen behoorende tot de domeinen.

Ruinen.

21. Minuteel (?) proces-verbaal van aanbesteding van „het „omspitten, wallen en sloten maken van en om een hoek „gront . . . . . op Oldenhave", gehouden namens het landschap door den schulte van Havelte op 30 April 1791. 1791.

1 stuk.

N.B. 't Stuk is niet geteekend.

Westenesch.

22. Request van Roelof Cremer te Emmen aan Drost en Gedeputeerden, verzoekende machtiging om op een ontvangerskantoor te storten een bedrag van 400 C.g., als 's landschaps aandeel in de vergoeding voor de aan Munster afgestane venen „wegens Wekinge-erve te Westenessche"; met opgeschreven machtiging van Drost en Gedeputeerden tot uitkeering van het bedrag aan den rentmeester der domeinen. 1788.

1 stuk.

N.B. Het request werd door den rentmeester der domeinen J. H. P. van Lier namens requestrant ingediend en waarschijnlijk na de machtiging terugontvangen.

23. Geapostilleerd request van Klaas Harms en Hindrik Jans, beklemde meiers van 's landschaps plaats de Weken te Westenesse aan Ridderschap en Eigenerfden, verzoekende vermindering van huur, wegens den slechten toestand waarin zij de plaats hebben betrokken, en wegens verlies van boekweitveen, ten gevolge der overeenkomst met Munster over de grensscheiding. 1788.

1 stuk.

N.B. Bij de apostille d.d. 11 Maart 1788 werd hun eene vermindering van 12 gl. per jaar toegestaan, «mits deze (n.l. «de beschikking) an den rentmeester van de dominien behoorlijk «vertoont werde».

d. *Stukken betreffende de administratie van den rentmeester der domeinen Jhr. S. J. graaf van Heiden.*

N.B. Blijkens de rekeningen over 1791—1793 werd deze administratie, althans voor een groot deel, waargenomen door Mr. J. H. Oosting.

24. Aanteekening van Mr. J. H. Oosting van hetgeen door den rentmeester der domeinen op 14 Februari 1792 wordt verrekend, wegens 't inkomen der domeinen in 1790. (1792?).

1 stuk.

N.B. Mr. J. H. Oosting teekende hierop nog aan:
«Ik ben aangestelt tot rentmr. den 18 Maart 1779, —
«tot ontvanger den 10 April 1785».

25. Minuteel rapport van Mr. J. H. Oosting, namens den rentmeester der domeinen, aan Drost en Gedeputeerden, houdende opgave, welke boomen van het rentambt zouden kunnen worden verkocht. 23 September 1793.

1 stuk.

IV. Stukken afkomstig van Mr. J H. Oosting als ontvanger-generaal, 1785—1803.

N.B. Mr. J. H. Oosting werd aangesteld tot ontvanger-generaal op 10 April 1785. Hij vervulde die functie tot 1802. De stukken d.d. 1803 werden door hem ontvangen en opgemaakt als gewezen-ontvanger-generaal.

a *Stukken betreffende de werkzaamheden van den ontvanger-generaal Mr. J. H. Oosting.*

26. Brieven en stukken ingekomen bij en minuten van brieven en stukken uitgegaan van Mr. J. H. Oosting als ontvanger-generaal en gewezen-ontvanger-generaal. 1799—1803.

1 omslag.

27. „Nieuwe ordre en reglement op 't stuk van de executorialen „in de landschap Drenthe, gearresteerd op den landsdag gehouden „binnen Assen den 14 Marty 1730."

1 deeltje (gedrukt).

N.B. Bij art. 8 staat eene aanteekening, niet van Mr. J. H. Oosting, omtrent een besluit van den landdag d.d. 19 Maart 1737.

28. „Generale staat van oorlog voor 1794."

1 deel (gedrukt).

29. Afschrift van de „consideratiën over de finantiën van „Drenthe", op verzoek van eenige gecommitteerden van Ridderschap en Eigenerfden in Juli 1792 opgemaakt door den ontvanger-generaal Mr. J. H. Oosting. c. 1800.

1 stuk.

b. *Stukken afkomstig van den ontvanger-generaal Mr. J. H. Oosting, als financieel administrateur der compagnieën van het bataljon Oranje-Drente.*

30. „Compagnie's rekeningen van 1785, 1786, 1787, 1788, 1789, „1790, 1791, 1792, 1793, 1794." — Rekeningen van Mr. J. H. Oosting, wegens zijn geldelijk beheer voor de compagniën van het bataljon Oranje-Drente, afgelegd aan de commandanten dier compagnieën; met enkele bijlagen. 1785—1794.

1 pak.

N B. 't Bataljon Oranje-Drente stond ter repartitie van Drente.

31. „Notul van de jura der ordonn. over 1795." — Lijst van het door den landschapssecretaris en den klerk genotene over 1795 als jura van afgegeven ordonnantiën voor militaire tractementen; met enkele daartoe betrekkelijke stukken. 1795.

1 omslag.

c. *Stukken betreffende werkzaamheden van den ontvanger-generaal Mr. J. H. Oosting met betrekking tot verschillende heffingen.*

32. „Ordonnantie op het heffen van den hondersten penning „voor het landschap Drenthe, volgens resolutie genomen op de „extra-ordinaris-vergadering te Assen den 11 Oct. 1796."

1 deeltje (gedrukt).

N.B. Deze penningen moesten worden gestort bij den ontvanger-generaal.

33. „Notul van het getal der zielen in de onderscheidene „dingspillen van het landschap Drenthe" (in 1795). (1798?).

1 stuk.

34. „Het getal der menschen in de onderscheidene dingspelen „van het voormalig gewest Drenthe." (1798?).

1 stuk.

N.B. De aanteekening diende om daarnaar over de dingspelen te verdeelen de „1000 recepissen".

Bij publicatie van het Uitvoerend Bewind d.d. 30 Nov. 1798 werd o. a. bepaald: dat bij wijze van voorbetaling op „het beloop van de vijfentwintigjaarige hefling van drie ten honderd „van ieders inkomsten", ieder, die meer dan f 500 bezat, 4 pCt. van zijn kapitaal moest opbrengen. Daarvoor zouden worden afgegeven recepissen, die later werden vervangen door „Bataafsche Obligatiën". Misschien is de in den tekst genoemde aanteekening hiervoor gemaakt.

35. Aanteekeningen voor een reis in Februari (1799?) van Mr. J. H. Oosting, tot het houden van besprekingen over de bezittingen der ingezetenen in de verschillende schultambten in Drente. (1799?).

1 stuk.

N.B. Misschien hield deze reis verband met de hefling op de bezittingen, uitgeschreven bij publicatie van het Uitvoerend Bewind d.d. 30 November 1798.

36. „Publicatie wegens de conversie van alle obligatiën, „rentebrieven, recepissen . . . zoo ten laste van de generaliteit,

„als van de onderscheidene voormaalige gewesten . . ., het „landschap Drenthe . . . in nationaale schuldbrieven." 1799.
1 deeltje (gedrukt).

N.B. De publicatie werd «gearresteerd bij het Uitvoerend «bewind der Bataafsche republiek, den 25sten July 1799».

37. „Blijken van ontvangst (door Mr. J. H. Oosting, ont- „vanger-generaal) der 5 termijnen van de heffing op de bezittin- „gen, gepubliceert 30 Nov. 1800" (*lees 1798*). 1799/1800.
1 bundel.

N.B. De heffing werd vastgesteld bij publicatie van het Uitvoerend bewind d.d 30 November 1798, om in 4 termijnen te worden opgebracht. Bij publicatie d.d. 29 October 1799 werd daarenboven nog een vijfde termijn geëischt.
Aanwezig zijn stukken betreffende de opbrengst van de 1ste en 3de—5de termijnen.

38. „Blijken van ontvangst (door Mr. J. H. Oosting ont- „vanger-generaal) van het 1ste, 2de en 3de termijn der heffing „van 3 pc. op de bezittingen, volgens publicatie van 19 April 1800". 1800.
1 bundel.

39. Kwitantieformulier voor de „heffing van drie ten honderd „op de inkomsten der ingezetenen deezer republicq geduurende „den jaare 1799 als don gratuit". 1801.
1 stuk.

N.B In de rekening van Mr. J. H. Oosting als ontvanger-generaal, over 1802, komt een post onder de ontvangsten voor «wegens onderscheiden heffingen».
De rekening over 1801 ontbreekt.

40. Formulier der „recepisse uit de heffing van elks bezit- „tingen bij wijze van voorbetaling, gepubliceerd door het Uit- „voerend bewind den 30 Nov. 1798". 1802.
1 stuk (gedrukt).

d. *Stukken wellicht afkomstig van Mr. J. H. Oosting als ontvanger-generaal.*

41. „Instructie voor de inspecteurs van en over de comptoiren „der lands middelen en regten, dewelke bij collecte werden „geheeven in het Zuider quartier". 23 Maart 1751.
1 deeltje (gedrukt).

42. „Instructie voor de opzienders van 's lands recht op de „gezeegelde billietten, alsmeede over de leverantie van de boeken „en schrijfbehoeften voor de gaarders van de gemeene lands- „rechten, binnen de provincie van Holland." 4 April 1760.
1 deeltje (gedrukt).

43. Uittreksel uit de resolutiën van „'t provintiaal committé „van Holland" d.d. 3 October 1797, gelastende „de gaarders van „het consumtiezout" om zich te gedragen naar de publicatie over de zoutmaat d.d. 3 Juli 1797.
1 stuk (gedrukt).

44. „Instructie voor de tauxateur der vaartuigen van „plaisir" in 't voormalig gewest Holland. 19 Mei 1802.
1 stuk (gedrukt).

V. Stukken afkomstig van Mr. J. H. Oosting als lid van den etstoel, 1786/88, 1789/90, 1792—1798.

N.B. Op 13 Juni 1786 nam Mr. J. H. Oosting als ette zitting voor Zuidenveld ten behoeve van den ette Roelof Tammink; als zoodanig hield hij zitting tot 8 Januari 1788. In de jaren 1789/90, 1792—1798 bekleedde hij de functie voor zich zelf.

45. „Voorslagen tot redres van den etstoel." (1789).
1 bundel.

46. „Instructie voor den etstoel in dato 30 September „1791."
1 deeltje (gedrukt).

47. Aanteekeningen van 't verhandelde op de lottingen van 13 Juni 1786—1788 Januari 8 en 23 Juni 1789—1790 November 23, door den ette Mr. J. H. Oosting.
1 bundel.

VI. Stukken afkomstig van Mr. J. H. Oosting als „gequali- „ficeerde" in Drente tot de aanneming van beleeningen voor de Nationale beleenbank te Amsterdam, 1799.

N.B. Op 9 Maart 1799 werd Mr. J. H. Oosting door commissarissen der Nationale beleenbank tot deze post aangewezen.

48. Brieven van de commissarissen der Nationale beleenbank te Amsterdam ingekomen bij Mr. J. H. Oosting, betreffende zijne benoeming tot „gequalificeerde" in Drente tot aanneming van „zodanige beleeningen als ingevolge de wet „zullen worden aangebooden". 9 en 19 Maart 1799.

1 omslag.

N.B. Bij den brief van 19 Maart 1799 werd tevens de instructie toegezonden.

Bij publicatie van het Uitvoerend bewind van 20 Februari 1799 werd weder in werking gesteld «de Hollandsche, thans «Nationale beleenbank» te Amsterdam.

VII. Stukken afkomstig van Mr. J. H. Oosting als ontvanger der vrijwillige negotiatie, 1801.

N.B. Bij besluit van het Uitvoerend bewind d.d. 24 Februari 1801 werd Mr. J. H. Oosting aangesteld tot ontvanger te Assen «van de vrijwillige negotiatie, gevestigd op de nationale «domeinen, toebehoorende aan de Bataafsche republiek, uit«geschreven bij publicatie van het Uitvoerend bewind van den «20 Februari 1801».

49. „Rekening van J. H. Oosting, ontvanger der vrijwillige „negotiatie over den jaare 1801", „gehoord, opgenomen en „gesloten ter Nationale rekenkamer dezen 1 Juli 1805".

1 deel.

VIII. Stukken afkomstig van Mr. J. H. Oosting als lid van het departementaal bestuur van Overijsel en als lid van de commissie tot de financiën van Drente, 1803—1805.

N.B. Mr. J. H. Oosting werd op 4 Januari 1803 beëedigd als lid van het departementaal bestuur van Overijsel.

50. Stukken ontvangen door Mr. J. H. Oosting als lid van het departementaal bestuur van Overijsel en minuten van enkele door hem als zoodanig opgemaakte stukken. 1803/4.

1 bundel.

51. „Reglement voor het departement Overijssel." 1802.

1 deeltje (gedrukt).

52. „Reglement van orde voor het departementaal bestuur „van Overijssel." 1803.

1 deeltje.

53. „Ordre en tourbeurten van het præsidium in het depar-„tementaal bestuur en van de Overijsselse commissie van „finantien." 1803.

1 stuk.

54. Afschrift van de „provisioneele instructie voor de com-„missie tot de finantiën van Drenthe." (1803?).

1 stuk.

55. Afschrift van de „instructie voor de commis bij de com-„missie van finantie over het voormalig gewest Drenthe." (1803?).

1 stuk.

56. Afschrift van de „instructie voor de clercq bij de com-„missie van finantie over het voormalig gewest Drenthe." (1803?).

1 stuk.

57. Afschrift van de „instructie voor den opzichter over „'s lands gebouwen etc[a] binnen Assen, gearresteerd bij de com-„missie uit het departementaal bestuur van Overijssel tot de „Drentsche zaaken" d.d. 27 Sept. 1802. (1803?).

1 stuk.

58. Afdrukken van de requesten d d. 24 October en 21 December 1804 van Mr. M. Alting c. s., ingezetenen van Drente, aan het Staatsbewind der Bataafsche republiek, verzoekende Drente van Overijsel te scheiden; met eene aanteekening van Mr. J. H. Oosting. 1804.

1 omslag.

59. Uittreksel uit het register der besluiten van het departementaal bestuur van Overijsel, bevattende een brief d.d. 23 September 1803 aan het Staatsbewind der Bataafsche republiek, houdende „consideratiën op de concept-instructie voor „de controle over de administratie der nationale finantiën." 1803.

1 deeltje (gedrukt).

60. Stukken waarschijnlijk gediend hebbende bij de bespreking van gecommitteerden uit het departementaal bestuur van Overijsel met de Raden van financiën der Bataafsche republiek tot regeling der departementale behoeften en afscheiding der nationale van de departementale middelen. 1803.

1 omslag.

N.B. De bespreking had plaats te 's-Gravenhage op 29 Juli 1803. Mr. J. H. Oosting, een der gecommitteerden uit het departementaal bestuur van Overijsel, schreef in dorso van één der stukken «Begroting der benodigde gelden voor het «departement Overijssel in den jaare 1803».

61. „Raaming van huishoudelijke kosten in het departement „Overijssel" (over 1804), met een „calculative berekening van „hetgeen aan het departement Overijssel zoude worden aangewezen „tot bestrijding" daarvan. (1803 à 1804).

1 omslag.

N.B. De in den tekst genoemde stukken, waarvan 't eerste in duplo, zijn gedrukt. Hierbij een door Mr. J. H. Oosting geschreven «Begroting van huishoudelijke kosten in het «departement Overijssel» (over 1804), alleen de hoofdsommen vermeldende, met toelichting.

62. Ramingen van vermoedelijke inkomsten van het voormalig gewest Drente in 1803 en 1805. 1802, 1804.

1 omslag.

63. Berekening „met welkers contributie de ingesetenen van „Drenthe naar proportie van 1.800.000 £ voor het depart. Over„ijssel in de heffing van quotisatie zouden kunnen volstaan"; met enkele stukken bij deze berekening gebruikt. 1804.

1 omslag.

N.B. Deze berekening werd door Mr. J. H. Oosting «voor «liefhebberije . . . opgemaakt te Zwolle in Maart 1804».

64. „Notitie van den opbrengst der onderscheidene middelen „in de landschap Drente over het laatste jaar, beginnende „1° October 1804 en zullende eindigen ult°. September 1805." 1805.

1 stuk.

N.B. Deze notitie is «geextraheerd uit de twee halfjarige «verpachtingen respective ingegaan 1° October 1804 en 1° April «1805».

65. Minuteele „verdeelinge der districten en aanstellinge „der commissien van toezigt (in Drente) over den rigtigen „opbrengst van 2 pCt. van besittingen bij publicatie van den „8 Aug. 1803 gearresteert." (1803).

1 stuk.

N.B. De regeling der heffing in 't departement Overijsel geschiedde door 't departementaal bestuur.

66. „Oproepinge van Drenthe door de departementale com„missen getauxeerde ingezetenen tegens den 4den, 5den en 6den „August. 1803." 1803.

1 stuk.

N B. Op 't stuk staat de aanteekening: «In Juli gedepu«teerd bestuur: Sloet, Bentink, Bannier, Knappert, Oosting».

67. „Rendement van het 1ste en 2de termijn der heffing van „8 August. 1803 in Drenthe." (1803).

1 stuk.

N.B. De regeling der heffing in 't departement Overijsel geschiedde door 't departementaal bestuur.

68. „Reglement over de schouwe der waterlossingen in „Drenthe in dato 19 April 1794."

1 deeltje (gedrukt).

N.B. Op 4 November 1803 kwam bij 't departementaal bestuur van Overijsel in een verslag van de gecommitteerden tot de Drentsche zaken over den schouw der vaart van Assen naar Meppel. Misschien is 't in den tekst genoemde reglement ten behoeve van dezen schouw door Mr. J. H. Oosting gebruikt.

69. „Reglement over het Cloosterenveen en de vaart van Assen „op Meppel in dato 29 Maart 1771."

1 deeltje (gedrukt).

N.B. Zie noot bij No. 68.

70. „Conditien van de eerste verkopinge van 21 veenplaatsen „op het Cloosterenveen op 1 Maart 1771."

1 deeltje (gedrukt).

71. „Memorie ter adstructie der motiven van het request „door de veengenoten van eenige Drentsche markten van „het Oostermoer en Zuidenveld, gepraesenteerd aan het depar- „tementaal bestuur van Overijssel, ter maintien van het accoord, „door hun met de regeering van Groningen, over den doorvoer „van turf en andere producten door de stadswateren en kanaalen, „op den 21 Aug. 1800 gesloten." November 1803.

1 stuk (gedrukt).

IX. Stukken afkomstig van Mr. J. H. Oosting als „com- „missaris-politiek" ter synodale vergadering te Assen op 11—13 Juni 1805.

N.B. Mr. J. H. Oosting werd tot deze functie benoemd bij besluit van het Staatsbewind der Bataafsche republiek d.d. 19 April 1805 No. 32 Lª B.

72. Stukken betreffende werkzaamheden van Mr. J. H. Oosting als „commissaris-politiek" ter synodale vergadering te Assen op 11/13 Juni 1805. 1805.

1 omslag.

X. Stukken afkomstig van Mr. J. H Oosting als lid van den raad van financiën in Drente, 1805—1807.

N.B. Mr. J. H. Oosting werd tot deze functie benoemd bij staatsbesluit van 19 Juli 1805 No. 1.

73. Stukken ingekomen bij en minuten van stukken uitgegaan van Mr. J. H. Oosting als lid van den raad van financiën in Drente. 1 Augustus 1805—1807 Januari 23.

1 bundel.

74. „Reglement van orde voor den raad van finantiën in „Drenthe." (1805?).

1 stuk.

75. Notificatiën en publicatiën uitgegaan van den raad van financiën in Drente. 1 Augustus 1805–1806 Juli 17.

1 lias.

76. „Memorie tot elucidatie der concept-ordonnantie van de „belasting op het regt van successie." (1805?).

1 deeltje (gedrukt).

77. „Publicatie van Hun HoogMogende vertegenwoordigende „het Bataafsche gemeenebest, houdende ordonnantie eener be„lasting op het regt van successie, alomme in het Bataafsche „gemeenebest in te vorderen." 4 October 1805.

1 deeltje (gedrukt).

78. „Notificatie van den secretaris van staat voor de finan„tiën der Bataafsche republiek . . . behelzende bepalingen ter „executie van de ordonnantie der belasting op het regt van „successie . . . " 4 December 1805.

1 deeltje (gedrukt).

79. „Instructie voor de gequalificeerden tot de directie over „de invordering van de belasting op het regt der successie." 4 December 1805.

1 stuk (gedrukt).

80. „Algemeen register op alle ordonnantiën, publicatiën" enz. „van 's lands middelen te water en te lande, bekend onder „de naam van convoyen en licenten, en beschrevene en „onbeschrevene middelen over de geheele Bataafsche republiek..." 1ste stuk („Ordonnantie op het regt van successie"). (4 Oct. 1805). 1806.

1 deel (gedrukt).

81. „Provisioneele instructie voor de hoofdcherchers die „binnen de Bataafsche republiek, tot wering van de sluikerijen „en contraventiën in de middelen te lande zijn aangesteld en „welken het opzigt over de mindere bedienden ter recherche „is aanbevolen." 20 December 1805.

1 deeltje (gedrukt).

82. „Publicatie van Hun Hoog Mogende, vertegenwoordigende „het Bataafsche gemeenebest, houdende ordonnantie waarop „binnen de Bataafsche republiek zal worden geheven de impost „op de wijn." 3 Januari 1806.

1 deeltje (gedrukt).

83. „Publicatie van Hun Hoog Mogende, vertegenwoordigende „het Bataafsch gemeenebest, houdende generale ordonnantie „op de invordering der middelen te lande". 17 Januari 1806.

1 deeltje (gedrukt).

N.B. Mr. J. H. Oosting schreef hierop «Generale ordon-«nantie».

84. „Provisionele instructie voor de ijkers der zeeptonnen." 26 September 1806.

1 stuk (gedrukt).

XI. Stukken afkomstig van Mr. J. H. Oosting als assessor, 1807—1810.

N.B. Bij Kon. besl. van 8 Mei 1807 N°. 40 werden 't landschapsbestuur en de raad van financiën in Drente ontbonden. O. a. werd Mr. J. H. Oosting bij dat besluit benoemd tot assessor in het departement Drente.

85. Stukken ingekomen bij en minuten van stukken uitgegaan van Mr. J. H. Oosting als assessor. 18 Mei 1807—1809 Maart 7.

1 bundel.

N.B. Hierbij eene «Publicatie over het bestuur in de «departementen 13 April 1807».

86. „Repartitie van *f* 20.000 naar aanleiding en op grond „van de aanslag in de 30.000.000, alsmede ook naar de „populatie". — „Repartitie van *f* 20.000 over de karspelen „van het departement, gebaseert zowel op welvaart als „populatie." (1808).

1 stuk.

N.B. 't Stuk is van de hand van Mr. J. H. Oosting. De geldleening van *f* 30.000.000 werd uitgeschreven bij de wet van 30 Maart 1808.

87. „Antwoorden van de cherchers Jan Jans Kuiper en R. „A. de Vries", beschuldigd van ontrouw en meineed. (1808).
1 omslag.

N.B. Op 13 Sept. 1808 werden, op verzoek van den advocaat-fiscaal, de assessoren Mrs. J. H. Oosting en J. L. Tonckens door den landdrost aangewezen om in de in den tekst genoemde zaak getuigen te hooren (Verbaal Landdrost dd. 13 Sept. 1808 No. 8.). Op 14 Dec. 1808 werd rechtsingang verleend tegen de genoemde cherchers (Verbaal Landdrost en Assessoren dd. 14 December 1808 No 1) Op 14 en 20 Maart 1809 werden verzoeken van Kuipers en de Vries, om in submissie te worden ontvangen, in handen gesteld van den advocaat-fiscaal (Verbaal Landdrost i. d. Nos. 7 en 10). De zaak komt verder niet meer voor. Alleen blijkt nog, dat de cherchers op 12 Mei 1809 zijn ontslagen (Verbaal Landdrost dd. 15 Dec. 1809 No 30, bijlage).

88. „Besluit houdende eene wet op de verdeeling van het „rijk en het bestuur in de departementen en gemeenten." 20 April 1809.
1 stuk (gedrukt).

89. Minuteel (?) „verbaal van de summiere examinatie der „staten en verantwoordingen van de directeuren der belasting „op het recht der successie over den jaare 1808, ingevolge „commissoriaal van den 3 Herfstmaand 1809".
1 stuk.

90. „Plan van indijking der kwelderlanden achter Usquert, „Warfum, den Andel en 't Westernieland." 20 Augustus 1809.
1 stuk (gedrukt).

XII. Stukken afkomstig van Mr. J. H. Oosting als commissaris tot de installatie van het vredegerecht in het kanton Hoogeveen, 1811.

N.B. Op 23 Februari 1811 werd Mr. J. H. Oosting door den gewezen landdrost tot deze functie benoemd.

91. Brieven van den landdrost, ingekomen bij Mr. J. H. Oosting als „commissaris tot de installatie en beëediging van „het vredegerecht in het kanton Hogeveen". 23 Februari, 2 Maart 1811.
1 omslag.

92. „Project-verdeeling van het departement Drenthe in vier „vredegerechten." (1810?).
1 stuk.

XIII. Stukken afkomstig van Mr. J. H. Oosting als lid van het provinciaal kerkbestuur van Drente, 1816—1820.

N.B. Mr. J. H. Oosting werd op 6 Maart 1816 geïnstalleerd als lid van het provinciaal kerkbestuur van Drente.

93. (Gedrukte) stukken ingekomen bij Mr. J. H. Oosting als lid van het provinciaal kerkbestuur van Drente. 1816—1820.
1 bundel.

94. „Algemeen reglement van het bestuur der Hervormde „kerk in het koningrijk der Nederlanden". 1816.
1 deel (gedrukt).

XIV. Stukken afkomstig van Mr. J. H. Oosting als lid van de Staten van Drente, 1817.

95. Aanteekening van Mr. J. H. Oosting als lid der Staten van Drente, omtrent den uitslag der gehouden stemming ter Statenvergadering van 8 Juli 1817 voor een lid der Staten-Generaal en een griffier der Staten van Drente. 1817.
1 stuk.

XV. Stukken afkomstig van Mr. J. H. Oosting als lid van het classicaal bestuur van Assen, 1822—1826.

N.B. Mr. J. H. Oosting werd als zoodanig benoemd bij Kon. besl. van 26 December 1822. No. 136.

96. (Gedrukte) stukken ingekomen bij Mr. J. H. Oosting als lid van het classicaal bestuur van Assen. 1822—1826.
1 omslag.

XVI. Stukken afkomstig van Mr. J. H. Oosting als particulier.

97. Duplicaat van de kwijting van Mr. J. H. Oosting te Assen voor de 1ste en 2de termijnen „der nationale geldheffing op de „inkomsten, bij publicatie der Nationale vergadering van den „5 December 1797 gedecreteerd". Maart 1798.

1 stuk.

98. Brief van den staatsraad, intendant-generaal der financiën en van de keizerlijke schatkist in Holland, aan Mr. J. H. Oosting te Assen, betreffende diens recht op pensioen wegens meer dan 10-jarigen rijksdienst. 15 September 1812.

1 stuk.

XVII. Stukken afkomstig van Mr. J. H. Oosting, doch weder vereenigd met het Staten-archief.

99. Brief van Nic. van Kinschot te 's Gravenhage aan Drost en Gedeputeerden, betreffende hun proces voor den Raad van State met den heer van Ruinen over 't ressort der heerlijkheid. 16 Januari 1627.

1 stuk.

XVIII. Stukken afkomstig van Mr. J. H. Oosting, doch weder vereenigd met het archief van den etstoel.

100. Klachten aangebracht op de goorspraken in 1775, 1777 en 1778.

1 bundel.

N.B. Van 1775 zijn aanwezig klachten aangebracht te Dwingelo (25 Sept.), Beilen (26 Sept.), Rolde (27 Sept.), Gasselte (30 Sept.), Emmen (2 Oct.). Van 1777 één klacht aangebracht te Sleen (7 April). Van 1778 één klacht aangebracht te Beilen (22 Sept.).

XIX. Verdere stukken afkomstig van Mr. J. H. Oosting.

101. „Copia resolutie aengaende de havesaten van 28 February „1660" — Afschrift van een uittreksel uit de resolutiën van

Ridderschap en Eigenerfden d.d. 28 Februari 1660, betreffende de betaling der achterstallige grondschatting van de havezaten in Drenthe. (1660?).

1 stuk.

N.B. 't Afschrift is gewaarmerkt door den schulte A. Kuyck.

102. Afschrift van de beschikking van den stadhouder van Drente Henrick Casimir graaf van Nassau d.d. 10/20 Maart 1694, vaststellende de „taxt" op de ambten in Drente. 1ste helft der 18de eeuw.

1 stuk.

N.B. Deze beschikking is geregistreerd in het landdagprotocol van Drente, deel 7 folio 183 vlg.

103. Afschrift van de resolutie van Ridderschap en Eigenerfden d.d. 17 Maart 1722, houdende aanstelling van Willem Carel Hendrik Friso prins van Oranje tot stadhouder van Drente; met afschrift der instructie. 1ste helft der 18de eeuw.

1 omslag.

104. Afschrift van de „propositie van Zijn Hoogheit den „here prince van Orange als stadhouder gedaan op de jongste „landsdag in Maart 1732 aan de Ed. Mog. Heren Staten 's land- „schaps Drenthe". (1732 à 1733?).

1 stuk.

N.B. Deze «propositie» is geregistreerd in het landdag-protocol van Drente, deel 10 fol. 87.

105. „Stukken en documenten rakende de rechten en privi- „legien van den huyse Echten" over 1625—1729.

1 deel (gedrukt).

106. Publicatiën en notificatiën", uitgegaan van Drost en Gedeputeerden. 24 December 1787—1792 Maart 31.

1 omslag (verbroken lias).

N.B. Mr. J. H. Oosting schreef hierop: «Publicatiën en «notificatiën».

107. Lijst der „leden van het wetgevend lichaam. 1798".

1 stuk.

108. „Proclamatie van het Uitvoerend bewind der Bataafsche „republiek, een nieuw ontwerp van staatsregeling aan den „volke aanbiedende, gearresteerd den 14 September 1801"; met

een uittreksel uit 't register der resolutiën van 't Departementaal bestuur van den Ouden IJsel d.d. 22 September 1801, regelende de wijze van stemming over dit ontwerp. 1801.

1 deeltje en 1 stuk (gedrukt).

109. Uittreksel uit het zevende hoofdstuk van 't ontwerp-„reglement van bestuur voor het departement Overijssel" (d.d. 1802), regelende de samenstelling en de bevoegdheid van den etstoel in Drente. (1802).

1 stuk.

110. Afschrift van de „eerste rekeningh van ontvang en „uitgave in de Oostermoersche scheepscompe, beginnende met „Meert 1803 tot Febr. 1804 - gedaan door de boekhouder dezer „compagnie scholtus J. Braams te Gieten den 20 February 1804". (1804?).

1 stuk.

111. „Publicatie van het Staatsbewind der Bataafsche repu-„bliek, houdende een ontwerp van staatsregeling des Bataaf-„schen volks, gearresteerd den 25 Maart 1805".

1 deeltje (gedrukt).

N.B. Mr. J. H. Oosting schreef hierop: «Staatsregeling».

112. „Lijst der stemming op het aangeboden ontwerp van „staatsregeling." 1805.

1 stuk.

N.B. 't Stuk is van de hand van Mr. J. H. Oosting.

113. Lijst van de perceelen veen te Kloosterveen in 't district Assen (domeingoederen), welke op 15 Mei en 12 Juni 1812 zouden worden verkocht. 1812.

1 stuk (gedrukt).

N.B. Dit stuk is waarschijnlijk gebruikt ten behoeve van 't verzet der ingezetenen van Assen tegen den verkoop van de perceelen Nos. 6, 7 en 8, waarin zij recht van turfgraven hadden (vgl. Verbaal Sous-prefect d.d. 16 Mei 1812 No. 5).

114. Overzicht van de „belastingen in het departement de „Wester-Eems in 1811 en 1812".

1 stuk.

115. „Notitie van de procedures bij het cour d'assises van „de Wester-Eems d' 24 Novemb. 1812".

1 omslag.

116. „Extra-ordinair staatkundig dagblad van het departe„ment van de Wester-Eems". 24 en 27 Nov. 1813.
2 bladen.

117. Publicatie van de raden van prefecture, provisioneel „belast met de administratie van het departement de Wester„Eems" van hun besluit tot 't doen van „eene leninge bij „wijze van voorbetaling der nog resterende termijnen van de „directe belastingen (de patenten daaronder begrepen) over den „jare 1813" groot f 128,000. 29 November 1813.
1 stuk (gedrukt).

118. Besluit van den commissaris-generaal tot de zaken der financiën van de Vereenigde Nederlanden d.d. 25 Februari 1814 N°. 7, omtrent het zegelen van provisioneele aanstellingen, na 20 November 1813 aan financieele ambtenaren afgegeven.
1 stuk (gedrukt).

119. „Naamlijst der ambtenaren van het landschap Drenthe." (1818 à 1819).

N.B. Door Mr. J. H. Oosting zijn hierin wijzigingen aangebracht.

120. „Advys van jonkheer van Alphen, uitgebragt in de „zitting der Tweede Kamer van de Staten-Generaal, den „27 December 1823", betreffende eene belasting op „vreemde „fondsen". 1823.
1 deeltje (gedrukt).

Het Rijksarchief in Limburg.

I. *Toestand der bewaarplaats van het archief.*

Door het stoken des winters, het openzetten van deuren en vensters des zomers en het plaatsen van bakken met ongebluschte kalk wordt de vochtigheid zooveel mogelijk geweerd.

Ook thans acht ik mij genoodzaakt Uwer Excellenties aandacht te vestigen op het gebrek aan ruimte, dat nu reeds zich doet gevoelen en verzoek ik Uwe Excellentie dringend het toch daarheen te leiden, dat de ruil van terrein tusschen het Rijk en de Gemeente Maastricht zooveel mogelijk bespoedigd worde, opdat, op het daarbij vrijkomend kazerne-terrein, ten Z. van dit Rijksarchief, de noodzakelijke ruimte voor het uitbreiden van dit Rijks-archiefgebouw moge gevonden worden en tevens de zoo noodzakelijke portierswoning kan worden gebouwd.

II. *Toestand der reddings- en brandbluschmiddelen.*

Deze bevinden zich in bevredigenden toestand; geene verandering werd daarin aangebracht.

III. *Toestand van de archiefverzamelingen.*

In het afgeloopen jaar werden in het choor der kerk kasten geplaatst tot berging der doozen met charters. Wederom werden vele dossiers processtukken, afkomstig van de talrijke schepenbanken van het arrondissement Maastricht, in 1884 in de volslagenste wanorde van de griffie der arrondissements-rechtbank overgenomen, waar zij in 1865 veel geleden hadden bij een hevigen brand, van portefeuilles voorzien, alsmede de archivalia onder de aanwinsten vermeld.

IV. *Werkzaamheden en voortgang der inventarisatie en ordening van het archief.*

Gelijk eenigszins uit hoofdstuk VIII zal blijken, werd dit jaar wederom veel tijd besteed aan het beantwoorden der vragen ons gericht, die soms veel opzoekingen noodzakelijk maakten. Ik zeg: eenigszins zal blijken, want veel, zeer veel wordt ons gevraagd, onder allerlei opzichten, over oudheden enz., dat niet rechtstreeks uit de archieven kan worden beantwoord, maar uit de boeken in onze handbibliotheek voorhanden of uit andere bronnen. Al die vragen op te teekenen zou te ver voeren, want daar hier ter stede weinig elders gelegenheid is, om de weetlust te bevredigen, wordt ons archief vaak tot dit doeleinde bezocht, ook door hen, die geen eigenlijk begrip van het doel van een archief hebben, maar om over oude platen, oudheden, schilderijen enz. inlichtingen in te winnen.

Met het schiften, inpakken der verschillende archivalia in het vorig hoofdstuk bedoeld, en in mijn jaarverslag over 1899 breeder omschreven, werd door den heer commies voortgegaan. Wat daarin gevonden wordt is soms niet te beschrijven: Belgische, Pruissische archivalia, stukken van burgerlijke administratie, familiepapieren, genealogieën, brieven, stalen van doek en alles dooreen, zoodat het eenig verband vaak dat dit alles vereenigt, het koord is, dat in latere tijden daarom heen is geslagen.

De heer adjunct-commies werkt met ijver aan het rangschikken en inventariseeren der zegels.

Ook de dienstreizen tot het zoeken en schiften der archivalia in andere plaatsen en het inventariseeren daarvan, om overeenkomstig mijn instructie, de aanwinsten in het jaarverslag te kunnen vermelden, nemen veel tijd in beslag.

Door mij werd verder voortgegaan met de volledige inventarisatie der registers van dit Rijksarchief, waarbij deze registers van kleine etiketten worden voorzien, die de oorspronkelijke opschriften niet schaden; het voorzichtig verwijderen der later daarop aangebrachte opschriften, zonder de oude opschriften te schaden, van al die registers kost veel moeite, maar het voordeel er van is dit, dat met behulp der oude oorspronkelijke opschriften vaak beter dan uit den inhoud alleen, kan worden bepaald, van welk college of welken ambtenaar die archivalia afkomstig zijn. In dit werk werd ik bijgestaan door Mej. P. Flament, die mij ook hulp verleende bij het inventariseeren der talrijke aanwinsten in dit en het vorig jaarverslag vermeld.

V. *In druk uitgegeven bescheiden behoorende tot het archief.*

In de „Publications de la Société historique et archéologique dans le duché de Limbourg" dl. XLI, Maastricht, Leiter—Nypels, 1905.

Door den heer Dr. P. Doppler, commies bij dit Rijksarchief:

Schepenbrieven van St. Servaaskapittel te Maastricht, p. 50—146.

Door den heer H. Dyserinck, 1e Luitenant der Infanterie aan de Koninklijke Militaire Akademie te Breda:

Het Beleg van Maastricht door Parma in 1579, p. 147—196.

Door den heer Louis baron de Crassier te Luik:

Ordre Teutonique-Histoire du Baillage des Vieux-Joncs et des douze Commanderies qui en dépendaient — La Commanderie de Fouron-Saint-Pierre, p. 197—308.

In de „Maasgouw, orgaan voor Limburgsche geschiedenis, taal- en letterkunde", 27e jaargang, 1905, verschenen de volgende artikelen, die geheel of gedeeltelijk aan dit Rijksarchief zijn ontleend, of waarvoor althans daarvan is gebruik gemaakt.

Door den heer Dr. P. Doppler:

De Commanderie der Maltezer Ridders te Mechelen, p. 6—8.

Verkoop der Rijksheerlijkheid Slenaken aan den graaf van Plettenberg in 1728, p. 22—24.

Limietbeschrijving van het graafschap „de Vroenhof of Lenculen" in 1626, p. 58—60.

Aanstelling tot schepen te Noorbeeck in 1792, p. 72.

Door den heer Jos. M. H. Eversen, adjunct-commies bij dit Rijksarchief:

Een zegel van het collegie der Commissarissen-Instructeurs van Luiksche zijde te Maastricht tijdens de Regeering van Velbruck, bisschop van Luik, p. 32.

Enkele bizonderheden over de wapenindustrie in de XVIIIe eeuw te Maastricht, p. 37—40, 44—45.

Zegel der schepenbank van Holset, p. 79.

Beschrijving der zegels van voormalige Venlosche Regeeringspersonen, p. 87—88.

VI. *Aanwinsten en verliezen.*

Aanwinsten.

I. *Door geschenk:*

Van den WelEd. heer J. H. Janssen van Son, burgemeester van Heythuysen:

1663 Januari 15—1669 December 2. Protocollen van de schepenbank van Heythuysen. 1 Reg. Fol.

Geldrische landt- ende stadtrechten int overquartier van Ruremundt (Roermond 1620). Met wit doorschoten en voorzien van vele aanteekeningen door een rechtsgeleerde. Fol.

Van Mevrouw de wed^{e} E. Janssen-Germain alhier:

17^{e} eeuw. Bunderboek van het leen- en laathof van Odenhoven. Kl. 4°.

17^{e} eeuw. Cynsregister van het laathof, geheeten „den hoff van Schoer", alias Cryers- of Cremershoff" te St. Truiden. Kl. 4°.

1646—1785. Register der renten en pachten van Jacobus Hamelers, oud-burgemeester van Tongeren.
Verso: 1622—1662. Akten van overdracht, rentestelling enz. Fol.

17^{e} eeuw. „Manuael Register" van het jaargetijde en de drie beurzen, gesticht door Hendrik Vaes, gezegd Valck, burgemeester van Tongeren en zijne echtgenoote Elisabeth Moersmans. Fol.

1789—1823. Register der capitalen en renten bij scheiding en deeling, na den dood hunner ouders aangevallen aan Guilielmus Janssens, kanonik van St. Servaaskapittel te Maastricht en aan zijn broeder P. Janssens, J. U. L. aldaar. Fol.

1789—1830. Register der gronden en erven voornoemde broeders aangevallen bij scheiding en deeling na den dood hunner ouders. Fol.

1787—1822. Register der goederen, erven, capitalen, renten en actiën, aangevallen aan Petrus Janssens, bij scheiding en deeling van 8 Februari 1787 met zijne oomen den eerwaarden heer G. P. C. Rietraet en den heer J. L. Coenegracht, als voogden van zijn minderjarigen broeder Guilielmus Janssens, kanonik van St. Servaaskapittel te Maastricht. Fol.

1769. Provisioneele partagie van vaste goederen, „soo capitaale sommen, landeriën als erfpachten" aan L. P. Janssens en J. L. Coenegracht aangevallen, bij den dood van hunne ouders en schoonouders Petrus Janssens en Anna Elisabeth Jorissen. Reg. Fol.

1780—1786. Rekening van ontvangsten en uitgaaf door G. P. C. Rietraet, als voogd der kinderen van zijn schoonbroeder en zuster Lambertus Paulus Janssens en Maria Gertrudis Rietraet, afgehoord en goedgekeurd 5 October 1790 door P. Janssens en G. Janssens. Reg. Fol.

1787. Scheiding en deeling der goederen, aangevallen aan Petrus Janssens J. U. L. advokaat te Maastricht en Guilielmus Janssens, kanonik van St. Servaaskapittel aldaar, bij het afsterven van hunne ouders Lambertus Paulus Janssens en Maria Gertrudis Rietraet en van hunne grootmoeder Maria Mechtildis van Gulpen, weduwe van Guilielmus Rietraet en door hen onverdeeld bezeten, tusschen eerstgenoemden eenerzijds en G. P. C. Rietraet en J. L. Coenegracht, als voogden van laatstgenoemde nog minderjarig Reg. Fol. 2 exemplaren.

17e en 18e eeuw. Acten van verkoop, van overdracht, van rentestelling, testamenten der familiën Janssens en Rietraet. 2 Portef.

Van den WelEd. heer C. J. M. Vencken, burgemeester te Obbicht en Papenhoven:

1772 Maart 4—1776, 1779—'81, 1783, 1785—'86, 1788—'94, 1802—1812, 1815, 1817 Juli 5.
Akten van scheiding en deeling van goederen van familiën verwant aan de familie Beckers, verleden voor Adamus Uleners, landmeter te Schinveld. 1 Portef.

II. *Door overname:*

Well.

Schepenbank.

1679—'87. Overdrachten, verbindingen enz. Reg. Fol.

III. *Door aankoop:*

De hier volgende archivalia werden tot 1903 bewaard op he kasteel Aldenghoor onder Haelen. De laatste mannelijke telg van de adellijke familie de Keverbergh, baron Charles Georg Clement Joseph de Keverbergh van Aldenghoor, had het onde hem berustend archief nog vermeerderd door aankoop van stukken, waarvan het niet altijd zeker is, dat zij tot eenig deel van dat archief of liever dier archieven behoorden, wat de schifting en rangschikking niet vergemakkelijkt.

Te voren waren reeds eenige documenten door den rentmeester, den lateren burgemeester van Hoensbroeck, E. Slanghen, in twee albums met curiosa geplakt tusschen allerlei heterogeene zaken als miniatuurkrantjes, prentjes, briefkaarten enz., brieven van von Bismarck en andere beroemdheden der 19e eeuw, vooral handteekeningen (ook ter wille van de handteekeningen waren de voornoemde stukken in het album verzameld). Ik heb zooveel mogelijk deze stukken thans wederom op hun plaats gebracht. Ook op andere wijze waren te voren eenige weinige dier bescheiden op dit Rijksarchief terechtgekomen. Deze en die door den heer Slanghen in de albums waren geplakt, zijn door mij tusschen [ ] geplaatst. Wij laten dit overzicht voorafgaan:

De archivalia op het kasteel van Aldenghoor tot 1903 bewaard, zijn van de volgende ambtenaren en heeren,

A. *Archieven tot* 1798, *toen de heerlijkheid Kessel aan de familie de Keverbergh kwam, op het kasteel te Kessel bewaard, daarna op Aldenghoor.* (1)

I. De ambtenaar van het ambt Kessel.

II. De heeren van Kessel (sinds 1673 waren zij heeren van Kessel door aankoop van de heerlijkheid van den

(1). In 1798 ging de heerlijkheid Kessel bij erfenis over van Willem Antoon van Merwyck op Charles Emmanuel Gaspar Jozef baron de Keverberg, grootvader van den laatsten baron de Keverberg.

Koning van Spanje, maar zij *schijnen* te voren door pandschap enz. eenige rechten op Kessel te hebben gehad, en worden althans reeds *vòòr* 1673 *heeren* van Kessel genoemd):

1. Huwelijksvoorwaarden, testamenten, verdeeling en akkoorden.
2. Spaansch Geldersche leenen in het algemeen.
3. Heerlijkheid Kessel (sinds 1673), huis en tol te Kessel, hof to Genen Graeff met het open huis des hertogs van Gelder. Leenverheffingen en octrooien (ook eenige leenverheffingen van Snaeterbeecks goed en de leenen onder n°. 10 vermeld)
4. Veer en windmolen te Kessel.
5. Visscherij te Kessel.
6. Tienden te Kessel.
7. Proostdij der abdij Marienweert bij Cuilenburgh, te Kessel.
8. St. Antonnius-altaar te Kessel
9. Hof te Holt (onder Baerlo?)
10. Bodeambt en veerstat te Venlo.
11. Molen te Offenbeeck en hof te Leeuwen met visscherij te Beesel.
12. Leenen van het huis Broeckhuysen.
13. Idem van het huis Baerlo.
14. Idem van de abdij Munsterbilsen, te Kesseleyck.
15. Idem van het huis Bree.
16. Obligaties niet door schepenen beoorkond.
17. Schepenbrieven en bundels, betreffende goederen te Venlo, Beesel, Swolgen, Well, Baerlo, Blerick, Kessel (ook bevaring van weerden in de Maas).
18. Goederen in Noord-Brabant (Beers).
19. Goederen in Gelderland; tienden (te Bemmel).
20. Schuldvorderingen, quitantiën, obligatiën ten behoeve of ten laste van leden der familie van Kessel en van Merwijck en aanverwante familiën.
21. Privilegiën van Hertogen van Gelder over vrijdom van schatting.
22. Over het jachtrecht der heeren van Kessel.
23. Cijns-registers van het huis Kessel te Blerik, Maasbree, Belfeld, Vlodrop en Holtzweiler.
24. Idem van het huis Baerlo onder Blerick.
25. Rentmeesters-rekeningen.
26. Processen der familiën van Kessel en van Merwijck.
27. Ambten door de familie van Merwijck bekleed, correspondentie enz.
28. Benoemingen enz. van leden der familie van Merwijck.

29. Attesten van wapens en van genealogischen aard, betreffende deze en aanverwante families.
30. Briefwisseling als boven.
31. Benoeming van leden der familie van Bodinghausen.

III. Gemeente Kessel.

IV. Heterogeene zaken, of waarin het verband met de overige archieven hiervoor beschreven, niet blijkt.

B. *Archieven oorspronkelijk afkomstig van het kasteel Aldenghoor onder Haelen.*

I. Archieven der familie de Keverbergh en aanverwante familiën.

1. Huwelijksvoorwaarden, testamenten, deelingen en accoorden.
2. Leenverheffingen.
3. Obligatiën, pachtbrieven en andere akten ten behoeve of ten laste der voornoemde familie, niet beoorkond door schepenen.
4. Schepenbrieven betreffende de goederen der voornoemde familie van Echt, Horn, Haelen, Venlo en Well.
5. Registers en bundels betreffende andere bezittingen dier familie, het jachtrecht enz., ook verpanding der Hornsche heerlijkheden ten hunnen behoeve.
6. Stukken betreffende het huis Goor en den Vogelshof.
7. Ambten door de familie de Keverberg bekleed.
8. Processen der familie de Keverbergh.
9. Laatbank „ „ „ „ te Haelen.
10. Heerlijkheden der familie de Keverberg: Neer, Buggenum en Haelen.
11. Archivalia waarvan het verband met deze familie niet blijkt.
12. Huis Waerenbergh (1), stukken daaromtrent, privilegiën, leenverheffingen, vergelijken, deelingen en accoorden, ook schepenbrieven en bundels betreffende 't huis en de goederen der familie de Waerenberg.

---

(1) Kwam in de 18e eeuw aan de familie de Keverberg.

II. Graafschap Horn.
III. Gemeente Neer.
IV. Gemeente Haelen.

A. *Archivalia tot* 1798 *op het kasteel Kessel en van* 1798 *tot* 1903 *op Aldenghoor (Haelen).*

I. Ambtman van Kessel.

1364—1613 en 1632. Correspondentie van den ambtman te Kessel, brieven van den hertog van Gelder enz., stukken hem in afschrift verstrekt, vergelijkingen tusschen den hertog Arnoud van Gelder en zijn zoon Adolf, verpanding van Gelderland door Arnoud aan Karel den Stoute, wapenstilstanden en tractaten, overgaaf van Roermond in 1632 aan de Staatschen, aanstelling van drossaard enz. Bundel.

Bij Nijhoff, Gedenkwaardigheden, zijn eenige dier stukken uitgegeven of wordt naar de uitgave verwezen. Hier volgt de aanwijzing.

1404 Jan. 30.	Nijhoff	Gedenkwaardigheden	III	pag. 265 n°. 274 (1).
1418 Mei 3.	„	„	III	„ 351 n°. 374 B.
1436 April 17.	„	„	IV	„ 139 n°. 158 D.
1459 Oct. 12.	„	„	„	„ 299 n°. 343.
1459 Oct. 13.	„	„	„	„ 302 n°. 344.
1461 Juli 18.	„	„	„	„ 317 n°. 360, en pag. 322.
1472 Dec. 28.	„	„	„	„ 477 n°. 532, (ingelascht).
1472 „ 30.	„	„	„	„ 479 n°. 533 (1).
1472 „ 30.	„	„	„	„ 481 n°. 536 (1).
1472 „ 30.	„	„	„	„ 479 n°. 534 (1).
1472 „ 30.	„	„	„	„ 483 n°. 539 (1).
1472 „ 30.	„	„	„	„ 481 n°. 537 (1).
1472 „ 30.	„	„	„	„ 483 n°. 541 en n°. 540 (1).
1472 „ 30.	„	„	„	„ 481 n°. 538.
1505 Juli 28.		VI[1]	p.	LXXXII inhoudsopgave.
1523.		VI[2]	„	782 n°. 1237.
1538 Jan. 27.		VI[3]	„	1158 n°. 1925 (1).

(1) Inhoudsopgave.

Wij laten hier volgen de niet bij Nijhoff uitgegeven:

Overeenkomst tusschen graaf Arnout van Gelder, ter eenre en zijn zoon Adolph en die van Venlo, welke zijn partij hadden gekozen t. a. z., door Willem van Egmont en baanderheeren, ridderschap en hoofdsteden van 1459 October 31.

Alsoe twijste ind schelinge geresen ende opstanden is tusschen den Hoigeboeren durluchtigen furst. Hertoge van Gelre ind van Gulich ind Greve van Zutphen an eyn, ind den hoigeboeren joncker Adolph eynchen scene der lande vurscreven an die ander syde van wilker twyste ind schelonge wy Wilhem Brueder tot Gelre here tot Egmont tot Yselsteyn ind slantz van Mechelen, ind deputierde van den baenreheren ritterschap ind vrienden van den vier hoeffsteden der vier vierdelen der lande van Gelre als Nyemegen, Ruremunde, Zutphen ind Arnhem nu to Batenborch ter dachfairt vergadert; als uyten vierdel van Nyemegen: Gijsbert van Bronckhorst, here to Batenborch ende Anholt, Gerart here to Culenborch then Werde ind to Ewick ind Edewairt vaigt to Bell ind here to Haips ind raitzvriende: Derick van Bronckhorst end Henrick Collart van Lynde; uyten vierdell van Ruremunde: Henric van Meir, here then Werde, Wilhem van Vlodorp erffaigt tot Ruremunde, ritter ind raitzvriende: Johan van Zuchtelen ind Henrick Kelner, uyten vierdell van Zutphen Henrick here tot Wysch, Jacob van Hackfoirt ind Arnt van Middachten, ritter ind raitzvriende; Wilhem Lernick ind Alffert Schymmelpennick, ind uyten vierdell van Arnhem: Wynant van Arnhem; ritter ind raitzvriende: Steven Ploich ind Ott van den Gruythuyss, als verkaeren uytsprekere ind segghere, soe mijn lieve here ind brueder ende mijn lieve neve ind onse genediche lieve here ind joncker des an ons verbleven syn na uytwysinge des compromis dair over gemaket eyn mijnlike uytsprake tusschen oire beyder lieffden ind genaden ind toestenderen ind alle den ghenen, die sich daerijnne gemengt hebn to beyden syden gedain hebn, na innehalt der besiegelder uytspraken der wy dair van oeverkomen sijn ind besiegelt hebn ind soe alsdan die stat ind burger van Venloe sich inder voergeroirder twydracht gemenght hebn, woe sich dat gemaket heefft, dair van wy vurgenoemde inder uytspraken tusschen mynen lieven here ind brueder ind mynen lieven neve ende onsen genedigen lieven here ind joncker voirgeroirt,

die van Venloe genslick ind all mede gescheiden to wesen gesacht hebn mit mynen lieven here ind brueder ind onse genedige lieve here ind alle den toestenderen op dese tegenwoirdige onse uytsprake, soe hebn wy vurgeroirt als verkaeren ind beloeffde uytsprekere ind segghere eyn mynlike uytsprake dair tusschen gedain in formen ende manieren her nagescreven: Dat is toe weten alsoe sommigen uyten raide, stat ind schependomme van Venloe getagen sijn ind oick uytder selver statt roeff, brant ind ander ondade geschiet is, seggen wy dat die scholtz ind schepenen wiederomme op oirre ampten ind guede komen sullen ind die burger sullen oick wederomme op oirre guede komen den man allet dat onbehindert guitlicken sall laten wiedervaeren in off oen enich gued in oirre aff wesen bynnen deser onleden ontverret is, dat man noch bynnen der stad Venloe befinden konde, sal men hoin wieder geven ind die stad Venloe mit alle oiren burgeren ind ingesetenen sullen loss, quyt ind ledich wesen van alle brueken ende van allet sy mynen lieven here ind brueder ind onsen genedigen lieven here ind synre lieffden ind genade herlicheit, lande, luyden ind undersaten gebruickt off missdain moigen hebn tot desen daige toe datum deser uytspraken, nyet daerynne uytgescheiden ind dair op sall mijn lieve here ind brueder ind onse genedige lieve here der statt Venloe ind alle oiren burgeren ind ingesetenen geboirlike brieve gheven, gelyck ind so wy die oick doin ontwerpen ind mijn lieve here ind brueder ind mijn lieve neve ind onse genediche lieve here ind joncker sullen Venloe stellen uyt oirren handen twe jair lanck, dat eyn jair na den anderen neist volgend, angainde op daich deser uitspraicken, alsoe dat ich Wilhem brueder tot Gelre here tot Egmont etc. voirgeroirt die tijt lanck vurscreven regement soe voil mijn lieve here ind brueder des dair toe schaffen heefft ind hoin geburt to regieren, van synre wegen doin sall moigen als eynen middelman, op dat sy mit malckanderen in rusten ind vreden blijven mogen, ind als die tijt ind jair vurscreven omme kommen syn, soe sall Venloe vurscreven wederomme an mynen lieven here ind brueder komen ind blyven, then were saicke dat die van Venloe mit oirren ganssen raide ind gemeynen burgeren bijnnen die tyt vurscreven verkoeren an mynen lieven herre ind brueder to gain, dat sy dat moigen doin in asdan sold ich Wylhem brueder tot Gelre here tot Egmont etc. vurscreven, der van Venloe ind sy oick mijnre ontladen wesen ende bynnen

den twe jaeren vurscreven ende sullen mijn lieve here ind brueder ind mijn lieve neve bynnen Venloe nyet komen then were by raide ind guet duncken des raitz ind der gemeynen burgeren van Venloe; ind wij banerheren ritterscap int raitzvriende vurscreven spreken dat selve punt vanden regiment van Venloe oick uyt als vurscreven is; voirt seggen wy sementlich vurscreven, dat die van Venloe mijnen lieven neven inde onsen genedigen joncker van soliken geloifften, toeseggen sijn lieffden ind genaden hoin toegesacht off gelaefft off in schryffte verbunden mocht hebn, quyt schelden ind bedancken sullen ind synre lieffden ind genaden bidden deser uytspraken vurgeroird geheell te willen volgen, ind desgelix off die van Venloe mijnen lieven gemijnden neven ende onsen genedigen liever joncker mit engcher geloefften, toeseggen off schrijften verbunden sijn, dair van sullen sy oick ledich ende quyt wezen, ind hijr mede sullen mijn lieve here ind brueder ind mijn lieve neve ende onsen genedigen lieven here ind joncker ind die van Venloe ende alle andere toestanderen van alle tyden sie sijn greven, heren banerheren ritterscap, stede, nyemende uytgescheiden die sich deser twydracht ind schelonde ind onlede tusschen mynen lieven here ind brueder ind mynen lieven neve ind onsen genedigen lieven heren ind joncker ind der stad Venloe dairynne underwinden off gemenght moghen hebn heymelick off openbair, ind wes sich dair inne gemaickt mach hebn van broicken off anders off woe dat herkommen is deser saken vurgerurt antreffende ganss alingh ind all guitlick grontlick ind vriendlick geswoent verenycht genslich ind gescheiden sijn ind alle sonder arglist. In orkende ind getuchnisse der wairheit deser vurscreven uitsprake vurschreven, soe hebn wy Wilhem brueder tot Gelre here tot Egment en de deputierden van den baenderheren ind ritterscap vurgeruert onse siegele, und wy burgermeisteren, schepenen ind rait der vier hoefftstede, als Nyemegen, Ruremunde, Zutphen ende Arnhem, want onse raintzvriende vurgeruert van onser stede wege deze uytsprake aldus mede hebn helpen doin, onser stede secreet siegel an desen brieff der uytspraken doin hangen ind gehangen. Gegeven ind uytgespraken inden jare onss Heren M°cccc°lix° alre heiligen avent.

Nog laten wij volgen als eveneens niet bij Nijhoff uitgegeven:

1459 October 14. Bekrachtiging van het accoord gemaakt

door Willem heer van Egmond en Ysselstein en afgevaardigden van bannerheeren, ridderschap van steden van Gelre ende geschillen tusschen hertog Arnold en zijn zoon Adolf.

Wy Arnolt hertoghe van Gelre ende van Gulich ende grave van Zutphen doin kont allen luden, alsoe twijst ende schelonge geweest is tusschen Adolph onsen lieven gemijnden soin an die eyne ende ons aen dander sijde vermitz welcken twijsten inde schelonge onse lande van Gelre van beyden seyden, eyndeels gebrant geroeft ende verderfflick gemaickt is geweest, van welcken ende allen anderen vurledenen gebrecken wy nu mijnnentlick ganstelick ende te gronde by onsen lieven gemijnden brueder Wilhem here t Egmondt tot Yselsteyn ende slantz van Mechelen ende gedeputeerde van baenreheren, ritterschappe ende vrunden vanden steden der vierdelen der lande van Gelre als Nymegen, Ruremunde, Zutphen ende Arnhem, nu tertijt tot Batenborch ther daethfaert vergaidert als uyten vierdel van Nymegen, Ghijsbert van Bronckhorst here tot Batenborch ende t Anholt, Geret here tot Culenborch then werde ende tot Ewick, Eedwaert vaight tot Bell ende here tot Haips ende raetzvrunde. Derick van Bronckhorst ende Henrick Collardt, uiten vierdel van Ruremunde here Henrick van Meer here ten Werde, here Wilhem von Vloedorp erffvaight tot Ruremunde ritter, ende raetzvrunde Johan van Zuchtelen ende Henrick Kellener, uiten vierdel van Zutphen Henrick here tot Wijsch, here Jacop van Hackfordt ende here Arnt van Mijddachten ritter, ende raetzvrunde Willem Lerijnck ende Aelphart Schijmmelpennijnck, uiten vierdel van Arnhem, here Wynant van Arnhem ritter ende raetzvrunde Steven Ploech ende Ort vanden Gruythuyss gescheiden synt na ijnhalt der uytspraicken die sy gedaen hebben, dair van wesende omme dan vorderen last, twijst, schade, hijnder ende onlede ons onsen, ondersaiten, lande ende lude voirtan te verhueden, soe bekennen wy hertoghe vurscreven, dat wy mijt rypen raide en de ganssen voirbedachten wille onsen lieven gemijnden soin voirscreven gegeven hebben ende geven overmitz desen brieve, onse slot, stat, schependoim ende dat borchgreve ampt van Nymegen mitten ryck myt alle synen toebehoir, en dat op die selve syde, der Walen, dair Nymegen light, gelegen is ende daer toe die Duyffel gefryet ende Nergena mijt synen toebehoir soe onse lieve brueder dat nu heefft, den

wy affloissen sullen, gelijck dat inder uytspraicken geschreven steyt, alsoe dat onse lyve gemijnde soin dat schependoem ende rijck van Nymegen nu voirtan ende vanden Duyffel dat bewynde der borch, slotz ende amptz ind die Duyffel mijt Nergena hebben sall in onsen naem ende van onsen wegen te regieren ende daerijnne voirtan sall moigen doin ende laten gebieden ende verbieden gelijck ende in alre wysen als wy ende onse borchgreve ende amptluden voir heden moigen doen, beheltelick ons onsen huldinge ende mannen van leen ende dairtoe alsulcke schattinge ende bede, die wy ende onse lieve gemijnde soin van onsen lande van Gelre krijgende werden, dair wy malkanderen trouwelick toe helpen sullen, dair sall voir uitten hoip alsoe voele geltz gaen daerinne dye Duyffel mede loissen ende vryen sall tot behoeff onss lieven gemijnden soine als dat vurgerurt steyt ende dat ander geld dat dair verder averloipt dat sullen wy halff ende halff hebben vytwysonge der uytspraicken dat selve men dan voirt tot onsen beyder orber ende profyt strecken ende beleggen sall ende onse lieve gemynden soin sall dan dair voirt off hebben, soe dat inder uytspraicken geschreven steyt ende dit soe tot synen schoenste nut, orber ende profyt te gebruycken, onse leven lanck na ynhalt der vytspraicken vurgeruert dairop gemaickt. Ende soe dan onse lieve gemijnde soin ons gelaefft heefft zich nyet te kroeden noch te onderwynden in enigerwyse onsen lande, lude inde ondersaiten guetz off regimentz na ynhalt der brieve dair van sprekende, soe gelaven wy hertoghe vurscreven onsen lieven gemijnde soin vurscreven, oick sijns guetz off regimentz lande inde lude hem nu togedeylt sijn, vorder nyet dan na ynhalt der brieve dair van gemaickt, ons te onderwijnden, oen dair aen te kroeden off te hijnderen in enigerwijs ende gelaven daeromme by onser furstelicken eeren ende trouwen alle punten vurscreven vast stede ende onverbrecklick te halden, alle argerlist nye vonde ind beheyndicheyt die wy off yemantz anders van onssen wegen gedencken off versieren muchten genslick ende myt allen uytgescheiden ende al ende eyn ytlick punt vurscreven besonder sonder argelist. Dis te oirkonde hebben wy hertoghe vurscreven onsen siegel aen desen brieff doen ende heyten hangen. Ende voirt gebeden tot mere getuychenisse der waerheyt alre punten vurscreven onsen lieven gemynden brueder Wilhem here tEgmont vurscreven ende voirt onsen lieven neven ende gueden vrienden vanden gedeputierden baenreheren ritterschappen vanden

vierdelen onsser lande van Gelre als myt namen uit den vierdel van Nymegen Ghysberth van Bronckhorst here tot Batenborch en de tAnholt, Gerit here tot Culenborch then werde ende tot Ewick, Eedwaert vaight tot Bell ende here tot Haips, uitten vierdel van Ruremunde, here Henrick van Meer, here tot Werde, here Willem van Vloedorp erffuaight tot Ruremunde ritter, uitten vierdel van Zutphen Henrick here tot Wysch, here Jacop van Hackfoirt ind here Arnt van Myddachten, ende uitten vierdel van Arnhem here Wynant van Arnhem ritter, ind voirt die vier hoefftstede onser lande van Gelre als Nymegen, Rurcmunde, Zutphen ende Arnhem, myt ons te willen besegelen, dat wy Willem here t Egmont, Ghysbert van Bronckhorst here tot Batenborch, Gerit here tot Culenborch, Eedwaert vaight tot Bell, Henrick van Meer, Willem van Vloedorp, Henrich here tot Wysche, Jacop van Hackfort, Arnt van Myddachten, Wynant van Arnhem ritter vurscreven ende wy burgermeyter schepenen ende raide der stede Nymegen, Ruremunde, Zutphen ende Arnhem bekennen tot begerten mijns lieven heren ende brueders ende ons genedigen lieven heren omme tuygenisse ende orkonde alre vurscreven punten gerne gedain te hebben ende desen brieff mede besegelt. Gegeven int jair onss Heren M° CCCC° LIX° dominica post Victoris Martyris.

II. Archieven der familie de Keverbergh enz.

1. Huwelijks-contracten, testamenten, deelingen accoorden der familiën van Kessel, van Meerwyck en aanverwante familiën.

1513 Sept.19. Scheiding en deeling tusschen Arnt van Boicholts, ambtman te Grave en van het land van Cuyck, en zijn vrouw Johanna van Merwick ter eenre en Jaspar van Merwick en zijn vrouw Cornelis van Hemmert, betreffende de goederen hun aangestorven te Tongerloe in het gericht van Gassell, te Gribbenvorst, de heerlijkheid van Barsdonck, door hun bloedverwanten Sijbert van Brey, Johan Haegen, reekenmeester, Derick Faex burgemeester in den Graeff en Henrich Crefft, rentmeester van het land van Cuyck.

Nederduitsch op perk. Met de zegels van Arnt van Boicholts en Jaspar van Merwick achter die der vier scheidslieden.

1516 November 10. Huwelijksverdrag tusschen Wijlhem van Kessel ter eenre en Anna dochter van Heinric van Barick ter andere zijde.

Nederduitsch op perk., zegel van Heinrich van Barick geschonden; dat van Johan van Breempt verloren; dat van Wylhem van der Ympel gaaf, dat van Lambrecht Pollart geschonden, van Wylhem van Kessel, Elbert van Meerwyck, en Rytger van Veltbruggen gaaf; dat van Johan van Holmoelen afgevallen.

1523 April 17. Huwelijksvoorwaarde gesloten door Wilhelmus Friderici, doctor, persoon des persoonaatschaps en pastoor der kerk van St. Merten te Groeningen, Rudolph Coenraede, burgemeester, Evert Howiken en Evert van Donseler, rentmeester, als gekozen dingluiden, tusschen Jasper van Merwyck, rechter te Nijmegen en stadhouder der stad en omlanden van Groenyngen, ter eenre en Geertruy Luytkens, Harinkens dochter, ter andere zijde.

Nederduitsch op perk. Met handteekening van den bruidegom en vier dingluiden. De zegels van den bruidegom en zijn schoonvader en van 2 der dingluiden afgevallen. Dat van den pastoor en burgemeester gedeeltelijk over.

1549 November 17. Erfmaagscheiding tusschen Jasper van Merwijck en Margareta Welschhaes (op het zegel Welsoy), zijn vrouw, ter eenre, en Johanna van Merwijck, weduwe van Arnt van Boicholt, ambtman van Grave en het land van Cuyck, ter andere zijde, als broeder en zuster, door tusschenkomst van den zoon dezer laatste Froeyz, Adriaan van Boedberch, erfmaarschalk van het land van Gelder, als man van Elysabet van Boicholt, Johan van Boicholt, Theis van Eyll en Everhart van Bell als verwanten.

Nederduitsch. Op perk. Met de zegels der partijen en getuigen nog over, behalve dat van Adr. van Boedberch.

1570 Aug. 1. Huwelijkscontract tusschen Joncker Wilhelm van Merwick, drost te Montfort, en Johanna Hillen, eenige dochter van Joncker Johan Hillen, met raad der bloedverwanten, die de akte bezegelden.

Nederd. Perk. Zegels van den bruidegom Johan van Wijttenhorst, heer te der Horst, pandhouder van het ambt Montfort, van de bruid en haar vader nog herkenbaar; die van Matthis van Merwick, broeder van den bruidegom en van Vincent Fosz van Schwarzenborch, drost te Middeler, verdwenen; dat van Dieterich Ker gedeeltelijk behouden; van dat van Raebet van Duirsdal een deel van het randschrift over. — Met handteekening van bruid en bruidegom en haar vader.

1606 Februari 28. Arnhem. Erfdeeling tusschen de kinderen van wijlen Reiner van Stepraedt, heer van Doddendaell in Doirnick en Walbeeck en van Johanna van Voirst, dochter van den Dorenweert, namelijk: Diderick, Joost, Agnes, vertegenwoordigd door haar man Johan van Voirst, en de joffrouwen Walraven en Sanderina, door Herman van Wytenhorst, heer tot Sonsfeld, raad van zijne Exc., Karll van Arnhem tot Kernhem, raad-extraordinaris van het vorstendom Gelder en het graafschap Zutphen, Johan van Arnhem, raad van het voorschreven vorstendom en rechter tot Arnhem en van Veluwenzoom, en Goessen van Varick, eerste rekenmeester van het voornoemde vorstendom en graafschap, als bloedverwanten, neven.

Nederduitsch, Perk. Van de zegels der partijen en scheidslieden alleen over dat van *Johan van Voerst* en van *Walram van Stepraidt*. Met handteekeningen der partijen en van Johan van Voerst.

1609 Nov. 4. Op ten huyse Hoecklum. Huwelijkscontract tusschen Caspar van Merwick, oudsten zoon van wijlen jonkheer Wilhelm van Merwyck tho Kessell, drost te Montfort, en van Joanna van Hillen, zijn weduwe, bijgestaan namens zijn vader door Conraidt van der Horst, Johan van Steenhuys, Arnoldt van Boitbergen, erfmaarschalk des vorstendoms Gelre, en Joest van Broeckhuysen van Kell en door zijn moeder voornoemd ter eenre, en Walraven, tweede dochter van wijlen Joncker Reyner van Stepraidt, heer tho den Doddendail in Doirnick en de Walbeek en van Joanna van Voorst, dochter van den Dorenweerdt, bijgestaan door Assweer de Jeger, Johan van Stepraidt, heer tho den Doddendael, in Doirnick ende Varick, Diderick van Stepraidt, heer tho Walbeck, Joost van Stepraidt, Johan van Voorst en Carl van Arnhem, raad in het vorstendom Gelre en het graafschap Zutphen t. a. z.

Nederduitsch. Op perk. Met de zegels van de moeder des bruidegoms, van de bruid, dat van de moeder der bruid (gedeeltelijk over) en der getuigen, dat van den bruidegom geheel geschonden en die van Conraedt van der Horst, Arnoldt van Boetbergen, Joest van Broeckhuysen en Carl van Arnhem, afgevallen. Met handteekeningen van bruidegom, bruid en huwelijkslieden.

1612 Jan. 26. Transfixbrief van het Hof van 't Overkwartier van Gelre te Roermond, als leenhof, bevestigend dit huwelijksverdrag zoover er daar over leengoederen, gereleveerd van dit leenhof, wordt beschikt.

Nederd. Perk. Zegel verloren.

1611 October 23. O. S. Huwelijksvoorwaarden tusschen Anthonis van Lynden, heer tot Croonenburg, oudsten zoon van wijlen Jonkheer Frans en Clementia vann Amstel vann Mijnden ter eenre en Sanderina van Stepraet, jongste dochter van wijlen Reyner vann Stepraet (zie vorige akte) en Joanna van Voorst, gededingt, uitgesproken en besloten van wege den bruidegom door Steven van Lijnden, heer tot Mijnden, Loosdrecht en in Sinderen, Henric van Bryenen d'Alste, heer in Sinderen, gecommitteerde ter Staten-Generaal, Johann van Bonenburch, genandt van Hontstein, Johann van Metternich to Netselenburg, Gysbert van de Pol, Arndt van Zuylen van Nijvelt tot Geerenstein, gecommitteerden raad in den lande van Utrecht, Franciscus de Gamboa geseyt Enriques d'Aquila en Otto van Seventer, hoogbaljuw en overdijkgraaf van de landen en steden van Voorn, Bryel, Godere etc., ooms, schoonbroeder, neven en zwageren, en van wege de bruid, door Assueer de Jeger, als tweede man der moeder, de moeder, Johann van Stepraet (zie vorige akte), Deederick van Stepraet (zie vorige akte), Joost van Stepraet, Johann van Voorst en Caspar van Merwijck. tho Kessel en Carl van Arnhem (zie vorige akte) als moeder, broeders, zwagers en oomen.

Nederd. Op perk. met de zegels van bruid en bruidegom en contractanten. De zegels der bruid, van Henrich van Bryenen, A. van Zuylen, van de moeder der bruid en van Carl van Arnhem geheel of bijna geheel verdwenen; dat van Caspar van Merwyk zeer geschonden. Met de handteekeningen, behalve van Henrich van Bryenen.

[1619 Nov. 10. Op den huyse Hoeckelder Erfdeeling tusschen de kinderen van Reyner van Stepraedt en Johanna van Voorst, Johan, Diderich, Joost, Johan van Voorst als man van Agnes, Caspar van Merwyck als vader van de onmondige kinderen door hem verwekt bij wijlen Walraven van Stepraedt, Anthonis van Lynden als man van Sanderina en geassisteerd door Joncker Karll van Arnhem tot Kernhem, raad, en Goossen van Varick, eerste rekenmeester van Gelre en Zutphen, resp. oom en neef, als „dachholderen" en verwanten, en Goossen van Steenler der rechten doctor, ter eenre, en den tweeden man van Joanna van Voorst Assuer de Jeger „erftuyter", met toedoen van Reyner zijn zoon, bij haar verwekt, geassisteerd bij Jonker Bernt van Meeckeren tot Andelst en Johan Hackfort, hun neven en verwanten en Everardt van Staverden, der rechten

doctor, ter andere zijde, en zulks na afsterven der weduwe Johanna van Voorst.

Nederd. Perk. Met handteek. der deelenden. Van de zegels zijn er brokstukken met wapenschild van Johan of Dederich, van Joost van Stepraedt en Johan van Voorst nog over, de rest verloren of onkenbare brokstukken.]

1627 Mei 12. Nymmeghen. Scheiding en deeling tusschen Gerhardt van Kessel, canonicus van St. Martyn te Luik, Balthasar vrijheer van Mylendonck en Jurgen van der Voorst met Godert Kypshoven als van den Gerichte van Kessel geauthoriseerde momboiren der drie onmondige kinderen van den broeder des kanoniks Jan en Agnees van Mylendonck, nl. Balthasar Willem, Adolpf Philips en Nicolaes van Eynholts, als man van Maria van Kessel, getuigd door Arnolt Reychwyn, Adam Kasner en Engelbert de Man, notaris, als „maegescheyts vrunden".

Nederd. Perk. De zegels van . . . . . en van de twee eerste «maegescheyts vrunden» nog over.

Circa 1643. Scheiding en deeling tusschen de kinderen en kleinkinderen van wijlen Diderich Vygh, heer tot Zoelen, ambtman van Nederbetuwe, nl. Joost, heer tot Isendoorn, raad van Gelre en Zutphen, Adriana zijn zuster, Diderick van Lienden, zoon tot Hemmen en Blitterswyck en Anna van Lienden, met haar gekoren momber Dr. Cornelis de Jongh, mede namens haar minderjarige broeders en zusters, kinderen van Helena Vygh bij Dederick van Lynden, heer tot Hemmen en Blitterswyck, ambtman van Overbetuwe door Johan de Cock van Oppinen, op Tedinghsweerd, heer tot Geffen, Gevert van Eck, Wilhelm van Heese, in qualiteit als leenmannen des vorstendoms Gelre en graafschaps Zutphen, specialijk verzocht en beroepen.

Nederd. Op perk. Met handt. van de deelende partijen, de drie leenmannen en Dr. de Jongh. Van hun zegels dat van Anna van Lienden en Johan de Cock van Oppinen alleen nog eenigszins herkenbaar over, van dat van Dr. de Jongh het wapenschild.

1643 Sept. 10. Arnhem. Transfix. Bekrachtiging van deze erfdeeling door het Leenhof van Gelre en Zutphen.

Nederd. Perk. Met zegel van het Hof.

1645 Juni 1. Op het huis Loo. Huwelijksvoorwaarden gesloten tusschen Frans van Lynden, heer van Croenenburch

(sic) en Loenen, den zoon van wijlen Anthonis heer van Cronenburgh, Loenen en Teckop en Sandrina van Stepraedt, ter eenre en Jonkvrouw Margarita Sophia van Stepraedt, oudste dochter van Diderick, heer tot Indoornick, Latum en Loo etc. en van wijlen Sophia van Isendoorn à Blois met consent van wederzijdsche bloedverwanten, als getuigen, nl.: van wege den bruidegom: zijn moeder, Reyner van Lynden heer tot Gruensvoort, Anthonis van Lynden heer tot Teckop, Wilhem van Merwick, heer tot Kessel, Diderick van Lynden heer tot Hemmen en Blitterswyck, ambtman, richter en dijkgraaf van Overbetuwe, gecommitteerde ter Staten-Generaal en Diderick van Stepraedt, heer tot Walbeeck en Twijsgen, als mederbroeders, zwagers en oomen; van de zijde der bruid: de vader en diens broeders Reyner, heer tot ten Doddendael, en Johan, heer tot ten Ulenburch, Ellert van Isendoorn à Blois, heer tot Stockum en de Kannenburch en Elbert van Voorst, heer tot Schoenderbeeck, als vader, oomen en neven.

Nederd. Op perk. Met handt. der contractanten en getuigen, die ook allen zegelden, die van bruidegom, bruid, moeder van den bruidegom en van Diderich van Stepraedt heer tot Walbeeck verloren.

1645 Juni 5. Op ten huyse Cronenburch. Erfdeeling tusschen de kinderen van wijlen Anthonis van Linden, heer tot Cronenburch en Loenen en Sandrina van Stepraedt op verzoek van deze laatste nl. Frans, heer tot Cr. en L., Reynder heer tot Gruensfoort, Anthonis heer tot Teckop, Johannes Walraven, en Anna Maria, op welke de erfenis van hun zuster Clementia gedevolveerd was (in duplo).

Nederd. Perk. Met handt. der wed. en der kinderen, Peter, Aerts, Schout van Cronenburch en Mijnden, gekozen voogd der wedw. en van Croen, idem der kinderen.

Met transfix van 1662 Febr. 8 goedkeuring van het leenhof van Gelre en Zutphen.

Nederd. Perk. Met zegel van het Hof. 1657 Nov. 13. Akte der heerlijkheid en van het gerecht van Cronenburch te Loenen, waarbij Anthonis van Lynden meerderjarig geworden, voor het gerecht deze deeling goedkeurt. In dorso.
Extract uit het register van 14 Nov. 1657.

1647 September 3. Schepenbrief van 's Hertogenbosch waarbij minnelijke schikking tusschen de kinderen van wijlen Caspar van Merwyck, heer van Kessel, en Walraven van Staproy, n.l. Willem, heer van Kessel, Catharina, Johan, Reynder Hoen van

Cartils, heer van Alt Valckenborch, Schinnen op te Geul, als man van Johanna Maria van Meerwyck ter eenre en de kinderen van Floris van Eyck, heer te Nuenen, Gerwen en Nederwelten en Beatrix Monicx, dochter van Joncker Johan, n.l. Floris Jonkheer te Nuenen, Gerwen en Welten, Johan, Elisabeth, Cornelis van Grevenbroeck, heer van Helvoort, als man van Anna van Merwyck ter andere zijde, wegens gevaar van proces in zake van de huwelijks-voorwaarden van voornoemden Casper, vroeger gesloten met Anna Monix (ook een dochter van Johan voornoemd) en het afsterven van Jonker Hans Casper, een zoon uit het huwelijk dezer beide echtgenooten zonder testament.

Nederd. Op perk., zegels onkenbaar.

1658 Juni 22. Huwelijksvoorwaarden tusschen Elbert Isendoorn, heer tot den Cannenburg, zoon van Marten en Anna van Voerst ter eenre, en Odilia van Wassenaar, dochter van Albert heer van Alkemade en Hester Cornelia van Buitewech ter andere zijde, door de ooms, tantes, broeders en naaste neven namelijk: Fr. Henricus Isendoorn, D. en J. van Stepraedt, G. van Ulfftdik Doornick W. B. de Wassenaar en Robert de Coterau van Westmal, alsmede door bruid en bruidegom.

Nederd. Perk. Alleen de zegels van den bruidegom en laatst genoemde getuige over.

1677 Juli 30. Huis Warmont. Huwelijksvoorwaarden tusschen Anthonis baron van Lynden, heere van Croonenburch Loenen, Teecop en Elisabet Anna van Wassenaar Warmont.

Nederd. Perk. Met handt. van bruidegom en bruid van R. J. van Lynden en baron de Wassenaar et Warmont.

1681 Aug. 7. Huwelijksvoorwaarden gesloten tusschen Antonis baron van Linden heer tot Croenenborch, Loenen en Teckop, zoon van Frans, baron van Croenenborch en Loenen en Margareta Sophia baronesse van Stepraedt van den Doddendael, beide overleden ter eenre en Cornelia Anna baronesse van Isendoorn dochter tot den Cannenburch dijkgraaf van Veluwe, en Odilia baronnesse van Wassenaer ook beiden overleden, ter andere zijde, door huwelijksvrienden gesloten.

Nederd. Perk. Get. door bruidegom en bruid, en A. van Isendoorn, R . . . van Lijnden, P. B van Spangen, P. B. van Stepraedt de Doddendaal en J B. van Arnhem. Met zegels van A. van Isendoorn, P. B. van Stepraedt en van Arnhem nog over.

Akten op papier (grootendeels afschriften) die vroeger reeds in bundel waren vereenigd en daarom hier afzonderlijk volgen.

1395 Dec. 12. Huwelijkscontract tusschen Sibrecht van Kessel zoon van Mathis en Bela van Groesbeeck, dochter van Dederich.
Afschrift

1453 Oct. 9. Idem tusschen Johan van Brempt en Agnes van Elvervelde.
Afschrift.

1476 Dec. 7. Idem tusschen Thys van Kessel en Margaret van Hemberg, dochter van Johan.
Afschrift.

1477 Mei 15. Idem tusschen Gaert van Kessel en Baetse van Holtmolen, dochter van Vollinck.

+ 1500. Deeling tusschen de kinderen van Willem van Kessel en Geret van Broichusen zijn vrouw, Johan en Thys en Vyln van Merwick, kind hunner zuster.

1500. Idem tusschen de gebroeders Johan en Crijstoffel Schenk van Nydeggen.

1556 Maart 13. Deeling der nalatenschap van Sweder van Merwyck en Gertruit van Barlle door Segher van Merwyck Coenraet van Gaelen en Henrich Martens ter eenre en Anna van Merwyck, gehuwd met Goeswijn Hoenzeler en Elizabet haar zuster ter andere zijde.

1560 April 17. Overeenkomst tusschen Margareta van Welzow weduwe Caspar van Merwyck en haar zoon Wylken over het huis Kessel, den tol en verder toebehooren.

1561 Januari 15. Deeling tusschen de kinderen van Agnes Rofferts, nl. Gerard Rofferts ter eenre en Christina Rofferts, gehuwd met Johan Keer en Matthis van Kessel haar „*echte gebaeren zoon*" (1) bij Gerard van Kessel genaamd van Roffert ter andere zijde.

---

1) De andere waren dus natuurlijke kinderen der moeder. Gerard is dan de stamvader der tak van Kessel, genaamd Roffert. Het huis Roffert bestaat nog te Baerlo.

Blijkens *beschrijving*, zegelden Gerard Roffert, Johan Keer, Johan van Holtmoelen, Wylhem van Merwyck en „den eerweerdichgen" heer Wylhem van Kessel genant Meerwyck. (1)

Afschrift.

1563 Mei 1. Huwelijkscontract tusschen Wilhelm van Merwyck en Sandryn van Wees.

Orig. Niet gezegeld.

1566. Idem tusschen Derick Vygh en Helwig van Rossem.

1567 Augustus 1. Idem tusschen Gerard Rofferts en Maria van Waldoes, genaamd Baerlo.

Afschrift.

1569 Juni 26. Deeling der nalatenschap van Caspar van Merwyck en Margaretha van Welzow door hun kinderen: Wilhem, heer Mathies, Anna, gehuwd met Thomas van Nunhem en Margaretha, gehuwd met Mattys van Beersz.

1578 November 6. Huwelijkscontract tusschen Frans van Lynden, zoon van Frans en Anna v. Besten en Clementia van Aemstell van Mynden, wed. van Johan van Holtzwyller, dochter van Antoni en Amelis van Amstel van Mynden.

1590. Idem tusschen Johan van Duyvenvoorde en Odilia van Valkenaar.

Afschrift van 1721.

1590 Mei 1. Idem tusschen Johan van Stepraedt, zoon van . . en Johanna van Foorst (sic) en Maria van Dort, dochter van Reyner.

Afschrift.

1598 Juni 24. Idem tusschen Maarten IJsendoorn a Blois, zoon van Henrich en Sophia van Hommel en Anna van Voorst tot Schoonderbeek, dochter van Elbert en Johanna van Arnhem.

Afschrift.

± 1600. Lijst van meubels van het huis Kessel door Johanna van Hyllen wed. Willem van Merwick, gelaten ten gebruike van haar zoon Caspar en tevens van de kleeren en gouden ringen en kettingen van Caspar's overleden vrouw Walraven van Stepraet.

1603. Deeling tusschen de erven van Johan van Stepraedt, geteekend door Johan van St., heer van Dorth, Dederich en Joost

(1) Zijn moeder was wellicht een dochter uit het huis van Kessel.

van St, Johan van Voerst, Angenes Walraven (1) en Sandrina van St., Frans van Leuwen en Jan van Zallant

Minuut (fragment).

1605. Testament van Theodoor de Vygh.

Copie in het Fransch van 1719.

Ingevoegd de huwelijksvoorwaarden van hem en zijn vrouw Heilwich van Rossem.

1612 Februari 23. Attestatie van Theodorus Boulhardus, pastoor te Heussen, van het huwelijk van Anton van Lynden en Alexandrine van Stepraedt.

1612 Mei 7. Inventaris van het huis Kessel. Overdracht daarvan door de wed. W. van Merwyck aan haar zoon Caspar, voor schepenen van Kessel en Helden.

1612 Juni 25. Overeenkomst tusschen de kinderen van Reyner van Stepraedt, geteekend door Johan van St., Maria van Dorth genaamd (2) Stepraedt, Joest van St., Johanna van Brienen genaamd (2) Stepraedt, Mechtell van Doornick genaamd (2) Stepraedt, Johan van Voerst, Angenes van St., Caspar van Merwick te Kessel, Walraven van St. (vrouw van Caspar) en Sandrina van St.

1619 April 20. Huwelijkscontract tusschen Dirick van Lynden en Helena Vygh.

Afschrift door burgemeesters, schepenen en raden van Nijmegen. Copia copiae door burgemeesters, schepenen en raad van Dusseldorf.

1620 Februari 29. Idem tusschen Caspar van Merwyck en Anna Moninx.

Afschrift.

1621 April 17. Deeling tusschen de kinderen van Reiner van Stepraedt: Johan, Caspar van Merwyck tot Kessel, als vader zijner 4 onmondige kinderen bij zijn overleden vrouw Walraven van Stepraedt: Sandrina van St., gehuwd met Anthonis van Linden, heer tot Cronenburch, Dederick van St., Joost van St., Agnes van St., gehuwd met Johan van Voorst.

Origineel en afschrift.

---

(1) Hier een vrouwennaam.
(2) Genaamd beteekent *hier*: geboren.

1624 Februari 14. Inventaris der meubilaire goederen op het huis te Kessel, opgemaakt namens en voor de vier onmondige kinderen van wijlen Caspar van Merwyck en wijlen Walraven van Stepraedt.

1624 Juli 24. Deeling tusschen de kinderen uit het eerste en die uit het tweede huwelijk van Caspar van Merwyck (1°. × Walraven van Stepraedt, 2°. × Anna Monnix).

Afschrift.

1625 September 11. Deeling tusschen de kinderen en kleinkinderen van Willem van Merwyck en Johanna van Hillen.

Met rekwest aan het Hof van Gelder over de deeling van het kind van Caspar van Merwyck en Anna Monnix met die uit zijn 1e huwelijk.

1627 December 12. Testament van Renier van Merwyck, novice der Minderbroeders-Observanten te Brühl, zoon van Caspar en Walraven van Stepraedt.

Zeer geschonden.

1634 Juni 12. Huwelijkscontract tusschen Jan Renier van Cartils, genaamd Hoen tot Hoenshuis, heer van Oud-Valkenburg en Johanna Maria van Merwyck, dochter van wijlen Caspar en Walraven van Stepraedt.

1636 October 11. Deeling tusschen de kinderen van Caspar van Merwyck en Walraven van Stepraedt: Willem, Renier, Joanna Maria (zie vorig N°.) en Catharina.

Minuut en origineel.

1637 Februari 5. Huwelijkscontract tusschen Willem van Merwyck, oudsten zoon van Caspar en Walraven van Stepraedt, en Clementia van Lynden, dochter van Anthoon en Sandrina van Stepraedt.

1639. Extract uit het huwelijkscontract van Willem van Merwyck en Clementia van Lynden.

Met transfixbrief van 1639 Januari 21 van het Leenhof van Gelder te Roermond waardoor de clausules daarvan bevestigd worden, zoover het de Geldersche leengoederen, onder dit Hof ressorteerend, betreft.

Afschrift.

1643 Juni 3. Inventaris der goederen van Willem van Merwyck, als weduwnaar en boedelhouder van Clementia van Lynden.

1645 October 3. Huwelijkscontract tusschen Willem van Merwyck en Judith van Lynden, dochter tot Hemmen en Blitterswyck.

Origineel en afschrift.

1645 Juni 1. Extract uit het huwelijkscontract van Frans van Lynden, zoon van wijlen Antonis en Sandrina van Stepraedt en Margaretha Sophia van Stepraedt, oudste dochter van Dederich en Sophia van Isendoorn a Bloys.

1647 Mei 30. Deeling der nalatenschap van Hans Caspar van Merwyck door Wilhelm, heer tot Kessel, Johanna Maria (zie akte van 1634 Juni 12) en Catharina, zijn broeder en zusters.

1647 Juni 16. Huwelijksvoltrekking tusschen Willem van Merwyck en Judith van Lynden door Herbert van Lynden, namens Diderich van Lynden, vader der bruid.

Origineel en afschrift. Met dispensatie in de roepen en bewijs van dispensatie in den 2^{den} graad van aanverwantschap.

1650 Juni 21. Deeling tusschen Balthasar en Adolf Philipp van Kessel.

1652 Augustus 12. Deeling der nalatenschap van Theodora Pieck, weduwe van Dirk Vygh, door haar kinderen: Joost en Adriana en de kinderen van den overleden Dederick van Lienden en Heylwig Vygh, nl.: Diderich nu zijn zoon Berndt (verwekt bij Angenes Catryne van Limburg, vrouw tot Well) Frans en Jaspar van Lienden en Anna van Lienden, gehuwd met Adrian de Rheede, Judith van Lienden, gehuwd met Willem van Merwick, Adrian, Theodora en Caerll van Lienden.

1660 Maart 14. Huwelijkscontract tusschen Johan en Reinart van Hanxler zu der Burgh en Anna van Horst zum Ruth.

1666 Augustus 22. Testament van Johan Stepraedt voor het leenhof van Gelder en Zutphen te Arnhem.

Twee afschriften.

1675 Augustus 19. Idem van Willem van Merwyck en Judith van Lynden.

Met bijbehoorende verklaringen van 1675 19 en 23 Januari.

1676 April 29. Verklaring van schepenen van Mierlo (N.-Brabant), dat de eerstgeboren zoon van Johan van Grevenbroeck en Margareta van Uyttenhorst overleden was reeds lang voor het afsterven van Adriana, zuster van Dirk, kinderen uit het eerste huwelijk van Johan met Christina Pieck; ter instantie van Anna van Eyck, weduwe Cornelis van Grevenbroeck.

1676 September 3. Testament van Anna Catharina van Stepraedt, voor het leenhof van Gelre en Zutphen te Arnhem.

Afschrift.

[1678 Maart 2. Extract uit het huwelijkscontract tusschen Lucas Willem van Essen tot Helbergen, zoon van Henrick, en Geertruydt Agnes Vygh, dochter van .... en van Johanna Vygh, laatst douairière Pieck.

Afschrift.]

1677 Maart 10. Testament van Anna van der Horst, weduwe van Reiner van Hanxler. — Met akte van depositie door schepenen van het leenhof Bree (Maasbree) dd. 1677 April 12 en van opening door het gerecht van Kessel dd. 1677 Nov. 8.

Met minuut van 1677 Februari 15.

1680 October 10. Testament van Catharina van Merwyck, weduwe Ernest van Boecop.

Afschrift.

1681 Augustus 7. Huwelijkscontract tusschen Antoon van Lynden, zoon van Frans en Marg. Sophia van Stepraet en Cornelia Anna van Isendoorn tot Cannenburch, dochter van Elbert en Odilia van Wassenaer.

Afschrift van 1768.

1681 October 9. Testamentaire beschikking van Anna Maria, dochter van Maria van Merwyck, met haar man Jan Renier Hoen van Cartyls.

Afschrift.

1684 November 24. Uitspraak van het Hof van het Overkwartier van Gelder te Roermond, omtrent de „morgengave" van 4000 gulden door Clemens van Lynden aan haar man Willem van Merwyck.

1688 Januari 17. Deeling tusschen Caspar van Merwyck, geassisteerd door zijn broeder Frans, kanonik te Aken, en „personaet in Sevenom" eenerzijds en Clementia Maria en Theodora Joanna van Merwyck anderzijds, broeder en zusters.

1691. Inventaris der goederen van de douairière van Diederick van Lynden.

Afschrift.

1687 September 27. Akkoord tusschen Hendrik baron van Wassenaer, Duitsch-ordensridder en commandeur te Gemert en Maximilian Hendrick van Renesse, graaf van Mansny enz., als man van Maria Magdalena van Wassenaer, zoo in hun eigen qualiteit als van voogden van het onmondig kind van wijlen baron van Wassenaer, heer van Warmond ter eenre en Ermgardis geb. van Pallandt, vrouw van Eyll en Peter baron van Eyckel heer van Eyll ter andere zijde, wegens het huwelijksgoed der moeder van de eerste comparante.

1710 Juli 23. Constitutie op de barones donairière de Stepraedt, van Walbeck door den baron van Lynden, om met den graaf de Mansny te onderhandelen over het vruchtgebruik van de nagelaten goederen zijner echtgenoote Elisabeth Anna de Wassenaar.

1711 Maart 8. Dispensatie door Angelus d'Ongnyes, bisschop van Roermond, in den derden graad van bloedverwantschap en in de drie roepen ten behoeve van Caspar van Merwyck en Elisabeth van Lynden.

1711 April 21. Huwelijksvoltrekking op den huize Grunsfoort tusschen Caspar van Merwyck, zoon van Wilhelm en Judith van Lynden en Elisabeth Anna van Lynden, dochter van . . . van Lynden heer van Croonenburg, Teckop en Grunsfoort en Carolina Anna van Isendoorn tot Cannenburg, door Johan baron van Arnhem, namens Willem baron van Haersolte.

2 Origineelen en 2 afschriften.

1712 Januari 8. Testament van Derk Frans van Merwick, kanonik te Aken. (1)

2 Afschriften.

1713 October 17. Idem.

Origineel.

---

(1) Overleden te Kessel 1714 April 18.

Met licentia testandi van den Bisschop van Roermond. (1)

1714 Maart 18. Scheiding en deeling der renten, nagelaten door Adolph Philip van Kessel, voor zooveel ze tusschen Hans Wilm van Kessel met zijn echtgenoote en Bernardt Hammer, als man van Anna Maria Gertruda van Kessel deelbaar zijn.

Afschrift.

1714 November 15. Overeenkomst over zekere Kesseleycker tienden, kapitaal van 1500 gulden en andere zaken.

(Bevindt zich in den bundel: Tienden enz. zie hierna).

1714. Rekening enz. der momboren van de kinderen van Isaac Lambert de Blanc en Isabella Catharina van Kessel.

1716. Verklaring nopens de erfgenamen van jonkvrouw Mechteld van Buytenwegh, tot welke zij benoemd heeft de vijf kinderen harer overleden nicht Odilia van Wassenaar en de twee kinderen harer nicht Philippine van Wassenaer, gehuwd met Philip Jacob van Spangen, heer van Spangen, door P. Emondt en W. Nobelingh te 's-Gravenhage.

1719 Februari 21. Huwelijkscontract tusschen Gerard Assuer Lodewijk de Horion, zoon van Gerard Assuer en Justina Helena de Bentingh, en Anna Wilhelmina van Doerne, dochter van wijlen Everhard en Anna Catharina Constance barones de Boecop.

In het Fransch. Geauthentiseerd afschrift.

1719 Mei 26. Minnelijke schikking tusschen de erfgenamen van Frans van Lynden, heer te Blitterswyck en Caspar van Merwyck heer te Kessel, namens broeder en zuster ter eenre en A. W. van Reede, douairière van Lynden, Albertina van Lynden voor zich en den heer en vrouw van Heeckeren Randwyck en Anna Theodora van Lynden ter andere zijde.

1720 November 8. Testament van Anna Wilhelmina van Doerne, echtgenoote van Gerard Assuer Louis de Horion.

Grossen van Notaris Hendrik de Bye te 's-Hertogenbosch.

1720? Huwelijkscontract tusschen Willem Anton van Merwyck, zoon van Gaspar en Elisabeth Anna van Lynden en Maria Anna Sophia Theresia von Metternich, dochter van Hugo Frans Wolfgang en Anna Magdalena, barones von Harff van Dreyborn.

Fransche vertaling.

---

(1) Hij was persona te Sevenum; zie hiervoor bladz 402.

1723 Juni 2. Mutueel testament tusschen Caspar van Merwyck en Elisabeth Anna van Lynden.

Origineel en copie en twee minuten.

Met akte van opening door schepenen van Kessel d.d. 1729 Mei 10 en verzoek aan het Hof van Gelder te Roermond om te mogen beschikken over de leengoederen door de testamentmakers.

1728 Februari 25 en 1728 November 13. Testament van Elisabeth Anna van Lynden, douairière van Caspar van Merwyck, heer te Kessel.

Origineel van het 1e ongezegeld, van het 2e gezegeld en afschrift van het 2e.

Akte van opening door schepenen van Kessel d.d. 1738 November 4.

1735 Augustus 22. Testament van Hedwig de Reede de Sasfeldt, weduwe d'Ouren.

1740 Augustus 1. Akte van aanneming door den erfgenaam Guillaume Antoine Baron de Merwick.

Beide akten in Fransche vertaling.

1739 April 9. Staat der goederen behoorende tot het huis Kessel opgemaakt en geteekend door I. M. L., W. A. en A. A. de Merwyck, D. J. van Stepraedt de Doodendael, R. J. S. de Doorninck.

1765 Januari 12. Testament van Antoon Adriaan van Merwyck, kanonik der kapittels van St. Servaas te Maastricht.

1770 December 10. Testament van Thomas van Wassenaar, proost van St. Servaas-kapittel te Maastricht.

Afschrift.

1779 November 5. Testament van Willem Antoon van Merwyck, heer te Kessel.

Circa 1793—1794. Inventaris der zilverwerken van het huis Kessel, op last van J. A. L. S. (?) de Merwyck, W. A. van Merwyck zu Kessel en A. A. de Merwyck naar de Minderbroeders te Venlo gebracht (1), en door hen onderteekend.

(1) Wellicht bij de komst door de Franschen in deze gewesten in 1793 of bij hun komst in 1794.

1798. Uitvoering van het testament van W. Antoon van Merwyck.

1493—1650. Betrekkingen tusschen de twee verwante families van Kessel en van Merwyck, verschillen, verdragen, stukken over de erfenis van Willem van Kessel enz. Bundel

1598—1617. Fragmenten van een proces van Caspar van Merwyck contra Matthys van Kessel.

Circa 1617. Fragmenten van een proces van Aernt van Kessel tegen Caspar van Merwyck over tienden.

(Wellicht een fragment van het voorgaand proces-dossier.)

Aanteeken-registers betreffende het huis Kessel.

1541—'42. Aanteekeningen van betaalde schuld door Jaspar van Merwyck. 8°. Obl.

15 . . . . . Register onder wat voorwaarde dienstboden aangenomen zijn op het huis te Kessel, door Jaspar van Merwyck met verdere aanwijzigingen der arbeiders enz. 8°. Obl.

1544. Aanteekeningen van Caspar van Merwyck wegens geldzaken met Henric Weertsens. 8°. Obl.

---

2. *Spaansche Geldersche leenen in het algemeen.*

1673 Juli 10. Octrooi van voormeld Hof aan Jonker Willem van Merwyck tot Kessel om over zijn leengoederen ten behoeve zijner kinderen inter vivos of mortis causa te beschikken.

Nederd. op perk. Met zegel van het Hof van Gelre.

---

3. *Heerlijkheid Kessel* (*sinds* 1673),

(huis en tol te Kessel, hof to genen Graeff, met het open huis des Hertogs van Gelre. Leenverheffingen, octrooien enz., ook eenige leenverheffingen van Snaterbeeksgoed en de leenen sub 11 hierna vermeld).

1279 October 27. Aanstellingsbrief door Reinald hertog van Gelder voor Godfried Berth tot erfelijk castellein te Kessel

t aanwijzing van inkomsten der tol en der beden in het
ıd van Kessel wegens den hertog voorgeschoten gelden
)0 marken) aan wijlen Henricus graaf van Kessel: (1)

Nos Reynaldus, comes Gelrensis, universis presentes litteras visuris et audituris, notum facimus, quod nos Godefridum dictum Berch, militem nostrum, fecimus hereditarie fidelem et castrensem in castro nostro de Kessele pro triginta marcis Coloniensibus denariorum bonorum et legalium, quos sibi vel suis heredibus, si ipsum non esse contigerit, dabimus annuatim, videlicet de theloneo nostro Kesselensi viginti marcas et de petitione terre predicte decem marcas monete supradicte, ita tamen, quod, si in dicto theloneo nostro tantum nobis non emerserit, quod si viginti marcas persolvere poterimus, tunc ipsum defectum in aliis bonis nostris tenebamur adimplere, si autem in ipso ultra viginti marcas quicquam emerserit, illud in usus nostros convertetur, hoc adiecto, quod si dictas triginta marcas redimere voluerimus, illas cum trescentis marcis monete predicte redimere poterimus et quitare, ita, quod, quandocumque ipsi Godefrido vel suis heredibus centum marcas dederimus, tunc ipsi de triginta marcis supradictis decem marcas nobis defalcabunt, et cum eisdem centum marcis bona alia comparabunt et illa a nobis et nostris heredibus tenebunt, iure videlicet castrensi supradicto. Godefrido autem predicto universe carnis viam ingresso, duo filiorum suorum de dictis triginta marcis vel bonis cum eisdem comparatis, si que fuerint comparata, nostri castrenses remanebunt, ita quod quilibet filiorum predictorum pro feodo suo castrensi quindecim obtinebit marcas monete supradicte et duo feoda extunc remanebunt. Et sic cum conditionibus predictis de ducentis marcis, quas dictus Godefridus pro nobis apud dominum Henricum, quondam comitem Kesselensem, persolverit quiti erimus penitus et absoluti.

In cuius rei testimonium et robur presentem litteram sigillo nostro duximus roborandam.

Datum anno Domini millesimo ducentesimo septuagesimo nono in vigilia beatorum Symonis et Jude Apostolorum.

(1) Wijl dit charter door Sloet werd uitgegeven naar een gebrekkig chrift, hem door wijlen mijn ambtsvoorganger verstrekt (dat door m op het kasteel Aldengoor werd gevonden en thans ook op dit ksarchief berust), deelen wij het nu naar het oorspronkelijke mede.

1338 Dec. 13. Aanstelling door Reinoud van Gelder voor Mathijs van Kessel tot overste „borchman" te Kessel, onder voorwaarde van er in te kunnen trekken en in leengeving van het land dat „Johan van Crykenbeck Sybrecht soon was te Helden" voor een cijns van 13 malder roggen enz.

Nederd. Perk. Zegel verloren.
Nijhoff, Gedenkwaardigheden, I, p. 375—376.

1338 Augustus 10. (St. Laurensdag, doch lees St. Luciendag Dec. 13) Renversaal-brief van Matthijs van Kessel.

Nederd. Afschrift op papier.

1348 April 22. Accoord over tolrecht te Kessel van Mathiis van Kessel en Diderich Averecht met de stad Roermond (over het betalen van den Maastol.)

Nederd. Perk. Zegels verloren (hunne beide zonen Johan genaamd zegelden ook).

1348 April 22. Renversaal der stad Roermond van denzelfden inhoud.

Nederl Perk. Gezegeld met het stadszegel, dat verloren is.

1350 Nov. 11. Kwijtschelding van Reinoud, hertog van Gelder, aan Mathijs van Kessel, zijn man en raad, van den losbrief betreffende den tol van Kessel met verlof van de helft te mogen lossen en beschudden, die Hadewich, weduwe van Dideryc Averechts wijf en hare kinderen tot onderpand houden.

Nederd. Perk. Zegel van den Hertog verloren. «Scripsit Johannes de Arnhem.» Met afschrift op perkament en een op papier. Dat op perkament is gewaarmerkt door het Hof van Gelder te Roermond 1682 Sept. 9 met zegel.

[1538 Sept. 7. Schepenbrief van Roermond, waarbij Mathias Hagen getuigt, dat hij er bij geweest is in den raad van Gelder, toen Wilhem van Kessel met den „geschikten" van Bomel en anderen een reces heeft verkregen wegens den tol tot Kessel, dat Wilhem van Kessel wegens den tol bij het oude gebruik zou blijven en dien niet hooger zou bezwaren dan gewoonlijk was, totdat het anders zou bevonden worden.

Nederd. Papier. Met opgedrukte zegels der beide schepenen in was, met papier bedekt.]

1544 Maart 21. Uitspraak van het Hof van Gelder te Arnhem in zake gepretendeerde vrijheid van den Kesselschen tol door die van Nijmegen, tegen den heer van Kessel en bevelende, dat die van Nijmegen hun eisch zouden stellen in handen van den heer van Kessel, deze dan zou antwoorden, daarna repliek en vervolgens dupliek binnen in deze uitspraak bepaalde termijnen zou volgen, en ten slotte het Hof partijen zou vergelijken of uitspraak doen.

Nederd. Perk. Zegel verloren.

1555 Sept. 25. Brief van het vorstendom en het graafschap Zutphen waarbij relief door Willem van Merwyck der 2 volgende leenen, 1°. de tol te Kessel en 2°. het huis te Kessel met allen toebehoor, 's Hertogs open huis in den hof tho Ghenen grave, met de weert daarvoor, Snaterbeecx gut, hem aanbestorven door zijn vader Jasper.

Nederd. Perk. Van het zegel een brokstuk over.

1588 Mei 16. Brief van het hof van Gelder te Roermond, waarbij Thomas van Nunhum en Anna van Merwyck zijn vrouw verkoopen en overdragen aan Jacob Goyen en Elyzabeth van Kessel gen. Roeffertz, zijn vrouw, 3 Holl. morgen uit het leengoed genaamd de hof To Ghenengrave of Op ter Grave waarvan Anna de andere helft toekwam, gelegen in het leengoed van het huis Kessel

Nederd. Perk. Met zegel van het leenhof.

1592 December 10. Akte van overdracht voor het hof van Gelder te Roermond, als leenhof, door Mathijs van Merwyck (zie bladzijde 390) aan Jasper, kind zijns broeders Wilhelm (zie ook bladzijde 390), van zijn aandeel in het huis te Kessel en zijn toebehoor, onder voorwaarde, dat de weduwe van Jaspers vader er het levenslang vruchtgebruik van zou hebben.

Nederd. Perk. Met zegel van het Hof.

1612 April 26. Tolrechten te Kessel gecollationeerd afschrift; copie van een origineel op „pampier" bijna geheel „versleeten ofte geschuert" van 1692 Februari 15 door scholtis en 2 schepenen en secretaris te Kessel.

Nederd. Perk. Zegel van den schout gedeeltelijk over, het zegel der schepenbank verloren.
Met handt. van schout, schepenen en secretaris voornoemd.

1631 Dec. 20. Octrooi van het Leenhof van het Overkwartier te Roermond, aan jonker Johan van Waes tot Nuynhem, om te mogen verkoopen $^4/_5$ van den halven hof op gen Graeff aan de erfgenamen van Merwyck, als gesproten uit het huis te Kessel, die reeds $^1/_5$ gekocht hadden van jonker Reyner van Nuynhem. Hij verzoekt dit ook wegens veel „ruysen" en kwellingen.

Nederd. Perk. Met zegel.

1637 Dec. 18. Brief van het Leenhof van het Overkwartier te Roermond, waarbij relief van het leen 1555 Sept. 25 verheven door Wilhem Caspar van Merwyck, na vernieuwing van den eed voor hem in zijne minderjarigheid afgelegd door jonker Johan van Stepraedt in 1624.

Nederd. Perk. Met zegel en contrazegel.

1674 Januari 24. Quitbrief door den Raadsheer, Commies en Ontvanger-generaal ten behoeve van Willem van Merwyck van Kessel, van de som van 8,500 pond Vlaamsch, door hem verschuldigd wegens aankoop van het dorp Kessel, ten voordeele van den Koning, in mindering van 151980 dergelijke ponden.

Fransch. Perk. Met opgeplakt zegel.

1674 April 23. Leenbrief van het leenhof van Gelder te Roermond ten behoeve van Willem van Merwyck, waarbij hij beleend wordt met het dorp Kessel, hooge en lage jurisdictie, bestaande in crimineele en civile breuken, erven en onterven, stellen van scholtis enz.

Nederd. Perk. Zegels ontbreken.

1676. Brief van het voornoemd leenhof, waarbij relief der 4 eerste leenen in het volgend charter vermeld ten behoeve van Judith van Lynden, douairière van Willem van Merwyck, voor haar onmondige kinderen.

Nederd. Perk. Zegel van het Leenhof.

1681 Maart 21. Brief van het Leenhof te Roermond, waarbij relief der heerlijkheid Kessel, namens Caspar van Merwyck wegens zijne meerderjarigheid van 1°. de heerlijkheid Kessel, 2°. het huis met den weerd daarvoor, 3°. den tol, 4°. den hof op Graeve en Snaterbeecx gut, 5°. den molen te Offenbeck, de laten behoorende in den hof. geheeten den hof te Leeuwen met de visscherij gelegen tegen Beesel.

Nederd. Perk. Met zegel en contrazegel.

1683 Mei 10. Brief van het leenhof van 't Overkwartier te Roermond, waarbij Caspar van Merwyck, heer tot Kessel, Blitterswyck enz. bekent ontvangen te hebben 2000 pattacons van Johan Bors, postmeester der stad Roermond, en Anna Maria Dulcken, zijn vrouw, waarvoor hij een rente verkoopt van 6 rijksdaalders en 1 oirt ten honderd, waarvoor hij den tol te Kessel en de Kesselerweerd veronderpandt.

Nederd. Perk. Met zegel van het leenhof en contrazegel.
In dorso bewijs van aflossing 1690 Juni 29.

1687 Juli 3. Brief van het leenhof van het Overkwartier te Roermond, waarbij Judith van Linden, douairière van Merwyck en haar zoon Caspar opnemen van Henrich Anthoin de Haen, raadsheer van voornoemd hof en Gert. Dor. Dulcken, zijn vrouw, 2000 ducatons, waarvoor zij eene jaarrente tegen 6 ten honderd verkoopen en hun huis en heerlijkheid Kessel en den tol veronderpanden.

Nederd. Perk. Met zegel. Gecancelleerd.
In dorso bewijs van aflossing.

1694 Juni 22. Continuatie van belasting van huis en heerlijkheid Kessel met tol enz. door Caspar van Merwyck, heer tot Kessel, ten behoeve van Henrich Anthoni de Haen, raad-ordinaris van het Hof van Gelre, met 2000 ducatons voor dit hof, ingevolge verleende brieven van prolongatie den 11 Juni 1694 van meergemeld Hof.

Nederd. Perk. Met zegel van het Hof.

1699 Febr. 6. Octrooi van het Hof van Gelre te Roermond ten behoeve van Caspar van Merwyck om den tol te Kessel bij testament te mogen nalaten aan zijn twee dochters, de eenige kinderen verwekt bij zijn onlangs overleden vrouw.

Nederd. Perk. Met zegel van het Hof.

1700 Maart 15. Continuatie van belasting van den tol te Kessel voor Caspar van Merwyck met 2000 ducatons ten behoeve van Antonis de Haen voornoemd (zie hiervoor) voor het Hof van Gelder te Roermond ingevolge prolongatie van octrooi van zes jaren dd. 20 Jan. 1700.

Nederd. Perk. Met zegel van het Hof.

1706 Maart 2. Prolongatie van octrooi voor zes jaar tot belasting van den tol voornoemd (zie vorig n°.).

Nederd. Perk. Met klein zegel van het Hof (1672).

1712 Sept. 13. Prolongatie als boven (zie vorige 2 nummers).

Nederd. Perk. Met het zegel in 't vorige no. vermeld.

1713 Sept. 28. Continuatie van belasting ingevolge vorige prolongatie door het Hof van Gelder.

Nederd. Perk. Met zegel als dat in de twee vorige nummers vermeld.

1717 Augustus 9. Berlijn. Prolongatie van octrooi door Friedrich Wilhelm Koning van Pruissen, als hertog van Gelder, ten behoeve van Caspar van Merwyck voornoemd als boven (zie 4 vorige nummers).

Hoogd. Papier met opgedrukt zegel tusschen papier (1).

1723 Maart 9. Octrooi door het Hof van Pruissisch Gelder te Gelder aan Caspar van Merwyck om te mogen beschikken over zijn leengoederen leenroerig aan het Hof, nl. Heerlijkheid Kessel, huis Kessel met de weert daarvoor gelegen, den tol en den hof op de Graeve.

Nederd. Perk. Met zegel van het Hof.

1728 Febr. 17. Brief van het hof van het Pruissisch Overkwartier te Gelder, waarbij relief door Elisabeth Anna barones van Lynden, weduwe van Merwyck, ten behoeve van haar minderjarigen oudsten zoon Wilhelm, van de heerlijkheid Kessel.

Nederd. Perk. Met zegel.

1728 Febr. 17. Idem door idem ten behoeve van idem van het huis te Kessel met de weerd daarvoor.

Nederd. Perk. Zegel verloren.

1728 Febr. 17. Idem door idem ten behoeve van idem van den tol te Kessel.

Nederd. Perk. Met zegel.

1718 Febr. 17. Idem door idem ten behoeve van idem van den hof op den Graeve en Snaterbeecks goed. (2)

Nederd. Perk. Met zegel.

---

(1) Blijkens aant. van Caspar van Merwyck op dit stuk is de obligatie voldaan 1724 in Juli door hem en zijn vrouw Elisabet Anna van Lijnden.

(2) Deze vier relieven geschiedden door Renier Johan Theod. baron van Dornick.

1741 Aug. 3. Idem, waarbij relief door Petrus Linssen, kapellaan te Kessel, van de leenen in de vier vorige brieven vermeld, bij vernieuwing wegens meerderjarigheid door Wilhelm Anthoin vrijheer van Merwyck te Kessel.

Nederd Perk. Met zegel.

1326—1769. Leenverheffingen van huis, tol en goederen te Kessel. Afschriften en oorspronkelijke stukken. Contracten over die goederen, verschil over het bezit, lijst dergenen die hoenders moesten leveren aan het huis Kessel. Bundel.

1348—1780. Stukken betreffende den tol te Kessel, moeielijkheden en processen daarover (o. a. met Nijmegen) enz.

1707—1796. Eenige stukken betreffende het bestuur der heerlijkheid Kessel.

---

4. *Veer en windmolen te Kessel.*

1391 Dec. 11. Schepenbrief van Kessel en Helden, waarbij Mathis opt Oever, met toestemming zijner vrouw, 8 malder rogge, jaarlijksche erfpacht, verkoopt aan Herman Kempen, burger tot Roermond, en Metten zijn vrouw, en tot onderpand stelt de „verstat" te Kessel, met al de renten en gelden en een malder rogge daaraan toekomende, met toestemming van Johan Melter te Roermond, die een brief op de „verstat" heeft.

Nederd. Perk. Zegel van Johan van Kessel, ridder en ambtman des lands van Kessel, namens schepenen (die geen zegel hebben) verloren.

1433 Oct. 28. Schepenbrief van Kessel en Helden waarbij Heinric Rijssboerden en Veerne zijn vrouw ten behoeve van Wilhem van Kessel en Geraert van Broeckhuyssen zijn vrouw onderpand stellen tot den verkoop van een derde van de verstat tot Kessel.

Nederd. Perk. Zegel verloren.

1436 Oct. 21. Schepenbrief van Kessel en Helden, waarbij Thijs vanghen Oever verkoopt aan Willem van Kessel en zijn vrouw Gerart van Broeckhuyssen zijn aandeel op de verstat tot Kessel, met een malder rogge erfpacht op St. Andriesdach (30 November).

Nederd. Perk. Zegel van Henrich van Merwyck richter namens de schepenbank die geen zegel had.

1437 Aug. 10. Schepenbrief van Kessel en Helden, waarbij Dercks zoon van Geven het vierde deel van de Veerstat verkoopt, aan Willem van Kessel.

Nederd. Perk. Zegel afgevallen, charter bijna geheel geschonden en onleesbaar.

1441 Mei 1. Schepenbrief van Kessel en Helden waarbij . . . zoon van . . . . Kijmpen, burger te Roermond, en zijn vrouw Zaer, verkoopen aan Willem van Kessel en Gerard van Broeckhuisen een erfpacht van acht malder rogge op de veerstat te Kessel.

Nederd. Perk. Zegel van den Schout Henrick van Merwyck, die voor de schepenen zegelde, verloren.

1498 Sept. 29 (St. Michel). Octrooi van Karel van Egmond, hertog van Gelre en van Gulick en graaf van Zutphen, ten gunste van Thijss van Kessell van het recht van wind voor zijn molen te Kessel, onder voorwaarde dat hij ook een „rossmolen zou setten", met voorschrift van molendwang voor het kerspel Kessel, waarvoor den hertog een schild, te weten twee pond elk van 15 stuiver op St. Petrus ad Cathedram zou worden betaald.

Nederd. Perk. Zegel verloren.

1540 Dec. 20. Schepenbrief van Helden en Kessel, waarbij Wilhelm van Kessel opdraagt en geeft, met toestemming zijner voogden, aan Griet zijn natuurlijke zuster, haar man en erven, het veer te Kessel op de Maas, behoudens de twaalf pond was jaarlijks aan den Hertog van Gelder verschuldigd. Dit veer kon weder gelost worden met 1000 bescheiden gouden rijders goed van goud en zwaar van gewicht.

Nederd. Perk. Zegel van den Schout Jaspar van Daill, die voor de schepen zegelde, verloren.

1542 April 12. Verklaring van Jaspar van Merwick, dat hij de brieven en de zegels van den aankoop van het veer en den windmolen te Kessel, die hij met juffer Lysbet van Bouchholt en Henric van Baeryck samen had gekocht, in bewaring had genomen en als er rechtsstrijd over den aankoop zou ontstaan, hij dan zou deelnemen in het verweer en dat elk een derde deel van baat en schade zou genieten en dragen.

Nederd. Op papier. Onderteekend door de drie deelgenoten en in triplo opgemaakt.

1638 Mei 11. Schepenbrief van Helden en Kessel, waarbi Lenaerdt Tobben de Jonge, secretaris van het graafschap Hor gevolmachtigd door Assueer Hendricxs van Ballarich genaam Barich, pandheer ter Loo, en zijn vrouw Sophia Torck, cedeer transporteert en opdraagt aan Henrick Johan Buersker ramakers zoon het derde deel van het veer te Kessel.

Nederd. Perk. met zegel der schepenbank van Kessel.

1643 Maart 16. Schepenbrief van Kessel en Helden, waarb Hendrick van Schuller, als gevolmachtigde van Clara en Margarit van Beers gezusters, cedeert, transporteert en opdraagt aa Wilhem van Merwick, hun twee derde aandeel van het vee te Kessel.

Nederd. Perk. Met zegel van Andrijs Schenck landscholt van het ambt Kessel en de schepenbank.

1540–1655. Stukken betreffende het veer en den wind molen te Kessel. Schenking door Willem van Kessel aan zij zuster Margriet, verkoopen ten voordeele der familievan Merwyck over de pontons. Bundel.

---

5. *Visscherij te Kessel.*

1616 Nov. 13. Verklaring der schepenbank van Helde en Kessel betreffende de limieten der visscherij, op verzoek va Casper van Merwyck, volgens het relaas van verschillende getuiger

Nederd. Perk. Met zegel van den landscholtis Henderic Schinck.

1619 Sept. 14. Verklaring der schepenbank van Helden e Kessel als boven.

Nederd. Perk. Zegel als boven.

1541 en 1723. Bundel. (Moeielijkheden daarover enz.).

---

6. *Tiende te Kessel.*

1493 Mei 25. Schepenbrief van Helden en Kessel, waarbi Thijs van Kessel en zijn vrouw Margriet van Hijmberch opdragen en overgeven aan Thijs van Merwyck en zijn mede gedeelingen twee tienden te Kessel geheeten in den Roede Velden en aan den Broeck.

Nederd. Perk. Zegel van den schout, Goerd van Kessell, di voor de schepenen zegelde, verloren.

1515 Dec. 12. Schepenbrief van Kessel en Helden, waarbij Gerit van Merwick eenige verklaringen doet over het weder inlossen der voornoemde tienden, door hem gekocht van Jaspar van Merwick en Cornelis van Hemert zijn vrouw.

Nederd. Perk. Met zegel van Willem van Kessell, die voor de schepenen zegelt.

1539 Juni 16. Brief van burgemeesteren en raadsleden van Rhostock, waarbij zij verklaren, dat Margaretha Welszoe, vrouw van Jaspar van Marewyck, niet ver van hun stad wonende, hun bericht had, dat haar man een derde deel van een tiende te „Cassell" in het land van Geldern, verpand had aan Lenhardt van Beke, en de lossing vergund had aan Matthias Hagen.

Hoogd. Perk. Met het geheim zegel der stad.

1539 Nov. 1. Schepenbrief van Kessel en Helden, verklarende dat Thijs Haegens, burger te Venlo, een „koemer" geslagen heeft voor 500 goud guldens min een, op jonker Jaspar van Meerwyck's aandeel in de tienden te Kessel, waarop deze geantwoord had dat hij Thijs „zijn peeteren" wel zijn aandeel in de tienden had toegezegd en den koemer laten verstrijken.

Nederd. Perk. Met zegel van den landschout Jasper van Daelen, die voor de schepenen zegelt.

1617 Nov. 16. Schepenbrief van Helden en Kessel, waarbij Margritha van Wede, wed^{e} van Johan van Gribewael, als gevolmachtigde van burgemeesters en schepenen van Nimwegen, en van jonker Wilhelm van Eck, kapitein, en juffrouw Angenees van Weede, echtelieden, en jonker Wilhelm van Weede ook gevolmachtigd, verkoopen en opdragen een tiende gelegen in het Roede Veld en Brueckervelt aan jonker Caspar van Merwyck voor 500 gulden Nijmegensche munt volgens koop-cedul van 21 October 1617.

Nederd. Perk. Met zegel van den landscholtis Henderick Schinck, die voor de schepenen zegelde.

1364—1619, 1702 en 1714. Over de tienden te Kessel, ook Scholaster-tienden, en de hoeven Vijehoff en Ganderijnghen, en de Kesseleycksche tienden. Bundel. — (Ook fragment van een proces tusschen schepenen en gezworenen te Kessel en Caspar van Merwyck, Adolph Phil. van Kessel en den ontvanger Lowis Caris als bezitters dezer tienden.)

Idem tusschen leden der familie van Kessel.

7. *Proostdij der abdij Mariënweerd bij Culemborgh te Kessel.*

1219–1606. Betreffende de kapel en proostdij te Kessel afhangende van de Norbertinessen-abdij Mariënweerd bij Culemborgh. Bundel.

Hieronder twee stukken uitgegeven bij James de Fremery, Cartularium der abdij Mariënweerd 1219 vóór October 18 en 1219 October 18, respectievelijk onder N°. 37 en 38.

---

8. *Sint Antonius-altaar te Kessel.*

1690 Juni 14. Schepenbrief van Kessel, waarbij Jan Duytser en Sijken Rutten zijn vrouw, bekennen schuldig te zijn een kapitaal van 275 gulden ten behoeve van het beneficie van St. Antoniusaltaar, voortkomende van Godert van Kessel genaamd Roffert, die dit kapitaal op zijn leengoederen had opgenomen zonder octrooi, daar de comparanten een zelfde kapitaal aan den jonker verschuldigd waren, tegen een rente van 5 ten honderd.

Nederd. Perk. Met zegel van den schout Johan Godefrid van Bodinchuysen, dat der schepenbank verloren.

[1667 Maart 3. Benoeming van een rector.

Op papier.]

---

9. *Hof te Holt.*

1781 Mei 5. Brief van het Hof van Pruissisch Gelder waarbij relief door Ernest, Maximiliaan van Kessel, na dood van zijn broeder Balthazar Adolf, van den halven hof te Holt.

Nederd. Perk. Met zegel.

---

10. *Bode-ambt en veerstaet te Venlo.*

1538 Sept. 13. Verklaring van Bannerheeren, ridderschap en steden des vorstendoms Gelre en graafschap Zutphen, dat Mychael Mercator, tollenaar tot Grave, ten onrechte inbreuk gemaakt had op het aandeel in het bode-ambt en een deel van de „veerstaet" tot Venloe van Heynrich van Berrefelt, Wylhelm van Beeck en de erfgenamen en kinderen van zaliger Thijs van Ruremunde en dezen in het gebruik daarvan zullen gehandhaafd worden, totdat zij met behoorlijk recht zouden daaruit „erkundt" en „gesleten" worden, en zulks krachtens proces en hoofdoordeel der schepenbank van Roermond en aan de landschap

voorgelezen en dat Mychael de kosten aan de landschap zou betalen.

Nederd. Perk. Met zegel van Roermond, dat de bannerheeren enz. verklaren gezamenlijk hierin te gebruiken.

---

11. *Molen te Offenbeck en hof te Leuwen met de visscherij te Beesel.*

1433 Jan. 10. Laatbrief van Allardt van Buren en zijn laten, waarbij zij in erfcijns geven aan Dederich op der Maaze van Biesell en zijn „mede getlingen" het water, dat zijn hof te Leuwen placht te behooren, voor 9 schillings erfcijns.

Nederd. Perk. Copie uit 1616.

1637 Dec. 2. Brief van het leenhof van het Overkwartier van Gelder, waarbij relief van den molen van Offenbeck en de laten behoorende aan den hof te Leuwen, met de visscherij daartoe behoorende te Beesel, door Willem Pypers voor de gezamenlijke erfgenamen van Jan van Bueren.

Nederd. Perk. Zegel van het leenhof verloren.

1645 Dec. 19. Octrooi van het Hof van Gelre aan de erfgenamen van Jonker Adolff van Bueren om den molen te Offenbeeck en „alle die laeten, die welcke gehoorende sijn onder hoff ende erffenisse geheeten den Hoff te Leuwen" met de visscherij gelegen onder het kerspel Beesel in de Maas, onder dien hof gehoorend, te verkoopen aan Jonker Willem van Merwyck tot Kessel.

Nederd. Perk. Met zegel van het leenhof.

1647 Aug. 31. Brief van Loys Rogier Clarisse, pandheer van kasteel, land en heerlijkheid Montfort, waarbij hij getuigt, dat voor zijn stadhouder en mannen van leen aldaar, Cornelis van den Velde, tollenaar te Kessel, ten behoeve van Wolter Morrien voornoemd leen heeft gereleveerd.

Nederd. Perk. Met zegel van Clarisse en met contra-zegel van Gelder (Gelder—Gulik.)

1676 Mei 2. Brief van het leenhof van het Overkwartier te Roermond, waarbij relief van hetzelfde leen door Joachim Naus, tollenaar te Kessel, ten behoeve van Judith van Lynden, weduwe Willem van Merwyck, als moeder harer minderjarige kinderen, ten behoeve van haar zoon Caspar als hulder cum suis.

Nederd. Perk. Zegel verloren.

1728 Maart 20. Brief van het leenhof van het Staatsch Overkwartier te Venlo, waarbij relief van dit leen door Elisabeth Anna barones van Lynden, weduwe van Caspar van Merwyck, als moeder van hare onmondige kinderen, in naam en ten behoeve van haar minderjarigen zoon Willem als hulder.

Nederd. Perk. Zegel van het leenhof.

1744 Nov. 6. Brief als boven, waarbij relief van hetzelfde leen door Willem Anthoin van Merwyck overmits zijne meerderjarigheid.

Nederd. Perk. Zegel verloren.

1415—1794. Over de goederen te Leeuwen, den molen te Offenbeck en de visscherij op de Maas te Beesel. Leenverheffingen enz. Bundel o. a.

1697. Fragment van een proces in zaken de bezitters des molens te Offenbeeck tegen de bezitters van Ronckensteyns-molen onder Blerick.

1699. Idem van een proces in zake Caspar van Merwyck tegen de momboiren van het onmondig kind van wijlen Giell Dreessen, over het gebruik van het water.

---

12. *Leenen van den heer van Broeckhuysen.*

1683 Oct. 29. Brief van het leenhof van het huis en de heerlijkheid Broeckhuysen, waarbij Goddart van Kessel, genaamd Roffart, zijn leengoed Oyen, onder dat leenhof ressorteerende, bezwaart met 1625 rijksdaalders tegen 5 ten honderd, ten behoeve van Louis Caris, ontvanger van het hoofdcomptoir Baerlo.

Nederd. Perk. Met aanhangend zegel van het leenhof.
Gecancelleerd. In dorso aflossings-kwitantie 1697.

1689 Dec. 11. Prolongatie van octrooi door Stadhouder en leenmannen van den Baron van Palland en leenheer tot Broeckhuysen aan Goddert van Kessel genaamd Roffert om 1625 rijksdaalders te veronderpanden op zijn adellijk huis Oyen onder Kessel en Boshoick, ten behoeve van Ludovicus Caris, ontvanger van Z. M. rechten ten hoofdkantoore te Baerlo, tevens tot meerdere verzekering, wijl in den oorspronkelijken vestbrief de veronderpanding der beide goederen niet uitdrukkelijk was vermeld.

Nederd. Perk. Met aanh. zegel van het leenhof in lak met papier bedrukt. — Gecancelleerd.

1717 Maart 12. Brief van het leenhof tot Broeckhuysen, toebehoorende aan Johanna Catharina barones van Gijsenbergh, vrouwe van Broeckhuysen, douairière van Anthoin Werner Guido baron van Pallant, waarbij relief van het adellijk huis Oeyen met omtrent 56 morgen bouw- en weiland onder Kessel en Baerlo en den hof Boshoick met land, namens Caspar, baron van Merwyck.

Nederd. Perk. Met zegel.

1727 Oct. 12. Idem door E. A. de Lynden, douairière de Merwyck, ten behoeve van haar minderjarigen zoon Anthon Adrian Michiel.

Nederd. Perk. Zegel geschonden.
(Het leenhof en de heerl. behoorden toen aan Simon Heinrich vrijheer de Wendt de Wiedenbrucq.)

1621—1624. Verklaring (ook omtrent den hof 't Genraede en Ronkenstein's molen te Beesel), octrooi en verschil tusschen Jhr. God. Roeffart en Jhr. Henrich van Eijnholt.

---

13. *Leenen van het huis Baerlo.*

1752 Nov. 15. Brief van het leenhof van Philips van Bierens, heer van Baerlo, waarbij relief van den halven hof te Put, ten behoeve van Antoon Willem van Merwyck, aan dezen verkocht door Caspar Joseph van Kessel.

Nederd. Perk. Met opgedr. zegel.

1752 Nov. 15. Idem van de andere helft van den Hof te Put voor denzelfde hem door denzelfde verkocht.

1752 Nov. 15. Idem van idem van 2 morgen weiland in de Horssen te Baerlo ten behoeve van denzelfde, hem door denzelfde verkocht.

Nederd. Perk. Met zegel

1739—1752. Relieven van dezen hof en 2 morgen weide te Loy onder Kessel. (Bundel.)

---

14. *Leenen van de abdij van Munsterbilsen (Kesseleyck).*

1390—1681. Leenverheffingen voor het leenhof van de Abdis te Munsterbilsen betreffende den hof Kesseleyck, door leden der familiën van Kessel, van Brede, van Goer, van Hattenraede, Schenck, van Pollart.

1545. Leenverhefling door Otto Schenck voor Jaspar van Merwyck als leenheer. Bundel.

---

15. *Leenen van het huis Bree.*

1624 Sept. 24. Relief van het huis Westring te Bree voor Joncker Reinart Walraff van Lom. Papier.

1408 Sept. 17 Verklaring door Reinart van Baerle, ridder en zijn vrouw Elisabeth, omtrent den verkoop hun gedaan van den hof te Blerick, geheeten Goeterlo en den molen te Muhlenbeck, door hun nicht en neef Vriedtzwent van Brede, weduwe Mathijs van Kessel en haar zoon Willem, welke verkoop nog niet zijn gevolg had gehad, waarom zij tot onderpand gesteld hadden hun lijfsgewinsgoed te Raide.

Nederd. Perk. De 2 zegels verloren.

1634 Sept. 10. Relief van den hof Gueterlo onder Blerick. Papier.

1677 Jan. 27. Octrooi om over het veer op de Maas, het goed Offenrijt enz. onder Blerick te mogen beschikken voor Anna van der Horst. Papier.

1678 Jan. 11. Relief van het veer op de Maas, het goed Offenrijt enz. onder Blerick. Papier.

1681 April 19. Overdracht aan den bezitter van het huis Kessel (familie van Merwyck) en stukken daarop betrekking hebbende.

1693 Maart 27. Verkoop door Caspar van Merwyck aan de stad Venlo. Met octrooi van 1693 April 6.

1600—1642. Extracten uit het legerboek van de lijfsgewins- en erfcijnzen van het huis Geysteren. Papier.

16. *Obligatiën enz. niet door schepenen beoorkond.*

1340 Nov. 10. Onderpandstelling door Reinoud Hertog van Gelder, ten behoeve van Mathijs van Kessel, zijn raad, van zijn geheele tiende te Bracht en zijn goed te Brempt, wegens betaling van de koopsom van 800 oude gouden schilden voor 's hertogs vader door Mathijs, om die te bezitten tot de aflossing toe.

Nederd. Perk. Zegel van den hertog verloren.

1360 Jan. 28 Schuldbrief van Heynric van Erckenbeke, ridder, voor zijn neef Heinric van Baerlo, wegens 40 oude gouden schilden.

Nederd Perk. Zegels verloren.

1418 Sept. 24. Verklaring van Lambert Mercator en Mette zijn vrouw, dat zij hun leven lang zouden leveren aan abdis en convent van Grevendaell, gen. Nuecloester, jaarlijks 7 malder rogge maat van Dulken alle jaren op St. Andries.

Nederd Perk. Met zegels van Lambert en Johann Vijnck, ambtman van het land Kriekenbeek, namens Mette.

1440 Aug. 3. Verklaring van Dierick van Pollart en Willem van Kessel zijn vrouw aan de ouders van dezen laatste, Willem van Kessel en Gerart van Broeckhuysen, dat zij lossen mochten 60 malder rogge erfpacht op den hof tegen Haese met cijnzen en laten te Houtblerick, die men „haldende" was van Willem Brant den Roever, met 800 overlandsche Rijnsche guldens.

Nederd. Perk. Zegel van Pollart en Seger van Kessel (voor Willem van Kessel zegelend) over, dat van Brant de Roever verloren.

1485 Sept. 28. Obligatie door Willem van Oy, ten behoeve van Johann van der Horst en zijn vrouw, Willem's oom en tante, van 160 Rijnsche gulden jaarlijks.

Nederd. Met zegel.

1496 Aug. 19. Schadeloosstelling door Thyss van Merwick, aan zijn broeder Willem en zijn vrouw Agnes van der Donck, die zijn goederen voor hem veronderpand had bij Johan de Roever.

Nederd. Perk. Met zegel.

1498 Mei 20. Schadeloosstelling door Karel Hertog van Gelder aan Thijs van Merwick, ambtman van het land van Kessel, die voor hem borg was gebleven bij Cornelis van Bergen, heer te Melijn en Seevenberghen, voor 62½ gouden keurvorster Rijnsche guldens.

Nederd. Perk. Met zegel van den hertog.

1529 Sept. 21. Brief van Wylhem van Kessel en zijn vrouw Anna van Barick, waarbij zij een morgen land in erfcijns geven aan Jacob Backe gelegen onder den Hertte.

Nederd. Perk. Zegel verloren.

1673 Sept. 25. Begiftiging door Anna von Linden, weduwe Adriaen Reinard vrijheer van Reede voor haar dochter Adriana Albertina, die haar intrede in de abdij Burtscheid deed, met een jaarlijksche rente van 60 specie rijksdaalders of pattacons.

Nederd. Perk. 2 zegels over 2 verloren.

1500—1715. Obligaties, contracten enz.

---

17. *Schepenbrieven en bundels betreffende goederen en obligatiën enz. der familiën van Kessel en Merwyck.*

Roermond.

1404 Sept. 26. Schepenbrief van Roermond, waarbij Gyelen Lamen en zijn vrouw geven en verkoopen met rechte vertegenis een jaarlijkschen erfcijns van 1 gouden Rijnschen gulden, op zijn huis in de Nederstraten, ten behoeve van Herman Emontz, aflosbaar met 23½ dergelijke gulden.

Zegel van richter en schepenen gaaf.

Venlo.

1386 Juni 28 Schepenbrief van Venlo, waarbij Geerardt Marcolf en zijn vrouw verkoopen een erfcijns van een Gelderschen of Hollandschen guld. aan Henken Leyendecker en Catharina zijn vrouw, uit en aan zijn huis op de Schoolbeke.

Nederd. Perk. Zegel van een der twee schepenen over het andere en dat van den richter verloren.

1395 Maart 12. Schepenbrief van Venlo, waarbij Dirick Boyrman en zijn vrouw in erfcijns, geven aan Geven Boyrman van Heryngen en zijn vrouw een kamer gelegen bij de Tyegelreporte, jaarlijks voor 14 oude Vlaamsche groite en een halve.

Nederd. Perk. Zegel van richter en een der twee schepenen nog over.

1430 Nov. 20. Schepenbrief van Venlo, waarbij Peter van Ments en zijn vrouw opdragen en overgeven aan hun neef en zwager Gerart van Mens en zijn vrouw den Vorsten kampe.

Nederd. Perk. Zegel van den richter en de twee schepenen over.

1446 Juli 4. Schepenbrief van Venlo, waarbij Johan Udelken opdraagt en overgeeft aan zijn dochter Gebel 1 Mark jaargeld uit een huis aan de Vleisstraat; 21 schillingen en 4 penningen

erfcijns, uit een erfcijnsbrief, meer cijnzen begrijpende, op een huis op Terbeeke; 5 summeren erfrogge, uit een ouden erfcijnsbrief, meer cijnzen bevattende, op 4 morgen lands op ten Laare, 1 erf malder rogge op een halve hoeve op de Hellebeeck en het derde deel van een halve hoeve gelegen in 't gericht van Kessel geheeten t'ghen Flent.

Nederd. Perk. Zegels verloren.

1446 Aug. 14. Schepenbrief van Venlo, waarbij Gebel voornoemd deze erfcijnzen opdraagt en overgeeft aan de zusters en gemeene personen van het klooster van St. Katharine in Mariendaele geheeten in der Oeden buiten Venlo

Nederd. Perk. Zegels verloren. Gecancelleerd.

1453 Sept. 10 Schepenbrief van Venlo, waarbij Johann van Loerewart en Guret van Kessel opdragen en overgeven aan Merten van Ruremunde, Lambrecht Mercator der jongen, Johann, Peter en Mathijs Mercator, gebroeders, een schuldbrief op Lambrecht Mercator, zwager van Merten voornoemd en vader der 4 voornoemde broeders en op Willem van Wuesick, van vierhonderd overlandsche Rijnsche guldens, met de renten sinds 15 jaar.

Nederd. Perk. Zegels verloren.

1552 Nov. 15. Schepenbrief van Venlo, waarbij Johan Rameker afpandt ten laste van Dederich van Dript en Cornelis van Sievenhem, al hun goederen gereed en ongereed, die zij binnen het gerecht van Venlo hebben, krachtens rechtelijk vonnis op hen gewonnen na uitwijzing van het „gerichtsignaet ind urkenboeck" en ten slotte het pand verkoopt aan Helwick Konen, gerichtsbode, die daarin geërfd en geguet wordt.

1553 Nov. 13. Schepenbrief van Venlo, als transfix van het vorige charter, waarbij voornoemde gerechtsbode het pand opdraagt en overgeeft aan Johan Rameker.

Nederd. Perk. Van de 3 zegels, die door beide brieven zijn gestoken, dat van den richter en één schepen over.

1555 Aug. 2. Schepenbrief van Venlo, waarbij „Suster" Trynekenn Kymennayen opdraagt aan Griet Schutten de dochter van haar zuster, $5^1/_2$ Hornsche gulden erfcijns uit en van een huis en erf gelegen in de Peypersstraetten.

Nederd. Perk. Zegels verloren.
In dorso: afgelost 1587, 17 Aug.
Uit den brief blijkt dat het een transfix is, waarvan het origineel verloren is.

1570 Juli 5 Schepenbrief van Venlo, waarbij Oeswalt van Vilsdorp verklaart, dat Johan Monninck, kerkmeester te Venlo en zijn erven, de schade die zij mochten lijden wegens een bezegelden brief sprekende van de goederen tghen Raede en drie andere van de goederen Wiedefelt, op hem Oeswalt en zijne goederen mochten verhalen.

Nederd. Perk. Zegel van den richter over, en van die der beide schepenen een fragment, zóó, dat de wapenschilden nog herkenbaar zijn.

1662 Mei 28. Schepenbrief van Venlo, waarbij Derick Francken en zijn vrouw verkoopen en opdragen aan Ruth van Blerick en zijn vrouw een koolhof en 20 roeden aan St. Anthonis bleyck.

Nederd. Perk. De zegels over.

Besel.

1559 Sept. 3. Schepenbrief van Biessell, waarbij Leymken Joisten, met consent en in het bijwezen harer kinderen, ten behoeve van Goert op den Vauden en zijn vrouw een half bunder land te Lewen vererfpachten, waarvan Goert de andere helft had, voor 1½ malder rogge erfpacht.

Met volgende transfixen:

1587 April 4. Waarbij overdracht van ⅗ van dit malder aan Ruit Dorffers.

1597 in Dec. Waarbij overdracht van ⅘ van dit malder aan Theis Dorffers.

1615 in Sept. Waarbij Theis deze erfpacht op- en overdraagt aan Berendt angen Broeck tot erfpachtsrecht op jonkers Arnolt van Dursdall op den Spicker erf.

Nederd. Perk. Van al de zegels slechts één over dat erkenbaar is, n.m. van de schepenbank, aan de 1e transfix.

1616 Maart 19. Schepenbrief van Biesell, op verleende aarde buiten Roermond in de voorstad, waarbij Johan van Doerne, met toestemming zijner vrouw, renonceert aan zijn tocht en tochtgerechtigheid op een weerd beneden Biesell, tegenover Kessel, genaamd Bourmansweerd, ten behoeve zijner kinderen Johann en Maria, die op dit goed, in gevolge sententie van het

hof van Gelder 400 gulden hadden moeten opnemen en nog eens 100, die zij Rufferten wegens hoofdsom en kosten hadden moeten overtellen, terwijl zij het huis dat hun vader bewoonde hadden moeten laten repareeren om het omvallen te beletten, weshalve zij die weerd verkoopen en opdragen aan Caspar van Merwyck te Kessel.

Nederd. Perk. Met zegel van schout en schepenen over.

1673 Oct. 14. Schepenbrief van Biesel, waarbij Willem van Meerwyck, heer tot Kessel en Judith van Lynden, dochter tot Hemmen en Blitterswyck zijn vrouw, opnemen, leenen en ontvangen van Johann van der Winden medecinen docter en oud burgemeester en schepen van Roermond en Anthonetta Schilders zijn vrouw, 300 specie rijksdaalders tegen een jaarrente van 18 rijksdaalders en 3 oort, waarvoor zij tot onderpand stellen land in het Campervelt en hooibeemden.

Nederd. Perk. Zegel van den schout van het ambt Montfort en der schepenbank Beesel over. Gecancelleerd.

1636—'67. Goederen te Beesel (cijnzen enz.). Bundel.

Swolgen.

1578 Nov. 30. Brief van schepenen, kerkmeester en kerspellluiden van Schwolgen, waarbij zij verkoopen, opdragen en overgeven aan Symon de Kahl 12 malder rogge Venlosche maat.

Nederd. Perk. Zegel van Johannes van Stalbergen, drossaard des ambts Kriekenbeeck en Ercklentz, voor schepenen, die geen zegel hadden, zegelend, verloren. Gecancelleerd.

Well.

1436 Juni 15. Schepenbrief van Welle, waarbij Gerart van Stalbergen zijn vrouw Metten „tuchticht" in en aan zulken erfcijns, goed, erve en erfpacht, renten en gereed goed, als hij in de heerlijkheid en 't gericht Welle heeft.

Nederd. Perk. Zegel van den richter Johan Paep, die voor schepenen, welke geen zegel hadden, zegelt, verloren.

1524 Mei (?). Schepenbrief van Welle, waarbij jonker Aryaan van Bijlant, heer tot Welle en Anna (van Vlodrop) zijn vrouw bekennen schuldig te zijn aan jonker Wyllem van

Kessell en Anna zijn vrouw 300 goudgulden tegen een rente van 15 goudgulden, waartoe zij veronderpanden hun molen te Helden.

Nederd. Perk. Zegel van A. van Bylant, W. van Kessell en den richter Johan Haelen, zegelend voor schepenen, verloren.

Baerlo.

1673 December 1. Schepenbrief van Baerlo, waarbij Willem van Merwyck tot Kessel en Judith van Lynden zijn vrouw verkoopen, cedeeren en transporteeren aan Bartholomeus Sonnens en Alegonde Moeyts, echtelieden te Venlo, een jaarlijksche rente van 25 rijksdaalders, voor 400 rijksd. waarvoor zij Doüenhof veronderpanden.

Nederd. Perk. Met zegel van landschout van het ambt Kessel en der schepenbank Baerlo. Gecancelleerd; blijkens aanteekening in dorso is 1694 Aug. 14 het kapitaal afgelegd.

1715 Maart 18. Verpachting van het huis de Raey onder Baerlo door jonkheer Karel Emanuel van Baeyen aan jonkheer Johan Willem van Kessel.

Op papier.

Blerick.

1525 Sept. 20. Schepenbrief van Blerick, waarbij Wilm van Kessel zoon van Thys zaliger en Anna zijn vrouw aan Jacob Baeck en zijn vrouw, leggen en geven een morgen land onder den Herten gelegen als erfcijnsgoed door dezen van den jongen Jan Loefs gekocht, welke hij in erfcijns had van Wilm van Kessel, waarvoor Jacob Baeck jaarlijks een licht oud moerken geven moest aan Jan Loefs.

Nederd. Perk. Zegel van Gerard van Merwieck, schout van het land van Kessel, die voor schepenen zegelt, welke geen zegel hadden, verloren, evenals dat van Wilm van Kessel.

1490 Nov. 10. Over goederen te Blerick.

Op papier. (Erfpacht aan Wybrant van Brede). (1)

---

(1) Door Thys van Kessel en Margriet van Hymbergh, zijn vrouw.

Kessel.

1410 Sept. 7. Schepenbrief van Kessel, waarbij Mathiis van Houthusen aan Willem en Ninghen van Kessel, natuurlijke kinderen van Godert van Kessel, toen pastoor tot Kessel, een stuk erf te Eyke in den hoeff Lage geheeten op het Scinvelt groot 9 morgen lands en 1 vierde morgen verkoopen belast met 1 ald moerken aan den verkooper, die voor schade tot onderpand stelt zijn hooge weert tot Eyck.

Nederd. Perk. Met zegel van Dierick van der Heyen, richter.

1413 April 28 (St. Vitalis). Schepenbrief van Kessel als transfix, waarbij Koenegonde, vrouw van Mathijs von Holthusen, haar toestemming tot dezen verkoop geeft.

Nederd. Perk. Zegel van voornoemden richter verloren.

1464 Maart 6. Schepenbrief van Kessell en Helden, waarbij Arnolt van Breydenbaent gen. van Laemerscoup en Mett van Wysschel, zijn vrouw, aan Wilhem van Kessel en Gerairt van Broichhuyssen, zijn vrouw, toestaan de hun verkochte hof aen geynen Broick weder in te lossen met 324 bescheiden Overlandsche Rynsche guldens goed van goud.

Nederd. Perk. Zegel van Thijs van Kessel Janssoen, namens schepenen zegelende, en van Arnolt voorschreven verloren.

1517 Dec. 27. Schepenbrief van Kessell en Helden, waarbij Henric van Vlodrop en Naelen zijn vrouw, Jan van Vlodrop gebroeders en andere erfgenamen van het goed op t'Oever, dit verkoopen aan Geret van Merwyck.

Nederd. Perk. Met zegel van Gaert van Kessel op Baerlo, voor schepenen zegelende, verloren.

1540 Jan. 11. Schepenbrief van Kessel, bevestigend het getuigenis van Peter Duyven, Johan Bormans en Johan Buskens zaliger (1), dat jonker Wylhem van Kessel den aanwas van zijn erf bevaren heeft, overmits mannen van leen volgens het waterrecht.

Nederd. Perk. Met zegel van Jaspar van Daill, schout van het land van Kessel, namens schepenen zegelend.

1551 Dec. 31. Schepenbrief van Kessel en Helden, waarbij Tewys Kremers, nagelaten zoon van Sybert en Tryn zijn vrouw,

---

(1) Hier was een gedeelte van het charter verbrand.

burger van Roermond verkoopen aan jonker Jaspar van Merwyck en Margreta Welzow. zijn vrouw, een „kemken" bij de Maas te Kessel.

Nederd. Perk. Met zegel van Johan van der Voort, schout van het land van Kessel, namens de schepenbank.

1654 April 29. Schepenbrief van Kessel en Helden, waarbij Gardt Johan Platvoet's zoon en Johan zijne dochter aan bovengenoemden Jaspar van Merwyck (zie vorig charter) en zijn vrouw, het derde deel van de „kempen" en weiden op de Maas liggende te Kessel, verkoopen

Nederd. Perk. Gezegeld als het vorige charter.

1558 Aug. 24. Schepenbrief van Kessel en Helden, waarbij de kinderen van Willem Vervoirt en Well, echtgenooten, verkoopen opdragen en overgeven aan Peter Deckers van Velden geboren een goed geheeten „dem Mussenberch" te „Kessel geen hout" met een erfmalder rogge en 4½ kop „haveren morsen tsins" en een halve aldengroet Holterse tsins.

Nederd. Perk. Gezegeld als de 2 vorige charters. Zegel geschonden.

1669 Juni 14. Schepenbrief van Kessell en Helden, waarbij jonker Godefridus van Kessell, genaamd Roffert, licht, opneemt en ontvangt 1000 gulden Roermondsch en nog schuldig verklaart te zijn, wegens eene obligatie, dd. 1656 Mei 16, 501 gulden 14 st. Roermondsch, sprekende op zijn ouders en hem in de deeling zijner broeders toegedeeld, alles uit handen van Gerardt van Kessel en tegen 5 ten honderd, waardoor voornoemde obligatie gedood wordt, waarvoor hij veronderpandt zijn hof „den Bosacker", met land en weiden, al de weiden aan de Maas te Oyen, tegen Belfelt in den klockensaegh (*sic:* lees klockenslagh) van Kessell en al zijne andere goederen.

Nederd. Perk. Met zegel der Schepenbank. Gecancelleerd, 1697 Juni 18 afgelegd blijkens aanteekening in dorso.

1648—1651. Protest door Willem van Merwyck tegen het bevaren van een weert in de Maas, beoorkond door schepenen van Kessel, bevaring van wege de Regeering van Spaansch Gelderland (Overkwartier). der St. Vitus, Modestus en Crescentiusweerd of griend. Met aankondiging van bevaring van wege de Regeering. — Copie van het Geldersch waterrecht.

1612—1792. Over goederen te Kessel o. a. de hoven Hemelveen, de Heycamp, Schutterseycamp, 't Oever en 't Loo, 't adellijk huis de Putting. Bundel.

1519 April 13. Over goed te Helden. Op papier (1 stuk op papier).

1707 Juli 30. Accoord tusschen de bezitters der tienden te Sevenum, Catharina Caecilia barones van Bocholtz, douairière markiezin van Hoensbroeck, Dederick Frans baron van Merwyck, kanonik te Aken en persona te Sevenum en de provisoren van het oud-manhuis ter eenre, en de schepenen, gezworenen en inwoners van Sevenum ter andere zijde over de quote in de schatting door de tiendenaren.

1639 Oct. 29. Over goed te Middelaer. 1 stuk op papier.

1619 Sept. 10. „ „ „ Tegelen. „ „ „ „

1627. Over goed onder Venray.

---

18. *Goederen in N.-Brabant.*

Beers.

1648 Februari 20. Schepenbrief van Beers, waarbij ritmeester Don Gabriel de Ivora en Elisabeth von Dursdael, echtelieden, aan Willem van Merwyck, heer van Kessel, en aan zijne echtgenoote Judit van Linden drie perceelen bouw- en weiland in erfrecht opdragen.

Perkament.

1681 Sept. 6. Schepenbrief van Beers, waarbij Johan Godhaydt van Bodingchhuyse namens Judith van Linde (*sic*) douairière de Merwijck, vrouw der heerlijkheid Kessel en Caspar van Merwyck, heer dezer heerlijkheid, 3000 Hollandsche guldens van Johan Henderich baron de Ketelaer, heer van Asse, Alderdorp en Nessel opnemen, waarvoor zij veronderpanden hun hof Dommels.

Nederd. Perk. Zegel van Beers zeer onkenbaar. Het charter geschonden

Afgelegd 13 Juli 1693 blijkens getuigenis in dorso van den schoonzoon van baron Ketelaer, J. M. (?) van der Boye, baron de Neeryssche. — Gecancelleerd.

19. *Goederen in Gelderland.*

Tiende te Bemmel.

[1517 Mei 11. Brief van het leenhof van Overbetuwe, waarbij opdracht van de tiende te Bemmel door Elysabeth Kuesen, aan en ten behoeve van Elbert van Marwick.

Nederd. Op perk. Zegel van Elijsabeth en de twee leenmannen verloren.]

1529 Juli 12. Verklaring van Direch van Merwyck en zijn vrouw, dat Zwar van Barich en zijn vrouw Ffreesa hem „versat" hebben hun geheele tiende, klein en groot, geheeten de Haltackerse tiende te Bemmel voor 8 jaren.

Nederd. Perk. Zegel van Van Merwyck verloren, dat van Dirich Meurs over, maar geschonden.

---

20. 1500—1715. *Schuldvorderingen, quitantien, obligatien* enz. ten behoeve of ten laste van leden der familiën van Kessel en van Merwyck en aanverwante familiën.

---

21. 1395, 1716. *Privilegien* van hertogen van Gelder over vrijdom van schatting enz. Bundel.

---

22. 1609—1718. *Over het jachtrecht* der heeren van Kessel, verschil daarover, handhaving daarvan enz Bundel.

---

23. *Cijnsregisters van het huis Kessel:*

te Kessel.

1500—1600, 1680, 1714—'36. 8 registers 4° en 4 8° obl.

te Blerick.

1575—'93. 4°.

te Maasbree.

17de eeuw. 4 bladen. 4°.

te Belfeld.

1706—'35. Folio, fragment.

te Vlodrop en Holtzweiler.

1573—1613. Folio obl.

---

24. *Cijnsregisters van het huis Boerlo (onder Blerick)* te Blerick.

1554—1623. Folio obl. fragment.

---

25. *Rentmeestersrekening.*

1683—'91. Rekening van den rentmeester te Kessel. Folio.

---

26. *Processen der familie van Kessel en van Merwijck.*

1592. Rekwest aan het Hof van Gelder van Gerard Roefferts contra Jan van Goye.

Fragment van een proces.

1609. De heer van Well Willem van Flodrop tegen Mathijs van Kessel over den molen te Helden.

1620 Oct. 3. Proces tusschen Caspar van Merwyck en Maria dochter van Jasparken Borrmans, weduwe van Jan van Doorne.

1650 Maart 15. Fragment van een proces van den heer van Merwyck contra Hans Hendrik Scheller.

1698. Caspar van Merwijck tegen de abdis van Daelheym over den cijns onder Blerick.

18e eeuw. Gerardt Schaffers contra de vrouwe der heerlijkheid Kessel.

1720—1728. Processen voor den Raad van Brabant te 's Gravenhage, en het Keizerlijk Kamergericht te Wetzlar gevoerd tusschen Caspar van Merwyck, en na zijn dood door zijn Wed. en haar kinderen, tegen Gerard Assuerus Louis de Horion, wegens het huis en de goederen van Goir, of de pretensie die zij er op had (gelegateerd door de Horions vrouw Anna Wilhelmina van Doirn, aan den zoon uit het tweede huwelijk van Caspar van Merwyck) (1) maar welk legaat werd betwist door de Horion,

(1) Hij was te voren gehuwd geweest met Catharina Agnes van Doirn, zuster van Anna Wilhelmina.

onder anderen wegens de geboorte van een kind na den doo van Anna Wilhelmina ter wereld gekomen, doch van hetwell de tegenpartij ontkende, dat het geleefd had. Met vonnis va het Hof van Wetzlar van 1728.

---

27. *Ambten door leden der familie van Merwyck bekleed.*

Hun correspondentie in die ambten enz.

1522—1552. Van Caspar van Merwyck, als stadhouder va Groningen, ook betrekking hebbende op zijn relatiën te Breme en Mecklenburg (brief van den hertog over zijn schulden aa een onderdaan enz.), ook brieven van Karel van Gelder en Magnu van Saxen. Bundel.

1501—1521. Van denzelfde als ambtenaar der Bommele en Tielerwaard. Een paar stukken. Op papier.

1571—1575 (met afschriften van retroacta). Verklaringen be treffende het ambt Montfort, deels ten behoeve van Wilheln van Merwyck, ambtman aldaar.

1546—1751. Missiven van de Regeering en de Staten van he Overkwartier, van den drost van Kessel enz. aan de heeren va Merwyck als vasallen, raadsheeren aan de hoven van Gelde (te Roermond (1) en te Geldern (2)) als leden der ridderschap brief van hen aan de Staten-Generaal te 's-Gravenhage, en Bundel.

---

28. *Benoemingen enz. van leden der familie van Merwyck.*

1696 April 20. Opneming der familie van Merwyck in d confraterniteit der orde van St. Franciscus.

Op papier.

1709 Sept. 3. Benoeming door de Staten-Generaal der Ver eenigde Nederlanden van Caspar van Merwyck tot raad-costumie van hun aandeel van het Overkwartier te Roermond.

Nederd. Perk. Met opgedrukt zegel.

1714 Maart 30. Resignatie door Frans van Merwyck van zij kanonikale prebende te Aken.

Op papier.

---

(1) Van het Spaansch- en na 1715 van het Oostenrijksch Overkwartier
(2) Van het Pruissisch Overkwartier na 1713.

1743 Juli 20. Benoeming door den Koning van Pruissen van den baanderheer van Merwyck, heer te Kessel, tot raad van het Hof van Gelder te Geldern.

Op papier.

1753 Febr. 23. Verklaring van den Koning van Pruissen dat de baron van Merwyck en zijn broeder (1) in hun ambten zullen gehandhaafd blijven.

Op papier.

1760. Stukken betreffende de benoeming van G. A. van Merwyck tot kamerheer des Keizers.

Op papier.

---

29. *Attesten van wapens en van genealogischen aard.*

[1696 Sept. 6. Attest van het wapen der familie van Brede, met genealogie van Arnold van Bocholt, kanonik van de Kathedrale kerk te Luik, door J. G. le Fort, wapenkoning des Keizers en provinciaal heraut met den titel van den Neder-Rhijn „généalogiste en armoriste" van het Keizerrijk en den Prins-Bisschop van Luik.

Fransch. Op perk. Met wapenafbeelding.

1719 Juli 18. Attest van deken en kapittel van het domstift te Mainz, over het wapen van de familie van Merwijck.

Hoogd. Op papier. Met wapenafbeelding.]

1203—(Afschrift)—1785. Verklaringen over de familie van Kessel, Blois van Isendoorn, van Merwick, van Kessel gen. Roffaert en Richard, doopextracten der familie van Merwyck. Bundel.

---

30. 1526—1680. *Briefwisseling van leden der familiën van Kessel en van Merwyck, en van Lynden*, meestal onderling. Bundel.

31. 1679—1712. *Benoemingen van leden der familie van Bodinckhuysen* tot schout te Beesel en Baerlo, secretaris te Blerick en te Baerlo.

---

(1) Was capitulaar te Maastricht.

III. Gemeente Kessel.

16e eeuw. Geschil tusschen Beesel en Kessel, over grenzen.

1578 en 1640. Schatcedulen.

1606—1616. Geschil tusschen Kessel en Helden ter eenre en Neer ter andere zijde over het turfsteken.

1616. Akkoord tusschen Neer en Kessel over de grenzen.

1617 April 12. Meeting van Kessel.

1617 Oct. 23. Verlof tot verkoop van gemeente-grond te Kessel.

1641 en 1643 en 1666. Rekeningen der schatheffers.

1644 Juli 6. Overeenkomst tusschen de gemeente Kessel en Helden ter eenre en die van de gemeente Meijel ter andere zijde over het gebruik van de Peel.

Nederd. Gecoll. afschrift op perk.

1669. Over het plaatsen van het comptoir der licenten te Baerlo. Rekwest enz.

1674. Denombrement van het Kerspel.

1702—1707. Staat van geleden schade door de gemeente Kessel gedurende den oorlog.

1703—1705. Stukken betreffende de quoten der beden in het ambt Kessel, reductie der beden enz. Bundel.

1706—1712. Rekwesten, bevelen wegens Fransche en Staatsche krijgscontributiën, accoord tusschen de schepenen van 't ambt Kessel, over de doormarschen van het krijgsvolk, sauvegarde. Bundel.

1710. Protest der schepenen, en verantwoording van den heer van Kessel daartegen, over het aanstellen van medeschepenen zonder hun voorafgaande denominatie.

IV. Heterogeene Zaken

(of waarvan het verband met het vorige niet blijkt).

1527. Schrijven van de steden en edelen van Overijssel aan Karel V.

Op papier.

1528. Brief van Karel, hertog van Gelre aan Gerit van Scherpenzeell gen. Paleck, drost in de Veluwe enz. om het goed van Gaert van Staeveren niet te belasten.

Op papier.

1549. Brief van burgemeester en raad te Harderwijk aan de Staten van Gelder over een oproer aldaar.

Op papier.

1566. Schrijven van Jasper van der Lippe gen. Hoen aan burgemeester en raad van Nymwegen over het zenden van een gezantschap ter State van Gelder naar Brussel wegens de inquisitie.

Op papier.

1566. Onderzoek voor schepenen van Arnhem wegens het gedrag van den raadsheer van het hof van Gelder Mijnen (woorden tot hem gesproken in nadeel van den koning van Spanje).

Op papier.

1725. Protocollum über die Revidirung der Matricule des landes Crieckenbeck.

Op papier.

1468—1575. Stukken betreffende het ambt Montfort (over erfrecht, schatrekening, de belasting).

Op papier.

1697 Jan. 12. Arnold Schinck van Nydeggen benoemd tot raad van het Souverein Hof van Gelderland.

Op papier.

1641 Juni 2. Brief van schout en schepenen van het ambt Montfort, schepenen, gezworenen en geërfden en gemeene inwoners van Biesell, waarbij zij de helft van een „bandt" aen gen Vlattershuysken", gemeentegrond, verkoopen aan Pieter Luiten en Maria Conix, echtgenooten.

Nederd. Perk. Zegel van den Schout over, dat der bank verloren.

B. Archieven afkomstig oorspronkelijk van het kasteel Aldenghoor.

I. De familie de Keverbergh en aanverwante familiën.

1. *Huwelijksvoorwaarden, testamenten, deelingen en akkoorden.*

1417 Februari 2. Akte van verdeeling der vaderlijke en moederlijke erfgoederen tusschen en door Johan Willem en Daniel van Goer gebroeders Katharijn, van de Wijer, vrouw tot Goer hun moeder en Katharijn en Aleide, kloosterjuffrouwen tot Bilsen en Johenne, hun zusters, door tusschenkomst van Geraerd van Vlodorp, ridder en erfvoogd tot Ruremunde, Elisabeth van den Wijer, vrouw tot Leute, Claes van der Donck en Lemken van Goer, basterd, hun bloedverwanten.

In het Nederduitsch. Op perk. Zegels verloren.

1483 Mei 22. Huwelijkscontract tusschen Henric en Jan van van Barle gebroeders, Wilhem een heer tot Elmpt, Emont van Barle, Derich Pollart, Wilhem Brant van Brede, Siebertz soen, en Gaet van Kessel, als magen en huwelijkslieden van Wilhem van Barle ten eenre en Thijs Mercator, Thijs van Ruremunde, Gaert Agris, Vullenck van Holtmoele, pastor van Tegelen, Jan en Everat van Holtmoele gebroeders en Gaert Roffart, als magen en huwelijkslieden van Gaert Mercatoris. Wilhem van Barle, Gaert en Mett Mercatoris erkennen dat deze voorwaarden met hun toestemming zijn gesloten.

Nederd. Perk. De zegels van Jan van Barle, Wilhem Brant van Brede, Thijs Mercator, Wilhem van Baerle en Girart van Holtmuelen verloren, dat van Jan van Stalbergen, die voor Gaert en Mett Mercatoris zegelde geschonden.

1487 Februari 6. „Clerenisse" van Schout en Schepenen van Opoeteren omtrent het getuigenis voor hen afgelegd op hun eed door Henric van Kessel, Gerardt Haex, Reyner Bormans en Reyner op Gheenaa van te accordeeren en te blijven bij de huwelijksvoorwaarde van Johan van Meuwen en Margarite, zijn huisvrouw, dochter van Daniel Bormans, gemaakt in het jaar 1481 Augustus 26 en tevens van het getuigenis van Johan van Meuwen, dat hij door den gezworen bode Margarite, huisvrouw

van Daniel Bormans voorschreven en al hare kinderen heeft doen vragen wat zij tegen deze akte te zeggen hadden.

Nederduitsch. Op perk. Zegel van het schepenambt, dat er aan hing, verloren.

1552 December 15. Huwelijksbrief tusschen Lambert van Cruchten, nagelaten zoon van Dederick en van Mechtel van Lom zaliger, ter eenre en Maria van de Wijer, dochter van Johan zaliger en van Gebel van Husshaiven, ter andere zijde.

In het Nederduitsch. Op perk. Zegels deels verdwenen, deels geschonden; van het laatste zegel, namelijk dat van Johan Bugell, het helmteeken over, waarin een beugel of ring (1).

1563 October 31. Akte van verdeeling der erfgoederen (o. a. de hof van Eelen te Roosteren en de goederen te Opoeteren) tusschen Johan van Keverbergh genaamd Mewen, oom, ter eenre en Caspar van Keverberch genaamd Mewen en Johanna zijn zuster, ook namens haar twee zusters, die in kloosters zijn, nl. Margriet en Anna, nagelaten kinderen van Reyner van Mewen zijn neef en nichten, ter andere zijde.

Nederduitsch. Op perkament. De drie zegels: van Lodwich in den Horst, scholtis des ambts Montfort en te Echt, Gorst van Merssen en Herbert van Weustenraed, schepenen tot Echt en mannen van Echt, die op verzoek der partijen zegelden, behouden. Met handteekening der erfdeelers.

1565 Mei 1. Erfdeeling tusschen Johan, Catherina, Anna en Johanna, kinderen van Johan van Lom (zu Westerungh) en Eve van Bairle.

Nederduitsch. Op perk. Gezegeld door: 1. Johan van Lom voornoemd, voor hem en zijn vrouw Margarete Pollartz, en 2. door Henrich van der Impell, voogd in het voogdom Gelder, namens zijn zusters en op verzoek van broeders en zusters door: 3. Andries Pollart, 4. Emondt van Bairle, 5. Johann van Cruchtenn 6. Lambert vann Cruchtenn, 7. Christoffer vann Dursdall en 8. Lambert Pollart kanunik te Aken hun vader, ooms, neven en broeders. — De zegels sub, 3, 5, 7 en 8 afgevallen.

---

(1) Te Broeckhuysenvorst ziet men in het kerkportaal een zerksteen met een wapenschild, waarvan toevallig ook alleen het helmteeken, ook een beugel of ring, nog te herkennen is; het grafschrift luidt, zoover het nog behouden is: Jonker Merten Boegel schildknaap, heer te Oeyen 1553 . . . . .

1572 Januari 5 Huwelijkscontract gesloten tusschen Dederich Pollart zoon van Andries en Anna van den Wijse ter eenre en Johanna van Lom nagelaten dochter van wijlen Johann en Eva van Bairle ter andere zijde.

Nederduitsch. Op perk. Zegel van Dederich Pollart, van zijn broeder Lambrecht en van Loeff ingben Haeff geschonden, dat van Johan van Lom gaaf en dat van Carell en Wilhelm van den Wijse, Joachim van Boichholtz, Steffen Staill van Holtstein, Emont van Barle, Johan van Cruchten, schout te Roermond, Lambert van Cruchtenn en Christoffer van Dursdall verloren. (Al de bezegelaars zijn familieleden der beide contractanten.)

1576 Februari 22. Bekrachtiging van de akte van 1563 October 31 door Caspar van Keverberch genaamd Mewen, in 't bijwezen van zijn vrouw Agnees van Drypt, Heinrich Walschatt, als man van Johenne van Keverberch genaamd Mewen, Everhard van Opsinnich genaamd Rhoe in 't bijwezen en met consent van zijn vrouw Anna van Keverberch genaamd Mewen, ten behoeve van de nagelaten kinderen van Johan van Keverberch genaamd Mewen, nl. Johan en Godert, en zulks vooral wijl Anna voornoemd nu meerderjarig is.

Nederduitsch. Op perk. Zegels van Caspar voornoemd en van Heinrich Walschatt (Walschart op het zegel), Everhardt Rohe (Opsinnich genaamd Rhoe), Berndt van Kessell, Herbert van Wuestenraed, burgemeester te Echt, als man van het leenhof te Montfort, die ook onderteekenen, nog over: dat van Dirich Pollart van Roesteren ook als man van het voornoemde leenhof zegelend, verdwenen. De akte tevens geteekend door Agnes van Drypt, Johenne en Anna van Keverberch voornoemd.

1577 October 25. Brussel. Akte verleend door het leenhof van Brabant, waarbij het goedkeurt en bevestigt het huwelijkscontract tusschen Jonker Erasmus van Grevenbroeck, heer van Mierle en Johanna Bloeyman, dochter van heer en meester Henrick, heer van Helvoort (haar in dezen assisteerende en verklaart dat partijen die voorwaarden hebben bevestigd „geallaudeert ende geapprobeert", onder verband van personen en goederen, zoo leenen als andere enz.

In het Nederduitsch. Op perk. Gecoll. afschrift.

1591 Maart 29. Bekrachtiging door Erasmus de Grevenbroich en Maria Bloemans van een deeling gemaakt voor schepenen van 's-Hertogenbosch 1590 December 22 (en hiervoor in afschrift medegedeeld) tusschen Jonker Johan Bloyman (*sic*), heer tot Helvoort, zoon van Henric ook heer aldaar, en Elisabeth Lombarts van Enckenvoirt zijn moeder, Jonker Erasmus van

Grevenbroeck, heer tot Mierlre als man van Johanna Bloyman, en haar zuster Maria, dochters van den overleden Hendrik, Marten en Wijnandt, zonen van Jeronimus Wijnants en Cornelia Bloymans, dochter van Hendrik voornoemd, Marten Moons, als man van Johanna, en Willem Danckarts, als man van Elisabeth, beiden dochters van Jeronimus en Cornelia voornoemd; beide laatste mannen ook voor Barbara, weduwe van Pauwel Wijnants, kapitein en raad van 's-Hertogenbosch en Josyne, weduwe van Jan Wynants, beiden zonen van Jeronimus voornoemd en de kinderen van Pauwl en Jan. Bij dezelfde akte van 1591 Maart 29 wordt ook bekrachtigd een ander accoord, ook voor schepenen van 's-Hertogenbosch gepasseerd 1591 December 1, door den broeder der onderteekenaars. Johan Bloyman voornoemd, aangegaan met de kinderen van Jeronimus Wijnants.

Nederduitsch. Op perk. onderteekend door Erasmus en Maria voornoemd.

1606 November 26. Huwelijkscontract tusschen Johan von Meraidte genaamd Hoffalis, zoon van wijlen Richard en Maria von Hochkirchen, ter eenre, Elisabeth von Keverbergh genaamd Mewen, dochter van Goddart en Anna von Pollart, ter andere zijde.

Nederduitsch. Op perk. De zegels van bruid en bruidegom en van de getuigen, Adam van Hochkirchen, Goddart von Keverberg genaamd Mewen, Vulquirinus von Pollant, Caspar von Keverberg, heer te Boechholt, zijn verdwenen; met onderteekening van laatstgenoemde.

1631 Maart 11. Nuenen. Huwelijkscontract verleden voor notaris Corstian de Greeff, tusschen Jonker Cornelis van Grevenbroeck heer tot Helvort ter eenre en jonkvrouwe Anna van Eyck, geassisteerd met jonker Floris van Eyck, heer tot Nuenen en Girwen, haar vader, jonker Johan Keverberch genaamd Meuwen, haar oom ter andere zijde.

Nederduitsch. Gecoll. afschrift van de origineele minute door voorn. notaris onderteekend.

1645 December 24, te Roermond.
Dispositie door Lambert van Keverbergh tot Aldengoer en zijn vrouw Elisabeth van Pollart, tot hun huwelijksvoorwaarden van 19 Februari 1628, ten opzichte van de kinderen en van een geldopname op erfgoederen.

Nederduitsch. Op perk. Onderteekend door de partijen en Peter Bossman, Henrich Maroën en Gerard van Lom.

1654 Februari 26 Aken. Scheiding en deeling ten overstaan van notaris door de kleinkinderen en erfgenamen van Jonker Godthard von Keverbergh genaamd Mewen en Anna von Pollart, namelijk Godthardt, Rudolf en Clara kinderen van wijlen Jonker Johan von Keverbergh genaamd Mewen en Barbara von Eyck ter eenre zijde, Richardt, Godthardt en Rutger von Merode von Hoffalis en hun zwager Emundt von Obsenich genaamd Rhoe, als man van hun zuster Maria, allen kinderen van Elisabeth von K. gg. M. met Johan von Merode von Hoffalis aan de andere zijde (uit de akte blijkt dat Johan, Rogier en Elisabeth kinderen van Godthardt von Keverberg gen. Mewen en Anna van Pollart reeds overleden waren).

Hoogd. Perk. Met zegels der contractanten en van Caspar von Schwartzenbergh in lak opgedrukt. Met zegel van den notaris in zwarte inkt.

[1654 Sept. 7. Scheiding en deeling tusschen Dederich van Pollart ter eenre en Johan van Pollart en Lambert van K everberch ter andere zijde, gebroeders en zwagers (eerstgenoemde had zijn deel reeds genoten).

Nederd. Perk. Copie.]

1663 Jan. 26. Schepenbrief van Helvoort, waarbij huwelijkscontract tusschen Hans Casper von Keverbergh, heer van Aldengoir, zoon van Lambert heer van Aldengoir en Gribbenvorst en wijlen Elisabeth van Pollart ter eenre en Maria Helegonde, dochter van Cornelis van Grevenbroeck, heer van Swijnsbergen en Helvoort en Anna van Eyck van Nunen, dochter van Floris, heer van Nunen, Gerwen en Nederwetten ter andere zijde; de bruidegom geassisteerd door zijn oom Diderick van Pollart van Exten en zijn broeders Andries en Jean; en de bruid van hare zijde door hare ouders en haar oudsten broeder Hans Hendrick en haar oom Jan van Eyck van Nunen en haar aangetrouwden oom Hans Melchior van Elreborn, heer van Warenburch.

Nederduitsch. Op perk. Onderteekend door de contractanten, twee schepenen en den secretaris. Van de zegels is nog over dat van Cornelis van Grevenbroich; de overige *drie* verloren of geschonden.

1667 Juli 1. te Neuss. Huwelijkscontract tusschen Johan Heinrich van en heer te Elmpt, zoon van Heinrich, drost van het graafschap Horn en Christine von Frentz, geboren dochter

te Kendtenich, ter eenre en Anna Maria dochter van Reinard von Holtorp en Anna Maria geboren dochter te Dross. t. a. z.

Hoogduitsch. Op perk. Met opgedrukt zegel in lak en handteekening der contractanten.

1689 December 13. Rome. Huwelijksdispensatie door Paus Alexander VII voor Carolus Emanuel de Keverbergh Mewen en Joanna Maria Elisabetha de Keverberg in den tweeden graad van bloedverwantschap.

Latijn. Perk. Looden bul.
Met excutoriaal brief van den vicaris-generaal van het bisdom Luik. Cornelius Faes van 1690 Juni 13. Latijn, perk. met zegel in ·ouwel tusschen papier aanhangend; als transfix van de bul.

1691 Februari 18. Aldengoir. Huwelijkscontract tusschen Karel Emanuel van Keverbergh, eenige zoon van Rudolph van Keverbergh gen Mewen en Margaretha Alexandrina van Colijn heer en vrouw tot Linzenich, geassisteerd door zijn moeder, Goddart, vrijbannerheer van Merode en Hoffalize heer tot Frenzen, Goudersheim en Margrathen en Johan Adolph vrijheer van Colijn, grondheer tot Beusdal en Sippenacken en Johan Frederich van Opsinnich genaamd Roe, heer tot Elmpt, als naaste bloedverwanten ter eenre, en freule Joanna Elisabetha Maria van Keverbergh, eenige dochter van Joan Caspar en Maria Helegonda van Grevenbroeck in leven heer en vrouw tot Aldengoor, geassisteerd door haar twee oomen, Johan Francois van Grevenbroeck heer tot Vredendael en Johan Charle de Jeger heer tot Lochtenborgh en van Henderick van Pollart heer tot Exaten t. a. z.

Nederduitsch. Op perk. Met zegels der getuigen deels aanhangende in was, deels opgedrukt in lak.

1739 Mei 8. In het stift Munsterbilsen. Huwelijkscontract tusschen Rudolph Caspar van Keverberg, heer tot Aldengoir, zoon van Carel Emanuel heer tot Aldengoor, Haelen en Linzenich en wijlen zijn echtgenoote (de huwelijkscontractante in de vorige akte) ter eenre en Judith Cornelia Maria baronesse van Meerwijck tot Kessel, dochter van wijlen baron Caspar en wijlen Elisabeth Anna barones van Lynden van Croonenborg t. a. z.

Nederduitsch. Op perk. Met de zegels der beide contractanten en van den vader des bruidegoms opgedrukt in lak en hun handteekeningen.

1767 Mei 8. Keulen. Huwelijkscontract tusschen Carl Emanuel Caspar Joseph, zoon der beide contractanten van de vorige akte, ter eenre en Maria Anna Josepha von undt zu Weichs zu Roesberg, kanonikes van het adellijk stift St. Maria te Keulen dochter van wijlen Clemens August overste bosch- en jagermeester en Carolina gravin von Velbruch ter andere zijde.

Hoogduitsch. Op perk. Met opgedrukte zegels in lak van de moeder der bruid, der beide contractanten, Clemens August broeder der bruid, Ferdinand Jo. en Fridericus Josephus Adolphus von und zu Weichs (1) en Carl Frideriech von Forstmeister en hun handteekeningen.

Akten, op papier (bij elkander behoorend). (1)

1515. Extract uit het huwelijkscontract van Peter Eleborn zoon van Peter en Sophia Colijns en Agatha van Bertolffs, dochter van Johan en Maria Wolffs.

Afschrift.

1530 Aug. 4. Extract uit de deeling tusschen de kinderen van Johann van Eyll, heer te Geysteren en Elisabeth van Ghoor.

Afschrift uit de 18e eeuw.

1550 Februari 12. Schepenbrief van Opoeteren, waarbij verklaring betreffende de deeling tusschen jonker Reyner van Kyfferbergh alias Mewen, zijn broeder Jan en jonker Art van Mombeek, als voogd van zijn huisvrouw, zijn schoonmoeder en de voorkinderen van zijne vrouw met van den Broeck.

1563 October 21. Deeling tusschen Johann van Keverbergh gen. Mewen ter eenre en Caspar van K. gen. M., Johanna zijn zuster en Margriet en Anna beide in kloosters, kinderen van Johan's broeder Reyner ter andere zijde.

Afschrift uit 1709 Juni 8.

1566 September 11. Schepenbrief van Aken, waarbij verklaring door Balthazar, Willem en Margret Colin, kinderen van Melchior en Maria van Cortenbach, ook gemachtigd door hun afwezige broeders en zusters, van hetgeen aan hun broeder Bonifacius gehuwd met Barbara van Bree, is toegewezen.

Notarieel afschrift.

(1) Een afstammeling van dezen erfde de goederen van den in 190 overleden baron de Keverbergh.

(2) Zie p. 396 hiervoor.

1568 Februari 10. Huwelijksvoorwaarden tusschen Johann Beugel zoon van wijlen Johann en Metteke van der Weide en Mechtel van Cruchten, dochter van Johann, schout der stad Roermond en Rycken van Leeuwen.

Geauthenticeerd afschrift.

1579 Mei 15. Extract testament van Caspar van Kyverbergh en Agnes van Dript, zijn vrouw.

Afschrift.

1581 Februari 5. Huwelijkscontract tusschen Govert van Keverbergh en Anna Pollart, dochter van Rutger en Elisabeth van Erp.

2 Origineelen met afschrift der 17e eeuw.

1584 Sept. 20. Accoord tusschen Dederich van Dript en Caspar van Keverberch.

1586 Sept. 17. Huwelijkscontract tusschen Edmondt van Upsinnich genaamd Roë, zoon van Hendrick en Elisabeth van Hochkirchen en Margariet van Colin, dochter van Bonifacius en Barbara van Bree.

1590 Juni 18. Accoord tusschen Godert van Keverbergh en zijn zwagers de gebroeders Goossen en Fulling Pollart.

Afschrift op papier.

1592 Mei 6. Accoord tusschen Elisabeth van Erp, weduwe van Goetzen van Pollart en haar kinderen Johan en Fullingh van Pollart en Godert van Keverberch hun zwager, als man van Anna van Pollart over de nalatenschap van Goessen de Pollart te Thorn respectievelijk hun zoon, broeder en zwager.

1595 Juni 6. Accoord tusschen Johan en Vullingh Pollart ter eenre en Godert van Keverberch genaamd Mewen, als man van Anna van Pollart ter andere zijde, over de nalatenschap van hun broeder en zwager Goswijn van Pollart.

1599 Januari 10. Extract-afschrift uit de 18e eeuw van een overeenkomst tusschen de kinderen en erfgenamen der weduwe Gertrude van Sigen, geb. Awerlings, nl. Hieronymus de Sigen a Segten (?), Ursula Clemens zijn echtgenoote, Jan en Adelheid de Sigen.

1599. Accoord tusschen Caspar van Keverbergh en zijn zoon Hans Evert over de goederen van Rener en Catrina resp. zijn kinderen en broeder en zuster.

Afschrift.

1606 November 20. Huwelijkscontract tusschen Johan van Merode gen. Hoffalis zoon van Reinhardt en Maria van Hochkirchen en Elisabeth van Keverbergh gen. Meuwen, dochter van Godthardt en Anna van Pollart.

Origineel en afschrift.

1607 Juni 3. Testament van Godevard van Eyck en Elisabeth Prouninck zijn vrouw voor schepenen van de heerlijkheid Zeelst Velthoven en Blartheym.

Afschrift van 1622.

1607 September 22. Accoord tusschen Adolf Schenck van Nydeggen, met toestemming zijner vrouw Cornelia van Keverbergh en zijn schoonvader Caspar van Keverbergh betreffende de renten van Achelen.

1611 Januari 7. Accoord tusschen voornoemden, waarbij handhaving hunner vroeger gesloten overeenkomsten en betreffende eenige keuren, onder anderen te Neer-Gelabbeek.

1609 December 18. Huwelijkscontract tusschen Bonifacius Colijn en Aleit van Siegen.

Origineel en Fransche vertaling.

1612 Januari 20. Huwelijkscontract tusschen Andries Pollart zoon van Dirick en Johanna van Lom en Barbara van Eyck dochter van Godevaert heer tho Zeelst en Elisabeth Prouninck genaamd van Deventer.

Afschrift.

1615 Juli 23. Testament van Johanna van Lomm, weduwe van Dederich van Pollardt, voor schepenen van Venlo.

1620 Juli 20. Codicil voor den pastoor.

Afschriften.

1617 Maart 9. Huwelijkscontract tusschen Johan van Bentzenraidt en Agnes van Crummel.

1618 November 13. Huwelijkscontract tusschen Jan Crummel, zoon van Willem en Anna van Gulpen, en Christina van Buren, dochter van Jan en Barbara de Donseel.

In het Fransch.

1620 October 22. Accoord tusschen Johan van Keverbergh genaamd Meeuwen en zijn vrouw Barbara van Eyck met de voogden der onmondige kinderen van Andries van Pollardt en Barbara voornoemd ter eenre en Otto van Galen en Eva van Pollart zijn vrouw ter andere zijde.

1621 November 10. Testament van Anna van Gulpen, weduwe Guillielmus Crummel voor den pastoor van Neufchâteau en Aubin.

Afschrift.

1624 Mei 8. Testament van Johanna van Holthuysen, wed. Goessen Spee. Met rekwest daarover van een harer schoonzonen aan het Hof van Gelder te Roermond.

1626 Januari 6. Deeling tusschen Floris van Eyck, heer tot Nuenen en Johan Keverbergh genaamd Meuwen, man van Barbara van Eyck, beide kinderen van Gojaert van Eyck, heer tot Selst (Seelst) en Elisabeth Prouninck genaamd van Deventer voor schepenen van 's-Hertogenbosch.

Afschrift.

1632 November 26. Huwelijksdispensatie, na gesloten huwelijk, voor Lambert de Keverbergh en Elisabeth de Pollart, door den Bisschop van Luik en dispensatie in de roepen.

1635 Juni 6. Huwelijkscontract tusschen Ferdinand van Inhausen, zoon van Herman en Margariet de Cock van Delwijnen, en Antoinette van Malsen, dochter van Guido en Johanna van Kessenich.

Afschrift.

1644 Augustus 14. Testament van Rogier van Keverbergh genaamd Mewen („Ruttiger von Kever" in het Duitsch).

1645 Mei 11. Opening van het testament.

Orig. en afschrift.

1645 Januari 31. Huwelijkscontract tusschen Antoine de l Tour en Anna Margaretha van Crummel, dochter van wijle Jan en Christine de Durne.

Afschrift.

1645 Mei 29. Huwelijkscontract tusschen Gerard van Crumme zoon van Johan en Christina van Sijgen, en Anna Catharin van Leyser, dochter van Hans Hoprecht en Agnes van Zandt

Afschrift.

1644 Augustus 14. Testament van Barbara van Eyck, vrou van Johan van Keverbergh.

2 Afschriften.

1653 Mei 7. Huwelijkscontract tusschen Johan Heinrich va Elmpt, zoon van Johan Heinrich en . . . . . von Frentz, e Lucia van Cronenburgh, dochter van Johan Minhart en Clar Hartzheimb.

1654 Februari 26. Accoord tusschen de erven van Johai Rogier en Elisabeth van Keverbergh.

Afschrift.

1654 April 29. Accoord tusschen Godhardt, Rudolph en Clai van Keverbergh genaamd Meven.

Origineel duplo.

1654 Augustus 20. Deeling tusschen de kinderen van Andri van Pollart en Barbara van Eyck ter eenre en de kinderen va Barbara van Eyck in tweede huwelijk met Johan van Keve bergh genaamd Meven, nl. Dederich en Johan van Pollai Lambert van Keverbergh tot Aldengoor en Godhardt en Rodolp van Keverbergh genaamd Meven.

1654 September 7. Accoord tusschen Dederich van Polla ter eenre en Johan van Pollart en Lambert van Keverbergh Aldenghoor als man van Elisabeth de Pollart ter andere zijd

2 Afschriften.

1657 Februari 26. Accoord tusschen Lambert van Keverberg en zijne kinderen Hans Caspar, Andries, Johan, Friderich va Obsinnich genaamd Rohe, als gehuwd met Elisabeth van Keve bergh en Joanna van Keverbergh.

Afschrift.

1661 September 22. Accoord der erven over het testament van Lambert van Keverbergh (1) en Elisabeth van Pollart door hun kinderen o a. de meerderjarige Andries, Catharina, gehuwd met Johan Fredericq van Opsinnich genaamd Rhoe ter eenre en Hans Caspar, den oudsten zoon, terandere zijde, Anna, Elisabeth en Margaretha.

1662 Februari 16. Deeling door Lambert van Keverbergh zijner goederen onder zijne kinderen (zie vorig nº.).

Origineel duplo.

1664 Augustus. Huwelijkscontract tusschen Lutter Willem Otto von Bönninghausen, zoon van wijlen Adolph en Agnes Werseler van Bouckumb, en Anna Adriana van Goor, dochter van wijlen Jan Albert en Joanna van Lom.

Afschrift.

1667 Augustus 3. Huwelijkscontract tusschen Johan van Keverbergh en Maria Johanna Catharina de la Tour, dochter van Anthon en Margaretha de Crummell.

1667 Juni 30. Deeling tusschen de kinderen en kleinkinderen van Keverbergh.

2 Afschriften.

1668 Mei 14. Huwelijkscontract tusschen Johan Frederich van Opsinnich, zoon van wijlen Emondt van Opsinnich en Maria van Merode en Anna Walburgis van Berenzauw, dochter van Philips Wilhelm en Elisabeth von Kettler.

Orig. en afschrift.

1671. Reversaal van Daniel van Empt ten behoeve van Andries van Keverberg, gehuwd met de weduwe van Elmpt, betreffende het huwelijkscontract van dezen en de weduwe van Elmpt.

1671 April 11. Idem.

1679 Februari 20. Testament van Lutter Willem Otto van Bünninghausen en Adriana van Goor.

Afschrift.

---

(1) Hij zelf leefde nog, maar zijn vrouw was overleden.

1706 Juni 8. Idem van zijn vrouw alleen.

1683 Augustus 4. Attestatie der begrafenis van Elisabe van Keverbergh, weduwe van Johan van Merode in de ke van het Witte-Vrouwen-klooster te Aken in Maart 162 Beschrijving van den grafsteen door de priorin.

1689 Maart 17. Deeling tusschen Hans Caspar, de erve Johan, Anna Elisabeth, weduwe van Rhoe Obsinnigh alle van Keverbergh en Edmond Frans van Obsinnich, erfgenaa van Hans Evert van Keverbergh.

1690 April 11. Aggreatie der deeling en accoord tussche de erfgenamen van Andries van Keverbergh als Hans Caspa heer tot Aldengoor en Haelen, A. E. de Keverbergh, weduw Rhoe d'Obsinnigh, Cauchon de la Tour, geboren de Keverbergh

1692 Juli 28. Cessie door Carel Emanuel en Joanna Mari Elisabeth van Keverbergh voor haar aandeel in de Elmptsch goederen aan Joan Fred. van Obsinnigh genaamd Rhoe, haar oon

1693 Maart 28. Testament van Hans van Elleborn en Isabell van Eyck, zijn vrouw.

Minuut en afschrift.

1699 Februari 17. Extract uit het testament van Hendri van Pollart.

1712 April 21. Huwelijkscontract tusschen Dirk Adolf va Bönninghausen, zoon van wijlen Lutter Wilhelm Otto e Anna Adriana van Goor en Maria Beatrix de Jeger, dochte van Johan Carel en Anna Elisabeth van Grevenbroek.

Afschrift.

1715 September 9. Extract van het testament van Mechtel van Grevenbroeck.

1721 Augustus 12. Testament van Karel Florentius Melchio baron de Bock en Patteren en Landrada Beatrix de Jeger zijn vrouw.

Afschrift.

1722 November. Accoord tusschen Barbara van Scherpenseel, weduwe Erasmus van Grevenbroeck, Carel Emanuel van Keverbergh, Dirk Adriaan van Bonninghausen en Theodora van Grevenbroeck.

1728 Juli 2. Testament van Joanna Maria de Jeger.

1734 Juli 2. Akte van Opening.
Afschrift.

1743 Juli 24. Accoord tusschen de gebroeders Rudolf Caspar en Johan Louis de Keverbergh, zoon van Carel Emanuel.

---

2. *Leenverheffingen.*

Leenhof van Horne.

1458 Juli 26. Brief van Jacop graaf te Huerne, waarbij Diercch Steynmetzere, burger te Roermond, wegens verkoop voor 's Graven leenmannen, door Gerart van der Steghen met Willenweerdt, gelegen in Lewenre oe (Leveroy), behalve 5 bunder lands, aan het gasthuis te Roermond behoorend, wordt beleend.
Nederd. Perk. Met zegel van den graaf geschonden.

Leenhof van het huis Montfort.

1558 Nov. 9. Brief van het leenhof van het huis Montfort, waarbij Johan van Mewen, ook als man van Claere zijn vrouw en beider kinderen, 22 malder rogge jaarlijksche erfpacht, Maastrichter maat, aan Arnt van Mombeick en Johanna van Gressenich zijn vrouw opdraagt, waartoe wordt veronderpand de weerd van Elen, met de visscherij op de Maas gelegen te Roosteren, zijn aandeel, waarvan hij man van leen is.

1558 Nov. 9. Transfixbrief van hetzelfde leenhof, waarbij Arnt van Mombeick, als man van Johanna van Gressenich, deze erfpacht overdraagt aan Jelisz Schelert, schout te Weert, met recht van inlossing voor Arnt en zijn vrouw en hun erven, alsmede den in den hoofdbrief vermelden Johan van Mewen en erven met 500 Brab. gulden.
Nederd. Perk. Aan beide brieven de zegels van Herbert van Wuestenraede en Corst van Merssen, mannen van leen, nog over, dat van den Stadhouder Johan van Wytenhorst verloren

Leenhof van het Overkwartier te Roermond.

1657 Jan. 30. Brief van het Leenhof van het Overkwartier te Roermond, waarbij relief door Caspar van Keverbergh, namens Rodolph van Keverbergh genaamd Meuwen, van de visscherij te Roosteren in het ambt Montfort.

Nederd. Perk. Zegel gedeeltelijk over.

1676 Sept. 5. Idem van idem, door Hans Caspar van Keverbergh, als voogd en voor Carel Emanuel van K. genaamd Meuwen.

Nederd. Perk. Met zegel.

1646 Febr. 15. Octrooi van het Leenhof van het Overkwartier te Roermond, aan Joncker Lambert van Keverbergh van Aldengoor, om te mogen opnemen 2000 Rijks-daalders op den Muelengriendt onder Maasbracht.

Nederd. Perk. Met zegel.

Leenhof der Voogdij te Roermond.

1674 Maart 31. Octrooi door het Leenhof van de Voogdij te Roermond aan Anna van der Horst, weduwe van Willem van Cortenbach, erfvoogd van Roermond, om te mogen beschikken over het Cleyn Parlo, en zulks ook op ordonnance of apostille, als voogdes van haar onmondige kinderen.

Nederd. Perk. Zegel van het Leenhof bijna geheel versleten.

Leenhof van Holtmühle.

1671 Juni 22. Leenbriet van Holtmühle, waarbij Hans Eberhardt von Keverbergh een jaarcijns van veertig rijksdaalders verkoopt aan de gebroeders Jacob en Henrich de Groote.

Hoogduitsch. Perk. Met zegel van Keverberg en van den Stadhouder van het leenhof.

Leenhof van Utrecht.

1722 Sept. 22. Octrooi van Staten van het Land en van het Hof van Utrecht aan Barbara van Scherpenzeel W^we^ van Erasmus van Grevenbroeck, om bij testament over hare goederen te beschikken zoo wel leenen, thinsen en andere van den heer van het land van Utrecht enz. in het land van Utrecht.

Nederd. Perk. Met zegel van lak met papier bedekt.

---

3. *Obligatien, pachtbrieven en andere akten ten behoeve of ten laste der familie Keverbergh en aanverwante familiën, niet beoorkond door schepenen.*

1404 Jan. 9. Brief van Mechtildis van Huern, abdis en het kapittel van het munster te Thorn, waarbij zij in pacht geven de hof geheeten te Heze, bij Ittervoort, uitgenomen „die borgh", aan Johan van der Heyden Lisen soen voor 8 malder rogge jaarlijks.

Nederd. Perk. Het zegel der abdij geschonden.

1433 Febr. 9. Kwijtbrief van Johan en Daniell van Ghoer, gebroeders aan hun broeder Wyllem wegens 1500 Rijnsche guldens.

Nederd. Perk. Zegels verloren.
Transfix, de hoofdbrief is verloren.

1465 Sept. 17. Brief van Jacob graaf te Horn ten gunste van Arent Daniel's zoon van Ghoor.

Nederd. Perk. Zegel van den graaf geschonden.

1474 Oct. 3. Brief van Johan Aelartz en Heynricus Sluyman, waarbij zij beloven Diederich van Morse (Meurs), drost des lands van Hoerne, schadeloos te houden wegens de 200 Overlandsche Rijnsche guldens, die hij zich verbonden had aan Rynerus Borman, rentmeester te Stockem te betalen.

Nederd. Perk. Zegel verloren.

1651 Maart 6. Obligatie van Anthoin Couchon de la Tour, luitenant colonel, ten gunste van Charles Couchon de la Tour zijn neef (cousin) wegens de som van 100 Spaansche pistolen van goud, voor betaling van zijn rantsoen als krijgsgevangene.

Fransch. Perk. Zegel van het hof en »tabellionage" van Nancy verloren.

4. *Schepenbrieven, betreffende de goederen der familie de Keverbergh en aanverwante familiën en retroacta.*

Echt.

1532 Oct. 23. Schepenbrief van Echt, waarbij Thijs Staamelers verkoopt een malder rogge, jaarlijksche erfpacht, aan Lambrecht van Boshoven, waarvoor hij veronderpandt zijn huis en hoef te Tuyl.

Nederd. Perk. Zegel geschonden.

Horn.

1709 Oct 3. Schepenbrief van Horn, waarbij burgemeester en gezworenen van Horn verkoopen aan Gertruyt Peters, voor den tocht, en hare kinderen verwekt met Jan op de Boel, voor den eigendom, een jaarlijksche rente van 7 rijksdaalders tot aflossing van een ander kapitaal, ten laste der gemeente.

Nederd. Perk. Met fragment van het zegel van Horn.

Haelen.

1529 Jan. 6. Schepenbrief van Haelen, waarbij de drossaard van het land van Horn, tevens schout van Maasland en stadhouder van den graaf van Horne en de schepenen verkoopen aan joncker Daniel van Nunhem, een stuk land uit de gemeente van Haelen, in de Speeck, door den graaf van Horn aan Haelen gegeven als schadeloosstelling van het door de inwoners geledene, in de zaken tusschen hem en Geret van Merwyck.

Nederd. Perk. Zegel van schout en schepenen verloren.

1534 Maart 10. Schepenbrief van Haelen, waarbij Johan Vogelz, en zijn vrouw van Lenaert van Lozen te Heithusen en zijn vrouw, anderhalf honderd Hornsche guldens leenen in verschillende opgenomen muntspeciën, voor een jaarlijksche rente van 8 bescheiden Hornsche guldens, waarvoor tot onderpand wordt gezet een huis en hof op den Dries en verschillende stukken land.

Nederd. Perk. Zegel geschonden.

1642 April 11. Schepenbrief van Haelen, waarbij joncker Lambert van Keverberch en Elisabeth van Pollardt verkoopen een jaarrente van 207½ Roermondsche werengh aan Lenardt

Comans' erfgenamen en verschillende andere personen in de akte genoemd, waartoe zij veronderpanden 8 bunders min 1 morgen land met den boomgaard en met het derde deel der groote tiende.

Nederd. Perk. Zegel geschonden.

Venlo.

1573 Februari 11. Schepenbrief van Venlo, waarbij Caspar van Kyverberg en Agnes van Drupt echtelieden, verklaren, dat Dierick van Drupt hun vader en Elyzabeth van Suyrmont, zijn huisvrouw, beloofd hebben hen schadeloos te houden wegens de 200 daalders hoofdsom die zij van Griet Op tenn Kamp opgenomen hebben en hun goederen te Grubbenvorst en elders verbonden hebben, krachtens hun bekentenis voor richter en schepenen van 1571 Aug. 15; verder verklaren Caspar en zijn vrouw, dat zij hun schaden niet zouden verhalen op de goederen die Elysabeth zelve aangebracht had.

Nederd. Perk. Van de zegels, der 2 schepenen slechts brokstukken over.

Well.

1643 Juli 25. Schepenbrief der vrijheerlijkheid Well en Bergen, waarbij jonker Lambert van Keverbergh toe Aldegoir en Eleysabeth van Pollaert zijn vrouw, aan de gezamenlijke erfgenamen van Peteran S. Lenaert (1) te Wanssum en Jenneken zijn vrouw eene jaarlijksche aflosbare rente van 125 gulden verkoopen voor 2500 gulden, Venlosche waarden waartoe zij veronderpanden de geheele Dawhoff in dye Lohe. (2)

Nederd. Perk. Zegel van den Schout over, van de schepenbank verloren.

Gecancelleerd; in dorso staat dat de brief is gequitteerd met kooppenningen van de hof Wellerloey. (3)

---

(1) In Wanssum is een St. Leendert of St. Leonart kapel, waaraan deze Peter zijn naam ontleent.

(2) De Wellerlooi een gehucht met parochiekerk.

(3) Behoort thans aan de parochiekerk van Venlo, een fraaie kaart op perkament daarvan is op het Rijksarchief, zie jaarverslag 1904, pag. 508.

5. *Registers en bundels betreffende de goederen der voornoemde familiën, het jachtrecht enz., ook verpandingen der Hornsche leengoederen.*

1275—1797. Bezittingen der familie de Keverberg en der verwante familiën van Lommen (betreffende de Wijergrient), Pollart, van Erp van Holthuysen, o. a. betreffende den hof ter Koulen en het ambt Millen, Mouwerhof onder Roosteren, goederen van Muisen, Scheerenbroeck (Wickeraederleen te Haelen), Houterhof, Beerenbeemd (afhangende van Vogelshof) het Spick, Heyerhof, betreffende de Hornsche leenen, de verpanding der Hornsche heerlijkheden, jachtrecht enz.. — Rekening van baron de Weichs te Roesberg, kanonik der kathedraal te Luik (1766). — Voorrechten van het land van Horn.

Bundel in een portefeuille.

1783—'95. Aanteekeningen van C. E. van Keverberg.

---

6. *Stukken betreffende het huis Ghoor en den Vogelshof.*

1719—1780. Stukken betreffende het huis Ghoor, verpachtingen door Ger. Assuerus Lud. baron de Horion. — Aankoop van den Vogelshof door Rudolf Casper van Keverberg. — Schulden van den hoogschout de Horion aan W. A. B. de Merwyck.

Bundel.

1720—1728. Proces over Ghoor, tusschen de weduwe van Casper van Merwyck en den baron de Horion, voor het Keizerlijk kamergerecht te Wetzlar. Zie onder processen der fam. van Merwyck.

---

7. *Ambten door de familie de Keverbergh bekleed.*

1786. Instructie voor C. E. van Keverbergh als marschcommissaris in Pruissisch Gelder door het hof aldaar.

---

8. *Processen der familie de Keverberg.*

1648. Jonker Philips Winandt van Kerckhem, heere tot Mierdorp, enz., gehuwd met Jo^e. Josina de Wilde genaamd Mersen, tegen Herman van Beringhen, rentmeester van het graafschap Horn namens den graaf van Horn, en Jr. Lambert van Keverbergh.

1659. Mr. David Neven „practisijn" en burger van Hasselt tegen jonker Lambert van Keverbergh over renten.

1664. Jonker Hans Godert en Johan Francis Odenhoven, tegen jonker Hans Caspar van Keverbergh tot Aldenghoor.

1665. De erfgenamen van jonker Hans Hendrick van Gaelen tegen de jonkheeren van Pollart en Keverbergh.

1680. Citatie voor het hof van Gelder te Roermond van de erfgenamen van Lambrecht van Keverbergh tot Aldenghoor wegens de schulden van hun respect. vader en schoonvader.

1699. Johan van Laer, schout van de heerlijkheid Dalembrouck, tegen de vrouwe douairière van wijlen Arnold markgraaf van Schenck van Nydecken, heere van Blyenbeeck, Swalmen, Asselt, Hillenraedt, Afferden, Brembt, Gribbenvorst enz.

1702. Marie Joanne Cauchion de la Tour weduwe Kemersbergh (Keverbergh) tegen den Prior van het klooster van Brandenburgh.

1711—1713. Carel Emanuel van Keverbergh tegen Clara Isabella van Kesselaer weduwe van E. A. gr. van Maldegem te Brussel wegens schuldvordering.

1718. Baron de Keverbergh en de gemeente Haelen tegen Lennert Tobben schout van Buggenum betreffende „Melenborghbambt".

1719—1720. De schepen Peter Lamberts tegen Maria Cauchon de la Tour wed. de Keverbergh.

---

9. *Laatbank te Haelen.*

1551. Gerichtsboeck der laatbank toebehoorende aan jonker Diederich van Boetzeler, 4°.

1647—'48. Laatgedingen te Haelen. Reg. Folio.

---

10. *Heerlijkheden der familie de Keverbergh.*

Neer.

1768 Mei 7. Verkoop der heerlijkheid Neer aan C. E. C. J. de Keverbergh en verdere stukken betreffende die heerlijk-

heid, verpanding in 1679 Maart 24 aan gravin van de Bergh, (1) en recht op de vijvers (1778).

Buggenum.

1723 Jan. 19. Aflossing der verpanding d.d. 1679 Dec. 15 (aangegaan door de voorn. gravin van de Bergh door de Stembier, kan. der Kathedraal te Luik, abt van Visé.

Haelen.

1679 Dec. 15. Verpanding der heerlijkheid aan Caspar de Keverberg.

11. *Archivalia waarvan het verband met de familie de Keverbergh niet blijkt.*

1676 Juni 16. Verpanding der heerlijkheid Beegden aan Charles Croll, meier van het graafschap Horn.

1650. Procesakten van het Capittel van St. Servaas te Maastricht tegen Peter Stopers, opponent en burgemeester en Schepenen van Weert intervenient wegens schuld van alde grooten aan het Capittel.

Fragment.

1659. Proces van den proost van Keizersbosch te Neer tegen de vryvrouw van Mylendonk vrouw te Goor en Myel enz. over pachtgoederen.

Fragment.

---

12. *Huis Waerenbergh (graafschap Horn).*

1305. Brief van Geraet heer van Horne enz., waarbij hij Robrecht van Ghore zijn neef, verleent zijn leen van Werrenberg te beteren, met visscherij de beek op tot den molen van Houthurne den baent gehecten ten Bisen en het broek tusschen Stormsgoed op Ghenroet en Reineers hoefstade, zooals het aan Godert van Halen behoord had.

Nederd. Perk. Met ruiterzegel van den heer en contra-zegel.

1481 Nov. 3. Brief van Jacob graaf te Hoerne, waarbij hij belooft de rente te betalen aan Goedart van Erp genaamd van

---

(1) Juliana Wilhelmina geb. gravin van de Bergh, douairière graaf de Sayn Witthenstein.

Werrenberg, een der genen, die voor hem borg gebleven waren wegens een jaargeld van 210 Overlandsche guldens aan Dries van Meroide verkocht uit zijn halve tiende te Nederweert. (Zegel).

1482 Maart 18. Brief van Adolph Greve te Nassauw, Stadhouder-Generaal des lands van Gellre en graafschap van Zutphen voor den hertog van Oostenrijk (Maximiliaan) namens dezen, waarbij hij aan Dierick van Kruychton den aanwas van de Maas tot Bracht (Maasbracht) tegenover Wessem bij zijn „gryndt" op den Buecke tot Montfort vergunt.

Nederd. Perk. Zegel verloren.

1487 Aug. 10. Brief van Jacop graaf te Horn en zijn mannen van leen, waarbij Johan van Elmpt beleend wordt met huis en hof van Werrenber.

Nederd. Perk. Met zegel van den graaf in rood was.

1502 Mei 25. Vergelijk tusschen Henrich, Jan en Karle Speede gebroeders ter eenre en Egbert van Holtmoelen en zijn vrouw ter andere zijde, wegens de huwelijksvoorwaarden, waarvan deze brief de transfix is (1) over een jaarrente van de pachtrogge en de 600 gulden van den huize Waerenberch gehouden.

Nederd. Perk. Zegel verloren.

1549 Juni 4. Deeling der goederen tusschen Wilhelm van Erp gen. Werrember en Johan zijn neef, herkomende van Gaert van Erp en Johan van Werremb en Beerte van Breempt en van Werremberg echtgenooten en Gaert van Werremberg hun broeder.

Nederd. Perk. 3 Zegels over.

Idem met 6 zegels over.

1550 Januari 26. Deeling tusschen Dederich van Dript als man van Cornelia van Erp, Johan van Boickholt, als man van Johanna van Dript, en Agnes van Dript, weduwe van Casper Hoevelers, met consent van Margriet van Meer, hun moeder en „schwegerfrouw" weduwe Dederich van Dript, van de goederen nagelaten door jonker Dederich en Margriet hun ouders (de pacht ter Horst tot Coeninxberghe geheeten, het goed in de Stieghe te Grubbenvorst, idem te Mersloe, te Oirlo, Meerlo enz.).

Nederd. Perk. 3 zegels gedeeltelijk over van Dederich van Dript, Johan van Boickholt en Alart van Ghoir van Kaldenbroch, deze zegelt voor Agnes van Dript.

---

1) De hoofdbrief verloren.

1566 Maart 2. Brief van het leenhof van Horne, wa Johann van Erp gen. Warrenberg van Langenfeldt met 2 zonen Johan en Pauls en hun 2 zusters, met haar v Goitzen Warrenberg te Heithusen, overdragen en transport het huis te Warrenberg met de brug, een erfpacht van 8 g gulden en 5 malder rogge aan Godart van Erp gens Warrenberg, kapitein te Utrecht en Catharina van Wijck.

Nederd. Perk. Met zegel van den Stadhouder en 2 leenm over (1 geschonden) en 1 verloren. Met copie op papier.

1573 Oct. 14. Schepenbrief van Haelen, waarbij Drieske die Boell en zijn vrouw verkoopen aan Elisabeth van genaamd Warrenberch wede van jonker Rutger Pollart, bunder akkerlands op die Boell geheeten die Boellen H voor 300 daalders en 20 Brabantsche guldens, zoo dat er erfrente van 7 vat rogge op bleef rusten ten voordeele var verkooper.

Nederd. Perk. Met zegel.

1588 Mei 23. Brief van het leenhof van Horn, waarbij reg van de betaling van Warrenborch, gekocht door Elisabeth Erp, weduwe Rutger Pollart, Johann hun oudsten zoon, mo en substituut, Margaretha van Dorn zijn vrouw en Gosser broeder 1576 Sept. 18 van hun neef Willem van Erp Warrenborch.

Nederd. Perk. Zegel van den Stadhouder en 4 leenmanne doch 1 geschonden en onkenbaar.

1590 Juni 18. Deeling tusschen Elisabeth van Erp, Rutger Pollart, en haar kinderen, Johan, Goessen, Vull Anna (1) en Cornelia door hun bloedverwanten Henrich Henrich van Baldrich genaamd Barick, Caspar van Kever en Johann van Erp genaamd Warrenber te Langenvelt.

Nederd. Perk. Zes zegels over (2 geschonden) 3 afgevall

1720 Aug. 9. Accoord gemaakt tusschen de gemeenten het graafschap Horn, in het bijzonder en Beegden ter een baron de Bock de Waerenborgh waarbij deze aan eerstgenoe toestaat een brug te maken op zijn hof genaamd Holteren

---

(1) Gehuwd blijkens de akte, met Godart van Keverbergh ger Meuwen.

mits zij geen gebruik zouden maken van die aan het huis Waremberg enz.

Nederd. Perk. Met opgedrukte zegels in lak van den hoogdrossaard van het land van Horn (1) en den baron de Waerenborgh.

1305—1776. Stukken betreffende het huis Warenbergh, families van Erp en de Pollart, van Bock, Ellerborn, de Keverbergh.

Processen.

1667—1670. De gemeente van Horn tegen Hans Melchior van Ellerborn appellant.

1665. Melchior van Ellenborn eenerzijds en burgemeester en dekenen der schutterij tot Horne anderzijds over het visschen en weiden in „het venne".

1680. Fragment van een proces tusschen den burgemeester van Haelen tegen den heer van Ellerborn wegens schatting.

Op papier.

II. **Graafschap Horn.**

Archief van den Drossaard van dat Graafschap?

1541 Januari 26. Brief van Anna van Egmond gravin van Hoerne, weduwe van graaf Jan en haar voorzoon Philips van Montmorency, waarbij zij beloven hun onderdanen van Maasland te vrijwaren van alle lasten die uit hun opvolging enz. van voornoemden graaf Jan mochten voorkomen.

Nederd. Perk. Zegel geschonden.

1562 Juli (Datum oningevuld). Brief van Philips van Montmorency, graaf van Horne, ten behoeve van zijn onderdanen, te Haelen, Nunhem, Buggenum en Hoern die hem 2500 Carolusgulden hadden opgebracht, waarbij hij hun toestaat, zoolang het kapitaal niet was afgelost, voor hun quote in de beden, namelijk 333 Carolus-gulden 6 stuivers 3 oord, alleen te betalen, hetgeen overbleef na aftrek en rente van dit kapitaal.

Nederd. Perk. Zegel verloren.

---

(1) Deze (G. A. baron de Horion) en Bartholomeus, proost van Keizersbosch, traden als bemiddelaars op.

1419—1772. Privilegiën der graven van Horn voor Weert, Nederweert, Heythuysen en Roggel, het land van Horn in het algemeen; brieven van maintenue, vrijdom der belastingen van het land van Luik; over vrij uitvoer van levensmiddelen, over het doortrekken van troepen, associatie van Horn, Thorn, Weert, Nederweert en Kessenich tot het weren van vagebonden, landloopers enz

Origineel en copieën. Bundel.

III. Gemeente Neer.

1617 Dec. 22. Uitspraak door commissarissen van den Bischop van Luik in zake den Schout van Neer tegen de inwoners die de grenspalen tusschen Neer en Helden—Kessel hadden uitgetrokken.

1706 Dec. 20. Verklaring van het dorpsbestuur over schuld.

IV. Gemeente Haelen

1660 Januari 3. Quitantie van aflossing eener schuldbekentenis namens de weduwe Nic. Maen in dorso eener akte van:

1651 Januari 5. Waarbij de inwoners, om de komst der Lotharingsche troepen af te koopen, van Nic. Maen griffier van het hof te Roermond en Cornelia van Kerckhove zijn vrouw, 460 Kruis-rijksdaalders opnemen tegen een rente van 23.

1673. Rekening van Jan Verstappen burgemeester als schatheffer.

1723 Mei 8. Verbod aan die van Buggenum om elders dan in de molen te H a e l e n te laten malen.

1727. „Lening cedule" van die van Haelen tegen 6 schillingen het bunder.

1752 Mei 23. Bevel aan de gemeente Horn om den weg van Horn naar Roermond te onderhouden.

1754 Nov. . . . Accoord tusschen den Prior van St. Elisabeth's dal en de bank Haelen, omtrent lasten en contributiën.

1778 . . . Accoord tusschen den heer en de gemeente Haelen aangaande de diensten.

17e eeuw. Fragmenten van processen.

HEYEN.

Schepenbank.

1630—1772. Akten van overdracht erfdeelingen te Heyen, ook voogdijrekeningen (1) en verklaringen.
In 2 portefeuilles.

1716—1749. Idem te Oeffelt (Schepenbank Heyen).

1679—1778. Processen, bijna alle fragmenten.

1698—1754. Crimineele processen. Eenige fragmenten.
In 2 portefeuilles.

1692, 1698, 1703, en 1735. Breukgedingen.

1684—'87, 1692—'96, 1709, 1730—'35; 1778—1780. Protocollen van breuken ook bij den schouw der wegen.
In 1 portefeuille.

Dorpsbestuur.

1674. Betaling eener schatcedul.

1650—1769. Opgave der bezittingen, vee enz.

1746 en 1779. Lijsten der riddergoedbezitters. (2)

1737. Lijsten van de haardsteden.

1684—1783. Schattinglijsten, deels ook van Mook.

1783—1792. Contributie-ontvangst-rekeningen.

1781—1782 Lijst van belastingplichtige grondeigenaren.

1706. Belasting op het houden van bijen.

1706. Omslag eener bede.

1743. Verbod van korenuitvoer.

1742—'45. Lijsten der dienstplichtige jongelingen.

1753. Lijst van spandienstplichtingen.

---

(1) Hierin over de nagelaten goederen van baron van Rhenen gekomen aan N. H. W. baron van Delen te Overasselt, gelegen onder Heyen.
(2) Ook ambt Goch, Asperden, Hassum en Ottersum.

1740. Korenuitdeeling, wegens gebrek.

1751. Opname van het voorhanden zijnde koren.

1737—1748. Jodenlijsten.

1741 – 1747. Lijst der overledenen.

1681—1779. Rekeningen enz. wegens de Maasoevers.

1730—'56. Publicaties wegens het repareeren der wegen, afgraven van den wal. Stukken over den aanleg van een dijk aan de Peskens bij de Sluis.

1752. Publicatiën der gebiedende vrouwe te Heyen wegens schade aan de Maasoevers toegebracht, enz.

1685. Limietscheiding tusschen Heyen en Afferden.

1691. Beschrijving en herziening der grenzen tusschen Heyen en Afferden. Met rekeningen en bescheiden.

1777. Over 't plaatsen der grenssteenen tusschen Heyen en Afferden.

1706—1772. Aanstelling van schepenen, bedelvoogd, schut en gerichtsbode. Met eedsformulen. Benoeming van den ontvanger Mentrop door de gemeente.

1724. Reglement voor dokters en apothekers over examen te doen voor een staatscommissie.

1764. Over leengoederen te Heyen.

1701. Rekening van de ingekwartierde dragonders.

1707—1710. Over krijgscontributie aan den Koning van Pruissen en rantsoen aan de Franschen.

1712. Fransche (krijgs-) contributie.

1741. Over fourage, aan de Fransche armée geleverd.

1748. Over fourage aan de Hannoversche troepen.

1749. Repartitie der kosten wegens Obergh's bataillon.

1736. Akten betr. de betaling der schatting te Heyen wegens de krijgstroebelen. Idem wegens de door den vicaris te Heyen geopperde bezwaren wegens de schatting.

1760. Akten wegens de koninklijke geallieerde legers. Leveringen en diensten daaraan.

1763—'64. Akten wegens de gevorderde artilleriepaarden.

1762. Akten wegens de reductie der Cleefsche twee stuiverstukken en schade daardoor veroorzaakt bij de receptuur der heerlijkheid Heyen.

1765—1793. Over ontginning van heide door de gemeente; verkoop van gemeentegronden, planten van boomen door de gemeente enz.

1768—'70. „Akten wegens des Feuer Societaets Catastri von der Herrlichkeit Heijen."

In 3 portefeuilles.

1700—1765. Edicten der Pruissische Regeering te Berlijn en Cleve.

In 5 portefeuilles.

Huis Heyen.

1699. Meting der eigendommen.

1701. Verkoop van hout.

1702. Specificatie der pachten.

1704. Verpachting van weiden.

1753. Uitgaven.

1753—1768 Nov. 11. Rekening van inkomsten en uitgaven. (Met lacunen.)

Gennep.

Schepenbank.

1692—1750. Opdrachten, obligaties enz.

1692—1753. Fragmenten van processen.

In 1 portefeuille.

Stadsbestuur.

1680. Benoeming van den gerichtschrijver Mentrop.

1747. Stukken betreffende den bouw van een nieuwen watermolen, spandiensten daarbij verricht.

1747—1749. Inkwartieringslijsten, billetteering.

1772. Lijsten van ingeleverde vogelkoppen in het ambt Gennep-Ottersum en Oeffelt der jurisdictie Nergena. (1)

Maastricht.

1729—'83. Register van Commissarissen-instructeurs van den Prins-Bisschop van Luik te Maastricht. Correspondentie enz. Reg. folio.

Voorin lijst van Luiksche Commissarissen-instructeurs, schouten enz. te Maastricht.

Keizerlijke Duitsche postmeester te Maastricht.

1780—1784. Keizerlijke post te Maastricht. In- en uitgaven. Reg. Fol.

1733—1794. Keizerlijke post te Maastricht. In- en uitgaven van de Keizerlijke post te Maastricht, door den postmeester van der Vrecken met de Keizerlijke posterijen te Maeseyck en Luik. Reg. Fol.

1787—1794. Kladregister der briefporten. Reg. Fol. Obl.

Directeur van de Nederl. posterijen te Maastricht.

1818—1830. Correspondentie-register van den „Directeur des Postes" te Maastricht, van der Vrecken. Reg. Fol.

19e eeuw. Nederlandsche Posterijen. Postlijst van de volgende postkantoren, geteekend door den Postmeester-Generaal van Pallandt van Keppel: Almelo, Amsterdam, Arnhem, Breda, Brussel, Deventer, Dort, Eindhoven, Gorkum, Groningen, Haarlem, Hasselt, Henri-Chapelle, Leuven, Leeuwarden. Luyk, Leyden, Maeseyck, Middelburg, Nymegen, Rotterdam, Roermond, 's Hage, 's Hertogenbosch, St. Truyen, Tongeren, Utrecht, Venlo, Zwolle, Sittard. Reg. Fol.

---

(1) Thans Rijn-Pruissen onder Kessel (niet te verwarren met Kessel bij Venlo), te Nergena was een slot.

Vrije Rijks-heerlijkheid Wylré.

De heerlijkheid (archief der Heeren).

1720 Juli 12. Vonnis van het rijks-kamer-gerecht te Wetzlar in zake von Bodden contra von Harff over het bezit der vrije Rijksheerlijkheid.

1790 Januari 19. 2de verkoop der Rijksheerlijkheid met kasteel enz. door de erven von Harff aan den hofraad van den keurvorst van den Paltz Jacobus Josephus von Klein.

1792 September 7. Transactie tusschen de erven van Harff en de weduwe Moers geboren de Bounam de Wylré over het bezit der Rijksheerlijkheid en andere goederen.

1803. Toestand der Rijksheerlijkheid in 't Fransch en Duitsch (met het oog op den verkoop).

1805. Machtiging van den zoon van de Klein tot verkoop van het kasteel van Wylré enz. aan Colonel Willem Eugenius de Massen, voor zoover zijn moederlijk aandeel betrof.

1805. Stukken betreffende het dooden van een hypotheek op de goederen van Wylré door Max. baron de Pfeil, vice-president.

1805. Inventaris der archivalia aan kolonel de Massen overgegeven.

1731—1797. Verschillen tusschen de bezitters der heerlijkheid en den pastoor, benoeming van een primissarius door den heer.

1786. Pachtcontract.

1789. Beschrijving der heerlijkheid.

1795—1797. Machtiging van het kapittel van O. L. te Maastricht aan wed[e] Moers geb. Bounam de Wylre over het gebruik van een weg van het kapittel te Gulpen.

Begin 19e eeuw. Bestek tot reparatie van het kasteel. Met plattegrond in potlood.

1796. Briefwisseling met de wed[e] Moers geb. Bounam de Wylre over vervolging den pastoor van Valkenberg Widdershoven aangedaan door den Commissaris van het Directoire Exécutif bij de municipale administratie van het kanton Valkenberg.

1796—1815. Pogingen aangewend bij de Fransche, Keizerlijke en later Nederlandsche Regeering voor het behoud der vrije Rijksheerlijkheid of der heerlijke rechten.

Cijnsregisters.

1772—'89. 2 registers. Folio.

1786 Sept. 5. Cijnskaart gecolationeerde copie. Folio.

Schepenbank Wylré.

1643—'47. Erbungsbuch (Opdrachten.) 7 Reg. Folio.

1736—'79. Gedingen. 1770 - '85. Protocollen, fiscale et criminale; ook landsheerlijke edikten en judicieele resolutien, resp. poenalische, Reg. Folio.

1755—'59, 1770—1791. Gedingen 4 Reg. Folio (Het laatste tot 1791 Sept. 20).

1791 Jan. 25—Nov. 29. Idem minuut. Folio.

Dorpsbestuur.

1714—'80. Liber repartiendorum (omslag der belasting, ook rekeningaflegging der schatheffers enz.). Reg. Folio.

1790—'93. Stukken betreffende het afhouwen van boomen.

Horst.

Dorpsbestuur.

Aangekocht:

Na 1782. Notata Und derselben Beantwortungen über die Steuer-Rechnungen der Herrlichkeit Horst ab anno 1771 bis 1782 incl.

„Tabellen der protocollen van voormalige Notarissen en andere Publieke Personen, met opgave van de bewaarplaatsen derzelve in het arrondissement van Maastricht, provincie Limburg."

1842. Summiere inventaris der charters, minuten, registers en bescheiden deel gemaakt hebbende van de voormalige griffie der regtbank van eersten aanleg alhier en in bezit blijvende van den griffier der arrondissements-regtbank voornoemd. Fol.

Familiepapieren van belang voor de geschiedenis van dit gewest:

17e—19e eeuw. Testamenten, stichtingen, verdeelingen van goederen, benoemingen, familie-attestatiën en correspondenties betreffende de families Fosseroul, Kerens, de Massen en Terbarghorst.

Op papier.

1614 Juli 23. Adelsproben voor Johan van Baexem door Wolfgang Wilhelm Paltsgraaf bij den Rijn in Beieren, hertog te Gulick, Cleef en Berg, graaf te Veldentz, Sponheim, Marck, Ravenberg en Meurs, heer te Ravenstein enz. Op de rechterhelft de in kleuren geteekende kwartierstaat van den persoon.

Op perkament.

1770. Index der jaargetijden en fundatiën in de parochiale kerk van St. Nicolaas alhier (Maastricht) mitsgaders een kort begryp der documenten van exterende landerijen en erfpaghten, soo als oock d'exterende capitaalen, toestaande d'arme Tafel van voorschreve Parochie, opgenomen volgens register anno 1770, volgens origineel berustende bij d'archieven, door M. A. Kerens, Commissaris-Instructeur. Reg. Fol.

Daarin:

18e eeuw. Lysten der jaargetijden te houden binnen de Parochiale kercke van St. Nicolaas binnen Maastricht met de jaarlijksche Statiën der Religieusen. Fol.

C. Zegelstempels.

I. *Door geschenk:*

Van den heer J. Fonteyn, onder-adjudant alhier:
Zegel van den keizerlijken procureur bij de arrondissements-rechtbank te Roermond tijdens het Fransch bestuur, voorstellende den Franschen adelaar met bliksemschichten in de klauwen; onderschrift: *Procureur impérial;* omschrift: *Trib^{l} de l'arrond^{t} de Ruremonde.* Ovaal, geelkoper.

Van den heer N. Dresen, apotheker alhier:
Zegel van de vereeniging van apothekers in Limburg, met het omschrift: *Apothekers vereeniging van Limburg te Maastricht.* Rond, geelkoper.

Van den WelEd.gestr. Heer Jos. van den Grinten, kapitein-adjudant der artillerie te Breda:
Zegel van de vrijheerlijkheid Visschersweerd (thans gemeente Roosteren) (1), voorstellende op een terras eene vrouw met stralen krans om het opgeheven hoofd en houdende in de rechterhand opgeheven een kruis, omgeven door de woorden: *Patientia victrix.* Omschrift: *Vrije heerlijkheid Vischerweert.* Rond, geelkoper.

II. *Door aankoop:*

Zegel van het klooster der Annunciaten, „Trans-Cedron" te Venlo, voorstellende de Boodschap des Engels aan de H. Maagd, die geknield is op een bidbank, daaronder onder een drieboog het wapen van Venlo (doorsneden: boven: een uitkomende leeuw met gekrulden staart, onder een anker) tusschen het jaar 16 15; omschrift: + *Sig: sororum. ordi. B. M. de. Annuntiatione. Convent. Trans-Cedron. in. Venlo.*

Zegel van de familie van Brienen (van Guesselt): in het schild een naar rechts springende eenhoorn; gekroonde helm, helmteeken de eenhoorn van het schild. Ovaal, geelkoper.

Zegel der familie Kerens: op een terras drie eikenboomen naast elkaar; tusschen den tweeden en derden een naar rechts gewende gezeten eekhoorn; helmteeken: een eikenboom tusschen eene vlucht. Zilver, achtkantig.

---

(1) In 1839 van Eelen (Belgisch Limburg) afgescheiden, aan Nederland afgestaan en bij de Gemeente Roosteren gevoegd. Het was waarschijnlijk een Loonsche heerlijkheid en de eenige plaats van Limburg, die rechtstreeks Loonsch was (Het graafschap Horn was een Loonsch *leen*). Van deze heerlijkheid is weinig bekend en geen enkel document in het Rijksarchief.

Zegel van Tilman Kerens: een naar links gewende dubbelstaartige leeuw, houdende een schild, waarop een schepenmerk, vergezeld van de letters T. K.; het geheel omgeven door een laurierkrans. Rond, van metaal.

Zegel van Mathias Aloïs Kerens en Maria Helena van den Biessen (1); twee schilden naast elkaar, op het schild links (hert. rechts) het wapen der familie Kerens, hierboven beschreven; op het tweede, drie palen; in het schildhoofd, drie koeken naast elkaar; helmteeken een naar rechts springend uitschietend hert. Ovaal, van metaal.

Zegel van Eustachius Mahiart: Een aanziende engel houdende een naar rechts overhellend schild, waarop een eikenkroon op een terras; omschrift: S. Eustacii Mahiart. Rond, van koper.

Zegel van Eugène graaf de Marche markies de Bellegarde: (2) een gevierendeeld schild: 1, drie balken van keel, 2, een balk van keel, beladen met 3 zespuntige sterren van zilver naast elkaar; 3 doorsneden, boven: drie zespuntige sterren naast elkaar, onder van zilver, hartschild een kruis; 4 doorsneden, boven van azuur, onder van goud; over alles heen een hartschild waarop een St. Andrieskruis, het schild gedekt door een kroon met vijf paarlen. Vijf helmen, waarvan de middelste gekroond is; helmteekens: 1°. een naar rechts gewende hondekop met hals, 2°. een hazewindkop met hals; 3°. een naar rechts gewende uitkomende gekroonde leeuw, 4°. twee tegen elkander gewende sikkels met heft, aan de buitenzijde met pauwenstaart versierd, 5°. een naar rechts gewende hazewindkop met hals.

Zegel van den Postmeester der Koninglijke Thurn- en Taxische post te Maastricht: de Duitsche adelaar met gekroond hartschild, zijnde het wapen van Thurn en Taxis, gevierendeeld: 1 en 4, in zilver een toren van keel, waarachter kruiselings over elkaar twee scepters van azuur, eindigende in een lelie; 2 en 3, in goud een gekroonde klimmende leeuw naar rechts van keel; hartschild van azuur met een das van zilver naar rechts.

---

(1) Deze familie voerde hetzelfde wapen als de familie Creusen, met verschil van kleuren in het schildhoofd. Wapen-overnamen kwamen in Maastricht meer voor, zoo nam de familie Kerens het wapen der verwante familie Heimericks over.

(2) Kapitein-generaal in den dienst der Staten-Generaal.

Zegel van . . . . . Gedeeld, rechts doorsneden, boven een rechter schuinbalk, beladen met drie vijfpuntige sterren ; onder drie hamers, 2—1, links een St. Andrieskruis, het rechterbeen aan de uiteinden voorzien van een haak, boven het schild een boom; omschrift onleesbaar.

D. MANUSCRIPTEN. (*Door aankoop.*)

Al. Gordon (1), Alphabetisch woordenboek van oud-Nederlandsche Aardrijkskunde. Fol. 19e eeuw. 1 portef.

— Citaten van classieke schrijvers waarin deze vermeld worden. Fol. 1 portef.

— Besluiten der Spaansch-Oostenrijksche Regeering, — van het Departement der Roer, — id. der overgangsbesturen van 1814—1816. Fol. 1 portef.

— Aanteekeningen over de negen Vereenigde Departementen van België en het Roerdepartement. Fol. 1 portef.

— Staats- en rechtsgeschiedenis van Nederland. 3e Tijdvak 1650—1795. 4o.

Inventaire des Registres et Titres de l'ordre judiciaire portant six cent et vingt neuf articles provenant des dépôts des greffes de quelques justices supprimées de l'arrondissement de Maestricht, dont le triage particulier a été fait par les commissaires au triage des titres du Département, remis au greffier du Tribunal de première instance du sus-dit arrondissement en vertu de l'arrêté de la Préfecture en date du 14 Ventôse an dix (5 Maart 1802). Fol.

---

(1) Alexander Gordon, was president der arrondissements-rechtbank te Maastricht, hij overleed 7 Maart 1884.

E. Boeken.

I. *Door geschenk:*

Behalve de gewone jaarlijksche verslagen: van den heer Ant. Weyerhorst te Heerlen:

De Limburger Koerier, Provinciaal dagblad. 1846—1898. 48 banden.

Van de Commission Royale d'Histoire te Brussel:

Compte rendu des séances de la Commission Royale d'Histoire ou recueil de ses Bulletins, tome 70, 71, 73, 74. Bruxelles, Kiessling en Co. 1901/1902, 1904/1905. 4 dln. 8vo.

Rachfahl, M. F., Le registre de Franciscus Lixaldius, trésorier général de l'armée Espagnole aux Pays-Bas de 1567 à 1576. Bruxelles, Kiessling en Co. 1902. 8o.

Duvivier, Charles, Actes et documents anciens intéressant la Belgique. Nouvelle série. Bruxelles, P. Weissenbruch. 1903. 8o.

Brassine, Joseph, Liste provisoire des ouvrages à consulter pour la rédaction des catalogues d'actes. Bruxelles, Kiessling et Co. 1902. 8o.

Bacha, Eugène, La chronique Liegéoise de 1402. Bruxelles, Kiessling et Co. 1900. 8o.

Pirenne, Henri, Le soulèvement de la Flandre maritime de 1323—1328. Bruxelles, Kiessling et Co. 1900. 8o.

VanderKindere, Léon, La chronique de Gislebert de Mons. Bruxelles, Kiessling et Co. 1904. 8o.

Cauchie, Alfred, et Maere, René, Recueil des instructions générales aux nonces de Flandre (1596—1635). Bruxelles, Kiessling et Co. 1904. 8o.

Houtte, Hubert van, Documents pour servir à l'histoire des prix de 1381 à 1394. Bruxelles, Kiessling et Co. 1902. 4o.

Reusens, Edm., Actes ou procès-verbaux des séances tenues par le conseil de l'université de Louvain. Tome premier (31 mai 1432 21 septembre 1443). Bruxelles, Kiessling et Co. 1903. 4o.

Devillers, Léopold, Chartes du chapitre de Sainte-Waudru de Mons. Tome deuxième. Bruxelles, Kiessling et C°. 1903. 4°.

II. *Door aankoop:*

Schotel, G. D. J., Geschied-, letter- en oudheidkundige uitspanningen .... Utrecht, L. E. Bosch en Zoon. 1840. 8°.

Reynders, P. M., Geschiedenis der gemeente Stevoort. Hasselt, W. Klock. 1879. 8°.

Curne de Sainte-Palaye, de la, Mémoires sur l'ancienne chevalerie, considérée comme un établissement politique et militaire. Paris, Veuve Duchesne, 1781. 2 dln. kl. 8°.

Recueil des historiens de la France:

Longnon, Aug., Pouillés de la province de Lyon. Paris, Imprimerie nationale. 1904. 4°.

— Pouillés de la province de Rouen. Paris, Imprimerie nationale. 1903. 4°.

— Pouillés de la province de Sens. Paris, Imprimerie nationale. 1904. 4°.

— Pouillés de la province de Tours. Paris, Imprimèrie nationale. 1903. 4°.

Molinier, Aug., Obituaires de la province de Sens. Tome I (Diocèse de Sens et de Paris). Première et deuxième partie. Paris, Imprimerie nationale. 1902. 2 dln. 4°.

Receuil des historiens de la France. Documents financiers. Tom. I.

Langlois, Ch. V., Inventaire d'anciens comptes royaux. Paris, Imprimerie nationale. 1899. 4°.

Rühl, Fr., Chronologie des Mittelalters und der Neuzeit. Berlin, Reuther & Reichard. 1897. 8°.

Fisenne, L. von Kunstdenkmale des Mittelalters. *Baukunst* I. Lieferung. Die Pfarkirche in Aldeneyk. II. Lieferung. Die Pfarkirche von Süsteren. Stephanuskirche zu Cornely-Münster- *Holzarbeiten* III. Lieferung. Die Chorstühle der Pfarkirche zu Cornelymünster. *Metallarbeiten* IV. Lieferung. *Sculptur.* V. Lieferung. Aachen, Rudolf Balth. 1880. kl. fol.

Anonymi, sed veteris et fidi, chronicon Ducum Brabantiae, ab ipsis gentis initiis usque ad annum CIↃ. CCCC. LXXXV, accedit vita virginis nobilissimae Elisabethae van Heenvliet, quae ultima ejus gentis, et quarundam aliarum, monialium in Diepenveen scriptore anonyma moniali, quae ejusdem coenobii. Primus in lucem edidit adjectis observationibus Antonius Matthaeus, juris in illustri Academia Lugduno-Batava antecessor. Lugduni Batavorum, apud Abrahamum vander Mijn. 1707. 4°.

Abrégé nouveau et méthodique du blason pour apprendre facilement et en peu de jours tout ce qu'il y a de plus curieux et de plus nécessaire en cette science. A Lyon, chez Thomas Amaulry. 1705. 12°.

Playne, A., L'art héraldique, contenant la manière d'apprendre facilement le blason. Enrichi des figures nécessaires pour l'intelligence des termes. Nouvelle édition revue, corrigée et augmentée. Paris, Charles Osmont. 1717. 12°.

Gelre, Wapenboek ou armorial de 1334 à 1372, contenant les noms et armes des princes chrétiens, ecclésiastiques et séculiers suivis de leurs feudataires selon la constitution de l'Europe et particulièrement de l'empire d'Allemagne conformément à l'édit de 1356 appelé a la bulle d'or précédé de poésies héraldiques... publié pour la première fois par M. Victor Bouton, peintre héraldique et paléographe. Tome I. Paris, N. V. Bouton. 1890. Fol.

Weleveld, van en Okelly Jr., Algemeen wapenboek van het koningrijk der Nederlanden, overeenkomstig de registers. 1830. Fol.

Généalogies des familles nobles et anciennes des dix-sept provinces des Pays-Bas, tant de celles qui y résident ou y ont résidé, que de celles qui en sont originaires et aussi de celles qui se sont alliées avec elles. Rangées par ordre alphabétique. 1781. 8°.

Stein d'Altenstein, de, Annuaire de la Noblesse de Belgique, 1847—1880. Bruxelles, A. van Dale et Librairie politechnique de Decq. 1847—1888. 40 dln., kl. 8°.

Philandern, Allerneuester Vorrath von auserlesenen Briefen, welche so wohl in Freud- als Trauer-Fällen, wie auch bey allen andern vorkommenden Angelegenheiten nach heutiger galanter Art die besten Muster vor Augen legen. Deme is beygefüget: Die Teutsche heut zu Tage nöthige Rechtschreibkunst samt einem Zeitungs-Lexico zur Teutschen, Lateinischen und Französischen Sprache nebst einem vollständigen Titular-Buch. Franckfurt am Mayn, Johann Leonhard Buchner. 1746. 12°.

Korte beschrijvinge van Oud-Nederlandt ofte Gallia Belgica. 8°. obl.

Inventaires des archives de la Belgique publiées par ordre du Gouvernement:

Gaillard, A., Inventaire des mémoriaux du Grand-Conseil de Malines. Bruxelles, P. Weissenbruch. 1900—1903. 2 dln. 8°.

— Cuvelier, Jos. Inventaire des inventaires de la deuxième section des archives générales du Royaume (Chambre des Comptes, chartes de Brabant, Flandre, Namur et Luxembourg, corps de métiers, papiers d'Etat et de l'Audience, cartulaires et manuscrits, etc.). Bruxelles, P. Weissenbruch. 1904. 8°.

Verkooren, Alph., Inventaire des chartes et cartulaires du Luxembourg (comté, puis duché). Première partie. Catalogue raisonné. Tome I. Bruxelles, E. Guyot. 1902. 8°.

Inventaire sommaire des châtellenies, bailliages et prévôtés du comité de Hainaut. 8°.

— des archives de la cour et du conseil souverain de Hainaut. 8°.

— des archives des cours féodales du Hainaut. 8°.

— des greffes des justices seigneuriales et échevinales du Hainaut. 8°.

— des archives des Métiers et des Serments du Hainaut. 8°.

— des achives des Tabellions et des Notaires du Hainaut. 8°.

— des archives de la Trésorerie des chartes des comtes de Hainaut et des pièces y annexées. 8°.

— des archives du baillage et du Conseil provincial de Tournai-Tournésis. 8°.

— des archives des Etats de Tournai-Tournésis. 8°.

Breyne. Em. de, Inventaire sommaire des archives de la chancellerie autrichienne des Pays-Bas, conservées à Bruxelles. 8°.

— Inventaire sommaire des archives du Conseil des Finances. 8°.

— Inventaire sommaire des archives du Conseil du Gouvernement Général. 8°.

— Inventaire sommaire des archives de la Jointe des monnaies. 8°.

Cardoen, E. Inventaire sommaire des archives des corps de métier et serments de Brabant. 8°.

Casteele. D. van de, Inventaire sommaire des archives du bureau de bienfaisance et des hospices civils de Liége. 8°.

— Inventaire sommaire des archives du Conseil privé. 8°.

— Inventaire sommaire des archives du Grand Greffe et du Greffe des Échevins de Liége. 8°.

— Inventaire sommaire des archives des trois Etats. 8°.

Diegerick, A., Inventaire sommaire des archives de la Châtellenie d'Alost. 8°.

— Inventaire sommaire des archives de la Châtellenie d'Audenarde. 8°.

Gaillard, A., Inventaire sommaire des archives du Conseil d'Etat. 8°.

— Inventaire sommaire des archives du Conseil privé. 8°.

— Inventaire sommaire des archives de la Jointe des administrations et des affaires des subsides. 8°.

— et Breyne, E. De, Inventaire sommaire des archives de la Secrétairerie d'Etat et de Guerre. 8°.

Hansay, Alfr., Inventaire sommaire des archives de la Chambre des Finances des Princes-Evêques de Liége. 8°.

— Inventaire sommaire des archives du chapitre de St. Lambert à Liége. 8°.

Hoop, Alfr. d', Inventaire sommaire des archives des Etats de Brabant. 8°.

Lahaye, L., Inventaire sommaire des archives des anciens Greffes scabinaux de la province de Namur. 8°.

Michaëlis, H., Inventaire sommaire des anciens Greffes scabinaux de la province de Luxembourg. 8°.

— Inventaire sommaire des tabelles cadastrales de la province de Luxembourg, 1766. 8°.

Neuss, Henri van, Inventaire sommaire des archives de l'Etat à Hasselt. 8°.

Schoorman, R., Inventaire sommaire des archives de l'abbaye de Baudeloo. 8°.

— Inventaire sommaire des archives de l'abbaye de Ninove. 8°.

— Inventaire sommaire des archives de l'abbaye de Notre-Dame à Tronchiennes. 8°.

— Inventaire sommaire des archives de l'abbaye de Riches-Claires à Gand. 8°.

— Inventaire sommaire des archives de la Châtellenie du Vieux-Bourg. 8°.

— Inventaire sommaire des archives de la baronnie de Nevele. 8°.

— Inventaire sommaire des archives des Jésuites. 8°.

— Inventaire sommaire des archives de la Principauté de Gavre. 8°.

Verliezen.

Hieronder vallen dit jaar te vermelden:

1°. de archivalia met machtiging van Uwer Excellentie's ambtsvoorganger en van Uwe Excellentie dd. 24 November 1903, N°. 3004, afd. K. W., 5 Januari, 1905, N°. 6, afd. K. W. en 26 Juli 1905, N°. 1913, afd. K. W. afgestaan aan de heeren Rijksarchivarissen in de provinciën Noord-Brabant, Gelderland en Utrecht en die door dezen in hunne respectieve jaarverslagen aan Uwe Excellentie onder de aanwinsten zullen zijn vermeld.

2°. de volgende archivalia en handschriften met machtiging van Uwe Excellentie, d d. 2 Maart 1905, N°. 631, afd K. W., afgestaan aan het Krijgsgeschiedkundig archief te 's-Gravenhage.

1619 Juli 11. Aanstelling door de Staten-Generaal van Louys de la Rethuelle, heer van Rithoven, tot gouverneur van Bergen-op-Zoom en omliggende forten.

Perkament.

1693 September 8. Aanstelling van Jurrien van Camphuizen tot adjudant van het regiment van Colonel Arnout van der Meulen door de Staten-Generaal.

Perkament.

1671 Juni 3. Paspoort door W. van Hulsbergen, luitenant-kolonel van het Waalsch regiment van den gouverneur van Geertruidenberg voor Mathijs van Hulsbergen, die in het regiment in verschillende rangen gediend heeft.

Perkament.

1696 April 19. Aanstelling door de Staten-Generaal van Mathias Hulsbergen tot kapitein eener compagnie voetvolk.

1696 Mei 1. Bevestiging dier aanstelling door den erfstadhouder Willem III en de Gecommitteerden der Staten van Holland en West-Friesland.

Perkament.

1712 November 18. Aanstelling door de Staten van Holland en West-Friesland, van Hieronymus Moers tot kapitein eener compagnie voetvolk van het regiment van kolonel Lauwick.

Perkament.

1712 December 16. Verklaring door de Gecommitteerden der Staten van Holland en West-Friesland, dat Hieronymus Moers den 18 November te voren aangesteld is tot kapitein eener compagnie voetvolk.

Perkament.

1713 Juni 21. Benoeming door de Staten-Generaal van Hieronymus Moers tot kapitein eener compagnie van het regiment van colonel Lauwick.

Perkament.

1719 Februari 17. Aanstelling door de Staten van Holland en West-Friesland van Hieronymus Moers tot kapitein der compagnie voetvolk van kapitein Christoffel Dooreman.

Perkament.

1719 Februari 24. Aanstelling door de Staten-Generaal van Hieronymus Moers tot kapitein van de compagnie van Christoffel Dooremans.

Perkament.

1742 Juni 21. Aanstelling door de Staten-Generaal van Jan van Camphuyzen tot kapitein eener compagnie voetvolk van het regiment van colonel Mielert.

Perkament.

1748 Augustus 26. Aanstelling door de Staten-Generaal van Ernst Albrigt Anthoni van Linsingen tot kapitein in het regiment van den prins van Baden-Durlach.

Perkament.

1756 Augustus 19. Bevordering door de Staten-Generaal van Ernst Albregt Antoon van Linsingen tot majoor bij de troepen van den Staat.

Perkament.

1764 Maart 14. Goedkeuring door de Staten van Overijssel van de benoeming van Johan Jacob van Camphuyzen tot luitenant-colonel der troepen staande ter repartitie dier provincie door den veldmaarschalk, hertog van Brunswijk, als plaatsvervanger van den Prins van Oranje.

Perkament.

1771 Mei 17. Aanstelling door den Stadhouder van Jacobus Claudius Maugus tot kapitein eener compagnie van het regiment van den Luitenant-generaal, graaf d'Envie.

1771 Mei 17. Aanstelling van denzelfde door de Staten-Generaal.

Perkament.

1771, September 16. Aanstelling door den Raad van State van Etienne de Borde tot sous-lieutenant bij het corps mineurs en sappeurs met behoud van zijn cadetsgage.

Perkament.

1776 September 20. Aanstelling door de Staten-Generaal van Etienne de Borde tot kapitein-commandant onder het regiment van Colonel Fourgrand, bestemd voor de expeditie van Suriname.

Perkament.

1710 Januari 5. Paspoort voor Cornelis van Roy van Maastricht.

Papier.

1798 November 5. Paspoort voor Johan Weis van Maastricht, soldaat onder de 5e compagnie eerste bataillon Jagers in dienst der Bataafsche Republiek.

Papier.

Au IX Messidor 29 (1801 Juli 18). Toestemming door den „Conseil d'Administration" van het 11e Regiment Jagers te paard voor Jan Frans Sollier, soldaat van dat regiment, om in huwelijk te treden met Antoinette Renozet

Papier.

1807 Juli 21. Paspoort door den luitenant-generaal D. van Guerike voor Hendrik Luyken, soldaat bij de artillerie enz.

Papier.

1809 Maart 21. Paspoort voor Caspar Marks van Maastricht.

1781. „Lijst der oorlog-scheepen van den Staat in dienst gesteld sedert den maand Januari 1781."

Gedrukt.

3e Bataillon — Veld-Artillerie — Veld-batterij (voormaa nº. 7 c.). Staat der Munitie en van het Materieel aangeleg volgens Instructie van 5 September 1830, hierna op bladz. voor den commandant der artillerie te velde. 1831. Ms. kl. 4º.

Aanteekeningen over de wapens door Gerardu 1e Luitenant Ms. 4º.

3º. de volgende archivalia ingevolge machtiging van Uw Excellentie d.d. 3 Maart 1905 Nº 644, afd. K. W., afgestaa aan het gemeentearchief te Rotterdam:

1613 Juni 12. Uitgifte voor schepenen van Rotterdam doo burgemeester en regeerders dier stad aan Willebrand Jochumsz smid, van een erf in het 5e blok aan de zuidzijde der Wijnhaven

Perkament.

1655 Februari 4. Gerechtelijke verkoop van een huis aan d zuidzijde der Wijnhaven te Rotterdam door schout, burgemeeste en schepenen aldaar, ten verzoeke van Anna van der Wilde volgens acte van condemnisatie jegens de voogden over de wees kinderen van Ewout Willemsz. Hordebreyder aan Ewout Prins

Perkament.

1691 Februari 13. Verkoop-condities van een erf met der opstal aan de zuidzijde van de Wijnhaven behoorende aan Levic van Schoenderhagen, gehuwd met Maria Antoni, weduw Hermannus van Rijn.

Copie op papier.

VIII. *Gebruik van het archief gemaakt en inlichtingen verstrekt aan autoriteiten en particulieren.*

Van dit Rijksarchief werd gebruik gemaakt door de volgend beambten en particulieren, die wij naar tijdsorde vermelder en wel, eerst hen, die schriftelijke inlichtingen vroegen en daarna, die persoonlijk in ons archief opzoekingen verrichtten.

De heer Herman Friedrich Macco te Aken verkreeg inlichtingen over de familie van Johan Pastor van Aken, burgemeester van Maastricht + 1620, over diens portret en verdere bescheiden betreffende die familie;

de Zeer Eerw. heer P. Schmeitz, pastoor te Venray, over bestaande portretten van abdissen der voormalige vorstelijke abdij Thorn en over dat der dekanes van Susteren, de Berchem;

het Historisch Genootschap te Utrecht over den heer van Blitterswyck in 1691, met name Frans van Lynden;

de heer Jozef Capelle te Namen betreffende Antoinetta Gaiffier en Anna Catharina Gaiffier, beiden religieuzen van Hocht in de 17e eeuw;

de heer E. Teichmann te Aken verkreeg door mijne bemiddeling eene photographie van het kapiteel der O. L. Vrouwe kerk alhier, waarop het inschrift „Heimo";

de heeren Cuypers en Co. te Roermond ontvingen eene beschrijving van het wapen voorkomende op het zegel van de voormalige schepenbank Maesniel;

de Zeer Eerw. Zeer gel. heer R. Corten, directeur der scholen te Rolduc, verkreeg inlichtingen over het niet bestaan van verwantschap tusschen de Limburgsche en Valkenbergsche dynasten;

de heer P. H. Kruytzer, hoofd der school te Heerlen, over de studiebeurzen van J. de Lovanio en Peregrinus Vogels;

de heer H. Nelis, archivaris aan de „archives du Royaume" te Brussel, over het bestaan, den inhoud en den aard van het diploma van keizer Hendrik IV, in 1087 geschonken aan St. Servaaskapittel; ook werd hem eene fotographie daarvan verstrekt;

de heer Mr. S. Muller Fz., Rijksarchivaris te Utrecht, verkreeg opgaven van den inhoud der beide gouden bullen in 1377 September 10, door keizer Karel IV aan St. Servaaskerk verleend en opheldering en ter verklaring der privilegiën bij die bullen geschonken;

de heer C. Hoitsema, controleur-generaal bij de Rijksmunt, verkreeg inlichtingen over het voorm. muntslaan te Roermond en het gebouw waarin die munt gevestigd was;

de heer M. Sage, „president de la section d'histoire et diplomatie de la Société des anciens élèves de l'école des scienc politiques à Paris" te Luik over de dépôts waar archival berusten betreffende het trekken van Pruissische troepen Nederland in de 18e eeuw;

de heer Raupp, burgemeester te Roermond, over den aar en waarde van archivalia, welke zich op den zolder en in ee zijkamertje van het stadhuis aldaar bevinden;

de heer Rijksarchivaris in de provincie Groningen over d herkomst der archivalia, welke bij schrijven van 22 Dec. 190 no. 171, ingevolge machtiging van Uwe Excellentie hem werde toegezonden;

de heer Jan Kalf te 's-Gravenhage, secretaris der Rijkscon missie tot het opmaken en uitgeven van een inventaris e eene beschrijving van de Nederlandsche monumenten van g schiedenis en kunst, van geschriften van dien aard betreffenc Limburg;

de heer J. de Plönneis, oud-kapitein te 's-Gravenhage ov Johannes de Plönneis (Plonies, Plenies of Ploenis) wonende Weert in 1637;

de heer Max von Dücker, Luitenant van het 4e Gard Regiment te Berlijn verkreeg afschrift der acte: Recognit solutionis decimarum novalium juxta Bergh per Gosuinu Duker anno 1245;

de heer von Senden, Oberst und Commandeur der 4e Fel artillerie-Brigade, te Porta-Westfalica in de Rhijnprovincie ov de juiste schrijfwijze van den naam *Linckum*, voorkomende akten van het leenhof van Valkenburg;

de heer Eugène Vreuls te Nieuwenhagen verkreeg eene schet teekening van het wapen der familie Geilenkirchen;

de heer D. van de Casteele, rijksarchivaris te Luik, verkre inlichtingen over Leonard Michiel Laurentius Jozef de Haym wiens testament van 19 April 1813 den 23 Juli daaraanvolgen te Maastricht is geregistreerd;

de heer Anton Mirbach over oorkonden en bescheiden betreffende de belegering van Maastricht in 1378 door den hertog van Brabant en de deelname door den aartsbisschop van Keulen, Frederik, aan den strijd met den Prins-Bisschop van Luik;

de heer Raupp, burgemeester te Roermond, met het oog op de restauratie van het stadhuis aldaar, betreffende de regeeringsjaren der eerste Burgemeesters dier stad na het Fransch Bestuur;

de heer E. Pauls, rector van het Gymnasium te Dusseldorf over den aanvang van het jaar met 1 Januari in het diocees Luik en over de invoering van den Gregoriaanschen kalender in dat prins-bisdom;

de heer Jos. Boshouwers, burgemeester van Hoensbroeck, omtrent de jurisdictie waaronder Oirsbeek behoord heeft in 1695;

de heer Hansay, rijksarchivaris te Hasselt over den aard van een register betreffende Maastricht berustende in het Rijksarchief te Hasselt, getiteld: Liber XII deditionum et cautionum, alsmede over het wapen of zegel van Gertrude van Munster die in 1687 zou zijn ingetreden in de adellijke Munsterabdij te Roermond;

mistress Cornelia Stehelee Hulst (mrs Henry Hulst) te Grand Rapids, Michigan (U. S.) verkreeg inlichtingen over de voorstelling van den strijd van den H. Georgius met den draak te Beesel en de schutterijen in Nederland en België in het algemeen en die van Limburg in het bizonder, hun doel en opgave der Limburgsche en andere Nederlandsche en Belgische schutterijen aan St. George gewijd, alsmede afschrift van een mysteriespel van St. George te Schuelen in Belgisch Limburg;

de Zeer Eerw. heer H. Demaret, pastoor-deken van O. L. Vrouwe kerk te Hoey, opgave der dorpen, die gelegen waren binnen de voormalige heerlijkheid Vroenhoven en over den zetel van 't bestuur der heerlijkheid;

den heer Dr. Joseph Brassinne, onder-bibliothecaris der Universiteit van Luik, aangaande den beeldhouwer Jan Baptist van Weert in de eerste jaren der 16e eeuw;

de heer Joseph Osterrath verkreeg opgave van het wape der rijksabdij Thorn, bestemd voor gebrande glasvensters d O. L. Vrouwekerk te Hoey;

de Eerw. heer H. Paulus, directeur van het klooster de Ursulinen te Overpelt, won inlichtingen in over eene studi beurs der familie Leekens;

de Zeer Eerw. Pater Dom Albert Courtray, Karthuiser va te Valsainte te Cerniat (kanton Freiburg), verkreeg opgave de namen van de stichters der negen Karthuizen in Nederland e van hare wapens;

de heer Dr. Phil. Gustav. Croon te Aken nam inzage de gichtregisters van de schepenbank Houtem voor genealogisch doeleinden, vooral betreffende zijne familie;

de heer H. Fr. Macco, genealoog te Aken, deed nasporinge van genealogischen aard, meer speciaal betreffende de famili Pastor;

de heer Ridder C. de Borman bezocht meermalen dit Rijk archief ter consulteering van de gichtregisters van de Luiksch schepenbank van Maastricht, en de rekeningenregisters de Duitsche orde uit de 15e en 16e eeuw;

de heer M. Schols, consul van België alhier, nam inzage va de werken van wijlen Jos. Habets en van H. Lentz betreffend de studiebeurzen van Limburg;

de Zeer Eerw. heeren G. Hoester, pastoor te Slenaken e C. J. Eygelshoven, pastoor te Noorbeek, verkregen uittreksel uit het voormalig archief van het klooster Hoog-Cruts en ui de archieven van het Fransch Bestuur betreffende de liggin van dat klooster; laatstgenoemde bezocht ook voor dat doe persoonlijk dit Rijksarchief;

de heer A. de Rickel te Luik, consulteerde de gichtregister van Breust van 1570—1659 en het register van het leenhof de rijksheerlijkheid Gronsveld;

de heer Dr. K. Keller te Keulen raadpleegde meerdere regis ters van overdracht van het hoofdgerecht te Roermond;

de Eerwaarde heer A. Haeseman, aalmoezenier te Henri-Chapelle, deed nasporingen betreffende de familie De Dopff, Bertolf de Belven en de Beaumont;

de Eerwaarde Zeergel. heer Leon Pauchenne, leeraar van het bisschoppelijk college te Visé, consulteerde het archief van Kloosterrade betreffende het oude hertogdom Limburg;

de Zeer Eerw. heer M. Rutten, rector van het R. K. Weeshuis alhier, bezocht meermalen dit archief voor nasporingen van historischen en oudheidkundigen aard.

Verder werden den heer Directeur van het Koninklijk Huisarchief te leen verstrekt de kwartierstaat met zestien kwartieren van Albertina Joanna van Nassau, kanonikes van Thorn en eenige andere archivalia betreffende deze familie;

de heer Louis D. Petit, bibliothecaris der Maatschappij van Nederlandsche Letterkunde en custos der Universiteitsbibliotheek te Leiden, ontving ter consulteering de almanakken van Roermond en jaarboekjes van Sittard, voor zoover die op dit Rijksarchief aanwezig zijn, voor zijn repertorium der Nederlandsche Geschiedenis, waarvan hij op last van voornoemde Maatschappij een 2e uitgave bezorgt;

de heer Ridder C. de Borman te Schalckhoven bekwam ter consulteering met machtiging van Uwe Excellentie een twintigtal gichtregisters van het voormalig Luiksch gerecht van Maastricht.

Vervolgens werden voor den heer Anth. Begeer te Utrecht afdrukken vervaardigd van de belangrijke collectie zegelstempels van dit Rijksarchief.

Eindelijk werden ten behoeve van fr. Gijsbertus Hesse, O. F. M. te Weert, inlichtingen ingewonnen bij den heer Rijksarchivaris van Overijssel te Zwolle over de familie Salazar en pater Arnoldus ab Ischa, van 1578—1592 missionaris in de noordelijke provinciën (o. a. te Amsterdam), en werd ten behoeve van den heer F. Joosten alhier de bemiddeling ingeroepen van Haar Majesteits Gezant te Brussel ter bekoming van inlichtingen bij de beurzen-commissie aldaar van studiebeurzen voor Nederlanders.

Naar de tentoonstelling van Luik, afdeeling Oude Kuns werden met machtiging van Uwe Excellentie gezonden ee viertal registers in fol. met koper beslagen en in bruin lede gebonden, met rekeningen, resolutiën en renten van he kramer-ambacht van Maastricht, alsmede een twintigtal zegel stempels van de XIIIe—XVIIe eeuw, uit de verzameling dezc stempels op dit Rijksarchief berustende.

De Rijksarchivaris in Limburg,

A. J. A. FLAMENT.

Maastricht, 30 Juni 1906.

Regeling van oude gemeente- en waterschapsarchieven in Zuid-Holland.

(Uitgebracht aan Gedeputeerde Staten van die provincie.)

Sedert het uitbrengen van mijn vorige verslag kwamen de inventarissen van verschillende archieven gereed.

In de eerste plaats van het archief van *Den Tempel*, dat geheel, dus tot de vereeniging van deze gemeente met Berkel-en-Rodenrijs (1856), geordend werd. Wanneer men in brieven van den burgemeester en assessoren aan den goeverneur van Zuid-Holland, in antwoord op vragen leest, „dat deze gemeente is onbebouwd en onbevolkt, en enkel bestaat in ruim tien bunders land, waarvan de eigenaars zijn Berkelsche ingezetenen", dan begrijpt men, dat het archief van zulk een zonderlinge gemeente niet belangrijk kan zijn. Het begint met 1720 en bestaat uit ingekomen en kladden van uitgegane stukken, staten van de imposten op de collaterale successies, 40e en 80e penningen enz., en eenige andere stukken van geldelijken aard.

Het archief van de voormalige *gemeente Ruiven* werd ook geheel geordend, dus tot de vereeniging met Pijnakker (1845). Dit archief begint met een akte van meting van de heerlijkheid door een landmeter (1669), en bevat verder aanschrijvingen en andere ingekomen en kladden van uitgegane stukken, gaarboeken en rekeningen van de verpondingen, gedeeltelijk vergane rekeningen van 1745—1748 van de personeele quotisatie, gearresteerd 7 Maart 1742, enkele staten van het recht van successie van Ruiven, waaronder ook een paar van Ruiven en *Den Tempel*, en eenige andere stukken, meest van geldelijken aard De verzameling werd naar Pijnakker gezonden.

Het archief van het *ambacht Ruiven* werd in overeenstemming met het besluit van de Provinciale Staten van 10 November 1857 (Prov. blad no 14), *k*, naar het archief van Delfland over-

gebracht. Het begint met 1766 en bestaat uit brieven en extract-resoluties over de belegging van gelden van afkoop van de ongelden en banwerken van veenlanden, overeenkomsten van afkoop, en eenige rekeningen van binnenlandsche kosten en andere stukken van geldelijken aard.

Het oud archief van de gemeente *Berkel-en-Rodenrijs* is volledig en goed bewaard. De resolutieboeken zijn aanwezig van 1612 tot 1618, 1622 tot 1801, 1803 tot 1806, en 1812, maar die van 1795 tot 1806 verkeeren in zulk een slechten toestand dat de inhoud waarschijnlijk over eenige jaren zal verloren gegaan zijn, als ze niet spoedig worden afgeschreven, waartoe echter geen geld beschikbaar is [1]).

De ingekomen en kladden van uitgegane stukken en andere bijlagen van de resoluties beginnen met een verzoekschrift van de ouderlingen en diakonen aan den schout, om het dansspel niet meer te admitteeren (1605). Verder vindt men hieronder: verzoekschriften van schout en gerecht aan de Staten van Holland om toelagen voor den predikant als Latijnschen schoolmeester (1618 en 1620), lijst van 31 vragen over Berkel-en-Rodenrijs en Tempel, waarschijnlijk van den samensteller van een werk, en kladden van de antwoorden (laatst van de 18e eeuw), stukken over het leggen van een vogelkooi in het Noordeinde (1662—1666), stukken over het oprichten van een werk- of tuchthuis te Delft voor deze stad en Delfland (1664—1669), en stukken over wagenvrachten, bij huisluiden van Berkel-en-Rodenrijs naar Schoonhoven gedaan op order van de Gecommitteerde raden (1795).

Onder hetgeen verder in het archief aanwezig is, vermeld ik: de handelingen van commissies voor geldnegotiaties, de handelingen van de commissie, bij de municipaliteit gedecerneerd ter zake van de afscheiding van de kerk van den Staat (1797), een verdrag tusschen de Gereformeerde, Roomsch-Katholieke en Remonstrantsche kerkgenootschappen over de goederen van het eerste (1799), en de handelingen van gecommitteerden uit het gemeentebestuur, en armmeesteren en gecommitteerden uit de Roomsch-Katholieke gemeente over het verzoek van de armbezorgers van die gemeente aan het gemeentebestuur om een uitkeering uit het fonds van de Heiligegeestarmen (1808 en 1809). Berkel behoorde onder de weinige gemeenten die een Remonstrantsche gemeente bezaten sedert de dagen van Johan van Oldenbarnevelt, die heer van Berkel was, en van David Coornwinder, secretaris van Berkel, die in 1623

---

1) Verslag 1903, bl. 3. [Verslagen omtrent 's Rijks oude archieven 1903, bl. 586.]

als een van de „Arminiaensche verraders" onthoofd en gevierendeeld werd, tot in de 19e eeuw. Men vindt in het archief nog een verzoekschrift van ambachtsbewaarders uit den naam van hun achtemans, aan Mr Jan van Oldenbarnevelt, om met zijn familie, „met hun brengende eenige zijne goede familiare andere heeren", te komen spreken over den stand van het ambacht, of anders den schout te vergunnen, het ambt in pacht te bedienen, en hun te vergunnen na den dood van den schout een ander te kiezen (1604); verder een resolutie van den schout, ambachtsbewaarders en achtemannen, waarbij zij de eeden van de beide laatstgenoemden vaststelden, met de goedkeuring van Van Oldenbarnevelt; ook nog rekesten van gezworens aan Van Oldenbarnevelt om approbatie van nieuwe keuren, z. d.; een verdrag van de ambachtsbewaarders en achtemannen, om de vergaderingen ten huize van den schout te leggen en waarbij de teerkosten, tot last van den polder en het ambacht, werden gearresteerd, met de approbatie van Van Oldenbarnevelt (1613); en een pachtceel van het officie van schout, door Van Oldenbarnevelt gegeven (1612).

Andere stukken betreffende de ambten zijn: electiebrieven, nominaties voor gezworens, kerkmeesters, ambachtsbewaarders en achtemannen, enz. (1629—1758), commissies als schoolmeester en koster, voorlezer en voorzinger, dienaar van de justitie, marktschipper, klap- of nachtwaker, turftonder, waagmeester, vroedvrouw, schoolvrouw van een kinderschooltje, enz., akte als chirurgijn enz. (1657—1804). In deze afdeeling bevindt zich ook een overeenkomst van den heer en den herbergier in den Oranjeboom over het bouwen van het rechthuis op den grond van zijn herberg (1714), en een overeenkomst van den heer en den kastelein van het rechthuis over het daaraan affecteeren van de waag (1731).

Ook zijn vele keuren en ordonnanties van de ambachts- en polderbesturen (onsplitsbaar) en den heer (1623—1806) bewaard gebleven.

De eigendomsbewijzen van het ambacht (16e—19e eeuw) betreffen o. a. landen te Zoetermeer, Pijnakker, Zwemkoop en Zegwaard.

Belangrijk is een brief, waarbij Jacob, bastaard van Borssele, verklaarde, dat heer Willem, heer te Egmond en te Baar, die hem de ambachtsheerlijkheid van Berkel had opgedragen, en zijn zoon, heer Johan, jonge heer te Egmond, wien hij daarvoor 1500 Rijnsche guldens betaald had, deze binnen 4 jaar t. w. tot 1584 (lees 1504 of 1484) mochten lossen (1499 oude stijl = 1500; lees misschien 1479).

Een grooten omvang heeft de afdeeling Rechtsgedingen

(44 nommers), verdeeld in drie afdeelingen: gedingen vóór het Hof van Holland gevoerd (1506—1727), gedingen vóór Welgeboren of Welboren mannen van Delfland gevoerd (1515—1716) en andere gedingen en geschillen (1572—1755). Verscheidene van de gedingen werden gevoerd tegen den baljuw van Delfland over de jurisdictie van Berkel volgens het handvest van Jan, graaf van Henegouwen, van 1303 [1]), geconfirmeerd door Philips, aartshertog van Oostenrijk, bij brief van 1504, beide weer geconfirmeerd bij brief van Karel, prins van Spanje (1515). Van deze brieven zijn onder de processtukken afschriften, waaronder gewaarmerkte, aanwezig, evenals van het voorrecht door Florens, graaf van Holland, aan het ambacht van Rodenrijs gegeven (1290) [2]); en van brieven van non prejudicie van Philips, hertog van Boergondië, voor den schout, gezworens en buren van Berkel, wegens een geding, in hooger beroep vóór den baljuw en mannen van Delfland en daarna vóór het Hof gevoerd, hoewel het geen punten betrof die bij het privilege van graaf Jan van de berechting door den rechter en gezworens binnen hun ambacht waren uitgenomen (1466) [3]). Ook een afschrift van een consent van de hooge heemraden van Delfland voor „die van Berkel", om een overtocht op de Striklede te maken (1448), komt onder de bewijsstukken van een geding voor Onder de verdere processtukken verdienen de aandacht:

stukken van geschillen over 100 gouden Engelsche nobels 's jaars, aan den prior en het convent van de Bernardieten te IJselstein uit de erfhuren van de landen te Berkel toekomende (16e en 17e eeuw), waarbij een afschrift van een brief, waarbij Aarnd, heer van Egmond en IJselstein, aan het klooster van St-Barnaardsorde te IJselstein dien opstal gegeven had (1399) [4]);

een ordonnantie, door het Hof van Holland verleend op een verzoek van den predikant en den schout, tegen het op den weg bij den ingang van de kerk staan onbehoorlijk klappen en naroepen, beletten en bespotten van de kerkgangers, benevens een daartegen gericht verzoekschrift van de ambachtsbewaarders

---

[1]) Een *vidimus* hiervan bij FRANS VAN MIERIS, *Groot charterboek der graven van Holland* enz., II, 33; een ander bij Mr A. A. J. MEYLINK, *Geschiedenis van het hoogheemraadschap en der lagere waterbesturen van Delfland*, Bewijsstukken nº 126.

[2]) VAN MIERIS, I, 496, en Mr L. PH. C. VAN DEN BERGH, *Oorkondenboek van Holland en Zeeland*, II, nº 693.

[3]) Niet vermeld bij Mr P. A. S. VAN LIMBURG BROUWER, *Boergoensche charters*.

[4]) Niet vermeld bij VAN MIERIS.

en achtemannen, die de handelingen tegen hen die „tot de kercke gesint" waren door de „andere zoo niet gesint wesende (gelijck op alle plaetsen lieden zijn van verscheyden gevoelen)" vergoelijkten (1623);

vonnissen wegens het bleeken van kleeren op Onzer-Liever-Vrouwendag en het zitten drinken bij een waard onder den dienst van de mis (1563);

stukken van een geding over een omslag over de morgens, korven en steken voor kosten ten laste van het ambacht, o. a. wegens het onderhoud van soldaten (1579);

een interdictie van de ambachtsbewaarders aan den brouwer in den Dissel, om geen timmerage te veranderen aan de huizing van het ambacht genaamd Keulen (omstreeks 1600);

stukken van een geding van Roomsch-Katholieke inwoners tegen den pastoor over het bedienen van de sakramenten zonder dat zij behoefden te beloven, nooit te kerk te gaan bij de pastoors of priesters van de gemeenten die den aartsbisschop en het metropolitaansch kapittel van Utrecht erkenden voor haar overheid (1730 en 1731);

en stukken over het weren van een bakker boven het op vier bepaalde getal en het kladden van de bakkers tegen mekaar (1741).

Onder de verdragen is er een van den schout en ambachtsbewaarders, met advies van de achtemannen en gezworens, en jonkheer Adriaan van Naeldwijck, heer van Berkel, over een vereering tot zijn huldiging en over het bedrag van de door hem te betalen verponding, waarbij het gemeene maal, dat jaarlijks tot zijn last voor de kerkmeesters, predikant, schout, secretaris en bode werd gegeven, in aanmerking werd genomen (1647).

De stukken betreffende de kerk bevatten o. a. een ontvangbewijs van den pastoor van Overschie voor de kerkmeesters van Berkel voor 3 jaren pensie (1534), en een van Corn. Testart voor de ambachtsbewaarders van Berkel, voor 3 jaren renten, de pastorie te Overschie van wege de separatie van de kerk verschenen (1615), een akte van meting van den Oelkamp toekomende de kerk (1647), en nog een memoriaal van de obligaties genegotieerd tot last van de nieuwgebouwde kerk (begonnen 1732).

De handelingen van den schout, gezworens en Heiligegeest-armmeesters loopen van 1687—1794. Eenige stukken betreffen de verhouding tusschen de Remonstrantsche gemeente en de Heiligegeest-armen (1765—1809). Andere stukken van eenig belang zijn: een keur van den heer, dat allen die van de Heiligegeest- of buitenarmen werden onderhouden op den linkerarm van hun opperkleederen de letters B R zouden hebben te

dragen (1780), een brief waarbij een man en vrouw aan h
Godshuis van Zegwaard land te Berkel gaven (1488), van we
land de Heiligegeest te Berkel 2 pond Hollandsch 's ja
ontving, en een schuldbekentenis van de kerkmeesters vo
geld, geleend van de Heiligegeest armmeesters wegens den ko
van een huis voor den kapelaan (16e eeuw). De rekening
van de Heiligegeest-armen zijn tamelijk volledig van 1612 t
1812 aanwezig In het oudste deel rekeningen zijn ook de rel
ningen van de kerk van 1612—1627 opgenomen.

Opmerkelijk zijn in het verdere archief nog een verzoekschr
van buren aan den schout en brandheemraden tot het aanstell
van een wacht tegen de Fransche moordbranders (1689) en e
daarop gemaakte keur.

Enkele vereenigde ambachts- en polders-rekeningen van
17e eeuw bleven bewaard. De dorpsrekeningen loopen van 17
tot 1732 en van 1758 tot 1807. Er is ook een rekening van d
maire wegens de personeele quotisatie tot vinding van de kost
van een paard en uitgerusten ruiter, aangeboden aan Z
Keizerlijke en Koninklijke Majesteit (1813).

Van de landsbelastingen leveren de verpondingen het groot
aantal stukken, beginnende met 1583, en voornamelijk bestaan
uit rekeningen sedert 1612.

Een afzonderlijke afdeeling vormen o. a. twee registers v
de sociëteit Eendracht maakt macht (1795—1797), waarin o. a.
handelingen van de vergaderingen (sedert 26 Juli 1795 voll
vergaderingen geheeten) geboekt zijn.

Aan het eind van den inventaris komen:

het archief van den secretaris als ontvanger van het colla
raal, de 40e en 80e penningen, het recht op het trouwen
begraven, enz., bestaande uit staten, memorialen van aangift
voor het middel op het trouwen en begraven (sedert 16
onvolledig), enz.;

een verzameling kerkelijke boeken van doop. trouw enz. v
de Gereformeerden (doop sedert 1587, trouw sedert 160
Remonstranten en Roomsch-Katholieken, die in den Fransch
tijd naar de secretarie werden gebracht;

het archief van de weeskamer, bestaande uit een weesbo
(1706 – 1729), een register van de besoignes (1720—1737). (
losse stukken;

stukken betreffende de heerlijkheid, o. a. over begrafeniss
van heeren van Berkel-en-Rodenrijs en hun verwanten (1783
1813), waaronder brieven van Welgeboren mannen van D
Tempel aan den secretaris, houdende dat zij als slippedrage
zouden verschijnen;

stukken van schouten en secretarissen, waaronder brieve

vermoedelijk van den predikant en het bestuur van de kerk te Jarmus aan Vedastus Cornewinder (predikant te Berkel. in 1593 en 1594 bij vorm van leening aan de Duitsche gemeente te Yarmouth gegeven, en voorvader van de Berkelsche secretarissen Coornwinder) over bijzondere en kerkelijke zaken;

eenige niet thuis te brengen stukken.

Verschillende stukken in het archief betreffen tegelijkertijd Berkel en *Den Tempel*, of *Ruiven*, of *Akkersdijk-en-Vrouwenrecht*. Hiervan is steeds melding gemaakt.

Achter den inventaris is een katalogus van boekwerken opgenomen. Ter voorkoming van verslingering beschreef en nommerde ik deze ook.

Aan het slot van mijn vorige verslag vermeldde ik, dat stukken uit de verzameling Van Aalst, die niet van Berkel waren, gestuurd zouden worden naar de plaatsen waar ze thuis hoorden. Dit is geschied, en zoo werden stukken overgegeven aan het hoogheemraadschap van *Delfland*, *Bergschenhoek*, *Hillegersberg*, *Maasland*, *Rijswijk*, *Vrijenban* (van *Akkersdijk-en-Vrouwenrecht*), *den Woudschen polder*, en *Zoetermeer*.

De laatste inventaris dien ik bewerkte was van het oud archief van den *polder Berkel*, loopende tot 13 Juli 1858. Dit archief is even volledig en goed bewaard als het dorpsarchief. Het bevat ook het archief van het ambacht, uitgezonderd enkele stukken die in het gemeentearchief bleven omdat ze daarvan niet te scheiden waren. Volgens het reeds vermelde besluit van Provinciale Staten („Nadat de laatste rekening der Ambachtsbesturen is goedgekeurd, worden de archieven der Ambachten naar het archief van Delfland overgebracht om afzonderlijk te worden bewaard") had het archief van het ambacht naar Delft moeten gestuurd zijn. Dit is echter niet gebeurd, omdat ik geen kans zag de stukken van den polder en het ambacht behoorlijk en volledig te scheiden.

De oudste resolutieboeken, beginnende met 1612, zijn in het dorpsarchief, omdat ze tot 1714 de handelingen van de dorps- en polderbesturen beide bevatten. In het polderarchief zijn resolutie- of notulenboeken, besoignes en een register daarvan van 1714—1780, 1792—1809, 1837—1840, en 1844. Ook registers van kladnotulen van de gemeente- en polderbesturen van 1817—1836 bleven in het polderarchief, omdat ze meerendeels den polder betroffen. In afschrift is aanwezig een besluit van 1597, op het winnen van de verlaten eens 's daags 's uchtends tusschen den dag en den zonsopgang. Verder is er een kladresolutie van 1672 tot het inlaten van water, op een door den dijkgraaf en hooge heemraden van Delfland voorgedragen verzoek van den Prins van Oranje.

De verzameling ingekomen en kladden of dubbele van uitgegane stukken, en kladden of extracten van notulen loopt tot 1589 tot 1855. Onder de afzonderlijk beschreven stukken van dezen aard, verdeeld naar ingekomen, uitgegane en opgemaakte stukken, die met 1560 beginnen, vindt men de volgende:

verzoekschrift van de gemeente van het dorp Pijnakker aan Zijn Excellentie en de Staten van Holland om deporteering van eenige betalingen, wegens de kosten die zij zouden hebben in het maken van de molens en wind-azen, door den vijand verwoest uit weerwraak over het inlaten van water tot ontzet van Leiden, met beschikking (1577), afschrift;

verzoekschrift van Matthijs Janssen Been, gezworen landmeter van Delfland, aan den schout, ambachtsbewaarders en achtemannen, om een dam van zijn woning aan den Hofweg, van welken zij eigenaars waren en die met puin uit den vermaarden brand van Delft gehoogd en gemaakt was, te mogen verleggen, met consent, wegens zijn diensten in het meten van de kade gedaan (1592);

ingekomen brieven en klad van een uitgeganen brief over een verzoek van den schout, burgemeesters en regeerders van Den Haag aan het Hof van Holland, dat Delfland eenig subsidie zou doen in het maken van den zeedijk van Scheveningen (1593);

stukken betreffende het maken van een wind-aas over de Landscheiding, omtrent den Hoek Bergschenhoek), met subsidie van Rotterdam (1598);

verdrag van twee partijen personen over de vaart in Romen (1622), afschrift;

verzoekschrift van den schout, ambachtsbewaarders en achtemannen aan de burgemeesteren van Delft, om tot het maken van een afloop aan weerszijden van de te verhoogen Zwetheul aarde en specie, afkomstig van den bouw van het nieuwe kruithuis en van het vermaken van de kaden in de stad, te mogen halen, met beschikking (1639);

verzoekschrift van den baljuw en schout van Bleiswijk, en molenmeesters van den Hoekeindschen polder aldaar, aan dijkgraaf en hooge heemraden van Delfland, om op de Landscheiding tusschen Bleiswijk en Berkel omtrent het land Spreeuwenbosch eenige rubben tot een overtocht te mogen leggen, met beschikking (1676), afschrift;

ampliatie van een keur van dijkgraaf en hoogheemraden van Delfland van 1722, volgens welke ampliatie o. a. de Ruivensche of Buttermolen en de Papsouwsche molen 's nachts zouden dienen tot seinmolens voor de Berkelsche molens (1723);

klad van een verzoekschrift van de ingezetenen en ingeërfden

van Rodenrijs en het meestendeel van de „eigens" in Berkel aan heer Johan van Oldenbarnevelt, heer van Berkel-en-Rodenrijs, om vooreerst een nieuwen molen te mogen stellen en de oude molens repareeren (begin van de 17e eeuw);

verzoekschrift van ambachtsbewaarders met advies van de achtemannen aan dijkgraaf en hooge heemraden van Delfland om approbatie op een resolutie tot het verkleinen van de kulk en over het winnen van de verlaten (1602), afschrift met consent van J. van Oldenbarnevelt, als hebbende de ambachtsheerlijkheid, en een aanteekening van zijn hand;

klad van een verzoekschrift van de ambachtsbewaarders en achtemans aan Johan van Oldenbarnevelt, als ambachtsheer, dat zij het schoutambt weer zouden mogen inhuren, en om den schout te continueeren (1612);

stukken over het opnemen van den overtoom en het wind-aas op de Landscheiding achter het dorp en het steken van een nieuw wind-aas volgens de besteding van de fabrieken van Rotterdam (17e eeuw);

akte van meting van de lengte van den ring van Berkel door Matthijs Janssen Been, gezworen landmeter van Delfland (1591), afschrift;

verklaring van den secretaris, dat hij in de ambachtskist een boek had gevonden, waarin de besteding in 1490 door schout en ambachtsbewaarders van het malen van de vier Berkelsche watermolens stond (1600), en lijst van stukken in de ambachtskist, van 1489—1591, waaruit bleek, dat over de honderd jaar vier watermolens waarmee het water in de Zwet gemalen werd, op den polder gestaan hadden, 1 stuk;

stukken betreffende den vingerling binnen Zoetermeer van de vijf Oostambachten van Delfland, waarvan Berkel er een was (1546—1670).

Onder de keuren en ordonnanties bevinden zich:

resolutie van de ambachtsbewaarders van die vijf Oostambachten, o. a. dat de zes punten van het jaar 1454 ook over de Oostambachten mochten worden uitgestrekt (1590), afschrift;

uitspraak van den stedehouder en raad over geschillen tusschen de stad Delft en den dijkgraaf en hooge heemraden wegens de ambachtsbewaarders, de 2 penningen van de heemraden op den morgen, de acht sluizen, enz. (de zes punten, in het vorige stuk bedoeld), (1454), afschrift;

keur van de hooge heemraden van Delfland over het delven bij de Landscheiding, het schieten van de Oude Lee, met bevel aan den schout, die te schouwen, en het visschen daarin (1522), afschrift;

keuren van dezelfden over het weren van boomen op den Leeweg en het opsnoeien van takken (1651 en 1652).

Verschillende kaarten van de 19e eeuw zijn aanwezig.

Onder de stukken betreffende eigendommen hebben er een paar betrekking op den koop van een watermolen van de bedijkers van den Zoetermeerschen polder (1618), tot het stellen van welken molen de goedkeuring van Van Oldenbarnevelt was verzocht, zooals boven bleek.

Zonderlinge dieven waren het waarvan het eerste stuk van de afdeeling handvesten gewaagt. Dit is een verzoekschrift van schout, ambachtsbewaarders en achtemannen aan den dijkgraaf en hooge heemraden, om kopieën uit hun registers, voor zooveel ze het ambacht betroffen, omdat omtrent een jaar vóór de troebelen dieven de ambachtskist in de kerk opengeslagen en de brieven daaruit genomen en gecasseerd, of hier en daar geworpen hadden, met beschikking (1585). Het daarop in dat zelfde jaar gemaakte register bevat 25 stukken betreffende Berkel van 1448—1563, door den secretaris van het hoogheemraadschap uit registers getrokken. Om het belang van deze stukken heb ik ze alle in den inventaris omschreven.

In deze afdeeling zijn nog:

vidimus van een handvest van gemeene heemraden van Delfland, dat „die van Berkel" de Zudwijn (d. i. de Zijdwind of Hoeven-Zijdwind of Landscheiding) zouden houden 24 gaarden breed, 6 roeden ongegreppeld en 2 roeden ongeteeld (1381), [1]) afschrift;

consent van den hoogen welgeboren heemraad van Delfland tot scheiding van „die van Berkel en van Pijnakker", zoodat elke partij zich voortaan met haar eigen watermolen zou behelpen (1471), [2]) afschriften;

attestatie, dat alle inwoners van Berkel in de Zijp en de Neul mochten visschen (1591);

prolongatie van het flodderen voor 3 jaren van de hooge heemraden van Delfland voor de ambachtsbewaarders van de Oostambachten, zonder dat de akkers onder kot getrokken mochten worden (1612).

Schouwboeken van de wegen, wateringen, gieters enz. zijn aanwezig van 1678—1762.

De stukken van rechtsgedingen en geschillen, vóór het Hof van Holland behandeld, zijn in 8 nommers vermeld en beginnen al met 1470 (een sententie, dat de abt van Egmond met zijn convent den 22en turf, die te Berkel gedolven werd, zou ontvangen).

---

[1]) Niet vermeld bij Van Mieris.

[2]) Niet vermeld bij Van Limburg Brouwer.

De stukken van rechtsgedingen en geschillen, vóór de hooge (welgeboren) heem- of hiemraden met of zonder den dijkgraaf behandeld, vormen niet minder dan 48 nommers en beginnen met 1480. Onder verschillende andere belangrijke stukken noem ik:

sententie van de hooge heemraden van Delfland, betrekking hebbende op de nieuwe kade tusschen Berkel en Pijnakker (1553);

stukken van gedingen betreffende het gebruik van hand- of treedmolens (1589, en 1603—1623), waarvan de hooglanders, die in het Noordeinde woonden, het gebruik aan de laaglanders, die in Rodenrijs woonden, wilden verboden zien, over welke zaak in het midden van de 17e eeuw weer geschillen plaats hadden;

sententie van het hoogheemraadschap van Delfland betreffende de jaarlijksche betaling door Schieveen aan Berkel van het derde part van den 20en penning van de sluiskosten van Pijnakker en Vrijenban (1655), welke 20e penning Berkel verschuldigd was volgens een vonnis van 1527, in bovengemeld register van handvesten voorkomende.

Van andere rechtsgedingen zijn stukken aanwezig sedert het laatste vierendeel van de 16e eeuw. Onder de 46 nommers van deze afdeeling trekken vooral de aandacht:

uitspraak van J. van Oldenbarnevelt tusschen de ambachtsbewaarders van Schieveen en Akkersdijk en die van Berkel over de reparatie van den Noordwatermolen van Berkel (1611);

besluit van de regenten, om de tusschen hen en die van Schieveen en Akkersdijk kwestieuze zaken aan de uitspraak van Heer Joan van Oldenbarnevelt te submitteeren (1612), waarbij behooren voorstellen van die regenten aan Zijn Edelheid en een afschrift van een verzoekschrift van 1595 van de ambachtsbewaarders en achtemans aan den dijkgraaf en hooge heemraden van Delfland om consent tot het stellen van een nieuwen molen in plaats van den Noordwaartschen molen, op het beste vlot (1612 en 1613);

memorie van voorstellen van de regenten van Berkel, Schieveen en Akkersdijk aan Van Oldenbarnevelt tot wijziging of verklaring van een uitspraak van hem over de wijdte, de kaden en het schouwen van de Zwet en het aantal molens van Berkel (1614);

uitspraak van den Heer Johan van Oldenbarnevelt, ridder, heer van Berkel-en-Rodenrijs enz., volgens de submissie van 1612, betreffende de diepte, wijdte, het onderhouden en schouwen van de Zwet, het onderhouden van de Zwetheul, het getal watermolens enz. (1616);

insinuaties van de ambachtsbewaarders aan Jan Adriaan Heinriksz. om de kade ten einde Romen te verhoogen en verbreeden (1618);

stukken over geschillen met Delft betreffende de droogmaking van de Westmeer (1648) en het amoveeren van de gordingen aan de vleugels van Delfts brug in den Noordeindschen weg (1750).

Een afzonderlijke afdeeling is gevormd van de stukken van rechtsgedingen van Berkel tegen Delfland, 16 nommers vormende. Van deze stukken, die met 1589 beginnen, vermeld ik:

stukken van gedingen van den dijkgraaf van Delfland tegen molenaars van de watermolens, wegens het niet kennis geven ter secretarie van Delfland van het kwijt zijn van hun peil (1714 en 1718) en tegen ambachtsbewaarders en molenmeesters wegens het laten liggen van oude en nieuwe molenroeden bij mekaar in de Zwet (1718);

stukken van een geschil tusschen dijkgraaf en hoogheemraden van Delfland en „die van Berkel-en-Rodenrijs", o. a. over het geven van een ontbijt bij het drijven van een schouw (1753).

De verdragen beginnen met een verdrag tusschen het Hof-van-Delft en Berkel, om het water dat in Berkel geloopen was, door drie of vier gaten in de ka weer in het Hof van Delft te laten loopen (15e eeuw). Andere betreffen overtochten of windazen achter de kerk, op Ruiven en op de Strikkade of Striklede, een duiker in de Landscheiding omtrent de Rokkeveen, en verschillende andere zaken.

De bestekken en bestedingen beginnen met 1583 en vullen drie portefeuilles.

Rekeningen van den polder zijn bewaard gebleven sedert 1627, van de waarborg- en afkooppenningen sedert 1678, van het lastgeld van 1697 tot 1760. Al deze verzamelingen zijn in tegenstelling met de meeste overige afdeelingen van dit archief onvolledig, evenals de liquidaties wegens de Zwetkade, tusschen de ambachtsbewaarders van Berkel en *Akkersdijk* (vóór 1617—1661), en die van Berkel, sedert 1707 Berkel-en-Rodenrijs, en *Schieveen* (1617—1835). Deze liquidaties vonden hun grond in verschillende vonnissen en consenten van de hooge heemraden van Delfland, over het onderhoud van de Zwetkade door die drie ambachten, van de 15e en 16e eeuw, opgenomen in het register van handvesten. Liquidaties tusschen de ambachtsbewaarders van Berkel-en-Rodenrijs en *Pijnakker* wegens de Pissenkade zijn er van 1795—1822.

De morgen- en korfboeken en registers van het morgen-, molen- en sluisgeld loopen van 1520 tot 1714 en vormen 42 deeltjes.

In 1767 octrooieerden de Staten van Holland den schout, ambachtsbewaarders en achtemannen van Berkel-en-Rodenrijs, mitsgaders den molenmeester van over de Lede, alsmede den baljuw, schout en schepenen van Den Tempel, tot het bedijken en droogmaken van plassen, groot omtrent 1200 morgen, uitmakende een gedeelte van Berkel-en-Rodenrijs en de geheele heerlijkheid Den Tempel. Onder de stukken betreffende deze droogmaking vindt men een resolutieboek van 1771—1777; een gekleurde kaart in lijst, achter glas, van de drooggemaakte Noord-, Zuid- en Westpolders door D. Graat (1776 en 1777); een verdrag van de regenten van de droogmaking met den heer van Den Tempel, om hem de landen in de droogmakerij, die de heerlijkheid Den Tempel en haar uitweg uitmaakten, te transporteeren (1777); en een verdrag van regenten met den heer van Berkel-en-Rodenrijs waarbij eerstgenoemden het tiendrecht op de landen, hem in die polders competeerende afkochten (1777).

Van de droogmaking van 1845 zijn aanwezig het ontwerp van den ingenieur A. Greve, waaraan de kaart ontbreekt, een register van notulen (1849—1854), en andere stukken.

Van schout en kroos- en slijkheemraden zijn handelingen, keuren en nog eenige stukken van de 17e en 18e eeuw aanwezig.

Achter den inventaris is de katalogus van boekwerken, die ik bij deze gelegenheid ook ordende, ingeschreven. Men vindt hieronder den atlas van Delfland van 1712, „Keuren en ordonnantiën op de beheeringe der drooggemaakte polders" (1780), en „Ampliatie keuren" (1789).

1906. P. VAN MEURS.

Na de inzending van het vorige verslag werd de inventaris van de oude achieven der gemeente Rozenburg afgeleverd, alsmede die van de archieven van Heinenoord en van de thans daarmede vereenigde vroegere gemeente Oost-Zomerland. Het voltooien van laatstgenoemden inventaris kostte meer tijd dan ik bij mijne mededeeling, in het laatste verslag daaromtrent opgenomen, verwacht had, evenals de bewerking van den inventaris der thans ook met Heinenoord verbonden gemeente Godschalksoord. Doch ook deze inventaris zou reeds geruimen tijd geleden ingezonden zijn geweest, ware het niet, dat in de thans ter secretarie van Heinenoord berustende archieven betreffende deze voormalige gemeente zeer belangrijke gapingen bleken te bestaan en de secretaris de hoop uitsprak, hier of daar nog stukken te zullen vinden, waardoor deze zouden kunnen worden aangevuld. Dit is dan ook, zij het slechts ten deele, gelukkig het geval geweest en zoo werden, nadat de inventaris reeds was afgewerkt, nog een resolutieboek van den gemeenteraad van 1844—1853 en een register van verzonden brieven, publicaties, oproepingen, enz. van 1817—1822 terecht gebracht, en eenige dagen geleden mij toegezonden, zoodat thans, nu die stukken in den inventaris zijn opgenomen, deze kan worden ingebonden en U toegezonden.

Omtrent de oude archieven der gemeente Ouddorp, die nu aan de beurt waren om te worden geregeld en beschreven, werd in het laatste verslag reeds het een en ander medegedeeld, en o. a. werd toen al een aantal registers opgenoemd, welke zij reeds bij een voorloopig onderzoek, dat toen plaats had gehad, bleken te bevatten. Opgemerkt dient daarbij echter nog te worden, dat een dezer registers, daar eenvoudig vermeld als salarisboek van 1785, zooals de titel ook aangaf, bij nader onderzoek een register bleek te zijn van de kosten van het veilen van land, het doen van taxaties, het royeeren van rentebrieven enz, met opgave van het salaris, dat daarvoor aan schout en secretaris toekwam.

Onder de in het afgeloopen jaar nader onderzochte archieven der gemeente, (die, gelijk in het vorige verslag vermeld is, in

17 pakken waren saamgebonden, waarin de grootste wanorde bleek te bestaan, zoodat de ordening daarvan een buitengewoon tijdroovend werk was,) kwamen verder o. a. voor: een register van bekendmakingen, oproepingen enz. van den maire 1812 en 1813, van het plaatselijk bestuur 1814—1817 en van den schout 1817—1819; aanschrijvingen en andere ingekomen stukken van de vier ambachtsheerlijkheden onder Ouddorp (1), 1795—1807; verzoekschriften, gericht aan schout en gerecht 18e eeuw, aan de municipaliteit 1795—1804 en aan het gemeentebestuur 1806—1809; eenige plakkaten van de Staten-Generaal, de Staten van Holland, de Gecommitteerde Raden, den President en Raden van het Hof, uit de 17e en 18e eeuw, enz.; stukken betreffende den ijk uit de 17e en 18e eeuw, waaronder bescheiden aangaande een geschil over het recht van ijken tusschen de gemeentebesturen van Ouddorp en van Goedereede, en een groot aantal papieren, instructies, memories, lijsten enz., betrekking hebbende op de meekrapbereiding, 1806—1811. Buitengewoon talrijk zijn de stukken van militairen aard, welke het archief bleek te bevatten. Deze zijn nu voorloopig in twee groote pakketten bijeengebracht; het eene inhoudende documenten van allerlei aard, van 1781 en volgende jaren, toen men bevreesd was voor een inval der Engelschen en o. a. ook Ouddorp geducht versterkte; het andere, stukken eveneens van verschillende soort betreffende Fransche troepen, van de jaren 1795—1813. Verder komen onder de financieele stukken voor: bijlagen van de dorpsrekeningen, 1781—1786, 1795, 1797—1806 en borderellen 1781—1785 en 1798; staten van begrooting met daarbij gevoegde verzoekschriften 1808, 1810 en 1811; documenten, betrekking hebbende op verschillende geldheffingen, 1793, 1796—1799; requesten, memories en lijsten betreffende de overboeking van landerijen, laatst 18e en begin 19e eeuw; lijsten voor het opmaken van de verpondingskohieren 1806, 1808; sommatie- en insinuatiebiljetten tot betaling van de ordinaire- en extra-ordinaire verpondingen, 1802—1805; opgave van den ontvanger der beschreven middelen wegens het rendement van de personeele belasting; het dienst-

---

(1) De gemeente Ouddorp bestaat uit de ambachtsheerlijkheden van Ouddorp en Oudeland, Oude-Nieuwland, West-Nieuwland en Ouden-Oostdijk. Deze 4 polders zijn in het jaar 1724 in één koop tot 4 onderscheidene ambachtsheerlijkheden uitgegeven, die ieder hare bijzondere rechtbank hadden in het civiele, en zijn het eigendom geworden van één Ambachtsheer.

B. Boers. Beschrijving van het eiland Goedereede en Overflakkee, (Sommelsdijk 1843) blz. 121.

boden-, paarden-, pleizier- en passagegeld, belasting op de haardsteden en runderbeesten, over het jaar 1810; ingekomen stukken betreffende de collaterale successie 1795—1797 en 1802; stukken betreffende de quotisatie van drie millioen gulden, bij de Wet van 30 Maart 1808 gearresteerd, 1808, 1809, 1813 en 1815. Uit het archief van de weeskamer: verzoekschriften aan schout en schepenen en opvolgende regeeringen in hun kwaliteit als weesmeesters, 1750—1810; akten van autorisatie tot het aanvaarden van erfenissen enz., door weesmeesters verleend, met index, 1799—1810, en stukken betreffende boedels door de weeskamer vereffend, 1770 1, 1771 en 1786. Eindelijk nog verschillende bescheiden van rechterlijken aard, die als zoodanig aan het rijksarchief zullen moeten worden overgedragen.

Behalve met de bovengenoemde archieven hield ik mij nog bezig met de inventarisatie van een aantal stukken uit het gemeentearchief van Nieuwpoort. Van dit archief, waarvan de beschrijving indertijd door den heer Hingman begonnen was en na diens dood door mij werd voortgezet en voltooid, werden gedurende de bewerking van den inventaris meer dan eens in het rijksarchief stukken gevonden, welke door den heer Hingman voor nader onderzoek waren ter zijde gelegd, welke vondsten telkens het gevolg hadden, dat de inventaris, voor zoover die gereed was, weer moest worden omgewerkt. 't Was dus geen aangename verrassing, dat, nu de inventaris al sinds vijf jaar is ingeleverd, onder de ongesorteerde papieren, van het oude naar het nieuwe archiefgebouw overgebracht, in dit jaar opnieuw een pakket met stukken uit het archief van Nieuwpoort werd ontdekt.

Gelukkig echter bleek het bij nader onderzoek, dat daardoor in de thans bestaande indeeling van dat archief geen veranderingen van beteekenis behoefden te worden aangebracht, daar er onder de gevonden stukken slechts weinige voorkomen, die niet in de reeds aanwezige portefeuilles kunnen worden ingevoegd.

Onder de Nieuwpoortsche stukken bevinden zich o. a. een resolutie van burgemeester en schepenen van 1653; een tweetal minuten van uitgegane stukken, een van 1673 en een zonder jaartal; een publicatie van den schout van 1597 en een paar publicaties van den magistraat van 1739 en 1744; eene lijst van burgemeesters, schepenen, armmeesters en kerkmeesters, aangesteld in 1726; eenige stukken op het ijken betrekking hebbende, zonder jaartal; eene lijst van de contribuanten voor den wapenhandel en van de burgers, die voor den dienst der gewapende burgermacht zijn aangewezen, 1795. Verder een aantal bijlagen der stedelijke rekeningen van het laatst der

16e tot het midden der 18e eeuw, en van de rekening van den maire van 1812; borderellen van de rekeningen van 1718 (klad), 1719/20 en 1723/4, ordonnanties en plakkaten betreffende verschillende belastingen, bijlagen der kerkerekeningen van 1610 en 1674 en der armenrekeningen van 1634, 1637—1639, 1643, 1646, 1647, 1705, 1706, 1712 en 1735. Eindelijk nog enkele rechterlijke stukken, die in het rijksarchief zullen moeten worden opgenomen, en verschillende papieren uit boedels, waarvan nog dient te worden nagegaan of zij tot de rechterlijke archieven moeten worden gerekend te behooren, of dat zij uit het archief van de weeskamer afkomstig zijn.

1906. A. TELTING.

JAARVERSLAG

VAN DE

Commissie van Advies voor 's Rijks Geschiedkundige Publicatiën.

Onze Commissie moet haar verslag aanvangen met de droeve herinnering aan het overlijden van haar reeds sedert eenigen tijd wegens ziekte afwezig medelid, Prof. Dr. P. L. Muller, te Gardone Riviera op 25 Dec. 1904: een verlies door haar zeer betreurd, daar het haar bij de voortzetting van haar werk versteekt van de heldere adviezen, die zij van zijn degelijke kennis der vaderlandsche geschiedenis en van zijn belangstelling in de door haar ondernomen taak bij voortduring had mogen verwachten.

In het afgeloopen jaar 1905 verscheen het eerste deel van de Gedenkstukken der algemeene geschiedenis van Nederland van 1795 tot 1840. De verzending der present-exemplaren had plaats volgens het in het jaarverslag over 1904 vermelde voorstel. Van de 350 exemplaren, aan de firma Nyhoff in dépôt gegeven, zond deze firma er na machtiging van Uwe Excellentie den 16den Oct. 1905 100 terug, met verzoek ook van de volgende deelen van dit werk slechts 250 exemplaren in dépôt te ontvangen. De 100 teruggezonden exemplaren zijn opgeslagen in een der lokalen van het Algemeen Rijksarchief.

Door onze Commissie werd ruilverkeer geopend met eenige instellingen, wier uitgaven niet reeds voorkwamen in de bibliotheek van het Algemeen Rijksarchief. In het bizonder mag worden vermeld een geschenk der universiteit van Upsala van de gezamenlijke proefschriften, daar verdedigd, welke voor de Nederlandsche geschiedenis eenig belang kunnen hebben.

Onmiddellijk na het afdrukken van het eerste deel der Gedenkstukken werd het tweede deel ter perse gelegd. Dit deel, dat de jaren 1795—1798, met insluiting der gebeurtenissen van den 22 Januari en 12 Juni 1798, omvat, zal wegens den rijkdom der aangetroffen stof tot de omvangrijkste dezer serie moeten behooren. Het is grootendeels afgedrukt en zal in de eerste maanden van 1906 kunnen verschijnen, waarna zonder verwijl met den druk van het derde deel een aanvang zal worden gemaakt.

De onderzoekingen ten bate van de volgende deelen der Gedenkstukken worden in de Nederlandsche staatsarchieven geregeld voortgezet. Tot de particuliere archieven die in het jaar 1905 konden worden onderzocht behooren met name die van Maarten van der Goes en van Ocker Repelaer van Driel.

De heeren Boissevain, de Hullu, Elias, Heeringa en Worp zijn ter uitvoering der opdrachten, in het vorige jaarverslag aangeduid (die aan de heeren Heeringa en Worp werden gegeven bij schrijven van Uwer Excellentie's ambtsvoorganger van 7 Jan. 1905), geregeld werkzaam naar de mate van den vrijen tijd welken zij aan die uitvoering kunnen besteden. Bij het aangehaald schrijven van 7 Jan. 1905 werd eveneens aan Mr. R. Fruin te Middelburg de opdracht gegeven, welke reeds in het vorige jaarverslag is aangeduid. Nadat de heer Fruin zich tot de aanvankelijke voorbereiding van den door hem aanvaarden arbeid gezet had, en daartoe in geregelde briefwisseling met het bestuur onzer Commissie was getreden, ontving onze Commissie op 2 Aug. 1905 een schrijven van hem van den vorigen dag, inhoudende dat hij „door bijzondere omstandigheden zich verplicht ziet terug te komen op zijn bereidverklaring, zich met de bewerking van n°. 12 van het Overzicht te belasten". Zooals wij ons verplicht zagen bij schrijven van 22 Dec. 1905 aan Uwe Excellentie mede te deelen, mislukte een poging om Mr. Fruin alsnog terug te doen komen van zijn door onze Commissie zeer betreurd besluit.

Het in ons vorig jaarverslag vermelde onderzoek naar de opportuniteit van een uitgave betreffende den Maashandel (n°. 26 (gedeeltelijk) van ons Overzicht) leidde tot het besluit, vooralsnog geen advies te dezer zake tot Uwe Excellentie te richten.

Aanbiedingen kwamen in tot het bewerken van de n°s 28 (paragraaf: Perzië) en 42 van ons Overzicht. Besloten werd, de beslissing op het laatstvermeld aanbod uit te stellen tot de jeugdige geleerde van wien het afkomstig is, in de gelegenheid zal zijn geweest zich nog nader met zijn onderwerp

vertrouwd te maken. Het aanbod betreffende eene uitgave van documenten over de betrekkingen tusschen de O. I. C. en Perzië is nog in onderzoek.

Wijlen Prof. Dr. H. C. Rogge, in leven oud-Hoogleeraar aan de Universiteit van Amsterdam, nam welwillend op zich ten behoeve onzer Commissie den inhoud na te gaan eener kist met tot dusver onbekende papieren, afkomstig van Hugo de Groot, welke de heer J. W. des Tombe (de Bilt) de goedheid had daartoe ter beschikking te stellen. Prof. Rogge overleed eer hij ten einde was gekomen met zijn onderzoek, dat thans, met goedvinden van den heer des Tombe, door zijn zoon Dr. Y. H. Rogge wordt voortgezet.

Ons vorig jaarverslag maakt melding van een tweeledig verzoek onzer Commissie aan Uwer Excellentie's ambtsvoorganger van 6 Dec. 1904, „dat voortaan alle van rijkswege ingesteld wetenschappelijk onderzoek in buitenlandsche archieven onder de leiding der Commissie worde gesteld", en „dat geen publicatiën van historische documenten van rijkswege zullen worden ondernomen dan op advies der Commissie". Nadat blijk gegeven was van het voornemen der Commissie, om bij eventueel onder hare leiding te stellen wetenschappelijke onderzoekingen in buitenlandsche archieven zich aan te sluiten bij de door en onder leiding van Prof. Blok tot dusver geredigeerde „verslagen", voor zoover het gewijzigde doel van den arbeid dit eenigszins zal toelaten, werd ons tweeledig verzoek bij schrijven van Uwer Excellentie's ambtsvoorganger van 2 Febr. 1905, N°. 291 afd. K. W., toegestaan, en daarbij tevens de werkzaamheid van het Nederlandsch Instituut te Rome, voor zoover die betreft de beschrijving van Italiaansche archivalia van belang voor de geschiedenis van Nederland, of de voorbereiding en uitvoering van geschiedkundige bronnenpublicatiën, onder leiding onzer Commissie gesteld. Ons medelid Dr. Brom, in onze vergaderingen van 20 Juli en 21 Sept. 1905 aanwezig, deed in de eerstgenoemde vergadering een voorloopig mondeling verslag van zijn bevindingen in Italiaansche archieven en bibliotheken, terwijl in de vergadering van 21 Sept. een 10 Aug. gedagteekend schriftelijk rapport van zijn hand in behandeling kwam, en als basis werd aangenomen voor zijn verdere werkzaamheden, voor zoover deze zullen strekken ter voldoening aan het hem gedane verzoek, in het vorige jaarverslag vermeld, om een gedetailleerde beschrijving der Italiaansche archivalia, belangrijk voor de geschiedenis van Nederland, te vervaardigen.

Aan Dr. Orbaan werd, na raadpleging met Dr. C. Hofstede de Groot, onder dagteekening van 17 April 1905, door onze Commissie een instructie gezonden ter opvolging bij zijn onder-

zoekingen in het belang der Nederlandsche kunstgeschiedenis en die der Nederlandsche geleerden.

De secretaris onzer Commissie werd bij Kon. Besluit van 25 Febr. 1905, N°. 54, van de tot dusver door hem bekleede betrekking van adjunct-Rijksarchivaris eervol ontheven, zoodat hij voortaan uitsluitend ten dienste staat onzer Commissie.

De Commissie van Advies voor 's Rijks Geschiedkundige Publicatiën,

TH. H. F. VAN RIEMSDIJK, *Voorzitter.*
H. T. COLENBRANDER, *Secretaris.*

's-Gravenhage, 31 Dec. 1905.

VERSLAG

OMTRENT

het in 1904 ingesteld onderzoek in archieven en bibliotheken van Italië naar bescheiden, betrekking hebbende op de Nederlandsche geschiedenis.

(Uitgebracht door Dr. G. Brom.)

Ingevolge de opdracht van Uwe Excellentie, d.d. 20 Mei 1904, n°. 967 afdeeling K. en W., heb ik mij, terstond na mijne aankomst te Rome 1 Juni ll., in verbinding gesteld met Geheimrath Dr. Kehr, directeur, en prof. Dr. Schellhass, secretaris-bibliothecaris van het Pruisisch historisch instituut alhier, met Mgr. Dr. Ehses, directeur van het historisch instituut der „Goerres-Gesellschaft", met Hofrath Dr. Pastor, directeur van het Oostenrijksch instituut voor historische studiën, en met Dom Ursmer Berlière, directeur van het Belgisch historisch instituut. Van bovengenoemde zijden mocht ik, zonder uitzondering, de meest welwillende toezeggingen van sympathie en, voor zoover mogelijk en noodig, van samenwerking ontvangen.

Voor alle zekerheid richte ik mij nog schriftelijk tot de respectieve leiders der officieele Pruisische en Belgische instellingen, met wie mijne taak wel de meeste punten van aanraking hebben zou. Op mijn voorstel tot passende samenwerking (doch steeds met volkomen eerbiediging der wederkeerige zelfstandigheid), gedaan bij missive van 8 Juni, werd zoowel door Dr. Kehr, bij schrijven van 10 Juni, als door Dom Berlière, bij schrijven van 17 Juni, op de meest tegemoetkomende en bevredigende wijze geantwoord.

Dank niet weinig aan de warme aanbevelingsbrieven, waarmede Mgr. R. Giovannini, zaakgelastigde van den H Stoel bij Harer Majesteit's Regeering, mij had voorzien, werden mijdoor

Hunne Eminentie's den kardinaal-staatssecretaris en den kardinaal-prefect van het Vaticaansch archief zoo welwillend mogelijk steun en tegemoetkoming toegezegd bij het uitvoeren der mij door Uwe Exc. verstrekte opdracht. Minder tegemoetkoming mocht ik ondervinden van Z Exc. den kardinaal-prefect der Propaganda, die voorloopig schijnt te willen vasthouden aan enkele, in de laatste jaren ontstane bezwaren van huishoudelijken aard en zich alsnog ongeneigd toonde, om toegang te verleenen tot het voor de geschiedenis zoowel der Hollandsche Zending als onzer koloniale Missie's zoo belangrijke Propagandaarchief.

Harer Majesteit gezant bij de Italiaansche Regeering, Z. Exc. baron Gevers, liet intusschen niet na, zijnerzijds de belangen van het aan mij en Dr. Orbaan opgedragen historisch en kunsthistorisch onderzoek te bevorderen en kon, bij missive van 24 Augustus, ons mededeelen, dat op Zijner Exc. verzoek de Italiaansche Minister van Buitenlandsche Zaken een schrijven heeft gericht aan den Directeur der Staatsarchieven, ten einde dezen ambtenaar uit te noodigen, ons bij het wetenschappelijk onderzoek alle geoorloofde faciliteiten te verleenen.

Zooals ik van Uwe Exc. verder in opdracht kreeg, heb in in overleg met Prof. Dr. J. Blok een voorloopig plan van arbeid opgemaakt, hetwelk aan de Commissie van Advies voor 's Rijks geschiedkundige publicatiën kon worden aangeboden. Dit plan beoogde een directe voorbereiding eener wetenschappelijke publicatie van het in de Italiaansche, met name in de Romeinsche archieven aanwezige en bruikbare materiaal betreffende onze landsgeschiedenis van 1531 tot 1648, een periode, die allermeest voor het systematisch onderzoek in aanmerking scheen te komen, wijl zij het gansche ontwikkelingsproces omvat van ons zelfstandig nationaal bestaan en als zoodanig op de grootste belangstelling in wijden kring rekenen kan. Naast de directe voorbereiding dezer omvangrijke publicatie zou intusschen ook trouw aanteekening worden gehouden van alles wat bij het archivalisch onderzoek uit vroegeren of lateren tijd voor onze vaderlandsche geschiedenis van belang kon worden geacht.

Dit voorloopig plan van arbeid werd bij de Staatscommissie voornoemd tijdig ingediend en door haar behandeld in de vergadering van 6 September. Zonder op de waarde van mijn arbeidsplan in zich te hebben afgedongen, achtte de Commissie, vasthoudende aan de lijn van haar pas verschenen *Overzicht*, het van haar standpunt verkieselijk, dat het systematisch onderzoek der Italiaansche archieven zou beginnen langs een anderen

weg. Zij verzocht mij derhalve bij schrijven van 12 September ongeveer als volgt:

1°. een nader rapport te bewerken voor de reeks der *Verslagen van onderzoekingen naar archivalia, belangrijk voor de geschiedenis van Nederland*, welk rapport zich uitstrekken zal tot geheel Italië (doch vooreerst zich hoofdzakelijk tot Rome zou moeten bepalen) en zich tot het oorspronkelijk rapport van professor Blok zal verhouden als het nader verslag omtrent Engeland tot het oorspronkelijk verslag van prof. Blok omtrent dat land;

2°. mij in staat te stellen om na eenig verloop van tijd aan de Commissie rapport te doen omtrent de in Italiaansche archieven en bibliotheken aanwezige bouwstof voor de plannen 12, 13, 15, 26, 39, 48 en 49 van haar *Overzicht*, en omtrent de wijze, waarop naar mijn inzien van deze bouwstof het beste gebruik zou kunnen worden gemaakt ter bereiking van de in het *Overzicht* uitgedrukte doeleinden.

Natuurlijk werd hierbij tevens erkend, dat ik onderwijl een gedeelte van het door Uwe Exc. mij toegestane crediet zou kunnen besteden aan het verzamelen van afschriften van zulke bescheiden, als ik voor de sub 2°. genoemde doeleinden van gewicht zou oordeelen.

Sinds 1 October, als wanneer het Vaticaansche archief wederom opengesteld werd, heb ik mij onafgebroken aan het vervullen dezer tweeledige, door de Commissie van advies aangeraden taak gewijd.

Ten behoeve van het sub 1°. genoemde rapport, doorzocht ik het Vaticaansch archief, hetwelk dagelijks van half 9 tot 12 uur voorm. geopend is, de even uitgebreide als belangrijke afdeeling *Vescovi*, volgens den reusachtigen, vóór $1^1/_2$ eeuw gemaakten „Indice" van Garampi (zie Blok, *Verslag*, blz. 43). Deze gids voert weliswaar tot zekere en aanzienlijke resultaten en mag daarom bij speciale onderzoekingen als de mijne wel onmisbaar heeten. Maar hij mist ook de gebreken van den ouderdom niet en gelijkt veel op onze ouderwetsche diligences, die zwaar bepakt over den weg voortschommelden en somwijlen zelfs in het zand bleven steken. Niettemin brachten Garampi's aanwijzingen mij op het spoor van talrijke nog onbekende documenten, meest de 14e en 15e eeuw betreffende en dikwijls van niet te onderschatten belang. Ze werden naar hun tegenwoordige vindplaats aangeteekend en voorloopig in regest gebracht. Hun aantal kan nog aanzienlijk vermeerderen.

alvorens de gansche „Indice" van Garampi op deze wijze behandeld is.

Eveneens ten bate van het sub 1°. genoemde rapport, doorzocht ik in de Vatikaansche bibliotheek de afdeeling *Vaticana latina*, waar ik van de meeste, in Blok's *Verslag* blz. 56 v. v. genoemde handschriften, voor zooverre ze bij nader onderzoek binnen mijn kader bleken te vallen, bij wijze van inventaris een korte en zakelijke beschrijving gemaakt heb.

Het andere gedeelte mijner door de Commissie van advies aangeraden taak werd intusschen niet verwaarloosd; te minder, wijl het, ofschoon met een ander uitgangspunt, zich goeddeels in dezelfde richting beweegt, als mijn oorspronkelijk aan de Commissie voorgesteld werkplan. Geleidelijk trachtte ik mij àlmeer in staat te stellen tot het eventueel uitbrengen van het sub 2°. genoemde rapport, waarvoor de Vaticaansche collecties weêr de meeste bouwstof moeten leveren. Ik onderzocht dus in het Vaticaansche archief de afdeeling *Miscellanea* (Blok, *Verslag*, blz. 44 v.v.). Ook hier kon de catalogus van Garampi dikwijls, maar niet altoos, goede diensten bewijzen, zoodat ik het bij wijze van proef wenschelijk achtte, een aantal Codices stuk voor stuk door te zien, met name in de belangrijke onderafdeeling *Varia Politicorum*, voor zooverre deze in onzen tijd nog niet werd geïnventariseerd. Uit deze proefneming bleek, dat enkel het raadplegen van den catalogus-Garampi en van andere oude Inventarissen voor een systematisch onderzoek, ten bate onzer landsgeschiedenis der 16e eeuw, niet behoorlijk zal kunnen voldoen.

Aan het sub 2°. genoemde rapport kan eveneens ten goede komen zoowel mijn bovenvermelde arbeid in de Vaticaansche bibliotheek, als mijn reeds in de maand Juni aangevangen onderzoek der briefwisseling, welke de Keulsche nuntii met den H. Stoel hebben gevoerd en welke grootendeels bewaard is gebleven in het Vaticaansch archief, onder de afdeeling *Nunziatura di Colonia*, met enkele uitloopers in de *Nunziatura di Germania*. Uit deze serie's werden ruim 40, voor mijn doel in aanmerking komende Volumina, over de jaren 1577 tot 1666, nagezien en geëxcerpeerd. Tal van merkwaardigheden, voor onze staatkundige en kerkelijke geschiedenis van meerder of minder belang, vond ik zoodoende gelegenheid aan te teekenen.

Volgens de uitdrukkelijke bedoeling van Uwe Exc. heb ik een gedeelte van het mij toegestane crediet aangewend, tot het doen vervaardigen van afschriften, die tegelijkertijd aan de sub 2°. door de Commissie van advies in 't oog gevatte doeleinden van positief nut zullen zijn. Hiertoe werd sinds 1 October besteed de som van 75 francs, en zal in de toekomst

begrijpelijkerwijze steeds geld, en meer dan deze bescheiden som, met vrucht kunnen en moeten besteed worden.

Nog dien ik te vermelden, dat mij uit het vaderland van verschillende zijden opheldering werd verzocht over historische vraagpunten, waarover men hoopte, dat te Rome licht zou kunnen opgaan. Zoo bijv. door Mr. W. H. de Beaufort te Leusden, over de geloofwaardigheid van Constantijn Huyghens' Journaal in verband met een uitlating van kardinaal Pallavicini, en van den heer Th. Nolen te Rotterdam, over het grafmonument van een zijner voorzaten in de kerk van S. Maria dell' Anima hier. De gevraagde inlichtingen werden gaarne zooveel mogelijk verschaft.

De vriendschappelijke verhouding met de historische instellingen van andere landen, die hier gevestigd, alsook met particuliere geschiedvorschers, die hier werkzaam zijn, liet tot heden niets te wenschen over. Niet zelden was zij van wezenlijk nut om op bepaalde punten het onderzoek te bevorderen of te bespoedigen. Vooral wordt, om zakelijke redenen, goede buurschap onderhouden met het Belgische en Pruisische instituut, waarvan de gunstige resultaten dan ook niet uitbleven.

De directeur van het Belgisch instituut, Dom Berlière, kon mij als nalezing op zijn pas verschenen *Inventaire analytique des Libri obligationum et solutionum des Archives Vaticanes* (Bruges 1904) de uittreksels in kopie aanbieden van ongeveer 150 nummers, die op het voormalige bisdom Utrecht betrekking hebben. Deze soort materiaal werpt veel licht op de financieele verhouding onzer vaderlandsche kerk tot de Roomsche Curie in de 14e en 15e eeuw. Wederkeerig kon ik aan Dom Berlière tal van door mij in het Vaticaansch archief gemaakte aanteekeningen verschaffen, die uitsluitend betrekking hebben op België. Van deze federatieve samenwerking is waarschijnlijk nog veel goeds te verwachten.

Met den directeur van het Pruisisch instituut was ik, terstond na mijn aankomst te Rome, in overleg getreden ook over de vraag, of het mogelijk was, aan onze nog in eerste voorbereiding zijnde boekerij althans voorloopig gastvrijheid te verleenen in de ruime en practisch ingerichte lokalen, welke de zeer rijk voorziene bibliotheek van het voornoemde instituut bergen. Deze vraag, waarover reeds vroeger, bij zijn laatste verblijf te Rome, professor Blok met den vorigen directeur van het instituut onderhandeling had gevoerd, ontmoette bij den tegenwoordigen leider, Geheimrath Dr. Kehr, niet anders dan heusche en levendige instemming. Na de goedkeuring van de betreffende autoriteiten te Berlijn verkregen te hebben, kon

Dr. Kehr, bij ambtelijk schrijven van 23 November, mij berichten, dat mijn verzoek om tijdelijke gastvrijheid voor onze boekerij gaarne en zonder tegenconditie zou worden ingewilligd. Van dit ambtelijk schrijven, waarop door mij in dank werd geantwoord, voeg ik hierbij een afschrift als Bijlage **A.**

Toen nu de collectie boeken, welke door de zorgen van prof. Blok in patria was aangeschaft, vóór enkele weken te dezer stede arriveerde, kon zij onmiddellijk in het Pruisisch instituut worden opgesteld. Evenals de spatieuze kast, waarin ze geborgen zijn, dringend om een ruimeren voorraad Nederlandsche geschiedwerken schijnt te vragen, dan het gedeeltelijk crediet voor dit jaar veroorloofde aan te schaffen, zoo doet zich ook in de practijk gedurige behoefte gelden naar vermeerdering onzer nog maar primitieve boekerij. Doch geleidelijk zal deze, in overeenstemming met de toenemende behoeften, zich kunnen uitbreiden, wanneer het jeugdig Nederlandsch historisch instituut te Rome den hoogen steun der Regeering en de belangstelling onzer voornaamste geschiedkundigen mag blijven genieten.

In welk goed vertrouwen ik de eer heb, Uwe Exc. dit eerste jaarverslag aan te bieden.

G. Brom.

Rome, 22 December 1904.

Bijlage A.
Afschrift.

—

KOENIGL. PREUSSISCHES
HISTORISCHES INSTITUT,
I. nr. 248.

Roma Via della Dogana vecch
den 23 Nov. 1904.

—

Ew. Hochwürden

beehre ich mich anzuzeigen, dass ich mit Ermächtigung d
Kuratoriums des Historischen Instituts Ihrer Bitte um Arbeit
plätze und Unterbringung Ihrer Bücher in unserm Institut m
besonderem Vergnügen entspreche. Ich habe einen besonde
Schreibtisch für Sie selbst im obern Saale des Instituts aufstell
lassen, dessen Schlüssel Sie an sich nehmen wollen, und e
Büchergestell dicht daneben ausschliesslich zu Ihrer Verfügu
herstellen lassen, auf welchem Sie die Bücher des Holländisch
Instituts nach Ihrem Belieben aufstellen können. Es verste
sich, dass dieselben auch während der Zeit der preussisch
Hospitalität in vollem Eigentum des Holländischen Institu
bleiben und jederzeit zu Ihrer Verfügung stehn.

Somit begrüsse ich Sie mit besonderer Freude nicht n
als Kollegen, sondern zugleich auch als hoffentlich dauernd
Gast unsres Instituts und bin, immer zu Ihren Diensten

Ew. Hochwürden

ganz ergebenster

(w. g.) KEHR.

An den Vorstand des Holländischen
Instituts in Rom
Herrn Dr. Gisbert Brom
Hochw.

VERSLAG

OMTRENT

het in 1905 ingesteld onderzoek in archieven en bibliotheken van Italië naar bescheiden, betrekking hebbende op de Nederlandsche geschiedenis.

(Uitgebracht door Dr. G. Brom.)

Aangaande het archivalisch onderzoek in Italië, mij opgedragen bij ministeriëel schrijven d.d. 20 Mei 1904, nº. 967, afd. K. en W., en omtrent de belangen van het Nederlandsch historisch instituut te Rome heb ik de eer, Uwe Excellentie het jaarverslag over 1905 aan te bieden.

Over het door mij verrichte archivalisch onderzoek heb ik, tijdens mijn zomerverblijf in het vaderland, in overleg met prof. Dr. P. J. Blok een uitvoerig rapport opgemaakt en dit ingediend bij de Commissie van Advies voor 's Rijks geschiedkundige publicatiën. Hier kwam het ter tafel in de vergadering van 21 September, nadat ik, in de vorige vergadering van 20 Juli, op uitnoodiging van het Bestuur gelegenheid had om een voorloopig mondeling verslag te geven mijner bevindingen in Italiaansche archieven en bibliotheken. Met belangstelling nam de Commissie kennis van mijne mededeelingen, en het schriftelijk rapport werd, na eenige gedachtenwisseling met de overige leden, aangenomen als basis voor mijne verdere werkzaamheden, strekkende om een gedétailleerde beschrijving der Italiaansche archivalia, belangrijk voor de geschiedenis van Nederland, te vervaardigen.

Door de Commissie gemachtigd, leg ik thans aan Uwe Excellentie het bedoelde rapport over, dat reeds — voor het grootste gedeelte van het afgeloopen studiejaar althans — een nauw-

keurig beeld geeft mijner archivalische onderzoekingen. Het luidt als volgt:

Bij schrijven van 6 December 1904 heeft het Bestuur der Commissie mij verzocht te gelegenertijd in te zenden:

1°. een gedétailleerd werkplan voor de vervaardiging van den catalogus-Italië:

2°. een rapport over hetgeen de Italiaansche archieven en bibliotheken bevatten aan bouwstof voor de in het „Overzicht" aangeduide uitgaven onder n°. 12, 13, 15, 26, 39, 48 en 49.

Voor zoover ik mij thans competent mag beschouwen, ga ik aan deze tweevoudige opdracht voldoen.

I. Werkplan-Catalogus.

Vooropstellende, dat de catalogus-Italië in *beginsel* zooveel mogelijk aansluiting behoort te zoeken bij de eenmaal door de Commissie voorgeschreven methode (vgl. rapport Blok-Kernkamp, blz. 8—9), meen ik echter wat de *praktijk* aangaat, dit geval eenigszins exceptioneel te mogen noemen. Vooreerst om het reeds bestaande „Voorloopig Verslag" van prof. Blok, dat een omvang heeft van 85 blz. druks. Vervolgens om de aanwezigheid van het Nederlandsch historisch instituut te Rome, dat alleen Italië als afgebakend terrein heeft te bewerken en daaraan geregelden arbeid van jarenlang wijden kan. Eindelijk en niet het minst om de geheel eigenaardige wijze, waarop in tal van belangrijke depôts van Italië, met name in die van Rome, het ons land betreffende materiaal verspreid ligt. Drie feiten, die m. i. voor het systematisch archief-onderzoek in Italië een onder sommige opzichten van den normalen gang van zaken afwijkenden weg raadzaam maken. Op grond dezer overweging, wier beteekenis mij door de ondervinding van ruim een jaar steeds duidelijker is geworden, neem ik de vrijheid, uiting te geven aan mijne denkbeelden en voorstellen over den catalogus-Italië, hopende dat ze bij nader onderzoek der Commissie een redelijken toets kunnen doorstaan.

A. *Rome.*

a. Behalve in het archief der Propaganda en wellicht ook in de nog minder toegankelijke centraal-archieven der kloosterorden, als Jezuieten, Dominicanen en Franciscanen, zijn voor ons betrekkelijk klein land „bepaalde archiefsericën" en „afzon-

derlijke deelen of portefeuilles", zooals het rapport Blok—Kernkamp t. a. p. door een „summieren inventaris" aangeduid en door een „gedëtailleerden inventaris" wijder omschreven wenscht te zien, te Rome *weinig of niet* aanwezig. Gewoonlijk liggen de Nederlandsche bescheiden als losse stukken verstrooid tusschen het onafzienbaar materiaal. In het Vaticaansche archief zouden als „bepaalde serieën" hoogstens de correspondenties der Keulsche en Brusselsche nuntii in aanmerking kunnen komen. Maar ook hier is eigenlijk van een doorloopende serie bescheiden *voor ons land* geen sprake; ze liggen wederom verstrooid en duiken toevallig op tusschen de chronologisch gerangschikte en buitendien nog een veel aanzienlijker gebied omspannende nuntiatuur-berichten. Voor de Vaticaansche collectie's, waaraan ik voorloopig den meesten tijd hoop te kunnen besteden, zou daarom m. i. van het vervaardigen en vooraf indienen van een summieren inventaris moeten worden afgezien.

b. Tegenover dit nadeel staat echter een eigenaardig voordeel. De reusachtige serieën van het archief en de bibliotheek van het Vaticaan zijn van oudsher en worden tot op onze dagen toe met zekere zorg geïnventariseerd (zie *Verslag*-Blok, blz. 39, 43, 45, 56). Weliswaar zijn de meeste dier inventarissen (1) niet berekend op de wetenschappelijke eischen van onzen tijd, en zijn lang niet alle volledig te achten. Maar ze bieden toch zulk een nuttigen en, wegens den enormen omvang van het materiaal, vaak onmisbaren wegwijzer, dat een gretig-hiervangebruikmaken uit den aard der zaak geboden schijnt. Daarom acht ik het in de gegeven omstandigheden verkieselijk, dat aan de hand der reeds bestaande oude inventarissen en nieuwe catalogi terstond worde begonnen met een *gedëtailleerden catalogus* voor Nederland, maar dan zulk een catalogus, die een tusschenvorm zou wezen tusschen 3^0 en 4^0 der in het rapport Blok—Kernkamp aangeprezen methode. Ziehier, hoe ik mij zulk een gedëtailleerden catalogus ongeveer voorstel.

De Nederlandsche bescheiden, die in de inventarissen en catalogi van het Vaticaan met een enkel woord, doorgaans slechts met een vage algemeenheid, worden aangeduid, zouden stuk voor stuk opgezocht en volgens de tegenwoordig geldende (niet zelden gewijzigde) signatuur opgeteekend moeten worden, met een korte, maar genoegzame vermelding van den zakelijken

(1) Voor de meeste zou de naam: *Indices*, beter passen, omdat het geen eigenlijke inventarissen zijn, maar reeksen van aanwijzingen, alphabetisch gerangschikt en dienende om voor practische oogmerken te worden geraadpleegd.

inhoud, van het oorspronkelijk- of kopie-zijn, van de begin- en zoo noodig ook van de slotwoorden, zoodat elk document later gemakkelijk kan worden teruggevonden, met zekerheid geverifiëerd en desverkiezende, op iedere aanvraag, in afschrift genomen.

c. Op deze manier heb ik alvast een gedeelte van het Vaticaansche archief behandeld, volgens opgaven van den voornaamsten Index van Garampi. Reeds noemde prof. Blok in zijn „Verslag" (blz. 44) het „noodig, van een en ander een volledige lijst samen te stellen met aanwijzing, of de bedoelde stukken al of niet gedrukt zijn". De tot dusverre door mij verkregen, nog maar gedeeltelijke resultaten hebben deze meening bevestigd.

Zooals men weet, is de bedoelde „Indice" van Garampi gemaakt in de jaren 1750—1770, op losse schedulae, die in onze dagen door Mgr. Wenzel alphabetisch gerangschikt en tot zware boekdeelen samengebracht zijn. Hij omvat thans 112 foliodeelen, zijnde in de 681 deelen beslaande reeks inventarissen van het Vaticaansche archief de nummers 445—556. Hij werd onderscheiden volgens 9 verschillende rubrieken of hoofden, waarvan er 4 in aanmerking komen voor ons doel, nl. *Vescovi*, *Abbates*, *Beneficia* en *Miscellanea*, terwijl soms, bij twijfelachtige opgaven, de chronologische inventaris zal moeten geraadpleegd worden. Met de rubriek: *Vescovi*, nam ik een aanvang, waar onder het slagwoord: *Trajectensis*, niet minder dan 32 foliobladzijden met zeer korte aanteekeningen of verwijzingen over onze Utrechtsche bisschoppen te vinden zijn. Van onze alleroudste bisschoppen, te beginnen met Willibrordus en Bonifatius, wordt hier wel vaak melding gemaakt, doch alleen door een bloote verwijzing naar reeds gedrukte geschiedwerken, als van Muratori, Mabillon, Martene enz. Eerst in de 13e eeuw komen de verwijzingen naar ôngedrukte bronnen van het Vaticaansche archief; maar haast alle zijn deze ontleend aan de pauselijke *Regesta* van dien tijd, welke reeds vroeger ten behoeve van het „Bullarium Trajectense" uitgeput zijn. Rijker wordt de oogst in de 14e eeuw, wanneer ook de pauselijke administratieregisters uit den Avignoneeschen tijd gaan meetellen; maar vooral in de 15e en 16e eeuw worden de opgaven steeds talrijker en belangwekkender. Zoo ontmoette ik onder het slagwoord: *Trajectensis*, ruim 200 uitgaande of inkomende brieven en bescheiden der correspondentie van den H. Stoel direct met de Utrechtsche bisschoppen, waarvan er, voor zoover ik kon nagaan, nog maar 27 gedrukt zijn. Verder zag ik dezelfde rubriek: *Vescovi*, na onder slagwoorden, overeenkomende met de titulaire namen der Utrechtsche wijbisschoppen, die 62, der

Noord-Nederlandsche suffragaan-bisschoppen in de 16e eeuw, die 92, der apostolische Vicarissen in de 17e eeuw, die 37 stuks opleverden, totaal 191, waaronder ik slechts 8 bekende of reeds gedrukte aantrof; in 't geheel dus bijna 400 stuks, waarvan ruim $^9/_{10}$ nog onbekend is.

Deze verblijdende oogst zal nog aanzienlijk vermeerderd en wellicht verdubbeld worden bij het verder raadplegen der overige rubrieken van Garampi's inventaris, waar opgaven staan over de akten en kloosters, alsook over de verleening van beneficie's respectievelijk in het oude bisdom en aartsbisdom Utrecht en deszelfs suffragaan-bisdommen, terwijl de rubriek: *Miscellanea* vooral op de slagwoorden: Holland, Friesland, Gelderland en Brabant nog vele, meest de graven en hertogen dier gewesten betreffende documenten belooft.

d. Met de aldus verkregen lijst van oorkonden en stukken, aangeduid in Garampi's voornaamsten Index, zou voor het Vaticaansche archief de gedétailleerde catalogus-Italië kunnen worden geopend. Langs den kortsten en gemakkelijksten weg verkrijgt men aldus een weliswaar niet volledig, maar toch globaal en voor de bijzonderheden betrouwbaar overzicht der Nederlandsche archivalia, aanwezig in de belangrijkste fondsen van het Vaticaansche archief, die Garampi op zijn ouderwetschen trant inventariseerde. Deze lijst zal chronologisch zijn samengesteld, maar dan ingedeeld volgens de verschillende fondsen of archief-serieën, wier karakter en omvang duidelijk zou moeten beschreven worden. Zoodoende kan zij dikwijls ook nog indirect nuttig zijn, nl. als duidelijke vingerwijzing waar men verder zal te zoeken hebben omtrent een of ander bepaald onderwerp, dat tot speciaal onderzoek noopt. Zij brengt immers vanzelf meê „une connaissance générale des fonds", die prof. A. Cauchie (*L'organisation des missions scientifiques*, p. 15) voor een volledigen analytischen inventaris volgens zijn plan onmisbaar achtte.

e. Niet door Garampi zijn behandeld de ruim 7000 deelen tellende en door deskundigen als zeer belangrijk geroemde registers der Supplieken (waarin ik bijv. onlangs, ten gerieve van onzen Voorzitter, bij diens studie over de grafelijke Hofkapel en kanselarij, een uitvoerigen en hoogst merkwaardigen rotulus van verzoekschriften aantrof, in 1378 door hertog Albrecht van Beieren ingediend bij den tegenpaus Clemens VII); en evenmin de correspondentie's der Keulsche en Brusselsche nuntiatuur (vgl. Blok, *Verslag*, blz. 42—43). Omtrent beide fondsen geloof ik evenwel, dat een andere weg dan het op-

maken van een gedétailleerden catalogus, die hier vrijwel ondoenlijk is, behoort te worden gevolgd. Wat de Supplieken aangaat, hiervan is voor Zuid-Nederland een uitgave door het Belgisch Instituut te Rome in voorbereiding, en ook zal eerlang het „Repertorium germanicum" van Dr. Arnold dienaangaande worden voortgezet door het Pruisisch Instituut. Beide uitgaven zou men onzerzijds kunnen afwachten en eventueel aan onze doeleinden zooveel mogelijk dienstbaar maken, alvorens een systematisch onderzoek te beginnen dezer even belangrijke als moeilijk te omvademen serie.

De mogelijkheid is niet uitgesloten van een accoord met de leiders van het Pruisisch en Belgisch Instituut, om — salva proportione — de bewerking der Supplieken voor gezamelijke rekening te nemen. Van die zijde zoowel als van de onze werd het denkbeeld reeds geopperd, maar ik achtte en acht voorshands een afwachtende houding geraden.

Wat de Keulsche en de Brusselsche nuntiaturen aangaat, deze zouden voor een afzonderlijke uitgave als onder 13 van het „Overzicht" bedoeld, of misschien als onderdeel van 15, zeer geschikt zijn, en bij voorbaat durf ik ze als zoodanig aanbevelen. De Keulsche, die ik tot 1673 heb doorgewerkt, bevat talrijke bijzonderheden over de wederopluiking van het Katholicisme hier te lande sinds 1585, en de „avvisi" leveren een waren schat van berichten over de binnen- en buitenlandsche staatkunde der Republiek. Met een soortgelijke behandeling der Brusselsche nuntiatuur meende ik alsnog te moeten wachten, totdat er omtrent de door prof. Cauchie dienaangaande bij de „Commission royale" gedane voorstellen, die echter bij het Belgisch Instituut te Rome een licht begrijpelijken tegenzin hebben gewekt, meer zekerheid zal verkregen zijn. Maar dit is slechts een voorbijgaand opportuniteitsbezwaar.

f. Nog een andere inventaris (of liever Index) werd in het Vaticaansche archief door Garampi bewerkt, nl. voor de afdeeling: *Miscellanea*, waaruit in *Verslag*-Blok, blz. 45—48 zoovele belangrijke, meest politieke bescheiden der 16e eeuw aangeteekend zijn.

Van dezen inventaris kan op dezelfde wijze, als boven gezegd, worden geprofiteerd. Evenzoo wat betreft het archief-Borghese en het archief-Barberini, die thans beide met de Vaticaansche collectie's zijn vereenigd en voldoende inventarissen bezitten (vgl. Blok, *Verslag*, blz. 48—52 en 71—74). In aansluiting met wat onder n°. 15 van het „Overzicht" in uitzicht is gesteld, zal eene publicatie wenschelijk zijn, voornamelijk bestaande uit avvisi, berichten en andere mededeelingen, ontleend aan de Vati-

caansche collectie's en deze in chronologische volgorde rangschikkende, met betrekking tot de staatkundige en godsdienstige toestanden hier te lande in de 16e eeuw.

Een minstens even gemakkelijken leiddraad bieden de catalogi van de verschillende fondsen der Vaticaansche bibliotheek, waar het opmaken van een gedétailleerden catalogus door mij op dezelfde manier werd begonnen en, naar ik vertrouw, het volgende jaar kan voltooid zijn.

g. Wanneer de gedétailleerde catalogus der Vaticaansche collectie's gereed is, zou ik willen overgaan tot eenzelfde manier van behandeling der overige archieven en bibliotheken van Rome. Slechts bij hooge uitzondering, zooals ik boven opmerkte, zal aan het vooraf opmaken van een summieren inventaris gedacht kunnen worden. Met name in het archief der Propaganda, waar evenwel onmiddellijk de vraag rijst, of de „Indice generale", dien prof. Blok in het „Archief voor de geschiedenis van het aartsbisdom Utrecht" publiceerde (Deel 27, blz. 329 v.v. en Deel 28, blz. 38 v.v. en 169 v.v), hiervoor niet ruimschoots voldoende heeten mag.

Wijl ik in laatstgenoemd archief nog geen toegang heb kunnen verkrijgen en er wegens anderen arbeid in den eersten tijd toch niet geregeld werkzaam zal kunnen zijn, komt het mij voor, dat een beslissing over deze vraag eerst later van urgentie zal worden.

B. *Andere plaatsen.*

Wat de andere plaatsen van Italië betreft, in wier archieven en bibliotheken zich Nederlandsche archivalia bevinden of mogen worden verondersteld, durf ik mij alleen nog maar uitspreken over de feitelijk door mij bezochte. Het zijn: Genua, Florence, Venetië en Turijn.

a. Het onderzoek te *Genua* werd door mij verricht 6—8 April (1) en bepaalde zich voornamelijk tot het „Archivio di Stato", wijl daar in de openbare boekerijen ternauwernood iets van beteekenis werd aangetroffen. In genoemd Staatsarchief verdienen vooral de aandacht: een lias, gemerkt 12,2788, *Lettere di principi*, bevattende o. a. eenige oorspr. brieven van Prins Maurits 1609—1612, 50 dito van de Staten-Generaal 1609—1710, 1 dito van Frederik Hendrik a° 1635 aan den doge van

(1) Op mijn terugreis uit het vaderland, waar ik wegens familierouw enkele dagen had vertoefd.

Genua, meestal rakende handelszaken of belangen van te Genua vertoevende Hollanders. Vervolgens een lias, gemerkt 1/2657 *Lettere consoli*, bevattende 4 portefeuilles van Genueesche consuls te Amsterdam aan hun principalen 1533—1678; en een lias derzelfde afdeeling, gemerkt 2/2658, bevattende 5 portefeuilles met dergelijke brieven 1684—1804, eveneens voornamelijk rakende belangen van handel en scheepvaart.

Dit weinige, en het overige van minder belang, doet nochtans wel geen behoefte gevoelen aan een summieren inventaris. Voor den gedétailleerden catalogus-Italië is het te Genua aanwezige materiaal door mij reeds voldoende geraadpleegd en bewerkt.

b. Het onderzoek te *Florence* werd door mij verricht 8 tot 21 Juni.

Hier zou alleen het Staatsarchief voor een summieren inventaris in aanmerking kunnen komen. Vooral de serie 4253—4265 der Mediceïsche afdeeling, behelzende een doorloopende reeks van oorspr. brieven en avvisi uit de Nederlanden 1549—1699, voornamelijk over politiek, krijgszaken, handel, wetenschap en kunst. Maar deze collectie werd reeds vrij uitvoerig beschreven in Blok, *Verslag*, blz. 24—33, wat aldaar blz 34—35 eveneens geschiedde met drie bundels der afdeeling *Urbino*, bevattende oorspr. brieven en berichten uit of over de Nederlanden aan den hertog van Urbino, over de jaren 1572—1622, 1559—1623 en 1601—1627, meest over militaire en particuliere zaken. De nieuwe aanwinsten, die ik er ontmoette, zijn voornamelijk: 1°. een bundel kopieën van brieven, door de hoofden der Oud-Kath. Klerezy 1710—1714 gericht aan den Toscaanschen gezant Carlo Rinuccini (Arch. Mediceo, n°. 2713); 2°. acht bundels met registers en papieren der voormalige Nederlandsch-Duitsche broederschap van Sint Barbara, waarschijnlijk sinds 1445 gevestigd in de kerk van S. Maria Annunziata te Florence, welke bescheiden zich uitstrekken over de jaren 1420—1789 (Patrimonio ecclesiastico, Compagnie, B I n°. 3 al 5); 3°. 14 registers der „Società mercantile Olandese" te Livorno, zijnde namelijk in 46 folio-deelen de komplete brieven- en administratie-boeken der voornoemde „Società" over de jaren 1620—1633.

Maar nòch het reeds door prof. Blok beschreven materiaal, nòch het nieuwe, thans genoegzaam door mij aangeduid, nòch het betrekkelijk weinige of althans weinig belangrijke, dat in de overige Florentijnsche verzamelingen gevonden wordt, kan beschouwd worden, nog een summieren inventaris noodig te maken.

c. Van *Venetië*, waar ik 22 Juni tot 4 Juli werkzaam was, mag dezelfde opmerking gelden. Door het *Verslag*-Blok, dat de daar aanwezige archief-serieën in afzonderlijke deelen of portefeuilles voldoende beschrijft (blz. 6—22), is een summiere inventaris vrijwel overbodig geworden, en de nalezing van verschillende losse stukken en verstrooide bescheiden, die ik in Venetië's Staatsarchief en andere verzamelingen hield, is niet van genoeg beteekenis om hierin wijziging te brengen.

d. Niet anders luidt mijn oordeel aangaande *Turijn*, waar het onderzoek plaats had 5 tot 14 Juli en zich in hoofdzaak bepaalde tot het omvangrijke Staatsarchief, welks aanzienlijke, ons land betreffende reeksen van brieven en berichten der Sardinische gezanten door Blok, *Verslag*, blz. 78—84 beschreven zijn. De nieuwe aanwinsten, die ik in het Staatsarchief deed, zijn 1°. twee mazzi of bundels van het „Carteggio diplomatico Olanda", 1816—1860, bevattende een reeks dépêches der Sardinische gezanten in Den Haag en alleen beschikbaar met speciaal verlof der Italiaansche regeering; 2°. een bundel „Corti straniere Spagna n°. 4", bevattende een niet zeer belangrijke serie bescheiden, over het recht van erfopvolging in de Nederlanden, dat aan het Huis van Savoye zou toekomen na het kinderloos overlijden der infante Isabella, 1549—1702; 3°. in de afdeeling „Lettere principi Savoya" een bundel oorspr. brieven van den landvoogd Emmanuel Philibert 1553—1560; 4°. in de „Raccolta Prospero Balbi seniore", zijnde een collectie afschriften van staatkundige bescheiden der 16e en 17e eeuw, in ruim 300 folio-deelen, 9 zulke lijvige deelen met afschriften van Nederlandsche Staats- en diplomatieke stukken en brieven uit dien tijd.

Mijn algemeene conclusie luidt derhalve, dat zoowel te Rome voor de Vaticaansche collectie's (en waarschijnlijk eveneens wat de overige betreft), als voor de archieven en bibliotheken van Genua, Florence, Venetië en Turijn, na het „Voorloopig Verslag" van professor Blok, een summiere inventaris overbodig heeten mag, maar dat voor genoemde depôts terstond kan worden aangelegd een gedétailleerde catalogus. Hiermede ben ik dan ook reeds begonnen en zoover gevorderd, dat over een jaar zou kunnen worden aangevangen met den druk van een omvangrijk boekdeel, hetwelk een gedétailleerden catalogus der Nederlandsche archivalia, in genoemde depôts aanwezig, zou bevatten. Want aangezien deze catalogus den omvang van één boekdeel ruim overschrijden zal, komt het mij raadzaam voor, hem bij gedeelten te doen verschijnen. Met bekwamen spoed hoop ik omtrent het materiaal, dat voor de pers gereed is, weldra een gepréciseerd voorstel bij de Commissie in te dienen.

Zooveel mogelijk zal daarbij worden gestreefd naar aansluiting bij het *Verslag*-Blok. Telkens wanneer dit een serie, portefeuille of document aanduidt of beschrijft, zal er naar worden verwezen; bij opgave van den inhoud of van eenige bijzonderheden zal overbodige herhaling vermeden worden; als hoofddoel zal worden beschouwd een meer gedétailleerde beschrijving en, voor zoover noodig blijkt, aanvulling en verbetering. Bij het onderzoek in de archieven ga ik echter, na eerst zorgvuldig kennis te hebben genomen van het *Verslag*-Blok, onafhankelijk daarvan te werk en raadpleeg ik zelfstandig de beschikbare catalogi en inventarissen. Eerst daarna ga ik opnieuw bij het *Verslag*-Blok te rade, om te controleeren, of wellicht iets door mij over het hoofd gezien werd. Na afloop mijner werkzaamheden in een bepaald depôt maak ik een lijstje op van alle geraadpleegde codices en portefeuilles, dat ik bij den directeur achterlaat, met beleefd verzoek om mededeeling van hetgeen naderhand als nog onopgemerkt de aandacht zou verdienen.

Op die wijze vertrouw ik, dat de gedétailleerde catalogus zoo dicht mogelijk de bereikbare grens van volledigheid zal naderen.

II. Rapport-bouwstoffen.

Aan de tweede opdracht, mij door de Commissie verstrekt, meen ik alsnog slechts in zeer beperkte mate te kunnen beantwoorden. Namelijk voor zoover mijn bevindingen gaan over de feitelijk door mij onderzochte verzamelingen, en voor zoover betreft de reeds in voorbereiding zijnde nummers van het „Overzicht", te weten n°. 12, geschiedenis van het Bourgondisch-Oostenrijksche bestuur onzer gewesten, en n°. 26, geschiedenis van den Levantschen handel. Dit dubbel voorbehoud acht ik thans noodzakelijk, om geen onrijp oordeel uit te spreken, dat later allicht zou moeten gewijzigd worden. Naar gelang mijn onderzoek zich verder zal uitstrekken en over meer gegevens beschikt, hoop ik te gelegener tijd het thans nog ontbrekende aan te vullen.

Voor n°. 12 zouden eenige losse stukken en brieven uit de Vaticaansche collectie's in aanmerking kunnen komen. Maar deze zijn niet bepaald onmisbaar en kunnen evengoed, zoo niet beter nog, gebruikt worden voor een afzonderlijke uitgave, als bijv. onder 15 van het „Overzicht" wordt aangeduid. Verder in Turijn de bovengenoemde bundels en codices van het Staatsarchief, sub 2°.—4°., en het reeds door *Verslag*-Blok, p. 84 gesignaleerde „Minutario di lettere" van Emmanuel Philibert,

1555—1559. De aanteekeningen, die ik over deze gegevens maakte, zijn alvast aan Mr. Fruin ter inzage verstrekt.

Voor n°. 26 van het „Overzicht" komen in aanmerking de bovengenoemde drie liassen van het Staatsarchief te Genua; dan uit het Staatsarchief te Florence wellicht de mazzi n°. 4258—4265, behelzende o. a. tal van brieven der Toscaansche agenten in Holland 1623—1699, maar vooral de 14 registers der „Società mercantile Olandese" te Livorno, in de afdeeling-Bigallo; eindelijk uit het Staatsarchief te Venetië met name de bundels 24, 91, 181, 350 en 354 der afdeeling „Cinque Savii alla Mercanzia", bevattende tal van brieven en stukken over den transito-handel uit Holland naar den Levant, en over de Hollandsche lakenfabricage te Venetië, in de tweede helft der 17e eeuw. Dr. Heeringa nam van mijn te Florence gemaakte aanteekeningen, wat de afdeeling-Bigallo betreft, reeds kennis; de overige, indien ze hem van dienst kunnen zijn, staan alsnog te zijner beschikking.

Ten slotte een enkel woord over de vervaardiging van kopieën.

Deze liet ik tot dusverre alleen nog maar in het Vaticaansche archief plaats hebben, maar dan uitsluitend van zoodanige afschriften als voor de zeven nummers van het „Overzicht", welke de Commissie bepaaldelijk in mijne zorg aanbevolen heeft, dienstig kunnen zijn. Voor dit geleidelijk doen vervaardigen van kopieën in het Vaticaansche archief pleiten niet slechts redenen van technischen aard, bijv. dat men zoodoende een bepaalden kopist aan zich verbinden, hem naar eigen methode wennen, en zijne afschriften, wat stellig onmisbaar is, geregeld collationeeren kan; of bijv., dat men het zich aldus gemakkelijker maakt, door het document, dat men nu eenmaal bij de hand heeft, terstond te laten afschrijven. Maar vooral pleit hiervoor een gewichtige reden van opportuniteit. Immers, het Vaticaansche archief blijft altoos een particuliere verzameling, wier vrij gebruik eenvoudig afhangt van den goeden wil des Pausen. Zijn opvolger kan het Vaticaansche archief even eigenmachtig sluiten, als Leo XIII het geopend heeft. Ware bijv. kardinaal Gotti, prefect der Propaganda (zgn. „de roode Paus") met de tiaar begiftigd, dan zou het waarlijk niet te verwonderen zijn, als het Vaticaansche archief wederom gesloten werd of tenminste het gebruik der stukken ofwel het kopieeren ervan zeer bemoeilijkt. Het aanzienlijke archief der Propaganda, dat, sinds het onder zijn beheer kwam, volstrekt ontoegankelijk werd verklaard en in weerwil der ernstigste pogingen van verschillende geleerden en invloedrijke

personen nog ontoegankelijk blijft, terwijl het vroeger, ook nog in 1901 (vgl. *Verslag*-Blok, blz. 60), met tamelijk groote liberaliteit openstond, levert voor de gegrondheid dezer vrees een doorslaand bewijs.

Om deze redenen zoude het niet zonder „periculum in mora" zijn, wanneer men het doen vervaardigen van kopieën in het Vaticaansche archief onbepaald wilde uitstellen, totdat er zich in concreto behoefte aan laat gevoelen. Daarentegen schijnt het ernstig geraden, het gedeelte van het krediet, dat de Begrooting ten bate van het Nederlandsch Instituut jaarlijks voor het maken van afschriften beschikbaar stelt, niet ongebruikt te laten. Het kan trouwens bij voorbaat, zooals feitelijk geschiedt, in den geest onzer Commissie worden aangewend, indien de afschriften enkel worden genomen met het oog op de mij aangewezen nummers van het „Overzicht", en speciaal met het oog op een afzonderlijke uitgave, als onder 15 van het „Overzicht" werd aangeduid en waarover ik eerlang een nader omschreven voorstel bij de Commissie hoop in te dienen.

Utrecht, 12 Augustus 1905.

Te beginnen met 1 October, wanneer de wetenschappelijke inrichtingen te Rome worden heropend, kon ik mijn geregelden arbeid in het Archief en de Bibliotheek van het Vaticaan opnieuw voortzetten. De werkmethode, in het voorafgaande rapport aangegaan onder I, A, *d*, wordt natuurlijk getrouw door mij gevolgd. Tot dusverre heb ik in het Vaticaansche archief ook de rubrieken: *Abbates* en *Miscellanea I* van den bovengenoemden Indice-Garampi doorgemaakt. Een „verblijdende oogst" van belangrijke archivalia liet zich vooral uit laatstgenoemde rubriek binnenhalen, in nog aanzienlijker mate dan zooals boven reeds mijne verwachting luidde. Wanneer buitendien nog de rubrieken: *Miscellanea II* en *Beneficia* zijn doorzocht — waarmede ik vóór den zomer hoop gereed te komen — dan zal onverwijld kunnen begonnen worden met de rangschikking en persklaarmaking van een zeer lijvigen bundel, bevattende het eerste deel van een gedétailleerd verslag over Nederlandsche archivalia te Rome en zich alleen uitstrekkende over de voornaamste afdeelingen van het Vaticaansche archief

Hierbij kan tegelijk zich aansluiten een gedétailleerd verslag over Nederlandsche handschriften in de Vaticaansche Bibliotheek — althans wat dezer hoofdafdeelingen betreft, die ik alsnogtoe voor een groot deel heb doorgewerkt — en tevens over het Consistoriaal archief, dat anders niet toegankelijk is, maar nu tijdelijk in genoemde Bibliotheek kan worden geraadpleegd. Wijl namelijk dit Consistoriaal archief tal van merkwaardige détails oplevert omtrent de benoemingvan Utrechtsche, resp. Nederlandsche bisschoppen en abten sedert het einde der 15e eeuw, meende ik de gunstige gelegenheid, dat het tijdelijk onder bereik kwam te liggen, niet onbenut te mogen laten voorbijgaan.

Over het plan van bewerking en de wijze van uitgave van dit gedétailleerde verslag hoop ik a.s. zomer bij de Commissie van Advies een nader omschreven voorstel in te dienen, hetwelk na eventueele goedkeuring onmiddellijk in staat van uitvoering zou kunnen overgaan.

Hiermede vertrouw ik, over den voortgang en huidigen stand mijner archivalische werkzaamheden Uwe Excellentie voldoende te hebben ingelicht. Alleen wat de overige belangen van het Nederlandsch historisch instituut te Rome aangaat, valt derhalve nog verslag te doen.

Door verschillende geleerden, zoo landgenooten als buitenlanders, werden inlichtingen gevraagd over min of meer duistere punten uit onze landsgeschiedenis of hiermede in betrekking staande quaesties, welke door middel van Romeinsche of Italiaansche archivalia zouden kunnen worden opgehelderd.

Den algemeenen Rijksarchivaris, Jhr. Mr. Th. H. F. van Riemsdijk, werden uit het Vaticaansche archief eenige gegevens aangewezen ten dienste zijner geliefkoosde studie over de grafelijke Hofkapel en kanselarij. Als heuglijke aanwinst gold hem vooral de mededeeling van een niet minder belangrijken dan uitvoerigen „rotulus" van verzoekschriften, in 1378 door hertog Albrecht van Beieren ingediend bij den tegenpaus Clemens VII en door mij ontleend aan de pauselijke Registers van Avignon.

Gelijk in mijn rapport aan de Commissie van Advies reeds werd opgemerkt, kon ik aan Mr. A. Fruin, Rijksarchivaris van Zeeland, ter beschikking stellen mijne in het Staatarchief en de Bibliotheca regia van Turijn gemaakte aanteekeningen, dienende als voorproef van een nader in te stellen onderzoek ten bate eener uitgave over de geschiedenis van het Bourgondisch-Oostenrijksch bestuur onzer gewesten, die hij in opdracht van Uwer Excellentie's voorganger zou bewerken als no. 12 van het „Overzicht" der Commissie van Advies.

Evenzoo kon ik aan Dr. K. Heeringa te Schiedam, ten behoeve zijner in voorbereiding zijnde geschiedkundige publicatie over den Levantschen handel („Overzicht", nº. 26) beschikbaar stellen mijne aanteekeningen, gemaakt te Genua, Florence en Venetië. Hoofdzakelijk wegens de nog gansch onbekende, door mij gesignaleerde en kort beschreven reeks van 46 administratie- en correspondentieboeken der „Società mercantile Olandese di Livorno", thans berustende in het Staatsarchief te Florence, achtte Dr. Heeringa een speciaal onderzoek dezer geschiedbron noodig en deed hij aan de Commissie van Advies het voorstel, om in het a.s. voorjaar tot eene studiereis naar Italië te worden gemachtigd, welk voorstel bij de Commissie ernstig in overweging is.

Den heer J. J. van den Hoek, litt. docts. en leeraar te Haarlem, bezorgde ik, op diens aanvrage, in afschrift een door mij in het Staatsarchief te Venetië gevonden document over de inrichting en discipline bij het leger van prins Maurits ten jare 1602.

De heer W. M. J. Mulder, litt. docts. en leeraar te Katwijk, verzocht en verkreeg eenige inlichtingen over Dietrich von Nyem, het onderwerp zijner in bewerking zijnde academische dissertatie.

De heer P. Ferrerius Companus te Megen verzocht om een nader onderzoek in het Vaticaansche archief aangaande zijn ordebroeder Jan Neyen († 1612), die meermalen als gevolmachtigde der aartshertogen optrad bij vredesonderhandelingen tusschen Spanje en de Republiek. Dit onderzoek werd terloops ingesteld, maar tot heden zonder resultaat.

Ook aan buitenlandsche geleerden werden op aanvraag inlichtingen verschaft. Zoo aan prins Ugo Buoncompagni-Ludovisi te Rome over de politiek en handelsbetrekkingen van Holland ten opzichte van Japan in het begin der 17e eeuw, een onderwerp, nauw de uit te geven monografie rakende, welke genoemde prins voorbereidt; aan Dr. Friedrich Noack over de oorspronkelijk-Nederlandsche „schildersbent" te Rome, die in 1720 door den Paus werd opgeheven; aan den beroemden archeoloog Mgr. Wilpert over een Romeinschen sarcophaag der 4e eeuw, thans zich bevindende in 's Rijks Museum van Oudheden te Leiden, waarvan een photographische afbeelding werd verlangd; aan Hofrath Dr. Ludwig Pastor, directeur van het Oostenrijksch Instituut te Rome, over Nederlandsche literatuur betreffende paus Adriaan VI, welke hij wenscht te gebruiken voor zijn standaardwerk: „Geschichte der Päpste".

Behalve aan Noord-Nederlandsche en Belgische historici te Rome, kon onze boekerij ook aan de talrijke leden van het

Pruisisch historisch instituut, in welks ruime lokalen zij nog altoos gastvrijheid geniet, herhaaldelijk diensten bewijzen. Evenwel mag niet worden verheeld, dat onze bibliotheek nog in bescheiden staat verkeert en maar àl te dikwijls te vergeefs werd geraadpleegd. Wijl op zich zelf genomen het Rijkssubsidie van *f* 500 's jaars, dat op de Begrooting staat uitgetrokken en deels voor het vervaardigen van kopieën moet worden aangewend, bij het vormen eener bruikbare handbibliotheek vooral in den beginne tot àl te groote beperking noodzaakt, heb ik in overleg met professor Blok gemeend, bovendien naar particuliere hulp te moeten omzien, ten einde met bekwamen spoed de meest dringende eischen te kunnen bevredigen. Boven verwachting ruim mochten de aangewende pogingen slagen.

Vooreerst scheen het zaak, de geleerde Genootschappen in ons vaderland te verzoeken om present-exemplaren hunner geschiedkundige publicatie's ten bate der boekerij van het Instituut. Wij hadden het voorrecht, dat het invloedrijke Bestuur van het Historisch Genootschap te Utrecht welwillend de leiding op zich nam eener actie in die richting. Het genoemde Bestuur zond namelijk in October 1904 aan alle zustervereenigingen in ons land te dien einde een circulaire. Hierin werd gewezen op de noodzakelijkheid, dat, nu in opdracht der Regeering het onderzoek naar archivalia, belangrijk voor de geschiedenis van ons land, systematisch wordt ter hand genomen, te Rome als centraal punt van onderzoek een speciale boekerij worde aangelegd, waarin de voornaamste bronnenpublicatie's, op onze landsgeschiedenis betrekking hebbende, steeds kunnen worden geraadpleegd. Op het voorbeeld der Regeering, welke te dien einde een jaarlijksch crediet beschikbaar stelde, meende het Bestuur van het Historisch Genootschap, dat particuliere vereenigingen niet geheel mogen achterblijven, maar de jeugdige onderneming vooral in haar moeilijken aanvang dienen te ondersteunen. Daarom werd de beleefde vraag gedaan, of het streven om de oprichting eener behoorlijke boekerij voor Nederlandsche geschiedvorsching te Rome metterdaad te bevorderen, ook van andere zijden op welwillende tegemoetkoming rekenen mocht. Zoo ja, dan werd als wenschelijk voorgesteld, dat de betreffende vereeniging opgave zou doen, welke door haar gepubliceerde werken zij geneigd zoude zijn voor het beoogde doel af te staan, en welke misschien nog onder hare berusting zijnde dubbel-exemplaren van andere geschiedkundige werken zij beschikbaar zou willen stellen.

Uit dit, terechtertijd en door bevoegde handen uitgestrooide, goede zaad is een voorspoedige oogst gegroeid. Hier volgt de lijst der op initiatief van het Historisch Genootschap door ge-

leerde vereenigingen aan ons Instituut ten geschenke aange boden boekwerken.

I. Van het *Historisch Genootschap* zelf, dat aan zijn opwekkend woord ook het edelmoedige voorbeeld paarde:

1°. Berigten en Kroniek (1846—1876). 29 deelen.

2°. Codex diplomaticus (1860—1863). 2 dln.

3°. Werken (1864—1901). 28 dln.

4°. Bijdragen en Mededeelingen (1881—1899). 8 dln.

II. Van de *Koninklijke Akademie van Wetenschappen*:

Verslagen en Mededeelingen der afd. Natuurkunde (1853—1901). 20 stuks.

III. Van het *Friesch Genootschap* te Leeuwarden:

1°. Verslagen (1842—1905). 47 stuks.

2°. De Vrije Fries (1837—1903). 58 afl.

3°. Mr. Boeles, Friesland's Hoogeschool en het Athenaeum te Franeker (1878—'89). 2 dln.

4°. Mr. Telting, Register van den aanbreng *enz* (1879). 4 dln.

5°. Jancko Douwama's geschriften (1830—'49). 2 dln.

6°. Det friesche riim, met aant. van Epkema (1835). 1 dl.

7°. Oude friesche kronyken (1853). 1 dl.

8°. Gesta Fresonum (1837). 1 dl.

9°. Worp van Thabor, Kronieken van Friesland (1847—'59). 4 dln.

10°. K. F. von Richthofen, De Lex Frisonum (1866). 1 dl.

11°. Fred. van Vervou, Eenige aanteekeningen *enz.* (1874). 1 dl.

12°. Oude Friesche Wetten (1846—'51). 2 dln.

13°. Proeliarius of Strijdboek (1855). 1 dl.

14°. Evertsz-Delprat, Mémoires *enz.* (1859). 1 dl.

15°. M. Wybrands, Gesta abbatum Orti S. Mariae (1879). 1 dl.

16°. Dr. J. Reitsma, Register v. d. geestel. opkomsten van Oostergo (1888). 1 dl.

17°. T. A. Romein, Naamlijst der predikanten (1886—'88). 2 dln.

18°. A. J. Andreae, Nalezing op de naamlijst *enz.* (1888). 1 dl.

19°. G. H. van Borssum Waalkes, Dat boek van den Oorspronck (1882). 1 dl.

20°. E. Friedländer, Briefe des Aggaeus de Albada (1874). 1 dl.

21°. J. W. van Sypesteyn, Het leven van Menno van Coehoorn (1860). 1 dl.

22°. J. Reitsma, Honderd jaren *enz.* (1876). 1 dl.

23°. S. D. van Veen, Aanvullingen en verbeteringen *enz.* (1892). 1 dl.

24°. Catalogus op de Bibliotheek (1871). 1 dl.

25°. Catalogus van het Museum (1881). 1 dl.

26°. W. L. van Helten, Altostfriesische Grammatik (1890). 1 dl.

IV. Van de *Vereeniging „Gelre"* te Arnhem:

1°. Bijdragen en mededeelingen (1899—1905). 7 dln.

2°. Werken (1900—1904). 4 dln.

V. Van de *Maatschappij van Nederl. letterkunde* te Leiden:

Handelingen (1872—1904). 32 dln.

VI. Van *Teyler's Genootschap* te Haarlem:

1°. Verhandelingen (1851, '78, '79). 3 dln. met atlas.

2°. Mr. Jacob Dirks, Beschrijving penningen (1889). 3 dln. met 5 dln. atlas.

3°. J. C. van Slee, De Rijnsburger Collectanten (1895). 1 dl.

4°. C. H. Th. Bussemaker, De afscheiding der Waalsche Gewesten (1896). 2 dln.

5°. Catalogi van Bibliotheek en Museum (1863—1904). 10 dln.

VII. Van het *Provinciaal Utrechtsch Genootschap van K. en W.* te Utrecht.

1°. J. G. R. Acquoy, Het klooster te Windesheim (1879). 3 dln.

2°. P. M. Netscher, Gesch. van de koloniën Essequebo *enz.* (1888). 1 dl.

3°. L. A. van Langeraad, De Nederl. ambassadekapel te Parijs (1893—'94). 2 dln.

VIII. Van het *Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen* te Middelburg:

1°. Archief (1873—1904). 7 dln.

2°. Zelandia illustrata (1866—'72). 2 dln. met Vervolg.

3°. A. Hollestelle, Geschiedk. beschrijving van Tholen (1897). 1 dl.

4°. 't Graafschap van Zeeland (1882). 1 dl.

5°. F. Nagtglas, Levensberigten van Zeeuwen (1888—'93). 4 afl.

IX. Van de *Vereeniging tot beoef. van Overijsselsch regt en gesch.* te Zwolle werd bij schrijven d.d. 12 October jl. de toezegging ontvangen, dat hare alsnog beschikbare en voor het Instituut bruikbare publicaties, gaarne zullen worden afgestaan, waarop ik een lijst heb ingediend der wenschelijk geachte werken, die vermoedelijk binnenkort te wachten zijn.

Daarenboven zijn, buiten het initiatief van het Historisch Genootschap om, nog de volgende schenkingen ingekomen.

I. Van *Z.Exc. den Minister van Binnenlandsche Zaken*, door vriendelijke tusschenkomst van den auteur:

1°. Mr. S. Muller Fz., Bijdragen van een oorkondenboek van het Sticht Utrecht (1890). 1 dl.

2°. Dezelfde, Regesten van het kapittel van Sint Pieter (1891). 1 dl.

3°. Dezelfde, Regesten van het archief der stad Utrecht (1896). 1 dl.

II. Van de *Commissie van Advies voor 's Rijks geschiedk. publicatiën* te 's-Hage:

Dr. H. T. Colenbrander, Gedenkstukken *enz.* (1905). 1 dl.

III. Van het *Algemeen Rijksarchief* te 's-Hage, door vriendelijk aanbod van den Algemeenen Rijksarchivaris, Jhr. Mr. Th.

H. F. van Riemsdijk, een aantal in de boekerij van zijn depôt aanwezige en dus overtollige dubbel-exemplaren n.l.:

1°. Aanwijsing der heilsame politike maximen (1668). 1 dl.

2°. Adres van de participanten der Ned. O.-I. Compagnie (1802). 1 dl.

3°. Algem. vaderl. Letteroefeningen (1805—'06). 2 dln.

4°. Bakhuizen van den Brink, La retraite de Charles-Quint (1850). 1 dl.

5°. Beknopte historie der onlusten in de Nederlanden (1790). 1 dl.

6°. Bentinck, comtesse Mechteld, Lettres et mémoires *enz.* (1880). 1 dl.

7°. L. Ph. C. van den Bergh, Chronol. Register (1859). 1 dl.

10°. Joan Blaeu, Het nieuw Stedeboek van Italië (1704). 3 dln.

11°. J. de Bosch Kemper, Staatk. gesch. van Nederland (1868). 1 dl.

12°. Dezelfde, Letterk. aanteekeningen (1871). 1 dl.

13°. Boxhorn, Theatrum Hollandiae (1632). 1 dl.

14°. Mr. J. de Bruijn Kops, Stukken der grafelijke tijden *enz.* (1850). 1 dl.

15°. Bijdragen tot de gesch. der omwenteling van 1813 in de prov. Groningen. 1 dl.

16°. Fred. Caland, De herv. gemeente van Sas van Gent (1904). 1 dl.

17°. J. Clarisse, Disputatio enz. (1822). 1 dl.

18°. Cuypers van Velthoven, Documents *enz.* (1858). 1 dl.

19°. E. H. J., Aenmerkingen . . . . Unie van Utrecht. 1 dl.

20°. A. J. Flament, Opgezworen kwartierstaten . . . . van Thorn (1890). 1 dl.

21°. R. Fruin Az., Catalogus . . . . Collegiën Utrecht (1893). 1 dl.

22°. Habets-Flament, Archieven van Thorn (1889—'99). 2 dln.

23°. Dirk Graswinckel, Recht van de opperste macht (1667). 1 dl.

24°. d'Hangest d'Yvoy van Mydrecht, Frankrijks invloed *enz.* (1858). 1 dl.

25°. G. R. Hermans, Geschiedk. mengelwerk (1840—'41). 2 dln.

26°. Het leven van Willem George Frederik, prince van Orange (1802—'03). 2 stuks.

27°. Historisch verhaal van de O.-I. Compagnie (1768). 2 dln.

28°. J. D. Hocufft, De inval der Franschen in ons land (1794). 2 dln.

29°. Dirk van Hogendorp, Stukken over Oostindië (1803). 1 dl.

30°. Dezelfde, Het ontwerp op de O.-I. Compagnie (1801). Met aanmerkingen (1802). 2 dln.

31°. Onderzoek.... omtrent de vrije vaart en handel in O.-I. (1802). 1 dl.

32°. Dirk van Hogendorp, Antwoord op het onderzoek *enz.* (1802). 1 dl.

33°. Nader request.... van wegen participanten in de O.-I. Compagnie (1802). 1 dl.

34°. Nadere uitlegging.... van het stelsel van Dirk van Hogendorp (1802). 1 dl.

35°. Jurisprudentia.... Belgarum (1668). 1 dl.

36° Oorsprong en geschiedenis der floreenen in Friesland (1861). 1 dl.

37°. M. A. Lacroix, Analectes *enz.* 1 dl.

38°. G. Lauts, Gesch. van de Nederl. Regeering in Indië (1866). 2 dln.

39°. S. van Leeuwen, Batavia illustrata (1685). 1 dl.

40°. P. A. S. van Limburg Brouwer, Boergoensche charters (1869). 1 dl.

41°. D. J. Mackay, De handhaving van het Europeesch gezag (1861). 1 dl.

42°. S. C. Nederburgh, Verhandeling *enz.* (1802). 1 dl.

43°. Dezelfde, Echte stukken (1803). 1 dl.

44°. Onpartijdige beschouwing.... des koophandels in de Ver. Nederl. (1819). 2 dln.

45°. Particularités curieuses sur Jacqueline de Bavière (1838—'79). 2 dln.

46°. Mémoires de Fréderic Henri (1733). 1 dl.

47°. Repertoire .... de la Société hist. et arch. de Limbourg (1863) 1 dl.

48°. Repertorium op het Groot Placcaatboek (1752). 1 dl.

49°. J. B. Sivré, Memorieboek v. h. Geestkapittel te Roermond. 1 dl.

50°. Slichtenhorst, Geldersche geschiedenissen (1654). 1 dl.

51°. N. J. den Tex, Jacob Hop (1861). 1 dl.

52°. Wederlegginge — Westindische Compagnie (1723). 1 dl.

53°. N. Wiltens, Kerkelijk placcaetboek (1722). 1 dl.

54°. Zeven brieven aan de Brielsche Regeering. 1 dl.

IV. Van *Jhr. Mr. Th. H. F. van Riemsdijk* te 's-Gravenhage:

1°. Van Riemsdijk, Geschiedenis van de kerspelkerk van St. Jacob te Utrecht (1882). 1 dl.

2°. Dezelfde, Bijdragen .... St. Jacob te Utrecht (1888). 1 dl.

3°. W. Pleyte, Peintures murales .... St. Jacques d'Utrecht (1874). 1 dl.

4°. Caravita, I codici e le arti di Monte Cassino (1869—'70). 3 dln.

V. Van het *Rijksarchief te Utrecht*:

P. J. Vermeulen, Inventaris (1877). 1 dl.

VI. Van het bestuur van het *Nuyensfonds* te Amsterdam:

Dr. W. J. F. Nuyens, Gezamenlijke werken (1859—1886). 30 dln.

VII. Van *prof. P. Albers S.Jz.* te Maastricht:

1°. Albers, Geschiedenis van het herstel der hierarchie (1903—'04). 2 dln.

2°. Dezelfde, Handboek der alg. kerkgeschiedenis (1905). 1 dl.

VIII. Van *prof. Dr. P. J. Blok* te Leiden:

Band II zijner „Geschiedenis van het Nederl. volk" in Duitsche vertaling (1903). 1 dl.

IX. Van den heer *Bernard J. M. de Bont* te Amsterdam:

De Bont, Regale abdij van Egmond (1905). 1 dl.

X. Van *Mr. A. E. H. Goekoop* te 's-Hage:

Caroline L. Ransom, Couches and beds of the Greeks *enz.* (1905). 1 dl.

XI. Van *prof. Dr. A. H. L. Hensen* te Warmond:

Dirk Amcyden naar zijne handschriften geschetst (*Katholiek*-overdr. 1904). 1 dl.

XII. Van *prof. Dr. J. H. Huizinga* te Groningen:

Het aesthetische bestanddeel der geschiedk. voorstellingen (1905). 1 dl.

XIII. Van *Dr. P. H. Ritter* te Amsterdam:

Ritter, Levensschets van B. H. C. K. van der Wijck (1904). 1 dl.

Aan elk der milde gevers werd schriftelijk dank betuigd en de boekerij van het Instituut in hunne duurzame belangstelling aanbevolen. Om evenwel des te spoediger en beter de bestaande leemten der boekerij te kunnen aanvullen, werd bovendien nog een beroep gedaan op enkele particulieren, van wier levendige belangstelling in het Instituut men te voren kon verzekerd zijn. Wederom niet te vergeefs. Aan geldelijke bijdragen ten bate der boekerij werd aldus ontvangen:

1°.	Van *baron W. A. F. Gevers*, Nederlandsch gezant te Rome	frs. 200.—
2°.	Van *Mr. A. E. H. Goekoop* te 's-Hage . .	„ 500.—
3°.	Van *N. N.*	„ 400.—
4°.	Van den heer *W. Prinzen* te Helmond .	„ 100.—
5°.	Van den heer *W. Rikkers* te Hilversum .	„ 100.—

Dezer dagen kwam van het Hoofdbestuur van het Algemeen Nederlandsch Verbond de mededeeling, dat vandaar, aanvangende met 1 Januari 1906, jaarlijks een subsidie van *f* 25.— ten bate der boekerij van het Instituut kon worden tegemoetgezien. De hier vermelde giften zijn alle met oprechte dankbetuiging aanvaard.

Het ontvangen bedrag, totaal 1300 francs, werd allernuttigst besteed, grootendeels voor het aankoopen van Nederlandsche geschiedwerken, die nog in onze boekerij ontbraken en daar noode werden gemist. Het resteerende saldo wordt verder aangewend voor het laten inbinden der boeken, die meest en bij voorkeur ongebonden zijn gekocht, om het in Italië onverbiddelijk geheven invoerrecht van 14 pCt. op gebonden boeken te vermijden, zooveel maar eenigszins mogelijk is, en tot bestrijding van allerlei buitengewone, maar noodzakelijke onkosten, waarover aan prof. Blok rekening en verantwoording geschiedt.

Door middel van het jaarlijksche crediet der Regeering en met behulp zoowel van wetenschappelijke corporatie's als van belangstellende particulieren, die schenkingen deden in boekwerken of in geld, kon derhalve onze boekerij reeds een tamelijken omvang verkrijgen, zoodat zij op het oogenblik bijna 700 boekdeelen telt. Deze werden gestempeld en alphabetisch gecatalogiseerd, terwijl ook een systematische catalogus in voorbereiding is. Wegens den voorspoedigen aanwas der bibliotheek kon nà October jl. de ééne boekenkast, die in het Pruisisch Instituut ons was toegewezen, niet meer volstaan en moest een nieuwe geplaatst worden, die eerst deze maand in gebruik kwam.

Of op den duur onze boekerij genoeg plaatsruimte in het Pruisisch Instituut zal blijven vinden, schijnt eenigszins onzeker. Niet omdat het den tegenwoordigen directeur, Prof. Dr. Paul Kehr, aan goeden wil ontbreken zou, om ons Instituut in 't gevlei te komen; want de gastvrije tegemoetkoming, waarmede het Pruisisch Instituut ons geheel onbaatzuchtig bejegent, laat niets te wenschen over en stemt natuurlijk tot groote waardeering en erkentelijkheid. Maar de gestadige uitbreiding, welke het Pruisisch Instituut tegenwoordig zelf ondergaat en die het reeds bijna gerijpte plan tot vestiging van een geheel nieuw gebouw deed ontstaan, zou eerlang bezwaarlijk kunnen worden voor het van onzen kant langer gebruik maken der zoo welwillend aangeboden gastvrijheid. Daarom zal het naar mijn bescheiden meening raadzaam zijn, dat bijtijds in overweging worde genomen het reeds meermalen geopperde, aan professor Blok oorspronkelijk voorzwevend denkbeeld, om onze boekerij in een eigen localiteit te vestigen, hetgeen betrekkelijk geringe onkosten zou opleveren en als volle uitdrukking eener zelfstandige organisatie het prestige van ons Instituut naar buiten niet weinig verhoogen zou.

De krachtige ondersteuning van Regeeringswege en de levendige belangstelling van verschillende andere invloedrijke personen, die het Instituut tot dusverre ruimschoots mocht onder-

vinden, alsook de tot nog toe verkregen resultaten van het archivalisch onderzoek, die niet anders dan zeer gunstig kunnen worden genoemd, doen met vertrouwen de toekomst tegemoet zien. Terwijl dat alles dankbaar stemt, mag ten slotte niet achterwege blijven een woord van diepgevoelde erkentelijkheid aan den heer baron W. A. F. Gevers, die pas zijn post van Harer Majesteit gevolmachtigd minister en buitengewoon gezant te Rome voor dien te Berlijn heeft verwisseld. Van het eerste begin af mocht het Instituut zich verheugen over zijn bijzondere welwillendheid en bescherming. Met raad en daad stond hij ons in alle moeilijkheden bereidvaardig ter zijde. Om alleen dit uitdrukkelijk te vermelden, toen ik onlangs, in opdracht der Commissie van Advies, de archieven te Genua, Florence, Venetië en Turijn zou gaan bezoeken, wist de gezant te bewerken, dat Z. Exc. de Minister van Openbaar Onderwijs in Italië aan de directeuren der zich op genoemde plaatsen bevindende en hem onderhoorige Staatsinstellingen mij een speciale aanbeveling meegaf, die bij het onderzoek in loco telkens van overgroot nut bleek te zijn.

Mijn oprecht woord van dank aan den heer Gevers zij tevens een eerbiedige wensch.

De warme belangstelling, door hem als vertegenwoordiger der Regeering aan het jeugdig Nederlandsch historisch instituut te Rome steeds betoond, moge symbool en waarborg zijn van de blijvende welwillendheid der Regeering-zelve, die onze pas begonnen instelling wel allermeest noodig heeft als hoofdvoorwaarde om tot bloei en ontwikkeling te geraken, als voornaamsten factor om volop te kunnen beantwoorden aan rechtmatige verwachtingen, d. w. z. om naar best vermogen bevorderlijk te zijn aan den voortgang en de uitbreiding der historische wetenschap in ons vaderland.

G. Brom.

Rome, 19 December 1905
(72 Via Federico Cesi).

VERSLAG

OMTRENT

het in 1904 ingesteld onderzoek in archieven en bibliotheken van Rome naar bescheiden, betrekking hebbende op Nederlandsche kunstenaars en geleerden.

(Uitgebracht door Dr. J. A. F. Orbaan.)

In overleg met professor Blok heb ik een voorloopig werkplan opgesteld, hetwelk in Augustus jl. bij de Commissie van Advies voor 's Rijks Geschiedkundige Publicatiën werd ingediend. Hierop kreeg ik ten antwoord, dat ik zoude beginnen met de Vaticaansche Bibliotheek.

Het onderzoek in de Vaticaansche bibliotheek heb ik aangevangen met stelselmatig de inventarissen door te zien van de twee voornaamste afdeelingen derzelve: de Vaticana Latina en de Barberiniana.

De dertien folio deelen, die met elkaar den inventaris der Vaticana Latina vormen, heb ik geheel nagegaan en daaruit alles (een waarlijk niet geringe hoeveelheid) aangeteekend, hetgeen zij voor de bijzondere doeleinden van mijn onderzoek en in het algemeen voor Nederlandsche geschiedenis bevatten. Van den inventaris der Barberiniana, op dezelfde wijze behandeld, bleven nog slechts weinige der kwartijnen ter onderzoek over.

De verschillende nummers, die op den titel af, of anders naar de inhoudsopgave, zeker of waarschijnlijk voor het onderzoek in aanmerking schenen te komen, vormden geleidelijk eenen kaartcatalogus, naar de fondsen der bibliotheek en in numerieke volgorde gerangschikt. Deze fiches, waarop mede

de resultaten van het voorloopig verslag van prof. Blok, zijn aangeteekend, nam ik als grondslag van het onderzoek in de Vaticaansche bibliotheek naar handschriftelijk materiaal over Nederlandsche kunstenaars en geleerden.

Het onderzoek der inventarissen wordt over de andere afdeelingen der bibliotheek op gelijke wijze voortgezet. Inmiddels heb ik een aanvang gemaakt met het onderzoek van de handschriften stuk voor stuk. Van brieven teeken ik den inhoud verkort op en geef van treffende passages een uittreksel. Steeds wordt voor nauwkeurige dateering zorg gedragen en, voor zoover doenlijk, nagegaan, of wij onuitgegeven stukken voor ons hebben, anders waar de tekst afgedrukt te vinden is.

Zooals reeds uit het voorloopig verslag van prof Blok (blz. 56—59 en 71—74) te vermoeden was en uit nader onderzoek blijkt, zijn het vooral bescheiden over geleerden, die uit deze geleerde bibliotheken aan den dag gekomen zijn. Voor de kunstenaars is meer te verwachten van de kasboeken der Romeinsche families, van inventarissen van paleizen, van broederschapsboeken, in een woord van archivaliën. Deze zijn later aan de beurt.

In de Barberiniana vond ik ook eene menigte brieven van en aan den Kardinaal Francesco Barberini en den bibliothecaris Lucas Holstein (N°s. 2178; 2185; 2187; 2188) met tal van epistels van Noord- en Zuid-Nederlandsche geleerden: Nic. en Dan. Heinsius; leden der familie Vossius, Meursius, Gevartius, Schottius, meerendeels in originali. Brieven van en aan uitgevers als Blaeu en de Elzevier's vinden wij mede in de correspondentie van den Kardinaal en van den bibliothecaris. Uitgaven van klassieke schrijvers, teksteritiek en nieuwstijdingen uit de geleerden-republieken van Italië en van de Nederlanden, vooral uit het centrum Leiden, zijn schering en inslag van deze proeven van Latijnsche epistolographie.

De Barberiniana bevat ook verscheidene bundels lofdichten op Paus Urbanus VIII, Kardinaal Francesco en andere glorie's van den huize Barberini. Daaronder zijn bijdragen van Nederlanders, die te Rome gastvrijheid of andere vriendelijkheden van den Paus en den letterlievenden Prins der R. K. Kerk genoten hebben. De jonge Heinsius, de jonge Vossius en Reyer Anslo drukken hunne gevoelens in meer of minder geslaagde poëzie uit.

Berichten over kunstenaars en hunne werken, geheel oorspronkelijk en goeddeels onuitgegeven, trof ik in eenige codices der Barberiniana aan. Daarbij passen eenige der Capponiana (N°s. 231; 257) en der Ottoboniana (N°s. 2076;

2975, codex uit den jare 1650). Het zijn inventarissen, beschrijvingen van kerken en paleizen van Rome, uit de achttiende en vooral uit de zeventiende eeuw.

In de Vaticana Latina vond ik vele documenten, die meer licht verspreiden over de betrekkingen tusschen het Noorden en het Zuiden in de zestiende eeuw. De nalatenschappen van Fulvio Orsini en van Kardinaal Sirleto verschaften mij brieven van Lipsius, Lindanus en Canisius en van Christoffel Plantijn, die als uitgever de groote rol speelt voor de apologeten der R. K. Kerk om de lessen van het Concilie van Trente op de boekenmarkt toe te passen. In beide afdeelingen (Barberiniana en Vaticana Latina) komen van den beroemden Nederlander Erasmus staaltjes van zijn welversneden en gewillige pen voor.

Verder moest zich mijne aandacht vestigen op de notitie's over schilders en schilderijen door Giulio Mancini, lijfarts van Paus Urbanus VIII, gemaakt en verzameld. Verscheidene „Oltramontani" noemt hij met name, beschrijft hunne levens en werken, en teekent de stukken aan, die hij zelf gezien heeft. De Vaticana Latina bevat ook een enkel gelijktijdig document over Nederlandsche schilders te Rome, eenen inventaris en een Album Amicorum (Cod. Vat. Lat. 9385) in de jaren 1598—1600 opgesteld, met eene gansche lijst van Nederlanders voor studie in Italië, waarin ik echter slechts éénen schilder, Bernard Randtwyck, mocht aantreffen.

Toch kan voor onze kunstgeschiedenis van deze afdeeling nog meer verwacht worden, nam. van de handschriften met miniaturen versierd, die zij in groot aantal bevat. Eenige, reeds bij Beissel (Vat. Miniat.) beschreven, zijn ware meesterstukken van middeleeuwsche Vlaamsche verluchtingskunst. In verband achtte ik het dienstig ook de Nederlandsche scribae aan te teekenen, die in de codices hunnen naam en woonplaats of nationaliteit aangegeven hebben.

In het Vaticaansche archief heb ik verscheidene deelen van de Miscellanea, Lettere di Principi, di Particolari, der „Diversorum Cameralia" en der „Fabbriche di Sisto V" op dezelfde wijze nagegaan en bewerkt, niet zonder resultaten voor de vaderlandsche kunst- en geleerden-geschiedenis.

In het archief van Santa Maria in Campo Santo zag ik de broederschaps-boeken van de vereenigde Duitschers en „Fiamminghi" en vond verscheidene namen van Nederlandsche schilders en privaatpersonen, die in de vreemdelingenkolonie van Rome omstreeks 1600 tot de notabelen behoorden.

Tegen het onderzoek van de andere deelen van het archief maakte de Rector Mgr. de Waal eerst beden-

kingen doch Z. Eerw. schijnt thans inschikkelijker gew
den te zijn.

De uitkomsten van het onderzoek der eene afdeeling v
dit archief doet het beste verwachten van de studie der ov
stukken van de andere nationale stichting: San Giuliano
Fiamminghi. De provisoren van S. Giuliano beloofden
toegang, doch lieten mij verzoeken nog eenigen tijd te wacht
daar inmiddels het archief geïnventariseerd wordt.

J. A. F. Orbaan.

VERSLAG

OMTRENT

het in 1905 ingesteld onderzoek in archieven en bibliotheken van Rome naar bescheiden, betrekking hebbende op Nederlandsche kunstenaars en geleerden.

(Uitgebracht door Dr. J. A. F. Orbaan.)

In den loop van dit jaar ontving ik van de Commissie van Advies voor 's Rijks geschiedkundige Publicatiën een werkplan (gedateerd 17 April 1905), met hetwelk ik mij geheel kon vereenigen en dat mij tevens tal van nuttige wenken en aansporingen gaf. Het wees mij voor den eersten tijd den weg, dien ik reeds ingeslagen had, en een veld van onderzoek, waar ik mij reeds thuis had leeren voelen: de Vaticaansche bibliotheek. Voor ik er toe overga van mijne werkzaamheid aldaar in bizonderheden verslag te doen, acht ik het van belang nog even bij het werkplan stil te staan en te laten uitkomen, dat niet alleen mijne inzichten en opvattingen geheel met die van genoemde Commissie strooken, doch hoe ik ook in en nevens het gestadig werk van systematisch onderzoek, de aanwijzingen in het werkplan vervat, voor oogen houd en ter harte neem.

Ik had reeds, met de voorlichting van het medelid der Commissie Dr. Brom een schema voor het behandelen van de handschriften, die binnen mijne belangstelling moesten vallen, aangenomen. De eischen, die het werkplan in dezen stelt, stemmen daarmede overeen. Het heeft dus geene verandering of onderbreking veroorzaakt en ik kon in overeenstemming met het werkplan voortgaan op dezelfde wijze als in den aanvang uitvoerige uittreksels en, van bijzonder belangrijke, stukken afschriften te maken. Naar de vingerwijzing van het werkplan nam ik ook buiten de Vaticaansche bibliotheek het terrein op. In de hoop meer bescheiden over kunstenaars te

vinden, dan de Vaticana kon opleveren, richtte ik mij tot h archief van San Giuliano de' Fiamminghi, de kerk met lokale van de broederschap onder denzelfden patroon vereenigd, d dikwijls, luidens contemporaine berichten, de schilderbent voo vroolijke bijeenkomsten gediend hebben. Ik moest daar, na ee onderzoek in gezelschap van den archivaris van de stichtin mgr. graaf le Grelle, tot mijn leedwezen bemerken, dat in d bundels huurceelen en lijsten van leden der confraternite geen of alleen sporadisch uitsluitsel over onze schilders verwachten was. San Giuliano is meer eene instelling gewee voor arme pelgrims, die een aalmoes of een maaltje om Goo wil kwamen halen. Bovendien was de meerderheid der geg digden uit het Walenland.

Het spoor van onze schilders moest elders te zoeken zijn.

Nu heeft Bertolotti indertijd van hen gevonden, zelfs he veel, in een groep van archieven, die in het Staatsarchief Rome voor hem open lagen; in hoofdzaak de archieven va de pauselijke politie en de liassen, die van de notariskantore haren weg naar hetzelfde centrale depôt gevonden hebbe Wanneer men deze voorloopig buiten beschouwing laat, blijve over: de archieven van de oude Romeinsche families, de par chie-registers, het archief van San Luca, van de Virtuosi Pantheon en het Kapitolijnsch archief. Ik meende het zeker te gaan en in den geest van het werkplan te handelen, indie ik, na de teleurstelling in San Giuliano ondervonden, een doordrong in het Kapitolijnsch archief, ook al was dit mij ni met name aangegeven.

Met eene machtiging, mij welwillend door het gemeent bestuur verleend, had ik in de zomermaanden, toen de Vaticaa hare deuren gesloten had, aangename gelegenheid de boeke met de raadsverslagen van Rome's vroede vaderen uit de XVI en XVII^{de} eeuw te doorbladeren. Na de meeste van deze prot collen van zittingen volgt eene lijst van nieuw benoeme burgers, daaronder, op uiteenloopende jaren, een aantal Nede landers, als: Slingerlant, mij van elders als collectionneur va schilderijen bekend, de Orientalist David Haecx, Dirk Ame den (1625), Gerard Vossius (1593), Lipsius, Justus Ryequi (1620; in dat jaar, te Rome en in Italië, reeds bekend door zij werk over het Kapitool), en zijn voorganger in de archaeolog Hubertus Goltzius (1567), eereburger van Rome gemaak „omdat hij zijn boek over de Romeinsche oudheden aan h Romeinsche volk opgedragen had".

Aangemoedigd door deze vondsten, ging ik over tot d klappers op het zeer uitgebreide archief der Kapitolijnsch notarissen, dat van het begin van de XVII^{de} eeuw t

onze dagen loopt en zich in bevredigenden staat bevindt. In eene overweldigende massa Testamenta en Instrumenta moesten voor de te Rome gevestigde Nederlandsche kunstenaars, die gezeten burgers geworden waren en gekomen tot de welvarendheid, welke ook eenen artiest met den notaris in aanraking brengt, officieele stukken op te sporen zijn. Inderdaad vond ik in een paar deelen van de Indices verwezen naar de testamenten van de schilders Jacob de Hase en Paulus Bril tusschen de laatste wilsbeschikkingen van leden van andere te Rome ingezeten families van Nederlandschen oorsprong (Mannaert, Visscher) en geestelijken-geleerden, uit onze gewesten afkomstig.

Eerst een voortgezet onderzoek in de klappers en het consulteeren van de legale copieën der documenten zelf kan tot vaste conclusies leiden, doch naar hetgeen ik in een klein gedeelte, een proefveld, aangetroffen heb, durf ik hopen, dat het stedelijk archief de voor dit speciaal onderwerp onontgonnen mijn van gegevens zal blijken

Uit het voorgaande is op te maken, dat ik bij het onderzoek van welke verzamelingen ook, niet verzuimd heb aanteekening te houden van het verblijf van Nederlanders te Rome, in den ruimen zin mede door het werkplan aangegeven. Van deze aanteekeningen leg ik eenen chronologischen kaartcatalogus aan op alle Nederlanders eens te Rome woonachtig of verwijlend, in het tijdvak mij voorloopig afgebakend, d. w. z. van de vroegste tijden tot op ongeveer 1720. Ik neem in deze collectie zoowel de zekere gegevens van opschriften, dateeringen van brieven, prenten en teekeningen op, als de berichten, die de geleerden-lexica van Miraeus tot Paquot en de oudere Italiaansche bronnen der kunstgeschiedenis voor het Romeinsch verblijf en de tegenwoordigheid in Italië van onze geleerden, kunstenaars, studenten en alle andere Tramontani ter vervoeging stellen. De oudste settler is nu, op het jaar 1359, een Henricus de Labima, uit Luik, in de pauselijke kapel als zanger opgenomen. Er komt vervolgens eene reeks van scribae, uit de lage landen bij de zee naar Italiaansche kloosters verhuisd, gegevens omtrent het vaste zangerscorps der Sixtijnsche kapel, o. a. veel over Archadelt uit de jaren 1546—1552, en eene schaar van schilders en geleerden, vooral uit de tweede helft van de XVI^{de} en de eerste helft van de XVII^{de} eeuw.

In eenen dergelijken kaartcatalogus heb ik met den inventaris van Nederlandsche kunstwerken in Italië eenen aanvang gemaakt; een van de desiderata van het werkplan.

Ik ben begonnen met Rome, met de berichten over schilderijen en beelden van de hand van Nederlandsche kunstenaars naar de kerken, paleizen en villa's, waar deze werken zich bevinden,

bijeen te brengen, een werk, dat nog veel tijd en veel geduld zal vorderen. Zeker een nuttig werk, indien het zijne aanvulling krijgt in eene verzameling photographieën, gravures en etsen (ik bedoel met deze laatste bijv. de archaeologische prenten van Cock en het verblijdend prentwerk van Karel Dujardin en Berchem naar de Campagna Romana), en wanneer de aanteekeningen en afbeeldingen in den vasten zetel van een Instituut ieder studeerende tot wegwijzer zullen strekken. Voor dit doel doe ik het gaarne en vlei mij inmiddels met de hoop, dat wij, indien het Instituut eens zijne ruimte voor eigen verzamelingen zal openen, waar deze veilig geborgen, staâg aangroeien, ons in veler belangstelling, ook van buiten, zullen mogen verheugen. Het is niet alleen voor deze liggers, aan dewelke zelfs belangstellende toeristen en in elk geval rondreizende toeristen, die onze instelling een goed hart toedragen, nieuw materiaal zouden kunnen leveren, dat ik voor mijn aandeel in ons werk de zelfstandige organisatie van het Nederlandsch Historisch Instituut te Rome bepleit. Ik denk ook aan den schat van berichten over betrekkingen tusschen de Nederlanden en Italië, die zich in het vaderland in onze openbare bibliotheken en in particulier bezit kan bevinden: brieven, reisbeschrijvingen, en wellicht nog een of ander handschrift als dat van Willem Schellinks, die het groot museum Italië in zijnen tijd zoo aandachtig bezien heeft.

Na deze algemeene uiteenzetting kan ik overgaan tot hetgeen ik voor het vaste werk en stelselmatig onderzoek in het afgeloopen jaar heb verricht.

Ik bracht niet alleen het onderzoek van de inventarissen der Barberiniana (met de indices op de Vaticana Latina was ik het vorig jaar reeds geheel gereed gekomen), doch ook over de Urbinate (ruim 1600 hss); Ottoboniana (ruim 3000 hss.); Regina (ruim 1800 hss.); Palatina (ruim 1600 hss.) en Capponiana (ruim 250 hss.) met behulp van de gedrukte en geschreven inventarissen ten einde.

Van het complex van boekerijen, die de Vaticaansche bibliotheek vormen, heb ik thans een volledig overzicht gekregen. Ik weet nu wat zij voor het bizonder doel mijner studie kunnen opleveren.

Bij dit voortgezet onderzoek is, als te verwachten was, meer voor den dag gekomen, dan het Voorloopig Verslag van prof. Blok kon aanwijzen. Doch hier komt wederom als eene van de vele verdiensten van dit in korten tijd samengesteld overzicht uit, dat na het pionierswerk ook in de Vaticana door het overleggen van welgekozen stalen, eene raming te maken was voor den stelselmatigen arbeid. Na het afsluiten van het voor-

bereidend werk, kan ik slechts herhalen wat ik in mijn eerste verslag schreef: „(het zijn), zooals reeds uit het Voorloopig Verslag van prof. Blok te vermoeden was . . . , vooral bescheiden over geleerden, die uit deze geleerde bibliotheken aan den dag gekomen zijn". Uit het hier volgende zal echter wederom blijken, dat het veelal geleerden van meer dan gewone beteekenis waren, dat eenige persoonlijkheden uit die boeken en blâren voor den dag treden, dat goeddeels in de betrekkingen tusschen de Nederlanden en Italië deze geschriften hun oorsprong hebben, m. a. w. dat hetgeen ik aantrof zich gereedelijk voegt in de lijn van deze nieuwe studiën.

In de Barberiniana bracht de nalezing nog een tractaat over den sterrenloop van een Utrechtsch kanunnik (1322); collegedictaten van Famianus Strada, in zijne levensdagen professor aan het Collegio Romano; kleinere proeven van Latijnsche poëzy van Nederlandsche seminaristen in de XVII^{de} eeuw in Italië; brieven van Bolland, van Miraeus, van den drukker Moretus, de Belgische theologen en hunnen uitgever uit het huis van Plantijn, die den band met Rome, in de noordelijke provinciën los geworden, vast hielden; correspondentie van Lucas Holstenius, den Romeinschen bibliothecaris, die in het centrum van de philologische studie uit het midden der XVII^{de} eeuw met Nederlandsche geleerden aan deze en aan gene zijde der Alpen in drukke briefwisseling stond; van Lindanus en Pamelius brieven, die zich aansluiten bij de stukken in de Vaticana Latina gevonden; berichten over Nederlanders te Rome, bij de curie en in de politiek genesteld. Voor de kunstgeschiedenis: eenen inventaris uit Verona, met Nederlandsche schilderijen en, verreweg belangrijker, eene briefwisseling over de gobelinweverij in Vlaanderen in de eerste helft van de XVII^{de} eeuw.

In de Vaticana Latina nog: een brief over het groote schisma, van Geert de Groete (ongeveer 1380); een Latijnsch gedicht van Reyer Anslo; iets van Rolandus de Winckele van Brugge; en geschriften, betrekking hebbende op den Index librorum prohibitorum in de Nederlanden in de XVI^{de} eeuw.

In de Regina, de bibliotheek van Christina van Zweden, trof ik opnieuw stukken over Lindanus; het grafschrift van Paulus van Middelburg, den bisschop van Fossombrone, die zich verdienstelijk gemaakt heeft met de voorbereidselen voor de invoering van de Gregoriaansche tijdrekening; een manuscript, zeer rijk aan brieven van Plantijn; en een voor mijn doel gewichtige correspondentie van kardinaal Sirletus, aan.

De Urbinate, wijdvermaarde verzameling van kostbare verluchte handschriften, wijst de meeste der hiervoren genoemde Nederlandsche scribae (met name eenen Petrus de Trajecto)

aan. Een deel uit het jongere fonds derzelfde bibliotheek, de brieven aan den Pisaanschen professor Gaudenzio Paganino bevattend, was een van de mooie vondsten, daar het, behalve eenige briefjes van Famianus Strada en ander kleingoed, uitvoerige berichten over eene van de Italiaansche reizen van Nicolaas Heinsius geeft in eene volledige reeks van brieven uit verschillende steden van Italië. Heinsius maakte zich den Toskaanschen geleerde tot vertrouwde, nadat hij zijne bereidwilligheid als mentor voor philologische studie had leeren kennen. Bij de brieven, in Burmannus' Sylloge afgedrukt, sluit deze, allengs vertrouwelijker, briefwisseling zich uitnemend aan en rondt den voorraad gegevens voor het verhaal van deze opmerkzame reize met onmisbare bijlagen af.

De Palatina, de bibliotheek van Heidelberg, in de XVII^de^ eeuw naar het Vaticaan overgebracht, valt eenigszins buiten het kader. Zij heeft dingen van middeleeuwsche scholastiek, speeches van (ook Nederlandsche) professoren en theologische tractaten van Duitsche en Dietsche ijveraars. Dan van Janus Gruterus, professor te Heidelberg, pakken brieven, die de collega's uit het oude moederland hem gezonden hebben.

De Capponiana, bibliotheek van handschriften voor de Italiaansche literatuur, in de XVIII^de^ eeuw bijeengebracht, bevat, behalve eenige brieven uit Holland aan markies Capponi, een handschrift van Fulvio Orsini, met teekeningen van Theod. Galle.

De Ottoboniana heeft weer enkele Vlaamsche scribae en geeft het een en ander over Paulus van Middelburg en Pighius, de briefwisseling van Passionei, den ex-nuntius, die de betrekkingen met Hollandsche boekenmenschen als Pieter de Hondt, Cuperus en Meerman aanhield in het belang van de vorming zijner bibliotheek (thans de Angelica). Er is: een plan van Nederlanders voor landverbetering om Rome; een persoon als Chiffelius treedt uit het halfdonker, en een geheel nieuw licht wordt geworpen op Dirk Ameyden, den bezigen pleitbezorger, den vlijtigen publicist met zijn bizonder talent, dat men in onze dagen als goede journalistiek zou weten te waardeeren. Een ander belangwekkend Nederlandsch kolonist Johannes de Fine (van Bergen op Zoom) was hem in den aanvang van de XVI^de^ eeuw voorgegaan met het opmerken en opteekenen van gebeurtenissen in Rome, in twee handschriften der Ottoboniana bewaard.

Tijdens dit werk groeide mijne belangstelling voor eenige van deze geleerden, wier zorgvuldig geadresseerde en indertijd verzegelde brieven mij door de handen gingen, aan en ik begon om te zien naar aanvullende berichten over hun verblijf

in en betrekkingen tot Italië. De gedrukte boeken der Barberiniana, librye van pausen en kardinalen, die het beste van de boekenmarkt van hunnen tijd konden vergaren, deed mij in zeldzame en weinig bekende exemplaren van klein-octavo-deeltjes verholen brieven en berichten aan de hand.

Ik zie dit als den eersten uitleg om den afgesloten cirkel van het strikt uitvoeren van de taak der wetenschappelijke zending. Het opent een uitzicht op het Italië van de XVII^{de} eeuw, zooals de kunstenaars en geleerden — die van de bescheiden in Italiaansche archieven en bibliotheken — het gekend hebben.

Elke uitbreiding van den arbeid maakt de taak aangenamer. Zij brengt met de bescheiden de menschen en hunne omgeving, merkwaardige menschen, die het licht van de wetenschap en lichtende kunst in Italië zochten.

Meer volledig, meer spontaan, onmiddellijke gedenkstukken van een naar Italië strevend, in Italië levend Holland uit vroeger eeuwen, beter dan geleerde brieven in handschrift of druk, zijn de vlug geteekende schetsen van onze kunstenaars op reis in dit beloofde land van alle artisten, welke ik onlangs in grooten getale in de prentenkabinetten van het Louvre en van het British Museum aantrof.

Rome, 19 December 1905. J. A. F. Orbaan.

NOTULEN

VAN DE

ZESTIENDE BIJEENKOMST DER RIJKSARCHIVARISSEN

op Dinsdag 24 *October* 1905, *des voormiddags te elf uur, in het gebouw van het Rijksarchief te 's-Gravenhage.*

Tegenwoordig zijn de heeren: Jhr. Mr. Th. H. F. van Riemsdijk, algemeen Rijksarchivaris, voorzitter, en de heeren Mr. A. C. Bondam, C. J. Gonnet, Mr. R. Fruin, Mr. S. Muller Fz., Mr. J. L. Berns, Jhr. Mr. J. A. Feith, Mr. J. G. Ch. Joosting, Mr. C. C. D. Ebell, Rijksarchivarissen in Gelderland, Noord-Holland, Zeeland, Utrecht, Friesland, Groningen, Drenthe en Noord-Brabant, alsmede Dr. J. de Hullu, adjunct-archivaris bij het Algemeen Rijksarchief, secretaris.

Afwezig met kennisgeving de heeren Mr. C. P. L. Rutgers, Rijksarchivaris in Overijsel, wegens familieomstandigheden en A. J. A. Flament, Rijksarchivaris in Limburg, wegens ongesteldheid.

Nadat de vergadering door den Voorzitter geopend en de notulen der vorige bijeenkomst zijn gelezen en goedgekeurd, wordt naar aanleiding van een door den heer Joosting kenbaar gemaakten wensch om uitwisseling van de gedrukte notulen van het Staatsbewind der Bataafsche Republiek met algemeene instemming vastgesteld dat, behoudens goedkeuring van den Minister van Binnenlandsche Zaken, de op de verschillende depôts aanwezige dubbel-exemplaren aan het Rijksarchief te 's-Gravenhage zullen worden afgestaan, om van daaruit door den Algemeenen Rijksarchivaris te worden toegezonden aan die provinciale depôts, waar zij mochten ontbreken.

Daarna brengt de Voorzitter in behandeling de volgende vraag:

Welke regelen zijn aan te nemen voor het in goeden staat houden, herstellen en herbinden van registers?

Vooraf merkt hij op, dat onder het herstellen van registers ook begrepen is het restaureeren van gehavende bladen, doch omdat dit eenigszins op zich zelf staat, stelt hij voor dit punt voor ditmaal buiten bespreking te laten, waartoe na eenige opmerkingen van de heeren Berns, Muller en Fruin besloten wordt.

De Voorzitter geeft alsnu aan de verschillende archivarissen gelegenheid om hun meening uit te spreken

De heer Bondam is van oordeel dat voor het in goeden staat houden van registers allereerst van gewicht is, hoe zij geplaatst worden. Ze alle in de kasten rechtop te zetten brengt mede dat dan de grootste somwijlen op den buik moeten geplaatst worden, wat schadelijk is voor de snoeren, waarmede de deelen dichtgebonden worden, en tevens veroorzaakt dat de bladen van het register gaan doorzakken, zoodat het zijn hecht verband verliest.

Een register, dat slechts in een perkamenten band zonder kartonnen schutbladen is ingenaaid of in het geheel geen omslag heeft, kan, wanneer men niet aanstonds tot het aanbrengen van stevige banden wenscht over te gaan, voorloopig in een portefeuille opgeborgen worden. Maar daar het vervaardigen van portefeuilles met kosten gepaard gaat, is het zijns inziens praktischer meerdere van zulke registers tegelijk in een doos te bewaren. Wat het eigenlijke herstellingswerk aangaat, meent hij dat reeds om aesthetische redenen als regel moet gelden dat het oude, antieke karakter van den band dient bewaard te blijven. Vooral moeten bij een herbinding de ruggen der katernen versterkt en in het algemeen het bindwerk zoo stevig mogelijk gemaakt worden, opdat een nieuwe herbinding zoo lang als maar kan onnoodig blijve. Ook acht hij het raadzaam, vóórdat men tot herbinding overgaat, een nauwkeurig onderzoek te doen van de volgorde der katernen in den ouden band en van andere belangrijke bijzonderheden, en van deze bevinding aanteekening te houden. Dit is bepaald noodig waar een register, samengesteld uit verschillende bestanddeelen van geheel ongelijksoortigen aard, gesplitst en in zoo vele afzonderlijke banden ingebonden wordt. De oude opschriften

op den vroegeren band behooren als eerste blad in het herbonden register te worden ingenaaid.

De heer Feith vereenigt zich in de hoofdzaak met hetgeen door den vorigen spreker is in het midden gebracht. Het antieke uiterlijk van het register moet bij de herbinding zoo getrouw mogelijk worden bewaard, zóó zelfs dat daarbij gelijksoortig bindmateriaal worde gebezigd. Zijn er voor omslagen fragmenten gebruikt van oude missalen of drukwerken, dan pleegt hij om deze des te beter te conserveeren de registers in portefeuilles op te bergen. Katernen van niet-beschreven papier laat hij verwijderen, met uitzondering van één enkel opdat men zou kunnen zien, waar de inhoud oorspronkelijk eindigde.

De heer Muller verklaart zich homogeen met de heeren Bondam en Feith. Het bezwaar, dat men soms overgroote registers voorover op den buik zou moeten plaatsen, schijnt hem echter eenigszins denkbeeldig toe, men kan ze immers op den rug leggen. Kleine registers met slappe omslagen legt hij tijdelijk in schuifportefeuilles, die niet duur en spoedig klaar zijn. Voor de instandhouding van gebonden registers is het zijns inziens bepaald noodig, dat van tijd tot tijd worde onderzocht of niet door het verteren van de bij het inbinden gebruikte stijfsel de schutbladen en rugbandjes los gaan.

De heer Fruin is gewoon de buitengewoon groote registers alle bijeen te zetten op een plaats, waar zij rechtop kunnen staan, zonder zich om het serieverband te bekreunen. Het ongemak, dat dit oplevert voor het spoedig terugvinden, is door aanwijzingen in het handexemplaar van den catalogus gemakkelijk te verhelpen. Deelen, die zwak zijn en steun in den rug behoeven, bergt hij in portefeuilles. Herbinden schijnt hem niet aanbevelenswaardig omdat daarbij de oude band moet worden opgeofferd. Beter acht hij het derhalve ook zulke registers, die voor herbinding in aanmerking zouden komen, in portefeuilles te bergen.

De heer Joosting heeft er bezwaar tegen bij herbinding de ongelijksoortige bestanddeelen van een register in even zoo vele afzonderlijke registers te splitsen en deze apart in te binden, gelijk de heer Bondam wil Dat toch is niet voor consequente toepassing vatbaar.

De heer Bondam repliceert dat hij tot splitsing alleen overgaan wil, wanneer de aard en inrichting van het register het toelaat.

De heer Gonnet laat op zijn depôt, waar het noodig blijkt, alles herbinden in den oorspronkelijken vorm. Sommige, zeer gehavende registers zijn door hem in doozen geborgen.

De heer Berns volgt insgelijks als regel: herbinding naar het oorspronkelijk model. Is om de een of andere reden uitstel noodig dan legt hij de registers voorloopig in portefeuilles. Voor het herbinden gebruikt hij bij registers, die nieuwe banden behoeven, perkamenten ruggen en kartonnen, met chitspapier beplakte, schutborden. De oude ruggen worden bewaard en de katernen vóóraf genummerd, opdat zij in den nieuwen band in dezelfde volgorde kunnen worden gebracht.

De heer Ebell acht plaatsing van registers op den rug in beginsel niet prijselijk, omdat daarbij de opschriften worden uitgewischt of het perkament van den rug gaat afbrokkelen, en oordeelt het derhalve beter om bijzonder groote registers op den buik te zetten. Doch voor zulke, bij welke men veel zand als droogmiddel heeft gebezigd, waardoor de bladen zijn uitgezakt, vindt hij de eerste manier de minst kwade omdat bij deze registers, als zij op den buik worden geplaatst, de randen der bladen zoo licht beschadigd worden. Registers, tot wier herbinding niet aanstonds kan worden overgegaan, worden naar zijn gevoelen voorloopig het best bewaard in doozen, portefeuilles toch zijn niet gemakkelijk voldoende vast te strikken, beschermen de uitgezakte bladranden niet zoo goed tegen beschadiging en hebben ook dit tegen, dat de registers er te veel heen en weer in schuiven. Verwijdering van katernen onbeschreven papier op één na lijkt hem evenals den heer Feith wenschelijk. Het komt echter ook voor dat eenige katernen vroeger reeds waren afgesneden tot op smalle strooken na, ofschoon die bladen beschreven waren. Moeten nu, vraagt hij, ook die strooken worden behouden, niettegenstaande het stevig en degelijk herbinden daardoor zeer bemoeilijkt zou worden? De oorspronkelijke perkamenten omslagen van de registers wenscht hij, zoo zij enkel met een titel-opschrift beschreven zijn, vóóraan in het register mede te doen inbinden op de wijze, gelijk geschied is met de omtrent 1700 herbonden schepenen-protocollen van den Bosch. Omslagen, bestaande uit charters, fragmenten van oude drukwerken, missalen of diergelijke, zou hij afzonderlijk bewaard willen zien met vermelding der herkomst. Ten slotte moet zijns

inziens na de herbinding van een register in een soort procesverbaal worden opgeteekend behalve het tijdstip, waarop deze heeft plaats gehad, een opgaaf van de vroegere toestand en inrichting alsmede van de hierbij aangebrachte veranderingen (wijziging van de volgorde der katernen, verwijdering van onbeschreven papier, van den vroegeren omslag en dergelijke) en een aanwijzing van de beweegredenen, die tot zulke wijzigingen hebben geleid.

De heer Muller komt nog even terug op het splitsen van oude registers. Hoe nuttig dit wezen kan, bewijst een voorbeeld uit het Utrechtsche archief, waar hij in een deel der Statenresolutiën ook de besluiten ingebonden vond van het College van Gedeputeerden tot de nadere Unie. Na de splitsing heeft hij dit op het schutblad van het register laten aanteekenen. Wanneer voor omslag een fragment is gebruikt van een oud handschrift of drukwerk, van bijzonder historisch of letterkundig belang, moet dat verwijderd en aan een bibliotheek of dergelijke instelling worden afgestaan, en van deze omstandigheid op den nieuwen omslag aanteekening gehouden worden. Eindelijk merkt hij nog op, dat het gebruik van heel perkamenten banden hem bij herbinding te kostbaar voorkomt; ruggen van goedkoop schapenperkament schijnen hem alleszins voldoende.

De Voorzitter zet vervolgens uiteen wat hem op grond zijner ondervinding in dezen aanbevelenswaardig dunkt.

De registers behooren zoo te worden geplaatst, dat zij elkander steunen en rechtop staan, opdat niet door overhelling van de deelen de rug gewrongen wordt en het register uit zijn verband gaat. Hoe smaller de kast is, hoe beter. Aanbeveling verdient het te wijde kasten door verticale afscheidingen en loketten af te deelen.

Bij het uithalen van een register vatte men het niet aan den bovenkant aan, maar op de zijvlakken. Om dit mogelijk te maken zorge men dat de registers elkander niet door al te dichte plaatsing in de kast kunnen klemmen.

Het dragen van registers aan de banden, waarmede zij vastgeknoopt zijn, worde vermeden. Ook berge men ze niet weder op dan na vooraf de banden te hebben vastgeknoopt.

Registers, die in omslagen zijn genaaid, moeten vooral rechtstandig tegen elkander worden geplaatst. Het is raadzaam bijzonder slappe banden met kartonnen schutbladen te versterken of het register in een houten étui te sluiten.

Bij het openslaan van een register worde zorg gedragen het niet in het midden te drukken, daar dit de lijm van de ruggen

doet breken en de draden dientengevolge kunnen springen. Doorgaans is het ondoelmatig een rugomslag te repareeren, wijl het niet gescheurde gedeelte, dat voortdurend aan de inwerking van het daglicht is blootgesteld geweest, meestal ook verteerd is. Geheele vernieuwing van den rug verdient de voorkeur.

Herbinding is noodzakelijk wanneer het register geheel of gedeeltelijk in den rug is losgeraakt door het breken van de draden of riemen. In dat geval moet het register geheel uit elkander genomen en verder op dezelfde wijze worden behandeld als bij het oorspronkelijke inbinden heeft plaats gehad.

De titel op den nieuwen band worde zorgvuldig naar dien van den ouden gecopiëerd. Geschiedt dit op perkament, dan bezige men daarbij Oost-Indischen inkt, aangemaakt met azijn, daar zoodoende minder gevaar ontstaat voor het veroorzaken van vlekken dan wanneer hij met water is geprepareerd. De oude titel worde op een schutblad van het herbonden register vastgehecht.

Na deze uiteenzetting merkt de heer Muller op dat, wanneer de registers ruim genoeg worden geplaatst om er bij het uithalen de handen tusschen te kunnen brengen, zij elkaar niet voldoende meer steunen en tegelijkertijd bergruimte te loor gaat. Versterking van slappe omslagen met kartonnen schutbladen heeft dit tegen, meent hij, dat de oude banden op de daardoor ontstaande verdikking van het register niet berekend zijn. Hij keurt het daarom beter zulke registers in portefeuilles te bergen.

De heer Feith deelt in het gevoelen van den vorigen spreker ten aanzien van het aanbrengen van kartonnen schutbladen tot versterking van slappe omslagen. Bestaan de omslagen uit fragmenten van oude handschriften of drukwerken, die een bijzonder historisch of letterkundig belang hebben, dan zou ook hij deze aan een bibliotheek of dergelijke instelling willen afgestaan zien. Een door hem gestelde vraag of ook een middel bekend is om boeken, wier ruggen ten gevolge van het doorgezakte zand hol staan, weder zonder herbinding recht te krijgen, blijft onbeantwoord. Voor het afdeelen van een kast in loketten vindt hij ijzeren boekensteuners zeer bruikbaar.

De heer Gonnet is er niet voor oude als omslag gebezigde fragmenten te verwijderen en aan een andere inrichting af te te staan, het dunkt hem voldoende hun aanwezigheid in den archief-catalogus met een enkel woord te vermelden.

De heer Bondam is evenals de heer Feith gewoon de

katernen met onbeschreven papier bij herbinding van een register te verwijderen, het kan zoo noodig benuttigd worden voor schutbladen. Alleen als de ruggen zeer stijf zijn, laat hij ze er in, opdat de banden niet te wijd worden. Als plakmiddel vond hij dexterine niet bruikbaar, bloem zeer stevig, doch hij betwijfelt of die wel duurzaam genoeg is, rijststijfsel lijkt hem het beste. De registers niet te nauw zetten, zooals de Voorzitter wil, acht hij uitmuntend, óok omdat dan desnoods een later gevonden register gemakkelijk in de serie kan ingevoegd worden. Voor het vormen van loketten zijn naar zijn meening houten afscheidingen geschikter dan ijzeren steuners, wijl de laatste de registers bij het uitnemen aan den onderkant kunnen beschadigen. Bij de herbinding placht hij in het Noord-Brabantsch depôt nauwkeurig aanteekening te houden van den ouden toestand, de oorspronkelijke pagineering, de dagteekening van het herbinden en andere belangrijke bijzonderheden. Bij het aanbrengen van een nieuwen rug verdient het aanbeveling dien tot verhooging van de stevigheid onder het plat te schuiven.

Ten opzichte van het imiteeren van den oorspronkelijken titel op den nieuwen band stemt hij in met het denkbeeld van den Voorzitter. Verwijdering van voor de geschiedenis of letterkunde belangrijke omslagen en afstand van de zoodanige aan bibliotheken, waar zij soms een gaping in een codex kunnen aanvullen, is wenschelijk. Wat het openleggen van registers aangaat wijst hij er op, hoe raadzaam het is de bladen aan de bovenzijde om te slaan, daar hierbij minder gevaar ontstaat dat de letters door beduimeling onzichtbaar worden. Het door den heer Fruin toegepaste systeem om zeer groote registers op een andere plaats buiten hun serie te zetten, oordeelt hij bij nog niet geïnventariseerde archieven ongeschikt.

De heer Joosting deelt mede dat zeer kleine registers door hem in kartonnen loketdoozen van folioformaat worden geborgen. Om te beletten dat zij naar achter schuiven, laat hij in de doozen strooken of banden hechten.

De Voorzitter vermeent uit de gedachtenwisseling in de hoofdzaak het volgende besluit te mogen trekken:

Het in goeden staat houden der registers wordt bevorderd indien zij rechtstandig in de kasten worden geplaatst en de in omslagen genaaide registers in portefeuilles opgenomen, terwijl bij het opbergen moet worden zorg gedragen dat de zich aan het register bevindende snoeren worden vastgeknoopt.

De registers moeten zooveel mogelijk in hun oorspronkelijken toestand worden hersteld.

Bij het herbinden moet de oorspronkelijke inrichting tot model dienen, zóó dat van hetzelfde materiaal wordt gebruikt gemaakt en het register het oude karakter behoudt.

Aan het herbinden dient een onderzoek van de samenstelling van het register vooraf te gaan om de volgorde der katernen en andere bijzonderheden met zekerheid vast te stellen. In meerdere gevallen is het dan wenschelijk de hierbij opgedane bevinding op schrift te brengen en in herinnering te houden. Was bij het inbinden gebruik gemaakt van fragmenten van andere handschriften, dan moeten die in het register worden gelaten, tenzij zij zóó merkwaardig zijn dat zij aan bibliotheken of dergelijke instellingen verdienen te worden afgegeven.

Vervolgens is aan de orde de vraag:

Is het gebruik van daloewangpapier tot het inbinden van registers, het vervaardigen van omslagen of op andere wijze aan te bevelen?

Alvorens tot behandeling van dit onderwerp over te gaan leest de Voorzitter de aanschrijving voor van Zijne Excellentie den Minister van Binnenlandsche Zaken, die reeds door hem bij circulaire ter kennis van de verschillende Rijksarchivarissen was gebracht en herinnert hij aan een door Prof. van der Burg te Delft over dit papier uitgebracht rapport, dat in de September-aflevering van het Tijdschrift der Maatschappij tot Bevordering van Nijverheid is opgenomen.

Uit bedoeld rapport blijkt dat de grondstof van het daloewangpapier is de vezel van den bast van den papier-moerbeiboom; deze is ook de grondstof voor meerdere soorten van het Japansche papier, dat ook wel uit andere grondstoffen wordt vervaardigd of uit deze, vermengd met kodsu, de Japansche benaming voor daloewang.

Prof. van der Burg wijst er op dat de prijs van het daloewangpapier vrij hoog is: een groot vel van 83 bij 40 centimeter kost vier, een klein vel van 54 bij 37 centimeter drie cents. Volgens hem vervaardigt de firma de Charro te 's-Gravenhage een papier, dat aan de eischen voldoet, welke in Duitschland voor ambtelijk gebruik worden gesteld, en waarvan een monster door den Voorzitter wordt overgelegd. De prijs van dit laatste, dat veel minder hecht blijkt te zijn dan het daloewangpapier, is f 0.60 het kilogram, terwijl die van het daloewangpapier f 0.75 bedraagt. Naar het gevoelen van Prof. van der Burg zou van het daloewangpapier een beter en minder onoogelijk fabrikaat te verkrijgen zijn.

De heer Ebell meent dat dit papier voor het inwikkelen van bundels enz., die in een behoorlijk ingericht vochtvrij archiefdepôt worden bewaard, onnoodig is. Daarvoor zijn portefeuilles en doozen zeer voldoende. Alleen, waar de bewaarplaats niet vochtvrij is, gelijk bij de meeste gemeentearchieven, kan het misschien met vrucht gebruikt worden. Bovendien acht hij daarvoor het formaat ongeschikt en de oppervlakte te ruig om er etiketten op te plakken en opschriften op te schrijven. Voor schutblad bij het inbinden van registers vindt hij het echter zeer wel bruikbaar.

De heer Berns erkent dat het wegens zijn stevigheid voor het beplakken van schutborden de voorkeur zou verdienen boven chitspapier doch zoodoende zou het antieke uiterlijk van het register te loor gaan. Alles saamgenomen schijnt hem het gebruiken van dit papier niet raadzaam.

De heer Gonnet vindt het voortreffelijk vóor inpakken, inzonderheid voor omslagen, die om losse stukken worden gelegd en aan beide kanten moeten omslaan, omdat het zoo bijzonder taai is. Etiketten kunnen er gemakkelijk opgeplakt worden, meent hij. Hij heeft er bij wijze van proefneming het plat van een register mede laten beplakken, wat hem zeer goed voldeed. Dat daardoor zulk een register een te modern voorkomen zou krijgen kan hij niet inzien, het harmonieert integendeel heel wel met het oudtijds gebezigde materiaal. Alleen zou misschien bij veelvuldig gebruik van zulk een register dit papier wat vlossig kunnen worden.

De heer Joosting vreest dàt het gevaar van vlossig worden inderdaad groot genoeg is, vooral bij het gebruik voor omslagen, die in portefeuilles worden geborgen. Hij oordeelt kardoespapier daarvoor beter. De ondervinding is te gering om reeds nu een besliste uitspraak over de geschiktheid van dit materiaal te kunnen doen.

De heer Fruin heeft met dit papier geen proef genomen voor bindwerk. Voor omslagen beveelt het zich zeer zeker aan door zijn taaiheid, maar kardoespapier is veel goedkooper en beter te beschrijven met opschriften en aanteekeningen. Voor het gebruik bij verzending van archiefstukken vindt hij het te kostbaar en ook te klein van formaat.

De heer Muller verklaart het daloewangpapier voor onoogelijk, duur en ongeschikt van formaat. Ongetwijfeld is

het soliede en derhalve zou het voor bindwerk in aanmerking kunnen komen, maar het is te kostbaar; veel aanbevelingswaardiger lijkt hem hiervoor het niet zoo dure schapenperkament. Bij verzending van stukken verdient zeildoek de voorkeur, ook omdat hiervoor het formaat van het daloewangpapier te klein is.

De heer Feith stelt voorop dat door hem geen proeven met het daloewangpapier zijn genomen. Wat het gebruik voor omslagen en verzending van stukken betreft, sluit hij zich aan bij hetgeen door den heer Fruin is gezegd. Antieke boeken in zulk modern papier te verbinden, verdient zijns inziens afkeuring. Alleen voor moderne registers en diegene, die nooit een omslag hebben gehad, zou hij het als bindmateriaal aangewend willen zien. Zijn hoofdbezwaar echter is dat de ondervinding met dit papier zoo gering is.

De heer Bondam verklaart op grond van een door hem genomen proef dat het voor bindwerk met vrucht gebezigd kan worden. Ook voor omslagen heeft het door zijn sterkte en poreusheid veel voor. Het bezwaar dat er geen etiketten op te plakken zijn behoeft niemand van het gebruik terug te houden, daar opschriften en dergelijke zonder de minste moeilijkheid op dit papier kunnen geschreven worden. Behalve zijn sterkte heeft het voor het gebruik tot omslagen ook nog dit in zijn voordeel dat het niet verkleurt zooals het kardoespapier, wat voor de daarin gelegde stukken zeer schadelijk is. Bij verzending van registers verdient het de voorkeur boven het gewone inpakpapier, dat insgelijks niet goedkoop is en door zijn broosheid op de hoeken van de pakketten breekt. Een nadeel is dat men soms wegens het ongeschikt formaat zooveel moet afsnijden, wat een goed deel van de kostbare stof nutteloos doet verloren gaan.

De Voorzitter deelt als zijn gevoelen mede dat het daloewangpapier zich voor bindmateriaal aanbeveelt niet alleen door zijn sterkte maar ook omdat het eenigermate op perkament gelijkt, zoodat bij oude registers het oorspronkelijk uiterlijk als het ware bij imitatie behouden wordt. Ten bewijze hiervan vertoont hij een met gebruikmaking van daloewangpapier herbonden register uit het Algemeene Rijksarchief. Fraai is het voorkomen echter niet en om deze reden zou hij het alleen willen toepassen bij registers van mindere waarde, als surrogaat in plaats van het duurdere perkament. Bij het inbinden bleek dat het door de beplakking met stijfsel zeer lenig wordt, de

vezels worden dan evenwel losser zoodat, als men ze in verband wil houden, men op het papier, wanneer het op den band gemaakt is, moet wrijven nadat het door een ander blad papier is bedekt. Na het drogen bleken de vezels door de aangebrachte stijfsel nog harder te zijn geworden dan te voren. Het aanbrengen van titels op het papier met Oost-Indischen inkt levert, mits het met luchtige hand geschiedt, geen bezwaar op.

Voor deze omslagen vindt hij het minder geschikt niet alleen om het formaat maar ook omdat het niet gemakkelijk beschreven kan worden.

Dat de ondervinding met dit papier zoo gering is, moet hij toestemmen. Doch de omstandigheid dat het van dezelfde grondstof wordt vervaardigd als het zeer sterke Japansche papier, wettigt de verwachting dat ook het daloewangpapier stevig en duurzaam zal blijken.

Ten slotte vereenigen zich alle archivarissen met de volgende conclusie:

De vergadering spreekt als haar meening uit dat het daloewangpapier voor inbinden van registers aanvankelijk niet ongeschikt lijkt, doch dat eerst door proefnemingen op ruimer schaal en over een langer tijdsverloop een definitief oordeel hierover kan worden uitgesproken.

De op verzoek van den heer Fruin aan de orde gestelde vraag:

Welke brandbluschmiddelen behooren op een archiefdepôt aanwezig te zijn?

kon wegens het ver gevorderde uur niet meer in behandeling worden gebracht.

TH. H. F. VAN RIEMSDIJK, *Voorzitter.*
J. DE HULLU, *Secretaris.*

N°. 378. Bijlage.

's-Gravenhage, 22 September 1905.

Ingevolge de in 1890 bekomen machtiging heb ik de eer U tot eene bijeenkomst uit te noodigen, welke door mij met de Rijksarchivarissen in de provinciën zal worden gehouden in het Rijksarchiefgebouw te 's-Gravenhage op Dinsdag 24 October a.s., des voormiddags ten elf ure.

Aan de orde is de behandeling der navolgende vragen:

Welke regelen zijn aan te nemen tot het in goeden staat houden, herstellen en herbinden van registers?

Is het gebruik van daloewangpapier tot het inbinden van registers, het vervaardigen van omslagen of op andere wijze aan te bevelen?

Welke brandbluschmiddelen moeten er in een archiefgebouw ter beschikking staan?

De Algemeene Rijksarchivaris,

(*get.*) Th. H. F. van Riemsdijk.

n den Heer Archivaris
rovincie . . . . .

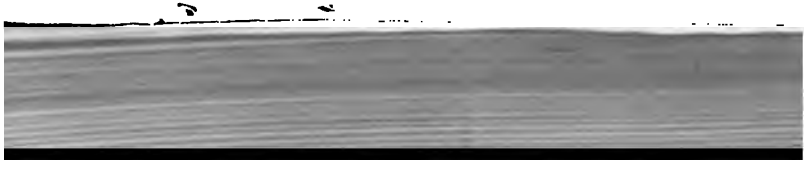

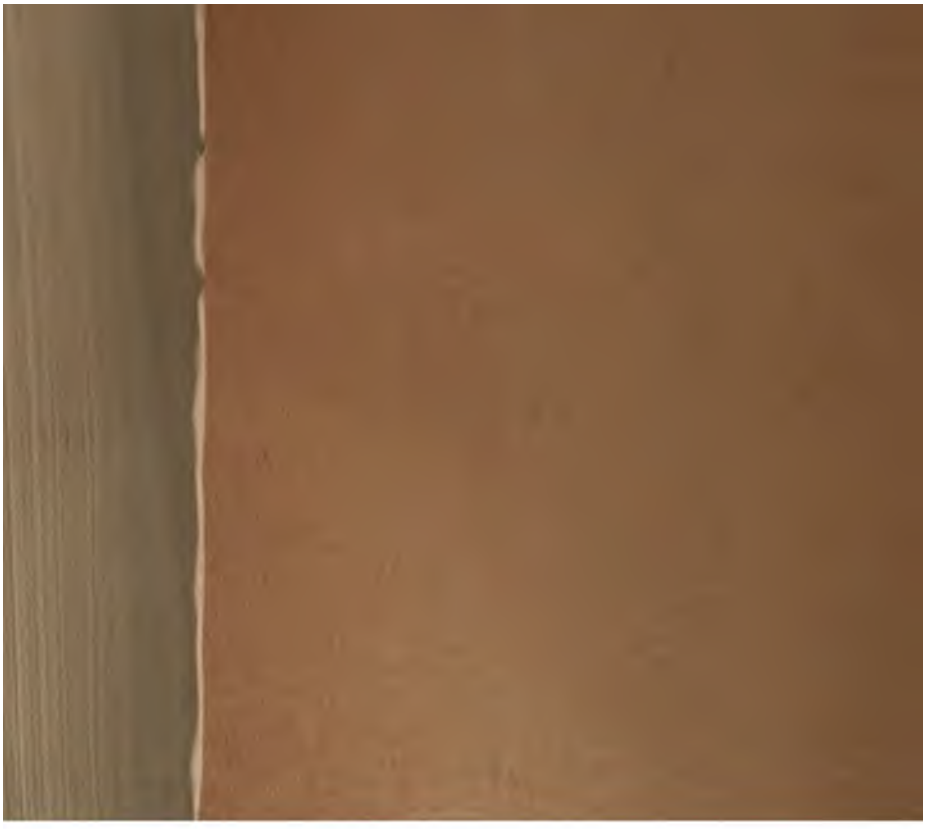

UNIVERSITY OF MICHIGAN
3 9015 03976 7317